Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Catena aurea super quattuor evangelistas

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Esslingen], 1475?

[Super evangelio sancti Mathei]

urn:nbn:de:bsz:31-310733

Visual Library

Sanctissimo ac reuerendissimo patri dño Vrbão diuina prouidencia pape q̄rto · frāt̄ thomas de aq̄ino ordinis fratrum p̄dicatorū cum deuota reuerē da pedum oscula beatorū. Fons sapiencie vnigenitum dei verbum p̄sidens in excelsis per qđ pater sapienter · fecerat ⁊ suauiter disposuerat vniuersa in fine temp̄ū carnem sumere voluit: vt sub eq̄librio nature corporee · splendorem eius humanus intuitus posset ispicere qđ i celsitudine maiestatis diuine attingē nō valebat. Diffuderat siquidem radios suos sapie videlicet suę iudicia · sup oia opa que creauit quodam vero ampliori priuilegio ymaginem p̄am hoīm aīab⁹ ip̄sserat quā tñ diligenacius expressurat in cordibo ipsū amādum s̄m sui muneris largitatem · Sed quid ē hoīs aīa in tam imensa creaturar: vt diuine sapiencie vestigia possit comp̄hendere ad p̄fectum? Animo ⁊ sapie lux infusa hoīb⁹ p̄ peccatū tenebras ⁊ occupacionū temp̄alium caligines fuerat obumbrata ⁊ intātū ē quorūdam cor insipiens obscuratum: ut dei gl̄am in ydola vana quererent ⁊ que nō quemūt facerent in sensum reprobū mādentes. Diuina vero sapiencia que ad sui fruitionē hominē fecerat · eum sui exptem esse nō sinēs: totaq; se in humanā naturā genitie eam mō sibi assumendo mirabili vt errantem hoīem ad se totaliter reuocaret · Duo q̄ sapie claritatem nube mortalitatis velatā prim⁹ apl̄os princeps fide conspicere meruit ⁊ eā constanter ab⁹q; errore ⁊ plenarie confiteri dicens · Tu es xp̄s filius dei viui. O beata confessio quā nō caro ⁊ sanguis s̄d pater celestis reuelat. Hec i ēra fundat ecclīam · aditum p̄bet in celum · peccatorū mentem soluere · ⁊ p̄era eam porte nō p̄ualent inferorū. Duo ergo fidei ac confessionis heros legitime sanctissime pater pio studio meo vba inuigilat vt tāte sapie lux ⁊ fidelium corda p̄fundat ⁊ hereticorū contenebret insanias que p̄ portas iferorū merito designāt Dame si s̄m p̄phetie sententiā beata cēlestis respublica cuius cedozes opam sapie dare contingerit illi siquidem sapie quā ineffabilitas intellectus humani erroribus p̄mat̄ amaculate: quanto magis sub vro regimine beatus cēsen potest populus xp̄ian⁹: vbi tāta diligencia excellentissime illi sapie curaz impēditur quā dei sapia carnalibo membris induta · ⁊ verbo docuit ⁊ opibus demonstrauit. Ex hui⁹ siquidē diligencie studio vestre sanctitati cōplacuit mihi iniungere mathei euāgelium exponendū. Qđ iuxta p̄ria facultatem executus sollicite ex diuersis doctorū libris p̄dicti euangelij expositionem vnam compilaui · Pauca quidem certorū auctorū verbis: vt p̄mum ex glosis adiciens: qui ut ab eorum dictis possent discerni: sub glose titulo p̄notaui. Sed ⁊ in sanctorum doctorū dictis hoc adhibui studium: vt singulorū auctorum noīa · nacnō i quibus habeam libris assūpta testimonia describam. Hoc excepto q̄ librorū expositionum supra hōca que exponebantur nō optabas sp̄aliter designari puta scribi nomē inueniat. Verumtamen de libro mentione nō facta: dat intelligi q̄ hoc dicat sup matheu; ⁊ in alijs rō similis obseruet. Nisi hijs q̄ de omēntario crisostimi sup matheū sumūt · oportuit ascribi in titulo sup mathēum · ut p̄ hoc ab hijs que sumūtur de ip̄i⁹ omeliario distinguāt. In assumēdis aūt sanctorū testimonijs p̄mo optuit aliqua rescindi de medio ad plenitatem vitandam · necnon ad manifestiorē sensum · uel s̄dm p̄gruentiam expositionis lr̄e ordinē mutari. Interdum etiā sensum posui: verba dimisi · precipue momeliario crisostimi p̄pter hoc qđ est translatio viciosa. Fuit aūt mea intentio in hoc ope non solum sensum p̄sequi litteralem · sed ⁊ misticum ponere · interdū etiam errores deseruere · necnon ⁊ p̄firmare catholicam veritatem. Qđ quidem necessarium fuisse videt · qa i euāgelio p̄pue forma fidei catholice trāditur ⁊ totius vite regula xp̄iane. Prolixum ergo presens opus nē videatur alicui fieri eā nō potuit vt hec omnia sine diminutione p̄sequerer: ⁊ tot sanctorū s̄nias exponerem o īmoda brevitate seruata. Suscipiat itaq; vra sanctitas presens opus uro discutiendū corrigēdūq; iudicio · vre sollicitudinis ⁊ obediencie mee fructus vt dum a vobis emanauit preceptum ⁊ nobis referatur finale iudicium: ut ad locū vnde exeunt flumina reuertantur.

Euāgelij prenūciatoz aptus ysaias p̄pheta euāgelice doctrine sublimitatem nomē ⁊ materiam breuiter comp̄hendens: euāgelicum doctorem ex p̄sona dom̄i alloqđ dicēs · Sup montem excelsum ascende tu qui euāgelizas syon exalta in fortitudine vocem tuam qui euangelizas ierl̄m · Exalta noli timere dic ciuitatibus iude · ecce dē vester · ecce dominus deus in fortitudine veniet · ⁊ brachium eius dñabitur · ecce merces eius cum eo. Vt aūt ab ip̄o euāgelij noīe sumam⁹ exordiū Aug⁹ s̄ Faustū. Euāgelij nomē latine interp̄tat̄ bonus nūcius vel bona ānūciatio q̄ quidez cum aliqđ bonū ānūciatur · semp̄ dici potest. Iam tamē hoc vocabulum obtinuit ānūciatio saluatoris. Nazarenus quippe exigentis fatorum dictoz passionū dñi ihesu xp̄i iam die fuit euāgelista. Chr̄i omēt. Quid n. hūa homis nūciatis fiat equale. Deus i terra · homo in celo · amicus dei ad nr̄am facta natura ꝑfixum solutum p̄fiū · dyabolus confusus · mors soluta · padisus apt⁹ ⁊ hec oīa supra dignitatē nr̄am ⁊ cū facultate nobis data sunt nō q̄a laborauimus: sed quia dilecti sumus a deo. Aug. i li°. de vera relig. Cum em̄ oīb⁹ modis medeatur animis deus: pro tempum oportunitatibo quemira sapiencia eius ordinat. nullo modo beneficia sua consulturo generi humano · q̄ cum vnicus filius consubstancialis patri ⁊ coeternus totū hoīem suscepisset

dignat⁹ ē ⁊ verbū caro factū ē·⁊ habitabit in nobis ica ē ñ demonstrauit q̄ excelsum locū inter creatu ras habeat būana natura in hoc q̄ boiem in vo boie aparuit · ¶ Aug· in ser· de nat· Demū factus ē de⁹ homo· vt hō fieret deus Hoc igit̄ bonū euāgelistā dum p̄nūciat p̄pheta dicēs Ecce de⁹ vr̄ ¶ Leo papa in epīa ad flauianū Exmanitio aūt illa qua se muīr bilis visibilem prebuit ⁊ creatoꝛ ac dñs oīm rerum voluit esse mortaliū inclinatio fuit misera tionis· non defectio potestatis ¶ Ilo· Ne ergo deus sic adesse credat· vt fieret aliqua diminutio potesta tis· subiūgit p̄p̄a· ecce dñs in fortitudine veniet·

¶ Aug· de oct· xp̄iana· dō p locoꝝ spacia veniēdo q̄ in carne mortali mortalibꝫ aparēdo· ¶ Leo papa in sermo· de· passiōe· De ineffabili aūt dei potentia fa ctu ē vt dū de⁹ verꝰ ē in carne passibili· gerat hoī gra p eo· tumeliā incorruptio p suppliciū· vita per mortē ¶ Aug· de bap· puuloꝝ Fuso· n· sanguīe sine culpa· oīm culpaꝝ cirographa dleta sunt q̄w boies a dyabolo ancta arrebāt ¶ Ilo· Quia ergo p virtutem xp̄i plasmati boies a peccato liberati· seruili facti sunt dei Q̄ḋ Et brachium ei⁹ oñabit ¶ Leo Papa in ser· de passiōe Assume aūt nobis in xp̄o sin gulare p̄fidiū ut i natura passibili mortis ḋdito nō maneret· quā in passibile essentia recepisset· Et p id qd̄ non poterat mori posset id qd̄ mortuū erat suscī tare ¶ Ilo· Et sic p xp̄m nobis imortalē gr̄e adie⁹ aperit· Dñ seq̄t· ecce merces ei⁹ cū eo· de q̄· i· ipe dicit· Merces una copiosa ē mercat ¶ Aug· ȳ faustū· eēns ñ iuxp̄missio regnūq̄ celoꝝ ad nouū ptinet testa mentū· ep̄alia vo p̄missiōes testamento veteri ptinēt ¶ Ilo· Sic g⁹ quattuor nob̄ de xp̄o euāgelica do ctrina tradit· ōmitat̄ assumentē· būanitatē assump tam· mortē p quā a seruitute eripimur· resurrectiōꝫ p quā nob̄ adie⁹ gr̄ose vite aperit· ⁊ p̄ē b̄ i ezechiele sub figura quattuor animaliū ōmonstrant ¶ Greg· sup ezech· ipe· n· vnigenit⁹ dei filiꝰ vnāt̄ factꝰ ē hō ipe i sacrificio nr̄e redemptōis dignaꝰ ē mori vt vitul⁹ ipe p vnitatē sue fortitudis surrexit ut leo· ipe etiā ascendēs ad celos ē eleuatꝰ vt aq̄la ¶ Ilo· In q̄scē sibe manifeste oñdit sua ōmitatē· matheꝰ g⁹ in boie i telligit̄ q̄a circa būanitatē xp̄i principaliē insistit· Marc⁹ in leone· q̄a agit de resurrectōe Lucas in vi tula· q̄a agit de sacerdotio· Johes i aq̄la scribēs sacra ōmenta ¶ Amb sup lucā· ⁊ bñ accidit ut q̄tuor euan gelij libꝝ sm matheum diam⁹ eē mortalē· Primo hui⁹ p̄formitatis· mores eiꝰ p̄pīe dicunt būani· figura aūt leonis ascribit marco· quia a potestate cepit exp̄ssi one ōme cū dixit Initiū euāgelij ihu xp̄i filij dei Jo hannis aūt figura aq̄le eo q̄ ōme miracula r̄surrecti onis exp̄sit ¶ Greg· sup· ezech· Hec aūt ipa vnius cuiusq̄ libri euāgelica exordia testant· nā q̄a ab hu mana gnatōe cepit· iure p hoiez matheus· q̄a p clamo rē i deserto· recte p leonē Marc⁹ q̄a a sacrificio exor⁹ ē bene p vitulum Lucas· q̄a vo a ōmitate vbi cepit digne p aquilā significat̄ Johes ¶ Aug· de con· euā· Vel matheus qui regiā xp̄i psonā maxīe gmēdauit· p leonē significat· Lucas aūt p vitulū ꝓpter victimaꝫ sacerdotis Marcus aūt qui neq̄ stirpē regiā neq̄ sacerdotalē narrare voluit ⁊ in humanis versat⁹ oñdit̄ homis figura signatur hec aūt tria alia· leo bō· vitulus in vetꝰ gradum· vñ isti eres i ipsis ma xime occupati fuit que xp̄s in carne opat⁹ ē Ve vo Johes velut aquila volat· ⁊ lucē incōmutabilis vi tatis acutissimis cordis oculi meuit· exq̄ dat̄ intelligi eres euāgelistas circa actiuā vitā fuisse vsatos· Jo hannē vo arca pcēplatiuā ¶ Remi· Doctores autē grecoꝝ p hominē intelligūt matheum q̄a genealogiā dñi sm carnē descripsit· p leonē vo iohem· q̄a sic leo suo rugitu cunctis bestijs timorē incutit· sic ⁊ iohes cūctis hēticis timorē iecisse p vitulū intellexerūt lu cas q̄a vitulus sacerdotalē hostia ⁊ ipe semp circa templū ⁊ sacerdotiū vsat⁹ ē· ⁊ p aquilā marcū intel lexerūt· quia aquila in scripturis dīnis solet signifi care spīsanctū· q̄ locut⁹ fuit p oza p̄phaꝝ· ⁊ ipe ap phetico testimonio exortus ē ¶ Leo· Circa numeꝝ vo euāgelistaꝝ sciēdū ē plures fuisse qui euāgelia scripsere sic ⁊ lucas euāgelista testat dicēs· quēadmō multi conati sunt ordinare &c· Et sicut p seueranti usq̄ ad pīs tēp⁹ monimēta declārant· q̄ a diuersis au ctoribꝰ edita diuersaꝝ hereseꝝ fuere principia· ut ē i⁹ uxta egiptios ⁊ thomā ⁊ matheū ⁊ bartholomeū xp̄i· q̄ apocr̄ ⁊ basilidis atq̄ apelli ⁊ reliquoꝝ q̄s enu merare longissimū ē· ecclia aūt q̄ supra petrā dñi uoce fundata ē· quattuor fluuia paradisi militat crucuma quattuor ānulos ⁊ āgulos hȳ p q̄s arca testamēti ⁊ custos legis oīm lignis mobilibꝰ vehit̄ ¶ Aug· ȳ pcō euā· Vel qm̄ nīl· fuit prius ordō vere· p e⁹ vnitatē xp̄i ecclia dilatat̄ Alius autem fuit eius ordo cogno scendi atq̄ predicādi· ali⁹ aūt scribendi Ad cognoscē dum q̄ppe ad predicandum prius fuerunt qui se cuti sunt dominum in carne presentem docentem au dierunt· facientēq̄ viderūt atq̄ ex ei⁹ ore ad euāge lizandum sunt missi· sc̄ī i scribendo euāgelio q̄ ōmi tus ordinatum esse credendum est ex numero eoꝝ quos ante passionem domin⁹ elegit primū ultimūq̄ locum duo tenuerūt primū Mathe⁹ vltimū Johā nes· vt reliqui duo q̄ ex illo numero fuerāt Sed ⁊ in xp̄m in illis loquentem secuti erāt eiq̄ filij ample ndi· ac p hoc i loco medio constituti vtroq̄ ab eis latere munirentur ¶ Hyeronimus Quatuor quidem scripsit mundo sub tempe Cay Caligule Imperā tois Marcus in Italia rome sub tempe Neronis vel claudij sm Rabanum· Lucas vero in Achaie bo etiq̄ partibus rogatus a Theophilo ⁊ Johannes Epheſi in Asia mnoꝝ sub tempe Herwe principis ¶ Beda sup mat· Quo ⁊ cū sint q̄tuor euangeliste non tam quattuor euāgelia q̄ vnum quattuor libro rum veritate consonum ediderunt· Sicut em duo versus eandem prosum habentes materiam pro di uersitate metri ⁊ verborum duo sunt· ⁊ tamen non nisi vnam continent sententiam· sic euangelistarum libri cum sint quattuor· vnum continent euāgelium quia vnā doctrinā faciunt de fide catholica ¶ Cnſ· in omelia Sufficiebat aūt vt vn⁹ euāgelista omnia dicēt· Sed cū quattuor ab vno ore oīa loquant̄ non sm eadē tempa· neq̄ i eisdem locis quementes ⁊ ad unicē colloquentes maxima fit demōstratio veritatis

Ce hoc ipsum q̄ in aliquibus modicis dissonare videntur maximū signum veritatis ē. Si em̄ p̄ omnia consonarēt: crederent inimica q̄ ex placito quodam humano conuenientes scripserint que scripserunt. in principalib⁹ quidem que ḡnēt ad īformationē vite & p̄dicationē hoc: nequaq̄ dissonāt nec in quo. Si aūt in miraculis hic quidq̄ ille vero illa dixit: hoc te non ḡturbet. Si em̄ vn⁹ omnia dixisset: superflu⁹ esset numerus reliquor̄. Si oīs diuersa nequaq̄ ꝯsonanter demonstratus appareret. Si aūt aliq̄d de tempib⁹ vel modis differēter nūciāt: hoc nihil impedit eor̄ que dicta sunt veritatem. vt infra ostendetur. ¶ Aug. de consen. euā. Quāuis autē singuli eorum suū quēdam narrandi ordinē tenuisse videāt nō tamē vnusquisq; eor̄ velud alterius p̄cedentis ignarus voluisse scribē ꝛ̄gitur vel ignorata preterm̄isisse q̄ scripsisse alius inuenit. Sed sicut vnicuiq; inspiratum ē. nō superfluā coopationē sui laboris adiunxit. ¶ Glo. Sublimitas aūt euāgelice doctrine cōstitit quidē p̄mo i eius excellētissima auctoritate ¶ Aug. de ꝯsen. eum. Inter oīa em̄ diuinas auctoritates que sanctis lr̄is p̄tenent: euāgeliū merito excellit. cuius primi p̄dicatores apli fuerunt. q̄ dīm ipm & saluatorē nr̄m ihm xp̄m etiam p̄sentem i carne viderunt. Quor̄ quidam hoc ē matheus & iohes euā scripta de illo que scribenda visa sunt. libros singulos ediderunt. Ne ne putarē q̄ attinet ad perfidendum & predicandū euangeliū interesse aliquo vel illi annūcient qui eundem dīm hic i carne apparētē secuti sunt an alij qui ex illius comitatu fideliter crediderūt. diuina prudentia ꝓuisum ē p spīm sanctū ut quibusdā euā ex illis qui p̄mos apl̄os sequebāt nō solum annūciandi. vel etiam scribendi euāgeliū tribuerēt auctoritas ¶ Glo. Et sic p̄ q̄ sublimitas euangelice auctoritatis a xp̄o dependet. Et hoc dēsignatur in verbis ꝓbete p̄missis cum dr̄. Sup mōtem excelsum ascende tu. Quis em̄ excelsus. xp̄us est. De quo idem ysaias dicat erit i nouissimis diebus preparatus mons domus dīi i vertice montiū. i. super oīs sanctos qui a monte xp̄o mōtes dicunt quia de plenitudine eius oīs accepimus. Recte aūt ad matheum dr̄ Supra montem excelsum ascende tu. Quia sicut predictum ē. ipe in ꝓpria ꝑsona facta xp̄i vidit & eius doctrinam audiuit. ¶ Aug⁹. de ꝯsen. eum. Illud aūt discendum ē q̄d solz nō nullos moueret cur ipe dīus mihi scripserat. vt alios de illo scribentibus necesse sit credere. Sed nequaq̄ dicendum ē q̄ ipe nō scripsit. q̄quidem mēbra eiusdem corpis sunt q̄d dicante capite cognouerunt. quicq̄d enim de suis factis & dictis nos legere voluit. hoc scribendum illis tanq̄ suis manibo imperauit. ¶ Glo. Secundo etiam habet euangelica doctrina sublimitatem virtutis. vnde apl̄s dicat q̄ euāgelium virtus dei ē in salutem omni credenti. Et hoc ostendit ꝓbeta in p̄missis verbis cum dicit Exalca i fortitudine voce tuam. In quo etiam & modū euāgelice doctrine designat. cum dicit i exalcatagie vocis p quam doctrine claritas datur intelligi. ¶ Aug. ad volusianū. Quo dus em̄ ipe quo sancta scriptura ꝓficitur omnibus accessibilis. paucissimis penetrabilis. ea que apta cō tinet quasi amic⁹ familiaris sine fuco ad eor̄ loquē modestor̄ atq; doctor̄. Ea vero que i misteriis occultat. nec ipa eloquio superbo erigit quo non audeat accedere mens tardiuscula & imerudita. q. paup ad diuitem. sed mulcat omnes humili sermone quos nō solum manifesta pascat. sed etiā secreta exerceat. veritate. hoc in promptu q̄d i recondito habens. Sed ne apta fastidirent. eadem rursum opera desiderāt desiderata q̄dāmodo renouant. renouata suauiter i timant. Quis salubriter & prava corrigunt & pua nutriuntur & magna oblectantur ingenia. ¶ Glo. Sed q̄a vox exaltata longius audiri potest i exaltatione vocis euangelice doctrine publicatio designari quia nō ad vnam tātuz gentem sed ad vniuersas nationes p̄dicanda mandat. Predicate inquit dīs euāgelium omni creature ¶ Grego. i omel. Potest em̄ omnis creature nomine gentium designari. ¶ Glosa Tercio aūt habet euangelica doctrina altitudinem libertatis. ¶ Aug. In veteri em̄ testamento ꝓpter temporalium bonor̄ promissionem malorūq; cōminationem seruos pariter temporalis iustitie. In nouo aūt vbi fides imperat caritatē qua lex possit impleri nō magnis timore pene q̄ dilectione iustitie liberos pariter eterna iustitia. ¶ Glo. Unde & hanc sublimitatem doctrine euangelice ꝓbeta designat dicens Exalca noli timere. Restat autem videre quibus & qua de causa hoc euāgelium sit conscriptum. ¶ Iero. Matheus em̄ euangelium in iudea hebreo sermone edidit ob eor̄ vel maxime cām qui in ipm crediderant ex iudeis. Cum em̄ primo p̄dicasset euāgelium in iudea volens exire ad gentes. ꝓmus euāgeliū scripsit hebraice. q̄d fideliter a q̄bus ibat ad memoriā dereliquit. Sicut em̄ necesse fuit ad confirmationem fidei euāgelium predicari. sic & ꝑ hereticos scribi. ¶ Cris. sup̄ma. Corp⁹ aūt sue narrationis ordinauit matheus hoc modo. Primū natiuitatem. Deinde baptismū. tertio temptationem. In quarto doctrinam. In quinto miracula. In sexto passionē. In septimo resurrectionem & ascensionē ipius. Nō solum hystoriam de xp̄o exponere volens. Par hoc vez euangelice vite statum docere q̄m nihil ē q̄ ex pentibus nascimur. nisi vez ꝑ aquam & spīritum renati fuerimus ex deo. Post baptismū aūt necesse est contra diabolum stare. Post hoc. q. oī fugata temptatione factus ydoneus ad docendum. Siquidem sacerdos ē doceat & doctrinam suam bone vite quasi miraculis factis cōmendet. Si laicus ē operibus doceat fidem. deinde necesse est exire nos de hoc stadio mūdi & tunc restat ve temptationū victoria; resurrectionis merces sequatur & gloria. ¶ Glo. Patet igitur ex p̄missis euāgelice doctrine materia. scriptor̄ euāgeliū numerus figure differencia & ordo euangelice doctrine sublimitas & quibus hoc euangelium sit conscriptum & ordo processus ipius.

Capitulum primum.

Liber generationis ihesu christi filij dauid. Filij Abraham. ¶ Jeronim⁹ ¶ Quia facturus hominis Matheus significat qui de homine exorsus ē scribē dicens. Liber gñationis ¶ Raban⁹. Quo exordio satis oñdit gñationē xpi scom carnē suscepisse nazarēū. ¶ Cnf. Judeis eñ euāgeliū scripsit. qbus superfluū erat exponē diuinitatis nāā qz agnoscebat nēcanū aūt fuit eis misteriū incarnacōis ostendere Jobes aūt causa genetiū euāgeliū scripsit. que non agnoscebant si de⁹ filiū haberet vbo nēcanū fuit primū illis ostēdere. quia ē filius dei de⁹ deinde quia carnem suscepit. ¶ Raban⁹. Cuz aūt quam libri putkam teneat gñatus dixit. Liber gñationis. sequendo enim hebreoz ē ut voluisse ex eoz principijs ponāt nomina ut ē genesis. ¶ Yolosa. Clamor aūt sensy ēst. h est liber gñacōis. Sz b ē mos in mltis ut visio esaie. isaudio hec ē. gñacōis aē singlariē dr quius mtis p ordinē explicē qz xpi gñacōez certē h inducūt ¶ Ore. in ome. Dr ido libz hūc gñacōis nomine qz hec ē origo dispēsationis filiorum et radix bonoz omniū deū homem factū esse h eñ facto alia sm rationez sequēbatur. ¶ Rem. dicit aē. Liber gñationis ihesu xpi quia nomina semptū esse libē gñationis ade et ido sic exordit est ut opponēre librū libro. adam nouū Adae veteri qz opa p istū fuit instaurata q p illū fuit corrupta ¶ Ie. in isaia aūt legim⁹. Gñationē aī⁹ qs enarrabit nō g⁹ puerum⁹ euāgelistam ppbe ēe futurū. ut qd ille impossibile dixit ēe affatu h narrare inuenit qz ibi de gñatōe dumtaxat h de incarnatōe dēm ē. ¶ Cnf. in ome. Nec eñ qua estimes te audire hāc audiens gñatōez ē ei valdē inefabile qd de⁹ ex mulier nasci dignat⁹ ē et hēre progenitores dauid et abrahā. ¶ Ide migius. Si aūt aliquis dixerit qz ppbā d naturaliter hūanitatis dixēre nō ē rōnabile nulli⁹ gñatōez dīi narrauit sz prar⁹ quia matheus et lucas. ¶ Raban⁹. In hoc aūt qd dicit ihesu xpi regalem et sacerdotalem in eo exprimit originē. Nam iesus q nobis b⁹ plagiū pulit primus populus moysen in ppto isrl ducatū venit. Na rō vo misticus electorū vnguēdi primus in lege sacerdos fuit. ¶ Aug. d q. no. et ve. Quod aūt plures vnctionem pstabat deus illis qui in reges ut sacerdotes vngebant h pstitit spūalē hominū xpo addita expiatōe. Spūs eñ sanct⁹ purificatur qd d maria virgine in corp⁹ saluatoris pfecit et hec ē vnctio corporis saluatoris quāe xp⁹ est appellatus. ¶ Cnf. sup mat. Quia vo impia impudicitia iudeoz negabat ibm de dauid semine esse natū subdit filij dauid filij abrahā Quāe aūt nō sufficiebat dicē illum filium. Abrahe soli⁹ aut dauid soli⁹ qui ad ambos de xpo nasciturō ex eis promissio fuerat facta ad abrahā quidem sic et in semine tuo benedicentur omnes gētes ēre. Ad dauid aūt ita de fructu ventris tui ponam sup sedem tuam Ideo g⁹ verus⁹ q filium dixit vt verus⁹ q promissio ēem in xpo ad impletas oñderet deinde qz xp⁹ ores dignitates fuerat habiturus Rex ppheta. sacerdos Abraham ppheta fuit et sacerdos. Sacerdoq sicut de⁹ ad illū dicit in genesi accipe mihi vaccā ēnē trif fāc ppha aē. sic aut dñs ad Abimelech de illo ppha est et ozabie pro te Dauid rex fuit et ppheta. sacerdos autem non fuit Ideo ergo amborum filius noīa eius est ut verusq⁹ patris ēplex dignitas originali ture recognosceretur in christo. ¶ Ambrosius sup lucam Ideo etiam duos generis auctores elegit. vnum qui de cognatione populoz promissum accepit alterum qui de generatione christi oraculum cō secutus est Evideo licet sit ordine successionis posterior. prior tamē describit quia plus est promissū accepisse de xpo qz de ecclesia que est per xpm. Potior est enim qui saluat eo quod saluatur. ¶ Hiero. Ordo etiam prepostere sed necessario cōmutatus Si eñ primū posuisset Abraham et postea Dauid rursus a repetendum fuit Abraham ne generationis series texeretur. ¶ Cnf sup matth. Altera aūt ratio est quia regni dignitas maior est q nature. nā etsi Abraham precedebat in tempe. Dauid precedebat in dignitate ¶ Ysi. Quia vero ex hoc titulo apparet totum hunc librum conscribi de ihesu xpo. necessarium est precognoscere. quid sit sentiendum de ipso. Sic eñ melius exponi potuerunt que i hoc libro de eo dicuntur. ¶ Aug. de questio. euā. Error autem hereticorum de christo erubus generibus terminatur. aut de diuinitate. aut humanitate aut de vtroq fallunturi ¶ Aug. heresibus Cherinthus g⁹ et Ebion ihesum xpm hominē tantū fuisse dixerūt quos secutus Paulus Samosetanus christum non semper fuisse. sed eius meritum ex quo de Maria natus ē asseruerat. nec eñ aliquid amplius q hominē putat. Et hec heresis postea a Photino cōfirmata est. ¶ Aug. cōtra hereticos. Johannes autem apostol⁹ istius insaniā longe aī spiritusancto conspicāens eum alto imperitie sopore demersum sue vocis preconio excitat dicens. In principio erat verbum. Et ergo quod in principio apud deum non relinquit i nouissimo tempore vt origine sue ab homine principium sumpserit. Item inquit Pater glorifica me illa gloria quā habui apud te prius q mundus fieret audiit Photinus eum gloriaz ante principium posse dixisse ¶ Aug⁹. de here. Nestorij autem puerilius fuit vt hominē tantummodo ex beata Maria virgine genitum predicaret quem verbum dei non vnitate persone et filio aeternum i separabilez recepisset. qd catholicorum aures nequaq⁹ ferre potuerunt.

¶ Aug⁹. aū monachos Egypti Ait enim apostolus de vnigenito. qui cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se equalem deo Quis est ergo ille qui ē in forma dei aut quo eximantus est et descendit ad humilitatem secundum hominis formā Et quidem si predicti heretici in duos diuidentes xpm id est in hominē et verbum hominē dicunt sustinuisse exinanitionē separatis ab eo dei verbum preostendendū ē qua in forma et equalitate intelligē et fuit prius sui ut exinanitōis sustinē modū sz nihil creaturaz ē si sm ppriā intelligatur naturam in patris equalitate

Quō ergo eximanitus dicit & ex qua eminencia ve
esset hō̄o descendit aut quō intelligitur assump
tisse cuꝫ non habens in principio seruī formam. sī
auint q verbum patri equale existens habitasse
in homīe nato p mulierem. & hoc ē eximanito. certe
audio dicentem filium sanctis apīis. Si quis diligit
me. verbum meum custodiet ꝛc. Audio quō in eis q̄
se diligunt se & sibi cohabitare dixit deum patrem.
Putas ergo ipsum eximanitum & vacuatum. dabi
mus & seruī formam suscepisse quia in diligencius
se animab̄ sanctis facit mansionem. Quid aūt spūs
habitans ī nobis putatis & ipe humanationis dispē
sationē adīpli. Isidorus abbas ad archipīsbem. ve
rum ne vniuersa dinumeremus vnū ad qd̄ vniūsa
referunt dicem⁹. quia illum qui deus erat humilia
loqui & dispensatiuē simul & vale ē & nihil in violabi
bili nature p̄iudicat. Cum vero qui homo ē. dīna &
supnaturalia quedam loqui sūme p̄sumptionis ē ma
lum. Nam regi quidem licet etiam humiliter agere
militi vero licet imperiales voces emittere. Si igit̄
deus erat humanitus. etiā humilia locum habent. si
vero homo tm̄ erat excelsa non hīt locum. Aug.
de hereticis. Sabelli ñ discipulum nocti quidez per
hibent. qui dicebāt xp̄m eundem & p̄rem & spīmsanctū
Aug. ō hereticos. Io autem insanissimi furoris
audaciaꝫ. celestium testimoniorū auctoritate frenabo
ad demonstrandam p̄prie substancie filij p̄sonam nō
illa que homi suscepto congruē caullatē assumēs. sī
illa ī medium p̄ferens testimonia que sine vllo ambi
guitatis intelligēcie scrupulo diuinitati eius competere
omnes pīer phitent. Ingenisi e. deum dixisse legi
mus. Faciamus hoiem ad ymaginē & similitudinē
nr̄am. Ecce p̄laliter dicit. faciam⁹ aliquē alīū videli
cet indictis ad quē loquētis factus ē sermo. Si vn⁹
ē ad ymaginē suam fecisse diceret. Nunc aūt alius
ad alterius ymaginē aptius fecisse describit. Clo.
Alij vero veram christi humanitatem negauerunt
Aug⁹. de hereticis. Valentinus enim dixit
xp̄m a p̄re missum. spūale vel celeste corpus attu
lisse nichilq assumpsisse de maria virgine. Sed per
illam tanꝫ p̄ mīā aut fistulaꝫ sine vlla de illa assūp
ta carne transisse. Aug⁹. ō faustum. Nos autem
ideo credimus natum ex maria virgine q aliter in
vera carne existere atq̄ homib̄ apparere non possꝫ
sī quia sic scriptum ē ī ea scriptura cui nisi credide
rimus nec xp̄iam nec salui esse poterimus. Si autē
de celesti vel aerea vel humida creatura corpus as
sumptum vellet mutare ī humane carnis veritis
mam qualitatem. hoc eū potuisse facere ꝺs negarꝫ
Aug⁹. de hereticis. Manichei vo dixerūt fantas
ma esse dm̄ ihm xm̄ nec fieio posse nasci ex vtero
Aug. lxxxiij. qō. Sed si fantasma fuit corpus xp̄i
fefellit xp̄m. Et si fallit. veritas non ē. Est aūt veri
tas xp̄s. nō g⁹. fantasma fuit corpus ei⁹. Clo. &
ꝺa p̄cipiū huius euāgelij & etiā euāgelij sm̄ lucaꝫ
mānifeste ostendit xp̄m natū ex feia. ex q̄ apparet
vera xp̄i humanitas. veruntq̄ euāgelij p̄incipia ne
gant. Aug. ō faustum. Unde faustus dicit. Euan
gelium quidem a predicatione xp̄i & esse cepit & no
minari in quo ipe nusq̄ se natum ex homīb̄ dicit.

Ne vero genealogia a deo nō ē euāgeliū. vt nec a⁹
scriptor ausus fuerit eū euāgeliū notare. Quid. n.
scribit. Liber generationis ihu xp̄i filij dauid. Non
ergo liber euangelij ihu xp̄i sed liber generationis.
Ac demq̄ marcus. qui generationem scribere non
curauit. sī tamē p̄dicationē filij dei qd̄ ē euangelium
vide q̄ competenter sit exorsus. Euāgelium inquit
ihu xp̄i filij dei. ve & hīc satis appareat. genealogiā
non esse euangelium. Iamq̄ & in ipo matheo. p⁹
inclusum iohem ī carcere. cunc legitur ihm cepisse
predicare euangelium regm. Ergo quicqd̄ ante
hoc narratur. genealogiam esse cōstat nō euāgeliū
ad iohem ergo & marcum me contuli. quoꝝ mihi
principia non ī merito placuerunt. qua nec dauid
nec mariā inducunt nec ioseph. Contra quē aug⁹.
Quid ergo respondebis apīo dicenti. Demos esto
ihm xp̄m resurrexisse a mortuis ex semine dauid se
cundū euāgeliū meū. Q̄ aūt erat apīi pauli euan
gelium. hoc etiam ceteroꝝ apīoꝝ & eim fideliū hoc
eū alibi dicit. sive ego sive illi. sic p̄dicauimus & sic
credidistis non eū oēs illi euāgelium descripserunt
sī tamē oēs euāgelium predicauerunt. Aug. de
hereticis. Arriani aūt p̄rem & filium & spīmsanctum
nolunt vni⁹ esse eiusdemq̄ subie nature aut eēncie
sed esse filium creaturam p̄ris. spīm vero sanctū cre
aturam creature. hoc ē ab ipo filio creatum volunt
xp̄m etiam sine aīa carnem suscepisse arbitrantur.
Aug. i⁰. de trin. Sed iohes m eo declarat filium
non tm̄ deum esse sed etiam eiusdem cum p̄re subs
quia cum dixisset & deus erat verbum. addidit. Oia
p ipm̄ facta sunt. vnde apparet ipm̄ factum non esse
p quem facta sunt oīa. & si factus non est. creatus ñ
est. & sic eiusdem cum p̄re substancie ē. Quis. n. sub
stancia que deus nō ē. creata ē. Aug. ō felicianū
Ieiunio. n. quid vobis mediatoris plenā cōsulens
que melius nr̄m non redimēs carnē que sine anima
nec beneficium eius posset sentire suscepit. Si enim
venit xp̄s saluū facere qō perierat. quia totus homo
perit totus beneficio saluatoris indiguit. & ideo xp̄s
venendo totum saluauit corpus & aīam assumēdo
Aug⁹. in li⁰. lxxxiij. qō. Quō etiam ipi respondent
tam manifestis obiectionib̄. ex euāgelica scriptura
ī qua vera eos dīna tam multa p̄monuerat ve ē illud
Christus ē. anima mea vsq̄ ad mortem. & potestatem
habeo ponēdi aīam meā & multa huiusmodi. que si
dicant impabolis eum esse locutum. habemus eum
euangelistarum rationes qui res gestas nazarenes. sicut
eum corpus habuisse testant. sic eum habuisse mon
tant aīam. Per affectiones que non possūt esse nisi
in aīa. Eis. n. nazarenis. legimus. Et miratus ē
ihs & iratus & multa huiusmodi. Aug. de hereti
bus. Apollinariste aūt sicut arriani xp̄m dixerunt
carnem solam sine aīa suscepisse. in qua questione
testimonijs euangelicis victi. mentem qua rationalis
ē aīa hoīs defuisse aie xp̄i. Sed p hac ipsum vbum
in ea fuisse dixerē. Aug. i li. lxxxiij. q. Si ita
est. beluam quādam cum figura humani corpis dei
verbum suscepisse credereē. Aug. de hereticis. de
ipa vero ei⁹ carne. sic a recta fide dissensisse ybibēē
vt dicerent carnem illā & verbum vnius eiusdēq̄

substantie esse. grentiosissime asseueranter verbum caro factum hoc est. verbi alicd in carnem fuisse mutatu atq uersum. no aut carne de marie carnem suscepisse. ¶ Cyrillus in epistola ad Johannem antiochi. Furere autez arbitramur eos qui suspicati sunt q mutationis obumbratio arca diuinam vbi naturam possit contingere. manet em quod e semp & non mutae nec conuersionis est capax. ¶ Leo ad Constantinopoli. Illos aut no ita dicimus xpm hominem ut aliquid ei desit qd ad humana certum e pertinere naturam. siue ammam siue mentem rationabilem siue carnem que non de femina sumpta sit sed facta de verbo i carnem conuersio atq mutatio. Que ena falsa apollinaristaz hesis. ereos varias peulit pces. ¶ Leo ad Palestios. Eunices q; tertiu apollinaris dogma delegit vt negata humane carnis atq anime veritate totu oim nrm ihm xpm vnius asseret esse nature tamq vbi diuinitas ipa se in carnem ammaq; verteret & contapi nasci aut nutriri. Ex huiusmodi a9 em esse fuerit scilicet diuine. que nihil horum in se sine carnis recepit veritate. quomam nasa vm gemia. natura e pris. natura e spusancti simulq impassibilis & sempiterna. Dext si ab apollinaris pusitate hereticus iste discesserit. ne coincere. deitate passibilem senare atq mortalem. & tame verbi incarnati. verbi & carnis vna audet prdicare naturaz. Dubie i manichei & marcionis trahit insaniam & dim ihm xpm similatorie ola credit egisse. nec hua num ipm corp9. sz phantasticd corpis spem oculis apuisse cernentium. ¶ Idem ad Julianu. Ineo vo q Euaces m epali iudicio ausus e dicere. ante icarnationem duas fuisse in xpo naturas post incarnationem aut vna. necessariu fuit ut ad reddendd rationem professionis fuie sollicitus interrogationibz vr gere. Arbitror em eu talia loquentem hoc hre persuasum q anima qua saluator assumpsit pr9 in ceteris prnotata q; de maria virgine nascere. Ideo hoc catholice menses aureq; no tolerate. quia nil secum de nr9 de celo venies nre pditoie exhibuit. Nec ammam a9 que minor extitisset. nec carnem que no maderit corporis esset accepit. Vnd sequit qd in origene merito damnatu est. q animaz mortisq corpis misereri. nololu miras sz & diuersas fuisse assertiones. necesse e q in isto pleda. ¶ Remig. Dns igit hereses in principio euangelij sui euangeliste destruit. Ita matheus cu narrat eum duxisse originem p reges iudeoz. vez hoiez eum ostendit & uerz carnez habuisse. Similiter & lucas qui sacerdotale stirpem & plonam describit. Marcus aut. cu ait Initiu euangelij ihu xpi filij dei. & iohes cu ait In principio erat verbum. manifestat eu ante oia secula semper fuisse deum apud deum patrem.

C Abraham genuit ysaac. Ysaac autem genuit iacob Jacob aute genuit iudam et fratres eius

¶ Aug. de concor. eua. Matheus euangelista ostendes generationem xpi fm carne se suscepisse nazarenam a genealogia xpi exorsus est. Lucas aut tamq; sacerdotem in expiandis peccatis magis assignas no ab initio euangelij sui. sz a baptismo xpi generatoes enarrat vbi testimoniu iohes perhibuit dices. ecce qui tollit peccata mundi. In generationibus etiam matheri significate nroz susceptio peccatoz a domino xpo. In gnationibz aut luce significate abolitio nroz peccatoz ab ipso. ideo gnationes xpi matheus descendens enarrat. lucas autem ascendes humana xpi generationem matheus descendo describens ab Abraham generationes memorat. ¶ Ambr. sup lucam. Nonne em Abraham meruit fidei testimoniu. qa credidit deo & reputatum est ei ad iusticiam. ideo etiam autoz genens debuit significari. qua instauranda ecclesie sponsione primus emeruit. cu dice. In semine tuo benedicent omnes gentes. & iterum dauid delatum e q; ibs filius eius d; cere. vnde huic prerogatiua seruate ut ab eo generationis domice maneret exordiu. ¶ Aug. Euangelista igit matheus generatione domince carnis p sene gentium volens pmedare memorie ordinem a pre abraham dicit. Abrahaz genuit Isaac. Cur no dixit ismael que primitus genuit. sed quia Isaac aut genuit iacob. Cur non dixit esau qui eius primo geminus fuit. Quia scilicet p illos ad David puenire non posset. ¶ Ilo. Omnes tm fres inde cum ipo i gnatione coputat. Quod etiam ideo factum e. quia ismael & esau no remanserunt i cultu vnius dei. Fres vo inde i populo dei sunt computati. ¶ Cas. Vel pterea xpi patriarchaz memie. vt ea que ex pgenitoz nobilitate e elationem auferret eoz multi hoz ex malis nati fuerunt sed omnes similes erant patriarche & tribuu principes. ¶ Ide. Ideo autem Judam nominatim posuit. quia de ipo tantum dominus descendit. In singulis autem patribz non solum debet notari hystoria. sz allegoria & moralitas. Allegoria quidem in quo vnusquisq patru xpm pfiguret. Moralitas in hoc notae. q ex singulis patribus in nobis aliqua virtus p significatione nominis vel exemplum edificet. Abraham ergo in multis locis figuram xpi portat & pcipue in noie. abrahe em pmultax gentium martyrae & xps est pmultorum fidelium Abrahe ena de cognatione sua exire & i terra aliena demorat9 e. & xps de vicio iudaico populo ad gentes p pdicatores suos exiuit. ¶ Cas. sup matth. Isaac autem interpretatur risus. risus ac sanctoz e no stulta cachinnatio labioru sed rationabile gaudiu cordis qd fuit misteriu xpi. sicut em ille patriarchis in vltima senectute donatus est. letitia fuit ut agnoscatur qz non erat filius nature sz gratie sic & xpus in nouissimo fine pdudus est a matre Judea gaudiu cunctis. Sed iste p virginem ille de anu ambo extra spem nature. ¶ Remigius. Jacob supplantator interpretat & de christo dicitur. Supplantasti insurgentes in me subtus me. Jacob genuit Judam & fratres eius. ¶ Chrisostomus super matthaeu. Et noster Jacob genuit ducentem apostolos in spiritu non in carne verbo non in sanguine. Judas autem interpretatur confessor quoniam Christi erat imago qui confessor patris erat futurus dicens. Confiteor tibi pater domine celi & terre.

¶ Glo. Moraliter aūé abrahā nobis virtutē fidei p exemplum sui significat cū deo legatur. Abraham credidit deo: ⁊ reputatum est ei ad iustitiam. Isaac signat spem: quia interpretatur risus. Fuit enī gaudium pentum. spes vero sit ē gaudiū nr̄m. dū eterna bona sperare facit. ⁊ de eis gaudere. Abrahā ergo genuit ysaac: quia fides generat spem. Jacob aūt signat caritatem. caritas eī amplectitur duas vitas. actuam p dilectionē pximi ⁊ contemplatuā p dilectionem dei. Actua p lyam. contemplatiua p rachel signatur. lya eī laborans interpretatur. quia actiua in laboze ē. Rachel visum principiū. qa p contemplatuā principiū. ⁊ deus videt. Nascitē ergo ia: cob de duobus parentibus: quia caritas nascitur de fide ⁊ spe. qđ eī credimus ⁊ qđ speramus diligim⁹:

¶ Glo. Pretermissis aliis filiis iacob: euangelista inde generationem prequitē dicens. Judas aūt genuit phares ⁊ zaram de thamar. ¶ Aug. xv. de ci. dei. Nec iudas primo geniti fuit. nec istorū geniox aliquis fuit p mo genitus inde. ſ; aī illos iā tres genuerat eos itaq; tenuit ī ordie generationū. p quos ad dauid acq; inde quo intenderet. puenire. ¶ Iero. Notandum aūt in genealogia salvatoris nullas sanctas assumi mulierum sed eas quas scriptura reprehendit. ve qui ex peccatoribus venerat de peccatoribus nascens. olim peccata deleret. vnde ⁊ in cōsequentibus ruth moabitis ponitur. ¶ Ambro. sup lucam. Lucas aūt hoc declinauit ve immaculatam sacerdotalis generis seriē declararet. Sed sancti matthei cōsilium a rōmis iustitia non abhorret. Nam euāgelizaret fm carnē generatum esse qui olim peccata suscipere. subiectum in miris subditum passionis. nec huius quidem putauit exortem asserendū esse pietatis ve maculate q; origīis nō recusaret iniuriaz. Simul ne puderet ecclesiam de peccatoribus congregari. cum dōs de peccatoribus nascerē. Postremo vt beneficiū redemptionis etiam a suis maioribus inchoaret. ne quis putaret origīis maculā impedimento posse se esse virtuti nec se insolens de sui nobilitate iactaret. ¶ Chr. in omel. Post hoc monstrat oīs obnoxios fuisse peccatis. Instat enim thamar fornicationis iudam accusans ⁊ dauid ex fornicata muliere genuit salomonem. Si aūt a magnis lex non impleta nec a minoribus. Et sic oīs peccauerunt ⁊ necessaria facta est xp̄i presencia. ¶ Ambro. Vide aūt quia matheus non otiose verumq; signauit. cum phares tm⁹ commemorationē cā deposceret. quia hic in veroq; misterium est. Per geminos eī gemina describit vita populoz. vna fm legē. altera fm fidē. ¶ Chr. mat. Per zaram eī signat iudaicus populus qui pm⁹ apparuit in luce fidei. q. de vulua tenebrosa mūdi. procedens ⁊ ideo signatus ē colo circūcisionis purātibus omnibus qua ip̄e populus dei erat futurus primus. Sed posita est ante faciem eius lex. q. sepes vel materia. Sic ergo impeditus est populus iudaicus p legē. Sed templis xp̄i rupta ē sepes legis que erat inter iudeos ⁊ gentes. sicut ait apls. De duum parietem materie soluens. sic factum est vt gentilis populus p phares signatus postq; rupta ē lex p xp̄i mandata: primus ad fidem procedat ⁊ postea sequē iudaicus populus. Sequē Phares aūt genuit esron. ¶ Glo. Judas genuit phares ⁊ zaram. Anteq; intraret egyptum. In quā ambo postea cum p̄re transierūt. In egipto vo phares genuit esron. Esron aūt genuit arā. aram aūt genuit aminadab. aminadab aūt genuit naason. Et tunc moyses eduxit eos de egypto. Naason aūt fuit dux sub moyse in tribu iuda per desertum. In quo genuit salmon. Iste salmon fuit princeps in tribu iuda. Qui cum iosue iterā promissionis iterauit. ¶ Chr. sup mat. Cum aūt ex aliqua cā fm prouidentiam dei posita nox patrum nomina credim⁹. Sequē. Naason aūt genuit salmon. Iste salmon mortuo p̄re fuit princeps in tribu iuda. Qui cum iosue in terram promissionis introduxit. Accepit aūt vxorem nomine raab. Hec autem raab dr̄ fuisse raab meretrix de iericho que suscepit exploratores filioz israel ⁊ abscondit eos ⁊ seruauit incolumes. Cum aūt salmon nobilis esset inter filios israel. quia detribuerat iuda ⁊ quia filius principis erat vidit raab sic fidelem. q. magnam aliquā constitutam meruit accipe in vxorem. Fortitudinem autē ⁊ ideo interpretatur salmon. q. p ipsum nomē mutaretur a prouidentia dei vt acciperet vas electionis. Raab interpretatur em salmon: accepit vas. Sequē Salmon aūt genuit booz de raab. ¶ Glo. Iste salmon in ēra promissionis genuit de illa raab booz. Booz aūt genuit obeth ex ruth. ¶ Chr. sup matth. Booz aūt booz accepit vxorem moabitidē nomine ruth: exponere estimauit superfluū: cum de hijs scripta sit oībus manifesta. Hoc aūt dign⁹ solum qm ruth p meritum fidei sue nupsit booz qua deos patrū suoz reliquit ⁊ deum viuentem elegit. Et booz p̄ mento fidei sue illā accepit vxorem: vt ex coniugio tali sanctificato gen⁹ nasceret regale. ¶ Ambro. sup lucam. Booz aūt ruth cum esset alienigena. iudeo nupsit ⁊ qua ratione in xp̄i generatione eius putauerit. euangelista copule cōmemorationē esse faciēdam que legis serie vetabatur. Qđ ergo non de legitima saluatoris generatiōe emanauit. videtur esse deforme. nisi ad apticam sniam reuertamur. qua non est lex posita iustis. ſ; iniustis. Nec em cum esset alienigena ⁊ moabitis. presertim cum lex moysi p̄hiberet has nuptias moabitasq; excluderet ab ecclesia. Quo itaq; ut in ecclam nisi quia sancta ⁊ imaculata moribus supra legem facta est. Diffinitionem ergo legis exire facit. ⁊ meruit iter maiores oīm generis spurcar pter cognationem mentis electa nō corpis. magn

autem nobis exēplum est ꝙ in illa nostruz ommiū qui ex gentibus colligi sunt ingrediendi in eccle siam dñi figura pcessit. ¶ Hiero. i epistola ad pauli num. Ruth ea i mabias ꝙ laie explet vaticiū dicē tis. Emitte agnū domie domiatorē terre de petra ꝙ serta ad montem filie syon sequē. Obeth autem ge nuit Jesse ¶ Eloſa. Jesse pater Dauid binominus est quia frequētius vocat⁹ est Jsai. Sed ꝙa pphā vocat eū non Jsai sz Jesse. dicens egredie virga de radice Jesse ve ostēderet illā pphetam ꝙ pletam in maria z i xpō euāgelista posuit Jesse. Hegē. Jesse aūt genuit dauid regē. ¶ Remigius. Sed querē dum est quaē sanct⁹ euāgelista solum Dauid nomi nauerit regē qd ideo dixit ve ostenderet eū pnum fuisse regem in tribu iuda. Jpse aūt xp⁹ ē pbares diuisor ut est illud diuidet agnos ab hedis. est z ja ram oriens. ve ē illud. Ecce vir. oriens nomē eius est eſron sagitta ut ē illis. Dilixit me sagittā electā ¶ Rabanus. Dr alterū ꝙter abundāciā gratie z la titudinē cantatis. Aram electi secūdum illud. Ecce puer meus electus vel excelsus sm illud. Excelsus sup omnes gētes dñs ipe est. Amminadab id ē vo luntari⁹ qui dicit. Voluntarie sacrificabo tibi idem est z naason. vaugurū qui nouit pterita ptenta z futura vel sergēan⁹ sm illud sē moyses exaltauit serpentem in deserto est z salmon. v sensibilis qui dis cit. Ego sensi de me virtutem exisse. ¶ Eloſa. Ipse ad die Rhaab id est ecclesiaz de gentibus. Rha ab em fames vel latitudo vt ipetus iēptaē qi ecca gentiū esume z sine misericordiam. z ipetu doctrine phi losophos z reges superat. Rhaab etiam interpre tatur videns vel festinans. z significat ecclesiam. q puro corde videt deum z festinat ad beatitudinem supne vocationis. ¶ Remigius. Est z. Hoos in quo ro bur vt est illud. Cum exaltatus fuero a terra oia trahā ad me est z Obeth seruiens vt est illud fili us hominis non venit ministrari. sed ministrare. est z iesse incensu n. secundū i⁰. Ignem veni mittere i terram. ipse ē Dauid manu fortis secūdum illud. Do min⁹ fortis z potens. desiderabilis secundum illud. Demet desideratus cūctis gētibus. Pulcer aspectu secundū illud. Speciosus forma pre filijs hominum ¶ Eloſa. Jterum videam⁹ quas virtutes isti pa tres in nobis edificent qua fides. spes. caritas. oim virtutum sunt fundamentum. Sequentes virtutes sunt quasi superadditiones. Judas interpretatur cō fessio duplex est autem confessio est altera fidei. alia peccatoruū. Si ergo post tres supradictas virtutes peccatur necessaria est non solum fides sed peccatoruū confessio. Post iudam sequitur. Phares z zaram Phares diuisio. zaram oriens interpretatur. z Jba mar amaritudo. Confessio em generat diuisiones a vitijs z ortū virtutū Damaritudine penitentie. p⁹ Phares sequitur. Esron q sagitta interpretatur Postq̄ em aliquis diuisus est a vitijs z secularib⁹ debet fieri sagitta ut im alijs vitia predicando peri mat. Sequitur. Aram q interpretat electus vt excel sus. quia postq̄ aliquis a mūdo remotus est z alijs proficit necesse est ut deo electus hoibus celebris

excelsus in virtutibus habeatur. Naason interpre tatur augurum. hoc autem augurium non est secu lare sed celeste. De hoc gloriabatur ioseph fratrib⁹ mandans Vos detulistis aplm dommi mea in quo augurari solebat. Ciphus est diuina scriptura vbi est potus sapientie. In hac augurat sapiens. qua ibi videt futura. id est celestia. Sequitur Salmon id est sensibilis. Postq̄ em aliquis studet in diuina scriptura fit sensibilis. id est discernens gustu rati oms quid bonum. quid malus. quid dulce. quid ama rum. Sequitur Booz id est fortis. instructus enim in scripturis fit ad omnia aduersa toleranda fortis. ¶ Cnſ. super matheum. Iste autem fortis est filꝰ Raab id est ecclesie. Raab enim interpretatur lati tudo vt dilatata. qua em ex omnibus finibus terre vocata est ecclesia gentium. latitudo appellatur.

¶ Rabanus. Sequitur Obeth id est seruiens. non enim idoneus est ad seruitutem nisi qui fortis est. q seruitus generatur ex Ruth id ē delectatio. opor tet em promptum esse seruum nō pigrum. ¶ Cnſ. super matheum. Hunc autem qui diuitias z nō mo rea pulcritudinē z non idem z quod in meretricib⁹ quem solet. hoc in coniugibus optant. non generā subditos filios vel sibi vel deo sed cōsumaces z cō tra se z gra deū vt filij eoruū sint penadigna ira ꝙ gi ositates eorum. Iste obeth genuit Jesse. id est refri gerium. Nam quicūq est subditus deo z parētib⁹ suis. tales filios generat deo pleasing a quibus refri geratur. ¶ Eloſa. Vel iesse id est incensum. Si em⁹ seruimus ex amore z timore erit deuotio in corde q ex igne z desiderio cordis suauissimū incensū offert deo. Dꝰ q̄ aī alīq̄ idoneꝰ est seruꝰ z suauissim sacri ficium deo facit. Sequitur vt sit Dauid. id est ma nu fortis qui contra hostes fortiter dimicauit. z ido neos emulantes sibi similiter ipse debet carnales id est homines verbo z exemplo deo subiugare.

¶ Dauid autem rex genuit salomonem ex ea que fuit urie. Salo mon autem genuit ro boam. Roboam autez genuit abyam. Aby as autem genuit asa. Asa autem genuit io saphat.

¶ Eloſa. Secundi quadridenarij generationis sene euāgelista describit que a regibus continetur z ideo a da uid incipit qui primus in tribu iude regnauit dicēs Dauid aūt rex genuit Salomonem ex ea que fuit Urie.

¶ Aug. de consensum. Quia enim in generationibus Christi significatur nostrorum susceptio peccatoruū. ideo ipse a Dauid per Salomonē descendit in cuius matre ille peccauit. Lucas vero a Dauid p Nathan ascendit. per quem propheta deus peccatum illius expiauit. quia in generationibus Luce significatur abolitio peccatorum. ¶ Aug. in libro retractr. Dicendum tamen fuit per cuius nominis propheta ne putaretur idem fuisse homo cum alter fuerit quam⁹ z ipse hoc nomine vocaret.

¶ Remig. Querendum est autem quare euāgelista bersabee ꝓpio nomīe non noīauit sicut ceteras mulieres. qđ ideo ē quia cetere mulieres qūāmis reprehensibiles fuissent. tamē laudabiles fuerūt virtutibus. Bersabee vero non solum fuit conscia adulterij. sed etiam homicidij mariti sui. & ideo ꝓpio nomīe eā non nominauit in genealogia dñi. ¶ Ilo. Tacet etiam nomē bersabee vt noīando vriam reducat ad memoziam illud maximū scelus qđ in eū fecit dauid. ¶ Ambro. sup lucam. At vero sanctus dauid in eo ē precellencior qđ hominē seipse ꝑgnouit & cōfessum sup adrepea vrie vxoris peccatuz. penitencie putauit lacrimis abluendum ostendens nobis neminē ꝓprie virtutis debere confidere. Habemus em ad uersarium magnum qui vinci a nobis sine dei fauore nō possit & ꝑm in illustribus viris grauia peccata repies. vt q. homies temptationi potuisse succumbere cognoscas ne virtutibz egregijs plusq̄ hoies crederēt. ¶ Cnſ sup ma. Salomō aūt interꝑtat pacificus. qm̄ ommbz i circuitu gentibus pacificatis et tributa reddentibus pacificum habuit regnum. Salomon autem genuit roboam. Roboam interꝑtatur multitudo populi. Multitudo em̄ mater ē seditionis quia qđ a multis patit plerūq; manet iudicabile Paucitas aūt magīra ē discipline. sequit Roboam aūt genuit abyam. Abyas aūt genuit asa. Asa aūt ge. iosaphat. Josaphat aūt ge. ioram. Joram autem ge. oziam. ¶ Iero. In quarto aūt regum volumine legim⁹ de ioram ochoziam fuisse generatum Cuo mortuo. iosabeth filia ioram regis soror ochozie tulit ioas filium fratris sui & eum inmemōi que exē cebatur ab athalia: subtraxit. cui successit in regnuz filius eius amasias. postq̄ regnauit filius eius azarias qui appellatur ozias. cui successit ioatham filius eius. Cernis ergo qđ sm fidem hystorie tres reges i medio fuerunt quos euangelista ꝑtermisit Joram q̄z ñ genuit oziaz sm ochoziā & vlīas q̄s nūeraum⁹ vez quia euāgeliste ꝓpositū erat tres ebdomadas decades in diuerso temporis statu ponere & ioram generose miscuerat impiissime iezabel. idarco vsq; ad tertiam generatiōem eius memoria tollitur ne i sancte nativitatis ordine poneret. ¶ Hylarius. Purgata vero labe familie gentilis iam regalis in quarta generationum consequēdum origo numerat. ¶ Cnſ sup matb. Ex aūt spūssanctus p ꝓphetam protestat⁹ ē dicēs vt disperderet omnē masculū de domo achab & iezabel: implevit yeu filius nanſi accepit ꝓmissioz vt vsq; ad quartam generationē sederent filij eius i sede regni sup israel. Quanta ergo benedictio facta ē sup yeu qui vindictam fecerat sup domū achab: tanta est maledictio sup domū ioram ꝓter filiā impiq; achab & iezabel. vt vsq; ad quartam generationem precedāt filij eius de numero regum & sic peccatum eius descendit in filios eius. sicut fuerat scriptum. Reddam peccata patrū in filios vsq; ad tertiam & quartā generationem. videte ergo q̄z periculosum est inire conubia exgenere impioz. ¶ Aug. de q. no. & ve. stam. Bel non immerito sublati sūt de numero ceterorum ochozias. ioas & amasias: sic em̄ horū cōmunauit impietas: vt nullum interuallum haberet. Salomon autem merito ꝑis dimissus in regno ē. Roboam aūt merito filij. Illi aūt tres maligne agentes erasi sunt. Ad ꝓpositionem tm̄ generis exemplum est qm̄ ingreditur malignitas pandit. Sequit Ozias autē ge. ioathan. Joathan aūt ge. achaz. Achas aūt ge. ezechiā ¶ Ilo. Cui cum esset sine liberis dictuz ē dispone domui tue qa moziens. ideo fleuit non ꝓpter longiorem uitā cum sciret inde placuisse salomonē deo. qp nō peteret ampliozes annos. Sed qua dubitabat ne ꝓmissio dei ñ ꝑficeretur cū se sciret esse de dauid p quā oportebat venire xp̄m & ipse erat sine liberis Sequit Ezechias aūt ge. manassen. Ma. aūt genamon. Amon aūt ge. iosiam. Josias aūt ge. iechonian & frēs eius in transmigratione babilonis. ¶ Cnſ sup matb. Deo non sic positum ē in li. regnoz. Ubi talis ē ordo. Josias genuit eliachim: postea uocatū ioachim. Joachim aūt ge. iechoniam. Sed ioachim sublatus ē de numero regum. quia non populꝰ dei cōstituerat eum i regnum: sed pharao p potentatū Si em̄ iustum fuit vt ꝓpter solam cōmixtionem generis achab tollerent tres reges de numero regum quare non erat iustuz vt similiter tollerēt ioachim quē pharao vi hostili fecerat regez & sic iechonias qui est filius ioachim nepos autem iosie sublato patre de numero regum ipse positus ē pro eo quasi filius iosie. vel aliter ¶ Iero. Sciamus iechoniā priorem. ipsum esse q̄z & ioachim. Sed cōm autem filiū non patrem. quorum prior p k. & ☉. Secundus p chy. & n. scribit. qđ scripturę vicio & longitudine temporū: apud grecos latinosq; pfusuz est. ¶ Ambr. Duos em̄ fuisse ioachim regnoz libri indicant. sic scriptum ē. Permisit ioachim cum pribz suis & regnauit ioachim filius eius pro eo filius aūt ē cui ieremias nomē imposuit iechoniam. Et bene sanctus matheus a ꝓpbā noluit discrepare vt non ioachim sed iechoniam nominaret. simul quia majorem fructū dūice pietatis astruxit. generis em̄ nobilitatem dūs ab hominibus non requisiuit. sz de captiuis & peccatoribus cōgrue nasci voluit qui remissionē venebat ꝓdicare captiuis. Non ergo sumpsit alterā euangelista sz verūq; signauit qp vterq; iechonias dictus sit. ¶ Remig. Deo quem potest quare dicat euāgelista eos natos in transmigratione cum nati fuissēt añq; trāsmigratio fuerit facta Deo aūt dicit hō qa ad hō natu sit ut regno tocꝰ ꝓpri p suis & aliorū peccatis captui duceret. Et quia ꝑscierat deus eos esse ducendos captuos: idarco dixit eos natos in trāsmigratione. De hīs autem quos sanctus euāgelista i genealogia dñi simul ponit sciendū qua aut similes fuerunt fama. aut infamia Judas & fratres eius laudabiles fuerunt fama. Simile phares & zaram iechonias & fratres eius notabiles fuerūt infamia ¶ Ilo. Phisice aūt dauid ē xp̄s qui goliam. i. diabolum superauit. vrias aūt. i. lux mea dicit. i. diabolꝰ qui dicit. Similis ero altissimo cui ecclam purgatā xp̄s de solario paterne maiestatis ad amauit & pulcram factam sibi matrimonio copulauit vel vrias est iudaicus populus qui p legem de luce gratur. sz huic xp̄s legē abstulit qua ꝺ se loq̄ docuit. Bersabee aūt est puteus saciatus. habundātia gr̄e spiritual

¶ Remi. Vel berlabee mediocriter puteus septimus siue puteus iuramenti per quod significat fons baptismatis in quo datur donum spūs sepiformis et fit ibi aduratio extra diabolum est et xp̄s Salamon pacificus. sm illud apli. Ipe e pax nra Est et roboam latitudo populi. sm illud Multi venient ab oriente et ab occidente. ¶ Rabanus. vel impetus populi qui velociter populos conuertit ad fidem ¶ Remigi⁹. Ipse est et Abia .i. pater dñs sm i⁹. vnus e pater vester qui in celis est. et infra. vos vocatis me magr et dñe. Est et Asa id e attollens sm i⁹. Ecce q̄ tollit peccata mundi. Est et iosaphat .i. iudicans sm i⁹ omne iudiciū dedit filio Est et iotam id est excelsus. sm illud Nemo ascendit in celum nisi qui de celo descendit Est et Ozias id est robustus dominī. sm i⁹ fortitudo et laus mea dñs Est et Joachim consummatus vel perfectus. sm illud apli. finis legis xp̄us. e et Achas conuertens. sm illud conuertimini ad me. ¶ Rabanus. vt comprehendens. qua nemo nouit patrem nisi filius. ¶ Remigius. est et ezechias fortis dñs. vel dñs confortauit. sm illud. Confidite q⁹ e⁹ via mundū Ipe e Manasses oblitus siue oblitus sm i⁹ pceptor vror̄ nr̄ recordabor apli⁹. e ae amon fidē sm illud. Fidel dñs in oibus verbis suis est et Josias. vbi e licentiā dñi. sm i⁹. factus i agoma prolixus orabat. ¶ Raba. Qd vo licentiā orationū significat psalmus testat dicens Dirigat oro mea sicut incensum in conspectu tuo Vel dñi salus. sm i⁹ Salus aut mea i sempiternū ero. ¶ Remig. Ipse Jechonias prepās vt dñi preparo. sm illud Si abiero et preparauero vob locum ¶ Glo. Ozahuer autē post dauid Sequit Salomon q̄ interpretat pacific⁹ tunc em aliquis fit pacific⁹. moribus sedatus illitatus et quasi iam in eterna trāquillitate positus cum deo seruit et alios ad eum conuertit. Sequit Roboam id est populi latitudo. postq̄ ei nō habet qd i se vni cat. amplexi alios dicit et late populū dei ad fidem trahere secū. Sequit Abia id est pr̄ dñs. Dixit. sm Tra potest se proferri filium dei. et tunc ee Asa id est attollens ve de virtute i virtutem ad patrem suū ascendit et tunc erit iosaphat id est iudicans ut alios iudicet et a nemie iudicet. ita fit iotam id est excelsus quasi in celestibus habitās Vnde efficitur. Ozias id e robustus dñi. quasi robur suū deo aptans et i sup̄ posito perseuerās. et sequit Joachim .i. perfectus quia q̄ cotidie i manus ptrahit. et sic he achas id est comprehendens. ex opatione em augmentatur agnitio. sm i⁹ Annūciauerūt opa dei et facta eius intellexerunt Sequit ezechias .i. fortis dñs q̄a dñs fortem esse meruit et ideo i amorem eius cōuersus fit Manasses .i. obliuiosus templa tradens obliuioni. et ex hoc fit amon q. fidelis Qui em templa cōtemnit. nemīē i re sua defraudat. et hic fit iosias id e salus. e dñi secuē expectās iosias ei salus dñi ieperat

¶ Et post trāsmigrationē babylonis iechonias genuit salatiel. Salatiel autē genuit zorobabel Zoro. aī ge abiud. Abiud aut em genuit elyachim. Elyachim autem genuit azor. Azor autem genuit sadoch. Sadoch autem genuit achim Achim autem genuit eliud. Eliud autez genuit eleazar. Eleazar autez genuit math in. Mathan autem genuit iacob.

¶ Orī. sup matheum Post transmigratiōz mter priuatas personas primo ponit Jechonias quasi priuatū ē et qr regnauit xp̄s nō contra propheti est tō em secular honore regnauit. Ipse enim dixit. regnum meū n est de hoc mundo Jechonias ergo genuit salathiel ¶ Crisost. super ma. legum de Salathiel qui dez nihil legimus vt bon vt mali. tamen putam⁹ eum sanctum fuisse et in cāptiuitate atq̄ deum petisse p ipsa calamitate q̄e ingerat israel. et ideo petitionem dei cum appellatum fuisse interpretat em petō dei Salathiel autem genuit zorobabel qui interpretatur Fluuio post positus vt ex cōmixtione. Vel hic doctor Babilonie legitur. Siquerum est nescio quia sacerdotale et regale genus mixtum e in zorobabel. Forte g⁹ pt̄ b dicū e ex permixtōe. p istū aī zorobabel reuersi sunt filij israel in terram pmīā quia cum cognouerint eos pro sua sententia vitare zorobabel et pronūciata e omnibus fortior veritas esse. pt̄ qd Darius concessit a filios israel redire in sua. et ideo recte secundum prouidentiam dei nominatus est zorobabel id est doctor Babilonie. Que em maior doctrina quam ostendere veritatem dominatricem esse omnium rerum ¶ Glo. Sed hoc videtur esse cōtra rium generationi que legitur in paralipomenon. Dicitur enim ibi Jechonias genuisse Salathiel et phadaia. et phadaia zorobabel et zorobabel Moysollā Ananiam et Salomueth sororem eorum Sed sm⁹ mulea in Paralipomenon vitio scriptorum depravatura Vnde male et indeterminate genealogiarū verumtamen questiones quas mbe apostolus euitari. vel potest dici Salathiel et Phadaia eūdem esse quasi binominū. vel Salathiel et phadaia fr̄es esse et filios alt⁹ oē nois būisse et historiographū secutum fuisse gnatōz zorobabel filij phadaia vō zorobabel filij salathiel de Abiud vsq̄ ad Joseph nulla historia mutatē in paralipomenon Sed alij multi annales legūtur fuisse apud Hebreos qui dicebantur verba dierū de quibus Herodes dicit Rex alienigena dicit multos combusisse vt eorū regie stirpis gfunderetur Et fortitudo Joseph nomina parentum ibi legerat. vt alio quoquo modo reuocarent vnde euāgelista sermonem istum generationis petere scire Notandum tñ q⁹ prius iechonias dñi resurrectio sequēs dñi preparatio dī. verū p autem cōuenit dño xp̄o qui dicit

Ego sum re
cum Sala
Pater sanc
Est etiam
Magister
ducat. Ipse
pater ego
suscitans se
i nouissimo
me misit me
stificatus
et achim .i. fr
luntatem p
deus meus
¶ Glo. Est
illud. De
nans vel do
sic deus dile
ret. ¶ Rem
lum ipe su
testatem sui
potest autem
apponens
abundandi
anus quid
iechoniam
tici o mea de
solum deum
lonis .i. terre
qa pt̄ e qd
a vicijs .i. vni
peatur et id
ajor hic zado
nem proxim
et p dilectio
Et sequitur
gnoscite deu
ostendit ma
em deum da
et vita suppl
tenet. et sic p

Jacob
nuit Ioseph
rie De qu
Jhesus
christus.
seph ¶ Jer
nus augusti
lista matheu
appellauerit
ratum q a
Scimus em
si frae aut
eius accipi
vel pmqua
si eusebius
ecclesiastica
empibus d

Ego sum resurrectio ⁊ uita Et vado pare vobis le cum Salatiel.i. petitio mea deus illi conuenit q̄ dicit Pater sancte serua quos dedisti mihi. ℣ Remigi⁹. Est etiam zorobabel .i. magister pfusionis ſm illud Magister vester cum peccatorib⁹ ⁊ publicanis mā ducat. Ipse est abiud id est pater meus iste ſm illud pater ego ⁊ vnum sumus Est ⁊ elyachim .i. deus re suscitans secundum illud. Ego resuscitabo illum i nouissimo die. Est ⁊ azor .i. adiutus ſm illud Qui me misit mecum est Ipse ē ⁊ sadoch .i. iustus siue iu stificatus ſm illud. Traditus ē iustus p̄ iniustis. ē ⁊ achim .i. frater meus iste ſm illud. Qui fecerit vo luntatem p̄ris mei meus frater ē. Est etiam elyud .i. deus meus iste ſm illud. Deus meus ⁊ dñs meus. ℣ Colo. Est ⁊ eleazar .i. deus meus adiutor me⁹ ſm illud. De⁹ meus adiutor meus. Est ⁊ mathan .i. do nans vel donatus ſm illud. Dedit dona hominibus. ⁊ sic deus dilexit mundum: vt filium suū vnigenitū da ret. ℣ Remig. Est ⁊ iacob .i. supplantans. qa nō so lum ipse supplantauit dyabolum. sed ⁊ huiusmodi pos testatem suis fidelibus dedit ſm i⁹. Ecce dedi vobis potestatem calcādi supra serpentes. Est ⁊ ioseph .i. apponens ſm illud. Ego veni vt vitam habeant ⁊ abundantius habeant ℣ Rabanus mau. Sed vide amus quid mozaliter isti pres significent. qua post iechoniam qui dr̄ preparato dñi sequitur salatiel .i. pe titio mea deus. Qui em̄ preparatus est non petit mi solum deum. Sed iter⁊ fit zorobabel .i. magister babi lonis. i. terrenor⁹ hoim quos facit cognoscere de dō qa p̄ ē qđ sonat ab pud. ⁊ tūc ille popul⁹ resurgz a vicijs. vnde sequit elyachim qui resurrectio inter pretatur ⁊ idem ad bene opandum adiutus qđ sonat azor sic zadoch .i. iustus. Et tunc fidelis per dilectio nem proximi: ipse est frater me⁹ quod sonat achim ⁊ p dilectionem dei dicit deus meus qđ sonat eliud Et sequitur eleazar .i. deus meus adiutor qua rec⁹ gnoscit deum suum adiutorem. Ad quid aūt tendit ostendit matthan. qui dr̄ donū vel donans. Expectat em̄ deum datorem sicut aūt lictatus est in principio ⁊ vias suppleuerit. sic ⁊ in fine vite qđ ad iacob p tinet. ⁊ sic peruenit ad ioseph .i. ad augmentū veteris.

Jacob autem ge/nuit ioseph virum ma rie De qua natus est Jhesus qui vocatur christus.

℣ Colo. Post omnes generationes patrum ponit ultimo generaci onem Joseph viri ma rie p̄ter quā oīs alie merodiuncunt dicens Jacob aūt genuit io seph ℣ Jeronim⁹. Nunc locum obiit nobis iulia nus augustus dissonantie euāgelistarum cur euāge lista mathe⁹ ioseph filiū dixit iacob ⁊ lucas filiū eū appellauerit hely non intelligens ꝓsuetudinē scriptu rarum q̄ aliter ſm naturā aliter ſm legem ꝓ p̄ sit. Scimus em̄ hoc p moysen deo iubente ꝓceptum: ut si frat̄ aut p̄iqu⁹ absq; liberis mortu⁹ fuerit: ali⁹ eius accipiat vxorem ad suscitādum semen fratris vel p̄inqui sui. Sup hoc african⁹ tempū scriptor ⁊ eusebius cesarien⁹ plenius disputauerūt ex ecclīastica hystoria. Mathanem ⁊ melchi diuersis tempibus de vna ex eadem q̄ vxore esta nōie singu los filios procreauerūt. quia mathan qui p salomo nem descendit vxorem eam primū cepit. ⁊ relicto filio vno iacob nomine defuncto ē post cui⁹ obitum qm̄ lex viduam alij viro ñ vetat nubere melchi qui p nathan genus ducit cum esset ex eadem tribu sz nō ex eodem genere relictam mathe accepit vxo rem. ex qua ⁊ ipse suscepit filium nōie hely. p quos ex diuerso patre gñe efficiunt iacob ⁊ hely vterini fratres. Quor⁊ alter .i. iacob fratris hely sine libe ris defuncti vxorem ex mandato legis accipies ge neravit ioseph natura quidem germis suum filium ꝓpe qđ ⁊ scribit iacob aūt genit. ioseph ſm leges p̄ ceptum hely efficitur filius cuius iacob quia sup erat ad suscipiendum fratris semen accepit ⁊ p hoc recta inuenit atq; integra generatio ⁊ ea quā math⁹ enumerat ⁊ ea quā lucas qui legalem successionem que velut adoptione quadam erga defunctos cōstat competens fuit p hoc designauit iudicio. obseruans ne oīno in hmoi successionibus genuisse aliquē notā ret. ℣ Aug. de cōsen. euan. Cōmodius em̄ filius q⁹ dictus est a quo fuerat adoptatus q̄ dicere ab illo genitus cuius carne non erat natus. Matheus aūt dicens Abraham genuit ysaac ⁊ in hoc pseuerans donec diceret Jacob genuit ioseph. satis exp̄ssit ad eum p̄rem pduxisse se ordinem generationum a quo ioseph non adoptatus sz genitus erat quāq; si etiā lucas genitus diceret ioseph ab hely nec sic nos hoc verbum perturbare deberet neq; em̄ absurde quisq; dr̄ non carne sz caritate genuisse quē filium sibi ad optauerit ℣ Ex ecclīastica hystoria. Hec aūt nō no bis ad subditum repta aut absq; vllis auctoritatibus cō mēdata sunt sz ipsi saluatoris nr̄i ſm carnem ꝓmi seu studio cauta semis demonstrandis seu edocendi. que scdm veritatem gesta sunt. hoc tradiderunt

℣ Aug. de consen. euan. Uerum aūt lucas qui nō ab initio euāgelij sui sed ab optimo xp̄i generatōes enarrat tanq; sacerdotem in expiandis ꝑcatis ma gis assignatus adoptionis originem ipse suscepit. qa p ad optionem efficimur filij dei credendo in filium dei Per carnalem vero generationem quā math⁹ ꝓsequitur filius dei pcus ꝓter nos filius hominis factus est. Satis aūt ostēdit lucas se dixisse ioseph filium hely qa illi fuerat adoptatus cum ⁊ adam fi lium dei dixerit qui p grām quā postea peccando amisit tanq; filius i paradiso constitutus sit ℣ Cri. in omel. Mittis ergo p gemitoribus vinctis ⁊ fe mina in ioseph addit virum mane monstrans aūt q⁹ ꝓter illam ⁊ hunc in genealogia posuit ℣ Hiero. Cum aūt virum audieris. suspicio tibi non subeat nuptiarum: sed recordare cōsuetudinis scripturarum sponsi vir ⁊ sponse vocant̄ vxores. ℣ Venādi⁹ in ecclīasticis dogmatib⁹. Natus est aūt dei filius ex homine .i. ex maria ⁊ nō p hoīem .i. non ex viri co itu sicut ebion dicit vnde signāter subdit. de qua na tus est ihs ℣ Aug. ō hereticis. Quod est gera va lentinum qui dicit xp̄m nihil assumpsisse de virgine sed p illam tanq; per riuū aut fistulam trānsisse.

℣ Aug. ō faustum. Cur aūt carnem ex vtero sue assumere voluerit summa cā hui⁹ penes ipsum ē siue q⁹ verum q⁹ sexum hoc modo honorādum iudicauit

assumendo formam viri ⁊ nascendo de femina siue aliqua alia causa quam non temere dixerim. ¶ Aug de questio. nou ⁊ veteris test. Quod autem per olei vnctionem prestabat deus hijs qui in reges vngebantur hoc prestitit spūssanctus homini xpō ad vitā expiatione qua natus est christus est appellatꝰ. Et hoc est quod dicitur. Qui vocatur christus

¶ Aug de con euan. Non tamē erat fas ut eū ob hoc a coniugio marie separandum putaret q̄ nō ex eius concubitu. sed virgo pepert xpm. Hoc enim exemplo magnifice insinuatur fidelibus coniugatis eē seruata pari cōsensu continentia. posse permanē cōiugium non permixto corporis sexu. sed custodito mentis affectu. presertim qua nasci ex filius potuit. sine vllo cōplexu carnali ¶ Aug de nup. ⁊ concup. Omne autem nuptarum bonum impletum est in illis parentibus xpi. fides proles ⁊ sacramentum prolem congnoscimus ipsum dominum. fidem qua nullum adulterium. sacramentū qua nullum diuortium ¶ Jeronimꝰ. Querat autem diligens lector ⁊ dicat cum ioseph non sit pater domini saluatoris. quid pertinet ad dominū generationis ordo deductꝰ vsq; ad ioseph Cui respondebimꝰ primo non esse cō suetudinis scripturarū vt mulierū in generationibus ordo texatē. Deinde ex vna tribu fuisse ioseph ⁊ mariam vnde ex lege eam accipere cogebatur ut propinquam. ⁊ qđ simul cōsentur in bethleem vnde vna videlicet stirpe gnāti. ¶ Aug de nup. ⁊ occu. Fuit ⁊ senes generationis vsq; ad ioseph pducēda sic in illo coniugio virili sexui vtiq; peccatorū peccatori fieret munia cū vitiato nihil deperiret q̄ ex seie dauid erat ⁊ ioseph ⁊ maria ¶ Aug Contra faustū Nos autem credimus eam mariam fuisse in cōgnatione dauid. q̄ eas scripturas credimꝰ que verūq; dicunt ⁊ xpm ex semine dauid scām carnem ⁊ eius matrem mariam nō cum viro cōcurbendo. sed virginē ¶ Ex gest. consi. epi. Cauēdus autem ē ⁊ hic Nestoriꝰ error. qui sic dicit cum diuina scriptura dicatur esse aut naturaliter xpi que ex maria virgine est aut mortem nusq̄ videtur ponens deꝰ. ſ; aut xpus aut filius aut dominꝰ qm̄ hec tria naturarum sit significatiua duarum aliqn̄ quidem huius aliquā do vero illius. aliquando autem ⁊ illius ⁊ istius. Ac ope autem ad hoc testimoniū Jacob genuit ioseph virum marie de qua natus est iesus qui dicitur xpꝰ Deus em̄ verbum scām ex muliere non egnit nativitate. ¶ Aug. Contra felicianum. Sed nō alius dei ⁊ alius hominis. sed idem xpus dei ⁊ hominis filius fuit. Et sicut in vno homine aliud animus ⁊ aliud corpus sic in mediatore dei ⁊ hominum aliud dei filius aliud hominis filius fuit. vnus tamen ex vtroq; xpus dominus fuit. Aliud in quam p discretione substantie. non alius p vnitate persone. Sed obijcat hereticꝰ nescio quomodo natum de celo ex tempe quem coeternum patri dicitis tam fuisse. nasci em̄ ē velut quidam motus rei nō existētis antēq; nasciē id agens beneficio natiuitatis vt sit. Quo colligitur eum qui erat nasci non potuisse si nasci potuit non fuisse. ad qđ. ¶ Aug. Fingamus sicut plerisq; volunt esse i mūdo animā generalem. que sic in effabili motu femina cuncta viuificet. vt non sit cōcreta eū germinis. nempe cū hec i ventre possibilē maternam ad vsus suos formaturā inuenerit. vnā facit secū esse psonam eius rei quā nō exhibē ostat hīre substantiā ⁊ fie opātē ala ⁊ parētē mātēa ex duabꝰ substātijs vnus hō cū ala aliud docear aliud caro. sic animam nasci fateamur ex vtero q̄s ad virtū venientem utā diamus contulisse sexum. Nasci inquā ex mātre dī qui ex hac sibi corpus assumit. i q̄ nasci posset. non quia antēq̄ nascerē quātū ad se attinet ipa pārisꝰ nō fuisset. Sic gē imo multo icomprehensibiliꝰ ē atq; sublimius. nasci ē susceptōe pfecti hois de mātre filiꝰ dei q̄ p ōipotentiā singularē oīb gēnis ē cā nascēdi

¶ Crisp. sup mathæum

Omnes ergo generationes ab abraham vsq; ad dauid generationes. xiiii. Et a dauid vsq; ad transmigrationē babylonis generationes. xiiii. Et a trāsmigratione babylonis vsq; ad xpm generationes. xiiii.

Positus gnationibus ab abraham vsq; ad xpm cas in tres ptes diuisit p gnationes xiiij q̄a ter completus. xiij. gnationibus mutatus ē in medio statꝰ hoīm ab abrahā em̄ vsq; ad dauid fuerunt sub ut diabꝰ a dauid vsq; ad transmigratiōē babilonis sub regibꝰ a trāsmigratiōe vsq; ad xpm sub pontificibꝰ. Hoc ergo vult demonstrare. sicut semp completus. xiij gnationibꝰ mutatus ē hoīm status sic cōpletus. xiij gnationibꝰ a transmigratione ad xpm. necesse ē vt a xpō mutari similr hoīm statū. quod ⁊ factum est. post xpm em̄ oīs gentes sub vno xpō ut duce rege ⁊ pontifice acti sunt. vñ q; iudices Reges ⁊ pontifices xpi digneatur figurabāt. semp principia eoꝝ in figura fuerūt xpi Primus iudicū ihs Naue primus regum dauid. primus pontificum ihesus filius Josedech. hos in figura xpi fuisse dubitat nemo. ¶ Crisp. iome. vel iō i tres ptes diuisit oīs gnationes demōstrās q̄ neq; virginie trāsmutato facti sunt melior. s. sub iudicibꝰ regibꝰ principibus ⁊ sacerdotibꝰ i alīs dē pmāserūt malis. pter qđ ⁊ captiuitatē babilonis memorat. manifestās q̄ neq; ex hoc fuit correcti. descensus aūt i egiptū non memīt quia egiptios nō adhuc timebāt. sicut assirios vel parthos. ⁊ q̄a illud erat antiquū hoc aūt recens ⁊ quia illuc nō pter peccata deducti fuit sic in babilonē ¶ Ambro. sup lucā. Illud aūt nō preterm̄ittendū putamus q̄ a dauid epiō vsq; ad iechoniā cū. xvij. fuerint reges iudee xiij gnationes matheus posuit. Opter aūt cognoscere posse ptes eē successiones. pauiores gnationes. pūc em̄ diutius viuere aliq; ⁊ sine gnare aut certe penitꝰ exortus gnationis existē itaq; nō q̄ regū eadem gnationū tēpa ¶ Iclo. vt potest dici tres reges eē ptermissos ve supius dictū ē ¶ Ambro. sup lucā Rursus autē cum a iechonia vsq; ad ioseph generationes. xij. computent postea xiiij. gnationes descriptas esse commemorauit. ſ; si diligenter adiicias. hic q̄ xiiij. generationū potens fuerit ratione Duodeci enim a Joseph numerātur xiij. est christus

Duos aūt ioa
storia indicat p
alterum euang
nozi iechonia
¶ Crisp sup m
in enāgelio. s
post eramsmig
vnus duas ha
eramsmigratio
est ⁊ pri
eramsmigratio
eramsmigratio
¶ Aug in li
p gentibus
ē quedā i exer
eramsmigratio
vt eat in duo
q̄ in angulo
figurat xpm
⁊ lapidē angu
posuit genera
quaternarius
hoc ostendit e
quaterdenari
q; pfectio leg
¶ Ysi. Vel
sancti signacu
Ex aūt gemi
aie esse neces
ratio diuidiē
abraham vs
Sed scda a
dauid ibi ñ
tercia ē a tra
camus iecho
sa est. In pri
dam hoies
⁊ iacob ⁊ oīs
homines sub
fuerunt In
qui grē dat
tate babilo
tuitate opa
aē quaterde
non tamē ea
xlij. vnus e
iechonias.
sed pter v
tiones fiunt
sticuerat m
mines in g
em̄ iste illu
opozuit a x
illa virga
virga ferre
vitam terr
ximo occu
bus curru
tur ab orie
quater ba

Duos aũt ioachim hoc ẽ duos iechonias fuisse hystoria indicat patrem ⁊ filium. ℍ Nõ ergo suppressit alterum euangelista sz verũq signauit ita addito tu nouzi iechonia generationes xiiij computantur. ¶ Cnf. sup matth. Vt vnꝰ iechonias bis numeratꝰ in ẽangelio. semel ante transmigrationem iteꝝ aũt post transmigrationẽ. ℍ Dic aũt iechonias cum esset vnus: duas habuit conditiones. fuit em ⁊ rex ante transmigrationem. q. rex factus a populo dei factus est ⁊ priuatus post transmigrationem. Ideo ante transmigrationem numeratꝰ inter reges. q. rex pꝰ transmigrationem aũc inter priuatos. q. priuatus ¶ Aug. in li. de consen. euã. Vel ideo vnus in illis pgenitoribus bis numeratꝰ. i. iechonias ꝛ quo facta ẽ quedã i exteraneas gentes reflexio qm̃ i babilonia transmigratus ẽ. vbi aũt ordo a rectitudine flectit vt eat in diuersum tm̃ angulum facit. Illud aũt q in angulo est bis numeratur. Et hoc ipm̃ iam p figurat xp̃m a circũcisione ad prepucii migrantꝰ ⁊ lapidẽ angularẽ futurꝰ. ¶ Remig. Ideo aũt xiiij. posuit generationes quia denarius signat decalogũ quaternarius vero quatuor libros euangelij. vnó i hoc ostendit concordiã legis ⁊ euangelij. Ideo etiã quaterdenarium numerum implicauit vt ostenderz q: pfecto legi ꝓphie ⁊ gre fide cõcordans ofsistit ¶ Ysy. Vel i hoc numero septiformis gra spiritꝰ sancti signatur. ℍ Nic em̃ numerꝰ ex. vij. conficitur. Ex aũt geminatur: signat gram spũssancti corpi ⁊ aie esse necessariam ad salutem. Sic ergo hec generatio diuidit in tres ebdomades. prima est ab abraham vsq ad dauid ita q dauid ibi includitur. Sed secda a dauid vsq ad transmigrationẽ. ita q dauid ibi nõ includit sed trãsmigratio sub eo ginit. tercia ẽ a trãsmigratione vsq ad xp̃m in qua si dicamus iechoniam bis numeratũ. trãsmigratio inclusa est. In prima signant boies añ legem i qua quosdam boies naturalis legis inuenies. s. abrahã ysaac ⁊ iacob ⁊ oms vsq ad salmon. In secũda signantur homines sub lege. Oms em̃ q i ea inuenit sub lege fuerunt. In tercia boies gre qua terminat ad xp̃m qui gre dator fuit. In qua etiam liberatio a captiuitate babilonie facta ẽ significãs liberationem a captiuitate diaboli p xp̃m factã. ¶ Aug. d ꝓsen. euã. Cũ aũt quaterdenas gnacões ordo distinxisset articulis non tamẽ eas dixit i suma vt diceret. fuit omnes xlij. vnus em̃ i illis pro gẽitoribus bis numeratꝰ. s. iechonias. Sic ergo non xlij. qd faciunt ter. xiiij. sed ꝓter vnum bis numeratum. xl. ⁊ vna generationes fiunt. Matheus ergo qui regiam in xp̃o constituerat insinuare psonam excepto ipo xp̃o. xl. homines in generationũ serie numerauit. ℍ Numerus em̃ iste illud tempꝰ signat quo i hoc seculo regi nos oportet a xp̃o sm disciplinã laboriosam quã signat illa virga ferrea de qua in psal. legit. ℍ Reges eos in virga ferrea. Ex aũt numerus iste hanc temporalem vitam terrenamq significet. Illa interim cã de proximo occurrit q ⁊ tempa annoꝝ quadripartis viarũ bus currunt ⁊ mundus ipe quatuor ptibus terminatur ab oriente ⁊ occidente aquilone ⁊ meridie. xl. aũt quater habẽt. x. Porro ipa. x. ab vno vsq ad quatuor progrediente numero ꝓsumant. ¶ Ysy. Vel denarius ad decalogum refertur quaternarius ad presentem vitam que p quatuor tempa transit. vel p. x. vetus testamentũ. p quatuor nouũ. ¶ Remig. Siquis autem voluerit dicere q sunt. xl. due generationes qua non ẽ vnus iechonias sz duo dicendũ ẽ q ⁊ iste numerus congruit sancte ecclie. ℍ Nascit em̃ a septenario ⁊ senario. Nam sexies. vij. xl. duo fiunt. Senarius refertur ad laborem. septenarius vero ad requiem.

¶ Christi autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater eius maria ioseph antequam cõuenirent inuenta est in vtero habens de spiritusancto.

¶ Cnf. sup Matth. ¶ Quoniam supius dixerat. Jacob autem ge. ioseph cui desponsata maria genuit ihm ne aliquis audiendum estimaret sic ee xp̃i natiuitatem quo precedẽ ciuꝫ patrum ipe ordinem narrationis sue ꝓsequens dicit xp̃i aũt generatio sic erat. Acsi dicat generatio quidem eorum quos exposuimus patruz sic fuit quẽadmodum reculi. xp̃i aũt generatio nõ ita sed sic erat. Cum esset desponsata. Cnf. in omel. quasi em̃ aliquid nouũ dicturꝰ ꝓmittit modum generationis dicere ne audiens virum mane cõmunem extimes natũ esse lege nature. ℍ Remig. Potest etiã ad superiora referri hec modo. Sic erat xp̃i generatio. Sicut dixi id est Abraham ge. ysaac. ꝛc. ¶ Hiero. Sed quare non de simplici virgine sz de dispõsata cõcipitur. Primũ vt p generationẽ ioseph origo matre monstraret. Secundo ne lapidaret a iudeis vt adultera. tercio vt in egiptum fugiens haberet solacium marie. Marie etiam ignacꝰ quartaz accidit cãm vt ptus iniquis eius celaret a diabolo dũ esputat non de virgine sed de vxore generatum. ¶ Cnf sup matth. Ideo aũt desponsata ⁊ domi habita. ℍ Nam quẽadmodum in ea que in domo habitat viri concepit intelligẽ conceptio naturalis. ita in ea que extra domũ cepit est suspecta pcipio. ¶ Ideo pter beliduũ. Sciendum aũt q beliduꝰ quidã bõ turbulentus accepta materia disputandi blasphemare contra dei matrem incepit cuius prima ꝓpõ fuit matheus loquitur sic. Cũ esset desponsata. ecce inquit habes desponsatam non cõmẽdatam vt dicitis ⁊ vtiq non ab aliud desponsatam nisi qñq nupturã. ¶ Origenes. Desponsata quidem fuit ioseph nõ tñ in concupiscentia uncta. Mater eius inquit. mater imaculata. mater incorrupta mater itacta mater aꝰ. Cuius eius mater est dei virgineꝰ dñi regis oim plasmatoris ⁊ redẽptoris cunctoꝝ. ¶ Cyrl. Quid em̃ videbit aliqs in sancta vgine pter alias mlies si dei mater non sit sz xp̃i. vel dñi. vt nestorius dicit. ℍ Nihil em̃ absurdum est etiam si voluerit quis matrem vniuscuiusq vnctoꝝ xp̃i nominare gemitricem. Sola vero preter illas sancta virgo ⁊ xp̃i genitrix simul ⁊ dei gemitrix intelligitur ac dicẽ. Ce nuit em̃ non purum hoiem sm nos sz incarnatũ podus ⁊ hominẽ factum ex deo patre uerbum sz forsitan illud ajs. Dic mihi putas ne diuinitatis matrez

facta est virgo. Et ad hoc quod dicim⁹ quia natū ē ex ipsa dei substātia eius verbum ⁊ sine principio tempis semp exīs genuit. In nouissimis aūt tem poribus qui caro factū ē hoc ē unitū carni animā ha benti rationalē natū etiā dr carnaliter p mulierē. assimilatē aūt quoad hōnō naturitatē que fm nos hūcsa cramentū. mres em terrenox ministrant nature coa gulatam paulatim carnē phabendā i specie humana

¶ Immittit aūt aīali spīm dr. Sed licet sine iste solū modo terrenox corpoy mres. attamē pinētes totū aīal ⁊ nō prem pexisse dicunt. Tale autē aliquid gestum legim⁹ i gnapone Emanuel. natū enim est ex prīs substātia dei verbū. quia vo carnē assūp sit. ꝓpter quam ea⁹ faciens necessariū est confiteri ꝙa na tus ē fm carnē p mulierem. Quia igit ⁊ deus vē ē quo dubitabit quispiā sanctā virginē dei dicē gem trīcem ¶ Leo papa in sermo. de natiuitate. Nō aūt te dei conceptus turbet. prius te nō confundat audi tus qui virginitas quicq̄ ē humani pudoris execu sat sut que hic verecundie lesio vbi mīte deitas cuz a nica sibi seruz integritate gloziaū. vbi ē interpres angelus. fides p nuba. desponsatio castitas. donatio virtus. uber conscientia causa deus. conceptio mte gratias. virginitas peus. virgo mater. ¶ Cyrill. ad Iohī. Antiochenum. Sed si de celo ⁊ nō ex ipa sanctū corpus xpi factū esse diceremus vt Valentin⁹ quo iā intelligeret dei genitrix maria. Nomē aūt mris ostē dit cū subdit maria ¶ Beda sup lucam. Interpetatē aūt maria stella maris hebraice. domina syriace. ꝙa ⁊ lucem salutis ⁊ oim mundo edidit. Cui aūt despon sata fuerit ostendit subdens ioseph ¶ Chrys. sup ma. Ideo fabro lignario maria desponsata erat quomā xp̄s ecclesie sponsus oim salutē hoim operatur⁹ erat p lignū crucis ¶ Chrys. i omel. Qs aūt sequatē aīaduerit. non dubitet antequ ducerē in domū sponsi eccīam iam mater erat. Consuetudo em multotiēs ve teribus erat i domo despōsatas hre qd ⁊ nūc quoq fieri videtur ⁊ genere Noeb meus cum ipo erant.

¶ Dicit. Sed dicat antequ queniret ad carnis permix tionē ¶ Chrys. sup matth. De nō ex compassione car nis ⁊ sanguinis nasceret qui deo natus est. vt car nis ⁊ sanguinis solueret passionē ¶ Aug. de nup. ⁊ concu. Nuptialis em concubitus ibi non fuit. ꝙa in carne peccati fieri nō poterat sine vlla carnis cō cupiscentia que acadit ex peccato. sine qua conapi voluit. qui futurus erat sine peccato. vt hinc etiā doceret omnē qd ocubitu nasci carnē esse peccati quādoquidē sola que nō inde nata ē. nō fuit caro pec cati. ¶ Aug. in ser. de natiuitate. Nasci etiam ab in tacta feia xp̄s. ꝙa fas nō erat vt virtus p voluptā tem. castitas p luxuriā. p corruptionem incorruptio nasceret. Nec poterat nisi nouo ordine aduentare de celo. qui vetustū mortis destruere veniebat impe riū. Regnū igit̄ genuit virginitas que regē genuit castitatis. Deo etiā dñe nr virgineū sibi requisiuit hospitiū habitandi. vt nobis ostenderet deū i casto corpe portari debere. Ergo qui sempsit lapideas ta bulas. sine stilo ferreo ipse grauidauit mariā spiritu sancto. vnde dr Inuenta ē in vtero hīs ¶ Hiero. Nō ab alio mutata ē misi a ioseph. qui pene licentia ma

ritali oia nouerat ¶ Chrys. sup mat. Nā sicut hōstō na nō incredibiles docz. cū gesta sunt. que refert lu cas ioseph absens erat. nec em quemens ē putare p sentē ioseph introisse angelū ad mariā. ⁊ dixisse q̄ dicit ⁊ mariā respondisse quecq̄ rūdit. etsi creda mus angelū potuisse intrare ad eā. ⁊ loq̄. plane cū mariā abīsse i montana ⁊ mansisse cū elizabeth mē sibus tribus. possibile nō fuit prīte ioseph. qua nes cesse erat ve absentatione ei⁹ ⁊ mansionis quotine requireret causas. Postq̄ aūt rediit peregre post tres mēses iuenit eā grauidā manifeste ¶ Chrys i omel. Proprie aūt dicit mulier ē qō de nō excogitatus dis gustum est. Ne aūt molestet euāgelistam interro gando qualiter sit natus ex virgine: breuiter expe dit se dicēs. de spīritusancto. quasi spūssandus ē q̄ ē hoc miraculū operat⁹. Nec em Gabriel. nec̄ ma ria⁹ amplius dicere potuerūt ¶ Ysi. Hoc ergo qd ex spūsancto euāgelista ex pte sua adduxit ut cū diceret hre i vtero dis mala remouerēt suspitio amentibus audientū ¶ Hiero. m expo. ca. i. Nō aūt sicut quidā sceleratissime opinant. spūsanctū dicimus fuisse pro semie. sī potentia ac virtute creatoris dici mus operatū ¶ Ambro. in li. de spū. s. Quod em ex aliquo ē aut ex substātia aut ex potestate eius ē. ex substantia sicut filius q̄ a pre. ex potestate sicut ex deo oia quē ⁊ in vtero habuit maria ex spūsancto.

¶ Augusti. in euch Profecto autem iste modus quo nat⁹ ē xp̄s de spūsancto insinuat nob̄ grām dei. qua hō nullis precedentibus meritis in ipo ex ordio nature sue quo esse cepit. vbo dei copularet in tantā psone vnitatem vt idem ipe esset filius dei. si cū illā creatu ram quā virgo cepit ⁊ pepit. qui⁹ ad solā psonā filij pinēbam tota erimtas sicent. neq̄ em sepabilia sunt opa erimtatis. cur i ea facīdo solus spūssandā⁹ nosatus ē. am ⁊ qñ vnus trīū in aliquo ope nominat vnitas operam erimtas intelligit ¶ Hiero sup eluid. Si igit̄ Heluidius reqr de nō conuēcuris euāgelista dixisse priusq̄ conuenirēt. qua nemo de nō pransuro dicat antequ pranderet quasi siquis dixerit. antequ i portu pranderem ad Africam naugaui non possem stare fnia. misi ea i portu prandendo sit qñq̄. aut nō pot⁹ sit intelligendū sic. q̄ amice licet sepe consequētia in dicet em nonnūq̄. ea em que pius cogitabāt. odit. nec necesse sit ve cogitata fiant. Cū ideo aliud iteruene rit. ne ea que cogitata fuit fierēt ¶ Hiero⁹. Nō q⁹ sequat ve postea euenerit. sed scriptum qd factū n sit. ostendit ¶ Remig. Vel hic vbū conuenēdi nō ipm concubitū sed tempus significat nuptiaz. i. qñ ea que fuerat sponsa incipit esse vxor. Est em sen sus antequ conuenirēt. id ē antequ rite solemnia nup tiarum celebarent ¶ Aug de con. euā. Hoc quēs admodū factū sit qd hic pretermisit lucas exponit post memoratū conceptū ihū ita nazrē In mēse autem sexto missus est angel⁹. Et infra. spūssandā⁹ supuenit i te. Hoc ergo ē qd matheus d maria gra uidata dicens Inuēta est i vtero habens de spūsancto nec contrarium est quia lucas exposuit q̄ matheus pretermisit. sicut nō est contrarium ꝙa matheus deinceps continet quod lucas pretermisit. Sequitur enim

¶ Joseph
eius cum es
et nollet eaz
uoluit occul
re eam.

fingentem in
fidem eo eum
Joseph aūt v
in sermone de
rie vere grau
dñi acceperat
debat secum
facā ꝓpo. au
do. sed venen
sententiam la
ero malo cons
pono. Cū en
prius ē dimitt
lucam. Dulc
facere debeat
ne vt meruer
prestare sede
Vbiq̄ ergo
testis oneratur
tatis. sed quo
scribitur. C
si ⁊ gloriose en
omel. Deo sci
bus dicit. Es
vniuersalis v
scriptura. Ju
voluit occul
dam sed eu
sed ioseph ve
sicut em sol
cat. sic ⁊ xp̄s
tutus apparer
si solus nosci
coram omnib
vnde vir iust
erat suspicat
vtaq̄ dicta a
sciebat noluit
volens prode
¶ Hiero. De
illius castita
lendo cui⁹ n
enim gratia
Egredietur
riam duxisse
concipiet no
plandā. Qui
bebat quo iu
ergo dimitte
cognosceba
¶ Ysi. De
cum occulte
hoc ē cum e

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Ioseph autem uir eius cum esset iustus. & nollet eam traducere uoluit occulte dimitere eam.

¶ Cris. Cum dixisset euangelista q ex spūsando & sine concubitu inuenta ē mr vēo habens ne suspedū haberēt xpi discipulū q grādia de suo magro fingentem introduxit ioseph q ea que passus ē ad fidem eorum que dicta sunt cōferentem. vnd dicit Ioseph aūt vir eius cum esset iustus. ⁊c. ¶ Aug⁹. in sermone de natiuitate. Intelligens enim ioseph mariē veā grauidam turbatur q mariā quā de templo dñi acceperat & nondum cognouerat grauidam sentiebat secumq estuabat disputans & dicens. Quid faciā pdo. aut taceo. si pdidero adulterū nō consentio. sed venenū crudelitatis meū ro quia fm moysi sententiam lapidandam eam esse cognosco. Si tacuero malo consendo & cum adulteris portionem meā pono. Cūm ergo tacere malum ē adulterium pdere peius ē dimittam eam a coniugio. ¶ Ambro. super lucam. Dulcere autem dicit sanctus matheus quid facere deberet iustus qui obprobriū quotidie depheder vt meretricem ab homicidio castus ab adulterio prestare videbatur. Et idcirco dicit. Cum esset iustus. Ubiq ergo in ioseph iusti grā & psona seruat vestis ornetur. lingua enim iusti loquit iudicium veritatis. sed quo ioseph cum eam celet vxoris iust⁹ describitur. ¶ In lege em pceptum ē non solum reos fi & scios eorum obnoxios esse peccato. ¶ Cris. in omel. Sed sciendum q iustum hic virtuosum in oibus dicit. Est em iustitia & auaritiam non habere & vniuersalis virtus & sic nomie iustitie maxime vtit scriptura. Justus ergo existēs & benignus & mitis voluit occulte dimittere eam que non solum traditionis sed etiam pene fm legem obnoxia credebatur sed ioseph verumq remisit quasi supra legē viues sicut em sol meq radios monstret mundum clarificat. sic & xps meq nasceret multa signa pfecte virtutis apparere fecit. ¶ Aug. de verbis dñi. Vt alie si solus nosci qua aliquis peccauerit in te & eum increpare omino arguere non es corrector sed proditor vnde vir iustus ioseph tāto flagitio qd de vxore fuerat suspicat⁹ magna benignitate pegit. Estuabat vtiq dicta adulteri suspicio & tamē quia ipe solus sciebat noluit eam diuulgare fi occulte dimittere. volens prodesse peccanti non punire peccantem.

¶ Iero. Vel hoc testimoniū manet ē q ioseph scies illius castitatem & admirans qd euenerat celat silentio ciu⁹ misteriū nesciebat. ¶ Remig. Videbat enim grauidā quā nouerat castam & qua legerat. Egredietur virga ō radice yesse. vnd nouerat mariam duxisse originem & legerat etiam. ecce virgo concipiet non diffidebat hanc pphiam in ea esse implendā. Origenes. Sed si suspitionem in ea non habebat quo iustus erat ut imaculatam dimitteret. ido ergo dimittere volebat. qm magnum sacrm in ea ē cognoscebat cui approximare se indignū estimabat. ¶ Glo. Vel cum vellet eam dimittere iustus erat cum occulte pius notat eam ab infamia defendens & hoc ē cum esset iustus voluit dimittere eam cū nolet eam traducere ī publicum & diffamare voluit hoc facere occulte. ¶ Ambr. sup lucam. Nemo aūt quā non accepit dimittit. & ideo quā volebat dimittere acceptam fauebatur. ¶ Glo. Vel cum nollet eā traducere in domū suā ad cohabitatiōem assiduam. voluit occulte dimittere eam. tempus nuptiaq mutare. Vera em virt⁹ est cum nec pietas sine iustitia nec sine pietate seruat iustitia que sepate ab inuicem dilabuntur. vel iustus erat p fidem qua credebat xpm de virgine nasciturum. vnde voluit se humiliare ad tantam grām.

Hec autem eo cogitante ecce angelus domini in somnis apparuit ei dicens. Ioseph fili dauid noli timere accipere mariam coniugem tuam. Quod em in ea natum est de spiritu sancto est

¶ Remig. Quia sicut dictum ē cogitabat ioseph occulte mariā dimittere. hec autem fiebant p pauci essent qui nō magis autumarent eam esse meretricem q virginem. ideo arco repente consilium ioseph diuino mutatū ē consilio vnde dicitur. Hec aūt eo cogitante. Glo. In quo notat̄ aīm⁹ sapientis qui nihil temere vult incipere. Cris. in omel. Notatur etiam māsuetudo ioseph quia nulli enarrauit suam suspitionem neq ei que suspecta erat si in se cogitabat. ¶ Aug. in sermōe de nati. Sed ioseph ista cogitante non timeat maria dauid filia qm sicut dauid veniam cōtulit sermo pphaticus sic mariam liberat angelus saluatoris. Ecce em iuxta virginis illic paniph⁹ gabriel aduenit. vnde sequitur. Ecce angelus dñi apparuit ioseph. ¶ Glo. Hoc verbo apparuit signat̄ pēas apparentis qui qñ vult & quo exhibet se videndum. ¶ Rabanus. Quo aūt angelus ioseph apparuerit demōstrat cū dr. In somnis. & quo iacob scalam vidit p ymaginationē quam dā oculis cordis ostensam. ¶ Cris. in omel. Ideo aūt ñ apparuit manifeste ioseph sicut pastoribus quia valde fidelis erat. pastores aūt murmurabant quasi rudes. vngo aūt indignat. q primo de maxīis instruenda. sicut etiam & zacharias indignat ante conceptionē prolis mirabili visione. ¶ Glo. Apparens autem angelus nomē exprimit genus cōmemorat & timorem excludit dicens Ioseph fili dauid ⁊c. Ioseph cum ex noie vocat quasi notum & familiarē sibi ostēdit. ¶ Cris. sup matth. Filium dauid eum nōians voluit eū adducere in memoriam promissionis dei ad dauid ut de semine eius xps nasceret. ¶ Cris. in omel. Dicens aūt Noli timere monstrat eū iam timere ne offenderet deū quasi adulteram habens alias neq cogitasset eā expellere. ¶ Severus. Sponsus etiam ne timeat admoneetur quia pius animo⁹ dum compatit plus paueſcit. aſi dicat hic non ē mortis causa si vite. quia que vitam pturit non meret occidi. ¶ Cris. super matth. Dicens etiam ne timeas: cognouisti se cordis eius ostendere voluit vt p hoc futurorum bonorum que de xpo erat dicturus faceret fidem. ¶ Ambr. sup lucam. Non autem te moueat q eā coniugē vocat. Non em virginitatis ereptio sed cōiugii testificatio

nuptiarum celebratio declaratur. ¶ Jeko. contra el uoui. Non tñ ē puctādū q ex eo q uxor est appella ta spōsa eē dlierit cū hāc dñe eē gsuetudinē scripte nouerim⁹ q spōsos uiros ⁊ spōsas appellet uxores siē Deuteronomij estimoip approbat. Siquis inquit i uenerit vginē desponsatā viro in campo ⁊ vim faci ens dormierit cū ea moriat qua humliauit uxorem pxmi sui. ¶ Cnſ. in home. Dicit aūt Noli timere accipe id est me⁹ reatū. Jam em mētē dimissa ēat ¶ Rabanus. Vt noli timē accipe eā nuptali gueru ⁊ assidua cohabitacōe. ¶ Cnſ. sup matheū pter tres at causas apuit angel⁹ ioseph ḥ dicēs ei. Dñi mo ne uste⁹ hō ignorās faceret rem iustaz ex pposi to uisto. deide pē honorē ipius matris nā si dimissa fuisset apud infideles epi suspitōe carē nō poterat. Certo ut intelligens ioseph sanctā sceptiōez diligē tius se custodiret ab illa q̄ pius. Deo tñ nō aī scep tionē virginis venie ad ioseph ut nec cogitaret hec que cogitauit ne pateret que passus est. zacharias culpam infidelitatis incurrēs de conceptione cōiugis iā longeue. Incredibilioz em erat res virginē posse cōcipe q̄z anū. ¶ Cnſ. i om. Vt ido curbatu iam io seph angelus venit ut aperiret ioseph sapiētia. Et ut hoc ipm fieret ex eorū que dicebant demōstratio Dum em audit ab angelo que intra se cogitauerat indubitabile signū erat q a deo mitteret. cui⁹ solius est scire cordis secreta. Verno etiā euāgeliste insuspi cabilis fit. demōstrans ioseph passum q̄d pbabile ē virū pati. Virgo etiā oīez malaz suspitiōm effugit ex hoc q vir qui zelotypiam passus est eā suscepit ⁊ post sceptionē duxit. Ideo aūt virgo ioseph hec que angelus nuntiarat nō dixit qua nō estimabat sibi credi a spōso ⁊ maxie iā insuspitionem adducto. vgi aī añ sceptōz ānūciat angel⁹ ne sp⁹ sceptiōz differret. anguitia cēt. operabat aī extra ebrationē esse illam matrem que omnium conditorem recepit ¶ Cnſostomus in homelia. Non solum autem āgelus ab iniqua cōmixtione virginem excusat sed ⁊ su pra naturam sceptisse demōstrat non solum timorez auferēs sed ⁊ letiam addens vnde subdit. Quod em in ea natū est d spiritusancto est. ¶ Glosa. Ali⁹ est nāsci i ea. ⁊ ali⁹ ab ea nasci ab ea aī poire i lucē nasci ni ea est idem q̄d sapi. Vel sm pscientiā āgeli q̄z habet ex deo cui fuem quasi pfectum est natum dicit. ¶ Augustin⁹. de que. nou. ⁊ ve. testa. Sed si de spūsancto natus ē xp̄s cur dictū ē Sapientia edi ficauit sibi domū: Quo ista gemia ratiōe debet intel ligi. Domū em domus xp̄i ecclia est quā edificauit sibi sanguine suo. Deinde potest ⁊ corpus eius dici domus eius. sicut dr templū eius. Factum aūt spūs sanctū. factū filij dei ē pter nature ⁊ voluntatis vni tatem. siue em pater faciat siue filius siue spūssanct⁹ trinitas ē que opat. ⁊ quicqd tres fecerit. dei uni⁹ est ¶ Aug. i enchi. Quid tñ ideo dicturi sum⁹ pa trem hoīs xp̄i esse spūsanctū. vt deus pater verbuz genuerit. spūssanctus hoiem: qō ita absurdum ē. vt nulle fideles aures id valeāt sustinere. Quo ergo di am⁹ xp̄m natū de spūsancto. si nō eū genuit spūs s. An q: fecit eū. igit tū em bō ē fc⁹ ē sicut apls dicit

factus ex semie Dauid. f. carnē nec em quia mūdū istū fecit deus dici eū fac ē dei filiū aut natū de deo sī factū vel creatū vel cōditū. hic at cum phitemur eū natū de. s. f. ⁊ maria vgine quo non fit filius. s. f. ⁊ fit filius marie vgis. nō ergo pcedendū ē. quicqd de aliqua re nascit ptinuo eiusdez rei filiū nūcupādū vt em omittā aliter d hoīe nasci filium aliter capillū pediculum ⁊ lumbricū quoz nihil ē filius. Certe ho mines qui nascunt ex aqua ⁊ spiritu nō aque filios recte eos dixerit quispiā si dei pr̄us ⁊ mr̄us ecclesie sic ergo de spūsancto natus ē ⁊ filius dei pr̄us. non spūssancti.

¶ Pariet autem filiū ⁊ uocabis nomez eius ihesum. Ipse emm sal uum faciet populum suum a peccatis eorum

¶ Cnſ. in ome. Quia hoc q̄d angelus ad ioseph dixerat supra hu manā cogitationē ⁊ le gem nature erat nōso lum ex preteritoz res uelatione confirmat. q̄ dixerat. si ex fucis dicēs. Pariet aī filiū

¶ Glo. De em non videret ioseph amplius guigio nō esse necessarius. cū sceptio esset facta sine eius auxilio ostēdit. q̄ q̄uis nō sit necessarius sceptui em valis est pcuratom. qa ipa pariet filiū. ⁊ tunc matri ⁊ filio erit necessarius. matri ne ab infamia de fendat. filio ne eum nutriat. ⁊ circūdat. Que ar cūcisio nocatur vbi dicit. Et vocabis nomen eius ihesum In circumcisione enim solet dari nomen.

¶ Cnſ. super matheū. nō autem dixit pariet tibi filium sicut ad zachariam Ecce Elisabeth uxor tua pariet tibi filium. qua mulier que ex viro concipit marito suo filium parit. qua magis ex illo est q̄z de ipa. hoc aī q nō de uiro sceperat ñ uiro filiū pepit sed sibi tātūmō. ¶ Cnſ. in omelia. Vel indeterminate po suit. vt ostēdat q̄ eum pepit orbi terrar uniuerso

¶ Rabanus Dicit autem Vocabis nomen ⁊ nō im ponet. quia ab eterno impositum est ¶ Crisostom⁹ in omelia Nime autem ostēdit admirabilem esse par tum qua deus est qui nomen desuper per angelum mittat nec nomen quodcūq sed q̄d est infinitoz bo norum thesaurus Ideoq interpretatur illud ange lus bonam substituens spem ⁊ ex hoc ad credendum q̄d dicebatur. inducit. Ad talia enim credenda facili⁹ accedere consuemus. ¶ Jeronimus. Ihesus enim hebreo sermōe saluator dicit. Etymologiam ergo nominis significauit dicens Ipse enim saluū faciet po pulū suū a peccatis eorū ¶ Rhe. Ostēdit em eundē totius mundi Saluatorem. ⁊ nostre salutis autorem Saluat quidem non credulos sed populum suum hoc est in se credentes saluat non tam a visibilibus hostibus q̄z potius invisibilibus. hoc est a peccatis saluat. non armis pugnando sed peccata relaxando ¶ Severus Veniant ⁊ audiant. qui requirunt q̄s est quē maria genuit Ipse enim saluum faciet popu Judeis dicentibus. nemo potest peccata dimittere. lum suū nō alterius saluū faciet populū Unde a pec catis eorum. esse deum qui peccata donat. si christi anis non credis crede infidelibus. vt nisi solus deus

Hoc autem totum factū est. ut adimpleretur quod dictum est a domino per ꝓphetam dicentem Ecce virgo in vtero habebit & pariet filium & vocabūt nomen eius emanuel quod est interpretatum nobiscū deus.

Remig. Mos fuit hꝰ euāgeliste ea q̄ dicit veteri testamento confirmare ꝓpter iudeos qui in xp̄m crediderant ut agnoscerent ea esse cōpleta in gr̄a euangelij que predicta fuerant i veteri testamento. Et ideo subdit. hoc aūt totum factū est. 2r. Querendum aūt est in hoc loco quare dixerit hoc totum factum esse cum sup̄i⁹ solam cōceptionē narrauerit. Sed sciendum q̄ hoc ideo dixit vt demonstraret q̄ aīe in prescīa dei totum factum fuit q̄ fieret apud homines siue quia presentia rep erat narrator totum factum esse dicit. quia quando hec scripsit iam totum factum erat ¶ Rabanꝰ Vel hoc totum factum esse dicit. q̄ virgo desponsaretur q̄ casta seruaretur q̄ grauida maneretur q̄ p angelum reuelaretur vt adimpleretur q̄ dictum est 2r. Non enim hoc impleretur q̄ virgo conciperet & & pareret nisi desponsata esset ne lapidaretur Et nisi ab angelo secretum detegeret & ita eam ioseph acciperet dimissa p̄ infamiā effugeret & lapidatione pireret. Si ergo aūt pareum pireret cassaret ꝓbia que ait pariet filium. ¶ Glo. Vel potest dici q̄ non vt pomē cāliter. Nō enim ideo impletum ē quia p̄dictū fuit sed potius ideo predictum fuit quia implēdum erat Pomē autē consecutum sic & mi gemisi. Suspendit alterum in patibulo vt dictoris veritas ꝓbaretur quia vno suspenso coniectoris veritas est probata. Sic & in hoc loco intelligendum q̄ hoc q̄ predictū ē ꝓbia ipleta ē ¶ Chr. i omel. vt abr. Quia vidit angelus abyssum diume misericordie nature leges solutas & eum qui erat omnibus superior descendisse hec & huiusmodi uno verbo ostendit dicens. Hoc autem totū factum ē 2r. q. diceret. ne putes q̄ hec nūc tantum deo placeant. olim p̄dicta sunt Decenter aūt angelus ñ virgini sed ioseph ꝓbiam. Inducit quasi in ꝓbia meditanti & expto. Et primo quidem virginem conjugem appellauerat. nunc aūt virginem cum ꝓbia mouet vt hoc etiam a ꝓbia audiret. q. dū p̄mediteatur. vnde ad hanc eorū que dicebantur iducit ysaiā vel magis deum. non enim dicit ut implereꝰ q̄ dictū est ab ysaia. sed q̄ dictum est a domino p ysaiam.

¶ Iero sup ysaiam. Quā aūt p̄mittatur in ꝓphecia dabit dñs ipe vobis signū. nouū debet esse atq; mirabile. Si autem iuuencula vel puella iudei. volunt & non virgo peat. quale signum poterat appellari cum hoc nomen eratis sit nō integritatis. & reuera virgo hebraice becula appellaē que in presenti loco ñ scribit in prophecia. sed pro h̄ verbo impositum est halma q̄ preter lxx. oīs adolescētulas trāstulerunt. Porro halma apud eos ambiguū est. dr enim adolescētula & abscondita. ergo halma non solum puella vel virgo. Sed virgo abscondita dr & secreta q̄ nūq̄ virorū patuit aspectibus q̄ magna pa

rentum diligentia custodita sit linguā quoq; punica que de hebreorū fontibus duxit. ꝓpie virgo halma appellaē & nro quoq; sermone alma dicitur sancta. oimq; pene linguarū verbis veuit hebrei & quātuz cum mea pugno memoria. nūq̄ me arbitror halma i mire nupta legisse. Sed de ea que virgo ē ut ñ virgo solum ñ fit. sed i annis adolescentie. potest enim fieri vt virgo sit vetula. Ista autem virgo erat in annis puellaribus vel certe virgo non puella que adhuc viri nosse ñ posset. ¶ Leo. sup mat. Pro eo aūt q̄ euangelista matheus dicit. In vtero habebit ꝓphꝫa quia futura p̄dicit. signat q̄d futurum sit & scripsit accipiet. Euangelista aūt quia non de futuro sꝫ de p̄terito narrat. hystoria; mutauit accipiet & posuit habebit. Qui aūt habet neq; accepturus ē dicit aūt. Ecce virgo in vtero habebit & pariet filiū ¶ Ieo in epla ad flām. Conceptus quippe est de spūsancto intra vterū virginis matris que ita illum salua virginitate cōcepit. ¶ Aug. in f. de nat. Qui enim dirupta corpum membra i alīs potuit remittere tangendo. quātomagis in sua matre q̄d inuenit integrum nō uiolauit nascendo Creuit enim in ꝑtu corporis magnitas podus q̄ decreuit. & virginitas amplia ea ē potius q̄ fugara. ¶ Theodotus in sermone epbesim ꝓsilij. Quia vero totus purum hominē dicit qui natus ē dei. non dicēs ptum & qui ex vulua processit hominē ꝓmet a deo tuitum. dicat nūc quo natura būana p vuluā virginalē nata virginitatem vulue seruauit incorruptā. nullius enim hominis mater virgo pmansit. sꝫ quia natus est carne deus v̄bum. custodit v̄ginitatem. seip̄m p hoc v̄bum esse ostēdens. Neq; enim n̄m verbū cū pierit corrumpit mentem. neq; deus v̄bum ptum eligens p̄mittit virginitatem. Sequitur Et vocabunt nomē eius emanuel. ¶ Chr. in omel. Cōsuetudo quidem ē scripture res que contingunt pro noibus ponere. nihil ergo ē aliud q̄d dr. Vocabunt nomē eius emanuel q̄s uidebunt deum cum hominib. vnde non dicit. Vocabis sed uocabunt. ¶ Rabanꝰ. Primo quidem angeli psallentes sedo apli predicātes ad hec & sancti martires demū cuncti credentes. ¶ Iero sup ysaiā Septuaginta aūt & reliqui transtulerunt sicut vocabis pro quo hic scriptum est uocabunt quod i hebreo non habetur. uerbum aūt carachim q̄ omnes interp̄tati sunt uocabis potest intelligi & uocabit per q̄d ipa. i. virgo que concipiet & pariet xp̄m emanuel appellatura sit nomine. Qđ interp̄tat nobiscum deus ¶ Remig. Querendum aūt est quis interp̄tatꝰ sit hoc nomē ꝓba aut euāgelista aut aliquis trāslator Sed sciendum quia ꝓba non ē interp̄tatus. sancto aūt euangeliste quid necesse fuit interp̄tari cū sciret hebreo sermōe. forsan ꝓpter hoc nomē obscurum erat apud hebreos idcirco dignū erat interp̄tatione sꝫ magis credendū ē q̄ aliquis trāslatoꝝ sit interp̄tatꝰ ne hoc nomen haberetur obscurum apud latinos. Hoc demq; nōe due substantie diuinitatis. i. huma nitatis in vna psona dñi nr̄i ihu xp̄i designant quia qui ante oīa secula ineffabiliter genitꝰ ē a deo pfe idem ipe in fine temp̄ factus est emanuel. i. nobiscū deus ex virgine mr̄e. Qđ aūt dicit nobiscum deus.

ꝓ̄ossit ꝟ̄telligi hec mō vobiscū ſ̄ctus est id est pal
sibilis mortalis ⁊ ꝓ̄pria nostri similis absq; peccato
siue quia substantiam nostre fragilitatis quā assūp
sit substātie siue diuinitatis in vnitate ꝑsone ꝓ̄priē
¶ Iero. sup Esaiam. Sed sciendum q̄ hebraī hec
de Ezechia filio Achas ꝓ̄phetari arbitrantē. q̄ ipse
regnāte capta sit Samaria q̄d omnino ꝓ̄bari non
potest. siquidem achas filius ioachim regnauit sup
iudeam ⁊ ierusalē ānis. xvi. cui successit in regnū
filius eius Ezechias annos nat⁹. xxiij. ⁊ regnauit
sup iudeam ⁊ ihrusalem ānis. xxix. Quomodo g⁹
quā audit primo anno Achas ꝓ̄phetam de Ezechie
conceptu dicē ⁊ natiuitate. cū eo tpe cum regnare
cepat achas. tam nouē ēēt ezechias ānor. nisi forte
sextum ezechie regni annum quo capta est samaria
infantiā eius appellari dicant non eratis. sed impīj
q̄d coactum ēēt ac molēcū ⁊ stultus patet. Quidam
de nr̄is esaiam ꝓ̄phetam duos filios habuisse cōten
dūt Jasuph ⁊ emāuel Emāuel d̄ ꝓ̄phetissa vxoē sua
esse generatū in ēs pum dñi saluatoris hoc aūt fabu
losum est ¶ Petrus Alfonsus. Nō em̄ scie q̄ aliq̄s
illius temꝑis emanuel sit vocatus. Sed obiciat De
breus. Quo stare potent q̄ hoc ꝓ̄ter xp̄m dictum
sit ⁊ manaz cum ab achas vsq; ad mariā multa cen
tena annor. erāsierūt Sed licet ad achas loquereē
ꝓ̄pheta nonsolum tm̄ ad eum vel de suo tpe dicta est
ꝓ̄phetia Propter hoc em̄ dictū ē Audite domus da
uid non audietis achas Item dabit dñs ipe vob sig⁹
addidit ipe. acsi diceret. nō alius ex quo potest intel
ligi ip̄m dñm signū esse futur. Q̄d etiam pluraliter
ait vobis ⁊ nō tibi mnuē non ꝓ̄ter achas vel ad
ip̄m solum hoc dictum fuisse ¶ Iero sup esaiā. Est
ergo sic intelligendum q̄d dr̄ ad achas Ille puer q̄
nascetur ex virgie o dom⁹ dauid. nūc appellē ema
nuel id est nobiscum de⁹ qua a rebus ipsis ꝓ̄babis
a duobus regibus inimicis liberata deum te habere
p̄sentem Postea aē vocabit ihs. i. saluator eo q̄ vnit
sum genus hoim sit saluaturus non mirens ergo o
domus dauid si nouitatē si vgo deū parat qui
tantam habeat potestatē vt nuleo post tpe nascitu
rus te nunc liberet inuocatus ¶ Aug. contra faustū
Quis aūt dementissimus diceret cū manichco ve
nus esse fidei de xp̄o sine teste nō credere. cū aplus
dicat Quo crederēt ei quē nō audierunt. aut quo
audiēt sine predicante vel aē non cōtemnerenē neq;
fabulosa dicerenē. que apli nūciabāt. demonstrabaē
hec a ꝓ̄phetis aī fuisse predicta. qa etsi attestabanē
miracula non defuissent qui magice potentie cuncta
illa tribuerent. nisi talis eorum cogitatio conteſtati
one ꝓ̄phetia vincereē. Magicis enim artibus longe
antecēdi nascereē ꝓ̄phas sibi ostituere a quibo p̄nūcia
retur nemo vtiq; diceret. Hi etiā dixerimus homi
gentili crede xp̄o qua deus est ⁊ respondeit. vnde
credo. probata q̄ autoritate ꝓ̄phar. ostenderim⁹ fidē
ꝓ̄phar ex hijs q̄ vētura cernerūt euenisse cernunē
Credo em̄ q̄ eū nō lateret quantas a regno hui⁹ se
culi p̄secutiones prius ꝑtulerit xp̄iana religio vidit
tunc ip̄os reges terre xp̄i impio subiugatos. oēsq;
gentes easdem seruientes que oīa p ꝓ̄phas fuerunt

ꝓ̄dicta ¶ Hec ergo audiēs d̄ scripturā ꝓ̄phetica ⁊ cer
nens in vniuersa terra ꝑpleta moueret ad fidem.
¶ Colo. Non q̄. erroē euāgelista excludit dicens
ut adiplēē q̄d dictū ē a dño p ꝓ̄phā. ꝓ̄phā aūt alia
est ex predestinatione dei. quā necessariū est euenire
oībus modis vt sine nr̄o impleat arbitrio. vt illa d̄
q̄ nō agimus. vnde dicit Ecce ad demonstrādū certi
tudinem ꝓ̄phetie Alia ex p̄scia dei cui nr̄m admisceē
arbitrium ⁊ cooperante gr̄a consequmur premiū. vel
ab ea iuste relicti torquemur. Alia nō ex prescietia. sz
ē quedā cōminatio more humano facta sicut illud ad
huc. xl. dies ⁊ Ninive subuertet. intelligendo nisi
ninuite conuertantur.

¶ Exurgens autem
ioseph a somno fecit
sic p̄cepat ei āgel⁹ do
mini. Et accepit ma
riam cōiugem suam ⁊
non cognoscebat eam
donec pepit filiū suum
primogenitum. Et vo
cauit nomen eius ihsū

¶ Remigius Eo adi
tu redijt vita quo in
gressa est mors. Per
inobedientiam em̄ ade
omne ꝓ̄dit humanum. per
obedientiam ioseph oēs
ad pristinum statū re
uocari. Nā
bijs verbis magna no
bis virtus obedientie
cōmendat. quibus dr̄
Exurgens aūt ioseph
a somno fecit sicut pre
cepit ei angelus domi

¶ Ma. Non tm̄ quod precepit angelus fecit si ec
sicut precepit Quisq; etiam ad̄o moneē. soluat mo
ras surgat a somno. faciat q̄d iubetur. Et accepit
mariam coniugem suam ¶ Chr. Non in domo ac
cepit eā. nec em̄ adhuc dimiserat eā de domo si de ani
mo suo deposuerat eam ⁊ iterum animum suum ei
recepit ¶ Remigi. Vel accepit celebrātis nupcijs
vt coniunx vocaretur. non tamen vt concumberet
quia sequitur Et non cognoscebat eam ¶ Iero⁹.
contra Deludium Sed Deludius supfluo laboze
desudat cognoscendi verbum ad coitum magis q̄
ad scientiam esse referendum. quasi hoc quisq; ne
gauerit ⁊ eas nepias quas redarguit aliquando
prudens quispiam potuerit suspicari deinde vult
docere q̄ donec siue vsq; aduerbium certum temp⁹
significet. quo completo fiat aliquid quod vsq; ad
illud tempus non fiebat vt hic. Non cognoscebat
eam donec pepit filium. Apparet inquit cognitā esse
post partum. cuius cognitionem filij tm̄ generatio
differebat. ⁊ ad hoc approbandum cōgerie de scrip
turis exempla q̄plurima. Ad quod respondemus
⁊ cognoscebat. ⁊ vsq; vel donec in scripturis dupli
citer intelligenda. ⁊ de eo quidem q̄d scriptum est co
gnoscebat. ad coitum esse referēdum ipse differuit
nullo dubitante quin ad sciendam sepe referatur.
vt ibi remāsit puer ihsus i ierusalem ⁊ non cogno
uerunt parentes eius Sic etiam donec scriptura
sepe certū tempus sicut ipse differuit significat sepe
infinitū ut est. Usq; donec cōsenescatis ego sū nūq̄d
p⁹q̄ illi cōsonuerit deus desistet. ⁊ saluator euāge
lio. ecce ego vobiscum sum vsq; ad cōsūmatiōz seculi
q⁹ p⁹ ꝓ̄sūmationē secli a discipulis abscedet ⁊ aplus

Oportet illum regnare donec ponat inimicos sub pedibus eius. ¶Nūquid postq̄ illi sub pedibus eius fuerint regnare desistet? Intelligat ergo ea de quibus posset ambigi si non fuissent scripta signanter. Certa vero nre intelligētie derelinqui uxta qđ euāgelista illud indicat de quo scandalum poterat moueri. non eam cognitam esse a viro vsq; ad ptum vt multo magis intelligeremus. cognitam non fuisse pō ptus ¶Chrys. sup matth. De iniquus dicat donec ille uxit nō est huic locut⁹. ¶Nūquid p hoc signatu quia pō mortē ille locutus ē qđ fieri non potest. sic ⁊ ioseph ante ptum credibile fuit vt cognosceret eam. quia nōdum cognoscebat misterij dignitatem? Postq̄ vō cognouit quia facta est vnigeniti dei templum quō poterat hoc vsurpare? Sed sequētes ennomiū putant quia illi ausi fuit hoc dicere qđ ⁊ ioseph hoc facere ausus fuit sicut insanus nemīē reputat eē sanum. ¶Iero. ō helindiū. Ad silmam illud requiro cur se abstinuerit ioseph vsq; ad ptus diem respondebit vtiq; quia angelum audierat dicentem. Qđ in ea natū ē. ⁊c. Cui ergo somnio tantū credidit vt vxorem non auderet tangere hic postq̄ pastorem audierat magos videat miracula tāta cognouerat templum dei spūssancti sedem dñi sui matrē audebat attingere. ¶Chrys. sup matth. Potest etiam dici q̄ verbum cognoscendi hic accipiē pro agnitione. Dū eīm non cognouit eā ante cuius fuerat dignitatem p⁹ q̄ pepit tūc cognouit eā ex spēciosiorem dignioz fcā fuerat q̄ tuc⁹ īmo⁹ ex quē tuc⁹ īmus capere ñ potuit in angusto cubiculo matri sui sola suscepit. ¶Hylarius ī omel. Vel aliter ppter sanctissime marie glorificatiōem a ioseph cognosci non potuit donec pepit Dñm eīm glie hūs i vtero quō cognoscē si moyses cū deo colloquentis glorificata est facies vt non posset intendere i eū filij israel. quāto magis maria agnosci vel intueri non poterat que dñm potentie in vtero habebat post partum autem a ioseph agnita inuenīē spectē facta non tactu libidinis. ¶Iero. sup matth. Ex hoc aūt q̄ dicit filium suū primogenitum ex quo puerissime suspicantur ⁊ alios filios habuisse mariam dicentes primogenitum nō dici nisi qua hēant ⁊ fratres cum hic mos diuinar scripturar sit vt primogenitum non eum vocent quē fratres secunē si eum qui ꝓmus natus sit. ¶Iero ctra helindium Alioqn si nō est primogenitus nisi quē secuntur ⁊ fratres tamdiu sacerdotibus primogenita non debentur quādiu ⁊ alia fuerint procreata. ¶Ilo. Vt primogenitus dr inter oīa electos p grām. ppie aūt vnigenitus dei pris vel marie dicē. Sequitur Et vocauit nomen eius ihm die octauo quo fiebat circūcisio ⁊ nomē imponebatur. ¶Remig. Liquet autem hoc nomen fuisse notissimū sanctis pribus ⁊ dei pphetis maxīe illi qui dicebat. Deficit ī salutari tuo anima mea ⁊ exultauit cor meū in salutari tuo Et illi qui dicebat. exultabo deo ihesu meo.

Ca. secundū. ¶Aug. ī li. de epiph. ¶Post miraculū virginei ptus quo veri⁹ duimo nomine plenus saluo pudoris signo deum hominemq; pfudit inter obscuras cubicli latebras ⁊ presepis angustias in quibus infirma maiestas mēbris tēeris adhibitis stabulabat dum pendet ad vbera ⁊ filium patē. deus inuolumenta pannoz repente nouū de celo temis sydus effulsit ⁊ totius mundi dissipata caligine noctem conuertit in diem. ne dies celaretur in nocte. vnde euangelista dicit. Cum ergo natus esset ihs ⁊c. ¶Remig. In principio autem huius euangelice lectionis ena ponit psonam cum dicit. Cum ihs natus esset loci eū ait In bethlehem iude tēpus cū addidit. In diebus hērodis regis. Et hec tria ad confirmationem nazarande rei ponuntur. ¶Iero. sup Matth. Putamus autem ab euāgelista primuz editum sicut in hebraico legimus iude nō iudee. quae ē enim aliarum gentium bethlehem vt ad distinctiōez eius hic iude ponerē. unde aūt idcirco scribitur. quia est ⁊ alia bethlehem ī iudea sicut legimus ibu filij marie ¶Ilo. Due eīm bethlehem sunt altera que ē ī terra zabulon. altera que in terra iuda que prius vocata est effrata. ¶Aug. in li. de consen. euā. De ciuitate aūt bethlehem matheus lucas q̄ consentiunt si quō ⁊ q̄ cā ad eā uenerint ioseph ⁊ maria. lucas exponit matth. permittit. Cētera de magis ab oriēte venientibus lucas tacet. Matthe dicit. ¶Chrys. Si videamus qđ ad veritatem respicit q̄ euangelista tempus designat quo xp̄s nasciturus dicens. In diebus herodis regis. Qđ dicit vt ppharia danielis impletā demōstraret que p⁹ lxx. septimanas annoz xp̄m nasciturum esse predixit. ¶Nam ex illo tempe vsq; ad regnū herodis. lxx. septimanaz anni sunt cōputati vel ideo qa q̄diu iudaica gēs sub iudaicis regibus quātus peccatoribus tenebaē ppha mittebāt ad rōme duum eius. ¶Nunc aūt qui lex dei sub pēate regis iniqui tenebaē iustitia dei sub dnatione romana premebaē nasciē xp̄s quia magna desperabilis infirmitas medicum artificiosiorem querebat ¶Rabanus Vel ideo regis alienigene mentiōem fecit vt impleretur ppha que ait. Non auferē sceptrum de iuda nec dux de femore eius donec veniat qui mittendus est. ¶Ambro sup lucam. Ferē autem q̄ ydumei latrones ascalonam ingressi antipm iter alios adduxerunt captuū. Is ergo ibutus misteriis iudeoz hyrcano iudee regi amicitia copulaē quē p se ad pōpeyū hircanus direxit ⁊ quia legationis fruct⁹ potitus est. p eam grām ptem regni affectauit Occiso autem antipō filio⁹ eius herodes sub antbonio sumptus consulco iudeis regnare ceptus ē in quo claret herodez nulla affinitate generis iudeoz regnū ascisse

¶ Cris. in ome. Dicit aũt herodis regis. digitarẽ aodens q; ↄ ali⁹ fuit herodes qui iobem mẽfecit. ¶ Cris. sup mat. Cũ g⁹ ĩ tempe natus eẽt ecce magi venũt hoc ẽ ꝑfecti ut nat⁹ est magnũ deũ oñdentes in ꝓculo hominie. ¶ Raba. Magi vo sunt q̃ de singulis rebꝰ philosophãt. Et fm gmulos magos ꝑ malefias acapite qui alr carnẽ habenẽ apud gẽtem suã eo q; sint philosophi Chaldeoꝝ ↄ ad hui⁹ artis scientiam reges quoq; ↄ pncipes eiusdẽ gentis oia facuine. ↄ ipi pmũ ozũ dñi meellexẽũt. ¶ Aug. i s. d epipha. Ili aũt magi qo fuerũt nisi pmicie gentium Israelitice pastores. magi gentiles illi ꝑ eisi lõgi ver. ꝑ ẽi ad ãgulare lapidem cucurrerũt. mani fe tacus est g⁹ ieus nõ doctis nec ustis ꝓualet nãq; impiua i rusticis re pastoꝝ ↄ ipietas in sacrilegio magorũ verosꝫ sibi lapis ãgularis attribuit q̃pe qui venerat stulta elegẽ vt confunderet sapiẽtes ↄ nõ vocaẽ iustos sz peccatores vt null⁹ magn⁹ superbiẽt null⁹ infirm⁹ dsperaret. ¶ Chrisa. Dñi aũt magi regẽs fuerũt q̃ ↄ si erna munera obtulisse dicũẽ nõ ido nõ plures q̃z eres fuisse ꝓbant sz vt p eos gentes que extrio nlgs noe nate sũt venire ad fidem pfigurarent. Et tot fuerũt pncipes q̃ plures duxerũt mcomitatu suo. venerũt aũt nõ post annuz quia tũc inuenirẽ ĩ egipto nõ in psepio sz tertiadecima die. Ao ostẽdendũ aẽ vñ venirẽt diaẽ ab oriẽte. ¶ Re. Sciendum est aũt q; vana est de magis opinio q̃dam eñ dicũt eos fuisse Chaldeos chaldei eñ stellã ꝓpo colebãt ↄ idarco dicerũt q; nunc patru⁹ eorũ deꝰ ostenderit deum vez. natũ Alii vo dicũt persas eos fuisse nõnulli dicũt illos de vltimis finibꝰ êre fuisse Alii vo dicũt illos fuisse nepotes balaaz qđ magis est credendũ balaã eñ inter cetera q̃ ꝓphetauit dixit Orietꝫ stella ex iacob Illi vo habentes hãc ꝓphetiam mox vt viderũt stellam nouam intellexerũt regem natum ↄ venerũt. ¶ Hiero. Et sic hãc stellam fuerã vaticinio balaam nouerãt cui⁹ erant successores. Sed querẽdum est si chaldei vel. Perse aut de vltimis finibꝰ terre fuerũt quomõ in tam breui spacio ierosolimã venire potuerũt ¶ Remi. Sed sciẽdum est q; aliqui solent dicere q; puẽ qui tunc nat⁹ est ĩ tam breui spatio tempis de vltimis finibꝰ terre eos ad se ꝑgere potuit. ¶ Chrisa. Vt nõ mirãdũ est ego meri. subito venisse in bethleem cum equos Arabicos ↄ dromedarios haberẽt q̃ sz se veloces ad iter. ¶ Cris. sup matth. Vt ꝑ hieronũ aũ xpi natiuitatẽ ꝓfecti sũt ↄ stella eos ꝓcedebat ↄ neq; esca neq; potus defuit in penis eorum. ¶ Remigius. vt si fuerũt successores balaam reges istoꝝ nõ longe distant a terra promissionis. idarco ĩ tã breui spatio temporis ierusalem venire potuerũt Sed tũc q̃rendum est quaẽ euãgelista dicat eos ab oriẽte venisse Quod ideo est quia ab illa regione venerũt q̃ montes orientali ꝓ iudea posita ẽ Dulcre aũt ipi ab oriente venisse dicunẽ quia oñs qui ad dominũ veniunt ab ipo ↄ ꝑ ipsũ venũt ipe eñ est oriẽs fm illud Ecce vir oriẽs nomẽ eius. ¶ Cris. sup mat. Vel abortiens venerũt vñ dies nascitur inde initium fidei processit quia fides lumen est animaꝝ. Ab oriente ergo venerunt sed ierosolimam. ¶ Remigius. Quãuis dñs ibi nat⁹ nõ eẽt q; licz agnoscerẽt natiuitatis tẽpus. locum tamen nõ cognouerũt ierusalem eñ regia ciuitas est ↄ crediderũt q̃ talis puer nõ nisi in vrbe regia nasci debuisset siue ideo venire vt loco natiuitatis certi⁹ discẽ possẽt Siue ideo venerũt vt adimplerẽt qđ scriptum ẽ. De sion exiuit lex ↄ verbum dñi de ierusalem. quia ibi primo annũciat⁹ ẽ xp̃us. Siue vt studio magoꝝ dãnarẽt pignora uidoum Venerunt ergo ierosolimã dicentes. vbi est q̃ natus est rex iudeoꝝ. ¶ Aug. i ser. de epiph. Cũ aũt multi nati atq; defuncti eẽnt reges iudeoꝝ. nũq̃ quenq; eoꝝ adorandum magi quesierunt quia nec quenq; eoꝝ de celo loquẽtem didicerunt. Non itaq; regi iudeoꝝ quales esse illic solebant. hunc tam magnum honorẽ longinq; eliengene ab eodem regno prosilio execrandũ a se deberi arbitrabantur Ideo talem natum esse dixerant. in quo adorando se salutem que fm deum ẽ consecuturos minime dubitarẽt Rex q̃ eñ erat saltem cui adulatio humana seruiret non de mẽbris purpura. nõ i capite diadema fulgebat. nõ pompa famulantiũ. nõ terror exercitꝰ nõ gloriosoꝝ fama preliorũ. hoc ad eũ viros ex rmotis terris cum tanto voto supplicationis attraxerũt Iacebat in presepi puer oriũ recẽs exiguus corpe contemptibilis paupertate. Sed magnũ aliquid latebat in paruo q̃ illi homines primitie gentiũ nõ terra potentie. sed celo narrante didicerãt. Vnde sequẽ Vidimus enim stellã eius in oriente. Annũciant ↄ interrogant. credunt ↄ querunt tanq; significantes eos qui ambulãt ꝑ fidem ↄ desiderãt spem. ¶ Ore. i omel. Sciendũ aũt q; priscilliamste heresi a nasa vnũquẽq; hoiez sub siderum ortu stellaꝝ putãt hoc in admirationem sui erroris assumunt. q; nona stella exijt cum dominus in carne apparuit. cuius fuisse fatum eandem que apparuit stellam putant ¶ Aug. contra faustũ. Et fm faustum hic stella mouatur que pformat geneſim vt rede Geneſidium hoc magis nũcupari possit q̃z euãgelium ¶ Greg. i omel. Sed absit a fidelium cordibus vt esse ã quo fatũ dicant ¶ Augustinus de ciui dei. Nam homines quãdo fatum audiunt. vsitata loquendi consuetudine non malignẽ mi vim pfitẽs siderũ. quales ẽ quãdo quis nascitur siue cõcipitur. q; aliqui alienãt a dei voluntate. Et hi ab omnibus omnũ repellendi sũt qui qualiucuq; deoꝝ volunt esse cultores. Aliqui vero stellas hanc putant habere potestatem traditã sibi a summa dei potestate qui magnum celo famulatum. Vn cuius velut splendidissima cura opinant scelera facẽda decerni qualia si aliqua terrẽa auctas decreuisse genere humano dicerẽtur fuerat euertenda ¶ Cris. sup mat. Si ergo aliquis adulter ↄ homicida fiat ꝑ stellã. magna nẽ iniquitas illarũ stellaꝝ. magis aũt illius qui creauit stellas. nam cũ sit prescius futurorũ deus ex quo tanta iniquitas futura erat ꝑ stellas si noluit emẽdare. ñ est bonus Si voluit ei dare ↄ nõ potuit impotens est Si ei ad stelle est q̃ aut mali sumus. aut boni. ergo nec bonum nostrum laudandum est nec malum vituperandum. Quia nec in nobis ẽ voluntarius actus

De quid em̄ mali mā penam suscipiūt qđ non volū
tate sed necessitate cōmisi· Ipa deniq; mandata dei
ne peccent homines aut hostamenta ve frangāt ho
num: bona mīspienciam destruūt Quis em̄ iubet ali
quem ne faciat malum qđ non potest declinare aut
ve faciat bonum ad qđ non potest pmere ¶ Greg·
vicen⁹· Insipientes vero sunt ⁊ irōnales oibus se
cundum fatū existentibus Exultat aūt ⁊ prouden
cia dei cum pietate cum hīs ⁊ homo organum so
lum inuenitur supm circularis motus· Ad hoc em̄
moueri ad opationes aiunt non solum ptes corpis
⁊ aīe excogitationes ⁊ vniuersaliter qui hoc dicunt
⁊ ea q̄ in nobis sunt ⁊ pungentus naturā destruūt
⁊ nihil aliud ē hoc q̄ omnia euertere· vbi etiam de
reliquo erit libez arbitriū: libez em̄ oportz esse qđ
ē in nobis· ¶ Aug· ī v· de ciuī dei· Nō vsq; quaq; aē
absurde dici potest ad solas corpum differencias af
flatus quosdam valere spereos sicut solaribus ac:
cessibus ⁊ decessibus· videmus anni tempa variari
⁊ lunaribus incrementis atq; decrementis augeri ⁊
minui quedam genera rez sicut conchas ⁊ mirabi
les estus occeani· nō aūt animi voluntates positū
bus siderū subdi· q; si dicant stelle signare ista po:
cius q̄s facere quid ē qđ nūq; dicere poterunt cur ī
vita gemmoz ī actionibus in euentibo in professiō
bus actibus honoribo ceterisq; rebus ad humanā vi
tam pīnentibo atq; ī ipa morte plerūq; sit tanta di:
uersitas vt sibi ores sint multi extranei q̄s ipi iter se
gemini p exiguū tempis interuallum in nascendo se
parant in concepcu aūt p vnum concubitum vno etā
momento semīatī· Qđ ergo conanē efficere de iter
uallo exigui tempis qđ inter se gemī dum nascerēē
habuerunt nō em̄ valet quāta inuenīē ī geminoz
voluntatibus actibus moribo casibusq; diuersitas· q̄
dam vero nō astroz constitutionē s; oīm pnexionē
seriemq; cāz quā dei sūmi tribuūt voluntati ⁊ pīati
fatū nomine appellant· Siquis ergo res humanas
fato tribuit quia ipam tbi dei voluntatem vel po:
testatem fati nomīe appellat sententiā teneat linguā
corrigat qm̄ fati nomē solet a loquentibo poni in fide
rum constitutione· vnde voluntatem dei fatu voca:
bulo non nūcupamus nisi forte vt factum a fando· ī
loquēdo dictum mollig am⁹· scripēum em̄ est· semel
locutus ē deus duo hec audiui ꝛc· vnde non ē multū
cum eis de verbi controuersia laborādum atq; certā
dum· ¶ Aug· ex ra fausti· Si autem sub fato ste
larum nullius homīs genesim potimus vt liber ar
bitrium voluntatis ab omni necessitatis vinculo vi
dicemus quātominus illius tempalem generationē
sub astroz conditione credimus factam qui ē vnūs
soz eternus creatoz ⁊ dns· Itaq; illa stella quā vi
derunt magi xp̄o hm carnem nato non ad decretum
dñabatur s; ad testimoniū famulabaē· Proinde nō
ex illis erat stellis que ab icio creature inīez suo
rum ordinem sub creatoris lege custodiunt s; nouā
virgims ptu nouū sydus apparuit qđ mīsterū of:
ficiū sui ipi magi etiam querentibus xp̄m cum ante
facies preiret exhibuit· donec eos vsq; ad ipm locū
vbi deus verbum infans erat pēundo pduceret· q̄
aūt astrologi ita constituerunt nascendum homīū
facta sub stellis ve aliquā stellarum homīe aliquo na
to circuitus sui ordinem reliquisse ⁊ ad eum qui na
tus est prexisse asseruerēt· sortem quippe nascēs
astrozum ordini colligari arbitrantur non astrozum
ordinē ad hoīs nati diem posse mutari· Quapropē
si stella illa ex hīs erat que in celo pagunt ordines
suos quō poterat discernere q̄ xp̄s acturus erat·
que nato xp̄o iussa est relinquere qđ agebat· Si aē
ve probabilius credetur ad demonstrandum xp̄m
que non erat exorta est· non ideo xp̄s natus ē quia
illa extitit s; illa extitit· qa xp̄s natus est· vnde si dici
oporteret non stellam xp̄o s; xp̄m stelle fatum fuisse
diceremus· ipe quippe illi non illa huic nascendi ar:
tulit causam· ¶ Cris· in omel· Non est etiā h̄ astro
nomie opus a stellis scire eos qui nascunē sed ab
hera natiuitatis futura predicere· Nec aūt temp⁹
natiuitatis non cognouerunt vt hinc sūmentes mi
dium a stellarū motu futura cognoscerēt s; econtra
Dicunt ergo vidimus stellam eius ¶ Ysi· ī pri·
quia hanc creauit ad ostensionem sui ¶ Aug· ī ser·
de epiph· Pastoribus angeli magis stella xp̄m ōmō
strat ut s; loquitur lingua celoz quia lingua cel
sauerat pphārum celos angeli habitant ⁊ sydera
exornant· verisq; ergo celi enarrant gliam dei ¶
¶ Greg· Et rationabiliter iudeis tamq; ratiōe vti
bus rationale aīal· ī angelus predicare debuit gē
tiles vero quia ratione vti nesciebant ad cognoscen
dum dīm non p vocem s; p signa producuntur quia ⁊
illis pphie tamq; fidelibus ⁊ istis signa tamq; infide
libus data sunt· Eisdem aūt gentilibus xp̄m cū per
fecte esset etatis apli predicant· eumq; gentilū ⁊ nec
dum p humani oris officium loquentem stella gen:
tibus denūciat· quia mirā rationis ordo ponebat ut
loquētem iam dīm loquētes nobis predicatores ⁊
nec dū loquētem elementa muta pdicarēt ¶ Aug· ī
sermone de epiph· Ipse etiam xp̄s ē expectatio gen
cium de quibus quondam beatissimo pri abrahe in
numerabilis fuerat promissa successio non carnis
semine s; fidei fecunditate generanda· ⁊ ideo stellaz
multitudini compata vt ab omni genarum pre non
terrena sed celestis progenies sperarēt· Ad creden
dum ergo promisse posteritatis heredes ī fidelibus
dsignari ortu noui sideris excitanē vt in quo celum
ē ad bibitum in testimoniū celi famuletur obsequiū
¶ Cris· ī omel· Nam aūt non celestium vna stellaz
hec fuit· manifestū est nulla em̄ alia stellarū hac via
incedit· hec em̄ ab ortu in meridiem ferebatur Ita
em̄ palestina ad phidem iacet· Secundo ⁊ a tempe
hoc est videre· non em̄ in nocte apparet tantum sed ī
media die qđ non ē virtutis stelle sed nec etiam lune
Tercio ab eo qđ apparebat ⁊ occultabatur· rursus
cum em̄ intrauerunt ierosolimam occuluit seipam
Deinde vbi herodem reliquerūt seipam monstrauit·
neq; pprium quendam gressum habebat· sed cū op
tebat ire magos ibat· qn̄ autem stare oportebat sta
bat sicut ⁊ de columna nubis erat in deserto· Neq;
etiam sursum manens ptum virginis demonstrabat
sed deorsum descendens hoc faciebat qđ non ē stelle
motus s; virtutis cuiusdā racionalis· vī uidē hec
stella ve⁹ inuisibilis fuisse ī celo apparēnā formata

¶ Remig. Nonnulli dicunt hanc stellam fuisse spiritum sanctum vt ipse qui postea sup baptizatum dominū descendit in specie columbe in specie stelle apparuit magis. Alij dicūt fuisse angelum. vt ipse qui apparuit pastoribus apparuerit etiā magis. ¶ Glo. Hoc ē in oriēte vidū in oriēte stella orta sit. an ipsi ibi positi nata & occidente; viderint ambiguū est. Potuit em̄ nasci in oriente & eos in iherusalē producere ¶ Aug. in ser. de epiph. Sed dicturus es a quibus audierūt qd talis scilicet stella xp̄m natū significaret. ꝓfecto ab angelis aliqua manifestōe reuelatōis. Aperta fortassis. ab angelis bonis an malis? xp̄m quidem & angeli mali hoc est demones filium dei esse confessi sūt. Sed cur nō & a bonis audierint. qm̄ in xp̄o adorando salus eoꝝ ia querebat. non iniquitas damnabat. Poterant ergo illis & angeli dicere. Stella quam vidistis. xp̄i ē. ite adorate illum vbi natus ē & simul indicate qualis quātus qz natus sit. ¶ Leo papa in ser. de epiph. Vel ꝑter illā stelle speciē q corporeum mutauit obtutum fulgentior veritatis radius eoꝝ corda ꝑdocuit. Et hoc quidem ad illuminationē fidei ꝓficiebat. ¶ Aug. in li. de questi. noui & vete. testa. Vel iudeoꝝ natū regem intellexerunt cum stella indice temporalis rex soleat designari. ¶ Ideo em̄ magi Chaldei non maluolentia astroꝝ cursum sed regē curiositate speculabāt. sicut em̄ dat intelligi traditionem Balaam sequebant. qui dixit. Orietur stella ex iacob. Vnde videntes stellam extra ordinem mūdi. hāc esse intellexerūt. quā Balaam futuram indicem regis iudeoꝝ ꝓnūciauerat. ¶ Leo papa in ser. de epi. Potuerunt illis credita & intellecta sufficere vt corpuli intuitu nō inquirerēt. qō plenissimo visu mētes ipse exerte sed diligētia sagaces officij vsq ad videndum puerum perseuerant. nostro tempore hominibus seruabat vt sicut omnibus nobis profuit qd p̄ resurrectionē dñi vestigia vulneꝝ in carne eius thome apti explorauit manus. ita ad nr̄az validitatē ꝓficeret qd in infantia ipius magoꝝ ꝓbaute aspectus vnde dicunt. Venimus adorare eū. Chr. sup mat. Sed nūqd nesciebāt. quia in iherusalem regnabat Herodes. nūquid nō intelligebāt quia quicūq rege veniente alteꝝ regē p̄nūciat. aut adorat. punitur i sanguine. Sed dum ꝑsiderabāt regē futuꝝ non timebant p̄sentem. adhuc non iuderant xp̄m. iam paterant moti ꝑ eo. O bēi magi q ad̄ ꝑspectū crudelissimi rēges pusq xp̄z agnoscēt xp̄i facti sūt ꝓfessores.

Audiens aūt herodes rex turbat & est & omnis ierosolima cuz illo. Et congregans omnes p̄ncipes sacerdotuz & scribas populi scisciteabatur ab eis ubi xp̄us nasceret. At illi dixerūt ei. In bethleez iude. Sic em̄ scriptū est ꝑ ꝓphetam. Et tu bethleem terra iuda nequaq̄ minima es in p̄ncipib; iuda. ex te em̄ exiet dux q̄ regat populū meū israhel.

¶ Aug. in ser. de epi. Sicut magi desiderāt redemptorem. ita Herodes timet successorē. vnde sequit. Audiens aūt Herodes rex turbatus ē. ¶ Glo. Rex dicit vt ex collatione eius qui queritur hic intelligatur extraneus. ¶ Chr. sup mathēum. Et ideo turbat audiēs regem natū iudeis ex genere iudeoꝝ. tū esset ipse genere Idumeus. ne regno reuoluto iterum ad iudeos ipse a iudeis expelleret & semen eius post ipsius ꝑicideret a regno. Semper timori subiecta ē. sicut em̄ grandis potestas maiori rami arboris in excelso positi. etiā si leuis aura flauerit mouētur. sic & sublimes hoīes etiam leuis nūcij fama conturbat. humiles aūt sicut i conualle plerūq in trāquillitate consistunt. ¶ Aug. in ser. de epiph. qd aūt erit tribunal iudicantis. qñ fugibos reges cuna faciebat terrē infantis. Pertimeant reges ad p̄sis dexterā iam sedentem. quē rex impius timuit adhuc matris vbera lactentem. ¶ Leo papa in ser. de epi. Superflue tamē herodes timore turbaris non capit xp̄m regio tua. nec mūdi dñs potestatis tue sceptri ē ꝓtector. angustijs quē in iudea regnare nō vis ubiq; regnat. ¶ Glo. Vt nō solū ꝓpter se timuit sz ꝓpter irā romanoꝝ. decreuerāt em̄ romani. ne quis rex vt deus sine eoꝝ consilio diceret. ¶ Greg. in omel. Celi aūt rege nato rex terre turbatus ē. qa nimirū terrēa altitudo ꝑfundit cū celsitudo celestis aperit. ¶ Leo papa in ser. de epi. Herodes etiā diaboli plona gerit. qui sicut tunc fuit incentor. ita nūc ipse ē defessus imitator. Crucias em̄ vocatione gentium & quotidiana potestatis sue destructione torquet. ¶ Chr. sup ma. Merito ergo zelo ꝓprio turbat & sui regni successorē timebat. Herodes terrenū diabolus aūt celestē. Fecit aūt & iudaicus ꝓpls turbabat. qa magis de auditu isto gaudere debuerat. qa rex iudeoꝝ surgere dicebat. qz turbabant. quia de aduētu iusti nō poterāt gaudere mqā. Aut certe turbebant. ne forte iratus iudaico regi genus eius uexaret. Vnde sequit. Et oīs ierosolima cū illo. ¶ Glo. Volēs illi fauere quē timebat populus em̄ plus iusto eis fauet quos crudeles fustinet. Sequit. Et congregās oēs pnn. sa. & scri. po. Vbi nota diligentiā inquirētis. vt si iuuenire. facias qd postea se velle ostendit. sin aūt excusatus sit romāis. ¶ Remig. Scribe aūt dicti sunt. nō em̄ ab offio scribendi qz potius ab interpretatione scripturaz. erāt em̄ legis doctores. Sequit. Sciscitabat ab eis vbi xp̄s nasceret. Dic aūt attendendū ē. qa non dixit. vbi xp̄s natus est qz vbi nasceret. Callide em̄ interrogauit eos. ut posset agnoscere si de rege nato letarēt. xp̄z aūt ipz vocat. qa nouerat inungi regē iudeoꝝ. ¶ Chr. sup ma. vt qd ad̄ interrogat herodes. q nō credebat scripturis. aut si credebat quo sperabat posse interficere illū quē regē eē futuꝝ dicebāt. qz diabolus istigabat. q credebat q scripture nō mentiuntur. q. n. credūt. vitas ē vt q nō pertinet ad̄ nō credūt. exceca ē timid. si. n. ꝑfecte crederēt sic vuerēt. q. p̄ modicū trāsirēt de hoc mūdo. nō. q. ī eternū mansurū. sequit. Ac illi dix. i bet. mā. ¶ Leo papa in ser. de epi. magi qdē bona o sensu significatiōe sibi regis ortū existimauerūt in ciuitate regia et q̄rēdū. qz q urum susceperat formā & non iudicare venerat seu sedicari beleē pelegie natiuitatē ierosolimā passioi

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

re iudeoꝝ ẽ̄ esseꝫ
genere Idumeus
egno reuoluto te
ad iudeos ipse a
is expelleret ⁊ se
eius post ipius p̄
reꝫ a r̄gno Semp
ei subiecta ē· sicut
etiā si leuis aura
boies etiam leuis
it sicut ī conualle
¶ Aug· in ser· de
anita· qñ fuerbos
tus· Pertineant
em· quē rex impi⁹
tem ¶ Leo papa ī
s timore turbaris
di dñs potestatis
aē ī iudea regnaē
olū p̄ se timuit sz
m̄ romani· ne quis
reꝫ· ¶ Greg· in
re turbatus ē· ꝙa
ū cesitudo celestis
erodes etiā diaboli
nos· ita nūc q̄ē i
tatione gentium ⁊
torqueꝫ· ¶ Chr̄s·
urbaē ⁊ sui regm
enū dyabolus aūt
urbabaē· q̄ magis
ꝙa rex iudeo⁹ sur
de aduētu usti nō
urbebamꝫ· ne forte
aexaret· Unō seq̄
Volēs illi fauere
sto as fauet quos
regās oēs prin· sa·
q̄rēbus· ve si iuene
die· sin aūt excusa
e aūt dicti sunt· nō
ter p̄tatiōe scriptu
ḡē· Sciscitabaē ab
t attendendū ē· ꝙa
i nascereꝫ· Gallide
gnoscere si de rege
a nouerat inungi
q̄d aē interrogat he
i credebat quō spe
egē eē futuꝝ dice
q̄ scripē nō meu
ꝺcdūe pfecte coē ñ
o q̄ ñ pē eē occlta
ā· n· pfecte credrēe
de ls mūdo· nō· q· ī
bet· uō ¶ Leo pa·
su sigmficatū sibi
gia eē q̄rēdū· sz q̄
ncave venerat sed
ierosolimā passiōi

¶ Theodorus in sermo de epi· Si enim maximam romam elegisset ciuitatem potentia ciuiū mutatiōz orbis terarum factam putarent· si filius fuisset imperatoris potestati nobilitatem asciberent· sed quid fecit? Omnia egena ⁊ uilia elegit vt dignitas cognosceretur orbem tam formasse terrarum ꝓpterea pauperculā elegit matrem pauperiorem patriam egēs fit pecunijs ⁊ hoc tibi exponit presepe· ¶ Greg· ī omel· Bene etiam in bethlehem nascitur· Bethlehem ꝙppe dom⁹ panis interp̄tatur Ipe nāq; est qui ait· Ego sum panis viuus qui de celo descendit ¶ Chr̄s· sup matth· Cum aūt debuisset celare misteriū r̄gis prefinita a deo maxime ī conspectu alienigene regis facti sunt nō predicatores ogum dei sz proditores misteriorum eius ⁊ non solum manifestant misterium· sed etiam ꝓphēticum protulerunt exemplum· vñ subiungit Sic em̄ scriptum est p ꝓphetam· s· micheam Et tu bethlehē terra iuda· ⁊c ¶ Glo· Hoc sic p̄ōit ve ab eis dictum est qui vsi non verba veritatē sensus q̄dā mō ponūt· ¶ Remig· Unde hic reprehendūt iudei de ignorancia quia ꝓphā dicit tu bethlehem effrata· illi vero dixerunt· tu bethlehem terra iuda·

¶ Chr̄s· sup matth· Sed adhuc ipam ꝓphiam predentes interfidendoꝝ puuloꝝ facti sunt cā· Sic enim scriptum erat· Ex te em̄ exiet rex qui pascat ꝓplm meum israel ⁊ dies eius a diebus seculi· Si ergo integram ꝓphiam protulissent? considerans herodes quia non erat rex terrenus cuius dies a diebus seculi erant· in em̄ furorem nō exarsisset ¶ Hiero· sup matth· Est aūt sensus ꝓphie talis· tu bethlehem terra iuda uel effrate q̄d ideo dr· quia est alia bethlehem in galilea sita q̄uis sit paruus vicus inter milia ciuitatum iuda tam̄ ex te nascetur xp̄s qui erit dñator israel qui s̄m carnem de dauid ē de me tam̄ natus ē ante secula ⁊ ideo dr· Egressus eius ab initio a diebus eternitatis quia in principio verbum erat ap⁹ deum ¶ Glo· Sed hoc vtinam vt dictum est iudei tacuerunt· alia vero mutauerunt· vel ꝓpter ignorāciam vt dictum est vel ad maiorem manifestationem vt herodi alienigene intellectum ꝓphie aperirent· vñ p̄o eo q̄d dixit effrata q̄d erat nom̄ ātiquū ⁊ forte herodi ignotum dixerunt terra iuda· Pro eo autez q̄ ꝓphā dixerat mīma es ī milibus iuda volēs ostendere puritatem eius quātum ad populi multitudinē dixerunt· Nequaq; mīma es in prin· iuda· Volentes ostendere magnitudinem dignitatis? puenientē ex dignitate principis nascitur quasi dicerēt· magna es inter ciuitates ex quibus principes prodierūt ¶ Remig· Vel talis est sensus Quāuis mīma videaris inter vrbes principatum habentes tū non es mīma quia ex te exiet dux qui regat populum meū israel· Dux aūt iste xp̄s est qui populum fidelem regit ⁊ gubnat ¶ Chr̄s· ī omel· Inde aūt ciuitatē ꝓphie nō· n· dixit q̄d ī bethlehē erit sz ꝺ bethlehē exiet ostendens q̄ ibi solum nascereꝫ· Quo aūt habet ratione de zorobabel hec dicta esse vt quidam dicunt Non em̄ exiet⁹ eius fuit a principio ex diebus secli Nec etiam ex bethlehem exiuit cum non in iudea sz in babilonia natus sit· Est etiam ad hoc testimoniū q̄d dixit· nequaq; mīma es quia ex te exiet· null⁹· n· ali⁹ illustrē fecit villā in qua nascereꝫ q̄ xp̄s· Post natiuitatem em̄ a finibus orbis terarum veniunt visuri presepe ⁊ tugurij locum· Non autem dixit ex te exiet filius dei sz dux qui pascet populum meū israel· Oportebat em̄ in principio condescendere vt nō scandalizarent ⁊ que ad salutem hoīm ptinebant p̄dicare vt magis inducerent Qz autem dixit Qui regat populum meum israel· Israhel hic dicit eos qui crediderunt ex iudeis Si aūt non oīs xp̄s rexit eorum ē accusatio· De genubus aūt interim tacuit ne scandalizaret iudeos· vide aūt mirabile dispensationem· Judei em̄ ⁊ magi simul seminuē docēt· iudei a magis audiunt q̄ xp̄m ī orientis regiōe stella predicabat magi a iudeis q̄ ꝓphete antiquit⁹ eū annūciauerunt vt geminato testimonio confirmati ardentiori fide expeterāt quē ⁊ stelle caritas ⁊ ꝓphie manifestat auctoritas ¶ Aug· ī hmōe de epiph· Portabat em̄ stella que magos p̄duxit ad locū vbi erat cum matre virgine deus infans ⁊ ad ipam eos perducere ciuitatez· Sed cū subtraxit se nec eis p̄sus apparuit donec ꝺ ciuitate ī qua xp̄s nascereꝫ ⁊ ipi iudei dicerent In bethlehē iude· Similes facti fabris arche noe qui alijs vbi cuadrēt prestiterunt ⁊ ipi diluuio pierē sibi lapidibus miliarijs q̄ alijs uā ostēdunt nec ambulare poterunt ¶ Audierunt ⁊ abierunt inquisitores dixerunt ⁊ remanserūt doctores nūc quoq; iudei simile aliquid nobis exhibere nō desinūt nōnullis em̄ paganoꝝ qui eis de scripturis testimonia clara p̄ferimus ve nouerint xp̄m ante p̄o pheta tū suspectum forte a xp̄ianis ista ꝓficta esse malunt credere odiabus iudeoꝝ ⁊ sicut tunc magi fecerunt iudeos dimittunt inaniter lectitare ipi pergunt fideliter adorare·

¶ Tunc herodes clā uocatis magis diligēter dicit ab eis tēpus stelle q̄ apparuit eis. Et mittēs eos in bethlehē dixit. Ite ⁊ inquirite diligēter de puero Et cū inueneritis renunciate mihi. ut et ego ueniens adorē eū Qui cū audissent regem abierunt·

¶ Chr̄s· sup matth· Postq; audiuit herodes responsum duplia mā credibile· primū q̄a a sacerdotibus fuerat dictum· Deinde quia exē plo ꝓphetico fuerat cōprobatum non tamen ad deuotiōem flectitur nascentis regis sed ad malitiam interfectionis eius p dolum· vidit em̄ quia non potuerat magos nec blandimentis flectere nec minis terrere nec auro corrūpere vt cōsentirent ī interfectiōe regis futuri ideo illos dolose cogitauit· vnde dr· tūc herodes clam· vocat magis· Occulte aūt vocauit eos ne non viderent iudei quos habebant suspectos ne forte quasi regem suę gentis amantes proderent cōsilium eius· Diligenter didicit ab eis tempus stelle ¶ Remig· Idarco diligenter quia callidus erat ⁊ timebat ne non reuerterentur ad eū vt tunc scirꝫ q̄d agerz pueros occidē· ¶ Aug· ī 6· ꝺ epi· Ferme aūt biēnio ante visa est stella magis quid essz Sed tūc intelligitur indicatum eis cuius essz stella que iamdiu videbatur quādo natus est qui per illam

significaē. Sed postq̄ xp̄o nāto reuelatū est magis venerūt ab oriēte .xij. die adorauīt eum quē aī paucos dies natū fuisse didicerūt ¶ Chr. in home. Dū ante multū temp⁹ hec stella apuit quoniā mltū temp⁹ in itinere erant magi ꝓficiscturi vt ꝑfectius natus esset xp̄o assisterent eum in fascib⁹ adorātes vt mirabilior appareret. ¶ Glosa. Scōm alios vero a die natiuitatis xp̄i credit stella cursum apuisse & p actū offitio cū noua esset desijt esse. Aie em̄ fulgentius puē natus nouā stellaz fabricauit. Cognito aūt loco & tempe psonā pueri vult non ignorasse vñ dic. Ite & inērogate diligenter de pueo illud p̄ceperat qđ ablq; p̄cepto erāt factum. ¶ Chr. in home. Nō aūt dixit. Inērogate de rege .s. de pueo neq; em̄ pn̄cipatus nomie eum vocari sustinebat. ¶ Chr. sup̄ matheū. Ergo vt ad hoc eos induceret deuotionez ꝓmittebat & p eam gladiū acuebat. & malignam cordis sui humilitatis colore ꝺpingebat talis est ꝓsuetudo olim malignox q̄ꝺo aliquem in occulto grauius ledere volūt humiliare illi & amicitias fingūt. vnde dicit Et cū inueneritis renūciate mihi. vt & ego veniens adorē eū ¶ Greg. i omel. Adorare eū se velle fingit. ut quasi hūc si mortē posset extinguat. Sed quid Qui cū audissent regē abierunt ¶ Remigi⁹ Audierunt magi Herodē vt quererēt dñm .s. non vt ad eū reuerterēt. significat. n. bonos auditores qui bona que audiunt a malis predicatoribus faciūt .s. tamē opa illox imitarē.

¶ Et ecce stella q̄ viderāt in oriente antecedebat eos usq; dum veniens staret supra vbi erat puer.

¶ Chr. sup mat. Ex hoc loco ostenditē. qa eū stella deduxisset magos ꝓpe ierusalem abscondita est ab eis vt relicti a stella cogerēt in ierusalē interrogare de xp̄o simul & manifestare ꝓpter duo. Primo ad cōfusionem iudeox. qua gentiles stelle tantūmō ministe ꝑfirmati xp̄m p alienas ꝓuintias requirebāt. Et iudei ab infancia ꝓphetas legētes de xp̄o. & in suis finibus natū nō susceperūt. deinꝺ ut interrogati sacerdotes. vnde nasci xp̄us. ad ꝓuidiciū suū respōderēt de bethleem. qa q̄ herodem docuerāt de xp̄o. ipsi ignorabant de illo. Et ideo post interrogationē & responsionem habitā subdit. Et ecce stella q̄ viderant in oriente. antecedebat eos vt considerātes obsequium stelle regis intelligerēt dignitatē ¶ Aug⁹. in ser. de epiph. Et vt xp̄o plenum ꝑoderet obsequiū tempe rauit gradū. donec magos ꝺducēt ad puex. Obsequiū ꝑbuit. ñ ipsū adduxit supplices oñdit hospitiū radi abat ap̄lissio luie. & tecta natis ꝑfudit. sicq; discessit. Nō sequit Vt qdum veniēs staret supra. vbi erat puer ¶ Chr. sup matth. Quid aūt mox. si sole iusticie oriturus stella mōstrabat diuina. Stetit em̄ supra capue pueri. quasi dicēs. hic ē vt qua loquēdo mōstrare nō poterat. stando demōstraret ¶ Glo. Nec aūt aparet q̄ stella i aere posita erat & domui i qua puer erat. mltū vicia aūter em̄ domū ñ discreuissz ¶ Ambr. sup lucā Nec aūt stella via ē. & via xp̄s. qa sm̄ icarnatōis misteriū xp̄s ē stella. ipe em̄ ē stella splendida & matutina. vnꝺ ubi herodes ē. nō ꝺicitur vbi aūt xp̄s. rursum videt & uia mōstrat ¶ Remigius. Vel stella significat gr̄am dei herodes diabolū Qui aūt p peccatū se diabolo subdit mox gr̄az perdit. Qđ si p penitentiā recesserit. mox gr̄am inuenit que nō dimittit donec ꝺducat ad domū pueri .s. ec clesiam ¶ Glo. Vel stella ē illuminatio fidei que ad christum ducit. quā dum diuerunt ad iudeos magi amittunt. qua dū a malis ꝓsilui querūt verā illuminationē ꝓdunt.

¶ Videntes aūt stellam gauisi sūt gaudio magno ualde. Et intrantes domū inuenerūt puerum cum maria matre eius & procidentes adorauerūt eum. Et aptis thesauris suis obtulerūt ei. munera. aurum. thus & mirram.

¶ Glosa. Postq̄ premisit stelle obsequium subiungit euangelista magorum gaudium dicens Videntes aūt stellam gauisi sūt gaudio magno valde ¶ Remigius Et sciendū q̄ nō satis fuit dicere euangeliste. gauisi sunt sed addidit gaudio magno & valde. ¶ Chr. sup mat. Gauisi ergo sunt. quia spes eorum nō erat decepta. .s. amplio⁹ cōfirmata. q̄ tāti itineris nō sine cā susceperūt laborem ¶ Glo. Gaudio gaudet qui ꝓpter deum gaudet. qđ ē vex gaudiū. Addidit aūt & magno quia de magno gaudebāt ¶ Chr. .s. ma. p misteriū. u. stelle i telligebāt q̄m dignitas cūc nati regis excedebat mēsuram oīm mundialium regum. Addidit etiā valde. ¶ Remi. Quia voluit ostēdere q̄ magis gaudēt boies de rebꝰ ꝑditis & inuētis q̄z semp̄ possessis. subditur autem. Et intrātes domū inuenerūt puerum ¶ Leo papa. i ser. de epiph. Quātacūq; puū. aliene opis indiguū fandi impotentem. & nulla ab humane infantie generalitate discretum. quia sicut fidelia erāt testimonia. que in eo maiestatem inuisibilis diuinitatis ostēderēt. ita probatissimū debebat esse. sempiterne nam illā essentiā filij dei verā suscepisse homis naturam cum maria matre eius ¶ Chr. sup mat. Nō diademate coronata aut i lecto aureo recumbentē .s. vix tunicam habentē vnam. nō ad ornamentum corporis. .s. ad tegumentū nuditatis. qualem hr̄e potuit carpentarij vxor peregre cōstituta. Si ergo regē terrenū querentes venissent. magis fuissent cōfusi q̄z gauisi. qui a tanti itineris laborem sine cā suscepissent ¶ Huc aūt quia celestē regez querebāt. vi nihil regale videbant. i eo in solius stelle testimonio contenti. gaudebant oculi eox contemptibilē puex aspicere. quia spūs i corde eox terribilem eū mōstrabat. Vnde procidentes adorauerūt eum. vident em̄ boiez & agnoscunt deū. ¶ Rabanus Nunc autem mutatum est. q̄ abierat ioseph ne aliqua male suspitionis occasio daretur gentibꝰ. ¶ Glo. Cū licet nouum sue gentis in domos offerendis signat Arabs enim auro thure & diuersis generibꝰ aromatū abūdāt. in aliquid misterij inuenio demōstrare volebāt. Vnde sequitur. Aptis thesauris suis obtulerunt ei munera aurum thus & mirram. ¶ Gregorius.

¶ Greg. Aurum qui ppe regi congruit ebus uero in dei sacrificium ponebatur. mirra aũt mortuorum corpa ydunt. ¶ Aug. in smo. de epiph. Aurus ergo soluitur quasi regi magno ebus imolatur vt deo mirra prebetur tanq pro salute oim moriturо. ¶ Hec aũt eesi ẽũc non intelligebãt magi sm quale misteriũ ista gerebant vel ao significaret vnuqq munus eorum mihil contrarium ẽ. gra em que illos hic omnia facere hortabaẽ ipa ordinauerat vniersa ¶ Remig. Et sciendum q isti nõ singuli singula obtulerũt. sz singuli erãt singuli eum suis muneribo regem deum t hoiem predicauerunt. ¶ Cris. in omel. Verecundeẽ ergo marcion t paulus samosetanus qui nolunt videre que magi viderunt qui ecclie sunt progenitores deum i carne adorãtes qm em i carne erat fascie monstrant t presepe. Qm aũt nõ vt purum hoiem adorant sz vt deum demonstrãt dona que deo offerre decens erat. Confundantur t iudei videntes se pũctos a magis t neq post illos venire studeant. ¶ Greg. Potest t i bis aliud intelligi. auro namq sapia designatur salomõe teste qui ait thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. thure qo deo mcendit virtus oronis exprimitur sm illud. Dirigaẽ oro mea sicut incẽsum i ospectu tuo. Per mirram vero carnis mortificatio figuraẽ. Nato ergo regi aurum offerimus si i cõspectu ei sapie lumie splendemus ebus offerimus si p odonu studia deo redolere valeamus. mirram offerimus si carnis vicia per abstinenciam mortificamus. ¶ Glo. Tres aũt viri qui offerunt signãt gentes de tribus partibus mundi veniẽtes thesauros aperiunt dum fidẽ cordis p confessionem ostendunt. ¶ Bene aũt i domo docentes ne thesaur bone conscientie iactãdo pdamus. Offerunt tria munera hoc ẽ fidem sancte trinitatis vel apis thesaurus scripturaꝝ hystoricũ moralem t allegoricum sensum offerunt vel logicã phicam t ethycam dum illa fidei seruire faciunt.

Et respõso accepto in somnis ne redirent ad herodem. Per aliaz viã reuersi sunt in regionem suam.

¶ Aug. i smo. de epi. Herodes impius facẽ ee timore crudelis volut desinere sed quo poterat cape eũ qui ipius fraudes venerat apuaẽ: vt a go fraus eluderetur. Sequit. Et responso accepto. ãe. ¶ Hiero. Qui em munera obtulerunt dño consequẽ. responsum accipiunt. responsum aũt nõ p angelum fieri dr vt mentor ioseph priuilegium demonstraret. ¶ Glo. fit autem hic responsio p ipm deum quia nullus alius viã reuertendi instituit mi ille qui dicit. Ego sum vi. non tm loquẽ puer ad eos ne diuinitas ante temp reueletur t vt vera humanitas habeaẽ. Dicat aũt Et responso accepto Sicut em moyses tacitus clamabat. sic isti per affectũ interrogabant quid dña iuberet voluntas. Dicit aũt Per aliam viaz reuersi sunt in regionem suam ¶ Hiero. Quia ihc delitatu iscendi nõ erãt iudeis. ¶ Cris. i omel. Intuere em magoꝝ fidem qualiter nõ scãdalizati sunt in somnis dicẽtes. Si magn ẽ puer hic que necessitas fuge est t occulte recessionis. hoc em ẽ vere fidei non querere cãs eorum que vere pcipunt seo suadere solum ab eis. ¶ Cris. sup matth. Si aũt magi xpm .q. terrenum regem quesissent inuenientes eum apud regem ipm mansissent. Nunc aũt adorauerũt t reuersi sunt. Cum aũt reuersi fuissent manserunt colentes deum magis q ante t predicantes multos erudierunt. Et demq cum thomas uisset in pthiã illam. adiuncti sibi t baptizati facti sunt aduitores pdicatõis ipi. ¶ Hiero. Magnũ vo nob aliq magi inuitt q in regionem suam p aliam viam reuertẽ regio qppe nra padisus ẽ ad quã ihu pgnito redire p uiã qua ueniebus pbibemur. a regione etem nra subiendo t i obediendo visibilia sequẽdo abu vetitu gustando discessimus sz ad eãdẽ necesse est vt flẽdo obediendo visibilia contemnẽdo atq appetitũ carnis refrenando redeamus. ¶ Cris. sup matth. Nec etiã erat possibile vt quia ab herode ad xpm venissent redirent ad herodez. Qui em relicto xpo ad dyabolum transierunt p pectatum. frequenter ad penitentiam reuertuntur ad xpm. Qui. n. fuit in inocẽcia dum nescit quid ẽ malum facile decipit. Sed cũ expertus fuerit malum q iuuenis t recordatus bonuz quod pdidit compunctus redit ad eum. qui autem relicto dyabolo venit ad xpm difficile redit ad dyabolum quia dum gaudet in bonis que iuuenis t recordatur mala que euasit difficile redit ad malum.

Qui cũ recessissent ecce angelus domini apparuit in somnis ioseph dicens. Surge t accipe puerum t matrem eius t fuge in egiptũ Et esto ibi usq dicam tibi futurum ẽ emm vt herodes querat puerum ad pdendũ eum Qui consurgens accepit puerum t matrem eius nocte t recessit in egiptum. t erat ibi usq ad obitũ herodis vt ad impleretur quod dictũ est a domino p propheta dicentem Ex egypto vocaui filium meum.

¶ Rabanus. Die pmittet matheo die purificationis in qua ogebat primogenitum offerri templo t agnũ vel p turturuz aut colũbaruz Et quãius timerent herodem tamẽ iam sunt quasi transgredi legem quin ad templum puerum deferrẽt. Cui ieaq rumor de puero iã magee dilatam mittitur ãgelus qui i egypcum faciat puerum trãsportari vñ dic ecce Angel dñi apparuit in somnis ioseph. ãe ¶ Remig. Per hoc q semp angelus in somnis ioseph apparuisse dr mistice designatur. quia illi qui a curis terrenis t secularibo negocijs rẽcessut pfrui ãgelica visione merentur. Dicat ergo a. Surge t accipe puerum t matrem eius. ¶ Oplanus. Cum desponsatam uisto significabat eã coniugẽ nũcupauit Sed post ptum mr em ibu ostendit vt quẽadmodũ uisto ioseph deputaret mariã i virginitate pugem. ita venerabilis eius ostenderet i ibu matris virginitas ¶ Cris. sup matth. Non autem dicit accipe matrez t puerum eius sed eonsulo quia nõ per matrem

puer natus est·sed ꝓter puerū mater ꝑparata est
Sequē ⁊ fuge i egiptum Rūo aūt filius dei ante
hominē fugiet aut quis liceret de inimicis · si ⁊ ipse
inimicos suos timet Et primū quidem oportet ut re
gulam humāe nature quā suscepit·obseruet ⁊·i hac
ꝑte quia humāe nature ⁊ puerilitati conuenit fugē
potestatem mittentem Deinde ut ceteri xp̄iani cū ne
cessitas ꝑsecutionis aduenerit· fugere nō erube
scant· Sed quare i egiptū? recordatus ē eī dñs q̄
nō in finem irascit· quāta mala fecerit sup egiptum
ideo mittit filium suū i eam·⁊ dat illi magne recō
ciliationis signum ut decem plagas egipti una medi
cina sanaret·ut populus qui ante erat ꝑsecutor po
puli primogeniti·custos fieret filij vnigeniti·ut quia
illi violenter dominati sunt·isti cum deuotione seru
rent·ut iam nō irent ad mare rubrū demergendi ·
sed vocarent ad aquas baptismatis vuificandi ·
¶ Aug·in ser·de epi·Audi etiam magni misterij sa
cramētū·moyses aliquādo i egipto phdis claudat
diem illuc xp̄s aduenies·sedentib in tenebris reddi
dit lucem fugit·ut illuminaret·nō fugit·ut lateret
Sequit Et esto ibi usq̄dū dicam tibi· futurū ē eī
ut herodes puerū querat ad ꝑdendū eū·putabat eī
infelix tirannus saluatoris aduentu· regali se solio
detrudendū·ꝙ nō ita est·nō ad hoc venerat xp̄s ut
alienā gloriā muaret sed ut suā donaret· Sequē
Qui ꝙsurgēs accepit puerū ⁊ matrē eius nocte·⁊
secessit in egiptum ¶ Hilari· Saliez idolis plenā
Jam eī post iudeoꝝ insectationē iudeā relinquens
ignotāq̄ seculo colendus iferē ¶ Hiero·Quādo igit
tollit puerū ⁊ matrem eius ut in egiptum trāseat·
nocte tollit ⁊ i tenebris·Quādo vo reuertē i iudeā
nec nox nec tenebre ponūt i euāgelio ¶ Chr̄s·sup
matth·Dis eī p̄secutionis angustia·nox ē· refrige
rium aūt dies ¶ Raba· Vel qua luce uera recedē
te lucis ipi⁹ oppressores i tenebris remānerūt·ipa vo
redeunte illuminant. ¶ Chr̄s·i ome· Vide aūt statim
ipso nato tirannū insanire·⁊ q̄ mater cuī puero ad
exterandam effugat regionē·ut si eu impies alicui
spirituali regi deseruire· videans te tribulari·nō ēbe
ris sed oīa viriliter feras·hoc habēs exemplum·
¶ Beda Quod enim dominus a pentho sublatus
ē in egiptum·significat electos sepius malorū impio
rū rate suis effugandos ex seculo·uel etiā exilio dam
nandos Siquidem ipse qui suis erat precepturus·
cum vos persecuti fuerint i vnā ciuitatem effugite
in aliam·primus fecit qđ precepit·fugiendo hominē
quasi homo i terra·quē stella Magis paulomte ado
randum monstrauit ex celo· ¶ Remig· Qđ autē
dñs in egiptum iturus esse predixerat Esaias· cū
ait·Ecce dñs ascendit sup nubem leuem ⁊ ingredi
etur egiptum ⁊ disperdet simulacra egipti· ¶ Re:
migi⁹·Consuetudo aūt fuit istius euangeliste oīa
que dixit confirmare·⁊ hoc ideo quia iudeis scribe
bat·ideoq̄ subiungit·ut adimpleret qđ dictum est a
domino ꝑ ꝓphetam dicentem·Ex egipto vocaui filiū
meū ¶ Hiero·de optimo genere interpretandi ¶ Hoc
loco·interpretes non habent Sed in Osee prophetia
iuxta hebraicam scribitur veritatem· quia puer is
rael Et dilexi eum Ex egipto vocaui filium meū
Pro quo·lxx·transtulerunt· Quia parūulus ē is
rahel ⁊ dilexi eum ex egipto vocaui filium meum·
¶ Hieronim⁹·sup Osee·Hoc autez testimonio vtē
euangelista qz hec ciuitati referūtur ad xp̄m Hoc
dum eī q̄ in hoc ꝓpha ⁊ in alijs ita de aduentu xp̄i
⁊ de uocatione gentium p̄nuntiat ut radix historie pe
nitus non deseratur· ¶ Chr̄s in lucinelia· Est etiam
ꝓphetie lex multa mistotes dici de alijs·Cōpleri aūt
in alijs sicut de simeone ⁊ leui dictum est diuidā eos
in iacob ⁊ dispēgam in israhel·qđ non in eis ·sed in
nepotibus completum est qđ ⁊ hic aparet xp̄us eī
natura dei filius est ⁊ sic in eo vere ꝓphetia cōplet
¶ Hieronim⁹ · Possumus aūt ⁊ hūc locū aliē ꝑsola
re ⁊ in ducem⁹ testimoniū ex numeris ·De⁹ ex egip
to vocauit eum gloria eius sicut vnicornis · ¶ He
migius · Per ioseph artem designat ordo predica
torum per mariam sacra scriptura p puerum nos
tra saluatoris p persecutionē herodis persecutio q̄
passa est ecclesia in hierosolimis· Per fugā ioseph
in egiptum transitus predicatorum ad gentes in
fideles · Egiptus eī tenebre interpretat per tem
pus aūt quo fuit in egipto spatiū temporis ab ascensi
one domini usq̄ ad uenetum antixp̄i per obicum be
rodis extendo mundie in cordibus.

¶ Tunc herodes vi
dens quoniam illusus
esset a Magis iratus
est valde. Et mittens
occidit omnes pueros
qui erant in Bethleē
⁊ in ommbus finibus
eius a bimatu et infra
secundū tempꝰ quod
exquisierat a Magis.

¶ Chr̄s sup matheum
Postq̄ puerulus ihesus
magos suo impio sibi
gauie nō potestate cor
poris sed gratia spīri
tus irascebatur hero
des qz quos ipse sedens
in throno regni suadē
pueros placuit in pre
nou potuit his ihesus
sepio iacens deinde con
temnētes eum magi ad
iderūt causas doloris
Unde dicitur tunc he
rodes videns quoniam
illusus essee a magis
iratus est valde· Ira
enim regum ira magna ⁊ in extimgui bilis est quaz
regni zelus accendit sed quid fecit·Mittens occidit
omnes pueros sicut enim bestia vulnereta quicqđ
oculis eius occurrit quasi autorem sui vulneris di
laniat sic ⁊ ille delusus a magis iram suam super p
uulos diffundebat · Dicebant eī cogitans in furo
re·Certe magi puerum inuenerunt quez ignaturū
dicebāt·Iā rex regni zelo repletus dū oīa tiet om
ma suspicatur· Ideo ergo misit ⁊ interfecit omnes
puulos ut vnū inuenire in ommbus · ¶ Augusti⁹
in sermone de epiph · Et dum insequitur xp̄m regi
nostro coetū peruasit exercitū stolis viatnalis can
didatum · ¶ Aug. in simone de innocentibꝰ· Ecce
ꝓphanus hostis beatis puulis nūq̄ tantū ꝓdesse po
tuisset obsequio quantū ꝓfuit odio· Nam q̄tū gra
eos inimicos habundauit tantū grā benedictionis efful
sit · ¶ Idem·in simone de epi·O paruuli beati ille de
vestra corona dubitat in passione ꝓ christo qui etiā
paruulis baptismum prodesse nonexistimat christi

¶ Tunc impletum est quod dictum est p Hieremiam prophetā dicentem. Vox in rama audita est. ploratus & vlulatus multus Rachel filios suos. & noluit consolari qa n sunt.

¶ Quia euangelista hoc loco ipse uult audi torem crudelem occasionem. ¶ Chrys. i omelia. Flagrans. rursus mitigationem apponit ostendens q hec n facta sunt deo nequente prohibē atq ignorante. sed per prophetam predicēte. vnde dicit. tūc impletū est ¶ Hiero. sup Jeremiā Hoc Jeremie testimoniū Matheus nō fm hebraicā veritatem nec uxta. lxx protulit. Ex quo p spicuū ē Euāgelistas & aplos non meerptationem alicuius secutos sed tamq Hebreos qd legebant hebraice sua fmonib expssisse.

¶ Defuncto autem herode ecce apparuit angelus domini in somnis Joseph in egipto dicens. Surge & acci/

¶ Iero. sup matth. Qd aūt dr in Rama. non puto m loci nomē esse qd est uxta Gabaa s Rama. excelsum interpretatur. vt sit sensus. vox in excelso audita est. ideo longe lateq dispersa. ¶ Chrys. sup ma. Vel qm de morte innocēcium mirebaē. ideo i excelso audiebatur. fm illud. Vox paupis penetrat nubes. Qx aūt dicit ploratus. Fletus puulox ostendit. Qx aūt dicit vlulatus. matrum significat lamentum. m puulis aūt mors faciebat finez doloris. In matrib autem semp p memoriā repabatur. & ideo dicit vlulatus multus rachel plorans filios suos ¶ Jerom. de rachel natus est Beniamin. in cuius tribu nō est Bethleem. Quenitur ergo quo rachel filios iude. i filios bethleem quasi suos ploret. Respondebimus hoc uiser. quia sepulta sit uxta Bethleem in effrata & ex corpusculi hospicio mris nomē accepit. Siue qm Juda & beniamin due tribus iuxte erāt. Et Herodes cepat non solum in bethleem interfici pueros. sed & in omnib finibus eius. Per occasionem bethleem iel ligimus multos etiā beniamin fuisse cesos ¶ Aug. de questi. no. & ve. testamēto. Vel qua filij beniamin qui ad rachel ptinent olim a reliquis tribubus extincti sunt. & in ptu & in futuro erasi. Tunc ergo rachel cepit filios suos plangere. quādo filios soluos suos in tali causa vidit occisos ve eterne vite heredes existerent. Cui eī aliquid aduersum euenerit ex felicitate alteri. infausta sita mste lux. ¶ Remig Assumpsit aūt sanctus euangelista ad exaggerādaz magnitudinem luctus. ut diceret etiam rachelē mortuam plorasse filios suos. & noluit consolari. quia non sunt. ¶ Iero. Et fm hoc duplicem intelligentiā siue q eos i eēnū mortuos existiaret siue q se q solari nollet de hijs qs scuit eē victuros ut sit sens noluit ꝓsolari q n sūt. i noluit ꝓsolari de hijs qō n esset ¶ Aglari. Non eī nō erant hij qui mortui putabant. in eternitatis eī profectum p martiriū gliam efferebant. Cōsolatio aūt rei amissa erat prestāda n audentie ¶ Aglarius sup matth. Rachel ecclie typum pretulit diu sterilis nunc fecunde binus ploratus. ex filijs nō idarco quia pemptos dolebat. audicur. sed quia ab hijs perimebātur quos filios retinere voluisset ¶ Rabanus Vel significat ecclesiam quidem plorare sanctoz de hoc seculo ablationem sed nō ita velle se ꝓsolari ve qui seculum morte vicerūt rursus ad seculi certamina secū redeant tollerāda quia non sunt vlera reuocandi i mundum. ¶ Glo. Vt non vult consolari in ptu quia non sunt s omnē spem & consolationem ad eternam transmittit vitā ¶ Raban. Bene aūt rachel que ouis vel videns dr. Ecclesiam figurat cuius tota intentio ve deum contemplē imitatur. Et ipa est ouis centesima quā pastor in humeris reportat.

¶ Ex ecclesiastica hystoria. Cum pro sacrilegio qō Herodes i salutacionem cōmiserat & scelere qd mique vox eius pegerat vltio euz dina purgaret i morte corp eius ve ioseph

te puerum & matrem eius & vade in terraz israel defuncti sunt enim qui querebant animaz pueri

refert mortuo mutauit diuersus ita ut dicerent a viuentibus non mortui corpus hec sz ome vitium ms ee supplicia ipe alii furore ia plen⁹ nobiu ores & pmarios ex oe iudea ad se colligi & recludi iubet i carcere. mandatum ut spiu exhalasset omnes interfici ut ei⁹ obitum ois iudea defleret inuita Paulo aut antequ nouissimu spm redderet Antipatru filium suu ugulatue post duos pueros quos ante necauerat. scilicz Alexandru & Aristobolum Alios igne herodis filio⁹ qui digna supplicia scelere qd in bethleem erga parvulos gesserat & p multos saluatoris exactus e. ab euangelista desig nat cu dicat. Defuncto aut herode.

¶ Vers. Quia propter ignorantia hystorie labuntur in errorem putantes eundem esse herodem a quo in passione dns irrisus. & qui nunc mortuus est referre ergo herodes ille qui cum Pilato postea amicitias fecit. huius herodis filius e. frater Archelai que Tiberius Cesar Lugdunum relegauit. fratreq eius herodem successore regni fecit. Primo ergo herode defuncto. Ecce apparuit angel⁹ dni i somnis ioseph in egipto dicens. Surge & accipe puerum & matre eius ¶ Dominus i celesti terarchia Vide qm & ipe ibi sup celestibus essentias exns. ad id qd sm nos e immutabiliter vemens no refugit ad se ordinata & assumptam humana ordinatione. sz obedies subdit dei pris p angelos dispositionibus. & p medios ipos annuntiatur ioseph a pre dispositu hly ad egiptum recessio & iterum ad iudeam ex egipto traslatio. ¶ Chrys. Video enim quia ioseph ad ministeriu Marie erat electus Eunte enim illa in egiptum & redeunte quis ministeriu ei tante necessitatis impleret. nisi desponsata fuisset Nam i prima quidem fame Maria puerum nutriebat & ioseph conseruabat Reuersa aut puer & matrem nutriebat. & ioseph cubabat Sequit. et vade i terra Israel Quasi medicus enim descendit in egiptum ut instrueret eam languentem erroribus. no ut remaneret i ea Reuersionis aut no assignat cui subditur Defuncti sunt enim qui querebant animam pueri ¶ Ieo. Ex hoc loco intelligimus non solu herodem sedetu sacerdotes & scribas eo tempe necem dni fuisse meditatos ¶ Remigius. Sed si multa fuerunt quo i ta breui spacio extincti sunt. quia ut dictu est. herode mortuo occisi sunt oms maiores qui i custodia tenebantur ¶ Chrys. sup matth. Quo dicit consilio factum esse qa senserunt herodi ut inquireret puerum & occideret. qa semper e turbatus e ¶ Herodes & ois ierosolima cum illo ¶ Remig. Aut certe locutus e eua gelista p spem tropi qui multa ponunt p uno In hoc aut qd dicit anima pueri. destruuntur heretici qui dixerunt xpm no sumpsisse aiam. sz loco aie humanitatem ¶ Beda i omel Qd aut occisus p dno pueris herodes no longe post obiit & ioseph dnum cum matre ad terram israel reduxit. significat oms psecutores que petra ecclias erat mouende. psecutoru morte vindicandaz. & pacem ecclie denuo reddendam & sanctos

qui lapsuerant ad sua loca reuersuros. Vel qo defuncto herode redit ad terra israel ihs denuncians qd enoch & helia predicaturus impios sopita modicum inundis flamis fidem veritatis accipient.

¶ Qui surgens accepit puerum & matrez eius & venit in terraz israel audiens autem qd archelaus regnaret in iudea p herode patre suo. timuit illo ire & admonitus in somnis secessit in partes Galilee & veniens habitauit in ciuitate que vocatur Nazareth ut adimpleret quod dictum est per prophetas quia nazarey vocabit.

¶ Solo. Angelice admonitum ioseph no inobediens fuit Vnde sequit Qui surgens accepit puerum & matre eius & venit i terram israel. Non enim determinauerat. angelus in qua loco terre israel vel dubitante ioseph iterum reuertat & frequenti notificatione angeli certior reddet. Vnde sequit Audiens aut qd archelaus regnaret i iudea p herode patre suo timuit illo ire ¶ Ex hystoria Josephi Habuit siquidem Herodes uxores .ix. ex quaz .vij. nuptas suscepit sobole. progenitus eius Antipater ex dosidem Alexander & Aristobolus ex Mariamne. Archelaus ex Malthata Samaritide Herodes Antipas qui postea Tetrarcha fuit & Philippus ex Cleopatra ierosolimitide Tribugie primus ab herode interfectis & post mortem eius occasione testamenti patris Archelao gubernatione regni vsurpante & ea de successione regni ad Cesarem Augustu delata tande de consilio senatus omne herodis monarchiam distribuit media ptem scilicet Idumea & iudeam tradens Archelao sub noie Tetrarchie. polliceq se facturu eum rege. si se dignu prebuisset Mediam vero partem in duas secuit tetrarchas. sescessitq Galilea in ptem herodis tetrarche Iturea vero & Traconitidis regio Philippo datus est gus post herodem defunctum Archelaus quasi Dnarchus qd oni genus hic regnu appellat ¶ Aug. de concor. euan. Sed sic aliqs queret. quo sicut Lucas narrat ibant parentes eius p oms annos penitentie i ierusalem Si archelai timore ibi phibebant accedere Hoc dissoluere non e difficile. fieri enim poterat ut p die festu in tantam ingentem turbam latenter ascenderet mox reuersuri. cu tamen alios diebus habitare metuerent ut nec solemnitate pretermissa esset irreligiosi nec in continua mansione pspicui. Iste qd intellectus pz ut qd lucas dicat p omnes annos eos ascendere soliti eos in ierusalem Tunc accipiamus factu. cu iam non metueret Archelaus. qui sm hystoria ioseph solu ix. annis regnauit Sequit Et admonitus i somnis secessit i ptes galilee. sz forte hic qspia moueatur cu matheus dixerit ideo timuisse ioseph cu puero redire in iudea. qa cu pre suo herode archelaus filius regnabat quo potuit ire i galilea vbi alius filius

Herodes Tetrarcha erat. ut Lucas testatur. Quam vo ipse si tempora quibꝰ puero timebat. que Lucas cōmemorauit. q̄ usq; adeo mutata erāt vt in ipa Judea non Rex esset Archelaus. sed preses Pilatꝰ. ¶ Colo. sed tūc q̄re quare non timuit Joseph in galileam ire cum. & ibi Archelaꝰ regnaret sed melius potuit latere cū puero in Nazaret q̄ in ierusalē vbi erat capt regni & assiduꝰ Archelaus ¶ Chr. in omē Et eciam q̄ illā natiuitatis mutauit res obumbratur Impetus enim omnis erat aduersus Herodem et fines eius Deus igit Joseph in nazareth & piculum fugiens & in patriā rediēs Unde sequit. et veniēs habitauit in ciuitate q̄ vocat Nazareth ¶ Aug. de con. euā. Forte & hoc mouet. quo dicat Mathꝰ ꝓpterea cū puero Jhesu parentes eius isse in Galileam quia metu Archelai in ierusalem ire noluerunt cum ꝓterea magis isse Galileam videatur quia ciuitas eorum erat Nazareth Galilee sicut Lucas non tacuit Sed intelligendū est ubi angelꝰ in somnis in Egipto dixit ad Joseph vade in terram Israhel sic intellectū primo esse a ioseph vt putaret reditus esse pergere in Judeam. ipsa enim primitꝰ intelligi potuit ēra Israhel. Postq̄ vero comperit ibi regnare Archelaum noluit obicere se periculo cū posset terra Israhel etiam Galilea intelligi q̄ & ipsa populus Israhel incolebat Numquam posset & aliter solui quia potuit videri parentib Christi non eē habitādū ibi cū puero missi in ierusalem. vbi erat templum dñi & illuc missent nisi archelai presencia terreret. Non aūt diuinitus iubebant in iudea vt ierusalem habitare. vt de archelao q̄ timebant contemnere. Sed i terra israel in qua etiam vt dictū ē. poterat intelligi galilea. ¶ Hilarꝰ. Verum tipica conseruata est. ioseph em aptoꝫ tenet speciem quibꝰ Christus circūferendus est credituꝰ Hꝫ tamq̄ herode mortuo. i populo eius i passione dñi deperdito iudeis predicare sunt missi. Missi em erāt ad oues perditas domus israel. Sed manente hereditario infelicitatis dominatu metuūt & recedunt ꝑ visū admonita spūssancti donum in gentibus contemplātes ad eas conferunt xp̄m ¶ Rabanus. Vel hec vltra tempa ecclesie designat. q̄n plurimis iudeoꝝ ad p̄dicationē enoch & helie conuersis ceteris ad instimāū Antixp̄i contra fidem pugnabunt. ps igitur iudee in qua regnabat archelaus antichristi sequaces ostē dit Nazareth autem galilee quo transferetur xp̄s ꝓtem eiusdem gentis que fidem ē suscepēa designat Unde galilea transmigratio. Nazaret aūt flos virtutum interp̄tat. quia ecclesia quo ardencius a terrenis ad celestia transmigrat. eo magis virentium floze & germine abundat. ¶ Colo. Huic aūt ꝓphete testimonium adiungit dicens Vt impleretur quod dictum ē ꝑ ꝓphas. q̄m Nazareus vocabit ¶ Iero. Si sicum de scripturis posuisset exemplum nusquā diceret. quod dictum ē ꝑ ꝓphetas. sed simplicit q̄d dictum est ꝑ ꝓphetam. Hunc aūt pluraliter ꝓphas vocans. ondit se nō vba de scripturis sumpsisse sm sensū Nazareus interp̄tat sanctus Sāctū aūt dñm futurum omnis scriptura cōmemorat. Possumus & aliter dicere q̄ etiam eisdem verbis mixta hebrai cam virtutem in Esaia scripm sit. Exiet virga de radice iesse & nazareus de radice consurget.

¶ Chr. i omel. Aut forte legerūt & aliquos ꝓphas ita dicentes qui nō sunt nobis canonizati sicut Nathan & Esdra. Et quoniā hoc ꝓphetatū erat manifestat philippus dicens ad nathanaelem quē scripsit moyses in lege inuenimꝰ ihm a nazareth. Unde etiā prius Christiani nazarei vocabātur. Sed apud antiochiam mutatū ē hoc nomē. & dicti sunt christiāi ¶ Aug. de ꝙco. euāgelista. Hec aūt omnia q̄ sunt a nazratione magorū & deinceps lucas tacet hoc p inde cognoscendum q̄ deinceps ad cetera valeat. sic vnūquemq; euāgelistaꝝ contexere narrationē suam vt tamq̄ nihil ꝑtermittentis series digesta videatur tacitus em que non vult dicere. sic ea que vult dicē illis que dicebat adiungit. vt ipa continuo sequi videanē. Sed cum alter dicit ea que alter tacuit diligenter ordo consideratus indicat locum vbi ea posuerit a quo pretermissa sunt transire.

¶ Capitulum tercium.

In diebus autez illis venit Johannes baptista predicans in deserto Judee & dicens. Penitenciam agite appropinquat enim regnum celorum. Hic est enim qui dictus est p ysaiam prophetā dicentem. Vox clamantis in deserto parate uiam domini rectas facite semitas eius.

¶ Chr. sup matth. Sol appropiās anteq̄ appeat mittit radios suos & facit albescere orientem ut precedens aurora aduentum diei demonstret. Sic dominus natus in mūdo anteq̄ appareat p doctrinam spūs sui fulgore tranismisso illumīauit iohannem ut precedēs ille aduentum enūciet saluatoris. & ideo pꝰ est eū xp̄i enazratū doctrinā aꝰ enazrāeus euangelista & baptista premittit dicens. In diebus aūt illis venit iohes baptista p dicans in deserto. ¶ Remig. Hꝫ autem verbis beati iohannis non solū tempus & locum & personā sed etiam officium & studiū demonstrat. Tempꝰ generale demonstrat cum dicit. In diebus aūt illis.

¶ Aug. de ꝙco. euāge. Hoc aūt tempus lucas per terrenas potestates exp̄ssit cū dixit. Anno. xv. Et intelligere debemus mathеum cū diceret. In diebus illis. In multo longiori spacio accipi voluisse. Nox em vt nazarene regressum de egipto xp̄m. q̄ vtiq; tempe puericie vel infancie factum est vt posset stare q̄ lucas de illo cum. xij. esset annoꝝ narrauit cōtinuo intulit. In diebus aūt illis nō vtiq; puericie tantum illius dies minuās. sed omneꝫ dies ab eius natiuitate vsq; quo predicare cepit iohannes ¶ Remig. Personam ostendit cum dicit. Venit iohannes. i. manifestauit se qui tamdiu prius latuerat ¶ Chr. i omel. Sed quare necessariū fuit vt iohes xp̄m puenīe opeꝝ testimonio xp̄m p̄dicāret. Primo quidem vt hinc Christi dignitatem discas. q̄ sicut pater ita & ipse prophetas habet sm illud zacharie.

Ecce puer ꝓphetā altissimi vocaberis. Deinde vt nullam causam inuerecundis iudeis relinquat quod ⁊ ipe demonstrat dicēs venit Johes. neq; mādūcās neq; bibens. ⁊ dicūt demoniū habet. Venit filius hominis mādūcās ⁊ bibens. ⁊ dicūt Ecce homo edax Sed ⁊ aliter necessariū erat ab alio prius dici que de xpo erāt ⁊ non ab ipo. alias iudei quid dixissēt qui post testimoniū iohis dixerūt. Tu testimoniū phibes de seipo. testimoniū tuū nō ē verū ¶ Remi. Officiū subiūgit cū dicit baptista ¶ Glo. in q̄ domini viam prepaue mīs enim baptizari hoies ꝓfitescrēt baptismū xpi abhorrerēt ¶ Re. Studiū oñdit. cū ait ꝑdicās ¶ Rabanꝰ Quia etā xps predicaturꝰ erat Postq̄ enī visum fuit Idoneum tempus scili cet circa. xx. ex. annos magīes predicationē suā viaz dñi prepauit ¶ Remig. Locum subiungit dicens. In deserto iudee ¶ Maximus Vbi ad predicationē eius nec insolens turba prostreperet. nec infidelis auditor rediret. Sed hȳ enī audire possent qui predicationem cura omni culeus expeterēt ¶ Leo sup Ysaiam Vel in hoc considerādum est q̄ salutare dei ⁊ gloria dñi nō predicaē in ierusalem. s; i solicitudine ecclesie ⁊ i deserta gentiū multitudine ¶ Cyrill. Vel etiam ad iudeam venit deserta dei frequentatione ñ populi vt predicationis locus eoz qui ibi predicatō erat omissa sollitudīne testaret ¶ Glo. Vel ītpice deserum significat vitam a mūdi illecebris segregatam que penitentie optat ¶ Aug. i li. de pen. Nisi aūt penitet aliquē vite veteris. nouā non potest inchoare ¶ Cyrill. Et ideo penitentiam regno celoz appropinquāte ꝓnūciat. p quā ē redit⁹ ab errōre recursa a crimine. Et post viaz pudorem professio desinēdi dicens. Penitentiā agite ¶ Crys. sup matth. Vbi manifestat in ipo principio. quia benigni regis ē nūcius. nō enī peccatoribus inimas mendebat. sed indulgentiā peccoz promittebat solēt reges natis sibi filio indulgētiam in regio suo donare. s; ante trāsmittunt acerbissimos exactores. Deus autē natis sibi filio volens donare indulgētiam. peccatoz premisit quasi exactorē exigentem ⁊ dicentem. Penitentiam agite Q exactio que ñ facit pauperes. sed diuites reddit Nam cum quis debitum iustitie sue reddiderit deo nichil prestat. sed sibi lucrum sue salutis acquirit Penitentia enim cor emundat. sensus illuminat ⁊ ad susceptionem christi prepat humana precordia. Vnde subiungit Appropinquabit enim regnum celorum ¶ Iero. Prius baptista Johannes regnum celorum predicat ut precursor domini hoc honorē priuilegio ¶ Crys. i omelia Ideoq; qđ nūq̄ audierant neq; etam a ꝓphetis celos ⁊ regni qđ ibi ē ꝓdicat. ⁊ nichil de cetero de terra dicat Sic ergo exhortatus eos que dicunē. erigit eos ad querēdū eū qui ꝓdicaē ¶ Remig. Regnū aūt celoz quatuor modis dicē xps. sm illud Luce. ix. Regnū dei intra vos ē Sancta scriptura sm illud Matth. xxi. Auferetur a vob regnū dei. ⁊ dabit genti faciēti fructum eius Sancta eccla sm illud. Matth. xxv. Simile est regnū celoz decem virginib Supnum solium. sm illud Matth. viij. Olti venīt ab oriēte ⁊ occidente ⁊ recūbent i regno celoz Et hoc totum hic potest intelligi ¶ Glosa Dicit autē Appropinquabit enī regnum celorum. quia mīs ꝓpropinquaret. Nemo vere dire posset. quia infirmi ⁊ ceca via que est christus carebant ¶ Aug. de consen. euā. Nec autem verba Johannis alij euangeliste pretermiserunt. Ja vēo qđ sequē Hic est enī qui dictus est per Ysaiā ꝓphaz dicētē vox clamātis i deserto parate viā dñi. rectas facite semitas eius Ambigue positum ē. nec elucet verum ex persona sua euāgelista bn̄ memoriaut. an ad huc verba eiusdem iohannis secutꝰ adiunxerit. vt totū hoc iohannes dixisse intelligaē. penitentiā agite. ap propinquabit enī regnū celoz Hic ē ꝛc. neq; enī hoc mouere debz quia nō ait. Ego sum. s; hic ē Nam ⁊ matheus dixit. Inuenit hominē sedentē i theolonio ⁊ nō dixit. inuenit me. Nō si ita ē. nō ē mix si ⁊ iterrogatus qs diceret de seipo. sicut nazarat iohes euangelista rndit Ego vox clamātis i deserto ¶ Oreg. i omelia. Datur autem qua vnigenitus filius vbi pris vocaē. sm illud. In principio erat verbū. Ex ipa aūt nra locutione cognoscimur qua vox sonat vt verbū possit audiri Aduentū itaq; dñi iohānes precurrens vox dicitur. qua per eius misterium patris ab hominibus auditur ¶ Crys. sup matth. Vox etiam est sonus confusus nullum secretum cordis ostendens. sed hoc tantūmodo significans qua vult aliquid dicere ille qui clamat Verbum autem est sermo misterium cordis aperiēs Ab hac vox iter homines ⁊ animalia communis est. verbum autem est hominum tantum. Ideo ergo Johannes dictus est vox non verbum. quia per eu deus sua consilia non demonstrauit. sed hoc solum q deꝰ aliquis facē i hominibus meditabatur postea autē per filiū suū plenissime misterium sue voluntatis aperuit

¶ Rabanus. Qui vt rede vox clamantis ob fortitudinem predicationis dicitur. Turbus autem medis clamoz accidit. hoc est si lōge positus est. cui loquatur si surdus. Qui per indignationē Ve huic humano generi acciderūt. ¶ Glosa. Est igiē iohes quasi vox verbi clamantis. verbum enim clamat in voce id est xps in iohe ¶ Beda Sicut enī ⁊ clamauit i omnib qui a principio aliquid diuinius dixerūt. ⁊ tamen iste solus est vox. quia per eum presens verbū ostē dicit qđ alij longe nūciauerūt ¶ Oreg. Ipse autē Johannes ē clamans i deserto. quia derelicte ac destitute iudee solacium redemptoris annūciat. ¶ Remigius Quamuis aūt ad hystoriaz attinet in deserto clamabat quia timoratus erat a turbis iudeoz Quod aūt clamet. insinuat cum subiungit. parate viā domini ¶ Crys. sup matth. Sicut etiā magno regi iter petitionem venturo precatores ꝑcedūt qui sordida abluūt. diruta cōponūt. sic ⁊ dñm nrm. ꝓcessit iohannes. qui ab humanis cordibo penitentie scopis peccatorum sordes ejiceret Et q̄ dissipata fuerant spiritaliū ꝓceptoz ordinatōe ꝓponeret ¶ Oreg. in omel. Qis autem qui fidez rectā ⁊ bona opa ꝓdicat domino ad corda audientiū uiā parat. rectas dño semitas facit. dū mūdas i aio cogitatōes p sermonem bone ꝓdicatōis format ¶ Glo. Vel fides ē via qua verbū ad cor descendit. cum mores in melius mutantur. fiunt semite recte.

¶ Ipse autē Johannes habebat vestimētum de pilis camelorū & zonam pelliceam circa lumbos suos Esca autē eius erat locuste et mel silueſtre.

¶ Cris sr̃ia. Postq̃ ostēdit quia ipse ē vox clamantis ī deserto prudenter ipse euāgelista subiunxit Ipse autem Johes. ⁊c. in quo ostēdit que sit vita ipsius Nam ipe quidem testificabat ō Christo vita autem eī ō ipso. nemo autem potest esse alterius testis idoneus nisi fuerit fidelis. ¶ Hylarius Fuerat ei predicātū iobāni sicut locus opportunior ita & vestis⁹ vtilior et cibus aptior ¶ Jero. de pilis eīm camelorū habebat uestimētum nō de lana aliud austere vestis indicium est aliud luxurie molliciei ¶ Cris sup mathēum seruus aūt dei non cōuenit habere vestimētū ad speciem visionis vel ad carnis delectamentum sed tantum ad regumētum nuditatis habebat eīm iohānes vestem nō mollem neq; delicatā sed alicinā grauem & asperā et conterentē corpus potus q̃q; fouentem vt de uirtute anime ea⁹ ipe habitus corporis loqueretur sequiē Et zonam pelliceā circa lūbos suos Consuetudo enim erat apud iudeos vt zonis lineis vterent ideo iste quasi durior aliq̃d facere uolēs zona pellicea cingebatur ¶ Jero. Porro qd̃ sequit. Esca eius erat locuste & mel silueſtre. ¶ Rabanus Conuenientissimi victu contentus exiguis volatilibus & melle inuento in truncis arborū. In dictis aūt arnulphi galliarum episcopi regimus mīmū genus locustarum fuisse ī deserto Judee que corpusculis ī modū digitum minus exilibo & breuibo i herbis facile capiuntur coctaq; i oleo paupem prebent victū. Similiter narrat ī eodem deserto esse arbores habentes lata folia & rotūda lacti colonis & melli saporis que natura fragilia manibus fricatē & edunt. Et hoc ē qd̃ mel silueſtre dicit. ¶ Remig. Sub hoc autem habitu vestimentorū & vilitate ciborū ostēdit se peccata totius generis humani deflere. ¶ Rabanus. Potest & habitus & victus eius qualitatem interne conuersatōis exprimere. nam austeritatibus vrebatur indumētis q; vitā peccātū increpauit ¶ Jero⁹ zona quidē pellicea qua cinctus fuit & ipse mortificationis indicium est. ¶ Rabanus. Locustas & mel silueſtre edebat quia dulce sapiebat turbis predicatio eius sed citius finem sortita ē. In melle eīm dulcedo in locustis ē alacer volatus. ſz cito decidūt ad terrā. ¶ Remi. p iohannem autem qui dei grā interpretatur significat xps. qui mundo grām attulit p vestimentum illi⁹ designatur ecclesia gentium ¶ Hylari⁹. Cū exuuijs imundarum pecudum quibus gentiles pares existimabāt xpi predicatoi indutē. sitq; sanctificatum hūtu ꝓphetali dcto i eis vt ī vsu fuerat aīs ut sordidi dū zone autem precinctō efficax ī omne opus bonū est apparatus vt ad omne misterū xpi fim⁹ accingi In eum etiam eligunt locuste fugaces homī & ad omnē aduentum nri sensumq; euolātes. nos scilicet qui ab omni sermone & congressu ipis quibusdam corporis salubus efferebamur voluptate vagi i opinibus inutiles. in verbis queruli. sed pegrini nunc sumus sanctoꝝ alimonia & sadecas ꝓbetaꝝ. electi simul cum melle silueſtri dulcissimū ex nobis abū. nō ex aluearijs legis sed ex truncis silueſtrium arborū prebicuri.

¶ Tunc exibat ad eū Jerosolima & omnis Judea & omnis regio circa Jordanē & baptisabāt ab eo in Jordane confitentes peccata sua.

¶ Cris. sup matheum Conuersatione iohānis expolita conuenienter subungit Tūc exibat ad eum. Amplius enim resonabat conuersatio vite eius in heremo q̃ vox clamoris ipsius. ¶ Cris. i omel. Grande mirabile ī humāo corpe etātā pacia; videre qd̃ vtiq; & iudeos magis terrabebat magnum helyā ī eo videns. Cōferebat autem ad stupores q; dereliquerat eos gracia ꝓphetarum et post longum tempus reuersa videbatur ad eos. predicationis etiam modus imutatus ad id proderat. Nihil eīm assuetum apud alios prophetas audiebant puta prelia & victorias Babilonias & Persas. ſz celos & q illic regnum supplicium geheenne. Dicit autem. Tunc exibat ad eum Jerosolima & omnis iudea. & omnis regio circa iordanem & bapti. ab eo ī ior. ¶ Chrisa. Baptismo pcurrente non peccata dimittente. ¶ Remig. Baptismus. Johannis figurā gerebat catheciminor. Nā sicut mō catheciminē pueri vt digni fiant sacramento baptismatis. ita iohes baptisabat vt baptisati ab eo postea deuote viuendo digni fierēt accedere ad xpi baptismū. ī iordane aūt baptisabat vt ibi aperiret ianua regni celestis vbi datus ē aditus filijs israel terram promissionis intrandi. Sequiē Confitentes peccata sua. ¶ Ambr. sup matth. Ad ꝓpacōem eīm sanctitatis iohannis quis posset arbitrari se mūdū. sicut eīm vestis cādida si fuerit posita iuxta mundam ad cōparationem mundi sordida mundē. sic ad compatōem iohis omnis homo videbat̄ īmundus. & ideo peccata sua confitebant̄. confessio aūt peccatorū testimoniū ē conscientie timentis deū. Perfectus eīm timor soluit omnē pudorem. Illic aūt ēpitudo confessionis aspicitur. vbi futuri iudicij pena non crediē. Et qa ipm erubescere pena ē grauis Ideo iubet nos deū pfiteri peccata nostra. vt verecundiam patiamur ꝓ pena nam & hec ipsum ps iudicij est. ¶ Rabanus. Bene autem qui baptisandi erant exire ad prophetam dicuntur. quia nisi quis ab infirmitate recedat. pēpe diaboli ac mundi illecebris abrenūciet. baptismū salubre consequi non potest. Bene autem in iordane qui descensio eorū dicitur baptisanē. quia de superbia vite ad humilitatem vere confessionis descenderant Exemplum autem iam tūc confitendi peccata ac melioren vitā ꝓmittendi baptizandis dabatur.

¶ Videns autem multos phariseorum et saduceorum uenientes ad baptismum suū dixit

¶ Greg. in paſto. ꝓ qualitate audiētū formari debet sermo doctorum vt & sermo singulis congruat & eīm a ꝓmis edificatōis

eis. ℣genies ūipārū qs uobis demōstrauit fugere a ventura ira Facite ergo fructum dignū pentencie. Et ne uelitis dicere intra uos patrez hēz abra ham. Dico em̄ uobis qm̄ potens est deꝰ de lapidibus istis suscitare filios abrahe. Jam em̄ securis ad radicez arboris posita ē. Omnis ergo arbor que nō facit fructū bonum excidetur & in ignez mittetur.

qnarē nū recedat.

¶ Ylo. Dnō necesse fuit vt post doctrinam quā iobes turbis tradiderat. euāg: lista eē illius doctrine faceret mētionē qua instruxit eos qui puerōzes vi debantur Et ido dicit Videns autez multos phariseos & saducer̄ venire ad baptismū suū ¶ ysidorus in li. de etimologiis Phariseus & Saducei inter se contrarij sunt. Nam phariseus exhebreo in latinum interpretantur diuisi eo quod traditionū & obscurationum iusticiam pferūt vade diuisi vocantur a populo quasi per iustidam Saduceus interpretatur iusti Vendicant em̄ sibi qd nō sunt corpoꝝ resurrectionē negāt. & aiam cū corpe interire predicāt Vidi em̄ quidā libros legis respuunt ꝓphaꝝ vatidna respuūt ¶ Ylo. Hos g̃ qui inter iudeos maiozes videbant videns Johānes ad bapt̄ suum uenire. dixit eis. Progenies viperarum. qs uobis demonstrabit fugere a uentura ira? ¶ Remig. Consuetudo scripturaꝝ est. ab imitatione opū noia ponere. sm illud Pater tuus amoreus. sic & isti ab imitatione uipaꝝ progenies viperarum dicunt ¶ Cris. sup matth. Sicut em̄ artifex suis medic? si viderit egrotantes colozē. intelligit spēz passionis. sic iohes veniētiū ad se pbitatēq; prauas cogitationes intellexit. fortiter em̄ apud se cogitauerē Imus & ostendamur peccata nostra nullū laborem nobis imponit. baptizamur & oblimur indulgentiā peccatoꝝ Insipiens nūquid facta digestione ipunctus non ē necessaria suppositio medicine. sic mlta diligētia necessaria ē hoi post confessionē & bap̄ ut valeāt peccatoꝝ pfecte sanarē. Jdo dicit. Progenies viperarum. naēa em̄ viꝝ ē qn statiz cū momorderit hominē currit ad aquā. quā si nō inuenerit, moritē. Ideo istos dicebat ꝓgenies viperaꝝ qa peccata mortifera pmittentes currebāt ad bap̄. ve sicut vipere p aqs em̄ pericula mortis euaderēt. Item ūipaꝝ naēa ē rumpere uiscera matrū suaꝝ & sic nasci. Qm̄ g̃ videt assidue pzequentes ꝓphas corrūpūt matrē suā synagogam. ido ꝓgenies ūipaꝝ nūcupant Item ūipera foris speciosa fuit et quasi picta. me? aē veneno repleta. ita & ista pulcritudinē sanctitatis ostendebant i vultu ¶ Remi. Cū ergo dr. Quis demonstrauit vob fugere a uenta ira? subaudiē nisi deꝰ ¶ Cris sup matth. Vel qa vob demonstrauit Nam Esaias ꝓpheta? abiit. Si em̄ ipe vos docuisset. nō spem in aqs poneretis em̄. sz euā i opibo bonis. Ille em̄ dicit Lauami & mundi estote auferte nequitiam ab aiabꝰ vrīe. discite benefacere. Nūqd aūt euā dauid dicēs Lauabis me & sup niē dealbabor? abiit. Ille enim sic dicit postea Sacrificiū deo spūs ꝑēbulat? Si ergo essetis discipuli dnūd. cū gemitu ad bap̄ veniretis ¶ Remig. Si vos qs demōstrabit sub fuco legaē tēpe. hic ē sensus. Quis doctor qs predicator dabt vob ꝓsiliū ut possitis euadē irā tēne dānatōis ¶ Aug. i li. de ci. dei. Deus aē ꝓ ē quandā opez sibi tudmē nō ꝓpē affectionū infirmitatē fm scripturas irascit. nec ēm vlla passiōe turbat. h em̄ vbū vidicte vsurpauit effectū. nō ille ebulientis affectus. sic vultis fugē. Facite dignū fructū pnie ¶ Greg. i ome. In qbo verbo notandū ē qd nōsolū fructū pnie. sz dignos pnie admonet eē facientes. Sciendum em̄ ē qa quisqs illicita alia omisit. huc usq; necdū ut licitis vtat. Ac siqs i culpā lapsus ē tanto a se debz licita abscidere quāto se memit & illicita perpetrasse. Unusquisq; ergo ostia quemē. vt tanto maiora querat bono? operis lucra p pniam quāto grauiora sibi irrulent dāna p culpā Sed videt de gnis nobilitate gloriates idcirco se agnoscere peccatores nolebāt. qa de abrahe stirpe descenderāt. & ido ait recte dr. Et ne velitis dicē intra uos. pr̄em hēmꝰ abrahā ¶ Cris i ome. Hoc aē dixit nō ꝓhibēs illos dicē ex illo se esse sz ꝓhibet in h ostendere. Veruz aīe nō misticeos ¶ Cris. sup matth. Quid em̄ ꝓdest a quē sordidant mores. gniatio clara? aut qd nocet illi gniatio vilis quē mores adornāt. Deus? ē em̄ alicui ve in eo glorient parentes qa tale filiū hnt qz ve ipe in penubus gnieē. Sic & vos nolite gliari dicentes qa pr̄em habemus Abrahā. sz magis erubescite. qa filij estis eoꝝ & sanctitatis eoꝝ nō estis heredes De adulterio enim nat? videē. qui nō assimilat pr̄em Parentū igit gliaz excludit dicēs. & ne velitis dicē ¶ Raba. Quia g̃ pco vocatus ad dignū pnie fructū faciendū eos imitare volebat ad humilitatē ꝓuocabat. sine qua null? pemtere pē. subdens. dico aē vob qm̄ potēs ē deꝰ de lapidibus istis suscitare filios abrahe ¶ Remi. sz ere q̃ in eo loco predicauit iohes circa iordanē vbi iubē te dō. xp̄m. lapideas de medio alueo iordanis sublatas posuit. potuit g̃ fieri ve hoc demonstrādo diceret. de lapidibus istis. ¶ Hiero. q dei indicat potentiā q̃ q̃ de nihilo cūcta fecerat. posset & saxis durissimis populū pereare. Oria em̄ sunt rudimēta fidei credere deū posse quicqd voluerit. Ex lapidibus aūt generari hoies sine em̄ a q̃ ex sara ꝓcessit Isaac. vel & ꝓpha dixit Aspicite ad petrā de q̃ excisi estis. Ille igit ꝓbie eos memores facies mōstrat q̃ possibile ē nūc etiā sine fieri ¶ Raba. Vel aliter lapidū nomine gētes significate sūt q̃ lapides coluerūt ¶ Cris. sup matheū Item lapis durus est ad op?. sed cum factus fuerit opus ex eo. deficere nescit. sic & gentes cum difficultate crediderunt quidem tamen credentes permanent meternum in fide ¶ Jeronimus. Hoc Ezechiel Auferam inquit a vobis cor lapideum. & dabo vobis cor carneum. in lapide duricia in carne mollitudo monstratur. ¶ Rabanus De lapidibus ergo filij abrahe suscitati sunt. quia dum gentiles ex lapidibus semine id est in Christo crediderunt eius filij facti sunt cuius semini sunt vnita. Sequitur. iā enim securis ad radicem arboris posita est. ¶ Insesto.

¶ Cnf. sup matb. Securis est acutissima ira cōsti
matonis que totum precisura ē mūdū. Sed si po
sita est quare non pcidit quia rationabiles sunt ar
bores & i potestate habent facere bonum aut non fa
cere. vt videntes ad radices suas positam esse secu
rim timeant. & faciāt fructum. Ergo denūciatio ire
q̄ ē securis positio. etsi malis nihil agat. tamē a ma
lis segregat bonos. ¶ Hiero. i omel. Vel securis est
predicatio euangelij iuxta ieremiā qui verbum do
mini compat securi cedenti petrā. ¶ Greg. i omel.
Vel securis est redemptor noster qui velut ex ma
nubio & ferro ex dmitate ppās & hūanitate tenē ex
hūanitate q̄ iacuit ex dmitate. q̄ viz securis ad radi
cem arboris ē posita. q̄a nisi ꝑcussa expectat. vi
detur eam quid factura ē. Omnis em arbor que nō
facit fructū bonum excidetur & i ignem mittē. qua
vnusquisq; puersus patam citius gehenne concre
mationem inuenit. qui hic fructum boni opis facere
contemnit. Securim aūt non iuxta ramos positam
sed ad radicem dicit. cum em malox filij tolluntur
rami ifructuose arboris abscindunt. Cum uero tota
simul progenies cum penit tollitur. ifructuosa ar
bor a radice abscisa ē ne iā remāeat vnde praua ite
rum soboles succrescat. ¶ Cnf. i omel. Cum autē
dicit. Omnis excludit primatum qui ē a nobilitate
quasi dicat. Etsi nepos fueris Abrahe sustinebis
penam sine fructu manēs. ¶ Rabanus. Quatuor aūt
sunt spēs arborum. quax vna tota ē arida cui assi
milatur pagani. Altera viridis sed sine fructu. cui
assimilatur ypocrite. Tertia viridis et fructuosa
sed venenosa. cui assimilant hereti. Quarta viri
dis est & fructū bonum gignit. cui assimilant vir
catholici. ¶ Greg. i omel. Datur omnis arbor nō
faciēs fructum bonum excidetur. & i ignem mittē
quia pacem gehēne concremationē inuenit. qui hic
boni opis fructum facere contemnit.

¶ Ego quidem bapti
so vos in aqua in pen
tenciam. Qui autē p̄
me venturus est. fo
cior me est cuius nō sū
dign̄ calciamēta por
tare. Ipse vos bapti
sabit in spiritusancto
& igni & permūdabit
aream suam & congre
gabit triticum suū in
horreum. paleas autē
comburet igni inextin
guili.

¶ Hle. Quia i p̄cedentibus verbis iohes
explicauerat quod su
pra ſūmarie de agēda
penitencia predicauit
restabat vt etiam di
stinctius predicaret q̄d
de regni celox aduo
pinquatiōe iā dixerat
& ideo dixit. Ego q̄
dē baptiso uos i aqua
ipenitenciā. ¶ Greg
in omel. Johannes ū
in spū sed in aqua bap
tisabat. q̄a peccata sol
uere non valebat. cor
pora quidē p aquā la
uat. sed tamē animas
p veniam non lauat.

¶ Cnf. in omel. Cui em nondū esset oblata hostia
neq; peccatum solutum esset. nec spūs descendisset in
aquam qualiter fieret remissio peccatox. Sed quia
iudei nequaq; ꝑcia sentiebāt peccata & hoc erat eis
causa malorum aduenie Johannes in cognitionem
eos ducens ꝑtriorum peccatox penitenciam memo
rando. ¶ Greg. in omel. Cur ergo baptizat qui pe
cata non relaxat. nisi ꝑcursionis sue ordinem fuās
qui nasciturū nascendo ꝑuenerat baptizatuꝝ quoq;
dñm baptizando preueniret. ¶ Cnf sup mat. Vel
missus erat iohes ad baptizandū vt ad baptismum
venientibus presentiam filij dei in corpe predicaret
sicut ipe testatur alibi dicens ve manifestetur is
rael. ideo ego veni in aqua baptizare. ¶ Aug. super
iohem. Vt ido baptizat. q̄a oportebat baptizari xp̄m
sed quare non solus ipe baptizatus est a iohanne si
ad hoc missus erat iohannes p quem baptizaretur
xp̄s. quia si solus dñs baptizat. esset baptisma te io
hannis non deessent qui putarēt baptismū iohānis
maiorē esse q̄ ē baptismus xp̄i. vsq;adeo vt solus
xp̄us eo baptizari meruisset. ¶ Rabanus. Vel ideo
baptizabat vt penitentes hoc signaculo ab ipenitēn
tibus seseruando ad baptismū dirigat xp̄i. ¶ Cnf.
sup matb. Quia ergo propter xp̄m baptizabat ido
ad bap̄ venientibus ipm predicat apparieturum &
eminentiam potestatis eius annūciat dicens. Qui aūt
post me venturus ē. fortior me ē. ¶ Remig. Scien
dum est aūt q̄a quinq; modis venit xp̄s post iohem
nascendo. predicando. baptizando. moriendo. & ad in
feros descendendo. Et pulcre dīs dī fortior iohāne.
quia ille purus homo hic vero deus & homo. ¶ Ra
ban. Nesi iohes dicat. Ego quidem fortis sum ad
penitenciam inuitando. ille peccata remittendo. Ego
regnum celox predicando. ille donando ego i aqua
baptizando. ille in spiritu. ¶ Cnf. in omel. Cui autē
audieris quia fortior me est. ne estimes fm cōparatiōz
me hoc dicere. neq; em inter seruos illius ordinari
sum dignus vel ultimā mīsterij suscipere pticulaz
vnde subdit. Cuius non sū dignus calciamenta por
tare. ¶ Hylarius. Apostolus em circūferendę pre
dicationis gloriam derelinquēs quibus spēciosis pedi
bus pacem dei erat debitum nūdare. ¶ Cnf. super
matb. Vel p pedes xp̄i intelligere possumus xp̄ianos
precipue apostos ceteroscp̄ ꝓdicatores inter quos erat
iohannes baptista. calciamēta aūt sunt ifirmitates
quibo operit predicatores. hec ergo calciamēta xp̄i
omnes predicatores portant & iohannes ipse por
tabat sed se dignum non esse portare pronunciat.
vt maiorem ostenderet graciam xp̄i mentis sue.
¶ Hieronimus. in alio euangelio aīt. cuius non sum
dignus soluere corrigiā calciamenti. hic humilitas
ibi misterium demonstratur. quia xp̄s sponsus sit &
iohannes non mereaē sponsi corrigiaz soluere. neq;
vocetur dom̄ eius iuxta legem moysi & exemplū
Rueb domus discalciati. ¶ Cnf. sup matb. Quia
vero nemo potest dare dignius beneficium q̄z ipse ē
nec facie alterum q̄d ipe non est. recte subdit. Ille
vos baptizabit in spiritusancto & igni. Johānes qui
dem cum sit corpalis spiritale baptismū dare nō po
test. sed baptizat in aqua que corpus est. Et ideo cor
pus est. Et ideo corpus cum corpe baptizat. christ
aūt spūs est. quia deus est. Spiritus etiam sanctus
spiritus est aīa quoq; spūs est. Ideo spūs cum spū
spm̄ nostrum baptizat. Baptism̄ aūt spūs proprie
quia ingrediens spūs areū plenē animam & quasi

mūró qūodā inēxpugnabili circuit eā. ⁊ nō ꝑmittit
vt carnales concupiscentie prevaleant ꝑtra eam.
nō quidem facit ut caro nō cōcupiscat. sed tenet aīaz
ne ea nō consentiat Et qm̄ xp̄us udex ē baptizat in
igne. ⁊ tēpestatibꝫ. in igne ac baptizabit nō pē bō pu
rus. ille ei tēptādi hē licētiā q̄ r̄mūerādi hē potestia
tem. hic autem baptismus tribulationis id est ignis
comburit carnem ne nō germinet concupiscentias.
Nā caro spiritales quidem penas nō timet sz carna
les Ideo ergo dns sup seruos suos carnales tri
bulationes mittit. vt timēs angustias suas caro nō
cōcupiscat malū Videsq̄ q̄ spūs r̄pellit ꝑcupiscē
tias et p̄ualere nō sinit. Ignis aūe ipas ꝑcupiscēti
arum radices comburit ¶ Iero. Vel in spūsancto ⁊
igni qa ignis ē spūssanct⁹ quo descendente sedit quasi
ignis supra singulos apl̄os. Et impletus est sermo
domini dicēnis. Ignem veni mittere in terrā siue q̄
in p̄nti spū baptizamur ⁊ in futuro igni scōm illud
apostoli. Uni⁹cuiusq̄ opus quale sit ignis ꝓbabit
¶ Cris. in omelia. Non autem dicit. Dabit vobis
spiritūsanctū. Sed baptizabit vos in spūsancto cor
piam gratie metaphorice ostendens Per hoc etiam
mōstratur q̄ sola voluntate ⁊ fide moriget ad iusti
ficandum. non laboribꝫ ⁊ sudoribꝫ. Et sicut facile est
baptizari ita facile ē p eum transmutari ⁊ fieri melio
res. In igne vero vehemētiam gre que vitia non
possit demōstrare ⁊ ne negligāt q̄ similes antiq̄s ⁊
magnis ꝓbatos r̄pēte suos facet. ꝓpē hoc em̄ ignis
memorie quia plures visionum ꝓbatiōnū p ignez a
paruerūt. ¶ Cris. sup matheū. Patet q⁹ q̄ baptis
mus xp̄i nō soluit iobis baptismū. sed in se includit.
Qui em̄ baptizat in nomine xp̄i verūq̄ baptismuz
habet ⁊ a quo ⁊ spiritus quia xp̄us ⁊ spūs⁹ erat
⁊ corp⁹ suscepit ne ⁊ corpale ⁊ spirituale baptisma
daret Iobis autem baptismus non includit in se ba
ptismū xp̄i. quia q̄ min⁹ est manus in se includere nō
potest ideo aplus cum inuenisset quosdam ephesios
iobis baptismate baptizatos iterū baptizauit eos in no
mine xp̄i quia in spū non erāt baptizati. quoniam ⁊
xp̄us iterū baptizauit eos qui a iohe fuerant bap
tizati. sicut sermo iobis demonstrat dicens Ego vos
baptizo in aqua. ille vos baptizabit in spiritu. nec vi
debatur iterum baptizare. sed semel qui em̄ amplius
erat baptismi xp̄i q̄z iohannis nouū dabatur ⁊ nō
iteratum. ¶ Ylarius. Saluus igitur nr̄e ⁊ u
dicij tempꝰ designatur dominō dicens. Baptizabit
vos in spiritusancto ⁊ igni. qui baptizatus in spiritu
sancto reliquum sit ꝓfuturi igne iudicij. Unde sub
iungit Cuius ventilabrū in manu sua ¶ Raba. Per
ventilabrū id ē palea discretio iusti ex iniquis desig
natur. q̄ habet dns in manu. ⁊ in potestate. qa pater
oē iudiciū dedit filio Sedē. Et permundabit aream
suā. ¶ Cris. sup math. Area. ecclia horreum vero
regnū celeste. ager aūt hic mūd⁹ Dicens ergo do
minus apostolos ceteros q̄s doctores quasi messores
praedixit oēs gentes de mundo ⁊ in aream ecclie ꝓgre
gauit. hic q⁹ emundandi sumus. hic ventilandi oēs
em̄ homines in rebus carnalibꝫ delectamur. sicut grana
in palea. sed qui fidelis ē ⁊ boni cordis habet medul
lam. nox vt leuiter tribulatus fuerit. negligens
carnalia cuncte ad dominū. Si aūtem mōdice fidei
fuerit. vix cum grādi tribulatione. Qui aūt omīno
infidelis est ⁊ vacuus q̄tumcūq̄ contritus fuerit nō
transit ad deum. Triticum etiaz cum primum trite
ratum fuerit. iacet cum palea in vno loco confuso
Postea autem ventulatē vt separetur. Sic ⁊ in vna
ecclia fideles cum infidelibꝫ habent ꝑmixti. Ideo mo
uetur ꝑsecutio quasi ventus ut ventilabro xp̄i iacta
ti. quia iam diiuncti fuerant actibus separentur ⁊
locis. Et vide qua non dixit. mundabit aream suam
sed permundabit necesse est emi vt diuersis modis
temperetur ecclesia. donec ꝑmundetur. Et ꝑmum q̄
dem ventilauerunt illam iudei deinde gentiles modo
hereses postmodum p̄ventilabit Antichristus. Si
cut enim quando modica est aura non permundatur
tota ei⁹ massa sed leuiores palee iactantur grauio
res autem remanent. sic est modo modico flatu tēp
tationis sufflante pessimi homines recedunt. Si au
tem surrexerit maior tempestas etiā illi qui videnē
esse stabiles sunt exituri. Ideo necessaria est tempe
statio maior vt permundetur ecclesia. ¶ Remigius
Hāc etiam aream scilicet ecclesiā dns mūdat i hac
vita cum vel per iudicium sacerdotum mali de eccle
sia tolluntur. vel per mortem de hac vita abscinduntur. ¶ Rabanus. Vniuersaliter autez aree purga
tio in fine perficetur quando mittet angelos suos fi
lius hominis ⁊ colliget de regno suo omnia scanda
la. ¶ Gregorius. xxxiij. moraliuz. Nam post tri
turam vite presentis in qua nunc triticum sub pale
is gemit ita illo extremi iudicij ventilabro triticū
palea que discernitur. vt nec in tritici horreuz pale
a transeat. nec in palearum ignem horrea granaria
bantur. Et hoc est quod sequitur. Et congregabit
triticum suum in horreum. paleas autem comburet
igni inextinguibili. ¶ Ylarius. Triticum suum
perfectos scilicet credentium fructus dicit celestibus
horreis recondendum. paleas vero infructuosorum
hominum manicatem. ¶ Rabanus. Verum hoc in
ter paleas ⁊ zizania distat q̄ palee non alio q̄z tri
corum semine ꝓueniunt zizania vo de diuiso. Palee q⁹
fit q̄ fidei sacramina sibimet si solidi non fuit. zizania
vo q̄ ⁊ operi ꝓfessione secēnūt a bonoꝝ sorte. ¶ Ire
Ignis aūt inextinguibilis or̄ pena eēne dānatōis siue
q̄a semel suscepit nūq̄z extinguit si semp cruciat
siue ad differentiam ignis purgatorij q̄ ad tempus
accēditur ⁊ extinguitur. ¶ Aug. de concor. euan.
Si autez querē que verba potius iohānes baptista
dixerit. verum que matheꝰ. an q̄ lucas an q̄ marcꝰ
eum dixisse memorat nullo mō hic laborandū esse
indicat qui prudenter intelligit ipsas sententias esse
necessarias cognoscende veritati quibuslibet verbis
fuerint explicate. Et in hoc apparet non debere eos
arbitrari mentiri quamquam si pluribus verumisce
tibus rem quam audierunt vel viderunt nō eodem
modo atq̄ alioē verbis eadem res fuerit indicata. q̄
quis aūt dicat euāgelistis p spūssancti potestatem hoc
debuisse ꝓcedi ut nr̄i in gne vborū nr̄i ordine nec m
numēo discreparēt nō intelligit q̄to ap̄lis euāgelistis
excellit auctoritas tāto magis p eos fuisse firmādam
ceterorū hominum verā loquentium sententiam.

Quod autem
damenta porta
soluere non
esse Dicit e
verum em̄ uid
qd̄ ille dixit. q
oblitus aliqui
aūt falsitatem
eam que men
scendo ita si ad
Ex vtroq̄ dic
vtrūq̄ dixisse
Si aūt nihil n
dni diceret. vb
tem qd̄libet dic
tenuit quis q̄s
rationem can
vnde ab eadem
modus ⁊ men
cum quisq̄ vo
narrat etiam
lantatem tam
etiꝰ verba co
nihil aliud est

¶ Tunc ve
a galilea in
ad iohannem
tizaretur a
nes autē p
eum dicens
debeo bapti
venis ad m
dens ihesus
Sine modo
cet nos omn
re iusticiam.
misit eum.
nullum vel sac
nisi sit ꝓfecte e
suscepit. Dam
sub eodem tem
quia etiam po
tebat hac etate
cata suscipe v
eam solute qui
Tunc etiam Io
ciam agios ꝛc
vt testimonium
processerit luc
dicit. Si eo p
scirent illius c
cursum sui to
apparuit ¶ R
ihesus venit
seruū. Rex a
gnanē cum di

Quod autē alius dixit. Cuius non sum dignꝰ calcamenta portare. alius vero calcamenti corrigiam soluere non arbitratum. sed et re ipsa videt aliud esse. Merito ergo queri potest qđ hoc ioēs dixerit verum eī uidetur narrasse qui hoc potuit narrare qđ ille dixit. q aūt aliud. si non mentitus certe vel oblitus aliquid pro alio dixisse putabitur. Omnez aūt falsitatem abesse ab euāgelistis decet. non solum eam que mendacio promitur. sed etiam eā q̄ obliuiscendo ita si ad rem ponet aliquid aliud intelligere. Ex veroq dictoꝝ recte existimandum est iohannē verūq dixisse. siue aliud alio tempe siue confestim Dñi aūt nihil mendacii iohannes cum de calciamentis dñi diceret. vbi excellentiam eius et suam humilitatem q̄libet dictoꝝ dixerit. Eandem tamen sententiā tenuit quisq eā vbis suis p calcamēto gmemorationem eandem significationē humilitatis expressit. vnde ab eadem voluntate nō aberrauit. Talis ergo modus et memoratio gmendandus non esse mendacii cum quisq voluntatem eius explicat de quo aliq narrat etiam dicens aliquid aliud qđ ille nō dixit voluntatem tamen suam explicauit eandem quā et ille eiusꝰ verba commemorat. ita eī salubriter dicimus nihil aliud esse querendū q̄z quid uelit ille qui loq̄.

¶ Tunc venit ihesus a galilea in iordanem ad iohannem vt baptizaretur ab eo Johānes autē prohibebat eum dicens. ego a te debeo baptizari et tu venis ad me Respondens ihesus dixit ei. Sine modo sic enim decet nos omnem implere iusticiam. Tunc dimisit eum.

¶ Polo. Postq̄z predicatōe sui precursoris xp̄s mundo p̄nūciatꝰ est. tandem qui diu latuerat. hoībus se manifestare voluit. vnde dī. Tunc venit ihs a galilea in iordanē ad iohannem vt baptizaret ab eo. ¶ Remig. Et sciendū q̄ in hīs verbis dispensatiue personę loca et tempus et officium. Tempus cū dicit. Tunc ¶ Raban. Quando. s. tricenariꝰ erat. In quo ostenditur nullum vel sacerdotem vel predicatorē debere institui nisi sit plene etatis. ioseph tricenariꝰ regimē egipti suscepit. Dauid ea etate regnum ichoaui Ezechiel sub eodem tempe ꝓphetiā p̄meruit. ¶ Chr. iomet. quia etiam post baptismū hunc legem cessare oportebat hac etate ad baptismū venit q̄ potest oīa peccata suscipe vt lege seruata nullus dicat quia ideo eam solute quia iplere nō potuit. ¶ Chr. sup mat. Tunc etiam scilicet qñ iohēa predicauerat. Demittē etiam agitie ꝛc vt confirmaret predicatione ipsius et vt testimoniū acciperet a iohanne. Sicut aūt cuz processerit lucifer lux solis non expectat occasum ut diceret. Sic eo procedente egreditur et suo lumine obscurat illius candorem. Sic et xp̄s nō expectauit ut cursum suū iohannes implēt sed adhuc eo docente apparuit ¶ Remigius. Personę ponunt cum dicit ihesus venit ad iohēm. i. deus ad hominē. dñs ad seruū. Rex ad militem. lux ad lucernam. Loca designant cum dicit a galilea ī iordanem. Galilea enim erat migratio interpretatur. Quicūq ergo vult baptizari. erat migret de vicijs ad virtutes et veniēdo ad baptismū se humiliet. Jordanis enī interpretatur descensus ¶ Aug. Multa aūt mirabilia ī hoc flumine gesta facta esse scripture sancta cōmemorat. Inter cetera dicens Jordanis conuersus ē retrorsum. aīa quidem retrorsum atq cōuersa fuerant mō retrorsum peccata conuersa sunt sicut etiam Helias ī iordane diuisionem fecit aquaꝝ. Et xp̄s ī eodē iordane separationē operatus ē peccatoꝝ ¶ Remigius. Officium designatur cū sequitur vt baptizaret ab eo ¶ Chr. sup matth. Non vt ipe remissionē peccatoꝝ acciperet p baptismū. sed vt sanctificatas aquas relinqueret posmodum baptizandis. ¶ Aug⁹. Saluator enim ideo baptizari voluit. nō vt sibi mundiciā acquireret sed vt nobis fluenta mundaret. Ex quo ipse ī aq̄ demergit. ex eo oīa peccata abluit aqua. ¶ Nec mirū q̄ aquam hoc ē substantiam corpalem ad purificandam animā dicimus puenire. pueniē plane et pene erat scientie vniuersa fabula. quāmus enim ipa sit subtilis et tenuis. benedictione tamē xp̄i facta subtilioꝝ oculeas vite cās ad secreta mentis subtiliore rore peramnit. Subtilioꝝ enī ē bñdictionū cursus q̄z aquarum meatus. Vnde que de saluatoris baptismate benedictio fluxit eaq̄z fluminis spiritalis oīm gurgitū tractus vniuersoꝝ fontium venas ipleuit. ¶ Chr. sup mat. Ad hunc aūt ad baptismū venit. vt q̄ humanam suscepit naturam totum humane nature mutatur impleret misterū. Nam quāmus ipe nō erat peccatis. tñ natura suscepit peccatricem. Propter ea et si pro se baptismate nō egebat. tamē ī alijs carnalis natura opus habebat. ¶ Aug. in sermo. de epiph. Jē ideo baptizari voluit q̄a facē uoluit qđ faciēdū hominibus imparabat vt bonus magister doctrinā suam non tam verbis insinuaret q̄z actibus exerceret.

¶ Aug. sup iohannem. Nunc ergo dignatus est a iohanne baptizari vt cognoscerent seruu quāta alacritate debeant currere ad baptisma dñi. qñ ipe non dedignatus est suscipe baptisma serui ¶ Hiero. Jē baptizari voluit vt baptismate suo iohis baptismata cōprobaret. ¶ Chr. iomet. Quia vero baptismus penitencie erat et in demonstratione delictoꝝ inducebatur ne aliquis estimaret q̄ hac ratione xp̄us ad iordanem venit. ideo venīa dixit. Ego a te debeo baptizari. et tu venis ad me quasi dicat. ¶ Chr. super matth. Vt tu me baptizes. est ydonea ratio ut iustus efficiar. et dignus celo. Vt autem ego te baptizem q̄ est ratio. Omne bonum de celo descendit in terram. et de terra ascendit in celū ¶ Hylarius. Demiq a iohe baptizari prohibet vt deus. et ita mihi fieri oportere vt homo edocet. Vnde sequit. Respondens autē ihs dixit ei. Sine mō. Ideo mō. Pulcre dixit vt ondez xp̄m in aqua a iohāne. Johez a xp̄o in spū baptizandum. Sine aliter. sine modo vt qui formam serui assumpsi. expleam et humilitatem eius. alioquin scitote in die iudicij meo esse baptismate baptizandum. vel sine modo vt dicat dñs habeo et aliud baptisma quo baptizandus sum. Tu me baptizas in aqua. vt ego te baptizem per me in sanguine tuo ¶ Chr. sup matth. In quo etiā ondit quia postea xp̄s baptizauit

Q8 aũt alius dixit· Cuius non sum dignus ẽ calcia mẽta portare·alius vo calciamẽti corrigiã soluere nõ verbis em̃-sz ⁊ re ipa udẽ aliud eẽ· Dentio g⁹ quem potest qõ hoc iobs dixene Vex enz videtur nazrasse q̃ hoc potuit nazrare·qõ ille dixit·qui aũt aliud·vsi nõ ẽ mentitus certe vel oblitus aliquid p alio dixisse putabit· Omnẽ aũt falsitatem abesse ab euãgelistis decet·nõsolũ eã que mentiendo ꝓmit-sz etã eã que obliuiscendo ita fi ad rem ꝑtinet aliquis aliud meelligere·Ex vtroq dictoz rede existimãdũ ẽ iobez verũ q dixisse·sine aliud alio tempe siue cõ festim Si aũt nibil incendit iobes cũ de calciamentis dñi diceret·vbi excellentiam eius ⁊ suã humilitatẽ qõlibet dictoz dicente· Eandẽ eamẽ sententiã tenuit qui etã verbis suis p calciamentoz ꝑmemoratonẽ eandẽ sz nificationẽ humilitatis exꝑsit Vnde ab ea dem voluntate non abezrauit· Vtilis ergo mod⁹ ⁊ memozie cõmendandus nõ esse mendaciũ cũ quisq voluntatẽ eius explicat de quo aliquid nazrat etsi dicens aliquid aliud qõ ille non dixit voluntatem em̃ suam explicauit eandẽ quã ⁊ ille cuius verba com memozat· Ita em̃ salubriter dicimus nibil aliud esse querendum q̃ qõ velit ille qui loquit·

¶ Tunc venit ihesus a galilea iozdanẽ ad iohãnem ut baptizare tur ab eo iohãnes aũt ꝓhibebat eum dicens· Ego a te debeo bapti zari·et tu uenis ad me ¶ Respõdens aũt ihesus dixit ei sine mõ Sic em̃ decet nos implere oẽm iusticiam. Tunc dimi sit eum·

¶ Glosa· Postq̃ pre dicatione sui p̃cursoris xp̃s mundo p̃nũciat⁹ est tandem qui diu la tuerat hominibus se ma nifestare voluit Vnd dicit Tunc venit ihs a galilea i iozdanẽ ad iohannẽ vt baptizaret ab eo ¶ Remi· Et sci endum q in bis verb describunt persone lo ca ⁊ tempus ⁊ officiũ Temp⁹ cũ dicit· Tunc ¶ Raban⁹ Quando scilicz tricẽarius erat In quo ostendit· nul lũ vel sacerdotem· vel predicatoiẽ debere istitui·nisi si plene etatis·ioseph tricenarius regimẽ egipti suscepit Dauid ea etate regnũ inchoauit Ezechiel sub eodẽ tempe ꝓphetay ꝓmeruit ¶ Cnf·i ome·Quia etiã post bap⁹ hunc legem cessare optebat hac etate ad bap⁹ vẽit que potest oia peccata suscipe·vt lege seruata nullus di cat q̃a ideo eã soluit quia iplere nõ potuit. ¶ Cnf· sup matb· Tunc etiã·s·qñ iobs p̃dicaliat Demtruũ agite ut ꝓfirmaret p̃dicatoz· ipius ⁊ vt testio⁹ ac ciꝑt a iobe· Hiẽ aũt cũ ꝓcedente lucifer lux solis ñ expectat occasũ lucifer·sz eo ꝓcedente egredit ⁊ suo luce obscurat illi⁹ candorem· Sic ⁊ xp̃s non expecta tus vt cursũ suũ iobs impleret sz adhuc eo docente apparuit ¶ Remi· Persone ponũt cũ dicit ihs vẽi ad iobem ·t· deus ad hoiem·dñs ad seruũ· Rex ad militem·lux ad lucernã Loca designant cum dicit a galilea i iozdanẽ Galilea em̃ transmigrano inerp̃ tatẽ· Quicũq; ergo vult baptizari·trãsmigret de vi cijs ad virtutes ⁊ veniendo ad baptismũ se humiliet· iozdanis·n·interptat descensus ¶ Aug·i·de epi·mtra aũt mirabilia i hoc fluie sepulta facta esse scriptura sancta cõmemozat· Inter cetera aũt dicẽs iozdanis conuersus ẽ retrozsum· ante quidem retrozsum aque uerse fuerant mõ retrozsum peccata conuersa sunt sicut etiã belyas in iozdane diuisionẽ fecit aquaz· ⁊ xp̃s dñs i eodẽ iozdane sepatõz opatus ẽ peccatoz ¶ Remi·Columbã designat·cũ sequit·Vt baptizaret ab eo· ¶ Cnf sup matb·Nõ vt ipse remissionem peccatoz acꝑet ꝓ bap⁹sz ut sanctificatas aq̃s relin quẽt p⁹modũ baptizandis ¶ Aug·i·s·de epi·Salua tor·n·ideo baptizari voluit nõ vt sibi mũdiciam acq sciẽne vniuersa lambula Quãuis em̃ ipa sit subtilis reret sed vt nobis fluenta mũdaret Ex quo ipse in aquã demergit·ex eo oim peccata abluit aqua·Nec mirũ q aquã lz ẽ substantiã corpalẽ ad purificãdam aiam dicamus penire·penit plane ⁊ penetrat cor ⁊ tenus· benedictiõe em̃ xp̃i facta subtiliorem·occultas uie cãs ad secreta mentis subtiliore roze peraudit· Subtiliorem ẽ em̃ benedictionũ cursus q̃z aq̃z meat⁹ Vñ q̃ de saluatoris baptismate benedictio fluxit tãq̃ fluuius spiritalis oim gurgitũ tractus vniuersoũ fonciũ venas impleuit ¶ Cnf·sup matb·Adhuc aũ ad bap⁹ venit·vt q̃ humanã suscepit naturã· totũ humane nature muenit implesse misteriũ ·Nã quã tus ipe non erat peccatoz·tamẽ naturã suscepit pec catricem Propterea ⁊ si pro se baptismate nõ ege bat tamẽ in alijs carnalis natura opus babebat·

¶ Aug·i ser·de epi· Item ideo baptizari voluit· q̃a volunt facere q̃ faciendum omnib imperabat·ut bo nus magister doctrinam suam nõ tam verbis instru aret q̃ actibus exerceret ¶ Aug·sup ꝑ iobem· Die ergo dignatus est a iohãne baptizari·vt agnoscerẽt serui quãta a sanctitate debẽãt currere ad baptis ma dñi· qñ ipe nõ dedignatus est accipere baptisma fui ¶ Hero·i ome· Itẽ baptizari voluit vt suo baptis mate baptisma iobis ꝓfirmat ¶ Cnf·i ome· q̃a vo baptism⁹ penitentie erat· ⁊ i demonstratoz delictoz inducebatur·ne aliquis estimaret·q̃ hac rõe xp̃us ad iozdanẽ venit·ideo venerit dixit·Ego a te debeo baptizari·⁊ tu venis ad me? quasi dicat ¶ Cnf·sup matbeum De tu me baptizes est idonea ratio vt ba ptizus efficiar·⁊ dignus celo De autem ego te bapti zem que est ratio· Omne bonum de celo descendit in terram non de terra ascendit in celum· ¶ Hylarius Denigz a Johanne baptizari prohibetur vt deus· ⁊ ita in se fieri opozeret vt homo edoceret· Vnde sequit Respõdens aũt ihs dixit ei Sine modo· ¶ Jer·pul cre dixit modo· vt ostenderet Christum in aqua a Johanne Johannem a christo in spiritu baptizan dum Siue aliter Sine modo vt qui formam serui assumpsi·expleam ⁊ humilitatez eius·alioquin scio te in die iudicij meo esse baptismate baptizandum· Vel sine modo· vt dicit dominus habeo ⁊ aliud bap tisma·quo baptizandus sum·Tu me baptizas i aqua vt ego te baptizem ꝑ me in sanguie cuo· ¶ Crisost⁹ mat· In q̃ etiã ostendit qua postea xp̃s baptizatur

Ireconciabili carent· in plagis mortis xp̄i qui pe
tra firma est· iudum ponit· i· suū refugium ⁊ spem ·
sicut etiam alī delectat̄ in cantu ita ip̄i in gemitu
pro peccatis· ¶ Cris· in omel· Veteris etiam recor
dat̄ hīstorie In diluuio ei apparuit hoc aīal· ramū
ferens olive ⁊ p̄munem orbis terraꝝ tranquillitatē
annūcians· que omnia typus erant futurorū· etēm
nūc columba apparet· liberatorem nobis demōstrās
⁊ pro ramo olive adoptionē generi humano affert
¶ Aug· in ſmo· de trinitate Est aūt in promptu in
telligere cur spūsanctus missus dicatur cuj ip̄m
dom̄m corpali specie velut columba descendit facta ē
eīm quedam creature spēs ex qua ip̄i quā visibiliē
ostenderet spūsanctus· Hec autē opatio visibiliter
expressa ⁊ oculis oblata mortalibus missio spūsancti
dicta est· non vt appareret mutabilis eius substātia
sed vt corda hoīm exterioribus visis commota ad
occultam eternitatem conuerterentur· Non autem sic
assumpta est creatura in qua spūsanctus apparuit
in vnitate· ſ· p̄sone· sicut assumpta est humana illa
forma ex virgine· Neq; eīm columbam beatificauit
spūs· aut sibi in p̄sone sue vnitatem in eternum con
iunxit· Proinde quamq; illa columba spūs dicta sit
vt ostenderet p̄ columbā spūm demonstratū· nō tamē
ita possumus dicere spūmsanctum ⁊ deum ⁊ columbā
sicut dicimus filium ⁊ deum ⁊ hominē· nec sicut di
cimus agnum filium dei· non solum iohānes baptista
dicente· ſ· etiam iohannes euangelista videntes agnū
occisum in apocalipsi Illa quippe visio prophetica fi
ē exhibita oculis corporeis p̄ formas corporeas sed
in spū p̄ spirituales imagines corporū· Ne illa vero
columba nullus vnq; dubitauit qui oculis visa sit·
nec sicut dicimus filium petram· scriptum est enim
Petra erat xp̄s· ita possum⁹ dicere spūm columbā
Illa eīm petra iam erat in creatura ⁊ p̄ adōmis mo
dum nūcupata est nomine xp̄i quē significabat· non
aūt sic illa colūba· que ad hoc tēmpore significāda
repente erat· Magis aūt simile hoc mihi videtur
flamme illi que in rubo apparuit Moysi· ⁊ illi quam
populus in deserto sequebatur ⁊ fulgoribus ac tem
truis que fiebant dum lex daretur in monte· Ad hoc
eīm res illarum corpalis exstitit spēs vt aliquid si
gnificarz· atq; p̄enret· p̄pter has ergo corpales for
mas missus dr̄ spūsanct⁹· Ille vero spēs corpales
ad demonstrandum q̄ opus fuit· ad tempus appare
runt ⁊ esse postea destiterunt· ¶ Hiero· Sedit aūt
columba sup caput ihesu· ne quis putaret vocem
patris ad iohēm factā· non ad dom̄m· Unde sequitur·

¶ Et vemēt̄ sup se
Et ecce vox de celis di
cēs· hic ē filj⁹ me⁹ dile
ct⁹ in q° mihi ꝑplacui

¶ Non eīm vt ante per
Moysen aut prophe
tas· nec per typos aut
figuras· ¶ Aug· i ſ·
de epiph· venturum i
carne pater filium de
cuit· sed palam venisse monstrauit dicens· Hic est
filius meus· ¶ Hylarius· Vel vt ex his que con
sumabant̄ in xp̄o cognoscerem⁹ post aque lauacrū
⁊ de celestibus portus sanctum in nos spūm inuolare ⁊
celestis nos glorie vndiore perfundi· ⁊ paterne vo
cis adoptione filios dei fieri· ¶ Hiero· Distenū autē
trinitatis in bāptismate demōstrat̄· dominus baptizat
spūs descendit in habitu columbe· p̄ris vox filio testi
monium ꝑhibentis audit̄ ¶ Aug· in ſmo· de epiph·
Nec mirum si in domico lauacro misterū nō defuit
trinitatis cum nr̄m lauacrū trinitatis compleat sa
cramentū· voluit eīm dns primo arca se exhibere·
qđ erat postea hūane generi preceptura· ¶ Aug·
de fide ad petrū· Quamus aūt pater ⁊ filius ⁊ spūs
sanctus sint vna natura· firmissime tamē tene tres
esse ꝑsonas patremq; solum esse qui dixit· Hic est
filius meus dilectus· Ne filium solum esse sup quem
illa vox p̄ris insonuit· Et spūmsanctū solum esse qui
in specie columbe sup xp̄m baptizatum descendit·
¶ Aug· quarto de trin· Hec aūt opa sunt tota⁹ tri
nitatis· In sua quippe substantia p̄r ⁊ filius ⁊ spūs
sanctus vnum sunt· sine vllis intervallis tempū vel
locorum· In meis aūt vocabus separati sit· pater· filiꝰ
⁊ spūsanctus· nec simul dici poterunt· ⁊ in rēs vi
sibilibus sua separatim locoꝝ spacia tenuerunt· qua
similitudine verūq; cognoscit̄ in separabilem in se ipa
trinitatem per visibilis creature spēm separabiliter de
monstrat· Qđ aūt solius p̄ris vox sit· ostendit̄ ex
hoc q̄ dicit· Hic est filius meus ¶ Hylariꝰ in libro
de trin· Non solum noie contestatus est eum esse fi
liū· sed ⁊ ꝑprietate· Multi eīm nos filij dei sumus· ſ
non talis est hic filius· Hic eīm ⁊ propinquus ⁊ verꝰ
est filius origine non adoptione veritate nō nūcupa
tione· natiuitate non creatione· ¶ Aug· sup iohēm·
Pater autem diligit filium· Sed quo pater filium
nō quō dominꝰ seruū quomodo vnicū non quomodo
adoptatum· Et ideo subdit· In quo mihi cōplacui·
¶ Remigius· vel si ad humanitatem xp̄i referat̄·
si legat̄ In quo mihi complacui· talis ē sensus in quo
mihi complacui· quia istum solum reperi sine peccato
Si vero legat̄ in quo mihi complacuit· subaudiꝫ
placitum meum constituere· vt p̄ eum agerem que
agenda sunt· i· genus humanū redimere· ¶ Augꝰ·
de consensu euang· Hec aūt verba ⁊ alij duo Mar
cus ⁊ Lucas similiter narrant· Sz de verbis vocis
que de celo facta est· variant locutionem salua tamen
sententia· Quod eīm matheus ait dictum· hic est filiꝰ
meus dilectus· ⁊ alij duo dicunt· Tu es filius meꝰ
dilectus· ad eandem sententiā explicādam valet· vox
eīm celestis vnum hoc dixit· Sed euāgelista osten
dere voluit ad id valē qđ dictū ē Hic ē filius meꝰ·
vt illis populis qui audiebāt indicaret̄ q̄ ip̄e esset fi
lius dei atq; ita dictū referre voluit· tu es filiꝰ meꝰ
ac si illi diceret̄· hic est filius meus· Non eīm xp̄o in
diebatur qđ sciebat sed audiebant qui aderāt p̄pt̄
quos vox facta ē· Jaz vo q̄ alius dicit In q̄ mihi cō
placui· aliꝰ i te ꝑplacuit mihi· si ḡis qđ horum illa
voce sonuerit qđlibz acape dū intelligas eos q̄ nō eam
dē locutionē retulerūt eādem retulisse sententiā Ex
eīm deꝰ in filio sibi ꝑplacuit· āmonet̄ aliūde ex eo quod
dictū ē· in te ꝑplacui· Ex aūt in filio p̄ placuerit hoīb⁹
āmonet̄ ex eo qđ dictū ē in te cōplacuit mihi· seu in
telligit̄ hoc dictū esse ab oīb⁹ euāgelistis eāq; dicēt̄
In te complacitum meum constitui· hoc est implere
qđ mihi placet·

¶ Capitulum quartum.

TVnc iesus ductus est in desertū aspiritu ut tēptaretur a dyabolo Et cum ieiunasset. xl. diebus ⁊ xl. noctibus postea esuryt

¶ Crisf. sup matheum Postq̄ baptizatus est dñs a iohe in aqua ducitur a spū in desertū vt baptizaret igne tēptationis Vnde dicitur Tunc ihs ductus ē in desertum a spū Tunc scz qñ pater clamauit de celo. ¶Hic est filius meus dilectus ¶ Crisf. in omel. Quisquis ergo post bapm maiores sustinet temptationes nō turbetis. etenī ꝓpter hoc accepisti arma vt non vacen. sed vt pugnes. ¶Ho aūt temptationē a te deus nō prohibet. primū quidem vt discas qñ multo factus es fortior Deinde vt magnitudine donoꝝ nō extollaris. Tertio vt diabolus experientia cognoscat q ꝓfecte ab eo abscessisti Quarto vt p̄ fortiora reddaris. Quinto vt credita tibi ecclesiam signum acapias. ¶Neq; enī diabolus supuenīret tibi ad temptandū misi te in maiori honore effectū videret ¶ Polan. In sanctitatis enī maxīe diaboli temptamēta crassant. quia victoria q̄ magis optata de sanctis. ¶ Greg. i omelia. Dubitari aūt a quibusdā solet. a quo spū sit ductus ihs in desertū. ꝓpter hoc qđ subdit. Assumpsit eum diabolus in sanctā ciuitatem Sed vere ⁊ absq; vlla questione queuīt acapit. vt a. s. i. ꝑ spū ductus esse credat. vt illuc eū suus spūs duceret. vbi hunc ad temptandū spūs malignus inuenit ¶ Aug. in. de trinitate. Sui ipse q̄ temptandū p̄buit. vt ad sue pausas temptationes. mediatoris eēt. nonsolū p ad iumentū. vex etiā p exemplū. ¶ Crisf. sup matth. Est aūt ductus a spūsancto. nō quasi minor maioris p̄cepto. nō enī solū ductus dī q̄ alicuius potestate ducit. sz etiā ille qui alicuius rationabili exhortatiōe placatur sicut scripm̄ ē de Andrea q̄ inuenit symonē fratrē suū. ⁊ adduxit eū ad ihm ¶ Iero. sup matth. Ducit aūt nō inuitus aut captus. sz voluntate pugnandi. ¶ Crisf. sup matth. Ho boies enī diabolus vadit. vt tempret eos. qm̄ aūt aduersus xp̄m diabolus ire nō poterat. ideo contra diabolū xp̄s processit. vnde dī Vt tempearet a diabolo ¶ Greg. i omel. Sed sciendum nobis ē. quia tribus modis temptatio agitur. suggestione. delectatione ⁊ ꝯsensu. ⁊ nos cū temptamur. plerūq; in delectatiōe aut i ꝯsensu labimur. q̄a de carne peccato ꝓpagati i nobis ipis etiā gerimus. vnde certamina toleramus. Deus vo q̄ i vtero virginis incarnatus in mūdo sine peccato venerat. nihil sibi suggestionis in seipo tolerabat. Temptari ergo p suggestionē potuit. sed eius mentē peccati delectatio nō momordit. atq; ideo oīs diabolica illa temptatio fortis nō ipius fuit ¶ Crisf. i omel. Tunc aūt maxime ipsum diabolus ad temptandū cū videre solitarium. vñ ee in principio mulierē temptauit. sine viro eam inuenīens. vñ ⁊ sic p̄ eiā diabolo dat occasio temptandi q̄ ducit in desertū ¶ Glo. Hoc desertū ē inter ierusalem ⁊ iericho vbi morabant latrones qui locus vocat dozolom .i. sanguis ꝓpter effusionē sanguinis quā ibi latrones faciebāt. vñ ⁊ hō cū descenderet a ierusalem in iericho. incidisse dr̄ i latrones. gerēs figurā Ade qui a demonibo victus ē Conuenīens q̄ fuit vt ibi xp̄s diabolū superaret. vbi diabolus hoīem sub figura superasse dictus ē ¶ Crisf. sup matth. Hō solū aūt xp̄s ductus ē in desertū a spū. sed ⁊ oēs filij dei habentes spūmsanctū. Hō enī sunt ꝓnus sedere ociosi. sz spūssanctus vrget eos aliquod magnū appre hendere opus q̄ ē i deserto quātū ad diabolum. q̄a nō ē ibi inuisticia qua diabolus delectat Omne etiam bonū est extra carnem ⁊ mūdum. quia nō ē secundū voluntatem carnis ⁊ mūdi. Ad tale ergo desertum oēs filij dei exeunt. vt temptent. vputa si nō propo suisti ducere vxorem. duxit te spūssanctus in desertum .i. extra fines carnis ⁊ mundi vt temptaris a concupiscencia carnis. Quo enī temptat libidine qui tota die ē cū vxore. Hare aūt debemus q̄ filij dei nō temptantur a diabolo. nisi in desertum exierint filij autem diaboli in carne ⁊ mundo cōstituti ꝓfunditē ⁊ parent sicut bonus homo si vxorē habuerit non fornicat sz sufficit a vxore sua Malus autem etiā habens vxorē fornicat. ⁊ non ē vxore contentus ⁊ sic i omnibo inuenies. Filij ergo diaboli non exeunt ad diabolum vt temptentur Quid enī opus habet ad certamen exire qui non desiderat vincere Qui aūt sunt gloriosiores filij dei extra fines carnis exeunt cōtra illum. quia victorie gloriā concupiscūt. Propterea ⁊ i hoc loco xp̄s exit ad diabolum vt temptaretur ab eo ¶ Crisf. i omelia. Vt autem discas q̄s magnum bonum est ieiunium. ⁊ qualiter scutum est aduersus diabolum Et quoniam post baptismum non lasciuie sed ieiunio intendere opter ipe ieiunauit. nō eo indigens. sed nos instruens ¶ Crisf. sup matth. Et vt quadragesimi nostri ieiunij ponerent mēsurā quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus ieiunauit Vnde sequitur Et cum ieiunasset quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus ¶ Crisf. in omel. Non autem vtera processit ieiunando q̄s Moyses ⁊ Helias. ne incredibilis videretur carnis assumptio ¶ Gregorius in omelia. Ipse autem auct olim i quadraginta diebus nullum omnio cibum sumpsit Nos quoq; quantum possumus quadragesime tempore carnem nostram per abstinentiam affligamus Quadragenarius autem numerus custoditur. q̄ virtus decalogi per libros quatuor sancti euangelij impletur. Denarius enim quater ductus in quadragenariū surgit. Vel q̄a in hoc mortali corpe ex quatuor elementis subsistimus. p cuius voluptatē precepta dīuida contrahim̄ q̄ p decalogū fuit accepta. quia q̄ p carnis desideria decalogi mādata ꝓtempsim̄. digne ē vt eandē carnē quater decies affligam̄. Vt sic in lege offerre debemus decias rerum ita ꝯ offerre ꝓtendim̄ decias dierum A ꝓma. n. dñica quadragesime vsq; ad pascat solēnitatis gaudia sex ebdomade veniunt q̄ dies. xl. ⁊ duo fiunt. ex q̄bus dū vi. dies dñica ab abstinēcia subtrahūt. remanent. xxxvi. dū vo p ccc. ⁊ lxv. dies annus duat. nos aūt p. xxx. dies affligimur quasi anni nostri decimas deo damus. ¶ Augustinus in libro. lxxxiii. questio Vel aliter Omnis sapiēcie disciplina ē creatorē creaturāq; ꝓgnoscere

Creatur: ē trinitas pater ⁊ filius ⁊ spūs sanctus Creatura vero pm ē inuisibilis sicut aīa cm ternari⁹ numerus cnbuīē. Diligere eī deum tripliciter uber mur. ex toto corde. ex tota anima. ⁊ ex tota mente. Partim visibilis sicut corp⁹ cui quaternari⁹ debeē ꝑter calidum ⁊ frigidum humidū ⁊ siccum. Denarius ergo numerus qui totam minuat disciplinam quater ductus. i. numero qui corpi ebuīē miltiplicat⁹ quia p corpus administratio geritur quadragesimus numeꝝ conficie. Quo⁹ pes equales ad quinquaginta ꝓueniunt. vnū eī ⁊ duo ⁊ quatuor ⁊ quīqs ⁊ octo ⁊ decē ⁊ .x. que sunt pes quadragenarij simt iūcta efficiunt. l. Et ideo tempus quo ingemiscimus. ⁊ dolemus quadragenario numero celebratur. Sext⁹ autem beatitudinis in quo erit gaudium quinquagesime celebratione ꝓfigurat. i. apasca vsq; ad penthecosten. ¶ Aug. in sermo. de quadrage. Non autem qua xp̄s post acceptum baptismū ꝓtinuo ieunauit regulaz obseruatiōis deuisse credendum est vt post Christi baptismū continuo ieunare necesse sit. Sp quādo acriori certamīe cū temptatore confligitur. ieunandū est. vt corpus impleat decastigatiōe milicia ⁊ animus imperet de humiliatione victoriam ¶ Cnſ. sup matb. Habebat autem dñs cogitationē diaboli quia volebat eum temptare. audierat enim quia xp̄o natus est in hoc mundo angelis predicantibus pastoribus referentibus. magis querentibus ⁊ iohanne ostendente. Und dñs processit cētra eū non quasi deus. sed quasi homo magis aūt quasi de⁹ ⁊ homo. Nam p. xl. dies non esurire non erat hois aliqū autem esurire non erat dei. vnde esuriuit. ne manifeste intelligaē deus ⁊ sic diaboli spem cēptādi extingueret. suam aūt victoriam impediret. Und sequitur. Postea esurijt. ¶ Hylarius. Nam p⁹. xl. dies non i. xl. diebus esurijt. Ideo eum dñs esurijt non medie subpressit opatio. sed nature fue hominē dereliquit. Nō eī erat a deo diabolus sed a carne vincendus. qua rex ratione indicat post. xl. dierū consūmationem quibus post passionem i seculo erat cōmoraēus. esuritionem se humane salutis habitum quo i tempore expectarū deo pri mun⁹ hominē quez assumpserat reperiaut.

¶ Et accedens temptator dixit ei Si filius dei es. dic ut lapides isti panes fiant. Qui respōdēs dixit Scriptū ē nō in solo pane viuit homo. sed in omni verbo quod ꝓcedit de ore dei

¶ Cnſ. sup matb. Quia diabolus videns per .xl. dies xp̄m ieunantem desperauerat postq; esurientē sensit iterum cepit sperare. Und sequitur. Et accedens temptator. Si g⁹ ieunauens ⁊ tēptens ne dicas qua p didi fructū ieunij mea ⁊ si nō ibi ꝓfuit ieunium tuum. vt non tempteris. tamen ꝓficiet vt a temptationibus non vincaris ¶ Cnſ. i omel. Sed si ipm eidmē temptationis aspicim⁹. pensim⁹ quāta magnitudine nos a temptatione liberamur Antiqu⁹ eī hostis ꝓmū hominē ex gula temptauit cū cibi ligni vetitum ad cōmedendum suasit. Ex vana gla cum diceret. eritis sicut dij ex auaricia cum diceret scientes bonum ⁊ malum. Auaricia eī nō solum pecunie est sed etam altitudinis. cum supra modū sublimitas ambitur. Quibus autem modis primum hominē strauit. hisdem modis secundo homini temptato succubuit. Per gulam temptat. cui dixit. Dic vt lapides isti panes fiant. Per vanam gloriā cum dixit. Si filius dei es mitte te deorsum Per sublimitatis auaritiam. cū regna mūdi ostendit dicēs. Hec omnia tibi dabo ¶ Ambro. sup lucā. Vnde aūt cepit vnde iam vicerat. gula vnde dixit. Si filius dei es dic vt lapides isti panes fiant Quid autem sibi vult talis sermonis exordius. nisi qua cognouerat dei filium esse venturum sed uenisse p infirmitatem corpis non putabat. aliud explorantis aliud temptātis est. Et deo se profiteur credere ⁊ homi conatur illudere ¶ Hylarius Iam ergo in temptando condītionem opis ꝓsiuit. p quā in deo ex mutatione lapidum in panes virtutē potestatis agnosceret ⁊ in homine oblectamento ubi patientiam esurientis illuderet ¶ Iero. Sed ex duobus ptrarijs tenens o diabole. Si ad impiū eius possunt lapides panes fieri. Ergo frustra tempeas eum qui tante potencie est. Si aūt non potest facere. frustra dei filiū suspicaris ¶ Cnſ. sup matb. Sicut aūt diabolus oīs hoies excecabat. sic modo inuisibiliter a xp̄o est excecat⁹ p⁹. xl. n. dies esurietē sensit ⁊. xl. dies ñ esurietē ñ intellexie cū suspicat⁹ ē eū ñ filiū dei ñ cogitauit qm fortis adiuuat ad ea que infirma sunt descendere pē. Infirmus aūt ad ea que fortia sunt ascēdere nō pē. Magis ergo ex eo q̄ p tot dies non esurijt intelligē debuit. q; de⁹ ē. q; ex eo q̄ p⁹ tot dies esurijt. quia homo est. Sed dixit moyses ⁊ helyas. xl. dies ieunauerūt ⁊ homines erant. sed illi ieunātes esuriebāt ⁊ sustinebant hic. xl. diebus nō esurijt. sed postea Esurire eī ⁊ non manducare patiente est humane Nō esurire aūt dīne tacē ¶ Leo. ꝓpo⁹ aūt xp̄i erat hūilitate vincē ¶ Leo papa i s. xl. Unde ⁊ aduersarium vicit testimonijs legis non potestate virtutis vt hocipso ⁊ hominē plus honorare ⁊ aduersarius plus puniret. cum hostis generis humani non quasi a deo sed quasi ab homie vincereē. vnde sequitē. qui respondens dixit ei Scriptum est. non in solo pane viuit homo. sed i omni verbo quod procedit de ore dei ¶ Gregorius in omel. Sic ergo temptat⁹ a diabolo dñs sacri eloquij precepta respondit ⁊ qui tēptatorem suū mergere in abissum poterat. virtutem sue potentie nō ostendit quatenus nobis praeberet exemplum. ut quotiens a prauis hominibus aliquid patimur ad doctrinam exercemur poenas q; ad vindictā ¶ Cnſ. sup matb. Nō aūt dixit. non in solo pāe viuo ne videatur de se dictum esse. sed medie non in solo pane viuit homo. vt posset diabolus dicere. si filius dei ē. abscondit se vt non ostendatur q̄d possit si homo est astute excusat ne ostendaē non posse ¶ Raban⁹. testimoniū aūt hoc deuteronomio suptū est. Ergo si quis non vescitur verbo dei iste nō viuit. quia sicut corpus humanū nō viuit sine terreno alimento ⁊ anima viuere non potest sine dei verbo. Procedere autem verbum de ore dei dicitur cum

voluntatem suā p scripturaꝝ testimonia reuelat.

¶ Tunc assumpsit eū diabolus in sanctam ciuitatem & statuit eum supra pinnaculum templi. & dixit ei. Si filius dei es mitte te deorsū Scriptū ē em. Quia angelis suis mādauit de te & in mānibꝫ tollēt te ne forte offendas ad lapidē pedē tuum Ait illi iesus rursū. Scriptū est. Non tēptabis dominum deum tuum.

¶ Crisō. sup matheum Cuz ex pmisso xpi responso nihil cereum diabolꝰ scire diabolꝰ potuisset verū xps deꝰ esset an homo assumpsit eū ad aliam temptationē discens. apud se Iste qui fame non vincit etsi filius dei non est. ēt sanctus est. valent em̄ homines sancti fame non vinci sed postq̄ omnē necessitatē carnis vicerunt p vanā gloriā caduntꝫ Ideo cepit eū tēptare i gloria vana Propter qđ sequitur Tūc assumpsit eū diabolus i sanctā ciuitatē ¶ Iero. Assumptio ista non ex imbecillitate dñi venit sz de mimia superbia qui voluntatem saluatoris necessitatem putat. ¶ Rabanus Sancta aūt ciuitas ierusalem dicebat in qua templū dei erat. & sancta sanctoꝝ & cultꝰ uniꝰ dei fm legē moysi ¶ Remig. In q̄ ostendit quia diabolus fidelibus xpi etiā in sanctis locis insidiat.

¶ Orig. i omel. Sed ecce dum dicit deus bō in sanctā ciuitatem a diabolo assumptus. hūane aures audire expauescunt Iniquoꝝ em̄ em diabolus caput est. Quid aūt mirum si se ab illo pmisit in montem duci quiꝫ se pmisit a mēbris illius crucifigi ¶ Ysich. Diabolus em̄ semp ad alta ducit eleuādo p iactantiā ve precipitare possit. Et ideo sequit. Et statuit eum supra pinnaculū templi ¶ Remigius Pinnaculum sedes erat doctoꝝ Templū em̄ non habebat culmen erectum. sicut nr̄e domus hūe. sed & planū erat desuper more palestinoꝝ & in isto templo tria tabulata erant. Et sciēdum quia i pauimēto pinnaculū erat & in vnoq̄ tabulato pinnaculū erat. Siue gꝰ stauerint eum in illo pinnaculo qđ erat in pauimento. siue in illis que erāt in primo secūdo vel tertio tabulato intelligendum ē qꝺ in illo statuisset eū. vnde aliquod precipitium esse potuit ¶ Ysich. Nota vero hec oīa corporeis sensibus esse cōplecta. ea em̄ verba admiscem sferuntur in specie hominis diabolū apparuisse verisimile ē. ¶ Crisō. sup math. Sed forte dicas quō in corpe constitutum videntibus omnibꝰ statuit supra templum. sed forsitan diabolus sic eum assumebat. vt ab omnibus uideretur. Ipse autem nescire se diabolo mirabiliter sic agebat. vt a nēine videretur ¶ Ysich. Ideo autem dixit eum supra pinnaculum cum vellet eum de vana gloria temptare qa in cathedra doctorum multos decepit inani gloria. Et ideo putauit istū positū in sede magisterij inani gloria extolli posse. vnde sequitur. Et dixit Si filius dei es mitte te deorsum ¶ Iero. In omnibꝰ em̄ temptationibus hoc agit diabolus vt malignat. si filius dei sit. Dicit autem Dicite ei. quia voxꝫ diabolica qua semp homines cadere deorsum desiderat. plusq̄ potest precipitare nō potest. ¶ Crisō. sup matheum Per hāc aūt ꝓpositionem quomodo poterat agnoscere si est filius dei aut nō Volare em̄ p aerem nō est ꝓprie opus dei qua nulli vale ē Si ergo aliquis volauerit ꝓuocatus ꝓpter ostentationē solā hoc facit. & ē potius ex diabolo qz ex deo Si ergo homini sapienti sufficit esse qđ ē. & non est necessariū ei apparere qđ nō ē quātomagis filius dei ostendere se necessarium non habet. de quo nemo pē em̄ cognoscere quātum ē apud se. ¶ Ambr. sup lucā. Sed qua fronte transfigurat se sicut angelū lucis. & de scripturis ipis diuinis laqueū fidelibus parat. vtiq̄ testimonijs scripturaꝝ. nō vt doceat. sz vt fallat. Vnde subdit Scriptū ē em̄ qa angelis suis mandauit de te ¶ Iero. Hec. xc. psalmo legimꝰ. vex ibi nō de xpo sz de viro sancto ꝓpheta ē. male ergo diabolus interpretatē scripturas ¶ Crisostomus. super matheum Vere enim filius dei angelorum manibꝰ non portat. sed ipse magis angelos portat Etsi portatē manibꝰ angelorum nō vt offendat ad lapidem pedem suū quasi infirmus. sz ꝓpter honorē quasi dñs. O diabole qm̄ filius dei manibꝰ portatē legisti. & qa sup aspidem & basiliscum calcat nō legisti Sed illud quidem exemplum ꝓfert quasi superbus. hoc aūt tacet quasi astutus ¶ Crisō. i omel. Intuere etiam quia testimonia a dño allata sunt quementer. a diabolo autem indecenter. nō em̄ qđ scriptum est. Angelis suis suadet proicere seipm̄ & precipitare ¶ Ysich. Est ergo sciendum. Aut em̄ scriptura de quolibet bono boie qꝺ angelis suis. & administratoribus spiritibus preceptū de ipō qꝺ in manibꝰ suis. & in auxilijs suis tollent eum. & custodient. ne offendat pedem. & affectum mentis ad lapidem. & ad veterē legē scriptā i lapideis tabulis. Vel p lapidem potest intelligi oīs peccati occasio & ruine. ¶ Rabanus. Notandū aūt qꝺ saluatori nr̄o licere pmisisset se a diabolo supra pinnaculum templi poni. tamē renuit ad impium eius descēdere nobis exemplū donās. vt quisquis imperauit vias ventatis ream nos ascendere obtemperemus. Si qꝺ aut vult nos de altitudine ventatis & virtutum ad ima erroris vitiorum ꝓcipitare. non illum audiamus.

¶ Iero. Falsas aūt de scripturis diaboli sagittas vens scripturaruꝫ frangit clipeis. vnde sequit. Ait illi rursum ihs scriptum ē. Non tēptabis dominū deum tuum. ¶ Origanus Diaboli enim conatus cōtundens & deum se protestatur & dominum ¶ Crisō. Non autem dixit. Non tēptabis me dominum deum. sed ita non tēptabis dominum deum tuum tuum. Quod poterat dicere omnis homo dei temptatus a diabolo. Quoniam & qui hominem dei tentat deum tēptat ¶ Rabanus. Vel aliter suggerebatur ei quasi hoī ve aliquo signo explorare quantum apud deum posset ¶ Augustinus contra faustū pertinet autem ad sanam doctrinam quādo habet hō quid faciat. non tēptare dominum deum suum.

¶ Iero. Et notandū qꝺ necessaria testimonia de deuteronomio tantum protulit vt secunde legis sacramenta monstraret.

Iterum assumpsit eum dyabolus in montem excelsum valde ⁊ ostendit ei omnia regna mundi ⁊ gloriam eorum ⁊ dixit illi. hec omnia tibi dabo si cadens adorazueris me. Tunc dicit eis ihesus vade sathana scriptum est enim Dominum deum tuum adorabis ⁊ illi soli seruies. Tunc reliquit eum dyabolus ⁊ ecce angeli accesserunt ⁊ ministrabant ei.

¶ Crisostomus super matth. Dyabolus ex secundo responso incertus trahit ad tertia tentationem. quia enim xpus retia ventris disrupserat ac retia vane gle tam fluxerat. ponit ei retia auaritie. propter quod dicit Iterum assumpsit eum dyabolus in montem excelsum valde. Quem. s. dyabolus arbitrans omnem terram excelsiorem ceteris cognoscebat. Quasi non excelsior fuerit mons tanto ex eo spatiosior terra videtur. vnde sequitur Et ostendit ei regna omnia mundi ⁊ gloriam eorum ¶ Ostendit autem ita non vt ipsa regna vel ciuitates eorum vel populos vel argentum vel aurum videret. Sz ptes terre. in quibus vnuquodq; regnum vel ciuitas posita erat. veluti si ascendes sup excelsum locum digito extenso dicat tibi Ecce ibi est Roma vel Alexandria non sic ostendo tibi vt ipas videas ciuitates. sz ptes terre in quibus posite sunt. sic ⁊ dyabolus poterat xpo singula loca demonstrare digito. ⁊ vnuscuiusq; regni honores ⁊ statum verbis exponi. Illa ostendam dicit etiam quod exponit ad intelligendum.

¶ Origenes sup lucam Vel aliter. non arbitrandum q; regna ei mundi ostendens. Persarum verbigra regnum medorum quodq; ostenderit. sed ostendit ei regnum suum quomodo regnaret in mundo. et quomodo alij regnant a fornicatione. alij ab auaricia ¶ Remigius. Gloriam autem eorum appellat aurum argentum ⁊ lapides preciosos ⁊ temporalia bona ¶ Rabanus Ostendit autem hec dyabolus domino non q; ipse visum eius amplificare potuit. aut aliquid ignotum demonstrare sed vanitatem pompe mundane quam ipse diligebat quasi speciosam ac desiderabilem verbis ostendens in amorem xpi suggerens venire volebat. ¶ Glo. Qui non concupiscencie oculo intuet sicut nos. sed sicut media videns morbos sine lesione. ¶ Iero. Sequitur Et dixit illi. Hec omnia tibi dabo. Arrogans ⁊ superbus de iactancia loquitur. Non enim potest omnia regna dare cum sciamus plerosq; sanctos viros a deo reges factos. ¶ Crisostomus super matth. Sed ea que p iniquitatem fiunt in mundo. vtpote p furtum aut per furta acquisitas diuitias dyabolus dat. Non ergo dyabolus quibus vult diuitias dare potest sed bijs q volunt ab illo recipere. ¶ Remigius. Miranda etiam est dyaboli dementia. illi promittebat dare regna terrena. qui suis fidelibus dat regna celestia. ⁊ gloriam mundi in qui est celestis gloria dns. ¶ Ambro. Habet autem ambitio domesticum periculum. vt enim dominetur alijs. prius seruit curuatus obsequio vt honore dominet. ⁊ dum vult esse sublimior fit remissior. vt apte subdit si cadens adorauerio me. ¶ Glo. Ecce antiqua dyaboli superbia. Sicut enim in principio voluit se similem deo facere. ita nunc volebat omnibus sibi vsurpare cultum dicens. si cadens adorauerus me. Ergo qui adorat eus est dyabolum. ante corruit. Sequitur Tunc dicit ei ihesus Vade sathana. ¶ Crisostomus super matth. In quo finem temptandi dyabolo ponit ne progrediatur vlterius temptare. ¶ Iero. Non autem vt plerique putant eadem sathanas ⁊ Petrus condemnant sententia. Petro enim dicit vade retro me Sathana. i. sequere me qui contrarius es mee voluntati. Dicit autem dicit Vade sathana. ⁊ non addit retro vt subauditur. vade in ignem eternum qui paratus est tibi ⁊ angelis tuis ¶ Remi. Vel sm alia exempla. vade retro. i. reminiscere recordare in quanta gloria condite fuisti ⁊ in quantam miseriam cecidisti ¶ Crisostomus super matth. Videndum autem quia xps cum passus fuisset temptationis iniuriam dicente sibi dyabolo. Si filius dei es. mitte te deorsum. non est turbatus neq; dyabolum increpauit. Hunc autem qm dyabolus vsurpauit sibi dei honorem exasperatus est. ⁊ repulit eum dicens. Vade sathana. vt nos illius discamus exemplo nras quidem iniurias magnanimiter sustinere dei autem iniurias neq; vsq; ad auditum sufferre. quoniam in propijs iniurijs esse quempiam patientem laudabile est. Iniurias autem dei dissimilare. nimis est impium ¶ Jero. Dicens autem dyabolus saluatori Si cades adorauerus me. Econtrario audit. q; ipse magis adorare eum debeat quasi dnm ⁊ deum suum. ¶ Aug. contra sermonem arianorum. vnde sequitur Scriptum est enim Dominum deum tuum adorabis. ⁊ illi soli seruies. Vnus dominus deus noster est ipa trinitas cui soli seruitutem pietatis iure debemus. ¶ Aug. x. de ciui. dei Nomine autem seruitutis cultus deo debitus intelligit. Latriam quippe nostri vbicunq; scriptarum scripturarum positum est interpretati sunt seruitutem. Sed ea seruitus que debetur hoibus sm quam precipit aplus seruos dnis suis subditos esse debere grece nuncupari solet dulia Latria vero aut semp aut tam frequenter vt pene semp ea seruitus dicit que pertinet ad colendum deum. ¶ Crisostomus super matth. Dyabolus autem sicut rationabiliter intelligi potest. non quasi obediens precepto recessit sed diuinitas xpi ⁊ spus sanctus qui erat in eo. excussit inde dyabolum. vnde sequitur Tunc reliquit eum dyabolus Quod ad nostram pfectam consolationem q; non tamdiu homines dei dyabolus temptat. quamdiu vult. Sed quamdiu xps permittit. Etsi enim permittit eum paulisper temptare. tamen repellit propter infirmam naturam ¶ Aug. ix. de ciui. dei. Post temptationem vox sancti angeli spiritibus immundis metuendi domino ministrabant. ⁊ p hoc magis magisq; innotescebat demonibus quanto esset. Vnde sequitur Et ecce angeli accesserunt ⁊ ministrabant ei. ¶ Crisostomus super matthe Non autem dixit descendentes angeli vt ostendat q; semp ad misterium eius erant in terris sed tunc precipiente dno recesserunt ab eo vt locus dyabolo adueniendi xpm daret. ne forte videns angelos circa eum non appropinquaret ad eum. In quibus autem rebus illi ministrabant scire non possumus veru ad sanationes infirmitatum an ad correctiones animarum. an ad effugationem demonum. que omnia p angelos fiunt

vnde eis faciendo ipe facere videt. Cñ manifestū ē
q̄ ñ ppē necessitatē ipotentie aī ei mīstrabāt. sī ppē
honorē potestatis ipius. nō em dī q̄ adiuuēt eum. sī
q̄ mīstrēt ¶ Grecē. i omel. Ex hijs aūt vidē ꝓsone
vtra q̄ naēa ostendit. ꝗa ⁊ hō ē quē diabolus temp
tat ⁊ idē ipe dī ē cui ab angel miserat ¶ Crīs. sup
matth. Hūc breuiter ꝓstringā. ꝗd significent xp̄i
temptationes. ieiunū ē abstīnētia vt male ¶ sumes ē
desiderū eius. vsus aī ē panis. Qui ergo peccatū
sibi querit ad vsū lapidem querit i panē. Respon
deat ergo diabolo ꝓsiluenti. ꝗa nō in solo vsu illius
rei viuit hō. sī i obsequio mādatoꝝ dei. Cñ vo qui i
flatus fuerit. q. sanctī. ductus ē. q. sup templū. ⁊ qñ
estimauerit se ꝓsistere i sanctimonij sūmitate ponit
ē supra pinnā templi. Et hec temptatio sequit̄ ꝑmā
q̄ victoria temptationis gr̄iationē opat̄. ⁊ fit causa
victōre. Deo vide q̄ xp̄s ieiunū vtero suscepit sup
templū aūt diabolus eū duxit vt eu ad abstīnētiam
laudabilem sponte ꝑcedas. Extolli aūt ad fastigium
sanctitatis nō acquiescas. fuge exaltationē cordis ⁊
nō patieris ruinā. Ascensio aūt mōtis ē ꝑcessio ad al
titudinē diuine gr̄ie. ⁊ gr̄e hui⁹ mūdi que de superbia cor
dis descendit. Tu g̃ volueris duces hien. qđ ē ascē
dere i montē. iapis cogitare de diuitijs ⁊ honoribꝫ
acquirendis. ⁊ tunc princeps mūdi gr̄am regni sui
tibi ostendit. Terras loca ꝓuidet tibi cās. vt si volu
eris illa ꝓsequi. huius ei negligēs ultionē dei ¶ Hy
larius. vicio aūt a nob calcatoꝝ diaboli capite ange
lor̄ ministeria ⁊ virtutū i nos celestiū officia nō defu
erāt ostendit. ¶ Rig de ocoz. euā. Lucas has temp
tationes nō eodē ordie ꝓsequens ē vñ icertū est q̄d
prius factū sit. vel⁊ regna terre prius demonstrata
sint. ⁊ postea in pinnā templi leuatus sit. an ecōuso
Nihil tamē ad rem cū oīa esse mānifestū sit ¶ Hylo.
Sed q̄ dicit Lucas magis videt sm̄ hīstoriā eē. sī
matth̄s has refert temptatōes sm̄ hō q̄ i adā facte sūt

¶ Rabanus. Postq̄ matheus de xl. diebꝫ ie
iunio ⁊ de temptatōe
xp̄i ⁊ de angelorū mi
nisterio narrauit conti
nuo subiecit dicens. cū
aūt audisset ihs quia
iohānes traditus eēt
¶ Crīs. sup matheum
Nme dubio a deo q̄a
in virum sanctū nemo
potest aliquid mīs tra
diderit eum deus. Se
quitur Secessit i ga
lileam scilicet de iudea
vt passionem suā opor
tuno tempore reserua
ret. deinde ut nobis fu
giendi piculum daret
exemplum. ¶ Crīs. m
omel. Non em accusa
bile est non proficere

Cum autē audisset
iesus q̄ iohānes tradi
tus esset. secessit in ga
lileā. ⁊ relicta ciuita/
te nazareth. uēit ⁊ ha
bitauit in capharnaū
maritimam in finibus
zabulon ⁊ neptaliz ut
adimpleret quod dīm
est p ysaiam ꝓphetam
Terra zabulō ⁊ terra
Neptalim via maris
trans iordanem Gali/
lee gentium populus
qui ambulabat in tene
bris vidit lucem ma/
gnam ⁊ sedentibus in
regiōe vmbre mortis
lux orta est eis.

seipm in ꝑiculum. sed i
cidentez nō stare virili
ter. Recedit etiā de iu
dea Judaicā iudiciū mi
tigās sit q̄dē ꝓphetam
splens. ⁊ magistros eius tetrarx piscari studens q̄
galilea nazarenē. Attende etiam qualiter ad gētes
abiturus a iudeis accepit cām. Eum cū ꝑcursorem
in vincula misissent. ipelūt ibm erāsire ad galileaz
gentiū ¶ Ilo. Ve aūt refert lucas. venit nazareth
vbi erat nutritus. vbi iterum in synagogam. vbi
legit ⁊ dixit multa ꝓpē q̄ voluert eū papitanē de mō
te ⁊ eūc descendit capharnaū. vñ mō ait matheus. Et
relicta civi. naza. ⁊ habi. capharnaū. ¶ Hero. Naza
reth ē i galilea vicus iuxta mōtem thabor. Capha
naum ē opidū in galilea gentiū iuxta stagnū Gena
zareth. ⁊ ideo dicit marinā ¶ Ilo. Addidit etiā in
finibus zabulō ⁊ nepthalim. vbi prima captiuitas he
breoꝝ fuit ab Assyrijs. vbi ergo prima legis oblivio
ē ꝑma euāgelij ꝓdicatio. ve ⁊ de loco. q. medio dif
fluerez ad gētes ⁊ iudeos. ¶ Remig Relict autē
vnā sez nazareth vt ꝑdicādo ⁊ miracla faciēdo plu
res illuminaret. In q̄ facto relict ꝓdicatorib exēplū
vt eo tēpe ⁊ ilt i loas studeāt ꝓdicare. qñ multos p
desse pñt. Sequē Vt adimpleret qđ dictū ē p ysaiam
ꝓphetam Terra zabulon ⁊ terra neptalim. m ꝓphe
ta habet. Prio tempe allewiata est terra zabulon ⁊
neptalim. ⁊ nouissimo aggrauata ē via maris trās
iordanē galilee gentiū ¶ Hero. sup ysaiā Pr autem
ꝑmo tpe allewiata esset ab onere peccatoꝝ q̄a i regi
one diuꝝ enbiū primū saluatoꝝ euangeliū ꝓdica
uit. nouissimo vo tpe aggrauata ē fides eoꝝ. plu
mis iudeoꝝ i errore pmanētibꝫ. mare aūt hic lacū
appellat Genazareth q̄ iordanē ifluēte efficit. i cui⁹
litore capharnaū ⁊ tyberias ⁊ bersaida ⁊ corozaim
site sunt. In q̄ maxīe regione xp̄s ꝓdicauit. vel sm
hebreos i xp̄m credentes hr due enbi zabulō ⁊ nep
talim ab Assyrijs capte fuit ⁊ galilea deserta ē quam
ꝓphā dicit esse allewiatā. eo q̄ peccata populi sustu
net. sī postea rliqui enbi q̄ habitabāt trās iordanē
⁊ i samaria ducte fuit i captiuitatē. ⁊ hoc inquirit.
Scripta nūc dicē. q̄ regiōis aī ꝓphus ꝑmū captiua
tus ē. ipa ꝑmam lucē ꝓdicantis viderit xp̄i. vel sm
Nazareos aduenientē xp̄o ꝑmo era zabulon ⁊ nep
talim ē ꝑbiseoꝝ errorib libata. postea p euāgeliū
apli pauli ingrauata ē. i. multiplicata ꝓdicatio i ter
minos gētiū. ¶ Ilo. Dic aūt i euāgelio diuīsi noīa
tim ad idē vbū reducunt. ita ⁊ era zabulon ⁊ terra
neptalim q̄ ē via maris que ē trās iordanē. sī ꝓphus
galilee gentiū q̄ ambulabat i tenebris ¶ Ilo. Hoc
aūt q̄ due galilee sūt vna q̄ dī iudeoꝝ ⁊ alia q̄ dī gē
tium. diuisū ē em galilea a tpe salomonis q̄ dedit. xx.
ciuitates i galilea Hirā regi Tyri q̄ ps dicta ē po
stea galilea gentiū reliqua iudeoꝝ. Vt legendum est
trās iordanē galilee gentiū. ita i quā vt populus q̄
vel sedebat vt ambulabat in tenebris lucem vidit.
nequaq̄ ꝑ vnā vt aliorū ꝓphetarū sī magnā scilicet
illius qui in euangelio loquit Ego sum lux mundi

Et qui habitant in regione umbre mortis lux orta est eis Inter mortem et umbram mortis hoc interesse puto. q mortuorum est q cum operibus mortis ad inferos prexerunt. Umbra aut mortis eorum est qui dum peccant nondum de hac uita egressi sunt. pñs eñ si voluerint agere penitenciã. ¶ Chr. sup mat. Vel in regione umbre mortis sedebant gentiles q colebant ydola et demones. Judei aut qui legis opa faciebant in tenebris erãt. quia dei iusticia nondum erat eis manifesta. ¶ Chr. in omel. Ve autẽ discas q neq lumen neq tenebras sensibiles ait de lumine dixit lumen magnũ qđ alibi dicit lumen verum. tenebras autem exponẽs. nominauit umbrã mortis. Deinde monstrãs q non ipi querentes inuenerunt sed deus ipsis apparuit dixit q lumẽ exortũ est et effulsit. non eñ prius ipi ad lumen cucurrerũt. Et eñ in ultimis malis homines erãt ante xpi presentiam. neq eñ ãbulabant in tenebris sed sedebant qđ signũ erat q nõ spẽrabãt liberari. Sic ei nescientes quo oportet progredi ita comprehensi a tenebris sedebant ita non potentes stare. Tenebras autem hic vocat errorem et impietatem. ¶ Rabanus Allegorice aut Johannes est vox precedens verbum et alij ppbete Postq̃ autem ppbia cessauit et ligata est. accessit verbum completis qđ pdicauerat vox. i. ppbeta. et secessit in galileam. i. de figuris ad veritatem. vel in galileam. i. in ecclesiam. vbi ẽ trãsmigrato de vicijs ad virtutes. Nazareth interpretatẽ flos. Capharnaũ villa pulcerrima. Relinquit ergo florem figura ruz quo fructus euangelij significabatẽ. Et venit in ecclesiam que est xpi virtutibus pulcra. Et maritima est quia in eta fluctuosi seculi posita quotidie cumulatur procellis psecutoꝝ. ¶ Raba Nephtalim et zabulõ et nepthali sita est. i. videns gemitus et gentibus. zabulon enim habitaculum fortitudinis dicẽ. qua Apostoli qui de iudea electi sunt fortes fuerunt. Nephtalim dilatatio. quia gentium ecclesia p orbem dilatata ẽ. ¶ Aug. de conseuan. Johannes autem euãgelista prius q̃ iret ibus in Galileã dicit de Petro et andrea et Nathanaele et de miraculo in cana galilee que oĩa ceteri euangeliste pretermiserunt id contrectantes finis narrationibus q ihesus reuersus sit in galileam. Unde intelligitur fuisse interpositus aliquos dies. quibus illa de discipulis gesta sunt que interponũtur a iohãne. ¶ Remig. Sed illud solertius attendendũ ẽ. quare iohannes dicat dñm isse in Galileam antequam iohannes missus fuisset in carcerem. Nam post vinum de aqua factum et descensũ eius in capharnaũ. et p̃ ascensum eius in Jerusalem dicit in euangelio iohis q rediit in iudeam et baptizabat. et nondũ erat missus iohannes in carcerem. Dic autem dicẽ q postq̃ traditus fuit iohannes. secessit in galileam. Et hoc quidem dicit Marcus. Nõ autem debet hoc contrarium videri. Nam iohannes primũ aduẽtum domini galileam descripsit. qui. s. fuit ante incarnationem iohannis. sed et de sẽdo aduentu alibi facit mentõz cum ait. q ihesus reliquit iudeam et abijt iterum in galileam. Et de hoc tantum secundo aduentu in galileã qui. s. fuit post incarnationem iohannis alij euãgeliste dicunt. ¶ Ex ecclesiastica hystoria Johannẽ eñ eradũ vsq̃ ad vltimũ pene vite sue tẽp̃ absq̃ vllius scripture indicijs euãgelium predicasse. sed cum eorum euãgelioꝝ ad ipm noticia puenisset. probasse quidẽ veritatẽ dictoꝝ dr̃ deesse tamẽ vidit aliqua et maxime que primo predicationis sue tempe domin⁹ gesserat. Certum est eñ q in alijs tribus euãgelijs hec videnẽ sola contineri que in eo gesta sunt anno quo iohannes bãptista vel inclusus est in carcerẽ ut putatur. Matheus eñ post temptationez xp̃i continuo subiecit. Audiens autẽ quia iohannes traditus esset. ic. Et Marcus similiẽ. Lucas vero priusq̃ aliquid de actibus xp̃i referat dicit q herodes conclusit iohannem in carcere. Rogatus ẽ ergo iohãnes apostolus ut ea que pretermerãt priores añ traditionem iohãnis saluatoris gesta conscriberet. Et ideo dicit in euangelio suo. Hoc fecit initium signorum ihesus.

¶ Exinde cepit ihesus p̃dicare et dicere Penitẽciã agite appropinquauit enim regnum celorum.

¶ Chr. sup matheum Ille debet xp̃i iusticiã predicare qui ventri suo eradicere potest qui seculi istius bona contemnit qui uanam gliã nõ desiderat. Et ideo dr̃. Exinde cepit ihesus predicare. i. ex quo temptatus famẽ uicit in deserto. uanitatem spreuit in monte. uanam gloriam repulsit in templo. Vel exinde cepit predicare. ex quo traditus est iohãnes. Nam si predicãte iohãne predicare cepisset. vilem redoluisset iohãnem et inueniretur p̃dicatio iohãnis esse superflua quãtum ad istius doctrinam sicut si vno tempe sol cum lucifero oriatur gratiam luciferi celat. ¶ Chr. in omelia. Ideo etiam nõ predicauit donec iohãnes in carcerẽ mitteret. ne ex hoc multitudo scinderet. propter quod etiam iohãnes nullum fecit signum vt per miracula omnes traherent ad xp̃m. ¶ Raban⁹. In hoc etiã docet ne quis ab inferiori psona sermonẽ cõtemnat vnde apostolus. Si cui sedenti reuelatũ fuerit prior taceat. ¶ Chr. sup matth. Sapienter autem inde p̃dicationis sue sumpsit initium. non vt conculcet iohãnis doctrinã. sed vt magis confirmet et testem eũ verum fuisse demonstret. ¶ Leo. In quo etiam estẽ die se eiusdem esse dei filium cui⁹ ille fuerat ppheta et ideo dicit. penitenciam agite. ¶ Chr. sup matheũ Non eñ statim iusticiam p̃dicauit quã omnes ognoscebant. sed penitenciã qua omnes indigebãt. Quis ergo ausus ẽ dicere volo bonus esse et non possum. Penitenda eñ est correctio ẽ voluntatis. Et si vos mala non terrent. vt. s. penitenciam agatis. vel bona delectent vnde sequitur Appropinquauit eñ regnum celorum. i. beatitudo regni celestis. acsi dicat. Parate vos p penitenciam quia appropinquauit tempus meredis eterne. ¶ Remig. Et notandum quia nõ dicit appropinquauit regnum Chananeorũ aut Jebuseoꝝ sed regnum celoꝝ. Hec eñ promittebat bona spualia et diuina regna celestia. ¶ Chr. in omel. Considerandum etiam q in hac predicatione nihil de seipo manifeste predicabat. qđ interim conuenienter erat. quia nondum de eo decentem habebant opinionẽ. Incipies

etiam nihil graue & onerosum dixit. sicut iobe dixit erat. securim & arborē malam & huiusmodi. Sed in pharisaio benigna posuit. regnū euāgelizans ¶ Leo. Quisquis aūt iohannē eradicē xp̄s mapit p̄dicare qa desinēte lege ꝙsequēter oritur euangelium.

Ambulans autem iesus iuxta mare galilee vidit duos frēs simonem qui vocat̄ Petrus & Andream frēz eius mittentes rethe in mare. Erant emm piscatores. & ait illis. Venite post me & faciaz vos fieri piscatores hominum Ac illi continuo relictis retibus secuti sunt eum Et procedēs inde vidit alios duos fratres Jacobū zebedei & Johannem fratrem eius in naui cum zebedeo patre eorum reficientes retia sua & vocauit eos. illi autez statiz relictis retibus & patre secuti sunt eum.

¶ Chrys. sup matheum Anteqūz xp̄s aliquid dicat vel faciat vocat apostos vt mbil illos lateat nec verborum xp̄i nec operū ve postmodum fiducialiter dicē possint. Nō possumꝰ que vidimus & audiuimus non loqui. hmc est qđ dr. Ambulans ihs iuxta mare galilee ¶ rab. maē galilee qđ stagnū Genezareth mare tyberiadis & lacus salinarū ¶ Solo. Decēt aūt p piscatoria vadit loca piscatores piscatur? Unde seq̄t. Vidit duos fratres simonem qui vocat̄ Petrus & Andream fratrem eius ¶ Remig. Videt autem non tam corpaliter q̄z spiritaliter ad corda eorum respiciens. Chrs. i omel. In medijs aūt operibus exītes eos vocauit. monstrans q̄ oībus occupationibꝰ sequelā suaꝝ preponere oportet. Und sequit̄ Relictentes retia in mare qđ quidē eoꝝ officio ꝓgruebat ꝓter qđ seq̄t Erant em piscatores ¶ Aug. in ser. de kalen. ianu. Non emm elegit reges aut senatores aut philosophos aut oratores imo elegit plebeios paupes indoctos piscatores ¶ Aug⁹. sup Johem Si em doctus eligeretur. Forsassis ideo se diceret electum. quia doctrina eius eligi meruit. Dominꝰ aūt nr ihs xp̄s volens superbos frangere ceruices nō quesiuit per oratorē piscatorē. sz de piscatore lucratꝰ ē imperatorē Magnus Cypriamꝰ oratorem. sz pnꝰ petrꝰ piscatorꝫ ¶ Chrs. sup matth. Future erat dignitatis grā aruchij ope ꝓpleeabant. nā sicut qui retia iactat in aquā. nescit quos pisces comphensurus est. sicut & doctor qui diuini sermonis retia iacit populum iactat nescit qui sint accessuri ad deum. sz quoscūq deus exspectauerit. illi adherent eius doctrine. ¶ Remig. De hijs aūt piscatoribꝰ loquē dns p Jeremiam dicens Mittam in vos piscatores meos & piscabunt̄ vos. vnde & hic subdit̄. venite post me ¶ Solo. Nō tā precibꝰ qđ affectu & imitatione & facā gꝰ vos fieri piscatores hoīm. ¶ Crisostomus super Matheum. faciam vos fieri piscatores hoīm. Id est doctores vt cum rete verbi dei comphēdatis hoīes de mūdo tempestuoso & periculoso. vbi hoīes nō ambulant. sed ferunt̄. qa diabolus cum delectatione compellit eos ad malo vbi alterutrum homines se cōmedunt. sicut pisces forciores deuorant uniores vt eramus facti vna in terra corpis xp̄i mēbra facti. ¶ Greg⁹ i omelia. Nulla autem Petrus & Andreas xp̄m miracula facere viderāt. mbil ab eo de p̄mio eterne retributōis audierāt. & tamē ad vnū dñi p̄ceptum hoc qđ possidere videbant̄. oblīti sunt. vnde sequit̄. At illi statim relictis retibꝰ secuti sunt eum. In quo affectū debēt potius pensare qđ censum. Multū em reliquit qui sibi mbil retinuit. multū dimisit qui cū re possessa cōcupiscentijs renūciauit. Sequētibꝰ ergo tāta dimissa sunt. quāta a non sequētibꝰ cupisci potuerūt. Exteriora em nostra dño quātūlibet pua sufficiunt. nec ꝑpendūt quātum i eius sacrificio. sz ex quāto pferat̄ estimationē qui ꝑ pecz regnum dei nō habet. sz tantum valet quātum habes ¶ Chrs. sup matheum Non autem predicti discipuli secuti sunt christum docturis cupientes honorem. sed ꝓfectus lucrum. Hoc habet em ꝑcepta ē anima hominis quāgrata est apud deum salus ipius & quāta est merces ¶ Chrs. i omel. Tamen igit̄ ꝓmissionem crediderunt. & ꝑ sermones quibus sunt capti crediderunt se alios posse piscari. ¶ Chrs. sup matth. Nec igit̄ cupientes secuti sunt christum relictis. In quo nos docuerunt. quia nemo potest terrena possidere & pfecte ad celestia peruenire. ¶ Solo. In hijs ergo datum est exemplum illis qui censum deserunt pro xp̄i amore. Subdit̄ autem exemplum eorum qui etiam carnales affectus pro deo postponūt. Unde dicitur. Et procedens inde vidit alios duos. Nota qa vocat binos & binos sicut alibi legitur. qꝰ misit binos & binos ad predicandum.

¶ Greg. i omel. Quatinus hoc nob̄ tactus innuat qa q̄ cantatem erga alterū nō habet. ꝑdicationis officiū suscipe nullatenus debet. Duo em sūt precepta caritatis & minus q̄z inter duos caritas habet̄ nō ꝓ ¶ Chrs. sup matth. Sup cantatem etiam fraternitatis ecce posuit fundamenta. vt ex radicibꝰ caritas exuberans quasi humor ascendat i ramis. & hoc super naturalem caritatem. vt nō solū ꝑ grām. sz etiā ꝑ naturam ipa caritas firmior habeatur. vnde dr Fratres sic enim scte deus. Et in veteri testamento super Noysen & Aaron fratres ponens edificatorem tabernaculum. Quoniam autem abundantior est gra noui testamenti q̄z veteris. ideo primum populū edificauit super vnam fraternitatem. hunc autem super duas. Jacobum inquit zebedei & Johannem fratrē eius i naui cum zebedeo patre eorum reficientes retia sua. quod est maxime pauperatis indicium. vbi enim reficiebant. qui noua vnde emere. non habebāt. Et quod ad maiorem pietatem eorum pertinet in tanta pauperate sic patri suo succurrebant. vt secum eum haularent in naui. nō vt ille istos adiuuaret in opere. sed vt isti illum cōsolarentur in presentia ¶ Crisostomus in omelia. Non parua est hec demōstratio virtutis. mopiam facile ferre. et mistis nutriri laboribus. colligam mucē amoris virtute. patrem habere secum & curare. ¶ Crisostomꝰ super Matheum. Estimare autem primos velociores ad predicandum. Quia retia mittebant.

Hos aũt quasi pigriores quia adhuc retia cõpo
nebant nõ sumus ausi· quia differẽtiã eoꝝ ognoscẽ
soliꝰ est xp̃s· Forte ergo illi propter Petrum dicti
sunt mittentes retia qui predicaturi euãgelium sed ñ
composuit· Hi aũt propter iohãnem componentes
qui euãgelium composuit Sequitẽ· Et vocauit eos
Erant eñ habitatione ciues· dilectione cõcordes· ar
dãdo pares· fraternitatis cõiũcti pietate Ideo sit
vocauit eos· ne tot bonis iunctos dissimit vocatõ
separee· ¶ Chrs· i omel· Vocando aũt mihi eis pro
misit sicut prioribus· obediẽtia eñ eoꝝ qui preue
nerant viam eis preparãt Sed ⁊ mulea de ipso au
dierãt· s· tanquã familiares ⁊ ꝙsanguinitate ꝙiũcti
Sequitẽ· Illa aũt relictis retro ⁊ pr̃e secuti sũt eum
¶ Chrs· sup matb· Tria eñ sunt que reliquere de
bet qui venit ad xp̃m· actus carnales qui ꝑ retia pi
scationis significãtẽ substãtiã mundialem que per
nauem ⁊ gentes qui ꝑ patrẽ· Reliquerũt ergo na
uem vt fierent ecclesiastice nauis gubernatores· re
liquerunt retia ut non pisces auferrent ad ciuitatẽ
terrenam· sꝫ homies ad celestem· Reliquerũt vnꝫ
patrem vt spirituales pr̃es eis fierent· ¶ Dõlanꝰ
Eis igitẽ artem ⁊ patriam domũ relinquẽtibus do
cemur xp̃m secuturi ⁊ secularis vite sollicitudie ⁊
paterne domus consuetudine non teneri· ¶ Remi
gius· Ꝺistice autem ꝑ mare designatẽ iste mũdus
ꝑter amaritudinem ⁊ fluctuationẽ· Galilea aũt q̃
interꝑtatur volubilis siue rota· significat mũdi vo
labilitatem Ambulauit igitẽ ihs iuxta mare dum ad
nos ꝑ incarnationẽ venit· quia non carnẽ peccati sed
similitudinẽ carnis peccati suscepit ex virgine Per
duos fratres duo populi designantẽ qui ab vno deo
pr̃e creati sunt quos vidit quãdo eos misericordiẽ re
spexit· Per Petrum eñ qui interꝑtatur agnoscẽs
⁊ dñ Symon· obediẽs· designatẽ iudaicus populus
qui ꝑ legẽ deum agnouit· ⁊ ꝑceptis eius obediuit·
Per Andream qui mẽpretatur virilis siue decor
intelligitẽ gẽtilis populus qui post agnitionẽ dei vi
riliter ihe ꝓmãsit Duo populos vocauit quãdo pre
dicatores imundum misit dicẽs· Venite post me· ⁊
relinquite deceptorẽ ⁊ sequimini creatorẽ· De vero q̃
etiam populo facti sunt hoĩm piscatores· i· ꝓdicatores
Relictis aũt navibꝫ· i· carnalibus desideriꝭ· ⁊ retibꝫ
· i· mundi cupiditatibus secuti sunt xp̃m· Per Jaco
bum etiam intelligitẽ iudaicus populus qui ꝑ cogni
tionem dei diabolum supplantauit· Per Johannẽ
gentilis populus qui sola gr̃a saluatus ẽ· Zebedeus
aũt quẽ relinquit· interꝑtatur fugitiuus siue labens
significat mundũ qui trasit· ⁊ dyabolum qui de cel
lapsus ẽ· Per petrũ etiam ⁊ Andream mittentes re
tia in mare designantẽ illi qui in prima etate dum de
naui corpis sui mittunt retia carnalis concupiscen
cie i mare huius seculi vocantẽ a dño Per Jacobum
⁊ Johannẽ reficientes retia designantẽ illi· qui post
peccata aut aduersitates veniũt ad xp̃m recuperan
tes que perdiderunt ¶ Rabanus· Due naues duas
ecclesias figurant· eam que ex circũcisione ⁊ eã que
ex ꝑputio vocata ẽ q̃libꝫ eẽ fidei sit Symõ deo obedi
ẽdo Petrꝰ peccatũ suũ agnoscẽdo Andreas virilẽ
labores patiẽdo Jacobꝰ vias supplãtãdo· ¶ Glosa

Et iohannes vt totũ gr̃e dei ascribat· Et ideo quasi
tantum vocatio pertinẽt· ꝑ quos predicatores dei qua
tuor mundi ꝑtes vocatos significat· ¶ Ꝺyonisius·
Vel i hoc futuroꝝ euãgelistarũ numerus p̃figuratẽ
¶ Remig· Per hos etiam quatuor virtutes prin
cipales designantẽ· Prudentia eñ refertur ad petrũ
ꝑter diuinam cognitionẽ· Justicia ad Andreaꝫ ꝑpẽ
opus virilitatem· Fortitudo ad Jacobum ꝑter dya
boli supplantationẽ tempnicia ad iohãnem ꝑter di
uine gr̃e effectum· ¶ Aug· de concor· euãge· Quo
mouere potest· quomodo iohannes dicat non in ga
lilea sed iuxta Jordanẽ Andream secutũ esse dñm
cum alio cuiꝰ nomen tacet· Deinde Petrum ab illo
nomen accepisse· Ceteri aũt tres euãgeliste de pisca
tione uocatos eos dicunt satis inter se conuenunt
maxime Matheus ⁊ Marcus· Nã Lucas Andreã
non nominauit· qui tamẽ intelligitẽ i eadẽ nau fuisse
Hoc etiam videt distare q̃ eñ Petro a dño dictuꝫ
esse ꝙmemorat· Lucas ex hoc iam homies eos capi
ens Q̃ Matheus ⁊ marcus ambobus dixisse nar
rant sed potuit prius Petro dici ꝑm Lucam ⁊ am
bobus postea ꝑm alios duos · Sed q̃ de Johanne
diximus diligenter considerandũ est cum ⁊ locoruꝫ
plurimum interfit ⁊ temporis ipius vocationis· Sed
intelligendum ẽ Petrum ⁊ Andream nõ sic vidisse
dñm iuxta iordanẽ· vt ei iam iugabiliter inhererẽt
sed tñ cognouisse quis esset· ⁊ cum miratos ad pro
pria remeasse· Forte aũt q̃ ꝑtermiserat recapitulat
quia sine vlla consequẽs temporis differentia dicit·
Ambulãs aũt iuxta mare cõ Quem etiã potest quo
bonos ⁊ binos seorsum eos vocauerit· sicut nazarat ma
theus ⁊ marcus cum Lucas dicat Jacobum ⁊ Jo
hãnem tãq̃ socios Potest admiuãdũ vocatos fuisse
⁊ simul subductis ad terram nauibus xp̃m secutos·
vnde intelligẽdum ẽ hoc primo esse factum q̃ lucas
insinuat· ⁊ eos ad capturam piscium ex more ꝓcessse
Non eñ erat dictum petro q̃ pisces nũq̃ esset cap
turus· cum post resurrectionem hoc fecerit· Sed q̃
homies esset capturus postea hoc factũ ẽ q̃ matheꝰ
⁊ marcus nazarẽ· Non eñ subductis ad terram na
uibus tanq̃ cura redeundi secuti sunt eum· sed tãq̃
iubentem vt sequerentur·

¶ Et circuibat ihesus totam galileaꝫ docẽs in Synagogis eorum ⁊ predicans euangelium regni ⁊ sanans omnem languorem ⁊ omnem infirmitatem in populo Et abyit opimo eius in totam syriam ⁊ obtulerunt ei omnes male habentes varijs languoribus ⁊ tormẽtis cõprehensos ⁊ q̃ demonia habebãt.

¶ Chrs· sup matheum Omnis rex pugnaturus cõtra aduersariũ prius congregat exercitũ ⁊ sic vadit ad pugnã· sic ⁊ dominus cõtra dyabolum pugnaturus prius cõgregauit apostolos· ⁊ sic cepit euangelium predicare Unde sequitẽ Et circuibat ihesus ꝛc Remigius i quo doctoꝝ vita instruitẽ· Ne eñ non sint pigri docẽ ꝑ hoc q̃ dicitur circuibat ihesus· ¶ Chrs· sup matheũ Nisi eñ

et lunaticos et para/liticos ⁊ curauit eos
et secute sunt eum turbe multe de galylea ⁊ de capoli et de ierosolimis et de iudea et de transiordanem

illi vē debiles ad medicum venire non poterant ipē sic studiosus medicꝰ arcubat grauiter egrotantes ⁊ dominꝰ quidē arcubat singulas regiones. q̄ autem sunt vnus rigidus pastores considerando debent circuire populi singulas passiones vt ad remediū passionis eoꝝ aliqꝰ medicamentum in ecclesia ꝓferatur.

¶ Remig. Ve aūt non sint acceptores psonaꝝ docentur predicatores p hoc q̄ subiūgit̄ tetrā galileā Ve aūt vacui nō discurrant docentur p hoc q̄ subdit̄ docens Ve aūt non paucis ſ; multis ꝓdesse studeant monent̄ p hoc qđ seq̄t̄ in synagogis ¶ Cnſ. in omet. Nunc etiam eos erudiebat. qđ nō est deo cōtrarius iudeis predicans ⁊ errorum predicatos sed consonās patri aduenit. ¶ Remig. vt aūt̄ non errores neq; fabulas sed salutaria predicent. docēt̄ur p hoc q̄ subdit̄. Predicans euāgeliū regni. Distat aūt inter docens ⁊ ꝑdicās. Docēs em̄ referē ad p̄sentia. predicās ad futura. docebat em̄ de p̄terito mādata. predicabat de futuris ꝓmissis ¶ Cnſ. super matth. Vel docebat iustitias naturales quas. s. ratō naturalis docet vt castitatē. humilitatē. ⁊ huiusmōi quas p seipsos omnes bona esse intelligūt de quibus necessaria ē doctrina. nō tm̄ ꝓpter manifestationem quātū n ꝓpter exercitationem cordis. Preualēte em̄ delectationib; carnalibus scientia iustitie naturalis quasi in oblionē deducta obdormit. Cū ergo cepit doctor rēpōdere carnalia mala. eius doctrina nō nouam scientiā introduxit. sed obliti ḡmouere fuit. Nec dicabat aūt euāgeliū annūciando bona que antea manifeste nec audierāt vt beatitudinē celestem mortuorum resurrectionem ⁊ huiusmodi Vel docebat interpolando ꝓpria de ipso. Euangeliū ꝑdicabat denūciando in se bona futura ¶ Remig. Vt aūt doctores doctrinam suā virtutib; emendare studeant. docēt̄ p hoc qđ subdit̄. Sanās omnē languorē ⁊ oēm infirmitatē in populo. Infirmitas quidem ē corporis languor aūt aīe ut ¶ Cnſ. sup matth. vel p languorē aīe aliquā passionē intelligim⁹. vt auaritiā libidinē ⁊ h⁹modi. Per infirmitatē aūt infidelitatē p quā aliqs infirmat̄ in fide. vel p languores intelligunt grauiores corporis passiones. p infirmitates autē leuiores. sicut aūt passiones corporales diuinitus virtute sanabat sic spirituales verbo pietatis. Primo aūt docet ⁊ postea sanat ꝓpter duo. Primo qđ ꝓmittit. qđ magis necessarium ē. verba em̄ pietatis efficiunt animam nō miracula. Deinde qđ verba p miracula cōfirmāt ⁊ nō econuerso ¶ Cnſ. in omet. Considerandū autem q̄ vbicūq; legis emulā ierodiadis fit. signa facere deus assuescit. pignora sue virtutis legē erubescēs suscepturus. hominē em̄ facturus mūdū creauit. ⁊ tūc illi legē in paradiso ꝓposuit. ⁊ q̄n Moe legē laturus erat magna signa ostendit. ⁊ sic iudeis legē laturꝰ ꝓdigia ostendit. ⁊ tūc legē dedit. ita ⁊ hic sublimē illam legē introducturus. miraculoꝝ demonstratiōe certificat. quā dicūt. Cum em̄ regnū q̄d ꝑdicabatur non apparebat ab apparentib; signis ipsum manifestat ut ¶ Glo. Sed quia ꝑdicatores debent hīre bonum testimoniū ab his qui foris sunt. ne si vitā despicit ꝑdicatio contemnat. Subdit̄ Et abiit opinio eius in tota syriam ¶ Rabanus Syria ē eis regio ab Euphrate vsq; ad mare magnū a capadocia vsq; ad egiptum in q̄ est ꝓuincia Palestina in qua habitant iudei ¶ Cnſ. in omet. Incēde aūt moderationē eum geliste quia nō vnūquēq; nob enarrat curatorum. sed binos vel copiosiores erāt scurrat signoꝝ. vñ seq̄t̄ Et obtulerūt ei oēs male habentes ¶ Remig. Per quos varias vult intelligi infirmitates si; leuiores. cū vō dicit. varijs languoribus ⁊ tormētis compleos. illos vult intelligi de quibus subinferē Et qui demonia habebant ¶ Glo. Languor diuturnus ētermentū morbus acutus. ut dolor lateris ⁊ huiusmōi Qui aūt demonia habebant. sunt qui a demōio vexabant̄. ¶ Remig. Lunatica em̄ dicti sunt a luna. q̄ dū mēstruis tempib; crescit ⁊ decrescit. ipi vexant̄ ¶ Hiero. Demones em̄ obfuscātes lunaria tempora creaturam infamare cupiebāt. vt in creatorē blasphemie redundarēt ¶ Aug. xxi. de ciuita dei. Illiciunt̄ tm̄ demones ad habitādū p creaturas. quas nō ipsi sed deus condidit delectabilib; p sua diuersitate diuersis nō vt aīalia cibis. s; vt spūs signis. que cuiusq; dispositioni congruūt. ¶ Raba. Paralitici aūt sunt eos pote dissoluta. Paralisis em̄ grece latine dr̄ dissolutio Sequit̄ Et curauit eos ¶ Cnſ. sup mathеum. cū in quibusdam locis dicat̄ multos curauit. hic simpliciter dicitur ⁊ curauit eos. signās q̄ omnes curauit Sicut ⁊ nouitius medicus interdum curat̄ omnes. ad se vemētes curat ꝓpter suā opinionē cōmendanda in ¶ Cnſ. in omelia Nullo autem eoꝝ fidem exquisiuit. quoniā nōdum virtutem siue demōstrationē dederat. ⁊ in aduemēdo ⁊ ferendo alongit̄ non paruam ostēderāt fidem. Sequit̄ Et secute sunt eū turbe multe ¶ Rabanꝰ. Que quadripartite sūt. Alij ꝓpter celestē magisteriū. vt discipuli. Alij ob curationem infirmitatum. Alij sola fama ⁊ curiositate volentes experiri an verum esset quod dicebat. Alij p mundiam volentes eū in aliquo capere ⁊ accusare Obstipice autem hyena imprecatur elata Galilea volubilis vt rota id ē diabolus ⁊ mundus qui ⁊ superbus est ⁊ anima semper rotatur. In quo fima xp̄i per predicationem minuit. Demoniaci em̄ sūt idolatre lunatici instabiles Paralitici pigri ⁊ dissoluti ¶ Glosa Turbe aūt que sequūtur dīm sunt de ecclesia que spiritaliter est galilea transmigrās ad vitia Et Decapolis decē ꝑcepta seruās ⁊ ierosolima ⁊ iudea. quā viso pacis ⁊ confessio illustrat. Et erāsiozomen qui a baptismo transiuit terrā promissionis intrat ¶ Remig. vel sequūt̄ dīm de galilea. id est de volubilitate mundi ⁊ Decapoli que ē regio decem verbiū ⁊ significat decalogi trangressores. ⁊ de ierosolima. quia. s. pr⁹ inuoxia pace detinebant̄. de iudea. i. de cōfessione diabolica. ⁊ deerāsiozdant̄ q̄ prius erant in paganismo constituti. s; transeuntes p aquā baptismi venerūt ad xp̄m.

Capitulum Quintum.

VIdens aũt Ihesus ẽbas ascendit in mõtem. Et cum sedisset accesserũt ad eum discipuli eius. Et aperiens os suũ docebat eos dicẽs. Beati pauperes spiritu quoniaz ipsorum est regnuz celorum.

¶ Crisf. sup mathæũ. Omnis artifex secundum professionez suã opportunitatem opens videns gaudet. Carpẽtarius ẽm si viderit arborem bonam concupiscit eam precidere ad opus artificij sui. Et sacerdos cum viderit ecclesiam suam plenaz gaudet ai? ea? ꝙ doleat. Ut doceat. Sic ꝙ dominus videns magnam congregatiõem populi exiciat? est ad docendum. Unde dicit. Videns aũt turbas ihesus ascẽdit in montem. ¶ Aug. de concordãcijs euangelistaz. Vel hic potest videri multas turbas vitare voluisse. ꝙ ob hoc ascendisse i montem. vt solis discipulis loqueret. ¶ Crisf. i omel. Per hoc autem ꝙ non in diuitate ꝙ foro sed i monte ꝙ solitudine sedit eruditur nos nihil ad ostentationẽ facere ꝙ a tumultibus abscedere ꝙ maxime cum de necessarijs disputare oporteat. ¶ Remigius. Hic ẽm sciendum ẽ ꝙ tria refugia legit dñs habuisse nauiz montem ꝙ desertum ad quoz alterum quociescuꝫ a turbis opprimebatur. conscendebat. ¶ Hiero. Nonnulli autem simpliciorum fratrũ putant dñm ea que sequũtur i oliueti monte docuisse qõ nequaqz ita ẽ. Ex precedẽtibus ẽm ꝙ sequẽtibus in galilea monstratur locus. quẽ putamus esse vel thabor vel quẽlibet alium montem excelsum. ¶ Crisf. sup mathæum. Ascẽdit aũt in montem. primo quidẽ vt impleret propheta Ysaie dicentis sup montem ascende tu. Deinde vt ostẽdat quoniam in altitudine spiritalium virtutũ ꝓficere debet qui docet dei iustitiam parẽ et qui audit. Heo enim potest in valle stare. ꝙ de monte loqui. Qui i terra stat. de terra loquere. Qui aũt de celo loquens. in celo ꝓficit. Vel ascẽdit i montẽ vt ostẽdat. ꝙ omnis qui vult discere misteria veritatis in montẽ ecclesie debet ascẽdere. de quo ꝓpheta mons dei. mõs pinguis. ¶ Hilarius. Vel ascendit in montẽ quia i paterne maiestatis celsitudine posit? celestis vite precepta constituit. ¶ Aug. de ꝑmone dñi i monte. Vel ascẽdit in montem. vt significet quia maiora erãt ꝑcepta iustitie que a deo data sunt ꝙ ꝓphetas populo iudeorum quem timore adhuc aliquam oportebat. Per filium aũt suũ maiora populo quẽ caritate iam cõuenerat liberari. Sequẽ. Et cum sedisset accesserũt ad eum discipuli eius. ¶ Hiero. Ideo aũt non stans sed sedens loquit̃. quia nõ poterant eum intelligere i sua maiestate fulgentem. ¶ Aug. i sermo. dñi i mõte. Vel ꝙ sedens docebat petit ad dignitatez magistri Ascẽderẽ aũ ut accesserẽ ad eũ discipli ei? vt audirẽ dis vbis illius bẽ ec esset corpe viciniores. ꝙ precepta implendis animo appropinquabãt. ¶ Rabã? Oblitice aũt fessio dñi icarnatio cuiꝫ ẽ quia nisi deus minus incarnatus esset humanũ gen? ad eum accedere non potuisset. ¶ Aug. de cons. euãgelistarum. Nouẽt aũt ꝙ matheus i monte dicit hunc habitũ esse sermonem a domino sedente. Lucas autem i loco cãpestri a domio stante. ¶ Hec igitur diuersitas facit videri alium fuisse illum alium istum. Quid ẽm prohibet xp̃m quedam alibi repetere que ante iam dixerat? aut iterũ facere que ante iam fecerat. Quãꝗ etiam possit illud occurrere in aliqua excellentiore ꝓ montis. primo cum solis discipulis dñm fuisse quãdo ex eis duodeam elegit. Deide cum eis descendisse non de monte. sed de ipa montis celsitudine i cãpestrem locum. vt in aliquã equalitatem quem lacere montis erat. ꝙ multos capere poterat. atꝙ ibi stetisse donec ad eum turbe congregarent̃ ac postea cum se dissset accessisse propinquius discipulos eius atꝙ ita illis ceteris ꝙ turbis ꝑsentibus vnũ habuisse sermonẽ quẽ matheus lucas ꝙ nazarenus diuerso nazarẽi modo sed eadem veritate rerum. ¶ Greg. iiij. moza. Sublimia aũt precepta domino i monte dicturo premittitur. Et aperiens os suũ docebat eos qui dudum aperuerat ora ꝓphetaz. ¶ Remig. Ubicuꝫ autem legitur dñs aperuisse os. inspiciendũ ẽ quia magna sunt que sequũtur. ¶ Aug. de sermo. domi in monte vel dicit aperiẽs os suũ ut ipa mora gmẽder aliquãto longiorem futurum esse sermonẽ. ¶ Crisf. i omelia vel hoc dicit vt discas qm̃ nũc ꝺdem docebat os aperiens in loquẽdo. nũc autem vocem que ẽ ab operibo emittens. ¶ Aug. in sermone dñi in monte. Siquis aũt pie sobrieꝫ considerauerit. inuenet in hoc sermone quãtum ad mores oportunos pertinet perfectũ vite xp̃iane modum. vnde sic ipe sermo concluditur. Omnis qui audit verba mea hec ꝙ facit ea. similabo eum viro sapienti. ¶ Aug. in de ciui. dei. Nulla aũt est causa philosophandi nisi finis boni. Quod autem beatum facit. ipe ẽ finis boni. Et ideo a beatitudine incipit dicens. Beati pauperes spiritu. ¶ Aug. i ꝺmo dñi in monte. Presumptio quidem spũs audaciaz ꝙ superbiam significat. vulgo etiam magnũ spm superbi habere dicunt̃ ꝙ recte. Nam spũs ventus vocatur quis vero nesciat superbos inflatos dici quasi vento distentos. Quapropter recte hic intelliguntur pauperes spiritu humiles ꝙ timentes deum. i non habentes inflatũ spiritum. ¶ Crisf. in omel. vel spm hic elationẽ ꝙ aim dicit. Quia ẽm sunt multi humiles nolentes rerum necessitate coacti. non est laus. vnde illos beatificat qui se ex electione humiliant. Ideo autem hic incipit. radicem euellens superbiam. quia hec fuit radix ꝙ fons malitie vniuerse contra quã ponit humilitatem. velut qꝺdam stabile fundamentum qua subiecta cum stabilitate alia superedificant̃. Hac aũt destructa pereunt quecũꝫ cõgregauerit bona. ¶ Crisf. sup mathæum. Ideo autem nõ dixit manifeste. Beati humiles spũ. vt sic humiles ostendas vt semp adiutorio dei sine mẽdicantes. vnde i greco dicit̃. Beati mẽdici vel egeni. Sũt ẽm multi naturaliter humiles ꝙ non ex fide qui non pulsant aduentoriũ dei. sed solum qui ꝑm fidem sunt humiles. ¶ Crisf. in omel. Vel quia pauper spũ hic dicit formidãtes ꝙ trementes dei visiones. quomodo dominus p ysaiam cõmẽdat

Quid aũt amplius q̃ simpliciter humiles. humiliũ eñ hic quidem mediocriter ẽ. hic aũt supabũdanter ¶ Aug. Superbi aũt appetant regna terraꝝ. sed humilium ẽ regnũ celoꝝ ¶ Cris. sup matheũ. Alia sic cetera vicia deponũt ad miseros. maxime tamẽ superbia. Sic ⁊ omnes virtutes moucũt i regnũ celoꝝ maxie eñ humilitas. ꝺa ꝓnum ẽ. vt qui se humiliat exaltet. ¶ Vero. vel beati pauper spiritu qui scilicz ꝓpter spũm sanctũ voluntarie sũt pauperes ¶ Ambro⁹ de offi. Inde autem maxie beatitudo iudicio diuino vbi erumna estimat humano ¶ Ylo. Paupib aũt i pãtu promittunt celi.

Beati mites quoniaz ipi possidebunt terrã

Ihe. Cris. sup Lucam Cum simplicitate contentꝰ fuero inops sup ẽ vt moyses meos temperem. Quid eñ mihi prodeſt carere secularibꝰ. nisi fuero mitis. Cõgrue igit̃ sequit̃ Beati mites ¶ Aug. Dives sũt qui ea diuine improbitatib⁹. ⁊ nõ resistunt i malo. sz vincũt in bono malũ ¶ Ambr. sup lucã Cauga ergo affectũ tuũ. ne nõ irascaris aut certe iratus ne peccaueris Preclaꝝ ẽ eñ motũ tempare ꝑfecto. nec motus viribus diuine cohibere iracundiã q̃s ommno non irasci. cũ plerꝙ istud leuius ꝺ foraꝰ estimẽt. ¶ Aug. Nixent̃ igit̃ ꝓmissa ⁊ diligant ꝓ terrenis ⁊ temporalibꝰ rebus Sed beati mites qm̃ ipsi hereditabunt terram de qua euelli nõ possunt. Illam mag̃ terram de qua i psalmo dr Portio mea i terra viuentiũ. significat eñ quãdã mirabilitatem hereditatis perpetue. vbi anima ꝓ bonum affectum tam q̃ loco suo requiescit. sicut corpus in terra. Et inde abo suo alitur. sicut corpus ex terra. ipsã ẽ requies ⁊ vita sanctorum. ¶ Cris. sup matheum. Vt terra hic sicut quidam dicunt. quãdiu ẽ in ꝺ statu ẽra mortuoꝝ ẽ. ꝙ vanitati subiecta ẽ Cũ aũt liberata fuerit de corruptione sit terra viuoꝝ vt mortales hereditent immortalẽ. alter exponẽtes legi quasi celum in quo habitaturi sunt sancti. dicat̃ terra viuoꝝ qꝺ quãtum ad infernorem regionẽ celũ ẽ. quãtum aũt ad supius celũ dr terra Alij dicunt quia corpus nostrum terra est ⁊ q̃s diu subiacet morti. terra ẽ mortuoꝝ. Cum aũt fuerit conformatum factum gloriose corpui christi erit terra viuoꝝ ¶ Hilarius. Dr hereditatem terre mitibus dominus polliceꝰ. id est eius corpis qꝺ ipe assumpsit habitaculum quia per mansuetudinẽ mentis nre habitat xp̃s in nobis. nos quoq; glorificat corporis eius gloria vestiemur ¶ Cris. in omelia. Vel aliter xp̃s hic spiritalibꝰ ꝓmissis sensibilia imiscet Cui eñ estimatur qui mitis ẽ oia sua ꝑdere. cõtra num promittat dicens ꝙ cum stabilitate sua possidet. q̃ nõ est ꝑditus. Qui autem aliter est mulcendus animam ⁊ hereditatem paternam perdit. Quia vero ꝓphia dixerat. Mansuetꝰ hereditabunt terram. a cõsuetis verbis contexit sermõem. Dicit etiam qui seipos possiderunt. hereditatem patris i futuro possidebũt Plus autem ẽ possidere terram. q̃s habere regnum celoꝝ. multa eñ habemus que statim amittimus.

Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur.

¶ Ambros sup lucã Cũ sis diues et sciaz te esse pauperẽ ⁊ miserũ memẽto q̃a peccatoꝝ es. lugeto peccata. vnde sequit̃ Beati qui lugent. Et bñ tertia benedictio est peccata deflentis quia ternarius est. que peccata condonat. ¶ Hilarius. Lugentes enim hic dicunt̃ non orbitates aut contumelias aut damna merentes. sz peccata vetera flentes ¶ Cris. sup matheum. Et qui sua quidem peccata lugent beati sunt. sed mediocriter. Beatiores autem sunt qui aliena lugent peccata tales conuenit esse omnes doctores ¶ Vero. Luctus eñ hic mortuoꝝ nõ pone cõmuni lege nature. sed peccatoꝝ ⁊ vitiose mortuoꝝ Sic fleuit Samuel Saulem ⁊ Paulus eos q̃ post immũdiciam penitentiam nõ egerunt. ¶ Cris. super matheum Cum autem consolatio sit lugentium. et salus luctus qui sua peccata lugent. ꝙ labunt̃ indulgentiam consecuti. ¶ Crisostomus in omelia. Etsi cet talibus sufficiat venia frui non terminat remunerationem in peccatorum remissione. sed ⁊ mulcatur facit partus pes consolationum. ⁊ hic i futuro Secundum enim maiores laboribus deus dat retributiones ¶ Crisostomus super Matheum Qui vero aliena peccata lugent consolabuntur. qui cum in seculo illa prouidentiam cognouerit dei ⁊ mallexerint q̃ qui peccauerunt. non fuerunt dei. de cuius manu nemo rapere potest. de eis luctu derelicto in sua beatitudine letabuntur. vel aliter ¶ Augustinus i sermone domini in monte. Luctus est tristicia de amissione carorum. Conuersi autem ad deum ea que i hoc mundo cara habebant. amittunt Non enim gaudent his rebus q̃bus ante gaudebant. ⁊ donec fiat in illis amor eternorum. nonnulla mestitia laudantur Consolabũtur ergo spiritusancto qui maxime propterea paracletꝰ nominatur. id est consolatorꝰ. vt temporalem amittentes eterna letitia perfruatur. Et ideo dicit Quoniam ipsi consolabuntur. ¶ Glosa. vel per luctum duo genera compunctionis intelliguntur. scilicet p miserijs huius mundi. ⁊ pro desiderio celestium. vñ filia caleb petiit irriguum superius ⁊ inferius. huiusmodi autem luctus non habet nisi pauper ⁊ mitis. qui cum mundum non diligat. ꝙ miser est. re cognoscit. ⁊ ideo celum concupiscit. conuenienter ergo lugentibus promittitur consolatio. vt qui existatus est in presenti. gaudeat in futuro. Maior est autem retributio lugentis q̃s pauperis ⁊ mitis. Plus enim est gaudere i regno q̃s habere ⁊ possidere. multa enim cum dolore possidemus. ¶ Crisostomus in omelia. Notandum autem ꝙ hanc beatitudinem cũ intentione quadam proposuit. Ideo non dixit qui tristantur. sed qui lugent. in quo etiam perfectionis sapientie magisterium dedit Si enim qui filios vel alios defunctos lugent. secundum illud tempus non desiderant pecuniam nec gloriam nec contumelias exacuuntur neq; aliqua alia passione capiuntur. Quomagis hec seruare debent qui lugent sua peccata.

¶ Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam quoniã ipsi saturabũtur.

¶ Ambro. sup lucam Postq̃ delicta defleui esurire mapio. Et sitire iustitiam. egẽ enim cum in graui morbo ẽ non esurit. vnde sequit̃ Beati qui esuriunt & sitiũt iustitiam. ¶ Hiero. Nõ nobis sufficit velle iustitiã nisi in tribe patriarchã. vt sub hoc exẽplo nũq̃ nos satis iustos. si semp esurire iustitie opa intelligamus. ¶ Cris. sup matth. Quoniã omne bonum quod non ex amore ipsius boni faciunt homines ¶ Ingratum est ante deum Esurit aũt iustitiã qui secundũz iustitiam dei desiderat cõuersari. Sitit aũt iustitiã qui scientiam eius acquirere cupit. ¶ Cris. i omel. Iustitiã aũ dicit vel vtrũ breuit̃ & particulare animae gerariã. Quia em̃ de misericordia dicturus erat pmonstrat qualiter misereri oporteat. quia non ex rapina neq; ex auaricia. vnde etiã qõ ẽ auaricie proprium scilicet esurire & sitire iustitie attribuit.

¶ Hilarius Sitientibus aũt & esurientib iustitiã beatitudinẽ tribuit significans extensam i dei doctrinã sanctoz auiditatem pfecta i celo sacietate repleri Et hoc ẽ qõ dicit̃ Quoniã ipsi saturabũt̃. ¶ Cris. sup matth scilicet largitate remunerãtis dei quoniã maiora erunt pmia dei q̃z sanctoz desideria ¶ Aug. Vel illo ibo saturabuntur in pãtia de quo dñs dicit. Meus cibus est vt faciam voluntatem patris mei q̃ est iustitia & illa aqua de qua quisq; biberit fiet in fons aque salientis in vitam eternã ¶ Cris. i omel. Vel i hoc terrenum premiũ determinat. quia ei esti maetur auaricia abundantes facere. Per contrariũ dicit q̃ iustitia hoc operatur. Qui em̃ iustitiaz cupit omnia cum stabilitate habet.

¶ Beati misericordes quoniã ipsi misericordiam consequentur.

¶ Olo. Justitia & misericordia ita pariter sunt vt altra ab altera debeat temperari Justicia em̃ sine misericordia crudelitas est. misericordia sine iustitia dissolutio. vñ p iustitiã misericordia subdit dicens. Beati misericordes ¶ Remi. Misericors dr quasi miser habens cor. quia alterius miseriaz quasi suã reputat. & de malo alterius quasi de suo dolet. ¶ Hiero. Misericordia hic non solum in elemosinis intelligit̃. sed in omni peccato facris. si alter alterius onera portemus ¶ Aug. Beatos aũt dicit esse qui subuenũt miseris quoniã eis ita rependit̃. vt de miseria liberentur. vnde sequit̃. Quoniã ipsi misericordiam consequent̃. ¶ Hilarius Intantum em̃ deus benuolentie nre in omnes delectat̃ affectu vt suam misericordiaz sic solus misericordibz prestarus. ¶ Cris. i omel. Videtur aũt esse equalis retributio sed ẽ multo maior. Nõ em̃ est equalis hũana misericordia & diuina. ¶ Olo. Merito ergo misericordibus misericordia impendit̃ vt plus accipiãt q̃z meruissent. Et sicut plus recipit qui vltra saturitatem habet q̃z ille qui habet tm̃ ad saturitatem sic maior ẽ gloria misericordie q̃z precedentium.

¶ Beati mundo corde qm̃ ipsi deũ videbunt.

¶ Ambro. Qui misericordiam defert. misericordiã amittit nisi mũdo corde misereat. Nã si in ãiã cãt nulli ẽ fruct. vñ sequit̃ Beati mũdo corde ¶ Olo. Conuenienter aũt sexto loco ponit̃ cordis mũdicia quia sexto die homo cõditus est ad ymaginẽ dei que quidem obtenebrata erat in homine p culpaz sed i mundis corde reformat̃ p gram Merito autez post pdicta sequit̃. quia nisi illa precedant mundum cor in homine non creatur. ¶ Cris. in omel. Oundos autem hic ait uel eos qui vniuersalem virtutẽ possident & nullius sibi malicie conscij sunt Vel eos qui in tempancia constitũt. que maxime necessaria est ad videndum deum. sm illud Pauli. Pacem sequimini cuz omnib & sanctimonia. sine qua nemo videbit deum. Quia em̃ multi misereñt quidem sed impudica agunt. monstrãs q̃ non sufficiat primũ. s. misereri. hoc de mundicia apposuit ¶ Hiero. Mundus aũt deus a mũdo corde conspicit̃. Templum em̃ dei non potest esse pollutum. Et hoc ẽ qõ dicit̃ qm̃ ipsi deum videbunt ¶ Cris. sup matth. Qui em̃ omnem iustitiam facit & cogitat. mente sua deum videt. qm̃ iustitia figura est dei deus enim iustitia ẽ. Secũdũ ergo q̃ aliquis emineat se a malis & faciat bona. secundum hoc deum videt aut pax aut amplius aut interdum aut semp scõm possibilitatem humanam. In seculo aũt illo mũdo corde deum videbunt facie ad faciem. non i specie & enigmate sicut hic ¶ Aug. in sermo. dñi i monte. Stulti aũt sunt qui deum videre istis exterioribus oculis querũt cum corde videatur sicut alibi scriptum est in simplicitate cordis querite illum. hoc em̃ est simplex cor q̃ mundũ cor. ¶ Aug. vlti de ciui. Si aũt tantum poterunt i corpore spirituali oculi etiam ipsi spirituales quãtum pũt isti quales nunc habemus. procul dubio p eos dr videri non poterit. ¶ Aug. in primo de trinitate Hec autem visio merces est fidei. cui mercedi pr fidem corda mundãt̃. sicut scriptũ ẽ. mundans fide corda eorum. hoc aũt probat̃ illa maxime sentẽcia Beati mũdo corde qm̃ ipsi deũ videbũt ¶ Aug. sup ge. ad lit. Nemo aũt videt deũ viuus ista q̃ mortalr vocãt̃ in istis sensibus corporis. Sed nisi ab hac vita quisq; funditus moriat̃. siue omino exierit de corpore. siue ita alienatus a carnalibus sensibilibus ut merito nesciat. sicut ait apostolus. Vtrum in corpore an extra corpus sit. non in illam subducitur visionem. ¶ Olo. maiorem aũt remunerationem isti habent q̃z primi. sicut qui in curia regis nõ solũ pranset. sed etiã facie regis videt.

¶ Beati pacifici quoniã filii dei vocabũt̃.

¶ Ambro. sup lucam Cum interiora tua vacua feceris ab omni labe peccati. ne dissensiones grauiores q̃z ex affectu tuo prodeant a te pacem incipe. vt sic pacem aliis feras vnde sequit̃. Beati pacifici ¶ Aug. xix. de ci. Est autem pax tranquillitas ordinis Ordo autem ẽ parium dispariũq; sua loca tribuẽs dispositio. sicut aũt nemo ẽ qui gaudere nolit. ita nemo est qui pacẽ habere nolit. quãdoquidem ipsi qui bella volũt nihil aliud q̃z ad gloriam pacem cupiunt bellando gerunt̃ ¶ Hiero. Pacifici aũt dicunt̃ beati qui primũ i corde

suo deinde ⁊ inter fratres dissidentes faciunt pacem
Quid enī pdest alios p te pacari · cum in tua anima sint bella viciop · ℣ Aug · in ser · do · in monte · Pacifici aūt i semetipis sunt · qui omnes animi sui motꝰ pponētes ⁊ subiacentes rationi carnalesq; concupiscentias habentes edomitas fiunt regnū dei · in q̄ ira ordinata sūt oia · vt qđ ē i hoie pcipuū ⁊ excellēs imperet cetera reluctantia · que sunt nob̄ beligsq; communia · acq; isip̄n qđ excellit i hoie id ē mēs ⁊ rō subiaciatur potenti · qđ ē ipsa veritas filius dei · neq; enī impare inferioribo potest · nisi superioribo subiacaē · Et hec est pax que daē in terra hominib̄ bone voluntatis ℣ Aug · in li · recractionū · Non tamē cuiq; pacifico venire potest i hac vita vt lee repugnāte legi mentis · omnino non sit i mēbris · Sed hoc nunc pacifici agunt do nādo concupiscentias carnis · ut ad pacē plenissimā q̄q; veniaē ℣ Chr̄s · sup matheum Pacifici aūt ad alios sunt · nō solū qui inimicos i pace reconciliant · sz etiā illi qui inemores malop diligunt pacem Pax enī illa beata ē que i corde posita ē · nō tm̄ verbis · Qui autem pacem diligunt · filij sunt pacis ·

℣ Dylarius Pacificop aūt beatitudo adoptio nis ē mercedis · Et ideo dī · Quoniam filij dei vocabuntur Parens enī oim deus vnus ē neq; aliter transire in nūcupationem familie eius licebit nisi fraterne mutuam caritatis pacem viuam° ℣ Chr̄s · in omelia · Vel quia pacifici dicuntur qui nec litigant nec odium admittē · sed ⁊ congregant litigantes rectē filij dei vocabunt̄ · quia vnigenitus hoc ē opus cōgregare dispersa ⁊ pacificare contraria se preliantia · ℣ Aug · Vel quia in pace perfectio ē vbi nihil repugnat · pacifici filij dei dicunt̄ · quoniam nihil resistit deo · Et vtiq; filij dei similitudinem patris debent habere ℣ Ilo · Quia ergo dignitatem habent pacifici · Sicut qui filius regis dicē in domo regia summus est · Septio autem loco beatitudo hec ponē · quia in sabbato vere requa dabit̄ vera pax · sex etatibus transactis ·

℣ Beati qui persecutionem patiunt̄ pter iustiam quoniā ipsoꝝ est regnum celorum

℣ Chr̄s · in omelia · Postica pacificorum beatitudine ne aliquis existimaret q̄ semp pacem sibi querere sit bonum subdit · Beati qui persecutionem patiunt̄ pp̄ē iustiam · hoc ē pter virtutem pter defensionem alioꝝ · pter pietatem · Justitia enī consueuit pro omni virtute anime poni nere · ℣ Aug · in ser · do · in monte · Pace enī mentis eius constituta ac firmata quascūq; psecutiones ille qui foras missus est foris secus concitauerit · augt gloriam que secundum deū ē · ℣ Hiero° · Signanter autem addidit pter iustiam · Multa enī pter sua peccata psecutionem patiunt̄ ⁊ non sunt iusti · Similiq; considera q̄ octaua vere circumcisionis beatitudo martirio terminetur ℣ Chr̄s · sup matheū · Nō autem dixit · Beati qui a gētilibus psecutionem patiunt̄ · ne putes illum solum beatum qui psecutionem patiē pter ydola nō colenda · Deo ⁊ q̄ ab hereticis p

secutionem patitur pter veritatem non relinquēdā beat° est · quia pter iustitiā patiē · Sed ⁊ siquis ex potentibus qui xp̄iani videntur · fortitā pter sua peccata correctus a te fugerit te psecutus · beatus es cum Jobe baptista · Si enī verum ē q̄ pbete martires sunt qui a suis occisi sunt · sine dubio qui pter caulam dei aliquid patitur · etsi a suis patitur · mercedem maioris habet Et ideo nō potest scriptura personas persequētium · sed solam caulam psecutionis · vt ñ aspicias · q̄s te psequē sz pp̄ē q̄d · ℣ Dylar · Hic ergo ad postremū eos i beatitudine numerat · quia omnia pro xp̄o patit qui iustitia est pronus affectus est · bis igit̄ ⁊ regnum seruaē · qua i contemptu seculi sunt paupes spiritu · Unde dicit · Quoniā ipsoꝝ ē regnū celoꝝ · Aug · Vt octaua beatitudo tāq; ad caput redit · quia plumatū pfectumq; ostendit · ⁊ probat Ita q̄ in prima ⁊ in octaua nominatū ē regnū celoꝝ · Septem enī sunt que pficiunt nam octaua declarificat · ⁊ pfectum demonstrat · vt per hos gradus pficiamur ⁊ ceteri tanquā accipiatur rursus exordium ℣ Ambrosi° super Lucam Vel aliter primū regnū celoꝝ sanctis propositum ē i absolutione corporis · secundum post resurrectionem esse cum xp̄o · Post resurrectionem tuam terram inopes possidere absoluens a morte · ⁊ in ipsa possessione consolationem repias · Consolationem sequē delectatio · delectationi diuina miseratio Qui autem miseretur dominus eius vocat ⁊ sic vocatus videt vocantem Qui aūt deū videnti · in eius diuine gratiarum assumiē · ⁊ tunc demū quasi dei filius celestis regni dulcedine delectatur Merito igitur inopes Hic repletur ℣ Chr̄s · in omelia · Misericordes autem misericordiam consequēt̄ur · Si secundum vnamquāq; beatitudinē regnum non audis · quia cū dicat · consolabuntur misericordiam consequēt̄ur ⁊ cetera huiusmodi · Per hec vniuersa nihil aliud q̄ regnum celorum occulte insinuat · vt nihil sensibile expectes · neq; enim beatus° est qui i bis coronatur · que cum presenti vita dissoluunt̄ ℣ Aug° · Diligēter autem attendendus est numerus harum sententiarum · Bis enim septem gradibus cōgruit operatio spiritussancti septiformis qui Ysaias describit Sed ille a sumo huc ab imo quia ibi docetur filius dei ad ima descensurus · hic homo de imo ad similitudinem dei ascēsurus · In bis primus est timor qui congruit hominibus humilibus de quibus dicit Beati pauperes spiritu · id est non alta sapientes · sed timentes · Secunda est pietas que convenit mitibus · Qui enim pie queret · honorat non reprehendit non resistit · quod est mitem fieri · Tercia est sciencia que conuenit lugentibus qui didicerunt malis nūc vmbri sunt que quasi bona petierūt · Quarta que est fortitudo congruit esurientibus ⁊ sitientibus quia desiderantes gaudium de veris bonis laborant · a terrenis cupiētes auerti Quinta cōsilium conuenit misericordibus quia vnicuique remittendum est de cunctis malis eius · dimittere aliis ⁊ dare · Sexta est intellectus ⁊ conuenit mundis corde quia purgato oculo possūt videre quod oculus nō videt · Septima est sapientia que conuenit pacificis in quibus nullus motus est rebellis sed obtemperant spiritui

Unum aūt ꝑmiū qđ est regnum celoꝝ varie nōmia tum est In primo sicut oportebat positum ē regnū celorum· qđ ē ꝓfecte sapientie initium· Acsi diceret· initium sapiencie timor dñi· Cuius hereditas tam qꝫ testamentum ꝑtis cum pietate querentibꝫ· lugētibꝫ consolacio tamqꝫ sicientibꝫ quid amiserunt & i quibꝫ mersi sunt· Esurientibꝫ saturitas tamqꝫ refectio laborātibus ad salutē· Misericordibꝫ misericordia tamqꝫ optimo consilio ventibꝫ· ve hec nos exhibeat qđ exhibent· Cundis corde facultas videndi deum tamqꝫ purum oculum ad intelligenda eterna gerentibus· Pacificis dei similitudinē· Et ista quidem i hac uita possunt complen· sicut completa esse in aplis credimus· nā qđ post hanc vitam promittitur nullis verbis expoi potest·

6 ¶ Beati estis cū maledixerint vobis homines & ꝓsecuti vos fuerint et dixerint omne malū adūsus vos mētientes ꝓpter me Gaudete et exultate qm̄ merces vestra copiosa ē in celis Sic em̄ ꝓsecuti sūt ꝓphetas qui fuerūt ante vos

¶ Rabanꝰ supiores sententias generaliter digerebat· iam incipit loqui presentes compellans predicens eis persecutiones quas ꝓ nomine eius passuri erāt dicens· Beati estis cū maledixerint vobis homines· & ꝓsecuti vos fuerint· & dixerint oē malum aduersus vos ¶ Aug· Quem autem posset quid interesse qꝫ ait· Cum vobis maledicent· & dicent omne malū cum maledicere hoc sit malum dicere· Sed aliter ē maledictum iactatuz cū contumelia cozaz illo qui maledicit· Aliter cum absentis fama ledit· ꝓsequi autem ē vim inferre vel iniuriā ꝓpetere· ¶ Cnſ· sup matheū Si autem verū ē qm̄ qui calicē aque porrexerit merces eius nō perit Consequētur qui vel vnus leuissim verbi iniuriaz fuerit passus vacuus non erit a mercede· vt autem blasphematus sit beatus· duo cōuenire debent· vt & mendaciter blasphemet· & ꝓpter deum· alioqn si vnū defuerit non ē beatitudinis merces· Et ido dicit mē tientes ꝓpter me ¶ Aug· Quod ꝓpter illos addidit puto qui volunt de ꝓsecutionibꝫ & de fama sue turpitudis gloriari· & ideo dicere ad se ptinere xp̄m qꝫ multa de illis dicunt mala· cum & vera dicant quādo & de erroze illoꝝ dicunt Etsi aliquādo falsa iactant· nō tñ ꝓpter xp̄m ista patiunt· ¶ Gregꝰ sup ezechielem· Quo aūt potuit obesse si homines vobis derogēt & sola vos cōscientia defendat Sed tamē linguas detrahentium sicut nostro studio non debemus excitare ne ipi peiores ita ꝓ suam maliciam exercitatas debemus equanimiter tolerare· vt nobis mentem erigat· vnde & hic dicit Gaudete & exultate qm̄ merces vra copiosa ē in celis· ¶ Ylo· Gaudere mentem quidem & exultare corpe· qz merces vra non tantū magna ē sic alioqn si & copiosa ē in celis ¶ Aug· nō hic celos puto dici supiores pres huius visibilis mūdi· non em̄ merces vra i rebus visibilibus collocanda est· sed i celis dictum puto i spiritalibus firmamētis vbi habitat sempiterna iustitia Venaunt ergo iam ista mercede qui gaudent spiritalibus bonis Sed ex omni pte ꝓficietur cum mortale hoc induent imortalitatem· ¶ Ihero· gaudere igitur & exultare debem⁹ ve merces nobis i celestib⁹ prepetur· hoc qui vanam sectat gloriā· implere non potest ¶ Cnſ· super matheū Quia quātum aliquis letat de laude hoim tantum de vitupatione tristat· Cui vero gliam concupiscis i celo· obprobria nō ties i terris ¶ Gregꝰ sup ezechielem Aliqn̄ tamen detractatores debem⁹ compescere· ne dum de nobis mala dissemināt eoz̄ qui audire nos ad bona poterant corda innocentum corrūpant· ¶ Glosa Non solum autem premio sed etiam exemplo eos ad patientiā prouocat cum subdit· Sic em̄ ꝓsecuti sunt ꝓphetas qui fuerūt ante vos ¶ Remigꝰ Pagnā em̄ cōsolationē accipit homo in tribulatione positus· dum recordatur passiones aliorum a quibus exemplum patientie accipit· acsi diceret· mementote quia illius vos estis aplis cuiꝰ & illi fuerūt ꝓpter ¶ Cnſ· i omel· Simul ē & misi nuat coequalitatem sui honoris ad ꝓmi· acsi dicat sicut illi ꝓpter ꝓmi ita & vos ꝓpter me patiemini Cum etiam dicit prophetas qui fuerunt ante vos monstrat & ipsos ꝓphas iam factos ¶ Aug· Persecutionē aūt hic generaliter posuit & in maledictis & in lacerationē fame·

¶ Vos estis sal terre quod si euanuerit in quo salietur ad nichilū valet vltra nisi ut mittat foras & conculcet ab hominibus·

¶ Cnſ· i omel· Quia excelsa ꝑcepta discipulis dederat ne non dicerent qualiter poterimus ea seruare eos laude mitigat dicēs Vos estis sal terre in quo monstrat qꝫ ne cessamo hoc muniginon em̄ pro vra vita aut pro vna gente· sꝫ pro vniuerso mūdo vos mitto etsi alios mordentes mala audiatis gaudete· hoc em̄ ē opus salis· mollia mordicare· Quare alioꝝ male dicta nichil vobis nocet sed est testis vestre virtutis ¶ Ysla· Est autē hic ꝓprietas querenda dictorum quā apostoloꝝ officiuz & ipius salis natura mōstrabit· hoc igitur i omnē vsum humāi generis effectū incorruptionem corpibus quibus fuerit aspersit imparat & ad omnē sensum condit⁹ saporis aptissimuz est· Apostoli aūt sunt rex celestium predicatores & eternitatis velut sapores mentes sal terre nūcupant· qua ꝓ virtutem doctrine quasi salientes eternitatis corpa seruant· ¶ Remigꝰ· Sal etiam ꝓ aquam & ardorem solis & ꝓ flatum venti in naturam alteraz cōmutat· sic & apostolica vir ꝓ aquam baptismi & ardorem dilectionis & flatum spūssancti in spiritalē regenerationem cōmutati sunt· Sapiēcia aūt celestis ꝑ apostolos predicata exiccat humores carnalium operum· aufert fetorem & putredinem male conversatiōis & germē libidinose cogitationis Et illum de quo dicit ꝓphta· vermis eoꝝ nō morietur· ¶ Remig· Sunt apli sal terre· & hoim terrenoꝝ qui amando terram terra vocant· ¶ Ihero· Vel apli sal terre appellant· quia ꝑ illos vniuersum hoim conditur genus· ¶ Cnſ· sup matth· Doctor em̄ cum fuerit omnibus

¶ Vos estis lux mūdi Non potest ciuitas abscōdi supra mōtem posita neq accēdunt lucernam et ponūt eum sub modio sz sup candelabrū ut luceat ombus qui in domo sūt Sic luceat lux vestra coram hominbz ut videant opa vra bona et glorificēt patrē vrm qui in celis est.

precipuis virtutibus ornatus tunc ē quasi optimum sal. ⁊ totus populus de illo cōdiē videndo eum ⁊ audiendo. ¶ Remig. Et sciendū quia nullū sacrificiū offerebaē deo i veter testamento nisi prius cōdiret sale. qa nullus potest laudabile sacrificiū deo offerre absq; sapore celestis sapientie. ¶ Hyla. Vel qa conuersiom homo subiacet. ideo apostolos sal terre nūcupauit monet in tradite sibi potestate virtute ḡsistere. cum subdit. Quod si sal euanuerit. in quo saliet. ¶ Hiero. id ē si doctor errauerit. q alio doctore emendabit. ¶ Aug. Si vos p quos condiendi sūt populi mei p̄secutionū tempaliū amissis regna celoz. qui erunt hoies p quos vobis error auferaē Alia ira habet. Si sal insatuatum fuerit. ostendens fatuos ee iudicandos qui tempaliū bonoz vel copiā sc̄ātes ut iopiā meruēes amittūt eēna q nec dari p̄t ab homīb nec auferri. ¶ Hyla. Si aē doctores ifa tuati nil saliant. ⁊ ipsi sensu accepti saporis amisso vnificare non possunt corrupta reddunt imutabiles. Unde sequit Ad nihilū valet vltra. nisi ve mittaē foras ⁊ conculcē ab homīb. ¶ Hiero. Exemplū de agriculturā sumptū ē. Sal em̄ ve i pdimentū caboz ⁊ ad siccandas carnes necessariū ē. ita alium vsum non habet. Certe legimus in scripturis vrbes quasdam ira victoriū sale seminatas vt germen nullum ipsis orieē. ¶ Hylo. Postq; ergo illi qui capiēa sūt alioz. defecerint. nulli vtui apti sunt. nisi ad hoc ut mittaē foras ab offitio docendi. ¶ Hyla. Vel etiā de ecclesie promptuarijs proiecti pedibz incedentiuz conterant. ¶ Aug. Non aūt calcat ab homīb qui patiē p̄secutionē. sed qui p̄secutionē timendo ifatuat. Calcari em̄ nō p̄t nisi infenor. Infenor aē nō ē. qui q̄libet corpe mlta i ēra sustineat. corde tñ i celo fixo ē.

¶ Qnf. sup matheum. Sicut doctores p̄ter bonam conuersationē sūt sal quo populus condit ita p̄ter verbum doctrine sunt lux qua ignorantes illuminant. Prius autem est bene viuere q; bene docere. ⁊ ideo postq; apostolos dixerat sal. consequēē vocat eos lucem dicēs Vos estis lux mundi. Vel qua sal i eo statu teneret rē. ne ad deum putrefieret. lux autem ad melius pōt illustrā do p̄ter qđ apli dicti sunt p̄ius sal p̄ter iudeos ⁊ p̄opter populum xp̄i anū a quibus deus cognoscit. quos seruat in dei scientia lux aūt p̄ter gentes quas ad scientie lumen p ducunt. ¶ Aug. Opter aūt hic mundū nō celū ⁊ terram. sz hoies qui sunt i mundo intelligi. vel qui diligunt mundū. quibus illuminādis apli missi sunt. ¶ Hylarius. Natura em̄ lumis ē vt lucē quocūq; circūferaē emittat illaēq; edito tenebras interimat luce illumināte. Aīe mūdus extra ognitionē dei positis obscure tenebrat ignorāde tenebris cui per apostos sciente lumen inuehit. ⁊ cognitio dei claret. Et de parvis eoz corpusculis quocūq; insistunt. lux tenebris ministrat. ¶ Remi. Sicut aē sol emittit radios suos ita ⁊ dominus q; est sol iustitie direxit apostos suos ad effugādas hūani generis tenebras. ¶ Qnf. in omelia Intelligē aūt q; magna eos p̄mittit. vt qui i regione p̄pria cognita non erāt. ad fines orbis terraz eoz veniret fama. Nec p̄secutiones q̄s dixerat eos potuerūt occultare. sz p̄pter hoc magis p̄clari reddunt. ¶ Hiero. Nec aūt apostoli abscondiē ob metum. sz cota libertate se p̄dāt docet eos fiducā p̄dicandi cum sequēter dicat. nō potest ciuitas abscondi supra montem posita. ¶ Qnf. in omel. Per hoc etiā eos docet esse sollicitos de p̄pria vita quasi in oculis oīm positos. sicut ciuitas que ē supra montem posita. vel lucerna supra candelabrū lucens.

¶ Qnf. super Matheum. Nec aūt ciuitas ecclia sanctoz ē. vt qua dr̄ gloriosa sunt dicta de te ciuitas dei. Quies eius sūt oēs fideles de quibz apostus. vos estis ciues sanctoz. Nec ergo ciuitas posita ē supra mōtē xp̄m de q̄ Daniel. lapis abscisus sine manibz factus ē mons magnus. ¶ Aug. vel posita ē supra nōtem id ē supra magnā iustitiā. quā significat mons. quo disputat dñs. ¶ Qnf. sup matth. Non potest ergo ciuitas abscondi. posita supra montem. eam si ipa voluerit. Oēs em̄ q ea portat. facit ea omnib manifestā. sic ⁊ apli ⁊ sacerdotes qui fundam sumi xp̄o. nō possunt esse abscōditi. etiā si voluerint. quia xp̄s eos manifestat. ¶ Hylarius. vel ciuitatem cuiusnem quā assumpserat nūcupat. qa in eo p naturam suscepte corpis quedā humani generis segregatio cōtineē. ⁊ nos p cōlocatum carnis sue sumus habitaculi. Abscondi ergo nō potest. quia i altitudine positus celsitudis dei admiratione operū suoz offertur omnibus contemplandus. ¶ Qnf. sup matheum. Quare aē sanctos suos xp̄s manifestet. ⁊ non sinat eos esse absconditos. p alterā ogationē oīndit. cum subdit neq accēdūt lucernā. ⁊ ponūt eā sub modio sz supra candelabrū. ¶ Qnf. i omel. vt p hoc qđ dixit p̄ē ciuitas abscondi demōstrauit suā virtutem. In hoc aūt qđ subdit neq accendūt lucernā. eos monuit ad liberā p̄dicationē acsi diceret. Ego qđē lucernā accendi. vestri aūt erit studiū eam mittere ardentem nō solū p̄ter vos sz p̄ter alios q illuminabunē. Et ⁊ p̄ter gram dei. ¶ Qnf. sup matth. Lucerna ē verbum diuinū de q dictū ē. Lucerna pedibz meis verbum tuū. Accēdentes lucernā sūt pater ⁊ filius ⁊ spūs sanctus. ¶ Aug. Quid aē putamus dictū esse. ⁊ ponit eā sub modio. vt occultatio em̄ lucerne accipienda sit. tāq; si dicēt. Neo accēdit lucernā ⁊ occultat eā. an aliq̄d etiā modius significat ut hoc sit ponere lucernā sub modio. supiora facere corpis gmoda q̄ p dicationē vtilia. Sub modio g̃ lucernā pōit. q̄ lucē doctrine bone gmodis tempalibz obscurat ⁊ tegit. Et bene modius dicitur res corporalis siue gestio retributionem mensure. qua ea quisq; recipit que gessit in corpore. Siue qua temporalia bona de corpore peraguntur arca dierum mensuram quam significat modius. mchoantur ⁊ transeunt. Certa

Caverna vō ⁊ spīritualia nullo tali fine cohercētur
Sup candelabrū aūt lucernam ponit· qui corpus
suū mīsterio verbi subdit· vt supior sit predicatio
veritatis· Et infenor seruitus corpis· Per ipsam
eñ corpis seruitutem excelsior lucet doctrina· duz p
vocem ⁊ ceteros corpis motus bonis opibus mī
nuatur discentibus· ¶ Crīs· sup mathū· Vel modī
sunt homies mundiales qm̄ sicut modī desup quidē
vacui sunt· de subtus aūt plem sic oēs mundi ama
tores i rebus spiritualib⁹ insensati sunt· In terrenis
aūt sapientes· Et ideo quasi modius verbum dei te
nec abscondatū· qm̄ propter aliquā cām terrēam· ver
bum dei nō est auctus palam prologu· nec fidei veri
tatem· Candelabrū est ecclesia que baiulat verbum
vite ⁊ oīs ecclīasticus vir· ¶ Hylarius· Vel sīna
gogam dīs modio companie que susceptos fructꝰ
ira se tm̄ receptās· certū modū dīuise at dimīse ob
seruancie continebat· ¶ Ambro· sup lucam Et ideo
nemo fidem suam intra mensuram legis includat· sz
ad ecclīā conferat· in qua sepultorum spūs reluces
gra· ¶ Beda i omel· Vel ipe xps accendit lucernā
qui ecclam humane nature flamma sue diuinitatis
implenit· quā nec credentibus abscondere nec modio
supponere· hoc e sub mīsura legis includere· vel iera
vnius gentis terminos noluit cohibere· Candelabꝝ
ecclesiā dicit· cui lucernā suppositit qua nris i frō
tibus fidem sue incarnationis affixit· ¶ Hylarius·
Vel lucerna xpi pone i candelabro· i· i ligno p pas
sionem suspensa· que lumen eternū ē m ecclesia habi
tantibus p̄bitura· Et ideo dicit· vt luceat omnibus
qui i domo sunt· ¶ Aug⁹· Siquis enim domū vult
acapere ecclesiam· non est absurdum· Vel domus
est ipe mūdus· pter id qđ supius ait· vos estis lux
mundi· ¶ Hylarius· Tali etā lumine monet fulgē
aptos vt ex admiratōe opis eoꝝ Do laus iparias
Unde sequit· Sic luceat lux vra coram hominibus· ut
videant opa vra bona ¶ Crīs· sup matb· i· sic illumi
nare docentes vt non vestra tm̄ audiant verba·
sed vt opa videāt vt quos illuminaueritis p verbū
quasi lux· condiatis p exemplum quasi sales· Per
illos autem doctores qui docent ⁊ faciūt magnificat
deus· Nam disciplina dīi ex moribus familie demō
stratur· Et ideo sequitur Et glorificēt patrē vrm
qui in celis est· ¶ Aug· Si tantūmodo diceret· vt
videant opa vestra bona finem cōstituisse videreē
i laudibus hoīm quas querunt ypocrite· Sed addi
dit· Et glorificent patrem vrm qui in celis est vt
hoc ipm̄ q̄ homo p bona opa placet hominibus· nō ibi
finem constituat· sz referat ad laudem dei· ⁊ ppterea
placeat hominibus vt i illo glorificēt deus· ¶ Hy
larius· Non q̄ ab hoibus oporteat gram̄ querere
sed vt dissimulantibus nobis opus nostrū hīs inter
q̄s vium⁹ honore dei luceat· ¶ Ecclo· Postq̄z horta
tus ē audientes vt se
preparent ad omnia
sustinēda pro iusticia
⁊ non abscōderunt qđ
acceptum erant· sed
ea benuolēcia discerēt
vt ceteros docerent

Nolite putare quo
niam vem soluere le
gē· aūt pphetas· nō
vem soluere· sed adim
plere Amen dico vo
bis donec trānseat cē
lū ⁊ terra iotha vnū
aut vnus apex nō p
teribit a lege donec
omnia fiant Qui ergo
solueritit vnum de man
datis istis mimmis ⁊
docuerit sic homines·
minimus vocabitur in
regno celoꝝ Qui aūt
fecerit ⁊ docuerit· hic
magnꝰ vocabitur in
regno celorum

indipit eos informare
quid doceant tanq̄m si
quererēt Quid ē hoc
qđ non vis abscondi·
⁊ p q̄ nubes ofa volens
nr̄· nūqđ aliq̄ dicturꝰ
es extra ea que i lege
sunt scripta ¶ Nō mēt
Nolite putare qm̄ vēi
soluere legem aut pro
phetas· ¶ Crīs· sup
matb· Rđ pter duas
causas dicit Primum
ut discipulos suos hīs
verbis ad suū proue
caret exēplū· vt sicut
ipse omnē legē adīple
uit· sic ⁊ illi studerēt i
plere· Deinde qa futurꝰ erat ut calumniarēt eū tanq̄m
quasi legem soluentem· prudenter occurrat calumniā·
calumnie satisfaciat· ne autem putaret sic venisse· vt
simpliciter legem p̄dicaret sicut pphete fecerant·
¶ Remig· Duo dixit· Negat venisse se soluere ⁊
affirmat venisse se iplere· Et ideo addidit· Non em̄
veni legem soluere sed implere· ¶ Aug· aūt i hac
sententia duplex est sensus Nam adimplere legem
aut est addendo aliquid qđ minus habet aut faciendo
qđ habet· ¶ Crīs· in omel· Implent igit xps pphe
tas complendo omnia que p eos de ipso fuerāt dicta
legem aūt primo quidem nihil transgrediendo le
galem· Secundo iustificando p fidem qđ lex p līrās
facere non valebat· ¶ Aug· contra faustum· Nemā
etam qua sub gra positus in hac mortali vita dissi
mile erat implere· qđ in lege scriptum est· non contu
bices· Ille p carnis sue sacrificiū sacerdos effectꝰ
impetrat nobis indulgentiam etiam hinc adimplena
legem· vt qđ p nostrā infirmitatem min⁹ possum⁹
p illius pfectionē curēt cuius capitis membra effecti
sumus· Puto etiam sic esse accipiendum qđ dicit·
non veni legem soluere sz adimplere hīs videlicet
additamentis· que vel ad expositionē pinēt antiqua
sententiarū· vel ad conuersationē ieiunii Aperuit enim
dīs etiam iniquū motū ad nocendum fratri i homi
nū genere deputari· Salubre etā nos dīs non iurā
re non recedere a vero q̄z vere iurantes appropin
quare puritio· Sed cur o mancbei legem non acapi
tis ⁊ pbas· cum xps eos non se venisse soluere di
xerit· sed adimplere· Ad hec respondet Faustꝰ he
reticus· Christus hoc testatur dixisse sibi· Matheꝰ·
Quomodo ergo Johannes non id testat qui fuit i
monte· Matheus hec scripsit· qui postq̄z ibi descen
dit de monte secutus ē eum· Ad hoc Augustinus re
spondet· Si nemo de xpo vera dicit nisi qui eum vi
dit vel audiuit hodie de eo vā dicit multis· Cur gꝰ
de xpo· si ex ti· ioh· possumus vera loqui de eo nos
tanto tempe post nati· hinc em̄ non solum matthei sz
etam luce ac marci euāgelium etam imparez auc
toritatem receptum est· Huc accedit· qua ⁊ ipse dīs
potuit narrare Matheo qđ egerat aūq̄z eū vocasset
Aperte aūt dicit nō volo credere euāgelio· nā qui

in euāgelio nō mīi qđ vultis crēditis·vobis potius
qī euāgelio credam Item faustus probemus ꝫ ma
theum hoc non scripsisse·sī alium nescio quē sub no
mine eius Quid em̄ dicat·Cū transiisset ihūs vidit
sedentem hoiem ad theoloneum matheū noīe·Et qa
ergo scribens de seipo dicat·vidit hominē ꝫ non vi
dit me Ad qđ Augustinus ita Matheus de se tamq̄
de alio scripsit sicut ꝫ Johannes facit dicens· Con
uersus Petrus vidit alium discipulum quē diliget
bat ihs·manifestum ē em̄ hunc mozē fuisse scripto
rum cū gesta narrarent· Item faustus Quid q etiā
ex ipo sermone qđ precepit·non putari qa venit le
gem soluere magis intelligi dar·quia solueret·neq;
em̄ mihil tale eo faciente iudei suspicari hoc possent
Ad qđ Augustinus hoc quidem valde infirmum est
Non em̄ negamus iudeis nō intelligentibus vim po
tuisse xp̄m destructozē esse legis ꝫ ꝓpheta·· Item
faustus Quid q etiam lex ꝫ ꝓphete nec adimplerōe
gaudent cū i Deuteronomio dicat Hec p̄cepta que
mando tibi obseruabis·nec addas quicq̄ eis·nec mi
nuas Ad qđ Augustinus·nō intelligit Faustus quid
sit legem implere·cum hoc de verboz adiectōne pu
tat acipiendā·Neiendo·n·legis cantus ē quā dns
dedit mittendo fidelibus spm̄sanctum Impleē ergo
lex vel cū fiunt que ibi p̄cepta sunt·vel cum exhi
bentur que ꝓphetata sunt· Item Faust⁹ Qđ nouū
testamentum ibm condidisse fatemur quo aliud a
destructione facemur veteris testamenti Ad qđ Au
gustinus in veteri testamento figure erant futuro
rum·quas rebus p xp̄m p̄sentatis auferri oportet·
vt eo ipso lex ꝫ ꝓphete implerent in quibus scriptū
ē·datuz deū nouū testamentū Item Faustus·Hoc
igit̄ si dixit xp̄s·aut aliud significans dixit·aut qđ
absit·mentitus dixit·aut omnino nec dixit sī ibm q̄
dem mentū fuisse nullus dicat ac p̄ aut aliter di
ctum ē·aut omnino nec dictū ē· me quidem iā aduer
sus capitulī hui⁹ necessitudinē·Manichea fides red
dit hic tutum·que principio mihi non cūctis que ex
saluatoris noīe leguntur sempea passim credere ꝑsua
sit·Esse em̄ multa figmenta que in contagium hom̄ es
mimis scripturis pene oībus nodumagus quidaz semi
nauit isparsit Ad qđ Augustinus Manich⁹ occult
impiā puersitatē vt ex euāgelio qđ hereticum tuam
non impedit hoc capias quod autem impedit non
capias· Nos autem docuit Apostolus piam pro
fessionem vt quisquis nobis annūgauerit·preter
id qđ accepimus·anathema sit·Dominus aūt expo
suit qđ sine figmento non aliqua falsa vera scripturis
immissa·sicut tu mentiris·sī hoīes filios malignī·
Item Faustus·Cū te iudeus interpellabat·cur legis
ꝫ ꝓphete p̄cepta nō seruas·que xp̄s dixit nō se
venisse soluere sed adimplere·cogeris aut vane su
perstitioni succumbere aut capitulū profiteri falsum
aut te xp̄i negare discipulū· Ad quod Augustinus
Nullas ex hoc capitulo catholi paciūt̄ angustias
quasi leges ꝫ ꝓphaꝫ p̄cepta non seruēt·quia cari
tatem dei ꝫ proximi hīt· i quib⁹ p̄ceptis pendet lex
ꝫ ꝓphete Et quecūq; ibi rebus gestis vel sacramē
torum celebrationibus vel locutionum modis figu
rate ꝓphetata sunt in xp̄o ꝫ ecclesia impleri cogno
scunt·Qui nec vane superstitioni succūbim⁹·nec ipsius
euāgelij capitulū falsum esse dicimus·nec xp̄i disci
pulos nos negamus·Quid ergo dicit Si xp̄s legez
ꝫ ꝓpheras non soluisset· illa sacramenta legis ꝫ p
pheraꝫ in xp̄i amoꝝ celebrātione permanerēt·potuit
dicere·si xp̄s legē ꝫ ꝓphas nō soluisset adhuc pro
mitteret nasciturus passurus resurrecturus·cum
ideo magis hoc nō soluent·sī adimpleuerit·qa iā nō
promittet nasciturꝰ passurus resurrecturus· q̄ illa
sacramenta qđāmodo pronabant· Sed annūciatur
q̄ natus sit passus sit·resurrexit· q̄ hec sacramen
ta que a xp̄ianis agunt̄ iā p̄sonāt·Apte ergo qui
errore delirent·qui putant figmis sacramentis q̄m
tatis etiam res ipsas esse euersas quas nouus pro
phetarum p̄nūciauit p̄missas·ꝫ euāgelicꝰ demōstra
repletas· Item Faustus Querendum ē si hoc xp̄s
dixit·cur dixerit·vtrū ne cōpalpādi iudeoꝝ furo
ris cā qui sancta sua ab eo peculcari videntes·nec a
diendū quidē cū existimabāt· aut vt nos qui audire
debamus ex gentib⁹ īstrueret legis subire iugū·si
aūt hec ea fuit cā dicēdi illa debet esse quā dixi nec
ipm̄ mētir⁹ ē Sunt em̄ ita magna legū·vnū debere
rum qđ peccati ac mortis· Paulus appellat·alia
gentiū qđ naturale vocat dicēte·gētes naturaliter q̄
legis iusticiā faciūt Certū ē vitatis·de q̄ dixit lex fu
vise Ne ꝓbeat aliq̄ fuisse iudeoꝝ de q̄bꝫ notū ē·aliq̄
cū de q̄bꝫ Paul⁹ dicē·dixit q̄dz ꝑm⁹ eoꝝ ꝓpha·ei
vitatis·de q̄bꝫ ibo dicit Quero ad vos sapientes ꝫ
pheras·Et quidem si obseruatiōes hebraicas adim
plendis gra peculisse dubiū n̄ erat quin de iudeoꝝ
lege ꝫ ꝓphis dixisset Ubi vo sola recenset mandā
p̄cepta·v· n occides n mechaberis q̄ olim p malig
fuerāt p Enoch ꝫ Seth ꝫ ceteros iustos cum n̄ mīi
bī eū dixisse de vitatis lege ꝫ ꝓphis· vbi vo iudei
quedā iusus ē noīasse·penit⁹ eradicauit p̄ceptor
erarii vt ē illud oculū p ocko dentem p dente Aug·
manifestū ē quā legē ꝫ q̄s ꝓphas xp̄s non
nent solue sī iple·ipa em̄ ē lex que p mosen data
ē Nō aūt sicut faust⁹ opinaē quedā dns adiecit
ab antiq̄s iustis iā dicta erāt aīi legē meliori cura
occides Quedā vo soluit que ꝓpria iudeoꝝ fuer
bebat Illos em̄ diam⁹ ꝫ hec p̄ epe bene fuisse
cura ꝫ nūc a xp̄o n̄ soluta sī adipleta vt paulo p
singula· Ita eaī nō intelligebat q̄ i ea ꝑficere
runt ut gentes cogerent iudaizare hereticos·sī q
zara dicunē Cnt̄ sup mat·Cū vo oīa que ab
icio mūdi vsq; ad finē erāt futura·mistice erāt p
tata i lege·ne viāē aliq̄s eoꝝ que fūt deus nō
cognouisse. ꝓterea dicit nō p̄ fieri vt transeat c
lum ꝫ terra donec oīa que i lege ꝓphetata sunt
ipis fuerint adipleta Ita b̄ē qđ dixit Amen quip
dico vob̄ donec trāseat iocta vnū aut vnus apex
p̄teribit a lege donec oīa fiāt Item Rem· Amē hebr
sermo ē ꝫ latine dr̄ vere fideliter sine fiat Deus
de cāis b̄ p̄mōe vāē dīis siue ꝓpter duritiā illoꝝ
tardi erāt ad credendū siue ꝑē credentes vt p̄fe
tius attēderēt ea q̄ sequūtur Item Dixit p hoc iur
ait donec transeat celū ꝫ terra·celū idem ꝫ ēra
xima elementa non arbitramur esse abolenda·

Remi· Pe
eransibunt p r
q̄ ait iocta p
lege·nihil pos
p̄ceptis q̄ p
quas literas i
fit·Apex aē e
verbo ostendi
dua· Rabm
iocta hebreum
ficat· ꝫ decalog
apex ꝫ p̄ceptio
Si aūt ingenu
fuerit erubesci
relinquit in va
vacua poterant
vnum solueret
homines mīmos
q̄ ipe dom⁹
mandata·mon
de mandatis ist
Cnt̄·i omel
hoc dixit·seq
Que quidem m
em̄ multociens
preceptis humil
matth·Od mdat
des nō adulterab
voluntatem fac
modica sunt·i p
xp̄i·non irasca
sunt·ꝫ ideo in r
mima· Qmma q
scaris nō concu
mictume mīmi f
ꝫ grande peccat
est·i·damnation
consequūtur illi
Vel econuerso
mima Que aūt
data aūt mīma
cem Cu ergo
mīmus vocabi
non ent·q̄a ibi
Soluere aūt es
vel non intelli
tegnitatez fugat
cum audieris m
spicare q̄s supplic
sueuit dicere·no
resurrectionis v
in omel·Vel p v
ligenda est·in q
mmias vocaē·q
predicatio cont
ōni passionem ꝫ
da non confitebi
nullus·Cōtent
riam pollicetur
cuerit hic magn

¶ Remi. Permanebūt eīm essencialiē alias eēnaliē eramsibunt p renouationem. ¶ Aug. Per hoc aūt q̄ ait iotha vnum aut vnus apex non eramsibit a lege. nihil potest aliud intelligi nisi veheme̅s exp̄ssio p̄fectionis q̄n p literas singulas demonstrata ē inter quas literas iotha minor ē ceteris. quia vno ductu fit. Apex aūt ē eē ipsius aliqua i sūmo pacula. quibus verbis ostendit in lege ad effectum eē mīma quecq̄ p duā. ¶ Rabanus. Apex quoq̄ grecum iotha ⁊ non ioeb hebreum ponit. quia iotha i numero. x. significat. ⁊ decalogum legis enumerat. Cuius quidem apex ⁊ p̄fectio ē euāgelium. ¶ Cris. sup mathēum. Si aūt ingenuus homo vel in vili mendācio muentur fuerit erubescit. ⁊ vir sapiens verbum q̄d dixit non relinquit in vacuū. quomodo ergo diuina sine exitu vacua poterunt inuenire. Vnde concludit. Qui q̄ vnum soluent de mādatis istis mīmis ⁊ docuerit sic homines mīmus vocabit̄ i regno celoꝝ. Puto aūt ē q̄ ipe dominus manifeste hoc ostendit. que sint mīma mandata. monstrans dicendo. Si quis soluerit vnū de mandatis istis mīmis. ⁊ que modo dicturus sum. ¶ Cris. i omelia. Non eīm pro veteribus legibus hoc dixit. sed pro his que ipse erat p̄cepturus. Que quidem mīma vocat. licet magna sint. Sicut eīm mulcendens de se humilia locutus est. ita ⁊ de suis p̄ceptis humiliter loquit̄. vel aliter. ¶ Cris. sup matth. Omnia mandata moysi in actu facta sunt. non occides nō adulteraberis. Ipsa eīm enormitas magnitudo voluntatem faciendi repellit. ⁊ ideo i remuneratōe modica sunt. i peccato aūt magna. Mandata autem xp̄i. ⁊ non irascaris non concupiscas i actu difficilia sunt. ⁊ ideo in remuneratione magna in peccato aūt mīma. Mīma igitur dicit ista xp̄i mandata nō irascaris nō concupiscas. Ergo illi qui leuia peccata cōmittunt mīmi sunt in regno dei. ⁊ qui iratus fuerit ⁊ grande peccatum non fecerit. a pena quidem securus est. s. damnationis eterne. non tamē ē i gl̄ia. s. quam consequūtur illi qui etiam hec mīma implent. ¶ Aug. Vel econuerso illa que p̄cepta sunt in lege dicuntur mīma. Que aūt xp̄s dicturus est fuit maxima. Omnia data aūt mīma significāt p vnum iotha ⁊ vnū apicem. Qui ergo soluerit ⁊ docuerit sic. i. sm q̄ soluit mīmus vocabitur in regno celoꝝ. Et forte sic ideo non erit. q̄a ibi nisi magni esse non possunt. ¶ Chry. Soluere aūt est non agere q̄d recte quis intelligit. vel non intelligere que deprauauit. aut minuere integritatem suppaditionis xp̄i. ¶ Cris. i omelia. Vel cum audieris mīmū in regno celorum. nihil aliud suspicare q̄m supplicium ⁊ gehennam. Regnum eīm cōsueuit dicere. non solum regni vbilitatem. sed tēp̄s resurrectionis ⁊ aduentum xp̄i. terribilē. Greg. in omel. Vel p regnum celoꝝ p̄sens ecclesia intelligenda est. in qua docti qui soluit mandatum. minimus vocat̄. quia cui⁹ vita despicit̄. restat vt ei⁹ p̄dicatio contemnat̄. ¶ Hylarius. Vel mīma dicit ois passionem ⁊ crucem que si quis tamq̄ erubescēdā non confitebit̄. erit mīmus. i. nouissimus ac pene nullus. Cōfitenti vero magnā i celo vocationis gloriam pollicetur vnde sequit̄. Qui aūt fecerit ⁊ docuerit hic magnus vocabit̄ in regno celoꝝ. ¶ Jeo. Suggillat in hoc phariseos qui contemptis mandatis dei statuebant ꝑprias traditiones. q̄ non eis p̄fit doctrina i populo si paū q̄d i lege ē destruāt. Possumus aūt ⁊ aliter intelligere q̄ magistri erudicio etiā si paruo peccato obnoxia sit. deducat eum de gradu maximo nec prosit docere iusticiaz quā mīma culpa destruit beatitudo q̄ p̄dicta sit. que sermōe docuerit ope complere. ¶ Aug. vel aliter qui soluerit illa mīma sc̄z p̄cepta legis ⁊ sic docuerit mīm⁹ vocabitur. Qui aūt fecerit illa mīma ⁊ sic docuerit non tam magnus habendus est. sed tamen nō tam mīm⁹ q̄m ille q̄ soluit. vt aūt sit magn⁹ facere debet ⁊ docē que xp̄s docet.

Dico autem vobis quia nisi abundauerit iusticia vestra plus q̄m scribarum ⁊ phariseorum non intrabitis in regnum celorum. Audistis quia dictum est antiquis non occides. Qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico vobis q̄a omnis q̄ irascitur fratri suo. reus erit iudicio. Qui autez dixerit fratri suo raca. reus erit cōsilio. Qui autez dixerit fatue reus erit gehenne ignis.

¶ Hylarius. Dulcem nimo ingressu opus legis cepit excedere ad ceum in celum apostolis nisi iusticiam pharisseoꝝ auteissent. denūciauis non fuerut. Et hoc est q̄d dicit. Dico eīm vob. ¶ Cris sup mathēum. Justiciam autem hic dicit vniuersalem virtutem. Intende aūt grade addi tamētum. Discipulos eīm suos adhuc videns magistus qui i veteri testamēto erāt vult eē meliores. Scribas aūt ac phariseos non dixit iniquos quia nō dixisset eos habere iusticiam. vide etiam quo hic vetus testamētum cōfirmat ⁊ patroz facies ei⁹ ad nouū. Plus eīm ⁊ minus eiusdem generis est. Scribaꝝ aūt ⁊ phariseorum iusticie sunt mandata moysi sup impletionem autem illorum mandatoꝝ sunt mandata xp̄i. Hoc ē ergo q̄d dicit. Nisi q̄s sup̄ legis mādata ⁊ hec mea p̄cepta que apud illos mīma existimabant impleuerit. non intrat i regnum celoꝝ. q̄m illa de pena liberant. que scilicet transgressoribus legis debentur. Hec aūt i regnū celoꝝ ducūt. hec aūt ⁊ de pena liberāt. ⁊ in regnum inducunt. Cum aūt sit idē soluere mīma mandata ⁊ non custodire. quare supra de soluente dicit q̄ mīmus vocabitur in regno dei. Hic aūt de non conseruāte non introibit in regnum celorum. Sed vide quia mīmū esse in regno idem est ⁊ non intrare in regnum. Esse aūt aliquē i regno nō ē regnare cum xp̄o. sed esse tantum in populo xp̄i tamq̄ si dicat de soluente q̄ inter xp̄ianos q̄dem erit tamē mīmus xp̄ianus. Qui aūt intrat in regnum fit p̄ceps regni cum xp̄o. Consequēter ⁊ iste qui non intrat i regnum celoꝝ. gl̄iam quidem non habebit cum xp̄o erit tamen in regno celorum. ⁊ in numero eorum sup quos xp̄s celorum rex regnat.

Aug. p. de ciui. dei. vel aliter. ¶ Nisi abundauerit

iustida vra plusq; scribaꝝ ⁊ phariseoꝝ ⁊ sup eos
qui soluūt qđ docent · ꝙa de hijs alibi dictū ē Dicunt
em̄ ⁊ nō faciūt actū dicat · nisi ita abundauerit iusti
cia vra vt vos nō soluatis · sī faciatis potius qđ do
ceris · nō intrabitis i regnū celoꝝ Alio ergo modo i
telligendū ē regnū celoꝝ · vbi ambo sunt · ⁊ ille · s · q̄
soluit qđ docet · ⁊ ille q̄ facit sed ille mīmus ille ma
gnus · qđ quidē regnū celoꝝ ē ecclesia pñs Alio aūt
modo regnū celoꝝ dr̄ quo nō iterat nisi ille qui facit
⁊ hoc ē ecclesia qualis in futuro erit ¶ Aug · cōtra
faustū Hoc aūt nomē regnū celoꝝ qđ tam crebro
nominat dñs nescio verū in libris veteris testamēti
quisq; inueniat · ꝙnie em̄ ꝑmittet ad reuelationē noui
testamenti qđ ori eius etiaꝫ nominādum seruabatur
quē regem ad regendum seruos suos vet̄ testamē
tum prefigurabat · Dic ergo finis quo p̄cepta refe
renda sunt · occultus erat in veteri testamēto q̄ius
sm eū ec tūc ꝑ viuerēt sancti · q̄ futurā reuelationē
uidēāt ¶ Ysi · vt ꝺ ꝙ dic · nisi abūdauerit iferēdū
ē ad intellectū phariseoꝝ ⁊ scribaꝝ nō ad ꝓmissā vete
ris testamenti · ¶ Aug · ytra faustum Pene em̄ oīa
que monuit vel precepit dominus nisi abūngebat
ego aūt dico vob̄ · inuenīē ⁊ in illis veteribus libris
Sed quia nō intelligebant homicidiū · nisi pcussio
nē corporis humāi · apperuit dñs omnē iniquū motū
ad nocendum fratri in homicidij genere deputari ·
Vnde subdit Audistis quia dictū ē āt̄iq̄s · nō occides
¶ Cris · sup matth̄m Volēs xp̄s ostēdere q̄a ipse ē
deus qui aliquādo locutus ē in lege · ⁊ qui nūc man
dat i gra illud mādatū qđ pomē i lege · ante omnia
scilicet ꝓhibitiua que sunt ꝓmū · ⁊ nunc pōit
i principio mandatoꝝ suoꝝ · ¶ Aug · ꝓmo de ciu · dei
Nō aūt qđ audim⁹ nō occides · virgultum vellere
nefas diamus sī manicheoꝝ errorem · Nec de irra
tionabilibus animalib̄ dictū intelligimus quia iusti
sima ordinatione creatoris vita ⁊ mors eoꝝ nostris
vtibus subdit · Vnde restat q̄ de hoīe intelligamus ·
qđ dictum ē · non occides · nō alterū · ergo nec te · neq;
em̄ qui se occidit · aliud q̄; hoīem occidit · Nequaq;
aūt ꝓra hoc precepeū fecerunt · q̄ auctore deo bella
gesserunt · ac pl̄onā gerentes publice potestatis iu
stissime rationis impio sceleratos more puierunt
Et Abraham nonsolum nō ē culpatus crudelitatis
crimine · vꝝ etiā laudatus ē note pietatis q̄ voluit
filium obedienter occidere Hij ergo exapiunt̄ quos
deus occidi iubet · siue lege data siue ad pl̄onā ꝑticu
lariter expressa iussione Non aūt ipse occidit · qui misterij
debet iubenti sicut adminiculū gladius venti · Nec
Sampson aliter excusat̄ q̄ seipm̄ cum hostibo ruina
domus oppressit · nisi q̄ latenter spūs hoc iusserat · q̄
p illum miracula faciebat ¶ Cris · i omelia Per hoc
autem q̄ dicit dictū ē antiq̄s · ostēdit multum temp⁹
esse · ex q̄ mandatū hoc acceperunt · Hoc ergo dicit
vt ꝓuocet tardos audientes ad altiora precepta · sic
ꝙ magister puer̄ pigritātē ad excellētiorē doctrinaꝫ
ꝓuocans dicat · Oultū tempus ꝑsumpsisti in sillabi
cando · Et ideo subdit · Ego aūt dico vobis qm̄ oīs
qui irascit̄ fratri suo · reus erit iudicio In quo con
stituta legislatoris potestatem · nullus em̄ antiquoꝝ
ita locutus ē · sed sic hic dicit dñs · quia illi vt serui ea
que sunt dñi · annūciabant Dic aūt vt filius ea que
sūt ꝑris · que etiam sua sunt ⁊ illi cōseruus predica
bant · Dic aūt suus seruus legem ponēbat ¶ Aug⁹ ·
nono de ciu · dei Due quidem sunt sententie philoso
phoꝝ de animi passionib̄ · Stoicis em̄ non placet
huiusmodi passiones cadere in sapientem Peripate
tici vero passiones in sapientem cadere dicūt · sī mode
ratas rationiq; subiectas · sicut in ita prebē misen
cordia vt iustida ꝑseruet̄ · In disciplina aūt xp̄iana
non tam querit̄ verum puis animus iracatur ·
aut tristetur sed vnde · ¶ Crisostomus super Mat
theum · Qui em̄ sine cā irascit̄ reus erit · q̄ vo cui
cā · nō erit reus · nā si ira nō fuerit nec doctrina pro
fuit nec iudicia stabunt nec crimina compescunt̄ Itaq;
qui cū cā nō irascit̄ peccat · Patientia em̄ irrationa
bilis vicia seminat negligentiam nutrit · ⁊ nō solum
malos · sed etiam bonos mutat ad malū ¶ Hie · In
quibusdā ergo codicib̄ addit̄ sine cā Certe in vera
definica sententia est ⁊ ira penitus tollit̄ · Si em̄ in
hemur otare ꝙ plequēdo · ois ire occasio tollit̄ · ta
dendum ē ergo sine cā q̄a ira viri iustitiā dei nō ope
ratur ¶ Cris · super Mathēū · Sed cū iracundia que
cū cā est · non ē iracundia · sī iudiciū · iracundia enim
ꝓprie intelligit̄ ꝑmotio passionis · Qui aūt cū causa
irascit̄ · ira illius nō ē ex passiōe · ideo iudicare dr̄ nō
irasci · ¶ Aug · in li · de retract · Illud etiā diligen⁹ in
uēdum quid sit irasci fratri suo · qm̄ nō frater in
telligitur qui peccato fratris irascit̄ Qui ergo frat
nō peccato irascit̄ sine causa irascit̄ · ¶ Aug · xviii · de
ciu · dei · Irasci aūt fratri vt corrigat̄ · nullius fue
rit reprehendit · huiusmodi em̄ motꝰ de amore ho
ne & de sancta caritate venientes vita dicēda non sum
cum recta rōem sequamur · ¶ Cris · sup matth · Deus
autem nō de iracundia carnis loquit̄ xp̄s · sī de iracū
dia anime Caro em̄ nō potest obedire vt nō peccet
Quādo ergo hō irascit̄ · ⁊ ñ vult facere qđ ira com
pellit · caro eius irata ē · animꝰ aūt nō ē irata ·
¶ Aug · Sic ergo i hoc ꝓmo est vnū id ē irascī
In secundo aūt sit duo · s · ira & vox que irā signi
fīcat · Hīs sequit̄ Qui aūt dixerit fratri suo racha · reus
erit cōsilio Quidā de greco trahere voluerūt in
terpretationē hui⁹ vocis putantes pānosii dici racha
qm̄ grece dicit̄ pānus rachos · Probabilius autem i
non esse vocem significantem aliquid · sed indigna
tis animi motum exprimentem · Hec autem vocis
grammatici interiectiones vocant · velut cum dicit
a dolente heu ¶ Cris · in omelia · Vel racha est ver
bum contemptus & parui pensionis · Sicut em̄ nos
vel famulis vel iumentis mutigeres dicimus · vade
tu dic illi · iea & q̄ Syrioꝝ vtunt̄ lingua racha dicit
ꝙ tu Dūs enim & que parvissima sunt euellit · & ci
honore nobis inuicem vt iubet ¶ Hiero · Vel racha
hebreum verbum est · & dicitur manis aut vacuus
quē nos possumus vulgata mutia absq; cerebro
nūcupare · Signanter aūt addidit qui dixerit fra
tui Frater em̄ noster nullꝰ ē nisi qui eūdē nobiscū
habet patrem · ¶ Cris · sup matheum Indignū at
dicere hominē vacuū qui habet in se spiritumsancti

¶ Aug⁹ · In et
iram significat ·
dicitur · Qui ꝙ
ignia ¶ Aug⁹ ·
primo vt qui q
ceptum Jam si
quid · sed animi
est q̄ si ira surg
plus est si etiam
vicupationem
autem nemo ē
ita nemo est fac
idem est quod
vanum est dicere
ad dicendus ꝙ
erat apud inde
quo motu vano
dic Sed iracun
quia cōcupiscen
nec bonum verb
tione quāmagn
¶ Aug · Dide et
& gehenne igni
admonet a leui
adhuc desensio
ponere videtur
dices conferūt q
benna vero igni
Vnde patet qua
odium & xp̄i Jo
Nec autem ira
leuissimū · ¶ R
sermi cruciatum
a valle Josis c
pleta olim cada
libro regum leg
gehenne nomē
supra dixerat o
hoc aūt ex nost
videtur · si pro
ꝓter qđ quidam
Sed timeo ne
illic ope vtamū
mes hoc esse on
rum a verbis h
maledicens hom
euerterunt · Ne
vocare · auferen
mines sumus · &
sup matth · Vel r
filio eorum qui a
in suis canonibus
spiritusancto ple
reus consilio sa
iudicium animat
autem dixerit · q
diū · si gehenna
ligi esse differen
iudiciū & consili
pena futura Jo

¶ Aug⁹. In tercio aūt significanē ēria ira ⁊ vox q̄ iram significat. ⁊ in uoce uiciū gationis expressio. vñ dicitur. Qui autē dixerit fatue reus erit gehenne ignis ¶ Aug⁹. Gradus itaq; sunt in istis peccatis primo ne quisq; irascatur ⁊ motū retineat corde cōcepcum Jam si exorbit vocem non significantez aliquid sed animi motum ipa eruptione testantem plᵉ est q̄; si ira surgens silencio premerē. Sed adhuc plus est si etiam verbum proferaē quod iam certaz vicugationem designat ¶ Cris. sup matth. Sicut autem nemo ē vacuus qui habet spiritumsanctum. ita nemo est facuᵒ qui xp̄m cognoscit Sed si racha idem est quod vacuus quantum ad sensum verbi vanum est dicere fatue ⁊ racha. sed differunt quātū ad dicentis ꝓpositum Racha ēm verbum vulgare erat apud iudeos q̄ non ex ira neq; odio sed ex aliquo motu vano dicebāt. magis fiducie cā q̄; iracundie Sed iracundie causa nō diaē quare peccatū est quia cōtentionis causa diaē nō edificationis. Si. n. nec bonum verbum dicere debemus nisi pro edificatione quāto magis illud q̄ in se naturaliter malum ē ¶ Aug. Vide etiam nunc eres reatus iudicij cōsilij ⁊ gehenne ignis in quibus quosdam gradus factos admonet a leuioribus ad grauiora. nam in iudicio adhuc defensionis locus datur. Ad concilium autem ponere videtur sententie prolatio quādo inter se iudices conferūt quo supplicio damnari oporteat. In gehenna vero ignis certa est damnatio ⁊ pena dānati Vide pace quātum interfit inter iusticiam phariseorum ⁊ xp̄i Ibi ēm occidentem reum facit iudicio. Hic autem ira facit reū iudicio. q̄ ē horum enim leuissimū. ¶ Rabanus. Gehennam hic saluatoꝛ infernū cruciatum nominat quā nomē transisse putāt a valle Ennon consecrata que est iuxta ierusalem repleta olim cadaueribus quā ⁊ iosiam cōtaminasse i libro regum legimus. ¶ Cris. i omel. Hic aūt pmū gehenne nomē posuit. postquaꝛ de regno celorum supra dixerat ostendens q̄ illud dare ē ex suo amoē hoc aūt ex nostra desidia Durius autem hoc graue videtur. si pro solo verbo eam patiemur penam ꝓter q̄ quidam dicunt hoc byperbolice dictū esse. Sed timeo ne verbis hic nosmetipos decipientes illic ope vltimū patiamur supplicium. Nō ergo estimes hoc esse onerosum. plures ēm penaꝛ ⁊ peccatorum a verbis habent principium. eorum pua verba malevolens homicidiū preparāt ⁊ ciuitates integras euerterunt. Nec ēm puū estimes. Fratrem stultum vocare. auferens ei prudentiam ⁊ intellectū quo homines sumus. ⁊ ab irrationalibꝰ distamus. ¶ Cris. sup matth. Vel reus erit consilio. i. vt sit vnus ex cōsilio eorum qui aduersus xp̄m fuerunt. sicut apostoli in suis canonibus interpretaē ¶ Hilarius. Vel q̄ spiritu sancto plenum cōmunio vacuitatis insinuat fit reus consilio sanctoꝛ cōtumelia spūssancti sanctoꝝ iudicium animaduersione luturus ¶ Aug. Qui sāq; autem dixerit. quo grauiori supplicio punit homicidiū. si gehenna ignis punit conuicium. cogit intelligi esse differenciam gehennaꝝ ¶ Cris. i omel. Ut iudicia ⁊ consilium sunt pene in pna. gehenna autem pena futura Deo aūt ire iudicia apposuit vt oñdat q̄ non est possibile hominē totaliter esse sine passionibus sed refrenare eas possibile est. ⁊ ꝓpterea determinatam penam non apposuit ne vide retē totaliter iram prohibere. Cōsilium aūt posuit nunc p iudicio ludeoꝝ. ne videatur semp noua inducere ¶ Aug. In istis aūt tribus sententijs subaudicio verboꝝ mutenda est. habet ēm prima sententia oia verba necessaria ne nihil subaudiaē Qui irascitur inquit fratri sine cā fm quosdā In secunda vero eū ait Qui aūt dixerit fratri suo racha. subaudiē sine causa. nam i tercia vt ait. Qui autem dixerit fatue. duo subaudiunē. fratri suo ⁊ sine causa. Et hoc vñ ē defendiē q̄ apostolus Galathas vocat stultos quos etiā fratres nominat nō ēm id fecit sine causa.

¶ Si ergo offers munus tuum ad altare ⁊ ibi recordatus fueris quia frater tuus habz aliquid aduersum te. relinque ibi munꝰ tuū āte altare ⁊ vade priꝰ reconciliari fratri tuo ⁊ tunc veniens offers munus tuum.

¶ Aug. Si irasci nō est fas fratri aut dicē racha aut fatue mittimus in animo tenere aliquid ne in odium indignatio conuertatur. Et ideo subdit. Si gᵘ offers munᵘ tuū ad altare ⁊ ibi recordatus fueris quia frater tuᵘ habet aliquid aduersū te. Hiero. Non dixit si tu habes aliquid aduē tuus fratrem tuū. sed si Frater tuᵘ habet aliquid aduersum te vt durior tibi reconciliationis imponatur necessitas. ¶ Aug. Tunc ēm ipse habz aduersus nos si nos cum in aliquo lesimᵘ. Nam nos aduersus illum habemus si ille nos leserit. vbi nō ē opus pgere ad reconciliationē. Non ēm venia postulabis ab eo qui tibi fecit iniuriā. sed ēm dimittas sicut tibi a domino dimittit cupis q̄ ipe commisit ¶ Cris. sup matth. Si aūt ille te leserit ⁊ prius rogaueris magnā habebis mercedem ¶ Cris. i omel. Sed si aliquis ꝓter amoē proximi a reconciliari non curat. ad hoc eum inducat vt salutem eius opus non remaneat imperfectum ⁊ precipue in loco sacro. vnde subdit. Relinque ibi munᵘ tuū ante altare ⁊ vade prius reconciliari fratri tuo ¶ Cris. sup matth. Fece a discordantibus accepit non vult sacrificium. Hinc ergo perpendite quātum sit malum discordie ꝓter q̄ ⁊ illud abiciē p q̄ culpa relaxaē. vide aē misericordiam dei quo homines valeatis amplius aspicere q̄; suos honores. Plus ēm diligit concordiam fidelium q̄; munera. quādiu ēm fideles homines aliquā dissensionem habuerint. munᵘ eoꝝ non suscipitur oratio ēm nō exaudiē. Nec ēm inter duos inimicos potest esse fidelis amicus amborū. Ideo ⁊ deus non vult esse amicus fidelium quādiu inter se fuerint inimici. Et nos ergo fidem deo non seruamus. si inimicos eius diligimus. ⁊ amicos eius odimus. Qualis autem precessit offensio. talis debet seq̄ reconciliatio Si cogitatu offendisti. cogitatu reconciliare. Si verbis offendisti. verbis reconciliare. Si operibus offendisti. opibus reconciliare. omne ēm peccatum eius omittitur. eo modo de ipsa penitencia agiē ¶ Ori-

¶ Hyla. Reconciliata aũt humanã pace reuerti in diuina uidet ī dei caritatem ꝺ caritã hoim transitũs Et ideo sequẽ Et tunc veniẽs offeres munus tuum ¶ Aug. Si aũt qñ hic dr. accipiaẽ ad trã. forte ssis aliqs credit ita fieri oportere si frater sit pñs. non em̃ diuinus differri potest cum munꝰ tuũ relinq̃re ãte altare iubeans. Si vo de absente & qñ fieri pẽ etiã trãs mare constituto aliquo tale venat in mentem. absurdum ẽ credere añ altare munus relinquẽ dum. qñ post terras & maria peruerrata offeras deo Et ideo pfugere iero ad spiritalia refugere cogimur. vt qñ dictũ ẽ sine absurditate possit intelligi Neaẽ ita q̃ spiritaliter fidem accipere possumus. Quinꝰ em̃ qñ offerim̃ deo siue doctrina siue oratio. vel quicqñ aliud deo acceptũ esse nõ potest. nisi fide fulciaẽ Si ergo fratrẽ m aliquo lesimus. pgendũ ẽ ad reconciliationẽ. non pecibo corpis sꝫ motibo animi vbi te humili affectu pternas fratri ī cõspectu eius. cui munus es oblaturꝰ. ita em̃ etsi pñs sit. poterit eũ nõ sustinere. ideo ait ibi lemire venã postulãdo. atq; ibi veniẽs. i. ī tẽpoꝛ reuocãs ad id qñ agẽ cepas offeras mũꝰ tuũ

¶ Hylarius. Quia nullũ tẽpꝰ vacuũ affert placabilitatis dñs pmittit. cito ī vite nre via recõciliari nos aduersario precepit. ne in mortis tempus non inita pace veniamus. Et ideo dicit Esto consentiẽs aduersario tuo cito dum es cũ eo ī via ne forte tradat te aduersarius iudici ¶ Iero. pro eo q̃ nos habemꝰ in latinis codicibus cõsentiens. in greis scriptũ ẽ Eynocon qñ interpretat benivolus aut benignus ¶ Aug. Sed videamus qs sit aduersarius. cui iubemur esse benivoli. aut enim diabolus est. aut homo. aut caro. aut deus. aut pceptũ eius. Sed diabolo non vide q̃re iubeamur eẽ benivoli aut concordes aut consentientes. Ubi em̃ benivolentia ibi amicitia. nec quisq̃ dixerit amicitiã cũ diabolo eẽ faciẽdã. neq; concordare cum illo expedit. cui semel renũciamꝰ bellum indiximus. neq; cõsentire illi debet cui si nũq̃ consensissemus. nũq̃ in istas indissemꝰ miserias. ¶ Iero. Quidã tamẽ dicũt a saluatore pcipi ne simus benivoli erga diabolum. ne faciamꝰ eũ panã sustinere. p nobis quẽ dicũt p nobis esse mortuũ. quẽdũ si ei consentiremus vitia suggereret. Quidã cauti disputant in baptismate singulos pactum inire cũ diabolo & abrenũciando Si ergo seruauerimus pactũ benivoli & consentientes sum̃ aduersario & nequaq̃ in carcerẽ recludendi ¶ Aug. Illũ aũt video qũo accipiam ab hoie nos iudicã tradi. vbi xp̃m iudicẽ intelligo. ante cui⁹ tribunal oĩes exhiberi oportet. qũo aut iudex tradicturus ẽ. q̃ ante iudicẽ prior exhibeẽ & etiã si occidendo qs nocuerit homi. nõ erit tã tempus quo occidet cũ eo ī via. i. ī hac vita. nec tamẽ ideo nõ sanabiliẽ penitendo. Carni vo mulco minꝰ vi

Esto cõsentiens adversario tuo cito dum es in via cũ eo ne forte tradat te aduersarius iudici et iudex tradat te ministro et in carcerem mittaris. Amen dico tibi nõ exies inde donec reddas nouissimũ quadrantẽ

deo quõmodo consentientes esse iubeamur. magis ꝫ peccatores ei ꝺsentiunt. Quis vo eã seruitutis subiugare. nõ ei ꝺsentiaũt sꝫ eã sibi ꝺsentire cogũt ¶ Hero. Quũ etiam caro mittenda erat ī carcerẽ si aĩa nõ consenserit. cui & aĩa & caro pariter recludẽde sunt. nec quicqñ possit caro facere. misi qñ animus impatiens aut spũs sanctus habitans in nobis vel carnem vel animam repugnãtes iudici tradere cũ ipe sit iudex ¶ Aug. Forte ssis qꝰ iubemur deo ꝺsentire a q̃ peccando recessimꝰ. vt adiũsanꝰ nr̃ deo possit. dũ nos iustificat. deꝰ. n. nos iustificat. q̃qñ qꝰ ī hac vita nõ facere valeamꝰ deo p mortẽ filij eius. tradẽ ab illo inimicũ ei filio cui pacẽ inimicũ dedit. Quũ aũt possit redire homo esse ī via cũ deo. nisi q̃a deus vbiq; est. nec si nõ placet diu impune esse cũ deo q̃ vbiq; presto est. sicut nõ dicimus cecos esse cũ luce q̃ cos arctissime Unum reliquũ ẽ vt hic aduersariũ pceptum deo intelligamus qñ aduersaẽ peccare volentibus & contra ẽ nobis ad hãc vitã ne sit nobiscũ ī via. cui cpm est ꝺsentire cito. legẽdo. preiudicẽdo. deferendo auctoritatis. vt qñ aliqs intelligit nõ oderit. quia q̃ aduersaẽ peccatis suis. sꝫ magis diligat patrocinationẽ. Qñ vo obscurũ ẽ. ozet vt intelligat ¶ Hieronimꝰ. Sed ex pcedentibus manifestꝰ ẽ sensus q̃ dicimus nos ad concordiã proximi cohortaẽ ipũ sup dictũ ẽ. vade reconciliari fratri tuo ¶ Crisostomꝰ. Festinat em̃ dñs ut ad animaꝝ salutem festinemus nostrã. q̃diu vnusquisq; ī hac vita sciẽs q̃ periculosum est si vnus ex inimicis pace nõ facta mortuus fuerit. em̃ inimicãtes p mortẽ merites ante iudicẽ tradentur xp̃o conuincẽs te reũ iudicio eius Tradet autem iudici etiam si te prius rogauerit. Quũ enim rogat prius inimicum reũ facit eum ante deum. ¶ Origenes. vel aduersarius tradet nos iudicãdos manifestis nr̃eis nos arguet ¶ Aug. Iudicẽ intelligo xp̃m. Pater em̃ omne iudiciũ dedit filio. Qui nostra aũt intelligo angelũ Et angeli imãt ministrabunt. Et cũ angelis suis venturũ credimus ad iudicium. vñ sequẽ Et iudex tradat te ministro. ¶ Origenes. ministro id ẽ angelo penaꝝ crudeli. Et ille mittet ī carcerem gehenne. vnde sequẽ ¶ Aug. Carcerem aũt intelligo penas videlicet tenebraꝝ. Et ne quis istum carcerem ꝺtemneret. Sequẽ Amen dico tibi nõ exies inde donec reddas nouissimum quadrantem ¶ Iero. Quadrans genus nũmi est qñ habet duas minutas. Ibi ẽ gr̃o qñ dicit. Non egredieris de carcere donec etiam minuta peccata ꝑsoluas. ¶ Aug. Sic em̃ pro eo positum est q̃ nihil relinquetur impunitum sicut cũ volumus exprimere aliquid ita quadrãs ut nihil relinquere dicamus vsq; ad heem. vel significatur sub noie quadrantis nouissimi terrena peccata Quarta em̃ pars elementoꝝ huius mundi est nouissima terra mutabilẽ. In hoc autem qñ dicitur exies. significatur pena eterna. Sicut autem ꝑtium est donec vbi dictum est Sede a dextris meis donec ponã inimicos tuos sub pedibus tuis. nõ em̃ fuerunt inimica sub pedibus posita. desinunt regnare ut & hic accipi pt̃. nõ exies inde donec solueris nouissimum quadrantẽ semp̃ n ee exitum. q̃a soluet semp nouissimum quadrantẽ dũ sempiternas penas peccatoꝝ ferendo

¶ Iero. sup matth. Vel siquidem in hoc seculo si pacem fecisses etiam grauissimi opis poteris acapere indulgentiam. Si autem semel condemnatꝰ fueris missus in carcerem. nō solum de grauibus peccatis sedetam de vēbo ocioso qđ pōtest significari p qua dranxem exigent a te supplicia. ¶ Iglarus Quia em̄ carnes plīmū peccatoꝝ tegit nouissimū pene q̄ dranxem soluemus nisi precio ipsius culpa crimiuz redimaē. ¶ Cris. sup matth. Vel angustie hꝰ mūdi appellant carcer in quas plerūq; peccantes mittūt a deo ¶ Cris. in omel. vel loquitur hic de iudicijs q̄ fiunt i mundo isto. & de via que ē ad hoc iudicium. & de carcere isto. ve non solum a futuris. sed a presentibus audiozez inducat que sunt ante oculos. & magis consueuerūt mouere. sicut & paulus dicit. Si malefeceris. time potestatem. non em̄ sine causa gladium portat.

¶ Cris. i omelia. Postq̄ dñs primum mandatum adimplere ut scilicet nō occideres ordinate procedit ad secundum dicens. Audistis quia dictum est antiquis nō mechaberis. ¶ Aug. de x. cordis. & non ibis ad aliq̄ aliam preter vxorem tuam. Si em̄ hoc exigis ab vxore. non vis hoc reddere vxori. cum debeas in virtute precedere vxorez turpe autem est vt vir dicat non posse fieri qđ fecia facit vir non potest. ¶ Soli autem dicere. Vxorē nō habeo. ad mercedem ergo. nec hoc preceptum violo qđ dicitur non mechaberis. Jam em̄ nosti p̄ceptum tuū. iā nosti qđ māduces qđ bibas imo quem māducas quē bibas Abstine gꝰ te a fornicatōibꝰ. Cū enim imaginē dei qđ es tu corrūpis p fornicatōnes & superfluitates libidīs. ipse ē dñs q̄ scit qđ tibi utile sit hꝰ p̄ceptum. ne p illicitas voluptates corruas templum eius qđ ē cepisti ¶ Aug. cōtra faustū Sed qm̄ putabant plīsci tm̄ modo corpalem eum femina illi licitam cōmixtionem vocari mechiam demonstrauit dñs talem concupiscentiam nihil aliud esse dicens. Ego aūt dico vobis. qa omnis qui viderit mulierē ad concupiscendum eam. iam mechatus ē i corde suo. Qđ aūt lex precipit nō concupisces vxorem proximi tui videbatur iudeis intelligendum esse de ablatione. nō de concubitu. ¶ Iero. Inter passionem & passionem hoc interest q̄ passio reputatur pro vicio. Propassio licet vicij culpam habeat. tamen non tenetur in crimine. Ergo qui viderit mulierez & alia eius fuerit intellata. hic passiōe pcussus ē. Si ego cōsenserit de passiōe transiuit ad passionē & hic nō volūtas peccati dee. sz occasio. Quicū q̄ igitē viderit ad concupiscendum. & si sic aspexerit. vt concupiscat & facere disponat. iste recte mechatus dr i corde suo ¶ Aug. Jam tria sunt quibus impletur peccatum scilicet suggestio que p memoriam fit siue p corpis sensus qđ si frui delectauerit delectatio illicita refrenāda est. Si aūt psensio facta fuerit. plenū peccatum est veruntamē delectatio ante cōsuetudinē vel nulla est. vel tenuis cui consentire peccatum est. Si aūt & in factum processerit. videtur satiari & extingui cupiditas. Sed postea cum suggestio repetitur. maior accenditr delectatio que adhuc minor ē q̄z illa. que in cōsuetudinē verte. quā vincere difficile est ¶ Greg. xxj. moral. quisquis vero in cautꝰ exterius respirat. plerumq; in delectatione peccati cadit atq; obligatꝰ desideriis incipit velle qđ noluit Paldē nāq; est q̄ caro deorsū trahit & semel species formę cordi p oculos alligata vix magni luctaminis manu soluit. Prouidendum ergo nobis est quia meuen nō debet. qđ non licet concupiscere. ne em̄ munda mens i cogitatiōe seruē. a lasciua voluptatis fue dēmēdi sunt oculi. quasi quidam rapaces ad culpā ¶ Cris. in omel. Si ergo continue velis oculos pulcra facie bus infigere capieris oīno. & si bis vel ter forte cassis possis continere. non em̄ es extra humanā naturaz qui autem flammā semel accendit etiaz visa muliere absente formaz apud se ymaginez turpium actionū a quibus mulieres procedit ad opus. Ex si aliqua se ornando oculos hoīm ad se attraxerit. etiā si nulli plagā intulerit penā patietur extremā Penenūeim confecit. & si nullus qui bibat inuentus sit. qđ autez viris dixit hoc etiam ad feminas loquit. Capitu emz loquens & cordi psuadet.

Quod si oculus tuus dexter scandalizat te erue eum et proice abs te expedit em̄ tibi vt pereat vnū mēbrorum tuorum q̄ totum corpus tuum mittat in gehennā. Et si dextera manus tua scandalizat te abscinde eā et proyce abs te expedit em̄ tibi vt pereat vnū mēbrorum tuorum q̄ totum corpus tuum eat in gehennam.

¶ Ysi. Quia nō solū peccata vitanda sunt sed & occasiones peccatorum tollende postq̄ docuit vitare mechie peccatum nō solum in opere. sed etiā in corde consequenter docet occasiones peccatoꝝ abscindere dicens. qđ si oculus tuꝰ dexter scandalizat te. ¶ Cris sup matth. Sed si sēm p plenam non est sanitas in carne nostra q̄ mēbra quis habet dz abscindere ut secundū maliciam carnis sufficiat pena mēbroꝝ. Sz videamus si sic possibile est intelligere de oculo corpali vt manu. sicut totus homo cum cōuersus fuerit ad deum. mortuꝰ est peccato. sic & oculus cum desierit male aspicere rectus est peccato. Sed neq; sic conuenit. Si em̄ dexter oculus scandalizat. sinister quid facit. nūqđ contradicit dextro vtq̄ innocens reseruē ¶ Iero In dextero ergo oculo & dextera manu & fratrū & vxoris & liberoꝝ atq; affinū & propinquoꝝ intuit affectus quē si ad contemplandam veram lucez nob impedimento cerimus debemus truncare huiusmōi portiones. ¶ Aug. Quēadmodum autem in oculo contemplatio sic i manu actio recte intelligitur. Per oculum autem intelligimus dilectissimū amicum. solet enim ab eis qui vehementer volunt exprimere

dilectionem suam ita dici diligo eū vt oculum meū
Opponit aūt intelligi p oculum amicū ghibanū· qa
oculus iter demonstrat· Ex autem additum ē dexter
fortasse ad augendā vim dilectionis valet· Dextruz
eīm oculum hoies magis formidant amittere· Vel
qua dexter est· intelligiē consiliarius ī rebz diuinis·
Similter aūt oculus ē ghilianus ī rebus terrenis·
vt sic ille sit sensus Eruc̄o illud ē qđ ita diligis· ut
p dexterū oculū habeas· si scandalisat te id ē si impedi
mento ē tibi ad verā beatitudinē ejice eum· & proji
ce abs te· De sinistro aūt scādalisante superfluū erat
dicere· quādoquidem nec dexterū parcendum ē· De
xtera aūt manus accipiē dilectus adiutor ī diuinis
opibus· sinistra aūt ī opib⁹ que huic vite & corpori
sūt necessaria ¶ Cnf· super Mathēum· Vel aliter
vult xp̄s vt nō solū de oculo nīsi peccati curemus sz
etiā ne ad nos pertinētes turpe aliquid agāt· veputa
si habeo aliquē amicum qui res tuas bene aspicit q̄si
ppri⁹ oculus aut q̄ pcuret res tuas quasi ppria ma
nus si eū agnouero aliquid turpiter agere· projice
eum lōge abs te· qa scandalisat te· qa nō solum p nr̄o
peccato· sz etiā p̄ximoz quos plurimos possumus· da
bimus rationē ¶ Illt· Si te ergo innocentie gradū
celsiorē Videre eīm no solū ppr̄os vicijs· sed mem
secus inducibo admonemur ¶ Iero· vt aliter quia
supra de concupiscentia mulieris dixerat· recte nunc
cogitationē & sensum in diuersa volitantem oculuz
nūcupauit· Per dexterā aūt & ceteras corporis pres
voluntatis ad effectū nitia demonstrauit ¶ Cnf· sup
matthēum Oculus eīm iste carnalis speculum ē mentis
ns oculi ¶ Habet aūt & corpus suū sensum· qđ ē ocu
lus sinister· & appetitū qđ ē manus sinistra Pares
autem anime dextre vocauit· qui in libero arbitrio
nia ē creata· & sub lege iustitie vt recte videat &
agat· Pars aūt corporis que nō habet libez arbitriū
& ē sub lege peccati· sinistra dr̄· Non autem carnis
sensum vel appetitum p̄cidere iubet· Desideria enim
carnis retinere possumus· vt nō faciamus qđ dēside
rat caro· p̄cidere aūt nō possumus vt non desideret
Cū aūt ex ppōsito volumꝰ malū & cogitamus· tūc
dexter sensus & dextera voluntas nos scandalisant·
Et ideo hec p̄scidere iubet P̄cīdi eīm p̄scidi ppter ar
bitrij libertatē· Vel aliter oīne bonū generaliter qđ
nos vel alios scandalisare p̄scindere debemus a nobis
Sicut si visito aliquā mulierē cā religionis bonus
respectꝰ ē oculus dexter· si si assidue visitās p̄dic ī
laqueū desiderij eius· Vel etiā quidā videntes scāda
lisant· dexter oculus scandalisat· qđ bonū ē scandali
sat· oculus eīm dexter ē bonꝰ respectus· i· secnđō ma
nus dextera bona voluntas ¶ Glo· vt oculus dexter
ē vita contemplatiua· que scandalisat in desidiā mit
tendo vel arrogantiā· vel cum ex infirmitate proxi
mi ad pfectū nō valemus· Dextera aūt manus est
bona opatio vel vita actiua que scandalisat· dum pro
seculi frequētia & occupatiōis tedio illaqueamur· si
qa ergo nō pōt frui contemplatiua nō torqueat occio
ab actiua· vt ne dū occupat actiua arescat ab interna
dulcedine ¶ Remig· Sed quare ejciendus sit dex
ter oculus & dextera manus abscindenda· manifestat
cū subdit· Expedit eīm &c ¶ Cnf· sup matheū Cūm

eīm alter alterius mēbra simus· melius ē vt sine no
tali mēbro saluemur· qz vt volentes tales habeas
ipi pereamus cū eis· vt melius ē vt sine vno reipa
aut vno bono ope saluemur· quā dum eis opa bona
volumus facere cum omnibz pereamus·

Dictum est autem quicumque dimiserit vxorem suam det illi libellū repudij Ego autē dico vobis quia omnis qui dimiserit vxorē suam excepta causa fornicationis facit eam mechari Et qui dimissam duxerit adulterat

¶ Glo· Docuerat sup
penitus dīs alieni vi
ozem nō esse contu
scendam consequenter
hic docet suam nō esse
dimittendam dicens·
dictuz est aūt· quicūq
dimiserit uxorem suam
det illi libellum repudij
¶ Ieo· In posteron
p te istū locum plen⁹
dominus & saluator e
ponit qđ moyses libell
repudij dari mulier
ppter duriciam cordis
mariton nō di scidiū procedens· si auferēs honestat
¶ Cnf· sup ma· Qū eīm moyses filios israel eduxi
ex egipto grie quidem erant israelite morte aut
egiptij ppē qđ more gētiliū plangebat vt vir obi
vxorē· & qa dimittere illā nō permittebat· poterat
interficere eā aut assidue affligere· ideo iussit dari
libellū repudij· nō qa bonū erat· sz qa remediū ere
mali peioris ¶ Hil· Sed dīs equitatem i omni
conatibus manere eam maxime i cōiugio omnipote
precepit legi addens plura vel demens· Videsne
dicit· Ego autem dico vobis· quia omnis qui dimi
serit vxorē suā· ¶ Aug· contra faustū Qđ hic precepit
dīs de vxore nō dimittenda· nō ē ptrarium a quib⁹
precepit· vt manichēus dicebat· neqz eīm aīt lex· qa
voluerit dimittat vxorez· cui eēt ptrariū nō dimit
tere Sed vtiqz volebat dimitti vxorē a viro· qđ
interposuit morā· vt in discidio animꝰ pcepti libi
ofcriptione refractus abstineret· presertim quia ve
pbibent· apud hebreos scribere libellum hebreas mu
fas erat nisi scribis solis q excellentiorē ꝑhibent
sapientiam Ho hos igitur lex mittere voluit cū qui
uslit libellum dare repudij si dimisisset vxorem q
iuit ipm & vxorē pacifice agēdo cōcordiā fuisse
& libellū nō scripsēre· nisi i alio uinis puerso pōsūi
cordie nō valeret· Sic ergo negz primoz hominū
gem p verboz addicamēta implere negz illam qu
p Moysen data ē quasi ptranoz oppositione extir
xit ut Manichēus dicebat sed potius eis ex habe
orum lege cōmemorata ita emendauit ut quicūqz
psona sua insup loquereē vel ad expositionē regu
rendā valeret Siquid illa obscure posuisset vt ob
tutius obseruandum qđ illa voluisset ¶ Aug· de se
do· in monte Qui gꝰ dimittendi morā quesiuit sig
ficauit quātū potuit cum hoīb⁹ se nolle discidium
Dīs gꝰ ad illud ofirmādū ut nō facile vxor dimit
tat sola cām fornicatiōis excepit dicēs Excepta
fornicatiōe Ceras vo vmis molestias sicq fornicatio
exterit iubet p hoc pugali fortē sustinere ¶ Cnf·
sup matth· si· n· extraneoz vita supplicare debet
dicēte apō iuste vīa onera grauia qđ magis vxo

Vir aūt xp̄ianꝰ
nec alijs in quin
lorum crimen ad
cōmittendi crim
tens vxorem o
dorum vt & illa
pro adulterijs h
qđ qui dimiserit
¶ Aug· de serm
dicit virum qui
sez p libellū repu
duxerit adultera
qm vir suus ea
est· remittet dim
ī mō· Quis aūt
dum obseruandu
autem mortuo d
concedit alteri n
cessit· multo minu
pra cōmittere· n
dīs dimittit quo
naliter sed spirit
Beatoza nāqz
consensu contin
cum dīs causa fo
qualiter hic intel
fornicationem e
titur· an quēa dim
vocare omnem il
vel auaricia & o
liceam concupis
vt dimittaē p un
mittere· & tamen
mittaē cōiunx· in
eē ipa infidelitas
ydolatria infidel
dubitandum & a
iam qualibet illic
a fornicationis g
est ¶ Aug· in lib
dorem ī re cam
debere sufficere·
spualis Neqz em
tidie sanctos suos
bita nostra· cum
aūt etiam ppter
fissima questio ē
pris cōmittē nu
questionū· Si ei
dum admittere
concubitu illicito
vtroqz fideli dix
quere· nisi causa
Non autem tam
concedit· sed qu
ipe cogitur for
tat· non tantum
· sue ne fornicet
etiā mō eā rectu
vxor tua nisi mi

Vir aũt xp̃iam⁹ nõ solum se inquinare non debet seo nec alijs inquinandi occasionem p̃bere · alioquĩ illorum crimen ad istius redundat pecatum qui alijs cõmittendi crimis factus est causa. Qui ergo dimittens vxorem occasionem dedit adulterioz cõmittẽ dorum vt & illa adulteret ĩ alterum. & alter in illam pro adulterijs huiusmodi condemnat̃. Et ideo dicit q̃ qui dimiserit vxorem suam facit eam mechari.

¶ Aug. de sermone dñi ĩ monte. Vbi er⁹ etiã mechũ dicat virum qui eam duxerit · que dimissa est a viro sez p libellũ repudij. Et ideo subdit. Et qui dimissaz duxerit adulterat. ¶ Crisost. ĩ omel. Non enim dicas q̃m vir suus eam dimisit · quia eaz postq̃z dimissa est · remanet dimittentis vxor. ¶ Aug. de fmo dñi ĩ mõ. Quis aũt ra aphus terminũ ostendit · quo eaz diu obseruandum dicat · quãdiu vir eius viuit · illo autem mortuo dat nubendi licentiam. Si autem nõ concedit alteri nubere mulieri viuẽte viro a quo recessit · multominus fas ẽ illicitea cum quibuslibet stupra cõmittere · neq; etiam contra istud preceptuz q̃ dñs dimitti iugem vetat · facit qui cum ea non carnaliter seo spiritualiter viuit · cũ non eam dimittat. Beatioza nãq; sunt conubia eoz qui inter se pari consensu continentiam seruãt. Orit aũt hic questio cum dñs causa fornicationis p̃mittat dimitti vxorẽ qualiter hic intelligenda sit fornicatio · verum vt eã fornicationem credamus dictam que stupris cõmittitur · an quẽadmodum scripture solent fornicatões vocare omnem illicitam corruptionẽ · sicut ẽ ydolatẽa vel auaricia & omnis iam transgressio legis per illicitam concupiscentiam. Sed si licet scõm apostolũ vt dimittat̃ p̃ iunx infidelis quãtis melius sit nõ dimittere · & tamen nõ licet ex̃ preceptum dñi vt dimittat̃ cõiunx · nisi causa fornicationis. ¶ Fornicatio ẽ ẽ ipa infidelitas. Porro si infidelitas fornicatio ẽ · & ydolatria infidelitas & auaricia ydolatria non est dubitandum & auaritiã fornicationẽ esse. Quis g⁹ iam quãlibet illicitam cõcupiscentiam potest recte a fornicationis genere segare si auaricia fornicatio est. ¶ Aug. in libro retract. Nolo tamen putare lectozem ĩ re tam difficili istam sibi disputationẽ nr̃az debere sufficere. Non em̃ oĩe pecatum fornicatio ẽ spũalis. Neq; em̃ oĩez peccantem deus perdit qui q̃tidie sanctos suos exaudit dicentes dimitte nobis debita nostra · cum pdat omnẽ qui fornicat̃ ab eo · vex aũt etiam p̃ter hãc licear dimittere vxorẽ latebrosissima questio ẽ · licere tamẽ propter istam que ĩ stupris cõmittit̃ nulla questio est. ¶ Aug. in li. lxxxiij questionũ. Si em̃ aliquis affirmat solã illã fornicatõz dñm admittere ad causam relinquẽde coniugis que concubitu illicito perpetratur · potest dicere dñm de vero q̃ fideli dixisse vt neuter liceat alterum relinquere · nisi causa fornicationis. ¶ Aug. de fmo dñi. Non autem tantum fornicantem vxorẽ dimittere concedit̃ · sed quisq̃s eam q̃ vxorem dimittit a qua ipe cogitur fornicari · cã fornicationis vtiq; dimittit · non tantum illius · sed & sue illius · quia fornicat̃ · sue ne fornicet. ¶ Aug⁹. de fide & opibus. Eodem etiã mõ cã recte ille dimittit si viro suo dicat · ñ ero vxor tua nisi mihi de latrocinio duidas congreges aut siquid aliud vel facinoz̃osum vel flagiciosum in viro nouerit. Tunc em̃ ille cui hoc vxor dicit · si veraciter penitens ẽ · mẽbrum q̃d eum scandalisat · amputabit. ¶ Aug. de fmo dñi. Nihil aũt est iniquius q̃z fornicationis causa vxorem dimittere · si & ipse cõuincatur fornicari · occurrit em̃ illud in quo alterum iudicas teipm cõdemnas. De eo autem q̃d dicit. Et qui dimissam duxerit adulterat potest quẽri verum sic ut mechat̃ ille qui eam ducit · sic & illa quã ducit. Jubet em̃ ab apostolo & illa mãere innupta aut viro reconciliari · sed tamẽ si discesserit a viro. Oculeum autem interest verum dimittat · an dimittatur. Si em̃ ipsa virum dimiserit & alteri nupserit · videt cupiditate mutãdi coniugij virũ priorem reliquisse que adulterina cogitatio est. Sed si dimittat̃ a viro inueniri non potest · quo cum vir & mulier pari consensu misceant̃ · vnus eoz mechatius sit & non alter. Huc accedit quia si mechat̃ ille ducẽdo eã · que dimissa ẽ a viro ipsa facit eũ mechari q̃d fieri dñs vetat.

¶ Glo. Docuerat supra dñs · nõ ee iniuriaz proximo inferendã p habendo iram cum homicidio concupiscẽtiã cuiz adulterio · & dimissionem vxoris cum libello repudij. Nunc aũt consequenter docet ab iniuria dei abstinendũ cum prohibet non solũ periurium tamq̃z maluz sedetiã iramentũ tã quã mali occasionem. Vnde dicit Iterum audistis quia dictum est antiquis. ¶ Nõ pierabis dicitur enim in leuitico non pierabis ĩ nomie meo · & ne creaturas faceremus sibi deos p̃cepit vbi de iramenta & non iurare p creaturas. Vnde subdit. Reddes aũt dño iramenta tua · id est si iurat̃ iugent p creatorẽ iurabis · nõ p creatura vt dicit in deuteronomio. Dñm deũ tuũ timebis · & p nomẽ eius iurabis. ¶ Hiero. Hoc aũt quasi puulis fuerat lege concessum · vt quo victimas ĩmolabant deo ne eas idolis immolarent · sic & iurare p̃mitterentur in deum · non q̃ recte hoc facerẽt · sz q̃ melius esset deo hic exhibere q̃z demonijs. ¶ Crisost. sup mat. Deo em̃ frequenter iurat qui non aliquãdo periurat sicut qui fert consuetudinẽ multa loqui aliq̃ loqẽ importuna. ¶ Aug. contra faustum. Quia vero periurare graue pecatum est · longius aũt remotus ẽ a periurio qui nec iurare consuevit · quã qui verũ iurare proclivius ẽ · maluit nos dñs non iurantes recedere a vero · q̃z verum iurantes appropinquare periurio. Vnde subdit. Ego autem dico vobis non

Iterum aũt audistis q̃ dictũ est antiq̃s. Non periurabis. reddes aũt dño iramenta tua. Ego autẽ dico vobis nõ iurare ommno neq; p celum quia thronus dei est. neq; p terrã quia scabellũ pedis eius est. neq; p ierosolimã · quia ciuitas ẽ magi regis. neq; p caput tuũ iuraris quia nõ potes vnũ capillũ albũ facere aut nigr̃. Sit autẽ sermo vester ẽ est. nõ ñ. Quod aũt hys abundãcius est. a malo est.

iurare omnino ¶ Aug. in ser. do. in mōte. In quo plus eos iubet quē nō peierare confirat. nō enī potest peierare q̄ nō iurat. sed qm̄ ille iurat. q̄ adhuc debet deū testem. ꝑsiderādum ē ne ꝑa hoc ꝓceptum dñi apli⁹ fecisse videat quia sepe hoc modo iurauit cum dixit. quę scribo vobis ecce coram deo quia nō mentior. Et testis est mihi deus cui seruio in spiritu meo. nisi forte quis dicat tunc cauendā esse iurati⁹ cū aliq̄d dr̄ p q̄ iurat vt nō iuraueris quia ñ dixit p deum. sī dixit testis est mihi deus. ridiculum ē hoc putare. Sed ēn scias hoc mō iurasse apm dicentem. Quotidie morior p gloria vestra fraeres. Quod ne quis ita existimet ētq̄ si dicerē. Vestra gloria me fecit quotidie mori. Greca exemplaria diligenter. In quibus q̄d semper ē non nisi a iurante dicitur. ¶ Aug. ꝑa mendacia. Sed pleraq̄ in verbis meis ligere nō valemus in factis sanctor⁹ colligimus quē admodū opportune accepi q̄d facile mihi ꝓmittere. nisi exēplis reuocare. iurauit apl⁹ in epistol⁹ suis. Et sic ostendit quo accipiendū ē q̄d dictū est. Dico aūt vobis non iurare omnino ne. s. iurādo ad facilitatem iurandi veniat. ex facilitate aūt iurandi veniat ad consuetudinē a qua tuendus in plurimum de⁹ adest. Et ideo nō inuenit iurasse nisi scribens ubi cōsideratio cautior nō habet linguā precipitē. et tamē dñs omnino ait nō iurare. nō enī concessit vt id liceret scribentib⁹. sed q̄a ꝓcepta violata reum faciunt preferam in epistolis ascriptas nefas ē dicere. Intelligēdū est illud q̄d positum est omnino ad hoc positū vt quātum in te est non affectes vbi quasi pro bono cū aliqua delectatione appetas vel iurandū ¶ Aug⁹. ꝑa faustum. In prescriptis ergo vbi ē ꝑsideratio maior plurib⁹ locis apostol⁹ iurasse inuenit ne q̄s q̄s putaret eā vel iurando peccare. si potius intelligeret humane fragilitatis corda non iurando tutius a periurio conseruari ¶ Hiero. Demq̄ cōsidera q̄ hic Saluator nō p deū iurare prohibuit. sed per celū per terrā et per ierosolimā et per caput tuum. hāc enim p elementa iurandi pessimam consuetudinem semp habere Iudei nouerunt. Qui aūt iurat. aut venerat⁹ aut diligit eum p quem iurat. iudei autem p angelos et vrbem ierusalem et templum et elementa iurantes. creaturas venerabantur dei honore. cum in lege preceptum sit. vt non iuremus nisi per dominū deum nostrum. ¶ Aug. de ser. do. in monte. Vel ideo additum est. neq̄ per celum. quia iudei nō putabant se teneri iureiurando. si p ista iurassent. acsi dicat. Cum iuras per celum et terram non tenearis quasi dominum tuum iusiurandum tuū quia per eum iurare conuinceris. cuius celum thronus est et cuius terra scabellum est q̄d non est sic dictum quasi habeat deus collocata mēbra in celo et in terra. vt nos cum sedem⁹. sed illa sedes dei iudicium significat. Et quoniā in hoc uniuerso mundi corpore maximam speciē celum habet sedere in celo dicitur. eāq̄ presentior sit excellentia pulchritudinis. Quia ergo dicitur calcare q̄ minima speciem ordinet in extremis spiritaliter autē sanctas animas celi nōie significat et terre peccatrices. quoniā spiritalia ordinat. peccatori autē dictū ē. terra es et in terā ibis

et q̄ si lege māsuē voluit sub lege pōit. et ideo ꝓhibuit dr̄ Scabellū pedū eius. Neq̄ enī neq̄ per ierosolymā quia ciuitas ē magni regis. q̄d melius dr̄ q̄s dicere. meā ciuitatē ēn hoc dixisse intelligat. et q̄a ipse vnus dñs ē. dñs nō iurandū debet q̄ per ierosolimā iurat. Sequit. Neq̄ per caput tuum iuraueris. q̄d em̄ posset q̄s q̄s magis de se ꝓmittere arbitrari q̄s caput suum. si quo nīm ē vel potestatem faciendi vnū capillū albū aut nigrū non habemus. ꝓpter q̄d dr̄ Quia nō potes vnū capillum albū facē aut nigrū. q̄ deo debet iusiurādū quilibet etiā p caput suū iurare voluerit et hic etiā cauti intelligunt ¶ Chrysostomus. Attendite aūt q̄ elementa mūdi extollit. nō ex ꝓpria natura. sed ex habitudine q̄ habent ad deū. ne idolatrie daret occasio. ¶ Rabanus. Cum aūt iurare ꝓhibuit. quo loco operat. dominica sententia. Sit aūt sermo vr̄ ē. ē. non nō. id est q̄d ē. firmare dicere ē. q̄d nō ē. sufficiat dicere ñ ē. Quicquid dr̄ bis ē. est nō nō. vt q̄d ore affirmas. opere ꝓbes. et q̄d vbis negas factis nō ꝓfirmes ¶ Chrysostomus. Et absolute in fide simplicitate vitāda iurare op⁹ nō est. sed ꝑfectionis semp q̄d ē ē q̄d nō nō. et ꝓpter eos et opter firmior vbi ē ¶ Hiero. Euangelica igit̄ vitas ñ recipit iurandi mētū. cū oīs ꝑfecta fides ꝓpter iureiurādo fiat ¶ Aug. ꝓpter q̄ intelligit nō i bonis. sī i necessariis iurandi habendi refrenet se quātū pōt. vt ñ ea vitia nīm excitet. cū videt pigros ēe homines ad credendū. q̄d vix ēe credere. nisi iuratione firmet. Hoc ergo est locis appetendis q̄d hic dr̄. Hic finis vr̄ est ē. nō nō. q̄d his abundātius ē. a malo ē. si iurare cogens fragilitas necessitate vērē infirmitates eorū q̄bus aliq̄d fuisse q̄ vtiq̄ infirmitas malū ē. itaq̄ nō dixit. q̄d ꝓpter malū ē. tu. n. nō malū facis. q̄ bñ vtēs iuratione vt alēi ꝑsuadeas q̄d vtr̄ ꝑsuades. si a malo ē illi⁹ firmitate iurāre cogens ¶ Chrysostomus. vt audiat. n. ē ab infirmitate eorū q̄bus lex iurare ꝓmisit. ipse xp̄s nō mōstrat vetere legem diaboli esse seu vetustate impietatis ducat ad abundantem nouitatem.

V Audistis q̄a dictū est oculum ꝓ oculo et dentē pro dente Ego autem dico vobis nō ēsistere a malo Sed si quis te percusserit in dextram maxillā tuā ꝓbe ei et alteram et ei qui vult tecū iudicio contendere et tunicā tuam tollere dimitte ei et palliū Et qui cūq̄ te angariauerit mille passus vade cū eo alia duo q̄ at̄ petit a te da ei et uolēti mutuari a te ne aūtaris

¶ Ecl. Quia supra docuerat dñs nostr⁹ proximo minime referendam. nec inimicitiam domino conqueri. hic docet quomodo se xp̄ianus habere debeat. adiungendo illa inferenda. Vnde dicit. Audistis quia dictū est oculum pro oculo et dentem pro dente ¶ Aug. ꝑa faustum. Quidam ad repremēdas ꝓprias flāmas odiosi in se mucem seuerent et moderatos animos frenandos ira ꝓpria ē. Quo ēm facilius ventus est tātum repnere vindicte quātum accepit munere ꝓpe
videmus leuiter lesos homines nolle cedere.

Sitire sanguinē. vix q3 inuenire i malis inimici vñ
satientur. Quis igitur imoderate ac iuste vltiom
lex iustum modum figens penam taliois instituit ꝫ
est ut qualem quisq3 intulit iniuriam. tale supplicū
pendat. qđ non fames sz limes furoris est. non vt id
qđ sopitum erat hinc accenderet. sed ne id quod ar
debat. vltra extenderet. Imposita est em iusta vin
dicta que iuste debetur ei. qui passus fuerit iniurias
Quod autem debet. etsi benigne remittē. non tamē
inique repetē. Itaq3 cum peccet. q3 imoderate vult
vindicari. non peccet autem qui iuste vult vindicari
remotior est a peccato qui non vult oīno vindicari.
Ec ideo subdit Ego autem dico vobis nō resistere
malo. poteram aūt & ego sic ponere. Dictum est an
tiquis non iuste vindicabis. Ego aūt dico vobis
ne vindicetis qđ adimpletū est. Si p hec verba qđ
legi defuit a xpo addictum mihi uderet ac nō poci
id qđ lex valebat efficere. ne iuste se quisq3 vin
dicaret conseruari tutius si oīno se non vindicaret
Cnf. sup ma. Spīs ꝫ. n. mādato, mādatū legis stare
non potest quia si fm legis mādatum omnibus red
dere mala pro malis ceperimus. omnes efficiemur
mali. eo q3 psequentes abundent Si aūt fm xpi pre
ceptum non resistit malo. etsi mali non remūtur. tñ
boni pmanebunt boni. Hiero. Domin9 ergo nr vi
cissitudinem tollens erūcat inicia peccatoꝝ Cu lege
nāq3 culpa emendat. hic peccatoꝝ auferūt exordia
Glo. Vel potest dici q3 dñs hoc dixit iustitie vete
ris legis aliquid addens. Aug9. de sermo. dñi in
monte. pharisеorum enim iustitia minor est non ex
cedere vindicte modum. Et hoc est patis inchoatio
Perfecta autem pax est talem pemens nolle vin
dictam. Ineet illud ergo primū quod pter legem
est vt maius malum p minori malo reddatur. Et
hoc q3 dñs pficiendis discipulis dicit. ne pro malo
vllum malum reddatur medium locum tenet vt
tantum reddatur quantum acceptum est. per quod
a summo discordia ad summam concordiam trāsitus fa
ctus est. Quisq3 em malum prior infert maxime a
iustitia distat. Quisq3 aūt nulli prior malefecit. sed
tamen lesus rependit grauio9 recessit aliquantum a
summa iniquitate. Qui vero tantum reddit quātuz
accepit. iam aliquid donat. Justum est enim eum q3
lesit prior grauius ledi Nunc ergo inchoatam mi
sericordie iustitiā ille pfecit. qui legem venit implē
Duos autem gradus qui intersit. intelligendos re
liquit. Nam est qui non reddat tantū sz minus Et
hinc ascendit qui omnino nil rependit qđ pax vi
detur dño nisi & amplius sis paratus suscipe. Qua
propter nō ait. non reddere malum pro malo. sz nō
resistere aduersus malum. vt non solum non repen
das qđ tibi fuerat irrogatum sed etiam non resistas
quin aliud irrogēt. Hoc em est qđ cōsequēter expo
nitur. Sed siquis te pcusserit in dexteram maxil
lam tuam. prebe ei & alteram. Qđ ad misericordiaz
ptinere hij maxime sentiunt qui eis quos multū di
ligunt. seruiūt. vel prauis vel freneticis a quibus
multa sepe patiunt. etsi eorum salus id exigat pres
bent se etiam vt plura patiant. Docet ergo dñs me
dicus aīaz vt discipuli sui eoz quorum saluti consu
lere vellent. imbecillitates equo aīmo tolerarent.
Omnis nāq3 improbitas ex imbecillitate animi venit
qua nihil innocentius est eo qui in virtute pfectus
est. Aug. contra mend. Ea vero quasi nouo testa
mento a sanctis facta sunt. valent ad exempla ineel
ligēdaꝝ scripturaꝝ q3 in preceptis digesta sunt uel cū le
gim9 in euā9. accepisti alapā para alteram maxillā. Ex
emplum aūt patientie nullum q3 ipius dñi excellen
cius inuenimus. & ipse cum alapa pcussus esset non
ait. Ecce alteram maxillam. sz ait. Si male dixi ex
probra de malo. si autem bene qđ me cedis. Vbi ostē
dit illam prepationem alterius maxille in corde faci
endam. Aug. in sermo. do. in monte. Paratus. n.
fuit dñs non solum in alteram maxillam cedi pro sa
lute oīm. sz & i toto corpe crucifigi. Quem aūt pē
quod sit dextera maxilla. Sed cū facies sit. qua q3q3
cognoscitur in faciem cedi fm Apostolum ē cōtemni
ac despici. Sed qm facies non potest dici dextera &
sinistra. & tamen nobilitas ē fm deum & seculum ita
distribuit tāq3 i dexterā maxillā & sinistrā. ut i q3cūq3
discipulo xpi contemptum fuerit q3 xpianus est.
multomagis in se contemni patius sit. si quos huius
modi seculi honores habet. Omnia aūt i quibus im
probitatem aliquā patimur. in duo genera dividūt
quoꝝ vnum est qđ restitui non potest. alterū qđ pē.
Sed in illo quod restitui nō potest. vindicte solacium
queri solet. Quid em prodest q3 pcussus repcutas.
nūqd pterea i9 qđ in corpore lesum est restituitur?
sed tumidus aīm9 talia fomenta desiderat Cnf.
sup math. Nunquid aūt si repcusseris eum. compe
scuisti eum. vt te nō pcutat? sed magis exitasti eū
vt adhuc pcutat. Nam iracundia p iracundiam n̄
compescitur. sz amplius irritaē. Aug. in ser. do. i
Vnde dñs poa9 misericorditer pferendam alterius
infirmitatem indicat. q3 alieno supplicio suam miti
gandam. Neq3 tamen hic ea vindicta prohibetur q
ad correctionem valet. Ipsa em pinet ad misericor
diam. nec impedit illud ppositum quo quisq3 patus
est ab eo quē correctum esse vult plura pferre. Re
quiretur tamen vt & ille vindicet cui rerum ordine
potestas data est. & ea voluntate vindicet. qua pr̄ in
filium paulum quem odisse non potest. Sancti autē
viri nōnulla peccata morte punierūt quo & viuenti
bus vtilis metus incuteret. & illis qui morte punie
bantur. non ipa mors doceret. sed peccatum qđ au
geri posset. si viuerent. Unde est q3 Helias malos
morte affecit. de quo cum exemplum dedisset disci
puli. replendit in eis dñs non exemplum propone. sz
ignorantiā vindicādi. animaduertens eos n̄ amore
correctionis sz odio desiderare vindictaz. Sed postq3
eos docuit diligere pximos. infuso etiā spiritu sancto. nō
deferunt tales vindicte. Nam & verbis Petri Ana
nias & vxor eius exanimes ceciderunt Et Paulus
apostolus tradidit quendam sathane in interitū car
nis. & ideo quidam aduersus corpales vindictas que
sunt in veteri testamēto nescio qua cecitate seuiant
quo animo facta sunt nescientes. Aug. ad Hem
facium comitem. Quis aūt mente sobrius regibus
dicat. n̄ ad vos pineat. qs velit esse siue religiosus
siue sacrilegus. quibus dicī non potest. Non aūt ad

uos ꝑtineat ī regno vro quis velit pudic⁹ esse aut impudicus. Melius ē quidem ad colendū deū boies duc qȝ pena compelli. Multo aūt profuit qđ expimento ꝓbamus prius dolore vel timore cogi. vt postea possint doceri aut qđ iā verbis didicerāt. opꝫ sectari Sicut em̄ meliores sunt quos dilige amore ita plures sūt quos corrigit timor. Agnoscant ī apostolo Paulo prius cogentem xp̄m ⁊ postea docentem ¶ Aug. in ser. do. ī monte. Cenebiē ergo i hoc iuriaꝝ gne qđ ꝑ vindictā luiē iste modus a xp̄ianis ve accepta iuria non surgat odiū. sȝ patus sit animus plura perpeti. nec correctionē negligat. que vel cōsilio vel auctoritate uti pē ¶ Hiero. Secundū aūt misticos intellectꝰ pcussa dextra nostra nō iubemur sinistrā p̄bere. sȝ alterā. hoc ē alterā dexterā. Iustus em̄ sinistrā non habet. Si nos hereticus in disputatione pcusserit. ⁊ dexteꝝ dogma voluent vulnerare opponaē ei aliud de scripturis testimoniū ¶ Aug. in ser. do. i monte. Aliud aūt iuriaꝝ genus ē qđ integrum restitui potest. cuius due sunt spēs. vna ad petumā. altera ad opa panet. Unde de primo horuꝫ duoꝝ subdit. Et ei qui vult tecū iudicio cōtendere ⁊ tunicā tuā tollere. dimitte ei ⁊ palliū. Sicut gꝰ qđ positū ē de pcussa maxilla oīa significat que. sic ī gerunē ab iprobis vt restitui nō possint nisi vindicta. ita qđ positū ē de vestimēto oīa significat que possunt restitui sine vindicta. ⁊ hoc etiā ad pregatoꝝ cordis. nō ad ostēsionē opis p̄cepti recte intelligitur Et qđ de tunica ⁊ de vestimento dictū ē ī omnibꝫ fatendū est. que aliq̄ iure temporaliter nr̄a esse dicamus Si em̄ de necessarijs ꝯ impatiū ē. quātomagis superflua p̄mere querit. ⁊ hoc ipe signat. cum dicit. Qui vult tecū ī iudicio p̄tendere. Oīa ergo intelligunē de quibꝫ ī iudicio nobiscū p̄tendi potest. Sed vtꝝ ⁊ de seruis accipiendū sit. magna questio ē. non em̄ xp̄ianū oporteat sic possidere seruū quo equum. quātus fieri possit. vt maiori precio valeat equꝰ qȝ seruus. Sed si seruus rectius a te regiē. qȝ ab illo q̄ eum cepit auferre. nescio vtꝝ quisq̄ audeat dicere eum vt vestimentū debere p̄temni ¶ Cnf. sup mat. Indigna aūt res ē vt homo fidelis stet ī iudicio añ conspectum iudicis infidelis. Et si fidelis certe secularis ⁊ qui te venerari debuerat. ꝓpter dignitatem fidei iudicat te ꝓpter necessitatem cāe ⁊ perdes dignitatem xp̄i ꝓpter negociū mūdi. Deinde omne iudiciū irritatio cordis ē ⁊ cogitationū malaꝝ. Nā si videris q̄ cā tua fraudibꝫ aut pecunijs expugnetur ⁊ similiter eu cāe tue adesse festinas. ⁊ si admitto cōsiliū nō habuisti ¶ Aug. ī Enchiridion Et ideo p̄hibuit hic dīs suos sēculanbꝫ rebꝫ cum alijs habere iudiciū tamē eū apls simie ī ecclesia talia iudicia finiri inter fratres fratribꝫ iudicantibꝫ. extra ecclesiam vo terribiliter vetat. manifestū ē quid fiendū veniā p̄cedaē infirmis ¶ Greg. ī moralibꝫ Sed tamen quidā dī temporalia nobis rapiūt solūmodo sunt tolerandi Quibꝫ vo sunt seruata cantate proximi nō sola cura nr̄a subtrahamē. sed ne rapientes nō sua semetipsos ꝓdant. plꝰ em̄ ipis rapientibꝫ debēt metuere. qȝ rebꝫ irrationabilibꝫ imiare. Cū autem

ꝓ terrena pace a corde cum ꝓximo scindit. spiret plus res qȝ ꝓximus amat. ¶ Aug. in ser. dni mon. Certū vo iuriaꝝ genꝰ qđ ad opam pertinet ex vtroq; confectum ē. si cū vindicta ⁊ sine vindicta potest restitui. nā qui angariat hominem ⁊ cogit improbe adimuat abiuito ⁊ penaꝝ improbitatis pluere ⁊ opā reddere. ⁊ ī hoc ergo genere iuriaꝝ dīs docet aīm xp̄iani esse patientissimū. ⁊ ad plura ꝑferenda patum. Unde subdit. Et quicūq; te angariauerit mille passus. vade cum illo alia duo. ⁊ hoc vtiq; monet nō tam vt pedibꝫ agas qȝ vt animo sis paratus. ¶ Cnf. ī omel. Angariare em̄ ē violenter trahere ⁊ sine ratiōe vexare ¶ Aug. de serm. dni in monte. Sic ergo dictū putamus Vade cum illo alia duo. s. milia. vt ena complent voluerit. quo numero significaē perfectio vt memierit quisq̄ hoc facto. p̄fectam se implere iustitiā. ꝓpter qđ ⁊ tribus exigit hoc p̄ceptum insinuauit. ⁊ ī hoc tertio exemplo simplo duplum addit. vt triplū compleaē. Vel per hoc acapiē q̄ ī p̄cipiēdo tanq̄ tolerabilibus magis paulatim creuerit. Nā ꝑmo p̄beri voluit. alteram maxillā cū fuerit dextera pcussa. vt minus p̄beri paratus sis qȝ pculsti. Deinde illi qui tunicam vult tollere iubet ⁊ palliū dimitti. vel vestimentum fortaliam ꝛam. Nō aūt tantundem ē aut nō minus ꝓfert. Certo de mille passibꝫ quibus addenda dicebatur milia vsq; ad duplū pduat. Sed qm̄ pax ē nō nocens nisi eē beneficū prestes ꝙsequēter adiungit ⁊ dicit. Qui aē petit a te da ei. ¶ Cnf. super Matth. Quia diuicie nre non sunt. sȝ dei. Deus em̄ ꝑfectissimus diuitias suas voluit esse nos n ōdīos. ¶ Hiero. Si de elemosina em̄ dictum intelligamus. in plurimis paupibus hoc stare nō potest. sȝ vt diuites si semper dederint. semp dare nō poterunt. ¶ Aug. in ser. dni. Dicit ergo omni petenti da. nō oīa petenti vt ipse qđ dare honeste potes ⁊ iuste. Quid em̄. si petat. qua nocentem coneē oppmere. quid si furiosum petat. Dandū ē ergo qđ nec tibi nec alteri noceat quātum ab hoīe credi potest ⁊ cum negauerit qđ petit iudicāda ē iustitia vt nō eū inanē dimittas ⁊ aliquādo meliꝰ aliquid dabit cū peremptum minus correxeris ¶ Aug. ad vincen. Dolus em̄ eius panis tollitur si de albo securus iustitiā negligas. qȝ esurienti panis frangit. vt vi iustitie sedeat. quiescat. ¶ Hiero. Potest eē intelligi de pecunia dicitur que nūqȝ debita si quādo plus dat. tanto ipse duplicat ¶ Aug. Quod aūt ait Et volenti mutuari a te ne auertaris. ad aim referendum ē. Dilige dantem diligit deꝰ. Mutuat aūt omnis qui accipit etsi ipe non soluturus sit. qua misericordibus datur plura restituit. aut si non placet accipe mutuum nisi eū qui accipit reddicturus. Intelligendū ē dīa ipsa duo genera prestandi esse complexuꝫ. Nā aut donamus aut reddituro emendamꝰ. Recte ergo ad hoc beneficij genus hortando dixit ne auertaris. ne ꝓterea voluntatem alienes. quasi deus nō redditurus sit. cū hō reddiderit. cum em̄ ex p̄cepto dat facit. infructuosum esse nō potest. ¶ Cnf. sup mat.

Ergo iubet nos ꝓ
ris. qa q sic dat. n
vinculo soluit ⁊
dam dat sed pro
pecunia usuram
aspicios latenter
omnes faculeates
Marcellinū. Ob
re publice mor
quis inquiūt tol
Romane pesti
belli iure repende
encie semp in co
nisolenda ne re
tate complenda
inuitus benigna
hoc si cetera R
ipsa bella sine
impietatis iusti
alius consulatur
pitur veliter v
cilitate pece in
⁊ mala voluntas

Audistis
est diliges pr
tuum ⁊ odio
inimicū tuū.
tē dico vobis
inimicos vest
facite hijs q
vos ⁊ orate
tibꝫ et calum
vos vt sitis
vri qui est in
solē suū oriri
bonos et mal
it super iusto
stos. Si em̄
eos qui vos
quā mercedem
Nōne ⁊ publi
faciūt. Et si
ritis frēs v
amplius fac
ne ethnici ho
Estote ergo
ti sicut ⁊ pr
lestis pfectu

facite hijs qui o
monte. Audis
ad legem veter

Ergo iubet nos xps mutuū dare nō tamē sub usuris · qa q̄ sic dat · non sua dat · sed aliena tollit · de uno uinculo soluit · et multis alligat · et nō ꝓpter dei iustitiam dat sed propter ꝓpriū lucrū · Similis ē etiā pecunia usurana aspidis morsui · Sicut enim sicut uenenū aspidis latenter omnia mēbra corrūpit · sic et usura omnes facultates conuertit in debitum · ¶ Aug⁹ · ad Marcellinū · Obiciunt aūt quidā q̄ hec xpi doctrina rei publice moribus nulla ex parte conueniat · nam quis inquiūt tolli sibi ab hoste aliquid patiatur · uel Romane prouincie depredationibus non male uelit belli iure rependere · Sunt autem ista precepta patientie semp in cordis preparatione retinenda · ipsaq; benuolentia ne reddat malum pro malo semp in uoluntate complenda est · Agenda sunt autem multa et cū multis benigna quadam asperitate plectendis ac ꝓhoc si necesse est · Respu · precepta xpiana custodiat et ipsa bella sine benuolentia non gerentur · ut ad impietatis iustitiaq; pacatam societatem uictis hostibus consulatur · Nam cui licentia iniquitatis eripitur ueliter uiuatur quoniā nihil est infelicius felicitate peccandi tum qua penalis mutatē impunitas et mala uoluntas uelut hostis interior roboratur ·

¶ Audistis q̄a dictū est diliges proximum tuum et odio habebis inimicū tuū. Ego autē dico uobis diligite inimicos uestros. Bñ facite hīs qui oderūt uos et orate ꝓ ꝑsequentibus et calumniantibus uos ut sitis filii ꝑris uri qui est in celis qui solē suū oriri facit sup bonos et malos et pluit super iustos et iniustos. Si enim diligitis eos qui uos diligunt quā mercedem hēbitis Nōne et publicani hoc faciūt. Et si salutaueritis frēs uros quid amplius facietis. Nōne ethnici hoc faciunt Estote ergo uos ꝑfecti sicut et ꝑ uester celestis ꝑfectus est.

Dolo · Docuit dominus supra iniuriam inferenti non esse resistendum · sed ad plura perferenda paratum esse Nunc autem ulciscendi docet iniuriam inferentibus impendendū esse caritatis affectum sit et effectus · Et cum premissa ad complementū iustitie legis ptineant conuenienter hoc ultimo ponet ad implendam caritatem que secundū apostolū ē legis plenitudo · Audistis ergo audistis quia dictum est diliges proximū tuū · ¶ Aug⁹ · in libro de doct · xpiana · Nō aūt nullum hominem excepit qui precepit proximū diligere dīs in parabola seminum reliqui ostendit dicēs proximū qui erga illū exhibuit misericordiā · ut eum intelligamus proximum cui exhibendum esse misericordie officium si diligere · Quod nulli negādum esse quis non uideat domino dicente bene facite hīs qui oderunt uos · ¶ Aug · de sermo · dñi in monte · Oportet autem esse in pharisęos iustitia q̄ ad legem ueterem perueniat · hinc intelligitur · q̄ nisi etiam eos a quibus diligunt oderunt · Ascendit g⁹ aliquez gradum · qui proximū diligit quāuis adhuc oderit inimicum · Unde ad hunc gradum designandū subditur · Et odio habebis inimicū tuū · Que uox nō ē accipienda ut iubentis iusto · sed ꝓmittentis infirmo ¶ Aug · contra faustum · Quero aūt a manichęis cur ꝓprium uelint esse legis moysi q̄d dictum est an tāq̄s oderis inimicū tuū · an et Paulus non dixit homines quosdam deo odibiles · querendum est ergo q̄ modo intelligatur exemplo dei cui dixit Paulus q̄ dam odibiles odio habendos inimicos Et rursus exemplo dei qui facit solem suū oriri sup bonos et malos diligendos inimicos · Hec itaq; regula est qua et oderimus inimicum ꝓpter id q̄d in eo malum est · et iniquitatem · et diligamus inimicum ꝓpter id q̄d in eo bonum est · et rationalem creaturam · Audito igitur et non intellecto q̄d antiquis dictum erat oderis inimicum tuū · ferebant homines i homis odium cum non deberent odire nisi uidum · Hoc ergo corrigit dñs cum subdit · Ego autez dico uobis diligite inimicos uestros ut qui iam dixerat Non ueni soluere legē sz ipiere Precipiendo uidq; ut diligamus inimicos · cogeret nos intelligere quō possemus unū eūdemq; hominem et odisse ꝓpter culpam · et diligere ꝓpter naturam · ¶ Ilō · Sed sciendum ē q̄ in toto corpore legis non esse scriptum · odio habebis inimicum tuū sed hoc dr quātum ad traditionem scribarum · quibus uisum est hoc addendum quia dīs precepit filiis israhel ꝑsequi inimicos suos et delere Amalech de sub celo · ¶ Crys · sup matth · Sicut enim q̄d dictum est · nō concupisces nondictum est ad carnem sed ad animā sic et in hoc loco · caro quidem inimicum suū diligere non potest anima autem pōt · quia dilectio uel odium carnis in sensu est · aie uero in intellectu · Quando ergo nocemur ab aliquo · ee si sentimus odium · nō tamē ex equi uolumus cognosci quia caro nra odit inimicū aia uero diligit · ¶ Greg · xxj · moza · Inimicū autez dilectio tunc ueraciter custoditur · cum nō de ꝓfectu dejicimur · nec de ruina illius letamur · Nō enim amat aliquis quē non uult esse meliorem · Eumq; sanctez uoto ꝑsequitur · quem ceedisse gratulatē · euenire tamen plerūq; solet · ut nō amissa caritate et inimicos ruina letificet et rursum eius gīa sine inuidie culpa contristet · Cum et ruēte eo quosdā bene erigi credimus et proficiente illo plerosq; muste opprimi timeamus · Sed ad hoc seruandum est discretionis examen ne cū nostra odia exequimur · fallamur sub specie ualeamus alienę · Oportet etiam pensare q̄d debemus ruine peccatoris et quid iustitie feruētus · Illā cum uersum quēq; omnipotens penitet et congaudendum est iustitie inicias et condolendum misere pereuntis · ¶ Dolo · Qui aūt sunt contra ecclesiam tribus modis et aduersanē odio uerō cruciatu corporis · Econtra diligit · Unde dicatur · Diligite inimicos uestros benefacite · Unde sequē · Benefacite hīs qui oderunt uos orate · Unde seqē Et orate ꝑsequentes et calumniantes uos · ¶ Hiero · Multa precepta dei imbecillitate sua non sanctoꝝ uiribus estimantes · impossibilia putant esse que precepta sunt · et dicunt sufficere uirtutibus · nō odisse inimicos Certū diligere

plus ꝑ̄ pi q̄ḡ hūmā naꝯ patiaē Hēndū ē ergo xp̄m nō impossibilia ꝑ̄ipe· ſ; ꝓfecta que fecit Dauid in Saul ⁊ Absolon Stephanus q̄ martir pro lapidantibꝫ deꝑ̄catus ē· Et Paulus Anathema cupit esse ꝑ ꝓsecutoribꝫ suis Hec aūt ihū ⁊ fecit· docuit· dicēs Pater ignosce illis ¶ Aug· i Enchiri dion· Sed ꝓfectoꝫ sunt ista filioꝝ dei· quo quidem se debet oīs fidelis extendere ⁊ humanū aim ad hūc affectū oād deū· secūq̄ luctādo pducere Oñ hoc eā magnū bonū tante multatudis nō ē quātam credi? exaudiri eum in oīoe dī· Dimitte nobis debita nra sicut ⁊ nos di· de· no· ¶ Aug· in ser· do· in mō· Oñē autē hic questio q̄ huic ꝑcepto dñi quo nos hortaē orare ꝑ inimicis mlte alie scripture ꝑtes videntur aduerse quia in ꝑplexis muemūē multe imꝑcatiōes aduersus iimicos· vt ē illud Fiant filij eius pupilli Sed sciendū q̄ ꝑplexe solent figura iprecantis futura predicere Sed illud magis mouet· qđ dicit Iohannes Est aūt peccatū ad mortē nō pro illo dico vt oret quis· aperte enī oñdit esse aliquos fratres pro quib⁹ orare nobis nō ꝑ̄pit· ꝑ hoc q̄ ꝑ̄mittat· Si quis scit peccare fratrē suū ꝛc cū dñs etiā pro persecutoribꝫ nos inbeat orare· Hec ista q̄stio solui pē mſi fateamur aliq̄ peccata esse in fratrib⁹ que inimicoꝝ ꝓsecutione sunt grauiora· Nam ⁊ Petr⁹ primus orat ꝑ eos a quib⁹ lapidaē· q̄a nondum xp̄o crediderāt Et apta Paulus nō orat ꝑ alexandro quia frater erat ⁊ ꝑ mutandā fraternitatē obpugnando peccauerat Pro quo aūt nō orat· iā non cōtra illum orat· Sed quid agimus de hīs ꝑa quos oratam a sanctis acapimus· nō ut cōrigerent· Nā hoc mō ꝑ ipis ponus oratū ē Sed ad illā vltimam damnationē nō sicut ꝑa dñi tradidit ē ꝑ ꝑplexam Nā illa predictio futuroꝝ nō optatio fuꝑplicij fuit Sed sicut i apocalipsi legimus martires orare vt vindicent Sed hic nō oꝑet moueri· Quis enī audeat affirmare vt̄ ꝑa ipos hoīes an cōtra regnū peccati peuerint· Nā ipsa ē iustitie ⁊ misericordie vindicta mirꝫ vt euertaē regnū peccati· quo regnante tanta perpessi sunt· Destruē aūt partim correctione hoim· ꝑtim damnatione p̄seuerantiū in peccato Nam vbi videt Paulus in seipo stephanum vindicasse cū dicit Castigo corpus meū ⁊ i seruitutē redigo ¶ Aug· de· q· no· ⁊ ve· testam· vel anime occisorum clamant vindictam se postulātes sicut sanguis Abel clamauit de terra· nō voce ſ; ratiōe· Nā ⁊ op⁹ opificem laudare dī ꝑ hoc ipm q̄ videntem se obiectat· nō enī cum impatientes sunt sancti ut vrgeāt fieri qđ scimus tempe ꝑmitto futuꝝ· ¶ Cas· i omel· vide aūt q̄ gradus ascendit· ⁊ qualiter nos in ipsius virtutis verticē statuit Primus gradus ē· non mouere iniustitiā· Secundus equalem non vindicare· Tertius nō facere vexatū que q̄s passus ē Quartus expetere seipm ad patiendū mala· Quinq⁹ amplius se exhibuere q̄ ille vult qui fecit mala Sextus nō odio habere eū q̄ hoc opaē· Septimus diligere· Octauus benefacere· Nonus ꝑ ipō orare Et q̄a magnū erat ꝑceptū ꝓclaꝝ premiū subdit· sc; Fiet filius dei· vī dicit· Vt sitis filij ꝑfis vr̄i q̄ ē i cel· ¶ Seq· Obseruās enim ꝑcepta dei custodiat filiꝯ dei effiaē· ergo nō in naꝯ filius ē hic· sc; de q̄ loquit ſ; arbitrio suo

¶ Aug· de ser· do· i mōte· Ex illa aūt regula intelligendum est qđ hic dī· qua ⁊ Iohs dicit Dedit eis potestatem filios dei fieri· vnus enī naturaliter filius ē nos aūt potestate accepta efficimur filij iquātū ille q̄ ab eo ꝑ̄pt̄ē iplemus· itaq̄ ñ ait ſ facite ista q̄ estis filij ſ; facite ista· vt sitis filij Cū aūt ad hoc nos vocat· ad similitudinē suā vocat· vnde sequit· qui solē suū facit oriri super bonos ⁊ malos· ⁊ pluit super iustos ⁊ iniustos· Potest aūt ꝑ solem intelligi nō ille visibilis· ſ; ille de quo dī· vob⁹ qui timetis nomen meū oriet sol iustitie ⁊ ꝑ pluuiā irrigatio doctrine ut̄ne· q̄a ⁊ bonis ⁊ malis ꝑparuit ⁊ euangelizatus ē xp̄s

¶ Hylarius· vel in baptismi ⁊ spūs sacramento ex hac solē ⁊ pluuiā· ¶ Aug· vel pē acapi sol iste visibilis ⁊ pluuia qua fructus gignit· quia miqui iniquis sapientie plangunt· Sol nō oritur ē nobis· ⁊ nō pluuia spiritali dī· Mandabo nubibus meis ne pluant super eam· Sed siue hoc siue illud· magna dei bonitate fit que nobis imitanda ꝑcipitur Non enim ait qui facit solem oriri sed addidit suum id est qui ipse facit ut hic ammoneremur quāta libertate ꝑceptoꝝ eius prestare debemus que non creaturis ex munerib⁹ eius acapim⁹· ¶ Augustinus contra vincendum Sed sicut ista bona eius laudamus· ita etiam flagella eius in eos quos diligit cognoscimus· Vnde non omnis qui parat· amicus est· nec omnis qui verberat inimicus· Melius est enim cum seueritate diligere q̄ cum lenitate decipere ¶ Crisostom⁹ super Matheum· Cauete autem dixit super iustos ⁊ iniustos non super iustos vt iniustos· quia omnes deus ñ ꝑ̄t̄ oēs dat ſ; ꝑ̄t̄ sanctos sicut ⁊ flagella bona peccatoribus· ſ; i bonis ſ; separat peccatores a iustis ne desperent· nec in malis iustos a peccatoribus ne glorientur Maxime cum malis bona non prosint male viuentes ad preiudicium suum ꝑpetuo· nec bonis mala nocent sed magis prosint ad iustoꝝ decorum ¶ Aug· in libro· x· de ciuitate dei· Nam bonis ꝑpetuis bonis non extollitur nec malis frangit· Paulus autem ideo huiusmodi felicitatē puniē quia felicitate corrūpit· Vel ideo ista ꝑpalia bona ⁊ mala venisq̄ voluit esse cōmunia· vt nec bona cupidius appetantur que mali habere cernūtur· nec mala euitentur quibus eē boni afficiuntur ¶ Ihē

Amare autem amantes natura est· inimicum vero amare est caritatis Et ideo sequit Si enim diligatis eos qui vos diligunt quam mercedem habebitis· ſ; i cel onīb⁹ Dē hīs enim dī Recepistis mercedem vestram Sed tamen hoc oꝑet facere illa non omittere ¶ Rabanus Si ergo peccatores erga diligentes suos natura duce volunt esse benefici· multo magis vos maioris dilectionis signum amplectamini· ꝛc non amantes· Vnde sequit Nōne publicani hoc faciunt· ⁊ qui publica vectigalia exigunt· vel qui publica negocia seculi vel lucra sectantur ¶ Hieron· Si eē ꝑ hīs tantū oraueritis· qui aliqua affirmatis vobis fiūt coniuncti· q̄d amplius habet beneficii vestrum q̄ infidelium Vnde sequitur· Etsi salutastis fratres vestros tantum quid amplius fecistis· Salutatiō· n· ē q̄dā spēs oīoīs· nōne etnici ſ; facit

¶ Rabanus. Gentiles. nam ethnos greece latine gens dicitur. qui tales sunt vt fuerūt gentiles. s. sub peccato. ¶ Remig. Quia vero predicto dilectionis vltra dilectionem inimicoꝝ non potest procedere. Ideo postq̄ dñs precepit diligere inimicos subiūxit Estote ergo & vos perfecti sicut & pater vr̄ celestis perfectus est. Ipse quidem perfectus ē vt omnipotens homo aūt vt ab ōnipotēte adiuuet. ¶ Hā sicut q̄q̄ in scripturis pro veritate & equalitate accipitur ut ibi. sicut fui cū Moyse ita ero & vobiscū. aliq̄n autē p similitudine vt hic. ¶ Chrys. sup matth. Sicut enim filij carnales similant patres in aliquo corporis signo ita filij spirituales deum i sanctitate.

Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. alioquin mercedē nō habebitis apud patrem uestrum qui est in celis.

¶ Colo. Postq̄ xp̄us legem quātum ad precepta implenit. Incipit nunc eā adimplere quantum ad promissa vt pro celesti mercede precepta dei faciam⁹ non pro terrenis que lex promittebat. Bona autem terrena ad duo potissima reducunt. s. ad humanam gloriam & ad terrenoꝝ affluentiam. quoꝝ vtrūq; in lege promissus ē videtur. De gla em dicit i Deut. Faciet te dñs excelsiorem cunctis gentibus que versant in terra De affluētia vero tempalium ibidem subditur. abū dare te faciet dñs i oībus. Et ideo dñs hec duo ab intentione fidelium excludit scilicet gloriam & terrenorum affluentiam. Sed sciendū q̄ appetitus glie appinquus est virtuti. ¶ Chrys. sup matth. Vbi enim res agit gloriosa. ibi facilius inuenit locum gloriari oīs occasio Et ideo intentionem glie primo dñs excludit. Pre omnibus em̄ vicijs carnalibus periculosū hoc esse in hominibus intellexit. Cum em̄ omnia mala seruos diabolī vexent. concupiscentie vane glie magis vexat seruos dei q̄s seruos diaboli ¶ Aug. in li. de ser. dñi. Quas etiam vires nocendi habeat humane glorie amor. non sentit nisi qui ei bellum indixerit. quia etsi cuiq; facile est laudem nō cupere dum ne gat. Difficile tamen est ea non delectari cū offertur ¶ Chrys. sup matth. Inuenire autem qualiter incipit velut de fera aliqua difficile cognita disputans & apta furari enim qui non valde vigilat. Occulte em̄ ingreditur & omnia que intus sunt insensibiliter auferet. ¶ Chrys. homel. Et ideo hoc cautus cauendum mandat dicens. Attendite ne iustitiā vestrā faciatis coram hominibus. Cor aūt nostrū attendere debemus Inuisibilis em̄ est serpens quē obseruare iubemur. & latenter ingredit & seducit. Sed in corde mundo si surreptio inimica successerit. mox homo iustus discernit qua spiritu alieno pullat. Si autem cor fuerit iniquitatibus plenum. suggestionem diaboli non facile intelligit. Et ideo p̄misit ne irascaris. ne concupiscas. quia qui malis istis subiectus est cor suū nō potest attendere Sed quo potest fieri vt non coram hominibus elimosinam faciamus. aut si fiat. quo non sentiemur? Si em̄ presente aliquo occurrerent pauper quomodo dabitur a absconse? sed educendo eum in secreto videtur q̄ datur. Sed cōsidera quia ñ dixit ne tantum coram hominibus faciatis. sed addidit vt videamini ab eis. Qui ergo non ideo facit vt ab hominibus videatur. etsi coram hominibus fecerit. non tamē coram homino fecisse videtur. qui em̄ aliquid facit propter deum. neminē videt i corde suo nisi deū propter quē facit. Sic artifex eum semp habet pre oculis q̄ sibi op⁹ faciēdū cōmisit ¶ Greg. viij. mora. Si g⁹ dantis gr̄az q̄rimus & publica nostra opa i cōspectu illius occulta seruamus. Si vero p hoc nostram laudem cōspicimus. foras ab eius conspectu iā fuga sumus etiā si a multis ignorēmur sed valde perfectoꝝ est sic ostēso ope actoris gr̄iam querē. vt de illibata laude priuata nesciant exultatione gaudere. q̄s infirmi. quia perfecte contemnendo non supant. necesse est vt bonum q̄d opātur. abscondāt. ¶ Aug. de ser. do. in monte. In hoc vero q̄ dicit. Vt videamī ab eis vt addens. apparet hoc eos prohibuisse vt ibi finē nr̄i p̄positi collocemus. Hā & apls qui dicit Si adhuc hoīb⁹ placerem. xp̄i seruus nō essem alio loco dicit. Ego hoīb⁹ p oia placeo. q̄d non ideo faciebat vt placeret hominibus sed do ad cuius amorē corda hominum volebat conuertere ex eo q̄ eis placebat. Sic nō absurde loqueretur. qui diceret In hoc opere quo nauem quero. non nauem quero. sed patriam.

¶ Aug. de verbo dñi. Dicit aūt videamī ab eis. quia sunt quidam qui sic facūt iustitiam coram hominibus non vt videantur ab eis. sed vt ipa opa videantur & glorificetur pater qui in celis est. non em̄ sua; iustitiam deputant. sed eum cuius fide viuūt ¶ Aug. de ser. dñi in monte. In hoc etiam q̄ addit. Alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in celis est. nihil aliud demonstrat. nisi illud nos cauē oportere ne humanam laudem pro nostroꝝ operum mercede queramus. ¶ Chrys. sup matth. quid autem a deo recipies qui deo nihil dediste? Nam q̄d propē deum fit. deo datur & ab eo recipitur q̄d autem ppē homines fit. in uentos effundit. que est autem sapientia res dare & verba vacua compare & mercedem dei contemnere? Vel illum aspice a quo lapidem expectas qui te propter deum facere putat. alioquin vix tuparet te magis. Ille autem qui plena quidem voluntate propter homines facit. ille propter homines fecisse videtur. Si autem p alicuius cor cogitatio vana ascendit desiderans hominibus apparere anima autem intelligens contradicit. Ille non propter homines fecisse videtur. quia q̄d cogitauit passio carnis est q̄d elegit iudicium anime

Cum ergo facis elemosinā noli tuba cane añ te sicut ypocrite faciunt in synagogis et in vicis ut honorificentur ab hominib⁹. Amē dico vobis receperūt mercedem suā. Te aūt

¶ Aug. in serm. dñi. Generaliter supra dominum. cum dixit. Attendite ne iustitiam vestram. Nunc autem p partes exequitur.

¶ Chrys. sup matheum Nonne autem tria sunt bona. elemosinam orationem & ieunium pro tribus malis actiuis

faciente elemosinam nesciat sinistra tua qd faciat dextera tua vt sit eleosina tua in abscondito & pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi.

que dns tempestatio nō bellum suscepit. pugnauit enim p nobis contra gulam in deserto. Contra auaritiā supra montem. contra vanam gl'iam supra templum. Est g' elemosina que ois pgie contra auaritiam que congregat. ieuunium contra gulam. qui ē ei contrarius. Oratio vero ytra vanam gl'iam. qui cū oīe malum ex malo nascaē. sola vana g'a de bono procedit. Ideo nō destruē p bonum. sz magis nutrit. nullū ergo remediū potest esse cōtra vanam gloriā nisi oratio sola. ¶ Ambro. Omnis aē sitima est discipline xpiane in misericordia & pietate & ideo ab elemosina incipit dicens. Cū ergo facis elemosinā noli tuba cānere ante te. ¶ Cris. prima tuba aē ē ois actus uel sermo p quē opis tā magna demōstratur puta qui facit elemosinā qui aliquē videt plentez vel ire recedentē aliquo aut honestiori psone q̄ potest retribuere. alias aūe non facit. Sed & si in loco secreto faciat. eo posito vt laudabilis videaē tuba est. ¶ Aug. in s. do. in mō. Sic g' qd dicit. Noli tuba canere ante te. ad hoc respicit qd supius ait. Attendite ne iustitiam vestrā faciatis coram hoīb. ¶ Hiero. Cum aūt tuba emit elemosinā faciens ypocrita est. Et ideo subdit. sicut ypocrite faciunt. ¶ Glo. Ozitem conuoc mos hoc faciebāt vt oēs irēt. q. ad spectacl'm. nomēypocrite tractū ē a specie eoz. q̄ in spectaculis gesta face incedunt distinguētes vultum vario colore. vt ad psone quā simulant colorem puenīat. Modo in specie uiri mō in specie femie vt fallant populū dum in ludis agunt. ¶ Aug. in ser. do. in monte. Sicut ergo ypocrite ioē similatores tanq̄ imitatores psonarū aliarum agunt pces illius qd non sunt. Non enim qui agit pcem gamēnonis. vere ipe ē. sz simulat eū sic & in ecclesia & i oi vita humana q̄libet se vult videri qd nō ē ypocrita ē. Similat em se iustum & nō exhibet q̄ tocū fructū in laude hoīm ponit. ¶ Glosa Et ideo subdit loca publica cū dicit. In synagogis & vicis Et finem montū cū subdit De honorificēē ab hoīb. ¶ Greg. xxxi. moza. Quendū vero est q̄ sunt nonnulli. qui & sanctitatis habitum tenēt. & pfectionis meritum exequi nō valēt. ques nequaq̄ credendum est intra ypocritaz numez currere. q̄a aliud ē infirmitate aliud callida fictione peccare. ¶ Aug. de ser. do. in monte. Tales autem qui simulatione peccant. ab inspectore cordis deo mercedem nō capiunt. nisi fallacie supplicium. Et ideo subdit Amē dico vobis. receperūt mercedem suā. ¶ Hiero. Non dei mercedem. sz suā. Laudati em sunt ab hoīb. q̄a causa exercuere deuotes. ¶ Aug. de ser. do. in monte. aūt respicit ad illud qd supra posuit. Aliaquin mercedem non habebitis apud pr̄em vr̄m. Sic ergo nō quomodo illi elemosinaz facias. sed quomodo facēda sit ubi consequēter. cum dicit. Te autem faciente elemosinam. nesciat sinistra tua. qd faciat dextera tua. ¶ Cris. in omel. Hoc aūt p superbundantiam dr̄i ac dicat. Si possibile ē. nr̄m ignorare & ipsas

Cris. super Matheum. Apostoli aūt in ep̄ali libro canonū sic. Dextera ē populus xp̄ianus q̄ ad dexterā xp̄i. Sinistra ē aūt omnis populus qui ad sinistrā. Hoc ergo dicat ne xp̄iano elemosinā faciente qui ē dextera. infidelis aspiciat qui ē sinistra. ¶ Aug. de ser. do. i mōte. Sed fm hoc videbē esse culpa velle placere fidelibo. cū eīs i quoūlibet bonū laudem finē boni op̄is constituere. prohibemur. Te aūt te imitente. quibus facta tua placerūt fidelibus. sed etiā infidelibo exhibendū est. Si aūt vt alij dicunt. sinistrā inimicū putauerīs. vt videaris inimicus tuus. cū elemosinā facis. tunc ip̄e dns inimicis tuis arcūstātibus misericorditer sanauit hoīem. Deinde quomodo cum ipso inimico faciem. vt illum impleamus preceptum. Si clamauerit inimicus noster ad illum. Certa opinio est. rndenda ei. qui dicunt. sinistre nomine vxorem significari. vt quemadmodum familiari & natorez pecuniarum solent esse familiares eas cum aliquo viri egentis impendere. ita domesticas lites. Hīc autem solis viris hoc p̄ceptum datum est. sed etiaz femis. Cū ergo sinistre uxor femina occultare opus misericordie iubeat. ut sinistra eius femine. qd si q̄spiam putat. cum ipsa tum sic talibus vt se imitatem bonis moribus hominibus. non sibi debent occultare bona opa sua nec ea facienda sunt. vt promereaē deum. Quamuis tamen sit aliquid. quādiu alterius infirmitas aio nō pē sustinere quāuis nō illicite fiat. nonnulla fēia p sinistrā significari facile apparet ex ipsa significatiōe. Et etiā qui sinistrā vocat. qd ei ipse crimis culpatū est. q. d. laudes hoīm queritis. hoc facere vetans. Quapropē sinistra videē significare delectationē laudis. Dextera aūt significat seruēm implendi precepta diuina. Cum ergo conscientia recti elemosinā miscet se appetitus laudis humane. sinistra conscia dextre. Nesciat ergo sinistra quid nō se misceat. sciente tue laudis humane appetitu. Dns aūt nr̄ multomagis prohibet solā sinistram scire opan q̄ eā miscent opib dextre. Quo aūt facto dixerit. ondit cū subdit. Vt sit elemosina tua in abscondito. & in ipa bona scientia que humanos oculos demōstrare nō pē nec vobis aperire. quodquidem ab omni mala mentione. Sufficiat aūt tibi ad p̄mercēdū premiū ipa scientia. si ab eo expectas p̄mium qui solus cordis scientie inspector ē. & hoc ē qd subdit. & pater tuus q̄ videt in abscondito reddet tibi. mita luna erit plana. hīt reddet tibi palā. ¶ Cris. sup mat. Impossibile ē em vt opus bonū hoīs in abscondito maneat. deus sz i hoc seculo manifestat. & i illo glōria. gl'ia dei est sicut & diabolus manifestat malitiam eius. virtus ostendit. p̄mia aūt publicant omne bonū i seculo illo cuius bona nō sunt omnibus bona & mala. Ibi cuicūq illic benefecerit deus manifestū ē ea p mercede iustitie sue meruit illuc duci. ces aūt iustitie in hoc seculo manifesta nō est. quia nōsolū boni sz & mali sūt duces. ¶ Aug. de s. mō. Ex in greas exēplantur que p̄mia sūt in futuro palā. ¶ Cris. i omel. Si ergo vis hīc inspectorem rum que facis. Ecce habes nōsolū angelos aut angelos sed deum vniuersop.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Capitulum sextum.

Teuz ora
tis ñ eritis
sic̄ ypocri
te q̄ amāt
in synagogis ⁊ in angu
lis platearum. vt̄ ut ora
re ut videāt̄ ab ho
minib⁹ Amen dico vo
bis receperunt mercē
dem suam Tu autem
cum oraueris. intra in
cubiculū tuū ⁊ clauso
hostio tuo ora patrē
tuum in abscōdito Et
pater tuus qui videt
in abscondito reddet
tibi.

¶ Crisost. sup matheum Salomō dicit ante orationem prepara animam tuam. Quod quidem faciens elemosinā venit ad orationem. bona em̄ opa excitant fidē cordis ⁊ dant eō fiducia animē apud deū orandi. ergo elemosina prepatio est orationis Ideo dūs post elemosinam conuenienter de oratione nos instruit. ¶ Aug. de ser. domini in monte. Non autem hoc monet nunc ⁊ oremus quomodo oremꝰ sic nec supius vt faciamus elemosinam sed q̄ aīo faciamus. ¶ Crisost. sup matheum Est autē oratio quasi quoddam spirituale tributum q̄ anima offert deo de viscerib⁹ suis Quanto ergo gloriosior est tanto cautior est seruanda. ne propter homines fructa vilescat. ⁊ ideo dicit. Cum oratis non eritis sicut ypocrite. ¶ Crisost. in omelia. ypocritas vocat q̄ deū se fingentes orare. homines circūspiciunt. Et ideo subdit qui amant in synagogis orare. ¶ Crisost. super matth. Puto autem non ad locum hoc refert dūs sz ad propositum orantis. In quentu em̄ fidelius orare laudabile est. sicut dictum est In ecclesijs benedicite deum. Qui ergo sic orat. vt ab hominibus videatur. non deum aspicit. sed homines. Et ideo quātum ad propositum suū in synagoga orat. Cuius autem oratio mens solum aspicit deum quātus in synagoga oret cū apud se in secreto videt orare. sed̄. Et in angulis platearum vt videantur abscōse orare. ⁊ sic dupliciter laudāt̄. ⁊ q̄ orāt ⁊ q̄ abscōse orāt. ¶ Ilo. vt anguli⁹ platearum sūt vbi via peruersum gressum ducitur. ⁊ quadruū reddit. ¶ Crisost. sup matheum Ego ergo propositio in conuentu vetat orare vt a conuentu videatur. Unde subditur. vt videant̄ ab hoīb⁹ Orans ergo nihil nouū faciat quod aspiciāt homines vel clamando vel pedus pcutiendo vel manus extendendo ¶ Aug. de verbis dūi. Non autem vident ab hominibus nephas ē. sz ideo hoc agere vt ab hominibus videaris. ¶ Crisost. in omelia. Vana em̄ gloria vbiq; erui bonum est maxime autem in oratōe Si em̄ in hoc cogitationibus arcūferimur si ad orādum ingressi fuerimus. hanc habentes cognitionem qualiter intelligemus ea que a nob⁹ dicunt̄ ¶ Aug. de verbo dūi. Hic etiam fugiendum est hominū sciēciam. si hoc animo aliquid fiat vt fruct⁹ expectetur placendi hominibus. Unde subditur. Amen dico vob⁹ receperunt mercedem suam. ¶ Crisost. sup mat. Ubiq; em̄ vbi seminat ibi metit. Unde qui propter hominem orat. non proter deum. ab hominibus non a deo laudanē ¶ Crisost. in omelia. Dicit autem receperunt. quia deus retributionē que ē ab ipso tribuere vellet. Illi autem eam que est ab hominibus vsurpāt Quomodo aūt orandum sit subiungit dicēs. Tu aūt cum oraueris intra in cubiculū tuū. ⁊ clauso hostio ora patrem tuum in abscondito. ¶ Hiero. Hoc simpliciter intellectum erudit auditorem vt vanam orā di gloriam fugiat ¶ Crisost. sup matheum. Vt nemo sit ibi nisi ille qui orat ⁊ ille quē orat Festus enim orātem grauat non adiuuat. ¶ Ciprianus de oratione dominica. In abditis aūt locis orare magis quemq; fidei ut sciam⁹ dominum vbiq; esse presentē ⁊ maiestatis sue plenitudie occulta penetrare Possumus etiam in tēplis orare ⁊ hostiū domus os corpis ut ñ clamosa voce oremus deū sed tacito corde. pē tria Primo quia deus nō voce clamosa pulsand⁹ est sed conscientia recta placādus qui est cordis auditor. Secūdo quia secretas orationes tuas non oz aliēum scire nisi te ⁊ deum. Ergo q̄ clamose orās alterū nē te nō pmittas orare ¶ Ex collatione patrū Cū simo etiam ē orandū silentio vt ipsos quoq; inimicos nostros qui orantibus nobis maxime insidiant̄ lateat nostre petitionis intentio ¶ Aug. in ser. do. in mō. Vel p cubicula nostra sūt intelligenda corda nīra de quibus dict̄ Que dicitis in cordibus vestris ⁊ in cubilibus vestris ꝑpungimini. hostium est carnalis sensus foris sūt omnia sēpalia q̄ p sensū cogitationes nostras penetrare ⁊ turba vanox phantasmatū orātibo obstrepunt ¶ Ciprian⁹ de oratione dominica Que aūt significata est alienatio et capi inepcis cogitationib⁹ et ꝑphanis cū dominū deprecamur quasi sit aliud quod magis debeas cogitare q̄z q̄d cū deo loquaris Quo tu audiri a deo postulas cum te ipm non audias hoc ē abhorrere non curare hoc est deū negligentia orationis offendere ¶ Aug. ō verbo domini Claudēdum ē ergo hostium id ē carnali sensui resistendum vt oratio spiritalis dirigatur ad patrem que sit in intimis cordis. vbi oratur pater in abscōdito Unde sequit Et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. ¶ Remi. Et est sensus Sufficiat tibi vt ille solus noverit tuā orationē qui omniū corda novit occulta qua ipse qui est inspector erit exaudito. ¶ Crisost in homelia Non aūt dixit gratis dabit sed reddet tibi Etenim debitorem seipm tibi constituit.

¶ Orantes autem nolite multū loqui. sicut ethnici faciunt Putāt em̄ q̄ in multiloquio suo exaudiantur nolite ergo assimulari eis scit em̄ pater vester quid opus sit vobis anteq̄ petatis eum.

¶ Aug. in sermone domini in mōte Sicut hypocrita ē prebere se spectandos in oratione quorum fructus est placere hominib⁹ ita est ethnicox. ⁊ gentilium in multiloquio se putāt̄ exaudiri Et inde orā tes aūt nolite multum loqui ¶ Excollatione patrū Frequenē em̄ sed breuiter est orandū neīmo. tantibus nobis inserere aliquid nostro cordi insidiatur possit inimicus ¶ Aug. ad Probam Monet̄ ne quidā putant

hoc orare ē i multiloquio si diutius oret. Aliud ē sermo multus aliud diuturnus affectus. Nam & de ipso domino scriptum est. q pernoctauerit in orando & q prolixius orauerit vt nobis preberet exemplum. Dicuntur fratres i egipto crebras quidem habere orationes. sed eas tamen brevissimas & rapi quodammodo iaculatas. ne illa vigilanter erepta que oranti plurimum est necessaria. per productiores moras habere intentionem ac per hoc ipsi satis ostendunt hanc intentionem sic esse obruendam si perdurare non potest. ita si perduraverit. non esse rumpendam. Absit autem ab oratione multa locutio sed non desit multa precatio si feruens perseuerat intentio. Nam multum loqui est in orando rem necessariam supfluis agere verbis. Multum autem precari est eum quem precamur diuturna cordis excitatione pulsare. Nam plerunq; hoc negotium plus gemitibus q; sermonibus agitur. plus fletu q; affatu. Chrisostomus in omelia. Dissuadet igitur preboc mamem locutionem in orando. puta cum non petimus decentia a deo. potentatus & glorias. inimicos superare & pecuniarum supabundantiā. Jubet ergo hic non longas orationes facere. Non gas autem dico non tempore. sed multitudine eorum que dicuntur. pmanere tamen oportet eos qui petunt. Oratioi enim ait apostolus instāter. Non tamen iubet decem milium versuum oratonem componere & cōcrepitus enunciare. quod occultet minuat. cum dixit. Nolite multum loq. Chrisa. Damnat autē multiloquium oratione veniens de infidelitate. Unde sequitur. Sicut ethnici faciunt. Gentilibus enim erat necessaria verborum multiplicitas propter demones qui nescirēt quid illi peterent. nisi illorum verbis instructi. Unde sequitur. Putant enim q in multiloquio suo exaudiātur. Augustinus de sermōe domini in monte. Et reuera omne multiloquium a gentilibus venit qui exercende lingue potius quā mūdando animo dant operam. & hoc studij genus etiam ad deum prece fledendum transferre consuerunt. Greg. xxxiij. moraliū. Sed verace orare est amaros in compunctione gemitus & nō composita verba resonare. Et ideo subditur. Nolite ergo assimilari eis. Augustinus de sermōe domini in monte. Si enī verba multa ad id proferuntur vt instruatur ignarus. quid eis opus est ad rem oīm cognitorem. Unde sequitur. Scit enī pater vester quid opus sit vobis anteq; petatis eum. Jeronimus. Consurgit autem in hoc loco quedam hereticus philosophorum. Et dogma peruersum dicendum. Si nouit deus quid optemus. & anteq; petamus scit quo indigeamus frustra scie loquimur. Quibus respondendum est

non narratores esse. sed rogatores. Aliud ē enim narrare ignoranti. aliud petere scienti. Chrisostomus i omel. Ho g̃ orat ut docias. sed flectat vt familiaris efficiatur continuitate interpellationis. vt hūlieris vt rememoreris peccatorum tuorum. Augustinus de sermone domini in monte. Nec etiam verbis nos agere debemus apud deum. & vt impetremus. quod volumus. sed rebus ipsis non animo gemimus & intentione cogitationis & dilectione pura & supplici affectu. Augustin' ad probam. Sed ideo per certa intervalla temporum etiam verbis rogamus deum vt illis rerum signis nosipsos admoneamus quātumq; in hoc desiderio profecerimus nobisipsis innotescamus. & ad hoc augendum in nosipsos acuamur exercemus. ne varijs curis quod tepescere cepit. omnino frigescat. & penitus extinguatur. nisi crebris inflammetur. Nobis ergo necessaria sunt verba quibus cōmoueamur. & inspiciamus quid petamus. non quibus dominum sit docendum seu flectendum esse credamus. Augustinus de sermone domini in monte. Deus quem potest sine rebus sine verbis orando sit quid opus sit ipsa oratione. si deus iam nouit quid nobis necessarium sit. nisi quia ipsa oratio intentio cor nostrum serenat & purgat capacesq; efficit ad excipienda diuina munera. q̃ spiritualiter nobis infundunt. Non enī ambitione precis exaudit deus qui semper paratus est dare suam lucem. sed nos non semper parati sum' accipere cum inclinamur in alia. Sic ergo in oratione conuersio cordis ad deum. & purgatio sentina cordis cum ea que cupiebantur. temporaliter excluduntur ut acies cordis simplicis ferre possit simplicem lucem & in ea manere cum gaudio quo beatus ea perficitur.

Sic ergo vos orabitis pater noster qui es in celis

Chrisa. Inter plurima nomina diuina quibus celestis credentibus formam orandi prescripsit & orationem composuit brevibus verbis. ne fiducia circo annuendi. quod breviter vult rogari. Unde dicit. Pater noster qui es in celis. Cyprianus de orōe dīnica. q̃ sciat vnū deum & orare. vt dum oratione quā filius docuit apud patrem loquimur. facilius audiamur. Amicabilis. n. oratio est dominū de suo rogare. ne ignoret pater filij sui verba. cum precem faciamus & cum ipso habeamus aduocatū apud patrem pro peccatis nostris. quando peccatores pro delictis nostris petimus. aduocatū nostrum verba postulamus. Chrisa. Non enī hijs solis verbis orare licet. sed aliqs sub eodē sensu precibus q̃m conuenit

Aug. de serm
precatione dñi
precamur. Deu
adquē oratio di
Et hoc i oratione
noster nihil aliud
es in celis. Quā
nusq; tamen inu
dicerent. Pater
tanq; seruis sed
q̃ spīm adoptionis
pater quod non
in oratione pon
& caritas exerc
q̃ pater. & supp
pater noster & q
iam non det filio
derit vt filij esse
vt qui dicit. Pa
Admonēē etiam
facti fuerint xp̃i
vel ignobiles q̃
non possunt pie
gnoscant. Chr
ec inferiori cogn
simus copulati q
remissionem &
nitatem que ē ad
p vnam hanc co
possibile ē uocar
istis bonis potiu
gie sensum. & dig
dine beneficio
de oratione dñica
pē noster. quia
gillatim & priua
pro se tantum p
oratio. & q̃ orat
pulo toto orama
Sic em̄ vnum o
vno omnes ipse
em̄ orare necess
fraternitatis bo
orans. nō quā ne
fraternitatis cō
noster q̃ omn
soli xp̃o conuen
fug matb. Addi
habere patrem
bus subsistere
colit patrū. Et
nostrum cōmora
Chrs. in omel
concludens hoc
excelsis regio
in monte. Vel d
em̄ spacio locoru
excellentia mūd
datur. melioris
viciosi. Ipso a

¶ Aug. de sermo. dñi in monte. Cum autem ī oī de
precatione benuolenaa conaliaada sit eius quez de
precamur. Deinde dū quid deꝑcemur p laudem illi⁹
adq; ē oratio dingitur. solet benuolenaa conaliari
Et hoc ī orationis priāpio poni solet In q̄ domin⁹
noster mbil aliud nos dicere uoluit nisi Pater nr̄ q̄
es in celis. Multa quidem dicta sunt in laudem dei.
nusq; tamen inuenīē preceptum populo Israel ve
dicerent. Pater noster. sed est eis minuatus vt dñs
tamq; seruis sed de popolo xp̄iano Apostolus dicit
Accepistis spīm adoptionis accepit. in quo clamamus. abba
pater quod non ē meritorum nostroꝝ. sed gr̄equam
in oratione pomin⁹. cum dicamus pater. quo noīe
& caritas exprimatur Quid em̄ carius debet esse filijs
q̄ pater. & supplex affectus cum homies dicunt deo
pater noster & quedam impetrandi p̄suppositio. quid
iam non det filijs petentibus cum hocipsum ante de
derit vt filij essēt. Postremo quāta cura aim tāgit
vt qui dicat. Pater noster tanto pīe non sit idign⁹
Admonēē etiam hinc diuites vel genere nobiles cū
facti fuerint xp̄iani. non superbiē aduersus pauperes
vel ignobiles q̄n simul dicunt deo pater noster. q̄
non possunt pie ac vere dicere nisi se fratres esse co
gnoscant. ¶ Cris. omel. Quod em̄ nocumēcum ē
ex inferiori cognatione cum secundum superiorē oīes
simus copulati qui eundem patrem dixit & peccatoꝝ
remissionem & adoptiōem & hereditatem & frater
nitatem que ē ad vnigenitum. & spūs largitionem
p vnam hanc confessus est nuncupationem. Nō. n.
possibile ē uocare deum pīem nisi eum qui est oībus
istis bonis potens. Duplicter igitur orandum est
gie sensum. & dignitate eius qui inuocāē & magnitu
dine beneficioꝝ quibus ornāe potens est. ¶ Cypriā⁹
de oratione dñica. Non autem dicamus pater meus. sz
patē noster. quia pacis & vnitatis magister noluit si
gillatim & priuatim precem fieri. vt cum quis pcat
pro se tantum precet. Publica em̄ ē nobis & omnia
oratio. & q̄ oramus non pro vno tantum. sed p po
pulo toto oramus. quia totus populus vnū sumus
Hic em̄ vnum orare pro omnibus voluit quomodo ī
vno omnes ipse portauit ¶ Cris. sup matb. Pro se
em̄ orare necessitas cogit. pro altero autem caritas
fraternitatis hortaē. Dulcior autem est ante deum
oratio. nō quā necessitas extorsit. sed quā caritas
fraternitatis cōmendat ¶ Chrys. Dicit eum pater
noster q̄ omnium ē omnibus. non pater meus quod
soli xp̄o conuenit qui est filius p naturam ¶ Cris.
sup matb. Addit autem qui es ī celis. vt sciam⁹ nos
habere patrem celestem. & erubescāt se terrenis re
bus substernere qui patrem habent in celis ¶ Ex
colit patrē. qui vt ad illam regionem in qua patrē
nostrum cōmorari fatemur. summo desiderio prepem⁹
¶ Cris. in omel. In celis ergo cū dicit. non illic deū
concludens hoc ait. sed a terra abducens orantem &
excelsis regionibus affigens. ¶ Aug. de ver. domi
in monte. Vel dic esse in celis. q̄ ī sanctis & iustis. nō
em̄ spacio locoꝝ continet deus. Sunt quidem celi
excellentia mūdi corpora etsi ī eis locus dei esse cre
datur. meliores mentes sunt aues quaꝝ vita est deo
vicinior. Ideo aīe ē scriptū Prope ē dñs excelsis ab
ex celis hominibus autē eis q̄ ī mōdo habitant. sed con
tritis corde. Sed sicut terra appellatus est peccato
rum dictum est. Terra es & in terram ibis. sic celum
iustus ecōtrario dici potest. Recte ergo dicit Qui
es ī cel. q̄ es ī scīs tm̄. n. spūalr interesse videt inter
iustos & peccatores quātum corporaliter inter celū &
terram Cuius rei significande gracia orantes ad ori
entem conuertamur. vnde celum surgit. non tanquā
deus ibi sit. ceteras mundi deserens ptes. sed vt ad
moneatur animus ad naturam excellētiorem se cō
uertere. q̄. ad deum cum corpus eius q̄ terrenum ē
ad corpus excellentius. q̄. ad corpus celeste quertē
Conuenit etiam vt oī in sensibus & paulos & magno
rum bene sentiatur de deo. & idco qui nondum possūt
aliquid ī corporeis cogitare. tolerabilior est illorum
opinio si deum in celo potius esse credant quam in
terra.

Sanctificetur nomen tuum.

¶ Aug. Dictus est q̄s
sit qui petē. & vt vbi
habitet. Jam videā⁹
q̄ sunt petenda. Dn⁹
autem oīm que petūē
hoc est. Sanctificetur nomen tuū. q̄ nō sic petatur
quasi non sit sanctum deo nomen. sz vt sanctū habeaē
ab hominibus. & ita innotescat deo vt non estimeē aliq̄d
sanctius ¶ Cris. in omel. Vel rogare uult orantem
p nostram glorificari vitam ac si dicat Ita fac nos
viuē. vt p nos inuisa te glificēt sanctificeē. q̄. idē est
q̄ glificeē. Digna est aūt deꝑcantis ore nihil petere
ante patris gloriam. sed omnia eius laudi postponē
¶ Cypr̄ianus. Vel aliter. non optamus deo vt sanc
tificetur orationibus nostris. sed vt nomē eius san
ctificetur ī nobis Quia em̄ ipse dixit. Sancti estote
quia ego sanctus sum. q̄ petimus & rogamus vt q̄ ī
baptismo sanctificati sum⁹. ī eo quod esse cepim⁹
p̄seueremus. ¶ Aug. dē p̄seuerantia. cur autem per
seuerantia ista poscit a deo si ut peregriani dicunt nō
datur a deo An & ista irrisoria petitio est cum id ab
eo petitur q̄ scitur non ipm̄ dare sed ipō nō dante
esse in hominis potestate. ¶ Cypr̄ianus Et hoc etiā
vt sanctificemur. quotidie deprecamus. Opus em̄ ē
nobis continua sanctificatione vt qui quotidie delinq̄
mus delicta nostra sanctificatione assidua purgem⁹

aduenīat regnum tuum.

¶ Cyp. Cōgrue seq̄t
vt post adoptionem fi
liorum regnū petam⁹
q̄ filijs debetur Vnd⁹
sequitur Aduenīat re
gnum tuum. ¶ Aug. de sermo. dñi ī monte Quod
non ita dictum est. quasi deus nunc non regnet etiaꝝ
ī terra semperq; ī ea regnauerit Aduenīat ergo ac
cipiendum est. vt manifestetur hominibus Nulli aūt
licebit ignorare regnū dei Cum enim⁹ vnigenitus
non solum intelligibiliter sed etiam visibiliter vene
rit iudicare vivos & mortuos. tunc autem esse fu
turum iudicij diem dominus docet. cum euāgelium
predicatum fuerit in omnibus gentibus quae res p
tinet ad sanctificationē nois dei. ¶ Ideo. Vel gnalr
p tota⁹ mūdi pene r̄gno. vt dyabol⁹ ī mūdo r̄gnare
desistat. Vel vt in vnoquoq; regnet deus & non re

gnēt deus ⁊ nō regnet peccatum in mortali hoīm
corpore ¶ Cypa. Vel nostr regnū petim⁹ aduenē
a deo nobis repromissum ⁊ xpi sanguine acquisitū
vt q̄ in seculo mee seruitutis⁹ postmodū xpo dñante
regnemus. ¶ Aug. ad pbā. Regnum nāq; dei ve
niet siue velimus siue nolimus. Sed desidenū nrm
ad illud regnū excitamus. vt nobis veniat. atq; i eo
regnemus ¶ Ex colle. patr. Vel qua nouit sanctō
testimonio ꝓficiente siue cum aparuerit regnum dei.
eius se futur esse consortem ¶ Hiero. Attendendus
autem ē q̄ grandis audacie sit ⁊ pure ꝓficientis po
stulare regnū dei. mediatū nō timere. ¶ Cypria.
Potest etā ⁊ ipe xpus esse regnū dei. quem venire
quotidie cupimus. cuius aduentus ut citō nobis re
sentet optamus. Nā cū resurrectio ipe sit. quia in
ipo resurgimus. sic ⁊ regnū dei potest intelligi. q̄a
in illo regnaturi sumus. Nemo aūt regnum dei peti
mus. i. celeste. quia ē ⁊ terrestre regnum. Sed qui
renūciauit iam seculo. maior est etā honoribus eius ⁊
regno Et ideo qui se deo ⁊ xpo dedicat non terrena
sz celestia regna desiderat. ¶ Aug. de pseueratia.
Cum aūt petit. Adueniat regnū tuum. quid orant
qui iam sancti sunt. nisi vt in ea sanctitate que illis
data est. pseuerēt Nec enī aliter veniet dei regnū
qd̄ hōs q̄ pseuerāt vsq; i finē certū ē esse venturū

Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra

¶ Aug. In illo beatitu
dinis regno uita beata
perhibetur i sanctis. sic
nūc i celestibus āgelis
Et ideo post illam pe
titionem qua dicimus adueniat regnum tuū. sequit
Fiat voluntas tua. sicut i celo ⁊ in terra. i. sicut in
angelis qui sunt i celo voluntas tua fit vt te pfruā
tur. nullo errore obnubilante eoꝝ sapiētā. nulla mi
seria impediente eoꝝ beatitudinem. ita fiat in sanctis
tuis qui in terra sunt ⁊ de terra quātum ad corpus
attinet facti sunt. Item fiat voluntas tua recte intelli
gitur. obediāt precepta tua sicut in celo ⁊ i terra
id est sicut ab angelis ita ab hoīb. nō q̄ ipsi faciāt.
vt velit deus. sz quia faciūt qd̄ ille vult. i. faciūt fm
voluntatem eius ¶ Cris. in omel. Dixit aūt psequē
cia optimā quia enī sciupiscere docuit celestia per
hoc qd̄ dictū ē. adueniat regnum tuū anteq̄z ad celū
puemat. ipam terram ussit fieri celū ꝓ hoc qd̄ dic.
Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra. ¶ Deo.
Erubescāt aūt ex hac sententia qui quotidie ruinas
in celo fieri meminerūt ¶ Aug. de f. do. in monte Vt
sicut in celo ⁊ in terra. i. sicut iustis ita i peccato
ribus. eaq̄z si diceret faciant voluntatem tuā sicut
iusti. ita etiam peccatores. vt ad te conuertant. sine
ita vt sua cuiq; tribuātur. qd̄ fiet extremo iudicio.
Vel ꝓ celum ⁊ terram accipiamus spīm ⁊ carnē Et
qd̄ dicat apls mente seruio legi dei. videamus sanctā
dei voluntatē i spū In illa aūt immutatiōe que pro
mittit iustis. fiet voluntas dei sicut i celo ⁊ in terra
id ē sicut spūs nō resistit deo. ita ⁊ corp⁹ nō resistat
spūi Vel sicut in celo ⁊ i terra. i. sicut i ipso ihu xpo
ita ⁊ i ecclia tanq̄z in viro qui patris voluntatez im
pleuit. ita ⁊ i fria que illi desponsata est. Celum
⁊ terra conuenienter intelligit quasi vir ⁊ femina
terra celo fecundante fructifera ē. ¶ Cypria. Sup
ergo petimus vt deus faciat qd̄ vult. sz ut nos hoc
possumus qd̄ deus vult. Nō ut fiat i nobis aliqua
dei voluntate. i. opa ei⁹ ⁊ pceptiōe. q̄a nemo sine
nibus fortis ē. sed dei misericordia tutus ¶ Cris.
omel. Virtus enī nō ē nīri studij solū. sz supioris gr
Rursum aūt hic oīem ꝓ orbe terraꝝ cuilibet ter
minxit. neq; enī dixit fiat voluntas tua i me vel
i nobis sz vbiq; terraꝝ vt soluat error ⁊ plantet
veritas. expellat malicia ⁊ reuertat virtus. ⁊ sic
iam nō differe celum a terra. ¶ Aug. de bono pse
rantie Ex hīs aūt euidenter ondit gra pelagianos
dium fidei esse donū dei. qn̄ p infidelibus vt fides
ipiāt sancta orat ecclia. Cū etā i sanctis ipsa fides
dei voluntas. cur vt fiat adhuc petūt. nisi vt gra
rent i eo qd̄ esse ceperūt ¶ Cris. super Matheum
Cōmunior aūt accipi debet qd̄ ait. Sicut in celo
terra. i. sanctificet nomē tuum sicut in celo ⁊ i terra
Aduenīat regnū tuū sicut in celo ⁊ i terra Fiat vo
luntas tua sicut in celo ⁊ i terra Ex vide qd̄ citra
locutus ē. Non dixit Pater sanctifica nomē tuum
nob Adhuc regnū tuū sup nos fac velūtatez tuā
nobis Nec iterꝝ dixit. Sanctificemus nomē tuum
suscitemus regnum tuum faciamus voluntatem tuā
ne hoc aut dei tantum aut hominis tantum esse in
dicatur sed medie dixit ⁊ impsonaliter. Nam sicut
homo non potest facere bonum nisi habuerit adiu
torium dei. sic nec deus bonum operatur in homine nisi
homo voluerit.

Panem nostrū sup substancialē da nobis hodie

¶ Augo. Ne ea
tra in premissis pe
tentibus petuntur. in
cheantur. ⁊ quia
cūq; precamur. impe
tur in nobis. Perfecte vero quod in alia vita spe
dum est. semper possidebitur. Reliqua vero que
tuor que sequūtur. petuntur. temporalia que ge
eterna consequenda sunt necessaria. Panis enim q̄
consequenter petitur. hic est necessarius. Nequa
enim. Panem nostrum supsubstātialem da nobis
die ¶ Hieron. Quod nos supsubstātialem expri
mus in greco habetur. Epision quod verbum ex
interpretes pernision frequentissime transferunt.
Considerauimus ergo in hebreo Et vbicūq; ill
rision expresserunt. nos inuenimus sogelu quod
Symmachus. i. ex vicino preapuū vel egregium tra
stulit licet in q̄dam loco peculiarem interpretē
Quando ergo petim⁹ vt peculiarem. vel preap
nobis dominus tribuat panem illum petimus qui
at in euangelio Ego sum panis vitus qui de cel
descendi ¶ Cyp. Nam panis vite christ⁹ est. sed
tis hic omnium non est. sed noster est. Hunc nos
panem dari nobis quotidie postulat. ne qui in xpo
sumus ⁊ eukaristiam quotidie accipimus mercedē
te aliquo grauiori delicto a celesti pane prohibeam
⁊ a christi corpore separemur. Petimus ergo vt
i xpo manem⁹. a sanctificatōe ei⁹ ⁊ corpe ī recedat

¶ Aug. de bono
a dnō sanct
pōte separēcur
lū crimē admit
stantialem posu
patr. Cum di
sumendum omn
qz nō est dies q̄
tione cor mortis
sermo. de. m ma
stionem qui m
cene dnī. om
desendāt Vel ip
dalo ista faciant
cere prohibent
differamus illa
regulam nos o
gredi non opo
tantum nos o
⁊ tercio vsq; ad
cōmunicamus
da nobis hodie
quisq; cogere
lud celebrem⁹
dicatur hodie a
id est dum in h
hunc panem
substancialē pa
substancias sic
¶ Aug. de ser. d
piamus spiritu
meditari ⁊ op
autem hunc pa
qua dei est ex
¶ Hiero. Alii
dicentes. Hab
simus ⁊ presen
Vnde in post
de crastino. ¶
emi am petim
tram significa
lum autem ozat
hodie vt habe
inter iustos ⁊ p
manu dei acap
dat panem qui
ti qui pregat
sanctificatus ac
nos habemus
cetur. sicut sa
ficat ⁊ porrig
sanctificatum
nīm ꝓpter duo
p nos alijs da
tibus faciamus
tibus non pat
sed alienum. X
manducat sūū
¶ Aug. de ser
moueatur. cu

¶ Aug. de bono pseuerantie. Perseuerãtiam ergo a dño nro sancti poscunt quãdo petunt ne a xpi corpore separẽtur. sed in ea sanctitate pmaneant ut nullũ crimẽ admittãt ¶ Cnfin omit. Vel panẽ supsubstancialem posuit hoc est quotidianum. ¶ Ex colt. patrũ. Cum dicit hodie. ostendit eum quotidie esse sumendum omnigo tempe hec oratio debet profundi qz nõ est dies q̃ ñ opus sit nobis huius panis pceptione cor mundiois homis confirmare. ¶ Aug⁹. in sermo. do. in monte. Sed circa hoc illi mouent questionem qui in orientalibus partibus. non quotidie eene do nnĩ omunicant qui de hac re suaz sententiã defendũt Vel ipa auctoritate ecclesiastica qp sine scã dalo ista faciunt ¶ Nego ab eis qui ecclesijs presunt facere prohibentur. Sed ve de istis mil in aliquã pte differamus illud certe debet occurrere cognitãtibus regulam nos orandi a domino accepisse quã transgredi non oporteat. Quis ergo audeat dicẽ. semel tantum nos orare debere oronem dñicam. autẽ in ea tercio vsq ad eam tantum horã qua corpori dñi cõmunicamus. Non enim postea dicere potemus da nobis hodie. quod iam accepimus. Aut potest quisq cogere vt vltima parte die. sacramentum illud celebrem⁹. ¶ Ex colt. patrũ. Licet istud quod dicitur hodie ad presentem vitam possit intelligi id est dum in hoc seculo commoramur petita nobis hunc panem. ¶ Hieronimus. ¶ Possumus super substãtialẽ panẽ & aliter intelligere qui sup omẽa substãtiam sit. & vniuersas superet creaturas. s. deũ. ¶ Aug. de ser. d. i mõ. Vel quotidianũ panem accipiamus spiritalez. precepta. s. diuina que quotidie meditari & opari oz ¶ Greg. xxiij. moza. Nostrũ autem hunc panẽ dicamus & tamẽ vt detur oramus quia dei est ex munere & noster fit per acceptionem ¶ Hiero. Nos simpliciter putãt sm apostoli sermonẽ dicentis. Habentes victum & vestitum hijs contenti simus ỹ presenti tantum cibo sanctos curam gerere Vnde in posteriozibus precipitur est. nolite cogitare de crastino. ¶ Aug. ad probam. Sic ergo hic sufficiencia petimus a parte que excellit. & nomine pãis totam significantes. ¶ Cris. sup matheum. Non solum autem oramus ideo Panem nostrum da nobis hodie vt habeamus qđ manducemus. qđ commune est inter iustos & peccatores. sed vt qđ manducamus de manu dei accipiamus. qđ est eis sanctoz. Nam illi dat panem qui cum iusticia precipit. Diabolus autẽ ei qui prepat cum peccato Vel ita vt dum a deo datẽ sanctificatus accipiatur. & ideo addidit nr̃m. i. quem nos habemus patrem. illum da nobis. vt a te sanctificetur. sicut sacerdos panem accipiens a laico sanctificat & porrigit ei. panis em̃ offerentis est. sed quod sanctificatum est. benedictum est sacerdotis. Dicat autẽ nr̃m. propter duo primo quia omnia que nobis datur p nos alijs dat vt de eoq̃ accipimus. ptem impertibus faciamus. Qui ergo de laboribus suis indigentibus non prestat. non tantum panem suũ manducat sed alienum. Deinde qui de iusticia acquisitum panẽ manducat suũ panẽ mãducat. q̃ ait eũ peccato alienũ. ¶ Aug. de sermo. do. in monte. Potest autem aliquis moueatur. cur oremus pro hijs adipiscendis q̃ bona

vite sunt necessaria sicut est victus & vestimentum cum dñs dicat Nolite solliti esse qđ edatis aut qđ induamini. non potest autem quisq de ea re pro qua adipiscenda orat. non esse sollicitus ¶ Aug. ad pbã Sed sufficientiam vite non indecenter vult quisq vult & non amplius. Hec autem sufficientia nõ appetitur pter seipam sed pter salutem corporis & cõgruentem habitum psone homis quo habitu nõ sit inconuenies eis cum quibus honeste viuendum est. Ista ergo cum habeantur vt teneãtur cum non habẽt vt habeantur orandum est. ¶ Cris. in omelia Considerandum est autem qp postq̃ dixit. Fiat voluntas tua sicut in celo & in terra. Et qua hominibus loquebatur in terra carne indutus & non potentibus hãre eandem impassibilitatem cum angelis p descẽdit iam infirmitatu nostre ad natẽ q̃ necessario indiget cibo. et p pane ussit orationem facere non p peccatis nequa luxuria sed solum p pane quotidiano. Et neq̃ hoc sufficit Sed appositum da nobis hodie. vt non contemnamus nostros sollicitudine superuenientes dia ¶ Cris sup mat. Et sic prima facie videnẽ hec verba sonare. vt qđ dicitur. ñ bẽmt i cõtinũ ad i p⁹cõtinũ precipitum Qđ si pẽ ita est oro ista aut paucis conuenire sicut apostolis. qui docendi gra omni tempe vagabãtur aut forsitan nulli. Doctrinam aũt xpi ita debemus aptare vt omnes in ea proficiant. ¶ Cyprian⁹. Diurnũ ergo cibum discipulus xpi debet petere. ne i longum desiderium petitionis extendat. qua grium sibi fit & repugnãs vt queram⁹ in seculo diu mãere qui petimus regnum celorũ velociter aduenire. Vt addit quotidianum. vt tantum quis mãducet quãtũ ratio naturalis exigit nõ quãtum luxuria carnis impellit. Si em̃ in vno conuiuio em̃ expendas quãtum sufficere tibi potest centum diebus tam non quotidianũ cibum mãducas. sed multoz dieꝝ. ¶ Hiero. In euangelio autem qđ appellatur sm hebreos p sup substãtiali pane intelligitur. qđ dicatur crastinum. i futurum sit sensus Panem nostrum crastinum. i futurum da nobis hodie.

Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.

¶ Cipriã. Post subsidium cibi petitur & venia delicti vt qui a deo poscitur in deo viuat. Nec tantum presentis vite. sed eterne cõsulatur ad quaz venire potest si peccata dimittãt que ỹbita dñs appellauit. sicut alibi dicit Dimisi tibi omne debitum quia rogasti me. Unde subdit Dimitte nobis ỹbita nra. Quare necessarie & salubriter admonemur qui peccatores sumus qui p peccatis rogare cõpellimur. Et ne quis sibi quasi innocens placeat & se extollendo plus peccet. instruit se peccare quotidie dum p peccatis quotidie iubetur orare. ¶ Aug⁹. de bono perseuerancie. Hoc autem telo pelagiani cõfodiunt heretici. qui audent dicere hominem iustum in hac vita habere nullũ omnino peccatum. Et in talibus hominibus esse. iam in psenti tempe ecclesiã nõ habentem maculam aut rugam. ¶ Cris. in omelia. Quoniam vero fidelibus hec oratio conuenit & leges

ecclesie docēt ⁊ oratiōis principiū quē docet deum patrem vocare Ciu ergo fidelibo iubet remissionē peccatoꝝ petere demonstrat q̄ post baptismū cōtingit peccata dimitti contra Nouationos ¶ Cypr. Ciu ergo ꝓ peccatis nos orare docuit paternā misericordiā promisit⁹ plane addidit legem certa cōditione nos ꝙstringens. ut sic nobis debitum dimitti postulemus sm q̄ ⁊ ipsi debitoribus nr̄is dimittimus Et hoc ē qđ dicit Sicut ⁊ nos dimittimus debitoribus nr̄is ¶ Greg. ⁊. moza. De ꝓfecto bonū quod a deo compūcti petimus hoc primū ꝓximo querſi facimus ¶ Aug. de ser. do. in monte. Nec non de pecunia dr̄. sed de oibus que in nos quisq̄ peccat ac ꝓ hoc etiā de pecunia. peccat nanq̄ m te qui pecuniaz tibi debitā cū bēat vti reddere nō reddit. Cō peccatum si nō dimiseris. nō potens dicere. Dimitte nob debi. no. si. ⁊ nos di. de. no.. ¶ Cnſ. sup mat. Cum qua ergo spe orat q̄ inimicicias seruat aduersus alterum a quo fortitan Iesus ē. sicut ēm ipe orans mētē Dicat em remitto ⁊ nō r̄mittat. sic ⁊ a deo petit idulgentiā. ⁊ nō illi idulgeē Sed multi nolētes dare veniam peccantib⁹ in se. fugiūt istā oīonē orare stulti Primo qa q̄ nō sic orat. vt docuit xp̄s nō ē xp̄i discipulus. Secūdo qa nec pater libenter exaudit orationem quā filius nō dictauit. Cognoscit em p̄ filij sui sensus ⁊ verba. neq; suscipit. que vsurpatio humana excogitauit. sed que sapientia xp̄i exposuit. ¶ Aug. i Enchiridion Cū quia tā magnū bonū. s. dimittere debita ⁊ diligē inimicos tante multitudīs nō ē quātā credimus exaudiri cū i oīoe dr̄. dimitte nobis. sicut ⁊ nos di. de. no. ꝓculdubio verba spōsionis b⁹ iplenē. si hō nondū ita ꝓficit. vt ita diligat inimicū ēm qui rogat ab hoīe qui peccauit i eum. vt ei dimittat dimittat ei deus. q̄ etī sibi roganti vtiq; vult dimitti. Jam vo qui eū in quē peccauit. si pcto suo mouet vt roget. nō adhuc reputādus ē inimic⁹ vt eū diligere sit difficile. sicut difficile erat quādo inimicicias exercebat.

¶ Et ne nos inducas in temptacionem.

Cnſ. sup mathеum Quia mīta magnifica supra mandauit hoīb⁹ vt deū p̄rem suū dicāt vt regnū dei petāt ve mire Deo nūc addr̄ humilitatis doctrina. cū dr̄ Et ne nos inducas intemp. ¶ Aug i s. do. i mō. Nōnulli codices habent. ⁊ ne nos ferās i temptationē. quod tamen dem valere arbitror. Nā ex vno greco vbo vtrūq; ē translatū. Dulce aūt interpretando ita dicūt Ne nos pataris induci in temptationē. exponētes quō dictū sit inducas. Nō ēm ꝙ seipm inducit deus sed induci patit eū quē suo auxilio deseruerit ¶ Cy prianus. Qua in parte ostendit ꝓra nos nihil aduersarium posse nisi deus ante ꝓsenserit. vt oīs timor nr̄ ⁊ deuotio ꝙertat ad deū ¶ Aug. de ser. do. i monte Aliud ē aūt inducī in temptationē aliud temptari. Nam sine temptatione ꝓbatus esse nemo pt. siue sibiipi siue alij Deo aūt añ oīa temptationes quisq; notissimus ē Nō ergo hic orat vt non temptemur sz vt nō inferamur in temptationē tamq̄ si quispiam cui necesse ē igne examinari nō orat. vt igne nō cō

tingat. sz vt nō exuratur. Inducimur ēm si tales simus vt deserant quas ferre nō possumus ¶ Aug. ad ꝓbam Ex ergo dicimus ne nos indu. in temp. nos āmonemur hoc petere ne deserti eius adiutorio alicui temptationi em vel ꝓsentiamus decepti vel cedamus afflicti. ¶ Cypr. In quo āmonēmur infirmitatis ⁊ imbecillitatis nr̄e ne q̄s se insolenter extollat. vt dum ꝓmittit humilis ⁊ summissa cōfessio ⁊ dat tuti⁹ simpliciter petit ipius pietate ꝓtegat ¶ Aug. de ver. do. pseue. Cum aūt sancti petūt ne nos inferas i temptationē. quid aliud quā vt i sanctitate ꝓseuerēt ostendunt Nam hoc sibi concesso quidē esse de dei dono cū illo poscit. demonstr⁹. nemo sanctoꝝ nō tenet vsq; finē ꝓseuerātiā sanctitatis. Neq; em quisq̄ i ꝙfectu xp̄iano ꝓseuerare desistit nisi in temptationē ꝓmissus inferat Deo ergo petimus ne inferamur in temptationē vt hoc nō fiat. ⁊ si ñ fiat deus nō permittat vt fiat. Nihil em fit. nisi qđ aut ipe facit aut fieri permittit. Potens ē ergo ⁊ a malo in bonū flectere voluntates ⁊ il apsū ꝓnas gūtere ac dirigē i sibi placitū gressum Cui nō frustra dr̄. ne nos inferas in temptationē. Nā q in temptationē sue male voluntatis nō inferti nullā prius iferē. vnuq̄q; n. tēptat a cupiditate sua volunt ergo deus a se poscī ne inferamur i tēptationē qđ poterat nobis ⁊ non orantibus dari. qa voluit nos admoneri a q̄ b⁹ beneficia accipiamus. Attendat g ecclesia quotidianas orationes suas. orat vt intrare diuli credant Deus ergo cōuertat ad fidem. orat ut credentes ꝓseuerent Deus ergo dat perseuerātiam vsq; in finem.

Sed libera nos a malo amen.

¶ Aug⁹. de ser. do. in monte. Orandum ēt ñ solum vt ñ inducamur in malum quo caremus sed ab illo etiam liberemur in qđ iā inducti sumus. Et ideo sequit. Sed libera nos a malo ¶ Cnſ. i omet. Vel malū hic dictum vocat ꝓpter excellentiā malitie. nō que ex nobis ē sz que ex electiōe Et quia ad nos impacabile bellū habet. ꝓpter hoc dixit. libera nos a malo ¶ Cypr. Post omnia quidem supra dicta i ꝓsumatione eius omnis vētt clausula vniuersas ꝓces nr̄as colligans in vtilitate concludens. nihil em remanet qđ vltra adhuc debeat postulari. cum semel ꝓtectionē dei adiutus mētis petimus q̄ ipetrata ꝓtra oīa que diabolus machinatus opāt. securi sumus. Quis em de seculo metuit cuius i seculo deus tutor ē ¶ Aug. ad ꝓbam Ex hoc vltimū qđ in oīoe dīica positū ē tam late patet vt hō xp̄ianus in qualibet tribulatiōe ꝓstitutus in hoc gemitus edat. ⁊ in hoc lacrimas fundat. hinc exordiaē in hoc terminet oratiōē Dñi sequit. Amē. q̄ dictum ultimum orantis exprimit. ¶ Hiero. Amen enim q̄si fine constat scriptum signaculum est dominice orationis quod Aquila interpretatus est fideliter ⁊ nos vere possumus dicere ¶ Cypr. Quid mirū si talis oratio ē quam deꝰ docuit qui magistero suo omnem precē nostrā salutari sermōe breuiauit. hic ꝓ Esaiā fuerat añ predictū. Sermonē breuiatum faciet deus super terram Nam cum dominus deus

Christus oīb⁹ ⁊
idoctos omni sex
rit ꝓceptorum s
scipline celesti d
quod esset simpl
¶ Aug. ad prob
que affectus ora
ac vel consequēd
mus quā qđ m is
⁊ congruenter o
oībus gētib⁹. sicu
qđ sanctificet nom
nige secundum e
fiat voluntas tu
⁊ salui erim⁹. qu
tuū. Cū dicat p
quid aliud dicat
nobis hodie Cu
mansuetudinis e
aliud dicat quā D
mittam⁹ debitor
concupiscendias
inducas intempt
micis meis deus
a malo Etsi p om
ras. mihil mueni
timeatur. Quis q
precem ponere
quomodo non di
misi spiritaliter d
Domine multipli
auge. ⁊ hoc dicit
id attendens vt e
eum non inuenir
apte qđ obre pu
⁊ ib pudet ⁊ cup
ab isto cupiditat
a malo. ¶ Aug.
merus petitionu
Si enim timos d
quomā ipsoꝝ est
ficetur in homib
in secula seculoꝝ
petam⁹ vt venia
ti resistam⁹. Si
oremus vt fiat
quia cum corpu
sentetie. non lug
sunt. qui esurun
nus detur nobis
alias sacietatē pe
sericordes. quom
ta vt nobis nostr
est quo beati sun
intemptationem
⁊ terrena sectan
nobis Si sapien
dei vocabunē or
liberatio liberos
Quia vero soli

Christus oīb venīe vt colligēt doctos parīt atq; idoctos omni sexu atq; etati precepta salutis edide: rit p̄ceptorum suoꝝ scīa grāde compendiū vt in dis sciplina celesti discenciū memoria non laboraret. sed quod esset simplici fidei necessariū velociꝰ disceret. ¶ Aug. ad probā Quelibet aūt alia verba dicamꝰ q̄ affectus oantis vel precedēdo formet vt clare at vel consequēdo attendie vt crescat nil aliud dica: mus quā qđ in ista oratione dominica posicū ē si recte & congruenter oramus. Qui em̄ dicit Clarificaē i oībus gētib. sicut clarificat⁹ es i nob. qđ aliud dicit q̄ sāctificeē nomē tuū. Qui dicit Oressus meos di rige secundum eloquiū tuū quid aliud dicit. quam fiat voluntas tua. Qui dicit Ostende faciem tuam & salui erimꝰ. quid aliud dicit. quā aduemiat regnū tuū. Qui dicit panem nostrū quotidianū da nobis hodie Qui dicit Memento dñe David & oīs mansuetudinis eius. & Si red. retri. mihi mala. qđ aliud dicit quā Dimitte nob debita nr̄a sic & nos di: mittim⁹ debitoribus nostris. Qui dicit Aufer a me concupiscendas vēteris. quid aliud dicit quā ne nos inducas intemptationē. Qui dicit Erue me ab ini micis meis deus meus. quid aliud dicit q̄ libera nos a malo Etsi p omnia precationū sanctaꝝ vba discur ras. nihil mueries. qđ in ista oratione dñica non cō tinetur. Quisq; aūt id dicit. qđ ad euāgelicaꝫ istā precem pūnere nō possit carnaliter orat. qđ nescio quomodo non dicatur illicite. q̄ renatos domin⁹ nō misi spiritaliter docet orare Qui autem dicit i oīoe Domine multiplica dilectas meas. & honores meos auge. & hoc dicit eorum habens concupiscendam nō id attendens vt ex hijs fm deū proficit hoīb. Puto eum non meminre i oratione dñica q̄ possit hec uota aptaē q̄ obrē putat saltē peccē qđ n̄ pudz cape ā si & ꝺ pudet & cupiditas vicat. meli⁹ ꝺ peccē. vt edaz ab isto cupiditatis malo liberet cū dicimus līa nos a malo. ¶ Aug. de verbo dñi. Videtur etam iste nu merus petitionum septenario beatitudinum cōgruē Si enim timor dei est quo beati fiūt pauges spiritu quomā ipsoꝝ est regnum celoꝝ petamus vt sancti ficetur in hominibus nomē dei timore casto pmanēte in secula seculoꝝ. Si pietas est qua beati sunt mites petam⁹ vt veniat regnum eius vt mitescam⁹ nec ei resistam⁹. Si sciencia ē qua beati sunt qui lugent oremus vt fiat voluntas eius sicut in celo & i terra quia cum corpus tanq; terra spiritu tanq; celo con senserit. non lugebimus. Si fortitudo est qua beati sunt qui esuriunt. oremus vt panis nost̄r quotidia nus detur nobis hodie quo ad plenissimā facultatē alias sacietatē vēire possū⁹. Si pietas ē q̄ bti sunt mi: sericordes. quoniā ipsoꝝ miserebit dimittamus debi ta vt nobis nostra debita dimittam̄. Si intellectus est quo beati sunt mundo corde. oremus non induci i intemptationem. ne habeam⁹ duplex cor tempalia & terrena sectando. de quibus temptationes fiunt in nobis Si sapiencia est. qua beati pacifici quoniā filij dei vocabunt̄ oremus. vt liberemur a malo Ipsa. n. liberatio liberos nos facet filios dei. ¶ Cris. i omel. Quia vero sollicitos nos fecerat inimici memoria i hoc qđ dixerat. libera nos a malo. rursus audaciā prebet. p hoc q̄ in quibusdam libris subditur. q̄m tuaz est regnum & virtus & gria. quia si eius est re gnum nullum formidare oportet eum. Et qui preli atur contra nos. sit ei subiectus Cum autem virtus eius & gria sine infinita. Ipse solum a malis eruere potest sedetum facere glorioſum. ¶ Cris. sup mat. Hec etam ad precedencia pertinent. qđ em̄ dicit tuū est regnum. respondet ad illud qđ dixerat Aduemiat regnum tuū ne aliquis dicat Ergo deus non habz regnum in terra. quod aūt dicit Et virtus respōdet ad id qđ dixerat Fiat voluntas tua sicut in celo & i terra. ne aliquis dicat q̄ deus non potest facere qđ vult. Quod vero dicit Et gloria. respondet ad oīa que sequūtur in quibꝰ gria dei apparet.

¶ Si enim dimiseritis hominibꝰ pecata eorū dimittet & vobis pat̄ vester celestis delicta vestra Si autem non dimiseritis hominibꝰ nec pat̄ vē dimittet vobis peccata vīa

¶ Raba. Per hoc q̄ dñs dixerat. Amen ꝺ gnificat mdubitaneer illis a domino conferri omnia q̄ rite postulant qui conditoris addire seruare pactum nō ne gligunt. Unde subdit Si enim dimiseritis ho minibus pecata eorum dimittet & vob̄ pater vester celestis delicta vestra. ¶ Aug. Ubi non est pretereundum q̄ ex omnibus hijs sentencijs quibus nos dñs orare precepit. eam possimꝰ com: mendandam esse iudicauit que ponet ad remissiōz pecatoꝝ. in qua nos misericordes esse voluit qđ est vnum consiliū misericordie euadendi ¶ Cris. sup matth Non autem dixit vt prius nobis deus dimittat & postea nos debitoribus nostris. Scit enim dominus homines esse mendaces. quoniam etsi acceperint re: missionem pecati sui. ipsi suis debitoribus nō dimit tūt Ideo sic dicit vt prius dimittamus post petā dimissionem. ¶ Aug. in Enchi. quisq; aūt rogāti & peccati sui penitenti ex corde non dimittit. nullo modo estimet a domino sua pecata dimitti. Et ideo subdit. Si autem non dimiseritis hoīb nec pater vester di. vo. pec. vestra ¶ Cyprianus. Excusatio enim tibi nulla est in die iudicij. cum secūdum tuam sniaz iudicaris. & qđ feceris ꝺ ipse patiaris ¶ Hiero. Si aē hoc qđ scriptum est. Ego dixi dij estis. vos autem sicut homines moriemi ad eos dicē qui ꝓpter pecata homies ex dijs esse meruerūt. Recte ergo & hijs quibus pecata dimittunt̄ homies appellati sūt ¶ Cris. in omel. Deo autem celoꝝ & patris memie vt ex hoc prouocet auditorem. Nihil em̄ ita te deo assimilat. sicut mumam tibi facientibus ignoscere. Inconueniens ē aūt si talis patris filius existens fe ralis efficiatur & ad celum vocatus terrenum quē dā vite huius ꝓprium habeat sensum.

¶ Cum autem ieiunatis nolite fieri sicut hipocrite tristes ex/

¶ Cris. sup ma. quia oīo illa iam fortis est que fit in spiritu humili & corde contrito qui aūt diuicijs fruitur spiritū

terminant enim facies suas vt appareant hominibus ieiunantes Amen dico vobis receperunt mercedem suam

humilem et contritum habere non potest manifestum est q̄ ore sine ieiunio gratias ē et ihesu ma. Et ideo q̄cūq; sci p aliq̄ necessitate voluerūt orare ieiunium cum oratione unxerūt quia ieiunium adiutoriū ē oīm Unde quemēter dns post doctrinam de oratione subiungit doctrinam de ieiunio dicens. Cū aūt ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite tristes. Faciebat em̄ dns gtam vanā ex oī bono procedē Deo spīalē vanē gre q̄ nascitē i ēra bona ubere patere ne suffocet ieiunij fructū. Non autem potest fieri vt nō sentiatē qui ieiunat. si melius ē ut ieiunij re oādat quā ex ieiunio cuū. nō aūt pē fieri ut sit hilaris q̄ ieiunat. ideo nō dixit nolite ee tristes si nolite fieri tristes. q. n. p ipostoras alīos fallētes apparē illi ñ sūt tristes si sūt Cui aūt nacaliē pter assiduū ieiunij tristis ē. nō fit tristis. si vere ē. vnd subdit. Exterminant em̄ faciēs suas vt appareāt hoīb ieiunantes. Uero. Verbū exterminatē qđ i ecclīastis scriptura vidō interpetū tristū ē. aliud multo significat quā vulgo itelligit. Exterminantē quippe erules q̄ mittunt extra terminos. p q̄ gō simone de moliunt semp acape debem⁹. Demolit aūt ypocrita facie suā vt tristiā simulet. et aīo forte leuiter luctū gestat i vultu Greg. vij. mor. Mā ora palescūt corpus debilitate quatit Pectus interrūpentibus suspiriis vrget nihilq; eam̄ labore aliud mīi estimat humana cogitat Leo pa. i s. epi. Nō sūt aūt casta ieiunia q̄ nō de ratōe venit pmēte. sed de arte falla cie Chrs. super Matheū. Si ergo qui ieiunat et tristem se facit. ypocrita ē. quātomagis inquos est qui nō ieiunat. si argumentis q̄busdā i facie sua pingit venalē pallorē quasi ieunij signū. Aug. de s. do. in mō. In hoc aūt capitulo maxie aduertendum ē. nō in solo rege corporearū nitore atq; pompa. sed eaā i ipsis sordibus luctuosis esse posse iactanciā. Et eo piculosiorem q̄ sub noīe seruitutis dei ocipit. qui ergo imoderato cultu corporis atq; vestitus vt ceteroꝝ rex nitore fulget. Facile quincē rebus ipsis opimarū secuī esse sectatoꝝ. nec quēq; fallit dolosa imagine sanctitatis Rui aūt in pfessiōe xp̄iane tatis squalore ac sordibus ientos i se hoīm oculos facit cū id uolūtate facit ñ necitate patiē ceteris aptos opibus pē ignoscit. vnde pompeu supflui cultus ambitōe aliqua facit. Fructū aūt ieunij ypocrita manifestatē. cū subinfert ut appareāt hoīb ieunantes Amē dico vob receperūt mercedē suā. quam desiderauerunt.

Tu autem cum ieiunas unge caput tuum et faciem tuam laua ne videaris hominibus ieiunās. sed patri tuo q̄ est in abscondito et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi.

Solo. Docuit dominus quid non ē faciendum ñ docet qđ ē faciendū dicēs Tu autem cum ie. un. ca. eu. et fa. tua. Aug. de ser. do. i monte. Queri aūt solet quid sit qđ hic dr. nā em̄ spūalit recte percipis quis fidē quibbi ostendimus. vndis capitibus ungimus nos esse videre qđ turpissimū oēs ee fatent Chrs. sup mat. Veem si ideo debet nos nō fieri tristes ne prodamur aparemus hoīb ieiunare. Et vndio capitis et lauatio facies a ieiunantibus semp seruē mihilomin⁹ ergo signa ieiunij Deo. Deo loquē iuxta mōtē palestie vbi diebus festis solent ungere capita pcepit ergo vt qñ ieiunamus leues et festinos nos ostrem⁹ Chrs. si ma. vel simplex go interpretatio huius Best quoniā aggregationē malignorū spūū ista. sicut cetera antedicta. tanquam si dicat. Hec ge te facere debes ab ostentatione ieunij tui vt si pfecte fieri. qđ tamen non decet. ea etiā facias que ad uerso luxurie et epulationis videnē esse indicia. sequē. Ne videaris hominibus ieiunans. Chrs in omelia. In elemosina quidem non simpliciter hoc pposuit. sed dixit elemosinam non esse faciendam ostentationis hominibus apponens vt uideremur ab eis. In oratione autem et oratione nihil tale addidit. qm̄ elemosine quidem impossibile est omnino latere Orationē autem et ieiunū possibile est. Nō parvus aūt fructus est humanam gram pnemere Per b em̄ aliqs agnitus hoīm fuerit libāē. et pius venias optet effici ut amans. nō pter alios. si pter seipm. sicut nō ppter gumeliam estimam⁹ cū nō pter nos si pter alios diligimur. ita nec virtutem optet pter alios sequi nec deo pter hoīes obedire. si pter seipm Pater quē. si pr tuus qui ē in abscondito Cyp. id est pr tuus celesti qui ē inuisibilis. vel q̄ habitat i corde pr fidei Deo aūt ieunat qui p eius amore se macerat et qđ sibi suberabit. alteri largit Et pater tuus qui videt in abs. red. tibi Remig. Sufficit em̄ ei ut sit ē ispector sciētie sue et remunerator Chrisostomus Spūaliter aūt facies anime gstientia intelligit q̄ em̄ in gspectu hoīm gratiosa est facies pulcra fuerit oculis dei speciosa est munda gscientia. hec facies pcurate qui pter homines ieunant exterminant. dū volentes deū et hoīes Mā semp vulnerata ē gstientia eius qui peccat. Si ergo abstulens neglexeris anima tua lauasti gscientiam tuā et bene ieunasti.

Leo papa. in ser. de ieunio. Impleri em̄ debet ieunū non cibox tāmodo parcitate. si maxie pturbatione vitioz. nam cū ob hoc castigatio ista sumitur ut carnaliū desideriox fomites suberabuntur. nullus magis sectandum ē cōuenientie genus quā ut semper simus ab iniusta voluntate sobrij Et ab inhonesta actione ieunij que deuotio non secernit inanibus. si etiam in languido corpe pē aīe imagnitas repens Greg. sup ma. Spūaliter autem caput cuiq; pr est. faciem tuam pcta. eiunētē aba. et sic oleo misericordie vnxisti caput tuū id ē xp̄m qui clamat in euangelio qđ uni ex mīmis meis fecistis mihi fecistis. Chrs. i omel. Illud em̄ ieunū deus approbat qđ ante oculos eius manus elemosinaq; lauat. Deo g̃ quod tibi suberabis alteri largire ut unde tua caro affligitur. Inde egentis proximi caro reparetur.

Aug. de ser. tionem quia i ani regit Vngere er nus ergo gaude auertat a volunta Colo. Ecce non aca punt. Ridicu Sed spiritu amo parua apare. nos Chrs. Proprie caput autem non mus in corpore co Caput autem nr

Nolite thesa re vobis thesa terra. Vbi eru nea demolitur fures effodiu rantur Thesa uobis thesauro lo. vbi neq; er q̄ tinea demo vbi fures nō e neq; furantur thesaurus tu cor tuum.

in terra. Aug. operetur aliquid v non ent cor mun enim aliquid cum suo genere non so sordidatur aurum renorum cupidat dine munda sit. supra dīs nibil de docuerat. Sed s Nunc sm ria pr doctrine. quax pr hic. Nolite thesau consilium vt elem talis. Cum facis et postea subsequ saurum in terra. elemosina faciend adentis impedia Chrs in omeli thesau. in terra su vt demonstret th qui ē in celo. vbi Quasi di. quid f si elemosinam de tionem accipien si non dederis quia quoniam he

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Aug. de serm. dñi. Vel caput recte accipim⁹ rationem quia i anima pminet ⁊ cetera hoīs mēbra regit. Vngere ergo caput ad letitiam ptinēt. Intet nus ergo gaudeat de ieunio suo. qui ieunando se auertit a voluptate seculi. vt fit subditus xpō.

¶ Colo. Ecce non omnia i nouo testamento ad lram accipiunt. Ridiculum em̄ est i ieunio oleo delibari. Sed spiritu amoris eius cuius passionibus debem⁹ participare. nos macerando mens debet iungi.

¶ Crs. Proprie autem debet faciem quidem lauare caput autem non lauare. sed vngere. quādiu em̄ sumus in corpore conscientia nostra sordida ē i pctis. Caput autem nr̄m xp̄s peccatum non fecit.

¶ Crs. in omel.

Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. Vbi erugo ⁊ tinea demolitur. ⁊ vbi fures effodiunt ⁊ furantur. Thesaurizate uobis thesauros in celo. vbi neq; erugo neq; tinea demolitur. ⁊ vbi fures nō effodiūt neq; furantur. Vbi est thesaurus tuus ibi ē cor tuum.

Postq; nunc gloriē expulit egritudinem opportune iam sermonem de contemptu diuitiaꝝ i dacit. Nihil enim ita pecunias concupiscē facit. vt glorie cupido. Propter hoc nāq; fas mulorum greges ⁊ auro opertos equos ⁊ argenteas mensas expetunt homines non vt hilaritatem aut voluptatē impleant. sed vt multis ostendant. Et hoc est q̄ dicit. Nolite thesaurizare vo. thesaurizare in terra. ¶ Aug. de serm. dñi. Si em̄ eo corde q̄sq; operatur aliquid vt terrenum cōmodum adipiscatur non erit cor mundū. q̄d in terra voluptatē. Sordescit enim aliquid cum in seruo misceē nature. quātus in suo genere non sordeat. quia etiam de puro argento sordidatur aurum si misceas. ita ⁊ anim⁹ noster terrenorum cupidate sordescit quātus terra in suo ordine munda sit. ¶ Crs. sup matth. Vel aliter quia supra dñs nihil de elemosina vel oratione vel ieunio docuerat. Sed simulationem cor̄ compescuit tantū. Nunc sin̄ cria predicta tres consequēcias introducit doctrine. quaꝝ prima ptinet ad elemosinam que est hic. Nolite thesaurizare sup terram. Vbi primo dat consilium vt elemosina fiat. vt sit ordo narrationis talis. Cum facis elemosinam noli tuba canere ante te ⁊ postea subsequē. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. Secundo ostendit que ē vanitas in elemosina facienda. Cetero vt neq; timor inopie accidentis impediat voluntatem elemosine faciende.

¶ Crs. in omelia. Dicens autem Nolite vob thesaurizare in terra subdit. Vbi erugo ⁊ tinea demolitur vt demonstret thesauri qui ē hic nocumentum. ⁊ a⁹ qui ē in celo. vtilitatem ⁊ a loco. ⁊ ab hīs que nocēt. Quasi di. quid formidas ne pecunie consumantur. si elemosinam dederis. Itaq; da elemosinam ⁊ addet tibi eam accipiens. Cetera enim que in celis sunt apponent. Si non dederis perunt. Et non dixit. aliquo derelinquo. quoniam hoc delectabile est hoībus. ¶ Raba. Tria autem ponit sm̄ tres diuersitates diuidarum⁹ metalla erugine. vestes tinea demoliunt. Sūt autē alia que neq; eruginem neq; tineam timent sicut lapides preciosi. Et ideo ponit generale detrimentum scilicet fures qui omnes diuitias rapere possunt.

¶ Crs. sup matth. Alia lra habet. vbi tinea ⁊ corrosura exterminat. Omnia em̄ bona mundi expliciter colligit interius. Aut enim a semetipsis vetera sciunt ⁊ tineant. sicut vestimēta. aut ipsis dñis luxuriose viuentibus comedunt. aut ab extraneis vel dolo vel vi vel calumnijs vel alio iniquo modo diripiuntur qui omnes fures dicūt quia p iniquitatem festinās aliena facere sua. Sed dices. Nunquid omnes qui hec habent perdent ea? Interim quidem dicam quia etsi non omnes pdunt. Vere autē ⁊ male seruatas diuitias etsi non corporaliter spiritaliter perdidisti. q̄a non proficiunt tibi ad vsum salutis. ¶ Allegorice aūt erugo significat superbiam. que decorem virtutū offuscat. Tinea que vestes latenter rodit inuidia est que bonum studium lacerat. ⁊ per compactionem vnitatis dissipat. Fures sunt heretici ⁊ demones q̄ semp ad hoc sunt intenti vt spiritalibus spolient.

¶ Hilarius. Ceterum thesaurus celestis eterna est. nec furto surripienti suberabenda. nec tinea ⁊ rubigine inuidie exedenda. Et ideo sequē. Thesaurizate aūt vobis thesauros in celis vbi neq; erugo neq; tinea demolitur. Et vbi fures non effodiunt. neq; furāt.

¶ Aug. de sermone dñi in monte. Celū autem hoc loco non corporeum accepimus quia omne corpus p terra habendum est. Totum enim mundum debet cōtemnere qui sibi thesaurizat in illo celo de quo dictū est. Celum celi domino. i firmamento spirituali. Celū em̄ ⁊ terra transibunt. Non aūt in eo q̄ transit collocare debemus thesaurum nostrū. sed in eo q̄ semp manet. ¶ Crs. sup matth. Quid ergo melius ē. An in terra. vbi merces est conseruationis eueniēs. An in celo vbi est terra custodia? Que autem stultitia ē illic relinquere vnde exiturus es. ⁊ illic nō premitti vbi quo iturus es. Illic ergo substantiam tuam collocā. Vbi patriam habes. ¶ Crs. i omelia. Quia tū non omnis terrenus thesaurus erugine aut tinea deperit. aut p fures auferetur. Et ideo aliud inducit dicens. Vbi est thesaurus tuus ibi ē ⁊ cor tuum. Si dicat. etsi nihil prorsum veniat non quam fuisti nobis iacturam illationibus affixus ⁊ eorum seruus factus ⁊ a celestibus cadens ⁊ nihil excellentium cogitāns potens. ¶ Hiero. Hoc autem non solum de pecuniis. sed de cunctis possessionibus sentiendum ē. Quoties em̄ deus venter ē. Nascuntur thesauri in libris. amoris libido. huic seruit vnusquisq; a quo vincit. Vbi ergo habet cor. vbi ⁊ thesaurū. ¶ Crs. sup matth. Vel aliter ponit nunc que sit vtilitas i elemosina facienda. Cui enim collocat thesauros in terra non habet quid speret in celo. vt quid ergo aspiciat in celum. vbi nihil repositum habet. Vnde dupliciter peccat. Primo quia male congregat. Secūdo quia cor habet in terra. Et ex vtrarijs causis dupliciter bene facit qui thesaurizat in celo.

¶ Lucerna corporis tui est oculus tuus. si oculus tuus fuerit simplex. totum corpus tuum lucidum erit Si autez oculus tuus nequam fuerit. totum corpus tuū tenebrosū erit Si ergo lumē tuū quod in te ē tenebre sūt ipse tenebre quante sunt.

¶ Chrs in omelia. Postq̄z fecat mentōez de intellectu ī suicutez ydolo ⁊ captuato. qa hoc nō multis facile cognoscibile erat. ad extenoa doctrinam trāspomit dicens Lucerna corpis tui ē oculus tuus Nesid. Si nō nosti q̄d ē iadura intellectus a corpalib⁹ hoc discē. q̄d em ē oculus corpi hoc ē intellectus aīe. sicut ergo oculis oibus multū opatiōis reliquox mēbrox amittit lumie eis extincto. ita ⁊ mēte corrupta multa malis uitia tua implēt ¶ Hiero. Hoc ergo totū transfert ad sensuz quō em corpus totū ē i tenebris si oculus nō fuerit simplex. ita si aīa principalē fulgorē suū pderit .s. mtus intuitus sensꝰ. ⁊ sensual⁹ ps aīe i caligine cōmorabit Unde subdit Si ergo lumē. q̄d i te ē. tenebre sunt. ipe tenebre quāte sūt. ⁊ si sensus q̄d lumē ē aīe vitio caligat ipa putas caligo quibo tenebris obuoluet ¶ Chrs. sē ma. Videt aūt q̄ nō de corpali oculo loq̄t. nec de hoc corpe q̄d videt de foris. aliox quin dixisset. si oculus tuus sanus fuerit aut mirm⁹ Hūc aūt dicit simplex ⁊ neq̄z Si aūt benignū oculū habet ⁊ ifirmū. nūq̄d corpus eius in lumie est Aut si malignū ⁊ sanum. nūquid corpus eius i tenebris est ¶ Hiero. Sed solent lippientes lucernas videre numerosas. Simplex aūt oculus ⁊ purus simplicia intuet ⁊ pura ¶ Chrs. sup matheū. vel hic dr oculus nō a foris. sed ab intus. Lucerna em ē mens p quā aīa videt deū. Qui ergo cor habet ad deum. illius oculus lucidus est id ē illius mens munda est. nō terrenis concupiscentijs sordidata Tenebre aut̄ in nobis sūt sensus carnales qui semp desiderant q̄ sunt tenebrax. qui ergo habet oculū mundū. ⁊ mentem spiritalem. corpus suū seruat lucidū. ⁊ sine pcō Etsi. n. caro desiderat mala. utute tamē animi timorē repellit eam Qui aūt habet oculum id ē mentez aut malignitate tenebrosam. aut concupiscentia turbulentam. tenebrosum possidet corpus. Non enim resistit carni quādo concupiscit puerla. qa nō hz spez i celo que prestat nobis virtutem ut cōcupiscētia resistamus ¶ Dilamus. Vel aliter de officio lumis oculi lumē cordis expssit. q̄d si simplex ⁊ laudabilem habebit. claritatem eterni lumis corpi imbuet. ⁊ splendorem originis sue. corruptioni carnis infundet .s. in resurrectione. Si aūt obscure peccatis ⁊ vetustate erit neq̄z vicijs mentis nata corpis subiacebit. ¶ Aug. de ser. do. Vel aliter. Oculū hic accipe debemus mentionē nr̄am que si munda fuerit ⁊ recta. oīa opa nr̄a q̄ fm eā operamur. bona sunt. que quidez oīa totū corpus appellant. qua ⁊ apls mēbra nostra dicit quedā opa. vbi ait Mortificate mēbra vr̄a fornicationē. ⁊ immūdiciā Nō ergo quodcūq̄z faciat ꝯ q̄ aīo faciat pfidēdū ē hz ē em lumē in nob. qa hz nob manifestū ē bono ao nos facere q̄d facimus. si em q̄d manifestaē lumē est. ipa vo facta que ad bonā societatem procedunt incertum nobis habent exitū ⁊ ideo tenebras eas vocauit nō em nouit cum proxiam pximo indigentia. quid sit inde facturus. Si ergo ipa cordis intentio que tibi nota ē. sordidata appetitu temporaliū rex magne ipm habū cuius cor tuus ē exitus. sordidū erit. quia e si bene aliena proficiat. q̄d tu non recta intentione facis. quō tu excusans imputabile tibi nō quō illi euenit. Si aūt simplici intentione id ē fine caritatis opa nra fūt munda sunt Et placent i cōspectu dei ¶ Dicit enim mendā. Sed ea que pstat esse peccata multa videntur bona intentione facienda sunt. Ea quippe opa bona si causas habuerint bonas vel malas. nūc sunt bona nūc mala. que nō sunt p seipsa peccata. sicut videre pauperib⁹ bonū ē. si fiat misericordie causa malum aūt si fiat cā tentandi. Cum vero opa ipa peccata sunt vt furta. stupra ⁊ huiusmodi. q̄s dicere debeas bonis esse faciendas. vel peccata nō esse. Quamobrem cauere furemur diligenter vt habeamus quod deum pro nobis oremus ¶ Greg. xxviij. moza. Vel aliter Lucerna q̄d in te ē id ē Si hoc q̄d nos bene agere existimamus ex mala intentione offuscamus ipa que mala sunt ignoramus. etiā cū facimus. quāte tenebre erūt.

¶ Remig. Vel aliter Fides lucerne assimilat. que cū gressus ternoris hominis in ē actio illuminare et offendat fm illud Lucerna pedibo meis verbū tuū que si fuerit munda ⁊ simplex. totū corpus lucidum erit. Si vo sordida. totū corpus erit tenebrosum. Dr aliter. Per lucernā intelligit rector ecclesie qui bonis oculus dr quia salutaria plebi subiecte prudenter dispensare debet que p corpus intelligitur Si ergo rector ecclesie tenebrauit quāmagis errabit populus eius subiectus.

¶ Nemo potest duobus dominis seruire. aut enim vnum odio habebit ⁊ alterum diligit. aut vnum sustinebit ⁊ alterum contemnet Non potestis deo seruire ⁊ māmone.

¶ Chrs. sup matheum. Superius docuit dominus q̄ qui habet mentem spiritalem ille potest corpus suū seruare sine peccato. qui autem non habet mentem spiritalem ille non potest. Cuius regule subiungit dicēs. Nemo potest duobus dominis seruire ¶ Ambros. Vel aliter Quia dictum est supra. q̄ pter intentionem temporalium. bona mala sunt. Unde posset aliquis dicere Ego facio bona ⁊ pter temporalia ⁊ pter celestia Contra q̄d dominus ait Non potestis duobus dominis seruire ¶ Chrs. omel. Vel aliter In anteriorib⁹ animā corpi sic tirannidem p multa ⁊ magna. s. adhuc alia ampliora. Nō enim in hoc solū q̄ nobis nocent timere q̄ latrones aduersus nos armant. ⁊ q̄ tenebrosum obtenebrant. sed etiā a seruitute dei nos expellunt. Et hoc pbat a cōmuni hō conceptione dicens Nemo potest duobus dominis seruire. Duos autem dic̄ q̄ gna iungūt Cōcordia em mētes vnū facit q̄ oīndiē p hoc q̄ subdit. Aut em vnum odio habebit

Ideo autem duo
mutationem ad
sum pecuniaz. a
est ad aliud veni
sed contemnēdo.
seruiencium gen
ex amore. quida
quis ex amore se
necesse est. vt al
more seruiat. nec
contemnat. Rec
minis dñe. ad c
Mī deus trahit
terrena ad infer
Non potestis de
mona sermone
ergo hoc auarus
posse se simul du
dixit qui habet d
enim duricia se
Qui aūt seruitu
dño ¶ Hol. P
bolus. qui pest
quādo deus pmi
¶ Aug. de sermo
mone. t. duricies
rens mentem fie
huius seculi a do
dñi ostendit cum
⁊ mīmone. s. de
habebit homo. ⁊
patrē. ⁊ alterum
quisq̄s. qui seru
plicatus subdit
qui malle aliene
duram patitur
amallam diligit
odio habebit. P
odisse. Contemn
de eius bonitate

Ideo dico
solliciti sitis a
qd māducetis
corpori vestro
duamini. Nō
plus est qua
corpus plus
stimentum.
tur. ⁊ ad ea def
gne dicens Ide
quid manducetis
¶ Chrs. i omelia
incorporea est e
consuetudinem
misi eo abatto ¶
vica possiam no
abas additum

Ideo autem duo ponit. vt monstret facile esse eam mutationem ad melius. Si enim dicas seruus fac? sum pecunias amando. s. eas monstrat q possibile est ad aliud venire scilicet non sustinendo seruitutē sed contemnēdo. ¶ Ethosa. Vel duo tangere videt seruiendi genera. quidam enim seruūt liberaliter ex amore. quidam seruiliter ex timore. Si ergo aliquis ex amore seruiat vni contrariorum dominoz necesse est. vt alterum odio habeat. Si vero ex timore seruiat. necesse ē vt dum vnum sustinet alterū contemnat. Res aūt terrena vel deus si in corde hominis dicē. ad contraria ex vtroq trahitur homo. Nā deus trahit ad superiora sibi seruientem. res vo terrena ad inferiora. Et ideo quasi cōcludens subdit Non potestis deo seruire & māmone. ¶ Hero. Ethnica sermone Syriaco diuicie nuncupant. Audiat ergo hoc auarus qui censetur vocabulo xp̄iano nō posse se simul diuicijs xp̄oq seruire. Et tamen non dixit qui habet diuicias. seo qui sunt diuicijs. Qui enim diuicijs seruus ē diuicias custodit vt seruus Qui aūt seruitutis excussit iugū; distribuit eas ut dñs. ¶ Ethos. Per mammona enim intelligitur dyabolus. qui pest diuicijs. non q possit eas dare nisi quādo deus permittit. Sed quia p eas homines fallit ¶ Aug. de sermone do. i monte. Qui enim seruit māmone. diuicijs. illi vtiq seruit. qui rebus istis terrenis merito sue peruersitatis prepositus. Princeps huius seculi a domino dicit. Vel aliter qui sint duo dñi ostendit cum dicitur. Non potestis deo seruire & māmone. s. deo & dyabolo. Aut ergo hunc odio habebit homo. & alterum diligit. i. deum aut alterum patiē. & alterum contemnit Patitur enim quis dñm quisq; qui seruit māmone. sua etiā cupiditate implicatus subditur dyabolo. & non eum diligit. sicut qui malle aliene coniunctus est pter concupiscētia duram patitur seruitutem. & si non diligat eum c? mallam diligit. Dixit autem alterum cōtemnet nō odio habebit. Nullus enim fere conscientia deum pē odisse. Contemnit aūt. & non tenet eum. cum quasi de eius bonitate securus est.

¶ Aug. ō sermōe do. in monte. Quia supi? docuerat dominus q quisq; vult diligere deuz & cauere ne offē dat. non se arbitretur duobus dñis posse seruire ne forte q̄sq; iam superflua non querantur. pter ipa tñ necessaria cor duplicetur. & ad ea deflectenda vtrqueatur intentio. subiūgit dicens Ideo dico vobis. ne solliciti sitis aie vre quid manducetis. neq corpi vestro quid mduamini ¶ Crys. i omelia. Non hoc dicit q aīa absq indigeat meo corpore est enim. Sed secundum gmunē locutus ē consuetudinem aliter enim non potest morari i corpe nisi eo absq ¶ Aug. Vel animā i hoc loco pro aīali vita positam nouerimus. ¶ Hero. In nōnullis codicibus additum est. neq quid bibatis. Ergo q oīb

Ideo dico uobis ne solliciti sitis anime vre q̄d māducetis neque corpori vestro quid induamini. Nōne anima plus est quā esca. et corpus plus quam vestimentum.

natura tribuit & iumētis & bestijs hoī busq̄ omne est. huius cura penit? liberamur. Quod autem hic dicitur de carnali cibo & vestimento accipiamus Ceterum de spiritalibus cibis & vestimentis semp debemus esse solliciti. ¶ Aug. de heresibus. Dicunt q? Enchite quidam heretici opinātes monachum nō licere sustēamde vite sue causa aliquid operi atq ita seipsos profiteri vt omnino ab operibus vacent.

¶ Aug. de opibus monachoz. Inqtiūt enim nō de hoc ope corpali in quo vel agricole vel opifices laborant. precepit apostolus. cum dixit Qui non vult opari non māducet. Neq euāgelio posset omino esse cōtrarius vbi ait dñs. Ideo dico vobis ne sollicitati sitis. In verbo ergo apostoli pdicto spiritualia opa debem? accipe de quibus alibi dicitur Ego plātaui Apollo rigauit Et ita se arbitrarē apostolice & euāgelice obtempare sententie. cum euāgeliū erudunt de non curanda corpali vite huius indigentia pcepisse. & apostlm de ope & cibo spirituali dixisse q̄ non vult opari. non manducet. Prius ergo demonstrem? apostolum opa corpalia seruos dei opari voluisse. Permiserat enim dicens ipi scitis quo oporteat vos imitari quia non inquieti fuimus inter uos neq panem ab aliquo gratis manducauimus. sed in labore & fatigatione die ac nocte laborantes. ne quē vestrū grauaremus. non quia non habuimus potestatem. sed vt nosipos formā daremus vobis qua nos imitaremini. nam & cum essemus apud vos hoc denunciabam? vobis quoz siquis non vult opari non manducet. Quid ad hoc dici potest. qñ exemplo suo docuit quid precepit. s. corpaliter opando? nam q corporaliter operatur. ostenditur in actibus vbi dicitur q mansit cum Aquila & vxore eius. Priscilla op? facies apud illos. Erant enim tabernaculoz artifices & tamen apostolo tanq̄ predicatori euāgelij militi xp̄i plantatori vinee pastori gregis constituerat dominus ve de euāgelio viueret. qui tamen stipendium sibi debitum non exegit. vt se formam daret eis qui exigere indebita cupiebant. Audiant ergo qui non habent hanc potestatem q̄s ille habebat vt tantūmō spūaliter operantes manducent panez a corpali labore gratuitum. Si autem euāgeliste sunt missi altaris dispensatores sacramentoz habēt hanc potestatem si saltem habebant aliquid in seculo. Quo facile sine opificio sustentarent hanc vitam. qñ conuersi ad deum indigentibus dispertiti sunt & credenda ē eoz infirmitas. & ferēda nec attendendū. i. q̄ loco hoc q̄d habebāt ipenderint cū oīm xp̄ianoz sit vna Respu. Sed qui veniunt ad professionem seruitutis dei ex vita rusticana & ex opificum exercitio & plebeio labore siquo minus operantur excusare non possunt. nullo em̄ modo decet vt i ea vita vbi seruitutes fuit laboriosi ibi fiant opifices ociosi. & quo veniunt relictis deliciis suis qui fuerunt prioz domini ibi sint rustici delicati. Et cum dominus aie. nolite solliciti ē non hoc dixit vt ista non procurēt quātum necessitatis ē vnde honeste poterunt. Sed vt non ista nimis tuentur & pter ista faciant quicq̄d in euāgelij predicatione facere iubentur. eam nāq; intentiōi paulo supius oculum vocauerat. ¶ Crys. homelia. Vel

posset aliter continuari cū eū docuisset dns pecuniā despicere ¶ Ne alij dicerēt qualiter vnā poterimus si omnia proiecerimus subiūgit dicens ¶ Atq dico vobis ¶ Ecla. id est cura tēporali ne recrabami ab eē mis. ¶ Vero. Precipit ergo nobis ne solliciti simus quid comedamus. qa in fidore vultus prepamr nobis panē Ergo labor exécendr ē. solliciteudo tollēda ¶ Crisp. sup matth. ¶ Nō em solliciturdinibus spinealibr sr laboribus corporalibr acquirendr ē pāis qui laborā tibus p pmio diligentie dr prestantr abundat. & ne liggentibr p pena deo facientes subducāt. Confirmat aūt spem nrām dns. primo de maiori ad mr descendēs dicens. ¶ Nōne aīa plus est qz esca Et corpr plus qz vestimēntū ¶ Vero. Qui maiora prestitit. utiq & minora prestabit ¶ Crisp. sup matthēū. nisi enim voluisset conseruari qd erat. nō crearet. qd autem sic creauit. vt p escam seruari necesse ē vt det ei escam quādiu vult esse qd fecit ¶ Dyla. Vel aliter. Quia corruptus arca futurorū curā infidelium sensus est carnalium. quē in resurrectione corpor spēs sit futura. que in substantia eternitatis alimonia. Deo in ercian inutilissime questionis dominus arguens dicit. nonne anima plus est qz esca. nō enim patitur spem nostrā fucuri in resurrectione abi & potus & vestitus solliciturdine demorari ne redempti corpus atq aīam cōsumdia i nō efficiendo leuionibr iferat

Respicite volatilia celi quoniam nō seruāt neq metunt neq cōgregant in horrea & pater vester celestis pascit illa. Nōne vos magis pluris estis illis Quis autem vēm cogitans pōt adicere ad staturam suam cubitum vnum.

¶ Crisp. Postqz ghr: manie spem nostrā de maiore ad minus descē dens. Deinde cōfirmat de mīōr ad maiō ascēdens. cū dicit. Respicite volatilia celi. qm nō seruant. neq metunt.

¶ Aug⁹. de opib monachor. Quidā se dicunt ꝓptera opari nō debere qz nec volucres celi seminant neq metunt Cur ergo nō attendūt qd sequit. neq congregāt in horrea. Cur ergo isti manus ociosas & plena reposituria volūt habere. Denicq metūt & coqūe hec em aues nō faciunt aut si reputant. qbr lr p suadeant ut ais p singulos dies escas afferāt prega tas. Salem sibi de fontibr aquā afferunt & reponunt qd volatilia non facūt Sed si nec aqua sibi vasa cogunt implere. & iam illos qui tūc erāt. ierosolime nouo gradu iusticie supgressi sunt. qui demisso sibi ex grecia frumento panē fecerūt aut facere curauerunt. qd aues nō faciūt. nō possunt aūt ista seruare vt sq nihil in crastinū reponāt. qui se p mitto dies a conspectu hoīm separos & nulli ad se pbendes accessum includunt seipos viuentes i magna mentione orationū In forte quo sunt sanctiores eo sūt velut cito dissimiliores. Qd ergo dicit de volatilibus celi ad hoc dicit ne quisqz putet deus seruor suor necessaria nō curare. cum eius ꝓuidentia vsqz ad ista gubernāda pueniat. Neqz em ñ ipe pascit eos qui manibus opant. neqz etā quia deus dixit. Inuoca me

i die tribulationis. & eruā te. non debuit fugere ipse stolus. sed expectare vt comprehenderet. & eum sicut eres pueros de medio ignis liberaret. Hoc em qui fugientibr sanctis huiusmōi questionē obiicerent. responderēt. nō se oportuisse temptare deum cum talia deū si vellet esse factur vt eos liberet sicut Danielem a leonibr & Petrum a vinculis ipsi quo facerēt. nō haberēt. Cū vero eis fugam potestatem dedisset. etiam si liberarentr per illum nisi ab ipo liberari. sicut seruus dei valeret manus suis victum ministrare. si ex euāgelio mouet questionem de volatilibr que nō seminār. neq metunt ale respondebitr. Qui nos p aliquā infirmitatem vel occupationem non possumus opari. ille nos pascit sicut aues que nihil opantur Cum autem possumus non debemus temptare deum. quia hec que possumus eius munere possumus. Et cū hic viuimus diuina gratia viuimus. q largitus est vt possimus. & ipse nos pascit a quo aues pascunt. sicut dicit. Et pater vester celestis pascit illa. ¶ Nōne vos magis pluris estis illis ¶ Aug⁹ de ser. dō in monte. id est quia vos valetis. quia rationale animal sicut est homo limo ordinatur in rem. nacura qz irrationalia. Qui gustimus. xpm. de ciuitate dei. Plerūq tamen cum compare equus qz seruus & gemma qz famula. non tione considerantes. sed necessitate indigentes. sed vt Liptate cupientes ¶ Crisp. Sermo. Dia em alia dicit ꝓpter hominē facit hominem autem ꝓpter se quem ergo precioriz ē homis creatio. tanto maioris dr solliciteudo dr ipso. Si ergo aues non laborantes nutriunt escas. homo nō mouente. cui deus dedit operandi scientiaz & fructificandi spem ¶ Vero. Sunt autem quidam. qui dum volunt terminos patrie excedere & ad alta volitare in ima mergūtur. Volatilia celi angelos esse volunt eterasqz in celesti regno fortitudines que absqz cura dei sui alēde prouidentia. Si hoc ita est vt intelligi volunt. quomodo consequatur dictū ad homines. Nōne vos magis pluris estis illis. Simpliciē ego accipiūt. Quod hec volatilia absqz cura & erūnis dei alunt ꝓuidentia quia hodie sūt. & cras non erunt. quanto magis hoīes in huius eternitas reputantur. ¶ Dyla. Potest autem dici q sub nomie volucrū exēplo nos inuitari ne in ocio & negligentia vitam horreat. Quibus sine aliquo negotio querēdi & congregādi viuendi tamen emittitur de eterna celi potestate substancia. atq vt ad inuitos istud spiritus referatur. opportune adiecit. Nōne vos magis pluris estis illis. de cōparationis substancia differētia vite & sanctitatis ostendens. ¶ Ysych. non solum autem exēplo auium. sz experimēto docet q ad hoc q sumus & vivimus nostra cura non sufficit. sed diuina prouidencia operatur dicēs. Quis aūe vestrū cogitans potest adicere ad staturā suā cubitū vnū ¶ Crisp. sup Matthēū. deus em est qui p singulos dies momenta corporis tui facit te non intelligente. Sic ergo in te ipso quotidie dei ꝓuidencia operatur. quomodo in necessariis tuis cessabit. Si aūe vos cogitando vestram partem corporis vestri addere nō potestis quomodo cogitando salutem estis in toto. ¶ Augustin.

¶ Aug. de sermone do. in monte. Vel potest referri ad sequenda. acsi diceret nō esse cura nostra factū vt ad hanc staturam veniret corpus nostrū ex hoc intelligi potest q̄ si velletis adīcere vnum cubitum non posse tis. Illi ergo tegendi corpis curam relinquite. cuius cura factum est vt esset tante stature. ¶ Glo. Vt ad. Sicut fides vitalis substancie nre de documēto spūus firmauit. ita opinionē futuri habitus nudato omnis intelligencie dereliquit. Cum em̄ vniuersoꝝ corpoꝝ que vitam hauserunt diuersitatem in vnum p̄fectum virum sit exacturus solus que potens sit ad uniuscuiusq̄ proceritatem cubitū vnū vel alterū tertiū ve prestare. de vestitu. vel de specie corporum cum eius contumelia ambigimus qui vt equalem omnem hominē efficiat tantum mēsure est humanis corporibus additurus. ¶ Aug. vlā. de ciui. dei. Sed si xp̄s in ea mensura corpis m̄q̄ mortuus ē resurrexit. nefas est dicere cum resurrectionis oīm tempus venerit. accessuram corpi eius ea magnitudinem quā non habuit. q̄n̄ in ea discipulis in qua notus erat. apparuit vt longissimis fieri possit equalis. Si aūt dixerimus ad domīa corpis modum quam mnorum maiorūq̄ corpa redigenda. perbibit d̄ mulorum corporib⁹ p plurimū. cum ipe nec capillū perditurum esse promisit. Restat ergo vt quisq̄ recipiat suam mensurā quā vel habuit in iuuentute si senex ē mortuus. vel fuerat habiturus si est ante defunctus. Et ideo non ē dictum ab apostolo in mensuram staturę. sed in mensuram etatis plenitudinis xp̄i quia resurgent corpa mortuoꝝ in iuuenili etate et roboze ad quā xp̄m puenisse cognouimus.

¶ Et de vestimento quid solliciti estis Cōsiderate lilia agri quo mō crescūt nō laborāt neq̄ nent Dico autē vobis q̄m neque salomon in oīm gloria sua cooptus est sicut vnū existis Si autē fenum agri q̄ hodie ē et cras in clibanū mittit deus sic uestit quātomagis vos modice fidei

¶ Crisos. in omelia Postq̄ monstrauit q̄ non oporteat nos pro ebo esse solliatos. ad id q̄ leuius est. pertrā sic. neq̄ em̄ ita necessarium ē mōumentum sicut abus. Vnde dicit Et de vestimēto quid solliciti estis. Non aūt hic vtitur exemplo volucrum vt induceret pauorem et cignum a quibus erat similia exempla accipe. sed vtit exemplo liliorū dicēs Considerate lilia agri ār. vultis ex duobo monstrare superabūdāciā. s. a minuicia pulcritudinis. et a vilitate principatum tali decore. ¶ Aug. de ser. do. in monte. Ipsa autem documenta non sic allegorice discutienda sunt. vt q̄ramus quid figuricent aues celi aut lilia agri Posita sunt enim vt de rebus minoribo maiora persuadeantur. ¶ Crisos. sup matb. Lilia em̄ statuto tempore foemanē in frondibus vestiunē candore implentur odoribus. Et q̄ terra radicē non dederat deus nuusibili operatione largit̄. In omnibo autem eadem plenitudo seruat̄ vt non ab euentu facta putent̄. sed dei prudentia intelligant̄ esse disposita. Dicendo aūt non laborant. viros confortat. Dicendo vero neq̄ nent mulieres. ¶ Crisos. in omel. Nec autem dicens non opus prohibuit. si sollicitudinem. sicut et supra cum d̄ seiatōe loqret̄. ¶ Crisos. supra. Et ut magis deprehendatis in ipsis cōmendet. que omnē superat humanam industriam. subdit. Dico autem vobis quoniā neq̄ salomō in omni gl̄ia sua cooptus est. sicut vnū ex istis. ¶ Vero. Reuera em̄ q̄d̄ sericum. que regiis purpura que pictura texcūt p̄ floribus q̄ pari. q̄d ita rubet vt rosa. Quid ita candet vt lilium. Viole vero purpuram nullo superat murice oculoꝝ magis q̄ sermonis indicium est. ¶ Crisos. in omelia. Quantum em̄ ventatis ad mendacii tantū vestimentoꝝ et florum differencia est. Si ergo Salomon a floribus superatus est qui omnibus regibus fuit p̄clarior quando cū vestimentis poterit vincere florum decorē. Est autem Salomon superatus a florum decore non semel tantum neq̄ bis. sed p totum tempus sui regni. Et hoc est q̄d̄ dicit Homelia gloria sua qui nec in vno die ita decoratus est vt flores. ¶ Crisos. sup ma. Vel d̄ die q̄a salomō etsi nō laborabat. q̄d̄ uestire cū nubebat. Vbi autem nuptio. illic et ministrāciū offensa et nubentis ira frequēter inuenit̄. hec autem quamdo nescunt. sic ornātur. ¶ Glosa. Vel lilia intelligenda sunt angelorum celestium claritates. quibus a deo gloria candoꝝ inuleus est. Non laborant autē neq̄ nent. quia virtutes angelorū ex ea quā adepte sunt origine siue sorte vt sint. semp accipiunt et cū in resurrectione similes homīes angelis erunt sperare nos celestis glorie uoluit operimētū exēplo angelice claritatis. ¶ Crisos. sup matb. Si autem floribus terrenis sic occurrit deus qui nati sunt vt tm̄ videantur. et peane homines negliget quos sic creauit vt non p̄ tempe videant̄. sed vt perpetuo sint. Et hoc est q̄d̄ dicit. Si autem fenum agri q̄d̄ hodie est et cras in clibanū mittetur deus sic vestit. quāto magis vos modice fidei ¶ Vero. Cras autem in scripturis futurum tempus intelligitur dicente Jacob Exaudiet me cras iusticia mea ¶ Glo. Alij libri habent in ignem uel in aceruū qui habet speciem clibani ¶ Crisos. in omelia. Non autem lilia iam ea vocat. si fenum agri. vt eoꝝ vilitatem ostendat. Sed et aliā vilitatem apponit dicens que hodie sunt. Et non dixit cras non erunt sed q̄d̄ est multo deficiencius q̄d̄ in clibanū mittetur. q̄d̄ autē dicit quātomagis vos Decētē insinuat̄ humani generis honor. acsi diceret vos quibus animā dedit. corpus plasmatur. quibus misit et vnigenitum filium tradidit. ¶ Glo. Dicit autem modice fidei. qua modica fides est. que nec de mia certa est. ¶ Glosa. Vel sub fem nomine gentes nūcupantur Si igitur gentibus idarco tm̄ mdulgetur eternitas corpalis vt moxe ign iudicij destinet̄ quā prophanū est sanctos de gloria eternitatis ambigere cum iniquis eternitatis op⁹ prestet̄ ad penam ¶ Remigi⁹. Spiritaliter autem p volatilia sancti viri designant̄. qui ex aqua sacri baptismatis renascuntur. et deuotione terrena despiciūt et celestia petunt. quibus plurs dicunt̄ esse apostoli. quia primipes sunt oīm sanctorum. Per lilia etiam sancti viri intelliguntur qui absq̄ labore legalium

cerimonias sola fide deo placuerunt de quib⁹ dicit. dilectus meus mihi ⁊ ego pascit inter lilia. Sancta enim ecclesia p lilium intelligit ꝓpter candorē fidei ⁊ odorem bone conuersationis de qua dr. Sicut lilium inter spinas Per senum designant infideles de quib⁹ dicit. Aruit fenum ⁊ flos eius cecidit Per elabium ecclesia damnato ut sic sensus Si deus infidelib⁹ exhibuit bona temporalia. quāto magis exhibuet nobis eterna.

Nolite ergo sollicite esse dicentes. Quid manducabimus aut quid bibemus aut quo opiemur. Hec enim omnia gentes inquirunt Scit enim pater vester quia omnib⁹ his indigetis Querite aūt primum regnum dei ⁊ iusticiā eius ⁊ hec omnia adiicientur vobis.

Glo. Postq̄ sigillatim de victu ⁊ vestitu sollicitudinē excludat argumento ab inferioribus sumpto. hic consequēter vtrūq; excludit dicens Nolite g⁹ solliciti esse dicentes. quid manducabimus. aut quid bibemus. aut quo opiemur Rab Ideo aūt hoc dñs repetuit vt ostenderet hanc rem eē p necessariam. ⁊ vt artius eam in cordibus nris ieiunaē

Rab. Notandū vo q⁹ nō ait. Nolite querere aut solliciti esse de cibo. aut potu. aut indumento. sed qd manducetis. aut quid bibatis. aut quid vestiamini. ubi mihi videnē argui qui sumpto victu. vel vestimēto cōmuni lautiora sibi vel austeriora his cum quibus vitam ducunt alimēta. vel indumenta requirūt.

Glo. Est etiā alia sollicitudo superflua ex vitio hominū q̄n fructus ⁊ pecuniā plusq̄ necesse est reseruant. ⁊ dimissis spiritalibus illis intenti sunt quasi de bonitate dei desperantes Et hoc prohibet hic. Vnde subdit. Hec enim omnia gentes requirūt. Chrys. sup mat. Quia in rebus humanis fortunā credūt esse nō prouidentiā. neq; iudicio dei vitas suas gubnari existimāt si; incerto diuq eueneu. Et ideo menos timēt ⁊ desperant q̄si qui nemine bēne gubnātem. Qui aūt credit se dei iudicio gubernari escā quidem suam i manu dei mittit. Unde sequit Scit enim pater vr q⁹ talibus indigetis Chrys. i omel. Nō aūt dixit scit deus si; scit pr vr ne eos i maiorē spem ducat. Si enim pr ē non potest despicere filios. cū nec boues pr̄es bestias sustineāt Dicit aūt q̄n his indigetis. vt magis solliciteudinē abiiciat. quia necessaria sūt. Qualis enim ē pr qui sustinet etiā necessaria filiis nō dare. Si aūt essent superflua nō ita oportēt phidere. Aug⁹ xv. de trin. Non aūt ista ex aliquo tpe cognouit deus. sed futura omnia tpalia. atq; ita etiā. quid ⁊ q̄n ab illo petituri eramus. sine nobis aūt placuit. Aug. xij. de ciuit. dei. Qz aūt dicūt ideō hec dei scientia nō posse cōprehendi. Quia infinita sunt. restat eis dicere q⁹ nō omnes numeros deus nouerit quos infinitos esse certissimū ē Infinitas itaq; numeri nō ē incōprehensibilis ei. cui⁹ intelligentie nō est numerus. Quapropter si quicūq; scia cōprehendit. sciantis cōprehensione finit pro facto ois infinitas quodā ineffabili mō deo finita est. quia eius scie incomprehensibilis nō ē Greg. Hinc

finis i li. de hoie. Cum aūt ē prudentia p huiusmodi signa demōstrat. permanēta enim vniuscuiq; ⁊ magis rum que fiunt i generatione ⁊ corruptione. ⁊ positorum eoz que fiunt semp custoditus sm eūdē modū q̄dr utiq; phicere nullo prudente. Sed quidā dicunt deo curā eē existentiū permanēte i vniuersali. ⁊ huius prudentiā hre. Singula vero fieri vt peregrinos. Tres aūt cās solas vtiq; quis dicet non fieri prudentiam singularū. aut enim b q⁹ ē ignorare deū qui bonū ē particularū diligentiā hre. aut non velle. aut nō posse. Sed ignorantia cito aliena ē a bta sapientia. qualiter enim latebit deum q⁹ nec hō sapiens ignorabit. q⁹ singulariter destructis vniuersalia subuertenē. Nihil aūt prohibet ois inuidua penitus nulla pcuratione potentia Si aūt nō vult ꝓter duas tres cās. aut ꝓter pigritiaz. aut ꝓter indecentiā. Pigritia aūt a diuino generaē. aut enim voluptate aliqua tradi pigritamur aut ꝓter timorē desistimus. quarum neutrū fas ē cogitare de deo. Si aūt dicit decere deum indignum enim esse tanto beatitudine puris condescendere. qualiter nō iconuenies ē arbitrium quidem pcurātez vniuersalia nihil particularū neq; paruissimū derelinquere sine pcuratione sciente q⁹ rationem phat pdominē vo deū arguitis eniuare bonitatem. Si aūt nō potest. imbecillis ē de⁹ ⁊ impotens benefacere. Si vo i cōprehensibilē nos ē singulari prudentie ratio. nō ꝓterea oportet dicere quia non ē prudentia rea enim dicerēt. quia numeq; hoies ignoramus neq; hoies esse Chrys. sup matth. Sic ergo credit se dei iudicio gubernari escam suam i manu dei committat. cogitet autem de bono ⁊ malo de quo nisi sollicitus fuerit neq; malum fugiet. neq; bonum apprehendet Et ideo subditur. Querite autem primum regnum dei ⁊ iusticiam eius Regnum dei est meritum bonorum operum Iusticia autem eius via ipsa tatis p quaz itur ad regnum Si ergo cogitas quales erit gēs sanctoz necesse ē vt aut ꝓter timorem pene recedas a malo. aut ꝓter desiderium gte inducaris ad bonum Etsi cogitaueris que sit dei iusticia. quod scilicet odit deus ⁊ quid amat iusticia ipa ois tibi iusticias suas q̄ amātes se sequit Non aūt datum sit rationem si pauper sumus aut diuites. sed si bene vel male egerimus. quod est in nostro arbitrio Glo. Vel dicit super iusticiam eius quasi. d. ve per nos non per vos iusti sitis. Chrys. sup matth. Terra autem etiam ꝓter peccata hoim maledicitur vt germinet sm illud Maledicta terra in opere tuo. Benedictur autem cum bona fecerimus. quere ergo iusticiam ⁊ non deerit tibi panis Vnde sequitur. ⁊ hec omnia adiicientur vobis. Augustinus de ser. in monte scilicet temporalia que manifeste hic ostendit esse talia bona nostra ꝓter que benefacere debemus. si; tamen necessaria esse Regnum vero dei ⁊ iusticia eius bonum nostrum ē. vbi finis constituendus est. Sed quia in hac vita militamus vt ad illud regnum peruenire possimus q̄ uita sine his necessariis agi nō pōt apponēē mḡ hec vobis Cū aūt dixit illud pronomen significauit quia hoc posterius querēdū ē nō tempo

Sed dignitate illud tanq̃ bonum nostrum hoc tãq̃ necessarium nostrum. Neq; enim verbi gra debemus euãgelizare vt manducemus. quia sic vilius habere mus euãgelium q̃ cibũ. sed ideo manducare vt euãgelizemus. Querentibus aũt primum regnum dei & iustitiam eius. i. hoc preponentibus ceteris rebꝫ. vt ꝓpter hoc cetera queramus. Non debet subesse sollicitudo ne necessaria desint. Et ideo ait. hec omnia adiicientur vobis. i. conuenienter sine vllo vestro impedimẽto ne cum ista queritis illinc auertamini. aut ne duos fines constituatis. ¶ Chrꝫ. in omelia. Et nõ dixit dabunt. sz apponent. vt discas quia presencia nihil sunt ad magnitudinem futurorum. ¶ Aug⁹. de ser. do. i monte. Cum autem legim⁹ infame & sitia postolum laborasse non existimem⁹. hec dñi promissa turbasse quidoquidem ista sine aduersaria. Vedicus iste cui nos totos cõmisim⁹. nouit q̃ apponat & q̃ detrahat sicut nobis iudicat expedire. Si enim nob aliq̃ defuerit. qd plerũq; ꝓpter nostrã exercitacionem deus firi. non debilitat ꝓpositum nrm. sz examinatum confirmat.

¶ Nolite ergo sollicíti esse in crastinũ. Crastinus enim dies sollicitus erit sibiipi. Sufficit enim diei malicia sua

Glosa. Prohibuerat sollicitudinem presentium verum. mõ prohibet sollicitudinem futurorum vanam ex vi ao boim proueniente. cum dicit. Nolite ergo solliciti esse in crastinũ

¶ Iero. Oras in scripturis futurũ tempus intelligiẽ dicente iacob Exaudiet me eras iusticia mea. & in samuel phantasmate phitonissa loquẽ ad saulem. Eras eris mecum. De presentibus ergo concessit debere esse sollicitos qui futura prohibet cogitare. Sufficiat enim nob plentis temporis cogitatio. Futura que incerta sunt. deo relinquam⁹. Et hoc ẽ qd dicit. Crastim⁹ enim dies sollicit⁹ erit sibiipi. i. ipse afferet sollicitudinem suam secum. Sufficiat enim diei malicia sua. hic maliciam non pertinere virtutis posuit. sz laborem & afflictionem & angustiam seculi. ¶ Chrꝫ. in omel. Nihil enim ita dolorez infert anime vt sollicitudo & cura. Cum autẽ dicat q̃ crastina dies erit sollicita de seipsa. volens manifestius facere qd dicit. Propter propriã facit temporis fm multorum consuetudinẽ loquẽs ad plebem imperfectam. vt enim eos magis moueat ipsos dies conquerentes inducit pro superflua cura. Nũquid enim dies non sufficiens habet onus. i. curam suam. Quid igit eum aggrauas magis curam que pertinet ad aliũ diem apponendo. ¶ Chrꝫ. sup matth. Vel aliter per hodie hec solum significat. que habemus in vita presenti necessaria. Cras aũt dicit eras. qd superfluum ẽ ostendit. Dicit ergo. Nolite sollicitu esse i crastinũ. i. nihil curetis sup id habere qd necessarium est vobis ad vitam quotidianam. Cras enim superfluũ fuerit qd ẽ eras curabit se. Et hoc ẽ qd dicit. Crastinus enim dies sollicitus erit sibiipi. acsi dicat. superflua cum cõgrauent. ipsa se curabunt. te quidem eas non fruente. inuenient dños multos qui ea procurẽt. Quid ergo curas de illis quoꝝ potestatem ex alijs dimissur⁹ fuerit enim diei malicia sua. Cras. d. sufficit tibi labor quem paueris ꝓpter necessaria. noli de superfluis laborare. vel aliter. ¶ Aug. de ser. do. in monte. Cras dicitur crastinus dies nisi in tempe vbi preterito succedit futurum. Ergo cum aliquid boni optamur. non terrena. sed eterna cogitemus. Crastinus enim dies sollicitus erit sibiipi. i. cum oportuerit sumas cibũ & hmodi. scilicet cum necessitas vrgere ceperit. Sufficit enim diei malitia sua. i. sufficiet qd ista sumere vrgebit necessitas. quã maliciam nominat qua penalitatẽ nobis. Peruenit enim ad mortalitatez quã peccãdo meruim⁹. huic ergo pene tẽpalis necessitatis noli addere aliquid grauius. vt non solum eam patiaris sed etiam propter hãc explendã milites deo. Nec aũt est cauendum. ne cum videmus aliquẽ seruii dei ꝓpter ista necessaria desint. vel sibi vel eis quoꝝ cura sibi cõmissa est. iudicemus eum contra dñi precepta facere & de crastino esse sollicitum. Nã & ipe dñs cui ministrabant angeli. propter exemplum oculos habere dignatus est. Et in actibus apostoloꝝ scriptũ ẽ ea que ad victũ sunt necessaria procurata esse in futuꝝ ꝓpter imminentem famẽ. Non ergo hec dñs merepat siquis humão more ista procuret. Sz siquis propter ista militet deo.

¶ Hylarius. Hoc etiam totum sub dicti celestis significanda continẽ. Jubemur igitur nõ ambigere de futuris. Satis. n. vite nostre malicia diez quibus viuimus. s. peccata sufficiunt. vt arca hec purganda omnis vite nre meditatio laborq; verseẽ. Cessante autem cura nra ipsa futura sollicita sunt. dum nobis eterne claritatis profectus deo procurante propoitur.

Capitulum septimum.

Nolite iudicare. Vt non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini. Et in q̃ mẽsura mensi fueritis. remecietur vobis.

¶ Aug. de sermo. dom monte. Quia cũ ista temporalia procurantẽ in futurum. incertum est quo animo fiat cũ possit simplici corde fieri & duplici oportune hoc loco subiecit. Nolite iudicare ẽc. vel aliter.

¶ Chrꝫ. i omel. Huc vsq; exposuit cõsequẽciam ad elemosinam pertinentem. Hinc autem incipit exponere consequẽdam ad orationem respicientem. & ẽ doctrina hec qd ãmodo parsoronis. vt sit ordo narrationis talis. Dimitte nobis debita nostra & sequẽ. Nolite iudicare. vt non iudicemi. ¶ Chrꝫ sup matth. Sed si iudicare prohibet qua consequencia Paulus in corintho iudicat fornicatorem. & petrus ananiam & saphiram mendacij arguit. Sed quidam hũc locum fm huiusmodi sensum exponũt quia dominus hoc mandato non prohibet xpianos ex benivolentia alios corripe. sed ne p iactanciaz iusticie sue xpiani xpianos despiciant ex solis plerũq; suspicionibꝰ odientes ceteros & condemnantes. & sub specie pietatis ꝓximum odium exequentes.

¶ Chrꝫ. in omel. vnde non dixit ne quiescere faciat peccantem. Sed ne iudicaueris. hoc est ne amarus

has iudex ¶ Corripe quippe non vt hostis expetens vindictā·sz vt medicus mstituēs medicinā· ¶ Cnf. sup matb̄· Sed vt nō sic quidem corripent xp̄iani xp̄ianos quēlibet hmo·qui dicat· Nolite iudicare· Hz si sic nō corripuerint nūqd ꝓpt̄ hoc ꝙsequūt̄ indulgentiam peccatoꝝ·qa dictū ē nō iudicabimi· Quis enim ꝙsequit indulgentiā mali ꝑoris qa nō addidit alterū malū· Hoc aūt diximus volentes oñdere· qa hic sermo nō ē positus de proximis nō iudicandis qui peccant in deū·sz q̄ in nos peccant· Qui eīm nō iudicat ꝓximū ꝓpter peccatū i se ꝑmissū illū nec deus iudicat ꝓpter peccatū·sz dimittit ei debitū· sicut & ipse dimisit ¶ Cnf·i omel· Vel aliter· Non simpliciter vniūsa peccata iubet nō iudicare· sz hūs qui multis malis sūt plen̄· & alios p mīmis iudicāt. hāc ꝓhibitionē facit Sicut & paulus nō simplr ꝓhibet iudicare eos qui peccāt·sz discipulos iudicantes de magistris redarguit docēs vt eos qui supra nos sūt nō iudicemus ¶ Ait· Vel alr iudicari de sponsionibus suis deū vetat·qa ut iudicia ex incertis rēbus mē hoiēs sumūt· ita & hoc iudiciū adūsus deū ex ābiguitate suscipiē·qd pernicies repellit a nob̄· vt ꝙstans potius fides retineat·qa nō sicut incertis rebus peccatū sit ꝑperā iudicasse·sz si i hūs rēbus de deo iudiciū·ineū eē sit crimis ¶ Aug·de s. do·i mō· Vt alr·hoc loco mīt aliud ꝑcepi & existimo nisi vt ea facta que dubiū est q̄ aīo fiāt· i melioꝛē ptem interpretemur De hūs autem que n̄ pūt bono aīo fieri sicut sūt stupra blasphemie & huiusmōi·nob̄ iudicare ꝑmittit· De factis aūt medūs que possūt bono & malo aīo fieri temeranū est iudicare maxīe vt ꝑdemnemus· Duo aūt sunt i quibus temeranū iudiciū cauere debemus cū incertū est quo animo qd qs factum sit vel cum incertū ē qualis qsq; fuer̄ē·q nūc vt bonus vt malꝰ apparet· Nō g̃ reprehendamus ea que nec scimus·quo aīo fiāt·nec ita reprehendamus que manifesta sūt vt desperem̄ sanitatem Potest aūt mouere qd ait In quo iudicio iudicaueritis iudicabimi· Nūqd. n·si nos temerario iudicio iudicauerimus·temere etiā de nob̄ deus iudicabit Aut nūquid si mensura iniqua mensi fuerimus & apud deū ē iniqua mensa vnd nobremetipsē Alī mēsure nōie ipm iudiciū significatū arbitror· Sed hoc dictum ē q̄m temeritas qua pumꝰ aliū ipa se puniat necesse ē Iniquitas eīm sepe nihil noceat ei qui patiē inuitā ei vō qui facit·necesse ē vt noceat ¶ Aug·xcp·de ciui·dei· Dicēs aūt aliqu·quō verū ē qd ait xp̄s ve in qua mensa mensi fueritis remetietur vob̄·si tempale peccatū suppliciō puniat eēno Nec attendunt nō ꝓpter equale temporis spaciū· sed ꝓpter vicissitudinem mali id ē vt qui mala fecerit· mala patiatur eandem dictam mēsurā fuisse quāuis in ea re hoc ꝓprie possit accipi. de qua dns cum hoc diceret loqbat·i· de iudicijs & ꝑdemnationibus· Promide qui iudicat·& ꝑdemnat iuste·iudicat· & ꝑdemnat iuste·i eadem mensura recipit quāuis nō hoc qd dedit· Judicio eīm fecit qd iniquū ē· Judicio patiē qd iustum est.

¶ Quid aūt vides festucam in oculo frīs tui & trabem in oculo tuo nō vides Aut quō dices fratri tuo sine eiciam festucā de oculo tuo & ecce trabs est in oculo tuo· Hypocrita eice ꝓmum trabem de oculo tuo & tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui·

¶ Aug·de ser·do·in monte· Quia de temerario & iniquo iudicio domin⁹ nos admonuerat· Proxime autem hūs temere iudicant incerta & facile reprehendunt· q̄ magis amāt vituperē & damnare q̄m emēdare aut cogere· qd vitium vel superbia est vel invidentia·ꝙsequēter subiecit & dicit· Quid autem vides festucā in oculo frīs tui & trabē in oculo tuo nō vidēs ¶ Hieron

De hūs loquitur· qui cū mortali crimine detentus obnoxiꝰ mmoda peccata fratribus nō concedunt· vt si forte ira ille peccauerit·tu odio rependas quātū aūt inter festucam & trabem·tm̄ inter iram distat & odium· Odiū eīm ira inueterata est Fient autem ꝓpter si irascaris homini· Velis cum corrigi Non aūt si eum oderis· ¶ Cnf·in omel· Oculum eam hoc dicunt qui si viderint monachum superfluū vestimēti habentem aut copiosiori cibo potuq̄ amantē fūtiloquium·quotidie ipi rapientes & crapulā patientes ¶ Cnf·sup matb̄ū· Vel aliter hoc qd hic dicit doctoribus queme· Omne eīm peccatū diiudicat̄ meritū cū aut magnū ꝑm peccātis psonā Illa eīm peccati modicuz ē & festuca quātum ad pēm sacerdotis q̄ trabi compat̄ ¶ Ait· Vel aliter Peccatum in spūm sanctum ē diuine virtutis potestatem negare & ipm subiaz abnuere siue adimē eēmeritis· p quē ḡa ho minem venit deus homo rursus fiet in deum Ergo quantū inter festucam & trabem differentia est·tm ostendit peccatum in spūmsanctum cetera crimina excedere· Vt cum infideles delicta corporis alijs exprobrant· omnis peccati qd de promissis dei ambigunt· in se ante non videant in oculo trabe tangi mentis acie inclusa Sequitur Aut quō dices frī tuo sine ejiciam festucam de oculo tuo·& ecce i oculo tuo trabs ē ¶ Cnf·sz mat·i·cum q̄ facie arguis peccatum fratris tui ipe autem in eodem peccato vel ꝑiori existēs ¶ Aug de sermone do·in monte· Primo ergo cogitemus cum aliquem reprehendere nos necessitas coegerit· verum tale sit vitium quod nūq̄ habuimus· Et tunc cogitemus & nos habere potuisse· vel tale quod habuimus & tam nō habemus & tūc tangat memoriam pmmis fragilitas vt illam correctionem non odium· sed misericordia precedat· Si autem inuenerimus nos in eodem vitio esse ñ oburgemus· sz cōgemiscamus· & ad pristinum conandum mutemus· Raro autem & ex magna necessitate oburgationes adhibende sunt·in quibus nō nobis·sz vt dño seruiat̄ intendamus ¶ Cnf·sup matb̄ū· Vel aliter quō dicis frātī tuo·i· quo ꝓfectu putas ex caritate vt salues proximum tuum nō ꝙ teipsum inte saluare· Vis ergo non alios sanare seo per bonam doctrinam malos adhuc celare·& sine laudē ab hoīb ḡrē·nō edificatōs merentis arbitrio & es ypocrita·vñ seqē·ypocrita eīce ꝓmꝰ tra·d oculum

ciū est bonos
agunt sicut p
& ostendunt m
Et notandū qp
peccatū a eō tu
oñe debitum
eīce primū
nouit quā que
uidet quā que
ximū Et ido
catus·non aud
maxime cum
aut a corrigend
timere & alie
diligencia mue
ximi sunt disc
eīcere festuca
mone dñi in mo
trabem inu den
bimus eīcere

¶ Nolite sa
cāibus. neq
margaritas
porcos. ne fo
cēt eas pedib
cōuersi dirū

¶ Nolite sanctū d
vestras ante po
Jusserat supiu
facere hīs qui
cerdotes eius m
cationem com
cibus. Acti d
micos & benefa
non tamen de m
tura vobiscum
nalia beneficia
non autem gra
in monte Quer
margarite·qua
nefas ē Quibus
illud incorrupt
cūq; spiritalia
eademq; res &
sanctum dicit ex
vero ex eo qp n
Vel aliter sancta
xpi & huius mo
sunt·quia sicut
in profundo ma
sa·posita sunt
¶ Cnf·in omel
sunt·& intellectu
hīs autem qui
uersanda cum ig

Aug. de serm. do. in mont. Deculare. ñ. vicia offi
cium est bonorum. qđ cum mali faciunt. alienas ptes
agunt sicut ypocrite qui tegunt sub plona qđ sunt
& ostendunt in plona. qđ non sunt. ¶ Cris. in omelia
Et notandū q vbicūq vult mōstrare mag⁹ aliq̄d
peccatū a cōtumelia incipit. Sicut ibi Serue nequ
omne debitum dimisi tibi. Et ideo hic dicit ypocrita
ejice primū. Etenim q sui ipsius fuit. Magis alios
nouit quā que sue aliorū & que maiora sunt. magis
uidet quā que minora. & seipsum magis diligit q̄ pro
ximū. Et ideo iubet eum qui obnoxius est multis pec
catis. non aliarum esse iudicem delictorū alterius &
maxime cum fuerint parua quidem ab arguendo
aut a corrigendo auertens. Sed prohibet ꝓna con
temnere & aliena nosse. Oportet enim vt prime cū
diligencia inspiges que tua sunt. & tunc que prox
imi sunt discutias. Et ideo sequit. Et cū videbis
ejicere festucam de oculo fratris tui. ¶ Aug. de ser
mone dñi in monte. Auferentes enim de oculo nostro
trabem inuidentie vel malitie vel similationes. vide
bimus ejicere festucam de oculo fratris.

¶ Nolite sanctū dare
cānibus. neq̄ mittatis
margaritas vras añ
porcos. ne forte cōcul
cēt eas pedibꝫ suis &
cōuersi dirūpant vos

Aug. de sermo. do.
in monte. Quia potest
aliquos p nomen sim
plicitatis ad quā p su
periora induxerat dei
pere vt sic putetur vi
tiosum esse aliquando
verum occultare quō
vidētium est falsum di
cere. recte subiungit.
Nolite sanctū dare canibꝰ. neq̄ mittatis margaritas
vestras ante porcos. ¶ Cris. sup Matth. vel aliter
Posserat fortasse dominus diligere inimicos & bene
facere hijs qui peccant in nos. ne ergo cogitarēt sa
cerdotes etiam que dei sunt. eis cōmunicare. talem co
gitationem compescuit dicens. nolite sanctum dare
canibus. Acsi diceret. Mandaui vobis diligere in
micos & benefacere eis de vestris corporalibus bonis
non tamen de meis spiritalibus passim quoniā in na
tura vobiscum cōmunes sunt non in fide. & deus car
nalia beneficia dignis & indignis similiter prestat.
non autem gratias spirituales. ¶ Aug. de sermo. do.
in monte. Querēdum autem est quid sit sanctum qđ
margarite. quid porci. Sanctum est quod corrūpere
nefas ē. Cuius scelera voluntas rea tenet. quāmꝺ
illud incorruptibile maneat. Margarite aūt sunt que
cūq̄ spiritalia magni estimāda sunt. Illi et itaq̄ vna
eademq̄ res & sanctum & margarita dici possit. Et
sanctum dicit ex eo q̄ non debet corrūpi. Margarita
vero ex eo q̄ nō debet contemni. ¶ Cris. sup matth.
Vel aliter sanctum ē sicut baptismus gratia corpis
xpi & huiusmodi. Misteria aūt veritatis margarite
sunt. quia sicut margarite meluse cochleis posite sūt
in profundo maris. sic misteria diuina verbis inclu
sa. posita sunt in altitudine sensus scripture.
¶ Cris. in omel. Que quidem hijs qui bone mentis
sunt. & mollectum habent. reuelata honesta apparēt
hijs autem qui insensibiles sunt. magis videntur re
uerenda cum ignorant. ¶ Aug. de sermo. do. in mōte

Canes autem pro impugnatoribus veritatis. Por
cos pro contemptoribus positos non incongrue acci
pimus. Quapropter ꝺa canes exiliūt ad dilacerādū
qđ ab dilacerāt integre esse nō sinūt dixit. Nolite
sanctum dare canibus. quia quātū in ipsis est. si fieri
posset. conantur perimere veritatem. Porci autem
quātus non ita vt canes morsu appetūt. passim cū
calcando iquināt. Et ideo dicit Neq̄ miseritis mar
garitas ante porcos. ¶ Raba. Vel canes sunt ad vomi
tum reuersi. porci nondum conuersi. sed in luto vi
diorum versāt. ¶ Cris. Vel aliter Canis & porcus
immunda animalia sunt. sed canis ex omni parte. quia
nec ruminat. nec vngulam fodit. Porcus autem ex
parte. nam vngulam habet fissā. sed non ruminat. Pro
pter qđ canes puto intelligendos gentiles vel hereti
cos omnino immundos & propter actus & propter phidi
Porcos autem hereticos. quia nomen dñi inuocare
videnē. non est ergo sanctum dare canibus quia bap
tismus & alia sacramenta non sunt danda nisi fide
habentibus. Item misteria veritatis. i. margarite nō
sunt danda nisi desiderantibus veritatem. Et cum ꝺ
ratione humana viuentibus Si enim porcis eas miseris
i. cenose vite delectatione grauatis. non intelligent
preciositatem earū. sed estimāt eas similes cetere fa
bulis mundialibus & eas actibus suis carnalibꝰ cō
culcant. ¶ Aug. de sermone do. Calcare cū dicitur
quicqđ contemnitur. Et ideo dicit. ne forte concul
cent eas pedibus suis. ¶ Glo. Dicit autem ne forte
quia resipiscere possunt ab immundicia. ¶ Aug. Qđ
aūt sequit. Et conuersi dirumpant vos. nō ait ipas
margaritas. illas enim conculcare & cum conuertūt
vt adhuc aliquid audiant. dirūpunt eum a quo mis
sas margaritas conculcant. non enim facile inuenire
quod ei gratum esse possit que magno labore inuēta
contemnant. Qui ergo tales docēt. cōtra non dirum
pant indignando & stomachādo non video. ¶ Cris.
sup matth. Vel porci non solum carnalibus actibus
margaritas conculcant. sed etiam postmodicum cō
uersi p inobedientiam rumpunt predicatores earum.
Frequēter autem & scandalizati calumniāt eos. q
dogmatum nouoꝝ seminatores. canes etiam concul
cantes sancta sordidis actibus disputatiōibus suis
rumpunt predicatorem veritatis. ¶ Cris. i omelia
Et benedixit. conuersi fingunt enim mansuetudiem
vt addiscāt. deinde cum didicerint detrahūt. ¶ Cris.
sup matth. Rationabiliter autem margaritas dari
porcis prohibuit. qa si porcus minus immundus mitti
vetatur. quātomagis cambus plus immundis. De
sando autem dando idem estimare nō possumus. qa
frequenter etiam benedictionē damus peccoꝝ more
viuentibus xpianis. non quia mereantur accipere. sed
ne forte plenius scandalizati discedant. ¶ Aug. de s.
domini in monte. Cauendum est ergo ne quid a ꝓfē
riatur ei. qui non capit. melius enim queritur id qđ clau
sum est quā id quod apertum ē. aut infesta. q odiū
vt canis aut negliget p contemptum vt porcus. nō
est autem consequēs vt si verum occultat etiam fal
sum dicatur. quia dñs quāmꝺ nihil mentitus sit. ita
tñ aliq̄ occultauit sm illud Adhuc habeo vobis multa
dicere que non potestis portare modo. Ideo si aliq̄

nō capit ꝑter sordes mundandūs est vel verbo vel ope quātum fieri potest a vob. Nō aūt dns quedaz dixisse mueniet que multa qui aderāt vel resistēdo vel grauātēdo nō receperunt. nō putandus ē sanctus dedisse cambo. aut margaritas ante porcos misisse Dedit eīam qui capere poterāt ⁊ simul aderant q̄s ꝑter alios imundicā negligi nō oportebat. ⁊ quā uis compenses eū in ipis que eas respondebat cōta bescerēt. Nō tamē qui poterāt capere ex illoz occasione multa valuerunt audiebant. Qui ergo nouit quid respondeat. debet respondere saltem propter illos qui bus desperata subuenē. si ꝑfectam questionē solui nō posse crediderint ⁊ hoc de rebo ad mstructionem salutis panēdo. De supuacuis aūt ⁊ noxijs nōnihil dicendū ē. Sed hoc ipsum explicandū ē. cur mārēt talia non oportuit respondere.

¶ Petite et dabiē vo/bis q̄rite ⁊ inuenietis pulsate ⁊ aperiē̄ vo/bis Omnis eīm q̄ petit accipit ⁊ q̄ querit inue nit ⁊ pulsāti aperiet.

¶ Ero. Quia carnalia supra petuerat postulare quod petere debe amus ostendit dicens Petite ⁊ dabiē vob ¶ Aug⁹. de ser. do in monte. Vel aliter Cū ꝑceptum esset ne sanctum darē canibus. ⁊ ne margaritas ante por cos mittē. potuit audiri sue ignorande conscius dicere q̄d sanctū me dare canibo veras. eū adhuc me me habere nō videā. Et ido oportune subiecit dicēs Petite ⁊ accipietis ¶ Crisō. sup mathēū Vel aliter q̄n ad significandum ōrem quedā dederat ois mandata dicēs. ꝓnolite iudicare cōpetenter adiungit. Petite ⁊ dabiē vob quasi diceret. Si hanc clementiā seruaueritis ad inimicos. quicq̄d clausū vobis videē pulsate ⁊ apiē vob. Petite ergo ꝑdo die ac nocte ozones. querite studio ⁊ labore nec eīm laborantes arca scripturas acquirimus sciam sine gr̄a dei. nec gr̄az acq̄rim⁹ nisi studuerim⁹. ne domū dei negligē tibus deē. Pulsate aūt oratione ⁊ ieunijs ⁊ elemosinis. Sicut eīm qui pulsat hostiū. nō eīm voce clamat sed manu. sic ⁊ q̄ bona opa facit. pulsat apiēdo bomi. Sed dices Nescīm petere ve scīā ⁊ facā. quō ergo possum facere ꝓnulq̄ accipiā Sed q̄d potes fac ve amplius possis. ⁊ q̄d scis serua. vt amplius scias. vel aliē Cū mādasset supra oibus vt indulgerēt mi nimis ⁊ postea prohibuerit ne sub obtentu dilectōis sancta canibus darē nūc dat eis bonum ꝓsiliū vt pe tant dei ꝓfectus. ⁊ dabiē ait. querāt eos qui pierant i peccatis ⁊ inuenīē Vulsent eos qui i erroribo sunt pelli ⁊ apiet eos deus. vt hēat sermo eop ad aias eop ingressum. vel aliter q̄n maiora erāt mandata supius posita q̄ deus humana erāt mittit eos ad deū cui⁹ gr̄e mihi impossibile ē dicēs. Petite ⁊ dabiē vob. vt q̄ ee hōib ꝓsit nam nō pē. p gr̄am dei adimpleat Cū .n. alia aialia deus munuerit velox pedū cursu aut velocib pennis aut vngulis. aut dentib aut cornib hoiem solū sic disposuit vt deus illius sit ipe vt ifirmitate siue necessitate coact⁹ semp necessariū hēat dīm suū ¶ Glo. Petimus aē fide. quem⁹ spe pulsamus caritate. Primū petē debem⁹. vt habeat

Post quererē. vt inuenias inuenta obseruare. vt ius eas ¶ Remig. vel aliter Petim⁹ orādo. querim⁹ re de vuēdo. pulsam⁹ pseuerādo ¶ Arg. de ser. do. vt alter Petitio aē paret adimpetrādam sanctē animam vt ea que papiunē iplere possimus. inquisitio aūt ad inuenīēdā vitatē Hz cū quisq̄ verā vītā inuenerit puenit ad ipam possessionē que eīm pulsata aperiet. ¶ Aug. i li. retract. opose quidem ista tria quomodo se differāt. sic exponēdū putau. si forte ad istam tissimā petitionē oīa referūt. vnd postea eludit dicens. dabit bona petentibus se non addidit querentibus ⁊ pulsantibus. ¶ Crisost. in omelia Per hō ergo q̄d addidit quente ⁊ pulsāte cū infirmitatem ⁊ roborē petē iussit. Qui eīm q̄rit oia alia quam a mēte ⁊ ad illud solū afficiē q̄d quenē. Qui autem facit cū vehemētia ⁊ feruida mēte venit. ¶ Ihs. super mat. Quia vo dixerat Petite ⁊ accipietis ne forte peccatores audientes dicerēt. ad hō dns dignos bonis facē. nos aūt indigni sumus. ideo repetit vt cū nobis q̄s peccatoribo misericordiā dei ꝓmendet. ⁊ ido dicit. qui petit accipit. ꝛ. siue iustus sit siue peccator eīm petit. nō dubitet ve q̄sq̄ neminē sperm nisi qui petierit a deo. Nō eīm credibile ē vt opus placens q̄d exhibē benefaciendo inimicis. Deus iungat hominibus. ipe aūt nō faciat cū sit bonus ¶ Aug. super ibm vnd ⁊ peccatores exaudit deus. Si .n. peccatum nō audiret frustra publicanus dixisset Dne propitius esto mihi peccatori ⁊ ex ista confessiōe meruit iustificatōez. ¶ Aug. i li. sen. ꝓspen. Nōdū aūt suppliciter deo p necessitatibo b⁹ iuste ⁊ misericorditer audiē tur misericorditer n̄ audiē. quid .n. infirmo sit vtile magis ille medic⁹ q̄ egroto. Si aūt id postulat q̄d deus nō ꝓpit ⁊ ꝓmittit fiet oīno q̄d poscit. quia accipiendas. q̄d petit vtias ¶ Aug. ad paulinū ⁊ therasiam Non⁹ aūt dns qui nō tribuit sepe. q̄d volum⁹. ne q̄d mallemus attribuat ¶ Aug. de s. do. Perseuerātia eīā opus ē vt accipiamus q̄d petimus. ¶ Aug⁹. de ser. do. Cū eīm deus aliq̄n tardius dat. ꝓfectū desiderat. Non negat diu desiderata dulcius obtinet. cum ita data uilescūt. Pete ergo ⁊ quere insta. perseuera ⁊ q̄rēdo crescis. ut capias. Fuat tibi de⁹ q̄d nō vis dare vt tu discas magna magne ꝓcurare. desiderare semp orare ⁊ non deficere.

Aut quis est ex uobis hō quem si petierit filius suus panem nunquid lapidē porriget ei Aut si piscē petierit nunquid serpentē porriget illi Si ergo vos cū sitis mali nostis bona data dare filijs ve stris quātomagis pr̄ vr̄ qui in celis ē dabit bona petētibus se

¶ Aug. de f. de spe supiora egit d voluntate ⁊ de ijs q̄ agenda ⁊ spera. a mioribo ad maiora ꝓgredit. vnde In loco cū dicit aut quis ex vob hō ¶ Crisost. mali Ne forte eīm aliq̄s cogitās quātā ē dei misericordiā meritis deū ⁊ hominē ponderās peccata sua diuinā desperare impediret. patrum ⁊ filiorum ineffabilem misericordiam memorauit vt si propter peccata nostra desperam⁹ propter pīnā bonitatē dei speremus.

cata nostra desper⁹ ꝓpter pīnā bonitatē dei sperē⁹.

¶ Omnia ergo quecūq; vultis vt faciāt vobis homines & vos facite eis Hec est enim lex et pphete

Aug. de sermo. do. Firmitas quedam & valentia ambulandi p sapientie viam In bonis moribus cōstituta est quibus pducuntur homines vsq; ad mundationem & simplicitatem cordis. de qua iam omi laquens ita concludit. Omnia ergo quecumque vultis. Nemo enim est qui velit quēq; duplici corde secum agere. ¶ Cnſ. sup matth̄m. Vel aliter. Supra pter sanctificandam oratonem mandauit vt non ui dicent homines eos qui peccant ī ipsos. Et quia ab ordine narratonis sue recedens introduxit alia quedam. nunc ad mandatum qđ ceperat. redieno ait. oia quecūq; vultis. i. non solum mando. nolite iudicare. sed & omnia quecūq; vultis vt faciant vobis boies & vos facite eis. & tunc ipetrabiliter petetis ozare ¶ Eloſa. Vel aliter Omniū bonoꝝ spiritaliū distributor est spūssanctus vt opa caritatis impleant. vñ subdit. omnia ergo ¶ Cnſ. in omel. vel aliter. vult dñs demonstrare qm̄ oportet boies & supius iquirere auxilium & que a seipsis sunt simul mixtere. vnde cū dixisset Petite. querite. & pulsate. docet apte ipsos homines studiosos esse. Et ideo subdit Omnia que cūq; ¶ Aug⁹. de ver. do. vel aliter Promiserat se dño petentibus bona largiturū. vt autem ille agnoscat mendicos suos agnoscam⁹ & nos nostros. Excepta em̄ substātia facultatum. tales sunt qui petūt quales a quibus petūt. Quam frōtem habes petēdi ad deum tuum? qui non agnoscis parem tuū. Dic ē qđ in prouer. dicitur. Qui obdurat aurem suā ad clamorem pauperis. & ipse clamabit. & non exaudiet. Quid autem petendi proximo debeam⁹ impendere vt & ipsi audiamur a deo. ex hoc considerare possumus. Qđ ab alijs volumus nobis impendi. Et ideo dixit. omnia ergo quecūq; vultis. ¶ Cnſ. ī omelia. Nō simpliciter dixit omnia. sed addidit ergo. quasi diceret. Si vultis audiri cum illis que dixi & hec facite. Non autem dixit. quecūq; vis effia tibi a deo hec fac ad proximū vt nō dicas qualiter hoc ē possibile. Sed aie quecūq; volueris effici tibi a cōseruo hec & erga proximū ostende. ¶ Aug. de ser. domini Quidam latini codices habent addicum bona. quod additum puta ad manifestationem sententie. Occurrebat em̄ qđ si quisq; flagitiose aliquid erga se fieri velit. & ad hec referat istam sententiam vt hoc pro illi faciat a quo ibi fieri cupit. ridiculum est hūc putare istam impleſſe sententiam. Intelligendum ē aūt pfectam esse sententiam. etiam si hoc non addat. qđ em̄ dictum est omnia quecūq; vultis. non vsitate ac passim. sed pprie dictum accipi oportet. voluntas nāq; non est nisi in bonis. Nam in malis cupiditas propie dicitur. non voluntas. Non quia sic semp loquātur scripture. sed vbi oportet ibi omino proprium verbum tenent. vt non aliud intelligatur.

¶ Oppianus de ozatone dominica Cum autem dñi verbum dominus Ihesus xp̄s omnibus venisset p ceptorum suorum fecit grande compendium. Cum dixit Quecūq; vultis vt faciant vobis homines &

¶ Cnſ. in ome. Duo autem oportet adesse oranti & petere vehementer. & que oportet petere. Hec aūt sunt spiritalia. Dominus Salomon cum peciit qđ petē optabat uelocē accept. ¶ Cnſ. sup ma. que aūt petē ozs sub similitudine panis & piscis ostendit. Panis em̄ est verbum de nouaa dei pris. Lapis est omne mē dacium qđ habet scandalum offensionis ad animam ¶ Remigi⁹ Piscem aūt possumus intelligere verbum de xpo. Serpentem aūt ipm̄ diabolum. Vel p panem intelligitur doctrina spiritalis. p lapidem ignorancia. Per piscem vnda baptismatis sacri. Per serpentem astucia diaboli siue infidelitas. ¶ Raba. Vel panis qui est omnis cibus. caritatis significat sine qua alie virtutes nihil valent. Piscis significat fidem que ex aqua baptismatis orta est. Et ī medijs fluctibus huius vite pulsatur & tamen vincit. Lucas autem addidit tertium scilicet ouū qđ est spes aīe vnde spem significat Contra caritatem ponit lapidē id est ouū duriciam Contra fidem serpentem .i. ptidie venenum. Contra spem scorpionē .i. desperationem que retro pūgit sicut scorpio. ¶ Remigius Est g⁹ sensus. Non est timendum qz si petamus a deo pre panem .i. doctrinā vel caritatem. qz pungat lapidē .i. qz permittat cor nr̄m constringi aut frigore odioꝝ aut duritia mentis. Vel si qz petamus fidem ipse nos permittat pire veneno infidelitatis Vnde sequit Si ergo vos cum sitis mali. ¶ Cnſ. in omel. Hec autem dixit non deserens humāe nature neq; malum confitens omne genus humanū. sed ad differenciam bonitatis siue dilectionem paternam malicia vocans tanta est superabundancia amoris ipius ad homines. qua quātum ad comparationem dei qui solus singulariter bonus est. omnes mali videnē sicut ad comparationem solis omne lucidum videtur obscurū ¶ Iero. Vel sup apostoloꝝ positione omne hoim genus damnat cuius ab infancia cor ad malum apposi tum est vt in genesi legit. Nec mirum boies huius seculi dici malos cum & apostolus memoret. quoniā dies mali sunt. ¶ Aug. de sermo. do. in monte. Vel malos appellauit huius seculi dilectores vnde & bōa que dant. secundum eoꝝ sensum bona dicenda sūt quia hec pro bonis habent. quāq; & ī reruꝫ natura ista bona sint. i. temporalia. Et ad istam vitam infirmā pinencia. ¶ Aug. sup verbo do. Bonum em̄ qđ facit bonos. deus est Aurum autem & argentum bonum est. non qđ de fiat bonū. sed vnde facias bonū. Quali ergo cum simus. & bonum patrem habeamus. non semp mali remaneam⁹. ¶ Aug. de ser. do. in monte. Si ergo cum simus mali. Nouimus id dare qđ petimur. quātomagis spandum ē datuꝝ deum nobis bona petentibus. ¶ Cnſ. sup matth̄. Quoniam autē non omnia petentibus prestat. sed bona tantūmodo. ideo conuenienter addidit bona. ¶ Eloſa. Aug. deo. non nisi bona petamus qualiacūq; nobis videanē opima em̄ dilectis in bonum cooperanē. ¶ Remigius Et sciendum qz vbi Matheus sic dicit Dabit bona Lucas dicit. dabit spiritum bonum. sed non debet videri contrarium. quia cuncta bona que homo a deo accipiēp grām spūssancti dātur.

vos facte eis. Vnde subdit. Hec ē em lex ⁊ pphe. ¶ Crs. sup matheū. Nam q̄cūq; lex ⁊ pphe fuerim in oibus pceperunt scripturis. i hoc cōpēdioso ptinenē mādato quasi innumerabiles arboꝝ rami in vna radice. ¶ Greg. x. moza. Qui em cogitat ut ea alteri faciat. que ipe sibi ab altero fieri expetat. pēsat mimq; ve malis bona. ⁊ bonis meliora reddat. ¶ Crs. in omelia. Dnō manifestū ē etā qm ex nob̄ q̄ decem oīa scimus ⁊ nō ē possibile ad ignorātā refugere. ¶ Aug. de .s. do. i mō. Videt aūt hoc pceptum ad dilectionē proximi ptinere. nō aūt ad dei cū i alio loco duo esse pcepta dicat. in quib̄ lex pnd et ⁊ pphe. Cū aūt hic nō addit tota lex q̄d ibi addidit. seruauit locū alteri pcepto q̄ ē de dilectiōe dei. ¶ Aug. viij. de trin. Vel aliter. Duo scripturā tm dilectionē proximi ꝯmemorat. cū dicat. oīa quecūq; vultis. q̄ a q̄ proximū diligit. ꝙsequēs ē. vt ⁊ ipm̄ pāpue dilectionē diligat. deus aūt dilectio ē. Conse quēs ē ergo vt pāpue diligat deum.

¶ Aug⁹. de ser. do. in mō. Nomonuerat superius dns ad habēdū cor simplex ⁊ mundū quo queret deus. s. q̄ hoc paucoꝝ ē. Iam incipit de muestigāda sapientia loqui. Cui muestigande ⁊ pcipiendē talis oculus p oīa superiora pduct⁹ ē. quo uidelicet iā possit arta via ⁊ angusta porta. Dns subdit. Intrate p angustam portam. ¶ Ilo. Vel aliter. Est difficile sic vt alij facias. qđ tibi mis fieri. em sic faciendū ē vt meremur p angustam portā. ¶ Crs. sup ma. Vel aliter. Verba hec ꝙsequētia ad iustitiā ieunij pt̄z vt sit ordo rationis talis. Cu aūt cū ieunias unge caput tuū ⁊ postea sequare. Intrate p angustam portā. pāpue em̄ tres sunt naturales passiones ⁊ inane carnis. ꝑmo esca ⁊ potus. deinde amor uxoris ad mulierē. Ergo loco somnus. Et ideo gratius ē eas a nāa carnali p̄cidere q̄s cecas passiones. ⁊ ideo nullius passiōis absimenda a sic sanctificare corpus sicut q̄ bō sit castus. ieunus ⁊ i vigilijs pseuerās. Ergo ꝑter oīes has iustitias ⁊ pāpue ꝑter laboriosissimū ieunīū dicit. Intrate p angustā portam. Porta ponitur ē dia bolus. p quē introit̄ i gehennam. porta uite ē xp̄us. p quē introit̄ i regna celestia. Nara aūt porta dicit esse diabolus nō magnitudie potestatis extensus. s. effrenata superbie licētia dilatat⁹. Porta aūt āgusta dic xp̄s nō quitate potestatis exigu⁹. s. humilitatis rōe collectus. q̄a quē totus nō capit mundus seipsu⁹ intra angustias uteri virginalis inclusit. Via autē pditionis ē oīa iniquitas. Dicit aūt spaciosa quia nō ē intra regulā disciplīe inclusa. ⁊ ambulantes in ea quicq̄d eos delectauerit. hoc sequunt̄ur. Via aūt vite dic esse oīa iustitia. ⁊ ꝑter paucas cās esse arta. Considerandū aūt quia nīl quis ambulauerit p uiā nō pt̄ puenire ad portam. Qui em nō ambulat per viam iustitie impossibile est vt vere xp̄m cognoscāt.

Similit⁹ nō incurrit in manus diaboli. Nil iniqui ua ambulat peccatoꝝ. ¶ Greg. sup ezech. Quāto aūt cantas sit lata. tm p angusta ⁊ aspera hoies de ac a terra. Satis angustū ē oīa ptermittere. vnum solum diligere. pspera nō ambire. aduersa nō timere. ¶ Crs. i omel. Sed cum postea dicat. Iugum meum suaue ē. ⁊ onus meum leue. qualit̄r hic angustia uiam ait ⁊ aream. Sed ⁊ hic monstrat eam leuē. ⁊ suauem. qm̄ via est ⁊ porta sicut ⁊ altera que lata ⁊ spaciosa dr. ipa via ⁊ porta ē. Nox aūt nobis futurum est. s. oīa ptransiunt. Transire autē labores ⁊ sudores ⁊ in bonū finem deuenire. sc̄i i vita fi. facies ē mitigare eos qui agones patiunt. Sic enim tempestates nautis ⁊ vulnera militibus leuia sunt ꝑter spem pmioꝝ ꝑeuntiū. multo magis cum cer piacēs fuerit. ⁊ immortalia pmia. nullū aliquis sen imminētium periculoꝝ. Sed ⁊ hoc ideo angustam ve care maxime ad faciendū eam leuem offerebat. D gilare em̄ eos prepabat hoc em̄ dns dicit. engn strum desiderium. Qui em̄ in agone certat cum vi nit principem admirantem labores agonum animo sic fit. Ne igit̄ mesti simꝰ cum mulca vobis bea tgerint tristia. quia arta est uia. sed non aut. Deo neq; hic quietem oportet expectare. neq; ti triste aliquid ptimescere. Dicens autem qm̄ pau qui inuenīt eam. rursus hic multoꝝ desiderium ge cauit ⁊ audientes erudiuit. nō multoꝝ ꝑsentem attendere. s. paucoꝝ laboribꝰ. ¶ Hiero. Significa igit̄ de veraq; via locutus dixit q̄ p lati mul lam. angustam paucī inuenīt. Nata em̄ nō quere nec inuentāe opus ē. spōte se offert ⁊ errantī ui āgustas vo nec oēs inuenīt. nec qui inuenerit fun ingrediūē p eam. si q̄dem multi inuēta veritate va capti voluptatib̄ seculi demedio itinere reuertunt.

Attēdite a falsis pphetis qui veniūt ad vos in vestimētis ouium. Intrinsecꝰ aūt sūt lupi rapaces. A fructibus eoꝝ cognoscetis eos. Numq̄d colligūt de spinis vuas aut de tribulis ficꝰ. Sic oīs arbor bona fructꝰ bonos facit. Mala aūt arbor malos fructꝰ facit. Nō potest arbor bona fructus malos facere nec arbor mala fructꝰ bonos facere. Omnis arbor q̄ nō facit fructum bonū excidet̄ ⁊ in ignē mittet̄. Igit̄ ex fructibus eoꝝ cognoscetis eos.

¶ Crs. sup matheū. Supra mādauerat ap stolis dns de ebdomadibus. orationes ⁊ ieuniꝝ zam hoīnib̄ sicut pp. erunt facere. Et no ad cognoscēdū q̄ hoc. oīa in ypocrisi fac pīt loquī dicēs. Attendite a falsis pphetis. ¶ Augustin⁹. de fi. vel aliter. cū dom̄ⁿ⁹ paucos esse q̄ inueniunt angustā po tam et artam vi heretici qui plerum se sub nomie pau ea cōmendant. se nobis supponant. statim sub q̄ dicēs. Attendite a falsis pphetis. ¶ Crs. sic. vt alt q̄ dixit q̄ āgusta ē porta. mitu se. q̄ putet. luc fere vīa ioq̄ idu

Attendite a falsis prophetis In quo vē maiores sol licitudinem habeme. meminē eoz que in patribus eoz facta sunt falsos prophetas vocans etenim tūc talia contigerūt. ℣ Crisō. sup matth. Ad aē semp̄ ē mfra ꝙa lex e ꝓphe vsq; ad Johem dr ꝙa ꝓphia de xp̄o non erat futura post eū. Prophete aūt e fuerūt e sunt sed ñ qui ꝓphetarēt de xp̄o sed qui interpretarēt ea que de xp̄o ab antiquis fuerāt ꝓphata id est doctores eccl̄ie. Nec n potest ꝙs ꝓphticos intelligi sensus nisi p spīm ꝓphetie. Caens g dñs futuros esse falsos doctores heresum diuersaz ammonet dicens. Attendite a falsis ꝓphetis Qua em non erant futuri manifesti gentiles sz absc̄onita sub nomīe xp̄iano. non dixit. aspiciē. sed attendite. vbi em res certa est. aspiciē. e simpliciter videē. vbi aūt incerta attendiē e caute considerandē. Jam dixe Attē dite quia firma tutela salutis est scire quē fugias. Non autem sic admonet attendite. quasi multos deo dyabolus hereses introducat. sed eo p̄mittente. ꝙa enim non sine iudicio vult seruos suos habere Ideo misit temptationem. qua vero nō vult eos pr ignorantiā pire. Ideo p̄monet. Ne autez aliquis hereticō doctoz dicat. qz nō dixit nos fallos ꝓphas sz gētiliuz e iudeoz doctores. Ideo addidit. Qui veniūt ad vos in vestimentis ouiū. Oues n xp̄iani dicunē Vestimentum aūt ouile est spēs xp̄ianitatis e simulace religionis. Nulla aūt res sic exterminat bonū sicut simulatio Nam malum sub specie boni celatuz dum non cognoscitur. nō cauēē. Et ne adhoc dicat hereticus quia de veris doctoribus loquē. qui tamen peccatores sunt. Ideo addit. Intrinsecus autem sūt lupi rapaces Catholici autem doctores e si fuerint peccatores. seruu quidē carnis dicunē. non tamen lupi rapaces. qui non habent ꝓpositum pdere xp̄ianos Manifeste ergo de hereticis doctoribus dicit. ꝙa eo proposito speciem xp̄ianoz suscipiunt. vt xp̄ianos miquo seductionis motu dilanient. de quibus dixe apostolus. Hoc qui post discessum meum intrabunt in vos lupi graues non parcentes gregi.

℣ Crisō in omelia. Sed tamen videē falsos ꝓphas hic non hereticos insinuare. sed eos quidem qui iuste sunt corrupte. seo facie quidem virtutis induūtur. ꝙa induxit. A fructibus eoz cognoscetis eos Apud hereticos enim ē mulcticiens e vitam mutire. apd hos autem quos dixi. nequaq; ℣ Aug. de ser. do. Unde rectissime queriē. quos fructus nos attendere voluerit Quia enim quedam in fructibus deputant que ad vestitum ouiū ptinent. Et hoc modo de lupis decipiuntur. secuti em sunt vel iciunia. vel elemosinas vel oōnes. que p̄tendunt hominibus placere cupientes eis quibus ista difficilia videnē. Ly ergo nō fructus de quibus cognosci istos monet. Vita enim que cū bono animo fiūt. sunt propie ouibus vestes Cum aūt malo in errore non aliud q; lupos tegunt. Sed non ideo debent oues odisse vestimentum suū q plerūq illo se occultant lupi. Qui sunt ergo fructus quibus cognoscamus arborē malam. dicit apostolus Manifesta sunt opa carnis. que sunt fornicatio imūdicie ꝛc. Qui sunt fructi quibus cognoscit arborem bonam. Idem apostolus ostendit dicens.

Fructus autem spūs sunt cāritas. gaudium. pax. ℣ Crisō. sup matth. Fructus etiam eius ouis est cōfessio eius fidei. Qui em sm deum vocem humilitatis e vere confessionis emittit. ouis est. Qui autem contra veritatem blasphemus vlulat contra deum lupus ē ℣ Hiero. Et si ergo potest de oībus intelligi q hic de falsis prophetis dicē. q aliud habitu ac sermone p̄mittunt. aliud ope demonstrant. specialiter de hereticis intelligēdum videtur qui videntur continentia ac iciunio quasi quadā pietatis veste se arcūdare. Intrinsecus autem habentes aīm venenatū simplicioū fratrū corda decipiunt. ℣ Aug. de ser. do. i monte Sed ex opibus cognita potest verum ex teriozem culcum ambitione. aliqua faciant. Cum n ceperint aliquibus temptationibus ea ipsa vel subtrahi vel negari que isto velamine vel cōsecuti sūt vel consequi cupierūt. tūc necesse ē ut appareat verū lupus i ouina pelle sic. an ouis in sua ℣ Greg. xxxi. moral. Hypocrita etiam sancte ecclesie pace premitur idarco ante oculos nostros religione vestitur. Si qua vero fidei temptatio erumpat. statim lupi mēs rapida habitu se ouine pellis expoliat. quātūcūq; ō bonos seuiat. psequēs demonstrat. ℣ Crisō. in omel. Facile etiam ypocrite captunē. via em quā ulli sūt ambulare laboriosa est. ypocrita autem laborare nō vult. eliget. Deinde vt non dicas qm impossibile ē cognoscere tales. rursum rationē ab humano exemplo ponit dicens. Numquid colligunt de spinis vuas aut de tribulis fic? ℣ Crisō. sr matth. Vua i se misterium xp̄i habent sicut em boetius multa in se grana ligno mediante suspendit. sic e xp̄s multos sibi fideles p lignū crucis tenet adunctos. Ficus aūt ē ecclesia que multos fideles tenet dulci quadam caritatis amplexu. sicut ficus multa grana vno tegimīe tenet iclusa. Sunt ergo fic? signa hec caritatis quidem in dulcedine. vincatis aūt in punctione granoz. In vua autem patientie quidem signum est. qz in torcular mittitur. gaudij aūt quia vinuz letificat cor hominis Sinceritatis. quia non ē aqua pmixtum. sua uitas autem i delectatione Spine aūt e tribuli sunt heretici Sicut ergo spina vel tribulus ex quacūq; pte habet aculeos sic e seruos dyaboli ex quacūq; pte cōsideraueris miquitatib plene sunt. Non p̄t ergo huj? modi spine e tribuli ecclesiasticos fruct? pferre. Qd aut peculiariter sub similitudine ficus e uue spine e tribuli dixerat ostendit consequēter vniuersaliter esse verum. cum dicit. Sic oīs arbor bona fructus bonos facit. Mala autem arbor fruct? malos facit. ℣ Aug. de sermo. do. in monte In hoc aūt loco illoz error cauendus est. qui de duabus arboribus duas naturas opmanē esse. quarum una sit dei. altera vo non Non aūt eos adiuuare duas istas arbores dicendum est. qua de hominibus cū dicere planum est. siquis precedentia e consequentia legerit ℣ Aug. xp̄. de ciu. dei Pomibus autem prc dictis ipse nature displicent. non eas considerātibus secundum voluntatem suam. nō autem ex cōmodo vt incōmodo nostro. sed ꝓpriam considerata natura suo artifici gloriam Nature igitur omnes quoniaz sunt. e ideo habent modum suum speciem suam e

quãdꝺ ſecum pacem ſuã profecto bone ſūt ¶ Cryſ. omeſ. De aũe nullus dicat qm̃ mala arbor fert ꝙ dz fructus malos. fert aũe ⁊ bonos Et ſic difficilꝫ fit cognitio. duplici prelatione exiſtente. Ideo ſubun gic. Nõ pt̃ arbor bona fructus malos facere neq; arbor mala fructus bonos facere. ¶ Aug⁹. de ſer. do. Ex hoc vño putant Manichei neq; animã malam fieri poſſe vt i melius ꝓmoueã. neq; bonã i deterius. quaſi dictum ſit. Nõ pt̃ arbor bona mala fieri. neq; mala fieri bona. ſz ita dictum ē. Nõ poteſt arbor bõa fructus malos facere. nec econuerſo Arbor qui ꝑ ē ipa aĩa id ē ipe bõ. fructus vo opa hois. Nõ ergo pt̃ malus bõ bona opari. neq; bonus mala. Ergo ſi vult bona malus opari. prius bonus fiat. Quãdiu aũe quiſq; malus ē nõ pt̃ facere fructus bonos. Si cut em̃ poteſt fieri. vt qđ fuit nix. non ſit. Nõ autẽ vt nix ſit calida. ſic poteſt fieri. ut ꝙ malus fuit. non ſit malus. nõ tamen fieri poteſt vt malus benefaciat qua eſt aliqñ volũs ē. Non hoc ipſe facit. ſed fit de illo duma prudens pcurãt. ¶ Aug. Nõ autem ipe arbor bona vel mala dr̃ ꝓpt̃ voluntatem bonã vel malã. Fructus aũe ſunt opa que nec bona male volũtatis eſſe pt̃. nec mala bone volũtatis ¶ Aug. ꝺ gra ⁊ lib. arbi. Sicut aũe manifeſtum ē ex voluntate mala tamꝫ ex arbore mala fructꝰ eius fieri. ita opa mala. ſic ipam volũtatem malã vñ dicen eſſe exortã Niſi qua volũtas mala. angeli ex angelo ex homie hois orta ē. Quid aũe erãt hec duo antequã i eis iſta mala orirent. niſi bonũ opus dei ⁊ bona atq; laudã da natura. Ecce ergo ex bono oriẽ malum nec fuit omino vñ oriri poſſit. nec ex bono ipam dico voluntatem malã quã nullus malũ ꝓceſſit nõ opa mala que non ſunt niſi ex voluntate mala tamꝫ ex arbore mala. Nec ideo tamꝫ ex bono potuit oriri volũtas mala quia bonũ factum ē a bono deo. ſed qa de nihilo factũ ē nõ de deo. ¶ Hiero. Queram⁹ aũt ab hereti cis ꝙ duas in ſe ꝓprias dicũt eſſe naturas. ſi ux̃a intelligentiam eoꝝ arbor bona malos fructus facẽ nũquã poteſt. quõ moyſes arbor bona peccauent ad aquã ꝯradictionis. Petrus q̃ in paſſione dñm ne gauerit dicens. neſcio hoiem. Aut qua conſequentia ſocer moyſi arbor mala qui i deũ iſrael nõ credebat. debit filium bonũ ¶ Cryſ. omeſ. Quia vo punire nõ uſſerat falſos ꝓpheras. ideo timet eos ſm penaz que ē a deo dicens. Omis arbor que non facit fructum bonum excidẽ. ⁊ i ignẽ mitteẽ quito vbis ⁊ iudeos inſinuare videẽ. Ideo q̃ vbos iohãnis baptiſte me mini ꝑ eadem vba penaz eis ſubſcribens Etenim ⁊ ille hoc dixit ad iudeos ſecurim ⁊ arborez inſam ⁊ ignẽ inextinguibilez ꝓmemorans. Siqs aũ diligẽter inueſtigabit. due pene ſunt ⁊ exadi ⁊ cõburi. Qui em̃ cõburẽt a ꝛigno exadiẽ omino. que pena diffi cilior ē. Multi aũt gehennã ſolũ abhorrent. Ego aũ eaſtĩ illius glorie mẽtem amariozẽ penã gehẽnam eſſe dico. Quid em̃ puũ vel magꝰ malũ nõ ſuſciperet pr̃ vt videat ⁊ patiaẽ dilectiſſimo filio. hoc itaq; in gra illa putemus. Non em̃ aliqs filius. ita ſuauis ē pr̃i vt illoꝝ bonoꝝ requies ⁊ diſſolui ⁊ eſſe cũ xp̃o. In tolerabilis quidem pena eſt ⁊ gehenna. Sed ſiqs de cem mille ponat gehennas. in hiis tale dicit. qualẽ habeat gram illa exidere ⁊ odio habeat a xp̃o. ¶ Aſſa ſa. Expremiſſa aũt ſimilitudie ꝯcludit qđ ſupra dixerat quaſi manifeſtũ dicens. ignẽ ex fructu eos cognoſcetis eos.

¶ Non omnis q̃ dicit michi dñe domine in trabit in regnũ celoꝝ Sed q̃ facit volũtatẽ patris mei qui in celis eſt ipe intrabit in regnu celoꝝ. Multi dicẽt mihi in illa die dñe dñe. nõne in nomine tuo ꝓphetauim⁹ ⁊ in nomine tuo dẽmõia ei icimus ⁊ in nomine tuo vtutes multas fecim⁹. Et tũc cõfitebor illis qa nũq̃ noui uos Diſcedite a me q̃ operamini miquitatem

¶ Hiero. Sicut ſupra dixerat eos. Qui bis veſtem bone vite non recipiendos ꝓter dogmatum nequitiam. ita nũc ecõtrario aſſentit. nec hys quos accuſat dandam fidem. quos poſſeant ingenium do ctrine. malis opis de ſtruũt verũq; em̃ ſi ſeruio neceſſarium eſt vt ⁊ opus ſermoni. Et ſermo ex his cõpa betur Et vno dicit nõ eis qui dicũt mihi dñe dñe. mirabilem in gnum celoꝝ. ¶ Cryſ. omeſ. Vbi iudeos ma xime tangere videt in dogmatibus eis poſi tos. Vñ ⁊ paulus in cuſat dicens. Qui in iudeus cognominaris ⁊ requieſcis i lege ¶ Cryſ. ſup matheũ. Vel aliter. qm̃ falſos ꝓphetas ⁊ mul os ex fructibus eoꝝ docuit diſcernẽdos. hic tam manife ſtius docet qui ſunt fructus quibus diſcerniũt pſi doctores ⁊ reprobi ¶ Aug⁹. de ſer. do m monte. Cauendum em̃ ẽ in ipo xp̃i noie ab hereticis vel quibuſlibet male intelligentibꝰ. ⁊ ſeculi huius amatoribus ne decipiamur Et ideo dicit Nõ oĩs qui dicit mihi dñe dñe. Sed merito poteſt mouere quõ hunc ſermonem quem at illud apli. Nemo pt̃ dicere dñm ihm nõ in ſpũſando. Nõ em̃ poſſumus dicere illos quorum erant i regnum celoꝝ hñe ſpm̃ſanctum. Sed apls ꝓpie poſuit hoc vbũ. dicit. vt ſignificet voluntati atq; meditatiõi dicentis. Ille em̃ ꝓpie dicit. qui vũ tatem ac mentem ſuam ſono vocis emittit. dñs ac generaliter hic poſuit verbũ dicẽti. videt eũ qui ille dicere qui nec vult nec intelligit qđ dicit ¶ Hiero. Pozitio ẽ em̃ ſcripturaꝝ dicta ꝓ factis accipere qđ ſenſui dicat apoſtolus Confitentẽ ſcire deũ factis aũt negare ¶ Ambꝰ Omne etiã vem a quocũq; dicit ſpũſancto ẽ Aug⁹. de ſer. do. in mõ. Nõ ergo pu tem⁹ ad illos fructus de quib⁹ ſuꝑ dixerat ꝓnun tiãs dño noſtro dicat dñe domine. ⁊ ex eo nõ intel ligat bona vidaẽ. Ex illi ſunt fructus facẽ voluntatẽ ei vnꝰ ſeqẽ. Sed q̃ fa. vo. p. m. q̃ i cel ẽ ipe intrabit. ¶ Cryſ. Celeſtis em̃ regni iter obedientia volũ tãs dei. nõ nuncupatio reperta ē ¶ Cryſ. ſup matth. Que aũ ẽ volũtas dei ipe dñs docet Hoc ẽ inquit lucas at⁹ q̃ miſit me. vt oĩs q̃ videt filiũ. ⁊ credit eũ hꝫ vitam eternã. credulitas aũ in vbũ ⁊ ad ipm̃ onẽ reſpicit ⁊ no actũ. q̃ ergo non cõtinet in ſe ꝯuerſaẽ ſm verbum xp̃i. nõ intrabit i regnũ celoꝝ

¶ Cnf. i omel. Non aũe dixit qui facit voluntatẽ meam sed pr̃is. qñ interim conuenies erat prius ꝺ suscipi ad imbecillitatẽ eoꝝ. sz̃ p hoc illud occulce i sinuauit. non ẽ em̃ alia voluntas filij q̃ que ẽ pr̃is ¶ Aug. de ser. do. in monte. Illud aũt ad rem ptinꝫ ne decipiamur. nõ solus nomini xp̃i p eos qui nomẽ habent. ⁊ facta nõ agunt. sed etiam quibusdã factis atq; miraculis. qualia propter infideles cum fecerit dñs. monuit tamẽ ne talibus decipiamur. arbitrans ees ibi esse inuisibilem sapiẽdam. vbi miraculum visibile videmus Vnde adiungit ⁊ dicit. Multi dicent mihi in illa die. ¶ Cnf. i omel. Vides qualiter latẽter iam seipm meroduxit. Quia em̃ omnẽ cõpleuit sermonẽ. monstrat seipm iudicem esse. qd̃ enim pena expectat eos qui peccant. iam ante monstrauit. quis aũt ẽ qui puniꝫ. hoc iam reuelat dicẽs Multi dicẽt mihi in illa die ¶ Cnf. sup matth. Quãdo scilicet venient in maiestate pr̃is sui. qñ iã nemo audus ẽ gazrula contentione sermonũ aut mendaciũ defendere aut contradicere veritati. quãdo opa singulorum loquẽtur. ⁊ ora tacebunt. nec aliter pro altero interuenie. si singuli ibi timebunt. In illo em̃ iudicio non erunt ostes adulatores homines. sz̃ angeli veraces Videt aũt dñs iustus. vnde propne timentium hominũ ⁊ angustias patientiũ vocem expressit dicẽs domine dñe ¶ Non em̃ semel sufficiat illi dicere domie quẽ necessitas timoris astringit. ¶ Hylarius Clonam aũe sibi ex verbi virtute p̃sumũt in doctrine ꝓphetia. ⁊ demoniorꝫ fuga ⁊ operꝫ virtutibus. atq; hinc sibi regnum celorꝫ polliceñ dicentes. ¶ Nõne i nomine tuo ꝓphetauim⁹ ¶ Cnf. m omel. Sed sit quidam. qui dicunt q̃m mentientes hoc dixerũt ideo saluati non sunt. sz̃ non auderent uoce pr̃e ad ipsum hoc dicere. Sed ⁊ ipsa responsio ⁊ interrogatio ostendit eos talia fecisse Quia em̃ hic mirabiles erant apud omnes miracula facientes. illic autem videnc seipsos punitos admirantes dicunt. Domine nonne in nomine tuo Quidam aũt dicunt quoniam non i tempe. In quo hec miracula faciebant. iniqua agebant. sed postea. sed si hoc ent. rursus quod dñs volebat monstrare. non constat q̃ scilicet neq; fides neq; miracula valent bona vita non existente. quod ⁊ paulus dicit. si habuero fidem vt mõtes trãsferã caritatẽ aũt nõ habuero mihil sũ ¶ Cnf. sup ma. Hi considera quia i nomie dicunt nõ in spiritu. ꝓphetãt em̃ i nomine xp̃i. sz̃ i spiritu dyaboli. quales sunt diuinantes Sed sic discernitur q̃m dyabolus interdum falsa dicit. spũsanctus nũq̃ Concessum ẽ autẽ ⁊ dyabolo interdum vera dicere. vt mendacium suũ rata veritate cõmendet. Demonia aũt ejciunt in nomine xp̃i habentes spm̃ mimicũ. Magis aũt non ejciunt. sz̃ ejcere videntur colludendo sibi demonibus faciunt ⁊ virtutes. ⁊ miracula nõ vana ⁊ necessaria sz̃ inutilia ⁊ vacua. ¶ Aug. de sermo. do. in regione montana quãdo secerint resistentes Nam si magi egiptiorum. ¶ Hiero. Vel aliter ꝓphetare vel virtutes facere ⁊ demonia ejcere. etiam duinia virtute interdum non est eius meritũ qui opatur. Sed vel inuocatio nois xp̃i hoc agit. vel ob ꝺẽnationẽ eoꝝ q̃ inuocat. aut voluntatem eoꝝ qui vident ⁊ audiunt concedẽs. vt li

cet homines despiciant signa facientes. Tamen deũ honorant ad cuius inuocationẽ fiunt tanta miracula Pha ⁊ Saul ⁊ Balaam ⁊ Caiphas ꝓphetauerunt. Et i actibus apl̃orũ filij sceue videbam̃ ejcere demonia ⁊ Judas apl̃s cum animo prodicionis mlta signa fecit ceteros apostolos fecisse narratur. ¶ Cnf. m omel. Quia em̃ nõ omnes ad omnia apti se habebant. sed hij quidem erant vite pure. fidem aũt non tantam habebant hij autem contrariam Ideo deus illos per hoc conuertebat. vt mulcẽdo offenderet fidem. hos aũt p hoc ineffabile signorũ donum vt fierent meliores euocabat. Vnde ⁊ cum multa copia hanc grãm assumebat Dicũt em̃ virtutes multas feramus Sed ꝺa arca eum qui eos ita honorauit ingratꝰ facti sunt recte sequẽ · Tunc confitebor illis quia nunq̃ noui vos ¶ Jõe. Signanter dicit. Tũc profitebor. ꝺa multo tempe ante dicere dissimulauerat. ¶ Cnf. Quãdo enim iram grandis dilatio p̃cedere debet que iusti⁹ facit deus esse iudicium. ⁊ dignorem meritum peccatorum Sciendum aũt q̃ peccatores nescit deus. ꝺa non digni sunt vt cognoscant̃ a deo. non ꝺa omnino ipsos non cognoscat. sed quia suos esse illos non cognoscit deus enim naturaliter omnes cognoscit Sed videtur eos non cognoscere quia eos non diligit. sicut etiam nõ videnẽ deum ignoscere qui nõ colunt eum digne ¶ Cnf. m omel. Dicit autem eis nũquã noui vos. quasi non solum in tempe iudicij sz̃ nec tunc cũ miracula faciebatis Multos em̃ ⁊ hic iam odio habet. ⁊ ante punitionem auertit ¶ Hiero. Obserua etiam hoc q̃ dicit nũq̃ noui vos esse pcra quosdam dicentes q̃ omnes homies semp cõuersati sunt meri rationabiles creatꝰ ¶ Greg. xx. moraliũ Hec aũt sententia datur intelligi q̃ i hominibus caritas humilitas. nõ autem debeant virtutũ signa venerari. Vnde nũc sancta ecclesia. etiam si qua sine hereticoꝝ miracula. despicit. ꝺa hic sine caritate spm̃ nõ esse cognoscit Probatio quidem sanctitatis non ẽ signa facere sz̃ ꝓximũ vt se diligere De deo vera de ꝓximo meliora q̃ de seipso sentire ¶ Aug⁹. contra aduersarium legis ⁊ prophetarũ Absit autem vt secundum Pamelitas ista de ꝓphetis sanctis dñs dixerit. sed dictum ẽ de hijs qui postea euangelium predicatum in eius nomie sibi loqui uidentẽ. nescientes quid loquãtur ¶ Hylar⁹ Sic aũt ij pcrent gloriati sunt. quasi aliquid ꝓprium sit quod loquunt̃. aut facũt. ⁊ nõ omnia virtus dei inuocata phant. cui⁹ doctrine scienꝫ lectio afferat demoniorũ fugas xp̃i nomẽ exagitet. De nostro igitur ẽ bracea illa eternitas promerenda prestandum que est aliquid ex ꝓpio bonum velimus. malũ omne vitemus. agamusq; pro a⁹ qd̃ vult q̃ qd̃ potest glorientur Repudias igit̃ eos ac repellens ꝓter opa iniquitatis dicit Discedite a me qui operamini iniquitatem ¶ Hiero. nõ dixit. qui operati estis iniquitatẽ. ne videret̃ tollere penitentiã sed qui operamini. ⁊ qui vsq; in presentem horam eius iudicij temp⁹ aduenient licet nõ habeatis facultatẽ peccandi tñ adhuc habetis affectũ ¶ Cnf. sup ma. Nã mors quidẽ, animã a carne segregat anime aũt propositum non immutat.

Omnis ergo q̄ audit
ṽba mea hec ⁊ facit
ea assimulabiē uiro sa
piēti q̄ edificauit do-
mū suā supra petram
⁊ descendit pluuia. ⁊
uenerūt flumina ⁊ fla
uerūt uēti ⁊ irruerūt
in domū illā ⁊ nō ceci
dit fūdata enim erat
supra petrā Et om
nis q̄ audit ṽba mea
hec ⁊ nō facit ea. simi
lis erit uiro stulto q̄
edificauit domuz suā
sup arenā. ⁊ descēdit
pluuia ⁊ uenerūt flūi
na ⁊ flauerūt uēti ⁊
irruerūt in domū illā
Et cecidit ⁊ fuit rui
na eius magna

¶ Cnf. i omel. Quo
mā quidaz futuri erāt
que dicta sūt a dño ad
miramur. ostensionem
aūt que est p opa non
erubuerunt preuemēa
ēret eos dicēs oīs q̄
qui audit verba mea
hec. ⁊ faat ea Assimu
labiē viro sapienti.
Cnf. sī ma. ñ aī dixt
estimabo eum qui au
dit ⁊ facit virum sapi
entem. si assimulabiē
viro sapienti. Ergo q̄
simulaē homo ē. cui aī
assimulaē xp̄o. xp̄us
aūt ē sapiens vir qui
edificauit domū suam
id ē ecclesiam supra pe
tram id ē supra fortu
dinē fidei Dir autez
stultus. diabolus qui
edifi. aiut domū suam
. oīs impios. supra
arenam. ⁊ inconstātiaz
infidelitatis. aut super
carnales homines qui dicūē arena ꝓpter stenlitatē
et quia non coberēt sibi. sed sūt ꝑ diuersas opinio-
nes dispersi. ⁊ quia sūt innumerabiles. pluuia autē
est doctrina que irrigat hominē. nubes autem a qui
bus pluuia fluit. quidā a spiritu sancto ecctanetur
sicut apostoli ⁊ prophete. et quidā a spiritu d̄yaboli
sicut sunt hereses. Uēti aūt homi. sūt spiritus diuers
sarum virtutū vel angeli qui inuisibiliter in sensib
hoīm opantur. ⁊ adducūē ad bona Uenti aūt mali
sunt spiritus immūdi Flumina aūt bona sunt Euā
geliste ⁊ doctores populi. flumina mala homines i
mundo spiritu plen ⁊ verbositate istructi sicut pha
risei ⁊ ceēi seculares sciende ꝓfessores de quorum
ventre exeunt flumīa aque mortue Ecclesiam ēgo
quam xp̄s fundauit neq̄ pluuia mēdacis doctrine
corrumpit. neq̄ diabolicus flatus ipellit neq̄ violē
tus flumīū impetus mouet. Hec est ueranum q̄
quidā de ecclesia cadunt. Non eīm omnes qui xp̄iāi
dicunē xp̄i sunt sī nouit dñs qui sunt eius Sed con
tra domū quā edificauit diabolus. descendit pluuia
vere doctrine vēt. ⁊ spiritales gr̄e. aut angeli flu
mina quatuoz euāgeliste ⁊ ceteri sapientes. ⁊ sic ce
cidit domus. id ē gentilitas vt surgeret xp̄s. ⁊ facta
ē eius ruina magna. soluta erroribus. cōtractis mē
dacijs. ⁊ idolis in toto mundo destructis. xp̄o ergo
similis est qui audit ṽba xp̄i ⁊ facit ea. Ipe eīm edi
ficat supra petram id est xp̄m. q̄ ē oīme bonum ut in
q̄cūq̄ spectē boni. aliq̄s edificauerit supra xp̄m edifi
casse videaē Sicut aī ecclesia edificata a xp̄o dirui
nō potest. sic talez xp̄iānū qui se edificauit sup xp̄m
nulla aduersitas deiicere potest ꝑ illud. q̄s nos sep
abit a caritate xp̄i. Diabolo aūt ē similis q̄ audit ṽba
xp̄i ⁊ non facit Verba eīm que audiunē ⁊ nō fiunt
segata sunē ⁊ dispersa. ⁊ ido assimulanē arenē. ine
na etiā ē oīs malicia. vel etiā mundialia bona. sicut
aūt dom⁹ diaboli destructa ē. ⁊ ita eles supra arenā
fundati destruūtur ⁊ cadunt. ⁊ est ruina magna. si
de fundamento fidei aliquid ruine fuerit passus.
Non aūt si fornicatus fuerit. aut homicidiū fecerit
quia hz vnde p penitentiā surgat. sicut ⁊ dauid.
¶ Raba. Del ruina magna intelligenda ē. qua dīci
tur ē dñs audientibo. ⁊ nō facientibo Per ignē eter
num ¶ Iere. Del aliter. supra arenā que fluuida ē. i
nam copulam nō potest redigi oīs hereticoz fra
edificaē vt coaruat. ¶ Ypla. Del aliter. in pluuiis
blandis. ⁊ sensim illabentiū uoluptatum illecebris
significat. quib⁹ primū fides nras patiēter imadesc
post quos fluuios procursus id ē grauior cupidi
tatum motus incurrit. vt exinde tota ventoz vi
circūflantium deseuiat. id est vniuersus diabolice pe
testatis spūs iferaē ¶ Aug. ō f. d. vt aēr. pluuia cū
i mali alicuius significatiōe ponē. caliginosa fugi
cio intelligit. Fumosos aūt hoīm ventos compul
fluuius aūt carnalibo cupiscētijs tanq̄ fluentibus
si ērā ⁊ q̄spexeritis ipsum adūsantes frāgit
mbil metuit qui fundata habet domū sup petrā. i
qui non solum audit ꝑceptum dñi. si etiam fac. Et
in hīs oīb⁹ periculose subiacet. qui audit ⁊ non fac.
Non enim qui sq̄ firmat in se que dñs precipit. ve
ipe audit nisi faciendo Cōsiderandum aūt ē. qua rō
dixit. qui audit verba mea hec. satis significat hec
sermonē. oībus xp̄iana vita formaē esse ꝑdum-
vt merito qui sm ea uiuere voluerint. compariue
edificatu supra petram.

Et factū ē cū cōsumas
set ihesus ṽba hec admi
rabant ē̄ super doctri
na eius. Erat enim do
cēs eos sicut potestatez
hns ⁊ nō sicut scribe eo-
rum ⁊ pharisei.

¶ Ypla. posita doctri
na xp̄i effectum doctri
ne ipius in turbis osti
dit. dicens Et factū
ē cum consummasset ie
sus verba hec admira
bāntur turbe super do
ctrina eius ¶ Rabā.
Cōsummato hoc ad p̄
fectionem verbo ui
tegritatez dogmatis ꝑtinet. Qz aūt dicit turbas ad
mirari. aut infideles i ēba significat. q̄ obli superbie
quia non credebant verbis saluatoris. aut omnes
generaliter demonstrat. qui excellentiam tante sapi
entie i eo venerabanē ¶ Cnf. sup matheum Plu
tus rationabiliter hoīs intellectū laudem gratie vēre
aūt admiratiōnē. Quicq̄d eīm digne laudare ō pos
sum⁹ admiramur. admiratio tū eoz magis ad gl
nā xp̄i ꝑtinebat q̄z ad fidem ipsoz. si. n. crederent
xp̄m nō mirarenē. illud n. mouet admiratiōnē quod
fugat facientes aut dicentes psonā. ⁊ ido q̄d a do
aut dictū ē. nō admiramur. quia oīa mira sūt q̄ n
potentia turbe aūt erāt que mirabanē. ꝑ. plus va
gans nō principes populi qui nō discēdi studio
dire solebāt. ꝑ. plus aī simplex simplr audiebāt. si
eorum silentium si illi meerfuissēt suis conclusio
conturbassent. Ubi eīm est maior scientia. ibi fortas
malicia q̄ eīm festinat ea ꝑior. ii ē ꝑcm⁹ ea sciēs

fo. p. 100 v

¶ Origē. Vel
quia non p leg
gre operatione
vt qui mandat
cerdotibus. D
precepit mosi
lige quia hoc
fer i testi. illis
eos ex hoc mi
eorum. si i testi
tionem. qm qu
Et licet eos p
misi que facere
serunt malica
sed qm moyses
⁊ miracula obst
tum gloriam r
bationem aūt
nus suū. vt o
credamē ¶ Cn
munera vt si p
ceret ea. mun
me quasi lepro
dum ē q moy
moyses in legi
¶ Hodie i om
dominus vide
ecclesia nō red
pus suū obtula
aūt oportebat
illud qd signifi
mo apostolos
lorum Vir aūt
solum leprosus
plenus lepra fu
rune ⁊ egē: gl
saluatoris hoc
naturā ab exte
Et qui diuinus
tecti. iam aliq
fecre corpora s
dicitur. tu es
raliter aūt per
peccatum imū
proditē qm de
debere gfiteri ⁊
leprosus vulnu
tendit aūt dom
rationis impen
delictorum. nec
sacerdotis.

¶ Cuz aūt
capharnaum
ad eū cētur
eū ⁊ dicēs
meus iacet
paliticus em

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

fo pr. 200 vij ℣ cxj°

¶ Orige. Vel mittit ad sacerdotes vt cognoscant quia non p legis consuetudinē mundatus ē. sz per gre operationem. ¶ Vero. Erat aūt in lege p̄ceptū vt qui mundari uer me lepra offerrent munera sacerdotibus. Vnde sequit. Et offer munꝰ tuū. quod precepit moyses in testi illis. ¶ Chr. Non sic intelligo quia hoc moyses p̄cepit i testi illi sz vade tu offer i testi illis. ¶ Chr in omel. Prouidens em̄ xp̄s eos ex hoc nihil profecturos nō dixit i emendatiōz eorum. sz i testimoniū id est i accusationē ⁊ attestationem. q̄m que a me erāt fienda. omnia facta sunt. Et licet eos prouiderim nō emendant. non tamē dimisi que facere oportebat. Illi aute m in p̄ria manserunt malicia. Non aūt dixit munus qd̄ ego uolo sed qd̄ moyses iussit vt interim erāt mittat ad legē ⁊ miquitz obstruat ora. vt em̄ nō dicāt. q̄m sacerdotium gloriam rapuit. opus quidem ipse implebat p̄ bationem aūt illis concessit. ¶ Orige. Vel offer munus tuū. vt omnes qui uidere te posthac miraculo credant. ¶ Chr. sup matth̄m. Vel ideo iubet offerri munera vt si postmodum eum expellere uellent. dicerent ei. munera quasi a mūdato accepistis. ⁊ quō me quasi leprosum expellitis. ¶ Hylarius. Vel legē dum ē q̄ moyses precepit in testimoniū illis. qa qd̄ moyses in lege precepit. testimoniū est non effectus. ¶ Beda i omelia. Vi quē autez moueat quomodo dominus uideatur moysi sacrificium approbare in ecclesia nō recipiat. memmente q̄ nondum xp̄s corpus suū obtulerat per passionē in holocaustum. nō aūt oportebat auferri significantia sacrificia priꝰ q̄z illud qd̄ significabatur confirmatum esset testimonio apostoloz predicantiū ⁊ fide credentium populorum. Vir aūt iste genus humanū designat. qui nō solum leprosus. verumetiam uexata euāgelium luce plenus lepra fuisse describitur. Omnes em̄ peccauerunt ⁊ egēt gloria dei. illa scilicet vt extenta manu saluatoris hoc ē incarnato dei vbo humanāq̄ peregrinatiōē ad eternā p̄cipiāt. ⁊ a cecitate ac uanitate mūdanē. Et qui duplas abominabiles ⁊ a castris populi dei eiecti. iam aliqn̄ templo reddit ⁊ sacerdotū queāt offerre corpora sua hostiam uiuentem. illi scilicet cui dicitur. tu es sacerdos in eternum. ¶ Remigiꝰ. Oraliter aūt per leprosum designatur peccator. Nam peccatum imūdam ⁊ uanā ammā facit qui aī xp̄m proiecit q̄n de pristinis peccatis cōfundit. Et tamen debet gaudere ⁊ remedium penitentie postulare. Nā leprosus uulnus ostēdit ⁊ remedium postulauit. ex uendit aūt dominus manū. q̄n auxilium humane miserationis impendit ⁊ statum consequitur remissiōem delictorum. nec debet ecclesie recōciliari nisi iudicio sacerdotis.

Cuz aūt introisset capharnaum accessit ad eū centurio rogans eū ⁊ dicēs. Dne puer meus iacet in domo paliticus male torq̄t

¶ Chr. sup matth̄m. Post q̄z dominꝰ discipulos docuit in monte leprosum autem sanauit sub monte uenit capharnaum in misterio quia post iudaicū mūdanum uenit ad gē

Et ait illi ihesus. Ego veniam ⁊ curabo eum. Et respondens centurio ait illi. Domine nō sum dignus vt intres sub tectum meum sed tantum dic verbo ⁊ sanabitur puer meus. Nam ⁊ ego homo sum sub potestate cōstitutus habens sub me milites ⁊ dico huic uade ⁊ vadit ⁊ alio veni ⁊ venit ⁊ seruo meo fac hoc ⁊ facit.

tes. ¶ Nōmo. capharnaum enim que villa pinguedinis interpretatur. siue ager salutationis ecclesiā que ex gentibus est collecta significat que spirituali pinguedine ē repleta sm illud. Sicut adipe ⁊ pinguedine repleat̄ amma mea. Et imē p̄sturas seculi de celestibus consolatur sm illud. consolationes tue letificauerunt ammā meā. Vnde dicitur. Cum aūt introisset capharnaum accessit ad eū centurio.

¶ Aug⁹. de verbis domini. Iste centurio de gentibus erat. Jam em̄ de iudea gens habebat militem romanum imperij. ¶ Chr. sup matth̄. Centurio aūt iste primus fructus ex gentibus ē ad cuius fidei cōparationem oīm iudeoz fides infidelitas est inuenta qui neq; xp̄m audiuit docentem. neq; leprosum cum mundare ⁊ aspexit. sed audita tantūmodo cōmitate prosiliuit credidit q̄z audiuit. Erat em̄ in misterio gentium futurarum. que neq; legem aut p̄phetas legerant de xp̄o neq; ipm xp̄m mirabilia facientem uiderunt. Accessit ergo rogans eum ⁊ dicēs. Domine puer meus iacet in domo paliticus ⁊ male torquet̄. Vide autem bonitatem centurionis qui pro salute serui sic sollicitus festinabat q̄si non damnū pecunie sz salutis passurus in morte illius. Nullam em̄ differentiam estimabat inter seruū ⁊ dominū. quia etsi dignitas in hoc seculo diuersa ē inter illos. una tamen est illis natura. Videm aūt centurionis uide quia n̄ dixit veni ⁊ salua eū scies qa ⁊ illic cōstitutus in oi loco erat presens. Sapiēdam autem quia non dixit. hic constitutus salua eum. sciebat em̄ quia potens ē ad faciendum. sapiens ad intelligendum. misericors ad exaudiendum. Ideo infirmitatem em̄ exposuit remedium aūt sanitatis in potestate misericordie eius dimisit dicens. Et male torquet̄. In quo apparet qa diligebat eum. Nam unusquisq; quē diligit etsi modice fuerit uexatus grauiꝰ eum putat habere q̄z habet. ¶ Rabanus. Omnia ista cum dolore cognominauit ⁊ iacentem ⁊ paliticum ⁊ male torentū. Ideo vt animē sue angustias demonstraret ⁊ dominū cōmoueret. Sic debent omnes condolere seruis ⁊ eoz curam habere. ¶ Chr. in omel. Fuidam aūt dicūt quomodo excusans se in hoc causam dixit propter quā n ipm adduxit. Neq; enim possibile erat dissolutū cum torqueretur. ⁊ ad ultimas esset expirationes portari. Ego aūt signum hoc esse magne fidei dico quia em̄ sciebat q̄ sola mundicia sufficeret ad restaurationem iacentis. superflue estimabat eum ducere.

¶ Hylarius. Jacentis aūt in seculo ⁊ peccatorum morbis dissolute spiritaliter gentes estimande sunt. eibus uarijq; mēbris fluidis. ⁊ ad consistēdi officiū

gradiendiq; corruptis·quaz salutis sacramentum i
puero centurionis explet·quē satis dictū sit pñapē
esse gentium creditura. Quis aūt hic sit princeps
cunctum mogsi in Deutronomio docet·vbi sc; dicē
Cōstituet termios gentiū iuxta nūez angelo; dei
¶ Remig·Vel p cēturionē designatē qui primi ex
gentibz crediderunt & pfecti i virtutib fuerūt Cētu
no em dr·q cēteū militū pōt Ceteram aūtē nūer
perfectus ē Recte ergo centurio p puero suo rogat
quia primitie gentiū p salute totius gentilitatis drō
rogauerunt ¶ Hiero·Videns aūt dñs centurionis fi
dem humiliatez & prudentiā statim se iuuat & sanatu
rus promittit·Unde sequē Et ait illi ihesus Ego ve
niā & curabo eū ¶ Cnſ·i omel·Aō nūq; fecit·hic
facit ibi·vbiq; eū sequē voluntatem suppliciuz
hic aūt pōtit & nonsolū curare promittit si ire ad do
mū ¶ Fecit aūt hoc vt discamus centurionis virtutes·
¶ Cnſ·sup mat·misit em ille dixisset·venā & cura
bo eū·nūq; iste responderet·non sū dign; ut Deinde
qm p seruo probat·ideo repromisit·ut nos doceat
nō colere magnos & spernere modicos·si; pauper
& diuites similiter honorare ¶ Hiero·Dicit aūt i cē
turione cōmēdam fidem·eo q credidit palitici a sa
natore posse sanari·ita pater humiliatus in hoc q se
iudicauit indignū·cuius tectū dñs intrare·Dñe
quē·Ee respondens centurio·ait illi·Do vie nō sum
dignus vt meres sub tectum meū ¶ Raba·Propē
scientiā em vite gentilis·grauari se magis dignatio
ne putauit dñi q; iuuari cuius & fidē predic·nō
dum em erat sacramentis imbutus·¶ Aug·de vb
do·Dicendo aūt se indignū·prestitit dignū nō i cui
pient si; i cui; corpōs intraret·neq; hoc diceret·cū
tanta fide & humilitate·nisi illū quē timebat meruē
i domū suā·corde gestaret·nā n erat magna felicitas
si ibs iterare i parietes eius·& nō esset i pectore ei
¶ Hylarian·Distice aūt hoc tectū corpus est·qō
regie aīe q; libertatem mentis celesti visione i se cō
cludit·sed deus neq habitare carnez·neq tectū nri
corpis designatē meruit·¶ Aug·nūc etiā qm sancti
& deo acceptabiles ecclesiaz antistites sub tectū tuū
intrāt·tunc ibidem p eos dominꝰ ingredit·& tu sic
estimes quasi dñm suscipiens·Et qm corpus & san
guinez dñi māducas & bibis·tunc dñs sub tectū tuū
ingredit·& tu ergo humilias seipm dicas·Domine
nō sum dignus·Ubi em indigne ingredit·ibi ad tu
dicium ingredit accipiens·¶ Hiero·Prudentia mire
centurionis apparet i hoc·q vitia corporis regime
latentem vidit diuinitatem·Unde subiungit·Si em
dixit vbo & sanabit puer meus ¶ Cnſ·sup matheū
Habebat em qm astabant illi inuisibiliter angeli mi
nistrantes·q omne vbū eius uertut i opus·q est an
geli cessant·em infirmitates pceptis q; vnaquiq; exs
pellunt ¶ Hyl·Dicit·Dicat em centurio puer; voce posse
sanari quia salus gentium ois ex fide ē·& i precepto
dñi vita ē omnibus·Et ideo subiungit dicēs·Ipse & ego homo sum sub potestate positus bñs sub me mi
lites Et dico huic vade & vadit·& alio veni & vēit
& seruo meo fac & facit. Cnſ·sup mat·Uerus & filij misterii spiritussancto suggerente depmunt acsi
dicerent Etsi ego sū sub potestate alteri; tñ habeo pō
testatē iubendi eis qui sub me sunt·sic & tu quāuis
sis sub potestate pris sc; inquāeum,hē habes tñ po
testatem iubendi angelis·Sed forte dicet Sabellꝰ
volēs oīdere eundem esse prem qui & filium ē·fu
ē mselligendū·Si ego sub pōtate constitutus
possum iubere·quātomagis tu qui sub nullius pos
state Sed hanc expositionē nō rapit textus·ipse
em dixit·Si ego homo sub potestate sed domi
nā & ego homo sub potestate In quo patet q mer
se & vpm nō specialis differentiā fecit si; vōes filius
omis iteratiuxit ¶ Aug·de ver·do·Si ego hō sub
potestate iubenti hēo potestatem·quid tu pote
oim seruāe potestatem ¶ Ecto·Potest p angelorum
misteria sine corpe & presentia dicere infirmitatem
recedat & recedet·& sanitatem ut veniat & venit.
¶ Remo·Possunt aūt p subiectos centurionis vir
tutes naturales mselligi·i qbus primi gentilis pos
lebant Uel etiā cogitationes bone aut male·Dicis
aūt dicamus ut recedant & recedent·si; bonas vole
mus & veniant·seruo q̄ nro li ē corpi·ut subiecta
voluntati diuine ¶ Aug·de con·euan·Hic aūt q̄
hic ꝺ videt impugnare q̄ ait Lucas Cū audisset ce
turio de ibu·misit ad eum seniores iudeoz rogans
eum ut veniret & saluaret seruū eius Et inuenit q; a
longe esset a domo·misit ad eum centurio amicos di
cens·Dñe noli vexari·nō em sū dignus ut sub tectū
meū mires ¶ Cnſ·i ome·Quidā aūt dicūt eūdē
ē idem ille & hic·q̄ multas cōiecturas hz·Deinde
em ait·qm synagogam nram extruxit & gentilis
ligie De isto aūt ipse ibesus ait·neq; i israel tātā fidē
inuēi·Unde videt iudeum illum esse·Dicit autem
detur idem hic & ille esse Sed quando Lucas dicit
q misit ut veniat·blanditias indeoz minuamus·cō
uenies enim est credere centurionē volentem alios
prohibitum esse a iudeis blandientibus & dicēs
quoniam nos amat & edificauit eū Sed quando
ab eoz imminentia eruens est·tunc misit dicens·ne
estimes quod propter desidiam nō veni·sed quia me
indignum estimaui ut te in domum meam suscipe
rē Ex autem Matheus ait·non per amicos·sed per
seipsum hoc eum dixisse mihi conuenientius est·Uide
enim desiderium viri representatur Et quoniam de
christo decentem opinionem habebat·conuenienter
est opinari & ipsum postq; misit amicos aduenisse
per se hec dicere·Si autem hoc non dixit Lucas·
neq; illud matheo·non sibi contradicunt sed compli
que alium ēc derelinquebant ¶ Aug·de cōsen·euā
gelistarum Matheus ergo accessum centurionis ad
dominum per alios factum compendio dicere volu
quia fidem eius qua vere ad deum accedit Lucas
uit ut diceret Ipse iō iussum ēius fidem mirat·Lucas
aūt iō eorū qd gestu; est aperuit ut ex hoc intelligere
cogeremur·qualiter eum accessisse dixerit matheus
qui mentiri non potuit ¶ Cnſ·in omelia·neq; cō
est contrarium q fabricatus synagogam sit Lucas
& q hic ostenditur non esse israelita Possibile em
est iudeum non existentem & synagogam fabricasse
& gentem diligere·

¶ Aug·de co
viden discipu
xij·elegerat in
mmauit·qō
discipulis i me
quē matheus
descendisset i
de quo Mathe
illuo possit oc
cēlisq; ēbis p
calq; nazarenū
ernaux·Et sic
turbe ¶ Cnſ·
subdit dicens·
habeno & non
hanc potestat
gebant·vbi so
cia qualiter se
passe sunt·Cu
pſuadetur a se
stas docentis
mitteret·ita q
negq; centurio
descendentem
potestatem·qu
moyses dixer
esse·qui habet
ponebat·Ego
dñs & deus ip
vel ea que mi
mutans predi
dum est antiqu
ea tantum doc
ap beus ¶ Cr
ex bona potest
nulla cōmixtio
pria infirmita
mis fratribo co
virtutibus eff
de ser·do·¶ Doc
aliter agam m
tum igne exam
propter quē m
ad septem illas
sermonis huiu
em aliquis fra
vel fatuū eum
qō ē vnum rem
pcetur·qui n
peres spū quon
tic autem adue
bendo qui quis
libbus acerbo
mitig·quoniam
quisqs etiam c
voluntatem su
ego homo que
& ita lugendo
beati qui luge
laboriosius cog

¶ Aug. de con. euā. Ex eo autē qđ hic dr̄ potest
viden discipulorum turbaz dixisse. ex cuibus illos
xij. elegerat in monte plurib⁹ quos apostolos no
minauit. qđ Matheus hic pretermisit Solis enim
discipulis i monte videt ihs hunc habuisse sermonē
quē matheus interposuit. ⁊ Lucas tacet Et deiñ cuz
descendisset i loco campestri habuisse alterum similē
de quo Matheus tacet Lucas nō tacet Quāq; etā
illuo possit occurrere q; sicut supra dictum est aplis
ceēsiq; ebis pñtbo vnū būisse fmōz quē matheꝰ lu
casq; nazarenū diūso nazarēa mō si; eadē virtute sen
tenaz. Et sic planum ē qđ hic dicit de ammiratōe
turbe ¶ Ihs. i omelia Causaz autem ammirationis
subdit dicens. Erat em̄ docens eos sicut potestatē
habens ⁊ non sicut scribe eoꝝ ⁊ pharisei. Si autem
hanc potestatem videntes p opa scribe eum a se abi
gebant. vbi sola verba erant potestatem manifestā
cia qualiter scandalizati nō fuissent sed turbe hoc ñ
passe sunt. Cum enim anima benuola fuerit. facile
psuadetur a sermonibz veritatis Erat autem pote
stas docentis vt multos eoꝝ caperet. ⁊ in ammiratōz
mitteret. ita q; ꝓpter delectationē eoꝝ que dicta erāt
neq; tacentem dimittebant. Unde ⁊ secute sunt eum
descendentem de monte. Stupebant aūt eꝰ maxime
potestatem. qua non ad alium referens vt ꝓphete ⁊
moyses dixerunt. que dix. sed vbiq; ostendit se eu
esse. qui habet dñium. eteñ legem frēs cōmue ap
ponebat. Ego autem dico vobis ¶ Hero. Quia. q.
dñs ⁊ deus ipsius moysi p libertate voluntatis sue
vel ea que minus videbantur addebat i lege vel cō
mutans predicabat in populo. vt supra legimus. di
ctum est antiquis. ego aūt dico vobis. Scribe autem
ea tantum docebant que scripta sunt in Moyse ⁊
ꝓphetis ¶ Greg. xxij. moza. Ut singulariter xp̄s
ex bona potestate locutꝰ est. qa ex infirmitate mala
nulla cōmisit Nos autem quia infirmi sumus ex p:
pria infirmitate pensemus quo docendi crebme infir
mis frambo consulam⁹ ¶ Nolanus. Vel i verboz
virtutibus effectum potestatis metebanē ¶ Aug.
de ser. do. Hoc est em̄ qđ in psalmo significat. hdica
aliter agam in eo. Eloquia dñi eloquia casta. argen
tum igne examinatum. terre probatum septuplum
propter quē numeꝝ admonit⁹ sum oia ista ꝑcepta
ad septem illas referre sententias. quas in principio
sermonis huius posuit scilicet de beatitudinibus. qđ
em̄ aliquis fratri irascat̄ sine causa vel racha dicat
vel fatuū eum appellet. supbissime admittit̄ contra
qđ ē vnum remedium. vt suppl ei animo venia; de
precetur. qui non iactande spū ifleē Beati gᵒ pau
peres spū quoniam ipsoꝝ ē regnum celoꝝ. Consen
tit autem aduersario. i. verbo dei reuerenciam exhi
bendo quisquis ad testamētū pfis operiendum. nō
lintbus acerbo. sed pietate mitis accessent. Beati gᵒ
mites. quoniam ipsi hereditate possidebunt terram
quisqs enam carnalem delectationē contra rectam
voluntatem suam rebellare sentit exclamet. Infelix
ego homo quis me liberabit de morte corpis hui⁹
⁊ ita lugendo imploret consolatoris auxilium. Unde
beati qui lugent. qm̄ ipsi consolabunt̄. Quid autem
laboriosius cogitari potest q; vt vicios cōsuetudie
superanda predominet intra se membra impediēda rē
gnum celoꝝ. nec dolore frangat̄. toleret i coniugali
fide omnia que quātus sint molestissima. crimen tam
fornicationis non habent. verū loquat̄ qđ non i rati
onibus crebris. sed mozꝝ probitate cōmendet. Sed
quis tantos labores inire audeat nisi flagret amoꝝ
iustitie. quasi fame ac siti vehementi arcuet⁹. Beati
ergo q; esuriunt ⁊ sitiūt iustitiā qm̄ ipsi saturabunt̄.
Quis aūt potest patus esse ab infirmis iniurias sit
timere. presertim a se tribuere. diligere inimicos bene
facere hīs q; se oderunt. orare pro persequētibus. nisi
ꝑfecte misericoꝛs. Beati ergo misericoꝛdes. quoniā
ipsi misericordiam cōsequent̄. mūdus aūt cordis ocu
lum habet qui finem bonoꝝ operū suoꝝ non in eo cō
sticuit vt hominibus placeat. neq; vt comparet ea q
huc vite sunt necessaria. neq; temere aīm hominis
cōdemnat. ⁊ quicq; exhibet homini hac intentione ex
hibet qua sibi vult exhiberi. Beati ergo mūdo corō
qm̄ ipsi deum videbunt. Oport̄ vt etiam p mundum
coꝛ inueniat̄ arta via sapiencie. cui puerorꝝ hoim
deceptiones obstrepunt. quas euadere est venire ad
pacem sapiente Beati ergo pacifici qm̄ filij dei vo
cabunt̄. Sed siue iste ordo considerandus sit siue
alius facienda sunt que audiuimus a domino si vo
lumus edificare supra petram.

Capitulum octauum.

Cum autē
descendis;
set dem̄on
te secute
sunt eum turbe multe
Et ecce lepꝛsus veni
ēs adorabat eū dicēs
Dñe si vis potes me
mūdare Et extendens
manum tetigit eū di;
cens volo mūdare Et
cōfestim mūdata ē le
pra eius. Et ait illi
ihesus. Vide. nemini
dixeris Sed vade ostē
de te sacerdotib⁹. et of
fer munꝰ tuum quo d
precepit moyses in te
stimonium illis.

¶ Hero. Post predi
cationem atq; de anna
signoꝝ offertur oc
casio vt p virtutū mi
racula promptus ap⁹
au dientes sermo fir
metur ¶ Ihs. Quia
enim quasi potestatem
habens docebat vt nō
estiaret̄ ostentatio esse
hic doctrine mod⁹ op
nibus hoc idez facit. q.
potestatem habens cu
rare. ⁊ ideo dicit. Cū
autem descendisset de
monte secute sunt eum
turbe multe ¶ Orige.
Docēte em̄ dño i mōte
discipuli erant cū ipso
quibus erat datum ce
lestis doctrine nosse se
creta Hunc aūt descē
dente eo de monte ēbe
secute sunt eum que i
montem ascendere ne
quaq; poterant. qa quos studiorum sarcina grauat
ad mysteria sublimia scandere non valent Descen
dente autem dño hoc est inclinante se ad infirmitatez
⁊ impotentiam ceteroꝝ. misertus impositioni eoꝝ
vel infirmitati secute sunt eum turbe multe. qui duz
ꝓpter caritatem. plerq; ꝓpter doctrinam nonnulli
ꝓpter curationem ⁊ admirationem ¶ Hilla. vel al
ter p montem in quo dñs sedet celū meditanē de qua

scriptum ē celum mihi sedes ē. Sed cū dñs i mōte sedet. soli discipuli ad eū ascendunt. qa anteq̄ fragilitatis nr̄e humanitatē assumeret. notus erat tm̄ in iudea deus Ite vo post de monte sue diuinitatis dicē dic. t humanitatis nr̄e fragilitatem assumpsit. magna ēba nationū secuta ē eū. Demōstrāt aūt doctoribus ue i predicatione sua fmonē hēnt empatū t sicut videtur vnūquēq̄ cape posse. ita t verbuz dei annūciant. Ascendūt em̄ i montē doctores cum p fectoribz excellentia p̄cepta oñdunt. descendunt vō cū infirmioribz leuiora demōstrāt. ℣ Crisō. sup matth. Inter ceteros aūt q montē nō a scēderāt. t leprosus surrsum ascendere nō valebat. quasi peccatoz banc lus pondus. Lepra em̄ ē peccatū aiaz nr̄az. Deo ergo dñs de altitudine celi quasi de excelso monte descendit. vt leprā peccatoz nr̄oz mūdaret. Et ideo quasi iam pregatus descendenti occurrit p̄ter quod dicē. t ecce leprosus venēs. ℣ Drige. Deo sili curre t m monee nihil dicat. qua temp⁹ ē omni rei sub celo temp⁹ doctrine. t tempus curatiōis. In monte docuit. alias curauit. corda sanauit quibz completis sicut de celestibz mōtibz ad saluādos carnales descendente. venit ad eū leprosus t adorabat eū. anteq̄z peteret adorare cepit cultū ostēdens. ℣ Crisō. sup matth. nō em̄ illū petebat quasi hominē artificē. sz adorabat eum quasi deum. oratio autem perfecta ē fides t confessio. vnde leprosus fidei opus adoratiōis ipleuit sed opus confessionis impleuit in verbis. vnde adorabit eū dicens. ℣ Drige. Domine p te oīa facta sunt tu ergo si uis potes me mūdare. Voluntas eua op⁹ ē t opa tue voluntati obediunt. Tu prius naamā syrū p Helyseum a lepra mundasti t mō si vis potes me mūdare. ℣ Crisō. i ome. n dixē. Si rogauit deū. neq̄ si orauerit. sz si voluerit potes me mūdare. Neq̄ dixit. dñe mūda. sz ea rerū q cedit t dñm eum fecit. t potestatem vnūsqz a attribuit. ℣ Crisō. sup matth. Et ita spiritali medico. spiritalem offerebat mercedem. Nā sicut media pecunia ita iste oīe placē. nihil em̄ dignius offerimus deo q̄ oratione fidēlē. Ut haūt q dicit. Si vis. nō dubitat xp̄i voluntatē ad oīe op⁹ bonū parā. Sed qa nō oīno expedit corporalis integritas. nesciebat verū si expediebat curatio illa. Hinc ergo Si vis. ac si diceret. Credo qa q̄ bonū ē vis. ignoro aūt si ē mihi q̄ desidero bonuz. ℣ Crisō. in omelia. Cū aūt voluntate ac fmone purgare posset manus apposuit tactum. Vnde sequitur Et extendens manū tetigit eū. vt ostendat q̄m non subiacet legi t q̄m mūdo tam nihil est imundū beli seuis aē obseruās legis diligēcā. nō exuit t tetigit naamā. sz mittit eum ad iordanē lauandū. Dominus aūt mōstrat q̄m nō vt seruus sed vt dominus curat t tāgit non em̄ manus a lepra facta est imūda sz corpus leprosi a manu sāa cōstitutū est mundū. nō em̄ corpora solū curaturus venit. sed t aīmā in veram sapiēciam ducturus. Hic igitur maīb⁹ non lotus tā nō māducare phībebat. ita t hic erudit q̄m oportet aīme leprā formidare solam quod est peccatū. Lepra aūt corporis nullū impedimētū ee ad virtutē. ℣ Crisō. sostom⁹. sup matheū. Quāuis aē literā legis soluens ne p̄positū. ēm ei⁹ nō soluit. Ideo tm̄ lex mūdie nō tāgere leprā. qz non poterat facere vt lepra nō solo daret tāgentē. ergo voluit tāgere leprā nō vt lepra si nō sanarent sed vt tāgētes i nō māarent. Nā tāgēs nō mānat⁹ ē a lepra. sed ipsā leprā mūdans tāgendo. ℣ Damascen⁹. Non em̄ deus solum erat sz homo. vnde p tactum t p fmonem diuina ipa operabatur. vt em̄ per organū. ita p corpus diuinitas fruebāt actiōes. Crisō. in ho. Cū aūt leprosi tāgit nullus eū inculpat qz nondū mundia deorum erant auctores. ℣ Crisō. sup matheū. Sm̄ aūt tactū eū cognouit quis scire poterat cuius virtute sanatus ē. Patet voluntas mundāti facta est p̄ter leprosi vbi autem propter spectantes. ideo dixit volo. mundare. ℣ Hiero. Non autem vt plenq̄ latinorum putant legēdū ē. volo mūdare sed separati. vt p̄mo dicat volo deinde imperans dicat. mūdare. ille em̄ dixerat si vis. dñs respondit volo. Ille p̄miserat posse mundare. dominus dixit mundare. ℣ Crisō. sup. Nullus aūt videtur dicere hoc verbum quasi magna signa faciens. sed propterea apposuit. volo vt opinionē plebis t leprosi de eius potestate tollat. ℣ Crisō. in omelia. Cessit autem mūdatio cura cum decenti velocitate. Et ideo sequit Et cōfestim mundata est lepra eius. sz hoc qd dicit. festim multum est tardius velocitate que secundum opus est facta. ℣ Drige. Quia em̄ non dubitanti credenti non tardatur sanatio. quia nō distulit confessionē nō differē mūdatio. ℣ Aug. de cen euā. Quare aūt leprosi mūdati quē Lucas memit nō sane hoc obliti sz vt solent p̄termissa recordari posterius hāc p occupari sicut diuinitus suggerebatur. vt immutata postea recordatio reticentiae. ℣ Crisō. in omelia. Curans autem eius corpus iubet nulli dici. Vnde sequit Et ait illi ihs. vide nemi dixeris. Quidam igit aiunt quoniam ideo iussit hoc vt non mutatā gnerē arca eius purgatione. Quod minime. Non enim ita mundauit. vt dubitabilis esset mundatio. sed nulli dicere iubet. docens nos diligere ostentationem t honorez. Qualiter igit alij sanati nihil dicere. Sed in hoc erudiuit nos bone mentis existentibus loquē. non enim illic diuulgari se iussit. sed dari gloriam deo. Per leprosum ergo hunc mistruit non nos esse vane gloriosos per illum autem non esse ingratos. sed omnia ad laudez dei referre. ℣ Hiero. Et recte quia erat necesse q̄ sermone iactaret q̄ corpore patebat. ℣ Beda. Vel vt salus hec nō offerret potestatē q̄ quereret silentium imp̄at. Sequit Et videas te sacerdoti. ℣ Hiero. Dicit aūt eū ad sacerdotes primū p̄ter humilitatem vt sacerdotes darent vt deatur. deinde vt videntes leprosum mundari fierent exculabiles fierent. t sit ne q̄ i eo sepissime emendabant legē infringere videret. ℣ Crisō. in omelia. eē. vbiq; eā dissoluebat. neq̄ vbiq; custodiebat. quidem hoc. q̄q illud faciebat. i vno quoq; tempore sapiente prepara viam. In alterō autem vnum eundam iudeorum cohibens linguam t cōfestim imbecillitati eorum. Unde apostoli aperte quidem obseruātes legē. q̄q aūt eam p̄termittē

Iudiens aute
sus miratus ē
tibus se dixit.
dico vobis non
tantam fidem in
Dico autem vo
multi ab oriente
cidente vement
cumbent cum
Isaac t Jacob
no celorum Filij
regni ejcientur
nebras exterio
erit fletz t stri
dium Et dixit
centurioni Vad
credidisti fiat ti
natus est puer
hora.

le est quasi magnu
des hunc miratē bo
estimat. ℣ Aug. s
autem i illo fecerat
batur. Quod si t
retur. qui presciu
nobis mirandum e
est sic moueri. omn
bāt animi signa su
℣ Crisō. in omel. V
tus esse dicatur. t
rēnē sequitē em̄
vobis. non inuem
contra fastum. Fi
tionem milicie imp
sentibus loquitē. no
phetes ℣ Crisō. sp
Johanne dicente
Sed euangelistā
pius. sed legendo s
gnum diuinitatis a
tulit ℣ Drige. Ja
petens non dixit. d
credemus de fidei fac
posset hoc fieri? O
fuisses hic. frater
dubitantes q̄ vbi
℣ Crisō. sup matth.
istum q̄z apostolos
est q̄ vnūquodq; bo
sone illius laudatē.
enter. magnum ē q
t de centurione d
inuenī i israle. ℣ C
udeum credere t q
turione fides gen

Audiens autem ihesus miratus ē ⁊ sequē tibus se dixit. Amen dico vobis non inuem tantam fidem in israel Dico autem vobis q̄ multi ab oriente ⁊ occidente venient ⁊ recumbent cum Abrahā Isaac ⁊ Jacob in regno celorum Filij autē regni ejcientur in tenebras exteriores ibi erit fletꝰ ⁊ stridor dē cium Et dixit ihesus centurioni Vade sicut credidisti fiat tibi ⁊ sanatus est puer ex illa hora.

¶ Cyp. homelia. Sic q̄ leprosus dixerat de xp̄i potestate. si uis potes me mundare cristi voce confirmat dicentis volo mundare. ita ⁊ hic centurionem de xp̄i potestate testantē nonsolum non accusauit. sed etiam cōmēdauit. Sed ⁊ ampliꝰ aliquid fecit. intentionem enī laudis euāgelista significans dicit. audiens autem ihs. miratꝰ est. ¶ Origē. Attende quātum sit aut quale q̄ deus vnigenitꝰ miratur. aurum diuitie regna principatꝰ in cōspectu eius sūt. tanq̄ vmbra vel flos decidens. Nihil ergo hoīe in conspectu dei mirabile est quasi magnum vel pretiosum. sed tantum fides hanc miratē honorificans. hāc acceptabilem sibi estimat. ¶ Aug. sup genes contra manicheos. q̄s autem in illo fecerat illam fidem nisi ipse qui admirabatur. Quod si ⁊ alius eam fecisset. vt quid miraretur. qui prescius erat. Quid ergo miratur dns. nobis mirandum esse significat. quibus adhuc opꝰ est sic moueri. omnes enī tales motus eius nō putabāt animi signa sunt. sed docentis magisterium.

¶ Cyp. in omel. Vnde plebe omni presente admiratus esse dicitur. ⁊ aliꝰ exemplum dedit vt eum imitēnē Sequit enī Et sequentibus se dixit Amē dico vobis. non inuenī tantam fidem in israel. ¶ Augꝰ. contra faustum. Fidem laudat illius. non aut defertionem milicie impiauit. ¶ Hiero. Hoc autem de presentibus loquit. non de omnibꝰ retro patriarchis. ⁊ plebeis ¶ Cyp. sup mat. Credidit enim Andreas ꝙ Johanne dicente Ecce agnus dei credidit Petrus. Sed euangelizante sibi Andrea. credidit Philippus. sed legendo scripturas Nathanael. ⁊ prius signum diuinitatis accepit Et sic fidei confessionē obtulit. ¶ Origē. Jairꝰ israel princeps pro filia sua petens non dixit. dic verbo. sed veni velociter. Hic edemus de fidei sacramēto audiens ait. Quomodo potest hoc fieri: Maria ⁊ martha dicunt. Domine si fuisses hic. frater meus non fuisset mortuus quasi dubitantes q̄ vbiq̄ posset adesse dei potentia.

¶ Cyp. sup matth. Aut si volumus fidelioꝝ putare istum q̄ apostolos. ita estimatiū xp̄t intelligendum est q̄ vnūquodq̄ bonum hominis sm qualitatem persone illius laudat. Rusticum enī dicere aliquid sapienter. magnum ē q̄ de philosopho non est mirū. sic ⁊ de centurione dictum est. In nullo tantam fidem inueni in israle. ¶ Cyp. in omel. Nō enī erat equale iudeum credere ⁊ gentilem ¶ Hiero. Vel forte in centurione fides gentium prepomē israeli. Vnde subdit. Dico autem vobis q̄ multi ab oriēte ⁊ occidente venient ¶ Aug. de verbo. Non omnes ait sed multi tamē ipi ab oriente ⁊ occidente istis duabus pubus. ptus orbis designat ¶ Ijmo. Vel ab oriente venit unit qui statim illuminati transeunt. ab occidente hij qui pſecutionem vsq̄ ad mortem toleraverunt pro fide. Vel ab oriente quia venit cū infancia deseruire incipit. Ab occidente dum in ipsa decrepita etate ad deum conuertitur. ¶ Origenes. Sed quo alibi dicit q̄ pauci sunt electi. p diuersas enī gnationes pauci electi sunt. simul vero congregati in tempe visitati omis multi inueniūtur Sequitur Et recubent non carnaliter iacentes. sed spiritaliter requiescentes. non temporaliter potantes. sed eternaliter epulantes cum Abrahaz ysaac ⁊ Jacob in regno celorum. vbi lux exultatio gloria ⁊ longeuitas vite etne ¶ Hiero. Quia enī deus Abraham celi condidor pater xp̄i ē iccirco in regno celoꝝ ē ⁊ Abraham cum quo accubiture sunt nationes que crediderunt in xp̄m filium crēatoris. ¶ Aug. de ver. do. Sicut autem videmꝰ xp̄ianos vocatos ad celeste conuiuiū. vbi ē panis iusticia. potus sapientia. Ita videmus ⁊ Judeos reprobatos Unde sequit Filij aūt regni ejcientur in tenebras exteriores iudei scilicet qui legem accepe rūt qui celebrant figuras oīm futurorum que cum pūcia tū non agnouerūt. ¶ Hiero. Vel filios regni dicit iudeos. quia ī eis deus ante regnauit ¶ Cyp. in omelia Vel filios regni eos dicit. quibus regnus erat preparatum q̄ magis eos mordebat ¶ Aug. contra faustum Si ergo non cōmendauit Moyses populo israel deū. nisi deum Abraham Isaac ⁊ iacob eūq̄ ipm xp̄s cōmēdat. non ē conatus illum populum auertere a deo suo. ꝙ ideo minatus ē eos ituros in tenebras exteriores q̄ auersos videret eos a deo suo. Un cuius regno gētes vocatas ex toto orbe terrarum recubituras dicit cum Abraham ysaac ⁊ Jacob. non ob aliud q̄ q̄ fidem tenuissent dei Abrahā Isaac ⁊ Jacob Quibus non quasi in morte corredis. vel post passionē suam iusticiatus testimonium dns phibebat. ¶ Hiero. Tenebre aūt exteriores dicunt. qm qui a domio expellitur foras relinquit lumen. ¶ Ijmo. Quid autem ibi passuri sint manifestat cum subdit. Ibi erit fletus ⁊ stridor dentium. Per metaphoram enī membrorum penas describit tormentorum. Solent enī oculi fumo tacti lacrimas producere. dentes vero a nimio frigore stridere ostendit. ergo q̄ reprobi in inferno ⁊ calorem intolerabilē ⁊ frigus sustinebunt. sm illud Job Transiet ab aq̄s nimium ad calorem nimiū. ¶ Hiero. Si autem fletꝰ oculoꝝ ē. ⁊ stridor dentiū ossa demonstrat. vera est corpoꝝ ⁊ eorundem membroꝝ que ceciderant resurrectio ¶ Rabanus. Vel stridor dentium proditum dignantis affectū. eo q̄ sero vnūquēq̄ pēniteat sero sibi irascat. q̄ tā pinaci ac gnicatu improbitate deliget ¶ Remigius. vel aliter tenebras exteriores appellat exteras nationes. quantū enī ad hystoriā attinet pōdiat dominus hijs verbis incertum iudeoꝝ. qm̄ apter infidelitatem ducendi erant captiui ⁊ dispergendi p diuersa regna terrarum. fletꝰ enī ab igne solz fien. stridor dentiū a frigore. Illic ergo assentiē

flectus·q̄ i calidioribꝫ locis habitāt sicut in India
⁊ Ethiopia. stridor vero dentiū illis ascribit·q̄ in
frigidioribꝫ locis ꝺmorāt sicut ē hyrcania ⁊ scithia
¶ Chrys. sup matth ¶ Ne quis autem existiet blandia
rū esse hec vba q̄ dicūt erat·credē facit signo. Vnō
sequitur Et dixit Ihesus centurioni Vade ⁊ sicut cre
didisti fiat tibi· ¶ Raba. Q. dicēs ꝺm mēsurā fidei
fiat tibi·⁊ ista grā ꝺonat autē meritū dñi eiꝰ fa
mulis suffragan· nō solū merito fidei·sꝫ eiꝰ studio
discipline Vnꝺ sequē Et sanatus est puer ex illa ho
ra ¶ Chrys·i omelia. Ubi velocitatē admirare ¶ Nequ
enim solū curare·sꝫ i opinare·⁊ in momēto expis hoc
facē vtutē xpi ostēdebat ¶ Aug. ꝺ vbis ꝺo. Sicē eni
dñs domū centurionis corpe nō meruit· sꝫ absens
corpore· pñs maiestate puer ipi⁹ sanauit· sic ⁊ in
solo iudaico populo corpore fuit apud alias gentes
nec de virgine natus ē· nec passus ē· nec humana p
tulit· nec ꝺuina mirabilia fecit·⁊ tamē impletum ē
q̄ ꝺictū erat· Populus quē non cognouī seruauit
mihi i auditu auris obediuit mihi· Iudea em̄ gens
cognouit ⁊ crucifixit·cui erat obediuit ⁊ credidit

¶ Rab· Postq̄ ostē
dit mathe per leprosū
totū genus humanum
sanatū·⁊ i seruo cētu
rionis gentilis populi
sanationē consequēter
p socrum Petri ꝺesig
nat curationem syna
goge cum dicit·Et cū
venisset ihs i ꝺomum

¶ Et cū uenisset ihesꝰ
in ꝺomum petri. vidit
socrū eiꝰ iacētē·⁊ fe
bricitātē ⁊ tetigit ma
nū eiꝰ·et dimisit eam
febris ⁊ surrexit ⁊ mi
nistrabat eis

petri Prius aūt narrat de seruo· quia maiꝰ miracu
lū fuit ⁊ maior grā in gētili cōuersio· vel quia in fine
seculi Synagoga est plēnare cōuertenda cū plenitu
do gētium submetauerit Domus aūt Petri in beth
saida erat· ¶ Chrys·i ome· Sed cur merauit i ꝺomū
Petri Ibi videt̄ ꝺnū assumptuosus· vnꝺ sequit·Et
surrexit·⁊ ministrabat eis· Apⁱ discipulos ei ꝺiuite
bat honorās eos·⁊ audiores ex hoc facēs· Attemꝑ
de aūt petri ad xpm̄ reuēntiā·hūs ei socrū domi febri
citātē nō tacuit eū in ꝺomū sꝫ expectauit ꝺoctrinam
cōplen·⁊ alios curan· Ab exordio ei erudiebat q̄
alios erāt·sibūpi p̄ponē· Quo circa nequ ipe eū in
ꝺuxit sꝫ xps spōte admisit postq̄ ꝺixit cētuno nō sū
dignus ve intres sub tectū meu· mōstrās q̄tū largi
ebat ꝺiscipulis ihs̄ est aūt ꝺedignatus sub vilia tugu
ria piscatoꝝ morare·eruditis p ꝺona humanū cōcul
care amorē Et quos p q̄ꝺem solū vbis curat·quā
doq̄ aūt etiā manū extendit·vnꝺ⁊ h ꝺicit·Et tetigit
manū eius ⁊ ꝺimisit eā febris Non·n·volebat sp cū
fuga habūꝺātia miracla facē·operabat·n·ieiri facē·tā
gēs aūt corpus nō febrē extinxit solū·sꝫ ⁊ pura in
buit sanitatē· Cui ei egtuꝺo curabit erat mō cura
tionis sui vtutē ostēdebat· faciēdo q̄ ars medicinal
nō operat̄·ve scilicet sit p̄cepta ritū curatē· Unde
euāgelista hoc mouens dicit q̄ surrexit ⁊ ministra
bat eis· ¶ Hiero⁹ Plaga ei hominū istiusmoꝺi est
ve post febrē magis lassescāt corpora·⁊ sapientes
sanitate egrotationis mala sentiāt· Deus faciat q̄ cōfer
tur a ꝺño ea sit reꝺit· ¶ Chrso·in homē· In hoc

ergo q̄ ꝺr̄ q̄ surrexit·⁊ ministrabat eis ⁊ xpi vir
tus signum ē ⁊ ꝺispositionē habens quā erga xpm
ostēdebat ¶ Beda i ho· Quisnā aūt ꝺom⁹ petri lo
vel arcuatio ē Socrus ē synagoga·que q̄mꝺiu
mater ecclie petro cōmisse·hec febricitat·quia mul
ꝺie estiuo laborabat·plequēs ecclam· cui⁹ manū ꝺo
minus tangit q̄n carnalia ea⁹ opa i spiritalē vsū cō
uertat ¶ Remi· Uel p socrū petri potest mulier ꝺe
que ꝺm aptm mirmabat̄ p carnē io ē carnalē mē
ligentiā· Sed cū ꝺns p misterii icarnatōis velit
i synagoga apparuit ⁊ ope legē impleuit ⁊ spiritu
liter intelligēꝺā ꝺocuit·mox ipa soluta gra euāgelii
em̄ robur accepit·vt que fuerat ministra mortis ⁊
pene postmoꝺū fierēt vite ⁊ gte ¶ Raba· Ut vna
queq; aīa que carnis concupiscentijs militat·q̄ libe
bus est uacat·sꝫ manu misericoꝺie ꝺiuine tacta cessa
lescit·⁊ p cōtinētie frena carnis lasciuā postergat·⁊
mēbra quib⁹ seruierat iuuꝺiae seruire ultiorē

¶ Ꝺūla· Uel in socru petri·vitiosa mētis affectio
matur affectio cui aꝺiacet libertas voluntatis·q̄ no
sibi q̄ꝺā quasi societate pūgit· Ergo ingressus ꝺns
i Petri ꝺomū id ē i corpore·curat infirmitates pecca
torum caloze estuās ⁊ saluatea officij famulatu mi
strat ¶ Aug⁹· de con· euā· Hoc autem quisq̄ ꝺebet
fieri id est post quid vel ante quid nō expellit mala
Non enim post quid narrat· post hoc etiam factum
necesse ē intelligatur Mirum tamen iste hoc nō
iussse intelligitur· quod prius omisit·et· Nam ⁊
Marcus narrat antiq̄ illud de leproso mundato
memorat·q̄ post sermonem in mōte habitum ꝺe quo
ipse tacuit·videtur imposuisse· itaq̄ ⁊ illeso pos
hoc factum narrat de socru petri post quod ⁊ Mat
cius ante sermonē etiam quem prolixum interpolat
qui potest iꝺem videri que ꝺicit habitum in monte
Matheus Quid autem moreris quis quo loco pius
sive quod ex ordie misit sive quod omissum recol
sive quod postea factum ante preoccupat· ꝺum tñ
non aduersetur eaꝺem alia narrans nec sibi nec alii
quia enim nullius in potestate est res operum cog
nitas quo quisq̄ ordine recoꝺet·fatus probabile ē
q̄ vnus quisq̄ euangelistarum eo se ordine credi
ꝺebuisse narrare·quo voluisset ꝺeus ea q̄ narrāꝺa
eius recordationem suggerere· Quapropter vbi
ordo tempoꝝ nō apparet mihi nīa interesse ꝺebet qui
narrandi ordinem qualibet eoꝝ tenuerit·

¶ Vespe aūt facto.ob
tulerūt ei multos ꝺemo
nia hītes ⁊ eiciebat sp
ritu vbo.⁊ oēs male
hītes curauit. ut ad
impleat̄ quoꝺ ꝺictum est
p ysaiā pphetā ꝺicēntē
ipe infirmitates nīas
accepit ⁊ egrotationes
nostras portauit

¶ Chrys·in omelia· Q
multitudo credentium
erat iam ꝺiu nec q̄s
ꝺispellere a xpo absen
patiebāt· vespe aūt
mos aꝺducūt· vnꝺ
vespere aūt facto obu
lerūt ei multos ꝺemo
hītes ¶ Aug⁹· de con
euā· Per hoc aūt q̄
ꝺicit· vespere autē
ꝺo ad eosꝺem ꝺiem re
pus ꝑtinere sed ꝺi
ꝺicatur· quāmꝺiu ali

cessē fit·vbi ꝺr̄ vespe fcō. ei⁹ ꝺē ꝺiu vespe acqui

¶ Remigi⁹ Christ⁹ autem dei filius autor humane salutis fons & origo uirtutis pietatis celestem medicinam omnibus imbuebat. unde sequit. Et ejiciebat spūs verbo & omnes male habentes curauit. Demones em & morbos solo verbo repellebat. ut hōis signis & virtutibus ostenderet se ad salutem oīm genus humanum venisse. ¶ Crisō in omel. Intende aūt quācam multitudinem curatam transcurrunt euangeliste. non vnūquēq curatum enarrantes. sed uno uerbo pelagus ineffabile miraculoꝝ inducentes. ne autem magnitudo miraculi incredulitatē immitteret tantī plebem & varias egritudines uno tempore momento curauit. inde prophetam attestantem hōis que fiebāt. unde subditur ut adimpleret quod dictum est p Esaiam pphām dicentem. Ipse infirmitates nostras accepit & Rabanus. Non ut sibi haberet sed ut nobis auferret & egritudines nostras portauit. ut qđ pro imbecillitate uirtus ferre nō poteramus. ille pro nobis portaret ¶ Remig. Quia humanā nāām infirmitatem ad hoc suscepit. ut nos infirmos faceret fortes atq robustos ¶ Ōlanius Et passione corpis sui fm pphetaꝝ dicta infirmitates humane imbecillitatis absorbuit ¶ Crisō in omel. Hoc autem de peccatis magis a pphēta dictum ee videtur. qualiter igitur euāgelista de egritudinibus hoc exponit? Sed sciendum q uel hīstorie hic testimonium adaptauit. uel ostendit qm plures egritudinum ex peccatis sunt animalibus. Sīa & ipa mors a peccatis habet rādicem ¶ Jerom. Attendendum autem q omnes non mane. non meridie. sed ad uesperam curauit. qm sol occubiturus est. & qm granum nisi ceciderit in terra mortuum fuerit. ut multos afferat fructus. ¶ Rabanus Solus em occubitus passionē & mortem designat illius. Qui dixit Quamdiu fui in mūdo lux sum mundi qui temporaliter viuens in carne. paucos iudeorum decepit. Calcato aūt regno mortis oībus p orbem gentibus fidei dona pmisit.

Videns aūt ihesus turbas multas circū se iussit discipulos ire trāsfretū Et accedēs vn⁹ scriba ait illi Magister sequar te quocūq ieris Et dixit ei ihesus Vulpes fouee habent. & uolucres celi mansiones. filius autem hominis nō habet ubi caput reclinet Alius autem discipulus eiꝰ ait illi. Domine pmitte me primū ire & sepelire patrem meum Ihesus autem ait illi Sequere me & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.

¶ Crisō in omelia. Quia xp̄s non solum corpa curabat. sed animam emendabat & veram sapientiam monstrare uolut non solum egritudines soluendo. sed etiam nihil ad ostentationem faciendo. Et ideo dicit Videns autem ihesus turbas multas circuꝫ se iussit discipulos ire transfretū. Faciebat autem hoc & simul moderata nos cape docēs & mundiam undecunq mitigans & docēs nos nihil ad ostentationem facere. ¶ Remigius. Vel hoc fecit quasi bō volens turbarum importunitatem declinare ei se affixi admirantes eum & videre ipsum volentes. Quis em discedēt a tali miracla opātē. qs nō in fidem eius simplicem vellet uidere. & os talia loquēs Vi em Moyses glorificatā faciem habebat. & Steph̄anus sicut angeli intelligit omunē dñatorem qualem decens est tunc apparuisse. Unde pphēta dicit. Speciosꝰ forma pfiliis hoīm. ¶ Ōlanius. Discipulorum aūt nomē nō. xii. tm apostolis conuenire estimandū e ¶ Ali pter aplos plres fuisse discipulos legimus ¶ Crisō in omelia. Manifestum est autem alium esse diem quo uisit ire transfretum. non eū qui sequitur illum. in quo socrus petri sanata est. q die Marcus Lucasq eum in desertum exisse affirmant ¶ Aug. de concor. euāgel. Vide aūt qualiter turbas nō simpliciter abiiat. ut nō offendat. Nō. n. dixit recedite. sed uero discipulos uisit abire spectandos et urbe eundi etiam illuc. ¶ Remigius. Sed quia inter ussionem dei & transfretationem gestum sit. Euangelista studuit manifestare cum ait. Et accedens unus scriba. ait illi Magister sequar te quocūq ieris ¶ Jero. Iste scriba qui tantum ihū nouerat occidentem si dixisset. Domine sequar te quocūq ieris non fuisset repulsus a dño. sed quia magistrum unum de plurib⁹ estimabat. & literatus erat & non spiritalis auditor. ideo non habet locum in quo possit ihs reclinare caput suū. Ostendit aūt nobis & ob hoc scribam repudiatū q signoꝝ videns magnitudinē sequi uoluerit saluatorē. ut lucra ex expectatione miraculis quereret. hoc idem desiderans q & Symō magus a Petro emere uoluerat. ¶ Crisō in omel. Vide etiam quāe⁹ ē tumor. ita em aduenit & locutꝰ est sicut dignās cum turba annumerari. ꝫ ostēdēs qm sup multos ēipe. ¶ Ōlanius. Vel aliter iste scriba qui est unus ex doctoribus legis an sit secuturus interrogat. quasi lege nō contineretur. hunc esse xp̄m quē uelit sequi. Qui infidelitatis affectū sub diffidentia interrogationis expressit. qua fides assumpta non interroganda est sed sequēda. ¶ Crisō in omel. Respondet aūt ei xp̄s non ad interrogationem uerboꝝ sed ad pfidiū obuiantis mentis. uti sequit. Et dicit ei ihesus. Vulpes foueas habēt. & uolucres celi mansiones. filius aūt hominis non habet ubi caput suū reclinet. Ne si dicat. ¶ Jero. Quid me pter diuitias & seculi lucra cupis sequi. cum tante sim paupertatis. ut nec hospitiolum quidem habeā & tecto uestro non meo. ¶ Crisō in omelia. Hoc aūt nō erat auertentis ꝫ arguentis quidem malū consiliū concepentis ante si uellet cum paupertatis expectatione sequi xp̄m. Et ut discas eius malitiā audiens hoc & correctus non dixit paratus sum sequi ¶ Augꝰ. de serdo. in monte. uel aliter filius hominis nō habet ubi caput reclinet scilicet in fide tua. uulpes em habent foueas in corde tuo. quia dolosus es. uolatilia celi hīt nidos in corde tuo quia elatus es. Dolosus & elatꝰ nō me sequeris. quo em dolosus sequit simpliciter autem ¶ Greg. xiv. moza. uel aliter. Vulpes ualde fraudulenta sunt animalia. que i foueis uel speculis absconduntur. Cūq apparuerint. nūq rectis iumentis.

sed cortuosis an fradibus currūt· volucres vo aleo volatu se subleuāt· ¶Nomie ergo vulpiū dolosa atq; fraudulenta·noie aūt volucꝝ hec eadem supba demo ma designanē·acsi dicat fraudulenta ⁊ elata demōia ī corde suo inuenīt habitationē suā· humilitas autē mea requiē m supba mente nō inuenit ¶ Aug· de cō· euā· ¶Intelligit enī miraculis motus· ꝑter manem iactantiā eū sequi voluisse·quā significāt aues· If m xisse aūt discipuli obsequiū· que fictō vulpiū nomie significata ē ¶ Raba· ¶Deus eciā ī sua versutia cō fidentes figmentē p vulpes·⁊ malignū spūs p vos lucres eli·qui ī cordō malicia populi foueas ⁊ mdos id est domicilia habebāt Sequit· Alius aūt de discipulis illius ait illi· Dñe pmitte me ire ꝑmū ⁊ sepelire ꝓrem meū· ¶ Iere· Quid sit ē mor scribam ⁊ discipulu·ille magistꝝ vocat· hic dñm confitetur ¶ Hila· Ne pietatis occasione ad sepeliendū ꝓfect ire deliberat Ille secutꝰ se quolibet esse ꝑmittit· nō magistrū querēs·sī ex magistro lucrū· Ne etiā discipulus ñ mœrorē in sequaē·iā em̄ seq; se opor tere credidit·si pmitta sibi erat sepelire ꝓrem ¶ Au gustinus de ver· do· Dñs aūt qñ parat hoiem euāge lio nullā excusationē vult morem carnal humus cē pozalisq; peccatis· Et ido sequit· Jhs ad dixit a se quere m· ⁊ dimitte mortuos sepelire mortuos suos ¶ Luc· homelia· Hoc aūt dixit·nō iubens con temnere honorē q ē ad gentes· sī monstrās qm̄ nihil celestibus negotijs nōs magis necessariū esse oper ari Et qm̄ cū omni studio hīs intēti debemus ⁊ neq; pati tardiē·ec si valde lamentabilia ⁊ ī ciuitas fuēt que acerabāt Quid em̄ magis necessariū erat q̄ se pelire ꝓrem· Quid etiā facilius·neq; em̄ tempus mt eum ꝑ amenda erat· Per hoc etiā ei dñs a multas mal emptis·pcta luctibꝰ ⁊ meroribꝰ ⁊ ab hīs que hinc expectāt Post sepulturā em̄ necesse iam erat testamēta seruari ⁊ hēditatis dmissiōs ⁊ aliab? mōi ⁊ ita fluctuatiōibꝰ ex fluctuatiōibus ei succedētes alīge eū a ventatis abducere posset Si aūt adhuc tumt tuari exegitia q̄ñ multa infirmos nō pmittūt scie nec ad mortuū nenū seq· etiā si ꝑ aut mr aut filius sit qui defunctus est aut soror aut aliquis proximus cognatus· Nec ex hoc mstamur credulitatis· sed conterranum crudelitatis esset· Et multo magis malū ē abducere hoiem a spūalibꝰ ꝑmonibꝰ ⁊ ma xime cū fuerit qui hoc ꝓpleat· Erat em̄ q̄ opleēi erant huiꝰ funeris sepulturā·vñ dicit Dimitte mor tuos sepelire mortuos suos ¶ Augustin· de ver· do· Quis Dater tuꝰ mortuus ē Fūt ⁊ alīq mortuu qui sepelimt mortuos suos quia infideles sunt ¶ Cris· m omel· In quo mōstrat qm̄ hic mortuos nō erat aꝰ Deū qui defunctus erat·sīc estimo de numero ihde liū erat· Si aē admiraris iuuenē qm̄ ꝑ negocio ita necessario interrogauit ihm ⁊ non sponcamee abīe mulo magis admirare qm̄ ⁊ ꝓhibitus ꝑmansit· qđ nō erat magnanimis cū nō ꝓpter desidiam faceret· sed vt nō morraderet negociū magis necessarium· ¶ Hila· Item quia accepimus ī dominice oratiōis exordio ita ꝑmū ꝑcandum Dr noster q̄ es in celis Et i discipulo credentis populi ꝓsona est·admonet ꝙ pater sibi vnus in celis est· Deinde inter fidelem filiū ꝑrem̄q; infidēlē ius ꝑrem noie nō relinqu monuit etiā ñ admiscem memoriē sanctoꝝ mortuo infideles ⁊ etiaꝫ eos esse mortuos q̄ extra deū vnū ⁊ idarco mortui sepeliant̄ a mortuis quia ꝑ defi uitos vnio oportet adherere· Si aūt mortuos i pelit mortuus nō debemus curā i fe mortuoꝝ q; ventium· ¶ Ile dum sollicita sumus de mortuis non q mortui appellemur· mortui etiā ⁊ mortuū sepelim peccatores peccatoribꝰ fauēt· q̄m̄ peccātē hūbis ꝓsequūtur extendū sub vbꝛ suoꝝ a ggē ¶ Raba· Moraliū ē ec ī hac sentēna qz aliq̄n mina bona ꝑmittenda sūt ꝓ vehitate manet ¶ Aug· de con· euā· Nō aē matheus dicat tūc istud gesū qñ missit ve irent trāfretū· lucas vo ābulasse in via·nō est grauū quia viam vbq; ambulabant ve venirēt ad fretum·

¶ Et ascendente eo in naviculā secuti sūt eū discipuli ei? ⁊ ecce mo tus magn? fctus est in mari· ita ut navicula operirē fluctib? Ipe e nim dormiebat· et ac cesserūt ⁊ suscitauīt eū discipuli ei? dīntes dñe salua nos pim? ⁊ dixit eis q̄d timidi estis mo dice fidei Tūc surgēs imperauit vētis ⁊ mari ⁊ facta est trāqllitas magna Porro homi es mirati sūt dicentes Qualis ē hic·q̄a vēti ⁊ ma.e obediūt ei·

¶ Quig· Cum multa magna ⁊ mirabilia ꝑfecisset ꝑpsi mirari fit ad mare·ve bum excelens opa dei ostenderet quare? cum mansiꝗ dñm se ei dis ostendere Dein ⁊ ascendente eo in naviculam secuti sūt eū discipuli eius· Non imbecilles·sed fortes stabiles i fide ¶ Aug· secum fūt eum nō ēt gressus eius sequēs sed magis sanctorum comitatus· ¶ Chr· Accepit autem bīs pulos secum ⁊ nauī vt ad vtraq; eos mo ret ⁊ ad hoc q̄ ꝑ culos non stupefieret ⁊ ad hoc q̄m hūa bus moderata dīa tumē·ut ēt ī magnis de se saperēt ꝓpter b̄ q̄ alīs dimissis eos remanere ꝑmittit eos fluctuari· Ubi em̄ miraculoꝝ effulsit erat·plebem ꝑmittit adesse vbi autem tempestas ⁊ timorū acrepus arbitrijs arbia terraruꝫ quas creaturus erat·hos solos assumit ¶ Aug· Ingre sus ergo naviculā fecit turbari mare Unde sequit Et ecce motus magnus factus est ī mari·ita ut navicu cula operirēt fluctib? Hec tempestas nō ex fcta est sī potestati parue imperantis·que edoctus de thesauris suis ¶ facta est aūt tempestas magna vt magnum opus ostenderet·quia quāto magis fluc naucule ictuebāt·tanto magis discipulos amator turbabat vt piua desiderarent se liberari ꝑ mira lia salvatoris· ¶ Chr· Quia enim viderant alios xp̄i benefica accepisse·non autem similiter aliquos estimat que in alienis corporibus fiunt·⁊ quę in ipso oportuit per familiarem sensum eos ꝑdu neficijs christi Et ideo voluit hanc fieri tempestatē vt per liberationē manifestiozē accipiāt hīsq; fidē

Erat autem hec omni de quibus fratres·quomā ergo daret tem micbat· Si em̄ vel non timuisse ipsum tale aliqu auez res mirab neq; dormitat· dc si vigilabat de ea portabat corpu icaq; dormiebat· omnes nos vnq discipuli fuerant irruerent ī eū· seo turbulenter cesserunt ad eum Domine sal· nos m Iona legimus est· ⁊ dormit ⁊ puli· Saluatorem meum· Vita vobi respondeame puul mem?· vnde sequ estis modice fidei ram cognouistis tens sim· Esi mo tissie sustiere·q̄ gemnē ¶ Chr· nō fuit modice gnum fuit·q; no bāt· Nouerāt ei nondum autem q̄ ꝑsentibus turbi modice fidei sed d ⁊ prius solute tu tunc surgens im quillitas magna· mus q; omnes cr enim impiē·sent rum· qui omnia maiestate condit illi sensibila sunt mari Et de magn gna Decet em̄ m prius magnifice ꝙ ita trāquillitate nimiū conturbari In hoc etiam oste est tempestas· ⁊ u qđ quidem extran quato terminat̄ cuciunē·sed hic s de patre dictum e xp̄s ope ipleuit tut·⁊ refrenauit do nauigio qui ad hoc in admiration mines mirati sunt ⁊ mare obediunt

Erat autem hec turbatio ẽpūs futurā tempestatū omnium de quibus Paulus dicat. Nolo vos ignorare fratres quoniā grauati sumus supra virtutem De ergo daret tempus formidini. Sedē Ipe vero dormiebat. Si enī vigilante eo facta fuisset tempestas. vel non timuissent. vel ī rogassent. Vel neq posse ipsum tale aliquid facere crederent. ¶ Origē. Est autez res mirabilis ⁊ stupenda is qui nūq dormit neq dormitat. dormire dr. Dormiebat quidez corpe ⁊ vigilabat de tate demonstrās quia verū humanū portabat corpus. qđ corruptibile induerat. Corpe itaq dormiebat. vt apostolos faceret vigilare. ⁊ ne omnes nos vnīs animo dormiam⁹. Tanto aūt metu discipuli fuerant conterriti. ⁊ pene animo alienati. ve irruerent ī eū. ⁊ non modeste ac leuiter suggererēt seo turbulenter suscitarent eum. vnde sequit. Et accesserunt ad eum discipuli eius. ⁊ suscitauerūt eū dicētes. Domine sal. nos pimus. ¶ Hiero. Dui⁹ signi ẽpūm Jona legimus. qñ ceteris piclitātibus ipe securus est. ⁊ dormit ⁊ suscitat. ¶ Origē. O veraces discipuli. Saluatorem vobiscum habetis. ⁊ de periculo timetis. Vica vobiscum ē ⁊ de morte solliciti estis. Sz respondeame pauli sumus. ⁊ adhuc infirmi. ideoq timem⁹. vnde sequit. Et dicit eis Jhesus quid timidi estis modice fidei. Quasi. d. si potentem me super terram cognouistis. quare nō creditis q̄ et ī mari potens sim. Etsi mors irrueret. nōne obuiastis eā ꝑsti tisse suscitare. q̄ modicū credit. arguit q̄ nihil credat timet. ¶ Cris. in omel. Si aūt aliqs dixerit. qm nō fuit modice fidei accedentes excitare vm hoc signum fuit. q̄ non decentem de ipso opinionem habebāt. Nouerāt ei q̄ excitat⁹ poterat mare increpare nondum autem q̄ dormiens. Propter hoc etiā neq presentibus turbis hoc signū erat. vt non accusent modice fidei sed discipulos solum eccipiēs corrigit ⁊ prius soluit turbationem aquaz. vnde sequitur. tunc surgens imperauit ventis ⁊ mari. ⁊ facta ē trāquillitas magna. ¶ Hiero. Ex hoc aūt loco mellig imus q̄ omnes creature sentiant creatorem. quibus enim impiē sentiunt impiorem. nō erroze hereticorum. qui omnia putant animāa sensibilia esse sed maiestate conditoris que apud nos insensibilia sunt illi sensibilia sunt. ¶ Origē. Imperauit ergo ventis ⁊ mari. Et de magno vento facta est tranquillitas magna. Decet enī magnum magna facere. ⁊ ideo qui prius magnifice ꝑturbauit profundum maris. nunc itez trāquillitatem magnā fieri iussit. ve discipuli nimiū conturbati magnifice letarēt. ¶ Cris. ī omel. In hoc etiam ostenditur. q̄ omnis confestim soluta est tempestas. ⁊ ueq semita turbationis remansit. q̄d quidem extraneum erat. Cuz enī naturaliter fluctuato terminat vsq ad multum tempus aque concutiunt. sed hic simul omnia soluebant. vnde quod de patre dictum est. dixit ⁊ stetit spūs procelle hoc xp̄s ope iplerunt. Solo enī vbo ⁊ ꝑcepto mare sedauit. ⁊ refrenauit. A visu autez ⁊ a somno ⁊ ex vehemēto nauigio qui aderant cum hominē estiabāt ꝑueri hoc in admirationē ceciderunt. vnde sequit. Porro homines mirati sunt dicentes. qualis est hic. quia vēti ⁊ mare obediunt ei. ¶ Ilo. Crisostomus ponit hāc fram. Qualis est hic homo. scilicet enī ⁊ qđ apparebat hominē demōstrabat. s. mare ⁊ trāquillitas deū ostendebat. ¶ Origē. Ideo qui homines mirati sunt. Non puros hic apostolos significatos. nullus enī in veritate ꝑuer honorē ognominari deū discipulos sed semp apli aut discipli nominē mirabāt. q̄ hi homines qui cum eo nauigabant q̄s erat nauicula. ¶ Hiero. Sin aūt quis contentiose voluerit eos qui mirabāt fuisse discipulos respondebimus recte homines appellatos. quia necdum nouerāt potentiā saluatoris. ¶ Orig. Nō ac mērogātes dicūt. q̄lis ē iste. s. si esset rēus q̄a iste talis ē. cui vēti ⁊ mare obediūt. quale ergo est iste. id est quātus q̄s fortis q̄s magnus. Jubet omni creature. ⁊ nō suggreditur iussionē eius soli homines resistunt. ⁊ ideo in iudicio damnabūtur. Justice aūt omnes in sancte ecclesie nauicula cum dño ꝑ hunc vndosum signaculū⁹ mundū. Ipe aūt dns pio obdormit somno patientiam nostrā ⁊ impiorum penitentiam expectans. ¶ Ipla. Vt dormiret eo q̄ somno nostro cōsopiat ī nobis. Quasi aūt aliud accidit. vt a deo auxilium ī periculi metu speremus atq vanam vel spes sera confidat se piculum posse euadere xp̄i mera se vigilante virtute. ¶ Origenes. Diligenter ergo accedamus ad eū cum ꝓphēta dicentes. Exurge quare obdormis dne ⁊ ipse imparabit ventis. i. demonibo qui concitāt fluctus. i. principes huius mundi ad ꝓsecutiones sanctis immittendas. facitq tranquillitatem magnam arcā corpus ⁊ spūm. pacem ecclesie ⁊ serenitatem mūdo. ¶ Haba. Vel aliter. mare ē estus seculi. Nauicula quā xp̄us ascendit intelligit arbor crucis. cuius auxilio fideles transeūtis mundi fluctibus puenīre ad celestē patriam quasi ad litus securū. In qua xp̄s vna cum suis ascendit. vnde prius ait. Qui vult venire post me. abneget semetipm. ⁊ tollat crucem suam. ⁊ sequat me. Cū g⁹ xp̄s ī cruce positus fuisset mot⁹ magn⁹ factus est. quia cōmote sunt mentes discipulorum de eius passione. ⁊ nauicula operta ē fluctibus. quia tota vis ꝓsecutionis arcā crucē xp̄i fuit. ubi scilicet morte occubuit. vnde dictum ē Ipse vero dormiebat. Suū dormire mori ē. Excitāt aūt discipuli dñm dū turbati morte maximis vocis. Resurrectionē querūt dicētes. salua resurgendo qua perimus turbatione tue mortis. Ipse vero resurgēs increpat duriciam cordis eoz. vt alibi legit. Imperauit aūt ventis quia diaboli superbiaz seruat. Imperauit mari. quia velamā indecoz discutit. ⁊ facta ē tranquillitas magna. quia sedate sunt mentes discipuloz visa resurrectione.

¶ Ilo. Del nauicula est ecclesia ꝑ in qua xp̄s cū suis mare seculi trasit. aquas ꝓsecutorum cōpescit. vnde miremur ⁊ gracias agamus.

Et tunc cum venisset Jhesus transfretū in regionem Gerazēorū occurrerunt ei duo habentes demonia exeuntes de monumentis seui nimis ita vt

¶ Cris. in omel. Quidam homines xp̄m hominem esse dicebant venerunt demones diuinitatem eius diuulgantes vt qui mare ꝑcessum ⁊ rursus quieum non audierant. demones audirent cla

nemo posset trāsire p
uiā illā Et ecce clama
uerūt dicētes Quid
nobis ⁊ tibi ihesu fili
dei. Venisti huc ante
tēpus torq̄re nos Er
at aut nō lōge ab eis
grex porcoꝝ multorū
pascens Demones at
rogabāt eū dicentes
si eicis nos mitte nos
in gregem porcoꝝ.
Et ait illis Ite. at il-
li exeūtes abierūt in
porcos Et ecce mag
no impetu abyt totus
grex p̄ceps in mare
⁊ mortui sūt in aquis
pastores at fugierūt.
Et venētes in ciuita
tē nūciauerūt omnia ⁊
de his q̄ demonia ha
buerāt. Et ecce tota
ciuitas exyt obuiam
ihesu Et viso eo roga
bāt ut trāsiret a finib⁹
eoꝝ.

scantes. Unde dr ⁊ cū
venisset trans fretū
i regionē gerazenoꝝ.
occurrerunt ei duo ho
mines habentes demo
nia ¶ Rabāº. gerasa
urbs est arabie trans
iordanē iuncta monti
galaad quē tenuit ēw
Damasse non longe a
stagno Tyberiadis. i
quo porci pōpitati fuit
¶ Aug. de con. eu. m.
Qr aut matheus duos
dixit fuisse qui demōia
patiebant Marcº aūt
⁊ lucas vnū cōmemo
rat ineligas vnū eoꝝ
fuisse plone alicº cla-
rioris ⁊ fāosioris quē
regio illa maxime do-
lebat. ⁊ pro cuius sa-
lute plūs satagebat
de quo fadi hiuº fama
p̄celarius fragrauit.
¶ Crisº. in homelia.
Del lucas ⁊ Marcº
vnum eoꝝ semotē ele
gerūt. vñ ⁊ eius cala
mitatem exprimūt lu
cas enī dicit q̄ rupt⁹
vinculis agebatur in
deserto. Marcus aūt
q̄ ⁊ lapidib⁹ seipm mē
debat ¶ Nec tñ dicūt
qm̄ vnº solus erat. ne ꝓbatio gesta dicere vide
retur. Ser hoc aūt q̄ subdit. De monumentis ex
eunt. p̄ massū dogma iponere volebant. s. q̄ aie
morientiū demōes fiūt. vñ ⁊ multa aruspicū ocadūt
pueros vt aīam eoꝝ coopiūt habeāt. ꝓpter qđ ⁊
demoniaci clamāt. qm̄ aīa illius ego sum ¶ Non ē aūt
aīa defūcti q̄ clamat sed demon hoc fingit ut decipiat
audientes. Si enī i alterius corpº aīam mortiū pos
sibile esset merari. multomagis i corpus suū Sed
neq̄ habet rationem. miqua possim aīam cooperari
miqua sibi faciendū. Vel hominē posse virtutem in
corporeā i aliā creaturā mutare substantiā. s. aīmā i sub
stāiā demonis. neq̄ enī i corporib⁹ hoc machinari q̄s
potest. vel i hominis corpus facere animi corpus. neq̄
enī rationabile est aīmā a corpore separatā bic iam
obstrare. Justoꝝ enī aie in manu dei sunt. Unde ⁊
que puerorū neq̄ enī male fiūt. Sed ⁊ que pecco
rum sunt confestim hinc abducūt. Et hoc manifestū
ē ex lazaro ⁊ diuite Qua vero nullº eos afferre
audebat ad xp̄m ꝓpter seuitiā hos demōiacos xp̄s
ad eos vadit Que quidem eoꝝ seuitia designatur.
cū subdit Sanu mmo. ita vt nemo posset eamdem
p viam illā Sed q̄s alios p̄hibebāt p̄trāsire. obstru
entes igne uiā inuenerūt Seruī flagellabant inuisi

biliter. intolerabilia patiētes ex xp̄i p̄sona Unde sc
tur Et ecce clamauerūt dicētes Quid nobis ⁊ tibi
ihu fili dei ¶ Jero. ihū ē aūt voluntatis ista cōfessio
quā premiū sequit̄ ꝓfitentiū. s. necessitatis extorta
que cogit inuitos Velut si seruū fugitiuū post mul
tempis dūm suū videant nihil aliud nisi de vltione
precant. Hic ⁊ demōes cernentes dūm in terra p
pere versari. ad iudicandos se venisse credebāt. sc
diculū aūt putāt quidem demonia scire filiū dei ⁊ h
abolū ignorare. eo q̄ mimoria malicie sue illi q̄ ei
eius sacellites fuit cū ois scia discipulos ad magist
referēda sit ¶ Aug. ix. de ciui. dei. Tantū aūt mo
tuit eis deus quātum voluit. tantū aūt voluit quan
tum oportuit. Innotuit ergo eis nō per id q̄ eis
eterna ē. ⁊ lumē q̄ illuminat p̄os. s. q̄ quedam ter
restria siue ventura effecta. ⁊ occultissime prōferē
gna que angelicis spiritibus etiam malignis pate
q̄s infirmitati hoīm possunt esse ꝓspicua. ¶ Jero.
Sed tamē eam demōes q̄s diabolus suspicari magis
filium dei q̄s nosse meliligendi fuit ¶ Aug. in de
no. ⁊ ve. testamento. Quod autem demones clamue
Quid nobis ⁊ tibi ihu fili dei. magis ex suspitione
q̄s ex cognitōe dixisse credendi sunt. Licēt pos
sent. nunq̄s dominum glorie crucifigi p̄mittere
¶ Remigius. Sed quotiēscūq̄ eius virtus mi
batur ⁊ miracula facientem videbant. estimabat
Te filiū dei. postq̄s videbant eū eiunxe sibi ⁊ ipsi
milia pau. dubitabant ⁊ credebant hominem pu
Considerandum est etiam q̄ iudei merito dicūt
xp̄m in Beelzebub exisse demonia. ⁊ Jhesū dei
eos eum esse creaturam. nōsolum iudicio dei sedu
demonum confessione damnari merentur cū xp̄s
filium dei dicunt. Recte autem dicunt. quid nobis
hoc est. nihil cōmune est nostre malicie ⁊ tue gra
quia fm aplm. nulla societas est luas ad tenebr
¶ Crisº. i omelia. Ne autem non videretur absolu
nis hoc esse ab experientia clamabāt dicentes Quid
ante tempus torquere nos ¶ Augº. vel. de ciuita
dei. Sive quia subitum illis fuit quod futurum qu
dem sed tardius opinabantur. sive quia pertimes
suam hinc ipsam dicebant. quia hebat vt eis ex
gnitas ꝓpteretur. ⁊ hoc erat ante tempus iudicii
quo eterna damnatione puniendi sunt ¶ Jero. De
sentiam salutaris tormenta sunt demonum ¶ Cri
m omelia Non autem poterant dicere. scimus qu
casse quia eos christus inuenerat mala operantes ⁊
factura dei punientes. Unde estimabant ꝓpter eq
abundantiam malorum que fecerant. q̄ non expla
retur in eis tempus extreme punitionis quē ex
die iudicii. ¶ Augustinus de con. euangelistaꝝ. Ill
autem verba demonum diuersimode ab euāgelist
sunt dicta non habet aliquid scrupuli cum vel si vi
redigi sententiam. vel omnia dicta possunt intelli
nec quia plurāliter apud Marcum apud illum ad
singulariter loquitur. cum ⁊ ipsi narrant q̄ inter
gatus quid vocaretur. legionem se esse respondi
eo q̄ multa essent demonia. Sequitur. Erat aūt i
ge ab eis grex porcoꝝ multoꝝ pascēs. Hinc adiu
gabāt eū dicētes. si ejicis nos hinc mitte nos i p

¶ Greg. ꝑ. moza
agere ex semetipsis
in eo q̄ ē spūs ex
peterūt ve i hom
tute torquebāt
¶ Nec etiam peteru
cora dei p̄cepto
ple dei offerebāt
cos mitti peterun
porco Unde ⁊ po
spurtiēs delectet
eorum delectantur
mitterentur p̄opt
hoibus. seqē Et a
autem hoc fecit
seo multa hic disp
magnitudinem n
insidiabantur. ali
uersus porcos au
ve ostenderet q̄ g
q̄s in porcos. mis
dina prouidentia
mmes q̄s irration
fit quoniā nullus
Si autem nō om
modum ⁊ hec eu
id. n. q̄ vnicuiq̄
dictis autem ⁊ ali
meer olim p̄ouide
quod in demoniac
Cu olim suffoca
posse esse. Prop
porcorum ve qui
eius virtutem. V
faciebant miracul
onem erabat. ¶
uatoꝝ demonibus
infectiōem porcoꝝ
Sequit̄ Ac illi e
runt i porcos. ⁊
precipes i mare. ⁊
Manichaeus si de
hoīm bestiarūq̄ s
mus vel duoru
facturus ¶ Cr
mones occiderun
mittere studens
magnitudo aug
multas enī diuulg
a porcorum dom
Pastores autem
nunciauerunt o
⁊ ecce tota ciuita
ceret eos adorar
eum a se. vnde
transiret a finib
tudinē post virt
gebant eum non
dignos se nūqua
ri doctores libe

¶ Greg.ij.moraliū. Dat em̄ dyabolus quia qđlibz agere ex semetipso non sufficit. qa nec p semetipm in eo qđ ē spūs exīre. ¶ Remigius. Sed ideo non petierūt vt i homines mitterent̄ qua illū cui⁹ ut tute torquebant̄ humanā speciem gestare videbant Nec etiam petierunt. vt in pecora mitterent̄ qa pecora dei precepto munda sunt animalia. & tūc i templo dei offerebātur. Dre alijs autem imundis i pecos mitti petierunt qua nullum aīal est immundius porco Unde & porcus dicē quasi spurcus eo q in spurcicijs delectet̄. Sic & demones spurcicijs peccatorum delectantur. Non autem petierunt q in aere mitterentur propter nimiam cupiditatem nocendi hoibus. seq̄t̄ Et ait illis. Jte. ¶ Cris. in ome. Non autem hoc fecit Jhesus quasi a demonibus pſuasus sed multa hīc dispensando. vnum quidem vt mīstruat magnitudinem nocumenta demonum. qui illis hoībo insidiabantur. aliud vt discant omnes qm̄ neq; aduersus porcos audent nisi ipse concesserit Tertium vt ostenderet q grauora illos hoīes opant ēnt q̄z in porcos. nisi essent homies illi inter clamitates diuina prouidentia adiuti Magis em̄ odio habent homines q̄z irrationalia. Per hoc autem manifestum fit quom̄ nullus est qui non patiat̄ diuina puidētia Si autem nō omnes similiter neq; secundum vnum modum & hec etiam prudentie maxima spes est Ado id. q vnicuiq; expedit prouidentia ostendit̄ Cū p dictis autem & aliud ex hoc discimus qm̄ non cōmuniter oīm prouidet solū sz singulariter vnūscuiusq; quod in demoniacis hijs aliquis aspicit manifeste. Qui olim suffocati essent. nisi diuina procuratione potati essēt. Propterea etiam accessit abire i gregē porcorum vt qui regiones habitabant illas discāt eius virtutem. Ubi. n. nullus eū cognouerat fulgē faciebant miracula. vt eos in sue dnīcatus cognitionem traheret. ¶ Iero. Non ergo vt concederz saluatoz demonibus qđ petebant. dixit. Jte sed vt per infectiōem porcoz hominibus solutis occasio preberet̄ sequēdi Et illi exeuntes scilicet ab hominibus. abierunt i porcos. & ecce magno impetu abijt tot⁹ grex preceps i mare. & mortui sunt in aquis. Erubescat Manicheus si de eadem substātia & ex eadem origīe hoīm bestiarūq; sunt animē. quomodo ob vnius hominis vel duorum salutem. duo milia porcorum suffocantur ¶ Cris in omelia. Deo autem porcos demones occiderunt. quia vbiq; homines in meliorem mittere student & de pditione letant̄. Damni etiam magnitudo augebat eius qđ factum erat famam Nam multis em̄ diuulgabat̄ sez ab hijs qui curati erant. a porcorum dominis & a pastoribus Unde sequitur Pastores autem fugerunt & venientes i ciuitatem nunciauerunt omnia & de hijs qui demonia habuerāt & ecce tota ciuitas exijt obuiam ihesu. Sed cum deceret eos adorare & admiran virtutem. emittebāt eum a se. unde sequēt̄ Et viso eo rogabant eum ut transiret a finibus eoz. Jntuere aūt & xpi māsuetudinē post virtutem. Quia em̄ beneficia adepti abigebant eum non restiterūt. sed recesserūt. Et eos qui indignos se nūciauerunt eius doctrina. dereliquit dās eis doctores liberatos a demonibus & porcorum pastores. ¶ Iero. Vel q rogant vt trāseat fines eoz non de supbia hoc faciunt sed de humilitate qua se indignos domini presencia iudicabant Sicut & Petrus ait Exi a me domine qua vir peccatoz sum. ¶ Rabanus. Interpretatur aūt Gerazа. colonū ejiciens vel aduena principiās hoc est gentilitas que dyabolum a se iecit. Et que prius lōge. modo facta est prope. post resurrectionem visitata a xpo p predicatores ¶ Ambro. sup lucam Duo q demoniad figuram populi gentilis accipiunt. quoniam cum tres filios Noe genuit Cam Sem Japhet Sem em̄ familia i possessionē acepta alias ascita e dei. ex duobus autem alijs nationum populi pullularūt ¶ Oglanus. Unde extra vrbem id est extra legis & prophetaz synagogam duos homines i monumētis demones detinebant. duaz scilicet gentium origines mera defunctoz sedes & mortuoz reliquias obsederant efficaces pretereuntibus viam vite presentis infestam. ¶ Rabanus. vel non imerito i monumentis illos habitasse significant. quid em̄ aliud sunt corpa pfidorum nisi quedam defunctoz sepulcra. in quibus non dei sermo. sed anima peccatis morte recludit. Dicit autem ita vt nemo possit eransire per viam illam. quia ante aduentum saluatoris in via gentilitas fuit. vel p duos iudeos & gētes accipe. qui non habitabāt in domo. & in conscientia sua non requiescebant In monumentis manebāt. & in opibus mortuis delectabant̄. nec sinūt p viam fidei quā viam iudei impugnāt aliquē transire ¶ Oglanus. Decursus autem eoz concurrentiū ad salutem voluntas indicat̄. videntes autem demones non sibi iam locum in gentibus dereliqui vt putatur habitare se in hereticas deprecant̄. quibus occupatis in mare id est cupiditatem secularē demonū precipitant̄ instinctu. cum reliquaz gentium infidelitate moriuntur. vel porci sunt qui luculētis delectāt̄ in actibus Nā nisi quis porci more vixerit. non in eum dyaboli accipient potestatem. aut ad probandū tantum non ad poenam accipient. Quod autem in stagnum precipitati sunt porci. significat etiam q liberato populo gentiū a dominatione demonū i abditis agunt sacrilegos mentis suos qui xpo credere noluerunt. ceca & profunda curiositate submersi. Qđ autem pastores porcoz fugientes ista nūciant significat quod dā etā primates impioz quāq; xpiamā legem fugiant potentiam, tñ xpi stupendo predicare non cessant. Qđ autez magno timore pcussi rogāt vt ab eis discedat. significat multitudinē vetusta sua vita delectarī honorare deū se nolle pati xpiamā legem dū dicūt. q eā implere nō possunt. vel vrbs illa iudaia populi habuit speciē que xpi operibus audiens. domino suo obuiam pergit. prohibens ne fines suos. vrbemq; ingeret. neq; em̄ euāgelia recipit-

Capitulū nonum.

Et ascendens in naviculā trāsfretauit & venit in ciuitatē suam Et ecce offerebāt ei paliticū iacētē in lecto. videns aūt ihesus fidem illorū dixit paletico cōfide fili dimittūt tibi peccata tua Et ecce q̄dā de scribis dixerūt intra se. hic blasphemat Et cū vidissēt ihesus cogitacones eorū dixit Vt q̄d cogitatis mala in cordibus vēris Quid est facilius dicere. dimittūt tibi peccata tua an dicere. surge et ābula Vt aūt sciatis q̄ a filius hominis hz potestatē dimittēdi peccata. tūc ait paletico Surge tolle lectū tuū & vade in domū tuam Et surrexit & abyt in domū suā Videtes aūt ēre timuerūt & glorificauerūt deū q̄ dedit potestatē talē hominib

¶ Cnſ. in ome. Non sinauit supi⁹ xp̄s suaz virtutem per doctrinā q̄n docuit eos vt ponitacem hīs per lepro sum quādo dixit volo mundare p centurionē qui dixit Dic verbo & sanabitur puer meus per mare. q̄ vbo refrenauit Per demōes qui eum ꝓhebantur. Nic autē rursus alio maioꝛi modo mimicos eius cogit confiteri eē litatem bonoꝛis ad paterem Vnd̄ ad hoc ostēdendum subditur Et ascendens i naviculaz transfretauit & venit ciui. suam Plangium autem inerans peratione qui pede mare poterat ptransire nō emm semp mirabilia volebat facere. ne mcarnationis noceat rationi.

¶ Iohs epūs Creatoꝛ autem rex orbis terre dīn̄ postea q̄z se ꝓpter nos nostra angustiauit in carne cepit habere humanam patriam. cepit amicos habere eos qui eum ꝓsequebant. ad hoc esse eius parentes habere cepit parentum omnium ipse parens. ad hoc habēt ut caritas q̄s dispersorat merito.

¶ Orisos. in homelia. Ciuitatem autem suam hic capharnaum dicit. alia enī eū suscepit nascētem. s. Bethleē. alia eū nutriuit. s. nazareth. alia ad būit puerū bitātē. s. capharnaū.

¶ Aug⁹ de cō. euāge. Vel aliē q̄ Matheus hic scribit de ciuitate dīni Marcus aūt de Chapharnaum differūt solueē si Matheꝰ Nazareth nominaret Nūc vero cū possent ipsa Galilea dicit ciuitas Christi q̄a in Galilea erat nazareth sic in vniū sui regnū Romanū in me ciuitatibus cōstitutum dicitur modo Romana ciuitas. q̄s dubitauerit vt ueniens in Galileā dominꝰ recte dicereē venisse i ciuitatē suā in q̄cunq̄ esset oppido Galilee ꝓprium q̄a & ipsa capharnaū excellebat in galilea. vt cāq̄ metropol habēē

¶ Hero⁹. vel ciuitatē eiꝰ Ihō aliam intelligam⁹ q̄z nazareth. vnd̄ & nazarenꝰ appellatus est

¶ Aug. de cō. euan. Et sm hoc dicemꝰ Matheus

pēmisisse q̄ gesta sit. postea q̄z ihs venit i ciuitatē suā donec veniret Capharnaū Et hoc adiuuat sequens palitico sic i mētis ita facīt pēmittēdo mentes q̄z h cōtinuo segē q̄d sine vlla [illegible] cione fu biūgūt Et hoc modo h subdit Et ecce offerebāt ei paliticū iacētem in lecto

¶ Cnſ. i ome. Pro litico aūt h alē est pē eū qui in ipse ponē in natatoꝛijs iacebat. h aūt in capharnaū Et ille mult cabat. h aūt hēbat eos qui sui curā hēbant & ponētes eū attulerē

¶ Hero. Obtulerē aūt eū cētem in lecto. quia ipe mgredi nō valebat

¶ Cnſ. in ome. Ihō aūt vbiq̄ ab egris solū q̄nt fide pauci insanit. vel alē ab egritudine in excessu furoꝛis mētis. vnde & h subdit videns autem ihs fidem illoꝝ.

¶ Hieronimus Non eius qui offerebant. sz eoꝝ q̄ offebāt

¶ Cnſ. i ome. q̄a igit tāta clitis fidē mōstrat & ipe sua veritē cū oī potestate solui peccata. vnde segē. Dixit paletico Cōfide fili. remittuntur tibi peccata. Iohannes epūs Quantum valet apud deū fides ꝓpria apud quē sic valuit alienā ime⁹ & extra sanauit hoiez Audit veniā & tacet paliticus. nec vllā respōdet gratiā q̄ plus corporis q̄ anime tendebat ad curā. Dento ergo christ⁹ ei⁹ rēcū recepit fidem nō verecundia iacētis

¶ Cnſ. Dic erat magna fides eoꝝ huiꝰ infirmi. nō emm gloriset se submittit. vt alius euāgelista dicit ꝓtinus credens

¶ Beo. O mira humilitas. despectis & debilitatis totis mēbroꝝ compagibus dissolutis filiū vocat qui sacerdotes nō dignabanē attingē. aut erat ide filius qua dimittunt ei peccata sua ubi dat nobis intelligi ea ꝓpter peccata plerasq̄ euenire corporū infirmitates. Et idarco fortasse prius dimittūt peccata ut sic debilitatis ablatus sanitas restituat

¶ Cnſ. Scribe aūt diffamare volentes. eā nolēs fieri claream q̄d factū est Eoꝝ enim emulacōe ad ignominionem vsus est xp̄s. h eni est suspitabūdanga aliquid pendē q̄ sua p mimicos maiestate. vñ segē Et ecce q̄dam de scribis dixerē intra se. hic blasphemat

¶ Hero. Legimus i ꝓpheta ego sū q̄ deleo oīa iniquitates tuas Cōsequēē ergo scribe q̄s homiē putabāt & vba dei nō intelligebāt arguit eū de blasphemie Videns aūt cogitacōes eoꝝ ostēdit se deum q̄ potest cordis occulta cognoscere & q̄a medius cēs loquē Eadem potentia q̄ cogitaciones vīas videt possit & hoiēs delicta dimittere Et vobis intelligite quid paliticus cōsequē Cū sequē Et ecce videret Videlicet cogitaciones eoꝝ dixit. vt ad cogitatis mala in cordibus vestris

¶ Cnſ. in ome. Ihō ꝓpter eoꝝ destruxit suspicōem qua scilicet cogitabāt eum ꝓdicta dixisse vt deum Sic eni nō esset equalis deo patri oportebat eū dicere longe sū ab hac posse sez dimittendi peccata Nūc aūt cōfirmauit hoc voce & miracli ostēsione. vnde subdit Quid est facilius dicere Dimittūt tibi peccata tua. an dicere surge & ambula Quāco quid anima corpe pocius est ei peccatum dimittere maius est q̄z corpus sanare q̄a illud quid nō manifestū. h aūt manifestū facere nō q̄ē manifestū. vt dmōstret maius & nō manifestū

¶ Hiero. Verum cū [illegible] luis nouerat qui [illegible] tam ille qui surgere [illegible] poterant approbare [illegible] corpus & anime [illegible] & facere multa [illegible] vt probetur spiritus [illegible] qm filius hominis [illegible] di peccata

¶ Cnſ. [illegible] non dicit. Dimittūt [illegible] sistebant. alioquin [illegible] q̄ filius hominis [illegible] Et vt ostendat se [illegible] hominis indigere [illegible] qm habet.

¶ Ori. [illegible] esse xp̄i vel euāg [illegible] Ihū dubitabant [illegible] ans qm filius hominis [illegible] Si autem xp̄s [illegible] velligetur. vos [illegible] sed vt sciatis qm [illegible] pfecta est. sed subdicit Et [illegible] Episcopus De [illegible] bano sanitatis. [illegible] fide curatus. mon [illegible] in omē. Hoc aūt [illegible] tasia eē q̄s facīt [illegible] dam subdicit. Et [illegible] tamē astantes ho [illegible] sequitur Videntes [illegible] cauerunt deum q̄ [illegible] Si enim bene cog [illegible] filius dei erat. [illegible] oībus hominibus [illegible] Pistice aūt a [illegible] uertatur Pro dimittit [illegible] mittowit p natu [illegible] pus. Non aūt xp̄s [illegible] sine celesti guber [illegible] pelegus ad celestia

¶ Mysta. In pal [illegible] tur medenda. hic [illegible] h filiꝰ nūcupat [illegible] q̄ lex laxare nō [illegible] mde uireuerem [illegible] lectuli infirmitate

¶ Hiero. Iuxta [illegible] nicēs i corpe suo [illegible] domino offerē [illegible] salutis ꝓcatozes [illegible] clauda vestigia [illegible] Sunt igitur [illegible] ad supioza engā [illegible] te tozpentem. [illegible] insipientium vo [illegible] aternus fidem. q [illegible] luntatem cum [illegible] banus Surgē [illegible] abstralere. Red

¶ Vero. Verum em̄ sint paliticꝰ peccata dimissa solus nouerat qui dimittebat Surgē autē ꝛ ābulāē tam ille qui surgebat q̄z hꝰ qui surgentem videbant poterant approbare. quāq̄z eiusdem virtutis sit ꝛ corpis ꝛ amme vicia dimittere Interdicere autē ꝛ facere multa distācia est. Fit ergo carnale signū vt probetur spiritale. vnde sequē Vt autem sciatis q̄m filius hom̄is habet potestatem in terra dimittendi peccata ¶ Cnf. i omel. Supra quidem paliticꝰ non dixit. Dimittō tibi peccata qua vero scribe re sistebant. alioꝛem suam potentiam demōstrat dicēs q̄ filius hom̄is habet potestatem dimittendi peccata Et vt ostendat se patrem equalem. non dixit q̄ filius hom̄is indiget aliquo ad dimittendum peccata. sed q̄m habet. ¶ Ilo. Hec autem verba vt sciatis p̄ns esse xp̄i vel euāgeliste. quasi euangelista diceret. Ipsi dubitabant eum peccata dimittere. sed vt sciatis q̄m filius hom̄is habet potestatem ait paralitico Si autem xp̄s dicatur pronūciasse hec verba sic intelligetur. vos dubitatis me posse peccata dimittē sed vt sciatis q̄m filiꝰ hom̄is. ꝛc Que quidem o3o impfecta est. sed subditur actus loco consequēs. cum dicit Tūc ait paliticō Surge ꝛ tolle lectum ¶ Io. Episcopus Vt q̄d fuit testimoniū infirmitatis sit probatio sanitatis. Et vade in domū tuam. ne p̄siana fide curatus. monanis in pfidia iudeoꝛum. ¶ Cnf. in omel. Hoc aūt precepit vt non estimetur phantasia eē q̄d factū ē Unde ad veritatem facti ostendē dam subdit. Et surrexit ꝛ abijt in domū suam. ſ tamē astantes hom̄es adhuc deoꝛsum trahunt. vnd̄ sequitur Videntes autem turbe timuerunt ꝛ glorificauerunt deum qui dedit talem potestatem hom̄ibꝰ Si enim bene cognouissent apud se. cognouissēt quia filius dei erat. Interim em̄ nō paruū erat estimare oīb hom̄ibus maioꝛē ꝛ a deo venire. ¶ Hilar. Paralitica aūt a iudea repudiatus i auctoꝛitatem suā reuertitur Ecclesia ciuitas fidelium plebs est In hanc gē mersuit p̄ naufragium ecclesiam vectus ¶ Iob. episcopus. Non aūt xp̄s indiget naui. sed nauis xp̄o. quia sine celesti gubernatione. nauis ecclie p̄ mundanuz pelagus ad celestem portum non valet peruenire.

¶ Hila. In paliticō aūt gentium vniuersitas offertur medenda. hic itaq̄ angelis ministrādus offertur ꝟ filiꝰ nūcupatē q̄a dei opꝰ ē huic remittūē aie pcta q̄ lex laxare nō poterat. Fides em̄ sola iustificat. Deinde virtutem resurrectionis ostendit cum sub tectōe lectuli infirmitatem corpibus docuit defuturam. ¶ Hiero. Iuxta tropologiam aūt interdum anima incta i corpe suo deuotaꝰ dissolutus a pfecto doctore domino offerē curanda. vnusquisq̄ em̄ eger petende salutis p̄ceptoꝛes debet adhibere p̄ quos actuū nr̄oꝝ claudā vestigia verbi celestis remedio reformentē. Sunt igitur monitoꝛes mentis qui aīm hominis ad sapiꝛa erḡāt quāuis exteriꝛis corpis debilitate torpentem. ¶ Io. epus. Dominus aūt i hoc seculo insipientium voluntates non quert. sed respicit ad alterius fidem. ſa nec medicus lāguētiū respicit voluntatem cum contraria requirat infirmus ¶ Habuit. Surgē aūt ē aīmā a carnalibus desideꝛijs abstrahere. Lectum tollere est ecarnā a terrenis desideꝛijs ad voluntatem spūs attollere. Domū ire ad paradisum redire. vel ad internam sui custodiā. ne iterum peccet ¶ Gregoꝛ. xiij. moral. vel p lectum voluptas coꝛpis designatē. Iubet itaq̄ vt hoc sanus portet vbi infirmꝰ iacuerat. Quia omnis q̄ adhuc vicijs delectatē. infirmus iacet i uoluptatibus carnis sed sanatus hoc portat. qua eiusdem carnis contumelias postmodum tolerat. q̄ motus pnꝰ desideꝛijs requiescebat. ¶ Hilarius. Videntes aūt ēt timuerūt. magni em̄ timoꝛis res ē. si dimissus a xp̄o peccatis i mortem resoluit. quia nullus ē i domū eternā reditus. si cui indulta non fuerit venia delictoꝛum. Cessante autem timoꝛe honoꝛ deo reddit q̄ potestat hom̄ibus hac vita data sit p verbum eius ꝛ peccatoꝛum remissionis ꝛ coꝛpum resurrectionis ꝛ reuersionis in celum.

Et cum transiret ihesus inde vidit hominē sedentē in teloneo Mathēū nomine ꝛ ait illi Sequere me ꝛ surgēs secutus est eum Et factum est discumbente eo in domo. ecce multi publicāi ꝛ peccatoꝛes venientes discūbebāt cū Jhesu ꝛ discipulis eius Et videntes pharisei. dicebant discipulis eius. Quare cum publicanis ꝛ peccatoribus manducat magister vester At Jhesus audiēs ait Non ē opus valentibus medicus sed male habentibus. Euntes autē discite quid est. misericordiam volo ꝛ non sacrificium Nō em̄ vēi vocare iustos sed peccatoꝛes.

¶ Cnf. in omel. Cū xp̄o sedisset miraculū non p̄mansit in eodem loco ne iudeoꝛum zelū accenderet ampliꝰ em̄ Hoc ꝛ nos faciamus non obstinate obsistentes eis qui īsidiāē vī dicitur Et cum transiret inde ihesus sciens a loco vbi miraculum fecerat vidit hominē sedentem i telo. Mat. ¶ Hieronimꝰ. Ceteri euangeliste propter verecundiam ꝛ honoꝛez Mathei noluerunt eū nomine appellare vulgato ſ dixerunt Alteri. duplici em̄ vocabulo fuit. Ipse autem Mathēus sm illud Salomonis Justus accusatoꝛ est sui mathēum se ꝛ publicanū nominat vt ostendat legentibꝰ nullum debere salutem desperare. sed ad meliora p̄uersus sit cū ipse de publicano i apostolum sit repente mutatus ¶ Ilo. Dicit aūt sedentem in telonio. i domo vbi vectigalia gregantur. Erat. n. telonarius dictus a telon grece quod est vectigal.

¶ Cnf. in omel. Per hoc ergo monstrat vocātis virtutem q̄m non desistēem a periculoso officio exime dēs ipsum euulsit malis. sicut ꝛ Paulum adhuc m lamentem Et ideo sequē. Et ait illi Sequere me. Sicut vidisti vocantis virtutez. ita addisce vocati obediēciam. Neq; em̄ resistit neq; domū abire rogauit ꝛ suis hoc ꝓmunicare. ¶ Remig. Quāna etā picula q̄ a principio accidere poterāt ꝓpter

dum officij sui rationes imperfectas reliquit Unde se quitur. Et surgens secutus e eu. & qa terrea lucra deseruit. ido iure factus e dnicoz talentoz dispensa tor. ¶ Hero. Arguit aut in hoc loco Porphirius & Julianus Augustus Vel imperitiam historia mentientis. vel stultitiaz eoz qui statim secuti sunt saluatorem. q irrationabiliter quelibet vocatim hominem sint secuti. cu tanta virtutes. tantaqz signa pcesserit. que apostos anteqz crederet. uidisse no dubiu e. certe fulgor ipe & maiestas diuinitatis occulte que etiam in facie refulgebat humana videntes ad se trahere poterat i pmo aspectu Si em ex magnete lapide hoc esse nos dr vt ferru trahat. quanto magis dns oim creaturaz ad se trahere poterat qs volebat ¶ Cnf. i omelia Sed cur no cu petro & iohe & alijs eum vocauit. qm unus adhuc dispositus erat. s; p mlta miracula & mlta xpi fama. qm apostole eu ad obediendu sciuit. q intima cordis nouit. ¶ Aug. de con. euāge. Vel probabilius videt. qbet pternissa recordatio Mat. ememorat. qa au ymone habitu in monte credendum e vocatu esse matheu. In eo quippe monte tuc lucas ememorat. xp electos. qa & apostos noiat ¶ Ilo. Pactis em vocatione sua refert inter miracula. Magnu em miraculu fuit. q publicanus fact e apostos ¶ Cnf. i omel. Quo e autem q de alijs apostolis nob no dr. qualiter & quo iure vocati. nisi de petro & andrea & iacobo & iohe & matheo. Hij enim maxie erat i meditemento & humilitate studijs. neq em telonei officio e aliqd deterius neq piscatione uilius ¶ Ilo. Cogruu aut celestis beneficij vicez impendens Mat. xpo magnu conuiuiu i domo sua parauit vt illi ymolaret sua temporalia a quo expectabat perpetua bona. Dn sequit Et factu e discubente eo i domo ¶ Aug. de con. euan. Nic matheus n expressit i cuius domo discubebat ihs. vnde posset uideri no hoc ex ordine subiunxisse. s; qd alio tempe factum e. recordat. interposuisse. nisi marcus & lucas qui hoc omnio silet nazarenu manifestarēt in domo leui hoc e matthei discubuisse ihm ¶ Cnf. i omel. Honoratus aut matheus ingressu xpi in domu eius omnes publicanos qui erat eiusdem artis vocauit. Unde sequit. Ecce multi publicani & peccatores venientes discubebat cu ihu & discipuli eius. ¶ Ilo. Publicani em vocat qui publicas negocijs implicat. que sine peccato uix aut nuqz pnt tractari. & pulex fuit pcipuu qa qui apostolus & doctor gentiu erat futur i prima sua quersione peccantiu gregi post se trahit ad salutem Et ve ia ptiperet exemplo. qd ptipere debebat & verbo ¶ Hero. Herculli mos hos dicat fuisse ethnicos dicente scriptura. Non erit vectigal pedens ex israel. q. matheus no fuerit iudeus. Dns aut no contuat cu ethnicis. cu io maxie caueret ne legem solue videret. qui & discipulis precepit. In viam gentiu ne abieritis Diuitat aut publicanu a peccatis ad meliora pduxit. locu muenisse penitentie. & ob id etia ipsi no desperat salutem ¶ Cnf. i omel. vnde Accesserunt ad redemptore nrm & nololu ad colloquendu. s; etia ad discipulatu recepti fuit. nololu deputatis aut curatis aut arguentis inimicos. sedetia pue sedentes emendabat multoties eos q male dispositi erat. p hoc docens nos qm

omne tempo & omne opo pe nobis tribuere vitalem Hoc aut videntes phansei indignati sut de quibus subdit. Et uidentes phansei dicebat discipulis eius Quare cu publicanis & peccatoribus manducat magister vester Notandu q cu discipuli ihu sint percare xpm alloquuntur dicentes. Ecce discipuli tui faciunt qd non licet facere in sabbato. hic apud discipulos xpo detrahunt. que ois malignantiu erat voluntatum separare a doctoze corda discipuloz ¶ Rabanus. Duplici aut errore tenebant. qa & se arbitrabant qui superbie fastu a iustitia longe distarent. & eos criminabant multos qui religiosa peccatis iustitie appinquabat ¶ Aug. de con. eiu Lucas aut aliquanto differentius hoc videt ememorasse fm quē phansei dicut discipuli. Quare cu publicanis & peccatoribus manducatis & bibitis xpo & discipulis obiectu insinuans. s; cu discipuli dicebat magis obiectabat que sectatoz imitabant. vna e gra & eam melioz insinuata. quanto abundantiz vt manifestate mutata ¶ Leo. neq vo i pctis uigo gratie venit ad ihm. vt phansei & scribe murmurando ipsa mentia agentes. qd & sequentes hmo dn significauit sequit At ihs audiens ait Ilo e opus valentis medicus s; male hntibus ¶ Raba. Seipm medicu dat q miro medicandi gne. quia per mdacia nra vulnera eius e vt vulnus peccatoz nroz sanaret. Omnes quidem eos appellat qui sua volentes statuere iustitiam dei iustitie subiecti no sut Male hntes est vtique q sue fragilitatis pscia deuicti. nec p legem iustificari. penitendo se submittut gre dn. ¶ Cnf. i ome Postqz aut a ymnibo opimentis est allocutus e alloquit eos ex scripturis cu dicit Euntes autem discite quid e. misericordia volo & no sacrificiu ¶ Hero. De ppheta scz Osee sumes ultimum flagillat scribas & phariseos qui mstos se ostentant peccatoz & publicanoz ptoria declinabant ¶ Cnf i omel. Ipse dicat. cur accusatis me quoniam peccatores corrigo. Ergo & deum pfem ex hoc meum facit em ille vult peccatoz emendationem. ita & ego. ihs ostendit nonsolu no esse phibitu qd mulcabant. s; fm legem maius esse sacrificio. Non em dixit. misericordia volo & sacrificiu. s; hoc munus ie aut nec ¶ Ilo. no em despicit de sacrificiu s; sacrificiu sine misericordia. Faciebat aut phisei sepe sacrificia i templo ut isti apparerent coram populo. s; non exercebant misericordie opa. i quibo pfect ia iustitia ¶ Raba. Ipse monet ieaqz eos vt p opa misericordie subueniat fragilitate nemine pmia requrat & no pemptus pauperi necessitatibo p oblatione se sacrificioz deo placere dat. Pn die Euntes. s. a temeritate stulte arrogantie ad diligentiore semp & sancte meditatoz q misericordiam maxie ymedat. vnde & suu de misericordia exemplu eis ppont dices. no em vt vocare iustos sed peccatores ¶ Aug. de con. euan. Lucas addidit n pretia qbo explanandum sententiam valet ne q peccatores ob hoc ipm q peccatores sut. diligi arbitret a xpo cu & illa sit ridiculo de egrotis bis iussus q velit de uocando peccatores taqz medicu egros ut ab infirmitate taqz ab egritudie salui fiat qd fit p

Cum accesser
eum discipuli i
dicentes. Qua
& pharisei ieiu
frequenter. d
autem tui no
Et ait illis J
Nunquid pos
sponsi lugere.
diu cuz illis est
veniet autem
auferetur ab e
sus & tunc ieiu
Nemo autez i
cōmissuram pa
dis in vestime
tus Tollit em
tudinem eius
mēto et peioz
fit. Neqz mitt
nouum in vtre
res. alioquin v
vtres. & vinu
ditur. & vtres
Sed vinum n

¶ Glan⁹ Omnibus aũt xp̃s venerat. qũo ergo nõ se iustis venisse dicit. Erant ergo q̃bus necesse non erat. ve venire. sed nemo iustus ex lege est. ostendit ergo immem iustitie iactantiam quia sacrificijs infirmis ad salutem misericordia erat vtilis in lege posita necessaria ¶ Cris. i omelia. Vnd̃ hij romice videtur ad eos loquẽs. sicut cum dicẽ. Eccetiam Adam factus ẽ quasi vnus ex nobis Quoniam eĩ nullus iustus erat in terra paulus significat dicens. Omnes peccauerunt. & egent gloria dei. In ih aũt & illos mingit aut qui vocati erant. quasi. d. tm renuo abominare peccatores qui p̃ter eos solos ad uem ¶ Raba. Vel q̃a q̃ iusti erã sicut Matthamael & Johannes baptista non erant ad penitentiam mutandi. Vel non veni vocare iustos falsos qui de iustitia sua gloriãt ve pharisęos. sed illos qui se peccatores recognoscunt Per matheum aũt & publicanorum vocationẽ fides gentium exprimit. que p̃ mundi lucris inhiabant & nunc spiritaliter cum dño reficiunt Per superbiam pharisęor. inuidia iudeor. de salute gentium. Vel matheus significat hominem terrenis lucris inhiantem quẽ videt Ihesus dũ oculo misericordie respicit. Operte⁹ em̃ i tẽpt̃ donat⁹. ieiunium autem assumpt⁹ Demens aũt a massa potior assumit & gr̃a dei ecclesie donat. Et ait illi Ihesus. Sequere me. vel p predicationẽ vel p scripture admonitionẽ. vel p interiorem inspirationem.

¶ Volo. Cum de cõmixtione peccatorum & de papatione respondisset eis de cõmestione eum aggrediunt. vnde dicitur Tũc accesserunt ad eum discipuli Johannis dicẽtes Quare nos & pha. ieiunamus frequenter. discipuli autem tui non ieiunãt

Tunc accesserunt ad eum discipuli iohãnis dicentes. Quare nos & pharisei ieiunamus frequenter. discipuli autem tui nõ ieiunãt Et ait illis Ihesus. Nunquid possunt filij sponsi lugere. quamdiu cum illis est sponsus venit autem dies cũ auferetur ab eis sponsus & tunc ieiunabũt Nemo autem immittit cõmissuram panni rudis in vestimentũ vetus Tollit enim plenitudinem eius a vestimento et peior scissura fit. Neq; mittũt vinũ nouum in vtres veteres. alioquin rumpũt vtres. & vinum effunditur. & vtres pereũt Sed vinum nouum in vtres nouos mittitur & ambo conseruant.

¶ Rabanus. Johannes enim vinum et Siceram non bibit q̃ abstinentie meritum auget. cui nulla ẽ potentia nature Dominus autem qui peccata potest condonare cur a peccatoribus mãducantibus declinaret quos abstinentibus poterat facere iustiores. ieiunat autem xp̃s. ne preceptum declines. Mandducat autem cum peccatoribus ve gr̃am & potestatẽ intelligas ¶ Aug⁹. de cõcor. euã. Sed cum Matheus tantum discipulos Johannis hoc dixisse perhibebat. verba que apud marcum leguntur magis iudicat alios hoc dixisse. De alijs. i. comunas de discipulis Joh. & phariseis. q̃d Lucas euidenter⁹ expressit. qui alios de alijs dixisse narrauit Vnde ergo matheus dicit Tunc accesserunt ad eum discipuli Jo. nisi quia & ipsi aderant. & omnes certatim ut quisq; poterat. h̃ obiecerunt ¶ Cris. in ome. vel Lucas dicit q̃ pharisei hoc dixerũt. hic aũt dicit q̃ discipuli iohannis q̃a pharisei illos secũa ceperũt ad diẽdũ q̃ postea in Herodiana fecerunt. Sed considerãdum q̃ q̃ pro extraneis sicut pro publicanis sermo erat ut eorum turbatam mitiget animã vehementius ipro banes inculauit. vbi autem discipulos suos adhuc cum mansuetudine respondet. vnd̃ sequit Et ait illi ihesus Nunquid possunt filij sponsi lugere quãdiu cum illis est sponsus. Primo quidem seipsum medicum vocauerat. hic autem sponsum i memoriam reducens verba Johannis que dixit. Qui habet spõsam sponsus est. ¶ Iero. Sponsus xp̃s est. sponsa autem ecclesia. De hoc spirituali connubio Apostoli sunt creati qui lugere non possunt quãdu sponsã i thalamo vident. & sciunt sponsum esse cum sponsa. Quãdo vero transierunt nuptie & passionis ac resurrectionis tempus aduenerit tunc sponsi filij ieiunabunt Et hoc ẽ q̃ subdit. Venient aũt dies. quãdo auferetur ab eis sponsus. & tunc ieiunabũt ¶ Cris. in omelia. Quod autem dicit tale est. gaudij ẽ presens tempus & letitie nõ ergo introducenda sunt tristitia. Enim ieiunium triste ẽ non naturaliter. sz illi qui imbecillius adhuc depositi sunt. h̃is em̃ qui sapiẽtiam contemplari desiderant. delectabile ẽ. vnde sm opinionem illorum hoc dixit. Per hoc autem mõstrat q̃ nõ gule erat. q̃d fiebat sed dispensationis cuiusdam ¶ Iero. Nonnulli aũt putãt idarco p⁹ dies. xl. passionis ieunia debere omitti. licet statim dies penthecostes & spũsãtis aduentus inducat nobis festivitatem Ex huiusmodi occasione testimonij montani⁹ prisca & maximilla etiam post penthecosten faciunt xl. q̃ ablato sponso filij sponsi debẽt ieunare. ecclesie autem consuetudo ad passionem dñi & resurrectionem p̃ hũilitatem carnis venit. vt spiritalis sagine ieunio corporis prepemur ¶ Cris. in omelia. Rursus aũt a cõmunibus exemplis confirmat hunc sermonem cum subdit. Nemo aũt mittit cõmissurã pãni rudis in vestimentum vet⁹. Tollit em̃ plenitudinẽ eius a vestimento & peior scissura fit. Quasi dicẽt nondum effecti sunt fortes mei discipuli. sed adhuc mulca indigent condescensione. nondum sunt p spũm

renouari ¶ Sic aũt dispositis nõ oportet grauedinem
iponere pceptoꝝ ¶ Hoc aĩ dixit regulã dãs suis di-
scipulis · vt discipulos ex umũsq; orbe terraꝝ cũ mã
suecudie suscipiãt ¶ Remig · Estimẽtũ ergo vet⁹
discipulos suos vult intelligi · qui nõdũ erãt p oĩa i
nouatu ¶ Pannũ rudẽ id ẽ nouũ appellat nouam gr̃az
· i · angelicã doctrinã cui⁹ quedã ptcula est ieunĩũ ·
¶ ideo nõ gemebat · vt seniora pcepta ieunĩj illis
cõmitterenẽ ne forte austeritate ieunĩj frãgerẽtur
¶ fidem pderẽt · quã habebãt · Ideo subdit Tollit eĩ
plenitudinẽ a⁹ a vestimento ¶ peior scissura fit
¶ Glo · Qui · Sic · Ido rudis pannus · i · nouus nõ debet
poni i vestimento veteri · qa tollit sepe a vestimento
plenitudinẽ eius · i · pfectionẽ ¶ tunc fit peior scissu-
ra Graue eĩm onus rudi inducũ illud bom qđ prius
merat · sepe destruit · ¶ Remig · Duabo aũt similitu-
dinibo ponit · s · nuptaꝝ ¶ de pãno rudi ¶ de vesti-
mento veteri nũc terciã addit similitudinẽ de vtribo
¶ vino dicẽs · neq; mittũt vinũ nouũ in vteres vete-
res Veteres veteres appellat suos discipulos qui nõ
dum pfecte erãt inuati Vinũ nouũ appellat plenitu-
dinẽ spũssancti ¶ pfunda celestiũ misteriorꝝ que tũc
discipuli ferre nõ poterãt · si post resurrectionẽ utres
nou facti fuerũt ¶ vinũ nouũ receperũt qñ spũssan-
cto repleuit corda eoꝝ · vñ quidã dixerũt Oĩes isti
musto plen sunt · ¶ Cri · i omel · Nunc ¶ nos cãm
docuit humilitatẽ ipoꝝ ¶ Hiero · Vel aliter p vestim̃
ta vet⁹ ¶ veres veteres debem⁹ intelligere scribas
¶ phĩseos · pecula vestimẽta nou ¶ vinũ nouũ sunt
pceptа euãgelica sentenda q̃ nõ pñt sustinere inde-
ne maior scissura fiat · Tale qđ ¶ galathe facere cu-
piebant · vt cũ euangelio legis pceptа miscerẽ ¶ in
veribo veterib⁹ mitterẽt vinũ nouũ · Sermo igitur
euãgelicus aplis potus q̃s scribis ¶ phĩseis ẽ infũ-
dendus qui maiorũ traditionib⁹ dpraua sinceritatẽ
pceptoꝝ xpi nõ poterãt custodire · ¶ Glosa · Per ĥ
ergo signficat q̃ apli nõ erãt i veteribo obduracis
detinendi · qa oportebat gr̃e nouitate perfundi ·
¶ Aug · in ser · de quadra · vel aliter Dis q̃ recte ieu-
nat aut aĩam suã i gemitu oroĩs ¶ castigatiõe cor-
poris humiliat · aut ab illecebra carnali · spiritalis sa-
pientie delectatiõe suspendit · De vtroq; aũt ieunĩo
gr̃e dñs hic respondet Nã de pmo qđ hz aie humili
ationẽ dic · Nõ pñt filij sponsi lugere · De illo qui hz
epulũ mẽtis osequẽtes loquit⁹ ẽ dicẽs Nemo mittit
cõmissurã pãni rudis · Deinde quia sponsus ablat⁹
vtiq; nobis ẽ · lugend⁹ ẽ Et recte lugemus si flagra-
mus desiderio eius Beati quibo licuit cũ ame pati
onẽ tunc hr̃e pñem · Interrogare sicut vellent · au-
dire sicut deberẽt · Illos dies cõcupierũt videre pa-
trem ante aduentũ eius · neq; viderũt qa i alia dispẽ
satane sunt ordinati p q̃s venturus annũciarẽt · nõ
a quibo veniẽs audirẽt · In nob aũt illud impletum
est qđ ipe dicat · veniẽt dies qñ desiderabitis videre
vnũ de diebo istis · ¶ nõ poteritis Quis ergo hoc nõ
lugebit Quis nõ dicat Fiat fiat mihi lacrime mee
panes die ac nocte dũ dr̃ mihi q̃die vbi ẽ deus tu⁹
Periit ergo apls cupiebat dissolui ¶ esse cũ xpo ·

¶ Aug · de con · euan · Qđ ergo dixit Matheus ¶
gere vbi marcus ¶ lucas dicũt ieunare · significat
de tali ieunio dñm locutũ qđ ptinet ad hũilitatẽ ¶
bulatiõis vt illud aleꝝ quod ptinet ad gaudiũ mẽ
tis in spiritalia suspense ¶ ob hoc alienate a corpo-
ralibus abis posterioribus similitudinibus figu-
ficasse intelligatur id ostendens q̃ arca corpus ex-
pans ¶ ob ueterẽ sensũ habentibo h̃ genus ieunĩj si
ggruat ¶ Hylarius · Dicitur vo q̃ pñs spõse ieu-
nandi necessitatem discipuli nõ esse respõdet · pñs
sue gaudiũ ¶ sacrm sancti ubi edocet · quo nemo
pñte · i · i conspectu mentis xpm habiens ieunĩo
gebit quasi eo carens Ablato autem se ieunaturos
esse dixit · qa oĩa nõ credentes resurrexisse xpm ha-
biturí nõ essent cibum vite In fide enim resurrec-
onis sacrm panis celestis accipit ¶ Hiero⁹ · Vel cum
,ppter peccata a nobis recesserit tunc indicendum
ieunĩũ tunc luctus ẽ recipiendus ¶ Hylarius · Pone
etiam exempla quibus ostendit ihrmicas vestes
peccatoꝝ ¶ aĩas ¶ corpora noue gr̃e sacrm nõ capi-
¶ Raba · Qui aũt dare sine ouerse similitudies di-
dez differũt tamẽ · veste eĩ qua foris ingrimur
bona significat que foris agimus vnũ quo ieiunio
fiamur · feruor ẽ fidei ¶ caritas q̃ ie⁹ reformatur

¶ Crisost · in homel ·

Post sermonem quo
aduersus m̃q; pha-
risei obstruerent
eo q̃ q̃ aduersus ab-
raculũ peccãtũ Ar-
finagogus erat ¶ hi
dus magnus · qui p
ella vnigenita mar-
xĩj · annoꝝ qñ infirm
flos etatis ¶ Dicebat

Hec illo loquente ad
eos · ecce princeps un
us accessit ¶ adorabat
eum dicens Dñe filia
mea modo defuncta est
Sz veni impone manũ
sup eã ¶ viuet. Et sur-
gens ihesꝰ sequbaẽ cũ
¶ discipuli eiꝰ Et ec-
ce mulier q̃ fluxũ san-
guinis patiebaẽ · xii ·
ãnis accessit retro ¶ te-
tigit fimbriã vestimẽti
eiꝰ · dicebat enim intra
se Si tetigero tm̃ vesti-
mẽta eiꝰ · salua ero Et
ihesus cõuersus ¶ vidẽs
eam dixit Cõfide filia
fides tua te saluam fe-
cit. Et salua facta est
mulier ex illa hora

autem fuisset aliquod interuallum · non esset · qui
fieret · quod; narrant Matheꝰ in commune domui
sue · post hoc factum · continuo sequitur de archisi-
gogi filia · Si enim loquente eo de puella nõ
no nuncio · accessit princeps nihil aliud factorum
dorumq; eius interpositum est In narratione au-

Marci. patet locus vbi alia interponi potuerūt. Similiter autem ⁊ Lucas non remisit matheo. Nec enim adunxit. Et ecce vir cui nomē erat Jaīrus &c. nō putauo accipiendum est factū. Sed post illud de conuiuio publicanoꝝ vt narrat matheus dicens. Hec illo loquēte ad eos. Ecce princeps vn⁹. s. Jaīrus archisynagogus accessit ⁊ adorabat eum dicens. Domine filia mea modo defuncta est. Considerandū est autem ne repugnare videatur qđ alij duo euāgeliste motui iam proximā. non eamē moriuam eam dicant vīḡ adeo. vt dicāt venisse postea qui mortuā nūciarent ⁊ ob hoc nō debere vexare magistrum. Intelligendū ē enī breuitatis cā matheum hoc potu⁹ dicere voluisse rogatum dīm ut faceret. qđ ipm fecisse manifestum est. vt scilicet moriuam suscitaret. Verumtamen in nō verba pris de filia sua. sed qđ potissimū est voluntatem. Ita enī desperauerat ut potius vellet eam remanere. nō credens viuā posse inuenire. quā morientem reliquerat. Duo itaq; posuerūt. quod dixerit Jaīrus. Matheus autem qđ voluerit atq; cogitauerit. Hanc si quisq; illorum dubium prem ipsum cōmemorasset dixisse vt nō vexaretur ihesus q puella mortua fuisset. repugnarēt eius cogitationi verba que posuit matheus. Nunc vero nō legitur q suis nūtantibus ille consenserit. Hinc aūt rem p necessariā discimus. nihil i cuiusq; verbis debere inspicere nisi voluntatem cui debent verba seruire. Nec mentiri quenq; si aliis verbis dixerit qđ ille voluerit cuius verba non dicit.

¶ Chrisost. in ome. Vel hoc q princeps dicit ō mortue puelle est augētis calamitatem. Etenī consuetudo ē rogantibus exorare sermōe proprio mala. Et amplius aliquid eo qđ est dicere. vt magis attrahāt eos quibus supplicāt. Vnde subiungit. Sed veni impone manū tuam sup eam ⁊ viuet. vide aūt q⁹ grossiae. Duo enī expetit a xp̄o ⁊ accedere ipsū. ⁊ manū imponere. Hoc etiam Egrus ille Naamam ⁊ a gp̄ha expectabat. Etenim ⁊ visu indigent ⁊ sensibilibus rebus qui grossius dispositi erant. ¶ Remigius. Mirāda ē aūt piet atq; imitanda domini humilitas ⁊ mansuetudo. Nam mox vt rogatus ē. rogantē cepit sequi. vnde subdit. et surgēs ihesus. sequebat eum. Hic subditos ⁊ prelatos pius instruxit. Subditis exemplum obedientie reliquit. Prelatis vero instantiam ⁊ sollicitudinem docendi demonstrauit. vt quotienscūq; audierint aliquē morituū in animas tuas adesse studeāt. sequi. Et cū ibant discipuli eius.

¶ Chrs. in omel. Et marcus quidem ⁊ lucas dicunt quomā tres accepit discipulos. s. Petrum ⁊ Jacobum ⁊ Johannem. Matheum autem nō assumpsit ampliorem ei concupiscentiam immittens. Et qa imperfectus adhuc dispositus erat. pter hoc enī illos honorat vt alij similes illis efficiantur. Sufficiebat enim meritum matheo videre ea que facta sunt circa sanguinis fluxum patientem. de qua subditur. ⁊ ecce mulier que sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis. Accessit retro. ⁊ tetigit fimbriam vestimenti eius. ¶ Hiero. Hec autem mulier sanguine fluens nō in domo. non in vrbe accedit ad dīm. quia iuxta legem vrbibus excludebatur sed i tanere ambulātes domūs vē dum pergit ad aliam. alia curāretur.

¶ Chrs. Ideo aūt non libera propalatione ad xp̄m venit quia verecundabatur pter passionem immundam se existimās. Etenim apud legem multa immūda estimabat eē hec passio. pter hoc latet ⁊ occultatur. ¶ Remigius. In quo laudāda est eius humilitas. quia non ad faciem accessit. sed retro ⁊ indignam se iudicauit pedes domini tāgere. Et non plenitudinem vestimenti tetigit. sed tantūmodo fimbriā. Habuit enī dīs fimbrias iuxta legis preceptum. Pharisei etiā fimbrias habebāt quas magnificabāt in quibus etiam spīas appendebant. Sed fimbrie domini non habebant vulnerare. sed potius sanare. Et ideo sequitur. Dicebat enim intra se. quia si tetigero tantum vestimentum eius. salua ero. In quo fides eius ammiranda est. qua desperās de salute medicorum in quo sua erogauerat. vt marcus dicit. meliorem celestem adesse medicum. ⁊ in eo totam suam intentionem collocauit. Et ideo saluari promeruit. vnde sequitur. Vt ihesus conuersus ⁊ videns eam. dixit. Confide filia. fides tua te saluam fecit. ¶ Rabanus. Quid est qđ eam confidere iussit. que si fidem non haberet salutem ab eo non quereret. sed robur ⁊ perseueranciam fidei ab ea expostulauit. ut ad certam ⁊ verā pueniat salutem. ¶ Chrs. i om. Quia formidulosa erat hec mulier. pter hoc ait. Confide ⁊ filiā eam vocat. qa fides filiā eā fecerat. ¶ Hiero. Nō ait dixit quia fides tua te saluam factura est. sed saluā fecit. In eo enim qđ credidisti iam salua facta es. ¶ Chrs. in omelia. Nondum tamen perfectam de xp̄o opinionem habebat quia nequaq; estimasset eum latere. si xp̄s non dimisit eam latere. non quasi gloriam concupiscens. sed multorum causa. Animo enī soluit timorem mulieris. ne a conscientia pūgat. quasi domū furata. Secundo eam emendat de hoc qđ estimauit se latere. Erat ab omnibus fidem eius ostēdit vt eā emulentur. Ruārto docet in hoc signum q monstrauit se nosse omnia. nō minus eo q fontem sanguinis siccauit. de q sequē. Et salua facta est mulier ex illa hora.

¶ Glo. Intelligēdū ē ex illa hora ex q tetigit fimbriā ex illa hora ex qua ihesus uersus ē ad eā. iā enī salua facta erat. vt alij euāgeliste manifeste ostēdūt ⁊ ex verbis domini perpendi potest. ¶ Hylarius. In quo magna virtutis dominice āmiratio est. cum potestas mera corpus manēs. rebus caducis efficaciam adderet sanitatis ⁊ vsq; in vestium fimbrias operatio diuina procederet. nō enī cōprehensibilis erat deus vt corpe clauderet. Assumptio nāq; corporis non naturam virtutis mutauit. sed ad redemptionem nostrā fragilitatem corpis virt⁹ assumpsit. mistice autem princeps hic lex esse intelligitur que dominū orat. vt plebi quā ipsa xp̄o eius aduentus expectationi predicat nutrierat. vitam mortue reddat.

¶ Rabanus. Vel archisynagogus signat moysen. Et dicit Jaīrus. i illūmans siue illuminat⁹. Quia accepit verba vite dare nobis. ⁊ per hoc cunctos illuminat. Ipse a spiritusancto illuminat⁹. Filia igit archisynagogi. i. ipsa synagoga. velut duodecimo etatis anno. i. tempe pubertatis. postq; spiritalē sobolem o dignare debebat errorum lāgueo prosternata

est Ad hanc principis filiā dum pperat dei verbum vt saluos faceret filios israel sancta ecclia ex gentibus congregata · que ignoga lapsu criminū deplorabat param alīs fide pcepit famulatē · Notandum aūt q dum Archisinagogi filia sit duodēnis · & mulier hec ab annis · xij · sanguis fluxit · eo tempe quo hec nata ē · illa cepit infirmari Una em pene seculi etate · a sinagoga ex patriarchio cepit nasci · & gentiū exterarum natio ydolatrie fedari · Nam fluxus sanguinis biffariam pē intelligi · hoc ē sup ydolatrie pollutione · & sup bīs que carnis & sanguinis delectatōe gerūē Et sic quādiu sinagoga vigiut · laborauit ecclesia · & illoz delicto · salus gentibo facta ē Accedit aūt & tangit dūm ecclesia · cū a p fidem appropinquat ·

Glo · Credidit tetigit · dixit · quia hīs erbo · Fides verbo & opere · eis salus acquirē Rabat · Accedo & aūt retro fiue in vtra hoc q̄ ipse ait · Si quis mihi ministrat · me sequat̄ · Bene q̄ putem dūm i carne nō videns · pactis iā sacris icarnatōis illi⁹ ad agnitōis eius ad grām puenit · vnde & fimbriā vestimenti eius gestat · q̄a cū xp̄m i carne gentilis populus nō vidisset · vba incarnatōis recepit · vestimentū em xp̄i · dicē misteriū incarnatōis eius · quo diuinitas mduta est · Fimbrie vestimēta · vba de icarnatōe eius dependētia · Nō aūt vestē sz fimbriā tangit · q̄a non vidit in carne dūm · sz suscepit p apl̄os incarnatōis verbum Beatus qui vel extremā ptem vbi fide tangit · Nō aūt i vrbe · sz in itinere pgente dño sanatur · vnde apostolo Quia dignos nos iudicatis vita eterna Ecce quertimur ad gētes · Plenitas aūt ex boza dñica ad uentus cepit habere salutem

¶ Et cū venisset ihesus in domum principis & vidisset ibi tibicines. & ēbā tumultuantē di cebat recedite Non ē enim mortua puella sed dormit. Et deridebant eum Et cū ejecta esset turba intrauit & tenuit manum ei⁹ & dixit puella surge & surrexit puella et exijt fama hec in vniuersam terrā illā.

Gloss. Post mulieris emoroisse ei actiōz seqē de mortue suscitatione · vnde dicit Et cū venisset ihesus in domū principis Chrys. in omel. Considerandum ē aūt q pter hoc tardius vadit · & plura loquitur multen curare vt permittat mox puellam · & sic manifesta fiat resurrectionis demonstratio Et sicut i lazaro usq; ad terrā diē mansit Sequitur Et cū vidisset tibianas & turbam tumultuātem q̄ē mortuū dimōstratio Ambros. sup lucam Certe em̄ veteres tibianos ad exhilarandos ludus in mortuis ferebant̄ adhibere Chrys. in omel. Sed Xp̄s tibias vniuersas pellat · parentes autem puelle mirabiliter introduxit ne posset dici q̄ aliter curauit · sed & ante suscitationē puelle · sermone spūs erigit · vnde sequit̄ Dicebat recedite nō est enim mortua puella sed dormit · Rabanus Quasi diceret vobis mortua est · deo autem qui suscitare potest viuit tam in anima q̄z in corpe Chrisostomus Per hoc autem & tumultum mēgis remouit eorum qui aderant & ostendit quoniam facile est a mortuos suscitare · Quod vtique in Lazaro fecit · dicens Lazar⁹ amicus nr̄ dormit Et sīc dicens ñ formidari mortē q̄ · n · & ipse erat moriturus · sed corporibus mistruxit discipulos videre · & virtutē mortem Etenim eo accedente tam mors somn⁹ re

Hoc autem dominō dicente · deridebatur · vndesequitur Et deridebant eū Chrys. i omel. Non autem increpauit derisionem · vt & ipsa derisio · & obtectu vniuersa demonstratio fiant mortis · Quia enim ostendens postq̄z facta sunt miracula · non credunt hominibus antea eos conuincat propriis rationibus · & in Lazaro fecit · cum dixit · vbi posuistis eum · vt qui dixerunt · veni & vide · & quoniam fetet · quadruanus enim est non amplius possimus eum tangere quoniam mortuum suscitauit · Hiero. Non autem erant digni vt viderent misterium resurgentis · q resuscitantem indignis contumelijs irridebant · & sequitur · Et cum ejecta esset turba · intrauit & tenuit manum eius · & surrexit puella Chrys. Non quia aliā supermducens animam · eam suscitauit · sed q exierat · reinduces · & velut ex somno erigens · tuā facit p visū fidei resurrectionis Et nemini ella resuscitata sed & abunde ubertan · vt aliquis gelistē dicunt · ut non videatur fantasma esse quod est factum Sequitur Et exijt fama hec in vniuersam terram illam Glosa Quod ad magnitudinem miraculi pertinet · & ad manifestam veritatē ipsius ne confictum putetur Hilarius · Christus autem dominus domum principis scilicet sinagogē ingreditur · Cui in canticis legis hinn⁹ lectum pertonabat · Hieronimus · Vsq; enim hodie iacet in domo principis mortua · & qui videntur magistri bianes sunt carmē lugubre canentes Turba quoq; iudeorum · non est turba credentium · sed tumultuantium sed cum intrauerit plenitudo gentiū · tūc omnis israel saluus fiet Hilarius · Et autē cum ex lege electionis numerus possit intelligi · tamen expulsa ē q̄z vaq; saluari dñs optauit · sz in hac gestaq; eius resurrectionis nō fuit digna tēpora Theo · Tenuit aūt manum eius · & surrexit puella quia nisi prius mundate fuerint manus indep̄ sanguine plene sunt Sinagoga eorum mortua nō consurget Hilarius · Exeunte autem fama in vniuersam terram illam electionis salus donum christi atq; opera predicantur Rabanus · Mirabiliter autē puella in domo mortua · est anima mortua in corpore Dicit autem q puella dormit quia qui peccant in presenti adhuc per penitentiam resuscitari possunt · Tibianes sunt adulatores qui fouent mortuam Greg · Voces autez turba ejicitur ut puella suscitetur quia nisi prius a secretionibus corporis expellatur secularium multitudo curarum · anima quo mentis oculus iacet mortua · non resurgit Rabanus

In domo autem puella paucis arbitris surgit nisi mis exeat foras. Et Lazarus coram multis qui publica noxa publico eget remedio leuis leuiora secreta potest deleri penitentia

¶ Et transeunte ihesu secuti sunt duo ceci clamantes dicentes. Miserere nobis fili dauid. Cū intrasset domū accesserunt ad eum ceci. Et ait eis ihesus. Tres q hoc possū facere bis. Dicūt ei vtique mine Tūc tetigit oculos eorū dicēs. Secundū fidem vēaz bis Et aperti sunt oculi eorū Et cōminatus illis ihesus dicens videte ne quis sciat autem exeūtes diffamauerunt eum in tota terra

cordiam postulantes quia nomē honoris ergo filiū Dauid dauid originem & mariam & ecclesiam · & testamentum · & discipulos fili dauid Christus videns dñs voluntatem estimet eum pter ad miracula mīstrandum curantur in itinere postq̄z venit in domum · & primū eorū discipulum acceperunt · vnde secuti accesserunt ad eum quia hoc possum bic erudit nos glosa eīm prope erat dominus ratarus · Et tetigit visum non interrogauit · ut fides confiterenē ore · illud Apostoli · Corde Et non pter hoc erant curationes · misericordia solum Deo etiam fidem reducat Quia ei pietas oportet de Credens quoniam dictus qm̄ possum quitur · Dicunt tuo eum vocant ·

Et transeunte inde ihesu secuti sunt eum duo ceci clamantes et dicentes. Miserere nri fili dauid. Cū aūt venisset domū accesserūt ad eum ceci. Et dicit eis ihesus. Creditis q̄ hoc possū facere vobis. Dicūt ei vtiq; domine Tūc tetigit oculos eoz dicēs. Secundū fidem vr̄az fiat vobis Et apti sunt oculi eoz. Et cōminat⁹ est illis ihesus dicēs. Videte ne quis sciat Illi autem exeūtes diffamauerunt eum in tota terra

℣ Hiero. Priori signo de pūpis filia. ⁊ morbosa muliere. consequē ter signum de duobus ceis adungit. vt q̄ ibi mors ⁊ debilitas hic cecitas demonstraret Et ideo dicitur. Et transeunte inde Ihesu scilicet a domo principis secuti sunt eū duo ceci clamantes ⁊ dicē tes. Miserere nr̄i fili dauid. ℣ Chr̄s. Non autem parua hic iudeorum accusatio est. eū hȳ quidem oculis carē tes. ex auditu solo fidē suscipiant. non autem illi habentes visum attestamē miraculis que fiebant Vide autem ⁊ eoz desiderium neq; enim simpliciter accesserunt. sed cū clamore ⁊ nihil aliud q̄ misericordiam postulantes. Filiū autem Dauid vocabāt quia nomē honoris esse videbat ℣ Remigius Recte ergo filiū Dauid vocāt. qua vḡo Maria de stirpe dauid originem duxit. ℣ Hiero. Iudiant Marcion ⁊ manicheus ⁊ ceteri hereti. qui vetus laniant testamentum. ⁊ discant saluatorem appellari filium dauid Si eū non est natus ī carne quomodo vocatur fili⁹ dauid ℣ Chr̄s. Considerandum autem q̄ multos ceos dñs voluit rogatus sanare. vt non aliquis estimet eum ꝓter captandam honoris magnificētiā ad miracula mīstre. ℣ Hiero. Et tamen rogantes ñ curantur in tenere. non transitorie ut putabant sed postq̄ venit in domū illā. accedunt ad eū vt introeāt ⁊ primū eoz discutiē fides. vt sic fidei vere lumen acapiant. vnde sequit Cum autem venisset domum accesserunt ad eum ceci ⁊ dixit eis Ybus Creditis quia hoc possum facere vobis ℣ Chr̄s. Rursum aūt hic erudit nos gloriam multitudinis expellere. quia eū prope erat dom⁹ sanat eos illuc singulariter curaturus. ℣ Remig⁹ Qui autem ceos reddere poterat visum non ignorabat si crederent sed ideo interrogauit. ut fides eoz que gestiebatur corde. dum confiterent ore. digna fieret ampliori mercede sm illud Apostoli. Ore confessio fit ad salutem ℣ Chr̄s. Et non ꝓter hoc solum. sz vt ostenderet q̄m digni erant curatione. ⁊ vt non aliquis dicat. quoniam si misericordia solum saluabat omnes saluari oportebat Ideo etiam fidem ab eis expetit. vt ad excellsius eos reducat Quia eū dixerant eum filium dauid. erudiebāt opotere de eo maiora sentire Vnde non dixit. Creditis quoniam non possum rogare pr̄em facere ditus q̄m possum hoc facere. de quoꝝ responsione sequitur. Dicunt ei vtiq; domine Non vtra filiū David eum vocant. sed altius eruditur. ⁊ dñationē confitentur Et tunc tam ipse imponit eis manū. vnde sequit. Tunc tetigit oculos eoz dicens Secundum fidem vestram fiat vobis. Dicit aūt hoc. fidem eoz affirmās ⁊ contestans. q̄n nō adulatōris erant vba que dixerāt Postea curationem subiungit. dicens Et aperti sunt oculi eoz. Deinde post sanationem iubet nulla dicere. ⁊ nō simpliciter iubet. sed cū multa vehementia. vnde sequit. Et cōminatus est eis ihs dicens Videte ne quis sciat. Illi aūt exeuntes diffamauerunt eum in tota terra. ℣ Hiero. Dominus q̄dem ꝓter humilitatem fugiens. iactantiam glorie hr̄ cepat. ⁊ illi ꝓter memoriā gr̄e non possunt tacē beneficium ℣ Chr̄s. Quod autem alteri dixit. vade ⁊ āmiaa gloriam dei. non ē concrarium Erudit. nos prohibere eos. q̄ volunt nos ꝓter nos laudare Si autem ad domini gloriam refertur. non debemus prohibere. sed magis inungere vt hoc fiat.

Egressis autem illis ecce obtulerunt ei hominē mutum demonium habentem Et eiecto demonio locut⁹ est mutus Et mirate sunt turbe dicentes nūquam apparuit sic in israel pharisei autem dicebāt in principe demoniorū eicit demonia.

℣ Hiero. Quod autem dicē grece Cophon. magis

℣ Remig⁹. Pulcre illuminatis ceis. mutos loquelam reddidit ⁊ obsessum a demone curauit. m quo facto ostēdit se dominū virtutū ⁊ celestis medicine auctorem. ℣ Ysa ⁊ p Esaiā dictum est. Tunc aperientur oculi ceoz ⁊ aures surdorum patebunt. ⁊ aperta erit lingua mutorum vnde dicitur Egressis aūt illis. ecce obtulerunt ei hominē demonio hītē

tritum est sermoni ꝓmuni · vt tam surdus q̄z mut⁹ intelligat. Sed moris ē scripturaꝝ Cephon indifferenter vel surdū vel mutū dicere ¶ Cnf. Ihc nō aūt nature erat hec passio · sz ex demonis mḡiꝫ · idoq; & aliꝫ mdigiut qui eū inducerēt · neq; em̄ p seipsuz rogare poterat · sine voce exñs · neq; aliꝫ supplicaē demone aīaz cū lingua colligante ꝓter hoc neq; exp̄rit fidem abeo · sz ꝓfectum egritudinē sanat. Unde sequē Et eiecto demonio locut⁹ ē mutus · ¶ Cyla. In quo rex ordo seruatus ē · Nā demon prius ejicitur · & tunc relīqua corporis officia succedunt. Bedā Et mirate sunt turbe dicētes · nūq; apparuit sic in israel ¶ Cnf. Preponebant quidē ceteris eū · non q̄ curabāt solū sz q̄ facile & velociē & mīmeas egritudines & insanabiles sanabat. Hoc aūt maxie phariseos contristabat q̄m omib⁹ eum p̄ponebāt · nō solum hīs qui tunc erāt · sz & hīs qui vnq; genti fuerant in israel. Unde phariſei contra eū murmurabant. Propter q̄d sequē Pharisei aūt dicebant. In principe demoniorū ejicit demones · ¶ Remigius Scribe nāq; & pharisei facta domini negabant que poterāt & que nō poterant negare · in simplicitā p̄cem interp̄tabant. Sedm illud psalmi In multitudine virtutis tue mētiēt tibi inimici tui ¶ Cnf. Eorum aūt dicto · quid ē demoniacus. Nō em̄ ꝓfingit p̄ proꝑcere demoniū alterū demonē. Quis em̄ applaudare ꝓsumit nō dissoluere sua · xp̄s aūt non solū demones ejiciebat · sz & leprosos mūdabat · & mortuos suscitabat · & peccata soluebat · & regnū dei predicabat · & ad patrem hoies adducebat que · dēmō neq; posset facere · neq; vellet ¶ Rabanus Dicitur aūt sicut i duob⁹ cecis signatus ē verꝫ populus iudeorum · & gentiū · ita i hoie muto · & demoniaco · gñaliē signatū ē oīe genus humanū ¶ Cyla. Vt i muto · & surdo · & demoniaco genere · plebs mdigitatus latus offerē · oīb⁹ em̄ vndiq; mal arcūsessa totus corporis vicijs implicabaē ¶ Remig. Gentilis em̄ populus · mutus erat · q̄a i confessione vere fidei · & i laude sui creatoris · os aperire nō poterat · siue quia mutus ydolis cultū impendebat · simil illis factus de mōiac⁹ erat · q̄a p̄ morē inhabitatis diaboli ip̄erio subiac⁹ erat ¶ Cyl. Ꝑa aūt ꝓmicōe suꝑstitionū oīz vesania effugata · & visus & auditus · & sermo salutis inuenit ¶ Hiero. Sicut enim cecis lumē recipiūt · sic & muti ad loquendū lingua laxaē · vt confiteaē eū q̄z ātea denegabat. In eis aūt ammiratione · ꝓfessio nationū ē. Pharisei aūt p̄ suā calumniā usq; hodie iudeorum infidelitatem demonstrāt ¶ Cyla. Ammiratione aūt turbe talis confessio subsecuta ē · nusq; apparuit sic in israel · quia is cui p legem nihil opis auferre potuit verbi virtute saluaē ¶ Remig. Illi vo qui mutū sanandū dño obtulerunt intelligunt apti · & p̄dicatores qui aspectu diuine pietatis gentilē populū · sanādū obtulerūt ¶ Mag. de cō. euā. Ꝝ aūt hic dr̄ de duobus cecis & demonio muto · solus matheꝰ posuit · illi em̄ duo ceci de quibo alij nazarē nō sunt isti sz tamen fide factū ē · ita vt si ipse matheus nō etiā illius facti memisset posset putari · hoc q̄d nunc nazarē dictum fuisse · etiā ab alijs duobus · Nō emendare memorie diligenter debemus esse quedā facta similia · & plia nō esse idem. Cū ipse euāgelista verūq; memoret vt si quādo talia singula apud singulos iuuenimus atq; in eis cōrarium q̄d solui nō possit ostendi fieri esse factū idē sz & aliud simile vel similiter factū.

¶ Et circuibat Ihesus ciuitates omnes & castella docens in synagogis eoꝝ & predicans euangelium regni & curans omnem languorem et ōnem infirmitatem. Videns autem turbas misertus est eis quia erant vexati et iacentes sicut oues nō habentes pastorem. Tunc dicit discipulis suis Messis q̄dem multa operarij autem pauci. Rogate ergo dominū messis ut mittat operarios in messem suam.

¶ Cnf. Voluit ip̄e facto redarguere acc. sapientem pharisaeorum dicentiū In principe demoniorū ejicit demonia. Demon ei⁹ muti⁹ passus · nō hoc facie sed nocte ejecit eum mirabiliter. Homines autem contemnentes fecit · qui post cōmunes & concurrentes nō solum non permisit sedari nec increpauit · quemadmodum ceci fecerant sequentes. Et circuibat ihesus omnes ciuitates & castella · In quorum die noe accusatores nostre redemptionis cum accusationes suo benefacta. Cum em̄ post eam sanationē desisteret a benefacto monstrat quomodo propter hominū inuidiam benefacere non desistus · sed vero propter deum benefacere seruus · quecūq; illi fecerimus non desistus beneficio · maiores nobis merces ¶ Hiero. Videns autem q̄ equaliter & vias & vrbibus & castellis · id ē & magnis & paruis euangelium predicauerit ne non cōsideranti nobis potentiam sed salutem credentium. Et docens in synagogis eoꝝ · hoc scilicet habens operis quod mandducauerat pater. Et hanc ciuitatem & doctrina saluos faceret infideles. Docebat autem in synagogis euangelium regni. Unde sequitur Et predicans euangelium regni ¶ Remigius Intelligendum est dei. Cuius enim annuncietur bona temporalia tamen non dicitur euangelium. Unde est q̄ lex nō nominat euangelium · quia suis obseruatoribus non promittebat bona celestia sed terrena. Post predicationem autem & doctrinam curabat omnem languorem & omnem infirmitatem · vt quibus sermonem suaserat · opera psuaderent. Unde sequē Et curans omnem languorem · & omnem infirmitatem quod de ipso proprie dicitur · nihil quippe est impossibile ei. ¶ Cyla. Languorem vocat duraturnam & firmam infirmitatem autem leues morbos · ¶ Remigius Sciendum est autem · quia illos quos corpore sanabat formīsecus mente sanabat mentis autem hoc facere non possunt sua potestate sed per diuinam. ¶ Crisostomus Non autem in hoc sunt christi bonitas sed & aliam prouidentiam arca eos ostendit viscera misericordie arca eos expandens. Dicitur quitur Videns autem turbas misertus est eis

¶ Capi

¶ Remigius Per qđ officiuz boni pastoris magis qz mercenarij m se xp̃s ondit Quare aũt misertus sit subiũgit Quia erãt vexati & iacentes sicut oues nõ habentes pastorẽ Vexati quidem a demoĩb sine qua a diuersis infirmitatib erãt actriti · ¶ Raba· Vel vexati p diuersos errores & iacentes · i· torpentes nõ intuentes surgere· Et cũ bñ pastores · erant quasi nõ bñ pastorẽ ¶ Cris· Hoc principiũ inde orum erat accusatio qm̃ pastores exñtes ea q̃ lupos erant oste debãt· nõ solũ· n· nõ emẽdebant multeudinem sed & nocebãt eoz profectui· Illis em̃ ãmiratibus & dicẽtib· ¶ Nũquã apparuit ita ĩ israel ecce tranio dicebãt qm̃ in principe demoniox ejcit demonia ¶ Remi· Postq̃ aũt de filijs de celo pspexit in terrã ut audiret gemit̃ ppeterox· mox multa messis cepit augeri· turbe nãq humãi gñis fidei nõ appropinquassent· nisi quia autor hũane salutis de cel pspexit in terrã Et ideo sequit Tunc dixit discipulis suis Messis quidem multa· operij aũt pauci· ¶ Glo· Messis ergo dicit̃ homes q̃ pñe mota a predicatoribus & d collectõe populox separ̃ ut grana excussa a palas postea ĩ horreũ reponãt ¶ Hiero· Messis multa ppter signat multitudinẽ operij paucitatem magistrox ¶ Remi· Paruz em̃ erat numerus aplox ad oprationẽ tãtaz segetis Rogat aũt dñs suos p̃dicatores id ẽ aplos & eox sequaces ut quotidie sui numeri augmẽtationẽ exposcãt· Unde subdit· rogate g̃ dñm messis ut mittat operarios in messem suam ¶ Cris· Manifestat seipm̃ dñm ostendit Ipse em̃ ẽ q̃ messis ẽ dñs· Si em̃ metere misit que apli nõ seminauerũt· manifestũ ẽ qm̃ nõ aliena metẽ misit sz ea que ipse p ppbas seminauit Sed cum· xij· apli sint operij dixit· deprecami dñm messis ut mittat operarios ĩ messem suã & tm̃ nullũ eis addidit· quia s· eos tã· xij· existentes multiplicauit· nõ numero adiecit sz virtutem largiẽs ¶ Remi· Vel tunc augmentatus ẽ qñ designauit & alios· lxxij· & qñ sunt facti multi p̃dicatores spũsancto descendente sup credentes Ostendit aũt q̃z magnũ donũ sit h̃· s· ut aliquis hãc virtutem decenter poĩcãdi p hoc qđ dicat hoc esse orãdũ Cõmemorat aũt ĩ h̃ loco vboz iobis de area & ventilabro & palea & frumẽto ¶ Hugo· Mistice aũt salute gentibus data auctores oĩs & castella ostaute & igressu xp̃i illuminatẽ & omnẽ infirmitatez veterem languoris euadũt Immũdi aũt spũs dominantes violentia vexatã & sub legis onere egrotaz plebem dñs miserẽ· qa nullus adhuc eis pastor erat custodiam sanctispũs redditur· Erat aũt domi isti· copiosissimus fructus· cuius copia baurientium intentudinẽ vincat· Nã quãtumlibet assumat̃ a cunctis· ad largiendũ tamẽ semp exuberat Et quia plures esse vtile ẽ p quos ministretur· rogari dñm messis iubet· ut ad capescendum qđ prepabat̃ donum spũs sancti Obsessum copiam deus prestet· per oratiõem enim hoc munus a deo effunditur·

Capitulum. decimum

Et conuocatis duodeciz discipulis suis dedit illis potestatem spirituum immundoz vt eẽcerent eos & curarent omnem lãguorem & omnem infirmitatem Duodecim aũt apostolorum nomina sunt hec. Primus Sym̃ō qui dicitur Petrus & Andreas frater eius Jacobus Zebedei & Johannes frater eius· Philippus & Bartholomeus Thomas & Matheus publicanus Jacobus Alphei et thadeus Sym̃ō Chananeus & Judas Scariothes qui et tradidit eum

¶ Glo· ¶ curatione socr̃ Petri usq huc continuationem habuerũt relata miracula Et fuerũt ante sermonem ĩ monte habitum facta· qđ ex electione Matthei que inter ipa refertur indubitanter habem̃ Fuit em̃ vn̄ de duodecim electus in monte ad apostolatum hic autem redit ad ordinem rei· sicut gesta est post curatum Centurionis seruum dicens· Et conuocatis duodecim discipulis· ¶ Remigius Narrauerat em̃ supius euangelista· quia coactus est dominus discipulos rogare dominũ messis ut mitteret operarios in messem suam· & qđ hortatus est hoc nũc implere videtur· Duodenarius enim numerus pfectõz h̃· eo q̃ ex suis pducit̃ ad senarium q̃ pfectio h̃· eo q̃ ex suis pducque sit· vnũ· duo· & tria· ĩ seipm̃ formaẽ· Senarius autem numerus duplicatus· duodenariũ gignit·

¶ Glo· Que quidẽ duplicatio ad duo precepta caritatis vel ad duo testamenta pertinere videtur·

¶ Rabanus· Duodenarius etiam numerus qui conficitur ex ternario & quaternario designat eos per q̃tuor mundi climata· fidem sancte trinitatis predicaturos· Iste etiam numerus p multas figuras in veteri testamẽto prefignatus est Ter· xij· filios Jacob Ter· xij· principes filiorum israel· per· xij· fontes viuentes ĩ Helim· per· xij· lapides ĩ rationali Aaron· per· xij· panes ppositionis· per· xij· exploratores a Moyse missos· per· xij· lapides unde factũ est altare per· xij· lapides sublatos de Jordane· per· xij· boues qui sustinebant mare eneũ· In nouo etiã testamẽto per· xij· stellas in corona sponse· per· xij· fundamẽta Jherusalem que vidit Johannes· & per· xij· portas·

¶ Cris· Nõ solum aũt eos ordinat sed eoz̃ missurum vocando missionem in messem· sed & faciendo eos potentes ad ministeriũ· Unde sequitur· Dedit illis potestatem spirituũ immũdoz̃um· ut eẽcerent eos & curarent omnem languorem & omnẽ infirmitatem ¶ Remigius· In quo apte demonstratur· qa vexatio turbarum non fuit tm̃ una aut simplex· sz varia & hoc est misereri turbis· dare discipulis potestatem curandi & sanandi eos· ¶ Hiero· Benign? em̃ & clemens dominus ac magister non mutuet seruis atq discipulis virtutes suas & sicut ipse curauerat omnẽ languorẽ & infirmitatem Apostolis ꝯ

suis tribuit potestatem vt curent oem languorē & oem infirmitatem Sed multa dra ē inter hre & eri buere. donare & acage Ite quodcūq agite potestate dñi agit. Illi siquid facūt. ibeallutatem suā & virtutem dñi ostentē. dicentes. In noie ihu surge & ambula Catalogus aūt apłoz pomē. vt extra hos q pseudo apłi sit excludmē. Dñi sequiē Duodecim aē apłoz noia sunt hec. Primus Simon q vocaē Petr⁹. & Andreas frater eius. Ozdmē quidem apostolorum & meritū vnuscuiusq illius fuit distribuere qui cordis arcana nmaē Primus scribiē Simō. cognomie petrus. ad distinctionē alterius simonis qui appellaē chanaeus. de vico galilee chana. vbi dñs aquas conuitē in vinū. Caba. Idem ē aūt grece siue hebre Petrus. qđ ſgnace cephas. Et i veraq lingua nomē a petra denatū ē. nec dubiū quin illa de qua Paulus ait Petra aūt erat xps Remig Fuerūt nōnulli qui i hoc noie greco. s. atq latino qđ ē Petrus. querētes hebraice lingue interpretationē dixerūt q interpraē discalcās. vel dissoluēs vel agnoscens. Sed illi qui hoc dicūt. duabo venerāt cōtra rietatbo. Prima ē ex proprietate hebraice linguem qua P. nō exprimiē sed loco eius. f. pomē Dñs Pilatum dicūt Hilarū. Secunda ex interpretatione euāgeliste. qui narrat dām dixisse tu vocaberis cephas. Et ipe de suo addit qđ interpraē petrus. Simō aē interpretaē obediēs Obedivit em verbō Andree. & eū eo vēit ad xpm. siue qa obediuit preceptis domini Et quia ad vocatus ministerium vocē. secut⁹ ē dām. siue vt quibusdā placet. interpraē deponēs merorem & audiens tristitiā Dño em resurgente. depositu e merorem dñice passionis. & tristitiā audiuit dicente ei dño alius te cinget & ducet quo tu nō vis Sequiē & Andreas frater eius. Cnf. Non parua autē & hec laus est Petrū em denominant a virtute. Andream vero a nobilitate que ē fm morem. in hoc q eū fratrē petri dicit Marc⁹ autem post duos vocatos Petrū & iohannē Andream numerat. hec aūt non ita Marcus em fm dignitatē eos ordinauit Remig. Andreas aūt interpraē virilis. Sicut em apud latinos a viro derivatē virilis. ita apud grecos ab anir derivatē andreas. Bene aūt virilis dicitur qa relictis oibus secutus ē xpm & viriliter mandata eius psecutus est Hiero. euangelista aūt para uit apłoz quoq consolator. Jungit em petrū & andream fratres nō tam carne q spū Jacobū & Johānem q prem corporis relinquētes. vnū prem secutus sunt. vni sequiē Jacobus zebedei & Johānes fratr eius Jacobū qui appellat zebedei. qa & alius Jacobus alphei Cnf. vide aūt quia ū fm dignitatē ordinat. mihi em videt volues nō alios solū. sed eam fratre maiorē esse Remig Interpraē aūt iacobus supplantans. siue supplantator. qa nonsolū victa carnis supplantauit sed eaā eādem carnem Herodē truncidatē contempsit. Johs interpraē dei gra qa p omnibus dilecti a dño meruit. vnde ob preapuū amoris grām supra pectus dñi i cena recubuit. Sequitur Philippus & Bartholome⁹. Philippus interpraē os lampadis siue lampadarū. qa lumē q illuminatus ē a dño mox inuento fratrē p officiū oris studuit p pmare Bartholomeus syrus nomē ē nō hebraeū Et interpretaē filius suspendentis aquas. vel xpi. q coelum suoz pdicatorū de terremis ad celestia sublevat & sursū spēdit. vel q magis celestia penetrant eo corda sunt audituq gutta sancte pdicatōis n agris mentium infundant Sequiē Thomas & matheus publican⁹ Iero. Ceteri euāgeliste i quantitate nōim. pmū post nūc Matheū & postea thomā Nec publicani nomen ascribunt. ne antiquā gūsationis recordatōe fugillare euāgelistā viderent Ite vo & post thomā se ponit publicanū appellat. vt vbi abundauit peccatū superabundet & gra Remig. Thomas aūt interpretatur abissus siue gēminus qui greece dr dydimus Didimus & abissus interpraē. qa quo diutius dubitauit. eo profundius affectū dīnce passionis crediderit. & misteriū diuinitatis agnouit. vñ dixit Dominus meus & deus meus Matheus aūt interpretatus donatus qa dei munere de publicano euangelista factus ē. sequē Et Jacobus alphei & Thadeus Iste Jacobus ē q in euāgelio frater dñi noiat. & i epła ad galathas qa maria vxor alphei sororem habuit marie matris dñi quā Johannes euāgelista maria Cleophe noiauit. Forsitan qa idem cleophas & alphaeus ē dictus Vel ipa maria defuncto alpheo post iacobū natū nupsit cleophe. Remi. Ge bene dicit filius Alphei. id ē missi siue dcti. qa nonsolum vitia carnis supplantauit. sed etiā curā carnis contempsit. Ita cui⁹ meriti fuerit. testes sūt apli qui eum ep Jerosolimitane ecclie ordinauerūt. vnde & ecclia stica hystoria inter cetera de eo dicit. qa carnē nūq comedit. & vinū & siceram nō bibit Psalmus & hymnus veritibo nō ē vsus. die noctuq flexis genibus orabat Adeo etiā magni meriti fuit vt ab oībus ultra modū coleretur Thadeus aūt ipe ē qui Lucas iudam iacobi & fratrē iacobi appellat. cuius epła in ecclia legit i qua se frem iacobi noiat Aug. de con. euā. Non nulli aūt codices hūt Hebbeū Alius aūt vnū pro hunc duobus vel tribus noibus vnum hominē vocant. Remig. Judas aūt interpraē confessus. eo q hum dei confessus sit Rabanus Thadeus autem siue Hebbeus interpretatur corculus. i. cordis cultor. Sequitur Simon chanaeus & Judas Iscariotes qui tradidit eum. Hiero. Simon chanaeus ipse est qui ab alio euangelista scribitur zelotes chana qui ppe zelus interpretatur Judas autem ipa notatus. vel a vico i q oriundus ē. vel ex tribu Vocabulum sumptū. vt quodā vaticinio ignominiose nē sui natus sit Iscariot aūt interpraē ē merces vt significet precii proditoris Remig Interpretatur aūt scariot. memoria dñi. qa secut⁹ est dām siue memoriale mortis quādiu meditatus est in cordis suo vt dominū eraderet in mortem seu suffocatione qua seipsum strangulauit Et sciendum q duo dām pulli hoc nomie sunt vocati. p quos omnes xpiani designantur per Judam Jacobi. illi qui in confessione fidei perseverant. Per Judam Scariothe illi qui relicta fide retro converterunt. Glosa

Hos duodecim misit Jhesus precipiēs eis & dicens In viam gēcium ne abieritis & m ciuitates samaritanorum ne intraueritis. sed potius ite ad oues que perierunt domus israel Euntes autem predicate dicentes. quia appropinquabit regnum celorum Infirmos curate. mortuos suscitate. leprosos mūdate. demones ejcite gratis accepistis gratis date.

Colo. Duo & duo nominatim exprimunt vt iuga lis soccras approbē Aug⁹. xviij. de ciui. dei Elegit ergo hos discipulos. quos & apłos nominauit humiliter natos. inhonoratos illūmatos. vt quicq̄d magnum essent & facerent. ipse in eis esset & facēs Nabuit mer eos vnū quo malo vtens bene & sue passionis impleret dispositum. & ecclesie sue tolerā dorum malorū preberet exemplū Rabanus Qui etiam nō p imprudentiam mer apłos eligitur. Magna ē en venias. quā nec aduersarius mīster mirmat Voluit enī a discipulo prodi. vt tuo vitio prodictus modeste feras tuū errasse iudicium. perisse beneficium.

Colo. Quia manifestato spiritus vt apostolus dicat ad vtilitatez ecclesie datur postmodum potestatez mittit eos vt potestatem ad aliorū vtilitatem exequantur. Unde dicit Hos. xpc misit Jhesus Crs. Attendite autem oportunitatem missionis. Postq̄ enim viderunt mortuum suscitantem mare increpātem & cetera huiusmodi & sufficienter virtutis eius demonstratiōem suscepernt p verba & opa tūc eos mittit Colo Dicens autem docet eos q̄ eant. & q̄d predicēt & q̄d faciant. Primo quidem quo eant Unde dicit Precipiēs eis. & dicēs In viam gentium ne abieritis & i ciuitates Samaritanorum ne meraueritis. sed potius ite ad oues q̄ perierunt domus israel Hiero. Non ē autem contrarius locus iste ei precepto quo dicit postea. Euntes docete omnes gentes. quia hoc ante resurrectionem illud post resurrectionē preceptum est. Et optebat primū adūentum xpi nūciare iudeis. ne iustam haberent excusationē. dicentes idō se dominū reiecisse q̄a ad gentes & samaritanos apłos misit. Crs Ideo etiam primo ad Judeos mittit. vt quasi quadā palestra in iudea exercitati ad agones orbis terrarum irrarent & velut quosdam pullos debiles ad volandum eos inducens. Greg. i omelia. vel q̄a prius soli iudee voluit. & postmodum gentibus predicari. quatenus redemptoris nostri predicatio a iudea repulsa. gentiles populos quasi extraneos querē. erāt ec tūc q̄ de iudea vocandi erant. & ō gētibus candi ñ essent. qui nec ad vitam regan merentē nec tamen grauius de contempta predicatione iudicarī Hilari⁹. Regis etiam lecto obtinere priuilegiū euāgelij debebat. hoc minus israel scelens sui excusationē habiturus. q̄ plus seductatus in admonitione sensisset. Crs. Item ne estimarent quia xpo con uiciabantur. & demoniacum eum vocabāt. q̄ propter hoc eos odio haberet Primū eos emēdare studuit. & ab omnib⁹ alijs discipulos adducens tanq̄ medicos & doctores mittit & nonsolum prohibuit alijs annūciare antequam iudeis. sed neq̄ viam que ad gentes fert. pangere concedebat quod signat cum dicit In viam gentiū ne abieritis. Et quia Samaritani contrarij erant iudeis quāuis factiones essent vt cōuerterentē ad fidem. tamē neq̄ samaritanis prius q̄ iudeis predicari permisit. vnde dicit Et in ciui. samarite intraueritis. Colo. Samaritani quidem fuerūt gētiles. dimissi in terra israel a rege Assiriorum post captiuitatem ab eo factā. & multis periculis coacti. ad Judaismū sunt pueri. circūcisionem. & quinq̄ libros moysi recipientes. cetera vero omnino abhorrentes vnde iudei samaritanis non contebantē. Crs. Abbas ergo discipulos auertēs ad filios israel mittit q̄s oues penitus vocat nō abscōdentes. vndiq̄ venia eis excogitans & asserabens eorū mentem. Hilari. Qui tamen licet oues vocantē in xpm lupoꝝ ac viperarum linguis & fauibus seruierunt. Hiero. Juxta tropologiam vero precipitur nobis. q̄ xpi censemur nomīe. ne in viam gentium & hereticorū ambulemus errorem. vt quoq̄ religio separata est. separetur & vita. Colo. Postq̄ autem docuit eos quo eant. insinuat q̄d predicent. vnde subdit Euntes autem predicate dicentes. q̄a appropinquabit regnū celorum. Rabanus Hic appropinquare dicitur regnum celorū. p collatam nobis fidem inuisibilis creatoris. non aut aliqua mentione cledon. Recte autem celi vocantē sancti. qui deum fide retinent. & diligunt cantare. Crs. i omelia. vides misterij magnitudinem. vides apostolorū dignitatem. nihil sensibile precipuntē dicere. ut Moyses & prophete. sed noua quedam & inopinata. Illi cū terrena bona predicauerunt. hi aūt regnum celorū & omnia que illic sunt bona Greg. in omelia Adiuncta sunt a predicatoribus sanctis miracula. vt fidem verbis darent virtus esset ñi & noua facerēt. qui noua predicarēt vnde sequit Infirmos curate. mortuos suscitate. leprosos mundate demones ejcite. Hiero. Ne enim hominibus rusticanis. & absq̄ eloquij venustate indoctis & illiteratis nemo crederet pollicentibus regna celorum. dat potestatem predicta faciendi. vt magnitudinem promissorū. probet magnitudo signorum. Hilarius Tota aūt virtutis dominice potestas in apostolos erāt serē. & qui in Adam ymagine & similitudine dei erant figurati. nunc p fidem xpi ymaginem soctaunē. & quicq̄ malorū de corpori sathane instinctus inuexerat. hoc rursum ipi de cōmunōe dominice potestatis emendent. Greg. in omel. Nec autem signa in exordio ecclesie necessaria fuerūt vt enim fides cresceret. credendum miraculis erat nutrienda Crs. Postea autem sieverūt reuerenda fidei vbiq̄ plantata. Hi aūt & postea facta sunt pauca & rara fuerunt. Consuetudo enim est deo talia facere cum aucta fuerint mala. tunc eim suam demonstrat potentiam Greg. i omel. Sancta tamen ecclesia quotidie spiritaliter facit quod tunc p apostolos corporaliter faciebat. Que minus miracula tāo maiora

sunt quāto p hoc nō corpora sz aīe sustentāt. Ne
migitus Infirmi qui ipe sunt ignaues q nō būt vies
bene viuendi Reprosi sūt imundi opere vel delecta
tione carnali Mortua sūt q opa mortis agunt. De
moniaci sūt in potestate diaboli redacti. Hiero. Et
qa semp dona spiritalia sī merces media sūt. ut bona
fiant. adiungit auaricie condemnatio. cū subdit. gra
tis accepistis. gratis date. Quasi dicēt. Ego magi
ster et dns absq; pio vob hoc imbui. q; vos sine
pio date. Glosa. Hoc aūt dixit ne Judas qui lo
culos habebat de predicta potestate pecuniā congre
gare vellet damnās et hic pdia simoniace hereticos.
Hie. in omel. Presciebat nāq; nonnullos donum
accepa spūs in vsum negotiōis inflectere et miracu
lorum signa ad auaricie obsequiū declinare. Chr.
Hoc aūt qualiter mox diligentiā nō inuenio habet q;
signet. monstrans qm signa sine bis qui nihil sunt
Etenim superbiam eorum cōprimit dicēs Gratis accepi
stis et ab amore pecuniarum mundos esse prepat dicēs
Gratis date Vel ut nō videāt eorum esse beneficium
ait gratis accepistis. q. diceret. nihil vos de vestro
largimini suscipientibus. neq; enim mercede hoc accepi
stis neq; laboribus in ea gra. gratis enim accepistis. ita
igit algs date. neq; enim e condignū pretium eorum
inuenire.

Nolite possidere au
rum neq; argentum
neq; pecuniam in zo
nis vestris Non pera
in via neq; duas tuni
cas neq; calciamenta
neq; uirgā Dignus enim
operarius cibo suo

Chr. Quia spiritali ū mercationē supra
dns prohibuerat. conse
quēter radicē oim ma
lorum euellēs ait Nolite possidere aut neq;
argentū Hiero. Si
enim sic predicant ut pecuniam nō acquirant. su
pflua' e aurum et argētum
nūmorūq; possessio Nam si hec habuisse. nocebant
non cā saluandi hoim sed cā lucri prōdicare. Chr. Per
hoc ergo pcepit primo quidem discipulos suos nō esse
suspectos Secundo eos ab omni liberat sollicitudine
ut vacationē omnē imbuāt verbo dei Tertio docet
eos suā virtutē Hoc nempe aut postea dixit. nūq;
aliq; defuit vobis. q; misi vos sine sculo et pera.
Hiero. Qui aūt diuitias detruncauerat que p au
rum et argētū et eis significat. prope modū et vitia
cessaria amputat. ut apli doctores vere religiōis q
instituebāt oia dei prouidentia gubnari. semp ostē
derent. nihil cogitare de crastino. Glo. Unde ad
dit. Neq; pecuniā in zonis vestris Duo enim sunt gna
necessaria. unū quo emunt necessaria. qd intelligit
p pecuniā in zonis Aliud ipa necessaria qd intelligit
p peram. Hiero. Per hoc aūt q dicit Neq; peram
in via. arguit philosophos qui vulgo appellant bas
ilicopentas q ptemptores seculi et omnia p nihilo
ducentes. cellarium secum vehant. Sequit. Neq;
duas tunicas. In duab tunicis duplex mihi videt
intelligi vestimentū. Nō q in locis scribit et glacialibus
hiemibus vna quis tunica debeat et patientius. sz
q in tunica vestimentū intelligamus. ne alio vestiū

aliud nobis futuro timore vtentes. Neq;
neq; calciamēta Et plane etiā pcepit illas duas ut
poris sūmitates non esse velandas. nec assuefacien
bere mollicie capitis et pedum. cū enim hec habuerint
firmitatem cetera robustiora sūt. Sequit. neq; au
gam Qui enim dīm habemus aurichū. barbā pōnimus
cur queramus. Remig. Ostēdit etiā dns hos ve
bis quia sancti predicatores reuocati sunt ad pris
homis dignitatē. qui quādiu celestes possessiones
sauros. ista nō cōcupiunt. sz mox ut peccando illa ami
sit. ista desiderare cepit. Chr. i omel. Si ergo hec
ē ista ōmutatio. Illa p auro et argento et huiusmodi
acceperunt potestatem curandi infirmos suscitandi
mortuos et alia huiusmodi Unde nona pnoppo di
xit eis. non possideatis aurum vel argentum. Ego
quando dixerat Reprosos mundate. demones ejicite
Ex quo patet q angelos eos ex hominibus ve eis
cam constituit. ab omni soluens tute humus solicitu
dine. vt una sola detinente cura q ē doctrina. qua
et eos solute. dicens. ne sollicite sitis quid loquamini
quare qd videtur esse valde onerosum et grauosum
maxime leue eis ostēdit et facile. nihil enim est tā
cundum. vt a cura et sollicitudine eructum esse et ma
xime cum possibile fuerit ab hac eructos malorum
nozam deo presente et pro omnibus nobis effi
Hiero. Et quia nudos quodāmō et expeditos
predicandum apostolos miserat. et dura videbat
esse conditio magistrorum seuentatem precepta
quenti sententia temperauit dicens Dignus est
operarius cibo suo Quasi diceret Parum accepe
quātum in vestitu et victu uobis necessarium est. ni
apostolus. habentes victum et vestitum his contē
simus Et aliter cōmuniter bis qui euangelizare
qui caritatem in ommibus bonis ut quosdam discipu
merunt spiritalia. consortes faciant eos carnalium
orum non in auaritiam. sed in necessitatem Cri
stomus Ad discipulos autē Apostolos dicit ne putarent
ut neq; ipi magna saperent aduersus eos qui non
buntur. sicut omnia prebentes. et nihil acquirentes
neq; rursus illi abscedāt quasi ab his deserti. De
inde ut non dicant Apostoli Ostēdentes ergo nos
uibes viuere. et in hoc verecundarentur Quoniam
hoc eis debitum esse. operarios eos vocans et quod
dicitur mercedem appellans. Non enim quia apo
lorum in sermonibus operabo erat. etiam dicit
paruum esse beneficium quod prestabant. Et ideo
dicit Dignus est operarius cibo suo Hoc aūt dicit
Non quidem ostendens tātō preco apostolicos
gnos esse labores sed apostolis legem inducēs. ne
buētibus suadens qua quod ab ipsis datur debi
est Aug d bap. p. Non ergo ē venale euangelium
ut pro temporalibus predicetur Si enim sic re
dunt magnam rem uili vēdūt Accipiant ergo pre
dicatores sustentationem necessitatis a populo re
cedem dispensationis a deo nō enim a populo recipi
qsi merces illis q sibi i cantate euangelii seruiunt
eāq; stipēdiū dat. q vt possint laborare paratos

Aug. de cōsen. euā
minus apostolis Ho
subiecit Dignus est
dit cur eos possidere
necessaria non sine
sic eos mirabat. ut
illis quibus euāgeliū
stipendia militantibus
cepisse dīm. ita tanq
debeant q; eis prebent
lium Alioqui contra
qui victum de manib
Sed apparet potestā
in qua scirent sibi ist
paratur. nisi fiat inso
dīo potestas datur.
ture recedere Hoc
bum ānunciant. de e
quebatur ut secun
huic vite necessaria
sint nec virgam. ost
beri ministris suis. n
ergo potestatem vi
sin marcum ne quid
tum Sed et calcian
nō esse portāda. cura
cogitamē ne desint.
dum est. ne quisq; eo
aliam postandā put
te potestate illa poss
cēdo calciari eos san
damētum mistice sig
neq; rectus sit desup
occultetur euāgeliu
Et q non posuerit d
prohibet monet nō
ture. ita dīm oia dis
param ppie. partu
ilium alia illum inse
putat nō potuisse
gurate. quedam pp
spiciat. et vi debit q
Quia enim dns mon
dexera. ipsas elemo
figurate accipiēdū
duximus. cetera fi
aurum et argentum
sidere. Aurum sepe
sermone. eis pro voc
dere. sed data a di
rum et philosophos
plinas Hilarius
ratus est. et ad effic
in zona. inhibetur
sit ammonemur
bere in via. curā scili
dam. quia omnis el
illic futuro vbi con
duas tunicas. suffi
ne ve posit intellige

¶ Aug. de cōcor. euāg. vel aliter. Cum diceret dominus apostolis ¶ Nolite possidere aurum continuo subiecit Dignus est operarius cibo suo. vnde satis ostendit cur eos possidere hoc ac ferre noluerit non quo necessaria non sint sustentationi huius vite sed quia sic eos mittebat. vt ea hoc deberi demonstraret ab illis quibus euāgelii credentibus annūciarent tāq; stipendia militantibus. Apparet autem hic non precepisse dñm. ita tanquā euāgelice vuere aliunde nō deberent q; eis prebentibus quibus annūciant euāgelium ¶ Alioquī contra hoc preceptum facit Paulus qui victum de manibus suis laboribus transigebat ¶ Sed apparet potestatem dedisse apostolos dominū in qua scirent sibi ista deberi. Cū aūt a dño aliq̄d imperatur. mīa fiat inobedientie culpa ē. Cum autem a dño potestas datur. licet cui q; nō vti. & tanq; de suo iure recedere ¶ Hoc ergo eadem dñs q; qui euāgelium ānunciant. de euāgelio vuāt. illa apostolis obquebatur ve securi non possiderent. neq; portare huic vite necessaria. nec magna nec mīma. Deo posuit nec virgam. ostendens a fidelibus suis omnia deberi ministris suis. nulla supflua requirētibus. hāc ergo potestatem virge nomīe significauit. cum dixit ne marcum ne quid tollerent in viā. nisi virgā tantum ¶ Sed & calciamenta cū dicit Matheus in via nō esse portāda. curam prohibuit. qua ideo portāda cogitarē ne desint. ¶ Hoc de duabus tunicis intelligēdum est. ne quis q; eorum p̄ter eam qua esset indut⁹ aliam portandā putaret. sollicitus ne op⁹ esset. cū ea potestate illa posse acāpere ¶ Proinde Marc⁹ dicēdo calciari eos sandaliis. vel soleis. aliquid hoc caldaicum mistice significationis hēe āmonet. vt pes neq; tectus sit desup. neq; nudus ad terram ibē non occultetur euāgelium. nec terremis gressibus imitatē Et q; non portari duas tunicas sed expressius idem prohibere monet nō dupliciter sed simpliciter ambulare. ita dñm oīa dixisse. nullo modo dubitandum ē partim ppie. partim figurate Sic euāgelistas alia istum alia illum inseruisse scriptis suis. Quis q; aūt putat nō potuisse dñm in vno sermone. quedam figurate. quedam ppie ponere. eloquia cetera eius īspiciat. & videbit q; temere atq; inerudite arbitrē Quia eīm dñs monet vt nesciat sinistra. quid facit dextera. ipsas elemosinas. & quicq̄d hic aliud p̄cepit figurate acāpiēdū putabit ¶ Vere. Hec hystorice diximus. cetera sm anagogē. Si nō licet magistris aurum & argentum & pecuniam que in zonis ē possidere. Aurum sepe legimus pro sensu. argentum pro sermone. eris pro voce. hoc nō licet vobis ab aliis acapere. sed data a dño possidere. Illeq; hic hereticorum & philosophorum. puerisq; doctrine. suscipe disciplinas ¶ Hilarius. Quia vero zona misterij apparatus est. & ad efficaciaz operis pānātio. p hoc q; ens in zona. inhibetur possessio. ne aū in misterio venale sit ammonemur ¶ Ammonemur etiam nec peram habere in via. curā scilicet secularis substantie relinquēdam. quia omnis thesaurus in terra. pniciosus ē cordi illic futuro vbi condat thesaurus. Dicit autem non duas tunicas. sufficit eīm nobis semel xps induisse. ne ve post intelligenciam veram altera deinceps vestis

heresis vel legis veste induamur ¶ Non calciamenta quia in sancta terra peccatorum spinis atq; aculeis nō obsessa ve Cōsi dictum est. nudis pedibus statuit āmonemur non alium gressus nostri habere q; quē accepimus a xpō aparatum ¶ Vere. Vel docet dominus pedes nostros mortalens vinculis ñ alligari. sed sanctam terram ingredientes esse nudos neq; habere virgam que vertat in colubrum. neq; in aliq̄ presidio carnis nuu quia huiusmōi virga & baculus aru noiem est. quem si paululum pressens. frangit & manum trāsfozat incumbentis. ¶ Hylarius Possit aūt aūt hesterne ure non sumus mdi gni habentes virgam de radice iesse.

¶ Ambr. in omelia. Quia dixerat supius dominus dign⁹ ē oparius cibo suo ne credere retur propē hoc oīm eis tamam apire multam diligenciā hic uber facere d hospite eligendo. vnde dicitur. in quācūq; ciuitatē aut castellum intrauerītis interrogate quis in ea dignus sit. ¶ Hiero⁹. Apostoli nouam ītra eundes vrbem scire nō poterant q̄s talis esset Ergo fama hospes eligēdus est populi & iudicio vicinorum ne p̄dicatoris dignitas. suscipientis infamia detur pē ¶ Chrys. in omelia. Qualiter ergo ipse christus apud publicanus manebat quia scilicet dign⁹ effectus erat ex conuersione hoc etiaz nonsolum in gloriā ei⁹ proderat sed in cibatu onem Si eīm dignus ē omnino debit cibum. & maxime cum nihil amplius necessarijs peteretur Intende aūt qualiter omnibus eos denudans omnia eis dedit. p mittens in domibus eorum qui docebantur manere. Hec enim & ipsi a sollicitudinibus eruebant & alijs suadebant quoniam ppter eorum aduenerāt salutē solam in hoc q; nihil deferebant & nihil amplius necessarijs expetebant Et non ad omnes simpliciter introibant Non enim signis soluz volebat eos claros aparere. sed magis virtute Nihil autem ita virtutem designat sicut non superfluis vti ¶ Hilarius. Hospes vnus etiam eligitur non imbuēs beneficiū ei qui apud se mansurus est. sed accipiens. Hic enim dicitur quis in ea dign⁹ sit ve magis se nouerit accipere grām q; dare. ¶ Crisо. in ome. Intende aūt

¶ In quācūq; autez ciuitatem aut castellū intraueritis interrogate quis in ea dignz sit & ibi manete donec exeatis Intrātes autem in domum. salutate eam. dicentes Pax huic domui & siquidez fuerit domus illa digna veniet pax vestra super eam. Si autē nō fuerit digna pax vēa ad vos reuertetur Et quicūq; non receperit vos neq; audierit sermones vestros exeuntes foras de domo vel ciuitate excutite pulueren de pedibus vestris Amen dico vobis tolerabilius erit terre sodomoꝝ & gomorreoꝝ in die iudicij q̄ illi ciuitati.

quia nondum oīa eis tribuit. Neq; em̄ eis largit̄ ve
sciāt quis sit dignus. sī ubet scrutari Monsolū aūt
dignos ubet querere. sī neq; de domo i domū transi
mutari. cū subdit. Et ibi manete. donec exeatis. ve
neq; suscipiētem gnstīt neq; ipi opmonē accipiāt
leuitas aut gule ¶ Ambros. sup lucā Non ergo
ociose domus quā ingrediāmur Apli eligenda disce
mur. ve mutādi hospicij causa non suppetat. Non
tamen eadem cautio recepton mandat̄ ne dum bo
spes eligitur. hospitalitas minuat̄ Sequit̄. Intran
tes autem in domum. salutate eā dicētes. Pax huic
domui ¶ Eplosa. Quasi diceret. pacē hospiti preca
mini ve sopiat̄ eis repugnātia gra uitatē ¶ Deo.
Vn hoc etiā occulte salutatiōnē hebra. ac Sm hmo
mis expellit Qō em̄ grece dr Chere i latine aue.
hoc hebraco syraq; sermōe appellat̄ salemlach. siue
samalalach id est pax tecū Qō aūt p̄cepit. tale ē m
trocūtes at̄ domū pacē ipcami hospiti. i qđ sī i vob
est. discordie bella sedate Sm aūt ozta fuerit geradi
cio. vos mercedem habebitis de illata pace. illi q̄ ha
bere voluerūt bellū possidebunt Unde sequit̄. Et si
quidem fuerit dom⁹ illa digna. veniet pax vra sup
eā. si aūt nō fuerit digna pax vra ad vos reuertet̄
¶ Remig. Quia sc̄z aut erit quisq; predestinatus
ad vitā i celeste verbū sequit̄ qđ audit aut si nullo
audire voluerit. ipe p̄dicato⁹ sine fructu nō erit. qa
ad eū pax reuertit̄. qñ a dño pro labore sui operis
recompēsat̄ ¶ Cris. i omel. Instruit ergo eos dño
q nō ꝓter hoc expedēt ab alijs p̄salutari. qa dice
bant. sī antecederet salutatōe alios honorādo Deide
monstrat q non ē sola salutatione. sī benedictio. q b̄
q dicit Si fuerit dom⁹ digna. veniet sup eā ¶ Re
migi⁹ Docuit ergo dñs discipulos suos offerre pa
cem in introitu domus ut salutatione pacis eligeret̄
domus digna vel hospes. acsi patenter diceret. oīb
offerte pacē. qa aut accipiendo dignos. aut non acci
piendo indignos se manifestabūt Quātus em̄ fama
populi. dign⁹ electo⁹ sit hospes tū salutādus ē. ut ma
gis sua dignitate p̄dicatores vocēt. q; vltro se in
gerēt videant. Hec aūt pax paucoꝝ verboꝝ ad totā
explanationē digne dom⁹ vel hospitis potest referri
¶ Ide. Salutāt ergo apli domū cū pacis affectu.
sed ita vt bonus pax dicta sit q; data. Petro autē
pacem ꝓmīā. que viscera miserationis sunt. nō opor
tuit eā venire nisi sit digna. que si digna reperta
nō fuerit. sacrm celestis pacis intra ꝓpriam aplorum
ꝓficiendā ē ꝓmendū In eos aūt qui celestis regni
p̄cepta respuerint. egressu aplorum. et signo puluere
a pedibus excussi. eterna maledictio relinquit̄. vnd
sequit̄ Et quicūq; nō receperint vos. neq; au
dierit. ex ho. de do. uel de ciuitate. excutite puluerē de pe
dibus vrīs. Existenti em̄ i loco. cū loco videt̄ eē cō
munio Totū ergo qđ ē illius dom⁹. excussio puluis
pedū relinquit̄. nihilq; fauitatis de insistentū aplorum
vestigijs mutuat̄ ¶ Leo. Pulvis enī excutit̄ de pe
dibus in testimoniū laboris sui q ingressi sint ciui
tatem et p̄dicatio apostolica ad illos vsq; puenerit.
siue excutit̄ pulvis. vt nihil ab eis accipiant. nec ad
victum quidem necessaria qui euāgeliū spreuerint.

¶ Raba. Vel aliter pedes discipuloꝝ ipōm̄ opus
cessuq; p̄dicationis signat. Pulvis vero qui ador
gūt. terrene leuitas. ut cognitionis a qua etiā bo
mi doctores imunes esse nequīt cum p auditorib⁹
solliciti salubria cupiūt ic. sīt̄ i tradūt. et quasi pe
tanea mundi. vnus calcaneo terre puluerem ex
gūt sibi qui ergo spreuerint doctrinam doctorum
labores et pericula tediumq; sollicitudinū ad affectū
fue dānationis inflectūt Cui vero recepta vite
afflictiones curasq; doctoꝝ quas p se tolerātem ar
gumentū sibi veram humilitatis. et ne leuis culpa
videat esse Ypocos non reope subdit. Unde hoc
vobis tolerabilio⁹ erit terre Sodomoꝝ et Gomor
reoꝝ in die iudicij. q; illi ciuitati ¶ Hiero. Quia
domitas. et Gomorreas non fuit p̄dicatū hanc qui
cum p̄dicatū sit non recepit Euāgeliū ¶ Remig.
Vel q; sodomite et gomorrei me vita carnis habu
tales fuisse legunt̄ q̄uis nō tales hospites respu
sicut Ypocrite ¶ Hiero. Si aūt tolerabilio⁹ erit Sō
domoꝝ q; illi ciuitati q non recepit Euāgeliū ergo
inter peccatores supplicia diuisa sunt ¶ Remigius
Spectat̄ item eam Sodomoꝝ et Gomorreoꝝ mem
nem facit ve p hoc demōstret qa illa peccata fuer
magis odibilia q̄ hec ꝓtra naturā. p quib⁹ dilu
est mūdus aquis diluuij quatuor ciuitates subuer
mūdus quotidie diuinis malis affligit ¶ Hiero.
Vo iustice aūt mīstrat nos dominꝰ nō minuens eni
domibꝰ ac familiaritatibꝰ q christū aut mīrādi
nesciūt Et m quacūq; ciuitate meiogare quis ex
habitatione sit dignus. id est sicubi Ecclesia fu
Christꝰ habitator. Neq; quēq; alibi trāsire q̄ubi
est domus digna et iustus hospes Judex aūt pleb
erant futuri. q̄rum tant⁹ in fauorem legis affec
esse. vt q̄uis p admiratiōnē operū in Christum
o sent tamen in legis opib⁹ morarent Ubi vide
plorāde libertatis que in Christo est. cupiebant
se ad euāgelia ex lege essent simulaturi Unde et
in heresim p intelligentiae pūritatem traduerentur
Et qa istius modi omnes pene se ē veritatē
licā mētiūt domo ipa. id est ecclia katholica vitiū

¶ Cris. in omel. Qui
supi⁹ apostolicū fu
uit sollicitudinē q
norum eos cōsolat
mauit cōsequenter
cit eis mala q̄ debu
eis cōgere p̄mo
dem ve discretē p̄ce
te ei⁹ venturi. Vide
vt nullo⁹ suspicentur
quōq; ꝓter imbecil
tem magistri hec eis
uenirēt mala. Ter
vt ipi semētes no
stupescerent dum
pmabiliter et pre
spem euenirent. Qua
ꝓ vt hoc audientes

¶ Ecce ego mitto vos sic oues in lupo rū medio estote ergo prudentes sicut serpē tes et simplices sicut colūbe. Cauete autē ab hominib⁹ tradent enim uos in cōsilijs et in synagogis suis fla gellabūt vos. et ad p̄si des et ad reges duce mini ꝓpter me in testiō/ niū illis et gentibus

turbentur in tempore crucis.

Deinde vt discant quom
Mudos em̄ mittit. a su
in hoc fiscit sed vlcerus
cens Ecce ego mitto v
rum Vbi considerandu
seo in medio lupozum n
gis demonstret. cum o
i medio lupozum exist
apientes ab eis nonsoli
conuertant. Uolens aū
mutare mentes eoꝝ q
autem ouiū māsuetudi
in ouelia Qui em̄ locu
mserre non debet. sed
tudine iram sequentium
nera ipse i alijs afflictio
miam ersi qñ zelus rect
dinos semiat. furozes ip
quatenus et mira disci
terna pietate diligat
cum regimīs iura su
os mardescunt tazoz
videri appetunt. pres
militatis locum in elat
si quādo exerinsecus
de quibus dicit. Dem
interiecus aūt sunt
considerādum est. qu
vt sensum seruantes
habeamus. ¶ Jeromi
Pharisees vocat qu
Lupos etiam designa
in apostolos desaeuit
lorum autem erat ca
Et ideo ante omnia
vos quasi diceret.
pozum mitto nimi. p
stineatis. nonsolum
terribiliores effecti
clariores facit et mā
mde vt aliquid etiam
coronari estimemē su
serpentes et simplices
prudentiam deuotem
ciane malum Et serp
quia tam compone o
est. porgit Ira et no
nostrum qui xps es
tegram et incorrupta
Solet etiam serpēs
fiens veterem pelle
trāsiens p angustam
deponat ¶ Remigius
res serpentes prud
homo p serpentem
stis callidus fiue ad
ad liberādum ille
os virentem ¶ Ch
sexus aggressus e
immoralitatis spo

Deinde vt discant quoniam noua hec prelij lex est
Nudos eos mittit a suscipientibus iubet abstinere
in hoc fixit sed vltimus quam virtutem ostendit di
cens Ecce ego mitto vos sicut oues in medio lupo
rum Vbi considerandum quod non simpliciter ad lupos
sed in medio luporum mittit vt sic suam virtutem ma
gis demonstret. cum oues lupos superauerint etiam
in medio luporum existentes. et plurimos morsus ac
cipientes ab eis non solum non consumantur. sed et illos
conuertant. Multo autem mirabilius est et magis tran
mutare mentes eorum quam interficere eos. Inter lupos
autem omnium maxime eos docet odire ¶ Hie
ronymus in omelia Qui eis locum predicationis suscipit mala
inferre non debet. sed tolerare. vt ex ipsa sua mansue
tudine iram sequentium mitiget et peccatorum vul
nera ipse in aliquibus afflictionibus vulneratus sanet Quo
niam etsi quis zelus rectitudinis exigit vt erga subi
ditos seuiat. furorem ipse de animo suo et de crudelitate
quatenus et ultra discipline modus exhibeat et mi
tem paterna pietate diligat quos modis castigat Multa ad
cum regimine ira suscipiunt ad lacerandos subdi
tos inardescunt temporalem potestatis exhibent. domi
nari appetunt. pares se esse minime recognoscunt hu
militatis locum in elationem dominationis immutat
nisi quando exterius exterius blandiuntur. interius seuiunt
de quibus dicit. Venient ad vos in vestimentis ouium
interius autem sunt lupi rapaces Contra que nos
considerandum est. quia sicut oues inter lupos mittuntur
vt sensum seruantes innocentie mansuetudinem malitie non
habeamus. ¶ Hieronymus. Lupos autem scribas et
Pharisaeos vocat qui sunt clerici iudeorum. ¶ Hila.
Lupos etiam designat omnes hos qui velamine furoris
in apostolos desecuturi erant ¶ Crisostomus in omelia Oda
lorum autem erat ista consolatio mittentis virtus. et
Et ideo ante omnia posuit dicens. Ecce ego mitto
vos quasi diceret. Ne turbemini quoniam in medio lu
porum mittimini. possum enim facere vt nihil mali su
stineatis. non solum lupos non suppositos sed leonibus
terribiliores effecti Sed ita expedit fieri Hoc enim
clariores facit et mea virtutem magis diuulgat De
inde vt aliquid etiam a seipsis inferant et non sine ca
sonari estimemur subdit Estote ergo prudentes sicut
serpentes et simplices sicut columbe ¶ Hiero. Ve per
prudentiam deuitent insidias per simplicitatem non fa
ciant malum Et serpentis astucia ponitur in exemplum
quia toto corpore occultat caput. Et illud magnum
est. pergit Ita et nos toto periculo corporis caput
nostrum qui xps est custodiamus id est fidem xpi in
tegram et incorruptam seruare studeamus ¶ Raba.
Solet etiam serpens eligere strictas rimas per quas ei
ciens veterem pellem exuat. Similiter predicator
existens per angustam viam veterem hominem omnino
deponat ¶ Remigius. Multere etiam omnis predicato
res serpentis prudentiam monet habere quia primus
homo per serpentem deceptus est. acsi diceret qua hos
tis callidus fuit ad decipiendum vos prudentes sitis
ad liberandum Ille laudauit lignum. vos laudate cru
cis virtutem ¶ Hilarius Ille animum primo mollioris
sexus aggressus est spe deinde illexit. et communione
immortalitatis spopondit pari ergo oportunitate

introspecta vnius cuiusque natura et voluntate vbique
adhibenda prudentia est. spes futurorum bonorum reuer
enda. et quod ille mentitus est. nos predicemus ex ve
rum sponsionem dei angelis similes futuros esse qui
credant ¶ Chrisostomus Homelia Sicut autem prudentiam
serpentis oportet habere vt in principalibus non lede
mur sic et simplicitatem columbe in nos vindicando cum
iniusta patimur neque per insidias alicui nocendo.
¶ Remigius. Deus autem omnia hec duo sociauit. quia
simplicitas absque prudentia facile decipi potest. et prude
tia periculosa est nisi simplicitate temperetur. alicui
nocendo. ¶ Hiero. Simplicitas autem columbarum ex
spiritussancti specie demonstratur. Vnde dicit apostolus
Malitia puuli estote. ¶ Chrisostomus in omelia Quid autem
durius hijs fiet insultationibus. non enim sufficiens est pati
mala. sed neque curam concedit quod est columbe. Ira
enim non priam. sed per mansuetudinem extinguit.
¶ Rabanus. Quod autem lupi de quibus supra
dixerat sint homines. ostendit. cum subdit Cauete ab
hominibus ¶ Ma. Hoc autem necessarium est vt sitis sicut
serpentes. et astuti. Nam sum suam consuetudinem
tradent vos. primum in consiliis prohibendo ne predi
cetis in nomine meo. Deinde incorrectos flagellabunt
vos. Tandem ad reges et presides ducemini ¶ Hila.
Qui exterquere silentium vestrum aut conuictum
temptant Chrisostomus in omelia Mirandum est aut qua
liter hoc audientes non statim abscesserint homines
qui stagnum illud nunquam egressi fuerant arca quod pisca
bantur. quod non virtutis eorum erant solum. sed sapie
dotalis Omnium enim malorum mitigationem adiungit.
Vnde et hic dicit. propter me. Non enim qua consolatio
est propter xpm pati. quomodo non vt penitus et nocui hec
patiebantur Et iterum accidit In testimonium illis.
¶ Prece. Qui scilicet persequendo mortem meruerunt
vel qui videndo non sunt mutati. Voces quippe san
ctorum bonis est in adiutorium. malis in testimonium
vt inde pueri sine excusatione pereant. vnde electi ex
emplum capiunt vt viuant. ¶ Chrisostomus in omelia Hoc
eos consolabatur. non quia alios cupiebant penam
sed vt confidentiam habeant quomodo vbique cum bene
presentem et presciencem ¶ Hilarius. Consolum
autem hoc testimonio excusatio ignorate diuinitatis
adimenda est persequentibus spem gentibus via pandenda
credentibus credendi xpm patiatur meritis seruientium pe
nas confessorum vocibus predicatum et hoc est quod
subiungit genubus.

¶ Cum autem tradent
vos. Nolite cogitare
quomodo aut quid lo
quamini Dabitur enim
vobis in illa hora. quid
loquamini Non enim
vos estis qui loquimini
sed spiritus patris ve
stri qui loquitur in vo
bis.

¶ Chrisostomus in omelia.
Cum premissis consolationibus non parua
et aliam apponit Ne
non dicerent qualiter
suadere possumus ho
minibus talibus persecutionibus
existentibus Iubet eos
de responsione gaudere
dicens Cum autem tra
dent vos. nolite cogi
tare quomodo aut quid
loquamini. ¶ Remi
Duo autem dixit quia

aut ꝺ̄. quos vnū referē ad sapientiā. alios ad oīs officiū. qa em ipe submīstrabat uerba que loquerēē ⁊ sapientiā qua ea pferrēt. nō fuerat necesse sanctis ꝓdicatoribus quid loquerenē. aut quō ¶ Hiero. Cū em ꝓpter xp̄m ducamur ad iudices. uolutatē tantū nr̄am p xp̄o debem⁹ offerre. Ceterꝙ ipe xp̄s qui in nobis habitat. loquiē pro se. ⁊ spūssancti in respondendo gr̄a mīstrabiē. ¶ Aug. Fidos em nr̄a oīw pceptis dume volūtatis merita. ad responsionē scie instruet̄ i exemplo bn̄s Abraham cui postulato ad hostiā Isaac. nō defuit aries ad victimā. Et ido seq̄ē Nō em vos estis q̄ loquimī. sꝫ spūs p̄ris vr̄i qui loq̄tur i vob̄. ¶ Remig. Et ē sensus. Vos accenditis ad certamē. sꝫ ego sum qui ꝓlior. Vos vba editis. sed ego sum qui loquor. ¶ Hinc paulus ait. An exprimētū queritis eius q̄ i me loquiē xp̄s. ¶ Chrys. Per hoc aūt ad ꝓphetaꝝ eos dignitatem reduxit qui scz dei spū fuit locuti. Cū aūt hic dicat ne solliciti sitis quid loquamī. Alibi dr̄ Parati semp ad satisfactionē oīi poscenti vos rationē de ea que i vobis est spe. Cum em̄ i medio amicoꝝ certamen erit. iubemur esse solliciti. cum aūt ē iudiciū terribile. ⁊ plebes mīamentes ⁊ tanor vndiq; auxiliū a xp̄o p̄betur. vt p̄sidenē loquamē. ⁊ non obstupescā.

¶ Tradet aūt frater frem in mortem ⁊ pater filiū ⁊ insurgēt filij in parentes ⁊ morte eos afficiēt. Et eritis odio oīmb̄ hominib̄ ꝓpter nomen meum. Qui aūt ꝑseuerauerit vsq; in finē hic saluus erit.

¶ Glosa. Premissa cōsolatione subdit grauiora pericula. Unde dr̄. Tradet aūt frater frem i mortē. ⁊ pater filium. ⁊ insurgēt filij i parentes ⁊ morte eos afficient. ¶ Drego. Immoderē em dolorem ingerūt mala q̄ ab extraneis maiorem que ab illis patimur. de quorum mentibus presumebamus. quia cū dāno corporis mala nos crucīant cantatis amisse. ¶ Hiero. Hoc aūt i p̄secutionib̄ fieri crebro videmus. nec vllus est inter eos fidus affectus. quoꝝ diuersa ē fides. ¶ Chrys. Deinde qd̄ ē maleū horribiliꝰ apposuit dicēs. Et eritis odio oīmb̄ hominib̄. vt em̄ cōmunis orbis terrarum hostes eos expellere tempeabant. Hic etiā rursus apponē ꝙsolatio cum dicit. ꝓpter nomē meū. Et cum hoc rursus aliud cōsolationis ponē. cū subdit. Qui autem ꝑseuerauerit vsq; in finē. hic saluus erit. qm̄ em̄ ꝑseuerunt multa. in principio quidem esse videntes. postea vero dissoluū. ꝓpter hoc ait. quoniaꝫ finem requiro. Hinc em̄ validitas est feminū in principio quidem floreſcentiū. postmodum autem tabescentium. Propter hoc sufficientem perseuerantiam expetit ab ipsis. ¶ Hiero. Non enim cepisse sed ꝑfecisse virtutis est. ¶ Remigius. Nec michaelibus. sed ꝑseuerantibus premium tribuitur. ¶ Chrys. Ne autē aliquis dicat. quia omnia christus in apostolis fecit nihil mirabile est tales illos esse effectos nihil patientes onerosum. propter hoc ait. q̄ perseuerantia eis est opus. ⁊ si enim ex primis erui fuerint periculis alios difficiliorib̄ conseruantur. ⁊ post illa alia succedent. ⁊ non stabunt quin insidias ꝓpo donec viuūt. ⁊ hoc occulte insinuat dicens. qui ꝑseuerauerit vsq; in finem hic saluus erit. ¶ Augustinus. Ad ꝓmissum ꝓficit. Id est qui precepta fidei non deseruerit in persecutionibus non defecerit. saluus erit. quia persecutionibus terrenis. perapiet premia regni celestis. Et notandum quia finis nō semper significat sumptionem. sed aliquando perfectionem. Finis legis christus est. Unde etiam ꝓmittit. Cui perseuerauerit vsq; in finem id est in christo. ¶ Aug. xxi. de ciu. dei. In christo nāq; ꝓficere est in fide eius ꝓmanere que p dilectionē operatur.

¶ Cum aūt ꝑsequētur vos in ciuitate ista fugite in aliam. Amē dico vobis non cōsummabitis ciuitates israhel donec veniat filius hominis

¶ Christus. Postq̄ predixit terribilia que post crucem et resurrectionem a discipulis omnes erant visuri rursus duce eo ad mansuetudinem. ne ipsi illi se ad ꝑsecutiones audaciores fugere. vult dicere. Cum autem persequenter vos i ciuitate ista fugite. Sciua enim ꝓterim principium erat conuersionis eorum condecenter vtatur sermone. ¶ Hieronymus. Hoc enim ad illud tempus referendum de cuius predicationem apostoli mittebantur. quibus ꝓprie dictum est. In viam gentium ne abieceritis. et si ꝑsecutionem timere non debeant. sed declinare. Quam quidem videmus i principio fecisse credentes quia ortā ierosolimis ꝑsecutione dispersi sunt ne omnes simul uidean. vt tribulationis occasio fieret euangelij seminarium. ¶ Augustinus contra faustum. Nec tamen saluatoꝝ non poterat tuen discipulos eos. quibus fugere precepit. Et huius rei exemplum prebuit. sed instruebat hominis infirmitatem ne deum temptare audeat. quando habet quid faciat. vt qd̄ cauere oportet euadat. ¶ Augustinus. Primū ciuitate dei. Potuit autem eos ꝺ̄nonere. vt sibi inferent. vt non in manus ꝑsequētium ꝺ̄ueniant. Potest si hoc ille nō fecit aut monuit videtur non fuisse ex hac vita emigrarent quibus migrantibus mansiones eternas preparaturum esse promittit quelibet exemplā apponant gentes. que ꝓpter deum. Manifestum est hoc non licere credentibus vnum verum deum. ¶ Chrisostomus in exemplum autem dicant. quid igitur si ꝑsecutionem pati gerim⁹. ⁊ rursus hinc nos abiecerit hunc debitum honorem. ait. Amen dico vobis. non cōsummabitis est non preuenietis me circumeuntes palestinam nec vos assumam. ¶ Rabanus. vel ꝓbet quia ante predicationibus suis ad fidem perducere eas ciuitates israel q̄; resurrectō dom̄i fuerit ꝓpinqua. Et in loco istius terrarum predicandi euangelium potestas concessa. ¶ Hilarius. vel aliter ex vera fuga suadet. quia predicatiōe eius primū audita effugata. transit ad grecam. Deinde diuersis nationibus. greece vrbes. apostolorum passionib̄ fungara. Quia i vniuſ gentis demoratē. sꝫ vt oīs terre quas

Apostolatum ꝓdicationi ckediturās. vez. ut rliquū israel crederent esse aduentu suo debitum ait. non cōsumabitis ciuitates israel id est post plenitudinē gentium q̄ erit reliquū israel adimplendum numerum sanctorum futuro clarificatus xp̄i aduentu est in ecclesia conuocādū ¶ Aug. in epla adhonoratū Ysaiam q̄ seruū xp̄i q̄d̄ precepit vel ꝓmisit sicut ipe fugit in egiptum fugiant omnino de ciuitate in ciuitatem. quādo eorum quisq̄ spiritaliter a pſecutoribus queritur vt ab alijs qui non ita requruntur. non deseratur ecclesia sed prebeant obsequia cōseruis quos aliter viuere non posse nouerunt. Cum autez oim id ē episcopoz. clericoz & laicoz est ꝑmūe periculum hi qui alijs indigent non deserāt ab hijs q̄ bus indigent. aut igitur ad loca munita omnes trā seant. aut qui habent necessitatem remanendi nō relinquātur ab eis per quos illoz ecclesiastica ē supplenda necessitas vt vel pariter viuant vel pariter sufferant q̄d̄ eos paterfamilias volet pati ¶ Remi. Verecrea sciendum est q̄ sicut precepit pseuerādi in pſecutionibus spāliter vt spūalr ad apłos pertinet & ad eorum successores viros fortes sic licentia fugiendi satis conuenit infirmis in fide quibus condescendit pius magister ne si se vltro ad martyrium obtulissent fortassis posita in tormentis. negarent leuius eīm erat fugere. q̄ negare. Sed quāmus fugiendo pfecte fidei constantiam in se non ostenderent cū magni meriti erant. quoniam omnia pro xp̄o pati erāt deserere scilicet fugiendo. Nisi autem illis licentiam fugiendi dedisset. dicerent eos aliqui alienos esse a gloria regni celestis. ¶ Hiero. Spiritaliter autem possumꝰ dicere eū pſecuti nos fuerint in vna ciuitate. hoc ē i vno scripturaꝝ libro vel testimonio nos fugiamꝰ ad alias ciuitates id ē ad alia volumina quāmus eīm contentiosus fuerit pſecutor ante pſentiam saluatoris aduenet q̄ aduersarijs victoria cōcedatur.

¶ Non est discipulus super magistrum nec seruus super dominū suum. Sufficit discipulo vt sit sicut mgr̄ eius & seruus sicut dominus eius Si paterfamilias beelzebub uocauerūt quātomagis domesticos eius

¶ Chrys. in omelia. Quia futurum erat vt discipuli cum ꝓmissis pſecutionibus etiā diffamari malam opinionem paterentur. q̄ multas onerosius esse videbatur hic eos consolatur a seipso & ab hijs que de ipso sunt dicta Cui consolationi nulla poterat esse equalis ¶ Hier. Dominus enim lumē eternū dux credendi & imitandi patiens discipulis suis i futurarum passionum solacium ante premisit. vt gloriose loco amplectamur si domino nostro vel passionibus adequemur. vñ dicit. Non est discipulus super magistrum nec seruus sup dñm suū. ¶ Chrys. in ome. Intelligendū donec fuerit discipulus & suus non est mꝫ sup magistrum & dñm sm bonoris naturam. nec mihi ea que raro ꝓueniunt hic obijciatis q̄ ab hijs que sunt in plurimis suscipe hūc sermonem.

¶ Remigius Magistrum aūt & dñm seipm ꝓprium appellat Per seruū & discipulum. suos vult intelligi apostolos. ¶ Glo. Quasi diceret. Ille indignemi tolerare que tolero. qua dñs sum facēs q̄d̄ volo & magister docens q̄d̄ vult scio. ¶ Remigius Et q̄a hec sententia minus videbatur suspitionibus verb cōgrua quo tendant verba manifestat. cum subdit Si paterfamilias Beelzebub vocauerūt. quātomagis domesticos eius. ¶ Chrys. in omelia. Non dixit seruos. sed domesticos vt mulcā ad eos familiaritatē ostenderet. sicut & alibi dixit Non dicā vos seruos sed amicos meos ¶ Remigius Quasi diceret. vos ergo temporales honores & humanam gram non queratis dum me videtis p irrisiones & obprobria genus humanum redimere. ¶ Chrys. in omelia. Non solum autem dixit. si domus dominū conuiciati sunt sed ipsam speciem conuicij pomit. quomā Beelzebub eum vocauerunt. ¶ Hiero. Beelzebub ydolum est Accharon q̄d̄ vocatur in regum volumine. ydolum muscę Beelzebub ipe bel siue baal-zebub autē musca dicē Principem q̄ demoniorum ex spurcissimi ydoli appellatione vocabulo qui musca dicē ꝓpter immundiciam que exterminat suauitatem olei.

¶ Ne ergo timueritis eos Nihil enim opertum quod non reuelabitur & occultum quod non sciatur Quod dico vobis in tenebris. dicite in lumīe & quod in aure auditis predicate sup tecta. Et nolite timere eos qui occidūt corpus animam autem non possunt occidere sed potius timete eū qui potest & animam & corpꝰ perdere in gehennam.

Remigius. Post premissam consolationem aliam non minorē subiungit dicens Ne q̄ timuerites eos scilicet persecutores. quāe autem non esset timendum manifestat cum subiungit Nihil enim opertum. q̄d̄ nō reuelet & occultum quod non sciatur ¶ Hiero. Quō ergo in presenti seculo multorum vicia nescimus. sed de futuro tempore scribitur q̄d̄ manifestabit dñs occulta hominū & illuminabit latebras tenebraruꝫ & manifesta faciet cōsilia cordium Et est sensus Nolite timere pſecutorum sewiam & blasphemandam rabiem. quia veniet dies iudicij. in quo & vestra virtus. & illorum nequitia demonstrabitur. ¶ Hilari. Arietē minas. nō iniuria aut odia aū potestates insectandum monet esse metuendas. quia dies iudicij nulla hec fuisse atq̄ inania reuelabit. ¶ Chrys. in omelia. Vel aliter figura quidem eoz que dicuntur vniuersalem videtur enūciationem habere verum de omnibus rebus. sed de premissis solum dictū ē. Quasi diceret Si doletis audientes cōuicia. hoc cogitate quia & ab hac suspitione post paz eruemini Vocāt quidem vos angelos & magos & seductores. sed expectate parum & saluatores vos orbis terrarū vniuersi dicēt. cū p res ipos apparuerint benefactores nec illorum attendent sermonibus hoies. sed rerum veritati ¶ Remigius. Quidam autem dicunt q̄

hȝs vbis ꝓmiserit dñs discipulis suis q̄ p eos essent
reuelanda oīa occulta misteria. que sub velamie lr̄e
legis latebāt Vnde apt̄s dicit Cū pueri fuerint ad
xp̄m tunc auferet velamē Et ē sensus. Quare debe
tis timere vestros ꝑsecutores. cū tante sint dignita
tis. vt p vos occulta misteria legis & ꝓphetar̄ sint
mānifestāda. ℣ Chr̄s. i omel. Deinde q̄a eos ab oī timo
re liberauerat. & aliquos obprobrijs fecerat. nunc
iā opportuno tempe eos loquē de libera ꝓfessione
ē i ꝑdicatione dicēs. Q̄d dico vob̄ i tenebris. dicite
in lumie. & q̄d i aure auditis. ꝑdicate sup tecta.

℣ Hila. Nō legimus dñm solitū fuisse noctibo ser
monem habere. & doctrinā i tenebris tradidisse. ſ; hoc di
cit. q̄a oīs sermo eius carnalibo tenebre sunt. & vbū
eius infidelibo nox ē. itaq; id q̄d ab eo dictū ē cum li
bertate fidei & confessiōis ē loquēdū ℣ Remigius. est
ergo sensus. Q̄d dico vobis i tenebris. i. miser mi de
os incredulos. vos dicite in lumine. id est fidelibus
ꝑdicate. & q̄d in aure auditis. i. q̄d dico vobis se
crete ꝑdicate sup tecta. id ē palam coram hoīb̄. Sole
mus em̄ dicere. In aurē loquī illi. id est secrete

℣ Rabanus. Same q̄d ait Predicate sup tecta. ut
xta morē ꝓuincie palestine loquē. vbi solent in te
dis residere. q̄a nō sunt cacuminata ſ; equalia. ergo
ꝑdicabit in tectis. q̄d cunctis audientibus dicet̄ palā

℣ Glo. Vel aliter Q̄d dico vob̄ i tenebris. id ē dū
adhuc in timore carnali estis. dicite i lumie. id ē m fi
ducia vocatos. cū a spūsancto eritis illuminati Et q̄d
i aure auditis. id ē solo audieu papias. Predicate
op̄ complendo sup tecta existentes. i. corpora ve
stra que sūt domicilia aiar̄. ℣ Hiero. Vel aliter quod
dico vobis in tenebris in lumine id est quod audi
tis in misterio apertius predicate & quod i aure au
ditis predicate sup tecta. id est q̄ vos eruditi i par
uulo isto loco vniuersis vrbibo i toto mundo auda
cter edicite ℣ Chr̄s. in omel. Sicut aūt q̄n dicebat q̄
credit in me. opa que ego facio. & ille faciet Et ma
iora his faciet. ita & h̄ mōstrat q̄niam omnia p ec̄
opabitur etiā plus q̄ p seipsū Quasi diceret prius
piam ego dedi ſ; q̄d pl⁹ ē. p vos explere volo. hoc
aūt nō mungentes ē solū. ſ; & futura predicentes. &
ostendentes q̄n oīa supabūt ℣ Hila. Constanter g⁹
ingerenda ē dei cognitio Et profundū doctrine cuā
gelice secretū. luie ꝑdicatōis aplice reuelādū ñ timē
do eos quib̄ cum sit licentia in corporatim̄ i aīaꝫ vis
nullū ē Et ideo subdit. Et nolite timere eos qui oc
cidunt corpus. aīam aūt nō p̄nt occidere ℣ Chr̄s. in
omelia Vide qualiter in oīb̄ eos statuit superiores nō
solū honorādos solū & maledictōꝫ neq; pericula & iniurias
ſ; & ipam que oīb̄ videt̄ terribilior mortem suadens
ꝓter dei timorem contemnere Vnde subdit Sed po
tius eum timete. qui potest & aiam & corpus ꝑdere
in gehennam ℣ Hiero. In nomē gehenne in veteribus
libris nō inuenit̄ ſ; primo a saluatore ponit̄ Quera
mus ergo que sit huius sermonis occasio idolū baal
Fuisse in ꝑte iherusalem ad radices montis Moria.
in quibus Siloa fluit. nō semel legimus Hec valle
& parua campi planicies. irrigua erat & nemorosa
plenaq; deliciis. & lucus in ea idolo ꝓsecratꝰ In tan
tam autem populꝰ israel demētiā venerat vt de
ferea templi victima ibi hostias imolaret. & rigore
religiōis deiide vicerēt filios q̄ suos iecerāt dei
vt mitarēt Et appellabat locus ipe Gehenō filii
vallis filioꝝ Ennon Hoc regum volumen & para
pomenon. & ieremias scribūt plenissime. & cōmi
tur deus se locum ipm implecturum cadaueribus
tuorum vt nequaq̄ vocetur Tophet & baal. sed po
cetur polyandrium. id ē tumulus mortuorum. Ista
ergo supplicia & pene perpetue quibus pecca
cruciandi sunt huius loci vocabulo denotāt. ℣ Au
gustinus. xiij. de ciui dei Hoc aūt nō antea fit q̄
q̄ anima corpori fuerit copulata. vt nil adiuuet
sepentur. & tamē tunc recta mors anime dicit. qua
non vuult ex deo. mors autem corporis. qua i bonis
tione nouissima quāuis homo sentire non dicat. ci
quia sensus ipe. nec voluntate suauis. nec quies
bris sed dolore pēalis est mors potius ē appellan
vita ℣ Chr̄s. i omelia. vide autem rursus qua ma
promittit eis liberationem a morte. sed suadet pau
nere mortem. quod mīto maius ē. q̄ eruta mortem
q̄ hoc sermone. ea que de immortalitate sunt ag
mata eis infigit.

Nonne duo passe/
res asse ueneūt & vn⁹
ex illis non cadet sup
terrā sine patre vr̄o
Vestri autem & capil
li capitis omnes nu/
merati sūt nolite ergo
timere multis passeri
bꝰ meliores estis uos

℣ Chr̄s. in omel. Po
q̄ timorez mortis
cluserat. ne etiam
apostoli q̄si mortua
rentur. essent deiec
a deo. rursus sermo
de prouidentia de
at dicens. nonne duo
passeres asse vene
Et vnus ex illis non
cadet sup terram sine
patre vestro. Hic
et ē sensus Et pau
aīalia absq; deo nō deiciunt autem
udentia & que i hīs pericula sunt sine dei volū
nō pereunt vos qui certi estis non debetis timere
absq; dei vnitatis prouidentia. ℣ Hila. Quisquis
q̄ vendidit corpus atq; aīa ē. & cui vendit perdi
ē Rui g⁹ duo passeres asse veneūt. semper pecu
mimo venduntur natos ad volandum & ad celum p
mis spiritalibus efferēdos. sed capa preciis pri
dum voluptatum & ad luxum seculi vilales sun
se talibus actionibus nundināt dei aūs nolentes
vnus ex illis magis euolet. Sed lex constitutio
dei ꝓuida decreuit vnū ex eis pro quadā quātu
dū em̄ si euolarēt vnū. ceteri fierentq; corp⁹ spiritu
ita peccatorū ꝓuida vēditis aīa terrenam contrahe
ex vitiorum sorde mansuā fierq; vnū ex illis q̄ mitt
in terrā ℣ Leo. Q̄d aūt ait Vr̄i aūt & capilli capi
oēs numerati sunt. imēsaꝫ dei erga hoies esse ꝓui
ciā & ineffabilē signat affectū q̄ nihil nr̄os dū
℣ Cyp. Vn numero em̄ aliq̄ colligi diligenti
℣ Chr̄s. vide hoc dixit nō q̄ ꝓuos deus numer
diligentē cognitionē & multā circa eos prouidē
oñdat ℣ Hiero. Pendent aūt malligentes ecclesia
in hoc loco q̄ carnis resurrectionē negāt q̄ si
capillos qui numerati sunt & a custode deo ser
camus resurgere & cum saluator nō dixerit. vest
aūt & capilli oēs saluādi sūt si numerati sūt. vi
mer⁹ ē scīa nūeri. Mōstrat ñ eius nūeri

¶ Aug. vlā de d. dei. Quāuis de ipsis capillis postit iquit. verum redire quicq̄ tondentibus decidit q̄ si rediturum est. quis non exhorreat illam deformitatem. Semel autem intellecto. ita nihil peritur esse i corpore. ita vt deforme nihil sit in corpe. simt intelligitur ea que deformē factura fuerant enormitatem misse ipi accessura esse nō loas quibus mē brorū forma turpat̄. velut si de limo vas fieret. q̄ rursus in eūdem limū redactum totum de toto terrū fieret. non esset necesse vt illa pars limi que i ansa fuerat ad ansam rediret. aut que fundum fecerat. ipsa rursus faceret fundum. Dum tamen totū reformetur i totum. id est totus ille limus in totū vas nulla sui pte perdita remearet. Quapropter enim si capilli totiens tonsi ad sua loca deformiter redeūt Quia i eundem carnem vt quēcūq; locum ibi corpus creat. Seruata parcium cōgruentia materne mutabilitate vertent. Quāuis q̄ dicat. Capillus capitis vestri nō pibit non de logitudine sed de numero capillorū posset intelligi. Unde et hic dicit. Capilli capitis vestri numerati sunt. ¶ Dila. Neq; em dignum negotiū pentura numerare De igitur nihil ex nobis periturum esse cognoscerem⁹ ipo capillorū nrorū supputatorū numero iudicat. Nullū igitur corpus nostrorū casus ē pamescendus. Et ideo subdit. Nolite ergo timere multis passeribus meliores estis vos. ¶ Hero. In quo manifestius superior expositionis sensus expressus est q timere nō debent eos qui possunt corpus occidere quoniam si sine dei scientia qua q̄ animalia nō decidunt. quanto magis homo qui apostolica fulcitus sit dignitate. ¶ Hilarius. Vel cum dicat plurimis eos antestat̄ passeribus. ostendit multitudini infidelium electionem fidelium praeesse. quia hīc casus in terra ē. illis volatus in celum. ¶ Remigi⁹. Distinctio aūc xp̄o caput est apostoli capilli. qui pulere numerati dicunt̄ quia nomina sanctorū scripta sunt in celis.

¶ Omnis ergo qui cōfitebitur me coram hominibus confitebor et ego eum coram patre meo qui est in celis q̄ autem negauerit me coram hominibus. negabo et ego eum coram patre meo q̄ ē in celis

¶ Chr. Efficiens dōm timorem qui discipulorum cōcutiebat animā p ea que sequūtur rursus eos confortat. nō solum timorem ejiciēs sed et spē premiorum maiorum eos ingens in liberam palationē veritatis ducens. Omis ergo qui confitebitur me coram hominibus cōfitebor et ego eum coram p̄re meo qui in celis est. ¶ Hilarius. Hoc concludendo dicit quia doctrinis talibus conformatos oportet liberam de deo p̄fitēdi hīre constantiam ¶ Remigius. Confessio autem hic illa intelligenda ē. de qua dicit apostolus Corde creditur ad iustitiam. ore fit confessio ad salutem. Ne ergo aliquis putaret se absq; oris cōfessione posse saluari. nonsolum ait. Qui me confessus fuerit si; addit coram hominibus. Et iterū addit. Qui autem negauerit me coram hoīb⁹ ne. et ego eū co. p̄re meo q̄ ē i celis. ¶ Hilarius. In quo ostendit quales nos testes hominibus fuerim⁹ tales apud deum patrem estimemur aut⁹ vturos. ¶ Chr. in omelia. Vbi considerādū est qua i pena amplius ē supplicium et in bonis mentis retributo. Quasi diceret. Superabundasti prius me hic p̄fitendo aut negando. Superabundabo et ego ineffabiliter tibi maiora dando. Illic em̄ te confitebor aut negabo. Propter hoc si feceris aliquod bonum et non susceperis retributionem. ne turbere. Cum ad diadema em̄ i futuro tempe retributo te expadat Etsi feceris aliq̄ malum. et non exolueris. vindictā non contemnas. Illic em̄ te excipiet pena. nisi erās mutaueris et melior fias. ¶ Rabanus. Et sciendum q̄ negare q̄ deus non sit. nec pagani possunt si; q̄ nō sit deus filius et pater ab infidelibus negari potest Confitebitur ergo aliquē filius apud patrem. qui per filium habebit accessum ad patrem Et cui filius dicet. Venite benedicti patris mei. ¶ Item. Ille gabit autem negantem se. qua p ipm̄ nō habebit accessum ad p̄rem. et a conspectu sue diuinitatis. et patris repellet. ¶ Chr. Vbo autem nōsolum fidem que est sm mentem sed et cōfessionem exigit oris vt ergat nos in liberam palationē et ampliorem amorē excelsos nos faciens. Hec autem verba ad vnūsquosq; loquitur. et in persona apostolorū loquit̄ solum. Nō em̄ solos apostolos sed et discipulos eorum fiat viles Qui nūc hoc seruat. nonsolum cum libera palatione accipit. sed et omnibus facile suadebit. huius em̄ verbi obseruatio multos ad apostolos adduxit.

¶ Rabanus Vel confitet̄ q̄s ibi ea fide que p dilectionem operatur. mandata eius fideliter implendo negat qui preceptis non obedit.

¶ Nolite arbitrari q̄a pacem venerim mittere in terram. Non veni pacem mittere sed gladium Veni enim separare hominem aduersus patrem suum. et filiam aduersus matrē suam. et nurum aduersus socrum suam et inimici hominis domestici eius.

¶ Hero. Supra dixerat Quod dico vob⁹ in tenebris. dicite in lumine Nunc infert q̄d post predicationem sequatur dicens. Nolite arbitrari quia pacem venerim mittere i terram. Non vēi pacem mittere. sed gladium. ¶ Polo. Vel aliter cōtinua et icuti mos nō debet aterabē sic nec carnalis affectus.

¶ Chr. Qualiter g⁹ eas iniūrie. ve i vnam quāq; domū ingredientes pacē indicerent? Qualiter enā et angeli dixerūt Gloria i excelsis deo. Et in terra pax hoibus. Quīm hec maxime est pax. cum id q̄d egrotat. medet. cū id q̄ litem facit. separatur. Ita em̄ possibile erit celū terre copulari. Nam et medicus ita reliquū conseruat corpus. cum id q̄ insanabiliter se habet. abscidit. ita quidem et in turri Dabel gestum est. malū enim pacem bona dissonantia seluerit et paul⁹ eos qui aduersus eum consonabant diuisit. Non enim vbiq; concordia bonum est. Nam et latrones consonant. Hoc autem p̄elium non est sui propositi. sed eoz consilij ¶ Hero. Ad fidem em̄ xp̄i tot⁹ ord⁹

contra se diuisus ē Vnaquęq domus ⁊ infideles habuit ⁊ credentes ⁊ ꝓterea bellū missum ē. verum pereē pax mala ¶ Cry. Hoc aūt dixit quasi discipulos cōsolās. acsi diceret ne turbemi q̄si ꝓter spez bis ingentib⁹ Propter hoc em̄ veni vt prelium miceam Et nō dixit preliū. si q̄ difficilio ē gladiū Voluit em̄ aspentate verboꝝ eoꝝ exatare auditū vt nō i difficultate rez deficiant ne aliquis dicat q̄ blanda suasit. ⁊ difficilia occuleauit. Melius est in rebus manuetudinē uidere q̄z in verbis Et ꝓter hoc in his nō steat. si exponens preli⁹ speciem. ostē dit hoc esse ciuili bello difficilius dicēs. veni enim separare hominē aduersus patrem suū. ⁊ filiaz aduersus matrē suā. ⁊ nurū aduersus socrū suā In quo ostē dit q̄ nonsolum in familiis erit hoc prelium sed in amantissimis ⁊ valde necessarijs q̄ maxie xp̄i virtutez oñdit. q̄ discipuli hec audiētes. ⁊ ip̄i suscepūt ⁊ alios suaserunt ¶ Cry. q̄uis aūt nō ip̄e xp̄s hāc sepationē fecerit. si illoꝝ malicia. tamen dicat se facē fm scripturē gnerationē Scriptum ē em̄. Dedit eis deus oculos. vt nō uideāt Hoc aūt maxime ostē dit vetus testamentum. nouo esse cognatū Eram̄ in iudeis vnusquis q̄ proximū meretricabat q̄n viculum fecerunt. ⁊ quādo Heelphegor imolauerūt. vñ vt mōstraret eundem esse. cui hec ⁊ illa placuēre ꝓbe ac demit dicens Et inimici hois domestici eius Et in iudeis tale aliquid pugit Erāt em̄ ꝓphete ⁊ pseudo ꝓphete. ⁊ plebs sequebaē ⁊ domus diu debāeur ⁊ hij quidem his credebant. alij aūt illis ¶ Jeromi. Hic aūt locus ꝓpe eisdem verbis in Osee ꝓphetā scribit Et notandum vbicūq̄ de veteri instrumēto testimoniū ponit. vtrū sensus tm̄ an ⁊ verba consentiant ¶ Ogla. Distincte aūt gladius celoꝝ oim accusatiuū ē. in q̄ē ius potestatis ⁊ iudicij seueritas ⁊ ammaduersio peccatoꝝ Dei igit verbum nuncupatum meminerimus in gladio q̄ gladius missus est in terrā. id ē predicatio eius hoim cordibus infusa Hic igit quicq̄ habitantes i vna domo diuidit. tres i duo ⁊ duo in tres ⁊ ita ad hominē referimus id ē corpus ⁊ animā ⁊ voluntatem Nam ⁊ corpori anima data ē. ita ⁊ potestas homi vtendi vtroq̄ vt vellet indulta ē Ac ob illud lex ē ꝓposita voluntati. Sed hoc tm̄ in illis deꝑhendit. qui primi a deo figurati sunt Sed ex peccato atq̄ infidelitate primi parentis. sequentibus generationibꝫ cepit esse corporis nr̄i pater peccatū mater anime infidelitas. volūtas aē sua vnicuiq̄ adiacet. ergo iam vnius domus quinq̄ sunt Cum ergo innouamur baptismi lauacro p̄ virtutez verbi. ab origine nr̄e peccatis separamur realiq̄ quadam obsecratione gladij dei a patris ⁊ matris affectionibus dissidemus. fitq̄ grauis in domo vna dissēsio ⁊ domestica nouo homini erunt inimica quia ille manere in spūs nouitate gaudebit Ea vero que a prosapie antiquitate deducta sunt. consistere in his quib⁹ oblectanē cupiscūt ¶ Aug. de que. euā. vel aliter. veni separare hominē aduersus patrem suū Quia renūciat quis diabolo qui fuit filius eius Et filiam aduersus matrē suā Plebs dei aduersus mundanā ciuitatem. hoc ē pritosam societatem gentis humani. quā nūc babilonia. nunc egipto nūc sodoma nunc alios atq̄ alij nominibus scriptura significat Socrum aduersus socrū suā. ecclesiam aduersus synagogam. que fm carnem xp̄i pepercit sponsi ecclie Dui dunē aūt gladio spūs. q̄d est verbum dei. Et inimici hominis domestici eius. cum quibus amicicie familiaritatem implicatus erat ¶ Rabanus Stulta. apud eos iura custodiri possunt. inter quos humanum est ¶ Gloſa. vel aliter hoc dicit Quasi dicens. Nō ad hoc inter homines veni vt carnales affectus confirmem. sed spirituali gladio. dissecē vñ rectos Et inimici hominis domestici eius. ¶ Gregorius. eo mozat. Callidus nanq̄ aduersarius cum a bonis cordibus repelli se conspicit eos qui ab illis vehementius diliguntur. exquirit Et per eorum verba humanius loquitur qui plus ceteris amatur. vt dum vox amantis. cor perforat facile persuasiōis eius gladius intime rectitudinis munimina irrumpat.

Qui amat patrez aut matrē plusq̄ me non ē me dignus Et qui amat filium aut filiam sup me. non ē me dignus Et qui nō accipit crucem suā ⁊ seq̄tur me nō est me dignus. q̄ inuenit animaz suā pdet eā. ⁊ q̄ pdiderit animā suā ꝓpt me inuenet eam

¶ Jeronimus. Quia ante premiserat Ite vendite pacem mittere. gladium. ⁊ diuidere hominem aduersus patrem ⁊ matrem ⁊ ceterum. ne quis pietatis religionē ātenere videat dicit diuēs Qui amat patrem aut matrem plus q̄z me. non est me dignus ⁊ in canticis legimus canticorum Ordinauit in me caritatem Hic enim ordo naturē affectu necessarium docet

Ama post deum pārez aue matrem aut filios. Si autem necessitas vehemet vt amor parentum aut filiorum. dei amore comparetur. ⁊ non possit vterq̄ saluari. odium in suos. pietas i deum est Non ergo prohibuit amari patrem aut matrem. sed significauit addit plus q̄z me ¶ Ogla. Ih em̄ qui dominatus hoim caritates. dilectiones eius ꝑtulerit. futurum bonoꝝ indigni erūt hereditate. ¶ Cry. Si autem Paulus iubet p̄ omnia parentib⁹ obedire. nō in his. In illis em̄ dicit solū obediendū. que nō sunt pietati. eterē sanctū ē. omnem eis aliū reddere honorem Qui aūt amplius debito exegerint non oportet assentire Sunt aūt hec veteris testamenti ꝓcepta. eterē illic eos qui idola colebant. non odio habere filium. sed ⁊ lapidare oīa iubet. ⁊ in Deuteronomio dicitur Qui dixerit patri suo. ⁊ matri sue nescio. ⁊ fratribus suis. ignoro illos. hij custodierunt eloquium tuū ¶ Gloſa. videtur autem vt in plurib⁹ accidere vt parentes plus diligant filios q̄z filij debent eos. ⁊ ideo gradatim post̄q̄z suū amorem. parentum esse preponendum docuit. deinde ostendit sequenter preferendum esse filiorum amori dicens Et qui amat filium aut filiam super me non est me dignus ¶ Rabanus Per quod signat illum bonum consortio esse indignum qui consanguinitatis carnalem amorem preponit spirituali amori dei. Cry.

¶ Qui recipit vos me recipit Et qui me recipit. recipit eum. q̄ me misit Qui recipit Prophetam in nomine

¶ Chr. Deinde vē non moleste ferame illi scilicet q̄ bus amor dei preferetur. ad amorē adducat p̄monē anima eā nihil est familiarius alicui. Sed tamen ⁊ hanc non simpliciter eam habeā odio ut ssit sed vt eam quis tradat in occasiones ⁊ sanguines. oīdena q̄ nonlolum ad mortem optare esse paratum. sed ad mortem uiolentam ⁊ exprobratissimā. scilicet mortē crucis Unde sequit Et qui non accipit crucem suā ⁊ sequitur me. non ē me dignus. Nihil aūt adhuc eis de propria dixerat passione. sz merum in his eos erudit. vt sermonem de passione eius magis suscipiant Uel qui xp̄i sunt. crucifixerunt corpus suū cū vicijs ⁊ concupiscentijs Et indignus ē xp̄o qui n̄ crucem suam in qua compatimur. cōmorimur. consepelimur. consurgimus. accipiens. dūm sit secutus i hoc sacramento fidei. spēq̄ nouitate viturus.

¶ Chr. in omelia. Crux quippe a cruciatu dicitur Et duobus modis crucem dñi baiulamus cum aut pabstinendam carnem affligimus aut per compassionem proximi necessitatem illius nostram putamus Sciendum est vero q̄ sunt nonnulli. qui carnis abstinentiam non pro deo. sed pro mani gloria exhibēt ⁊ nonnulli sunt. qui compassionem proximo nō spiritualiter. sed carnaliter impendunt. vt a non ad iniuriam. sz qñ miserando ad culpas foueant Ideo itaq̄ crucem videnē ferre. sed dūm non sequūtur. Et ideo ait. ⁊ sequit̄ me. ¶ Chr. Quia vero precepta hec que iniungūē. onerosa videbantur pone ⁊ voluntatē eoz maximā existentem. dicens. Qui mauit animam suam perdet eam. Quasi diceret. Non solum hec que premisi non nocent. sed maxime proderunt. peccata vero nocebunt Et hoc vbiq̄ fere. ab his enim que hoīes concupiscunt inducit. sicut si dicat. propter q̄ non vis contemnere animā tuam. quia diligis eā Quo circa propter hoc contemne ⁊ tunc ea maxime poteris. ¶ Remigius. Anima aūt in hoc loco non substancia est mobilis corporea. sed hec vita pīa Et ē sensus Qui inuenit animā suā. s. hanc pīam vitam. id est qui hanc lucem ⁊ eius dilectiones. ⁊ uolūtates ad hoc desiderat. vt semp inuenire possit. istam quā semp seruare cupit. perdet ⁊ animā suā eterne damnationi prepat ¶ Rabanus. Uel aliter Qui salutē anime sue querit eternā ppter me iue uice eam. ¶ Remigius. Ipse est qui hanc temporalem lucem ⁊ eius dilectiones ⁊ voluntates tempore persecutionis ppter confessionem nominis mei contempserit. anime sue inueniet eternam salutem ¶ Hylari. Sic ergo proficiat lucrum anime in mortem. ⁊ damnū in salutem. Detrimento eīm brevis vite. fenus immortalitatis acquiritur.

¶ Qui recipit vos me recipit Et qui me recipit. recipit eum. q̄ me misit Qui recipit prophetam in nomine

¶ Hiero. Dominus ad predicationem discipulos mittens. docet pericula non timenda. affectum subijcit religioni aurum supra tulerat ex de zona excusserat. dura euāgelistarū con

prophete. mercedem prophete accipiet. ⁊ qui recipit iustū in nomine iusti. mercedem iusti accipiet Et qui / cūq̄ potuz dederit vni ex minimis istis calicem aque frigide tantuz in nomine discipuli Amē dico vobis nō pdet mercedem suam.

dictio Unde ergo sumpeus? vnde uictus? necessaria. ꝛc. Et ideo auste ritatem preceptorum spe tempat̄ promissoz̄ mquiens Qui recipit vos me recipit. Ne in suscipiendis apostolis vnusquisq̄ credentiū xp̄m se suscepisse arbitretur. ¶ Chr. Suffragentia siquidem erant premissa ad persuadendum eis qui erant apostolos susceptui Quis em̄ eos qui ita erāt fortes ⁊ omnes contemnebant. vt aliq̄ saluarentur. non susciperet omni cum desidio. Et supius quidez penā cōminatus est his. qui nō recipēt. Hic autem retributionem promittit recipientibus. Et primo quidē repromittit honorē suscipiētibus apostolos vt xp̄m suscipiant ⁊ etiam patrem Unde subdit Et qui me recipit. recipit eum qui me misit Quid autem huic honori fiet equale. vt quis patrē ⁊ filium recipiat. ¶ Hylarius In quibus verbis docet etiam in se meum diuinum officium. qui cum sit receptus a nobis. atq̄ ipse profectus ex deo sit. deus pillum transfusus in nobis sit. Et p hunc ordinem gratie non aliud apostolos recepisse q̄z deus ⁊ in illis xp̄s. ⁊ in xp̄o deus habitat. ¶ Chr. Promittit autem post hec ⁊ aliā retributionem. dicens. Qui recipit ꝓphetam in nomine prophete. mercedem ꝓphete accipiet Non aūt simpliciter dixit. Qui suscipit prophetam. aut qui suscipit iustum. sed addit. in nomine ꝓphete. ⁊ in nomine iusti. hoc est. si non ꝓpter vite huius eminentiā neq̄ ꝓpter aliud temporalium suscepit. sed quia vel p phēta est vel iustus ¶ Hiero. Uel aliter. quia ad susceptionem magistroz discipulos prouocauerat. poterat credentiu oculea esse responsio Ergo ⁊ pseudo prophetas. ⁊ Judam proditorem debem⁹ suscipere Unde dominus dixit. non psonas suscipiendas esse. sed nomina Et mercedem non pire suscipiētis licet indignus fuerit qui suscepit? sit ¶ Chr. Dixit autem mercedem ꝓphete. ⁊ mercedem iusti accipiet. id est qualem decens est accipe eum qui suscipit prophetam vel iustum vel qualem prophēta aut iust⁹ est accepturus. ¶ Chr. in omelia. Non em̄ vt mercedem de ꝓpheta. vt de iusto. sed mercedem prophete vel iusti. Sic em̄ fortassis iustus est ⁊ quām in hoc mundo nihil possidet. tamen loquendi pro iustitia fiduciam maiorem habet. hunc cum ille susceperit. qui in hoc mūdo aliquid possidet illius iustitie libertatez sibi ptapem facit ⁊ cum eo piter iustitie premia recipit. quem sustentando adiuuit. Ille ꝓphete spiritu plenus est. sed tamen corporeo eget alimento. Si enim corpus non refiatur. certum est q̄ vox ipsa fuberabatur. qui igitur ꝓphete alimenta tribuit. virgo illi ad loquēdum dedit. Cum ꝓpheta ergo mercedem ꝓphete accipiet. qui hoc āte dei oculos exhibuit. quod audiuit? ¶ Hiero. Dicitur autem qui ꝓphetam recipit vt ꝓphetam ⁊ intelligit eum de futuris loquētem. hic

accipiet igit̄ iudei carnaliter intelligentes ꝓphetas mercedē nō accipiente ꝓphetas ¶ Remig. Nōnulli vero ꝓphetam intelligunt dominu ihm xp̄m de quo Moyses dicit. ꝓphetam vobis suscitabit deus. quē simpler p̄ ustū intelligūt. qua icompabiliter ust⁹ ē Qui ergo i nōie usti. & ꝓphete scz xp̄i. ꝓphetam vt iustū suscipit. ab eo recipiet remunerationē. pro c⁹ amore recipit ¶ Hiero. Poterat aūt aliqs causan & dicere pauperate ꝓhibeor. vt hospitalis esse non possi et hanc excusationē leuissimo exemplo diluit vt calicē aque frigide exiguo animo porrigam⁹. dicēs Et q̄cumq; potū dederit vni ex minimis istis aque frigide calicē tātum i nōie discipuli Amen dico vobis. nō perdet mercedem suā Frigide inquit. nō calide ne & in calida paupertas & penurie lignoꝝ occasio quereret̄. ¶ Remig. Dicat aūt mihi. ido ē nō ꝓpheten. ñ iusto. ſ; alicui ex mimis ¶ Glo. Ubi nō deū magis ad puri affectū dās respicē q̄; ad quātitatē ra exhibite Vel mimi sunt qui nihil penitus hñt in hoc mūdo. & iudices erunt cū Christo ¶ Hylar⁹. Vel p̄udens plures futuros eis appellatos nomie gloriosos. omni vo uite sue ope improbabiles ebse quib; qb; ipis sub religionis opinione delatuz ē. mercede non fraudat Hī licet & ipi mimi eēnt. id est peccoꝝ vltī oim. nō mania. eñ i eos etiā lenia sub frigide aque nōie designata officia esse decreuit. Non em̄ peccatis hois ſ; discipuli nomī honor p̄stitus ē.

Capitulum vndecimū

Et factuz ē cum cōsūmasset ihesus p̄cipiens xii discipulis suis transiit inde vt doceret & p̄dicaret in ciuitatibus eorum

¶ Rab. Postq; discipulos suos dns ad p̄dicandum mittēs premissis verbis eos instruxit ipe ec̄ qd docuerat verbis. factis iplere uit. offerrens primam predicationem iudeis et hoc ē quod dicitur Et factum est cum cōsūmasset ihs ¶ Anb. m ome. Dicit autem Transiit inde Qua enim eos misit. suberaxit scip̄m. dans locum eis & tempus facere que iniunxerat Eo enim presente & curante. nullus ad discipulos valet accedere ¶ Remi. Valere autem de spiritali doctrina. q̄ scilicet apostolos instruxerat ad generalem transitū in ciuitatibus predicando. quia i hoc de celis ad terras descendit. vt oēs illuminaret. In quo facto monent etiā sancti p̄dicatores ut oibo ꝓdesse studeant.

¶ Iohānes aūt cum audisset in vinculis opera xp̄i mittēs duos de discipulis suis ait illi Tu es qui vēturus es an aliū expectamus Et respōdens ihesꝰ ait illis Euntes renūciate iohāni que audistis & vidistis ce

¶ Coloſ. Posuerat supra euāgelista quō p miracula & doctrinā xp̄i eā discipuli q̄; ēbe instruebant̄ Hūc ostē dit quō hec instructio vsq; ad discipulos iohannis puenerit̄ ad xp̄m emulationē hīe inducebant̄ Unde dicat. Iohannes autem cuz audisſz in vinculi opa

ci vident claudi ābulant leprosi mūdantur surdi audiūt mortui resurgūt pauperes euāgelizātur Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me

xp̄i. mittens duos de discipulis suis ait illi Tu es qui venturus es. an alium expectam⁹ ¶ Drog. quereudum autem nobis est. Iohannes ꝓpheta & plus q̄ propheta qui venit ad baptismū dñm ipm dicit dicēs. Ecce agn⁹ dei. ecce q̄ tollit peccata mundi. Cur m carcere positus. mittens discipulos requirit Tu es qui venturus es an alium expectamus. tamq̄ ñ ignoraret. quē oñderat. & an ipe sit. nesciat. quē ipse ꝓbendo baptisando oñendo. ipsū eē clamauerat ¶ Anbr. Nonnulli autem hoc sic intelligunt. Dogma quidez ita propheram esse iohēs. vt xp̄m magnifice ānūciaret remissionem peccatoꝝ futuram. sed omi tamq̄ pium vatem. quem venturum crediderat. nō credidisse morturum. Non igitur fide. sed penu dubitauit. Dubitant etiam & Petrus dicens. Propitius tibi esto dñe. non fiet hoc ¶ Cyp. in mul. Q; non vtiq; hoc habet rationem. Iohēs ēm nō ignorabat. sed hoc primum testatus est dicens. Ecce agnus dei qui tollit peccata mundi. Agnum oīm crucem. diuulgat. Nec aliter q̄; p crucem peccata abstulit mundi. Qualiter autem mater ecclia ē hic. si neq; que ꝓphetarū sunt nescit. ecce Helias dicit sicut olim ad occasionē ductus ē ¶ Origen. omelia. Sed aliter hec questio soluitur si quis tempus pensatur. Ad iordanis enim fluenta positus qua ipe redemptor mūdi esset allegauit. missus in carcere an ipe veniat. requirit nō qua ipm ignorans redemptorem dubitat. ſ; quem ut sciat si ipse i se in mundū venerat. per se etiam ad inferna descendat ¶ Hiero. Unde non ait Tues qui missi. sed tu es qui venturus es Et ostendit Dominus mihi. quia ad inferna descensurus sum. verum & infernus debeam nūciare. an aliū ad hoc ministraturus es. ¶ Cyp. i omelia. Sed qualiter non habet rationem. cuius em̄ gra non auxit. Tu es venturus es in infernum. sed simpliciter qui videas. quāmus sensibilius videat q̄ ꝓpter hoc oppressus ut illuc abiens predicaret presens enim non ad hoc tempus est. post obitū aūt iudicii est & pena. in nullo opus erat p̄sentia illic. Sed aliter sentiebat. les post mortē credentes essent saluādi. nullū ꝓpheta genu flectet. celestiū. terrestriū & infernoꝝ. Considerandū aūt ē. q̄ nō ido ieronim⁹ & gregorius dixerunt. q̄ iohānes aduentū xp̄i in infernū p̄nuntiaturus esset. q̄a eius p̄dicatōe aliq nō credentes ad fidē. ſ; ut iustis i expectatione xp̄i manerent ex vicino aduentu ꝓsolationē afferret ¶ Hilarius. Tantum est tamen q̄ qui venturum ut prenūciauit. consistentem ut ꝓpheta nouit. adeuntem ut redemptorem veneratus ē. eius abundanti fide extra nō dubitauit. Hec sane credi pē spūssancti grām i carcere positis defuisse cum apostolis sue ꝓtinus fue lucis ministraturus. ¶ Rursus

¶ Iero. Non ergo quasi ignorans interrogat. sz quo saluator mterrogat vbi sit Lazarus positus vt qui locum sepulcri monstrabant. saltem sic parareꝫtur ad fidem vt viderent mortuū resurgentem. Sic et Jobes meditandus ab Herode discipulos suos mittit ad xp̄m. vt p hanc occasionē videntes signa atq; virtutes. crederent in eum. et magistro interrogante sibi dicerent. qđ aūt haberent discipuli Johannis aliquid mordacitatis ex inuidia aduersus dominum supiori & mterrogatio demonstrauit. cum dixerunt. quare nos et pharisei ieiunam⁹ frequēter. discipuli autem tui non ieiunant. ¶ Cris. in omelia. Donec igitur Jobes erat cum ipsis. suadebat eis continue & xp̄o. quia autem iam erat obiturus. ampli⁹ studiū facit. Timens formidabat. ne relinquat in discipulis suis prauos dogmatis ydiotismū. et maneant abiecti a xp̄o. cui et a principio omnes suos afferre studuit. Si autem dixisset eis. abite ad ipm. quia melior est me non vaga p̄suasisset. sed estimarē humilia de se sentiens hoc dicere. et sic magis essent ei affixi. qđ igitur faciat. expedit ab eis audire q̄ xp̄s miracula faciat. neq; omnes mittit. sed duos quosdam quos nouerat forsitas alijs p̄suasibiliores existentes. vt i suspicabilis mterrogans fieret. et ex rebus ipsis discerent distantiam inter eum et iesum. ¶ Hylarius. Johannes igitur non fuit sed discipulos ignorātie p̄sulit. vt nō scirēt ñ aliū a se p̄dicatū ad opa ei⁹ itu enda. discipulos suos misit. ut auctoritatē dictis suis illi⁹ opa p̄ferrēt. nec xp̄s alt⁹ expectaret. qz cum opa prestitisset. ¶ Cris. in omelia. Christus aūt mētem nō cernens Johannis. non dixit quoniam ego sum. qa p̄ rursus obstitisset hoc audientibus. Excogitat sent eum esse. si nō dixissent qđ audei ad ipm dixerit. tu de ipso testimoniū p̄hibes. Et propter hoc a miracul fecit eos discere. mirabilem doctrinā faciens et manifestiorem testimonium eius qđ ē a rebus. credibilius est testimonio qđ est a verbis. Unde p̄stitum curauit cecos et claudos. et alios multos. non vt docere Johannem stientem. sed hos qui dubitabant. Et ideo sequitur. et respondens ihesus. ait illis. euntes renūciate iohanni que audistis et vidistis. Ceci vident. claudi ambulant. leprosi mundant. surdi audiunt. mortui resurgunt. pauperes euāgelizantur

¶ Iero. Qđ premissis non minus ē. Pauperes aūt euāgelizatos intellige. vel pauperes spiritu. vel certe opibus pauperes vel nulla inter nobiles et ignobiles inter diuites et egenos. in predicatiōe distantia sic hoc magistri negotium. hoc preceptoris comprobante veritatem. quādo omnia apud eū qui saluare potest equalia est. Quod autem ait et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. intermuntios pcubit ¶ Cris. qa em scandalizabantur in ipso dubitatiōe eorum non diuulgans. et soli eis conscientie derelinquēs redargutionē eorum latenē induxit. ¶ Idē. Itaq; cum ea iohannes audisset. audit dicens. bonos eos in quibus aliquid in se scandali non fuisse. qa metu eius sc̄i ne scādalizarentur. discipulos suos ihesus vt xp̄m audirent misit. ¶ Greg. Vel aliter infidelium mens graue in xp̄o scādalum patitur. cum eum etiā post tot miracula morientem vidit. Unde Paulus dicit. Nos predicamus xp̄m crucifixum. iudeis q dem scandalum. Quid ergo est dicere. Beatus qui non fuerit scandalizatus in me. nisi aperta voce ab iectionem mortis sue. humilitatem q signare ac si patenter dicat. Mira quidem facio. si abiecta perpetui dedignor. Quia ergo moriendo. te subsequor. cauē dū ē valde hominibus. ne i me mortem despiciant qui signa venerant. ¶ Hylarius. Probetur etiā mistice in his que in Jobe gesta sunt. intelligentia amplior vt prophetes. ipso ydiotismo sue genere p̄phetare. qa in eo forma legis lata est. xp̄m em lex annūciauit et remissionem peccatorum predicauit. et regnum celorum sponsoris. Et Jobes hoc totum opus legis explevit. Igitur cessante iam lege que peccatis plebis inclusa. ne xp̄o posset intelligi quasi vinculis. et quasi carcere continebatur ad euāgelia conuēda lex mittit. vt infidelitas fidem dictor contempleretur in factis. ¶ Ambro. super lucam. Et forte isti discipuli quos misit. sunt duo populi. vnus qui ex iudeis credidit. Alter qui ex gentibus.

¶ Illis autem abeuntibus cepit ihesus dicere ad turbas de Johanne. Quid existis in desertū videre arundinem vento agitatā. Sed quid existis videre hominem mollibus vestitum. Ecce q̄ mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis videre prophetā etiā dico vobis et plusq̄ prophetam. Hic enim est de quo scriptum est. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuā qui prepabit viam tuam ante te.

¶ Cris. Quātum ad discipulos Johānis satis actum erat. Certificati em̄ de xp̄o p signa que viderant. recesserunt. Sed oportebat etiam turbas sanari q ex interrogatione discipulorum Johannis multa incentiua subintellexit. ignorans mittentis consilium poterant utiq; dicere. q tanta testatus de xp̄o aliter p̄suasus ē. Fluctuat et dubitat verum sit ipse. Numquid ergo alteratus ad ihm hoc dicit. Numquid tanidior a carcere factus. Nūquid vane et inaniter prosa dixit. ¶ Idē. Ne illud qđ immediate p̄miserat referri posset ad iohem tanq̄ scandalizatus esset de xp̄o subditur. Illis aūt abeuntibus. cepit ihesus ad turbas dicere de iohāne. ¶ Cris. in omelia. Propter hoc autem abeuntibus eis vt non videatur homini adulari. Congregans aūt plebem. non ducit i medium suspicionem eorum seu solutionem cogitationum eorum inducat. que eos i cogitationem mittebat. demonstrās se nosse occulta. Neq; em̄ dixit sicut iudeis quid cogitatis mala. etsi em̄ mala cogitauerint. non tamen ex malicia. sed ex ignorantia. Unde non loquitur eis dure. sed respōdet pro iohāne. ostendens q̄ nō exciderit a priori opinione. Hoc autem docet non solum proprio verbo. sed ex testimonio. Non tantum p ea que dixerunt. sed per ea que egerūt. Ideo q̄ ait. Quid existis in desertū

videre ac̃ dicer̃et ℣ Propter quid ciuitates dimit tentes cõuenistis in desertum ℟ Non enim plebs tan ta cum tanto desiderio in heremũ venisset nisi mag num quẽdã & mirabilem & petra solidiorẽ se vide re existimass; ¶ Glosa ℟ Nõ aũt tunc exierãt in de sertum ad hoc vt viderent iohãnem ℟ Nec enĩ erat tunc in deserto sed in carcere sed ꝓpterea refert quia frequẽs exierat populus in desertum videre Johan nem cũ adhuc esset in deserto ¶ Chr in omeli Ecce vide quia omnẽ aliã malitiã pẽmittẽs remouet a Jo hanne leuitatẽ de qua turbe dubitabãt dicens Arũ dinem venco agitatã ¶ Grego in omeli Quod vi delicet non asserẽdo sed negãdo meũlie Arundinem ꝙppe mox vt aura cõmgit in ptem flectit & quam carnalis animꝰ designat qui mox vt fauore vt de tractione cãgẽ in partes quãlibz declinat Arũdo gꝰ vẽto agitata Johãnes nõ erat quẽ a statꝰ sui recti tudie nlla rerũ varietas inflectebat ac̃ dñs dicẽt ¶ Ibero ℟ Quid ob hoc exĩstis in desertũ vt vide retis boiem calamo simulem q̃ omni vẽto circũferẽ & leuitates menus de eo ãbigeret quẽ antea p̃dicaret An fortitã stimkꝰ mudie pena me cogit & p̃dicado eius vanam sectat glorĩã vt ex ea q̃rat lucra Cur diuitias cupiat vt affluat dapib locustis vesciatur & melle silaestri an vt mollib vestiatur pli came lorum sunt tegimen eius Et ideo subdiz Sed quid exĩstis videre boiz mollib vestitũ ¶ Chr in ome lia Vel aliter q nõ sit Jobes similis calamo mobili p vim suoum significastis sz desertum exeũtes ℟ Nõ tñ potest aliquis dicere q iobes quidem ꝑfãs erat sz postea lasciue seruiẽs factꝰ est mobilis sicut enĩ aliq̃s ẽ iracũdꝰ nat aliꝰ p infirmitatẽ lõgã ita aliqui sunt mobiles p naturã alĩ vo lasciue seruiendo mobiles fiunt iobãnes aũt neq̃ natura mobi lis erat ꝙpter qđ dicerat ℟ Non exĩstis videre arun dinem vento agitatã neq̃ lasciue dãs seipm pdidit quã habebat excellentiã Ad enĩ nõ seruierit lasciue mõstrat stola solicudo & carcer Si enĩ vellet molli bus vestiri nõ heremũ inhabitasset sz regũ palatia vnd sequẽ Ecce qui mollibo vestiunt in domibus re gum sunt ¶ Hero Ex quo oñdit ngidã mtam & au sterã predicatonẽ mteare debere aulas regum & mol lium boim palatia dclinare ¶ Grego in omel ℟ Leo aũt existimet in fluxu atq̃ studio ꝓfluxꝰ vestium peccata desse qa si hec culpa nõ esset nullo mõ Jo hannem dñs de vestimenta sui austeritate laudasset Et nequaq̃ Petrꝰ femias a preciosꝰ vestiũ appe titu compesceret dicẽs ℟ Non in veste preciosa ¶ Aug nũ de doc xpiana Tũ i oibus talibus non vsus rex sed libido vicius in culpa ẽ Quisq̃s enĩ rebus restinctus vitatur q̃s se habent modus eoꝝ cũ quibus viuit aut intempans aut superstitiosus est Quisq̃s vo sic vadit vt metas consuetudinis bonorũ inter quos versat excedat aut aliquid signat aut flagitiosus ẽ ¶ Chr in omel Alioco ait & vestimẽtus & apparatu boim eius motivo designatus mdu ait tam & ꝓpheram eũ esse dicens Sed quid exĩstis videre ꝓphetã dico vobis etiã plusq̃ ꝓphetã ¶ Gregoꝰ Prophete enĩ misterio ẽ ventura p̃dicere non etiã demonstrare Jobes ergo plusq̃ ꝓpheta ẽ quia eum

quẽ p̃currendo ꝓparauerat etiã ostendendo nũc bit ¶ Hero In quo etiã ceteris ꝓphetis maior est Et qa ad priuilegiũ ꝓphetale ẽ baptismatis accessit premiũ vt suũ dñm baptizaret ¶ Chr in om eli Deinde monstrat fm qđ ẽ maior dicens Hic ẽ enĩ de quo scriptũ ẽ Ecce mitto angelũ meũ ante faciem tuã ¶ Hero Ve em memorie iobis augmẽtum fa ret de Malachia testimoniũ inferens in quo etiã angelus predicatẽ Angelũ aũt hic dicit iohannẽ nec pue mum nate societate sz officij dignitate id ẽ nũciũ qui vẽturꝰ dñm nũciaret ¶ Grego Quod em greca gelus hoc latine nunaus dr Recte ergo qui nũciat supnũ nunciũ venerat angelus vocatur vt bene tatem seruet in nomĩe qđ explet in opatone ¶ Chr in omelia Ostendit igitẽ fm quid ẽ maior scilicet po pbetis fm id sz qđ ẽ ꝓpe xpm Et ideo dicit Ecce ante faciẽ tuã hoc est ꝓpe te Sicut em qui ꝓpe rum regis incedunt alijs sunt clamores ut ante ꝓpe xpi ꝑpiam ¶ Glosa Deinde alij ꝓphete nõ sunt vt aduenit xpi annuarent Iste aũt vt pre pararet viaꝫ ipsius Unde sequitur Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam id est quia rediret tibi cordia ad totum priam predicando & baptizando ¶ Glosa Ju stice aut desertũ spiritusancto vacuum ẽt sermoni in quo habitando dei nulla fit ĩ arundine homo exa ostenditur de gloria seculi vite sue inanitate sz ficto In se aũt veritatis fructu carnis exterior placens & nullus interior ad omnẽ ventoꝝ motũ id ẽ omne doctꝝ spiritum flatu mouendus neq̃ ad constituendum firmitatem valens & aie medullis inanis Deinde corpus quo induitur anima signat qđ luxu ac lasciuia molliscit In regibus transgressor angelorum nuncupatus est by em secula sunt potentes mollibz dñantes Ergo vestitu mollibo in domibus regum id est illorum quibus per luxum fluida & dissoluta sunt corpora patet esse demonũ habitatonẽ ¶ In genuus Johãnes etiam mollibo vestitus non fuit sed uitã peccantiũ nõ blandimentis Forte sz ingenio spe re iurationis increpauit dicẽs germina viperarum

℣ Amen dico vobis non surrexit maior in ter natos mulierum io hãne baptista qui aũt minor est in regno ce lorum maior ẽ illo .

¶ Chr In hac mendatõe iohãnis ꝓpheie testimonia adhibet sterilis sz unus sterilem ciam ꝓpham de plo ducit dicens Amen dico vobis nõ surrexit maior inter natos mu lierum iohãne baptistam ¶ Haba Nec dicerent Quid dic rem p singula de emendatione iobis Amen dico vo inter natos mulierum Inter natos inquit mulierum virginũ mulieres em ꝓpne corrupte vocãt Quia aliqñ mulier i euãgelio nuncupat sciendum ẽ interpretem mulierẽ p femĩa posuisse sicut ibi mu lier ecce filius ¶ Hero Hoc ergo profuit homi qui de mulieribo nati sunt & de concubitu viri & mu et qui natus ẽ ex virgine & spiritusancto qđ ĩ qp dixit nõ surrexit inter natos mulierum maior iohãne baptista ĩ ceteris ꝓphetis & patriarchis cũctisq̃ hoĩ hãnẽ ꝑculit sz iohãni ceteros exceꝑuit nõ em fuit sequẽ ut si alĩ maiores eo ñ fuit ille maior aliqs

Chr sup matthm
beudo ve in illa nemo
deus pus qp omnes
diuini iudicij mucrẽ
ex quo intelligimus
maior omnibus est
supabundantia laudis
tudeis Johãnem pu
hoc remouet dicens
celorum hic maior e
legis & ꝓphetarum a
ueus ita velut ratio
ad regnum celorum
plebis illius populi
autem vba domini
Aut enim regnum c
accepimus deq̃ in fu
patris ma pãpite r
quibus magis minor
corpus qđ corrumpi
ecclesiam cuius filij
mam vsq̃ nunc om
nascendi tempe min
minicatus eternitate
secundum propriem
qui minor est in regn
maior est illo Secu
ica qui autem mino
gno celorum maior e
gno celorum id est
sunt secundum celu
de apostolis hoc dic
placet intelligamus
domino ẽ sic maior
Aliud est em vincere
hoc in acie dimicare

A diebus aut
hannis baptiste
nunc regnum c
vim patitur & v
rapiunt illud
enim prophete
vsq̃ ad Johann
phetisauerunt
vultis recipere i
Helyas qui ven
est Qui habet
audiendi audiat

metipsos coangun
mittunt & violenter
Hero Si autem
mittam populo
appropinquauit em
a diebus illius reg
lum rapiũt illud

¶ Cnf. sup matthm. Sed tanta cum sit iusticie ab
stinendo. vt in illa nemo possit esse p̄fectus. nisi solus
deus. puto q̄ omnes sancti quātum ad sublimitatem
diuini iudicij mutē sibi inferiores sunt aut priores
ex quo intelligimus. q̄m qui maiorem se non habet.
maior omnibus est. ¶ Cnf. in ome. Ille aūt rursus
superabundantia laudum. parat aliquid inconuenies
iudeis Johānem preferentibus xp̄o. conuenienter
hoc remouet dicens. qui autem minor est in regno
celorum. hic maior est illo ¶ Aug. contra aduersariū
legis & p̄phetarum argumentat̄. autem ex hoc here
ticus. ita velut ratiocinādo tanq̄ Johes nō pteneat
ad regnum celorum. & ob hoc multominus ceteri p
plete illius populi. quibus maior est iohānes ¶ Hec
autem vba domini. duobus modis possunt intelligi
Aut enim regnum celorum appellauit hoc q̄ nondū
accepimus de q̄ in fine dicturus est Venite benedicti
patris mei. possidete regnum. Et qua ibi sunt angeli
quibus meus minor. maior ē quolibet iusto portās
corpus q̄d corrumpit̄ Aut si regnum intelligi voluit
ecclesiam cuius filij sunt ab institutione generis hu
mani vsq̄ nunc. omnes iusti. dīs scip̄m signauit. q̄
nascendi tempe minor erat iohanne. maior autem di
uinitatis eternitate. & dominica potestate. Deinde
secundum priorem expositionem ita distinguitur.
qui minor est in regno celorum ac deinde subiungitur.
maior est illo Secundum hanc autem posteriorem
ita. qui autem minor est ac deinde subiungitur in re
gno celorum maior est illo ¶ Cnf. Dicit autem in re
gno celorum. id est in spiritalibus & vniuersis que
sunt secundum celum. quidam autem dicunt quomā
de apostolis hoc dixit xp̄s ¶ Hiero. Nos autem sim
pliciter intelligamus. q̄ omnis sanctus qui iam cum
domino ē. sit maior illo qui adhuc constitit in prelio.
Aliud est em̄ victoriæ coronam possidere. aliud ad
huc in acie dimicare.

¶ A diebus autem io
hannis baptiste vsq̄
nunc. regnum celo
vim patitur & violēti
rapiunt illud Omnes
enim prophete & lex
vsq̄ ad Johannem p
phetisauerunt. Etsi
vultis recipere ipse est
Helyas. qui venturꝰ
est Qui habet aures
audiendi audiat.

¶ Helo. quia dixerat
superius qui minor est in
regno celorum est ma
ior Johanne. ne vide
retur Johannes a re
gno celorum esse alien⁹
hoc remouet subdens.
A diebus autē iohānis baptiste vsq̄nunc re
gnum celorum vim pa
titur & violēti rapiūt
illud ¶ Greg. Per re
gnum celorum supnū
solium signatur. cum
q̄ peccatores quolibet
facinore polluti ad pe
nitendam redeunt. & se
metipsos coarguunt. quasi peccatores in locū alienū
intrant & violenter regnum celorum rapiunt. ¶
¶ Hiero. Si autem primus Johannes baptista pe
nitentiam populis nūciauit. dicens. penitentiā agite
appropinquauit enim regnum celorum. conuenienter
a diebus illius regnum celorum vim patitur. & vio
lenta rapiūt illud Gr̄ā is est em̄ violēta. i. terra nos
esse genera & celorū sedem quērere & possidere
p virtutem que non tenemus p̄ naturā. ¶ Hila.
Vt aliter Dominus apostolos ire ad oues perditas
israel iusserat. sed omnis hec predicatio. profectum
publicanis & peccatoribus afferebat. itaq̄ vim reg
num patitur & violenti diripiūt quia gloria israel a
patribus debita. a prophetis nūciata a xp̄o oblata.
fide gentium occupatur & rapitur. ¶ Cnf. Vel ra
piunt regnum dei p fidem xp̄i. omnes qui cum festi
natione venerūt. vnde dicit A diebus iohānis vsq̄
nunc Et ita impellit & festinare facit ad fidem suam
Simul & hūs que antea dicta sunt a iohanne. opera
tur Si em̄ vsq̄ ad iohannem omnia completa fuit
ipse est qui venturus est. vnde subdit Omnes enim
p̄phete & lex vsq̄ ad iohannem p̄phetisauerunt.
¶ Hiero. Non q̄ post Johannem excludat p̄phas
Legimus em̄ in actibus apostolorum & Agabum p
phetasse & quatuor virgines filias Philippi Sed
vt lex & prophete quos scriptos legimus. quicquid
p̄phetisauerunt de domino vaticinati sunt. Quando
ergo dicit vsq̄ ad iohannem p̄phetisauerunt xp̄i
tempus ostenditur. & quē illi dixerunt esse venturꝰ
Johannes venisse ostendit ¶ Cnf. Deinde aliam cō
iecturam sui aduentus ponit. dicens. Etsi vultis re
cipere. ipse est Helyas qui venturus est. Dicit dīs
in Malachia Mittam vobis Helyā Thesbitem. &
de isto dicit. Ecce ego mitto ang̃elū meū añ faciē tuā
¶ Hiero. Helyas ergo Johannes dicatur. non secū
dum stultos philosophos & quosdā hereticos. qui re
uersionem animaꝝ introducunt. sed q̄ in ea aliud
testimonium euāgelij. venerit in spū & virtute helie
& eandem spūssancti. vel habuerit grām vel mensu
ram Deo & vite austeritas. ingressq̄ mentis Helie
& Johannis pares sūt. Deinq̄ in heremo. vtriq̄
pellicea tangebatur. Ille quondā regem Achab
& iezabel impietatis arguit fugere compulsus est.
Iste quia herodis & Herodiadis illicitas arguit
nuptias. capite truncat̄ ¶ Cnf. Et bene dixit si vul
tis recipere. libertatem ostendens. & voluntariam ex
petens mentem. Est em̄ ille hic. & hic ille quia p̄cur
sores facti sunt vtriq̄ ¶ Hiero. Hoc autem quod di
ctum est. ipse ē helyas. misticum est & egere intelli
gentia. sequēs domini sermo demonstrat dicens. qui
habet aures audiendi audiat. ¶ Remigius Acsi di
ceret. Qui habet aures cordis audiendi. id ē intelli
gendi. audiat. & intelligat. qui non dixit iohem heliā
esse in psona. sed in spiritu.

¶ Cui autem similem
estimabo generationē
istam Similis est pue
ris sedentib⁹ in foro. q̄
clamantes coequalib⁹
dicūt Cecinimus vo
bis & nō saltastis La
mentauimꝰ & nō plāxi
stis Venit em̄ iohēs

¶ Hila. Locus hic
sermo infidelitatis ob
probriū ē. & de affectu
superioris quem mōie de
stendit. quia insolens
plebs p diuersa fm̄ꝰ
genera docta non fue
rit ¶ Cnf. Vnde & in
terrogatione vtitur.
monstrans quomā mi
hil q̄d deberet fieri ad
salutem eorum derelic
tum est. dicens. Cui

ñeq̄ mãducans neq̄ bibens. Et dicũt Ecce homo uorax & potator uini. publicanorũ & peccatorũ amicus. Et iustificata est sapiẽcia a filiis suis

autẽ similem estimabo generationẽ istam

¶ Glo. Quasi dicẽs Tanetus ẽ iohes. sed vos nec sibi. nec mihi voluistis credere & iõ cui vos similes estimabo Per generationem accipit cõmuniter & uideos & se cum iohãne

¶ Remig. Vox aũt sibilpi respondet subiungens. Similis est

puero sedentibo in foro qui clamantes coequalibus dicũt Cantauimus vobis & nõ saltastis. Lamẽtauimꝰ & non plangistis

¶ Hilari. In pueris ꝓbetur significatio qui in simplicitate sensus ve puer ꝓ dicauerẽt & i medio Synagoge tãquã in publico foro puerili corrigũt. q̄ cãtãnibus sibi officio corporis nõ obsecũdauerint & q̄ dictis suis nõ paruerint ad canticũ eiꝰ modũ saltationis motus aptauẽ. ꝓbetur eiã ad professionem psallendi deo ꝓuocauerũt. ve cantico moysi ysaie. ve Dauid & Jero. Dicunt ergo ce animus vob̃ & non saltastis id est ꝓuocauimꝰ vos ve ad nrm canticũ bona opa faceretis & noluistis Ha mentauimus & vos ad penitentiam ꝓuocauimus. & nec hoc quidem facere voluistis. spernentes vtrãq̄ ꝓuocationẽ. tam exhortatõis ad virtutes q̄s penitentie post peccata

¶ Remi. Quid ẽ aũt q̄ dicit. coeq̄libus. Hũq̄s infideles inter coequales erant sanctis ꝓphetas. Sed hoc dicit. Rõm de vna stirpe ortũ fuerãt

¶ Jero. Pueri eiã hꝰ sunt de quibus Ysaias loq̃t Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi dñs. Isti gꝰ pueri sedẽt in foro. vbi mulcta venalia sunt. Et dicunt

¶ Chrys. Cantauimus vob̃ & nõ saltastis. hoc est remissam uitã odisti. & nõ ꝓfuasti estis Hamẽtauimꝰ & nõ plangistis. hoc ẽ iohes duram estimauit uitã & nõ arrodistis Non aũt dicit. ille illud. & ego hoc sic ymaginatur. quia vna intentio venusq̄ erat Vnde sequitur Venit enim iohes. neq̄ manducãs. neq̄ bibens. & dicunt. demoniũ habet. ẽc.

¶ Aug. contra faustum. Nollem aũt ut mihi manichei dicerent. quid manducabat & quid bibebat xp̃us qui in sp̃atione Johis nõ mãducãtis neq̄ bibentis. hic se dixit. mãducãtẽ & bibentem Non enim dictũ est q̄ iohannes omnino non biberet. Sed q̄ vinum & siceram non biberet

¶ Dicebat ergo aquam. Cibus autem eius non omnino nullus erat. sed locusta & mel siluestre. Vnde ergo dictus est. non mãducans neq̄ bibens. nisi q̄a illo victu quo iudei vtebantẽ. nõ vtebatẽ. hoc ergo dominus nisi vereretur. nomen eius comparatione manducans bibensq̄ diceretur Verum autem si nõ mãducans dicitur qui locustas & mel comedit & manducans dicitur. qui panẽ & olere contentus est.

¶ Crisostomus Dicit ergo Veme ihesus Acsi dicat Per contrariam viam venimus ego & iohannes & idem fecimus. sicut si venatores per duas extraneas vias aliquod animal insequantur. vt in alterum incidat Vniuersum autem hominũ genus. ieunium & duram vitam ammiratus Et propter hoc dispensa

tum est a prima etate ita nutriri iohannem. vt per hoc fide digna essent. que dicerentur ab ipso Ioel sic siquidem dominus per hanc viam quãdo quadraginta diebus ieunauit. sed tamen & alibi docuit. q̄ sibi esset credendum Oculo enim manus erat q̄ testaretur pro eo Johannes qui per hanc viam non cesserat q̄ q̄ ipse per hanc viam incederet Alter Johannes nihil plus ostendit. preter vitam & iusticiam Christus autem & a miraculis nõnumquam habebat Dimittens ergo iohãnem ieunio fulgere. ipse contrariam incessit viam. ad mensam in eranio publicanorum & manducans & bibens

¶ Hieronimus Si ergo ieunium vobis placet. cur nobis displicuit Si iocunitas. cur filius hominis. quorum alterum demonium habentem. alterum voracem & ebrium nuncupatis.

¶ Confessionis Qualemq̄ iam excusationem accipient. propter hoc subiecit Et iustificata est sapientia a filiis suis hoc est Et si vos persuasi non estis seo me iam incusare non habetis. quod & de patre ale prophetas. vt iustificentur filii mombus eius. Et si enim nihil in vobis expleatur a procuratione dei que est circa vos. omnia que ex parte sua complet. ut in verecundiã neq̄ vobis relinquat ingrate dubitationis

¶ Jeronimus Iustificata est ergo sapientia a filiis suis. id est dispensatio atq̄ doctrina Vel ipse xp̃s qui est dei virtus & dei sapiẽcia iuste fecisse ab apostolis suis filiis ꝓbatus est.

¶ Hylarius Est autem ipse sapiẽcia nõ ex effectu. sed ex natura. Plures enim dicti apostolicum. q̄ aut xp̃m dei sapientiam. & dei virtutem hꝰ modis solẽt eludere. q̄ in eo ex virgine nato efficax dei sapiencia & ve? extiterit Sed ne ꝓpterea posset molligi. ipsum se sapiẽciam nuncupasse ei in se non que sunt eius ostendẽs. Non enim deus opus virtutis. & virtus. & efficiens discernitur ab effectu

¶ Aug. de q. euã Vel iustificata ẽ sapiẽcia filiis suis. qa sancti Apostoli mollexerũt regnum dei nõ esse in esca & potu. sed in equanimitate uolentes q̄s nec copia subleuat. nec deprimit egestas Vnde Paulus dicebat. scio habundare & penuriam pati

¶ Jero. In quibũ libris legit Justificata est sapiẽcia ab oĩbus suis. Sapiẽcia nãq̄ non queritur testiouuz. sed opz

¶ Chrys. Et aũt exipla vite sunt de pueris. nõ mirens ad imbecillitatem eorum addit

¶ Hylarius. Sic Ezechiel mitra diadematis exẽplum quemẽcia. dei magnidie indigna

¶ Hylarius. Vilitice aũt iudeos nec Johãnis ꝓdicatio illexit. huius & lex grauis visa est. potius obrigescentes difficilis & molesta. peccatũ i se quod a me mãdatur pati bñs. qz p obfuãce difficultatem necesse est in lege peccare. rursusq̄ in xp̃o euãgelij ꝓcacitate lubitate non placuit. per quam difficultatis lapi & onera lata sunt Et ad eã publicam peccatricem q̄ crediderunt Et q̄ ita toc & tanto ãmonentibus gentibus. frustra habitus nec p gr̃am iustificãtis a lege sit abdicatus. & iustificata ẽ sapiẽcia a filiis suis ab his scilicet qui regnũ celoꝝ hõi iustificatione promiserunt. ꝓficientes iustum sapiẽcie opus quod mutuum suum ad fideles. a contumacibus transtulerunt.

Tūc cepit exprobrare ciuitatibus in quibus facte sunt plurime uirtutes eius qa nō egissent penitenciam. Ve tibi corozaym ve tibi bethsaida quia si in tyro & sydone facte essent uirtutes que facte sunt in uobis olim in cilicio & cinere penitenciam egissent. Verumtamē dico uobis tyro & sydoni remissius erit in die iudicij qm uobis. & tu capharnaum nūquid usq in celum exaltaberis usq in infernum descendes Quia si in sodomis facte fuissēt uirtutes q facte sunt inte forte mansissēt usq in hāc diem ymptamē dico uobis quia terre sodomorum remissius erit in die iudicij qm tibi

Glosa. Ducuscq eō mumter iudeos increpuerat nunc aūt quasi nolatim quasdam ciuitates increpat quibus specialiter predicauerat. nec tamen cōuertebant. Vnde dicit Tūc cepit exprobrare ciuitatibus in quibus facte sunt plurime uirtutes eius qa non egissent penitenciā Jero. Exprobratio em̄ ciuitatū Corozaim & bethsaide & Capharnaum. capiculi hui⁹ uersiculo pādicur qr ido exprobrauerat eas quia post factas virtutes. & signa quāplurima. nō egerēt penitentiam Vnde subdicitur Veh tibi corozaim veh tibi Bethsaida.

Qnf. De autem dicas non a natura ipsos esse malos. ponit nomē ciuitatis. scilicet bethsaida. a qua quādoq; processerūt apostoli. etenim Philippus & duo binarij principaliuz apostolorum hinc fuerunt scz Petrus & Andreas. Jacobus & Johannes

Jero. Si p hec qr dixit veh. tibi e. urbes Galilee a saluatore plangunter qr post tanta signa atq; uirtutes non egerunt penitentiam. Rabanus. Corozaim autem que interpretatur misericordia meum & Bethsaida que domus fructuū. vel domus venatorum dicitur ciuitates sunt Galilee. sive in lingua galilee Plangit ergo dominꝰ ciuitates que quōdam misericordiam dei tenuere. & virtutum iam fructū gignere debuerunt & in quas venatores sunt missi.

Jero. Se proferunt ad Tyrus & Sidon urbes & idolatrie & vicijs debite Et ideo sequitur Quia si in Tiro & sidone facte essēt virtutes que facte sūt in vobis. olim i cilicio & cinere penitentiam egissēt

Greg. exo. moza. In cilicio quidem asperitas & punctio peccatorum In cinere autem pulvis ostenditur mortuoz. Et idarco utrūq; hoc adhibent ad penitēciam solet. vt in punctione cilicij cognoscā⁹ quid p culpam feramus. & i fauilla cinens perpendamus. quid p iudicium facti sumus. Rabanus Tyrus & Sydon sūt urbes Phenices. Interpretatur autem Tyrus angustia. Et Sidon venatio. & significant gentes. qs venator dyabolus in angustia peccatorum compelendit. sed saluator ihesus per euangelium absoluit

Jero. Quemmus autem uel sentiri sic qm Corozaim & Bethsaida dominus signa fecerit. Supra legimus & circuibat ciuitates omnes & vicos. curās omnē infirmitatem. & reliqua Inter ceteras ergo urbes & viculos existimandum est i corozaim & in Bethsaida dnm̄ signa fecisse.

Aug. de pseuerancia ihū ergo verum est qr hijs temporibus & hijs locis euāgelium eius predicatus non est in quibus tales omnes futuros esse prescibat. quales multi in eius corporali presentia fuerunt qui eum nec suscitatus ab eo mortuus credere voluerunt. Ecce enim dominꝰ attestatur qr Tyri & Sidonij actum essent magne humiliatis penitentiā si in eis facta essēt uirtutum signa virtutū Vnde si etiam secundum facta que facturi essent si viuerēt mortui iudicarē. profecto quia fideles futuri erant isti. si eis cum tantis miraculis euangelium fuisset predicatum. non sine vllq; pumendi. & tamen i die iudicij punientur. Sequitur enim Verumtamen dico vobis Sceuerius ergo punient illis. ish remissius

Jero. Quod ideo est. quia tyrus & Sidon naturalem tantum legē calcauerāt Ille vero ciuitates post trāsgressionem naturalis legis. & sempte eaz signa que apud eos facta sunt. parui duxerunt.

Rabanus Impletum autem hodie videmꝰ dictū saluatoris. quia scilicet Corozaim & Bethsaida. presente domino credere noluerunt. tyrus aūt & Sidon postea euangelizantibus discipulis crediderunt.

Remigius Capharnaum autem metropolis erat Galilee & insignis ciuitas illius prouincie Et ideo dominus specialiter mentionem illius facit. dicens. Et tu capharnaum. nunquid vsq; in celum exaltaberis vsq; ad infernum descendes Jero. In alio exemplari reperimus Et tu capharnaum que usq; ad celum exaltata es. vsq; ad inferna descendes. & est duplex intelligentia Vel ideo ad inferna descendes quia contra predicationem meam. superbissime restitisti Vel ideo. Quia exaltata vsq; in celū mea hospicio. & tanta signa atq; virtutibus tantum hōris priuilegium. maioribus pledens supplicijs. qr hijs qr credere noluisti Et ideo sequē Quia si in Sidonis facte essent virtutes que facte sunt i te forte mānsissent vsq; in hunc diem

Qnf. In quo augetur eorum accusatio. etenim maxima malicie demonstratio est. cum non solum hijs qui tunc erant sed etiam hijs qui nūq; fuerant mali apparent deteriores.

Remigius. Non solum autem tyri & Sidonis. sz ipsa Sodomozuz & Gomozreum fecerunt leuia peccata p comparationem

Jero. In capharnaum autez que interpretatur villa pulcerrima. condemnat ihe rusalem. cui dicitur p ezechielem. iustificata est sodoma ex te Remigius Ideo autem dominus q̄ ea nouit. in hoc loco verbum dubitatiuū posuit scilicz forte vt demonstraret. quia liberum arbitrium gecsum est hominibus Sequē Verūtamen dico vob quia terre Sodomozum remissius erit i die iudicij qm tibi. Et sciendum est qr nomine ciuitatis vel terre non edificia. vel domozum parietes dominꝰ increpat sed homines i eis commozantes. secundum speciem tropi que est Cetonomia In qua per hoc quod continet id quod contineē ostenditur. Per hoc autem qd dicit Remissius erit i die iudicij. apte demōstrat

ga diuersa sint supplicia i inferno·sicut ⁊ diuerse sint mansiones i regno celoꝝ ¶ Hiero. Querat aũt prudens lectoꝛ ⁊ dicat·Si tyꝛ ⁊ Sidon ⁊ Sodoma potuerunt agere penitenciã ad p̃dicationẽ saluatoris·signoꝝq; miracula nõ sunt i culpa q; nõ crediderẽt si mucỹ silenciũ m eo ẽ qui aduns pniam nolunt predicare·Ad qd facilis ⁊ aperta ẽ responsio· ignoꝛare nos iudicia dei·et singulaꝝ eius dispensationũ sacra nescire ꝓpositum fuerat dñi videre·hines non excedere ne iusta phariseis ⁊ sacerdotib occasionẽ p̃secutõis daret·Vñ ⁊ apls aũ passiõ precepit In viã gẽtiũ ne abieritis Corozaim ⁊ Bethsaida damnãt q; p̃ter dño credere noluerũt Tirus ⁊ Sidon iustificantur q; apostolis illius crediderunt·Nõ queras tempoꝛa cum credentium meam salutem· ¶ Remig·Solũ aũc ⁊ aliter·Forsassis erant primi in Corozaim ⁊ Bethsaida qui crediti erant·Et erant multi in Tyro ⁊ Sidone qui non erant creditui·⁊ ideo non erant digni euangelio·Dominus ergo ideo habitatoribꝫ Corozaim ⁊ Bethsaide predicauit· vt illi qui creditui erant·crederẽt·Et habitatoribus tñ ⁊ Sodome p̃dicare noluit·ne forte illi q; non erãt creditui contempto euangelio deteriores faciatur aus punirent· ¶ Aug·de pseuerã·Quidam aũt disputator catholicus·nõ ignobilis hunc euangelij locum sic exposuit· vt diceret presciisse dñm Tyrios ⁊ Sidonios·a fide fuisse postea recessuros·cum factis apud se miraculis·credidissent·⁊ misericordia populis nõ eũ illic ista fecisse q̃m grauiori pene obnoxij fierent·si fidem quã tenuerãt reliquissent q̃s si eam nullo tempore tenuissent· Vel aliter Prescivit profecto deus beneficia sua·quib nos liberare dignatur Nec autez ẽ p̃destinatio sanctoꝝ·p̃scia sz ⁊ p̃paratõ beneficioꝝ dei·quib certissime liberamẽ quicũq; liberam·Ceteri aũt nõ mirum massa p̃ditionis diuino iudicio relinquãtur vbi utiq; relicti sunt ⁊ sidonij·qui etiam credere poterant·si multa xp̃i signa audissent sz q̃m vt crederent·nõ eis erat datum·⁊ vnde crederent·est negatum Ex quo apparet bñe quosdam in ipõ ingenio diuinũ naturaliter munus intelligendi·quo mouemẽ ad fidem·si congrua suis mentibus·vt audiãt vba·vel signa cõspiciant ⁊ tamẽ si dei alicui iudicio a perditionis massa nõ sunt gr̃e p̃destinatõe discreta·nec ipa eis adhibenẽ· vel dicta diuina·vel facta·p que possent credere·si audirent·vtiq; talia vt viderent i eadem p̃ditionis massa·relicti sint eẽ iudei qui non potuerunt credere factis i ꝓspectu suo·tam magnis clarisq; verbis Cur em̃ non poterant credere·nõ tacuit euãgelium dicens·Cum autem tanta signa fecisset coram eis·nõ poterant credere· qua dixit Esaias Excecauit oculos illorum·⁊ induravit eoꝝ eorum Non erant ergo sic excecati oculi·nec sic induratum cor iudeorum ⁊ sidoniorum·quin crediderint·si qualia viderunt isti·signa vidissent Sed nec illis profuit·q; poterãt credere·quia predestinate nõ erant·nec istis obfuisset q; nõ poterant credere·si ita predestinati essent·vt eos cecos dominus illuminaret·⁊ induratos cor lapideum vellet auferre ¶ Augustinus de con·euan· Hoc aũt qd hic dicit·etiã ilia eas commemoraꝛat cõtinuatim euidam sermoni hꝰ etiam hec ex ipius ore coniungẽs· Vnde magis videtur ipe hoc ordine illa memoraꝛe quo a domino dicta sunt Matheꝰ autem sue recordationis ordinem tenuisse Aut si illud qd matheus ait Tunc cepit exprobrare ciuitatibus·sic accipiendũ putandũ· vt quasi dum ipsum tempoꝛis voluisse credatur exprimere in hoc qd est·tunc·Nõ autem certum aliquod tempus illis quo hec multa gerebantur ⁊ dicebantur·Quod qs ergo hoc credit·credat etiã bis esse bis dictum Quia autem ⁊ apud vnum euangelistam inueniatur quidam·que bis dixerit dominus sicut apud Lucam de non toleranda pena in via·quod mirum si alicui aliud bis dictum sigillatim a singulis dictũ eodem ordine quo dictum est Et ideo diuersis ordinibus apponit singulis·Cum ⁊ tunc quando ille·⁊ tunc quando iste cõmemoraꝛat dictum est·

11 Respõdens Ihesꝰ dixit Confiteoꝛ tibi pater·dñe celi ⁊ terre quia abscondisti hec a sapiẽtib ⁊ prudẽtib ⁊ reuelasti ea paruulis Ita pat quoꝝ sic fuit placitũ ante te

¶ Chrisostomus·quia sciebat dominꝰ mentes de superioꝛibus quibusdã dubitaciones sq; quasi xp̃m non recepturum quem gentilitas tam prona susceperit respõdet· hinc cogitationibus eorum Et ideo dicit ꝛespondens ihesus dixit Confiteoꝛ tibi pater domine celi ⁊ terre Celi dñs est qui facis celos· ⁊ reliqua i terremotu quos suis Vel ad literam ¶ Aug·ò verbis domi Si ebionitis dixit Confiteoꝛ·a quo longe est omne peccatum· confessio non est solius peccatoris· sed aliquãdo etiã laudantis Confitemur ergo sine laudãtes deum sine accusantes nosmetipsos· Dixit ergo· cõfiteoꝛ·id est laudo te·non accuso me ¶ Hieromꝰ· Audiant qui saluatoꝛem non natum sz creatum calumniant patrem suum vocet celi ⁊ terre dominũ tuum ⁊ ipse creatura·⁊ creatura conditoꝛem suũ patrem appellare posset·stultum fuit·nõ ⁊ tui ⁊ cũctis dominum vel patrem similiter appellare Creatus ergo agit q; apostolus aduentus sui aperuit sacramenta que ignoꝛauerunt Scribe ⁊ pharisei·qui sibi sapientes videntur·⁊ in conspectu suo prudentes Et ideo sequatur Quia abscondisti hec a sapiẽtibus ⁊ prudentibus·⁊ reuelasti ea paruulis ¶ Aug·de ver·do Noie sapientũ ⁊ prudentum superbos merito posuit ipse exposuit·cum ait Reuelasti ea paruulis Quid enim est paruulis nisi humilibus· ¶ Greg·recognoscat·Quod enim nõ subiunxit reuelasti ea stultis sed paruulis tumoꝛem se damnasse meoꝝ non sine cumen ¶ Cris·vel dicens sapientes nõ verum sapientiam dicat·sed eam quã videbant Scribe ⁊ pharisei ab eloquentia habere Propter hoc nequ dixit reuelasti ea stultis sed paruulis id est infirmis rusticis In quo erudite nos per omnia ab elatõe erroꝛis humiliteꝛem aũt zelare ¶ Hilari· Celestium ergo verborum arcana atq; virtutes·sapientibus absconduntur ⁊ puulis reuelantur· puul mabus nõ sensu sapientie vero stulte sue ꝓfitebãtur·nõ sapientie cauda

¶ Cris·Reuelatus Occultare aũt hoc est·non ergo ꝓpter cognouerũt·cognouit huꝰ cõsensum dñus firmat·vt qui dicit inceps in sapiẽcia sua quoniã sic placitũ ante te moꝛa·Quibus verisimus·ne temere discacõe aliorum vero inustum esse non p In his etiam verbis parrem·vt ceperunt ¶ Crisoꝰ·Nec audientes eos fecerũt de se magna sapere·q eos repsit·reuelatio illorum studium. existimantes se esse Vade si ꝓpter hoc a timete diꝰ ⁊ vos ⁊ n poam Sic ait eũ pau bũ sensũ· Is dic q; cãt ebuerẽ ea ⁊ h abscondita sũt ab illis ꝓniam iustitiaz stat

11 Omnia mihi ta sunt a patre Et nemo nouit fi nisi pater nz pat nouit n filiꝰ et cui luerit filiꝰ reuela

meo Cũ audieris spicena vt em̃ nõ du pone dictõ· Simul oꝛ fuit· ¶ Ieroñ lũtatẽ at fragilitate acq pie·m ipie non h omnia non celum ⁊ t ⁊ cetera que ipse fec habere accessum ad dicie·ne quid in illo ¶ Aug Contra ma potestate aliquid q̃s bet pater· Diguend sicut omia que habet n quẽ genuit de subs in meam cognitõe p aliud m filio q̃s qd Et nemo nouit filiũ uit nisi filius· ¶ Cr trem nouit tantũ os Nisi diceret· Quod cum aliquid aliud m ⁊ eiusdem esse substi

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Ihs. Reuelatum aũt esse bis dignum est letitia Oculare aũt bis non letitia · sed lacrimis dignum est · non ergo ꝓter hoc quoniam que sapientes nõ ognouerũt · cognouerunt hi. ¶ Hylarius. Iſacti aẽ huiꝰ eẽ causam dñus paterne voluntatis iudicio confirmat · vt qui dedignãẽ paruuli in deo fieri stulti de inceps in sapiẽtia suasiãe · Et ideo subdiẽ. Yea patẽ quoniã sic placuũ fuit ante te. ¶ Gregoꝰ · xxv · moza · Quibus verbis exempla humilitatis accepimus · ne temere discutere sup̃na ꝓposita de aliorũ vocacõe aliorum vero repulsione p̃sumamꝰ · offendens q̃ minutum esse non potest qđ placuit iusto. ¶ Hieroꝰ · In his etiam verbis blandientis affectu loquitur ad patrem · vt ceptum in apostolis ꝓficiatur beneficiũ ¶ Chrisoꝰ · Nec autem que dñs discipulis dixit studiosiores eos fecerũt · quia eiñ consequens erat eos de se magna sapere · qua demones abigebãt ideo hinc eos repmit · reuelacõ eiñ erat quod eis factum est ñ illorum studium. Ideo q̃ scribe sapiẽtes ⁊ prudentes existimantes se esse exaderũt ꝓter ꝓpinquum timorẽ Vnde si ꝓter hoc ab eis abscondita fuit dei misteria timere oꝫ ⁊ vos ⁊ mitẽte puuli bi ei fuꝫ vos reuelacõe poni. Hiẽ aũt cũ paulꝰ dicat Traditꝫ illos deꝰi rep bũ sensũ. Hi bi dicũt ducẽs deũ hoc agẽte sed illos q̃ cãt ebuere ita ⁊ bi · absẽ · bꝫ a sap · ⁊ pru · ⁊ ꝓpẽ q̃d abscõdita fuit ab illis audi paulã dicẽtẽ quoꝝ q̃rentes ꝓpriam iusticiaz statuere iustitie dei nõ fuit subiecti

¶ Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et nemo nouit filium nisi pater · neq; patrem quis nouit nisi filius.

¶ Chrisostomus · Quia dixerat confiteor tibi pater quoniam abscondisti hec a sapientibus ve non estimes quoꝝ ita gradus agit patri sicut si ipse sit hac virtute priuatus · Conseq̃ter adiungit · Omnia mihi tradita sunt a patre meo Cũ audieris q̃m tradita fuit mihi bũanũ suspicera ve eiñ nõ duos deos ingeneros esse estimes hec ponit dicẽs · Simul eiñ cũ genitus est oim domina tor fuit. ¶ Hieronimꝰ · Alioquin si uxta nostrã volũtatẽ aĩ fragilitatẽ sentire volũꝰ cũ ceperit hẽre qđ accepit · mipit non habere q̃ dedit · Vel tradita sibi omnia non celum ⁊ terra ⁊ elemẽta intelligenda sũt ⁊ cetera que ipse fecit ⁊ condidit sed hi qui p filiũ habent accessum ad patrem. ¶ Hylarius · Vel hoc dicit · ne quid in illo minus q̃si qđ in deo est estimareẽ ¶ Aug Contra maximum · Nam si minus habet in potestate aliquid q̃si pater non sit eius omia que habet pater · Sequendo eiñ dedit pater potestatẽ filio sicut omia que habet in substãcia sua gignẽdo dedit quẽ genuit de substãcia sua. ¶ Hylarius · Deinde in mutua cognicõe patris ⁊ filii dat intelligere non aliud in filio q̃si qđ in patre sit extitisse · Sequit eiñ Et nemo nouit filiũ nisi pater neq; patrem quis nouit nisi filius. ¶ Chrisostomꝰ · Ex eo eiñ q̃ solus patrem nouit latenẽ ostendit eiusdem se esse substãtie. Nam si diceret · Quid mirũ est si oim sum dominator · cum aliquid aliud maiꝰ habeam · scilicet scire patrẽ ⁊ eiusdem esse substãtie. ¶ Hilar. Eandem enim

veritatis in mutua cognicõe docet esse substantiam cum qui filium cognosceret · patrem quoq; cognituros esse in filio · Quia omnia a patre sibi tradita ¶ Ihs · Cum autem dicat Neq; pfem aliquis cognoscit · nisi filius · non hoc ait · quoniã eum omnes omnino ignorent · sꝫ quoniam cognitione · qua ipse eum nouit · nullus eum scit · qđ ⁊ de filio dicendum ẽ Neq; etiam de ignoto quodam deo hoc dixit · sicut Darion ait ¶ Liꝫ i · de ẽ Denique ꝓter substãtie ineparabilitatẽ sufficeret aliqñ notãe · vel solꝰ pater · vel solus filius · nec inde sequatur virtusq; spiritus q̃ ꝓprie dicatur spiritus veritatis ¶ Hiero · Erubescat ergo eunomius hereticus tanq̃ sibi noticiam prius ⁊ filii quãtam alterutrum inter se habent · vendicãs Quod si inde contendit ⁊ suam confutãe infamiam · qua sequit Et cui voluerit filius reuelare · Aliud est nature equalitate nosse qđ noueris · aliud reuelãtis dignatione · ¶ Aug · vij · de trinitate · Reuelatur autem pater per filium id est p verbum suũ · Si eiñ hoc verbum qđ nos proferimꝰ exemple ⁊ trãsitoriũ ⁊ seipsum ostendit ⁊ illud de quo loquimur · quãto magis verbum dei · p quod facta sunt omnia · qđ ita ostendit patrem · sicuti est pater · quia ⁊ ipsum ita ẽ ⁊ hoc est qđ pater · ¶ Aug · de qne · euã · Cum autez diceret Nemo nouit filium nisi pater · non dixit · ⁊ cui voluerit filium reuelare pater · Quod non ita intelligendum est quasi filiꝰ a nullo possit agnosci · nisi a patre solo · Pater autem nonsolum a filio · sed etiã ab eis quibus reuelauerat filius · Nec eiñ pocus dicendum ẽt vt intelligamus patrem ⁊ ipm filium per filium reuelari · qua ipse ẽ mentis nostre lumen · vt qđ postea meruit Et cui voluerit filiꝰ reuelare · nõ eiñ patrem sed etiam filium acquiramus · ad totum enim qđ dixit illatum est · Verbo eiñ suo · se pater declarat Verbum autem nonsolum q̃si per verbum declaratur sed etiam seipsum declarat ¶ Ihs · Ergo patrem reuelat ⁊ seipsum reuelat Sed hoc quidem · vt manifestum dimisit · illud autem posuit · quia scilicet poterat esse dubium · Per hoc etiã instruit q̃ adeo cõ cordat patri · q̃ non est possibile aliquem venire ad patrẽ nisi per filium · hoc eiñ maxime scãdalizabat qđ videbatur deo contrarius Et ideo per omnia hoc destruere studuit ·

¶ Venite ad me oẽs qui laboratis ⁊ onerati estis ⁊ ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos ⁊ discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. Et inuenietis requiez animabus vestris Iugum enim meũ suaue est ⁊ onus meũ leue.

¶ Ihs · Per ea que dicta sũt in desiderũ sui discipulos cõstituerat ostendens ineffabilem suam virtutem · nunc autem eos ad se vocat dicens · Venite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati estis ¶ Augꝰ · de verbis domini · quare enim omnes laboramꝰ nisi quia sumus homines mortales lutea vasa portãtes · q̃ facilẽ fatiscunt angustias Sed si angustiãe vasa carnis dilatentur spatia caritatis · Ad quid ergo dicit · Venite ad me oẽs qui laboratis · nisi ut non laboretis

¶ Vila. Regis etiã difficultatibꝰ laborantes ⁊ pec catis seculi oneratos ad se aduocat. ¶ Vero. grauia eĩ esse onera peccatorum ⁊ Zacharias ꝓpheta testa tur miquitatem dicens sedere super talentum plũbi Et psalmiste complenit. Iniq̃tates mee aggrauate sunt sup me ¶ Dre. xxx. mo. Aspex aĕ ugus ⁊ du rum seruitutis pondus est. subesse temporalib⁹ am bire terrena. retinere labentia. velle stare in nõ stan tibus appetere quidem transeuntia sed cum transeun tibus nolle transire Dum eĩ contra votum cuncta fugiunt que prius mentem ex desiderio adeptioms affixerant. post ex pauore amissionis premunt.

¶ Cri. Non autem dicit Venite ille ⁊ ille. sed oĩs qui in sollicitudinib⁹ qui in tristicijs. qui in peccatis estis. nõ ut expetam noxas. sed ut soluam peccata. Venite non quoniam indigeo uestra gloria sed qua uolo uestram salutem Vnd̃ dicit Et ego reficiã uos Non dixit saluabo solum. sed quod multo ampliꝰ erat. reficiam uos id est in omni quiete constituam. ¶ Rabanus. Non solum exonerabo. sꝫ interna re fectione saturabo. ¶ Remigius Venite dicit nõ pe dibus sed moribus. nõ corpore sed fide. Iste namq; est spiritalis accessus quo quisq; deo appropinquat. Et ideo sequitur Tollite iugum meum sup uos.

¶ Rabanus. Iugum xp̃i est euãgelium xp̃i quod iudeos ⁊ gentes in unitate fidei coniungit ⁊ sociat. Hoc aũt sup nos iubemur sumere. id est in honore habere. ne forte subtus ponentes. id est illud praue contemnentes luxulentis pedibus uiaꝝ conculcẽ⁹ Vnde subditur Discite a me ¶ Aug. de uerbis dñi. Nõ mundum fabricare. non in ipso mundo miracla facere sed quia mitis sum ⁊ humilis corde Magnus esse uis a mimo incipe Cogitas magnam fabricam constituere celsitudinis. ⁊ de fundamẽto prius cogi ta humilitatis. ⁊ quãto quisq; uult sup impõere ma ius edificium. tanto altius fodiat fundamentum. q̃ autem peruẽturum est cacumen nostri edificij usq; ad conspectum dei ¶ Rabanus. Discẽdum ergo no bis est a saluatore nostro ut simus mites moribus ⁊ humiles mentibus. neminem ledamus. neminem cõ temnamus. ⁊ uirtutes quas foris ostendimus i ope meus teneamus in corde. ¶ Cri. Et ideo sapiens omnias leges ab humilitate incipit Et maximũ pre miũ ponit dicens Et inuenietis requiem animabus uestris Hoc. n. maximũ est premiũ. Non eĩ alteri efficeris uilis solum. sed tipsum requiescere facis ⁊ ante futuram hanc tibi dat retributionem. in fu turo autem perpetua gaudebis requie. ¶ Cri. Et ne formidarent. quia dixerat. onꝰ ⁊ iugum subdit Iugum enim meum suaue est. ⁊ onus meum leue. ¶ Hylarius Iugi autem suauis ⁊ leuis oneris bti dimenca ꝓmit. ut credentibus eius bonã scientiam prestet. quod ipse solus nouit in patre ¶ Gregoꝰ iiij. moral. Quid graue mentis nostre ceruicibꝰ im ponit. qui uitare omne desiderium quod perturbat. precipit. qui declinare laboriosa mundi huius itine ra monet ¶ Vila. Et quid iugo ipso suauius. quid onere leuius probatum fieri: scelere abstinere bonũ uelle. malum nolle. Amare omnes. odisse nullum. eternum consequi. presentibus nõ capi nolle inferre alteri. quod sibi perpeti sit molestum. ¶ Rabanus. Sed quomodo iugum xp̃i suaue. cum sit pẽa dicatur Arcta ẽ uia que ducit ad uitam. Sed quod angusti mum incipitur processu temporis ineffabili dulce dine dilatatur. ¶ Augustinus de uerbis Deum qui iugum domini intrepida ceruice subiit tam difficilia pericula patiuntur. ut non a laboribus ad quietem sed a quiete ad laborem uocari uideatur Sed profecto adest spiritus sanctus qui in exteriore hominis corruptione. interiorẽ renouaret de die in diẽ ⁊ gustata requie spiritali. in affluentia deliciarum in spe fuce beatitudis oia presentia delinire. aspera ⁊ omnia grauia reuelaret. secari ⁊ uri se homo patiunt̃. ut dolores non eternos. sed aliquãdo ducant. morbis ulceris acerbis dolorum preces redimere quibus tempestatibus uel pene ipotum fuerunt cauteres. ut diuitias ut uxores acquirãt Sed hos nõ amant. eadem grauia patiunt̃. Qui uere amat eadem quidem. sed non grauia pati uidetur. omnia eĩ seua ⁊ i mania prorsus facilia ⁊ prope nulla effi cit amor. quanto ergo facilius ad ueram beatitudi nem caritas facit quod ad miseriam quãtum potest cupiditas facit ¶ Iero. Quomodo enim iugum ei lege euangelii. cum in lege homicidiũ ⁊ adulteriũ in euangelio ira concupiscentiaq; puniant In lege enim multa precepta sunt. que apls non posse com plen plenissime docet In lege opera requiruntur. euangelio uoluntas queritur. que ⁊ si effectum non habuerit. tamen premiũ non amittit. Euãgelium ne precipit que possumus. ne scilicet concupiscamus. hoc in nostro arbitrio est. lex cum uoluntatem non punit. punit effectum ne adulterium facias. Regni persecutione aliquam uirginem prostituam. hoc apud euangelium. qua uoluntate non peccat. ꝛa suscipitur In lege quasi corrupta repudiatur.

Capitulũ duodecimũ

In illo tẽ⁹ pore abyt ibeſ sab bato p sa ta discipuli aũt eiꝰ esu riẽtes. cepẽrt uellere spicas. et manducare Pharisei aũt uidẽtes dixerũt ei Ecce discipuli tui faciũt. quod nõ licet eis facere sab batis At ille dixit eis Nõ legistis quid fecerit Dauid. qñ esuryit ⁊ q̃ cum eo erant q uõ intranit in domum dei ⁊ panes ꝓpõis comedit quos non

¶ Vila. Tamen dicatione cum miracu lis uim aum non qui stionem Johannis ha ãis. Trãsit ab ea qui facta sunt in alio anno scilicet post mortem hannis quãdo iam bus xp̃o contradic. Vnde dicit In illo tem pore abyt rursus sab bato per sata ¶ Aug de cõ. euã. Hoc ait q̃ hic sequitur. sine ul repugnante questi commemoratur a mat eo ⁊ a Luca Sed non dicunt In illo tẽ⁹ Nõ fortasse mala re gesta hic eodẽ ordi

licebat eis edere neq; bȳs qui cū eo erant nisi solis sacerdotibus Aut nō legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum uiolant & sine crimine sunt: Dico autem uobis. quia templo maior est hic. Si autem scieretis qđ ē. Misericordiam uolo & non sacrificium nunq̄ condemnasse tis innocentes. Dominus est enim filius hominis etiā sabbati

Illi autem recordatus mis sue nisi latus accipiatur quod dictum ē In illo tempore id est quo hec multa & dīna gerebantur Unde cōpletur istā omnia post mortem Johannis cōpleta esse. Cum eīm ihūs discipulos suos ad xp̄m misisset credi tur post paululum desciscere ab eo. Intermittendum tēpus ponere videtur. ℣ Cnf. Quare autem per sata sabbato eos ducebat qui omnia p̄ prescirit. nisi qua volebat soluere sabbatū volebat quidem. sed nō simpliciter. ideoq; nō sine causa id soluit sed dās occasionem rationabilem. ut & legem cessare faciat. & legem nō offendat Et ideo hic ve ubeos mitiget natura necessitatem premittat. & hoc ē qđ dicatur. discipuli autem eius esurientes. ceperunt vellere spicas & manducare Cuius i peccatu que manifesta sunt nulla sit excusatio Neq; eīm occidens ad sui occasionem posset furorem pretendere. neq; qui adulterat concupiscentiam. sed nec ullam aliam causam. hic tamen fame inducens. discipulos ab omni accusatione liberat ℣ Hiero. Ut autem i alio Euāgelista legimus. propter nimiā ipatientiam. nec vescēdi quidem habebant locum & ideo quasi homines esurientes manibus cōfricabant. Quod autem spicas segetum manibus cōfricant. & in eisdem cōsolātur. vite austeritatis moriū est. non preparatas epulas sed simplices cibum querēdum ℣ Cnf. Cu autem admirare discipulos. q̄ ita erant oppressi & nullam corporalium habebāt curā sed contemnebant carnalem mensam & fame obpugnabāt. nec tamen desistebant a xp̄o. nisi eīm eos cogeret vehementer esuries. nequaq; hoc fecissent. qđ autem pharisei ad hoc dicerent. subditur Pharisei aūt videntes. dixerunt ei Ecce discipuli tui faciunt qđ nō licet eis facere sabbatis ℣ Aug⁹. de opibo monachorum De sabbato autem potius q̄ de furto discipulis dominum Judei calumniati sūt. qua populo israel p legē preceptum est. ut in agris suis furem nullam tenerent. nisi qui secum aliquid vellet auferre. Nam qui nihil aliud attigisset q̄ qđ cōmedisset. liberum impunemq; abire sinebāt. ℣ Hiero. Hoc vero qđ primi apostoli saluatoris litteram sabbati destruunt aduersus Ebionitas. qui cum ceteros recipiant Apostolos Paulum tanq̄ transgressorem legis repudiant. Deinde ad excusationē eorū subdit Ne ille dixit eis. non legistis quid fecerit David q̄n esuriit. ad Ho confutandā siquidem calumniam pharisęorum veteris recordatur historie. q̄n David fugiens Saulem. venit i Nobbam & ab achimelech sacerdote susceptus. postulauit cibos. qui cum panes laicos non haberet. dedit ei consecratos panes quibus nō licebat vesci. nisi solis sacerdotibus & leuitis. melius arbitratus de famis periculo homines liberare q̄ deo sacrificium offerre. Hostia eīm deo placabilis ē hoīm salus. Opponit ergo dīs & dicit Si & david sanctus est & Achimelech pontifex a vobis non reprehenditur. & legis utriq; mandatū probabili excusatione transgressi sunt & fames in causa est. cur eundem famem non probatus in apostolis quā probatus in ceteris. Quamq; & in hoc multa distantia sit. Visi spicas in sabbato mānu vfricāt illi cōmedere panes leuiticos. Et ad sabbatū solemnitatesq; accedebāt neomenias dies. quibus requisitus in conuiuio. fugit ex aula regia ℣ Cnf. Excusans autem discipulos David i medium adducit. Et enim multa ꝓphetie huius erat gloria apud iudeos. Nec potest respondere q̄ David propheta erat. qua nec propē hoc licebat. sed sacerdotibus solis. Quanto autem magis discipulos ab accusatiōe liberat. quāto maior iuenit q̄ hoc fecit Sed etsi david propheta erat. non tamen qui cum ipo erant ℣ Hiero. Obserua tamen q̄ pānes ꝓpositionis. nec David nec pueri eius acceperunt. anteq̄ mundos se a mulieribus esse responderint ℣ Cnf. Sz dicet aliquis Quid ē exemplū hoc ad id qđ queritur. Non enim david sabbatum transgressus ē si in hoc ostēdit xp̄i sapientia q̄ aliud erat templum fere sabbatis manus. Neq; enim est equale transgredi sabbati diem. qđ maleuacuus factum est & sacram illam tangere mensam. qđ nulli fas est Deinde rursus & aliter soluit principalem inducēs solutionem. cum dicit Nunquid non legistis in lege. q̄a sabbatis sacerdotes in templo sabbatum violant & sine crimine sunt ℣ Hiero. Nisi diceret Calumniami discipulos meos. cur sabbato spicas euellūt famis necessitate cogente cum ipsi sabbatum violent i tēplo immolantes victimas. cedentes ebauros. bolo causta sup lignorum struem. incendio consumātes Et uxta alterius euāgelij fidem arcumadibus parantes in sabbato ve dum aliam legem seruare cupitus sabbatum destruatis Nūquā autem leges dei sibi contrarie sunt. & prudenter vbi discipuli sui arguebantur. transgressiones & achimelech & David dicit exempla sectantes. Veram autem & absq; necessitatis obtentu sabbati preuaricationem ipsos ꝓferre qui calumniam fecerant ℣ Cnf. Ne autem mihi dicas quoniam afferre in medium alium peccantem ut eas excusatio sit erga id quod factum ē. Verum hoc hic non sufficit. sed qđ manus est. dixit q̄ sine crimine sunt Vide autem quāta posuit. locum. vbi dicit templo Tempus cum dicit. sabbatis. Regis remissi onē. cum dicit. violant & non solum soluūt. & qđ non liberantur a pena. sed a culpa liberati sunt. Unde dicit sine crimine sunt Neq; autem hoc secundum simile est priori. qđ dixerat de David. Illud eīm & semel factū est. & a David non sacerdote & necessitatis fuit Hoc autem fit singulis sabbatis & a sacerdotibus & fit legem & ideo non secundum veniam. vt in primo exemplo. sed fit legem sunt discipuli ab accusatione

liberati Sed nūq̄d discipuli sunt sacerdotes imo sūt sacerdotibus maiores. Ipse em̄ aderat qui templi ē dñs qui ventas est. ⁊ non typus Et ideo subditur Dico aūt vob. q̄a templo maior ē hic. ¶ Hiero. Ille nō pnomen. sed aduerbium loci legendū est. q̄ maior templo sit locus qui dñm templi teneat. ¶ Aug⁹. de que. euā. Notandum aūt vnū exemplū datū ee regie potestatis de dauid Alterū sacerdotalis de hjs qui ꝓpter misteriū templi sabbata uiolant. vt multo minus ad ipm eaulsaꝝ sabbato spicaꝝ crimen pertineat qui verus rex ⁊ verus sacerdos ē. Deinde q̄a graue audiētib⁹ videbat esse qđ dixerat. rursus cō uocat ad misericordiam sermonē cum quadaꝝ vehementia inducens. cum dicit Si aūt scireus quid est Misericordiā volo ⁊ nō sacrificium nūq̄d condemnas seris innocentes ¶ Hiero. Quid aūt ē misericordiam volo ⁊ non sacrificium supra diximus Quod autē dicit Nunq̄d condemnasseus innocentes de apostolis intelligendū ē. ⁊ est sensus Si misericordiam cō ꝑbasset Achimelech eo q̄ periclitantem fame dauid refocillauit. quare meos discipulos condemnatis

¶ Chrisostomus Vide aūt rursus qualiter ad uerā ducens sermonē discipulos rursus uerua supiores ostendit in hoc q̄ dicit eos innocentes. qđ quidem supra ⁊ de sacerdotibus dixerat. Deinde ⁊ aliā causam dicit quare sunt innocentes dicēs. Dñs enim est filius hominis etiā sabbati ¶ Remig. Filium aūt hoīs semp̄ appellat Et ē sensus. Ille quē vos purū hominē putatis. deus ē oim creaturaꝝ dominus ⁊ etiā sabbati. ⁊ ideo pōt legem mutare ꝑ sua uolūtate. q̄a fecit eam ¶ Aug. ꝑtra faustum Discipulos aūt suos uellere spicas sabbato nō prohibuit ne inde conuincerer ⁊ pātes iudeos ⁊ futuros Pharisaeos q̄ herbam nō euellunt ne hominē diu perpetrent ¶ Hyla. Distincte aūt in principio ē ꝑtendum. sermonē hūc ita ceptum esse. In illo tempore quo sc̄z dō p̄i gratiam data gentibus salute confessus ē. ager aūt mūdus ē Sabbatum otium ē Seges crediturꝝ profectus in legis odo. dñi progressus in hunc mundū est eiunies Eiunies fama est sc̄z salutis humane.

¶ Rab. Spicas vellūt dū singulos boies a terrena intentione retrahunt Fricant dum a concupiscētia carnis mētes exuunt. grana cōmedunt diū emētatos in corpus ecclie trahunt ¶ Aug. de questi. euā. Nullus aūt trahit in corp⁹ xp̄i mī carnaliter spoliatus fuerit mundānis. ſm illud apli Exuite vos veterem hoīem Sabbato hoc agunt sc̄z spe ꝙetis eterne ad quā alios mittant ¶ Raba. Iterum admonent ꝑ sabbata cum dño qui in scripturaꝝ meditatiōe delectant Eiurunt dū panē vite. id est dei amorem in eis euenire deſiderāt Vellunt spicas ⁊ terunt duꝝ testimonia discutiunt. donec inueniant. qđ latebat in ſra. ⁊ hoc sabbato. dum a turbidis cogitationib⁹ vacant ¶ Hyla. Pharisei qui penes se clauem celorum esse existimabant illicita agere. discipulos arguunt. quos dñs factoꝝ in quibo sub rex argumento ꝓbetur ratio continē. admonuit. atq̄ vt ostenderet oēm regē efficientiam spē; futuri operis ꝑtinere adiecit Si aūt scireus quid ē. misericordiam volo. Opus em̄ saluatis nr̄e nō in sacrificio legis ⁊ in misericordia est Et lege cessāte. ⁊ dei bonitate saluante. Cui⁹ rei donum si in illo exisset. nūq̄d condemnasset innocentes. id est apostolos suos quos in simulatione erant transgresse legis inuidia cum sacrificiorū custodie cessante. uniuers⁹ p eos misericordie munere subueniret.

¶ Et cū inde trāsisset. uenit in synagogā eoꝝ. et ecce homo manū hās aridā ⁊ interrogabāt eū dicentes Si licet sabbatis curare Vt accusarent eum Ipse autem dixit eis Quis erit ex vobis homo q̄ habeat ouem vnā. ⁊ si ceciderit hec sabbatis in foueā nonne tenebit ⁊ leuabit eā Quātomagis melior homo oue Itaq̄ licet sabbatis bñ facere. Tunc ait homini Extende manum tuā Et extendit ⁊ restituta ē sanitati sic̄ altera

¶ Hiero. Quia dilationes sabbati quas discipulos arguebant. probabili exemplo euacuauerat. ipsum etiam volunt Pharisei citare Et cū inde transisset. uenit in synagogam eoꝝ ¶ Beda. Nec enim que prius facta sunt in campo declarat q̄ postea synagogam ingredit. ¶ Aug. de con. euā. Posset autem putari eodem die factum ⁊ de spīs ⁊ de illo sanato quoniam ⁊ sabbatum huc cōmemorat. nisi hic casu apposset. alio sabbato factum fuisse. propterea inde q̄d dicit matthēus Et cū inde transisset uenit i synagogā eoꝝ Non quidē venit nisi cum inde transisset ſz post quot dies in synagogam eorum venerit. postea q̄z a regione illa transierit. nec continuoq̄ illuc ierit. non expressum ē. Nec per hoc datur narrationi luce. qui dicit alio sabbato hoīem quēdam manū fuisse sanatā ¶ Hyla. Ingressus aūt synagogam. homie aride manus offerūt. interrogantes an curare sabbatis liceret. occasionem arguendi eū ex responsione q̄rentes. vñ sequē Et ecce hō habēs manū aridā ⁊ interrogabāt eū dicentes Si licet sabbatis curare ¶ Chr. Nō ac interrogāt. ut addiscant. sed ut accusarēt eū. vñ sequē. vt accusarēt. q̄ius ⁊ ipm̄ q̄ sufficeret. si accusare volebāt Sed ⁊ ꝑ verba volebāt captionē inuenire. maiorē copiā arguendi habentes ¶ Hiero. Et interrogāt. verū licere curare sabbatis. vt si non curauerint crudelitatis aut inhumanitatis. si curauerint. trāsgressionis uinculo eū accusent ¶ Aug. de q. euā. sc̄z pē mouē quō matthēus dixerit q̄ ipi interrogauerūt dñm. si licet sabbo curare Cū marcus ⁊ lucas illos potius a dño interrogatos esse perhibeant. licet sabbato bene facere. an male. itaq̄ intelligēdū ē. q̄ illi prius interrogauerūt dñm. si licet sabbato curare. Deinde intelligens cogitatōes eorum aditum acculandi querentib⁹. confestim i medio illi quē erat sanaturus Et interrogauit que marcus ⁊ lucas eum interrogasse commemorāt. ⁊ cūc illis recentibus proposuit similitudinem de oue ⁊ conclusit q̄ licet sabbato facere Dnō sequitur Ipe autem aūt dixit illis q̄s erit ex vob⁹ homo q̄ hēat aut vō

¶ Hiero. Ubi sic solui[t] [interro]gationes sabbati [quas] sabbato ouem ⁊ alu[m] [ha]bens expere festinat [nu]ae consulēs. quā[m] [mi]or est aut. adeo liber[a]t ergo exemplo solue[re] [nec] sabbatum violare [ar]guūt in o[p] tantes qui dicunt in a malis e natum fer[i]a fadetis in eo. hoc e[st] a malis eū ferabiē. Proposita autem [pa]r licerat sabbato bene[fa]c benefacere ¶ Ons [ma] culationes de solution[e] sanabiliter egrotab[a] quitur Tunc ait ho[mi] tendit. ⁊ restituta e[st] In euāgelio quo ve[ra] vocatur Apostolic[us] qui andam habet m[a] modi vocabus auxi[l] manibus victum qu[e] restituas sanitatem ¶ Rabanus. Sabb[a] tur Ihesus. non solu[m] sedetam ꝑ ver celeb[ra] rens salute n oim ¶ [Ve] rebicum de segete. [ex] eis acceperāt. ad [s] sue opus paracurus cum Apostolis exte[n] Disq̄ autem ad adue[r] manus in synagoga ebāt ea. Postq̄z au[t] est in apostolis cred[e] restituta ¶ Hylarius est ⁊ manus sicut alt[e] sterio apostolorum [in] docetq̄ pharisaeos eg[o] humane salutis in a[p] dem ministerium ma[n] ¶ Raba. Dd aliter dam humanum gen[us] arefactū per manū a manus innocens in [c] synagoga audi era[t] ce ibi grauius est [in] nanda autem manus fructuose debilitas a[d] mosinarum largitat[e] dexteram manum la[e] pebat. sinistram sa[n] Sed veniente dom[i] quia quod congre[ga] cantatur.

¶ Exeuntes au[t]

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Iero. Ubi sic soluit propositam questionem vt i
terrogantes auaritie condemnaret Si vos mquit i
sabbato ouem vel alius quodlibet animal i foueā de
cidens cupere festinatis non animali sed vestre aia
e consulētes quāto magis est homo ouis melio
rest oue debeo liberare ¶ Rabanus Competenti
ergo exemplo soluit questionem eorum vt eos ostē
dat sabbatum violare in opere cupiditatis qui eum
violare arguūt in ope caritatis legem male interp
tantes qui dicunt in sabbato a bonis cessandum i q
a malis tm cessandum est Unde opus seruile n
facietis in eo hoc est peccatū Sic in eterna reqe
a malis tm cessabit non a bonis ¶ Aug. de cor. eua
Proposita autem similitudine de oue concludit q
liceat sabbato benefacere dicens itaq; licet sabbato
benefacere ¶ Cris Intende autem qualiter vane ex
cusationes de solutione sabbati mducit sed quia iā im
sanabiliter egrotabant ad opus processit Unde se
quitur Tunc ait homini Extende manū tuam vel ex
tendit vel restituta est sanitati sicut altera ¶ Iero.
In euāgelio quo vtunt Nazarei vel Ebionite quod
vocatur Apostolicū Pater autem cum homo iste
qui aridam habet manū cementarius scribitur isti
modi vocabus auxilium precans Cementarius erā
manibus victum quesitās precor te iesu vt mihi
restituas sanitatem ne turpiter mendicem cibos
¶ Rabanus Sabbatis aut precipue docet et opa
tur Nec sus nonsolum propter spirituale sabbatum
sed etiam pter celebriorem populi conuentum quo
rens salute nr oīm ¶ Hilarius Obstitit autem post
reditum de segete ex qua iam apostoli fructus sa
nctis acceperāt ad synagogam venit ibi illius messis
sue opus paraturus qui plures postmodum vna
cum Apostolis extorserunt qui curabant ¶ Iero.
Usq; autem ad aduentum domini Saluatoris arida
manus in synagoga iudeorum fuit vel dei opa non fi
ebāt ea Postq; autem ille venit in terras reddita
est in apostolis credentibus dextera vel opi pristino
restituta ¶ Hilarius Curatio aut omnis in verbo
est vel manus sicut altera redditur id est similis mihi
sterio apostolorum in officium date salutis efficitur
docetq; pharisees egredere non oportere operationē
humane salutis in apostolis cum ipsis ad officij eius
dem ministerium manus sit reformanda si credant
¶ Raba Del aliter Homo qui habebat manū ari
dam humanum genus indicat sentiatq; bonī operis
arefactū per manū ad ponū extensam qua sanatur
manus innocens in cruce extensa vel bene manus in
synagoga aridi erat quia vbi manus donum scien
cie ibi grauius est in excusabilis noxe periculū sa
nanda autem manus aridi iubetur extendi quia in
fructuose debilitas anime nullo melius ordine q; ele
mosinarum largitate curatur Habebat autem hō
dexteram manum languidā quia ab elemosinis tor
pebat sinistram sanam quia sue voluptati intendebat
Sed veniente domino dextera sanatur vt sinistra
quia quod congregauerat aliude modo distribui
cantauit

¶ Exeuntes autem ¶ Hilari Invidia ac
cēsi pharisei consi
lium faciebant aduersus eum quo
mō eum pderent Jhesus autem sciens secessit Et secuti sunt eum
multi vel curauit eos
omnes Et precepit
eis ne manifestū eum
facerent Ut ad imple
retur q dictum est p
ysaiam pphetam di
centē Ecce puer meus
quē elegi dilectus meus
in quo bene oplacuit
anime mee Ponam spi
ritum meum sup eum
et iudicium gentibus
nūciabit Non conten
det neq; clamabit nec
audiet aliquis impla
teis uocem eius Arū
dinem qssatam nō cō
fringet et lignum fu
migans nō extinguet
donec eiciat ad victo
riam iudicium et in no
mine eius gentes spera
bunt

uerē quia cōuenientes ho
mines in corpore deū
in operibus non mellu
gebant Unde dicitur
Exeuntes autem pha
risei cōsilium faciebāt
aduersus eum quomō
eum perderent ¶ Ra
banus Exeuntes dicit
quia eorum mens do
mino aversa fuit consi
lium fecerunt quo vi
tam perderent nonq;
modo ipsi vitam im
merent ¶ Hylarius
Scientesq; eorū consilia
secessit vt a phariseis ma
lignantium procul ab
esset Unde sequē ibis
autem sciens secessit
inde ¶ Iero. Sciens
inq; eorum insidias re
cessit vt pharisei cō
tra se occasionem impi
etatis auferret ¶ Re
migius Sive secessit
ide quasi homo fugiēs
insidias suorū psequē
tium sive quia nō erat
tempus neq; locus pa
tiendi Non enim capie
bat perire prophetam ex
iherusalē sicut ipse di
cit Declinauit etiam
dominus odiose psequē
tes et putat illuc vbi
inuenit plurimos se p amorem diligentes Unde sequi
tur Et secuti sunt eum multi Quem pharisei vna
nimi cōsilio perdere querunt turba indocta vnanimi
dilectione sequitur unde mox sui desiderij assequē
effectum Nam sequitur Et curauit eos omnes
¶ Hylarius Hijs autem quos curauit silentiū im
parauit vnde sequitur Et precepit eis ne manifestū
eum facerent Nam salus vnicuiq; reddita erat sibi
ipsi cessis Sed ubendo silencium teneri et gloriandi
de se iactandam declinat et nihilominus cognitionem
sui prestat in eo ipso cum ammonet de se tacen quia
obseruatio silencij exercere que sit silenda profitetur
¶ Rabanus In hoc etiam nos instruit ne cum ali
quid magni fecerimus laudem foris queramus
¶ Remigius Ideo etiam precipit ne manifesta
rent eum ne persequētes ipsum detenores fierent
¶ Cris Deinde vt non turbentis in hijs que fiunt i
fama opinabili pharisęorum inducit Prophetaq;
hoc predicentem Tanta enim erat pplexarum dilige
cia vt neq; hoc derelinquant sed et vias eius et erā
ficus pbetizarent et intentionem cum qua hoc face
bat vt discas quoniam omnia a spiritu sancto loque
bant Si enim cogitationes hominum impossibile est
scire malo magis xpi intentionem nisi spūsanct

reuelaret Sequē ergo Ut implerēt qđ dictū ē per Ysaiam ꝓphetā dicentē Ecce puer meus quē elegi ¶ Remig. Ās qdem ūbs puer omnipotentis dei dicit⁹ ē nō fm diuinitatem ſ; fm assumptę carnis dispensationem qua cooperante spūsancto carnē suscepit ex virgine absq; macula peccati Quidā libri habēt electus quē elegi Electus em̄ fuit a deo prē-id ē prędestinatus-vt esset filius dei proprius nō adoptiu⁹ ¶ Raba. Nec elegit dicit ad opus qđ nemo alius fecit-vt redimeret genus humanū & pacificaret mūdum cum deo Sequenter Dilectus meus. in quo bñ complacuit anime mee-quia ipse solus ē agnus sine macula peccati đ quo pater dicit-Hic est filius meus dilectus-in quo mihi bene complacui ¶ Hil. Remigi-qđ aūt dicit anime mee-nō ita intelligendū ē qđ deus prīus habēre sed trāslatiue ais intelligitur-ut per eam demonstrētur dei affectus Nec mirū si ais trāslatiue in deo dr̄-cum etiam cetera corporis mēbra ei ascribant ¶ Cnf. Hoc aūt in principio ꝓphetę potuit vt discas-quia hec qđ hic dicit-Fuit fm consiliū patris Dilectus em̄ fm filium eius qui diligit-facit Sed iterum electus nō vt aduersarius soluit legem neqz vt inimicus existens legislatori-sed vt a cōditore damnat Quia ergo dilectus ē-Ponā spm̄ meū super eū- ¶ Remig. Tunc enī deus pr̄ posuit spm̄ suum sup eum-cū o pater spūsancto-suscepit carnē ex virgine & mox vt homo factus ē-plenitudinē spūssancti suscepit ¶ Ieo. Dicit aūt spūssanctus nō super dei verbū-& sup vngentū qui de sinu pr̄is ꝓcessit-ſ; sup eū de quo dictū ē Ecce puer meus Quid autē ꝓ ipm facturus sit-subdit-& iudiciū gentibus nunciabit ¶ Aug. xx. de ciui. dei Quia ſt; iudicium ꝓnunciatum fuerat ꝙ gentibus erat occultū ¶ Cnf. Dein humilitatem eius manifestāt dicit nō ꝓtēdet. qa sicut illi placuit oblatus ē-& manibus ꝓsequentiū se vltro obtulit-neqz clamabit. Quia sicut agnus coram tondente se. obmutuit-neqz audiet aliquis i plateis vocem eius. ¶ Iero. Mata-n-ē & spaciosa via que ducit ad perditionē-& multi ingrediunt ꝑ eam-qui multa non audiunt vocem saluatoris quia nō sunt in arta via ſ; in spaciosa ¶ Remig. Platea nāqz grece-latine latitudo dr̄. In plateis ergo vocē eius nemo audiuit qa suis dilectionibus nō delectabilia in hoc mundo promisit-ſ; aspera ¶ Cnf. Volebat aūt dñs ꝑ humilitatem curare iudeos-ſ; licet isti renuerēt nō tñ eis resistit eos destruendo Unde & eius veritatē & illoꝝ imbecillitatē ꝓphēta ostendens-dicit Arundinem quassatam nō ꝙfringet & linum fumigās non extinguet ¶ Iero. Quia peccatori nō ꝓpingit manū nec ponit onus frīs sui iste quassatū calamū ꝙfringit & qui modicam scintillam fidei gerunt in paruulis hic linum extinguit fumigās ¶ Aug. xx. de ciui. dei Dnō ꝓsecutores iudeos. qui calamo quassato ꝓdita mendicitate & lino fumanti amisso luce compati sibi nō contigit. non extinxit-quia peperit eis qua nō dū eos venerat iudicare ſ; iudicari ab eis ¶ Aug⁹ de qđ-eum-fm lino etiā fumigante-notandū ē. qa desertum lumen facit pudorē ¶ Cnf. Vel in hoc quod dicit. Arundinem quassatā nō cōfringet. ostendit ꝙ ira facile erat eis omnes eos frangere sicut arundinem Et nō simpliciter arundinē ſ; tam grātā Hinc hoc est qđ dicit Linū fumigāns non extinguet demonstrans illoꝝ furorem accensum & virtutem xp̄i ꝓpter ad extinguendum huius mōi furorē cū oi facilitate vnde & in hoc multa māsuetudo xp̄i ostēditur ¶ Hil. Vel per hoc qđ dicit Arundinem que quassata dicit nō esse cōfractā-ostendit caduca & quassata grauia corpora nō fuisse contrita-sed in salutem ꝓpter ea ꝓpter hoc aūt ꝙ dicit linum fumigāns nō extinguet-ostendit exiguitatem ignis iā em̄ fumigans in lino non exanimā-id est israel ex reliquiis veteris grē spīm non ablatū-qua resumendi motus lumini tempore ꝓfecto fit facultas ¶ Rabanus Vel comparatione Arundinem quassatā vocat iudeos-qđ a vero ꝓphetas & quasi abominem dissipatos nō statim damnauit sed patienter supportauit linum autem fumigans-vocat populū de genere ꝓgregatum ignorando naturalis legis ardorē fumi amantissimum carnalis noxij-tenebroseqz caliginis inuolucrum extinguē quē nonsolū non extinxit & redegit i cinerem-ſ; ē erano de parua scintilla & pene moriente-magnum suscitauit incendium ¶ Cnf. Sed posset aliqs dicere qđ ignē semp hec erunt-& feret vsqz i finem eos quos sic mōdiamur & ismūre Absit-Sed cum sua cuiq; data erunt-tūc & illa opabitur-Et hoc significat dicēs Donec eiciat ad victoriam iudicium Hoc dicit ſ; ea que ex se sunt oīa compleuerit-tunc perfectā victionem inducet Tunc em̄ ꝓmēt cum claram suam fuā iudicā vt nō relinquaē as in verecundia cōfusionis occasio ¶ Ipla. Vel donec ejciat ad victoriam iudicium-sublata ſz mortis potestate iudicium claritatis sue reditum introducat ¶ Rabanus Vel donec illud iudicium quod in eo agebatur adveniam peniret-quia postq̄ mortem resurgendo superauit-expulso principe huius mundi iudicatum genus redigit in patrie dextera sedens-donec ponat sub pedibus omnes inimicos suos ¶ Cnf. Sed nō in b̄ stabunt ea que sunt dispensationis-vt solum ꝓmantur qui non crediderūt-sed & orbem terrarum se credidit Dnō sequē Et in nōe eius gentes sperabunt ¶ Aug. xx. de ciui. dei Hoc aūt vtiq; tunc ꝓfecto implebitur Et sic per hoc qđ negant nō potest credituꝝ & illud qđ impudenter a quibusdā negatur nouissimū iudicium quod ponet in terra-cum venerit ipse de celo Quis em̄ speraret gentes in christi nomine speraturas-quādo tenebatur-ligabat-erubescebatur-illudebatur & crucifigebatur-quādo & ipsi discipuli spem perdiderant quā in illo habere inceperant ꝙ tunc vix vnus latro speraret in cruce-Nunc sperant gentes longe latēqz diffuse-Et in eternum morientur ipsa in q̄ ille moriens est creditus signantur ¶ Null⁹ igit̄ vt negēt vt dubitet de xp̄m nouissimū futurum esse iudicium ¶ Remig. Sciendum est aūt qua nonsolū isti⁹ loci sentētia et totius aliorum hui⁹ testimonio ꝓfirmat-nā qđ dicit Ecce puer meus ad illū locū referēt-ubi dixerat ꝓ hac

ꝙ vero ait-Donā ſ
ꝙ spiritus mitus de
Quod autem subun
bit referē ad id quod
hominis in sede maie
non contendet neqz cl
pauca respōnit prin
di vero nulla-Quod
eam non confringet
persecutores declina
vero dicit Ja no nim
ꝙ ipe dixit-Eunces

Tunc oblatus
ei demonium hab
cecus & mutus &
rauit eum ita ut
queretur & uide
Et stupebant om
turbe & dicebant
quid hic est filius
uid pharisei au
audientes dixer
hic non eicit demo
nisi in beelzebub p
cipe demoniorum.

referē qđo sanato h
exiuit de Synagoga
ni ad lar⁹ atqz plurim
hoc vel illa dicebantu
Miranda est autez m
sum opilauit ꝙ quē il
& visū . Sed xp̄us v
Et curauit eum ita
ronim⁹ . Cum ergo sig
sunt Cecus videt mu
liberaē-Quod & tūc
quodāmodo complēt in c
demone primū fidei lu
tacentia prius ora lax
sine ratione cum curb
dixisset nūc seorsus
offerē-Quebat em̄ v
latus est in Synagog
homis forma genera
bratus demoni & cecu
& dum contineret in
Laudaret ¶ Aug. de
cecus & mutus-qui n
bolo qui non intelligi
vel qui non dat laud
Hoc autem non isto
commoratē-& mutum
Sedecim ex eo ꝙ a
tandug ē Ea em̄ seq

q̄ vero ait. Donā spīrītū meū iuq̄ eum ad ꝺ referē q̄ spīritus sc̄tus descendit iuq̄ dominū baptizatum Quod autem subiungit. Iudeam gentib⁹ nunda bit referē ad id quod m fra dicē. Cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue. Quod autem subdit. non contendet neq̄ clamabit ad hoc referē q̄ dominus pauca respōdit principi sacerdotum et pilato. Vero ꝺi vero nulla. Quod vero dicē. Arundinem quassatam non confringet. ad hoc pinet q̄ dominus suos persecutores declinauit ne fierent detenores. Quod vero dicit. In no mine eius gentes sperabūt ad hoc q̄ ipse dixit. Euntes docete omnes gentes.

¶ Tunc oblatus est ei demonium habens cecus et mutus et curauit eum ita ut loquereꝫ et uideret. Et stupebant omnes turbe et dicebant. Nūquid hic est filius dauid pharisei autem audientes dixerunt hic non eicit demones nisi in beelzebub principe demoniorum.

¶ Glosa. Confutauerat superius dominus pharisęos xp̄i miracla calumniantes ex hoc q̄ sabbatum soluere uidebatur. Sed quia maiore nequitia ipa xp̄i miracla diuina virtute facta peruertebant accēbuēt ea immūdo spiritu. Ideo euangelista p̄mittit miraculū ex quo blaphemandi occasionem sumpserūt dicens. Tunc oblatus est ei demoniū habens cecus et mutus. ¶ Remig⁹. Quod autem dicit tunc ad superiora referē quia ꝺo sanato homie qui habebat manū aridā exiuit de Synagoga Unde q̄ dicat tūc potest referri ad lat⁹ atq̄ plenius tempus ut sit sensus tūc q̄ hec vel illa dicebantur vel gerebātur. ¶ Chrisos. Miranda est autez nequitia demonis verūtamen ingenij sum opilauit p quē ille erat creditur⁹ scz et auditū et visū. Sed xp̄us verū q̄ aperuit. Unde sequitur Et curauit eum ita ut loqueretur et videret. ¶ Hieronim⁹. Una ergo signa fit in uno homie ppetrata sunt Cecus videt mutus loquē possessus a demōe liberaē. Quod et tūc quidē carnaliter factum est sed quotidie compleē in cōuersiōe credentiū ut expulso demone primū fidei lumē aspiciāt deinde in laudes ꝺi tacentia prius ora laxentē. ¶ Hylar⁹. Non autē sine ratione cum turbas omnes curatas in omnū dixisset nūc seorsum demoniū habens cecus et mut⁹ offerē. Operabat enī ut postq̄ manus aride homo oblatus est in Synagoga curabaē in uni⁹ huiusmōi homis forma gentium salus fieret ut qui erat habitatus demoni et cecus et mutus ꝺo capax pararēē et ꝺeum contineret in xp̄o et xp̄i opera dei cōfessiōe laudaret. ¶ Aug. de qſt. euā. Demoniū enim habēs cecus et mutus qui non credit et subditus est ꝺyabolo qui non intelligit et non confitetur ipsam fidem vel qui non dat laudem deo. ¶ Aug. de concor. euā. Hoc autem non isto ordine si post mulca alia lucas comemorat et mutum dicit tantum et non cecum. Sedeciam ex eo q̄ aliquid tacet de alio dicere putandus ē Ea enī sequēta et ipse proxima que matheus

¶ Hilarius. Stupuerunt facti istius opus turbe sed pharisęorum ingraueſcit inuidia Unde sequē Et stupebant omnes turbe et dicebāt. Nūquid iste est filius dauid. ¶ Glosa Ob misericordiā et beneficia filium dauid pred⁹ me. ¶ Rabanus. turbe aūt que minus erudite videbantur ꝺni semp facta mirātes illa contra vel que negare nequiuerant sinistra interpretatione peruertere laborabant. quasi hec non diuinitus sed immundi spūs opera fuissent id est Beelzebub qui deus erat acharon. unde sequitur. Pharisei autem audientes dixerunt. hic non eiicit demones nisi in beelzebub principe demoniorum.

¶ Remi. Beelzebub autem ipse est Beel et Baal et Belphegor Beel fuit pater Ninum regis Assiorum Baal deus est qui in excelso colebatur Beel phegor a loco id est a monte phegazebub fuus fuit Abimelech filij Gedeonis. qui occisis lxx. fratribus edificauit templum Baal et constituit cum sacerdotem in ipso. ad abigendas muscas q̄ibi cōgregabāē ꝓpter minuū cruorem victimarum. zebub nāq̄ musca dicitur Beelzebub ergo vir muscarum interpretatē Unde ꝓpē spurcissimū nūcupandi. dicebant eum esse principem demoniorum Nihil ergo solidius mouentes q̄ domino obiicerent. dicebant eum in beelzebub eiicere demonia Et sciendum q̄ non est legēdum per ꝺ. vel per t. in fine. ut quedam mendosa exemplaria habent. sed p b.

¶ Ihesus autem sciens cogitacōes eorum dixit eis. Omne regnum contra se diuisum desolabitur. et omnis ciuitas vel domus diuisa contra se. non stabit. Et si sathanas sathanam eicit aduersus se diuisus ē. Quomō ergo stabit regnum eius.

¶ Hero. Pharisei opa dei principi demoniorum ꝓputabāt quibus dñs non ad dicta sed ad cogitata respōdit ut vel sic compellerentur credere potentie eius qui cordis videbat occulta unde dicitur. Ihesus autem sciens cogitationes eorum dixit eis ¶ Chrisos. Cupiens quidem et de hoc xp̄m accusauerant. quia in beelzebub eiiceret demonia sed tunc quidem eos nō increpauit. concedens eis et a planetis signis cognoscere eius virtutem. Et a doctrina discere eius magnitudinem. Sed quia permanebant eadem dicentes iam increpat eos. quāuis eorum accusatio valde irrationabilis esset Inuidia autem non quent quid dicat. sed solum ut dicat. Neq̄ tamen xp̄s eos contempsit. sed respondet cū decenti mansuetudine. docens nos mitis esse inimicis. et non turbari. etiam si talia dicant que nos in nobis non recognoscimus. neq̄ habene aliquā rationem In quo etiam ostendit mēdacia esse que ꝺ ipsius sunt dicta. Neq̄ ei est demoniū habentis equitā ostendere mansuetudinem et cogitationes scire. Et qua valde irrationabilis erat eorum suspicio et multitudinem timebant non audebant publicare xp̄i accusationem. sed in mente voluebāt. Propter q̄ ꝺicit scienc cogitationes eorum. Ipse autem accusationē

quidem in respondendo ñ ponẽ·neq; diuulgat rez ñ
nequã·solationẽ aũt mduat·studiũ enĩ eius erat
prodesse peccantibo·nõ publicare ¶Non aũt respon
det ais a scripturis·quia non attenderent·aliter ex
ponẽtes·ſ; a cõibus opinionibo· ¶Non enim ita exte
riora prelia corrumpũt sicut ea que fiũt intrinsecũ·b
enĩ fit in corpore ⁊ i oĩbus reb· Sed iterum a ma
gis cogimur exempla ducẽ dicens Oñe regnũ con
tra se diuisum desolabiẽ· ¶Nihil enĩ ẽ in terra regno
potentius·ſ; tamen p altercationẽ pent Quod aute;
dicendũ ẽ de ciuitate vel de domo siue magnum siue
paruũ fuerit contra seipsum pugnãs pent ¶Cõſ
Dñi domus ⁊ ciuitas eadẽ ẽ hic ratio que ẽ regni
ppter qõ sequẽ Et oĩs ciuitas vel domus diuisa cõ
tra se non stabit· ¶Iero· Quomodo enĩ concordia
que res crescunt·sic discordia maxime dilabuntur
¶Dyla· Sermo aũt dei duas ẽ ⁊ vel simpliciter i
telligis vel inspectus mentis·ad omnẽ profectum
ẽ necessarius Quidis ergo hõs que ad cõmunẽ in
telligentiã parent·causis ignorabo immorabimur ¶Ve
spõsurus enĩ dñs ad id qõ de ¶Beelzebub erat dictũ
in ipsos quibus respondebat responsionis cõditionez
retorsit·lex enĩ a deo ẽ·⁊ regni israel pollicet·sed ex
lege ẽ si regnum legis cõtra se diuidit· dissoluatur
necesse ẽ·⁊ sic israel amisit ⁊ legem quãdo impletio
nem legis i xpõ plebs legis impugnat Ex ciuitas
hic ierusalem dicit· que postq; in dñm suum furore
plebis exarsit ⁊ apostolos eius cum credentiũ turb
fugauit·post diuisionẽ nõ stabit atq; ita qõ p hanc
diuisionẽ mox secutum ẽ ciuitas illius denudatur
exitium Deinde assumit·Et si sathanas sathanam
ejicit·aduersus se diuisus ẽ·quõ ergo stabit regnũ
eius ¶Iero· Asi diceret si sathanas pugnat cõtra
se ⁊ demon mimicus ẽ demoni · deberet iã mundi ve
nire ꝓfinatio Hec habent i eo locum aduersarie po
testates·quarũ iter se bellũ·pax hoĩm ẽ ¶Cyp. Ne
cessaria ergo complexiõe eos arguit· Vel enĩ xps
in virtute demones ejicit· vel in principe demonioz
Si in virtute dei·frustra calũniamẽ Si in principe de
moniorũ regnum eius diuisum ẽ·nec stabit·⁊ ideo a
regno eius recedãt qõ minime sibi eos elegisse· dũ
in se non credũt ¶Chrisostomus Vel sic Si diuisus
est·amicabilior factus est·⁊ pent·Si aũt perit quali
ter potest alium proicere· ¶Dyla· Vel aliter Si
ad diuisionem suã coactus est demon ve demones p
turbaret·hinc quoq; estimandũ ẽ plus in eo qui di
uisit·qz in hõs qui diuisi fuit iesse virtutis· Ergo
regnum diaboli diuisione facta a xpõ ẽ dissolutum·
¶Iero· Si aũt putatis o Scribe ⁊ phariſei q; re
cessio demonum obedientia sit i principem suũ ve ho
minem ignorantes fraudulenta simulatione deludãt
quid potestis dicere de corporũ sanitatibo quas dñs
perpetrauit· Aliud est si mẽborũ qz debilitates ⁊
spiritalium virtutũ insignia demonibus assignetis ·

¶Et si ego in beelze
bub ejicio demones.fi
lij vestri in quo eiciũt
ideo ipsi iudices vestri
erunt Si aũt ego in spi
ritu dei eicio demones
Igiẽ peruenit in vos
in regnum dei

¶Cyp. Post primaz
solationẽ venit ad se
cundam·prima manife
stior ẽ dicens· Et si ego
in beelzebub ejicio de
mones filij uestri quo
ejicãt Do ipsi iudi
ces vestri erũt ¶Je
ronimus Filios nos
trum vel exorcistas
genus illius ex more signat· vel apostos ex eorum
stirpe generatos Si exorcistas ait ad inuocationem
dei ejiciebant demones coartat Rabanus ingenio
gatione prudenti·vt cõfiteantur spũsanctũ esse qui
eos Si expulsio inquit demoniũ in filijs vestris ho
nõ demonibus deputat quare in me idem opus re
eãdem habeat ⁊ causaz Ergo ipsi vestri iudices ẽ
nõ potestate sed compatione· dum illi expulsionem
demoniũ deo assignant·vos principi demoniorũ· Ge
aũt ⁊ de apostolis dictũ ẽ· qõ ⁊ magis intelligere de
bemus ipsi erunt iudices eorũ · qui sedebunt in ꝓ
solijs iudicãtes·xij· tribus israel ¶Dyla· Potes
autem digne iudices sunt in eos constituti quos
deuisse xpõs aduersus demones potestates reperi
qõ ipse est negatus habuisse ¶Rabanus· Vel qui
apli bene sibi conscij erãt nihil male artes se ab eo
discisse ¶Cyp· Non ergo dixit discipulis suis
apostolis·seo filij vestri·vt si quidem voluerint re
ad illoz dignitatem·multã hinc accipiant occasionẽ
Si aũt ingrati fuerint·neq; iuste secũdum bonitatẽ
culationẽ Ejiciebant aũt apti demones· ꝓ accepta
potestatem ab ipso·⁊ tñ nihil eos inuisibant· Plo
enĩ rebus·ſ; plane xpi aduersabanẽ Dicens igitur
mõstrare qm̃ inuidie erãt que dicebãt d xpo apto
i mediũ ducit Cursus aũt ad sui cognitionẽ idem
eos demõstrãs qm̃ ꝓximo adiuuant bonis ⁊ perani
sue salutis· cũ deceret eos letari q magna bona
aduenerat donaturus Unde sequẽ Si aũt ego in spũ
dei ejicio demones·igiẽ peruenit in vos regni dei
hoc aũt demonstrat q magne virtutes opus ejicere
mones ejicere Et nõ euacuabitur gra Et ab hoc
dem syllogisat dicens Ergo peruenit i vos regnum
Asi dicat Si hoc est ꝓhibeo filius dei aduenit hoc
aũt obumbrate dicit·non vt illos se grauet· Deinde
vt nos alliciat nõ dixit simpliciter peruenit regni
in vos Quasi diceret Vobis venũt bona gratie
vram impugnatis salutem Hoc enĩ ẽ signum ap
plebis traditũ pñcie filij dei tanta fieri ꝓtate
¶Iero· Regnũ·n·dei seipm signat de quo
loco scriptũ ẽ· Regnũ dei intra vos ẽ·⁊ merito
inter vos quẽ nescitis Vel certe illud regnũ ẽ ⁊
hannes ⁊ ipe dominꝰ ꝓclamauerat· Penitentiã age
appropinquabit enĩ regnum celorum· Et ⁊ ꝓ
regnũ scripture laudẽ qõ auferẽ a iudeis ⁊ trans
gentes faciẽs fructus eius ¶Dyla· Si ergo dicit
opanẽ p xpm ⁊ ex spiritu dei xps opatẽ·apli re
dei i apostos mediatoris officio transfusum·
no regni diaboli est augmentatio regni dei ¶Aug
de con·euã· Unde potest etiam hic eẽ sensus Si
m Beelzebub ejicio demones· etiam sm vestram
tentiam pueme i vos regnum dei qua regnum
boli stare nõ potest quem aduersum se intestinis
mini · Regnum enim dei nunc dixit quo dam
impij ⁊ a fidelibus de peccatis suis penitentiam
tibus nunc secernunt·

¶ Aut quomō potest quisquā intrare in domum fortis & uasa eius diripere nisi prius alligauerit fortem & tunc domum illius diripiet

Cyr. Posita secunda solutione mouet & tertiam dicēs. aut quō potest quisq; intrare i domū fortis. Quod enī non potest sathanas sathanam eiicere manifestum ex dictis est. Sed quoniam neq; aliusquē eum eiicere nisi prius eum superauerit · omnibus est manifestum constituitur ergo q & antea cuius maiori abundantia. dicat enī tm abstisto ab hoc q vtar diabolo coadiutore q prelior cū eo & ligo eum & huiusmodi coniectura est q vasa eius diripio Et sic contrarium eius quod illi temptabant dicere demonstrat. Illi enim volebant ostendere q non ppria uirtute eiicat demones. Ipse autem ostendit q non solū demones sed & eorum principem ligauit quod manifestum est ab his que facta sunt. Qualiter enī pnn dipe non uidebat hī qui subiacent demones diripi sunt. Hoc autem mihi ppria videtur esse quod dicitur. Non enī solum demones eiicat sed & errores vniuersi orbis terrarum abiget & machinationes diaboli dissoluet. Et non dixit rapiet sed diripiet. ostendens q hoc cum potestate fiet. Hieronim⁹. Domus illius mundus est. qui in maligno positus nō creatorem diligentē. sed magnitudine delinquētis alligat⁹ ē fortis & ligat⁹ i carcere & dñi pedissequ⁹. ñ aē dñm⁹ ē secum aduersarius noster fortis victoris quoq; uoluntatibus componebat. Cyr. Fortem autem eum vocat antequam a⁹ oīdens tyrannidem que ex nostra desidia nata est. Aug. de que. euā. Quos scilicet ipse trahebat. ne possent viribus suis ab illo se homines eruere. sed p grām dī. Vasa eius dicit oīes infideles. Alligauit autē fortem q potestatem illi ademit impediendi voluntatem fidelium assequēdo xpm & obtinendo regno dei. Rabanus. Domū ergo eius diripuit. quia ereptos a diaboli laqueis eos quos suos esse prouidit. ecclesie adunauit. Vel qua omnes mōi partes apostolis & eorum successoribus ad gubernandum distribuit. ostendit igitur p manifestam parabolam dicens q non concordat in fallaci operatione cū demonibus vt calumniabantur. sed virtute dīgnitatis homines a demonibus liberauit.

¶ Qui non est mecum contra me est. Et qui non congregat mecum spargit.

Cyr. Posita tercia solutione hic ponit q̄rtam dicens. Qui nō ē mecum. contra me est. Chrysostomus. In quo ostendit longe a se esse vt aliquid a diabolo mutuatum sit potestatis & ex hoc ingentis periculi res intelligit male de eo opiari cum quo non esse idipsum est. quō cōtra esse. Deo. Non tamen putet hoc quisq; de hereticis dictum & schismaticis. quāq; & ita ex superfluo posset intelligi. sed ex conuenientibus textus sermonis ad diabolū referē eo q non possint opa saluatoria Beelzebub operibus compari. Ille cupit animas hominū tenere captiuas dominus liberare. Ille predicat idola. hic veritas dei nouit. Ille trahit ad vicia. Hic reuocat ad uirtutes. Quomodo ergo possunt inter se habē concordiam. quorū opa sunt diuersa. Cyr. Qui ergo non mecum cōgregat neq; mecum est nō ent mihi ppād⁹ alias coopat⁹ vt mecū demones eiicat si magis deliberat q̄ mea filii spargē. Sed dic mihi si oportuerit cum aliquo prelian. qui nō vult tibi auxiliari. hoc ipso non est aduersum te. ipse enī dominus alio loco dixit. Qui non est aduersum nos p nobis est. Sed nō est contrarium hoc quod hic dicē. Nec enī loquitur de diabolo aduersario existente. ibi autem de homine qui in parte erat cum eis de quo dictum erat. Vidimus quēdam in nomine tuo eiicientem demonia. Dicitur autem & iudeis hic occulte insinuare eum diabolo statuens eos. Ipsi enim aduersus eū erāt & spargebat q̄ ipse congregabat. Si dere hoc de seipso dixisse q̄a aduersus diabolū erat & que illius sunt dispergebat.

¶ Ideo dico uobis. Omne peccatū & blasphemia remittet hominibus Spiritus autem blasphemia non remittetur Et quicū q̄ dixerit verbum cōtra filium hominis remittetur ei Qui aūt dixerit cōtra spiritū sanctum verbum non remittet ei neq; in hoc seculo neq; in futuro.

Cyr. q̄a dīs pharisei excusando respondebat iam eos tercio. Est enī hoc correctionis non pua pars. nō solū excusando respondere sed & comminari. Hilarius. Pharisaorum enim sententiam & eorum qui ita cū hīs sentiunt peruersitatem seuerissima diffinitione condemnat. peccatorū oīm venias promittēs & blasphemie spiritus indulgentiam abnegās. Ideo dicit dico vobis. omne peccatū & blasphemia remittet hominibus. Remigius. Sciendum est tamen q nō passim quibuscūq; dimittetur. si illis cui pro suis reatibus dignam penitentiam egerint. Destruitur autem his verbis error nouatiani qui dicebat q fideles post lapsum p penitentiam nō possunt surgē neq; peccatorum suorū veniam promerent. maxime illi qui in persecutione positi negabant. Sequitur. Spiritus autem blasphemia non remittet. Aug. Quid enī interest ad rem verū dicat. spūs blasphemia nō remittet. an dicat qui blasphemauerit i spiritumsanctum. non remittet. vt Lucas dicit. nisi forte q eadem sententia apertius isto modo q̄ illo dicitur Et alium euāgelistam non destruit alius si ex parte. Spūs enī blasphemie clause dictum est. quia non est expressum cuius spūs. & ideo ad huiusmōi expositionem subditur. Et quicū q̄ dixerit verbum contra filium hoīs. remittet. Ideo post vniuersalē cōmemorationem omnis blasphemie eminētius voluit exprimere blasphemiam que dicitur contra filium hoīs quā i euangelio sm Iohem valde grauē oīdit. Et ē peccū. vbi ait. Et spūsancto. Ille arguet mūdū de peco de iustitia & de iudicio. de peccato quidem quia non credunt in me. Sequitur. Qui aūt dixerit contra spiritumsanctum verbum non remittetur ei

cōtra spīritūsanctū vbum non remittetur ei neq; in hoc
seculo neq; in futuro ¶Non ego hoc dicatur propterea
quia minor est filio spīritussanctus · quod
nullus vnq; vel hereticus dixit ¶Hyla. Quod aut
tā exera vemā est q; in Christo negare qđ dei est · et
subsistentē in eo patrem spīritus subsistāmq; adimē · cū
in spīritu dei omne opus glūnet et in eo deus sit mū
dum reconcilians sibi ¶Hero. Vel ita locus iste est
intelligendus Quod vbum dixerit pro filiū hominis
secundū humanitatem carne mea et me hominē tantum arbi
trando · cuius opinio neq; blasphemia · quāq; culpa nō
careat erroris tamē habet vemā propter corpis vili
tatem Quia aūt manifesta malignens opa dei cū dei
virtutem negare non possit eadem calūniatur · simu
latq; munda et Christum dei verbū et opra spīrtūs
sancti dicat esse in Beelzebub isti non remittetur · neq;
in hoc seculo neq; i futuro ¶Aug⁹ · de vbis domini
Sed si hoc propterea dictū est; profecto de oīm blasphe
mia tacerē · et hoc sola remissibilis videretur · que cō
tra filiū hominis dicat quasi cum homo solum putat
Cum vero p̄missum sit Oīne peccatū et blasphemia
remittetur hominibus · peroubio et blasphemia que
pro patre dicat illa generaliter concludit · et tamen
hoc sola irremissibilis definit · q; dicat pro spīritum
sanctū ¶Aug⁹ nam et pater formā serui accepit · qua
fit maior spīritussanctus Quis eā nō communiter
dixisse vbum pro spīritūsanctū antiq; christianus
vel catholicus fuerit · p̄mo ipsi Pagani cum dicunt
Christū magicas arabo fecisse miracla · nōne similes
sunt hijs q; dixerūt eum in principe demoniorum ejecisse
demonia Iudei eā et q̄cūq; hereticī spīritūsanctum
negant sed negant eum esse in corpore Christi qđ
Ecclesia catholica similes fuit pharisei qui negabāt
spīritū esse in christo Quidā eā hereticī ipsū spīri
tumsanctū vel creaturā esse cōfingunt sicut Arriani
Eunomiani et macedoniani Vt eum prorsus ita ne
gant vt deū negent esse ēqualem · sed solum patrē
esse deum asseuerāt · ipsū aliq̄n vocant filiū · aliq̄n
spīritū sanctū sicut Sabelliani photiniani quoq; prēz
solum esse dicentes deum · filium vero nō nisi hoīem
negant omnino veraū esse personā spīrtūsanctū manife
stū ē igit̄ a paganis iudeis et hereticis blasphemari
spīrtūsanctū · nūq̄d ergo deserendi sunt et sine vlla spe
deputandi quibus si nō ē dimissum verbū qđ dixerūt
contra spīrtūsanctum manifestas promittatur q; i ba
ptismo siue in ecclesia remissionē accipiāt peccatorū
nō ei dēm ē remittetur ei i baptismo · si neq; in hoc secu
lo neq; i futuro Et sic illi soli estimādi sunt ab hui⁹
modi grauissimi peccati reatu liberi qui ēt infanda
sunt catholici · nonnullos aūt videt eos tantūmodo
peccare in spīrtūsanctum qui lauacro regenerationis
ablutis in ecclesia et accepto spūsancto velut tanto po
steā dono saluatoris ingrati · mortifero aliq̄ peccato
se inserūt · qualia sūt vel adulteria vel homicidia
vt ipa discessio a noīe xp̄i in sū catholica ecclia
iste sensus ūde p̄bari possit ignoro cui et penitētiā
q̄ occūq; crimīs locus in ecclesia nō negat et ipos
hereticos ad hoc vtiq; corripiendos dicat apūs ne
forte det illis deus penitentiā ad cognoscendam veri

tatem Postremo nō ait dīns qui fidelis catholicē
xerit verbum contra spīrtūsanctum · sed qui dixerit
ē quicūq; dixerit · nō remittetur ei neq; in hoc seculo
neq; in futuro ¶Aug⁹ de ser. do in mōte · Vel alter
dicat Iobes apūs est peccatum ad mortem · nō pro
dico vt roget quis peccatū aūe fratris ad mortem
dico esse · cum post agnitionē dei p grām dīn nostri
ihu xp̄i quisq; obpugnat fraternitatem · et odio
sus ipam grām qua reconciliatus ē deo inuidendo
ab ea agitatur Nam peccata tanta labes ē · vt dō
cendi humilitatem subire non possit · etiā si peccati
suū mala conscientia et agnoscere et annūciare coga
tur Quia mentis affectionē propter peccata magna
dimen iam de dimissione aliquos habere credendos
est De hoc fortasse ē peccare in spīrtūsanctum ipē
q; malignam et inuidam fraternā oppugnare caritā
tem · post acceptam grām spūsancti qđ peccatum
mmus neq; hic neq; i futuro seculo dimitti dicit · si
quem potest ucrum in spīrtūsanctum inuidi peccatum
qđ dixerunt q; in Beelzebub principe demoniorū
dominus demonia expellebat · verū ēm in hoc ipō
dominū dictum accipiamus · quia de se dicit ait loc
Si paterfamilias Beelzebub vocauerit quantum
magis domesticos eius · an qm de magna inuidentia
xerant ingrata tam de p̄nabus beneficia quibus
dū xp̄iam fuerunt · tamen propter ipam inuidentiam
gnidumē i spīrtūsanctum peccasse credendi sunt · ō
em hoc colligitur de verbis dīni · Videm tamen p
uelit adhuc eos monuisse ut accedant ad gratiam
ita peccent vt nunc peccauerunt · nunc ēm in filium
hominis dixerunt verbum neq; potest ab eis dimitti
cōuersi fuerint et ei crediderint Si autem postq; sp
ritumsanctū acceperint · fraternitatem inuidendo pe
tam quā acceperunt · oppugnare voluerint · non
dimittā neq; in hoc seculo neq; in futuro · nam hoc
sic haberet condemnatos · vt nulla spes reliqua illis
esset · non adhuc monendo iudicaret · cum adhuc li
cens Aut facite arborem bonā et cetera Augus
ti · retract · Hoc aūt non confirmauit · qđ hoc putā
me dixi · sed tamen addendum fuit si i hac tam fir
mata mentis puersitate fuerint hanc vitam quem
in quocūq; pessimo in hac vita constituto nō est
desperandum · nec pro illo imprudenter erit · de qo
nō desperat Aug⁹ de verbis do · Est autem magni
secretum huius questionis · Numen ergo expetitio
a domino queratur · Nisi aūt cantata vīe fuerint
bus scripturis sanctis nulla maior questio · nulla bo
nitior inuenīt · Prius ergo ut adūtans sermone di
dixisse dīm · oīs blasphemia spūs nō remittet ei
dixisse qui dixerit qđcūq; verbum cōtra spūsanctū
si qui dixerit verbū Quapropter nō est necesse ut
oēz blasphemiā et oīne verbū qđ dī contra spūsanctū
remissionē quisq; existimet nō habere Deo necesse
ē plane vt sit aliqđ verbum qđ si dicat contra spū
sanctum nullam remissionē mereat Volentem enim lo
qui ita loqui vt quando aliquid sic dī vt neq; ei
toto neq; ex parte dictum sit · nō sit necessere ex par
tem posse et vt ex parte nō intelligat · sic cū dīs dī
uersis · si nō vellet et locutus esset nō fuisset pecnā ire

Non em̄ ita dictum est vt sine vllo omnino p̄ccato vellet intelligi futuros fuisse iudeos sed eē aliquod p̄catū ·qđ non haberent nisi x̄p̄s venisset · Quis autez sit iste modus blasphemandi spīa spūmsanctū ordo postulat vt dicam⁹ insinuaē siq̄dez nobis m patre autoritas in filio natiuitas inspūsancto patris filiiq; ꝑmunitas ·Quod ergo ꝑmune est patri ⁊ filio per hoc nos voluerunt habere ꝑmunionē ⁊ mē nos ⁊ secum Caritas em̄ dei diffusa est in cordibo nostris p spūmsanctum qui dat⁹ est nobis ·Et quia peccatis alienabamur a possessione bonorū verozum caritas operit multitudinem peccatorum · Qz enim x̄p̄us spīntusancto peccata dimittat hinc intelligi potest q̄ cum dixisset discipulis ·Accipite spūmsanctū ꝑtinuo subiecit · Quoz cui dimiseritis peccata dimittent illi · Primū itaq; credētiū beneficiū ē i spūsanctoremissi peccatoz ꝑra hoc donū gratuituz loq̄ē coz ipse ēs ipa g⁹ in ꝑnitencia ē spūs blasphemia q̄ nō remittet nec in hoc sec'o neq; in futuro ·Contra ei spīntūsanctū quo peccata dimittunt verbum valde malū siue cogitatione siue lingua sua fiat ·Qui sēm durdaz cordis sui ⁊ est impenitens ebelaunsat sibi irā in die ire· Hec omnino impenitencia non habet remissionē nec in hoc seculo neq; i futuro· qui penitencia impetrat remissionez in hoc seculo· que valeat in futuro Sed ista impenitentia quamdiu quisq; in hac carne viuit non potest iudicari· De nullo em̄ desperandū est· Quamdiu patientia dei ad penitentiam adducat Quid em̄ si isti quos i quocūq; genē erroris notas ⁊ cauſſ desperatissimos damnas· ameq; ista vitam tam finiant agant penitentiam ⁊ mutent veram vitā in futuro· Hec aūt blasphemia q̄uis plixa ⁊ plumbo verbis cōtexta sit solet tamē scriptura etā multa verba verbum appellare· Neq; em̄ vnū verbum locutus est dominus cū ꝑpheta ⁊ tamen legit Verbum quod factum est ad illum vel ad illū ꝑphetam · Dic autem fortassis aliquis querat vtrum tā tūmodo spīritussanctus peccata dimittat an ⁊ patē ⁊ filius· Ipse em̄ filius de patre dicat· Dimittet vob̄ pater vester peccata vestra· Et de se ait · Filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata Cur ergo illa impenitentia que nūq; dimittē solum ad spīritussancti blasphemiam dicē ꝑtinē tamq; ille q̄ in hoc impenitentie peccato fuerit obligatus dono spīritussancti resistē videaē· q̄ eo dono fiat remissio peccatoz seo peccata quia ꝑter ecclesiaz non dimittunē in eo spū dimitti oꝓabat quo in vnū ecclesia congregaē· Remissio ergo peccatoz· quā tota trinitas facit ꝑtinē ad spīritūsanctum dicē ꝑtinere· Ipse em̄ spūs ad optatos filiozum in quo clamam⁹ Abba pater· vt a possim⁹ dicere · Dimitte nobis debita nra ⁊ in hoc cognoscim⁹ sicut dicat iohānes quoniā x̄p̄us manet in nobis de spūsancto quē dedit vobis · Ad ipz etiaz ꝑtinet societas qua efficimur vnū corp⁹ vnā filiq; dei· qz quodamodo societas patris ē filiq; ⁊ ipe spūsanctus· Rursus ergo reus fuerit impenitentia ꝑtra spūmsanctū in quo vnitas ⁊ societas ꝑmunionis gregaē ecce nūq; illi remittē q̄ sibi clausit vbi remittē ¶ Anſ· Vel aliter sm ꝑmā expositionē· Iudei q̄dē ignorabāt x̄p̄z qz esset spīnt⁹ aūc sancti sufficiebāt accepūt experimētū· etenī ꝑplete per eum locuti sūt· Qđ ergo dicat hoc ē Esto q̄ me offendistis ꝑter carnem arcūpositā· nūquid ⁊ de spīritusancto habetis dicere· quomā ignoramus eum ꝑter hoc ñ ignoscibilis est vobis hec blasphemia· ⁊ hic ⁊ illic dabitis vindictam· Qui a enim demones eīcere ⁊ sanitates perficere· spūssancti est Non ergo mihi cōtumelias inferitis solum sed spīritusancto Idcoq; vobis irremeabilis erit condēnatio ⁊ hic ⁊ illic· Etenim hoīm hī quidem hic solū puniunē· sicut qui īdigni ꝓcapauerunt misteriis apud Corinthios· hī autē illic solum· sicut diues in inferno · Qui autem hic ⁊ illic· sicut ipsi iudei qui ⁊ hic intolerabilia passi sūt Ierusalem capta· ⁊ ibi difficilimā sustinēt penam· ¶ Rabanus· In hac autem autoritate extinguitur heresis Origenis qui asserit post multa secula oīm peccatoz veniam cōsecutoz que recollitur per hoc q̄ dicatur· q̄ non remittē neq; in hoc seculo neq; in futuro ¶ Greg· in dialogo Patet etiam intelligi quasdam culpas i hoc seculo· quasdam vero i futuro relaxari· Quod em̄ de vno negatur de quibusdam concedit· si tamen hoc de parua minimisq; peccatis fieri posse credendum est· sicut est assiduus otiosus sermo immoderatus risus vt peccatū curiosa familiaris· que vix sine culpa vt ab ipsis agitur qui culpam qualiter debeant declinare sciunt· aut in non grauibus culpis erroꝝ ignosse que etā post mortem grauāt si non in hac vita adhuc positis minime fuerint relaxata Hoc tamē sciendum ē· quia illic saltem de minimis nil quisq; purgationis obtinebit nisi qui hoc bonis actibus in hac vita positus vt obtineat promerē.

Aut facite arborez bonā ·⁊ fructum eiz bonum aut facite arborē malam ⁊ fructuz eius malum. Siquidem ex fructu arbor cognoscit progenies viperarum quomō potestis bona loqui cum sitis malic Exabundancia em̄ cordis os loquitur bonus homo de bono thesauro profert bona ⁊ malus homo de malo thesauro ꝑfert mala.

¶ Anſ· Post priores redargutiones rursus eos aliter confundit· Hoc autem facit non vt seipsum ab accusatione liberet· ad hoc em̄ sufficiebant priora· si eos corrigere volens Vnde dicit Aut facite arborem bonam ⁊ fructum eius bonum aut facite arborem malam ⁊ fructum eius malum Acsi dicat Nullus vestrum dixit q̄ malum est aliquos a demone liberare q̄z qua ogibo non maledicebant· seo dīabolum dicebant hoc exemplum demōstrat q̄ hec accusatio ē ꝓter consequentiam rerum ⁊ ꝓter omnes conceptiones Talia autem confingere est imense verecundie ·

¶ Vero· Constringit ergo eos silogismo quē greci vocant aſiton nos immetabilem possumus appellare qui interrogatos hinc inde concludit ⁊ in verogz cor imprimit Si igitur dīabolus malus est. bona opera facere non pt Si autez bona sunt que facta cernitis

sequitur vt non sit diabolus qui illa facit. uecp enim fieri potest vt ex malo bonum aut ex bono oriat malum ¶ Cnf. Quem arboris diiudicatio a fructu apparet. nō fructus ab arbore. Vnde sequitur Siquidem ex fructu arbor cognoscit. Ac si enim arbor fructus ē ita sed ēt fructus arboris ē demonstratiuus. Dos autē peranū facitis in opibus enim mihi accusare habētes peranam de arbore ferus sententiā me demonstratis cum appellantes ¶ Hyla. Sic ergo ī pñs iudeos refellit qui cū intelligerēt xp̄i opa vtera humana esse veritatem. volunt tamen ꝙ iudei sunt confitentes. futuram vero omnē fidei puerilitatem coarguit eos. scz q̄ diuinitatem q̄ generationē paterne substātie dño detrahentes in diuersa hereseum studia efferbuerit. neutra facientes. nec inter gentes sub venia ignorationis habitantes. nec ī veritatis cognitione versantes. Arborem se in corpore positum significat. quia p meritorū virtutis sue fecunditatē exeat vbertas boni in fructus. Igitur arbor bona facienda cum fructibus bonis ē. aut mala constituenda cū malis fructibus. nō ꝙ arbor mala possit constitui que bona ē. nec econuerso. Sed vt p hanc significantiam intelligeremus xp̄m aut tamq̄ iustum relinquendum aut tamq̄ bonū bonorum fructuū vtilitate retinendū. Ceteꝝ medium se agē in xp̄o aliqua deferre. Negare que maxima sunt venerari tamq̄ deum dei generationē spoliare blasphemia spūs ē. vt cum p admirationē tantiꝝ operis dei nomē detrahere non audeas. p maliuolentiā mentis generositatem eius abnegata paterne substantie gratione decerpas ¶ Aug. de v. do. Vel nos admonuit nos dñi vt bone arbores simus. & bonos fructus producere possimus. Vbi enim ait Facite arborem bonā & fructum eius bonum. ē precepti salubre. cui obedientia ē necessaria. Qđ aūt dixit facite arborē malam & fructum eius malū. nō precepti ē vt faciatis sed monitio vt caueatis. Contra hos enim dixit qui putabant se cum mala essent. bona loqui posse. Bonus enim ē mutandus homo vt opa mutentur. Si enim manet bō in eo ꝙ malus ē bona opa hōe nō potest. Si manente in eo ꝙ bonū ē. mala opa hōe nō potest. Omnis ergo malas arbores xp̄s mutauit. sed dedit potestatem filios dei fieri credentibus in nōe eius ¶ Cnf. Quia vos non p seipos sed pro spūsancto facit sermone. eos que mentior increpat dicens. Progenies vipere. quō potestis bona loqui cum sitis mali. Hoc aūt dixit et eos mulcans. & eorū que dicta sunt demonstrationes ex ipsis prebens. Quasi diceret ecce vos cum sitis arbores male nō potestis ferre fructum bonū. Non ergo miror ꝙ hec loquimini. cum male nutriti estis a malis pgenitoribus & mecum malā habetis. Ac vide ꝙ nō dixit Qualiter potestis bōa loqui. cum sitis pgenies vipere. Nihil enim hec ad illud pinet. sed qualiter potestis bona loqui cū sitis mali. Progenies autē vipere eos dixit. q̄a m pgenitorib⁹ gloriabātur. vt ergo excluderet eorū superbiam. separauit eos a cognatione Abraham attribuēs eis pgenitores sibi nouos ¶ Hab. Vt pgenies vipere id est filios & imitatores diaboli eos appellat. quia scirent bonis operibus detrahunt qđ diabolicum ē. Vnde sequit Ex abundantia enim cordis os loquit̄ qui non ignorat ex qua intentione verba p̄ferant qđ apertius ostendens subiungit. Bonus homo de bono thesauro proferet bona. & malus hō de malo thesauro pferet mala. Thesaurus cordis mentio ē cogitationis ex qua interius arbiter iudicat. puenti opis ut aliquādo mercedem habeāt mercedem aliqn ob meritū operis. Vel dicis vtpote malos virtutum opa ostentantes mercedem dño p̄mia sortiunt ¶ Cnf. Ex hijs etiā demonstrat suam detractionem scientem cordis occulta. qm̄ nō verborum solum. sed etiā malarū cogitationū exclusor existit. dicens. Est aūt nature conuenientia sufficiens. ut ex mentis nequitie verba per os extra effundat. Quam cum audiens hominē male loquentem male arbitrem estimes nequaq̄ verba demonstrāt. sed ex cordis abundantia os loquitur. Ac si diceret. Os q̄ vehementer erugit. Si enim qđ dictum ē ab eo qui malum excogitat radix verborum q̄ magna ē. Tamen aūt hoc decenter. Lingua enim confusa malorum nō repente effundit nequicquā. Cor autem nullā boni habens testem. sine timore quecūq; vult parturitum. Deus enim non multa cura est ei. Sed cum augmentum malitudo malorum que intus sunt. que interius culcabantur extra per verba p̄cipitat. Credendo ait Ex abundantia cordis os loquitur. Ac si diceret. de thesauris cordis loquitur. ¶ Vero. In hoc aūt q̄ dixit Bonus homo de bono thesauro & contra. vel ipsos iudeos dū blasphemantes ostendit de quibus thesauro blasphemiam proferunt. vel cum superiori sententia hereat sententia q̄ quō non possit bonus bona profere mala. nec malus bona. sic non possit deus mala nec diabolus bona opera facere.

Dico autem vobis q̄ omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines reddent rationē de eo in die iudicij. ex verbis enim tuis iustificaberis & ex verbis tuis condēnaberis

¶ Cnf. Postquam eis dominus minas timoremq; intulit. vt q̄ vanā dabūt vocem q̄ talia dixerunt. vnde dicit. Dico enim vobis q̄ etiā de omni otioso q̄ locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicij. ¶ Leo. Et ē sensus. Si otiosū verbū q̄ nō edificat audientes nō ē absq; periculo eius qui loquit. & in die iudicij reddat vnusquisq; rationē sermonis sui. quāto magis vos q̄ opa sancti spūs calumniati & dicitis me ī Beelzebub ejicere demonia reddere estis rationē calumnie vre. ¶ Cnf. Non aūt propterea q̄ locuti estis vos sit quidem oē bonum erudito. q̄ simul aūt minus onerosum faciēs sui sermonis. Otium autem verbū ē q̄ mendax ē. q̄ calumniosum. Inutile aūt dicitur. q̄ vanū. quale ē q̄ nihil mordet. nec vulnerat. vel corpus vel mentem. ¶ Otiosum verbū ē. q̄ aut vtilitate rationis caret. q̄ fit sine vtilitate. & loquentes dicē & audientes fiendis seriis de rebus frivolis loquamur. & fabulationes amplexamur. Ceterum qui scurrilia reprehendit. eadem ipse otia dissoluit. & aliquo profert corpus. ita hic non otiosi verbi sed criminosi meminit.

¶ Remigius. Ex suppositis autem verbis adhuc sequens dependet sententia cum dicit Ex verbis enim tuis iustificaberis & ex verbis tuis condemnaberis ¶ Non est autem dubium quia unusquisq; de verbis suis malis que loquit condemnabit. Veritatem ea ex bonis verbis non iustificatur que nisi ex imo corde & deuote intentione ea proferat ¶ Cris. Vide autem quia non est onerosum hoc iudicium. ¶ Non ex quibus alius dixit de se. sed de quibus ipse locutus ea sententiam iudex ferret. ¶ Non igit accusatos timere oportet sed accusantes. Non enim dicit cognite accusate se pro hijs malis que audierunt. sed hij pro hijs que maledixerunt.

Tunc responderunt ei quidam de scribis & phariseis dicentes. magister uolumus a te signum uidere. Qui respondens ait illis. Generacio mala & adultera signum querit & signum non dabitur ei nisi signum Ione prophete. Sicut enim fuit Ionas in uentre ceti tribus diebus & tribus noctibus Sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus & tribus noctibus

¶ Cris. Quia dominus superuus maledicis uerbis in uerecundia phariseorum obstruxerat linguas. rursus ad opa uenit. quod admirans euangelista dicit. Tunc responderunt ei quidam de scribis & phariseis dicentes. Magister uolumus a te signum uidere. Tunc scilicet cum flecti oportebat. cui admiranti obstupescere sed tunc a malicia non desistunt. Dicunt enim volumus a te signum videre. ut eum capiant

¶ Hiero. Sic signa postulant. quasi q uidere signa non fuerint Et in alio euangelista quod petunt plenius explicat. volumus a te signum videre de celo Dei morem Helie ignem de sublimi uenire cupiebant uel in similitudinem Samuelis tempestiuo petra naturam loco mugire tonitrua. coruscare fulgura. imbres ruere. quasi non possint & illa calumniari & dicere ex occultis & uarijs aeris passionibus accidisse. ¶ Nam qui calumniatis ea que oculis uides. manu tenes. utilitate sensus. quid facturus es in hijs que de celo uenunt? unde respondebis & magos in egipto multa signa fecisse de celo ¶ Cris. Verba autem eorum adulatione & iroma sunt plena. & prius quidem conuiciabatur demoniacum eum dicentes. nunc autem adulanter uocantes eum magistrum. Propter hoc & dns eos uehementer arguit. Unde sequitur. Qui respondens ait illis Generatio mala & adultera signum querit. Et quidem cum ei conuiciabantur. mansuete eis respondebat eis autem adulabantur. quia ostendit demonstratis q uera passione erat stupior & neq; conuicijs in ira ardue neq; ab adulatione mollitur. Quod autem dicit. tale est Quid mirum si hoc in me facitis. qui ignotus sui uobis. cum in patrem cuius tantam accepistis expiem criam hoc idem facitis. derelicto eo ad demones currentes. Docet hoc autem eos dicit generationem malam quia ingrata semp facti sunt arca benefactores & bene patientes deuotores fiunt. quod est ultimum malicie.

¶ Hiero. Egregie autem dixit Et adultera. quia dimiserat uirum & iuxta Ezechielem multis se amatoribus copulauit. ¶ Cris. Unde & monstrat se patri equalem si a non credere generationem adulteram facit ¶ Rabanus. Deinde respondere incipit. non ea signum de celo quod indigni erant uidere. sed de fide misericordi imbuens. Discipulis autem suis signum de celo dedit. quibus eterna beatitudinis gloriam & pius in monte figuraliter. & post ueraciter in celum subleuatus ostendit. Unde sequitur Et signum non dabitur ei nisi signum Ione prophete. ¶ Cris. Quia non ut eos inducerent signa faciebat. sciebat enim eos lapideos esse. sed ut alios emendet. aut quomodo non acciperent signum quale est illud quod petebant. Signum enim eis factum est. quando p propriam penam cognouerunt eius uirtutem. Hoc igitur occulte insinuans dicit. Signum non dabitur ei. acsi diceret. Multa beneficia demonstrauit mihi hoc uos allexit ad ueneranda meam uirtutem qua cognoscetis p penam quando ciuitatem uestram in terram proiectam uidebitis. Interim autem sermonem de resurrectione interponit. qua cognitum erant per ea que postea erant passum. dicens. Nisi signum Ione prophete. Crux enim profecto credita non esset nisi signa certancia habuisset. Hec autem non credita & resurrectio utiq; credita non esset. propter hoc & significat hoc uocat & figura in medium fere ut ueritas credatur. Unde sequitur. Sicut fuit Ionas in uentre ceti tribus diebus & tribus noctibus. sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus & tribus noctibus ¶ Raba. ostendit Iudeos ad instar Niniuitarum emendatos. & nisi penituerint. subuersionem proximam. sicut illud de nunciat supplicium & demonstrat remedium ita ut dei non debent desperare ueniam si saltem post xpi re: surrectionem egerint penitentiam. Ionas enim id est columba uel dolens. signum est eius sup quem descendit spiritus sanctus in specie columbe Et qui dolores nostros portauit Pisces qui Ionam deuorauit in pelago significat mortem qua xps passus est in mundo Tribus diebus & noctibus fuit ille in uentre ceti & iste in sepulcro Ille siccus est in arida. iste resurrexit in gloriam. ¶ Aug. de concor. euā Quidā autem modū locutionis scripture nescientes. nocte uoluerunt aduertere tres illas horas a sexta usq; ad nonam. quibus sol obscuratus est Et dicere tres horas illas. quibus iterum terris est redditus id est a nona usq; ad eius occasum Sequitur enim nox sucta sabbati. quia cum suo die computata erunt iam due nocies & duo dies. Nostro autem more sabbatum sequitur nox prime sabbati id est succedentes diei dominice in qua tunc dominus resurrexit. Erat ergo due noctes & duo dies. & una nox etiam si nota posset intelligi. nec ostenderemus q illud diluculum pars eius extrema sit. Quapropter nec annumeratis illis sex horis in quarū tribus tenebratus est & tribus illuxit constabit ratio trium dierum & trium noctium. Ne fiat ergo ut hoc mutemur illo scripturarum usitato loquendi modo quo a pte totum intelligi. ¶ Hiero. Non q omnes tres dies & tres noctes in mausoleum fecerit. sed q in parte parasceues & dominice & tota die

sabbati tres dies ⁊ tres noctes intelligãt. ¶ Aug. in iij. de tri. Non em̃ trium nō plenū ⁊ rectum fuisse sepultura xpi dicit si primus dies ē a pte extrema tus annumeratus ē dies vltimus a parte prima ⁊ ipe tot. Medius aũt iter eos io ē sedus dies ab solute rectus .xxiij. horis suis .xij. nocturnis. ⁊ .xij. diurnis. Nox em̃ vsq; ad diluculū. quo dñi resurrectio declarata ē. ad verū ptinet diem. Sicut en pmi dies ꝑter factum hominis lapsū a luce in nocte ita isti ꝑter hois reparatōz. a tenebris in lucē cōmutauit. ¶ Cnf. Non aut manifeste dixit q resurrectio quia eū verisimile. si oculos minuat vt ⁊ illi crederent qđ ꝓsciuit. Nō aũt dixit. In terra si in corde terre vt ⁊ sepulcrū ostendat ⁊ nullus solū motus apparet iam suspicet. Et tres dies ꝑter hoc posuit vt credat̃ q̃ mendax ē. Et ⁊ ipa figura vitate dñm ostendat. Nō em̃ fuit Jonas in ventre ceti in phantasia sed in veritate neq; figura fuit in veritate ⁊ ideas in imaginatione. ꝑter qđ manifestum ē q̃ filij fuit diaboli. Quotiones sequētes. q̃ xpi passionē phantastica esse asserunt. ⁊ q̃ pro eis esset passurus licet eis nō profuit ostendit. ꝑ hoc q̃ minuit illi gñationi signum dare. Jone ꝓbere.

Viri nmuite surgent in iudicio cum generatione ista ⁊ condemnabũt eā qa penitentiā egerũt in ꝓdicatione Jone. Et ecce plusq̃ ionas hic. Regina austri surget in iudicio cū generatione ista ⁊ dꝰmnabit eam qa venit a finibus terre audire sapientiā salomōis. ⁊ ecce plꝰq̃ salomō hic

¶ Cnf. Ne aliqs estimaret q̃ talia deceptos futura essent in iudeis qualia nmunis cōtigerat. vt sicut Jonas illos conuertit. ⁊ eius tas fuit a periculo liberata ita isti post resurrectionē conuerterent dñm nunc totū gentilē ostēdit qm̃ sc; ex beneficio passionis nullum fructū pceperũt sed ⁊ grauia patiẽt. vt ifra ostendit. ꝑ exemplum demonis. Interim autem ostendit q̃ iuste patiẽt dicēs Viri nmunite surgent in iudicio cū gñatione ista. ¶ Rem̃. Ostendit aũt dñs hijs verbis vnā esse malox ⁊ bonox resurrectionē futurā contra quosdam hereticos. qui dixerũt vnā esse resurrectionem bonox ⁊ alterā malox. Destruit etiā hijs verbis fabula miox. qui solent dicere q̃ ante iudicii mille anis celebretur resurrectio aperte hijs verbis ostendens. quia mox vt celebrabit̃ resurrectio celebrabit̃ ⁊ iudicii. Et dꝰmnabunt eā. ¶ Jero. Nō sine potestate sed ꝓpatois exẽplo Dñi subdit. Quia pniam egerũt in ꝓdicatōe Jone ⁊ ecce plusq̃ Jonas hic. Nec hic aduerbiu loci. nō ꝓnomē intelligas. Jonas sm lxx interpretes tridno ꝓdicauit ego eadem tempore. ille assirius gēs mendule ego iudeis populo dei. ille voce locutus ē simplici. mihi signoz facies. ego tāta facies. Beelzebub calumniā sustineo. ¶ Cnf. nō aũt hic stat dñs sc; ⁊ aliā annūciationē adiungit dicens Regina austri surget in iudicio cū generatōe ista ⁊ dꝰmnabit eā quia venit a finibus terre audire sapiaz Salomōis. Mud plus fuit q̃ prius Jonas enim ad illos abijt. Regina aũt austri nō expectauit Salomonē ad ipsam ire. sc; ipa ad eū accessit. ⁊ mulier tra ⁊ tm̃ remota non mortē formidans sola cupiens verboz sapientiā. Ubi ergo mulier aduenit locuta vem̃ Et ipa quidē a finibus terre fuerunt ergo auditurae ⁊ castra arcueo. Et illa quidē de arboribus ⁊ lignis disputauit ego aũt de ineffabilibus misteriis. ¶ Hero. Eodē ergo mō ꝺdemnabit Regina austri populū iudeorū. quo condemnabũt viri nmuite israelem incredulū. Ista ē regina Saba. de qua in regum volumine. Et ī paralipomenon legimus. quę tantas difficultates gēte sue ⁊ impio deditas mihi non videam sapientiā audire salomōis. ⁊ munera obtulit. In nmiue aũt ⁊ in regia Saba ecclesiarum fides nationū preferẽ israeli. ¶ Rab. nmuite significant eos qui peccare dñm nesciunt. Penitentia em̃ peccatū abolet. Ipa canet. ¶ Remig. Dulcre aũt ecclesia de gentibus grega. a il Regina dr̃ quia mores suos regere nouit. De qua psalmista astitit regina a dextris tuis. Ipsa em̃ aũt regina ē. qua ardore sp̃us sancti fulgebat. Auster em̃ ventus calidus significat sp̃m sanctū. Salomone aũt qui interpretat pacificus significat xp̃m de quo dictū ē. ipe ē pax nostra.

Cū aũt immūdus sp̃us exierit ab homine. ābulat p loca arida querēs requiem. ⁊ non inuenit. Tūc dicit reuertar in domū meā vnde exiui. Et veniens inuenit eā vacantē. scopis mūdatam ⁊ ornatam. Tūc vadit. assūmit septē alios sp̃us secū neqoxes se habitantes habitant ibi. ⁊ fiūt nouissima hominis illi peiora ꝓpribus. Sic erit generationi huic pessime.

¶ Cnf. Quia dñs dixerat iudeis. Nin nmuite gent ī iudicio ⁊ condemnabunt generationē istam ꝑ temporis curationē. conuincerit ⁊ hoc pignoris. ostendit q̃ nonsolum ī futuro. sed ⁊ ire grauia patiẽt. futurā ī eos penā sub quodam enigmate suadens dicit. cum autem immundus sp̃us exierit ab homine. ¶ Jeronim. Quidam illum locum de hereticis dictū putant. q̃ immundus spūs qui in eis ante habitauerat. quando gentiles eunt ad confessionem vere fidei ejiciatur. Postquam cū se ad hereses crāstulerint simulatas virtutes habuerint domū suā tunc alios septē nequiores spiritus in illis reuocat ad eos diabol⁹ ⁊ habitat in illis nouissima eoz peiora priorib⁹. Quidā quidē putāt hereticos q̃ gentiles. qa in illis spes fidei nō ē pugna discordie. cū hec intelligentia plurimi quidē ⁊ colorem doctrine ꝑferat nescio an habeat veritatem. Ex eo. n. q̃ simtca vt pabolo vt exẽplo sequētium huic pessime appellamur. nō ad hēticos ⁊ hereses. sc; ad iudeos ꝓpm referre pabolam ut ꝓpter loci nō passimus ⁊ vag⁹ in diuersū fluctuat erroris. sapientiā more perturbet sc; heres sibi vt ad pōs ad posteriora rideat. Immūd⁹ sp̃us exẽplo a nobis ꝓpter accepere legē. Expulsi aũt iudeis ābulant p loca arida querentes solatia. nō sedẽt. Ambulat p loca arida quaerens

Raba. Vt. Hec arida sunt ozda fideliu; q̃ a mollicie fluxe cogitacois expurgata calido ī fiori tor explorat si quos gressus ibi figere possit. Oz castas mẽtes effugiens diabolus i solo corde prauo rum gratã sibi posse mi uemre quetem Vnde seq̃. Et non muenit. ¶ Remigi⁹. Putabat autem diabo lus se ꝓpriam quietem posse habere in gentili ꝓlo q; subiecẽ. Se non muenit. qua aparente dei filio p misterium incarnatois sue gentilitas credidit. ¶ Jero. Que cũ dño credidiss; ille ñ iuẽto loco i na tioĩb. dixit. Reuertar ad domum meaz vñ exiui. habeo in eos quos ante dimiseram. Et veniens in ueni vacantem scopis mundatã z ornatã. Vacabat eñ templũ idoloz z xp̃m hospitem nõ habebat di cencẽ. Surgite z abeamus hinc. Quia igiẽ z dei z angeloz p̃sencia non habebãt. z ornatu erãt sup fluis obliuionib⁹ legis z traditoĩb⁹ phariseoz reuãt diabol⁹ ad sedem suã pristinam z septenario numẽo sibi addito demoniũ. habitãt ꝓstinam domũ z fiunt nouissima illi⁹ populi peiora ꝓrib⁹ multo eñ nunc maiore demonum numero possidẽt. blasphemiãtes in synagogis suis xp̃m ibesu q; in egipto possessi fuerant ante legis notitiam. quia aliud est vẽturũ non credere aliud non suscepisse qui venient. Sep tenariũ aũt numerũ aduncũ diabolo vel ꝓpter sab batum intellige vel ꝓpter numeꝝ spũsancti ve quo i Ysaia sup florẽ qui de radice Jesse descendit septem spũs virtutum descendisse narrãt ita eorum vita oriũ numer⁹ in diabolo ꝓfectus sit. Vulere autem septem spũs affatim dicunt vel ꝓpter violationem sabbati ꝓpter crimmalia peccata que gerãta sunt septem in domo spũsancti. ¶ Chlo⁹. Vel hic penam eorum demonstrat. Dicit eñ q; sicut demoniaci cum liberati fuerint ab murmurare si desidiores esse uidẽt grauiorẽ arrabũt aduersus se phãtasiam z ita m vobis her. Etenim ante deiiciebamini a demone qñ idola adorabatis z filios vestros demonib⁹ occidebatis Sed cũ non derelaqui vos sz expuli demonẽ illũ p ꝓpheta. z priori rursus vem ampli⁹ expur gare vos volens. qua igiẽ ñ vultis accendere sz maiorẽ excitastis nequitiam grauiꝰ eñ est occidere Christum q; ꝓ deas ꝓpter hoc difficiliora patiemi Que eñ sub Vespasiano z tito ꝓgerũt eis multo grauiora fuit his que passi sunt in Egipto z i ba bilone z sub Antiocho nec hoc solũ ostendit sed qñ ab omni virtute erũt de solati. z demoniũ actibꝰ occu pabiles magis q; ante. Hoc aũt nonsolũ ad illos sz ad nos etiã dicta esse rationẽ habet ne illuminati z a ꝓnis erua malis rursus ab eadem possideamur ne quitia etenim difficiliora iam erit pena posteriora pec cauerz ꝓpter qđ palmato xp̃us dixit. Ecce sanus fac tus es noli peccare ne deterius tibi aliquid cõtingat ¶ Raban. Hõ eñ quilibet ad fidem q̃uersus est a quo diabol⁹ p baptismũ ejicit̃ q; ued⁹ inde loca anda pagrat id ẽ corda fidelium. ¶ Grego⁹. xxxii. mo. Loca eñ arenta atq; maquosa sunt corda iustorũ que p discipline fortitudinez ab omni carnalis ꝑcu piscentie hũore siccant. Loca vero humenta sũt cor rentoriũ hominũ mẽtes quos humor carnalis ꝑcupi scentie qua replet fluidas facit. In quib⁹ diabolus i quietus sue vestigia tamẽ⁹ altius im ꝓmit quanto i eisdem mẽtibus pes transitus illi⁹ quasi i fluxa ẽra descendit. Raba. Rediens autem ad domũ suam vnde exierat. muenit eam uacantem a bonis actib⁹ p negligentiam scopis mundatã scilicet a vicijs ꝓsti mis p baptismũ ornatam. simulatis virtutibus per hypocrisim ¶ Aug. de con. euã. Vnde per hec verba signat dñs quosdam ita credituros vt non possint ferre laborem cõuersõis ad seculum z reditum sunt. Rõdiat. Assumit secum alios septem intelligitur. quia cum quis cecderit de iustitia etiam similatione habebit. Cupiditas eñ carnis expulsa per penitẽ tiam consuetis opibus cum non muenerit in quib⁹ delectationibus conquiescat audis redit z rursus occupat mentem hominis. si negligentia subsecuta est vt nõ introducerẽtur tanquã habitatoꝛ mũdare do mũ sermo dei per sanam doctrinã z quomã nonsolũ habebit illa septem vicia que septem virtutib⁹ sunt contraria spiritalibus. sedetiam ꝓ hypocrisim se ipas habere virtutes similabit Propterea assumptis se ptem alijs nequioꝛibus hoc est ipsa septena ria simulatione redit ipsa concupiscentia. vt sint no uissima hominis illi⁹ peiora prioribus. ¶ Gregoꝛ. vij. moraꝝ. Plerũq; etiam fit vt cum mens ex ipso exordio sui ꝓfectus extollitur. cũq; se iam quasi de virtutibus erigit. sequenti contra se aduersario adi tum pandat. tanto se vehemẽtius in eius confrati one exhibet. quanto z grauius quia vel ad modicũ fuerat ꝓiectus dolet.

Adhuc eo loquente ad turbas ecce mater eius z fratres stabant foris querentes loqui ei. Dixit autem ei quidam ecce mater tua z fratres tui foris stant querentes te. At ipse respondens dicenti sibi ait. Que ẽ mater mea z qui sunt fratres mei Et extendens manũ in discipulos suos dixit. Ecce mater mea z fratres mei. Quicũq; enim fecerit volũtatez patris mei qui in celis est ipse meus frater z soror z mater est.

¶ Hylarius. Quia ꝑ dicta omnia ī paterne maiestatis virtute loq̃batur. nũ aut sibi q; foris a matre atq; fratribus expectaretur. quid responderit eum gelista demonstrat subdens adhuc eo loquẽte ad turbas. ecce mater eius z fratres foris stabant querentes loq̃ri. ¶ Aug⁹. de concord. euan. Hoc sine dubio conuenienter gestũ intelligere debemus. premisit eñ cũ ad hoc narrandum transiret. Adhuc eo loquẽte ad turbas. do ẽ aũt adhuc misi quãdo illud loquebat. Nam z Marcus post illud qđ de blasphemia spũsancti recolerat. di xit. Et veniunt mater eius z fratres. Lucas autẽ non huiꝰ rei gestę ordinem tenuit. sed preoccupauit hoc z recolendum ante narrauit. ¶ Jero⁹. contra Heluidium. Hinc Heluidij vna ꝓpositio sumit̃. q; hoc q; fres dñi in euangelio nominãt. Vnde inquit fratres domini dicti sunt qui non erant fratres. Sz iam nunc sciendum est quatuoꝛ modis in scripturis

diuinis fratres dici·natura·gēne·cognatiōe·⁊ affectu ℣Natura vt Esau ⁊ Iacob Deor· vt oēs mōi fratres meer se vocātur· vt in Deutronomio ℣Non poteris constituere super te hominem alienum qui nō est frater tuus Pozro cognatiōe fratres vocā tur qui sunt de vna familia sicut in Geneſi· Dixit autem Abrahā ad Loth· ℣Non sit rixa inter te ⁊ me· quoniam fratres sumus Affectu etiam fratres dicuntur· qđ in duo diuiditur· In speciale ⁊ cōmūe In speciale quia omnes vēpiam fratres dicuntur· vt saluator dicat Vade dic fratribus meis· Pozro i cōmune quia omnes homines ex vno pr̄e nati pares inter nos germanitate conungimur· sicut ibi Vos autem vos fr̄es nolite vos esse· ℣Interrogo ergo iuxta quem modum fratres domini in euangelio appellentur· Iuxta naturam Sed scripture non dicat· nec Maria eos vocans filios nec ioseph Iuxta genesim· sed absurdum est vt pauci ex iudeis vocati sint fratres· cum omnes qui ibi fuerūt· fratres potuerunt appellari· Iuxta affectum humani iuris ⁊ spiritus· verum sic qui magis erant fratres q̄s apostoli· quos dominus docebat in monte· aut si omnes quia homines sunt fratres· stultum fuit nūcupare q̄si proprium· Ecce fratres tui querunt te Restat igitur vt fratres eos intelligas appellatos a cognatiōe non affectu non gentis priuilegio· non natura ℣Ieronimus sup Marcum Quidam vero fratres domini de alia vxore Ioseph filios suspicantur· sequentes apocriphorum· ⁊ quendam Becha vel Esebā in diaculam confingentes Nos autem fratres domini non filios ioseph· seo consobrinos saluatoris sororis Marie matertere domini filios· intelligimus que esse dicatur mater Iacobi minoris ⁊ Joseph ⁊ Jude· quos in alio euangelij loco fratres domini legimus appellatos· fratres autem consobrinos dicat omnis scriptura demonstrat ℣Crisostomus Dixit autem ⁊ fratrum eius elatonem cum enim docere eos in templo ⁊ audire cum turba· vel si hoc nō vellent· expectarent finem sermonis ⁊ tunc eū adire· ibi extra eum vocant· ⁊ coram omnibus hoc faciunt ⁊ superfluum honoris amorem ostendentes ⁊ monstrare uolētes q̄ cum omni potestate xp̄o aliq̄d inungunt Quod ⁊ euangelista ostendit hoc ipsum obscure innuens cum dicat Adhuc eo loquente Ac si diceret· nunquid non erat tempus aliud Quid ad ⁊ loqui volebant ñ pro veritatis dogmatibus cōmuniter hoc proponere oportebat vt ⁊ alios lucrarēt Si autem ⁊ alijs sibiipsis pertinentibus· nō oportebat ita festinanter vocare Unde manifestum est quoniam solum ex vana gloria hoc faciebant· ℣Augo de natura ⁊ gratia Si quicq̄d dicatur de fratribus de sancta virgine Maria propter honorem xp̄i· nullam prorsus cum de peccatis agitur habere volo questionem Inde enim scimus q̄ei plus gratie collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum· q̄ cōpere ⁊ parere meruit eum quem constat nullū habuisse peccatum Sequitur Dixit autem a quidam Ecce mater tua ⁊ fratres tui foris stant quererentes te ℣Ieronimus. Videtur mihi iste qui nuntiat fortuito ⁊ simpliciter nunciare· sed insidias parare verum spiritali operi carnem ⁊ sanguinem preferre Unde ⁊ dominus nō q̄ matrem negaret ⁊ fratres exire contempsit sed quo responderet nūcianti ℣Crisostomus Neq̄ autem dixit· vade dic quia mater non est mater mea sed ad eum qui nuntiauit excedit sermonem. Sequitur enim Ac ipse respondens dicenti ait Quae est mater mea· ⁊ qui sunt fratres mei· ℣Hilarius· nō autem fastidiose domus sua sensisse existimandus est· cui in passione positus maxime sollicitudinis tribuat affectum ℣Crisostomus Quod si negare vellet matrem· nec videre gaudet quando iudei exprobrabāt ei de fr̄e Nunc ergo iuxta Carnonem ⁊ Manichēum negamus vt natus de pharisaeo mater pauperum sanctos cognationi pretulit· vt ⁊ nos in comparatione dilectionis carnis spūs preferamus nec matrem futuri obsequium pietatis· cuius preceptum est honora patrem tuum ⁊ matrem tuam. Et paulo se misericors vt affectibus ap̄lis q̄s mīnis ostendat Unde sequitur Et extendens manum in discipulos dixit Ecce mater mea ⁊ fratres mei Et egomus in omelia Filius quidem discipulus frater nominare dignatus est dominus dicēs Ite nuntiate fratribus meis Cui ergo frater dominus est dem veniēdo potent querēdum ē quare nō matrem possit mater· Deo sciendum nobis est· cui est frater vel soror est credendo· mater efficitur predicando· Quasi enim pater dominum quem natura dientis infundit· ⁊ mater eius efficitur· si per vocem amoris domini in proximi mentes generat ℣Crisostomus· Cum hijs autem que dicta sunt aliud nos docet· videlicet in nulla cogitatione nos dentes virtutem negligere Si em̄ mater nobis est matrem esse nisi virtus adesset· quis vere alius cognationem saluabitur Una enim nobilitas est dei facere voluntatem· ⁊ ideo sequit· quicūq̄ fecerit voluntatem patris mei q̄ in celis ē· ipse me frat ⁊ soror ⁊ mater mulieres beatificauerunt sanctam virginem dicentes eius ventr· ⁊ optauerūt tales filios habere· Quod est igit̄ quod prohibeat· Ecce latam vobis ostendo viam· ⁊ licet nō mulieribus solum· sed ⁊ viris sanctam matrem dei ℣Ieronimus· Dicamus autem ⁊ aliter Saluator loquitur ad turbas· mentes secularium cogitationes· mater eius ⁊ frater hoc ē synagoga ⁊ populus iudeorum foris stant ℣Crisostomus· Cum eis non haberent vt eorum possent quia in sua vesania· ⁊ sui eum non receperūt· ipse eius atq̄ aditu abstinens· ℣Crisostomus· Unde eius cum quasi nō agnoscitur foris stare patitur quia videlicet synagoga ideo ab auctore suo cognoscitur· quia legis obseruationē magis quam legem intellectum perdidit· ⁊ se custodiam laudat fore ℣Ieronimus· Cum rogauerunt ⁊ quaesierunt ⁊ nunciatum missum responsum accipiens liberum esse arbitrij· ⁊ morare posse si velit ⁊ ipsi eum

Capitulum. Tredecimū.

In illo die exiens ihs de domo sedebat secus mare. Et cōgregate sunt ad eum ⁊c multe ita ut in naviculam ascendens sederet. Et omnis turba stabat in littore Et locutus est eis multa in parabolis dicēs Ecce exīt qui seminat seminare semen suū. Et dū seminat quedaz ceciderunt secus uiam ⁊ uenerūt uolucres celi ⁊ cōmederunt ea. Alia autem ceciderūt in petrosa ubi non habebat terram multam ⁊ otinuo exorta sunt quia non habebant latitudinem terre. Sole autez orto estuauerūt ⁊ quia non habebant radicez aruerūt. Alia autem ceciderunt in spinas. ⁊ creuerunt spine ⁊ suffocauerunt ea. Alia aautem ceciderūt in terram bonaz. ⁊ dabant fructum aliud centesimuz aliud sexagesimum. aliud tricesimuz. Qui habet aures audiendi audiat.

¶ Ihū. Postq̄ mere pauerat eum qui mater ⁊ fratrum pñcā nūciauit. de hinc fecit q̄s illi cupiebant exire scilicet domū primo sanans egritudinē vane glorie fratrum. Sedo decentem honorem exhibens matri. Unde dr In illo die exiens ihs de domo sedebat secus mare. ¶ Aug⁹. de conseuā. Cū dicit. In illo die sabbi indicat aut hoc cōsequēter gestū post premissa aut non multa interposuisse uel forte dies more scripturarum tempus significet. ¶ Rabanus. Nonsolum autem verba ⁊ facta domini sed etiam ianua ac loca in q̄bus virtutes operat ⁊ predicat celestibus sunt plena sacramētis. Post sermōem quippe in domo habitum. ubi nephanda blasphemia demoniū habere dicit⁹ est egrediens docebat ad mare ut ostenderet se relicta ob culpam pfidie Iudea ad gentes saluādas esse transiturum. Gentilium enim corda diu supba ⁊ incredula merito tumultibus amaris q̄ fluctibus maris assimulātur domū vero domini pfidem fuisse Iudeam q̄s nesciat. ¶ Hiero. Considerādu; etiā q̄ ppter domi Iūm non poterat intrare. nec esse ibi ubi apti audiebant miserta Ihesus miserator dominus egreditur de domo sua ⁊ sedet iuxta h⁹ seculi mare. ut congregentur ad eum multe turbe ⁊ audiant littorē que meus non merebanē audire. Unde sequē ⁊ congregate sunt ad eum turbe multe ita ut in naviculā ascendens sederet. ⁊ omnis turba stabat in littore. ¶ Crisostimus. Hoc autem non simplicē euangelista posuisse; ut monstraret q̄ dominus h⁹ faciens voluntatem diligentem hoc spectaculum statuere ut nullam mittat post desiderium; omnis occasio facie habeat. ¶ Dalanus. Sedisse autem dominū in naui ⁊ turbas foris stetisse ex subiectis rebus est ratio. In parabolis enim erat locuturus ⁊ talis ist⁹ generis significat eos qui extra ecclesiam positi sunt nullam diuinum sermonis posse capere intelligentiam. Navis enī ecclesie typum profert. mare quā verbum vite positum est ⁊ predicatum hūjs qui extra sit. Et arene modo steriles intelligere non possunt. ¶ Hiero. Ihs etiam in medijs fluctibus est. hinc inde mundi ⁊ in sua maiestate securus approximare facit ire nauiculam suaz ut populus nequaq̄ periculū sustinēs non tempestatibus arcūdatus quas ferre non potera. stat in littore fixo gradu ut audiat que dicūt. ¶ Rabanus. Vel q̄ ascendens nauem sedebat in mari significat q̄ xp̄s per fidem ascensurus erat in mentes gentilium ⁊ ecclesiam collecturus in mari id est in medio nationum coniuratarum. Turba uero q̄ stabat in littore que neq; in naui neq; in mari erat gentē figuram recipientium verbum dei ⁊ tam fidem a mari id ē a reprobis separatez. sed necdum misteriis celestibus imbutorum. Sequitur Et locutus ē eis multa in parabolis. ¶ Chr. Quāmus in monte ita non fecerit ñ enī p parabolas sermonē contexit. tunc nō enī turbe tante erant ⁊ plebs incomposita hic aūe ⁊ scribe ⁊ pharisei. Non propter hoc autem solum in parabolis loquitur. sed ut manifestiorem sermonem faciat ⁊ ampliorem memoriam imponat. ⁊ sub visu res reducat. ¶ Hiero. Et notandum q̄ non oia locutus sit eis in parabolis sed multa. Si enim dixisset cūcta in parabolis absq; emolimēto populi recessisset p spicua miscet obscuris ut per ea que intelliguntur prouocentur ad eorum notitiam que non intelliguntur. Turba etiam non unius sententie est. sed diuersaz in singulis voluntatum. Unde loquit ad eam in multis parabolis ut uarias vanas voluntates diuersas reprimat disciplinas. ¶ Chr. Animā autem parabolaz ponit eam que faciebat auditorem attentiorē. Cum enī sub enigmate erat tractaturus ergo ut mentes audientium per primā parabolam dicens Ecce exīt q̄ seminat seminare semen suū. ¶ Hiero. Significatur autem saluator ille qui seminat esse filius dei ⁊ patris in populis seminare sermonē. ¶ Chr. Unde autem exīt q̄ ubiq; presens ē. vt qualiter exierit nō loco sed incarnatione. ppterquor facit nobis per habitum carnis. Quia enī nos intrare non poteramus ad eum peccatis nostris prohibentibus nobis ingressum. ipse ad nos egreditur. ¶ Rabanus. Vel exīt cum relicta iudea per apostolos ad gentes transiuit. ¶ Hieronim⁹. vel intus erat domi versabatur loquebatē discipulis sacramēta. Exīt ergo de domo sua ut seminaret in turbis. ¶ Chr. Quum autem audiens quīs exīt qui seminat ut seminet non estimes esse idemptitatem sermonis. Egredit enī multotiēs qui seiat ⁊ ad aliam rem. vel ut semdat terram. vt ut malas amoliat herbas. vel ut spinas euellat. vel ut ad aliā talem quādam diligentiam exhibeat hic autem ad seminandum exuit. Quid igitur fit de semine illo? tres depereunt partes ⁊ una saluatur. Et hoc non equaliter. sed cum differentia quadam. unū sequitur. Et dū seminat quedam ceciderūt secus uiā ⁊c. ¶ Hiero. Hāc parabolā ad probandā heresim suā. valentinus assumit ⁊ ex eis meroducens esse naturas. spiritalem naturalem. vel animalem atq; terrenam. cum hic

quatuor sine vna iuxta viā alia petrosa · tertia plēa spinis · alia terra bona ¶ Cnſ · Sed ſm hoc qualiter haberet ratione n mer spinas semināt̄ · sup petrā · n m via · In semibus quidem · terra maternalibus nō bret vnde ratione nō em̄ ē in potestate petre fieri terram neq; vie nō esse viā · neq; spine non esse spinā In anima autem · doctrine mētem habet hoc lau dem · possibile ē em̄ petrā fieri terrā pinguē · · viā non vltra conculcari · · spinas destrui · Quid igitur plus sentis perge · non est ab eo qui seminat ſ; a stul tis capiente terra io ē ab anima In pe em̄ qui seminat non diuersa nō prudentia discernit · nō sapientem neq; in sipientem · ſ; omnibus loquebat̄ que a seipo erant cō plens puerbia cū que futura erāt · vt liceat ei dicē Quid me o exorsum facere · · nō fecit · Hoc aūt nō di cit manifeste qm̄ hoc susceperunt desides · pdiderūt hoc aūt duites · suffocauerūt · hoc aūt molles · pdiderunt quia non vult eos vehementer tangere · vt non in diffidentiā mittat · Per hanc etiam para bolam discipulos erudit · · si plures audientiū eos fuerint · qui pereūt · vt nō pter hoc dñs sint · qui a net pter hoc dñs qui oia prouidit destitit a semmādo ¶ Hiero · Obserua aūt hāc esse primā pabolā que cū mer ptatione sua posita ē · · cauendū ē vbicūq; dñs exponit sermones suos ne vel aliud vel quod plꝰ vt minus p̄ias intelligere q̄ ab eo expositum est · ¶ Haba · Vide vo tacta nr̄e intelligentie derelicte pstringēda sunt breuiter Dū ē mens sedula malax cogitationū meatu trita atq; arefacta · Petrā dum dum pcue mentis terram leuitatē aīe obedientie Solem diat seruorem pcutionis seruētis Platudo vere est probitas anime disciplinis celestib; istitute Ut qua expositione diximus quia nequaq; ipse res ſ vna eadem q; significatione semp allegorice ponit̄ ¶ Hiero · Procedamur autem ad dictoꝝ intelligētiaꝫ quotiens hūs sermonib; cōmouemur · q̄ sequit̄ur · q̄ habet aures audiendi audiat · ¶ Remig · Aures au diendi sunt aures mentis · ſ · intelligendi · · faciendi que iusta sunt ·

¶ Et accedentes discipuli dixerūt ei Qua re in parabolis loqris eis Qui rīdens ait illis Quia vobis datum est nosse misteria regni celoꝝ Illis aūt non est datum Qui enim habet · dabit̄ ei · · hīdabit Qui autē nō hz · · quod habet auferet̄ ab eo Ideo in parabolis loquor eis q̄a vidētes non vident · · audiētes nō audiunt neq; intelligunt · ut adimpleat̄ in eis pphecia Ysaie dicētis Au ditu audietis · · nō intelligetis · · videntes videbitis · · non videbitis Incrassatum est enim cor populi hūs · · auribꝰ grauiter audi erunt · · oculos suos clauserūt neq; videant oculis · · auribꝰ audiāt · · corde intelligant · · conuertant̄ · · sanem eos Vrei aūt bti oculi q̄a vident · · aures vr̄e q̄a audiunt Amē q̄ppe dico vobis · q̄a multi pphete · · iusti cupierūt v · dere q̄ videtis · · nō viderūt · · audire q̄ auditis · · non audierunt

¶ Colo · Intelligētes discipuli esse obscura que dominus populo dicebant̄ voluerūt dñm rogare ut parabolice loqueretur Dñs dicit̄ Et accedentes dis puli dixerūt ei q̄re in pabolis loqueris eis ¶ Cnſ · Vbi dignum ē admirari discipulos quare discere pientes scire quādo interrogare oportuerat · non ſ; coram oībus hūs facere Et hoc ostēdit matheus cū dicit̄ Et accedentes · marc⁹ autem manifestius ad strat dicēs q̄ singulariter accesserūt · ¶ Hiero · Red rendus est autem quō accedāt tunc ad eum · cum ſ; in naui sedebat · nisi forte intelligatur q̄ dudū cum ipso nauem ascēdentes · · ibi stantes super interpretatione parabole scisciteri sunt ¶ Remi · Dicat ergo aliq; ista Accedentes vt ostenderet q̄ solliciti sunt ſ; potērāt accedere corpore q̄ mis erāt aliq̄d vel modi spacium inter eos · ¶ Cnſ · Considerāda ē nr̄a eorum rectitudo qualiter multā pro aliis habeat ra ram · · pr⁹ que aliorum sūt querēt · · cū que ſ; ipsorum · Non enim dixerunt · in parabolis lo quens nobis · ſed in parabolis loquens illis · Qui respondens ait illis · quia vobis datum ē nosse mi num regni celorum · ¶ Remig · Vobis nāq; ad habentibus · · nimirum creditis · Q. d. ſtena autem regni celorum · appellat euāgelicā doctrinā Illis aūt ſ; foris sunt · · in eū credere nolunt · Denīq; ſ; Qui nseis · · ceteris in infidelitate perseuerantibus non datū · Accedamus ergo cū discipulis ad dñm pro corde vt nobis euāgelicam doctrinam interpre dignetur · Iuxta illud · Cum approprinquāt pebus eius · acapiens de doctrina ipsius ¶ Cnſ · Accu dixit non ne · essi tarem indiscretum neq; latum do strans qm̄ illi quib; non ē datum causā sibi fūr uti sorū malox odire · · volens qm̄ cognoscere doctri misteria donū dei ē · · gra desup data ſ; dentū gra hoc liberū arbitriū dñs struē Et b̄ ex hīs que sequūt manifestū ē · vt n neq; illi desperēt · neq; illi pigrent audientes qm̄ eis datū ē dmōstrat a nobis pcipi hoc esse cū subdit · Qui em̄ hz dabit̄ ei · · abundabit qui aūt nō hz · · q̄ habet auferet̄ ab eo · ſ; decre Cū aliqs desideriū habuerit · · studium dabitur ei vniuersa que a deo sūt · Cū aūt hīs vacuus fuerit q̄ ad se pnēt nō inferat · neq; q̄a deo sit ei dāt ſ; · · q̄ hz · auferet̄ ab eo · nō deo auferente · ſ; se negli facientē hīs que habet · vñ · · nos si viderim⁹ aliquē desidiose audientem · · exhortātes q̄ attendat nr̄e psuaserimus · fileamus · q̄a si magis imoueri fuerit mendet̄ ei desidia · Studentem aūt discere alloqu · · multa effudim⁹ · · bene dixit Fm euāgelistā quod nisi hīs neq; ēt hīs hz ¶ Remig · Qui aūt studiū legendi · dabit̄ ei · · facultatem in legendi · Qui hz legēdi studiū · hīs q̄ p naturā bonū vidit hīs auferri ab eo · vel q̄ hz caritatem dabit̄ ei cetera virtu q̄ nō hz auferet̄ ab eo q̄a absq; caritate nihil

¶ Hiero · Del apostolo Iudeis vero qui no quid p nature boni sunt aliquid sapien bene caput · ¶ Obla beneris · Legem que ido phāti fides eu uus fructibus diuic subsistunt ope deus n festū q̄d dixerat quoniam qua video audiunt neq; intelli cecatus esset aperui vero voluntatis i simpliciter non Videntes enim dem Beelzebub ejici de arrabebat · · dicit ergo ideirana hīs tabant pter hoc Nihil enim hinc modum · Unde · bacur sed cum mul ta · visa puertere mig⁹ · Et nocando bacur verus euan signa spiritalium De videntes non v poterant · sed audi tur qui stant in tra fluctuū p̄cipere sothius⁹ · Deinde ut ster nobis de crabio autem · Unde sequ dicentis audietis au tis videbitis · · non verba sed nō intelli videbitis carnem s intelligens · dumm dixit quia ipi sibi · · oculos sibi claud solum non audieba sequitur · Incrass bus graviter aud est em̄ cor iudeoꝝ c peccatorum gratu magnam susceperu mur crassitudine ture esse non voli · · dicit Et oculos autem mentem eam studi sionem eum studi conuertant̄ · · sa si conuerterent̄ sa Qui rogatus esse die quatenus aliqu ne quādo conuert mam · · conuerta saluari · ¶ Aug · d clauserunt neq

¶ Vero. Vel apostolis in xpō hērētibus cōcedit
Judeis vero qui non credidērūt in filiū dei etiam si
quid p̄ nature bonū possident tollit. ¶ Neq; enī pos
sunt aliquid sapienter intelligē qui sapientie nō ha
bent caput. ¶ Glanus. Hi idem etiam Judei nō ha
bentes legem quā habuerant p̄didērunt. Et
ideo p̄ fidē fides euangelica hēt donū q̄ susceptā no
uis fructibus ditat. Repudiata vero etas veteris
substantie ops detrahit. ¶ Crisost. Et autē ma
nifestū q̄d dixerat fiat subdit. Ideo in parabolis lo
quor eis quia videntes non vident et audientes non
audiunt neq; intelligūt. Et si quidem nature hoc ex
cecatio esset aperiri eorum oculos operebat. Quia
vero voluntaria ē hec excecatio p̄pter hoc non dix
it simpliciter non vident. sed videntes non vident.
Viderunt enim demones exeuntes et dixerunt. In
Beelzebub ejicit demonia audiebamus q̄ ad deū eos
attrahebat et dicūt. Non est hic homo a deo. Quia
ergo contraria hijs que videbant et audiebant enun
ciabant p̄pter hoc ipsum videre et audire eos auferē
Nihil enim hinc proficiunt sed in iudicium magis
mouent. Unde et a primatio nō eis parabolice lo
quebatur sed cum multa certitudine. Quia autem audi
ta et visa p̄uerterunt iam in parabolis loquit. ¶ Re
migi. Et notandum est quia non solum que lo
quebatur verum etiam que faciebat p̄ parabole fuerunt. et
signa spiritalium rerum q̄dāmodo ostendit cū dī
Et videntes non videant. Verba namq; viden non
poterant. sed audiri. ¶ Hieronimus. Hec de hijs lo
quitur qui stant in littore et diuidunt a iheſu et somen
fluctuū p̄trepidare nō audiūt adiūdū q̄ dicit. ¶ Cri
sostimus. Deinde ne non dicerent q̄m ut inimicus no
ster nobis detrahit. p̄pheram mouet eadem sententia
autem. Unde sequit. Ut impleat ei⁹ p̄phetia esaie
dicentis audiendo audietis et non intelligetis. et vidē
tes videbitis et non videbitis id est audiendo audietis
verba sed nō intelligetis verborū arcana. Videntes
videbitis carnem scilicet et non videbitis hoc est nō
intelligens communicatem. ¶ Consolatur. Hoc aūt
dixit quia ipsi sibi abstulerūt videre et audire aures
et oculos sibi claudentes et cor incrassantes. Non ei
solum non audiebant sed et grauiter audiebant. vñ
sequitur. Incrassatum est cor populi hui⁹. et auri
bus grauiter audierūt. ¶ Rabanus. Incrassatus
est enī cor iudeoꝝ crassitudine malicie. et abundātia
peccatorum grauiter verba domini audierūt quia
ingrata susceperunt. ¶ Hiero. Ac ne forte arbitre
mur crassitudinem cordis et grauitatem aurium na
ture esse non uoluntatis. subiungit culpam arbitrij
et dicit. Et oculos suos clauserunt. ¶ Crisost. In hoc
autem mentem eorum nequitiam ostendit. et auer
sionem cum studio. ut aūt attrahat eos subdit. Et
conuertam̄ et sanem eos. In quo demonstrat quia
si conuerterentur sanarentur. Sicut si aliquis diceret.
Si rogatus essem confestim sanaturus eram. osten
dit qualiter aliquis sibi reconciliet. ita et hic cum dī
ne quādo conuertam̄ et sanem eos. demonstrat quo
mam et conuerti possibile est et penitentiam agentes
saluari. ¶ Aug. de con. euā. vel aliter. Oculos suos
clauserunt ne quādo oculis videant. id est ipsi causa
fuerunt vt deus eis oculos claudere. Alius enī euā
gelista dicit. excecauit oculos eorum. Sed utrū ut
nūq̄ videant. an vero ne vel sic. vel sic aliquādo vi
deant cecitate sua sibi displicentes et se dolentes. et ex
hoc humiliati atq; cōmoti ad confitendum peccata
sua et pie querendum deum. Sic enī Marcus hoc di
cit. Ne quādo conuertam̄ et dimittam̄ eis peccata.
Ubi intelliguntur peccata sua meruisse vt non in
telligerent. Et eamen hoc ipsum misericorditer eis
factum. ut peccata sua cognoscerent et conuersi ve
niam mererent. Quod autem Johannes hunc locū
dicit p̄pter nō posse credere q̄ ieiu dixit. Isaias
excecauit oculos eorū et indurauit ut nō videāt oculi
et non intelligant corde. Et conuertam̄ et sanem eos
aduersari videt huic sententie et omnino cogere ut
q̄d dictū est. neq; oculis videant. non accipiatur ne
vel sic aliquādo oculis videant. sed prosus ut nō vi
deant. quādoquidem apte dicat ita ut oculis non vi
deant. Et q̄d ait. Propterea non poterant credere.
suas ostendit non ideo factam excecationē ut ea com
mota et dolentes se non intelligere. conuerterentur ali
quādo p̄ penitentiam. nō enī possunt hec facere nisi
prius crederent. ut credendo conuerterentur et cō
uersione sanarentur. et sanitate intelligerent. sed ideo
potius excecatos ut nō crederent. Dicat enī apertius
sime. Propterea non poterant credere. Quod si ita
est quis non exurgat in defensionem iudeoꝝ et eos
extra culpam fuisse proclamet. q̄ non crediderunt.
Propterea enī nō poterāt credere. quia excecauit
oculos eorum. Sed quomā potius deus extra culpā
debet intelligi. cogimur facere alijs quibusdam pec
catis ita eos excecari meruisse. quia tamen excecā
tione non poterant credere. Verba enī iohānis ista
sunt. nō poterāt credere. quia iterum dixit Isaias
excecauit oculos eorum. Frustra itaq; conamur i
telligere ideo fuisse cecatos ut conuerterentur. cuj
conuerti non poterāt. quia non credebāt. et ideo cre
dere non poterant. quia excecati erant. An forte nō
absurde diam⁹ quosdam iudeoꝝ fuisse sanabiles si
tāto tēpore cum nosse suppone pertinaces ut eis expediret
pōne nō credēt. et ad hoc fuisse cecatos ut nō intelligerēt
dīm loquentem parabolas. quibus nō intellectis in eū
crederēt. non credentes autem cum ceteris despera
tis crucifigerent eum atq; ita post eius resurrectiōz
cōuerterentur quādo iam de reatu mortis dominī am
plius humiliati diligerent. a quo sibi tantum scelus
dimissum esse gauderent. quomā tanta eorum sup
bia tali humiliatione esset deiecta. Quod icōgrue
dictum esse quilibet arbitretur si non ita contigisse in
actibus apostolorum manifeste legerit. Non ergo
abhorret. q̄d ait iohānes. p̄pterea nō poterant cre
dere quia excecauit oculos eorum ut non videāt. ab
ea sententia qua intelligimus ideo excecatos ut con
uerterentur. hoc est ideo eos p̄ obscuritatem parabolarū
occultatas sententias dominī ut post eius resurre
ctionē salubriore penitentia ꝛspicerent. quia per ob
scuritatem sermonis excecati. dicta dominī non intel
lexerunt. et ea non intelligendo nō in eum credidērūt
nō credendo eū crucifixerūt atq; ita post resurrectiōz
miraculis que in eius nōie fiebant exēta maiora

crimis reatu cōpuncti sunt & prostrati ad penitentiam Deinde accepta mulgentia ad obedientiā flagrantissia dilectione ppūsi· qbusdā aūe non profuit illa ceatas ad conuersionē ¶ Remig· Et quātū ad hoc pē hec ſnia sic intelligi vt i oībus subaudiatur non hoc mō-negn oculis videāt & nequādo auribus audiant nequādo & corde intelligant· & nequādo cōuertant & sanē eos ¶ Glo· Sic ergo oculi eoꝝ qui vident & nolunt credere sūt miseri· Vestri aūt beati Dñi seqē Vestri autē bēi oculi qua vident & aures vre·qa audiunt ¶ Leo· Nō aūt dixit oēs ppīe & usti-sz multi Inter multos em potest fieri vt alij viderint-alij non viderint-licet & i hoc periculosa sit interpretatio-vt iter sanctoꝝ merita discretionē quālibet facere vīdamur sez quīcum ad fidem de xpō habitā· Ergo Abrahā vidit i enigmate· non uidit in specie· vos aūt i presentiaꝝ venitis & habetis dūm vīm· & ad voluntatez interrogatis· & cōuescimi es ¶ Cyp· Hec ergo que Apostoli viderūt· & audierūe pīnam suā dicit· miracula· vocem· & doctrinā· Vn hoc aūt nōsolū malis· sz & bōis qui bom fuerāt-eos preponit Etem antiquis ustis beatiores eos dicit-qm nonsolum que uidei nō viderant-bi vident-sz & que usti & ppīte cupierūe uideret nō viderūt Illi em fide solum considerauerūe bi autem visu & mulco manifestius Videa aūt qualiter vetus testamentū copulat nouo· Non em si propīete alieni cuiusdā & straꝝ dei serui fuissēe xpm cupiuissent·

¶ Vos ergo audite pabolā seminātis. omnis q̄ audit vbum regni & nō intelligit venit malus & rapit quod seminatū est in coꝛde eius Hic est q̄ seminatz est secz viā Qui aūt supra petrosam seminatus est Hic est q̄ vbum audit & otinuo cum gaudio suscipit illud. nō habet aūt in se radicē. sz est tpalis Facta aūt tribulacōe & psecucione ppē ver

buz otinuo scādalizaē Qui autē est seminatus in spinis. hic est q̄ vbum audit & solicitudo seculi isti & fallacia diuiciarum suffocat vbum & sine fructu efficiē Qui vero in terrā bonā seminatus est. hic est qui vbum audit & intelligit. & fructū affert. & facit aliud q̄dem cētesimū. aliud aūt sexagesimū aliud vero tricesimum

¶ Glosa· Dixerat supius quia iudeis nō ē datum nosse regnū dei sz apīis· & ideo concludit dicēs· vos ergo audite parabolā seminātis quibo sez cōmittit celi misteria ¶ Aug· sup Deū· ad Iram· vij· Quia narratiue euāgelica factū ē· dīz· s· talia locutā fuisse Ipius aūt dñi narratio pabola fuit de qua mīz ergo tur vt eaā ad Iram facta monstrēē· que sermōe proferuntur· ¶ Glo· Vnde pabolam exponens subdit Qis aūe qui vbū regni & nō intelligit· Sic conbrendū est· Qis qui audit verbū regni· id est predicationē meā que ad ad regnū celoꝝ adipiscendū valet & ñ intelligit Quō aūe nō intelligat subiungit· venit em malus id ē diabol⁹· & rapit qd̄ seminatū ē in coꝛde eius Qia mōz qui talis ē· hic ē q̄ secus viā seminat⁹ ¶ Notandū ē aūt q̄ seminatū diuersis modis accipit dr em & semen semmatū & ager seminat⁹ qd̄ accipit hic muemē Vbi em ait rapit qd̄ seminatū ē· de semine intelligendū ē· vbi aūt sequit Secus viā seminatus ē· nō de semie· sed de loco semis intelligendū ē in qd̄ boīe· qui ē quasi ager duūi verbi semie seminatur ¶ Remig· Iis aūt verbis exponit dñs quidē semē· vbū· s· regni· id ē euāgelice doctrine Sunt em nōnulli qui verbū dei nulla coꝛdis suauitāe suscipiūt & ideo semē verbi dei· qd̄ i eoꝝ coꝛdibus seminatū· mōes quasi semē ne tnēe· subito auferūt Sed qui aūt ē seminat⁹ supra petrā· hic ē vbū audit & semen em verbi dei qd̄ i petra id ē coꝛde duro & nō micto semiaē· fructificare nō pē· quia multa ē ei⁹ dura· & puū celeste desiderū Dñi ppter nimiā dura non bñc i se radicē· ¶ Hiero· Attende aūt qd̄ dicat sit continuo scandalizat Est ergo aliq̄ distantia inter eum qui multas tribulatōibo pemiscq̄ compellit xpm negare· & eū qui ad pmā pſecutionē statim scandalizat· & corruit· Ad quo hic loquit Sequit Qui autē seminatus ē i spinis· Qibi videē & illud qd̄ in alia terram ad Adam dr Inter spinas & tribulos panem tuū manducabis· hoc significare mistice q̄ quicq̄ seculi se dedent voluptatibo cum fgi istius mundi panem celestem & cibū vez iter spinas gmedit ¶ Habemus· rede autez spine vocāe q̄a cogitationū sunt pundionibo mētem lacerant· & mēte quasi strangulando spiritales virtutū fructus gignere nō permittunt· ¶ Hiero· Et elegāter adiunxit Fallacia diuiciaꝝ suffocat verbū· Qm lande em sunt diuise· aliud agētes aliud pollicentes Rubrica ē illaq̄ possessio dum huc illucq̄ arcūferunt· & instabili gradu vel habentes deserunt vel nō reficiunt· vnde & dominus diuites asserit difficulter intrare i regnū celoꝝ Sūt focātes diuicq̄ s vbū dei & vigorē virtutū emolliēs

¶ Remigius. Et sciendum quia hijs tribus generibus terre nequā cōprehendunē omnes qui vbum dei audire possunt sed tamen ad salutem pducere ñ valent. Excipiūē gentiles. qui nec etiā audire meruerunt. Sequitur Qui vero in terram bonam seminatus ē ꝛc terra bona est fidelis cōscientia electoꝝ siue mens sanctorum. que verbum dei cum gaudio & desiderio & cordis deuotiōe suscipit. & inter pspera & aduersa virtuter ꝓseruat. & ad fructū usq; pducit Unde sequit Et facit fru. alii centes. alii sexage. alii vero trices. ¶ Hero. Et notandum q; sicut in terra mala tres fuere diuersitates scilicet secus viā & petrosa & spinosa loca Sic in terra bona tria in diuersitas est centesimi. sexagesimi. & fructus trecesimi. Et in illa autem & in ista non mutaē substantia sed uoluntas. Et tam incredulorū qz credentiū corda sunt qui semen recipiunt. Unde primo dixit Venit malꝰ & rapit quod seminatū est in corde eius & secūdo & tertio aut. hic ē qui verbum audit. In expositione quoq; terre bone. Iste ē q audit verbum Primum ergo debemus audire de inde intelligere. post intelligentia fructus reddere doctrinarū. & facere vel centesimum fructum vel sexagesimum aut trecesimum. ¶ Aug. xx. de ciui dei. Quidam putant hoc sic esse intelligendum q; sancti pro suorū diuersitate meritorū alij trecenos boues liberent. alij sexagenos alij centenos. qđ in die iudicij futurum suspicari solēt non post modicum. qua opinione quidam cum videāt homines impunitatem peruersissime pollicentes eo q omnes isto modo ad liberationem peruenire posse videant. respondit bene potuisse uiuēdū ut mē eos qui q; reperiatur. qui pro alijs intercessum sunt liberādos. ne tam pauci sint ut ceu ad numerū suum peruenientes multa remmeant qui erui tam de penis illorum intercessione non possunt. & in tas inuenīē quisquis sibi spē fructus alienē temerarie vanissima pollicetur. ¶ Remigius. Trecesimum ergo fructū facit qui fidem sancte trinitatis docet. Sexagesimū vero qui pfectionem bonoꝝ operū cōmendat. Senarius enī numerus omnia mundi ornatus cōpletus est Centesimum autem fructum facit qui vitam eēnam promittit. Centenarius enī de leua transit ad dextram Per leuā autem vita pñs designatur p dextrā futura Aliter semen verbi dei trecesimū fructū facit quādo bonam cogitationem gignit. Sexagesimum quādo bonam locutionem. Centesimum quādo ad fructū boni operis pducit. ¶ Aug. de quęstiones. Vel aliter Centesimus fructus est martyrum ꝓpter sanctitatem vite vel cōtemptum mortis. Sexagesimus virginū ꝓpter otiū mentis. quia non pugnant contra gloriē tudinis carnis Solet enī otium gerere sexagenarios post militiam vel post actiones publicas. Centesimus vero cōiugatoꝝ. quia hoc est eius preliantiū. ipi habent acriorem conflictum. ne libidinibus superent. vel aliter confligendum est cum amore temporalium bonorum ut non vincat aut etiam odio inimicus. subditusq; eē debeat ut cū surgere cepit facile reprimat aut ita extinctus ut se omnino nulla ex pte commoueat. Ex quo fit ut ipsa etiā mortes ꝓpter veritatem alij fortiter spernant alij equanimiter alij libenter que tria genera fructuū sunt terre tricenī & sexagesimi & centesimi In horum aliquo genere inuenīendus ē tempore mortis siue si qs de hac vita recte cogitat emigrat. ¶ Ie. vt centesimus fructus virginibus sexagesimus viduis & contenentibus centesimus sancto matrimonio deputat. Nam ipsa dignarum coniūctio & quasi molli se osculo complectēs & federās maritū pmgit & cōiugat. Sexaginta ad viduas. eo qp in angustia & tribulatiōe sint posite. unde & inferiori digito de pmunē. qñ eo maior est difficultas expers quōdā voluptatis illecebris abstinere. tanto maius & pmium. Dextro centesimus numerus a sinistra erāsit ad dexteram & hijsdem quidem digitis nō eadem manu arcum faciens exprimit virginitatis coronam.

¶ Aliam parabolā ꝓposuit illis dicens. Simile factum est regnū celorum homini qui seminauit bonū semē in agro suo. Cum aūt dormirēt homines venit inimicus eius & superseminauit zizania in medio tritici. Et abyt Cum autem creuisset herba & fructum fecisset tūc apparuerūt & zizania. Accedentes aūt serui pīrfamilias dixerūt ei Domine nōne bonū semē seminasti in agro tuo unde ergo zizania Et ait illis. Inimicus homo hoc fecit Serui autem dixerūt ei. Vis imus & colligimus ea Et ait. Non ne forte colligētes zizania eradicetis simul cū eis & triticum. Sinite utraq; crescere usq; ad messē Et in tempore messis dicam messoribus Colligite pmū zizania & alligate ea in fasciculos ad comburendum. triticum autem congregate in horreū meum.

¶ Cui. In precedēti parabola locutus est dominus de hijs qui vbū dei non suscipiunt. hic aūt de hijs q suscipiunt corruptum sermonem Genimus hoc est diabolice machinationis. ne cum semp errores inde serere unde dicit. aliā parabolam proposuit illis dicens. ¶ Hero. Proponit autem aliam parabolam. quasi diues pfamilias. imitatoꝝ diuersis reficiens cibis. ut unusquisq; secūdū naturam sui stomachi varia alimenta susciperet. Non autem dixit alteram. sed aliam si eam ꝓposuisset alteram expectare terciam non poteramus. premisit aliā ut plures sequāt Hoc autem sit parabola ostenditur cum subdit Simile factum est regnum celorum. ¶ Remigi⁹. Regnum celorum appellat ipsum filium dei. quod regnum simile dicitur esse bonis. qui seminauit bonum semē in agro suo ¶ Cui. Deide modū insidiarū diaboli ostēdit dicens. Cum aūt dormirent homines venit inimicus eius & superseminauit zizania in medio tritici & abyt. demonstrat hic qp error post veritatem existit qđ & rei exitus testat. Etenim post ꝓphetas fuerunt. Pseudo ꝓphete & post

aplos p'eudo apli ⁊ post xp̄m ministros missi em̄ diabolus vid̄ret. qđ inimic̄ vel quasi mlidiē. nō temperat
Qua igit̄ vidit. q bic reddit in fructu centum. ille
[illegible]alius. xcc ⁊ non poterat rape nec suffocare quod radicatū erat. p aliam deceptionē insidiaē. ingerēs
sua. malas ea similitudinibo colorās. vt facile sum
ptāt bis qui abiles sunt ad deceptionē. ¶ Propter hoc
ñ dixit q scīet aliqđ aliud semē. sc̄ zizania que fm vi
sum assimilāt qđāmodo frumento. ¶ Dic etā aparet
diaboli maligmcas tūc enim seminauit qñ vniuersa
erāt pclea vt magis nocerz agricole studio. ¶ Au
gustinus de. q. euā. Dicat aūt cū dormirēt boies. qa
cū negligentius agerēt prepositi ecclesie aut dormi
nonē mozas acaperēt aplī. venit diabolus ⁊ super
seminauit eos quos malos filios dñs increpat. Sed
recte quer̄. verū hereses sunt. aut male viuētes ca
tholici. Vel q dicat eos i medio ecclie scīatos. quasi
videat illa significari. q vnus pmumōis sunt. Ve
rūtamē q̄n agit ip̄m nō ecclīam sc̄ hūc mundū inter
pretat. ē. bñ mālignāt hereses qa i hō mundo pmi
scent bonis. ut illis qui in eadem fide mali sūt. palea
ponus q̄z zizania deputant qa palea etā. fundamētū
habet cū frumento. radicem q̄ pmunez. Schismatici
aūt videnē spias corruptas etā similiozes vel pales
aristaz fractis vel scissis ⁊ de segete abiectis. Hec
em̄ sequēs ē vt oīs hereticus vel scismaticus ab ec
clesia corpaliter segr̄. Multos em̄ portat ecclesia.
qua nō ita defendunt falsitatem sententie sue. vt ms
tenā mutatudinē faciāt. qō si fecerint. tunc pellunt.
Cū ergo diabolus aspersis pauis erroribus falsis q
opinionibo suppsemiasset. hoc ē pcedente noīe xp̄i he
reses surgeret. magis ip̄e latuit. atq occultissimo
factus ē. Hoc ē em̄ qđ dicit Et abiit. quamq̄ in hac
pabola dñs sicut i expositione sc̄lis. nō quedā. sed
oīa scādala ⁊ eos q facunt iniquitatē. zizaniozum noīe
significasse manifestē. ¶ Inf. Ex posteriorib aūt di
ligenter hereticoz formā describit dicēs. Cū autem
creuisset herba ⁊ fructū fecisset. tunc apparuerūt ⁊
zizania. In principio em̄ hereses obumbrāt seipsos.
cū aē multā acceperit libertatē ⁊ sermōe aliqs cum
eis pticipauerit. tūc venenū effundūt. ¶ Aug. de q.
euā. Vt aliter. Cū hō spiritalis esse ceperit diuidi
cans oīa. tunc ei errores manifūe aparere discernit
em̄ q̄đ audient. aut legent ab hoziose ⁊ a regu
la veritatis. Sed donec i eisdem pficiat spiritalibus
pē eū mouere quare sub noīe xp̄iano tā multe here
ticoz exerere falsitates. vñ sequit. Accedentes aut
serui pfamiliias dixerūt. Dñe nōne bonū semē se
miasti in agro tuo. vñ ergo hz zizania. Utrq aūt ipsi
sunt sui qa paulo p̄ messores appellat in qa i expo
sitione pabole messores dicit esse angelos. nec q̄ſq̄
dicere facile ausus fuerit angelos nescisse qa zizania
supsemiauerit. magis oportet intelligi hoies ip̄os si
bi ales suoz noīe hoc loco signatos. nec mir si ⁊ boī
seme ip̄i dicunt. Et diuersi. n. significatōibo vna res
diuīsas siltudines rapit sic ⁊ de se ait q ip̄e sit ianua
q ip̄e sit pastor. ¶ Hemi. accedūt aūt ad deū ñ corpe
corde ⁊ mentis desiderio. q docente intelligūt diaboli
calliditate hō eē factum. Vñ sequit Et ait illis Inimi
cus hō hoc fecit. ¶ Iero. Diabolus pterea inimic⁹
hō appellat. qa de⁹ eē desgit. ⁊ i nono psalmo sēptū ē
de eo. Exurge dñe ⁊ ñ pkoztet hō. Quia obrē nō tm
miat q ecclie ppositi ē. ne p illius negligētiā oīs inimic⁹
hō supseiret zizania. b ē hereticoz dogmata. Cū enim
eus aē vocat̄ ppē iacturā quā infert boīb. Veniens
em̄ diaboli aduīs nos ē pncipiū aē vexatōis hūi
ē nō ab inimicitia q̄ ē ad nos. sc̄ que ē ad deū. ¶ Aug.
de q. euā. Cū aē seruu dei ignouerit hāc excogitasse
diabolū fraudē cū ē tātā noīa auctoē nihil se valere
sentiret ut fallacias suas eodē nomīe obtegere pos
sibi sub ozīi volūcas. ut ttes boies de rebus hūanis
auferat. si aliq̄ ex pis hūane facultatis. sc̄ vtq̄ fidei
beāt. iusticiā dei ignāt. vñ sequit Seruu aē dixerūt
vis im⁹ ⁊ colligim⁹ ea. ¶ Inf. Vbi mirāda est be
nign̄ diligentia ⁊ dilectio. etsi festīāt zizania nulli
q̄đ mōstrat eoz de sefe sollicitudinē Nolite. scīlt
spicaūt. nō vt aliquis puniat. sc̄ vt scīata nō pereāt
Quid aē respōdente. subdit Et ait. ñ ¶ Hieronimus
Dat. n. locū pnie ⁊ monemur. ne cito amputem⁹ fra
trem qa fieri pōt. vt ille q hodie noxius deputat̄ ē be
ginare. cras resipiscat. ⁊ offendē metuat vicinoz. vñ
subdit. ne forte colligentes zizania. eradicetis simul
et triticū. ¶ Aug. ō cō. euā. In q̄ eos patientissimos
trāquillissimos reddit. b em̄ dic. qa bō cū adhuc ini
mic⁹ op⁹ bñe i qbusdā malozū omixtōe. siue ex pra
uo exercitatē. Siue vt eoz ogitōe magna illis cibus
tatio fiat mutatē ad melioz aut forte sit eradicatio
tricū. cū auferāt zizania. qa multa pmo zizania fuere.
postea tritici facta sunt. q nisi parcēter cū malis fuerint
renāt. ad laudabilē mutatōis ñ puenīre. itaq si mali
fuerint. sit eradicatio ⁊ tritici. qō futurū essent sicut pri
ceres. Deus dic nō eē tales auferēdos de hac vita
cū malos cognat interficē. bonos interficiat. qđ fieri
fuēt sine. aut bonis obsit. qđo ⁊ iustos velit esse. sc̄
tūc oportūe b fiet. cū iā de fine ñ restat. vt emēdatio
mutande vite vt pficiēdi ad virtutē ex occasiōe atq
cōpatōe aliem errozis. ⁊ io subdit. simite veraq̄ cre
scere vsq ad messē. i. vsq ad iudiciū. ¶ Iero. vbi
aūt b eē ḡnū illi pcepto Auferte malū ō medio vīm.
Si. n. plibet eradicatio ⁊ vsq ad messē tēdat̄ ex
patia. quō ecclīa edificāri siue q̄a de medio vīm. Sed mor
tricū ⁊ zizania q̄s nos appellāt lolium. q̄dam herbā
⁊ necdū calāt vēit ad spicā. grādis siliq̄e. ad cuius
discernēdo aut nulla aut p difficilē iuba. Premonet g̃
dñs. ne vbi q̄đ ambiguū ē. cito sniat pferam⁹. sc̄ de
monia refugē. ne cū dies iudicij venerit illi ñ salu
tionē crimis sc̄ manifestū reatū ō sanctoz cetus ejec
¶ Aug. ō epi. Parmeniani. cū. n. q̄sq̄ xp̄iano nō
ecclīa institutoz i aliq̄ tali pcō fuerit deprehensus ve
anathemate dignoz hēat. hinc b vbi periculū scismatis
ñ timeē. cū dilectiōe nō ad eradicādū. sc̄ ad corrigē
q̄đ si se ñ agnouerit. neq̄ penitēt correxerit. ip̄e fru
tus existit. ⁊ p ppz voluntatē ab ecclie glone dimouet
vñ dñs cū dixisset Sinite utraq̄ crescere usq ad me
sem. subiūxit cāz dicēs Ne forte cū vultis colligē
zizania eradicetis sit ⁊ tritici. ubi satis oīnat q mes
iste ñ subest sc̄ oīno de fructuoz stabilitate ecclie secu
tas mālec. i. qñ ita cuiusq emēdatio notū ē ⁊ oīb cre
dibile apāet ut vt nullos pric⁹ vt ñ ttes hūane infir
mitatis per quos possit scisma contingere. nō desint
seuentas discipline. In q̄ tanto ē efficacior emēdatio
p̄ma tatis. quāto diligētior fuerit obstatio contrarie

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Cū vero ifidei moribus plmos occupauerit· nihil aliud bom restat quā dolor ⁊ gemitus Si igit misericorditer corripiat homo· qđ potest Quod autem non potest patienter ferat· ⁊ ex dilectōe gemat atq lugeat· donec ille dsup emēdet· ⁊ corrigat atq usq ad messem differat eradicare zizania ⁊ paleam ventilare Turba autem iniquor cum facultas ē in populis promendi sermonē generali obiurgatione frequenta est· ⁊ maxime si occasionem atq opportunitatem prebuerit aliqđ dñi desup flagellū quo eor aparent pro suis meritis vapulare· tunc em aures humiles prebet emendari sermone calamitas audito ⁊ facilius in gemitu confitendi qs in murmura restitendi afflicta corda compellit quāqs si nulla calamitas tribulationis premat· cum facultas datur· utilit compitur in multitudine multitudo· Illa sicut separata seuere· sic in ipa congregatione obiurgata gemere consuerunt· ¶ Ons· Hoc autem dixit dominꝰ prohibens occisiones fieri· Neq em oportet interficere hereticum· qua prelium inexpiabile in orbem terrarum induceretur Et ideo dicit ne eradicetis simul cum eis frumentum· id est si mouentis arma ⁊ occidentis hereticos necesse est multos sanctor simt submitti Non ergo detinere hereticos ⁊ abscidere liberam eor palationē ⁊ synodos ⁊ studia dissoluē plebis sꝫ ictē ⁊ ocadē ¶ Aug· ad vin· Nec aē pmitus mea sententia erat· nemine ad vnitatem xpi esse cogendum· verbo em agendum disputatiōe pugnādum· ratione vincendum· ne fictos catholicos haberemus· quos apos hereticos nouerimus· Sed hec opinio mea non contradicentium verbis sed demōstrantium supabat exemplis· hay em legum terror quibus promulgandis reges seruiūt dño in timore ita profuit· vt nunc alq dicant· Jam hoc volebam· sꝫ deo grās qui nobis occasionē prebuit ⁊ dilationē mozulas amputauit· Alq dicūt hoc esse verum· iaz sciebamus· Sed nescio qua consuetudine tenebamur gratias deo qui vincula nostra dirupuit Alq dicant Nesciebamus hoc esse veritatem· nec eam discere volebamus· sed ad eam cognoscendam meus fecit motus· gratias domino qui negligentiam nostraz stimulo terroris excussit· Alq dicant Hos falsis rumoribus terebamur merare· quos falsos esse nesciremus nisi intraremus· nec meraremus nisi cogeremur· grās deo qui pdicationē nostram flagello abstulit· exp vos docuit qs vana ⁊ inania d ecclesia sua mendax fama iactauerit· Alq dicant Putabamus q dē mbil interesse ubi fidem xpi teneremus· sed grās dño qui nos a diuisiōe collegit ⁊ hoc vni deo ogruē vt in vnitate colat· ostendit· Seruāt gentes reges xpo leges edendo pro xpo ¶ Aug· ad bonifatium comitem Quis aūt vēm velit nonsolum aliquē hereticorum pire· verumetiam aliquid pdere· sed aliter non meruit habere pacē domus Dauid nisi Absolon filius eius in bello qđ contra patrem gerebat· fuisset extinctus· quāuis magna cura mandauerit suis· vt eum quātum possent· vnū saluūq seruarent· ⁊ eēt cui pientia paterna affectus ignoscēt· Quid aūt restitit· nisi pdeum flere· ⁊ sui regni pace acq̄sita suam mestitiā consolari· Sic ergo catholica mater ecclesia· si aliquor pditionē tām multos cernit colligit· dolorem materni cordis lenit· ⁊ sanat cunctor liberatione populor· Ubi est aūe qđ isti clamare cōsueuerē libet ē credere vt nō credē cui vi xps iculit quā coegit· ecce hūc aptm Paulum agnoscant in eo prius cogentem xpm· ⁊ postea docentem· prius ferientem· ⁊ postea cōsolantem Dirum autem ē quo ille qui pena corporis ad euāgeliū coactus intrauit plus illis omnib qui solo verbo vocati sunt in euāgelio laborauit cur ergo non cogeret ecclesia perditos filios vt redirēt· si pcia filij coegerūt alios filios perirent ut seqr̄ē? Et i tpe messis dicā messoribus colligite primū zizania· ⁊ alligate ea i fasciculos ⁊ comburēdū ¶ Item· Messis autem appellat tempꝰ metendi· Per messem vero designat dies iudicij· in quo separandi sunt boni a malis· ¶ Ons· sed pter quid dicit colligite primū zizania· vt non timeāt bōi quasi simul cum zizanijs tollatur frumētum· ¶ Hieronymꝰ· Quod autem dicit zizanior fasciculos igni tradi ⁊ tritacum congregari in horrea· manifestum est hereticos quosq ⁊ ꝫ poenas gehenne ignibo cōcremandos· Sanctos vero qui appellant tritacū horreis id est celestibus māsionibo recipi ¶ Aug· de qs. euā· Quem autem pē nō· cur vnū fascem aut vnū aceruū zizanior fieri dixerit· nisi forte pē uarietatē hēticor nonsolū a tritico· secretā a scripturis· discrepātium ipsa vnuscuiusq hereseos· i quibus signillatī sua cōmunione disiunctī sunt· noīe fasciculorum designauit vt etiam tunc maneant alligati ad comburēdum cum a catholica cōmunione segregati suas proprias quasi ecclesias habere ceperint· vt combustio earum sit in fine seculi non alligato fasciculorum· sꝫ si ita esset· non eam multe resipiscendo ⁊ i catholicā remeando ab errore discederent Quapropter ⁊ alligatio fasciculorum in fine pro futura est· vt non cōfuse· sed p modo pūitatis suę· vnuscuiusq erroris pinacia punīat· ¶ Rabanus· Et notandum q vbi dicit· Seminauit bonum semen· notat bonam voluntatem que in electis ē Ubi vero dicit· venit inimicꝰ cautelā hūdā vt hūanā inuare voluit qñ aē crescentibus zizanijs quasi pacēter ferēs ait Inimicus Ds hoc fecit· patientiam nobis cōmendauit· vbi vero ait Ne forte colligentes zizania· donauit nobis discretionis exēplū Qñ autem subiungit· simitr de vtraq crescere vsq ad messem cōmēdauit longanimitatē ad vltimā ultionē cū dicit Alligate ea in fasciculos &c·

¶ Consequitur Quia dominus dixerat q de semine tres pres pcūt ⁊ saluāt vna ⁊ in ipa rursus que saluatur· multiplicatur effectus iactura pter zizania que inter semīatur· ne dicerēt· qui ergo erūt ⁊ quāti fideles? consequenē hūc timorem auferr p parabolam sinapis· Et ideo dicitur Aliam parabolā proposuit eis

Aliam parabolam posuit eis dicens. Simile est regnum celorum grano synapis quod accipiens homo seminauit in agro suo q minimum quidem ē omnibus seminibus· Cū aūt creuerit maior est omnibus oleribus

et fit arbor ita vt vo-
lucres celi veniant et
habitēt in ramis eius

dicēs simile ē regnum
celoꝝ grano sinapis.
¶ Iero. Regnū cel-
oꝝ ꝓdicatio euāgelij
ē. & notida scripturaꝝ q̄
ducit ad vitā. de q̄ dr ad iudeos. Auferet a nob regnū
dei. huiusmōi ergo rēgnū celoꝝ ē sike grano sinapis
¶ Aug. de q. euā. Granū nāq; sinapis ad feruorē
fidei ptinet. vel eo q̄ dicat venena expellē seq̄ē. Qđ
accipiēs hō seminauit i agro suo. ¶ Iero. Hō qui seiat
in agro sno a plenisq; Saluatore intelligitē. q̄ m aīs cre
dentiū seiat. ab aliis ipe hō seians in agro suo id est
i corde suo q̄a aūt ē iste qui seminat. nisi sensus noster
& aī? q̄ suscipiēs granū predicatiōis & foues semē
eum hūore fidei facit in agro sui pectoris pullulare
seq̄ē. Qđ minimū q̄dem ē oīb seīb. Predicatio euā
gelij minima ē oīb discipls ad primū quidē doctrinaz
fidem nō hz vitatis hoiez deū. deū mortuū & scādalū
crucis ꝓicīs. Confer huiusmōi doctrinā dogmatibz
pbozꝝ. & libris eozꝝ & splēdori eloquētie. & positiōi q̄
sermonū. & vbis quāto mino? sit ceteris hoīb semē
euāgelij. ¶ Cris. vt minimū ē semē euāgelij. q̄a discipli
minimis erāt ibealliores. Sed tñ quia magna erat
virtus i eis. expansa ē eoꝝ ꝓdicatio vbiq; terraꝝ. Et
iō seq̄ē. Cū aūt creuerit. maio? ē oīb olerib. i. dogma
tib. ¶ Aug. de q. euā. Dogmata aūt sūt plancta secta
rum. vt placuit sectis. ¶ Iero. Pbozꝝ. n. dogmata
cū creuerīt nihil mordax nihil vitale ōmōstrāt totū
flaccidū marcidūq; ebulit i olera & in herbas q̄ dem
arescūt & corruūt. Predicatio aūt euāgelica q̄ pua
videbaē i pncipio. cū vel i aīam credētem. vel i totū
mūdū sancta fuerit. nō erurgit in olera. sz crescit in ar
borem. ita vt volucres celi q̄s vel aīas credentiū vt
fortitudines dei seruitio mancipata sentire debemus
veniāt & habitēt i ramis. vñ sequit. Et fit arbor ita
vt volucres celi veniāt & habitent in ramis. Aug?
Non puto euāgeli
ce arboris. q̄ de grano sinapis creuerit. dogmatū eē
diuisitates. In q̄b supdictaꝝ volucrū vnaquaq; re
quiescit. Tumā? & nos pēnas colūbe vt ad alnora
volitantes possim? habitare i ramis b? arboris. &
hidos nobis facere doctrinaꝝ. earumq; fugientes. ad
celestia festinare. ¶ Dixit. Vel grano sinapis seipsum
dns equauit acri semi & olim seminū mino cui? virtus
presumis attēdit. ¶ Greg. xix. moral. Ne quidem
ē granū sinapis q̄ morti sepultura plātat? arbor ma
gna surrexit. Granū nāq; fuit cū morieē. arbor cū
resurgeret. Granū p humilitatem carnis. arbor p po
tentiā maiestatis. ¶ Dixit. Granū igit̄ hoc postq̄ in
agro seminatū fuit. id ē vbi a populo cōprhensus &
traditus mortī tamq̄ in agro fuit. satiui quādā cor
pora sepultus vltra mensurā olim olea excrescit
& vmbrosam ꝑhetaꝝ gram excedit. Olens enim vice
tamq̄ egroto israel data ē predicatio ꝑhetaꝝ. sed
tā i ramis arboris celi volucres habitāt. apostolos
sz ex xpi virtute pensos & mundū iumbrantes i ra
mis intelligim?. m q̄s gētes i spē future advolabunt. &
aurarū turbine id ē diaboli spūs flatuq; vexare tāq;
i ramis arboris requiescēt. ¶ Greg. xix. moral. In
istis etiam ramis volucres requiescunt. q̄a sancte
aie que quibusdā virtutū pēnis a terrena cogitatiōe
se subleuāt in eoꝝ dictis atq; consolatiōib ab huius

modi fatigatione vite respirant.

Aliam parabolam
locutus est eis. Simi
le est regnum celoꝝ
fermento quod accep
tum mulier abscondit
in farine satis tribus
donec fermentatum est
totum

¶ Cris. ab isto signo
dum dns a pōit pbo-
lam de fermento. Dr
dr. Aliā pabolā locut?
ē eis. Sike ē regnū ce-
loꝝ fermento. q̄. si
sicut fermentū mulier
farinam transmutat i
suā virtutē ita vos in
tm mundū transmuta
bimus. Et vide xpi prudentiā. Ea em que sunt nature
ducit demōstrās qm̄ sicut illa possibile ē hoc fieri.
hec ita. Nō aūt dixit q̄ posuit simpliciē. sz abscōdit. q̄
si diceret. ita & vos eū subiecti fuerimus ipugnantib
vīs. tunc eos supabitis. Et sic fermētū suffocat
quidē. nō aūt destruit. sz paulatim ad suū habitudi
nē transmutat sic & i ꝓdicatiōe vīa contingit. nō tm
q̄a mileas dixi supuenīas vob vexatiōes ymmo
ita em fulgebitis & oēs supabitis. Una aūt farina
mixtus posuit. hūc em numeꝝ decimatum p multos
dime modēnmata accepit. ¶ Iero. Hanc ac ignoran
mensuē mixta more ꝓuincie Palestine vñ & dim
diū modum accipiēs. ¶ Aug. de q. euā. Del fermēti
dicit dilectionē eo q̄ feruescē facit & excitat ntros
sapiam dicē. i farine aūt satis tribo intelligunt rdem
illa in hoīe. ex tribo corde ex ō aīa. & ex tota ne
ea illa fructifera. Ceteri? sexag. & centi? ut ea ligna
hoīnoe. damel. & iob. ¶ Raba. dicē aūt donec fermen
totū. q̄a cantas in nra mente recōdita tm q̄ exci
dr dom? totā mentē m fuit ꝓfectōm ymuit. qđ bn
dem mchoaē. m fuco vo phaē. ¶ Iero. Vt aūt mulier
ista que fermentū accipit. & abscondit. ꝓdicat? mlr
videē aplica vel ecclia de diuīs gentib congregan
hec tollit fermentum. intelligentiā. i. scripturaꝝ. & ab
scōdit illud m farine satis tribo ve spūs aīa & corp
in vnum redacta ñ discrepēt me se. vt alt legam? n
platiōe tria eē m anima. rōnale irascibile & cupi
scibile. & non g? si accepim? fermētū euāgelicū q̄s
scripturaꝝ m ratōe possidā? prudentiā in tribulatiō
vicia. In desidie cupiditatē virtutū. & b? actiōis
euāgelicā doctrinā quā nob mr ecclia ꝓfitet beata
q̄ndā medietatē. mulierē istā & ipi ecclam intelli
amē q̄ fidē bois farine satis ebo genitricē. i. credibi
tatis pris & filij & spūs. i. cuncta in vnū fuent fidei
ta. ñ nos ad triplicē deū. sz ad vnū? dimensa ꝓpter
notatā. Dr? q̄dem sensus. sz nūq̄ pabole & tabu
gmatū intelligenda pōt ad auctoritatē dogmatū. ¶
Dixit. vt alr. Fermēto se dns equauit fermēti
de farina ē qđ virtutē acceptam a ceruo sui gene
reddit. b aūt fermētū accepti mulier synagogā sig
nificat. Mortua abscondit b aut m farine mēsuris tri
bus id est legis ꝓbiaz euangelioꝝ eā ecclam coope
omnia vnum fecit ut cū lex ꝓficiat ꝓbe nunciatis
idipm euāgelioꝝ ꝓfectibz expleat quāq; ad mi
cū vocatiōē ex Sem Cham & Japhet erem
ras farine cē referendas sensisse nullos memini. n
nescio an hoc ita opinari ratio permittat. cum ei
omnium gētium vocatio sit. m hys tamen xpūs re
absconsus sit. sz ostensus & in tanta infidelium mul
titudine ñ fermentatum est totum.

Mane o. nia locu
ibesq; in pabolis
bas & sine pabol
loꝝbatur eis vt im
reē quod dictū ē
pbetā dicētem ap
in parabolis os m
eructuabo absco
a constitutiōe mu

Unde nō mireris si
mens mentis. hōibus
abus ab hys mouea
hanc dicē similitud
Ostendit quippe m
tas verborum & ym
autem discipulis sed
hodie turbe in pabol
pabolis non loquebat
sine pabole dns dixe
¶ Aug. de que. euā.
pne locutus est. sed
cauē. vbi non per pa
meo aliqua & ꝓpte
tocus ferme a? pabo
dictus nullus inueni
dico quāto ex aliqua
quousq; terminet qu
sear ad aliud. Nōnu
qđ alius diuersus sen
omni modo secundū
sue quisq; recordatio
excelsus est. ordinatu
retur manifestat euā
retur qđ dictum ē p
pabolis os meum. er
bone mūdi. ¶ Iero.
sumptum ē. Legi m
nos possimus & vul
retur qđ dictum ē p
est p Esaiam ꝓphām
phetus obiecit fidei
pienter fuit. vt qđ re
ne Esaie. ¶ Iero.
esaia arbitror poste
tum. Sed mihi vide
scripcum ē p Asaph
simus em̄ sepamus
testimoniū Asaph p
rem. non meliorem
cum atq; emendat
manifestus erat.
secretam cecini quo
dei ꝑscripta se noia
& dichū & emā e
memorat. Quocirca
librabo os meum.

Hec omnia locutꝰ ē ihesꝰ in pabolis ad ē bas ⁊ sine pabolis nō lo ꝑbatur eis vt imple rē quod dictū ē ꝑ ꝓ phetā dicētem aperiā in parabolis os meuz eructuabo abscondita a constitucioē mundi.

¶ Cnf. Post premis sas parabolas ne aliꝫ opinaretur ꝙ xp̄s no ua inducret iduxit suā gelista ꝓlixtam etam hūc predicentē doctrie modum · Et ideo dicit ¶Hec omnia locutus ē ihs in pabolis ad tur bas ¶Marcus aūt ait · quoniam sicut poterāt audire · loquebatur eis sermonem in pabolis ·

Vnde nō mireris si de regno disputans gram ⁊ fer menta memīt · hōibus em̄ loquebaē idiotis ⁊ indigen tibus ab hꝭ motu ¶Remigius · Parabola grece latine dicē similitudo · ꝙ quā veritas demonstratur Ostendit qui ꝑ m ipsā similitudine quasdam figu ras verborum ⁊ ymagines veritatis · ¶Iero · Hō autem discipulis sed turbis pabolas loq̄baē · ⁊ vsq; hodie turbe m pabolis audiunt · ⁊ ideo dicit Et sine pabolis non loquebaē eis ¶Cnf · Quāuis em̄ mlta sine pabol ēbis diceret si tā tūc mbil ꝑ ꝓ locut⁹ est ¶Aug · de que · euā · Vel hoc dicit · non quia mbil ꝑ ꝓ rie locutus est · sed quia nullum fere sermonē expli cuit · vbi non per pabolā aliquid significaūit · q̄uis m eo aliqua ⁊ ꝑ ꝓ rie dixerit · ita vt sepe mutematur totus sermo ei⁹ pabolis explicatus · Totus aē ꝑ ꝓ rie dictus nullus inuenit Explicatos autem sermones dico quādo ex aliqua occasione rerum inꝺpit loqui quousq; termmet quicqd ad ipam rem ptinet · ⁊ trā seat ad aliud · Nōnūq; sane ali⁹ euāgelista contexit qđ alius diuersis tempib⁹ dictum indicat · Non em̄ omni modo secundū rer gestaꝝ ordinem sꝫ secundū siue quisq; recordationis faculatem narationē quā exorsus est · ordinatur · Quare aūt in pabolis loque retur mānifestat euāgelista cum subdit Vt adimple retur qđ dictum ē ꝑ ꝓ phetam dicentem Aperiam in pabolis os meum · eructuabo abscondita a constitu cione mūdi ¶Iero · Hoc testimoniū de · lxxvij · psal · sumptum ē · Legi m nonullis codicibus eo loco vbi nos posuimus ⁊ vulgata editio habet · vt adimple retur qđ dictum ē ꝑ ꝓ phetam dicentem · ibi scriptū est ꝙ Esaiam ꝓphā dicentem ¶Remig · Vnđ po phirius obiecit fidelibus euāgelista vester tamen ish pienter fuit · vt qđ reperit in psalmis · ipe deputaue rit Esaie ¶Iero · Quia ergo mime inuenebatur in esaia arbitror postea a prudentibus viris esse subla tum · Sed mihi videē in principio ita editum · quod scriptum ē ꝙ Asaph ꝓphetam dicentem Septuage simus em̄ septimus psalmus de quo sumptum ē hoc testimoniū Asaph ꝓphete inscribit · ⁊ primū scripto rem · non mirum esse Asaph · ⁊ putasse scriptoris vi cium atq; emendasse nomē esaie · cuius vocabulum manifestus erat · Sciendū ē itaq; ꝙ nō solū David sed etiam ceteri quoq; in psalmis ⁊ hymnis ⁊ cānticis dei p̄scripta sē nōia ꝓphetē appellādi Asaph videlicz ⁊ Idithū ⁊ emā et fratres ⁊ reliq; quos scripta cō memorat Quodq; ex ꝑsona domī dicit Aperiā ī pa rabolis os meum · Considerandum attentius ⁊ mue

mendum descrībi egressum ſIsraelis ex egipto · ⁊ omnia signa nazarei que ibi in Exodi penent hystoria · Ex quo intelligimus vniuersa illa que scripta sunt · pabolice sentenda ⁊ manifestiare abscōdita sacramēta · ¶Hoc em̄ saluator edidux se esse promittit dicens · Aperiam in pabolis os meū ¶Cyp · Quasi diceret Qui prius locutus sum per ꝓphas · modo in ꝑ ꝓna ꝑsona aperiam os meū in parabolis · ⁊ eructuabo de thesauro mā secreti emētā misteria que ab scondita erāt a constitutione mundi ·

¶Tunc dimissis ēbis veit in domū · et accesserunt ad eū discipuli eius dicētes · Edissere nobis pabolam zizaniorum agri · qui respondens ait qui semīat bonum semē est filius hominis · ager est mūdꝰ bonū uero semē hꝭ sūt filꝫ regni · zizania aūt silꝫ sūt nequā · inimicus autē qui seminauit ea ē dyabolus · messis vo consūmacio seculi est · Messores autē angeli sūt · Sic ergo zizania colliguntur ⁊ igni cōburuntur · Sic erit in consummatione seculi Mittet filius hominis angelos suos ⁊ colligent de regno eius omnia scandala ⁊ eos qui faciunt iniquitatē ⁊ mittent eos in caminuz ignis · Ibi erit fletus ⁊ stridor dencium Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorꝫ · Qui habet aures audiēdi audiat

¶Cnf · Locutus fuerat dominꝰ turbis ī parabolis vt eos ad interrogandum induceret · ⁊ quāuis multa in parabolis dixisset · nullꝰ tamen eum interroga uit · ⁊ ideo eos dimisit Vnde sequē Tunc dimissis turbis venit m domū · ¶Nullus autem eum scribarum sequē Vnde manifestum ē ꝙ ꝓpter mbil aliud prius sequebamē · q̄ vt eum capere in sermone ·

¶Iero · Dimittit aē ēbas ⁊ ibi domū reū tatur · vt accendant ad eum discipli · ⁊ secreto interrogent · que populus nec merebatur audire · nec poterat ·

¶Rabanus Qđ stice autem dimissa turba tumultuātium iudeoꝝ ingredit m ecclesiā gē aū ⁊ ibi fidelibus expone mie sacramenta celestia vnđ sequitur · Et accesserūt ad eum discipli eius dicentes Edissē nobis pabolam zizaniorum agri · ¶Cnf · Cū aliquādo volēs discē formidauerint interrogare nunc libere interrogant ⁊ ꝓfessi sunt quoniam audierāt · vobis datum ē nosse mi

uraꝝ ve hereūd negaꝛēt eū ēe bouem ēe. siue ve
p hūanitatis ſixem possim⁹ conscendē ad diuinitatis
cognitionē ☩ Sequē agēr aē ē mundo. ¶ Colo. Cū
aē ipe sit q̄ sciat aggꝛ suū. māifestum ē q̄ pās mūd⁹
ē a⁹ ☩ Seqē bonum vo semē bꝫ fuīt filꝫ regni ¶ Re-
ro ē sancti ꝛ electi uini q̄ mē filios regni ꝓputamē.
¶ Aug. ō fau. zizania aē expoit dns nō aliqua falsa
uera scripīs imissa. sic manichē⁹ mēpeaē. ſ; boies
filios maligni. inimicatores diabolice falsitatis vñ seq̄
eur. zizania aē sunt filꝫ negꝫ p q̄s oēs ipios ꝛ malig
nos vult intelligi ¶ Aug. de q. euā. Oīs aē immundicia
in segete zizania dicunē. Seqē Inimicus aē qui seia
uit ea ē diabolus ¶ Cri. Eorū hoc diabolice ē ma-
chinationis vitam semp inserere errori ☩ Seqē. messis
vo ꝓsūmatio seculi ē Lio aē loco aut de samaritanis
loquēs Leuate oculos vros ꝛ ꝓsiderate regiones
q̄m iam albe sūt ad messem. ꝛ rursus Messis quidē
multa. operꝫ aūt pauci In q̄o vobis messem dicit
iam adesse Qualē ergo hic eam dicit esse futuram
Sed sciēdū q̄ m alia significatiōe messem dicit Dñs
ꝛ ibi dicit. q̄ alius est qui seminat ꝛ alius est qui me
tit. hic aūt eundē dicit esse qui seminat. ꝛ qui metit
q̄m ibi non ad sui differētiam. sed apostoloꝝ ꝑfe-
ctas mduxit Veni ipe xp̄s p ꝓphetas seiauit m uiris
ꝛ samaritanis Idē g⁹ noiat semē ꝛ messē sm aliud
ꝛ aliud Cū em de obedientia loq̄t ꝛ psuasione ad fi-
dem hoc vocat messem. sic in q̄ tritū phet Sed cū m
ārit de fructu additōis verbi dei tūc ꝓsūmationem
dicit messem sicut hic ¶ Remi. Per messē em designat
dies iudicij i q̄ ſeq̄ modi fuīt boni a malis q̄ fiet
misterio angeloꝝ Dñs mfro dicit q̄ veniet filius hōis
cum angelis suis iudicare Propter q̄ sequit messo
res aūt angeli sūt Seqē Sicut ergo zizania colligunt
ꝛ igni cōburunt. sic erit in cōsūmatōe seculi. mittet
filius hois angelos suos ꝛ colligēt de regno ei⁹ oia
scandala ꝛ eos qui faciūt iniquitatem ¶ Aug⁹. xx.
de ciu. dei. Iuxta de regno illo ubi fuīt nulla scanda
la. de regno ergo isto eius q̄d ē hic. ſ. ecclia colligē
tur. ¶ Aug⁹. de q. euā. Nō aūt ꝑmo sepant zizania
hoc ē q̄a tribulatione ꝓcedente sepabunt impi a ꝓis
q̄ ꝑ bonos angelos intelligit hem. q̄a officia vidēte
pōt implere boni bono aīo. quō lex. quō iudex. officia
vo misericordie. mali iplere nō pōt. ¶ Cri. Vel pōt
intelligi de regno celestis ecclesie. ꝛ tunc ostēdit hic
duplex pena. videlicet q̄ eradūt a gr̄a in hoc q̄ dici
cit Et colligent de regno eius oia scandala. ſ. ne scā
dala in regnū eius intrent. Et hoc q̄ cōburunt in ig
nē q̄d subdit. Et mittent eos in caminum ignis ¶ Hiero.
Oia aūt scandala referunt ad zizania. hoc aūt q̄d dicit
Et colligent de regno eius oia scandala. ꝛ eos qui
faciunt iniquitatem Inter hereticos ꝛ scismaticos
volunt distinguere vt per eos qui faciunt scandala
intelligant hereticī. Per eos vero qui faciunt
iniquitatem. intelligunt scismatici ¶ Glo. Vel aliter q̄
scandala ꝓprie intelligi illi q̄ ꝓbent proximo occasiōem
offensiōis aut ruine p facientes iniquitatē. quecūq̄
peccantes ¶ Raba. Obserua q̄ dicit Et eos qui fa
ciunt iniquitatem. nō qui fecerūt q̄a non conuersi sunt
ad pnitentiā. ſ; solum qui ꝑmanent in peccatis eter
nis cruciatibus mancipādi sūt ¶ Cri. Vide adhuc
ineffabilem dei amorem ad homines Est enim ad benefa
ciendum prompt⁹ ꝛ ad penam tardus Cum enim semetip
sum seminat Cū autem puniet per angelos suos
hic enim ad hoc angelos suos Sequit Ibi erit fle-
tus ꝛ stridor dentium ¶ Remig⁹. Hic ea verbis demon
stratur vera corporum reſurrectio. nihilominus ibi
dicit per hoc duplex pena infernī scilicet omnium
locis ꝛ nimij frigoris. sicut aūt scandala referuntur
ad zizania. ita iusti reputantur in filios regni. de quo
sequitur Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno pa-
tris eorū. In presenti em seculo fulget lux sanctis
coram hominibus. post cōsūmationem autem mundi
ipsi iusti fulgebunt. sicut sol in regno patris sui.
¶ Cri. Non q̄a ita solum sicut sol. ſ; q̄a hoc fore
aliud magis luculentum nō nouimus cognitionis
uatur exemplis ¶ Remig. Nō autem dicit Tunc
fulgebunt. intelligendum est quia ꝛ nunc fulgent
exemplum aliorum sed tunc fulgebunt sicut sol ad
laudandum deum Sequitur Qui habet aures audi-
endi audiat ¶ Raba. Ille est qui habet intellectum ad
intelligat quia mistice hec oia intelligenda sunt.

Simile est regnum celorum thesauro abscōdito in agro. quē q̄ in
uenit homo abscondit ꝛ ꝓ gaudio illius vadit ꝛ vendit vniuersa q̄
habet. ꝛ emit agrum illum

¶ Cri. ꝓbolo quo
supradicta ꝓpositum
fermonem ꝛ simul in
virtutem euangelice ꝑ
dicationis roborare
q̄n supabundanter
rat. Iuxta ait ve pro
positam ꝛ magnifi
cā eiusdem efficaciā
proponit publicanū
de thesauro ꝛ margarita dicens. Simile ē regni
celorum thesauro abscondito in agro. Predicatio
gelij occultata ē i mundo. ꝛ si nō venditis omni
ēmeris eā ꝛ cū gaudio hoc opponere facere. nihil
Quē qui inuenit homo. abscōdit ¶ Salomon de
quidem thesaurus gratis inuenitur Euangelium
enim predicatio i abscōdito ē. sed vera ꝛ pfecta
huiusmodi thesauri cum agro possitas nō pōt
sine precio. qua celestis diuitie nō sine damno fidei
possidentur ¶ Hiero. Quod aūt abscondit. nō dis
dia facit. ſ; more seruātis ꝛ nolentis pdere. abscon
dit corde quē pristinis ꝓfuit facultatibus Lucas
i omel. vt aliter thesaurus in agro abscondat.
celeste desiderium. Ager vero in quo thesaurus
abscōdit ē disciplina studij celestis quem si thesau
rum cum inuenit homo abscōdit. ſ. vt seruet in fi
dium celestis desiderij a malignis spiritibus auferen
non sufficit ei qui hoc ab humanis laudibus absol
scondit In p̄senti em vita quasi in via humus qua
ad patriam pergimus. Caligat aūt ꝓpter ne vi
quasi quidā latrunculi obsideat Despicam ergo hoc
rant qui thesaurū publice portant in via Hoc aut
dico nō vt proximi nri opa nra non videant. ꝛ
ꝑ hoc q̄d agimus. laudes externas nō quaramus
solum aūt regnū ideirco exterioribus rebus similat
vt ex bonis q̄ aī⁹ nouit surgat ad incognita. ꝛ inuisa
vt ꝑ hoc q̄ scit notū diligere discat ignota amare

Secuitur. Ex pre
mittit q̄ habet. ꝛ e
vendas omnibus
renūcies cūcta sua
celestis cultorē cole
ille m quo sunt om
absconditus
videatur absconditus
respicis est nouus sal
Nunc autem ecclesia
sancte duo testamen
parte meliorē acq
vadit ꝛ vendit om
empto de naporalium
nes cognitione dei.

Iterum simile
regnum celorum
mini negociatori q
renti bonas mag
tas. Inuēta aūt
preciosa marga
abijt ꝛ vendidit
nia que habuit ꝛ e
eam.
ab⁹ vite negocijs
negotiatio designat.
ꝛ ꝓpter hoc vna mar
qui margaritam habe
et. alijs vero non est
dominēs ꝓpter eius pr
euangelij. qui em eam
Infideles autem hunc
nostras ignorantie. ¶
ganice possint. intelligi
ꝓ ꝛ mali. hic ꝓ bonis
Vna ergo ꝓciosissima
ris ꝛ sacramentum p
Quod cum inuenerit
apostoli omnia legis
tiones ꝑfectas in qui
ga nenia premittit ve
to bone margarite cō
rum sed quo ꝓfectione
Gregorius. Vel p
celestis vite dulcedo
qua qui celestis vite
admittit ꝑfecte cognou
libenter cuncta derelin
de terrene rei placeba
nie claritas fulget in
Vel homo cum quer
vnam preciosam. qua
quibus valuit vnitate
xp̄m aut precepta qu
bus recte conuersetur
In quo vno dicit apo
nas intellectus quere

Secuitur. Et pre gaudio illius vadit & vendit vniuersa que habet. & emit agrum illum. Agrum profecto vendit omnibus carnis voluptatibus carnis renūcians cūcta sua terrena desideria per discipline celestis custodiā calcat. ¶ Jeronimus. vel thesaurus iste in quo sunt omnes thesauri sapientie & scientie absconditi est deus verbum est qui in carne christi videtur absconditus aut sancte scripture in quibus reposita est nouella saluatoris. ¶ Aug. de quo etiam

Hunc autem thesaurum dixit in agro absconditū scilicet duo testamenta in ecclesia que cum quis ex parte mollescit ad actus gentis sentit illic magna latere & vadit & vendit omnia sua & emit illum id est contemptu temporalium comparat sibi otium vt sit diuinis cognitione dei.

¶ Iterum simile est regnum celorum homini negociatori querenti bonas margaritas. Inuēta aūt una preciosa margarita abyt & vendidit omnia que habuit & emit eam.

¶ Crisostomus. Euangelica predicatio non solum lucrum multiplex prebet sed & pulchra est vt margarita. Unde post parabolam de thesauro ponit parabolam de margarita dicens. Iterum simile est regnum celorum homini negotiatori. In predicatione enim duo oportet adesse scz ab hac vite negocijs separari. & vigilantem esse. quod negociator designat. vna autē est ventas & nō pluralitas propter hoc una margarita dicit inuenta. Et sicut qui margaritam habet. ipse quidem nouit quod diues est. alijs vero non est cognitus nisi ex manifestis operibus propter eius prauitatem. ita est in predicatore euangelij. qui enim eam desiderant. sciunt se diuites esse. Infideles autem hunc thesaurum nescientes diuitias nostras ignorant. ¶ Jeronimus. Bone autem margarite possunt intelligi lex & prophete. Audi ego margaritas & mandate quod bone margarite sunt lex & prophete. Una ergo pulchra margarita est scientia saluatoris & sacramentum passionis & resurrectionis illius. Quod cum inuenerit homo negotiator similis paulo apostolo omnia legis. philosophie & mistena & obseruationes ritus in quibus inculpate vixerat quasi purgamenta despicit vt xpm lucrifaceret. nō quo inutiles bone margarite cōdemnatio sit veteres margaritarum sed quo oppatione eius cetera gēma sit vilior. ¶ Gregorius. Vel per margaritā pulchram intelligit celestis vite dulcedo. quam inuentam cuncta videns emit quia qui celestis vite dulcedinē mentis possibilitas admittit pulchre cognouerit ea que in terris amabat libenter cuncta derelinquit. deforme spiritui quicquid de terrene rei placebat specie. quia sola pulchre margarite claritas fulget in mente. ¶ Aug. de quest. euā. Vel homo cum querat bonas margaritas. inuenit vnam preciosam. qua querens homines bonos cum quibus viliter vixit. inuenit vnū sine peccato ihm xpm aut precepta querens. quibus seruatis cū hoīb⁹ recte conuersetur. Inuenit dilectionem proximi. In quo vno dicit apostolus omnia continere. aut bonos intellectus querens inuenit illum vnū quo cūcta

continentur. In principio verbum quod est laudum candore veritatis. & solidum firmitate eternitatis & undique sibi simile pulchritudine veritatis. qui deprehenditur intelligendus est. Quodlibet horum illorum enim sit. vel si aliud occurrere potuerit quod margarite vim preciose nōie significet. pretium nostrum est nos ipsi qui ad eam possidendā non sumus liberi nisi omnibus pro nostra liberatione conceptis. que ēe poterimus possidere. Dēdimus enim rebus nostris. nullū aliud pretium manus accipimus quia nos ipsos qua talibus implicati nostri non eramus. vt rursus nos pro illa margarita demus. nō quia tm valet. sed quia pro dare non possumus.

¶ Iterum simile est regnum celorum sagene misse in mare. & ex omni genere piscium congreganti. Quam cum impleta. esset educentes & secus litus sedentes elegerunt bonos in vasa sua malos autem foras miserūt Sic erit in consumacōne seculi. Exibunt angeli & separabunt malos de medio iustorum. & mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium.

¶ Crisostomus. Postquam per predictas parabolas cuangelicam predicationē commendauerat. vt non cōtemnamus in predicatore solum. neque fidem nostram estimemus sufficere ad salutem. aliam parabolam terribilem subdit dicens. Iterum simile est regnum celorum sagene misse in mare. ¶ Hieronimus. Impleto ei Jeremie vaticinio dicēte. ecce ego mittam ad vos piscatores multos postea audierunt Petrus & Andreas Jacobus & Johannes. Sequimini me faciam vos piscatores hominum. contexuerunt sibi ex veteri & nouo testamento sagenam euangelicorum dogmatum & miserunt eam in mare huius seculi. que usque hodie in medijs fluctibus tendit capiens de salsis & amarulentis gurgitibus quicquid mandit id est bonos homines & malos. Et hoc est quod subdit. Et ex omni genere piscium congregato. ¶ Crisostomus. Vel aliter Sancta ecclesia sagene compari. qua & piscatorijs est commissa. & per eam quisque ad eternum regnum a primis seculi fluctibus erabitur. ne eterne mortis profundo mergatur. que ex omni genere piscium congregat. quia ad peccatorum veniam sapientes & stultos. liberos & seruos. diuites & pauperes fortes & infirmos vocat. Que sagena. s. tunc primum saltem complet cum in fine suo humani generis summa concludit. Unde sequitur Quam cum impleta esset educentes & secus litus sedentes. elegerunt bonos in vasa sua. malos autem foras miserūt. sicut enim mare seculum. ita seculi finem significat litus. Unde

In quo scz fine boni pisces in vasis eligunt mali proiciuntur foras. quia electus quisque in tabernacula eterna recipitur. & interim regni luce potitus ad exteriores tenebras reprobi perabunt. ¶ Hic enim malos bonosque primum quasi per mixtos pisces fidei sagena trahit. sed litus indicat sagena ecclesie quod erat habebat. ¶ Hiero. Dum enim sagena extrahitur ad litus tunc demum discernendo

piscium iudiciū demōstrabiē ¶ Chr. Quid aūt distat hec pabola a pabola zizamioꝝ Terni illic bi ꝺdem saluāē ¶ Di aūt peune. sicut ⁊ hic Sed illic ꝺdē ꝓpē prauoꝝ dogmatum heresin in anteriori pabola de semine. q̄a nō attendebant. q̄ dicebāē ¶ Dic aūt ꝓpē vite neq̄ā ꝓpē quā q̄jus ⁊ piscacōe capti id est cognitione dei fruētes non possūt saluari. ne aūt audiēs q̄m malos foras miserē estimes hāc penam non esse pickosam. ꝑ exposicionē aº grauitatē oīdit dicens Sic erit in cōsumacione seculi Exibūt angeli. q̄jus alibi dicat. q̄ ipē segregabit eos. sicut segrat pastor oues hic angelos h̄ facere dicat. hē in pabola zizamorum ¶ Grego. in ome. Cimēdū est aūt h̄ poº q̄j exponēdu Aperta eni voce tormēta peccantiū dicta sūt. ne q̄s ad ignorātiae sue excusationē ꝛcurreret. si quid de eēno supplicio obscure dicēē ¶ Rabāº. Cū eni versent fines mūdi. tūc vez secernēdoꝝ piscium iudicium demōstrabiē. ⁊ q̄si in q̄dam q̄etissimo pozcu boni mittunē in vasa celestiū māsionū. malos aūē torrendos ⁊ exiccandos. gehenne flamma suscipiet

Intellexistis hec omnia. dicūt ei Etiā Ait illis Ideo omnis scriba doctꝰ in regno celoꝝ similis est homini pīfamilias qui ꝓfert de thesauro suo noua ⁊ vetera

¶ Chr. Recedentibꝫ turbis dñs discipulis in pabolis loquē. ex q̄bꝰ sapiētiores sūt facti ita q̄ intelligē q̄ dicunē Quocirca dicit eis Intellexistis hec omnia dicūt a Etā ¶ Hiero. Ad apostolos eni ꝓpe sermo est. q̄s non vult audire tantū vt populū. sed etiā intelligere vt magistros facēos ¶ Chr. Deinde quia intellexerūt rursus eos laudat Vnd sequē Ait illis. Ideo oīs scriba doctus i regno celoꝝ. simil ē homini pīfamilias. q̄ profert de thesauro suo noua ⁊ vetera ¶ Aug. xx de ciu. dei. nō dixit vetera ⁊ noua. qđ vtiq̄ dixisset. misi maluisset meritoꝝ ordinē seruare q̄ temporū. Q̄nichei etiā dum sola dei ꝓmissa noua tenere se arbitrāē. remanēt i vetustate carnis ⁊ nouitatē inducūt erroris ¶ Aug. de q. euā. Rex autem ista conclusione exponē voluit. quē dixerit thesaurū i agro absconditum. q̄m sancte scripte intelligunē que nōie duoꝝ testamēcoꝝ noui ⁊ veteris concludunē. an oīdere voluit eū doctū hīdū ee i ecclia q̄ etiā scripturas veteres pabole explicatas intellexerit. ab istis nouis acipiēs regulas. quia ⁊ ista dñs ꝑ pabolas enūciauit. vt si ipe i quo illa complenē ⁊ manifestāē per pabolas adhuc loquē. donec passio eius velut discindat vt nihil sit occultū qđ nō reueleē mīcomagis illa que tam longe de illo scripta sunt parabolis opta esse nouerimus. que cū iudei ad ītam acipiāt noluerūt esse docti in regno celoꝝ. ¶ Grego. Sed si ꝑ nouū ⁊ vetus qđ dr. verūq̄ testamentū acipimus Abraham doctū fuisse denegamus. qui nouū ⁊ veteris testamenti ⁊ si facta nouit minime verba nūciauit Ioseph q̄ docto pfamilias compare ñ possimus quia ⁊ si testamentū edocuit vetus. nouū tamē dicta nō protulit. Sed i eo qđ hic dr. intelligi valet quia nō de hīs qui fuerāt. sed ō hīs qui esse i ecclia poterāt. loquebaē. qui tūc noua ⁊ vetera proferūt cū veriusq̄ testamēti predicamēta pabolis ⁊ misteriis loquunē ¶ Hyl. Discipuli eni ē locuꝰ quos ꝓper scientiā nūcupat. eo q̄ intellexerūt ea que de noua ⁊ vetera .r. i euāgelio ⁊ lege ꝓtulit quia eiusdem patrisfamilias. vnius q̄ veraꝝ thesaurōs ipos etiā sub patrisfamilias nōie sibi comparat. ⁊ doctrinā de spūsancti thesauro suo nouoꝝ ac veteris sunt adepti ¶ Hiero. Vel apti instructi scribe discipuli quasi notary saluatoris. q̄a verba illius ⁊ precepta signabāē i tabulis cordis carnalibꝰ regnoꝝ celestium sacramentis. ⁊ pollebant opibꝰ pīfamiliae. proferentes de thesauro doctrinaꝝ suaꝝ. noua ⁊ vetera. vt quod in euāgelio ꝓcabant legis ⁊ ꝓphetaꝝ voce comprobarēt Vñ ⁊ sponsa dicit i Cantico canticoꝝ noua cū veteribus fratruelis meis suauia tibi seruo. Vel aliter Deus ē vt pro culpa humani gēris i terra pena ferreat. ⁊ nouū vt conuersus in regnū vite Primus aūt de regni similitudine thesaurū inuentum ac margaritā bonā ꝓtulit. posuit enim vo sicut pius de malorum combustiōe nazarenos. ad q̄s in cōclusione iungit. ideo doctus scriba Nec dicat. Item laudat ecclesia doctus ꝓdicatoꝛ ē qui ⁊ noua scit proferre de suauitate regni ⁊ vetusta dicere de terroꝛe legis vt vel pene terreant quos premia nō mouent.

Et factū est cū cōsummasset ihesus parabolas istas trālyt in Et cum ierit in ꝓpriaꝫ suā docebat eos in synagogis eoꝝ. ita ut mirarentur ⁊ dicerēt Vñ huic sapiētia hec ⁊ virtutes Nōne hic est fabri filius. nōne mr eius dicitur maria ⁊ frēs eius iacobus ⁊ ioseph ⁊ simon ⁊ iudas ⁊ sorores eius nonne omnes apud nos sūt Vnde ergo huic omnia ista Et scādalizabāē in eo Ihesus aūt dixit eis Nō est ꝓpheta sine honore ñi in ꝓpria sua ⁊ domo sua Et non fecit ibi vtutes multas ꝓpter incredulitatem eorum

¶ Hiero. Post parabolas quas dñs ad populū locutus ⁊ quas soli apti intelligāt trālyt i patriā vt ibi apertius doceat. ⁊ h̄ ē qđ dr. Et factū est cū consummasset ihesus parabolas istas trālyt inde ⁊ venit in patriā suā docebat eos i synagogis eoꝝ ¶ Aug. de con. euā. Assumpsit sermōe pabolaꝝ istaꝝ ne turbe vt nō oīdat sequētis ordis necessitatē. proferens q̄a marcus ab istis pabolis nō i qđ matheus sed in aliud mutans i qđ ⁊ lucas. ita cōponit narrationē vt credibilius ostendaē h̄ esse potuis cōsequens ordinem. qđ ipi duo euāgelistē adiungūē de nazareth. in quo dominus nutriebat ihs ⁊ de miraculo expulsoꝝ demoniorum. matheus supplus recolēs interposuit. ¶ Chr. Patria aūt eius hic nazareth vocat. nō em fuit vicus ita. q̄ in capharnaū fecit multa signa. Sed doctrina eius ostendit nō minorē admiratiōnē habentiū q̄ signa ¶ Remi. In synagogis aūt docebat vbi plures conueniebant. q̄a ꝓper multoꝝ salutē de cella prodiens ad terrā. Sequē. Ita ut miarēē ⁊ dicerēt. Vñ huic sapia hec ⁊ virtutes. Sapiētia referē ad doctrinā. virtutes vo ad miraculoꝝ opatiōē ¶ Leo. mira dilectissimi

Nazarenorū miranť vnde habeat sapiēciam ꝯ
pīētū ⁊ virtus. Sed error in ꝓmptu est quia fabri
filium suspicantur. vnde dicūt. Nonne hic est fabri
filius. ¶ Chr. Per omnia ergo erant insensati vili
pendentes eum ab eo qui estimabaē esse pater q̄ius
mulea horum exempla habentes ī antiq̄s temporib⁹
⁊ patrum ignobilium nobiles videntes filios. Ecce
nim dauid cuiusdam agricole iesse fuit filius. Et a
mos cuiusdam pastoris ⁊ ipse pastor. Operabat em̄
ꝓter hoc maxime eum honorare quoniam a ceteris
existens talia loquebatur. Ceterī hoc erat manifestū
quomā nō ex humana diligentia erat sed ex diuina
gratia. ¶ Aug⁹. in ſmone de natiui. Est aūt plane
pater xp̄i faber deus qui totius mundi opa fabrica
tus est. Arcam noe disponebat moysi tabernaculum
ordinauit Arcam testamenti instituit fabrum dixerī
qui mentes rigidā explanat ac cogitacões sugbas
exadic. ¶ Oglarius. Fabri etiam hic erat filius fer
rum igne vincentis rōne seculi virtutem iudicio ꝺ
coquētis malleum q̄ formātis in oīe opus vilitatis
humane formā sez corporū nostroꝝ in diuersa mem
brorum ministeria. ⁊ ad omnia eterne vite opa fin
gentis. ¶ Jerom⁹. Cum aūt errent in patre nō est
mirandum si errent in fratribus vnde subdunt. Non
ne eius mater dicē maria. ⁊ fratres eius iacobus
⁊ ioseph ⁊ simon ⁊ iudas ⁊ sorores eius nōne apud
nos omnes sunt. ¶ Jerom⁹. contra heluidiū. Fra
tres dñi hic appellātur filij mr̄ere eius marie ⁊ hec
ē mr̄ iacobi ⁊ ioseph. maria cleophe vxor alphei ⁊
hec dēa ē maria iacobi minoris. ¶ Aug. de q̄. euā. Nō
g⁹ mirū est dictos esse fratres dommi ex materno
genere quos cūq; cognatos cum eciam ex cognacio
ne ioseph dici potuerint fratres a⁹ ab illis qui eū
patrem dommi arbitrantur. ¶ Hylar⁹. Inhono
ratur ergo dñs a suis. ⁊ quanq̄ docendi prudēcia
⁊ opandi virtus admiracōem ꝓmouēt nō tamē cre
dunt hec in noīe dommi agē ⁊ paterne artis quodā
obꝓbrio lacessūt. Hē hec ergo magnifica que gere
bat corporis eius ꝓtemplacōe ꝓmouebantur. Et ideo
dicūt. vnde huic omia ista. Sequit. Et sic scandali
zabantur in eo. ¶ Hiero. Error iudeorū salus nostra
est ⁊ hereticorum ꝺdemnacō Ineāeū em̄ cernebant
hominem iesum xp̄m vt putarent filiū fabri. ¶ Cri
sostomus. Ineuere em̄ xp̄i mansuetudinē cōuiciat⁹
est. sed cum multa mansuetudine respondit. Unde se
quitur. Iesus autem dixit eis. Non est ꝓphēta sine
honore nisi in patria sua ⁊ i domo sua. ¶ Remigi⁹
Propheta seipm̄ appellat quod ⁊ moyses manifestat
cum dicit ꝓphetam suscitabit de⁹ de fribus vestris
vobis. Et hoc sciendū est quia non solū xp̄us q̄ est
caput oīm ꝓphetaꝝ. sed ceteri hieremias daniel ⁊ ce
teri minores ꝓphete maioris honoris ⁊ dignitatis fue
runt apud exteros q̄q; apud suos. ¶ Hiero. ꝓpe em̄
modum naēale est ciues semp ciuib⁹ minuere. Non
em̄ considerant pīua viri opa sed fragilis recordāē
infancie quasi non ⁊ ipsi p eosdem etatum grad⁹ ad
maturā etatem venerint. ¶ Hylar⁹. Inhonorabilē
eciam ꝓphām in patria sua esse respōdit quia in iu
dea esset vsq; ad crucis sentenciaꝝ ꝺdemnāc⁹. ⁊ q̄a
penes solos fideles dei virtus ⁊ ꝓpē eoꝝ incredulita
tem ibi virtutis abstinuit. Hī sequit. Et
nō fecit ibi virtutes multas ꝓpē incredulitatez eorū
¶ Jeronim⁹. Nō q̄ eā incredulis facē nō potuit
virtutes multas sed q̄ ne multas faciēs virtutes eos
incredulos ꝺmnaret. ¶ Chr. Si aūt ad miracula
et ad venichat ex miraculis quaē non multas fecit
quia non ad ostentacōez suam ispiciebat sed ad ea q̄
alijs erant utilia hoc igit nō ꝓficiente despexit qđ
erat sui ipius. vt non pnā eis augeat. Cur igit
vt pauca fecit signa vt nō dicāt si vanq̄ facta essent
signa nos credidissem⁹. ¶ Hiero. Potest eciā aliter
intelligi q̄ iesus despiciat in domo ⁊ in patria sua. id
est ī populo iudeoꝝ ⁊ ideo ibi pauca signa fecerit ne
penitus inexcusabiles fierēt maiora aūt signa quoti
die in gentibus ꝑ apłos fiebat. non tam in sanacōe cor
porum q̄ī i animaꝝ salute.

Capitulum Decimumquartum.

In illo tempore audiuit herodes
tetrarcha famā iesu ⁊ ait pīis
bic est iohānes baptista. Ipse
surrexit a mortuis et ideo vir
tutes opant̄ in eo. herodes tenuit iohānem.
et alligauit eū et posuit eū in carcere ꝓpter
herodiadē vxorē fratris sui. Dicebat enim
illi iohānes. nō licet tibi hāc eam Et volēs
eū occidere timuit populū quia sicut ꝓphe
tam eum habebant.

¶ Glosa. Quia supra euangelista ostenderat quō
phanti xp̄i miracula calūmantur cōtrarii autem a⁹
hic ad mirantes xp̄m eamē ꝓtemnebāt refert nunc
quam opinionem exauditus miraculis herodes de
xp̄o concepit Dñ dicē. In illo tempe audiuit hero
des tetrarcha famā iesu ¶ Chr. Nō absq; causa h̄
tēpus euāgelista designat sed vt discas q̄ grāmi sup
biam ⁊ negligenciaz Neq; em̄ a pncipio didicit ea
que erant a xp̄o sed post plurimum tēmp⁹. Sic eciā
multi qui in potestatibus sunt multa elacōe circūdati
huiusmodi tarde addiscant. quia non multā hoꝝ
faciunt curam. ¶ Aug. de con. euā. Dixit aūt matheus
us. In illo tempe non illo die. vel ipa hora. Sicā
⁊ marcus hoc quidez ⁊ eodem mō dicit. Sed nō eo
dem ordine sed posteq̄ discipulos ad ꝓdicandū misit
nulla tamē facta necessitate qua h̄ ꝓsequēter gestū
esse intelligē cogerēē. Lucas eē narrādi eū ordinē te
net quē ⁊ marcus nec ipe tamē rerum gestaꝝ ordi
nem fuisse eundē credi cogit. ¶ Chr. vide ergo q̄
magnum quod est virtus. Nam ⁊ defunctum iohā
nem herodes formidauit. ⁊ de resurrectione philoso
phatur. Et ideo sequit Et ait pueris suis. hic est io
hannes baptista ipe surrexit a mortuis. ⁊ ideo virtu
tes opantur in eo. ¶ Rabanus. Sed quāta est inui
dia iudeoꝝ ex isto loco docemur. iohēm ei a mortuis
potuisse rsurgē nllo attestante herodes alienigena
nūciauit iudei vero xp̄m quem .ℳ. hebreorum p̄dix
erāt non rsurrexisse sed furtim ablatum esse credē
malum. In quo ītinuaē q̄ ꝓpterea est ai⁹ gēcium
ad credulitatem q̄ iudeorum. ¶ Hiero. Quidā aūt

ecclesiasticorū impetum q̄rit quasi herodes ista sit suspicatus vt putet iohem a mortuis surrexisse qua si alieni erroris nob reddenda sit rō. aut ex his verbis hēat occasiōem hereseos. metemischoseos q̄ post mltos annos dicebos in diuersa corpa dr̄ aīas insinuari cū eo tpe quo iohes decollatus ē dūs .xxx. annos esset. ¶ Rabanus. Bene aūt de rsurrectōis vita tute omēs senserūt q̄ maioris potēde fuit sanctitatis cū a mortuis rsurrexerit q̄ fuerit dum adhuc carnis ifirmitate grauarēt. ꝓpēa dicit. Et ideo virtutes opant in eo. ¶ Aug. de cō. euā. Lucas aūt dr̄ Et ait herodes iohem ego decollaui quis est iste de q̄ audio talia? Quia g⁹ hesitātē lucas ꝑmemorauit herodem melligēdū est aut post hanc hesitatōez cōfirmasse i aio suo q̄d ab alijs dicebat cū dixit puer⁹ suis sic hic matheus narrat hic ē iohes baptista. Ita ꝓnūciada fuit hec vba ut hesitātez ad huc indicent. vereq; eīm mō ꝓnuntiari pt vt aut ꝑfirmatū eū ex alior vbis accipiam⁹. aut adhuc hoc eū hesitantem vt lucas ꝑmemorat. ¶ Item. Forte aūt quere aliqs quare dicta. Matheus in illo tēpe audiuit herodem. cū lōge supi⁹ dicat q̄ mortuo herode reuersus ē dūs ex egypto? Sz hec questio soluit. si intelligat. duos fuisse herodes. mortuo nāq; pōze herode successit ei archelaus filius ei⁹ qui post .x. annos relegat⁹ ē exilio ap⁹ vienā vrbē gallie. deīde cesar augustus iussit diuidi illi⁹ regnū. in tetrarchias .iii. tres ptes dedit filijs herodis. Iste ergo herodes q̄ iohem decollauit est filius maioris herodis sub q̄ dūs natus est. Et ut hoc ostenderet euangelista addidit tetrarcha. ¶ Glosa. Quia vo dixerat de opinione rsurrectōis iohis cuz nihil de morte dixisset. Jo reuertit & narrat qualit obierit. ¶ Chr. Et hāc hystoriam nob euāgelista nō ꝓpalit iducit ḡa eor studiuz fuit ei dicē de xp̄o & nihil aliud nisi ad hoc ꝑferre deberet. Dicit g⁹ herodes ei tenuit iohez & alligauit eū. ¶ Aug. de cō. euā. Lucas q̄dē ñ eodē ordie io recedaē sz circa bap⁹ q̄ dūs baptisa⁹ ē. vñ ḡ occupasse intelligit ut nrzet q̄d mlto p⁹ fēm ē. cū ei ꝑmemorasset iohis vba d dño q̄ vētilabrū in manu ei⁹ hēt⁹ ḡ subiecit q̄d nō ꝑtinuo fēm esse iohānes euangelista exponit cū ꝑmemoret prius q̄z baptisatus ē ihus isse eum in galileam & post dixisse in iudeaz & ibi baptizasse circa iordanē añq; iohes in carcerem miss⁹ esset. Sed nec matheus nec marcus eo ordine de iohe in carcerem misso in sua narratione posuerunt quo factū aparet eē in eor scripturas. nam & ipi dixerunt tradito iohanne dūm isse in galileam. & post multa que fecit ibi ex occasione fame venientes ad herodem de xp̄o narrāt omnia que de iohanne fuerunt inclusa & occasa. causam autem quare positus sit in carcerem ostendit cū dicit. ꝓpē herodiadem vxorem fratris sui. Dicebat illi iohannes. Non licet tibi habere eam. ¶ Jeronimus. Vetus narrat hystoria. Philippum herodis maioris filium fratrem huius herodis duxisse vxorem herodiadem filiam Arethe regis arabum. Postea vo socerum eius exosus quibusdam contra generum simultatib. tulisse filiam suam. & in doloem ꝓzis mariti herodis inimica ei⁹ nuptijs copulasse. Ergo iohannis baptista qui venerat in spū & virtute hlie eadem auctoritate qua ille Achab corripuerat & Jezabel arguit herodem & herodiadē q illicitas nuptias fecerint & nō liceat fratre viuēte germani vxorem eius ducere malens periclitari apud regem q̄ ꝓpē adulationē esse immemor ꝓceptoris dei. ¶ Non tñ vxori loquit sed viro cuius q̄m ꝓpalam erat hic forsan eīm legem iudeox tenebat & idcirco damnans eum ab adulterio ꝓhibuit. Sequit. Et volens eū occidere timuit populū. ¶ Hieronym⁹. Timorem quidem populi verebat ꝓpē iohānē cui sciebat turbas in iordane ꝑmissas baptizatis fuisse vincebat vxoris ob cui⁹ ardorē etiā dei ꝓceptum neglexerat. ¶ Glosa. Timor eīm dei corrigentium hoim differt. sed voluntatem nō aufert. vnde & amorem reddit ad crimen quos aliqñ suspendere a crimine

Die autē natalis herodis saltauit filia herodiadis in medio et placuit herodi. Vnde cum iuramēto pollicit⁹ est ei dare quēcūq; postulasset ab eo. Ipsa illa ꝑmonita a matre sua Da mihi inquit hic in disco caput iohānis baptiste. Et contristatus est rex propter iusiurandū aut eos qui pariter recūbebant iussit dari. Misitq; & decollauit iohānem in carcere Et allatū est caput eius in disco & datum est puelle & tulit matri sue. Et acceperūt discipuli eius tulerūt corp⁹ eius & sepelierūt illud. et venētes nūciauerūt ihesu.

¶ Glosa. Postq̄ enarrauit euāgelista carcerem iohannis ꝓsequitur de occasione ipsius dicens Die autez natalis herodis saltauit filia herodiadis in medio. ¶ Jeronim⁹. Nullū inuenim⁹ aliū dixisse diem natalis sui nisi herodem & pharaonē quoz erat par impietas esset vna solēnitas. ¶ Chrisostomus. Et sciendum q̄ consuetudo est non solum virorum sed etiam paupum mulieruz. ita puellas suas nutrire. vt vix ab extremis videat. Cernit impudica mulier impudice filiaz suam nutrire qui non docuit pudorem sed saltationem. Hec meditabundus herodes q̄ oblitus ē dominum suū esse tetrarcham regiam quam ꝑdita mulier fecerat libenter. Vnde seqt̄. Et placuit herodi. Vñ cum iuramento pollicet⁹ ē ei dare q̄cūq; postulasset ab eo. ¶ Ambro. Ego aūt non excuso herodē q̄ iuraui⁹ & nolens ꝑiurauerit. hoc diuīū fecit q̄ ad hoc ferre iuramentū future occisionis machias ꝑpararet. Aliquos sibi iusurādū fecisse se dicit si misi si ꝑius postulasset certū. factur⁹ fuit ut ñ q̄ si se g⁹ ꝓpudiaret sed ꝑmemnē debuit ꝓpba. ¶ Isido. In multis g⁹ peccatis resciude fidez. Impia ē ꝓmissio q̄ sceld admittit illo nō ē obseruādū sacriū q̄ malū ita ante ꝓmittēdo ut illa ꝑmonita a mre sua da mihi iqt hic in disco caput iohānis baptiste. ¶ Jero. Herodias ei tanta ne bona des aliqñ ꝓspiscēt vt philippo frī amissa hac occasione nupcie repudio soluere cē monet filiā vt ꝑ statim connubio. Johannis caput petulce dāsatōis operi saltationis dignum sanguinis premium

¶ Cris. Duplex est aūt hic puelle accusatio q̄m saltauit q̄m ita placuit vt occasionem expetere in mercedem vide aūt qualiē crudelis q̄ qualiē mollis est herodes. Seipm em obnoxiū iuramento facit illam aūt dommam petitōis instituit Quia g̃ sciuit q̄ ex eius petitōe malum euenieb̄at erubescit ē. Vñ sequit. Et pensatus est rex virtus em̄ etiam apud malos admiratōe q̄ laudibo digna ē. ¶ Hiero. Vel aliter Consuetudinis scripturarum est vt opinionem malorū sic narret historicus quo eo tempe ab omnibus credebatur. Sic ioseph ab ipa quoq; mana appellabaē pater ihesu. Ita q̄ nunc herodes dicē pensatus quia hoc discūbentes putabāt. Dissimulatoz em̄ mentis sue q̄ artifex homicidij tristiciam p̄ferebat i facie cum letiam haberet in mēte. Sequit Propē iusurandū. aut q̄ p̄ter eos qui pter discumbebāt vult omēs scelens sui ē consortes vt in luxurioso gumio eruente epule deserentur. ¶ Cris. Si autem testes habere puniacōis formidauit q̄to magis timuisse oportebat tam iniquе occasiōis tantos testes habē. ¶ Remigius. Deo in eo minus peccatū factū est causa maioris peccati Nā quia libidinosam voluntatez non extinxit idarco ad luxuriā usq; puenit et qua luxuriā nō coercuit ido ad reatum homicidij descendit vnde sequit. Decisitq; q̄ decollauit iohem in carcere q̄ allatum est caput eius in disco. ¶ Remigius. Legim̄ in romana hystoria flaminiū ducē romanoz q̄ accubantu uxta meretricule que nūq; viderat se dicerez hoiem decoltum accensus sic vt reus quidem capitalis crimis i gumio trucare ē a censorito pulsum cuna q̄ epulas sanguiā commiscuerit q̄ mortem q̄sus noxij hois in alterius deliqas p̄stituere vt libido q̄ homicidium pter misceret. Quāto sceleratior herodes q̄ herodias ac puella que saltauit in p̄cium sanguis petyt capue p̄bere ¶ Solo. vt habeat i p̄ate linguā q̄ illicitas nupcias arguebat. Et iō sequit. Et datū ē puelle q̄ tulit matri sue. ¶ Greg. in moza. Deo non sine admiratōne grauissima ppendo q̄ ille p̄phetae spū intra matris vtez impletus quo mter natos mulierū nemo maior surrexit ab iniquis in carcere mittitur q̄ p puelle salcu capite truncatē q̄ vir tante seueritatis p risu turpium moriē. Nūq̄d nam credimus aliquo fuisse quod i eius vita illa sic despecta moztis turgeret Sz idarco deus suos sic p̄mit infirmis q̄a videt quo remunēt in sūmis. hinc ergo vnusquisq; colligat quid illi sine passuri quos v̄bat si sic cruciat quos amat. ¶ Hiere. xxix. moral. Neq; aūt iohānes de p̄fessiōe xp̄i sz d̄ iusticie veritate req̄sit occubuit. Sed quia xp̄us ē veritas vsq; ad mortem p xp̄o quasi p veritate pugnē. Sequit. Et accedētes discipli ei⁹ tulerūt corp⁹ ei⁹ q̄ sepelierē illd. ¶ Heronim⁹. In quo ipius iohis q̄ saluatoris discipulos intelligere possumus. Narrat autem iosephus vinctū iohannem in castellum Machorōta adductum. ibiq; truncatum. Ecclesiastica vo narrat historia sepulcū eum in sebastia vrbe palestinoz que quōdaz samaria dict aest. ¶ Crisostom⁹. Intende aūt quali ter discipli iohis iam magis familiares facti sūt ihesu. Ipi em̄ sūt qui annuciauerūt ei quod factum ē de iohanne vnde sequit. Et venientes nūciauerūt ihesu Etenim vniuersos dimittentes ad ipm confugiunt q̄ paulatim post calamitatem q̄ respōsioz a xp̄o dacam directi sunt. ¶ Dilanus. Quidlice aūt iohānes p̄cepit formam legis quia lex xp̄m predicauit q̄ iohes professus ex lege est xp̄m ex lege prenuntiauit herodes vero p̄nceps est populi q̄ populi p̄nceps subiecte sibi vnū sitatis nomē caulam q̄ cōplectetur Iohannes ergo. ¶ Herodem monebat. ne fris sui vxorem sibi ungeret. Sunt em̄ atq; erant duo populi circumasionis q̄ gentium. hi igitur fratres ex eodem sunt humani generis pente sed israelē lex admonebat. ne opa gentium q̄ infidelium sibi ungeret qui ipsis tanq̄ vinculo coniugalis amoris ānexa est. Die autem natalis q̄ rerum corpalium gaudijs ¶ Herodiadis filia saltauit. voluptas enim tanq̄ ex infidelitate orta per omnia. israel gaudia totis illecebris sue cursibus offerebatur cui se etiam sacramento venalem populus addixit. Sub peccatis enim q̄ seculi voluptatibus Israelite vite eterne mūera vēdiderunt ¶ Nec matris sue id est infidelitatis ifimdu ozatur deferri sibi caput iohannis q̄ gloriam legis Sed populus hom eius quod in lege erat cōscius voluptatis condicionibus non sine periculi sui dolore concedit. sciteq; se talem p̄ceptorum gloriam oportuisse concedere. Nec peccatis tanq̄ sacramēto coactus q̄ p̄cipuum adiacendum metu atq; exēplo depranatus q̄ vitijs illecebris voluptatis mestus obtemperat Igit mter reliqua dissoluti populi gaudia in disco iohannis caput affert. damno scilicet legis voluptas corporum q̄ seculazis luxus augē igitur p puellam ad matrem defertur. et sic probio sus israel eā q̄ voluptati q̄ infidelitati sue gloriam legis addixit finitus igitur legis temporibus q̄ cū iohanne sepultis q̄ discipuli eius res gestas domino annunciant ad euangelia scilicz ex lege venientes. ¶ Hieronimus. Vel aliter nos q̄ usq; hodie cernimus in capite iohannis p̄phete indeos xp̄m cui caput p platarū ē p̄didisse ¶ Rabi sed q̄ lingua q̄ voce apud eos perdidit p̄phas. ¶ Remigius. Vel aliter decollato iohannis signat mitigationem fame illius qua estimatur a populo xp̄us. sicut exaltato domini in cruce signat profectū fidei vñ iohannes dixerat illū oportet crescere me autem minui.

Quod cum audisset ihesus secessit inde in nauicula in locū desertū seorsū. Et cū audissent turbe secute sūt eum pedestres de ciuitatib Et exiens vidit turbā multam et misertus ē eis q̄ curauit languidos eoz.

¶ Glosa. Saluator audita nece sui baptiste secessit in locum deserum. Vnde sequit. Quod cum audisset ihesus secessit inde in nauicula in locum desertum seorsum. ¶ Augustinus. de con. euan. Hoc aūt statuo. post iohannis passionem euangelistā factum esse cōmemorat. vnde post hec facta fuit illa q̄ p̄mo narrāta sunt quibus motus herodes dixit hic est. Johannes

Illa em̄ posteriora debent intelligi que ad herodē pe
tulit fama vt moueret ⁊ hesitaret quis nā iste eē pos
set de q̄ audierat talia cū iohem ipe occidisset ¶ Je-
sus aūt secessit in locum desertū vt q̄dam arbitrāt
timore mortis .s. pcens inimicis suis ne hoīcidium
hoīcidio iū gerēt · vt in diem pasche suū meritū dif
ferēs in quo ꝑpē sacramētū immolandꝰ ē agnꝰ ⁊ po
stes cruoēū sanguīe rspēgendi ¶ Hū ideo recessit vt
nob̄ ꝓberet exēplū temeritatis vltro se tradentiū vi
tande q̄ nō oēs eadē pstāti pseuerāt m martyres ā
se torquēdos offerēt ob hāc causaz ī alio loco ꝓcepit
Cū plecuti vos fuerint in ista ciuitate fugite in aliaz
Vñ elegāt̄ ds euāgelista nō dicit · Fugit in locū de
sertū .s. secessit · vt plecutores viuacent magis q̄z ti
meant · Nocesit eaī aliā ob causam audito iohāne ī
carcere · secessisse ī dsertū locū vt credētiū ꝓbaret fidē
¶ Chr̄s · Vel iō h̄ fecit q̄a plura hūanꝰ wlt dispen
sare nōdū tpe existēte denudādi suā maiestē deicatē
ꝑpē q̄d ⁊ discipulis dixit q̄ nulli dicerēt q̄ ipe esset
xp̄us · Pro resurrexiōem em̄ volebat hoc fieri mani
festū · Ideo aūt q̄rens p se nouerit q̄d factū ē · cū antecq̄
nūciaret ei · nō secessit vt demōstraret p omia incar
nacōis veritatem nō em̄ solo visu .s. opibꝰ hoc credi
volebat · Recedens iō nō abijt in ciuitatē .s. in dsertū
⁊ in nauigio vt nullꝰ sequerē · Ebe aūt neq̄ ita desistūt
.s. sequūt̄ ⁊ neq̄ qꝰ gestū ē de iohe eos terruit · Vñ
sequit̄ · Et cum audissēt turbe secute sūt eū pedestres
de ciuitatib̄ · ¶ Hero · Secute sūt aūt eū pedestres · ñ
m̄ numērus · nō m vehiculis .s. ꝓpno labore pcū · ve
ardoꝛe mētis audirent · ¶ Chrisostomꝰ · Et ꝑpē hoc
statim recebutionē accepunt · vñ sequit̄ · Et exiēs vi
dit turbā multaz · ⁊ misertus ē ei · ⁊ curauit lāguidos
eoz · ⁊ si em̄ mīta ēat affectio eoz q̄ ciuitates dimit
tebāt ⁊ diligēt̄ eū q̄rebāt · .s. tñ q̄a ipō siebāt oīa
studiō sup̄ excedūe recebucōz · Hoc q̄ causam tāt cura
tionis misericordiā ꝓpit · Est aūt magna misericordia q̄
oēs curat ⁊ fidem nō exposcit · ¶ Hyp · Qui iste aūt
dei vbum lege finita nauē ascēdens eccl̄iaz adijt · In
dsertū descēdit .s. helias q̄ppe ꝓsacōe israel in vacua
diuine cognitionis pectora trāsit · Turba aūt h̄ au
diēs dīm ꝺ ciuitates secūt̄ in dsertū de synagoga videli
cet ad eccl̄iā trahēs quā videns misertus ē · ⁊ oēm lan
guorē infirmitatēq̄ curat obsessas .s. mentes ⁊ cor
da mollitudine vitio ad intelligēciaz noue ꝓdicacōis
emēdat · ¶ Raba · Illd quoq̄ notādū q̄ p̄ q̄z dīs i
dsertū venit · secute sūt eū ebe multe · Illa aūq̄z veni
ret in solitudinem gentiū · ab vno tñ ꝓpheta colebaē ·
¶ Hero · Relinquūt aūt ciuitates suas hoc ē ꝓstinas
philacōes ⁊ varietates dogmatū · egressꝰ aūt ihūs
signat q̄ turbe q̄dam habitime eūdi volūtatē · .s. pue
rili vires nō habuerē iō saluatoꝛ egredit̄ de loco
suo ⁊ obuiam pergit ·

Vespe aūt facto accessert̄ ad eū discipu
li eiꝰ dicētes Desertꝰ ē locꝰ ⁊ hora iā ꝓte
rijt · dimitte ēas vt eūtes in castella emāt
sibi escas . iesus aūt dixit eis . Nō hīt neē
sse date illis vos māducare Rnder ūt ei ñ
hēmꝰ hic ni q̄nq̄ panes ⁊ duos pisces . qui
ait eis afferte illos mihi huc ⁊ cū iussisset
bā discūbere sup̄ fenū acceptis q̄nq̄ panib̄
⁊ duob̄ piscib̄ aspiciēs in celū benedixit ac
fregit ⁊ dedit discipulis panes discipuli aūt
ēbis ⁊ māducauīt ⁊ saīati sūt oēs Et tul
rūt reliq̄as duodecim cophinos fragmētoꝝ
plenos Māducāciū aūt fuit nūs q̄nq̄ mīa
virorum exceptis mulieribus ⁊ puls.

¶ Chr̄s · Curbaz hoc audit q̄ dīm eaī semē pane
tes expectabant vsq̄ ad vesperā · Et iō fecē Vesp
aūt facto · accesserūt ad eū discipli ei⁹ dicētes · Deser
est locꝰ ⁊ hora · abāt eos dīs expdiat rogant q̄d
vbiq̄ nō insilies ꝓ ap miracla .s. voluit · Hec aūt
nullꝰ ꝺ eba accedit venerabāt em̄ eū cū abūdāt ⁊ ne
q̄ famis sensū acq̄pichant amoē instando · Hī neq̄
discipli accedētes dicūt Quia eos adhuc em̄ imple
cius erant discipli dispona .s. dicūt · Desertus est hic
Qui em̄ videbāt turbis in hēmo esse miracla · cū di
cerent · nūq̄d pē pare mensaz in deserto ⁊ pcipi
dixit · ꝑpē Hī aūt ⁊ in desertū eos duxit vt sine oī suspi
cōe fit hoc miracla ⁊ nullꝰ estimet ex castello alq̄
ꝑpe existēte inferri aliq̄d ad mēsaz · Sed q̄uis dīs
sit locꝰ · tñ qui nutrit orbē terraz adest ⁊ si nota q
pcēit vt dicūt · tñ qui non erat suppositus loquebat
Et q̄uis puemens discipulos dīs multos mīrac
curauit tñ inueri ita ingrati erant · q̄ neq̄ q̄d ꝓpter
bus facēꝰ erat · potēant estimāē · vñ subdit dimitte tur
bas · vt euntes in castella emant sibi escas · vide aut
magri sapiēciam · Nō em̄ statim dixit eis · Ego ob
bo eos · neq̄ em̄ hoc facile suscepissēt ⁊ sbdit vt
dicit eis · ꝓ hāc necesse ire · date illi vos māducare
¶ Hero · In quo ꝓuocat apl̄os ad fradēm pāis
vt ilt se ñ hre testantib̄ magnitudo miracli nouis
eret ¶ Hu · d cō euan · Pē aūt mouē si dīs hmoi
rationē iobis ꝓspectis turbis q̄sinit a philippo
illis esce dari possent quō fit vex q̄ matheus hoc
rat ꝓus dixisse dīo discipulos · vt dimitt̄ turbas
possent alīmta emē de pximis locis · Intelligē ergo
post hec vba dīm inspexisse mīt̄ rudimēta ⁊ dixisse
philippo q̄ iohes memorat matheus aūt ⁊ alij ꝓtr
mīsunt ⁊ omino in talibꝰ q̄stionib̄ minime nocet
ppter cū ab alio euāgelista dr̄ q̄d ab alio pēmitt
¶ Chr̄s · Discipli vo neq̄ p ꝓmissa vba dicendū
.s. adhuc vt hoī loquūt̄ vñ sequit̄ · Videmus a nō hēre
h̄ ñ q̄nq̄ panes ⁊ duos pisces · Addiscim⁹ aūt in hoc
disciploz pbiam · qualit̄ puemerē escā · xp̄s · ⁊ cōfir
mos q̄nq̄ panes hēbant ⁊ duos pisces · Quemadmo
dia · em̄ ilt erāt cophini · ⁊ a spīntabbo postulabant
Quia ignē discipli adhuc ad ēra trahebant ⁊ hoc
inducē incipit q̄ ab ipa erant · vñ sequit · Qui ait eis
afferte illos mihi huc · ꝑpē q̄d aūt ī o facit panes
nihilo q̄bus turbam pascat vt .s. ostendat mirabilis
⁊ manichei eu q̄ creaturas alienant a deo ⁊ ꝓpt
doceatoia que videnē eius opa ⁊ cre acōes sūt ⁊ vi
oīdat q̄m ipe ē q̄ fruct⁹ tradidit q̄ dixit a ꝓphā

terra gẽrminet herbam virentẽ neq; eĩ hoc mi⁹ illo est non eĩ minus est de q̃nq; panibus facere pa nes tantos ⁊ de piscibus simlẽ q̃; de terra educere frudũ ⁊ ab aquis repulia ⁊ alia animata q̃ demon strabat eum esse dominũ terre ⁊ maris. ℣ Oport aũt erudiri discipulorũ exemplo q̃m ⁊ si pauca habũi⁹ oport ea recmbuẽ indigentiꝰ. Pulli nanq; discipuli afferre q̃nq; panes non dicunt. Vnde micabimus famem nostram. sed obtulunt confestim. Vnde sequẽ Et cum iussisset turbam discumbere sup fenum ac ceptis quinq; panibus. ⁊ duobꝰ piscibꝰ aspiciens in celũ benedixit ac fregit. Quaẽ aũt aspexit i celũ ⁊ benedixit. Optebat nanq; credi de eo q̃nam a pa tre est. ⁊ q̃m ei equalis est. eq̃licatez aũt demõstrabat cum potestate omia faceret. A patre aũt esse se mõ strabat p hoc quod ad ipm omia referens faciebat m uocans eũ ad ea que fiebant. Et ioh ut verũ q; ostẽ dat nunc quidem potestate nũc autez oculis miracu la facit. Deinde ꝑsiderãdum q; in mmoribꝰ respiciat i celum. In maioribus aũt cum potestate omnia facit. Quãdo eĩ peccata dimisit. mortuos suscitauit ma re refrenauit. oculea cordium redarguit oculos pdidit ceci nati. que soli⁹ dei sunt nequaq; vidẽ oculis Quando autem panes multiplicat facit q̃ his om nibus mi⁹ est tunc respexit in celum vt discas q̃m in minoribus nõ aliũde virtutẽ habet q̃; a patre. Si mul autem erudire nos non ꝑtus tangere mensas do nec gr̃as egerim⁹ ei qui cibum dat nobis. ꝓpter h eam ⁊ in celum respicit. Duos eĩ signos multos exempla habebame discipuli. huius autem nullum. ¶ Jeronim⁹. Frangẽs aũt dño seminariũ fit cibo rum. Si eĩ fuissent integri ⁊ non in frusta discer pti ⁊ non duriti in multiplicem segetem tantas mul titudines alere non poterant. Turbe aũt a dño p apostolos alimẽta suscipiunt vnde sequit. Et dedit discipulis panes. discipuli autez turbis. ¶ Cris. In quo quidem nõ solum eos honorauit. sed voluit vt hoc miraculo facto non incredulis hãt. neq; obmutescã tur eius cũ ꝑtenerint manibus ipsius testantibus de oq; turbis dimittit ꝑtus famis sensum accipere ⁊ di scipulos accedẽ ⁊ interrogare ⁊ ab ipsis accepit pa nes ut multa essent testimonia eius qõ fiebat ⁊ mul tas rememoratiões haberent miraculi. Ex hoc aũt q; nihil amplius q̃; panes ⁊ pisces eis dedit. ⁊ ex h hoc omnibus ꝑmunẽ ea dare posuit humilitatez ꝑsi moniam ⁊ cantatem qua omia estimarẽt cõmuna eos erudiuit quod ⁊ a loco docuit cum sup fenum eos discumbere fecit non eĩ nutrire solus corpa uo lebat. sed ⁊ animas erudire. Panes autez ⁊ pisces in discipulorum manibus augebantur. vnde sequitur Et manducauerunt omnes ⁊ saturati sunt. Sed ne q; vsq; ad hoc stetit miraculum. sed ⁊ superabundare fecit non panes integros. sed fragmenta vt ostẽdat quoniam illi panes neq; q̃tum reliquie erant. ⁊ ut absentes discant quod factus est ⁊ ne vllus qõ factũ est estimet esse phantasiam. Vnde sequitur. Et tule runt reliquias xij. cophinos plenos fragmentorum ¶ Jeronimus. Vnusquisq; apostolorũ de reliquijs saluatoris implet cophinum suum. vt ex hiquijs doceat veros fuisse panes qui multiplicati sunt.

¶ Cris. Propter hoc eĩ ⁊ xij. cophinos fieri habũ dare fecit vt ⁊ uidas suus cophinũ portaret accipi ens autem fragmẽta dedit discipulis ⁊ nõ turbis q̃ adhuc imperfectus dispositi erant q̃; discipuli uix a numerum quinq; panũ ⁊ comedentium virorꝫ. v. mi lium multitudo est. vnde sequit. Quinducẽtorum aũt fuit numer⁹ quinq; milia virorꝫ exceptis mulieꝫbꝰ ⁊ paulis. ¶ Cris. Hoc eĩ erat plebis maxia laus q̃m mulieres ⁊ viri astabant q̃m lxx religiõe facte sũt ¶ Dũlanus. Non autem quinq; panes multiplicã tur in plures. sed fragmentis fragmẽta succedunt. Crescit deinde materies nescio verum in mensarum loco aut in fumentũ manibꝰ. ¶ Rabanus. Hoc aũt miraculum scripturus iohes ꝑmisit quia ꝓximum esset pascha matheus vero ⁊ marcus hoc interfecto iohãne continuo factum esse ꝑmemorãt. vnde colligi tur imminente pascali festiuitate fuisse decollatũ. ⁊ anno post sequente cũ pascale tempꝰ rediret misteri um dominice passionis esse completum. ¶ Jeroni⁹. Omnia autem hec plena misteriis sunt. Hoc enim fecit dominus nõ mane nõ meridie sed vespe. quãdo sol iustitie occubuit. ¶ Remig⁹. Per vespaz eĩ mors domini designat. quia postq; ille verus sol m ara crucis occubuit. famelicos saturauit. vel ꝑ vesp am vltima etas seculi designatur in qua filius dei ve niens. turbas in se credentiũ refecit. ¶ Rabanus. Quod autem discipuli rogant dominũ vt dimittat turbas vt emant sibi cibos p castella. signat fastidiũ iudeorum contra turbas gentium. quos iudicabãt magis aptos vt quererent sibi cibum inconuẽticulis Pharisęoꝝ q̃; diuinoꝝ librorum verentur pastu. ¶ Dũlan⁹. Deo dom⁹ respondit. Non habent ne cesse ire ostendens eos quibꝰ medẽ. venalis doctri ne cibo non egere. neq; necessitatem habere regredi ad iudeam cibosq; mercari iubet apostolis vt escam darent. Nunquid aũt ignorabat nõ esse quod dari posset sed erat omnis typica racio explicãdi. nõdũ eĩ concessum apostolis erat. ad vite eterne cibũ ce lestez panem perficere ac ministrare. quez respon sio ad spiritalis intelligẽtie ordinem tendit quia ad huc subquinq; panibꝰ id est quinq; libris legis conti nebanẽ ⁊ piscibꝰ duobꝰ id ẽ ꝓphetaꝝ ⁊ iohannis p dicationibꝰ alebanẽ. ¶ Rabanus. vt ꝑ duos pisces ⁊ ꝓphetas ⁊ psalmos habem⁹. Quorum eĩ vet⁹ ca stamentum in his tribꝰ conspicitur. lege ꝓphetas ⁊ psalmis. ¶ Dũlan⁹. Hoc igit ꝑmũ quia in his ad huc erãt apostoli obtulerũt. sed ex his euangeliorũ ꝑdicatio in maiorem fuit virtutis abũdantiam cre scit. Accumbere post hec supra fenum pcepit⁹ nubẽ non iam in terra iacens sicut lege suffultus ⁊ tanquã terre fene fructibus opens sui vnusquisq; substerne tur. Hyronimus. Vel discumbere iubẽt sup fe num. ⁊ sedm alium euangelistam ꝑ quinquagenos ⁊ centenos. vt positi calcauerint carnem suam ⁊ se culi voluptates quasi arens fenum sibi subiecerint tunc per quinquagenarij numeri presentiam ad per fectum centesimi numeri culmen ascendant. aspicit autem ad celum vt illuc dirigendo oculos doceat. Frangitur autem lex cum ꝓphete ⁊ in eius medio proferunt misteria vt qõ integrũ nõ alebat. duasis

ppartes alat gentiū mltitudinē. ¶ Hylari⁹. Dāē aūt apostol panes · quia p eos erant dīne grē dona recondenda · Idem aūt edentiū inuemē · q futurus fuerat crediturox · ¶ Nam sic in libro aduū contuet ex israel ppli mfinitate virox q̄nq milia crediderunt. ¶ Iero. Comederūt aē q̄nq milia virox q̄ in phec tum virū creuerane · Ochieres aē ⁊ puuli sex⁹ fragilis ⁊ eras mlor · nlo in dign sunt · Dñ ⁊ inumero rū libro fm mlieres ⁊ puuli ⁊ vulgus ignobile absq nlo p̄mietē. ¶ Rabanꝰ · Qurb aūt esurientib⁹ nō noua creat abana · sī acceptis eis que bēbant discipuli bñdixit · ex venīes in carne · nō alia q̄ p̄dicta sunt predicabat · Sed legis ⁊ prophetaruz semper a misteriis grauda esse demonstrat · Quod autem superest turbis a discipulis colligitur quia sacramenta misteriox · a que a rudibus capi nequeunt · non sūt negligenter habenda · sed per · xp̄i · apostolos qui per xp̄i · cophinos signantur. Et ab eorum successorib⁹ diligenter inquirenda · cophinis enim scrutlia opera aguntur ⁊ deus in mundi elegit vt confundat fortia · quinq autem milia pro quinq sensibus corporis bi sunt qui in seculari habitu · exteriora bona re de vta nouerunt ·

¶ Et statim compulit iesus discipulos ascendere in nauiculam ⁊ precedere eum trās fretum. donec dimitteret turbas ⁊ dimissa turba ascendit in montem solꝰ orare. vespere autem facto solus erat ibi Nauicula aūt in medio mari iactabatur fluctibus. Erat enim ventus contrarius. Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambulās supra mare. ⁊ videntes eum supra mare ambulā tem turbati sunt dicentes quia phantasma est. ⁊ pre timore clamauerūt. Statimq ihesus locutus est eis dicens. Habete fiduciam. Ego sum nolite timere. Respondens autem Petrus dixit. Domine si tu es iube me ad venire supaquas. Ait ipse ait. Veni Et descendens. Petrus de naui cula. ambulabat super aquas ut veniret ad iesum. Videns aūt ventū validū veniētē timuit Et cum cepisset mergi. clamauit dicens. Domine saluum me fac ⁊ continuo ihesus extendens manum apprehendit eum. Et ait illi. Modice fidei Quare dubitasti? Et cum ascendisset in nauiculam cessauit ventus. Qui autem in nauicula erāt venerūt ⁊ adorauerūt eū dicētes. vere filiꝰ dei es.

¶ Cnſ. Diligentez exammiacōem eox q̄ facta erāt tradere vo!ens eos qui p̄missū signū viderāt ussit a se separi quia vti p̄sens visus fuisset · phantasma ⁊ non in veritate fecisse miraclm dicerēt nō tamen vt absens. Et ideo dī. Et statim compulit discipulos ascendere in nauiculam · ⁊ p̄cedere eū trālfretum donec dimitteret turbas. ¶ Iero. Que fuit ostentiē · inuitos eos adīo recessisse dum amici precepcis · ne ad pūdum q̄dem tempis ab eo velint separari. ¶ Orig. Considerandum autem q̄ cum dīa magna operat dimittit turbas docēs nos nisi ꝑ am mltitudinis p̄sequi neq; arrabre malueben Et iterum docet non debē turb nos commictio nue · neq; fugē mltitudinē semp si; aliquando vtilit facere. Et iō sequit. Et dimissa ēba ascendit mon tem solus orare. In quo nos docet quia solitudo na est cum nos deus interpellaē oportuat ꝑ hoc eciam ad desertū vadit ⁊ ibi q̄dat dum exem diēo nos i orōe trāq̄llitatez q̄rere ⁊ a tumultu co. ¶ Hieromi. Ex aūt ascendit solus orare vt eum referas qui de q̄nq panib⁹ q̄nq milia homin saturauit · sed ad eum qui audita morte iohannis so fit in solitudinem · nō quo p̄sonam domini separet sed quo opera eius inter deum hoiemq; dīa fun ¶ Aug. de con · euan. Potest aē hoc vtiq; p̄ri qō matheus dimissis turbis eu; dicit ascendē in mō tem vt illic solꝰ orarec · Johes aē in mōte fuisse cū eas turbas pauit sed cū ⁊ ipe iohes dicat p̄ lud miraclm fugisse eū in mōtez · vt a turb⁹ rapi q̄ eū volebāt facē regē · vtiq; manifestū ē q̄ in mō plamora descēderat quādo illi panes miserat hu nec illud repugnat qō matheus dixit · Ascendit montem solus orare. Johes aūt eū cognouisset q̄ q̄ vēturi erēt ut facerēt eū regē · fugit in mō tē ipe solꝰ neq; ei cāe orādi otium ē cū fugi di q̄ādē ⁊ hīc dñs docz hāc rē nob magnū cū di q̄ rē cā fugiēdi · nec illꝰ gnū ē qō matheus pu dixt eū ussisse ascēdē discipulos i nauiculam · ac de dimisso ēbis ascēdisse i mōtez solus orāe. Johes vo ꝑ⁹ eū fugisse memorat solū i mōtē · ac sic vt aī seo fm est iāt discendere discipulos ab mi ⁊ cū ascēdisse ꝛc. Quis em ñ videat hī reprehensibi iohem p⁹ ea dixisse fm a discipulis q̄ vtiq; ibi mo rat aīq; fugisset in mōtē. ¶ Iero. Fuerūt ai quidā inuti ⁊ veracitates apti a dño reliquē ne vlo pacto naufragia sustinerēt · seq̄ē em · vespe aī sic solus erat ibi · i · i mōte · nauicula aī in medio maris iactabat fluctibꝰ · erat em vētꝰ gn⁹ ¶ Cnſ. Muri⁹ ai hūc pulī tēpestatez sustinent sīē ⁊ ꝑ⁹ · si cū ꝑ hoc eū i nauigio h̄ passi sūt · nē aī solꝰ exānis pauor ad maiora eos duc⁹ ⁊ ad ferēdū oīa virtutē ¶ Iero. Dño q̄dez in mōtis cacuie memoratur hō em ventꝰ contrariꝰ ozitur ⁊ turbat mare · ꝑ⁹ elitantur apostoli ⁊ tandiu immanis naufragium perseuerat · quamdiu ihesus non venit ¶ Cnſ. Tota autem nocte dimittit eos fluctuan⁹ angor eorum cor post timorem in manu sui dīatis mittens eos ⁊ i memoriam continuam ꝑturbati confestim eis astitit · Vnde sequitur · Quarta aūt vigilia noctis venit ad eos ambulans supra mare

¶ Hieronimus. In erna horarium sc de · Quarta vigilia die erat nocte quia eos non adhuc solucio seo ferie ea que gr erat tunc tenebrosus ees eum supra ma tes quia phantasma per eū hoc dīa fac difficilia ⁊ terribil tempe temptant cu lens amplius eos lu ⁊ m Abrahām fed ꝙ ponens. ¶ Iero vox magni timoris dones ⁊ mancheū gine · seo visus m ment ne phantasma pus se reuelauit d eū magis intendeb eius pūda · Vnde s as dicens habere fi aī verbum ⁊ tmor ¶ Hieronimꝰ · Qu gic quia sic · vel ex cum qui p obscuras ipm esse scire poter rant hoc dicens fili In oīmbo autem h Aug⁹ · Eodē igiē fi tacentibo ceteris cre magistm qō non pot spondens autem petr venire ad te fug aq solidabunē vnde ⁊ le est ¶ Aug · de ver · d te · Agnouit petr⁹ q voluntate se credidi micas posset. ¶ Cnſ quanta fides non dix solum credidit qm p sed qm pē ⁊ alios mo ad eū ire · Hoc em ta rem solum non ꝑpē o be me tre fug aquas · tes autem q̄ cū in m q̄ dominaē mari nūc dē · vnde sequit · Et i nauicula ībulauit su ¶ Hieronimꝰ · Qu verum quasi sup molle incessere respōdeant quem vtiq; vez hoiem ¶ Theodorus scripsit e dominū sedm carnez bulasse · sed veranū f omisus dicat q̄ non in habētib⁹ ⁊ macerialē ¶ Cnſostom⁹ · Peer

¶ Jeronimus. Stationes eīm & vigilie milicarēt in cruna horarum spacia duidunt. Quando ergo dicit. Quarta vigilia nocte venisse ad eos dīm ostē dit loca nocte predicatos. ¶ Crisostom⁹. Erudiens eos non ad solucionē inquiē aduenientiū malorū sed ferre ea que euangūt viriliter qī aūt putauerit eum tunc intensus est timor. Unde sequit. Et viden tes eum supra mare ambulantem turbati sunt dicē tes quia phantasma est & pmore clamauerūt. Sē per eīm hoc dīna fuit cum solutur⁹ sit mala aliqua difficilia & terribilia inducit. Quia eīm nō est lōgo tempe temptari cum finiendi sūt agones iustorū uo lens ampli⁹ eos lucrari auget eorum certamīa. qđ & in Abrahām fecit vltimū certamen temptacōi fi lij ponens. ¶ Jero. Confusus aūt clamor & in cēca vox magni timoris indicū est. Si aūt iuxta mar cionē & manichēū dom⁹ nostē non est nat⁹ ex v gine. sed visus in phantasmate quo nūc apostoli n ment ne phantasma viderent. ¶ Crs. xp̄us ergo ñ pius se reuelauit discipulis donec clamauerūt qđo eīm magis intendebat timor tanto magis letari sūt i eius pīda. Unde sequit. Statimq; ihesus locutus ē eis dicens habete fiduciā. ego sum nolite timere hoc aī verbum & timorem soluit. & fiduciam pparauit ¶ Jeronim⁹. Quod aūt dicit. Ego sum nec subum git quis sit. vel ex voce sibi nota poterant intelligē eum qui p obscuras noctis tenebras loquebatur vt ipm esse scire poterant quē locutū ad mōysen noue rant hoc dicens filijs israel. qui est misit me ad uos In omnibus autem locis ardentissime fidei muenitur Peter⁹. Sodē igit fidei ardore quo semp nūc quoq; tacentibus ceteris credit se posse facere p volūtatem magistri. qđ non poterat p naturam. vñ sequit. Respondens autem petrus dixit. Dñe si tu es iube me venire ad te supra aquas. Ut pape & illico solidabunt vnde & leue fiet corp⁹ quod p se graue est ¶ Aug. de ver. do. Nō eīm possum hoc in me sc; in te. Agnouit petr⁹ qđ sibi esset a se quid ab illo cui⁹ voluntate se credidit posse quod nulla humana infir mitas posset. ¶ Crs. vide autez quantus est feruor quanta fides non dixit ora & deprecare. sed iube. nō ei solum credidit qm̄ potest xp̄us ambulare sup mare sed qm̄ pē & alios inducere. & concupiscit velociter ad eū ire. Hoc eīm tam magnū quesiuit ppter amo rem solum non ppē ostētationem. Non eīm dixit iu be me ire sup aquas. Sed iube me venire ad te. Pa tet autem qp cū in miraculo supra posito ostendēret qp dominat⁹ maris nūc ad mirabili⁹ signum eos indu cit. vnde sequit. At ille ait veni & descēdens petr⁹ de nauicula ābulauit sup aquas. vt veniret ad iesum ¶ Jeronim⁹. Qui putant dīni corp⁹ ideo non esse verum quia sup molles aquas quasi molle & aereum incesserit respōdeant quomodo ambulauerit petrus quem vtiq; veru hoiem nō negabūt. ¶ Raba. deinde Theodorus scripsit corpale pondus non habuisse dominū sēm carnem. sed absq; pondē sup mare am bulasse. sed peranū fides catholica pdicat. Ita Di onisius dicit qp non in fusis pedibus corpale pondus habēdo & materiale onus deambulabat sup vndas ¶ Crisostom⁹. Petr⁹ autem qp maior est supnas scr

undas maris a minori turbat scz a venti in pul su. Unde sequit. Videns autem ventum validū timuit talis est eīm natura humana ut mulcacens in mag nis recte se habens in minoribus replendatur. hoc aū qđ petr⁹ timuit. differenciā monstrabat magistr & discipuli. Sed & alios discipulos mitigabat. si. eīm i duobus fratrib⁹ sessuris ad dexteram molestati sunt multomagis hic molestati fuissent. nondū eīm erant spū pleni. postea vero spirituales effecti vbiq; petro pmatum precedunt. & in cōciliis eum premiserunt ¶ Jero. Paululum eā relinquit in temptacōe. vt augeat fides & intelligat se nō facilitate postulacōis sc; potentia domini seruatū. Timebat eīm in ipo cuius fides. sc; humana fragilitas in pfundum erabat. ¶ Aug. de ver. do. Presumpsit ergo petr⁹ de dño tribuit vt homo sc; rediit ad dīm. vnde sequit. Et cuz cepisset mergi. clamauit dicēs. Dñe saluū me fac Quidquid aūt dom⁹ desiderat tribuit. qđ au dierat inuocantem. Unde sequit. & continuo ihesus ex tendēs manū appēhendit eum. ¶ Crs. Ideo aūt nō inuāxit vēns quiescē. sc; extendēs manum appēhēdit eum qm̄ illi⁹ fide op⁹ erat. Cū eīm que a nobis sūt defecerint. tunc ea que a deo sūt stant ve rigē mon straret quia nō venti immissio sc; illi⁹ modica credili tas periculū epabat subditur. Et ait illi. Modice fidei quare dubitasti. In quo manifestat qua nec vene⁹ nocē potuisset si fides firma fuisset. Sic aūt pelluz in te temp⁹ ex nido exeūtem & caturum mater alis portans iterum ad nidum reducit ita & xp̄us facit. Unde sequitur. Et cum ascendisset i nauiculā cessa vene⁹ qui autem erāt in nauicula. venerūt. & adora uerunt eum dicentes. vere filius dei es. ¶ Raban⁹. Quod quidem de nautis intelligēdum est siue de apo stolis. ¶ Crs. Vide aūt qualiē paulatim ad id qđ est excelsius animos ducebat. Sup eīm increpauit mare Nūc autem magis virtutem suā demōstrat sup ma re ambulando & alij hoc idem facē iubendo & peccā tem soluendo. Idcoq; dicebāt. vere filius dei es. qđ sup nō dixerant. ¶ Jero. Si ergo ad vnū signū tri quillitate maris reddita que post mirabilia pcellas in terrā & casu fieri solet. nauta atq; redoctus vere filiū dei confitet. cur Arius ip̄z in eccl̄ia pdicat ere aturam. ¶ Aug. de ver. do. Cessauit aūt ventus ali tudo est. Quid aūt alicui⁹ celo i hoc mūdo. Quis vo in celum ascendit nouit fides nostra. Cur autez sol⁹ ascendit in celum quia nemo ascendit in celū nisi qui de celo descendit. q̄uis & eū in fine venerit & nos in celum leuauerit eadem tunc solus ascendet. qa caput cum corpe suo vnus est xp̄us. Nunc aī solū caput ascendit. Ascendit autem orare quia ascendit ad pa trem p nobis interpellare. ¶ Hylari⁹. Vel qp vesp solus est solitudinem suam i tempe passionis estendit ceteris trepidacōe dilapsis. ¶ Jero. Ascendit eaq; i montē sol⁹ quia turba ad sublimia sequi non potest nisi docuerit eam iuxta mare in littore. ¶ Aug. de ver. dīi. Verūtamen dum xp̄us orat in excelso na uicula turbat magnis fluctib⁹ i pfundo. & qz resur gunt fluctus. potest ista nauicula turbari. sed quia xp̄us orat non potest mergi. Nauiculam qui ppe ec clesiam cogitate turbulentum mare hoc seculum.

¶ Hilar⁹. Quod aũe nauẽ ascendere discipl⁹ꝙ iubet & ire transfretũ dũ ẽbas ipe dimittit & dimissis turbis ascendit in mõtem orare. esse intra eccliam iubet & piculũ ferri vsq; in id tempus quo reuẽtens in clamatus ad ventu ppo omni qui ex israel erit rliquus. saluẽ reddat eiusq; peccata dimittat dimissoq; eo ut in celeste rgnũ pcip⁹ admisso agẽs deo. pr gras in gria cuius & maiestate plistat. Sz mẽ hoc discipuli ventu ac mari deferiẽ. & totis flecti motib⁹ immũdo spũ aduersãte iactarẽ. ¶ Au. de v. do. Nñ eñ aliquis impie volũtatis maxie potestatis p secucõez ioctat ecclie. sz nauiculam xpi grãdis vnda plurgit. ¶ Raban⁹. Vñ benedicẽ qz nauis erat in medio mar. & ipe solus in tra. qa nõnũq; eccliã tãs pssuras ẽ afflicta vt eam dñs desuisse videaẽ ad tpus. ¶ Aug. de v. do. Dein aũt domin⁹ ad usitã dos discipulos suos q ẽbabarẽ in mari quarta vigilia nocte. & extrema pte nocte vigilia ei vna erel bozas habere ac p hoc nox quatuor vigilias habet. ¶ Hila. Pria igiẽ vigilia fuit legis. Secda pphetaz. Tercia corpat aduent⁹ quarta i redieu claritatis. ¶ Aug. de vẽ. do. Quarta igiẽ vigilia noctis hoc ẽ pene tã nocte finita venet in fine secli. imꝑtas nocte transacta ad iudicãdũ vuos & mortuos. venit aẽ mirabiliẽ. Surgebãt eñ fluctus sz calcabãtur. Quantũlibet eñ potestates seculi psurgãt pmittat eaz caput nr̃m caput. ¶ Hila. Venies autez xp̃us in fine eccliam sellam & antixp̃i spũ & tot⁹ secli motib⁹ inimici arcuadã. Et qa d antixp̃i pfidie tudine. ad oẽm temptacõnũ nouitatez sollicitu erũt ecliã ad dñi aduentũ exp̃auescẽt fallas rez imagies meditãtes. Sz bon⁹ dñs timorẽ depellet. dicẽs. Ego sum. & aduent⁹ sm fide metũ naufragij. immientes pellet. ¶ Aug. de q. eum. Vel q dixerũt discipli phantasma esse signat q; qdam q cesserint diabolo de xp̃i aduẽtu dubitabũt. q aẽ petr⁹ implorat auxiliuz a dño ne mẽzaẽ. signat qbusdaz ẽbulacõibz ecliã post vltimã plecucõem purgatũ in eccliã. qñ & paul⁹ signat dicẽs salu⁹ ẽit. sic tñ quasi pignẽ. ¶ Hilar⁹. Vt q petrus ex oi psiliẽau in naui nõ rñdere audet & uberi sibi. vt sup aquas ad dñm veniat pcaẽ. passiõis spe volũtatis sue dñs signat affectũ. dum vestigij⁹ dñi uberẽs ad optenẽdam mortez conat⁹ ẽ. Sed infirmitatem fuẽ tẽptacõis timiditas a⁹ ostẽdit. pmittũ eñ mortis vsq; ad negãdi necessitatem coact⁹ ẽ. Clamor aẽ a⁹ penitẽtie sue geit⁹ ẽ. ¶ Raban⁹. Respexit dñs & ad penitentiã pũtat manũ extendit & idulgẽtiam exhibuit & sic discipl⁹ saluatez iuuit. qñ ẽ volẽtis nez curantis sz dñi miãtis. ¶ Hil. Sz autez trepidãtem petro vtutẽ pueniẽdi ad se dñs non dubitat. sz manu appꝓhensuz sustinuit. hc ẽ rõ. sol⁹ eñ passur⁹ p oibus. oim pcã soluebat. Nec sodũ admittit quicqd vmũitatis pfidiaẽ ab vno. ¶ Aug. de s. do. In vno eciaz apto. & petro in ordie aplop̃rio & pcipuo in q figurabaẽ eccia vtrũq; gen⁹ significandũ fuit id ẽ firmi in fide q sup aquas ambulant. & infirmi in fide q dubitant. nã & vnicuq; sua cupiditas tẽptatio ẽ. amas deũ ãbulas sup̃ maẽ. Sub pedibz tuis ẽ secli timor. amas secm absorbeo te. sed cũ fluctuat cupiditate cor tuũ. vt vincas tuã cupiditatez. inuoca xp̃i diuitatez. ¶ Raba. Veris tuis dñs si sopitus tẽpestatibz pcellis pcellosis fluctibz turbat. & ẽ diuiculo appinquante. Cum eñ infirmas fragilitas pssuris obtica suaz veruz putauerit deberat. erga se tenebras cernit. cum aũt meminit supnũ pfidiuz erexerit repẽte exortu luminis cessat q tocam vigilia. matutinã illũiat. Nec mirũ si ascẽdente i naviculã dño vẽtus cessauit. Deinde eñ cordi dñs p gratiaz adest. mox vniuersa quietescunt. ¶ Hilarius. Ascensu eoꝝ xp̃i in naviculã vẽtuz & mare esse sedatũ pest clamatus fidei nr̃e eterna ecclie pax & tranquillitas indicit & quia cũ manifestus aduenit. recte admirantes veritatis cuti fiit. vere filius dei es confessio eñ veritatis tũc absoluta & pubica erit dei filiũ ñr̃i i humane corpea si m gria celesti pacẽ ecclie reddidit. Quod de q. eua. Signaẽ ei clamatez a⁹ tẽ manifestatis p speciẽ iaz videntibz q p fidẽ miscentur.

Et cum transfretassent. uenerunt in terram genasareth. Et cuz cognouissent uiri loci illius. miserunt in uniuersam regionem illã. & obtulerũt ei oẽs male habentes & rogabãt eũ vt uel fimbriã uestimẽti ei⁹ tangerẽt. Et q̃cũq; tetigerũt. salui facti sunt.

¶ Remigius. Narrauerat superius euangelista mmũ misisse discipl⁹ suos ascendere in nauiculã pcedere eũ transfretũ nũc aũt i cepta narrãs dicit quo trãsfretato pucuerit dicẽs. Et transfretassent venerũt in tra genazareth. ¶ Hila. Tra genazar uicina stagnũ genazareth habens quia crispãte nãt⁹ fibi excitare auram ꝓhibẽt greco enim vocabulo quasi gñrans sibi aurã dr. ¶ Cnf. Quoniam euangelista q post multũ tpus ad q venerat. Et ideo scribẽ. Et cũ cognouissent eũ viri illi⁹ miserũt in vniuersã regionẽ illã. ¶ Hie. Cognouerunt aẽ eũ rumore nõ fame vel operum signorum magnitudine que ꝓperabat in gente tu plurimis notus erat. Et vide quanta fides in minũ terre Genazaret. vt nõ ꝓsentes in libris tenu sint. sed mittant. ad eas pcurrunt. ¶ Cnf. Nec eñ sibiter vt prius ad eum trahebant & tactum man⁹ iãrebant. sed cum magna fide eum allidebant. Vnde sequitur. Et obtulerunt ei oẽs male habẽtes & rogabant eũ. vt uel fimbriã vestimẽti a⁹ tangerẽt. Quibus eñ q fluxu sanguinis pabebat vniuersos hãc sapiẽtiã docuit vt tãgẽdo fibriã vestimẽti xp̃i saluarẽt. putantes q xp̃us absens fuit ñ solũ hoc eos ꝓsentes & maiorẽ reddidit cui⁹ vtutes oẽs saluos facit. Et q̃cũq; tetigerẽt salui fẽi sunt. ¶ Hie. Sciem⁹ q̃d in nr̃a lingua rsonat genazareth. Custodiens nos quo ibus ꝓtypum apostoloꝝ & nauis ecclie de p secucionis naufragio liberatam. tranquillitatis & in trãquillissimo portu. fidei requiescit. ¶ Raban⁹. Genasareth interpretatur cornu principiũ tẽ ac plena nob ẽbuit tranquillitas. qñ ꝓpitius xp̃m nob rstituit hẽditas ac pme sole iustitie

¶ Hilar⁹. Hoc ẽ rõ. sol⁹ eñ passur⁹ p oibus. oim pcã soluebat. Nec sodũ admittit quicqd vmũitatis pfidiaẽ ab vno. ¶ Aug. de s. do. In vno eciaz apto. & petro in ordie aplop̃rio & pcipuo in q figurabaẽ eccia vtrũq; gen⁹ significandũ fuit id ẽ firmi in fide q sup aquas ambulant. & infirmi in fide q dubitant. nã & vnicuq; sua cupiditas tẽptatio ẽ. amas deũ ãbulas sup̃ maẽ. Sub pedibz tuis ẽ secli timor. amas secm absorbeo te. sed cũ fluctuat cupiditate cor tuũ. vt vincas tuã cupi

¶ Hilar⁹. Vr
q milibz viroꝝ
dium populus e
uus reliquos e
mno. oblatq; f
bunt salui p fidẽ
ca ex domio no
que apostolis da
pe exeuntibz sal
ministrant. ¶ T
minimum mand
erit. minus vo
oium corpis p q
Hos autem nõ
habem⁹. sed ec
ergo qui fimbria
ceperunt virtut

Capitul

lauãt manus
aũt respõdens
credimini mã
uestram. Ram
& matrẽ. Et
morte moriat
dixerit patri
me. tibi ꝓderi
suum aut matr
datum dei ꝓt

¶ Raba. Hom
sed qui sapiẽtes
Abscondisti a sapi
diaẽ. Cum acces
pharisei. ¶ Aug
gelista narrationis
vt quãcũ ipe eran
cium ordo seruaẽ
stabit temp⁹ desig
nequidam nulli e
do plumma signa
fimbrie cur auer
cunẽ scribe & phar
erant disseminati
priores alia eran
& maiorem supbia
bus autem de caus
nerant id est a loc
populi & legis do
si ad ꝓphendẽdũ
scipli tui trãsgre
Pira phariseoꝝ

¶ Hilari⁹. Ut alr ſ̄ris legis expbo. ⁊ ex iſrael q̄n q̄ milib⁹ viroꝝ intrā eccl̄iam collocatis iam credendum populus occurrit. iam ipe ex lege p fidē ſalutis reliquos exſuis infirmos egrotoſq; offerūt domino. oblatiq; fimbrias veſtimentoꝝ cōtingē optabant ſalui p fidē futuri. ſed ut ex veſte tota fimbria ea ex domio noſtro ieſu xp̄o ſanctiſpūs virt⁹ exiret que apoſtolis data ipſos quoq; tanq̄ ex eodem corpe exeuntib⁹ ſalutem his qui tangere cupiunt ſubminiſtrant. ¶ Hieronim⁹. Vel fimbriā veſtimēti a⁹ minimum mandatū mollige. q̄ qui trāſgreſſus fuerit. mīmus vocabit̄ in regno celoruꝝ. ut aſſumpti onem corpis p quam venim⁹ ad verbū dei. ¶ Cnf. Illos autem nō ſolum fimbriam aut veſtimētū xp̄i habem⁹. ſed etiam corpus eius ut gmedamur. Si ergo qui fimbriam veſtimēti a⁹ tetigerunt tantā ac ceperunt virtutē multomagis qui totū ip̄m ſumēt

Capitulum. Decimumquintum.

Tunc acceſſerūt ad eum ab ieroſolimis ſcribe et phariſei dīntes Quare diſcipuli tui trāſgrediunt̄ traditiones ſenioꝝ. Non em̄ lauāt manus ſuas cū panē māducāt. Ipſe aūt reſpōdens ait illis. Quare ⁊ uos trāſgredimini mādatum dei ꝓpter traditionē uestram. Nam deus dixit. honora patrem ⁊ matrē. Et q̄ maledixerit p̄ri vel matri morte moriat̄. Vos aūt dicitis. Quicūq; dixerit patri uel mātri munꝰ q̄cumq; eſt ex me. tibi ꝓderit. ⁊ non honorificabit p̄rem ſuum aut matrē ſuam ⁊ irritū feciſtis mādatum dei ꝓpter traditionem veſtram.

¶ Raba. Homines genaſaree ⁊ min⁹ docti credūt ſed qui ſapientes vidēt adpugnā uel ut iuxta illud. Abſcondiſti a ſapientib⁹ ⁊ reuelaſti ea paruulis. Vñ dicit̄. Tunc acceſſerūt ad eum ab ieroſo. Scribe ⁊ phariſei. ¶ Aug de con. euan. Nea autē ſtent euā gelīſta narratiōis ſue ordinem dicēs Tunc acceſſerūt quātū ip̄e tranſitus indicat rerum ecā ſequē cium ordo ſeruet̄. ¶ Cnf. Propt̄ hoc aūt euāgelīſta hac temp⁹ deſignat ut oſtendat ineffabilem illoꝝ nequitiam nulli cedentem Tunc em̄ uenerunt quādo plurima ſigna opatus eſt. quādo infirmos ex tactu fimbrie curauerat. Quod aūt ab iero. uenīſſe dicunt̄ ſcribe ⁊ phariſei ſciendum ē q̄ p omnes tribus erant diſſeminati. Sed qui in metropoli habitabāt peiores alīs erant velut ampliori fruentes honore ⁊ maiorem ſuperbiam poſſidentes. ¶ Remigi⁹. Duabus autem de cauſis reprehendūt̄ ⁊ quia ab iero. venerant id eſt a loco ſancto deſcenderāt ⁊ q̄a ſenioꝝ populi ⁊ legis doctoꝝ erāt ⁊ nō ad diſcēdū dīm ſi; ad reprehendēdū quenēāt. ſubdit̄ em̄ dīnes. quare diſcipli tui trāſgrediunt̄ traditiones ſenioꝝ. ¶ Hiero. Ira phariſeoꝝ ſcribarumq; ſtultitia dei filium ar

guunt̄. quare traditiones hominum ⁊ p̄cepta non ſeruat. ¶ Cnf. Dide autē qualit̄ ⁊ ſua interrogatione capiunt̄. Non em̄ dicunt. Quare trāſgrediunt̄ legē moyſi ſed traditionem ſenioꝝ. Unde manifeſtū eſt q̄ multa noua inducebant ſacerdotes q̄ibus moyſes dixerat. non adiicietis ad verbum quod ego ꝓpono uobis hodie ⁊ non auferetis ab eo ⁊ q̄n optebat eos ab obſeruatiōib⁹ liberari tunc ampliorib⁹ obſeruationib⁹ ſe alligabant tanentes ne aliquis eoꝝ ꝓcipatum auferret̄ terribiliores eſſe volētes quia ⁊ ip̄i eſſēt legiſlatores. ¶ Remigi⁹. Que autem fuerint traditiones manifeſtat. marc⁹ cum ait. Phariſei ⁊ omnes iudei niſi crebro lauēt manus ſuas non manducant panem. unde ⁊ hic diſcipulos reprehendūt dicentes. Non em̄ lauant manus ſuas cū panem manducāt. De ſi ma. verba em̄ ꝓpheta carnalit̄ accipientes q̄ dictum erat lauamini. ⁊ mundi eſtote de corpe ſolum lauando ſuabant ⁊ ideo ſtatuerant nō niſi lotis manibo manducādum eſſe. ¶ Hiero. Quan⁹ aūt id ē opa non corpis. ſed aīe lauande ſunt. ut fiat illic verbum dei. ¶ Cnf. Ideo autem diſcipuli nō lotis manibus māducabant. quia iam ſuperflua deſpiciebāt ea ſolum que ſūt neceſſaria attendentes. ⁊ neq; lauari neq; non lauari p lege habentes ſed ut cōtingebat alterutr⁹ facientes. Qui em̄ ⁊ nēcim cibum ꝓtenebāt qualit̄ circa hoc ſtudium haberent. ¶ Remigius. Vel reprehendebant phariſei diſcipulos dīi non de iſta lauacōe q̄ ſolebat more gentis ⁊ neceſſarijs temporib⁹ agitur. ſi; de illa ſuperflua que ſuperſtitioſa traditione ſenioꝝ fuerant repta. ¶ Cnf. xp̄us autem non excuſauit. ſed p̄ſtitum reaccuſauit. demōſtrans q̄m eū q̄ magna peccat ꝓ paruis peccatis alioꝝ ſolliatum eē nō oportet. Unde ſequit̄ Ipſe aūt reſpondens ait illis. Quare ⁊ uos tranſgredimini mandatum dei ꝓpter traditionem veſtrā. Nō aūt dicat q̄ benefaciūt tranſgredientes ut non det eis occaſionē calūnie. neq; tm̄ vituꝑat quod ab aplis factum eſt ne a ꝓbet. eorum traditiones. Neq; rurſus accuſet ſenioꝝ. quia ſic in uituperatorem eum rediſſent ſi; merepat eos qui aduenerant tangēs eciam ſenioꝝ que talem traditionez ſtatuerant dicens. ¶ Hiero. Cum uos ꝓpt̄ traditiōz hominum p̄cepta dei negligatis. quare diſcipulos meos arguendos creditis q̄ ſenioꝝ uſſa paruipendūt ut dei p̄cepta cuſtodiant. Nam de⁹ dixit. Honora patrem ⁊ matrez honorē in ſcripturis nō tantū i ſalutationib⁹ ⁊ officijs deferēdis quātū in elemoſinis ac mūeribus oblatōe ſentit̄. Honora igit̄ aplus viduas q̄ vere vidue ſūt. hic em̄ honor donum intelligit̄. Preceperat ergo dom⁹ vel imbecillitates ut etates ut penurias parentū conſiderans ut filij honorarēt ⁊ in vite neceſſarijs miniſtrandis parētes ſuos. ¶ Criſoſtomus Voluit aūt monſtrare q̄ parentes eſſent valde honorandi. p hoc q̄ adiunxit ⁊ p̄mia ⁊ penas ſed dom⁹ hic p̄mium p̄termittens q̄ honorantibus repromittit̄ ſcz eſſe longeuū ſup terram ponit quod terribil⁹ eſt. ſcz penam. ut ⁊ ipos ſtupefaceret ⁊ alios attraheret. unde addit ⁊ qui maledixerit patri ut matri. morte moriat̄. Inq̄ demonſtrat eos morte dignos eſſe. Qui em̄ q̄ verbo d honorat parētez morte punitur multomagis vos qui ore ⁊ non ſoluz d ho

honoratis parentes. sed & alios hec docetis. Qui igit
neq; vnq; debetis qualiter meos discipulos iculatos
Quomō aūt dei mandatū trangrediamē manifestat
cū subdit. Vos aūe dicitis. Quicūq; dixerit patri
vt matri. mun⁹ qōcūq; ē ex me tibi pdezit. Hero
Permissū em̄ pudētissimaz dei legē. volētes scribe
phariseiq; subuīere. vt impietatem sub nōie pietā
tis inducerēt. docuerūt pessimos filios vt si qs ea q̄
parētib⁹ offerēda sūt deo vouē voluerit qui ver⁹
est pr̄ oblatio dñi p̄ponaē pentū muneribꝰ. Ysa
ia. Vt sit sensus. Qō ego offero deo & mihi & tibi
pdezit. Et ideo nō debes sumē scz res meas m tuos
vsus. Iz pati vt deo offerā. Hero. Vel certe ipi
parētes q̄ deo ḡsecrata cernebāt. ne sacrilegij crimē
incurrerēt. declinātes egestate cōfrachāē. atq; ita si
ebat. vt oblatio librop̄ sub occasiōe tēpli vdei in lu
cra cederet sacēdotū. Glosa. Ve sit sens⁹. Qui
cūq; & quisq; vīm o iuuenes dixerit id ē dicē pote
rit. vt dicat pr̄i uel mr̄i. o pater mun⁹ qō est deo ex
me iā debitū. pdezit tibi admirādo quasi dicēt ñ de
bes sumē ne sis reꝰ sacrilegij. Vel pē legi p defectū
hoc mō. Quicūq; dixerit pr̄i & cetera ſſ audi facies
deimandatū vt plebis legē vt sis dignus vita eē
na. Hero. Pē aūt & hūc breuē habere sensū. Cō
pellitus mātē filios. ut dicāt parētib⁹ suis qōcūq; de
tu oblatur⁹ eram deo ī tuos vsus cibos tibiq; p
dito pr̄ & mr̄. quasi diceret nō. Glosa. Et sic
pter istas psuasiones auaricie vīe ille iuuenis ñ ho
norificabit p̄rem & mrem. vñ sequit. Et non hono
rificabit patrē & matrē. Quasi dicēt vos filios ista
rem ñ honorificabit. & ita mandatū dei de sustēt ī
pessima suasistis. & pt̄ hoc filiꝰ postea patrē & ma
trem pentio feasius iruetz pt̄ eradicōem vīam. s.
auaricie vīe fuīetes. Aug. contra aduersarium le
gis & pphaz. Euidenē ac hic xp̄us ostendit & illā
esse dei legē q̄z hereticus blasphemat. & iudeos hr̄e
sisseradicōes a libris pphetis & legitis alienas. q̄s
aptus appellat pphanas fabulas & anites. Aug. cō
tra faustum. Qulta eam nos hic dñs docet & iu
deos a deo suos nō auertere & ei⁹ mandata nō em̄ se
nō infringere. verū eā illos a quibꝰ infringerēt
arguē & nō nisi p moysen ista mandasse. Aug. de
que enan. Vel aliter munus qōcūq; ex me est. tibi
pdezit id est mun⁹ qō offers causa mādē iam pu
nebit. quibꝰ vbis significauit filij iam sibi nō necesse
esse penetum p se oblationē. q ad eam etatem pue
nisset vt posset iā ipi offerre p se. In hac ego etate
cōstitutos vt possēt pētibus suis hoc dicē. cū hoc dixi
sset negabāt phariseos esse. ñ pentio non ſſia
rent honorem.

Hypocrite bene pphetisauit de vobis
Esaias dicēs Popul⁹ hic labijs me hono
rat coz autē eoz̄ lōge est a me Sine causa
aūt colūt me docētes doctrinas & mādata
hominū. Et cōuocatis ad se turbis dixit
eis audite & intelligite Nō quod intrat in
os coinq̄nat hominē sed quod procedit ex
ore hoc coinquinat hominem

Cris. Monstrauerat dñs q̄ phariseī nō erāt tra
m acculaē trangredientes mandata semetip̄os
legē destruerēt. Rursus aē demōstrat hoc ipm & a
pphetis. vnde dicē. Hypocrite bene pphetauit de vo
bis esaias dicens populus hic labijs me honorat cor
autem eorum longe est a me. Remigius. Hy
pocrita dicē simulator. q̄a aliud opere simulat & a
liud corde gestat. Isti ergo bene hypocrite dicunt
sub honore dī terrena sibi lucra accumulāē cupiūt
Raban⁹. Preuidit autez esaias simulatōem iu
eorum q̄ idolo pugnarēt cōtra euāgelium. Et ideo
dixit ex psona dñi populus hic labijs me honorat
Remig⁹. Iudeozū namq; populus labijs & ore ho
appinquare & honorare eum videbāē. qua vīq; ei
cultum se habere gloriabāē sed corde longe a deo re
cessit qua visis signis atq; miraculis nec dum
tem eius cognoscere. nec eum suscipere voluit.
Rabanus. Item labijs eum honorabant quem
dicebant. Magister scimus q̄a verax es. sed cor
eorum longe ab eo fuit. quando miserunt nūcios
res. vt eum caperent in sermone. Glosa. Vel
mendando exteriorem munditiam cuz honorabant
sed dum interiora que vera est carebāt. eorum
ge erat a deo & illis talis honoz inutilis erat. vn
sequē. Sine causa autem colunt me docentes doc
nas & mandata hominum. Rabanus. Merce
habebunt mercedem cum veris cultoribus docent
doctrinas & mandata hominum. contempto pre
tis diuinis. Consolemus. Augmentata erat
calūniā phariseoz̄ a testimonio pphe. Et ideo
emēdatus. iaz eis nō loquē sed turbis. Et dicit
cōuocatis ad se ebis dixit eis. Audite & intelligite
Quia turbi dogma excelsū & multa plena pie
tur⁹ erat nō simplicē ebas enūciat si suscepisset
mōez primo q̄dem ex honoē & sollicitudine erbis
circa ebas q̄ audit euāgelista dicēs. & quoniam ad
se ebis. deide eā susceptibilē faciat mōez euāgelii
post victoriā contra phariseos habitā tunc legis p
mie. vt noxios suscitatos p⁹ facib⁹ suscepit. Et
nō solū simplr ebas advocauit. si eā ea attentā
res faceat i hoc q̄ dixit. Audite & intelligite. Ad
dixe & exgami mētē ad hec audiēdū. Nō aliter
eis. Nihil ē obseruādo. eſcarū neq; q̄ moysi ma
mūxēat si p modū admoīcōis & cēlis ariā ipe
natura testimoim acapiēs ait. Nō q̄ intrat in
coinq̄nat hoiem. si q̄ procedit ex ore. hoc coinq̄nat ho
nem hieroⁿ hz gmūicat. Hero. Debū cōmixtio
ppne sēpturaz ē & ppto mōe nō tenē. plus ad
iudeoz cū p̄ez dei se esse iactās gmūes cibos escarū
bo oēs vetē hoies. vbi gra suillā carnē edisse ipe
res & istuismōi animalia q̄ vngulā ñ findūt. nec
nec squamosa ī pisce sūt. vñ & ī actibꝰ apli ip
eū ē. Nō dē sanctificauit tu ne gmūe dixeris
g⁹ qd cerēo hoibꝰ patz & ēsh ñ dpte dī p mōsen
pellaē. Aug. ō Fau. Testamēto ac vetꝰ ī ista
istā sentēcia q̄ dñs dix. ñ qd ierat ī os. m qua
dix. oīa mēa mdis & oīe creatā deibona est. Et
ñ aptm d ipis dixisse nāēs intelligāt maiche
lras ppē q̄sdā phguzacōes tpi cōgruentes
dā nāēa ſz sigicacōe ī mōa dixisse

Hieronym⁹. Et
obſuacionē Judai

Si de porco ⁊ agno requiraē vtrum natura mōm
est · q̄ natura o mīa creatura dei bona est quadam
vero significacione agn⁹ mundus · porcus immun
dus ē tamq̄ si stultum ⁊ sapientem diceres · vtrūq̄
hoc vbum natura vocis ⁊ litteraꝝ ⁊ sillabaꝝ q̄bus
gstat · vtq̄ mundum est · Significacōe autem vnum
hoc vbum quod dicē stultus immundum dia pōt
non natura sui · sed qm̄ quoddā immūdū significat ·
Et fortasse quod est in rep figuris porcus · hoc ē in
hominum genē stultus · ⁊ tam illud aīal q̄s iste due
sillabe quoo dicē stultus quoddaꝝ vnum idemq̄ sig
nificat · Immundum quippe illud animal in lege po
situm est eo q̄ non rūminet non autem hoc eius vi
cium · sed natura est · Sunt autem homines qui per
hoc animal significanē immundi ꝓpria vicio non na
tura · Qui cum libenē audiant vba sapiencie · post
ea de his o nimio nō cogitant · Quod ēm utile audi
eris velut ab memoie memorie · tamq̄ ad os cogi
tacionis recolendi dulcedine reuocare · quid aliud
est q̄s spiritaliter rumiare · Quod qui non faciunt
illorum animalium genere figuranē · Dee autem si
militudines rerum in locudonibo ut obseruationibo
figuratas racionales mēes utilē ⁊ suauē mouent ·
Sed pnosi ꝓpto multa talia non tm̄ audienda ve
rum etiaꝝ obseruanda precepta sunt · Temp⁹ enim
erat · quo nō ēm dictis sed eciam factis ꝓbaēri op
tebat ea que posteriore tempe fuerant reuelanda ·
Quibus per christum atq; in xp̄o reuelatis fidi gē
tium onera obseruacōnū · non sunt imposita ꝓbīa
tamen est auctoritas cōmendata · Requiro autem a
Manicheis · verum ista dominī sententia qua dixit
non iq̄nari hoīes his que i os eius intrāt vera aut
falsa sit · Si falsam dicunt cur eam eorū doctor Ma
nichēus a xp̄o placam dicens ad expugnādū vet⁹
testamentū obiecit · Si autem vera est cur aduersus
eam credant se comq̄nari · ¶ Iero · Opponat aūt
prudens lector ⁊ dicat · Si quod intrat in os nō co
inquinat hominem · quare idolothecia non nescimur
Sciendum igit̄ q̄ ipi q̄dem cibi ⁊ omnis dei cre
atura p se mūda sit sed idolorum ⁊ demoniū inuocacō
ea facit immunda apud eos scz qui cum conscīēcia
idoli idoloelatum manducant · Et pscientia eoꝝ cū
sit infirma polluē · ve apostolus dicit · ¶ Hemig⁹ ·
Quicunq; autem tante fidei est vt intelligat creatu
ram dei nullo modo inq̄nari posse · sanctificē cibo p
vbum dei ⁊ orationem ⁊ gmedat quīdo velit ita tm̄
q̄ hec licentia offendiculum non fiat infirmis ut A
postolus dicit ·

¶ Tunc accedentes discipuli eius dixerūt
ei. Scis quia pharisei audito hoc verbo scā
dalizati sunt. At ille respōdens ait. Omnis
plantacio quā nō plantauit pater meus ce
lestis eradicabiē . Sinite illos Ceci sunt ⁊
duces cecorum . Cecus autem si ceco duca
tum prestat. ambo in foueam cadunt .

¶ Ieronim⁹ · Ex vno smone dīi omnis superstitio
obfuscatur Judaicarum fuerat elisa · qui in cibis su
mendis abhominādis q̄ religionē suā sitā arbitrabāē

¶ Cnſ · pmissa · itaq; cum audissent pharisei · nihil g
era dixerunt illi · qua vehemēē eos conuicerat · nō
redarguendo solum · sed ⁊ dolum illoꝝ ꝓpalando sz
scandalizati sunt pharisei scz · non aūt turbe · Dīs di
aē . Tunc accedētes discipuli eius dixerūt a. Scis
q̄a pharisei audito hoc vbo scādalizati sūt · ¶ Hezo ·
Quia crebro venturi i ecclīasticis scripturis scan
dalū breuiter dicendum quid significat · Scandalū
nos offendiculum ut ruinā ⁊ impactōez pdis possu
mus dicere · Quādo ergo legim⁹ · Quicūq; scandali
zauerit · hoc intelligimus · Qui dicto ut facto occasio
nem ruine dederit · ¶ Chrisostom⁹ · xp̄us autez nō sol
uit pharisęorum scandalum sz magis eos increpauit
Vnde sequit · At ille respondens ait · Omnis planta
cio quam non plātauit pater meus celestis eradica
biē · Hoc autem manichei de lege dictum esse dicunt
Sed pfitent eos que antea dicta sunt · Si ēm de le
ge dixisset qualiter supius p lege pugnasset · dicēs
Quare transgredimini mandatū dei ꝓpter traditionem
vestram · Qualiē eciam ꝓphām induxisset in medīū
Si eciam de⁹ dixit · Honora patrem ⁊ matrem · qua
liē hoc quod in lege dictum est non est dei plantacio ·
¶ Hylarius · Dicens ergo omnem plantacionez que
non a patre sit · docet traditionem hominum eradi
candam cui⁹ fauore legis precepta transgressi sunt ·
¶ Hemigius · Omnis eciam falsa doctrina ⁊ superst i
ciosa obfuscacio cum suis auctoribus pmanere non po
test · Et qua a deo pr̄e non est cum eisdem eradica
bitē · Illa ergo sola permanebit que a deo patre est
¶ Ieronim⁹ · Numquid ergo eradicabiē ⁊ illa plā
tacio de qua apostolus ait · Ego plantaui Apollo ri
gauit · Deo soluē questio ex eo q̄ sequit de⁹ in cre
mentū dedit · Dicit ⁊ ipe · dei agricultura · dei edifica
cio estis · Et alibi cooperatores dei sumus · Si autem
cooperatores dei plantante paulo ⁊ rigante apollo ·
de⁹ cū cooperatoribus suis plantat ⁊ rigat · Abutunē
autem hoc loco qui diuersas nacias introducunt · di
centes · Si plantacio quam non plantauit pater era
dicabiē ergo quam ille plantauit nō poterit eradica
ri · Sed audiamē illud ieromie · Ego vos plantaui
vineam veram · quomodo versi estis in amaritudinē
vitis alienę · Plantauit quidem deus ⁊ nemo potest
eradicare plantacionem eius · Sed quoniaz ista plā
tacio in voluntate ꝓpria arbitrio est · nullus alius
eam eradicare poterit · nisi ipa tribuens assensum ·
¶ Glosa · Vt plātacio ista doctores legis significat
eum sequacibus suis · qui xp̄m non habebant fundam
tum · Quare autem sint eradicandi · subdit Sinite
illos · Ceci sunt ⁊ duces cecorum · ¶ Rabanꝰ · Ceci
quidem sūt id est luce mādatorum dei priuati · ⁊ sūt
duces cecorū · quia alios in ꝓpriū trahūt errantes
⁊ in eroꝛem mittentes · Vnde subdit · Cecus autem
si ceco ducatum prestet ambo in foueam cadunt ·
¶ Ieronimus · Hoc eciam est quod apostol⁹ prece
pit · hereticum hominem p⁹ ꝓmam ⁊ alteram cor
rectionem deuita · sciens q̄ puersus sit huiscemodi
in hūc sensum ⁊ · Saluator ꝓcipit doctores pessimos
dimittendos arbitrio suo sciens eos difficulter ad ve
ritatem posse reuocari ·

Respondens aũt petrus dixit ei Edissere nobis parabolã istã. Et ille dixit. Adhuc et vos sine intellectu estis. nõ intelligitis qa oñe quod in os intrat. in vẽtrẽ uadit. et in secessũ emittitur. Que aũt pdeunt de ore. de corde exeũt. et ea coiq̃nant hominem. de corde em exeunt cogitacões male homicidia adulteria. fornicacões furta. falsa testimonia blasphemie. Hec sũt q̃ coiq̃nãt hominẽ. Nõ lotis aũt mambo mãducare nõ coinquinat hominem

¶ Remigius. Cõsueuerat dñs parabolice loqui. et ideo petrus cũ audisset. qõ intrat in os nõ coinquinat hoiez putauit illũ parabolice fuisse locutũ Et ideo rogauit ve subdisẽ. Respondens autez petrus dixit ei Edissere nob parabolam istaz. Et q; ex psona ceteroru hoc dixerat idarco simul cũ alijs a dño rephen sus est. vñ sequẽ. Et ille dixit adhuc et vos sine intellectu estis. ¶ Hero. Corripit aũ a dño quasi parabolice dictum putat. qõ ꝓspicue locuto ẽ. Ex quo aiad uertimus vitiosũ esse audientẽ qui aut obscura manifeste aut manifeste dicta obscure vele malligere.

¶ Chr. Vel iõ dño increpat eũ. q; erat exicerbatus dñe qõ quesierat si; ex scandalo q̃ scãdalizat⁹ erat. Turbe em nõ intellexerant quod dictũ erat discipli aũ scandalisan fuant. Vñ a pncipio quasi p phanseis interrogare volebant Sed quia audierant eũ magna dicentem. omnis plantacio. et cetera. repressi fuerunt. Sed petrus qui vbiq̃ feruens erat neq; ita silet. quem dominus increpat. et increpacio in rationem addit dicens. Non intelligitis quia omne quod in os intrat. in ventrem vadit. et in secessũ emittitur. ¶ Hieronimus. Ex hac sententia quidam calumniantur q̃ dominus phisice disputacionis ignarus putet omnes cibos in ventrem ire et in secessum digeri. Cum statum infuse esce per artus et venas ac medullas. neruosq; fundantur. Sed sciendum q; tenuis humor et liquens esca cum in uenis et artubus concocta fuerit. Et digesta. per occultos meatus corporis quos greci poros vocant ad interna dabitur. et in secessuz vadit. ¶ Augustinus. de vera religione. Alimenta carnẽ corrupta id est amittentia formam suaz in membrozuz fabricam migrant. Et corrupta reficiunt in aliam formam per conuenientiam transeuntia. Et per vitalem motum dijudicantur quodammodo ve exeas nistructuram huius pulchri visibilis que apta sunt assumantur. non apta vero per congruos meatus abjiciantur. quozum aliud feculentissimũ reddit terre ad alias formas assumendas. Aliud per totum corpus exhalat. Aliud totus animalis latentes neruos accipit Et nboatur in prolem. ¶ Crisostomus. Cum autem hoc dominus dicat. adhuc discipulis secundum iudaicã infirmitatem respondet. Dicit enim quoniam cibus non manet. sed egreditur. Quamuis et si maneret. non faceret immundum. Sed nondum hec audire poterãt. ꝓter hoc autem et mosis p eanctum tempus. diat esse immundos quãtum cibus intra manet. In vespere em̃ lubet lauari et mundum esse quasi tempus digestionis et egestionis diuidens.

¶ Augustinus. xv de ciuitate. Duo autem quedam hominis ora dominus complexus est. vnum quod positus aliud cordis. Nam cum dixit. Omne quod in os intrat et cetera. apertissime monstrauit os corporis. At in eo quod sequitur os cordis ostendit. Recens. Que autem pdeunt de ore de corde exeunt et ea coiquinant hominem. ¶ Crisostomus. Hec illa cordis sunt mala. in hoie manent et exeuntia coinquinant non manentia solum. Immo tunc magis cum exierint. Vnde subiungit. De corde enim exeunt cogitaciones male. quas primo ponit quia hec est radicem vicium qui scilicet a nisi abeatur. ¶ Dominus. Principale igitur aie nõ secundũ plonem in cerebro est. sed unita christum in corde. arguit dicens ex hac sententia. qui cogitaciones a diabolo immitti putant et non ex pria nasci voluntate. Diabolus aduersos esse et incentor malaruz cogitacionum potest auctor esse non potest. Si autez semper diabolus suis fomitibus inflammauerit. nõ debemus eum iam suis fomitibus inflammauerit. nõ debemus eum nam cum quoq; occulta cordis nman. sed ex corpe habitu et gestibus estimare quid versetur intrinsecus. Verbi gracia. Si pulchram mulierem crebro viderit inspicere. intelligit cor ab eodem vulneratum. ¶ Glosa. Ex cogitacionibus aũt mali proueniunt et mala facta. et mala verba. que inde prohibentur. Vnde subdit. Homicidia que prohibentur illo legis precepto. nõ occides. adulteria significacionez. que intelliguntur prohibiti illo precepto non mechabens. furta que prohibentur illo precepto. Non furtum facies. Falsa testimonia. contra illud preceptum. Non dices aduersus proximum tuum falsum testimonium. Blasphemie contra illud preceptum. Non assumas nomen dei tui inuanum.

¶ Remigius. Nominatis autem vicijs que diuina lege prohibentur. pulchre dominus subiungit ea que coiquinant hominem id est immundum et impurum reddunt. ¶ Glosa. Et qui has inde verba domini ex. phariseorum sequaces occasionem sumpserãt qui traditiones suas diuinis preceptis preferebant. consequenter concludit mentionem traditionis premisse dicens. Non lotis autem manibus manducare non coinquinat hominem. Crisostomus. Non autem dixit esca in lege prohibitas mandicare non coinquinãt hominem. ut possent illi contradicere. sed concludit de illo de quo disputatio erat.

Et egressus inde Ihesus. secessit in partes tyri et Sydonis. Et ecce mulier chananea a finibus illis egressa clamauit dicẽs ei.

¶ Hero. Pharisei et

miserere mei dñe fili dauid filia mea male a demonio vexaē. Qui nō respōdit ei vbum Et accedentes discipuli eius rogabant eū dicētes. Dimitte eā quia clamat post nos Ipse autez respōdens ait. Non sum missus nisi ad oues que perierūt domus israel. At illa venit ⁊ adorauit eum dicens. Domine adiuua me Qui respondens ait. Non est bonum sumere panem filiorum ⁊ mittere canibus. At illa dixit. Etiaz domine. Nam ⁊ catelli edunt de micis que cadunt de mensa dominoz suoruz Tūc respōdens ihesus ait illi O mulier magna est fides tua. fiat tibi sicut vis ⁊ sanata est filia eius ex illa hora

¶ Remigi⁹. Tyrus ⁊ Sidon ciuitates fuere gentiliū. Nam tyrus metropolis fuerat Chananeoz Sidon. termin⁹ chananeorū respiciens ad aquilonē ¶ Cnſ. Considerādum autem q̄ quādo ab escaruz obseruatione iudeos emput tunc ⁊ gentibo ianuam aperuit. Sicut ⁊ petr⁹ pus eī visione iussus ē hāc legem soluere. ⁊ post ad cornelium mittē. Siquis autem querat. Cur discipulis suis dixerit. In viā gentium ne abieritis. qualiē hāc ambulat viaz. Primū q̄dez illud dicemus. qua non erat obnoxius p̄cepto quod discipulis dederat. Secundo autem qua neq; ut predicatus abijt. Vnde ⁊ marc⁹ dicit. Quoniam occultare nō potuit. ¶ Remigius. Iuit autez ut tyros Sidonios q̄ curaret. siue ut filiam huiꝰ mulieris liberaret a demonio quatenꝰ p eius fidem scribarum ⁊ phariseoz nequitiam condemnaret. De q̄ quidem muliere subdit. Et ecce mulier chananea a finib⁹ illis egressa. ¶ Cnſ. Dicit autem euāgelista eam chananeā ut ostendat virtutem p̄sencie christi Chananei enī qui expulsi fuerāt ut non pertrahēt iudeos hī iudeis aguerūt prudentiores ut exirēt a ēmnibus suis ⁊ accederēt ad xp̄m. Cū aūt hmōi mulier accessisset nihil aliud q̄z misericordiaz poposcit Vñ sequit. Clamauit dicens ei. Miserere mei dñe fili dauid. ¶ Glosa. Magna fides chananee h̄ notatur. deum credit vbi dominum vocat. hominez vbi dicit filium dauid. Nihil ex merito postulat sed solā misericordiā dī eflagitat dicēs miserere mei. nec dicit miserē filie sī miserē mei. qua dolor filie dolor est matris ⁊ ut magis eum ad passionem moueat totuz a dolorem enarrat. Vnde sequit. filia mea male a demonio vexaē. In quo vulnēa medico detegit ⁊ magnitudinem ⁊ qualitatez morbi. Magnitudinem cum dicit male vexaē qualitatem cum dicit a demonio. ¶ Orig. in ho. Vide autem prudenciam femine. Non iuit ad homines se ducatores non assumit manes ligatas sed omnes relinquens diaboli cultores venit ad dominum. Non petuit iacobū nō rogauit iohannem nō accessit ad petrum suscipit in se petēte patrocinium. ⁊ sola cucurrit ad dñm. Sed vide inexptum negocium. Petit ⁊ lamētum suum p̄ducit in clamorem. Et āmātus hoim deus non respondet verbum Vnde sequit. Qui non respondit ei verbum. ¶ Jeronim⁹. Non autem de superbia phariseica nec de scribarum supercilio sed ne ipse sententie sue grauius videretur p quam missus erat. In viam gentium ne abieritis. Volebat enī occasionem calūnie tibi dare. p̄dicāq; salutez gētiū passiōis resurrectionis tempi refuabat. ¶ Glosa. Differendo etiam ⁊ non respondendo patiēciam mulieris ⁊ pseuerātiam nobis ostendit. Ideo etiam non respōdit ut discipli p ea rogarent. ostendens p hoc necessarios esse preces sanctoz ad aliquid impetrandum. Vnde sequit Et accedentes eius rogabant eum dicentes. Dimitte eam quia clamat post nos. ¶ Jeronim⁹. Discipuli adhuc illo tempe misteria domini nescientes vt misericordias motus rogabāt p̄ chananea muliere. Vt importunitate eius carcere cupientes. ¶ Aug. de cō. euā. Affert autem aliquam repugnātie questiōez q̄ maneus in domo dicit fuisse dominū cum ad illum venit mulier pro filia sua rogans. Matheus autem possit intelligi de domo tacuisse ⁊ eandez tamē recōmemorasse. Sed quoniaz dixit discipulos dominū ita suggessisse. Dimitte illā quoniā clamat post nos nihil videtur aliud significare q̄s post ambulātem dominū mulierez istam dēpcatoriam vocem ut iisse. Intelligenduz est ergo dixisse quidem marcum q̄ matheum ut ibi erat iesus cum eum p̄oixisset fuisse in domo Sed quia math⁹ ait. Non respondit ei verbum dicit agnoscē q̄ tacuerūt ambo ⁊ i eo silencio egressum fuisse iesum de domo illa. atq; ita ceteta cōtexunt̄ que iam in nullo discordant. ¶ Cnſ. Estimo aūt ⁊ discipulos ad clamitatē mulieris cē tristatos. sed tamen non sunt ausi dicere. Da ei hanc gratiam sī dimitte eam sicut ⁊ nos cū velum⁹ aliquē persuadē multociens gratia dicimus. Ipe autem respōdēs ait. Non sum missus nisi ad oues que perierunt de domus israel. ¶ Jeronim⁹. Non aūt hoc dicit quin ⁊ ad gentes missus sit sed q̄ primum ad israel miss⁹ est vt illis nō recipientib⁹ euāgelium ista fieret ad gentes transmigratio. ¶ Remig⁹. Specialiē eā missus est ad salutem iudeoruz vt eciam eoz pali p̄sentia eos doceret ¶ Jeronim⁹ Significanē aūt dixit ad oues p̄deas dom⁹ israel. vt eā ex h̄ loco vnā erroneā quē de alia parabola intelligamus. ¶ Cnſ. in home. Sed qua mulier vidit nihil posse apostoli iuuecūda bona est iuuecūdia. Nā enī neq; ispediū venire audiebat. Vnde dictum est. clamat post nos Quādo aūt videbat ve āgustiata recederet tūc ppius venit. Vnde sequit. At illa veīt ⁊ adorauit eum ¶ Jeronim⁹. Nota q̄ ista chanaidis pseuerane primum filiū dauid. deinde dominū vocet ⁊ ad extremū. deum adorauit. ¶ Crisostomus. Ideoq; nō dixit roga vel deprecare deum sed domine ad iuua me. Quanto autem magis mulier multiplicabat supplicationem. tanto ⁊ ipe multiplicabat negationez. Et non adhuc iudeos oues vocat sed filios. Nam autez canem. Vnde sequit. Qui respondens ait. Non est bonū sumere panem filioruz ⁊ dare catulis. ¶ Eglo. Filij fuit iudei generati ⁊ nutriti sub cultu vnius dei per legem. Nunc est Euangelium miracula ⁊ alia

que ad salutem nostrā ptinent. ¶Non est ergo cōue
niens ut a filijs auferam̄ & dem̄ gentibꝰ qui sūt ca
nes donec mihi repudiēt. ¶Rabanꝰ. Canes aīt gē
tiles ꝓpter idolatriam dicūt q̄ esuriūt · sanguinis dedi
ti & cadauerib⁹ mortuoꝝ vsum̄ in rabiem. ¶Ons
Vide aīt mulieris prudentiā qualiē neq; ꝓtra dicē
ausa est neq; enitata in aliox laudibꝰ · neq; molesta
ta ē i ꝑpno gmitu · vñ sequit̄. Ea illa dixit. Etiā do
mine nam & catelli edunt de micis que cadūt demen
sa dñox suox. Ille dixit. nō ē bonū h⁹ aīt dixit vtiq;
dñe. ipe iudeos filios vocat. hec aīt dños · ipe canem
nominauit. hec aīt & opus canis adiecit · acsi dicat si ca
nis sū nō sū aliena canē me dicas gr̄ num̄ me vt ca
nem. ¶Nō possū relinq̄re mālam dñi mei. ¶Jerom.
Pira aīt hr̄ mīra fides patiēcia & būlitas ꝑdicat
Fides qua etiamdiu sanari posse filiā suā patiēcia
qua tactēs gemptea i ꝑatu pseucat. Būlitas q̄ se
ñ canē sz catulis ꝓat. Nec me mat filiorū panē ñ
meren nec integros capere posse cibos nr̄ sedē admen
sam cū ꝑfectꝫ gētea sū filijs catulox ut ꝑ būlitatē ē
micas ad pauis ingen velam magnitudiē. ¶Ons.
ꝓpē hoc aīt xp̄us tardabat · placebat em̄ ei h⁹ dictu
ram neq; occultam volebat tamē mīeris vtutē. vñ
sequit̄. Tūc rūdens ihus ait illi. O mulier magna ē
ē fides tua fiat tibi sic vis. Nisi dicat fides tua ma
iora his audire pt̄ verū interim fiat tibi sic vis. Vi
de aīt qualiē nō pax & hec mulie meruit in filie medi
cinam · ꝓter hoc em̄ neq; xp̄us dixit sana sit filia
tua. sz magna ē fides tua fiat tibi sic vis. vt discas
qm̄ simplr loquebat & non adulacōis · sz mīe fidei
erāt vba ipi. ¶Hec aīt xp̄i vox fidis ē illi vox q̄ dixit
fiat firmamentū & factum ē. Vñ sequit̄. Et sana
ta est filia eius ex illa hora. Intende autē qualiter
apostolis non impetrantib⁹ impetrat ipa tam magnā quo est misticā oratonis. Semm̄ pro nostris
roxis a nob⁹ ut magis rogam̄ gr̄ ab alijs ꝑ nobis
¶Remigꝰ. Dia enā vbis dat nobis exemplum
catheczādi & baptizādi pueros qm̄ h⁹ mīr ñ ait dñe
salua filiā meā. aut adiuua eam sz miserē mei & adiu
ua me. ¶Hinc etenī descēdit cōsuetudo in eccīa. vt fi
deles ꝑ suis paulis fidem deo ꝓmittam̄ quando ip
si non sūt tante etatis & rationis vt ꝑ se fidem deo
ꝓmittere valeant quamuis sic fide istius mulieris
sancta est filia eius ita & fide virorum catholicorū
peccata puulis relaxent̄. ¶Negonce autem hec mu
lier sanctam ecclīam significat de gentib⁹ congrega
tam. Per hoc enim q̄ dominꝰ relictis scribis & pha
riseis. venit in ptes Tyri & Sydonis ꝑfigurabat̄ q̄
relicturus erat iudeos · & trāsiturꝰ ad gentes. Est
autem hr̄ mīer egressa a finib⁹ suis quomā eccīa san
cta recessit a pstīne erroribꝰ & vitijs. ¶Jeromꝰ
Filiam aīt ecclie puto alias esse credendū que mīe
a demonio vexabant̄ ignorantes creatorem & ado
rantes lapidem. ¶Remigꝰ. Filios autem dominꝰ
appellat patriarchas & prophetas illiꝰ tpis. Per
mensam designat̄ sacra scriptura. Per micas vero
minima precepta vt interna misteria quib⁹ sancta
ecclia pascit̄. Per crustas vero carnalia precepta
que iudei obseruant. Dicit autem sub mēsa comedi
pieunt̄ quia ecclesia humiliē se submittit ad imple
da diuina precepta. ¶Rabanus. Non iudeis ero
silas · sed micas de pane puerox edunt catelli · qui
cōuersi ad fidem qui erant despecti in gentibus tri
buere superfice i scripturas · sed spiritalē sensū qui
in bonis actib⁹ pficē valeant māducare. ¶Jeronim⁹
Pira aīt rex cōsilio israel qui ōdā filiꝰ in sex cam
ꝑ diuersitate fidei ordo noīm cōmutat̄ de alis pe
ea dicit̄ circūdederūt me canes multi · nos audimus
cū muliere fides eius te saluā fecit. ¶Rabanꝰ. Qui
merito magna dicit̄ quia cum gentes nec legis fu
rint imbute · nec vocabꝫ ꝓphetar i studio ad gra
cationem mox a postolorum m audiēs auris obedi
runt. Precoq; salutem imperrare meruerunt. Dū
si ad ꝑmas ecclesie rogantis lacrimas dominus si
luit; animē differt dare · non ē desperandum vt ip
tendo cessādū · sed magis ꝑabus mīstēdū. ¶Ons
de que · euā. Ad & puerū cēturiōis & filiā cōmē
mulieris ñ venies ad domos ecx sinat significare gē
tes ad quas nō venit saluas fore ꝑ verba fidei ad
gādo filij sanāt̄. Et intelligēda ē ꝑsona ecclīe q̄ si
est & mater & filij. Nam simul omnes quibus ma
tat ecclesia mater dicit̄. Singuli autem ꝑsonaliꝫ
lij appellantur. ¶Hilarius. Vel hec mulier pro
berum formam prefert · fines suos egreditur & ad
gentibus scilicet in populi alieni nomen erudi
Que pro filia videlicet gentium plebe domina
mundanorum spirituum occupata erat. Et quidem
num cognouit ex lege Dauid filium mum ꝑ
¶Rabanus. Item si quis conscientiam habet
cuius vitij sorde pollutam filiaz habet male dem
nio vexatam. Item siquis bona que gesserit parce
rum posse sedaut · filiam habet immūdi spiritus
rijs agitatā. Precoq; necesse est ut ad pces lamen
q̄ ꝓfugiat sanctox q̄ intercessiōes & auxilia quera

¶Et cū trāsisset inde. Jesus venit secus ma
re galilee. Et ascēdēs in mōtē sedebat ibi.
Et accesserūt ad eū turbe multe. habētes
secū mutos & claudos. cecos. debiles et alios
multos & ꝓiecerūt eos ad pdes eius & cu
rauit eos ita ut ebe mirarent̄ videntes mu
tos loquētes. claudos ambulātes & cecos
vidētes. Et magnificabāt deū Israel

¶Jeronimus. Saiata chananee filia · reuertens
dominus ad iudeam · Unde dicitur. Et cū trans
see inde ihs suis venit secus mare galilee · ¶Hie
Hoc mare diuersis vocabulis appellat̄. Dicunt
mare galilee ꝓter galileam adiacētem. Mare Ti
beriadis ꝓter Tyberiadem ciuitatem. Sequit. Et
ascēdens in mōtez sedebat ibi. ¶Ons. Videndus
aīt q̄ aliqñ dñs circuit ut sanet infirmos. Aliqñ in
sedet expectās eos. Et nō quemēt hic subaudi & ad
serūt ad eū ebe multe · hītes secū mutos & claudos
& cecos debiles & alios multos ¶Je. In eo loco
latinꝰ mēpres trāstulit debiles i greco scriptū ē
gis qđ ñ debilitatis gñale sz vnꝰ infirmitatis nomē
ē ut quō claudꝰ dr̄ q̄ pde claudicat vno se fulcien
appellet̄ q̄ vnā manū & brē hē. ¶Ons. Ihs ostē
bus fidē suam demonstrabat & m ascēdendo mons

Et in hoc quia estimabant se nullo alio indigē misi ut pficerent ad pedes ihesu · Neq; etiam ad hue rā gunt· fimbriam vestimenti ei ad altiorez fidem ascē dunt · Unde dicē Et precerunt eos ad pedes eius Et mulieris quidem filiam cum multa tardicate cu rauit ut eius virtutem ostenderet · Dis autem nō qua meliores erāt sed ut infidelium iudeorū ora ob strueret pfestim sanationem pbet vnde sequit · Et curauit omnes · Quilitudo autem eorum qui cura bant & facilitas sanacōis eos in stupozem mittebat Uñ sequit · Ita ut turbe mirarēt videntes mutos loquentes &c Hieronim⁹ · De debilibz tacuit qz quid de pirato diceret vno verbo non habebat · Ra· Quisice autem cum filia chananee pfiguralle: salu em gentium venit in iudeam quia cū plenitudo gē cium meruerit tunc omnis Israel saluus erit·

Glosa· Quare autez mirata qđ veniet ihesus turbi da bꝰ seculi volumina significat qđ est galilee · Cū homines a vicijs ad virtutes transmigrant · Ie rommus· Ascendit autem in montem ut quasi auis teneros fetus puocet ad volandum · Rabanꝰ· Ut sez audientes suos erigat ad superna & celestia meditanda· Sedebatq; ibi ut demonstraret nō mā incelestib⁹ requiē esse querēdam· Eo autem sedente in monte·i· in celsorum arce accedunt turbe fidelium deuota mente illi a pinquātes· ducētes secuz mutos & cecos· Eosq; ad pedes ihesu pijciūt quia peccata p fitentes ipi soli curandos subijciūt quos ita curat· ut turbe mirent & magnificent deum israel· Quia fideles quādo viderint eos qui spiritalit egrotaue rant diuersis opibus virtutum ditatos laudez deo decantant · Glosa· Duti autem sunt qui non lau dant deū Ceci qui nō intelligunt viam vite· Surdi q̄ non obtemperant. Claudi p deuia bonoꝝ opis nō rec te euntes· Debiles sunt qui infirmi sunt in bonis o pribus·

Ihesus aūt cōuocatis discipulis suis di xit. Misereor turbe qz triduo iam pseuant mecum & non habent quod māducent. Et dimittere eos ieiunos nolo ne deficiant in via. Et dicūt ei discipuli. Unde ergo nobis in deserto panes tātos ut saturem⁹ turbā tātaz. Et ait illis ihesus. Quot panes ha betis? At illi dixerūt septem. & paucos pi sciculos & precepit turbe ut discūberent su per terram & accipiens septem panes & pi sces & grāz agēs fregit & dedit discipulis suis & discipuli dederūt populo & cōmederūt omnes & saturati sunt. & quod superfuit de fragmētis tulerūt septem sportas plenas Erant autem qui māducauerant quatuor milia hominum extra puulos & mulieres.

Heronimꝰ· Prius xp̄us infirmorum debilitatem abstulerat postea vero sanatis offert cibos · cotua cat quoq; discipulos suos· & quod facturus est loq̄t̄ur inde dicē· ihesus aūt conuocatis discipulis suis dixit misereor turbe· Nec autem fuit ut magistrus & plum erubuat cum mirabo acq; discipulis omnem di similia· ut ex confabulatione mediocri signi magnitudinem· Crisostomꝰ · Turbe eīm cum ad sana donem venissent· non audebant petere panes· unde ipe amator hoīm & omnium curam gerens eorum pronube dat· propterq̄ dicit Misereor turbe · Ne autem dicatur quoniam vencrunt viaticum portaueranit dicit· Quia triduo iam pse mecū & nō ha bent quod manducent · Etsi cū quando venerunt cibos habuerūt tamen q̄ sum pridie erant · Et ꝓpē hoc non in prima & secunda tm hoc fecit sed in tercia quando iam omnia erant consumpta· ut pus ipi in necessitate constituti cum ihesum desidero suscipere quod hebet monstrat autem q̄ de longe venerant & nihil eis reliqui fuerat · Ambr⁹ q̄ dicit· Et dimitte re eos ieiunos nolo· ne deficiant in via· Dum autez volut eos ieiunos dimittere · ideo tamē rō statim sig num facit· ut ex hac interrogacone & rescōsione ap postolos discipulos faciat & fidem suam ostendat dicēdo hic panes· Et quāuis xp̄us plurima fecerit ut miraculi pus facti recordari ē quia fecit eos mi nistros & pus sunt eoꝝ bus ea adhuc tamen imperfecti us dispositi erāt q̄ patet p hoc q̄ sequit· & dicūt ei discipuli· Unde ergo nobis in deserto panes tantos ut satu· tur· tantam· Ipsi quidem infirma cogitacōe hec dixerunt· Per hoc tamē miraculū futurū insu spicabile facientes · Ne aliquo eīm suspicarent q̄ ab aliquo pximquo castello· accepti sunt ibi· Propter hoc miraculum illud in sublimi fecit mulcū a castel lis distante· ipe autem xp̄us ut discipulorū engin mentem eos interrogat ut ex modo interrogacōis eos ammoneret illorum que pus facta sunt· Unde sequit· Et ait illis ihesus Quot panes habetis At illi dixerūt septem & piscinulos paucos· Non autem addit Sed hec q̄si mer tantos sic antea dixerāt Jam eīm paulatim ꝓfecerant licet non totū appre hendentes Admirare autem in apis veritatis amo rem qualit ipi sentientes non occultant suos coam magnos defectus· Non eīm est quātalibet accusacio Patrū amor tali signo facto pfestim obliuisci Admi rare aute & aliam sapientiam eorum qualit ventrā supabant non multam mense curaz facientes· Ju be remo eīm existentes & p tres dies ibi morantes so lum septem panes ibi habebant Ibi vero similiter pontibus fecit · Ternum recumbere eos fecit in tercia & in manibo discipulorum crescē panes · unde sequit Et pcepit turbe ut discūberēt sup terrāt Hiero· De hoc aūt iā supra dixim⁹ & eadem repetere ot si est tamē in his que discrepare inuenimur ·

Crisostomus· Ipse aūt verum q̄z miraculum si milis ē· Sequit eīm Et qđ superfuit de fragmētis tu lerunt· septem sportas plenas· Erāt autem cum mā ducantium quatuor milia hoīm extra puu'os & muli eres. Quare autem minores fuerint reliquie in hoc miraculo q̄z in pmo & si non tot fuerint q̄ comedēt re Aut igit hoc est quia sporte copiosis maiores erāt aut ut ex diuersitate rememorent illi⁹ & huius mi raculi · Et ꝓpt hoc tunc quidem fecit copiosos reli quias alio eōles discipulis· nūc aūt sportas paruo cōles

¶ Remigius. In hac aũt euãgelica lectõe ꝓsiderãda est m xp̃o opatio ōnitatis & humanitatis. Per hꝫ em̃ q turbã mihi ꝛ oñdit se hũane fragilitatis affectionẽ bre. in eo vero q panes multiplicauit & ebas pascit oñdit diuinitatis opacio. Destruẽ g̃o hic error Eutichetis q̃ i xp̃o dicebat vnã naturã. Iu. de euã. Same ñ ab re ẽ admonẽ i hꝫ miracło q̃ñ aliq̃s euãgelistaꝝ hꝫ dixiſſꝫ q̃ d̃ q̃nq̃ panibꝰ ñ dixiſſꝫ plus ceteris putaret̃ Sꝫ qa illi q̃ miracłm de vij. panibꝰ narrauerẽ nec illõ de q̃nq̃ eacuerẽ nemin ẽ mouet & verũq̃ factũ hoies itelligũt. hoc iõ dixiꝰ vt sic vbi sibi repiat fẽm a dño q̃d i aliq̃ alt alti. euãgeliste ita ꝛpugnare videat vt ōnino solui nõ possit michil aliud intelligat quã verũq̃ factum esse & aliud ab alio cõmeõratũ ¶ Glosa. Illoꝝ aũt q̃ pus dñs aufert debilitates & postea cibat qa pus sibi ꝛmouẽda peccata & postea anim̃a vbis dei nutrienda ¶ Ieromꝰ Spic aũt illa ẽba q̃ꝫ pus panes iudaice credeatũ que int plebi ita hec ꝓpo genciũ ꝓpat. Q̃d vo quatuor milia virorũ ꝓgregam̃ mirabilitudo inumerabiliũ ex q̃tuor oꝝ puto intelligi. ¶ Iero. Isti ecã nõ sunt q̃n q̃ milia sꝫ quatuor milia. q̃ numerꝰ semp in laude ponit. Te quadrãgulꝰ lapis nõ fluctuat nõ est ista bilis. Te ob hãc causaꝫ eciam euangelia in hoc nũo ꝓsecrata sunt. In superiori gꝰ signo q̃ ꝓmiserant & viam q̃nq̃ sensuũ nõ ipe dñs eoꝝ recordat̃ sꝫ discipuli hic aũt ipe dñs miserens se dicat eoꝝ qa triduo iam p̃seuerant: cũ eo sꝫ p̃ri. filio. spũq̃. sancto credẽtes. ¶ Ihr. Vel qua oĩe passionis dñice tempꝰ cũ dño agunt siue q̃a venturi ad baptismũ ꝓfitent̃ se credere in passiõe ac resurrectõe eiꝰ. Siue q̃ toto passiõis dñice tpe i uenũ ꝛ dño q̃dã ꝓpassiõis sue erant ũgunt̃. ¶ Rabanꝰ. Vt hoc dr quia in toto seculo ẽ aum tempꝰ ẽ quo grã datt̃. Primũ añ legẽ sc̃ũm sub lege. Te ẽũ sub grã. Quartũ est in celo ad qꝫ tendẽs refici in via. ¶ Remi. Vt q̃ peccata ꝓmissa p penitẽciã cõgregẽs cogitacõe. locucõe & ope cõũtũ ad dñm. Nas ẽbas noluit dimittẽ ieiunas ne defecerẽt in via qua peccatores p penitẽciaꝫ querũt in cursu labentis seculi pereunt si absq̃ sacre doctrine pabulo dimittant̃. ¶ Glosa Septem panes sunt scripture noui testamenti i quo gracia sanctiſpũs revelat̃ & datur. Illeq̃ sunt hordeacei ut sup̃ quia ñ hic ut in lege vitale alimentum. figuras quasi tenuissima palea tegit̃. Hic non duo pisces vt in lege duo vngebant̃ sc̃z rex & sacerdos sed pauci. i. sancti noui testamẽti qui de fluctibꝰ seculi erepti. & sursum ẽbulentum mare exemplo suo nos reficiũt ne in via deficiamus. ¶ Hylarius. Turbe aũt i terrã recumbũt nullis em̃ legis opibꝰ fuerant añ substantie seu peccatoꝝ & corporꝝ suoꝝ inhierebãt. ¶ Glosa. Vt ibi sup fenũ. ut desideria carnis ꝓmant̃. hic sup terram. vbi & ipe mundꝰ relinqui ꝓcipit̃. Vel mons in quo dñs refecit est altitudo christi ibi ergo fenum super terram quia ibi est altitudo christi propter carnales. carnali spe & desiderio tegitur. Hic remota omni cupiditate carnali conuiuas noui testamenti spe ꝓmanere solidatas q̃ ꝓnet. Ubi q̃nq̃ milia q̃a carnales quinq̃ sensibꝰ subditi ꝛ quatuor ꝓter quatuor virtutes quibꝰ spiritaliter viuitur. ¶ Ingenium. prudentiam. fortitudinẽ & iusticiam. Quarum ꝓma est cognitio rerum agendarum & vitandaꝝ. Secunda refrenacio cupiditatis ab his que temp̃aliter delectant. Terna frenatio contra molesta seculi. Quarta que ꝓ omnes dicitur dilectio dei & ꝓximi. Te ibi & hic mulieres & pueri excepti sunt. Quia in veteri & nouo testamento non admittunt̃ ad dominũ. qui non ꝓficiunt ꝙ cuiꝝrere in virtutẽ ꝓfectum. vel infirmitate virtutis vel leuitate mentis. vtraq̃ refectio in monte celebratur. est quia vtrumq̃ testamenti scriptura alitudinem celestium preceptoꝝ mandat & premium. vtraq̃ altitudinem xp̃i predicat alacria mistica. quã tota capit ꝓmunis turba. Apostoli sufferũt & impleuerũt sc̃z ꝓfectoꝝ eo septiformis sp̃ũs gr̃a abundanter illustrata. Spoꝛte tunica & folia palmarum ostendunt contexi & significant sanctos qui radicem caritatis in ipo fonte vite collocant ne arescãt ut manducent & palmam eterne recipiant̃ in coelo ꝛ

Capitulum. decimumsextum.

Et dimissa turba ascẽdit in naviculã. & venit in fines Magedan & accesserũt ad eum Phariſei & saducei tẽptãtes & rogantes eum ut signũ de celo ostẽderet eis. Is ille respõdẽs ait illis. Facto vespere dicitis serenũ erit. Rubicũdũ em̃ est celũ & mane hodie tẽpestas. Putilat em̃ triste celum. Faciẽ ergo celi diiudicare nostis. Signa aũt tẽporꝝ ñ potestis scire. Generacõ aũt mala & adultera. signũ q̃rit & signũ ñ dabit̃ ei. nisi signũ. Jone ꝓphete & relictis illis abiit.

¶ Crs. Sicut post miraculum q̃nq̃ panum istas turbas dimisit ita & nunc. Nec autem poterat dicit sed nauigio ne turba eum sequat̃. Vñ dicit. Et dimissa turba ascẽdit in naviculas & venit in fines magedã. ¶ Augustinꝰ. de con. euan. Marcus aũt dicat q̃ in Dalmanuta nec ẽ dubitandũ eundẽ locum esse sub veroq̃ nõie. Illã plerique codices nõ habent ea am fm marcum nisi mageda. ¶ Rabanus. Te aĩ mageda ꝛgio circa geraſam & mẽphat ponit nũtia & significat hoꝛtũ de q̃ dr hoꝛtꝰ pclaꝰ finis q̃ natꝰ in q̃ crescũt poma virtutũ & vbi mittit̃ semen dñi. Docet aũt q̃ ꝓficatores. misterio ꝓphetico ꝛ tra cubicłm cordis virtutũ pomis debẽt refici. Te accesserũt ad eũ pharisei & saduces tẽptãtes & rogantes vt sigꝰ de celo oñderet eis. ¶ Remi. Admirãdũ ẽ pe ẽ cecitas phariseoꝝ & saduceoꝝ sic ei postulabãt sigꝰ d celo quasi ea ñ eẽnt signa q̃ facẽ videbãt q̃ aĩ sigꝰ postularẽt iobes manifestat. refert ei pr̃ dicõẽs d̃ q̃nq̃ patrũ ẽbã accessisse ad dñm & dixisse q̃d signũ facis vt videam⁹ & credam⁹ tibi. Pia nr̃i m debito mãna gmederẽt siẽ sẽpeũ est panẽ d celo. i. hac vt vno vt duobꝰ diebꝰ mãna pluerit totus ꝓpꝰ pascat̃. sic mihi ex pte factũ est indigen

Ipse vero inspic
& sciens q̃ si eam
crederent nolue
Dñs sequit. At il
mam serenũ erit
in plenis q̃ codia
sus ẽ q̃ ex elemen
serenꝫ & pluuiosꝫ di
vi debant̃ legis esse
non poterant cogn
¶ Augustinꝰ de c
dixit dominus fac
rubicundũ est celum
aduentu mulgentib
die tempestas. rubet
q̃ secunda aduentu
¶ Glosa. Vel alit̃
apostoli potẽt retur
in futuro scire pos
quia patrẽ non p
ceũ dñicare nos
tibus. Signa tem
sione. cui simile e
tribulatione añ adu
mane roseum cum
Sicut ergo in celo
tas. aliud pluuie
eũ scilicet in pmo a
opus est. Que aũt
secundi aduentus.
sicut iudex adero.
autem cum multa di
celorum mouebunt̃
signum vem mosi
cuiꝫ. Generacio ma
signum non dabit̃ ei
gustinꝰ. de con. eua
multorum. Unde retin
ve q̃ existentes gera
intelligit̃ ¶ Glosa
adultera. i. incredula
lectum. ¶ Rabanꝰ.
tantum de nimũ signi
quibus multa signa de
penaũ dominũ. i. apos
bis in celum & spiritũ
Quod autem sibi vel
¶ Crso. Cum aũt hoc
trahit interrogare & di
ipꝰ non desinens disce
Et ideo dominꝰ eos r
tis illis abiit. ¶ Rab
Iudeoꝝ abiit transf
pulus. ¶ Glosa q̃ non
sit turbis abiit. Sed
eũ animos obtinebat

Et cũ venissent
oblitꝰ sũt panes ac
tuemini & cauete

Ipse vero inspiciens cogitationes eorum vt deus
& sciens q̄ si eam signum de celo eis ostenderet nō
crederent noluit eis dare signum quod postulabāt
Dñ sequē. Et ille respōdens ait illis. Facto vespe
re dicitis serenū erit &c. ¶ Vero. Hoc apud grecos
in plenis q̄ codicib⁹ non habet. Sensus autē manife
stus ē q̄ ex elementorum ordine plonūcia possunt &
serenū pluuiosi dies prenosci. Hebe aūt & pharisei q̄
vi debant legis esse doctores ex q̄rtarum vacuo
non poterant cognoscere siluatoris aduentum.
¶ Augustin⁹ de con. euā. Potest eā intelligi q̄
dixit dominus facto vespere dicitis serenum erit & cū
rubicundū est celum. & sanguine passionis xp̄i p̄mo
aduentu mundi peccatorum datur. Et mane ho
die tempestas. rubet enī cum enitida celum. Illud ē
q̄ secundo aduentu igne precedente venturus est.
¶ Glosa. Vel aliē. Rutilat enīte celum & pacunē
apostolū post resurrectionem post quos me iudicare
in futuro scire potestis quia eū nō parco mas bo
quin paream. non parcam aliis in futuro. Facē igit
celi dijudicare nescis. signa aūt temporum non po
testis. Signa temporum dixit de aduentu suo vt pa
ssione. cui simile est roseum celum vespere & idem ō
tribulacione aīā aduentum suum fuca. cui simile est
mane roseum cum enitida celum. ¶ Crisostomus.
Sicut ergo in celo aliud quidem est signum serenī
tatis. aliud pluuie. ita & in me putare oportet. nūc
enī scilicet in p̄mo aduentu his signis que in ēra sē
opus est. Que aūt in celo sunt conseruanē tempori
secundi aduentus. Nūc ei sicut medicus veni. tunc
sicut iudex adero. Propē ē nūc occulte veni. tūc
autem cum multa diuulgatione. quando virtutes
celorum mouebunē. Sed non nūc est tempus horum
signorum veni mori. & que abiecta sūt patiē. Et nō se
cundē. Generacio mala & adultera signum querit &
signum non dabit ei nisi signum Jone ꝓphē. ¶ Au
gustin⁹. de con. euā. Hoc autem & alibi iam dixit
matheus. Unde retinendū est eadē dīm sepe dixisse
vt q̄ existente gerano solui non potuisse. hoc dictum
intelligi. ¶ Glosa. Dicit autem generacio mala &
adultera. & incredula spiritali cazneū habens mol
lectum. ¶ Raban⁹. Nō ergo generacōi illā tempta
tam dominū signum celeste dare quale querebāt
quibus multa signa dederat in terra. Sed generationi q̄
renatā dominū. & apostolis quibus cernentibus ascen
dit in celum & spiritū sanctum misit. ¶ Hieronimus.
Quid autem sibi velit signū Jone iam supius dictū est.
¶ Crisos. Cum aūt hoc secundo pharisei audissent o
debat interrogare & discere quid est quod dicit. Sed
ipsi non desiderio discendi hoc a domino quesierunt
Et ideo dimisit eos reliquit. Unde sequitē. Et relic
tis illis abijt. ¶ Raban⁹. Nō ē relicta gratione ma
la iudeorum. abijt enim fretum & genazum secum ē po
pulus. Nota q̄ non sicut in alijs legitē locis dimis
sis turbis abijt. Sed quia infidelitatis error insolē
tē animos obtinebat dicit q̄ eos reliquit.

Et cū venissent discipuli eius trāsfretū
obliti sūt panes accipere. Qui dixit illis In
tuemini & cauete a fermēto phariseorum & sa
duceorum. At illi cogitabāt inter se dicētes.
Quia panes nō accepimus. Sciens aūt ihe
sus dixit eis. quid cogitatis inter vos mo
dicē fidei q̄ panes nō bētis Non dum intel
ligitis neq̄ recordamini quinq̄ panū in. v.
milia hominū. et quot cophinos sūpsistis.
Neq̄ vii. panū in q̄tuor milia hominum et
quot sportas sūpsistis. Quare nō intelligi
tis quia nō de pane dixi vobis cauete a fer
mēto phariseorum & saduceorum. Tunc intel
lexerūt q̄ nō dixerit cauēdū a fermēto pa
nū. sz a doctrina phariseorum & saduceorum.

¶ Glosa. Sicut dominus phariseos reliquēat ꝓpē
eorum mendacium ita consequenē & doctrinā eorū
a discipulis cauendam esse docet. Unde sequē. Et
cum venis. discipuli. eius transfretū oblii sūt accipe
panes. ¶ Remig⁹. Tanto eīm amore magri detine
bant vt nec eciam ad pūctum vellent ab eo recede
re. Animadvertendum est ergo quātū aliem eēnt
ab appetitu delicarum cuz tam puuā haberēt de ne
cessarijs curam vt eciā oblii sint panes accipere sine
quibus humana fragilitas subsistere non potest. Sed q̄
tur. Qui dixit illis Intuemini & cauete a fermen
to phariseorum & saduceorum. ¶ Origen⁹. In quo mo
nent apostoli nō ad miscenī iudeorum doctrine quia le
gis opera in effectu fidei & p̄figuracōem rerum cō
sequentū cōstituta sunt & in quorum tempa acq̄ eta
tem veritas cōgressa nichil vltra i veritatis simili
tudinem positum arbitrarenē ne doctrina phariseo
rum xp̄m nesciēs effectū euāgelice veritatis rum
pat. ¶ Hieronim⁹. Qui eīm cauet a fermēto phariseo
rum & Saduceorum legis ac litere p̄cepta nō ser
uat. traditiones hominū negligit vt faciat dei man
data. Hoc est fermentum de quo apūs loq̄t. Quo
dicū fermentū totam massam corrumpit. Vtrumne
di fermentū eciam omni ratione vitādum est q̄ ha
buit marchion Valentin⁹ & omnes hereticī. Fermen
tū ei hāc habet vi vt si farine mixtū fuerit q̄ parū
videbat crescat in maius & ad saporem suum vniuer
sam pperationem trahat. Ita & doctrina hereticā si
vt modicam semillam iecerit in suū pectus in brevi
ingens flāma concrescit. & totam hominis passionē
adse trahit. ¶ Crisostom⁹. Sed quare non dixit
Recedite a doctrina phariseorum. manifeste. quia vult
ꝑmemorare ea que facta sūt ex de multiplicatione
panum. Et enim noverat eos esse oblitos Simplici
ter aūt de hoc eos incusare non videt rationem habē
Occasione aūt ab eis recepta eos increpat suscepubi
lem faciebat meudacionem. Et ideo que cogitabant
discipuli. Euangelista in medium introducit dicens.
At illi cogitabant intra se dicētes. Quia panes nō
accepimus. ¶ Vero. Nemō aūt panes non habebat
qui statim impletis septem sportis ascenderūt in nau
cula & venerūt in fines mageda. Ubi audiūt navi
gantes q̄ caverē debant a fermento phariseorū &
saduceorū s; simplēa existat q̄ oblii sūt eos secū tulisse.

¶ Crisostom⁹. Quia vo discipuli circa obseruacõ nris iudaicas adhuc repebant Jō dñs velemẽẽ eos increpat ad valicatem oim. Vñ seqẽ. Nondũ ãe ilis dixie as. Quid cogitatis inter vos modice fidei q⁹ panes nõ habetis? ¶ Glosa. Quasi dicẽt qđ cogitatis me dixisse de ẽremis pambꝰ de qbꝰ non ẽ vobis dubitãdũ cũ de taꝫ paucis tantas tꝫa abũdare reliquas. ¶ Crisost. Hoc aẽ facit ut sollicitudinẽ escarum ab eis abiciat. Sed quaẽ nõ arguit eos cũ dixerũt Pñ nobꝫ in solitudine panes tanti? Teeni oportuit videẽẽ se migrẽ ad signa facẽda ꝫ nolebat añ turbas eos increpẽ. Tũc eaꝫ rationabiliorꝫ hec accusatio fuit qñ iam duplici miracło de pambꝰ facto ealem erant ve adhuc de escis dubitarẽt. Dide aẽ ꝫ increpacõem cũ mãsuetudine. Velut cñ excusando respõdet pbis quos merepauerat dicẽs nõdũ intelligitis neqꝫ vcordami qnqꝫ panũ. ¶ Glosa. Quasi. d. Nec qđ misteriũ intelligitis. neqꝫ ventez in memoria habetis. ¶ Anſ. Per qđ i memoriã eos rduat ad ea que ꝑterierut. ꝫ ad fuca attenaozes facit. ¶ Hero. Per hꝰ aẽ qđ dicat quaẽ nõ intelligitis ãc. p eccasio nẽ docet eos qđ significẽt qnqꝫ panes ꝫ septem. qñ qꝫ milia hoim ꝫ quatuoꝫ milia q̃ pasta fuẽt m hẽmo Si cñ fermẽtũ phariseoꝝ ꝫ saduceoꝝ nõ corporalẽ panẽ sꝫ traditiones puẽsas ꝫ hereticas significãt doctrinas quaẽ abi qđo nuerit ẽ ꝑtus dei in verã doctrinam integrãqꝫ significẽt. ¶ Anſ. Ve aẽ discas quã tũ in discipłis potuit increpacõ xꝑi. ꝫ qualiter eoꝝ mẽtez erexẽit dormiẽtez audi qđ euãgelista dicat Tũc intellexerũt qꝫ nõ dixẽit cauendũ a fermẽto panũ sed a doctrina phariseoꝝ ꝫ saduceoꝝ q̃uis eo hꝰ nõ increpãte. Increpacõ gº dñi eos a iudaicis observacõibꝫ abduxit. desides. existẽtes attẽtiores fecit ꝫ a pua fide eos eripuit ut nõ timeãt si quando paucos panes hñe videanẽ neqꝫ ꝑ pane sollicitꝰ sint Sed hec respiciant vniuersa.

1 Venit aũt iesꝰ in ꝑtes cesaree philippi Et interrogabat discipulos suos. dicens Quẽ dicũt homines eẽ filiũ hominis. Illi dixerũt. Alÿ iohanẽ baptistã. Alÿ aũt heliã. alÿ vero hieremiã. aut vnũ ex ꝓphetis. Dicit illis iesus vos aũt quẽ me eẽ dicitis. Respõdens symõ petrus dixit. Tu es xꝑs filiꝰ dei viui. respõdens iesus. dixit ei. Beatꝰ es symõ bariona qꝛ caro ꝫ sãguis nõ revelauit tibi. sꝫ pater meus qui ẽ in celis Et ego dico tibi. quia tu es petrꝰ. et super hãc petrã edificabo ecclesiã meã. ꝫ portę inferi nõ ꝓualebũt adversus eã. Et tibi dabo claues regni celoꝝ. Et quodcũqꝫ ligaueris sup terã. erit ligatũ ꝫ in celis Et quodcũqꝫ solueris sup ẽrã erit solutũ et in celis.

¶ Glosa. Postqꝫ discipłos a phariseoꝝ doctrina mouerat dñs quemẽẽ euangelice doctrine magistros dimez in as fundat. Et ut maioꝝ solẽnitas adsignet locus describit cũ dicit Venit aẽ iesus i ptes cesaree philippi. ¶ Anſ. Ideo aũt nõ simpliciter declarat ubi minat. sꝫ cesaream philippi. qa est ꝫ alia cesarea Stratonis nõ autem milla sed in hac discipłos rogauit longe eos ab urbis abducẽs. ne ab eis timoẽ eum libere dicant q̃ habebant in nõe. Philippus autez iste frat fuit herodis tetrarche. Urbem ꝫ traconitidis regiõis q̃ in honorẽ Tiberij cesaree cesareã philippi q̃ nũc panea dr appellata. ¶ Glosa. Confirmaturꝰ aẽ in fide discipłos ꝑ opinionem ꝫ errores alioꝝ a mentibꝰ eoꝝ volutꝝ removet. Vñ seqẽ. Et interrogabat discipłos suos dicẽs. Quẽ cũt homines esse filiũ hominis? ¶ Ang. Interrogatus xꝑs discipłos ut ex aplorũ responsis mꝰ diuersas opiniões fuisse cũ apud iudeos. Et ut nos semp seruemur de xꝑo qualis opinio apud homes de nobꝫ ut sigo male oẽ nos ecclesias lius ꝑdam⁹. Si quid aũt bñ dr ecclesiis augmus. Sꝫ ꝫ discipli eꝑorum aplorũ ministerio ꝑficiunt ut qualescũq opiniones habuerũt fidei suis referant eas. ¶ Hieronimus. Dulcissimam interrogat. Quẽ dicut homes esse filiũ hominis quia qui de filio hominis loquunt homines sunt vero dumitatem eius intelligunt non homines dñi appellantur. ¶ Crisostom⁹. Non autem hoc quem me dicunt scribe ꝫ pharisei esse sed quem me dicunt homines. plebis menez qua ad malicia non erat inuestigatio. Et si enim multa humilia oportebat eoꝝ erat de xꝑo opinio. sed tamen quia libera ẽat phariseoꝝ aũt opinio de xꝑo plena multa malicia. ¶ Dyonisius. Scribarum Quem dicunt homines esse filium hominis significauit ꝑter id quod in se videbãt esse humile dum Erat enim homis filiꝰ. Quod igit in scripturis diuinis desiderabat non illud arbitrantes quod ipe confessus est. sed occultũ erat de qua genitura ꝫ quod se credentiũ fides debebat exquirere autem hec confessionis tenenda ratio ut sicut dñm ita ꝫ filium hominis meminerimus quorum sine alterno nihil spei emanat ad salutem signanter dixit. Quem dicunt homines filium hominis? ¶ Hieronimus. Non dixit Quem me se dicunt homines. sꝫ quez dicunt esse filium hominis ne iactanẽ de se querere videretur. Et quia in veteri testamento scriptum est filius Adam. In hebreo positum est filius Adam. ¶ Ang. Varias autem iudeorum opiniones de xꝑo discipłis narrat. Unde dicitur. Alÿ illi dixerunt Alÿ baptistam estimacõem sez secta herodis. Alÿ Heliam. videlicet estimantes ꝑ ut secundam unitatem susceperit. Alÿ Helias aut exto tempore viuens in tempore aparuit illo. Alÿ hieremiam quem deus in gentibus prophetam constituit. non intelligentes quoniz hieremias ante fuerat christi. Alius unum ex prophetis nominat. propter illa que deus ad ipsum locutus est propheticas. Non tñ in ipsis. sed i xꝑo sic

¶ Jeronim⁹. Sic
in bestiis ꝫ bieremi
Unde miroz quos
rere singulorum.
mionem turbe rea
interrogationem a
Et ideo sequẽ. Di
esse dicitis. Vos
quia maioza signa
vos in opinione co
principio predicatio
postqꝫ multa figura
dicatis. ¶ Jeron
sermonis a postoli
Cum eñ dixisset
subiecit. Vos aut
illis quia homines
dr estis quẽ me e
quasi nesciens de
ncozum inquisit
pauc interroga
ce de remuneret.
ve exposita ꝑmo
rẽnẽ veritatem fu
gata. sed de ipso p
¶ Crisostom⁹. C
mone interrogat o
lis interrogatus. P
p omiso respõdet
petrꝰ dixit. Tu es
Denegauit qđem p
arbitrabamẽ iudei
qđ nesciebat iude
qui ꝫ p ꝓphetas d
Et ideo dicebaẽ v
eminet omiso hab
talitatem ꝫ est fo
vita aũt est quasi
sum vita. ¶ Jero
pacõem eoꝝ deoꝝ
Saturnum dico
cetera Idolorum
vera ꝫ inuiolabili
esse. cum sit ex eter
assumpsisse corpus
sessio est. Comple
ꝫ nomen expressit
¶ Habanꝰ. Om
minꝰ ipe humilita
discipłꝰ excellen
¶ Dyonisius. Dign
secutus est. qđ dei fi
¶ Respondens aute
Bariona quia ca
pater meus qui e
xꝑus apostolo vic
dixerat ei tu es
et. Beatus es Si
revelauit tibi ca
Quod caro ꝫ sang

¶ Jeronim⁹. Sed tamē turbe sic errare potuerūt in helia ⁊ hieremia quēmō herodes errauit in iohe Vnde miror quosdam interpres causas erroris inq rere singulorum. ¶ Cnſ. Quia vero discipuli opinionem turbe recta uerāt euocat eos per secundam interrogationem ad opinandū aliquid maius de ipo Et ideo sequē. Dicat illis ihesus vos autem quē me esse dicitis. Vos aē inq̄ qui simul mecum estis sēp quia maiora signa vidistis quam turbe non oportet vos in opinione conuenire cum ēbis ⁊ ꝑpē hoc nō a principio predicationis eos de hoc interrogauit sed postq̄ multa signa fecit ⁊ mirea locut⁹ est eis de sua deitate. ¶ Jeron. Attende autem q ex hoc textu sermois apostoli nequaq̄ homies sed dī appellarē Cum em̄ dixisset dī. dicūt homies esse filium hois subiecit. Vos autem quē me esse dicitis. Nisi dicat illis quia homies sunt humana opinabūt. vos qui dī estis quē me esse existimatis. ¶ Rabanꝰ. Nō aē quasi nesciens de se sententiā discipulorum vt extra neorum inquirit. Sed ideo discipulos quid de se sentiant interrogat vt confessionē recte fidei digna mercede remuneret. Ideo quid alij de se sentiant inq̄rit vt expositis ꝓmo sententijs erantium discipli ꝓbatione veritatem sue confessionis nō de opinione vulgata. sed de ipo ꝓcepisse dīuice reuelationis archano ¶ Chrisostom⁹. Quādo vero dominꝰ de plebis opinione interrogat omnes respōdent. sed omībo discipulis interrogatis. Petrꝰ tm̄q̄ os apostolor ⁊ caput p omībo respōdet. Unde sequit. Respondens simon petrꝰ dixit. Tu es xp̄us filiꝰ dei viui. ¶ Origenꝰ. Denegauit q̄dem petrꝰ aliquid eor esse iesum qui arbitrabant iudei. Confessꝰ est autem. Tu es xp̄s qđ nesciebat iudei si ⁊ qđ maius est filius dei viui qui ⁊ ꝓphetas dixerat. Unus ego. dicit dominus Et ideo dicebat unus sm̄ supemmēciam qua superminet omīb habentib vitam. qui solus habet immortalitatem ⁊ est fons vite qđ ꝓpie dicit deus pater vita aūt est quasi de fonte ꝓcedens qui dixit. Ego sum vita. ¶ Jero Deum ecā viuū appellat ad cōparationem eor deor qui putant dī sed mortui sunt. Saturnum dico. Jouem. Venerem ⁊ herculem. ⁊ cetera idolorum portenta. ¶ Hilarꝰ. Est aūt hec vera ⁊ inuiolabilis fides ex deo deum filiū ꝓfectum esse. eiu sit ex eternitate patris ēmitas. Nunc igit assumpsisse corpus ⁊ hominem factū esse ꝓfecta confessio est. Complexus est ita que omia qui ⁊ nata ⁊ nomen expressit. In quo summa virtutum est. ¶ Rabanꝰ. Ostra autem distinctione factū ē vt dominꝰ ipe humilitatem assūpte humanitatis ꝓfitear. discipul⁹ excellentiam diuine eternitatis ostendat. ¶ Hilarꝰ. Dignum aē confessio petri ꝑmanum consecuta est. qr dei filiū in homie vidisset. vnde sequit. Respondens autem iesus dixit ei. Beatus es simō Mariona quia caro ⁊ sanguis non reuelauit tibi sī pater meus qui est in celis. ¶ Jero. Reddit enim xp̄us apostolo vicem p testimonio quod ō se petrus dixerat a tu es xp̄us filiꝰ dei viui dñs aut dixit ei. Beatus es Simon Mariona. Quare quia non reuelauit tibi caro ⁊ sanguis sī reuelauit pater quod caro ⁊ sanguis reuelare non potuit spūesan ti gracia reuelatū est. Ergo ex cōfessionē sortiat vocabulū qr reuelationē ex spūsando habeat. cuiꝰ ⁊ filius appellādus sit. Sciādum barona i lingua nostra sonat filius columbe. Jero. Alij simplicit accipiunt. qr simon scz petrus filiꝰ sit iohannis uxeta alterius loci interrogationem. Simon iohannis diligis me ⁊ volunt scriptorē vicio depravatum ut ꝓbabiliter dicatur filio iohannis. Mariona scriptū sit una detracta sillaba. Johāna vero interpretatē dei grā. Verūq aē nomen mistice intelligi potest qr ⁊ columba spiritū sanctū ⁊ gratia dei donū significet spirituale. ¶ Cnſ. Vanum est em̄ dicere. Tu es filiꝰ iohannis ut iohānamisi ut ostendat quomō ita naturaliter est xp̄us filiꝰ dei sicut petrꝰ filius iohannis. eiusdem substantie cū eo qui genuit. ¶ Jero. Illud autem q ait. quia caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi apostolice narrationi Cōpara in. qua ait. Continuo non acquieu carni ⁊ sanguini. carnem ibi ⁊ sanguinē uitios significās vt hi quoq sub alio sensu demonstrent qđ ei non ꝑ doctrinā phariseor sed dei grā xp̄us dei filius reuelatus sit. ¶ Hilarꝰ. Ut aliter Beatꝰ hic vitia humanos oculos ⁊ intendisse ⁊ vidisse laudatus est. Non id quod ex carne ⁊ sanguine ē contuēs sed dei filiū celestis pris reuelatōe spiritāli dignꝰ q̄ iudicatꝰ ē vt ꝑmꝰ agnosceret qr diuinitas esset in xp̄o. ¶ Cnſ. Est autem in hoc loco querendum verū cum ꝑus mitteret iam cognoscebant discipuli quoniam ipe erat xp̄us. hic em̄ sermo demonstrat quomō tunc ꝑmū confessus fuerit eum petrꝰ xp̄m filium dei viui. Et vide si potes. quomō credere iesum esse xp̄m minꝰ est quā cognoscere. vt dicamus qr quādo mittebāt ad predicandum credebant quidem iesum esse xp̄m Postea autem profectus eciam cognouerunt. Aut ita est respondendū. vt dicamꝰ quoniam tunc q̄dem apostoli minima cognitōis habebāt xp̄i ⁊ exigua cognoscebant de illo. postea autem profecerunt in agnitione ipius vt possent capere sciendam xp̄i reuelationem a patre sicut ⁊ petrus qui beatificat non solum in eo qđ dixit Tu es xp̄us. sed i eo magis qđ addidit filius dei viui. ¶ Cnſ. Minime autem si non cōfessus esset petrꝰ xp̄m ꝓprie ex patre natū ñ esset hic reuelatione opus neq estiare xp̄m vnū ex multis filijs adoptiuis beatitudine dignum esset. Nam ⁊ ante hoc illi qui erant in nauicula xp̄m dei ē hic. Sed ⁊ nathanael dixit. Rabbi tu es filiꝰ dei. Nō em̄ beati dicti sunt qr nō talē cōfessionē sunt confessionem qualem petrꝰ sī vnum ex multis eū estimabant nō vere filiū vt ⁊ si ꝓpriū q̄dem ꝑ multos nō aē ex substantia patris. videns autem qualiter ⁊ filium revelat pat ⁊ patrē filius. Nō em̄ ab alio ē discē filium q̄ a patre. nec ab alio ꝑem quā a filio. quaē ⁊ hinc manifestū ē qr filius ē substantialis ⁊ coaeternus patri. Ostendit autem xp̄us ex hic iā multos credituros quod fuerat petrus confessꝰ. vnde subdit. Et ego dico tibi quia tu es petrus. ¶ Jeron. Acsi diceret quia tu mihi dixisti tu es xp̄us filius dei viui Et ego dico tibi nō sermone casso ⁊ nullū opus habente sed dico tibi quia meū dixisse fratre ē quia tu es petrus. Sicut em̄ ipe lumē apīis donauit vt lumen mundi appellent ⁊ contra que a dño

sortiti vocabula sūt. Ita ⁊ Simōi qui credebat in petrā xp̄m petri largitus est nomen. ¶ Aug. de eō eum. Nullo eī arbitrer̄ q̄ hic petrus nomē accep re. Non eī accepit hoc nomē. nisi vbi iobes gme morat⁹ ei dictū esse. Tu vocaberis cephas. q̄ interp̄ tat petr⁹. ¶ Jerom. Secūm aūt metaphorā petre re dē dicat̄ ei edificabo eccl̄iam meā sup te. Et hoc est q̄ sequit̄. Et sup hāc petrā edificabo eccl̄iam meam. ¶ Cyp. in hac fide ⁊ confessione edificabo eccl̄iam meā. Hic ostēdit multos iam credētes q̄ petr⁹ con fessus fuerat. ⁊ erigit eos sensū ⁊ pastore ip̄m facit ¶ Aug. in libro retracta. dixi in quodā loco de apo stolo petro q̄ in illo eamq̄ in petra edificata ē eccl̄ia si scio me postea sepissime sic exposuisse q̄ a dño dictū est. Tu es petrus ⁊ sup hāc petram edifica bo eccl̄iam meā. vt sup hūc intelligerē quē confess⁹ est petrus dicēs. Tu es xp̄us filius dei vivi. Ac si pe trus ab hac petra appellatus psonā eccl̄ie figura ret que sup hāc petram edificat̄. Non enī dictū ē illi. Tu es petra sed tu es petrus. petra aūt erat xp̄us. quem confessus Simon sic a tota eccl̄ia cōfitet̄ dicit⁹ est petr⁹. Nam aūt duarū sententiarū que sit. p̄babi lior eligat lector. ¶ Hylari⁹ Est aūt in nūcupatiōe nois nois felix eccl̄ie fūdamētū dignaq̄ edificatio ne illi⁹ petra que infernas leges ⁊ tartari portas ⁊ oīa mortis claustra dissoluēt. Nūq̄ ⁊ oībendaz fir mitatez eccl̄ie sup̄ petrā fundate subiacet. Et porte inferi nō p̄ualebūt aduersus eaz. ¶ Chrisa. id est nō separabūt eū a caritate mea ⁊ fide. ¶ Hiero. Ego por tas inferi vitia reor atq̄ peccata vt error hereticorum doctrinis p̄ quas illaqi homines ducunt ad tartarum ¶ Orig. Sed ⁊ singule spiritales neq̄tie in celestibus porte sūt inferor̄ quibus detrahunt̄ porte iustitie. ¶ Haba. Porte quoq̄ inferi ⁊ mortis ⁊ blandimē ta sūt p̄secutor̄ sed ⁊ p̄ua mihi dñe opa meptaq̄ col loquia porte sūt inferi. q̄a inter perditōis ostendunt ¶ Ori. Nō aūt exp̄ime vtr̄ petre non p̄ualebūt in qua edificat xp̄us eccl̄iam. aut eccl̄ie quaz edificat sup petraz. Cam̄ manifestū est q̄a nec aduersus petraz nec aduersus eccl̄iaz portē p̄ualent inferor̄. ¶ Cyp. in libro Cheleau. Secūm aūt hanc dñi p̄missionez ec clesia apostolica petri ab omni seductōe hereticaq̄ cōtagiōe manz imaculata sup oēs p̄positos ⁊ epi scopos ⁊ sup oēs p̄mates eccl̄iaz ⁊ p̄lor̄ in suis p̄tificib⁹ in fide plenissima ⁊ autoritate petri. Et cū alie eccl̄ie quorūdam errore sint verecūdate sta bilita iquassabilitē ipa sola regnat silētiū iponēs. ⁊ oīm obdurās ora hereticor̄. Se nos necessario salu tis non decepta superbia neq̄ vino superbie debriati ig nium veritatis ⁊ sancte aplice eradicōis vna cuz ip sa gl̄iemur ⁊ p̄dicam⁹. ¶ Jerom. Nemo aūt putet hoc de morte dici q̄ apostola conditionē mortis sub ierit nou fuerint quor̄ martyria videat conscare.

¶ Orig. Si ergo ⁊ nos patre nob⁹ reuelāte q̄ est in celis q̄ · s. cōuersacō nostra in celis ē confessi fuerim⁹ ihm xp̄m esse filiū dei vivi ⁊ nobis dicē. Tu es pe trus. Petra enī est omis q̄ imitator ē xp̄i. Aduer sus quez aūt porte p̄ualent inferor̄ ille ostēdit cendo⁹ ē sup̄ quam edificat xp̄us eccl̄iaz neq̄ p̄ ecclie quā xp̄us edificat sup̄ petrā ¶ Ori. Deinde ⁊ aliū petrū dicat honorē cum subdit. Tra bi dabo claues regni celor̄ quasi dicēt. Quē p̄ dedit me cognoscē ita ⁊ ego tibi aūdo dabo cla ues regni celor̄. ¶ Raban⁹. Qui enī regni celor̄ maiori p̄ ceteris deuocōe confessus ē merito p̄mia ipe collatus claues regni celestis donat⁹ ē. vt qui ret oibo q̄a absq̄ ea confessiōe ac fide regnū celor̄ in lus posset ierare. Claues aūt regni celor̄ ipsa bone tionē ⁊ potēciam noiat potēciā qua ligat ⁊ solua. Discretiōez qua dignos vt indignos discernat.

¶ Chrisa. Vñ sequit̄. Et quodcūq̄ ligaueris ⁊ cū q̄ indignū remissiōe iudicaueris dū vinculo nus apud deū iudicabit̄. Et quodcūq̄ solueris ⁊ quēcūq̄ soluendū iudicaueris dū vinculo remissio peccator̄ p̄sequit̄ a deo. ¶ Ori. Vide aūt quam potestatez habet petra sup q̄ edificat̄ eccl̄ia vtrū iudicia q̄ maneāt firma quasi deo iudicante ⁊ con ¶ Chrisa. Vide ēt quālē xp̄us reddit petrā ⁊ cellam de ip̄o intelligenciā. Nec enī sic gratuita eum q̄ fuit ⁊ p̄na dei sol⁹ sc̄z peccata solueret ⁊ ecclesiā immutabilem facere inē tot p̄secutiōz ⁊ insi cōm̄ p̄cellas. ¶ Rab. Nec aūt ligandi aut solui potestas quamuis soli petro data videat̄ a deo tamen ⁊ ceteris apostolis datur. nec nō etiā epis ac p̄spiteris omni eccl̄ie. Sed sic petr⁹ accepit claues regni celor̄ ⁊ p̄nopatū tabernaculi testatus accepit vt oīes p eū credentes ⁊ ligati quia quicūq̄ ab vnitate fidei vel societate libet modo semetipsos segregāt tales nec vin peccatorum absolui nec tanquam possint regni lis ingredi. ¶ Chrisa. Specialiter eos impe concessit vt ad vnitatem nos inuitet. Jo eum p̄ncipem apostolor̄ constituit vt ex vno p̄ncipalem xp̄i habeat vicarium ad quem omn membra eccl̄ie recurrerent. si forte inter se dis tirent. Quod si diuisa capita essent merito vin tes vinculum rumperet. Quidam autem putant ideo dicit sup terrā. ñ enī data est potestas ligandi vt solueni mortuos. sed vinc ⁊ mortuos solueret vt ligaret non sup terrā. Sed terraz hec faceret. ¶ Exien. constanter opōz Quomodo autem p̄sumunt quidam dicere se tantūmodo hec dicta esse. cum ignorant quia ibi anathematis nihil est aliud q̄z separatio. Erunt sunt autem illi qui a pessimis culpis detinentur in vitiis sint sine non. Innocentē enim impe gere necessariū ē. Sed ⁊ Augustini reb⁹ gestis re qui inter Africanos episcopus splendet hoc se epistole reatata sunt. significantes q̄ oppo hereticos ⁊ post mortem anathematizare. Tales autem ecclesiasticam traditionem ⁊ alij. Afri episcopi seruauerunt. Sed ⁊ sancta romana quosdam Episcopos post mortem anathematiz licet pro fide in vita sua non essent accusati.

¶ Jeromin⁹. [illegible] greues aliquid ibi vt vel damnent erene. cum apud reatum vita que vbi nihil ē osten erime. tunc a sacc res lepsos faciat leprosi ⁊ non le qui ve imundo⁹ s ceros imūdi fa vel p̄fpiter non pro officio suo scie q̄ ligidus fi benfibilis qui al nus ligare vt so virtutibo portas tur claues regni tū cum quis ean ante eum. domin suam ut muem claues potes regnum celor̄

¶ Tunc p̄ceperit cerēt q̄ ip̄e e ihesus ondere ire ierosolimā scribis. ⁊ p̄ci ea die resurg

¶ Origenes. p̄ vim q̄ nolunt p̄cepit discipuli est iesus xp̄us discipulos ad p̄d aduersū suum ne se dicant esse xp̄us p̄dicare ali digestis est no

¶ Origenes. abnit quasi de esse eā nōdum a p̄dicatū p̄us ab luit eos mētio p̄dicacōis hui rat. digeratē m da q̄tio vt vide fuit dicta non ad furrectionē sed mandat vt nem le. em est ip̄e qu mortea p̄cepit ⁊ p̄parabat eos xp̄us qui crucifi

¶ Jeromin⁹. esse intelligēne dicta exponūt dere discipulis ⁊ multa para

¶ Hieronim⁹. Vnum locum epi ⁊ pspiteri non intelligēes aliquid ibi de pharisęoꝝ assumunt superbie vt vel damnent innocentes vt soluē se noxios arbitrenē. cum apud dominū non sententia sacerdotū sz rerum vita queraē. Legim⁹ in leuitico de lepris vbi uberiē ostendere se sacerdotib⁹ ⁊ si lepraz habuerint. tunc a sacerdote imundi fiunt. non q̄ sacerdotes lepros faciāt ⁊ immūdos sed q̄ habeant notaā lepros ⁊ non lepros. ⁊ possunt discernere q̄ nō⁹ qui ve imund⁹ sit. Quomodo ergo ibi leprosum sacerdos imūdū facit sic ⁊ hic aligat vt soluat. Epūs vel pspiter non eos qui nsontes sūt vt innoxiꝰ seo pro officio suo cum peccatoꝝ audierint vanitates scit q̄ ligidus sit q̄ soluēd⁹. ¶ Ong. Sit g⁹ irrepensibilis qui alteruz ligat vt soluat vt mereaē dignus ligare vt soluere in celo. Sed ⁊ ea qui potuēnt virtutibz poteat obstruere nseroꝝ quasi pmiū damtur claues regni celoꝝ. Omnes em̄ species virtutū cum quo eam cepit opari quasi ipe se adapere ante eum. domino videlicet aperiente eam p gratiā suam ut mereatur eadem virtus ⁊ porta esse ⁊ claues porte. Fortitam autem ⁊ vnaq̄q virtus est regnum celoꝝ.

Tunc pcepit discipulis suis ut nemini dicerēt q̄ ipe est ihesus xp̄s. Ex inde cepit ihesus ondere discipulis suis q̄ opteret eū ire ierosolimā ⁊ multa pati a semoribz. et scribis. ⁊ pncipibz sacerdotū ⁊ occidi ⁊ tercia die resurgere.

¶ Origenes. Postq̄ petrus gfess⁹ est xp̄z filiū dei viui q̄ nolui hoc eos interim pdicaē subdiē. Tūc pcepit discipulis suis vt nemini dicerēt. quia ipse est ihesus xp̄us. ¶ Hieronim⁹. Sed cum sup̄ mittēs discipulos ad pdicandū. iussisset eos vt annūciarent aduentū suum videē esse veranum quod hic pcipit ne se dicant esse ihesū xp̄m. Q̄ibz videē aliud esse xp̄m pdicare aliud ihesum xp̄m. Et xp̄us cōmune dignitatis est nomē ihesus ꝓpriū vocabulū saluatoris. ¶ Origenes. Vel tunc leuiē quidem de eo annunciabant quasi de magno ⁊ mirabili viro. xp̄m autem esse eū nōdum annūciabant. Diu aī vult eē xp̄m eū pdicatū pus ab aplis. dicit q̄mā leuiē pmittere voluit eos mēnonem nois sui ut merum facto silendo pdicacōis bui⁹ hoc ipm q̄ leuiē de xp̄o audierā fuerat digeraē in sensibus auditoꝝ. Aut ita est solueē da q̄stio vt videm̄ ea que supi⁹ de annūciando xp̄o sūt dicta non ad tempus ponere q̄ fuit ante xp̄i resurrectionē sed ad tempora post futa. Hoc autem q̄ mandat vt nemini dicāt tūc apostolis questuire mutile em̄ est ipe quidem pdicare crucem aī n⁹ tacere. ꝓterea pcepit eis vt nemi iterī dicāt q̄ ipe ē xp̄s ⁊ pparabat eos ut postmodum dicant quoniā ipe ē xp̄us qui crucifixus est ⁊ resurrexit a mortuis.

¶ Hieronim⁹. Quod ne quis putet nostre tantum esse meditationis q̄sequiē causas tūc plebibz pdicandas exponūt. Sequiē em̄ exinde cepit ihesus ostendere discipulis suis q̄ opteret eum ire hierosolimā ⁊ multa pati a seniorib⁹ scribis pncipibus sacerdotum ⁊ occidi ⁊ ēcia die resurgere. ē autez sensus. Tunc me placare cū ista passue fuero q̄a nō ꝓdest xp̄m publice predicari ⁊ eius vulgare in populis maiestatem quē post paululū flagellatum visum fuit ⁊ crucifixum. ¶ Ong. Quod em̄ semel radicatū ē ⁊ postea euulsū si iterum plantē. difficile retinebiē apud mētes. Quod aī p⁹q̄ mixtū semel est ⁊ māsit postea imobile facile. pueriē ad augmentū ꝓpē hoc autem imoraē ensibus predicendis ⁊ simonē multiplicat vt aperiat discipuloꝝ mentem. ¶ Ong. Et vide quia non dixit cepit dicere vt docere sed ostēdere quomā sicut corporalia oīdi dicūē sic oīdi dicūē axpō ea que loquebaē. Non aūt sic prius eis q̄ corp aliter eū multa pacētem viderunt ostensa fuisse ea que videbanē quo discipulis ostensus est rationabilis sermo de misterio passionis ⁊ resurrectōis xp̄i. Et tunc quidem cepit ostendere sequenē aūt postea ea passurio facts plenius demonstraret quia omne q̄ cepit ihesus hoc ꝓfert. Oportebat aūt eum ire hierusalem ve occidaē quidem in ierosolimis que sunt deo. sui regnet aī resurgens i ierusalem celesti. Po⁹ quam em̄ resurrexit xp̄us ⁊ alij consurrexerūt et iam non deorsum quenē hierusalem vt domus oratio mea in ea sed sursum. Patiē autem multa a seniorib⁹ hierusalem terrene. vt glorificeē ab his qui ea passi sunt beneficia ei⁹ celestibz sēcoribz. Cerda aī die resurrexit a mortuis. vt eripiens a maligno acq̄rat eis qui liberati fuerant hoc donum vt baptisenē spiritu ⁊ aqua ⁊ corpore in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritus scti. qui sunt tres dies simul perpetue instantes eis qui per eos facti fuerint filij lucis.

Et assumēs eū petrus cepit increpare illū dicēs. Absit a te dñe non erit tibi hoc. Qui cōuersus dixit petro Vade post me satha nas. scandalū mihi es q̄ nō sapis que dei sūt. sz ea que hominum.

¶ Ong. Solue mihi ea eorum que ostendebaē dicens. xp̄us petrus insigna hec filio dei viui arbitrabatur ⁊ quasi oblitus quoniam fil⁹ dei viui nichil dignū increpacōe fiat aut agit cepit increpare. Et hoc est q̄ dicē. Et assummēs eum petrus cepit increpare illum. ¶ Hieronimus. Sepe diximus mimȝ ardoris amoris q̄ maximi fuisse petrum in dominum saluatorem. Quia ergo post cōfessiōem suā ⁊ premiuz saluatoris qō audierat nō vult destrui confessionem suam nec putat posse fieri ut dei filius occidaē assumit eum in affectum suum. vt separatim ducat ne presentibus ceteris cōdiscipulis videaē magistrū arguere ⁊ cepit illum increpare amantis affectu. ⁊ obstans dicere Absit a te domine. Vel vt melius habetur in greco. Propitius sis tibi domīe non erit hoc. Quasi necessariam haberet ꝓpiciacōz qui⁹ affectum quidem suscipiens xp̄us ignorantiā exprobrat. Vnde sequiē. Qui conversus dixit petro. Vade post me sathanas scandalum mihi es.

¶ Solanus. Quia em̄ domin⁹ diabolice aras instructum. Petro ait. Vade retro post me. vt ut eē plo sue passionis sequatur. In cum vero per quem optimo hoc suggerebaē conuersi⁹ adiecit. Satha

scandalum mihi es. Non enī quemit existimare. petro satbane nomen ⁊ offensionē scandali deputari post indulte ⁊ beatitudinis ⁊ potestatis tanta pre cōia. ¶ Hero. Sed mihi error apostolic⁹ de pietatis affectu uemens nunq̄ icentuum audebit diaboli. Prudens ergo lector ꝑsideret petro illā beatitudinē ac potestatem i futuro ꝓmissam nō in ꝑsenti datam Que si datum dedisset ei nūq̄ in eo praue cōfessiōis error inuenisset locum. ¶ Crisi. Quid enī mirabile est hoc pati petrū qui de his reuelacōem nō suscepit? Ve enī discas q̄ neq; illa que de xp̄o ꝓfess⁹ fuerat ex se locut⁹ est inde qualit̄ in his que nō reuelata fuit a ēbationē passe hūana enī ⁊ ēreste cogitacōe que fuit xp̄i ꝑsideratis estimabat turpe ⁊ ioīg nū esse ei q̄ pateret̄ se ideo dīn subiecit. Quia nō sapis ea que dei sūt sz ea que hoīm. ¶ Hero. Quasi dicēt. Odce volūtatis est ⁊ ꝓfic ut pro hoīm salute moriar tu tuaz enī ꝑsiderās volūtatez nō vis granū tritici cadere in terrā ut multos afferat fruct⁹ Et iō quia ꝑia loquēris volūtati mee debes adūsarius appellari. Sathanas enī ip̄rat̄ aduersar⁹ siue ꝑi⁹ Non tamē ut plerisq̄ putant eadez sathanas ⁊ petrus sentēcia cōdemnāt petro enī dicit. Vade retro me sathanas. sequē me qui ꝑius es uolūtati mee Ille audit. Vade sathanas ⁊ nō dicit retro. ut subaudiat̄ vade. in ignē eternum. ¶ Ang. Dixit ergo petro vade post me. quasi desistens ꝑ ignorantiam ire p⁹ xp̄m. sathana at̄ dixit ei quasi p ignorantiaz aliq̄d hūn dīnū deo. Iste at⁹ at̄ ad quem conuertat̄ christus eam si corripiendi causa conuertatur Sed quat̄ dixit ad petrū scandalū mihi es. cū in psalmo dicat̄. Pax multa diligētibus legē tuaz ⁊ nō est illis scandalū. Sed vñdendum est q̄mā nō solū ibus nō scādalisat̄ sz nr̄ ois homo q̄ in dilectōe dei ꝓfectus ē Sed quārū ad se qui tale aliquid vt agit vt loquat̄ scādalū est alēi licet ille. i scandalisabilis sit Aut cē ut omnē discipm peccantē scandalū sibi appellat fiē ⁊ paulus dicebat. Quis scandalisat̄ ⁊ ego nō vror

¶ Tunc iesus dixit. discipulis suis. Si q̄s uult post me uenire. abneget semetipsum et tollat crucem suā ⁊ seqtur me. Qui enī uoluit animam suam saluam facere ꝓdet eam. Qui autem ꝓdiderit animā suā ꝓter me. inueniet eam.

¶ Ang. Postq̄ petr⁹ dixerat ꝓpitius esto tibi neq̄q̄ erit tibi hoc ⁊ audiuit. Vade retro me sathanas. nō fuit dīna hac solū increpacōe ꝓtent⁹ sz ex superba būdātia voluit eī inde incōuenientia dictoz a petro ⁊ fructū sue passiōis vñ subdit tūc ibus dixit discipulis suis si q̄s vult p⁹ me venire abneget semetipm ⁊ tollat crucē suā ⁊ seqt̄ me. Quasi dicēt. Tu dicis mihi propitius esto tibi. ego aūt dico tibi enī nō solum me ꝓhibere a passione nociuz tibi est sed neq; saluari poteris nisi patiaris ⁊ morianis ⁊ vite abrenuncies semp. Et vide q̄ non ccasiuū facit sermōez Non enī dixit si noluerit oportet vos hec pati sed si quis vult ille autem dicens magis arrabit. Qui enī libertati audiuntē dignitat magis aut. Qui vo violētiam infert multiplicēs impedit. at̄ sol discipli sz ⁊ gmune hoc dogma orbi ꝓpone dicēs. Si quis vult. ⁊ si mulier. si vir. si liber. si ser⁹. ¶ Cris. Tria aūt sūt que dicit abnegret semetipsum tollat crucem suam ⁊ sequatur me. ¶ Cris. in homelia. Quia si quis a semetipso desidat ad eum qui sup ip̄m est nō ꝓficiscit. Si nos ip̄os relinq̄mus quo ibim⁹ extra nos vbi est q̄ vadit si se deserit Sed aliud sumus p peccatum lapsi. aliud p naturam conditi Tunc ergo nos metipsos relinquimus. ⁊ abnegamus cum vitam quod p vetustatez fuim⁹ ⁊ ad hoc mutam⁹ q̄ nouitatez vocamur ¶ Greg. super ezechiel. Quisquis edam ab negat quicumq; mutat at melioza ⁊ incipit esse quod nō erat. desinit esse qđ erat. Cris. xxxiij. mo. Semetipz enī abnegat q̄ calcat ipsum superbie aīl dei oculos se esse a se alienū demonstrat. ¶ Cris. Quēmus at̄ videat abnegare a peccato desinat tamen nisi in crucem xp̄i credierint non poterunt xp̄o confixus siue cruci. Unde sequitur. Et tollat crucem suaz. ¶ Crisostomus. Vel aliter qui negat alium vt fratrem vt famulum vt quēcumq; fratrem flagellatuz viderit ⁊ quodcumq; passum non desistit non admittat ita vult corpori nostro nos mederi noscere ut ⁊ si flagellauerit vt quodcūq; alind fecerint corpori non parcamus. hoc enī est parcere. Si patres tunc ignoscunt filiis cuz magistris eorum dentes ussserint ut non parcant. Vide autem christus q̄ vsq; ad verba tantum ⁊ contumelias operet negare seipsum ostendit vsq; ad quantum ab negare seipm oporteat quia vsq; ad mortem crudelissimam sz crucis quod significat in hoc q̄ dicit. Et tollat crucez suam ⁊ sequatur me. ¶ Salomo. Sequēd⁹ enī est dominū cruce assumpta ⁊ passionis sue ⁊ si non sorte tamē voluntate comitandus est. ¶ Cris. Quia enī latrones multa grauia passi sunt ne existimes q̄ passio malorum sufficiat ad gie causam patiēdi cum dicit Et sequat me ne quis eum omnia sustineat ⁊ alias eius virtutes abscondat hoc ē enī seq; xp̄m ut oportet diligētez esse exactum tutem ⁊ pati oīa ꝓpter ip̄m. ¶ Aug. Duobus modis crux tollitur cum aut p abstinentiam affligitur corp⁹ aut p compassionē proximi affligimur. Sed quia ip̄is virtutibus quedam vana mixta sunt dicendū nobis est qđ altissimū ac. ipis nūq; vera gloria obsidet quia dū ter uitas in corpore diligit oz in vultu respicit virtus patiēdi laudatur. Cū passionē vero animi plerūq; latenter elidit proprium falsa ve hāc nōnūq; vsq; ad cōdescēdentiā vitia proprium. vñ ad hoc excludēda subdit ⁊ seqt̄ me. Vt aliter tollit crucem suam qui mundo crucifigitur. Qui autem mundus crucifixus est sequit̄ crucifixum. ¶ Crisostomus. Attende quia grauia videbatur qđ dictum est. p ea que consequuntur mitigat premia ponens supremi regni labores ⁊ malicie penas. Unde sequitur. Qui enim voluerit animam suam saluam facere perdet eam. ¶ Origenes. Quod dupliciter potest intelligi. mum

Si q̃s amator vite p̃sentis parcit aie sue timiens mori & putans animam suam per hanc mortem pire ¶ Ite volens hoc modo seruare aiam suam pdet illaz alienam facies eam a vita eẽna Si q̃s aũ cõtemnẽs vitam p̃sentem vsq; ad mortem p veritate cẽtaue rit pdet q̃dem aiam suam quãtum ad vitã p̃sentem. Sed quomã ꝓter xp̃m pdidit eaz magis eaz saluã faciet in vitam eẽnam. Alio modo sic. Si quis intelligit que est vera salus & acquirẽ vult eam ad salutem aie sue iste abnegans semetip̃m pdit quãtũ ad voluptates carnales aiam suam ꝓ xp̃m & pdens animam suã hoc mõ saluat eam p opa pietatis. Dicẽ do eñ q̃ voluerit p̃cedentem & sequẽtem vnũ sensuz esse ostendit. Si ergo q̃s supi⁹ dixit abnegare semetipm de morte corporali dixit p̃sequẽtẽ hec ꝺ sola mor te intelligere debem⁹ ꝺ ãum esse. Si autez abnegare seip̃m est carnalem conuersationem rejcere & pdere animam est deponere voluptates carnales.

¶ Quid enĩ pdest homini si vniuersum mũdum lucretur anime uo sue detrimentum paciatur aut quã dabit hõ cõmutacionẽ p anima sua filius eñ hominis uenturz ẽ in gloria p̃tis sui cum angelis suis. & tunc reddet vnicui qz secundum opera eius. Amen dico vo bis. sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant filiũ hominis uenientem in regno suo.

¶ Cnf. Quia dixẽrat q̃ vult saluã pdet & q̃ pdet saluabit verobiq; salutem & p dicõez ponẽs ne aliq̃s estimet equalem esse hanc ꝺe poicionẽ & salutez subiungit. Quid enĩ pdest homini si vniuersum mũdũ lucretur. anime vero sue detrimẽtum patiat? quasi ꝺicat q̃ qui picula que ꝓter xp̃m immeut effugiat saluat aiam suam. & vitam temp̃alem. Si pone etiam cum anima. & vita temp̃ali totũ orbem terrarũ quid ex hoc homini erit ãplius aĩa in ꝑpetuum pereuntem. Si enĩ famulos tuos videres in lemna. te aũt in malis vlmis constitutum quid lucrareris ex eorum domino. Hoc etiam in anima tua reputa cum carne lasciuiente ipa futurã pdicionem expectat.

¶ Origenes. Puto etiam q̃ mundũ lucrat qui nõ abnegat semetip̃m nec pdit aiam suam quãtũ ad voluptates carnales. & ipe facit anime sue detrimẽtũ. Ideo duobz nobis propositis magis est eligẽdum ut mundũ ꝓdam⁹ & lucremur animas nostras. ¶ Crisosto. Sed & si regnauens sup vniuersum orbez tẽrarum non poteris. aiam tuam emere. Unde sequit Aut quam dabit homo cõmutacionem p anima sua Nesi dicat Diuicias si pdidero pocis dare diuidas alias ad eas redimendas animam autem pdita non poteris animam aliquaz dare sed neq; aliquid aliud Quid aũt mirabile est si in anima hoc stingit. Et enim in corpore hoc videt stingere. Et si enĩ decem milia diademata corpi in sanabiliter egroto circũpo sueris non curat. ¶ Ang. Et pma quidez facie cõ mutacio anime est substãcia vt det substãciam suam hõ pauperibz & saluet aiam suam. Deo puto q̃ non habet aliquid homo quod ꝺet quasi cõmutacionez anime sue liberet eam de morte. Deus aũt pro aiabz hoim dedit cõmutacionẽ p̃cosum sanguinẽ filij sui ¶ Gregor⁹. Ut aliter possit cõtinuari ãa sancta ecclia aliud habet tempus p̃secucõis & aliud pacis redemptor noster ipa eis⁹ tempora distinguit i preceptis. Nam p̃secutionis tempore ponenda est aia. pacis autem tempore ea que amplius ꝺominari possunt fungẽda sunt ꝺesideriis terrenis. vñ dicit. Quid eñ p̃dest homini. ¶ Hieronim⁹. Prouocatus autem discipulis ne abnegarẽt se & tollerent crucez suam grandis fit terror audiẽtium Parco enĩ sibi leta succedunt & dicit filius enĩ hominis uenturus⁹ est in gloria patris sui cum angelis suis. Timẽs mortem audi gloriam triumphantis Vereris crucem. ausculta angelos mysteria. ¶ Orig. Quasi ꝺ. Nunc q̃ẽ filius⁹ hois ueit si ñ in gloria ñ ei ꝺebat cũ gloria pstitutũ pecta nra portare. Sz tũc ueiet i gloria. cũ me p̃parauerit discipulos suos fact⁹ sicut illi ut illos faceret sic est ipe pformes glorie sue. ¶ Cnf. Non aũt dixit in tali gloria in quali est p̃ ne alte ritatem glorie suspiceris sed ait gloria p̃tis ut eadem gloria ostenꝺat. Si autez gloria vna est manifestum q̃ & substancia vna est. Quid g⁹ times petre mortem audiens. tũc me videbis i gloria sua Si aũ ego in gloria & uos Sed tamen dicens gloriam terribilia immiscuit. iudicium in medium introducẽs Unde sequit. Et tunc reddet vnicuiq; sm opa eo⁹ ¶ Hieronimus. Non est enĩ distinctiõ iudi & gẽtilis viri & mulieris. pauper & diuitum vbi non p̃sone sed opa cõsideranꝺe. ¶ Cnf. Hoc autem dixit nõ solum peccatoribz penas cõmemorans sed iustis brauia & coronas. ¶ Hieronim⁹. Poterat autez apostolus tacita cogitacio istiusmoꝺi scandalu sustinere. Occasionem & mortem nunc dicis esse uenturam. q aũt promittis te affuturum in gloria in tempora lõga differtur. Prouidens ergo occultorum cognitor quid possent obijcere p̃sentem timorem p̃senti compensat p̃mio dicẽs amẽ dico uob. Aũt q̃ꝺ ꝺ stantibus qui ñ gustabunt mortem donec uideant filium hominis uenientem in regno suo. ¶ Cnf. Volens ergo mõstrare quid est illa gloria in qua postea venturus⁹ ẽ eos in p̃senti uita reuelauit sicut possibile erat eos discere ut neq; in domini morte tam doleãt. ¶ Remigius. Quod ergo hic ꝺicit impletum est in tribus discipulis. quibus⁹ dominus eram figuratus in mõte gaudia eterne p̃missionis ostendit qui viderũt eum in regno suo uementem. & in ea claritate fulgentez in qua pacto iudicio iudebitur ab omnibus sanctis. ¶ Crisostomus. Propter hoc aũt non predixit nemina eorum qui ascensuri erant in mõtem quia reliqui ualde concupiscerent sequi exemplum illius⁹ glorie visuri & grauiter tulissẽt velut despecti. ¶ Gre. Vel regnum dei p̃sens ecclesia vocat. Et quia non nulli ex discipulis eius vsq; adeo in corpore mansuri erant ut ecclesiam dei constantem cõspicerent & cõtra hui⁹ mundi gloriam erectã cõsolationis promissione nunc dicitur. Sunt quidam de hic stantibus. ¶ Ang. Generaliter autem verbum dei hic q̃ nouit

inducunē ad fidē̄ formā habet serui. Perfectis aūt
uenit in gloria patris sui. Angeli aūt illius sūt Pro
phetarū sermōes. quos non est possibile ante spiri
talitē̄ intelligere. nisi cū spiritalitē̄ intellectum fuerit
verbū xp̄i ut videamē̄ simul aparere m maiestate.
Hūc aūt oabit unicuiq; de gloria sua secūdū actum
eius q; quāto quis melior fuerit in actiu fuit. tāto
spiritalius intelligit. xp̄m vel prophetas ipsius.
Statres aūt ubi stat ieiunii sūt q̄ fūdatas habēt apud
ieiunii aie bases. Ex quib; qui melius stāt. dicūtur nō
gustare mortē. donec uideāt verbū dei. qō venit in
regno suo. videns eminētiā dei quā videre ñ possūt
qui diūtius involuti sūt peccatis. quod ē mortē gusta
re. qua peccās anima morit. Sicut em̄ uita ē. ⁊ pa
nis uiuus qui de celo descēdit. Sic ee inimica eius
mors panis est mortuus. Existis aūt pauibo q̄dam
modicū māducāt tātū gustātes q̄dam abundātius
Qui em̄ raro. ⁊ modicū peccāt tāmodo gustant
mortē. Qui aūt pfectius susceperint spiritalē nutri
tē̄. nō gustāt eam. sed uiuo pane sēp uescūt. Quod
aūt dicit. donec uideāt nō diffinit tēpus. ut postquā
trāsierit illud. donec fiat quod ante nō fuerat factū
seo rem que necessaria ē exponit. Qui em̄ semel vi
det eū in gloria eius iā nequaq; gustabit mortem.
Raba. Sanctos aūt mortē gustare testat. a qui
bus mors corporis quasi libādo gustat. vita vero
anime possidendo tenetur.

Capitulum decimumseptimum

Post dies sex assūpsit Ihe
sus petrū ⁊ iacobū ⁊ iohēm fra
trē eius ⁊ duxit illos in mōtem
excelsū seorsū ⁊ trāsfiguratus
est ante eos ⁊ resplēduit facies eius sic sol ve
stimēta aūt eius facta sūt alba sicut nix. Et
ecce aparuerūt illis moyses ⁊ helyas cū eo
loquētes Respondens aūt petrus dixit ad
Ihesū domine bonū ē nos hic esse Si vis fa
ciamus hic tria tabernacula tibi unū moysi
unū et helye unum.

Remigius. Claritatem sue visionis quā p̄miserat
dns discipulis suis i hac trāsfiguratiōe habita i mō
te post sex dies compleuit. Dñs dicit. ⁊ post dies sex
assumpsit petrū ⁊ iacobum ⁊ iohēm fratrē eius.
Hero. Queritē aūt quomō post dies sex assump
sit eos cū Lucas euangelista octonariū numerū po
nat sed facilis est respōsio. q̄a hic medij ponūt dies
ibi p̄mus additē ⁊ extremus. Ori. Deo aūt nō cō
festi facta p̄missione eos sursū ducit. si post dies sex
ut reliqui discipli nihil patiāt humanum. ⁊ aliquā inu
die motū. vt ut hoc diem spacio vehemēciori occupi
scentia repleti q̄ assumēdi erāt sollicita mente acce
derēt. Rabanus. Uerum autem post sex dies glo
riā illā ostendit q̄a post sex etates fuca ē resurrectio
Ori. Vt q̄a in sex diebus perfecti mundi tot. facta ē
visibilis mundus q̄ creāscēdit. oēs mūdi res pē ascēde
re sup montem excelsū. ⁊ q̄liam aspicere verbi dei.
Ori. Deo aūt hos tres assumpsit q̄niam alios

pedetes erāt. Intende aūt qualit̄ matheus q̄ octaua
vos q̄ sibi p̄posita sunt hec em̄ ⁊ ieiunii facit p̄pter
petri laudes cōmemoratas. Ab emulacōe em̄ ⁊ inui
gloria mūdane fuit apostolor chorus. Rabanus.
in ebus aūt assumptis d̄ trū origine Sem. Cham
Japhet. fuca electō p̄li ostendit. Rabanus. Ipse
tres solūmō discipulos secū ducit q̄a mīa sūt vocati
pauci vo electi. Dt quia q̄ nūc fides sancte trinitatis
incorrupta mente suauit tūc eterna q̄ videbit. sa
tur. Remi. Ostensurus aūt dīna gloriam sue claritā
tis discipulis duxit eos in mōtem. vñ sequit. Et trans
illos in mōtem excelsū seorsum. In q̄ decet q̄ nos
se est oīb; q̄ deum cōtemplari desiderant ut nō in
mis voluptatib; iacēāt. sed amore superne semp de
lestia erigamur. ⁊ ue oñdat discipulis quanta glorie
diuine claritatis nō in hui⁹ seculi p̄fido querāt.
celestis beatitudinis regno. Dicunt aūt sectatores ia
di viri toto aīo. ⁊ fideli intentiōe sepati sūt a multi
ditusq; separabunt in futo. Dt quia multi vocantur
ci vo electi. Sequit. Et transfiguratus est ante eos.
Hero. Quat em̄ fucus ē tpe iudicii ostendit
aparuit. Remo aūt putet p̄sentem eū formā habi
pdidisse vt amisisse corpus veritatis. ⁊ assumpsisse
corpus spirituale vt aereum. Sed quomō transfigu
ratus sit euangelista demōstrans dicit. Resplen
duit facies eius sicut sol vestimenta aūt eius facta
alba sicut nix. Ubi splendor facie ostenditur. ⁊ cand
describit vestium nō substantia tollit. sed gloriā in
mutat. Certe transformatus est dominus in ea gra
qua veneur⁹ est postea in regno suo. Transfor
tio splendorem adidit facie. nō subtraxit. ⁊ ipse
spiritale fuerit. unde ⁊ vestimenta mutata sunt
intantum fuere candida vt alius euangelista di
rit qualia fullo sup terras nō posset facere. nō
autem corporale est. ⁊ tactu subuenit. sed spiritu
⁊ aereum quod illustrat oculis. ⁊ tantum in pmu
mate aspiciat. Remi. Hi aūt facies dñi respon
sic sol. ⁊ sancti sic sol fulgebunt. nunq̄d ere equa
claritas dñi. ⁊ fuor. nequaq; Sed q̄a nihil
inuenit sole. Ideireo ad maiestatis exemplū hic
resurrectionis. ⁊ facies dñi resplendere. ⁊ uis fulgere
dicūt sic sol. Ori. Discite aūt eum aliquā vi
derit sex dies scom q̄ dixim⁹ videt transfigura
iesus aīe oculos cordis sui. Quoniam conuersio em̄ tuor
bum dei formas aparens vnicuiq; secundum q
denti expedire cognouerit. ⁊ nemini sup q̄s capa
metipm ostendit. unde nō dixit simpliciter transfigu
rat⁹ ē. s; coram eis in euangelio em̄ illius simplici
intelligit abeas qui nō ascendūt p̄ exercitationē v
borū spiritualium super excelsum sapientie montem
Eis autem qui ascendunt iam non secundum carnē
cognoscitur sed deus verbum intelligit. Quamdiu
ergo transfiguratus iesus. ⁊ non coram illis qui
deorsum in conuersacōe terrena volutantur. Ipse
coram quibus transfiguratur facti sunt filij dei.
ostenditur eis sol esse iustitie. ⁊ vestimenta ipsius
unt candida. sicut lumen que sunt sermones ei
⁊ euangeliorum quibus ibs est indutus secundū
sedilla que ab apostolis dicuntur de eo.

¶ Glo. Vel vestimenta cristi sanctos significante de quibus ysaias omnibus bijs velut vestimētis vestiet̄ris · et nitj speremꝰ quia candidi erunt virtutibus et omnis vitiorum eius abitus remotus erit · Secꝙ tur · Et apparuerunt illis Moyses et Helias cum eo loquentes · ¶ Crisostomꝰ · Hoc aūt muleas habet rationes · Et pma quidem est hec · Quia eī cum be dicebant eum esse beliam vel hieremiaz aut vnū ex pphetis capita pphetarum secum ducit ut statim hinc videatur differētia seruorum et domini Alia ratio est · Quia eī cōtinue iesum accusabant iudei tanꝙ transgressorem legis et blasphemum patris sibi gloriam vsurpantem ut ostendat̄ ab veraci accusatione innoxius eos qui in utrocꝙ fulserūt in medium ducit · Recenm moyses legem dedit et Helias p gloria dei emulator fuit · Alia ratio est ut discant quoniam mortis et vite potestatem habet · Propē hoc et moysen qui morte defecerat et beliam qui nondum mortem passus fuerat in medium ducit · Nam eiz et ipse euangelista reuelat scz monstrare crucis gliā et mitigare petrum et alios discipulos passionez tu mentes · Ne quebant eī ut alius euangelista dicit de excessu quem ypleturus erat in hierusalem · Unde eos in medium ducit qui se morti exposuerunt pro bis que deo placebant et p plebe credendum · Recte trāms utrocꝙ se libere pstantes · Moyses quidem pharaonis · Helias autem achab · Ducit aūt et pē hec eos in medium · Volebat eī ꝙ discipuli illoz p̄ule gia zelarent ut scz fierent mansueti sicut moyses et zelantes sicut helias · ¶ Dalan⁹ · Quod etiā moyses et helias ex omni sanctorum numero assistūt medius inter legem et pphetas xp̄us in regno est · Cū bia eī israel q̄bus testibꝰ p̄dicat⁹ est iudicabit · ¶ Origenes · Qui quidam intelligit spiritalē legem cōuertentem simonis iesu et in pphetis absconditā xp̄i sapientiam ille uidet moysen et heliam in gloria una cum iesu · ¶ Re · Considerādū est etiam ꝙ scribis et phariseis de celo signa postentes dare noluit · h vo ve apostolos augrat fidem dat signū de celo helia in descendente quo conscenderat et moyse ab inferis resurgente · Nō et achas p ysaiam p̄cipit ut petat sibi signum de inferno uel de excelso · ¶ Crisostomꝰ Quod autem feruidus petrus dixerit subdit · Re spōdens aūt petrꝰ dixit ad iesum · Domine bonum ē nos hic esse · Quia eī audiuit ꝙ oport̄ eu ierosolimā ire adhuc timet pro xp̄o sed post merepacōnē nō audet dicere rursus ppitius esto tibi sed idez occulte per alia signa insinuat · Quia eī uidebat multā quietem et solitudinem cogitauit cōuenientem ibi stationes esse ex loci dispositione quod significat dicēs Bonum est nos h esse · Dulce etiā ibi semp esse idoo tabernaculoruz meminit dicēs · Si ius faciamus hic tria tabernacula · Cogitauit eī ꝙ si hoc fieret non ascenderet ierosolimam · et si ñ ascenderet xp̄us ñ moreret̄ · Ibi eī sciebat scribas insidiari et Cogitabat etiam ꝙ helias aderat qui in montem ignem descendere fecit et moyses qui nitrauit nebulaz et dro locutus est · Unde occultari poterant ut nullꝰ persecutorum sciret ubi essent · ¶ Remigꝰ · Uel aliē visa domini maiestate et duoz seruorum Petrus adco delectatus est ut cuncta tēporalia obliuioni traderet. et ibi imperpetuum uellet manere · Si autem tunc petrus sic accensus est quanta erit suauitas vdulcedo videre regem in decore suo et interesse choris angelorum et ommium sanctoz : In eo sane ꝙ ait petrus. Domine si tuis deuotionem subditi et obedientes fui ostendi. ¶ Hieronimꝰ · Errat tamē petre et sic alius euāgelista testat̄ nescis quid dicas · Noli tria tabernacula querere cum vnum sit tabernaculum euangelij in quo lex et pphete recapitulanda sūt · Si aūt queris tria tabernacula ne quaqz seruos cum domino cōferas sed fac tria tabernacula imo vnū patri et filio et spiritui sancto ut quorū est vna diuinitas vnuz sit in pectore tuo tabernaculum · ¶ Remigꝰ · Errauit etiam quia uoluit ut regnum electorum cōstitueretur in terra quod dominꝰ promiserat dare in celis · Errauit ꝙa oblitus ē se et socios suos esse mortales et absqꝙ gustu mortis uolue subire eēnam felicitatem · ¶ Rabanꝰ · Et in eo ꝙ celesti cōuersacōni tabernacula facienda putauit · In qua domꝰ necessaria non erat cum semp̄tum sit · Templum non uidi in ea.

Adhuc eo loquente ecce nubes lucida obūbrauit eos. Et ecce vox de nube dicens hic est filius meus dilectus in quo michi cō placui. ipsum audite. Et audientes discipuli ceciderunt in facicm suam: et timūt valde. Et accessit ihesus et tetigit eos dixit ꝙ eis. Surgite et nolite timere. leuantes autem oculos suos. neminem viderūt nisi solum ihesum. Et descendentibus illis de mōte p̄cepit ihesus dicens. Nemini dixeritis visionem donec filius hominis a mortuis resurgat.

¶ Hieronimꝰ · Qui carnale effrenditi aut tentoriis querebant tabernaculū nubis luade operiuntur vmbraculo · Unde dicit · Adhuc eo loquente ecce nubes lucida obūbrauit eos. ¶ Crisostomꝰ · Cum dominꝰ cōminat nubem tenebrosam ostendit sicut in Sina · h autem quia nō terret uolebat sed docere nubes aperuit luada. ¶ Origenes · Lucida autem nubes obūbrans sanctos est ignis pena ut forte fpūsanctū dicam eam saluatorem nostrum esse luadam nubē que obumbrat euangelium et legem et pphetas · sic intelligunt qui possunt aspicere lumen ipius impressis. ¶ Hieronimꝰ · Quia vero imprudenter interroga uerat petrꝰ ppterea domi responsionem non meret̄ sed pat̄ respondet p filio ut verbum domini cōpleret Qui me misit ipe de me testimonium phibet. ¶ Crisostomꝰ · Neqꝙ autem moyses loquē neqꝙ helias sed pater omnibus maior vocez emittit ex nube ut discipuli crederent ꝙ a deo hec vox erat · Semper eī apparere solet deus in nube sicut scriptum est · Nubes et caligo circuitus eius · Et hec est qō dicit · Et ecce vox de nube · ¶ Hieronimꝰ · Vox quidem patris de celo loquētis auditur que testimonium phibeat filio et petrum errore sublato doceat veritatem imo pa

Petrū ceteros apłos. vnde subdit dicēs. hic ē filiꝰ meus dilectus huic est hendū tabernaclm huic ob temperādū. hic est filius. illi serui sunt. debent ꝛ ip si vobiscū inpeneralib⁹ cotidie sui dño tabernaculuꝫ ꝓparare. ¶ Cnſ. Ne igiē timeas petre. Si em̄ potens ē deꝰ maiestū quia ꝛ filius similiē potens est. Si ei diligiē ne timeas nulliꝰ ei eū quē diligit. ꝑdie nec tu equaliē eum diligis genitor neq; aūt solum diligit eū. quia genuit sed ꝛ ꝙa vniꝰ volūtatis ē eū ipo. Deqē em̄. In quo mihi complacui. Acsi dicēt In quo requiesco quē accepto quia omnia ꝙ fiit patris cum diligēcia exequē ꝛ est voluntas vna ipiꝰ ꝛ patris. Quaē ꝛ si crucifigi vule nō ꝑtra dicas. ¶ Hylarius. Hūc gꝰ esse filiuꝫ hūc dilectū hūc cō placitū sed ꝛ hūc audiendū vox de nube significat. dicens Ipm audite ut sꝛ idoneus ipe ꝑceptorum taliū autor esset qui seculi damnū cruas volūtateꝫ obitū corporis ꝛ post hec regni celestis glorā facti cōfirmasset exemplo. ¶ Remigius. Dicat gꝰ ipm audite acsi aliꝰ verb⁹ diceret. Recedāt vmbre legales ꝛ ei⁹pi ꝓphetaꝫ. ꝛ solū coruscū lumē euāgeliū sequimini. Haue ideo ait. ipm audite. ut illum esse estēderet. quē moyses ꝓdixerat dicēs. Propheta iustificabit vobis deus de fratribꝫ vestris tanq; me audietis ipm. Sic ergo dominꝰ vndiq; habuit testes. Ex celo vocē patris. ex paradiso Heliam ex inferis moysen. ex hominib⁹ apostolos. ut in nomie iesu omne genu flectaē celestiū. terrestriū ꝛ infernoꝝ. ¶ Ong. Vox aūt de nube aut ad moysē ꝛ heliam loqē q̄ desiderabant videre filiū dei ꝛ audire eū aut discipłos docet. ¶ Glosa. Notādū aē q̄ bene cōuenit misteriū secūde regnacōis. que. s. erit caro in resurrectōe vbi resuscitabit cū misterio ꝑme q̄ ē in baptismate vbi aīa resuscitaē In baptismate em̄ xpi o ꝓpatio trinꝰ énitatis ostēsa ē. Fuit em̄ ibi filiꝰ in carnatꝰ aquie in colūbe specie spūssanctꝰ ꝛ paē fuit ibi in voce declaratꝰ. ꝛ similr in trāsfiguracōe q̄ est sacrāmtū scōe regeneracōis tota ēntas apparuit. Paē in voce filiꝰ in homie spūssanctꝰ in nube Queuē aūt quare spūssanctus ibi in colūba hic in nube declaratus est. Dona siq̄dem sua ꝑ species declaraē solet Innocēciam autez in baptismate donat que p auem simplicitatis designaē. Datur⁹ est aūt ē claritatē ꝛ ifrigeriū i risurrectōe ꝛ iō i nube ifrigenū in fulgoē nubis claritas resurgenciū corpoꝝ figuraē Sequē. Et audientes discipli ceciderūt in facē suā. ꝛ timuerī valde. ¶ Hiero. Simplicē aūt ob cāz pauoꝛ ērenē vt q̄a se ēraſſe cognoūāt vt q̄a nubes luada operuēat eos aut q̄a dei ꝑis vocē loquētis audierant. Humana ei fragilitas ꝙspectū maioris glie ferre non sustinet. ac toto animo ꝛ corpore contremiscens ad terram cadit. Quanto em̄ quis amplioza quesierit tanto magis ad inferiora labitur si ignorauerit mensuram suam. ¶ Remigius. In eo vero q̄ sancti apostoli in faciem ceciderunt fuit indicium sanctitatis quia sancti in faciem cadere dicuntur. impij vero retrorsum. ¶ Crisostom⁹. Ꝑz cum ante in xpi baptismo quando talis etiam vox de celo delata est. nullus ex turba que aderat tale aliquid passus est quomō discipuli in mente cade

runt. Quia scz ꝛ solitudo ꝛ altitudo ꝛ silentiuꝫ loci multum. ꝛ transfiguracio stupore plena ꝛ lumen purum ꝛ nubes extensa. ex quib⁹ omnis stupor ei⁹ congregatur. ¶ Hieronimꝰ. Quia vero illi audire non poterant ipe clementer accedens ꝛ tangit eos ut tactu fugat timorez ꝛ debilitatis mentis fortitudinē. Et hoc est q̄ dicit. Et accessit ihesus tetigit eos. Quos autem manu tenuerat quasi nauite impio. Unde sequē. Dixitq; eis. Surgite nolite timere. Primum timor expellitur ne postea doctrina tribuaē. Sequē. Leuantes autem oculos suos. neminem viderunt nisi solum ihesum. Quia rationabiliter factum est ne si moyses ꝛ helias permanerent cum dominō patris vox videret interrumpi cui potissimum dare testimoniuꝫ. Vident etiam ihesum stantem ablata nube ꝛ moysen ꝛ heliam euanuisse. quia postq̄z legis ꝛ prophetaruꝫ vmbra obscurata est. veruntamen in euāgelio repentur Sequē descendentibus illis de monte precepit eis ihesus dicens. Nemini dixeritis visionem hanc donec filius hominis a mortuis resurgat. Non vult ergo populos predicari ne ꝛ incredibile esse propter magnitudinē ꝛ post tantam gloriam apud rudes animos sequens crux scandalum faceret. ¶ Remigius. Sue quia si maiestas illius divulgaretur a populo. populi impedirent dispensationem passionis eius resistendo principibus sacerdotum. Deinde ne prius humani generis retardaretur ¶ Crisostom⁹. Volens etiam eū eam rez gestarū que viderant imperitos ꝛ cum essent spūsancto repleti tunc gestoꝝ bonoꝝ testes essent.

¶ Et interrogauerūt eū discipuli eiꝰ dicentes. Quid ergo scribe dicūt q̄ helyā oportet ꝓmū uenire? Et ille rndēs ait eis. Helyas quidem ueturus ē. ꝛ restituet omnia. Dico aūt vobis q̄ helyas iam venit. et non cognouerūt eū. sed fecerūt in eo. quecūq; voluerūt. Sic ꝛ filiꝰ hominis passurus est ab eis. Tūc intellexerūt discipuli q̄ de iohanne baptista dixisset eis

¶ Hieronimus. Quadruo pharisei⁹ est unus ex sadducis. alter ex herodianis. tertius ex samaritis. quartus ex gentibus. Sadducei dicebant nullam prophetaꝫ q̄ helias venias ante saluatoris aduentum ꝛ reducat cor patrum ad filios ꝛ filioꝝ ad patres ꝛ restituat omnia in antiquum statum. Herodiani ergo discipuli transformationem gloriosam esse quam in monte viderant. Et ideo dicūt. Et rogauerunt eum discipuli eius dicentes. Quare ergo scribe dicūt q̄ helyaz oportet primū venire. Ipse dicerent. Si iam venisti in gloria queris propter tuus nō aparet maxime aūt hoc dicūt quia heliam viderāt recessisse. ¶ Cnſ. Nō ait aduētū helie discipli de scripēis sciebant. si scribe ex mandato ꝛ ferebat ꝛ hoc in plebe indocta sic ꝛ d xpo ita oportebat aduentū xpi ꝛ hoc a scribis manifestatur. Scripture em̄ duos dant xpi aduentus. qui factus est ꝛ eum qui futurus est. Sed scribe ꝛ dicebāt. qm̄ si hic ē xpꝰ oportebat helyaz primo plebez cuertere. Hm aduētū solū ꝓmittebāt

Est igit̄ solutio quam xp̄us inducit. Sequit̄. Ne illi respōdens ait eis. Helias q̄dem venturꝰ est ⁊ restituet oīa. Dico aut̄ vobis q̄ helias. Si venit. Ne autem estimes eum in sermone errasse si q̄ndq; dicit heliam venturum ⁊ q̄ndq; venisse. Cum em̄ dicit q̄ helias venturus est ⁊ restaurabit omnia de ip̄o helia m ꝓpria psona loquitur qui quidem restaurabit omnia dum congregat multitudinem iudeorum qui t̄ē inuementer q̄ est conuertere corda patrū ad filios id ē iudeorum ad apostolos. ¶ Augustinꝰ. de questi eum. Vel restituet omnia id est eos quos antexp̄i psecutio perturbauerit. vt ve ip̄e restituat monēdo que debet. ¶ Crisostomꝰ. Si aūt tot bona erunt ex helie p̄na quare t̄ūc non eum misit dicemus. q̄a ⁊ tunc xp̄m estimantes heliam nō crediderūt ei. Tūc autem helie credent qui cum post eam expecta onem venerit annūciantis iesum facilius suscipient que ab eo dicentur. Cum vero dicit q̄ helias iaz venit iohannem heliam vocat ꝓ ministerij modū Sicut em̄ helias sedi aduentus p̄cursor erat ita io hannes p̄cursor factꝰ est p̄mi. Propē hoc aūt iohānem heliam nominat ve ostendat p̄mum suum aduē tum veteri testamento ⁊ ꝓpriae queunte. ¶ Hie. Ip̄e ergo qui venturꝰ est in secūdo saluatoris aduē tu uxta corporis fidem nūc p iohannē venit i viri tute ⁊ spū Sequit̄. Et non cognouerunt eum sed fecerunt in eo quecūq; voluerūt. hoc est spreuerūt ⁊ dedignati sunt eum. ¶ Hylarius. Ve dominū ad ventum p̄nuntiat passionem quoq; p̄currentē ⁊ mutue ⁊ vexatōis exemplo. Vnde sequit̄. Sic ⁊ filius hois passurus est ab eis. ¶ Ons. In quo op tune suam passionem ꝑmemorat ex passione iohan nis mitram eis prebens consolationē. ¶ Hieronimꝰ. Querit̄ ergo cum herodes ⁊ herodias iohem int̄fecerint quō ip̄i quoq; iesū crucifixisse dicāt̄ cū le gamus eū a scribis ⁊ phariseis mactatum. Et bre uit̄ respōdendū q̄ in iohannis nece phariseorum fac cio ꝓsenserit ⁊ in occisione dñi herodes iunxerit vo luntatem suam qui illusum atq; despectui remisit ad pilatum vt eum crucifigeret. ¶ Rabanꝰ. Ex uidi do aut̄ passionis sue quā dūs eas sepius eis p̄dixit ⁊ p̄cursoris sui quam iam ꝓpleram cernebant discipuli cognoscebant iohem sibi in helie vocabulo de monstratum esse. Vnde sequit̄. Tunc intellexerunt discipuli quia de iohe baptista dixisset eis. ¶ Ong. Quod autem dixit ꝓpter iohem helias iam venit non anima helie est intelligenda ne madam⁹ in dog ma transcorporationis quod alienū est ab ecclesiastica veritate sed sicut angelus p̄dixit venit in spiritu ⁊ virtute helie.

Et cum venisset ad turbam accessit ad eum homo genibus prouolutus ante eum dicens. Domine miserere filio meo quia lu naticus est ⁊ male patitur. Nam sepe ca dit in ignem ⁊ crebro in aquaz. Et obtuli eum discipulis tuis ⁊ non potuerunt cura re eū Respōdens ihesus ait. O generatio incredula ⁊ peruersa quousq; ero vobiscum. vsq; quo patiar vos. Afferte huc illum ad me. Et increpauit illum ihesus ⁊ exijt ab eo demonium ⁊ curatꝰ est puer ex illa hora

¶ Origenes. Concupiscens petrus spectabilē illam vitam ⁊ preponens voluptatem suam voluptatibus plu rimorum dicebat bonum est nos hic esse. Sed q̄m caritas non querit que sua sūt hoc quod videbatur bonum petro non fecit iesus sed quasi de mōte excel so dignitatis descendit ad turbam vt qui non potērat ascendere sursum ꝑ eum infirmitatem animarum suarum illis ꝓficiat. Vnde dicit. Et cum venisset ad turbā misi em̄ cum discipulis suis electis venisset ad turbā non accessisset ad eum ille de quo subdit. Accessit ad eum homo genibus prouolutus ante eum dicens. Domine miserere filio meo. Vbi considerandū est q̄ quidq; quidem patiunt credunt ⁊ deprecant pro sua salute quidq; autem ꝑ eos alij faciunt sicut nunc qui genibus uolunt̄ pro filio rogat. quidq; vero a semetip̄o salua tor eorum a nullo rogatus sonat. Primo autem q̄ra mus q̄o sit q̄d sequit̄. Quia lunaticus est ⁊ male patit̄. Media ergo loquunt̄ que volūt qui nec nimūdum spūm arbitrāt̄ sed corpale aliquā passionē ⁊ dicūt humida moueri in capite secundū aliquam ꝓportio nem ad lumen lunare quod humidam habet naturā illos aūt qui euangelio credim⁹ dicim⁹ hāc passi onem imundum spiritū in homib⁹ operari. Obseruat em̄ quedam scismata lune ⁊ sic opat̄ ut ab obseruanci one lune pati homines mentiāt̄ ⁊ p hoc culpabilē dei creaturam ostendat. Sic ⁊ alij demones secundum aliqua stellarum scismata insidiant̄ hominib⁹ vt iniq tatem in excelso loquant̄ quasdam stellas dicentes maleficas quasdam beneficas cum nulla stella a deo sic facta ut male faciat. In hoc aūt quod subditur Nam sepe cadit in ignem ⁊ crebro in aquā. ¶ Ons. Considerandum est q̄ nisi prouidentia hic hō fuisset potuit̄ duōb⁹ perisset. Demon em̄ qui ip̄m in ignem ⁊ in aquā mittebat interfecisset eū omnino nisi de⁹ eum refrenasset. ¶ Hieronimꝰ. Quod autem dicit ⁊ obtuli eū discipulis tuis ⁊ non potuerūt curare eū latenter accusat apostolos cum impossibilitas curā di interdum non ad imbecillitatem curantium sed ad eorum qui curandi sunt fidem referat. ¶ Ons. Inspice autem ⁊ aliūde eius in sipientiam qualiter co ram turba interpellat ad iesū aduersos discipulos si ip̄e eos liberat ab accusatione defectum curationis im putans illi. Ex multis em̄ monstrat eum infirmum in fide fuisse. Non tamen em̄ in eius ꝓsonam inuehit̄ ne ip̄m conturbaret sed in omnes. iudeos probabile em̄ est multos ꝓsentium de discipulis male cogitasse. Et ideo sequit̄. Respondens ihesus ait. O generatio incredula ⁊ peruersa. quousq; ero vobiscū vsq; quo patiar vos. Per hoc autem q̄ dicit vsq; ero vobiscum ostendit desideratam ab eo esse mortis ⁊ concupiscibilem recessum. ¶ Hieronimꝰ. Quāobrē quoq; quia dominꝰ non tantū tunc ceperat pati im pietatem iudeorum sed a longo prius tempore. Et ideo ꝑ dicit vsq; quo patiar vos. asi dicat ex lōgo tempore cepi pati vestras improbitates nō indigni estis mea presentia. ¶ Origenes. Vel quoniam nō

potuer ãt eũ sanare discipuli quasi adhuc modice fidei cõstitutu propterea dixit o generatio incredula & prauersa. ostẽdit qm ex puersitate malicia ẽ introducta extra naturã puto aũt q̃ ꝑter puersitatẽ totus humani generis quasi grauatus malicia eorũ dixit usqquo ero vobiscũ. ¶ Hiero. Non aũt credendũ ẽ q̃ tedio supatꝰ sit & mãsuetus ac mitis in verba furoris erupent. sed q̃ in similitudinẽ medicꝰ egrotũ iudea cõtra sua precepta se gerere dicat. usq quo accedã in domũ tuam. usqquo artus ꝓdam industriã. me aliud uolente et aliud ꝑerãte. q̃ aũt non sit iratus homini sed vicio. ac ꝓ vnũ hominẽ iudeos arguat infidelitatis patet ex hoc q̃ infert. afferte eũ huc ad me ¶ Crisostomꝰ. Postq̃ enim discipulos ex cusauerat. ducat patrẽ pueri ad spem bonam credendi q̃ ab hoc malo incipiẽ & ut inducatur pater ad fidem futuri miraculi uidẽs de monẽ tumultũ patꝰ ex hoc solũ q̃ vocat increpauit eũ. Vnde sequit. Et increpauit eũ ihus nõ ille q̃ patiebaẽ si demon increpaẽ. ¶ Remigius. In quo facto relinq̃t exemplum ꝓdicatoribus ut vitia ꝓsequanẽ homines vo sublenient. ¶ Hiero. Aliue increpauit puerũ qa ꝓpẽ peccata sua a demõe fuerat oppressꝰ sequẽ Et exijt ab eo dmonium & curatus ẽ puẽ ex illa hora. ¶ Raba. Quia nulla remanẽ ibi infirmitas ubi oi potens salutem ꝓstat petãti. ¶ Hiero. Vbi aũt videt uxta tropologiã lunaticꝰ esse q̃ propter horas motus mutaẽ ad uitia & nũc quidem in ignẽ ferẽ quo adulterantium corda succensa sunt. nũc in aquas sc̃z uoluptatũ vt cupiditatũ que ñ valent extinguẽ caritatem. ¶ Aug. de que. eum. De ignis ad uã panee eo q̃ altea petat aqua ad voluptates carnis. ¶ Orig. Ac mystãcia aũ peccatoris dr̃ Lunaticꝰ ut luna mutaẽ. Et est videre in talibus impetus quosdam quasi operũ bonorũ subrepẽ. Aliquã aũ quasi quadã abreptõe spũs a passionibus ꝓtendutur & cadũt a statu bono in quo staẽ putabamẽ. Forsitan gr̃ angelꝰ q̃ sortitus ẽ huiꝰ lunatici custodiam pr̃ bꝰ appellaẽ dẽpcans quasi ꝓ filio medicũ aiax ut liberet eũ q̃ non pẽ sanari a passiõe ꝓ vbũ humile discipulorũ xp̃i qa nõ recepit eorũ admonitionẽ venit surdꝰ Et iõ opꝰ est a xp̃i sermo ut iã decetero sine ratione non agat.

¶ Tunc accesserũt discipuli ad Jhesũ secreto & dixerũt Quare nos nõ potuimꝰ eijcere illũ dicit illis Jhesꝰ ꝓpter incredulitatẽz vr̃az Amẽ q̃ppe dico vobis. si habueritis fidem sic granum sinapis dicetis mõti huic trãsi hinc & trãsibit & nichil impossibile erit vobis hoc aũt genꝰ nõ eijcit nisi per oracionem. et ieiunium

¶ Ihs. Acceperant discipli a dño pẽatem spiritũ immundorũ Et qa oblatũ demoniacũ curaẽ nõ potuerãt videẽ q̃ indubitacõẽz deuenerit ne forte gr̃am que erat eis tradita pdidissẽt. Et iõ dicit. Tunc accesserũt ad iesũ discipli aꝑte secreto & dixẽunt. Quare nos nõ potuimꝰ eicere illum Intregant ẽdm sin

gulariẽ nõ ꝓpter verecũdiam sed quia de ineffabili & magna re ẽant eũ interrogaẽ. Sequit Dicit illis ihus. ꝓpter incredulitatem vr̃az. ¶ Origenes. Crediderant ẽdem apli nõdum tñ erant pfecti. Mã dño in mõte demorante & ipsi cũ turba relictis ibus ẽdam tepor eorũ fidem ualaxauerat. ¶ Rab. Vnde manifestum ẽ hinc q̃m & discipli in fide infirmi fuit si nõ omnes. Columne eñ ille nõ deficiẽtes petrus iacobꝰ & iohes. ¶ Hiero. Hoc ẽ aũ q̃d in alio loco dñs dicit. Quicũq̃ in nõie meo paruum unum receperit sicut me recipit. Ergo quoties non acquirimꝰ nos ꝑsentis ẽ impossibilitas si pscẽtiũ culpa. ¶ Crisostomus. Sciendum tñ q̃ hic miracula accedentes fidem accipere sufficiat affectũ miracli ita miracula sufficiat videre. ecia nõ credentibus illis. Veni qui circa cornelium ex ꝓpria fide allexerãt spũs sancti. Ille aũ mortuus qui ꝓdus est in sepulcrum habuisse sola virtute corporis sancti ꝑficientis est cõtigit autem & tũc discipulos informationis fieri. Imperfecti eñ dispositi erant ante crucẽ & ideo hic dicit hic esse causam infirmitatis. Vñ subdit Amen quippe dico vobis. Si habuerit fidem sicut granum sinapis dicetis monti huic transi hinc & transibit. ¶ Hieronimus. Putant aliqui fidem grano sinapis compatam quam dicit cũ tamẽ apostoli dicant habuẽo tãtã fidem ut montes transferã. Magnitudo quidem fidei que grão sinapis ꝓpter. ¶ Origenes. Granũ q̃ppe sinapis nisi teratur nequaq̃ virtus eius cognoscit sic si virtus sanctũ tritura ꝑsecutionis ꝓpter mox in feruorẽ virtutis vẽtus quoq̃ illius arcẽa desp cabile infirmũq̃ videbaẽ. ¶ Origenes. Vtrum omnis fides grano sinapis ꝓpẽ quoniã communiter quidem fides ab hominibus & modicum aliquid & vile aparet. Cum vo ꝑfectũ fuerit humilis fides bonã animã quasi terram fit arbor magna. Sicut magna est ꝓdicta lunatici infirmitas & fortis abradum mor omia mala ut mons assimilẽ nec expellatur nisi ꝓ omnem fidem eius qui passionis huiusmodi sanare poterit. ¶ Crisostomus. Videns de translatione montium mentionem facere & ultra procedit dicens. & nichil impossibile erit vobis.

¶ Rabanꝰ. Sic eñ fides mentem nostram capacem domꝰ celestibus facit ut quecumq̃ volumꝰ habere a fideli domino imperare possimus. ¶ Crisolog. Si autem dixeris ubi apostoli mõtes trãsferunt illud dicam quia multa maiora fecerunt mortuos plurimos suscitantes. Dicunẽ autem posse apostolos sancti quidaz apostolis minores mõtes necessitate imminẽte trãstulisse. Si aũ apostoꝝ tpe mõtes nõ trãslati fuit ꝙa nõ potuerẽ si qz nolu fidentes nõ immicẽte nec dño dixꝰ q̃ fideles eẽne facturi sint facẽ possẽt ꝓbabiliter tñ fiũa ẽ si sẽptũ nõ esset eñ oia miracla q̃ fecerẽ scripta sint. ¶ Hiero. Mentis translatio nõ aꝑte significaẽ quẽ ecclesiasticum sensum si illius qui a dño translatus fuerat ecclesiasticum qui ꝓ ꝓbetam corrumpere dicitur. ¶ Ambros. Et sic sensus dicetis monti huic & fugabo diabolo. transi hinc & obsesso corpore in alienis. & infirmorum infirmi. & transibit & nichil impossibile erit vobis. & nulla inde mobitas insuperabile

¶ Augustinꝰ. D
puli miraculũ
monia sunt pos
granum elemon
ficacia est curare
docet apostolos
ministrare ad vita
vt inundet spir
& animabus esse
remedio singula
autem genus no
¶ Crisostomꝰ. C
nacorum sed d
nium est mulcan
angelũ de cele
impugnat Sed
ens qui eñ orat
vita non sit aua
Qui etiam ieiun
cupiscentiam p
facit & animam
cum ieiunio du
leuiores ssi ego
tu pacturus sed e
Deoq̃ talis ma
est homine dece
mum est ubi co
ad orandum
lasciuire. ¶ Hon
umo distans
tuent nos arca
manere non ab
loquamur quasi
ieiunijs & oratio
¶ Glosa. Del
voluptatum mu
confirmetur &
Vel ieiunium bi
abstinentꝰ a cib
& peccatoꝝ pas
est generalis q̃ n
dicat apostolus.
¶ Conuersa
dixit illis ies
est in manus
cia die resurg
¶ Remigiꝰ.
discipulis ꝑdixi
ferrent quãto p
Conuersantio a
¶ Filius hominis
dent eum. ¶ C
supra dixerat
eadem ipsa repe
superuus non est
dum sed etiam
mus. Traditus
patre sed etiam
tum tradiderũt

¶ Augustin⁹. de q⁹ eciam. Vel aliter. Ne discipulu miraculis facientibus extollerent in superbiam ammonita sunt populus publicatus fidei quasi p sinapis granum elationem terrenam que motus nomine significatur esse curare transferre ¶ Raban⁹. Dum autem docet apostolos quomodo demon debeat expelli omnes instruit ad vitam vt scr nouerim⁹ gratiosa quoq; vt immundor⁹ spiritu⁹ vt hoim temptame ta ieuniis & oratoribus esse supanda iram quoq; domini hoc remedio singulari posse placari. Vnde subdit. Hoc autem genus non egredit nisi per orationem & ieiunium ¶ Crisostom⁹. Quod dicat non solum de genere humanorum sed de vniuerso genere demonum. Ieiunium essi mulcam sapiam imponit & hoiem quasi angelu de celo constituit & incorporeas potestates impugnat Sed & oratione opus est quasi principali on qui enim orat ut oret & ieiunat no multus indiget vita non sit auarus sed ad elemosinam promptus est Qui etiam ieiunat leuis est & vigilanter orat & concupiscentias pniciosas extinguit & principium deum facit & animam superbam humiliat. Qui ergo orat cum ieiunio duplices habet alas eciam ipis ventis leuiores ¶ Neq; enim oscitat & torpet oras quod & mlti patiunt sed est igne vehementior & terra fixior Ideoq; talis maxime demonijs aduersat. ¶ Nihil enim est homine decenter orante potenti⁹. Si autem infirmum est ubi corpus ad ptinue ieiunandum. non tm ad orandum. Et si ieiunare non potest pt tamen no lasciuire. ¶ Non pua aut est hec neq; mulcum a ieiunio distans. ¶ Origenes. Si ergo aliquando oportuent nos arca curationem tale aliquid patiendum pmanere non abiuremus neq; interrogemus. neq; loquamur quasi audiens spiritui immundo. si abigat⁹ ieunijs & orationibus nostris spiritus malignos ¶ Glosa. Vel hoc gen⁹ demonij id est ista carnaliu voluptatum mutabilitas non vincit nisi spus orone confirmetur & cato ptinuiu macerei. ¶ Remigi⁹ Vel ieunium hic intelligitur generale quo no solu abstinem⁹ a cibis sed ab omibo illecebris carnalibo & peccatoq; passionibo. Similiter oratio intelligenda est generalis q in pijs rebus opibus ptistit. De qua dicat apostolus. Sine intermissione orate.

Conuersantibus autem eis in galylea. dixit illis iesus. filius hominis tradendus est in manus hominu & occident eum & tercia die resurget. Et contristati sut uehemẽter

¶ Remigi⁹. Sepe domin⁹ misteria sue passionis discipulis pdixit vt quado acciderent cato leuius ea ferrent quato pcognita haberent. Et ideo hic dicit Conuersantio autem eo in galilea dixit illis iesus. Filius hominis tradendus est in manus hoim & occident eum. ¶ Origenes. Videnti quidem hec illis q supra dixerat similia esse vt facile quis dicat dnm eadem ipsa repetere quod non est ita credendum eni superius non est dictum hic autem non solum tradendum sed eciam in manus hominum tradendu audiuimus. Traditu igit apostolus filium narrat a deo patre sed eciam gerante potestates eum inimicor⁹ hoinum tradiderut. ¶ Ieronim⁹. Semp autem pspe ris miscet tristia. Si enim contristat eos ea occidendus est debet letificare qd subdit. Et die tercia resurgee. ¶ Crisost. Neq; enim multum temp⁹ dixit quo in morte maneret. si tercia die se dixit resurrecturum. ¶ Origi. Predicente autem hec domino tristati sunt discipuli. vnde sequit Et contristata sunt vehementer non attendentes ad illud qd dixerat & tercia die resurget nec considerates quis esset cui ad destruendam mortem eni dierum tempus sufficeret.

¶ Ieronim⁹. Porro q contristabant vehemẽter ii de infidelitate venit sed pro dilectione magistri nihil de eo sinistrum & humile patiuntur audire

Et cum uenissent capharnaum. accesserunt qui didragma accipiebant ad petrum et dixerunt ei. Magister vester non soluit didragma ait. Eciam et cum intrasset in domum preuent eum ihesus dicens. Quid tibi videt Simon Reges terre a quibus accipiunt tributum uel censum a filys suis an ab alienis Et ille dixit. Ab alienis Dixit illi ihesus Ergo liberi sunt fily vt ergo no scandalizem⁹ eos vade ad mare & mitte hamu et eum piscem qui primo ascenderit tolle. Et apto ore eius inuenies staterem illum sumes da eis pro me & te.

¶ Glosa. Quia discipuli audita domini passione contristati erant ne aliquis passionem xpi necessitati asscriberet infirmitati subiungit factum In quo xpi libertas & humilitas demonstrat. Unde dicit Et cum venissent capharnaum accesserunt qui didragma accipiebant ad petrum & dixerunt ei. Magister vester non soluit didragma. ¶ Hylari⁹. Dominus didragma soluere postulat id est denarios duos. hoc enim oi israel lex p redemptione corporis & aie statuerat in ministerio templi seruientium. ¶ Cris. Cum enim primogenita egyptiorum interfecit deus tunc tribum leui p eis accepit. Deinde quia primogenitus q erant apud iudeos minor huius tribus alis erat p deficientibus in numero siclum tulit iussit offerri & extunc tenuit consuetudo vt primogenita pecorum hec inferrent. quia igitur primogenitus erat xpus videbat autem discipulorum primus esse petrus ad eum accedunt. Et ut mihi videtur in vnaquaq; ciuitate hoc expetebant Ideoq; in capharnaum adierut xpm quia eius pria existimabatur. ¶ Ieronim⁹. Vel aliter. Post augustum cesarem iudea facta est tributaria & oes census capite ferebant. Unde & ioseph cum maria cognata sua profectus est in bethleem. Rursus quoniam domi⁹ nutritus erat in Nazareth. quod est oppidum galilee subiacens capharnaum urbi ibi deposcit tributa & p signorum magnitudine hi qui exigebant no audebant ipm repetere sed discipulu conuenium. ¶ Crisostom⁹. Et neq; hic cum multa vehemencia si mansuetus neq; enim inuidentes si interrogantes dixere Magister vester non soluit didragma. ¶ Ieronim⁹ Siue malitiose interrogant verum reddet tributa an contradicat cesaris voluntati. ¶ Cris. Quid igit petrus ait eciam. Et bis q dixit quos solute

xp̃s autem non dixit erubescens fortassis p̃bis ei loqui. ¶ Mysa. Vel aliter Et petrus respondit ei am id est ita est q̃ non soluit. Voluit autem petrus domino mutuare q̃ ber odiam peteret censum sed do mino. p̃uenit eum. vnde sequit Et cum intrasset in domū p̃uenit eū ihūs dicens. q̃d tibi vr. sy. Reges terre a q̃o accipiunt ebutū vt censū. id est reditus de capite. a filijs suis an ab alienis. ¶ Hiero. Ante q̃dam q̃ petrus suggerat dom̃o mērogat ne scā dalizent discipuli ad postulationem enbuti cū vide ant eum nolle q̃ absente se gesta sunt. Sequit. At ille dixit. ab alienis. Dixit illi ihūs ergo liberi sūt filij ¶ Ong. Sermo iste duplicē habet sensū. Se cundū vnum em̃ filij regum terre liberi sunt apud reges ere extranei autez extra terrā liberi n̄ sūt p̃ ter eos aūt qui d̃primūt eos. sicut egipcij filios isra el serui secūdum alterum aūt p̃ter hoc ipm̃ q̃ aliq̃ sunt alieni a filijs regum terre sed sunt filij dei libe ri sunt. qui manent in verbis ihesu. et cognouerunt veritatē. et veritas liberauit eos a seruitute pcī. filij aūt regum terre liberi non sunt. quomā omnis qui facit pcm̃. seruus est pcati. ¶ Hieronimus. dūa aūt noster et sm̃ carnē et secūdū spiritū filius erat regis. vel ex dauid stirpe generat̃. vel oī potēcis patris verbum ergo ebuta quasi filius regū nō de bebat ¶ Aug. de quē. can. Dicat em̃ in omni regno liberos esse filios. id est non esse vectigales. Multo ergo magis liberi esse debent in quolibet regno ter reno filij regni ihūs sub quo sunt omnia regna ter rena. Chrisostomus Si autem non erat filius imm̃ ter hoc exemplum indixit. Sed diceret aliquis fili us est sed non p̃prius est ergo alienus et sic hoc exē plum non habet virtutem. Ipe em̃ de p̃priis filijs disputat ad quodam differentiam alienos vocat q̃ non ex parentibus substantialiter nati sunt Intende aē qualiter et hinc xp̃us cērtificat eam cognitionē que petro revelata ē de eo p̃ quā dixit. Tu es xp̃us filius dei vivi. ¶ Hieronim̃. Quānus ergo liber esset. q̃a cum humilitatem carnis assumpserat debuit om nem iustitiam adimplere. Unde sequit. ut autem nō scādalizem̃ eos. vade ad mare ꝛc ¶ Origenes. Cō sequens autem est intelligere quomam quodam exurgunt quidam qui p̃ municipiam tollunt nostra terrena reges huius terre ea transmittunt vt ex igant a nobis que sunt ipsoꝝ et suo exemplo pro hibet dominus aliquod scandalum fieri etiam hui̇ modi homib. siue ne amplius pecent siue vt saluē tur. Filius em̃. qui nullum opus fecit seruile quasi habens formam serui quā p̃ter hominem suscepit enbutum et censum dedit. ¶ Hieronimus. Quid pri mum ī hoc loco mirer nescio. verum prescienciam an magnitudinem. Saluatoris? Prescientiam q̃ noverat habere piscē in ore staterem et q̃ primus ipse capiendus esset. Magnitudinez atq; virtutez si ad eius verbum stater in ore piscis creatus est. et quod futurum erat ip̃e loquēdo fecerit ipe ecā xp̃us p̃ter eximiam caritatem et crucem sustinuit et tributa reddidit. Nos in felices qui xp̃i cense mur nomine et nihil tanta dignum facimus maiesta te pro illius honore et tributa nō reddimus et quasi filij regis a vectigalibus immunes sum̃. Sicut ergo iam simpliciter molliendum edificat audientem dum audit dominum tante fuisse paupertatis vt vnam buta pro se et apostolo redderet non habuerit. Si siquis obijcere voluerit quomodo ut̃as in loculis portabat pecuniam respondebimus rem pauperis m vsus suos conuertere nephas putauit nobis idem tribuit exemplum. ¶ Insistemus. Ut hoc non ex repositis uidet dare ut ostendat. q̃ mari et piscium dominet. ¶ Ongenes. vt quemadm̃ non habuit imaginem cesaris Princeps em̃ hui̇ culi nihil habebat in eo propterea non ex gratia ex mari imaginē cesaris accepit. Non autem ista pie ipse faceret neq; fecit cum sibi possessionem ne sit aliquando imago cesaris apud imaginem ma sibilis dei. vide eam xp̃i prudentiā qualiter cesa nuit tributum. nec simpliciter uidet dari sed pri ostendit se non esse obnoxium et tunc dat quem vnum fecit. scilicet dare tributum. ne illi scilicet exactores non scandalizentur. hoc autem ne scilicet ostendat se liberum ne non scandalizentur discipuli alio vero loco contemnit phariseoꝝ scandali qui do de escis disputabat docens nos scire immundi cundum que oportet non contemnere eos qui sun dalisanē et secundum que oportet gemmē. ¶ Ie gonius. super ezechiel. Considerandum em̃ est quo inquantum sine peccato possumus vitare proxi rum scandalum debemus. Si autem de veritate fi dalum sumitur veli? permittetur nasci scandalum q̃ veritas relinquatur. ¶ Chrisostomus. Hinc ait stupescis de xp̃i virtute. ita admirare petri fidē quem rei tā difficili obedire. Itaq; de fide eū remunerat copulauit eū sibi in ebuti datione. q̃ fuit habilis honoris. et hoc est q̃d dr. Inuicies stauerē illi humi da eas p me et te. ¶ Mysa. Colligere de cunctis vsuquisq; p se didrachma redderet. Quia vnus pōd̃ duoꝝ didrachmatū. ¶ Ongenes. Utilitatem autem in agro consolationis. sic enim interpretat̃ carpus naum consolator omnem discipulum a libertate fi um esse p̃nuntiat et dat ei virtutem piscandi pis piscem vt ascendente eo cōsolationē acquirat pi? sus eum quem piscatus est. ¶ Hylarius. Quia p mum piscem admonet petrus inquirere ascen ostendunt et plures. Degnus ille primus mar Stephanus primus ascendit et staterem in ore tinuit. In quo didrachma neque predicatores duo denarij habebantur. Ita em̃ glorian et xp̃m in passione confitens p̃dicabat. ¶ Hieroñ Vel iste piscis qui p̃m̃. capt̃ ē p̃m̃ adam qui cūctis adā liberat et id q̃d in ore ei̇ ē in confessio fuit inuentū p petro et dño reddit. ¶ Orig. Qui etiā videris aurum hoiez ab alio petro coronā q̃ stulte de ore eius vbū peccunie dicens ei accedens mazi. d̃ fluctibo selliciudinū auaricie ad humi nabile et ꝑbēsū atq; saluatū ab alio petro q̃ cun cuit virtutē ut p̃ statē hāc imaginē discipuli Tezo. Et pulcre illō ipm̃ q̃dē dat pau q̃ dat ē q̃a p petro q̃si p peccatoē pau reddebat. dño ei pcm̃ n̄ fecit oīdiē aē similitudo carnis dum eadem dominus et seruus preda liberantur.

Capitulum decimum octauū.

In illa hora accesserūt discipuli ad ihesū dicentes. Quis putas maior est in regno celorum. Et aduocās ihesus puerū statuit eū in medio eorū et dixit. Amē dico vobis nisi conuersi fueritis et efficiammi sicut pueri non intrabitis in regnum celorum. Quicunque ergo humiliauerit se sicut parvulus iste. hic est maior in regno celorum. Et q̄ susceperit vnum puerum talē in nomine meo me suscipit. Qui aūt scandalisauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt. expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius. et demergatur in pfundum maris

¶ Hieronim⁹. Quia discipuli viderant p petrum domino idem tributum reddiū. Et equalitate pēt arbitrati sunt omnibus apostolis petrum esse prelatum. ¶ Cris. Unde passi sunt aliquid humanum qđ euangelista designat dicens. In illa hora accesserunt discipuli ad ihesum dicentes. Quis putas maior est in regno celorum? verecundati siquidem passionem confiteri quam passi sunt non dicunt maiestē. Verum cur pbonorasti nobis si; maxime interrogant quis maior est. Quando aūt eos pbonorauit viderunt scilicet Petrum. Iacobum et Johannem in transfiguratione nihil tale passi sē quando vero in vnum solum contulit honorem tūc doluerunt. Cu autem considera primum quidem q̄ nihil eorum que sunt in terris querunt. Deinde q̄ postea hanc passionem deposuerunt. Illos autē ne q; ad desectus eorum attingere possumus neq; enī querimus quis maior est in regno celorum sed q̄s maior est in regno terre. ¶ Origenes. In his autem imitatores discipulos esse debem⁹. si quando aliquid in nobis dubium quenē et non inuenē vt cum omī sensu accedamus ad ihm qui potens est illuminare corda hominum ad intelligendam solucionē oīm q̄stionū. Interrogem⁹ eciam aliquem doctū q̄ ppositi habenē in ecclia. Sciebant autem discipli hoc interrogantes quia non est equalitas sanctoꝝ in regno celesti si; quo maior et qualiē viuens minim⁹ discere cupiebant. Ut sciebant quis esset minimus et quis magnus ex eo qđ supra dīs dixerat sed ex multis magnis quis esset maior hoc eis nō erat manifestum; ¶ Hieronim⁹. Videns autem ihūs cogitationes eorum voluit desiderio glorie humilitatis contentione sanare. vnde sequit. Et aduocans ihūs puerum statuit eum in medio eorum. ¶ Cris. Dibi videē valde puerum in medio statuens omib⁹ passionibus exutum. ¶ Hieronim⁹. Deinceps et etatem quereret et fiducia in nocentie demonstraret vt certe puerum statuit in medio eorū. seipm qui nō venit ministrari si; ministrare. verus humilitatis exemplum. Nō puerū mēpretanē spīmsanctum quē posuerit in cordibus discipulorum vt superbiem humilitate mutarent. Sequit. Et dixit Amen dico vobis nisi conuersi fueritis et efficiamini sicut pueri non intrabitis in regnum celorum. Non pcipit apostolis vetatem habeant pueros sed innocentiā ut qđ illi per annos possident hi possideāt p industriā vt malida non sapiencia pueri sint. Nisi dicat. Sicut iste puerus cuius vobis exemplū tribuo non pseuerat in ira cūdia ihesus non meminit videns pulcram mulierem non delectatur nō aliud cogitat et aliud loquē. Sic et vos nisi talem habueritis innocentiā et animi puritatem regnū celoꝝ non poteritis intrare. ¶ Hilarius. Pueros etiā credentes omēsp audientiā hūam nūcupauit. hi em̄ prem sequūē matrem amant. vel le malum nesciunt. curam opum negligūt. non insolescunt. non oderunt. non mencuntē. dictis credunt. et qđ audiunt verum habent. Littera ergo sic legē. ¶ Glosa. Nisi conuersi fueritis ab hac elatione et īdignatione in qua modo estis et efficamini ita innocentes et humiles p virtutem sicē pueri sūt p etatem nō intrabitis in regnum celorū et quāde q̄d minuiter non intratur. Quicūq; ergo humiliauerit se sicē puerus iste. hic maior est in regno celoꝝ. Quanto em̄ quis erit humilior tanto maior effidē in regno celorum. ¶ Remigi⁹. id est in cognitore gratie vt ecclīastica dignitate vel certe in eterna beatitudine. ¶ Hiero. Vel aliē. q̄cūq; humiliauerit se sicē puer⁹ iste et q̄ se in exēplū mei hūiliauit intrabit in regnū celorū. seqē. Et q̄ suscepit vnū puerū talem in nōe meo me suscipit. ¶ Cris. Nisi dicēt nō solū si tales efficiami mēcedes accipitis sed et si alios tales p̄ter me honorabitis et honoris qui est ad illos retributionē vobis deterio regnū. Magis aūt qđ multo maior est ponit dicēs. Qui suscipit. ¶ Hieronim⁹. Qui em̄ talis fuerit ut xpi imitetē hūilitatem et innocentiā in eo xp̄us suscipit et prudenter ne cū delatum fuerit apostolis se putent honorabitos adiecit non suo illos merito. sed magīri honore suscipiendos. ¶ Cris. Deinde facile susceptibilē hunc sermonem facit penam inducens vī sequē. Qui aūt scandalizauerit vnū de pusillis istis Nisi diceret Sicē qui hos honorant p̄ter me merce dem habent ita et qui hos dehonorant vltimā sustinebunt vindictam. Si autem communē scandalum vocat ne mireris. Multi em̄ pusillanimes ex eo quod despiuntē scandalizati sūt. ¶ Hieronim⁹. Nota q̄ qui scandalizatē pusillus est. Maiores em̄ scandala nō recipiunt. Et quāq; generalis possit esse sententia aduersus omnes qui aliquem scandalizant tñ iuxta consequentiā sermonis eciam contra apostolos dictus intelligi potest qui interrogādo quis maior esset in regno celorum videbantē inter se de dignitate contendere. Et si in hoc vitio pmansissent poterāt eos q̄s ad fidem vocabant per suum scandalum pdere. dum apostolos viderent inter se de honore pugnare. ¶ Origenes. Quomō autem qui conuersus est et factus quasi puer et minim⁹ est et potens scandalizare hoc sic possumus explanare. Omnis qui filio dei credit et conuersatē sm euangelicos actus cōuersus ambulat quasi puer. Qui autem non conuertē vt fiat sicut puer hūc impossibile est intrare in regnū celorum. In omni autem credentium multitudine

sit quidā nuper conuersi vt fiāt sicut pāruuli non dū aute sunt facti. hi pusillus hītur in xpō. et sit scandala receptores. ¶ Hiero. Quod aūt dicit expedit ei vt suspēdaē ācsecūdū ritum gentis loquit quo maiorū crimiū ista apud veteres iudeos pena fuerit ut in pfundū ligato saxo dmēgerēt. Expedit aē ei quia multo melius est pculpa breuē recipere pnā quā eterna seruari cruciatibo. ¶ Chrisos. Considera autem erat pnonēo dicere me non suscipit quod erat omni pena amarius. Sed q; grossi erant et pdicta pena eos nō mouebat cōpatione exēpli cognita manifestat pparatā pnā Propter hoc enim dicit q; expedit ei hoc sustinere qm̄ eos alia grauior pena expectat. ¶ Hylarius. mistice autē mole opus labor est cecitatis. Nam clausis uniuersorū oculis agunt in gyrū et sub asini quidē noie frequent gentes cognominatas reperimus que ceci laboris ignorātia cōmēē iudeis aūt scientie iter in lege pstitum est qui si xpi apostolos scādalisauerit rectus alligata collo mola asinaria demersi in mari fuisse. id est genuū labore depsi ignorātia secti demōstrarētur q; illis tolerabilius fuerat nescisse. xpm quā liberatorē dominū nō recepisse. ¶ Gregori. vñ. mora. vel aliter. Quid per mare nisi seculū. Quid pmolam asinariā nisi actio terrena significat que cū colla mentis p stulta desideria stringit hanc i laboris circuitū mittit. Sūt utiq; nōnulli qui dū ērenas actiones deserunt et ad gtemplacōis studia humilitate postposita vlera itelligēcie vires surgūt nō solū se ierzorē dejicūt sz infirmos quosq; a gremio veritatis diuidunt. Qui g; vnū de minimis scādalizat melius ei fuerat ligata collo mola asinaria in mari pici. quia minus puerse mentis expedīēs esse potuisset vt ec cupata mūdo ērena negocia agēt qz p gtemplacōis studia ad mētis pniciem vacaret. ¶ Aug. de q. eua. Vt aliē qui scādalizauerit vnū ex pusillis istis. i. ex humilib; quales vult esse discipulos suos nō obtundo vt eaz ꝺicendo sicut de Alexādro aplus dicit. Expedit ei vt mola asinaria suspendaē collo eius et pūpitē in pfundū maris. i. cōgruit ei vt cupiditas rex tpalium. cui stulta et ceca colligantiū desiderium pondere suo deducat ad interitum.

Ve mūdo a scādalis. Necesse est em̄ ut veniant scandala verūtn̄ ue homini illi per quē scādalū venit si aūt manus tua vel pes tuus scandalisat te abscide eaz et pjce abs te Bonū est tibi ad vitam ingredi debilē vel claudū quā duas manus vel duos pedes habentē mitti in ignē eternū Et si oculus tuus scādalisat te erue eū et pjce abs te Bonum est tibi vnum oculū hītem in vitā intrare quā duos oculos hītem mitti in gehennam ignis.

¶ Glo. Dixerat dns qz expedit ei q; scādalizat vt suspendaē mola asinaria i collo eius. Cum rēnē assignans subdit Deb mūdo a scandalis. ꝛ. ptr scādala. ¶ Orig. Hoc nō de elementis mūdi intelligam; sz hic homies qui sūt in mūdo dicūt mūdus. Nā sūt alii discipli xpi de hoc mūdo. vñ non pt eis esse scandalis veb. Nā si multa sint scandala nō tangūt eū qui nō est de hoc mūdo. Si aūt adhuc ē de hoc mūdo qz diligit mundū et q; sunt in eo tanta scandala patiēdi hendent eū q̄tus fuerat obligat in mūdo. vñ sequit necesse ē em̄ vt veniant scandala. ¶ Chrisos. Cum dicit necesse ē nō destruit libertatez arbitrij neq; necessitatem aliquam rex supponit sed qō omne futm̄ ē pdit Scandala qdem sūt phibitōes rede vie nō aūt pdito xpi scandala iducit neq; em̄ qz pdixit ptr hoc fit sed qa ōmino futuz erat ptē hoc pdixit. Si dixeret aliqs si omnes coringant et nullus sit q; scandalizet ferae nōne mēdacij arguet hoc simo nequaq; Quia em̄ puidit memēdatos fures hoies esse ptē hoc dixit. Necesse ē vt veniāt scandala. i. ōmino venient nisi corrigēdi essēt nō dixisset. ¶ Glosa. Vt necesse est vt veniāt scandala qa sūt necessaria. i. vtilia vel p hoc pbat sūt manifesti hīāt. ¶ Chrisos. Scandala nō erigūt hoies et actuōes eos facūt. et eū qui cadit velociē erigūt mgtū sez igerē solicitudinē. ¶ Hylarius. Vt būilitas passionis scandalum mūdo ē qz ab deformitate crucis eēne glorie dīm volunt accipere. Et qō mūdo tā gtum q; nō recepisse xpm. Nec esse ait venē scandala qa ad sacrū rotundo esse mitatis oīs in eo passiōis humilitas esset exposita. ¶ Orig. Vt venēta scandala sūt angeli subuertere tū putes sm naturam vt subsistāt esse boni scādala sz libertas arbitrij i qbusdā generis scādalū volēs suscipere p vtute laborē. Nō aūt pōt esse virtus bonū nisi habeat in pugnacōem mali. Sic g; necesse ē venire scandala sīt necesse ē sustinere malitiam celestium q magis irritant et fortiores vbi xpi homines in valescens expellit ab eis malignos spiritus. Querūt aūt organa p que scandala operent et magis ve illā multo peior erit ea q scandalizat q; qui scandalizat. Unde sequit. Verūtamē vebemēter illi p quem scandalū venit. ¶ Hieronim. Ad horret ve homi illi qui vitio suo facit vt p se fiat q̄ non licet esse est vt in mundo fiat. Simulat p gentilem populum et tam peiores iudeos qui proditorem sum̄ ꝑsecuti sunt. ¶ Hylarius. Vt sub homis nuncupatōe ecclesie scandali hui; qō ē ex passione xpi vindicatio ostenditur signat p quē oīe hunc mundo pctm cōpsit et in passiōe abnegēe quē lex et ꝓphe passionē pnunciauerē. ¶ Orig. Vt aūt discas qō non sūt abscidenda membra ecclesiastici scādala audi q; sequit. Si aūt manus tua vel pes tuus. ñ aūt hī de mēbris corporalibus dicit sed de membris ita nocuū vt pūsacō mala. ¶ Raba. Scādalū dicit semo greco ē qō non offēdiculū vel ruinā et ipsum pedis dicē possum. Ille g; scādalizat fratrem iniuste facto vel mmo vbo occasiōz ruine dederit. Quos igit oīs crucē affectus et vniūsa ꝓuidens ne p occasiōz pietatis vnusq̄sq; credentiū scādalizet ait. Si igit ita ē tibi cōuictus vt manus pes et oculus vel atz solliciti et acuti ad pspiciendū scādalū esse debeāt fac et ꝓpē mox dissonātia te pcabat ingredi vitā. hoc ē vt ꝓpietate animas caueas et emolimēta cauendo ꝑ via luciferē cognoscas et vitēcanos eiz hōes ruine

Nomiē em vnusquisq; credendū ꝙd sibi nocēat vel in quo sollicitē aīmus ac sepe tempestē. Melius est em vitam solitariam ducere q̄z ob vite presentis ne cessaria vitam eternam pdere. Ong. Vt sacerdotes rationabiliter possūt dici ecclē oculi quōz speculatores habenē Diacon aūt ceteriq; manus. qa p eos opa spiritalia gerunē. Populi aūtez sūt pedes eorū pis ecclesie. Quibus omnib pcere non optet si scādalum ecclesie facti fuerint. vt actus ami ne peccans manus inteligiē. et incessus aīme peccās pes. Et visus anime peccās oculus. quos optet pōdere si scādalum pbent frequenter enim ipa opa membrorum p membra in scripturis ponunē.

Videte ne cōtemnatis vnū ex his pusillis. dico em vobis. quia angeli eorum in celis semp vident faciez patris mei qui in celis ē. Venit em filiꝰ hominis saluare quod perierat. Quid vobis videtur si fuerint alicui centū oues. et erraverit vna ex eis nonne relinquet nonagintanouem in montibus. et vadit querere eā que errauit. Et si cōtigerit vt inueniat eaz Amen dico vobis qa gaudebit magis super eam q̄ super nonagintanouem q̄ nō errauerūt. Sic nō ē voluntas ante patrem vestrum qui in celis ē. vt pereat vnus de pusillis istis.

Heronimꝰ. supra dixerat dūs p manū et pedez et oculū omnes ꝓximitates et necessitudines que scādalum facere poterant āputandas austeritatez ita q̄ sententie subiecto ꝓcepto epanit dicēs. Videte ne contemnatis vnum ex his pusillis. acsi diceret. Quā em in vobis est nolite contemnē. si post vestrā salutem etiam illorum queritis salutem. Sin aūt per segnitiem in peccatis videritis melius est vos saluos fieri q̄z perire cum multis. Crisostomꝰ. Vt aliter sic fugere malos ita honorare bonos magnū habet lucrum supra ergo docuit scādalizantiū abscidere amicitias hic autem docet exhibere sanctis honorē et pcurationē. Glosa. Vel aliē. qua cā malū pueri ex scandalizatis fratribus videte ne contemnatis vnum ex his pusillis. Ong. Pusilli aūt sunt q̄ nup in xp̄o sūt nati aut tales ymanent sine p̄fectu quasi nup nati. Non autem habuit necesse mandare xp̄us d̄ pfectioribus fidelis non cōtemnēdis si de pusillis sic et supra dixerat Si quis scandalizauerit vnū ex pusillis istis. Ille aūt forte dicat pusillum hic dicit pfectum sm q̄ alibi ait. Qui minus fuerit in vobis hic erit maior. Crisp. Vel quia perfecti pauli apud multos estimantē scilicet pauperes et contemptibiles. Ong. Sed hanc expositionem non videē cōuenire q̄z dixi. Si quis scandalizauerit vnū de pusillis istis ꝛc pfectū em nō scandalizaē nec perire. Sed quicunq; me expositionem estimat veram dicit q̄ iusti homines animarum verubilis est et scandalizaē aliquā et si non fatale. Glosa. Deos autem non sunt cōtemnendi qa ideo cari sūt deo q̄ angeli sunt eis ad custodiam deputati. Unde sequit. Dico em vobis qa angeli eorū in celis semp vident faciem patris mei qui in celis ē.

Ong. Audam volunt ex eo dari hominibus angelum aduocatē ex ap̄lo lauacrum regnadomo natis fuit in fantes i xp̄o dicentes non esse credibile merendulis et erraticis p̄esse angelum sanctū eo tempore infidelitatis et peccatoꝝ. est homo sub angelis satisfactione. Alii autem volunt. mox cū quis fuerit natꝰ ecclē q̄ ꝓcogitū fuit ab eo a deo accepe sibi ꝓpositū angelū. Hiero. Magna em dignitas aīarū vt vnaquaeq; habeat ab ortu nativitatis in custodiam sui angelū delegatum. Crisō. Dic autem non de ap̄lorū angelis loquit̄ sed de supremitatibus. Cum em dicat. videant faciem p̄ris mei mihil aliud ostendit q̄z magis liberā p̄sentiā et maiorem eoz apud deum. Grego. in ho. Nomisi autem dicit q̄ ex nouem ordinibus angelorū agmina ad explēdā ministeriū vt visibiliter vt mutibi hē mittūē nā supiora illa agmina vsui exteriorum ministerij nequaq̄z habent. Grego. ii. moza. Et faciez ergo p̄is angeli semp vident. et tū ad nos veniunt qua et ad nos spāali p̄senda foras exeunt. et tamē ibi se unde recesserāt p interiorem conuersationē seruant. Neq; em sic a dīna visione foras exeunt. vt interne cōtemplationis gaudijs p̄uenē. Glosa. Solatiū. Saluādoz igit̄ p xp̄m orationes ap̄lorū deo quotidie offerūt ergo periculose ille contemnē. cuius deuotiones ac postulationes ad eternū et inuisibilem dūm angelorum famulatu ac ministerio p̄buntē. Aug. ci. dei. vii. Vel angeli nostri dicunē qui sūt angeli dei dum sūt. quia deū nō reliquerūt. nostri sunt qa suos ciues nos habere ceperunt. Sicē ergo nūc illi vident deum. ita et nos simus visuri facie ad faciem. De qua visione dicit iohes videbimꝰ eū sicuti est facies em dei manifestatio accipienda ē non aliquod tale membrum quale nos habemꝰ i corpore accipi isto nomine nuncupamꝰ. Crisō. Rursus alia ratione potest quare pusilli non sint contemnēdi probat maiorem dicens. Venit em filius hominis saluare q̄ pierat. Hieremiꝰ. Quasi dicat. Non contemnatis pusillos. qa ego pro hominibus homo factus dignatus sum. Cum em dicit. quod perierat intelligendum est genus humanum. Omnia em elementa suum ordinem seruant sed homo errauit. qua sui ordinē p̄didit. Crisō. Deinde ad hāc rationē parabolā copulat. p quam et p̄sentem iudicat salutem hominū volentez dicēs. Quid vobis videt si fuerint alicui centū oues ꝛc Grego. in ho. Hoc ad ipm autorem nostrum p̄tinet. Quia em centenarius p̄fectus est numerꝰ ipe centū oues humani cum angelorum et hominū substantiam creauit. Hilarius. Quis aūt vna homo intelligendus ē. et sub homine vno vniuersitas sentienda est. In vnoꝰ em Adam errore omne hominum genus oberrauit. Iste et q̄rens hominem xp̄us est et nonagintanouē relictis celestis glorie multitudo est. Grego. Dicit aūt eum relictas in montibus vt significet i excelsis qua minime oues et nō potuerāt in sublimibus stabant. Beda. Quem ergo dūs inuenit q̄n hominem restaurauit. Debeda. Quem ergo dūs inuenit q̄n hominem restaurauit. De sup eam inuentam maius gaudium ē i celo q̄z sup nonagintanouem. quia maior materna dulcedine laudis est i restauratione hominis q̄z i creatione angelorum. Mirabiliē em angelos creauit sed mirabiliꝰ restauravit

¶ Rabanꝰ. ¶ Nota q̄ vnū dē ād nouē vt .x. sint ꝫ ad nonagīta nouē vt cētū sint variari ergo p hāc uitatē ꝫ magnitudinē numeri possūt q̄bus vnū de est vt ꝓficiatē. ipsū uero vnū sine varietate in se manēs cū accessent ceteros ꝓficat et vt ꝓfecta sūma omnium integraretē in celo homo pditus querebatur in uerba. ¶ Hezo. Alij vero nonagītanouē omnib⁹ in stor⁹ putāt numerū melligi ꝫ in vna ouicula pecca torū ꝑm quod in alio loco dixerat nō uenī vocare iustos sz peccatores. ¶ Gregori. in ho. Cōsideran dū aē nobis est cur dñs plꝰ de cōuersis peccatorib⁹ q̄z de stābus iustis gaudiū ē fatrē. q. sz plerūq; pigri remanent ad exercenda bona ꝑcepta qui ualde sibi secuꝝ sūt q̄ nulla cōmiserīt mala grauiora. at cōtra nōnunq̄z bi q̄ se aliqua egisse illicite meminne rūt. ex ipso suo dolorē cōpūcti marcescūt ad amorē dei. Et quia se erasse a deo cōsiderāt dāna ꝑcedēda lucris subsequētib⁹ recōpensāt sic ꝫ duxe in ꝑlio plꝰ eum militez diligit q̄ post fugam consulus hostē fo tē ꝑmittq̄z illum qui nūq̄z terga ꝑbuit. ꝫ nūq̄z ali quid foraē fecit. Sed ꝫ sūt quidā iusti de q̄bus cēt est gaudiū vt eis nullꝰ penitens ꝓponi possit. qui et si nō sint sibi malor⁹ conscij tn̄ lata refpuunt in omnibus se humiliāt. quāeū ergo gaudium est si hu miliē plāgat iustus cū gaudium sit q̄ male gessit damnat iustꝰ. ¶ Beda. vel per nonagītanouem oues q̄s in mōtib⁹ reliq̄t. supbos signficat quibus ad ꝓfectionē vnitas deest. Cū ergo inuenerit peccato rē magis sup eū gaudz id est suos gaudere facit q̄z sup iustos falsos. ¶ Vero. Quod aē subdit sic non est uolūtas ꝑfrē ad singulos ꝓpositū. de q̄ dixerat vi dete ne cōtēnatis vnū de pusillis istis. ꝫ docet idēr co parabolā positā vt pusilli nō cōtēnāt in eo aē q̄ dicit. Nō ē uolūtas ātē patrē ꝛc. Subdit q̄ quociēs cū q̄ peruenit aliq̄s ex pusillis ñ uolūtate ꝑfis pereat. Si at peccauerit in te frē tuꝰ vade ꝫ corripe eū inter te ꝫ ipm̄ solū. si te audierit. lucrtus eris frez tuū Si aūt te ñ audierit. adhibe tecū vnū vel duos. ut in ore duoꝝ vel trīū testi um stet oīe ūbū. Quod si nō audierit eos dic ecclesie Si autē ecclesiā nō audierit. sit tibi sicut ethnicꝰ ꝫ publicanꝰ

¶ Chr. Cum supius vehemētem sermonē ad uer sus scādalisantes ꝓposuit undiq; eos terrens. ne rur sus bi quibus scandala inferunē. sic fiant resupini. vt totum cōtemnentes in aliud vicium mādant. sz negligentie. ꝫ scandalizātes p omnia sibi parci vo lentes in elationē imādant hic dominꝰ eos cōprimit ꝫ redargutionē fieri iubet dicēs. Si aē peccauerit in te frater tuus vade ꝫ corripe eū inter te ꝫ ipsū solū. ¶ Augustinꝰ. de ver do. admonet nos quōē dominꝰ noster nō negligere minorem peccata nostra non querendo quid reprehendas sed videndo quid corrigas. debemꝰ enim amādo corripe nō necēdi au dacia. sz studio corrigendi si neglexeris peior es fa ctus es Ille murum fecit ꝫ murū faciendo grauī seipm̄ vulnere percussit. tu vulnus fratris cōtemnis peior es tacendo q̄z ille cōmittendo. ¶ Augu. ꝑmo de ciuitate dei. Plerūq; enim a malis docēdis abstinē dis aliq̄n etiā oburgandis ꝫ corripiendis male bili mulae vt cum labore pigre vel cum corā minore as deuitam⁹. ne impediant ꝫ noceant in illis tempo ralibus rebus sine quas adipisci adhuc nostra in piditas appetit. sine quas amittere formidat infirmi tas. Si aūt ꝓterea quisq; oburgandis ꝫ corripi endis male agentibus parcit ād opportunū tempus iquintur vel eisdem ipsis metuit ne deteriores ex hoc effitianeur vel ad bonam vitam ꝫ piam mul endos impediant. alios infirmos ꝫ premātur scandalis afide nō videt esse cupiditatis occasio sz cōmūis cau tatis. Longe aē grauiorē habēt cām ecclesiast̄ ꝓpo sitꝰ qui in ecclesia cōsistens sē ve nō parcit oburgā do peccata. nec iō eīi ob huiuscemōi culpā pena⁹ dis nꝰ ē q̄ licz ꝓpositꝰ non sit m eis tamen quibus ex huius necessitate conungitur multa monendo ve arguenda nouit ꝫ negligit deuitans eorum offen ones ꝓter illa quibus in hac uita non indebite ve tur sed plusq̄z debuit delectatur. ¶ Chr. Conside dum autem q̄ q̄q; dominus eum qui cōtristatus est cum eum qui contristatus est duxit. Sicut cum dixit recordatus fuens q̄ frater tuus habet aliquid ad uersum te vade reconcilian fratri tuo. quando ei eum qui iniusta passus ē iubet dimittere pecca ta sicut tibi dimitte nobis debita nostra sicut ꝫ nos mittamus debitoribus nostris. Hic autem aliam cogitat modum eum enim qui contristatus fuerat ad eum qui contristauit. ꝫ ideo dicit. si peccauerit te frater tuus. Quia enim ille qui iniusta fecerat non facile ueniret ad excusationem verecundatus huc qui passus est ad illum qui trahit ꝫ non simpliciter sed vt corrigat quod factum est. unde dicit. vade e corripe eum. ¶ Rabanus. Non passim iubet pecca ta dimittere. sed audienti id est obedienti ꝫ poeni tiam agenti ne vel difficilis fit uenia vel remissa i dulgentia. ¶ Chr. Non autem dicit accusa neq; crepa. neq; vindictas expete sed argue. ideo non mora sibi peccatum. dic ei que ab eo passus es. ipse enim ira ꝫ verecundia tenetur ebrius habens qui grauī somno. Unde oportet te qui sanus es ad illum qui egrotat abire. ¶ Hieronim⁹. Quamdam enim q̄ si peccauerit in vos frater vester et m quidem causa vos leserit dimittendi habetis potestatem ho necessitatem qua precipiur ve debitoribus nr̄is debita dimittamus. Propter quod ꝫ hic dicit. Si peccauerit in te frater tuꝰ. si aē i bū q̄ pec uerit nō est nostri arbitrij. Nos enim in an mis benigni sum⁹. in nr̄is cōmodis exercemus cha ¶ Crisꝰ. Nō aūt ꝑcepit arguere ei qui passus est nō alīq̄ qa ille. q̄ fecit murum. ab eo manifestū fi net ꝫ maxime cū solus eum corripiat. cum ei q̄ vindictā expetere debebat hic solus videtur obli tā habē maxie hoc eū pē ꝓximū facere. ¶ Aug. ver do. Quādo ergo i nos aliq̄s peccat hēam⁹ ini nam curā nō ꝓ nobis. ¶ Ita ghelii ē iuxta oblitū Q̄z oblituscē iniuriā cuā ñ vulnꝰ frīs cū g̃ compa imē te ꝫ ipz solū studēs correpōi pcēs pudenter ei p vēcūdia iapiē defendē pcm̄ suum. ꝫ quem vi facere correctiorem facis pudorem.

¶ Ieronim⁹. ne si semel pu m peccato. ¶ Peccatē cōtā Aliqui gꝰ sciat solum. Aliqua facere debeam in te frater cum re quia in te p eū secretum f corrigis que p cauti te ꝫ eu correpeos sz ꝫ si tu solus Nam si multi peccauit. quos si corripienda omnibus Ipa ecclesia. Quare aute peccauit in te Si amore illi verbis attend an illius. seqē tuū. Ergo ꝓpē in hominē pec te lucratus ē trem. ¶ Chr damnū est com cratus ē seipm dit quō; ꝫ tu ¶ Ieronimꝰ. acquirē saluū non psuadeat b tecū vnum erit ꝫ gnaciꝰ dere optet non vident mo bus ꝓparat ad gnia hec co non confestim non valuerit. sed vnū vt du at dicens. De verbū. Quasi frastri q̄ tuum modo. Si te a tamū. quod si vel corrigendi doze corrigat Vt si dixerit catum. ¶ Ie tunc multas di ve qui non po vnde sequē. ¶ Chrisostom Vel dic vota ecc Post hec eia s os ecclesie ib ecclesia cum o

¶ Hieronim⁹. Corripiendus est em̄ secretum frater ne si semel pudorez ac verecūdiā amiserit ꝓmaneat in peccato. ¶ Aug. de ver. do. Apūs autem dicit Peccatē coꝝ oīb⁹ argue ve ꝯ ceteros timorē habeāt Aliq̄ g⁹ solus corripiendū esse frem meū ve ꝯ ipm solum. Aliquādo autem coram omīb⁹. Quid aūt ag̃ facere debeam⁹ iudicio ꝯ videre. si peccauerit in te frat̄ tuus corripe eum inē te ꝯ ipm solū. qua re⁹ quia in te peccauit. Tu scis quia peccauit. Quia em̄ secretum fuit q̄ in te peccauit. secretum quē cū corripis que peccauit. Nam si solus nosti quia peccauit in te ꝯ eum vis coram omnibus arguere non es correptor sꝫ pdito⁹. Peccauit g⁹ in te frat̄ tuus ꝯ si tu solus nosti tunc vere inter solum peccauit. Nam si multos audientibus tibi fecit iniurā ꝯ in illos peccauit. quos testes siue miquitatis efficit. ergo ipsa corripienda sunt coram oīb⁹ que peccāt̄ coram omīb⁹ Ipa corripēda sunt secretius que peccāt̄ secretius. Distribuite tempa ꝯ concordate scripturas Quare autem primum corripis quia tu doles q̄ peccauit in te. Nosse Si amore tui id facis nil facis. Si amore illius facis optime facis. Demq̄ in ipis verbis attende cui⁹ amore id facere debeas vtq̄ tui an illius. seq̄t em̄. Si te audierit lucratus eris frez tuū. Ergo ꝓpt illuz fac ve lucreris illū. Agnosce q̄a in homine peccando peristi nam si non perieras quo te lucratus es. Item⁹ ergo cōtemnat q̄ peccat in fratrem. ¶ Chrys. In quo eā demonstrat̄ q̄ inimicaa damnū est commune. ꝯ ꝓter hoc non dixit q̄ ille lucratus est sed q̄ tu lucratus es eū ex quo ostē dit quōz ꝯ tu ꝯ ille damnū passi eratis ex discordia. ¶ Hieronim⁹. Per salutem em̄ alterius nobis quoq̄ acquirit salus. ¶ Chrys. Quid autem facere debeas si non ꝑsuadeat subdit. Si autem te nō audierit adhibe tecū vnum vl duos. Quanto em̄ inuerecūdior fuerit ꝯ pinacior tanto magis nos ad mediam studere opter non ad iram ꝯ odium. Sicut medic⁹ cū vident morbum nō remitti non desistit. sed tunc magis ꝑparat ad curandū. Vide aūt qualit̄ n̄ vindicte gratia hec correpcio fit sed emendacōis. ꝯ ꝓpt hoc non confestim iubet duos accipe sed q̄ ipe corrigat non valuerit. Neq̄ tunc ad eum mittit multitudinē sed vnū vl duos. Et ad hoc legis testimoniū inducit dicens. De ore duoꝝ testium vl cruz stet oīe verbū. Quasi diceret habes iam testimoniū q̄ totū frustq̄ tuum erat; ¶ Iero. Vel intelligēdū est hoc modo. Si te audire noluerit adhibeat̄ vnus frater tantū. quod si nec illum audierit adhibeat̄ ꝯ tera⁹ vel corrigendi studio. vt scz vel admonitione aut pudore corrigat̄ vel conuenīdi sub testibus. ¶ Dicit. Vt si dixerit nō esse peccatū vt ꝓbet illud esse peccatum. ¶ Iero. Postq̄ si nec illos audire voluerit tunc multis dicendū est vt detestationi eum habeant vt qui non potuit pudore saluari saltē ob ꝓbrium. vnde sequit. Quod si non audierit eos dic ecclesie. ¶ Crisostom⁹. id ē his qui ecclie ꝓsident. ¶ Colosa. Vel dic tota ecclie vt maiorem erubescendā pa tat̄. Post hec oia sequat̄ excōmunicatio que fieri debet p os ecclesie id ē p sacerdotem quo excommicāto tota ecclesia cum odiat̄. vnde sequit. Si aūt ecclesiam nō audierit sit tibi sicut ē thonic⁹ ꝯ publican⁹. ¶ Aug. de ver. do. id est noli illum iam deputare in numero fratꝝ tuoꝝ nec sic tñ salus eius neglegēda. Nam ꝯ ipos ethnicos id ē gentiles ꝯ paganos in nullo ādez frem non deputam⁹ sed tamē eoꝝ salutem semp inq̄rimus. ¶ Chrys. Nihil tamen tale ꝓpter dominū ob seruandā i his qui extra ecclesiam sunt quale ꝓpter ꝑ de frib⁹ corripiendis. Sed de exterioribus dicit. Si quis percusserit te in vna maxilla praebe ei ꝯ aliam q̄d ꝯ paulus dicit. Quid mihi ē de his q̄ foris sunt iudicare. ¶ Hieronim⁹. Fratres aūt ꝯ arguē ꝯ auertē iubet. Ad autem dicit Sicut ethnic⁹ ꝯ publican⁹. ostendit maioris esse detestationis qui sub noīe fidei his agit opa infidelium quā hi qui aperte gentiles sunt Publicani em̄ vocant̄ qui solū sectant̄ lucra. ꝯ exigunt vectigalia p negociacōes ꝯ fraudes ac furta scelerata atq̄ pcuria. ¶ Augenes. Videam⁹ autem ne forte sententia hec non de quocūq̄ peccato posita sit. Quid em̄ si aliquis peccauerit aliq̄d peccatoꝝ q̄ sunt ad mortē? puta masculoꝝ cōcubitoz factus. aut vitet homicidia. aut mollis nūquid talem rationē arguat̄ solus ad solū. ꝯ si eū audierit. statim eū dicat̄ lucrifactum. ꝯ non pus expulerit eū de ecclia. misi p⁹ q̄s coram testibus argutus ꝯ ab ecclia ꝑstiterit in actu pon. Ihus aūt respiciens adimmēsam misericordiaz xp̄i dicit quomā cum verba xp̄i nullam faciant differentiaz peccatoꝝ contra xp̄i misericordiā faciunt qui hec ad minima em̄ peccata ꝓtenere distinguunt. Nos econtra caute ipa verba ꝑsideram⁹. nō de oī peccato hec dicta defendet. quomā qui grandia illa peccat. non est frat̄. sed nomināt frat̄. Cū quo fm apostolū non opter nec cibum sumē. Sic autem negligentibus peccandi occasionem dant qui ad omne peccatum hec ꝓtenere exponunt. Sic econtra q̄ do cet in minimis ꝯ nō mortiferis peccatis peccantez post argutionē testium vel ecclie fieri oportet. sicut ethnicū ꝯ publicanum aliquid crudelitatis videt inducere. Vtq̄ em̄ omnino pereat. ꝓnunciare nō possumus Primū quia q̄ ter argutus nō obtemperit. pt̄ in quarto obedire. Deinde q̄a aliq̄n nō fm opa hominis reddit̄ a. sed amplius q̄s peccauit quod expedit in hoc mūdo. Demū quia nō dixit solum sicut ethnic⁹ ꝯ publicanus. sed sit tibi. Qui ergo in peccato leui correct⁹ ter non se emendat. nos quidem debem⁹ eum habere sic ethnicū ꝯ publicanū. abstinentes ab eo ut confundat̄ am aūt eam a deo quasi publicanus ꝯ ethnicus iudicetur. Non est nostrum pronunciare. sed est in iudicio dei.

Amen dico vobis. quecūq̄ alligaueritis sup terram erunt ligata ꝯ in celo ꝯ quecūq̄ solueritis sup terram erūt soluta ꝯ in celo. Iterū dico vobis q̄a si duo ex vobis consenserint sup terrā de oī re quācūq̄ petierint fiet illis a pre meo qui in celis ē. Vbi em̄ sūt duo vel tres ogregati in nomine meo. ibi sum ego in medio eorum.

¶ Hieronim⁹. Quia dixerat si ecclesiā non audierit sit tibi sicut ethnic⁹ ꝯ publican⁹ ꝯ poterat ꝓpter

fratris hec esse rōspōsio vt tāta cogitacō. Si me despicis & ego te despicio si me cōdemnas & ego mea se tēcia gdēnabēris ptare; ebuit aplis ne sciāt qp q̄ ea libo poēnāē humanā sentēcā dīna sēcēcia corroborari Dñs dr. Amē dico vob̄ q̄cūq; alligaueritis sup terram erūt ligata & in celo & quecūq; solueritis sup terram erūt soluta & in celo ¶ Orig. Nō dixit in celis sic petro si in celo vno q̄a nō fuit tāte pfectōis sic petr⁹. ¶ Hier. Per hoc ad eroē maxi met⁹ quo ad pñs oēs cōpnenē imobile sedēca us aplice iudicū demōstrauit vt q̄s in ēris ligauēris id ē peccatox nodi inexos rbiquerimē & quos solue rimē cōcessīq; scz venia acceperit in salutez hi in ce lis ligata fuīe vel soluta ¶ Ori. Et notandū qp nō dixit pmata ecclie liga calem sed si ligaueris idissolu bilia erūt ligata q̄si h⁹ a⁹ iudicio dimittēs. Dide ab q̄ie incorrigibilē duplicabo colligauit nectēdo scz & pena q̄ est h scz p̄dicōe ab ecclia quā sup̄ posuit dicēs. Sic tbi sic ethnic⁹ & supplicō fuēo q̄ est liga tū eē in celo vt multa iudme iudicioq; dissoluat frīs irā. ¶ Aug. de v. do. vt alr. Capisti hōe frem tuū tamq; publicanū ligās eū in terra si ve iuste alliges vid. nā in iusta vincla disrūpit iustitia. Cū ac cor rexēris & ordinaueris cū frē tuo solusti illū in ēra. Cū soluens i ēra solutus erit & in celo. Octm pre stas ñ tbi si illi q; mltū nocuit ñ tbi si sibi ¶ Nolo nō solū ac d⁹ excōmūicacōe si eaā de oī pcēce q̄ fue a plenāēnbo i vnitate ecclie dat cōfirmacōz cū sub dr Itex dicp vob̄ q̄a si duo ex vob̄ plenserit sup ter ram vt pecēcez rapiēdo vt supbū abiciēdo vt ea alia re qnā petierit q̄ñ est p̄ria ecclie vnica. Fiet illis a patre meo q̄ in cel est. p h ac qp dixit Cui in celis est cū sup oia esse oñdit & p h plere eū posse qd petē. Dt in celis est .i. in sanctis. qd valet ad p bandū qp fiet illis quecūq; petierit qd dig⁹ fit q̄a illū apud se hōt a quo petūt. Unde rata ē sententia cō sencēcium. q̄a deus cū eis habitat Et ido sequē vbi em sunt duo vt tres pgregati in noie meo ibi sū in medio eoz. ¶ Ori. vel q̄a dixēat fieri illis a patre meo vt oñdat se eā esse dantē simul cū patre sub dit vbi em sūt duo vt tres sc ¶ Orig. Nō ac dixit In medio eox ero si sum. Dox em ut aliq; cōsense rint xp̄us mueme in eis. ¶ Nolan⁹ Ipe em ē pax & caritas est sedē atq; habitacōz i bonis atq; pacifi cis volūtanio collocabit. ¶ Hiero. Vt aut oia supe nos hmo ad cōcordiaz nos pvocauerat igit & pre miū pollicē ve solliciti festinemus ad pacē. cū se dicat inter duos vt eres medii fore. ¶ Ori. Nō ac dixit simplicē vbi pgregati fuerint si addit In noie meo quasi dicēs. Si quis ppē me pncipalē cāz amicae ad p̄xim habuēit cū eo ero. si & alijs vir tuosus ent. Quō g⁹ ñ vbiq; plencōtes plequē id quod petunt. primo q̄dem quia nō expedientia pe tūt. secundo qz indigni sūt qui petunt & ea que sibi a seipis nō inferūt. vnde dicit. Si duo ex vobis ē sc; euāgelicā ostēditis cōuersacionē Cū ēcio qz aduē sus eos q̄ cōsistauerūt ozāt vindictā grētes. quar to qz petūt misericordiā peccātibo q̄ non penituerūt. ¶ Ori. Et ista ē eaz cā ppē quā nō exaudimur ozantes q̄a nō plentam⁹ nob̄ p oia sup terram. neq; dogmate neq; puersacōe. Sic em in musicis nisi fue rit cōuenētia vocū nō delectat audientē. sic in aīa nisi plensum habuerit nō delectat de⁹ in ea. nec audit voces eorum. ¶ Jeronim⁹. Possum⁹ aūt & h spi ritalit intelligē qp vbi spūs & aīa corpusq; cōsenserit & nō mera se bellū duēlaz habuerit voluntas hō omī re quā peterit impetrēt a patre. Nulli em dū bium ē quin bonaz rez postulacō sit vbi corp⁹ vnū habē ea q̄ spūs. ¶ Orig. Et in quo duo aīaīa cō sespūt sibi a⁹ inuemē oro de omī re acceptabil⁹ Tunc accedens ad eū petr⁹ dixit Dñe q̄ens pecca uerit in me frī me⁹ dimittā ei vsq; septies? Dicit ei Ihs. Nō dico tbi vsq; septies si vsq; septuagiesp cies ¶ Vero. Sup̄ dixēat dñs Videte ne cōmonacho vnū ex pusillis istis & adiecerat Si peccauerit in te frī tu⁹ & pmū r̄pmisēat dicēs Si duo ex vob̄. Hic qui cat⁹ aptus petr⁹ mērogat & h ē qd dr. tūc accēdēs ad eū petr⁹ dixit Dñe q̄ies peccauerit in me frī meus dimittā ei? & cū mērogatōe pfert sententiā dicēs vs q̄ septies ¶ Ori. Putauit q̄dē petr⁹ aliq̄d se magnū dicē. Sz q̄a aūtor boni xp̄c rūperit silētiū dicēs Non tbi dico vsq; septies si vsq; ad septuagies septies ¶ Au. de v. do. Judeo dicē & si septuagies octies peccauerit ignoscas & si cītes & ōmo q̄ies pe ccauerit ignoscē Si em xp̄us milia peccoz multiplicia dōa donauit noli subducē misericordiā Fuit em aplis donātes vobismetipis fidās ardūs⁹ aliquē hō q̄dam sicē de⁹ i xp̄o donauit nob̄. ¶ Ori. Cū g⁹ duc septuagies septies ñ nūq; dēmiatū potest ut nimis eludat remissiōz si q̄d donauit & semp est significan. ¶ Aug. de v. do. Nō tn sīc cā dīs septuagies septies dixit nā lex in decē pceptis emendat. lex em pcēt pcem p .xi. significat q̄a transgressio denarii ē. septies aūt solet p totū opponi q̄a septies die volui? pro Duc aūt septies xi fiūt septuagies septies. ut ego pri cata dimittā voluit qz ea septuagesima septima nūs signauit ¶ Orig. vt q̄a nūs lex vincē nō opinio hoīs septim⁹ aūt r̄pausacōis dr remissiōz fidelibus frīb⁹ i h mōdo degētib⁹ & sm res h⁹ mōi petentib⁹ Si aūt aliqs vltra ea pcā peccauit iā ñ hōt remissi onē Vt ¶ Hiero. Intelligēdū ē septuagies septies id ē q̄ pringēnas nonagīta vicibo ut totīes peccanti dimittēt q̄ciens ille peccauit ñ possit ¶ Raba Nisi dat venia petēti frī vt nob̄ scz socia caritate possit sīc ioseph frīb⁹ aīr inimico plequēti ve bonū nob̄ mus & si licz faciamus vt Dauid [illegible] zene Saul

Ideo assimulatū est regnū celoz homi ni regi q̄ voluit rationē ponere cū suis ser Et cū cepisset rationē ponere. oblat⁹ est ei unus q̄ debebat decē milia talēta Cū aūt nō haberet vnde redderet iussit eū dīns eius venūda ri & uxorē eius & filios & omnia q̄ habebat reddi. prostratus autē seruus ille rogabat eū di cens. patiētiā habe in me & omnia reddam tibi Misertus autē dīns serui illius dimisit eū & debitū dimisit ei Egressus autē seruus ille inuenit unū de conseruis suis qui debebat ei centum denarios

Et tenens suffocabat eum dicens. Redde quod debes. Et procidens conseruus eius rogabat eum dicens. Patientiam habe in me et omnia reddam tibi. Ille autem noluit. sed abiit et misit eum in carcerem donec redderet debitum. Videntes autem conserui eius que fiebant contristati sunt valde. et venerunt et narrauerunt domino suo omnia que facta fuerant. Tunc vocauit illum dominus suus. et ait illi Serue nequam omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me. nonne ergo oportuit et te misereri conserui tui sicut et ego tui misertus sum. Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus quoadusque redderet uniuersum debitum. Sic et pater meus celestis faciet vobis si non remiseritis vnusquisque fratri suo de cordibus vestris.

¶ Cui. Ne aliquis existimaret magnum quod et grauem omnium munusculum cum diutine dimittendum usque septuagies septies adiecit parabolam. ¶ Hieronimus. Familiare enim est Syris et maxime palestinis ad omnem sermonem suum parabolam fingere ut quod per simplex preceptum ab auditoribus teneri non potest per similitudinem exemplo queant uincere. Unde dicit. Ideo assimulatum est regnum celorum homini regi qui voluit rationem ponere cum seruis suis. ¶ Ori. Filius dei sicut est sapientia iustitia et ueritas ita ipse est regum. Non alicuius autem eorum que sunt deorsum sed omnium qui sunt sursum in quorum sensibus iustitia et cetere uirtutes regnant qui facti sunt celi per hoc quod possunt celestium imaginem. Hoc ergo regnum celorum id est filius dei quando factus est in similitudine carnis peccati tunc similis factus est homini regi uidenti hominem sibi. ¶ Remi. Vt regnum celorum congrue sancta ecclesia intelligitur in qua dominus operatur hoc quod in ista parabola loquitur. Homine autem hominis aliquis designatur pater. sic ibi simile est regnum celorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. Aliquis uero designatur filius hic autem uerumque intelligi pater et filius qui sunt unus deus. Deus autem rex dicitur cuncta qui creauit regendo et gubernando. ¶ Ori. Serui autem hi sub sunt quatuor ad istas parabolas. qui dispensatores ubi habent et quibus et est commissum ut negotientur et fenerentur. ¶ Remi. Vt per suos huius hominis regis designatur omnes homines quos ad laudandum se creauit quibus quidem legem naturae dedit cum quibus rationem ponit. qui uita et mores et actus singulorum discutit. ut unicuique secundum quod gessit ebuerit uel segetem et cum ceteris postea obtulerit unusquisque de x. milibus talentis. ¶ Ori. Dies autem uite nostre ratio ponenda est a regi qui oportet nos plenam apud tribunal christi. Nec hoc diu ne suspicio sit. ne forte res ipsa necessarium habeat longum tempus. Valens enim deus uenire omnes et omnia que ab oculis oculi tempore gesta singulis quibuscumque facient in mente uenire ineffabili quadam uirtute. Dicit autem. Et cum cepisset rationem ponere qua manu iudicii est ut mactatus a domino dei. In parabola ergo ponende rationis oblatus est debitor talentorum multorum qui. x. milia talenta debebat. et mag

nam erant minuta et nullum attulit lucrum qui forsitan aut talenta perdidit. quinque perdidit boues. Et ideo talentum nimium est factus debitor quem secutus est mulierem super talentum plumbi sedentem. cuius nomen iniquitas. ¶ Hiero. Scio quosdam istum qui debebat. x. milia talenta diabolum interpretari cum uxore et filios uanum damnosque perseuerare illo in malicia insipientiam et mala cogitationes meliori uolunt. Sine enim uxore iusti dicit sapientia sic uxor iusti et peccatoris appellatur stultitia. Sed quo modo dimittat dominus. x. milia talenta et ille nobis conseruis suis. c. denarios non dimiserit nec ecclesiastice interpretationis est a prudentibus uiris requirenda. ¶ Aug. de ver. do. Uero dicendum est quia lex mille decem precepta continebat ille debebat. x. milia talentorum per que omnia peccata significat. quia septem legem sunt. ¶ Remigius. Homo autem sua uoluntate et sponte peccans suo conatu nullo modo surgere valet et non habet unde reddat. quia nihil in se inuenit per quod se a peccatis soluat. unde sequitur. Cum autem non haberet unde redderet iussit eum dominus uenundari et uxorem et filios et omnia que habebat et reddi. Uxor quidem stulta est stultitia et carnis uoluptas seu cupiditas. ¶ Aug. de quest. euan. Per hoc ergo significat transgressorem decalogi per cupiditatem et prauos operationes tamquam uxore et filios penas soluere debuisse quod est precium eius. Precium enim uenditi est supplicium damnati. ¶ Cui. Hoc autem non ex crudelitate iussit. sed ex ineffabili affectione Uult enim deum per has minas ut supplicet et non uendat. Quod et factum est. Unde sub dicit. Procidens autem seruus ille rogabat eum dicens. Patientiam habe in me et omnia reddam tibi. ¶ Remigius. Per uerbis autem humiliationis et satisfactionis peccatoris demonstratur. Dum dicit. Patiens. In hoc uero quod dicit. patientiam habe in me. uox exprimit peccatores poscentes tempus uiuendi et spatium corrigendi. Est autem larga dei benignitas et clementia erga peccatoris conuersos quoniam ipse semper paratus est per baptismum aut penitentiam peccata dimittere. unde sequitur. Misertus autem dominus serui illius dimisit eum. et debitum dimisit ei. ¶ Cui. Vide autem diuini amoris superabundantiam. Petit seruus solum tempus dilationem ipse autem maius eo quod petit dedit. dimissionem et concessionem totius mutui uolebat autem et a primo apio dare. sed uolebat solum suum esse donum sed et supplicationis illius ut non in coronatus abscedat. Ideo autem interdum rationem ponit debitum non dimittit quia docere uoluit a quantis debitis eum liberauit. ut saltem ita ad conseruos mansuetior fieret. Et quidem usque ad hec que premissa sunt acceptabilis fuit. etenim confessus est et promisit se reddere debitum et petens rogauit. debita magnitudinem recognouit. Sed que postea facta indigna fuere ponibus. Sequitur. Egressus autem seruus ille inuenit unum de conseruis suis qui debebat ei centum denarios. ¶ Augustinus. de ver. do. Quod autem dicit quod debebat centum denarios. ab eodem numero sed decem sumitur qui est minus legis. Nam et centum centies fiunt decem milia et decies decem sunt centum. et illa. x. milia talentorum et illi decies decem et a legitimo numero non recedit. In quo uero quod inuenies peccata uere quod est g° debitor

ter q̄ venie. p̄icaē. Qis em̄ homo q debitō ē dei
q debitorē habet fratrē suum. ¶ Cnſ. Tāta aē di
ferēcia ē peccatoꝝ q̄ cōmittūē ī bōz q q̄ mittūē in
deū q̄ta ē dr̄a .x. miliū talēoꝝ q cētū denariorū ma
gis aūt q mlto pl⁹ quod patet ex differēda plona
rū q a paucitate peccāū. Doie em̄ videre q desisti
mus q pigneamur peccare deo aē videnē secun
dum vnumq̄q diē nō obsistim⁹ sī agim⁹ infozmi
dabiliē oīa q loq̄mur Nō hmc aē solū grauoza apa
rent peccata in deū sī eoaz a būfacio quo sum⁹ potui
ab ipō. Ffecit em̄ nos esse q omia q̄ nos operatus
est anīmā racionalē nobis ispiraūit Filiū suū misit
Celū nobis aperuit q nos filios suos fecit Nūq̄d
ēgo si vnaquaq̄ die moreremur p illo rēbueremo
q aliq̄d dignū nequaq̄. Sed v̄rsū⁹ ad valitatem
nr̄z q pūnēt Nos aē extraneo inlegibꝰ a⁹ offēdim⁹
¶ Remi. Sic g⁹ p debitorē decem miliū talēoꝝ
designāt illi qui maiora cīma gmittunt p debitorē
aē centū denariōꝝ qui minora committūē. ¶ Hero.
Qd ve manifestius fiat dicam⁹ sub exēplo. Si q⁹
vīm cōmiserit adulterū homicidiū sacrilegū maio
ra enīmia decem miliū talentoꝝ rogāti dimittūē. si
q ipe dimittat minora peccātib⁹. Aug. de v do. Qz
ille seruus in grat⁹ iniquus noluit p̄stāē quod illi m
digno p̄stitum fuit Sedē em̄. Et tenens suffocabat
eū dicēs. Redde qd debes. ¶ Remi. Id est acrit
instebat ve vindictaz ab eo exigeret. ¶ Ong. Id
ve arbitror suffocabat. qm̄ a rege exigrat non em̄
suffocaret seruū suū si nō exisset a rege. Cnſ. p
hoc eaī q dr̄ egress⁹ oīdit q nō post mltum ep⁹
sī; pfectim adhuc q̄ in aumbo habens beneficiū in ma
liā abusus est liberacōe a pr̄o dño sibi data. quo
igit ille fecerit subdit. Et pdens seruus a⁹ ro
gabat eu; dicens. Patiēcia habe in me q oīa reddā
tibi. ¶ Ong. Considera subtilitatem sempēē qm̄ ser
uus mlto debitor talentoꝝ pdens adorauit regē
Qui aē centum debebat denarios pdēs nō adora
bat sī; rogabat q sum̄i dicēs patientia habe. ¶ Cri
sosto. Qz neq; h⁹ vba ingratus fu⁹ reuerent⁹ ē qbus sal
uat⁹ ē Sedē em̄ Ille aē noluit ¶ Aug. de q. euā Id
est tenuit cōtra eum huc aīm ve supplicia illi vellet
sī; abīre ¶ Remi. Id est magis ira exarsit ve ab eo
vindictaz exigeret q mittit eum in carcerem donec
redderet debitū. q apprehēso fratre vindictaz ab eo
exegit. ¶ Cnſ. Vide dñi cancatum q serui crudeli
tatem hic p decem milibo talēis hic autem p centū
denarijs hic seruum hic autem dñm rogabat q hic
q̄dem totalem absolucō; accepit Ille autem solaz di
lationē petebat. nec em̄ h⁹ dedit q soluere⁹ q̄ q̄ nō debebāt
vīi sedē videntes aī seruum⁹ q hebāt genitalia sitē
valde ¶ Au. de q. euā. p seruos intelligit eccliā q
illi; soluit q ligat. ¶ Remigius. Ut conserui for
te angeli sunt intelligendi aut pdicatores sancte ec
clie siue quicunq; fideles qui videntes aliquem frem
remissionem peccatoꝝ adeptum non velle miserēi
conserui sui contristantur de eius pditione Sequē
Et uenerunt q narrauerunt dño suo que facta fue
rant. venīunt quidem non corpore sed corde. Domi
no autem narrare est dolores q contristationes cor
d is in suo affectu demonstrare. Sequē. Tunc vo
cauit eum dominus suus. vocauit quidez p scribas
am mortis q ab hoc seculo migrare iussit. q dixit
serue neq; omne debitum dimisi tibi qm̄ rogasti me
¶ Cnſ. Et quidem decem milia talenta dimisit
non vocauit eum neq; rogē est conuiciat⁹ .serui
tus. Quando autem contra conseruum ingratus
est effectus tunc dicit serue neq; q hoc est quod
Nōne ergo oportuit q vōc. ¶ Remigius. Et sci
dum quia seruus ille nullum rependsum legē dem
no dedisse In quo demonstrat q in die iudicij q fi
nem post hanc vitam omne arguminum exercitium
cessabit. ¶ Crisostom⁹. Qua vero benignitate non
est fact⁹ melioz relinquē ve pena corrigatur vin
sequē. Et iratus dominus eius tradidit eum tor
ribus quoadusq; redderet vniuersum debitū. Hic
autem simpliciter dixit tradidit eum sed iratus q
non posuit qm̄ iussit eum vendi. Non em̄ hoc ex
ire sed magis amoris ad correptionem. Nunc au
hec sententia est supplicij q pene ¶ Remigius. Qz
em̄ dicit dr̄ irasci quando aduersus peccatores vin
dicat. Tortores autem dicunt demones qui sunt
ad hoc parati sunt. ve q̄ditas animae suscipiunt q
in pena eterne damnationis eas torquent. Qui
autem postq; aliquos demersos fuerit in eternā dā
nationem potent inuenire spacium emigrandi aut
aditum exeundi. Non. Sed quousq; permittit pu
nire q est sensus. semp soluet sed nūq; persoluet
semp penam luet. ¶ Cnſ. Per hoc ergo ostendit
q continue id est eternaliter punietur neq; relaxa
aliquando Quamuis autem irrevocabilia sint dona
mata q dei vocationes. tamen tantum valet pe
cia ve q hanc legem soluere videnē. ¶ Augustin⁹
de ver. do. Fiat em̄ deus dimittere q dimittit vo
Sed ego pr̄ dimisi dimittere ut postea. Cum hic
dimittens revocabo te q quecunq; tibi dimisero q
plicabo tibi. Non em̄ fallit aut fallit rōnem qui
iecit dicēs. Sic q pater meus celestis faciet vo
si ñ remiseritis vnusquisq; fr̄i suo de cordibus
strīs. Melius est em̄ ut clames ore q dimittas
corde q̄z ut sis blandus ore q crudelis mente. Cū
dñs subdidit de cordibus vestris vt si q carnem
pomas disciplinā de corde teneas ñ recedat. Qui
em̄ tam pium q̄z medicus ferens ferramenta q
mit in vulnus ve homo curetur cum si vulnus
pat homo perdit. ¶ Hieronim⁹. Nō enī dñs ador
de cordibus vr̄is ut oēz simulacra de templo auf
ret. Papie g⁹ dñs petro sub specie ego dñs te
qui debitor .x. miliū talentoꝝ a dño rogās venia
tralat ut ipe quoq; diuitat⁹ suus suis misericor
cantibo. ¶ Ong. vult enī dicē faciles nos esse ad
dulgendū eis q̄ nocuēre nob Qaxie ñ festinare
q despicere sibi veniā dari. ¶ Raba. Allegorice
fu⁹ h⁹ q̄ decē milia talēoꝝ debuit intelligi e glo
decalogo legis astrict⁹ cui dño sepi⁹ promisit obse
qui in āgustijs psistenti illi⁹ misericordiā deprecabat
liberati oēs debitores atrodē repetebāt q angus
pro quasi sibi obnoxio arcebāt q crimina q
gis exp̄tūr Sed q platas q apostoloꝝ
cidare vī tradit eos dño i manꝰ romanoꝝ vt
lignoꝝ spiritū qui eternis cruciatib⁹ eos punio

Capitulum. decimūnonūm.

Et factū est cum cōsummasset. Ihesus sermones istos migrauit a galilea. & venit in fines iudee trans iordanē & secute sūt eum turbe multe. & curauit eos ibi. & accesserunt ad eum pharisei temptātes eū. & dicentes. Si licet homini dimittere vxorē suā quacūq; ex causa. Qui respōdens ait eis. Nō legistis. q; qui fecit ab mitio masculuz & femmaz fecit eos? & dixit. Propē hec dimittet hō p̄rem & mātez & adherebit vxori sue. & erūt duo in carne vna. Itaq; iā non sūt duo sz vna caro. quod ergo deꝰ cōiunxit hō nō sepet. Dicūt illi. q̄d ergo moyses mādauit dari libellū repudij. & dimittere? Ait illis q̄m moyses ad duriciā cordis vr̄i p̄misit vobis dimittere vxores vestras ab mitio autem sic non fuit.

℣ Crisostom⁹. in ho. Dñs p̄us iudeam relinquens p̄ter illoz emulatiōem. illūc ibidem iam immorat̄ quia passio in p̄ximo fut̄a erat. Non ēt ad iudeaz interim ascēdit sed in ēmmos iudee. Unde dicit. Et factum est cum cōsummasset ihūs ēmones istos migrauit a galilea. ℣ Rabanꝰ. Hic ergo incipit narrare que in iudea fecit docuit. siue passus ē. Et primo quidem trans iordanē ad orientē. deinde eā cis iordanem q̄ venit iericho & bethphage & ierusalem vnde sequit̄. Et venit in fines iudee trans iordanē. ℣ Crys. sr̄ m. Quasi iustꝰ dñs oim q̄ sic diligit alios seruos vt alios non cōtēnat. ℣ Remigiꝰ. Sciendum est aūt q̄ omis illa israhelitar̄ p̄uincia gn̄aliter iudea dicebat̄ ad p̄ncipem aliarum gentiū. Verūtēn meridiana eiꝰ plaga in qua habitabat ex tribu beniamī specialit̄ dicebat̄ iudea ad distinctionem aliar̄ regionū que in ipsa p̄uincia cōtinebant̄ id ē samaria galilea & decapolis & reliq; alie. seq̄t̄. Et secute sūt eum turbe multe. ℣ Crys. super matth. Perducebant eū quasi puuli filij p̄rem pegre longe p̄fiscentem. Ipe aūt tamq; pat̄ p̄fulcens pignora caritatis filios reliquit ēmedia sanitatē. vñ dr̄. & curauit eos ibi. ℣ Cr. i o. Cōsiderandū ēt q̄ neq; doctrie vbertū q̄nue dñs iustitie nr̄e signoz operacōi. sz nec q̄dz hō nūc aūt illud fat̄. ve a figis credibit apparet in his que dicebat. Ex ēmonum autem doctrina vtilitas que erat in figmis ostendere. ℣ Ong. Sz natus autem dñs turbas trans iordanez vbi baptismus dabat̄. Vere em̄ oēs a spiritalibz infirmitatib⁹ saluant̄ in baptismo. & multi quidem sequūt̄ xp̄z sic turbe tamē non surgētes ve matthē qui surgēs secutus ē dñm. ℣ Rabanꝰ. Curat ēt galileos in iudee finib⁹ vt peccata gētium in eam venīā q̄ iudee parabat̄ admitteret. ℣ Crys. in ho. Curabat fidē xp̄ua bonā & illis beneficiens & p eos multos alios. Bonum em̄ sanatio alij⁹ erat occasio diuine cognitionis si non phariseis qui ex figmis duriores hebāt vnde sequit̄. Et accesserūt ad eum pharisei temptātes eū & dicentes. Si licet hōi dimittere vxorem suā quacūq; ex causa. ℣ Jerom. Et quasi cornuta eum teneant syllogismo. & q̄cūq; respōderat. patet captiom. Si dixerit dimittendā vxorem qualibz ex causa & ducendā aliam pudici de p̄dicato: sibi videbit dicere contraria. Sin aūt rūderit. non omnez ob causam debere dimitti. quasi sacrilegij reꝰ tenebit & aduersus doctrinaz moysi & dei facere. ℣ Crisostom. Intuē aūt ex mō ei⁹ int̄rogacionis malicia Dominꝰ em̄ sup̄ de lege hac disputabat. Ipi autez quasi iam nullo dicto mērogant sez opinantes q; obstitus eēt eoz que dixerat. ℣ Cr. sup matth. Sic autem si videas hoiem assidua amicicias medicorum colentem intelligis q̄a infirmus ē. Sic & cum videas virum siue mulierez de dimittendis vxoribz aut viris mērogantes cognosce quia vir ille lasciuꝰ est. mulier illa meretrix est. Nam in mr̄imonio castitas delectat̄. Libido aūt quasi vinculo pudicij colligata torquet̄. Sciebant aūt q̄m nullaz causam idoneam habebant circa dimittendas vxores p̄ter solaz turpitudinem. & alias atq; alias sibi fingebāt. Timuerunt aūt interrogare ex quibz causis. ne seipos infra angustias certaz causaz astringerēt sed interrogauerūt si ex oibz causis licet sciētes qua modū nesciat. nec infra ēmmos vnius coniugij capit libido seo quācomagis exercet̄ magis accendit̄. ℣ Ong. Temptato aūt dño nullus discipulorū eiꝰ q̄ positus est ad docendum grauit̄ ferat. si temptatus fuerit abusdā cū & temptacōibz respōdēre dogmata pietatis. ℣ Jeronim⁹. Hic autem rūsionem tempat vt disciplinā transeat sempēam sanctā adducēs in testimoniū & naturalē legem. p̄māq; dei sententiaz sēcē opponens. Unde sequit̄. Qui rūdens ait eis. Non legistis quia q̄ fecit ab initio masculum & feminā fecit eos. Hoc i exordio geneseos scriptū est. Dicendo aūt masculum & feminam oēndit secūdā vicādā cōiugia non em̄ ait masculū & feminas. q̄d exponū repudio querebat̄. si masculū & feminā ut vnū cōiugij consortia necterent. ℣ Rabanꝰ. Salubri autem p̄silio dei factum ē vt sui corpis potionē vir ampl̄ctēret̄ i femina ne a se putaret esse diuersum q̄d de se cognoscēt fabricatū. ℣ Crys. sr̄ mt. Si gꝰ ad hō deus maſē & femmam ex vno creauit vt sint vnum quare gꝰ & de cetero vir & mulier nō ex vno vtero nascunt̄. hīc volatilia quedam⁹ quia deus masculū quidem creauit & femmam p̄ter necessitatem filioz generandorum cū semp fuit castitatis amatoz & continentie autor. Ideo illum tȳpum nō fuauit in oibus vt sic dem vult hō nubere scōm p̄mam dispositionē creationis humane intelligat q̄d est vir & vxor. Si autez noluerit nubere nō habet necessitatem nubendi p̄t cōiunctionem natiuitatis ne forte videat̄ p suam cōtinentiam alteri p̄ter qui nolebat esse cōtinens. hīc dñs post coniunctū mr̄imoniū iubet ne alter alteri nolentes se separet. ℣ Cr. i home. Non solū aūt ex modo creationis sed ēaz ex mō legislationis mōstrauit q̄m vnum oportet vm coniugi & nūq; rescindi. Dñ sequit̄. Et dixit p̄ter hoc relinquet hō p̄rem

¶ matrē ¶ adherebit vxori sue ¶ Jeronimꝰ. Si mihi aie vxori non vxoribꝫ Et expsse subdit Et erūt duo in carne vna Premiū em ē nupciarum ex duobꝫ vnā carnē sicꝫ plus hen ¶ Hilarius. Vel i carne vna. i carnali copula ¶ Crisꝰ sup mt Si gꝰ ḋa ex viro ē vxor ¶ ex vna carne sūt ambo. relinquet homo patrem suū ¶ matrē. maior nūc caritas debz esse inter frēs ¶ sorores q̄ bꝫ q̄dem ex eisdem pīrē tibus exeūt illi aūt ex diuersis Sed hoc magnū est nimis ḋa forcōr est dei cōstitutiuo q̄z virtus nature Non em p̄cepta dei nature subiecte sunt. sed naēa dei p̄cepta obtemperat. Deinde frēs ex vno nascū tur ut diuersas vias petant vir autē ¶ vxor ex diuersis nascunt ut in vnum cōueniant. Ordo eciam nature dei ordinationem loquit. Quod em est in arboribꝫ humor hoc est in hominibꝫ amor humor aūt de radicibꝫ ascendit in herbaz ¶ sursum transmittit in semen Ideo parentes q̄dem diligūt. sz non sic diligunt a filijs hō em non ad parentes sz ad p̄cēam dos filios transmittit affectum Et hoc est quod dr ꝓpter hoc relinquet homo patrem ¶ matrem ¶ adherebit vxori sue ¶ Crisꝰ in hō. Vide ac sapientiam dictoris. meritoq; ei fili licz nō cōfestim dixit non licet ve non turbaretur sed p ꝓbationē hoc cō stituit. deus em a principio masculum ¶ feminā fecit ¶ non simpliciter eos cōiunxit. sed matrem misit dimittere ¶ patrem ¶ non simpliciē virum mulieri dicit aduenire sz coniugi ex ipo mō locutionis indi uisibilitatem ostendens. Sed ¶ maiorem copulam adiunxit cū dixit Et erūt duo in carne vna ¶ Augustinus. sz gñ. ad lrām Hec cū verba cum p̄mi hominis fuisse scriptura testetur dñs tamen hic deū hoc dixisse declarat. vt hic intelligerem⁹ ꝓpter extasim que p̄cesserat in adam hoc diuinitꝰ tanq; ꝓphetaz dicē potuisse. ¶ Item. Christus em hoc dixit ee apūs in xpō ¶ eccliā. Dñs em ihūs xpūs quasi. pīncz deseruit cū de celis ad ēra descēdit ¶ mīez diseruit. i synagogā ꝓpter infidelitatē ¶ adhesit vxori sue scē sz eccie Et sō duo in carne vna. i xpō eccliaz in vno corpore ¶ Crisꝰ in hom. Postq; vero veteris legis ¶ verba ¶ facta induxit cum potestate iam ¶ ipe impetrat ¶ legem induit dicēs Itaq; iam nō sunt duo sz vna caro. Sicut em qui spiritaliter se diligunt. vna anima esse dicunt dicente scripta. omniū credentium erat cor vnū ¶ anima vna sic vir ¶ vxor q̄ carnaliē se diligunt. vna caro dicunt. Quemadmodum igitur carnem matris est sacrilegium ita ¶ mulierem diuidere est iniquū. ¶ Aug. xxiij. de ciuitate dei. Unum eciam dicunt vt ꝓter coniugium non vt ꝓter ꝓlem femine que de masculi latꝰ creata est. ¶ Chrisostomus. in hom. Plenius autē ¶ deū induxit dicēs: Quē ergo deus coniunxit homo nō separet. Demōstrans q̄ ¶ ꝓter naturā q̄dem q̄ vna caro diuidit ꝓter legem autem quomā deo copulatur ¶ nolente non diuidi vxor dimittit. ¶ Hero. Deus em coniunxit. vnaz faciēdo carnem viri ¶ femine hanc ergo homo non potest separare. sed solus deus ille Homo separat quando ꝓpter desiderium sce vxoris p̄ma dimittit. Deus separat qui coniunxit quando ex consensu ꝓpter seruitutem dei habemus vxorem quasi nō habeas ¶ Augustinus. contra faustū. Ecce audi ex libris moysi conuincit dñs vxorē dimittendā q̄ fm voluntatez legis Moysi habitabamē se facē cū dimittere sit ¶ ipse ipse attestatur cognoscim⁹ deū fecisse ¶ cōiunxisse mascu lū ¶ feiam qd manichei negādo damnant ipi nuptias resistentes. ¶ Crisꝰ sup mathm. Cruciati a Fariceis interptacō castigatus sz pena rabiē refrēa dē nō possunt veritati credere ñ accusatio Ferunt ergo se ad patrocinium moysi sit bella mulam cāz habentes ꝑfugiūt ad potentes viros vt ꝑ iustitiam non possunt vincāt ꝑ personā dicitur. Dicūt illi. Quid ergo moyses mandauit libellum repudij ¶ dimittere. ¶ Jeronimus. Parua est calumnia quā parauerant licz dominꝰ hō gratiam sententiā petulerie. sed veteris historie ¶ mandatum dei fuerit recordatus. ¶ Crisostomus. in hom. Si autem dominus alienus esset a veteri instrumento non decertasset ꝑ moysē negs que sua sūt mandasset veteribꝫ conuenire Sed mollibus ipi loquitur ¶ pro his excusando respondit. Unde sequitur ait illis. Quoniam moyses ad duritiam cordis vr peruisit vobis dimittere vxores vestras. Non liberat moysen ab accusatione ¶ rectum in dicendo puc conuertit. ¶ Augustinus. contra faustū. Quia em erat dura que nec ꝑ libelli interpositionē vt dissuadendi locus iustis ¶ prudentib; ebeberetur solui ¶ flecti posset ad recipiendum vt reuocatis cōiugij caritatez. Nero qua calliditate reprehensor manichei moysen tanq; cōiugia dimittentem ꝓbi lū repudij ¶ laudāt xpm tanq; emulū vinculi firmantez cū scām suaz sacrilegam sententiam non sen laudare debuerunt separantem quod non erat diabolus ¶ xpm vituperare diabolū blasphemantem ¶ Crisostō. in homelia. Deinde quasi ue erat quod dictum erat. staim reduci sermonem ad antiquum legem dicens. Ab initio autem sic non fuit. ¶ Jeronimus. Quod dicat humanū est quia potest deus sibi esse cōtrarius vt aliud mandauerit ¶ sententiam suam nouo frangit imperio non intendum ē. Et moyses cū videret ꝓpter duritiam magnum secundarum que vt dicitur vt mulieres pulchriores essent primas vxores marito auferebant vitam ducere maluit indulgē diuidiū q̄ cum inuidia ꝓsequerē. Simulq; ꝓsidens q nō dare ꝓpter duritiam cordis vri p̄misit vobis deus sed non vt mixta aplm consilium esset homis non imperium dei. ¶ Crisꝰ sup mat. Propterea benedicens q̄ non sez hoc p̄misit non p̄cepit Quod em ꝓpter nolumus quod autem p̄mittim⁹ nolentes indulgem⁹ quia malam voluntatem hoim ad plenum ꝓbere nō possum⁹. Permisit ego vob facere malum non retro prorsa. q̄ vob p̄mittendo nō vob diuinitatem demōstrauit sz a pcō abstulit culpā peccati vr fm legē agentibꝫ vob pcm vrm ñ vidat ñ pcm

¶ Dico aūt vobis Quia q̄cūque dimiserit vxorem suā nisi ob formicacōz ¶ aliā ducerit mechat ¶ q̄ dimissā duxerit mechat

¶ Crisꝰ in hō cū auctoritate la quicūq; dimisit aliā duxerit m ret aliqs quom rem suā nisi ob quēadmodū m dis sudoz hoc qm si scām lege telligit res cur lum repudij A libellū dare rep mulieris turpē nt m vxore scr est autem si ꝓ re iubet vxorē cata sed aliud mat aut meretr q̄ alibi dixit. di at eam machat nat. ¶ Jeron ne vincat affec dimisserit ¶ se debet quem pe te scripta Qui est ¶ Crisꝰ sup m mittat sic facit patronus epi ¶ Augustinꝰ. ente turpis nec ta adultera re ni celatum non ve post vim du xpi glozatū adu autem res p qu Catmmonū a ideo non solue volūtatis. Deo non accipit ab separatꝰ est cū ergo aliam acce nō dicit. Qui ¶ Rabanꝰ. Un formicatio vna ꝓ tatur nulla aūt alia ducatur. ¶ quis calumniam dam copulā nup sic pnorem dim ma viuente ñ ba uxta eandem le dum. Eadem ca virum ¶ quia m obprobriū non viro q̄ si talem sequitur ¶ qui d Acapientem ex brium

¶ Dicūt ei d

¶ Cris. in homelia Quia ōs illoꝝ opilauerāt iam cū auctoritate legē inducit dicēs Dico aūt vobis qz quicūqz dimiserit vxorem suā nisi ob fornicacōz et aliā duxerit mechat̄ ¶ Origenes. Forte aūt dicet aliqs quomā Ihesꝰ dicēs qcūqz dimiserit vxorem suā nisi ob fornicationē prohibuit vxorē dimittē quēadmodū moyses quē rētulit pter duriciam cordis iudeoꝝ hoc p̄cepisse. Sed ad hoc respōdendum qm̄ si scōm legem adultera lapidāt̄ non scōm hoc intelligit̄ res turpis. pter quā moyses p̄mittit libellum repudij Nec enī m causa adulterij oportebat libellū dare repudij Sed fortitā moyses oēm culpā mulieris turpē rem appellauit. qu e si inuenta fuerit in vxore scribitur a libellus repudij Querēdū est autem si pter solam causaz fornicacōis dimittere iubet vxorem quid est si mulier non fuerit fornicata sed aliud ad grauꝰ fecerit puta venefica inuenit aūt mersed in re filioꝝ sed dominus exponēs rē q̄ alibi dixit dimisent excepta causa fornicatiōis facit eam machari dans ei occasionem secūdarij nuptiaꝝ. ¶ Hieronimꝰ. Sola ergo fornicacō est q̄ vxorē vincit affectum imo cum illa vnam carnē in aliā dimisent et se fornicatione separauerit a marito nō debet reuerti ne virū quoqz sub maledictōe faciat dicēte sempēa Qui aduleram tenet stultus et impius est ¶ Cris sup mt Dic̄ enī crudelis ē miquꝰ q̄ castā dimittit sic facuꝰ et miquꝰ q̄ retinet meretricē. Nam patronus ēpiscopus est qui crimen celat vxoris. ¶ Augustinꝰ. de adulterijs coniugijs. Non tamen ene turpis nec difficil ecclaz post patrata et purgata adultera reconciliatiō cōiugij vbi p claues regni celorum non dubitat fieri remissio peccatoꝝ nō vt post viri diuortiū adultera reuocet sed vt post xp̄i gloriā adultera non vocet ¶ Cris sup mat. Dis autem res p quas causas nascit̄ p ipsas absoluitur. Matrimoniū autem nō facit coitus sed voluntas et ideo non soluit illud separatio corporis sed separatiō voluntatis. Ideo qui dimittit cōiugem suam et aliaz non accipit adhuc maritus ē Nam si et corpore iaz separatꝰ est cū adhuc voluntate communiꝰ ē. Cum ergo aliam accepit tunc plene dimittit Et ideo dic̄s nō dicit. Qui dimittit mechat̄ sed q̄ alteram ducit ¶ Rabanꝰ. Una ergo solūmō carnalis ē causa id ē fornicatio una spiritalis. i. amor dei vt vxor dimittatur nulla aūt causa est vt viuente ea que relicta ē alia ducatur. ¶ Hiero. Poterat eā accidere vt aliquis calumniam faceret innocenti vxori et ob secundam copulā nuptiarū veteri crimē impingeret. ideo sic priorem dimittere iubetur vxorē vt secūdā prima viuente nō habeat nec non qz poterat euenire vt iuxta eandem legem vxor quoqz marito daret repudium. Eadem cautela p̄cipitur ne secundū accipiat virum et quia mereretur et q̄ semel fuerat adultera obprobriū non timebat secundo nō nubere precipit̄ viro q̄ si talem duxerit mechat̄. ¶ Dolosapientem arguit. quia adultera nō timet obprobrium

Dicūt ei discipuli eiꝰ Si ita est causa hominis cū vxore. non expedit nubere. Qui dixit eis. non oēs capiūt vbū istud. sz q̄bus datū est Sūt enim eunuchi q̄ de matris vtero sic nati sūt. et sūt eunuchi q̄ ab hominib⁹ facti sūt. et sūt eunuchi q̄ seip̄os castrauerūt pter regnū celoꝝ. q̄ potest capere capiat ¶ Hieronimꝰ. Graue pondus vxor est. si excepta causa fornicationis eam dimittere non licet. quid enim si temulenta fuerit. si iracundi mal moribus serpenda est. videntes ergo apostoli graue vxorū iugum p̄ferunt morum animi sui. Vnde dicitur dicūt ei discipuli eius si ita est causa homini cū vxore non expedit nubere. ¶ Cris. in homelia Nouus enim est conera cōcupiscentiam p̄liū et conera seip̄m q̄z ad mulierem malam. ¶ Crisostomꝰ. sup matheū Nō aūt dixit dominꝰ quia expedit sed magis cōsentit q̄ non expedit sed infirmitatem carnis cōsiderauit. vñ sequit Qui dixit eis Non oēs capiūt vbum istud id est non omnes hoc possunt. ¶ Hiero. Nemo aūt putet sub hoc vbo q̄ addit. sed quib⁹ datum ē. vel factum vt fortunam meretricum q̄ hi fuit virgines q̄s ad hoc casus adduxit. Sed his datū est a deo q̄ petierunt qui voluerunt. q̄ vt acciperent laborauerūt. ¶ Cris sup mat. Ideo ergo nō oēs capere possūt q̄a non omnes volunt palma posita est. qui cōcupiscit gloriam nō cogitat de labore Nemo vinceret si oēs periculum timerēt. Ex eo ergo q̄ quidā a proposito cōtinentie caduī nō debem⁹ arcā virtutem castitatis fieri pigriores sicut et qui in pugna caduī non examinat ceteros. Nō ergo dicat quibus datū ē illud ostē dit quia nisi auxilium gr̄e accepem⁹ nihil nobis valeret. Hoc aūt auxilium gr̄e volentibus non denegat Dicat em̄ dns petite et inuenietis. ¶ Crisostomꝰ. in homelia. Deinde possibile ostendens ait. Sunt enī eunuchi. Quasi di. excogita si ab alio exactus esses q̄d vtiq̄ facere voluptate quidē puratus nō cedem autem non hic. ¶ Cris. sup matheū. Sicut enī peccatum op⁹ sine voluntate non facit ita et iusti da ex ope nō cōsummat nisi et voluntas affuerit. Illa est ergo gloriosa cōtinentia non quam transgredi ipotest necessitas debilitatis corporis sed quā opletitur voluntas sancti propositi. ¶ Hieronimus. Triplex ergo genꝰ eunuchoꝝ posuit quoꝝ duo sūt carnales et tercij spirituales. Alij enī sunt qui de vtero matris sic nascunt. Alij quos vt captiuitas facit vt de lite matronales. Tercij sūt qui seip̄os castrauerē pter regnū celorum et qui cū possint esse viri pē xp̄m eunuchi sunt Istis promittit p̄mium. Superioribus autem quibus necessitas castimonia est nō voluntas nihil oīno debē. ¶ Origenes. In vno enī hoc posuit naturaz sz in eo qui nascit. In altero necessitatez sz in eo qui tea factus ē. In tercio voluntatē qui sz spe regni celestis talis esse decreuit. ¶ Cris sup mathēum. Qz autem aliqui sic nascuntur hac ratiōe fit sic et nascunt sex digitos hūtes aut quatuor Si enī deus sic ab initio constituit vnāquāq̄ naturaz sic dimittere illam immutabilē semp in suo ordine permanere in oblitionem deduceret corā hominib⁹

oratio dei ¶ Deo ergo interdum natura rez cõuerti
tur contra suam naturam vt sp de⁹ nature opifex
in memoraz reducaẽ · ¶ Jeronim⁹ · Possum⁹ & ali
ter dicere · Eunuchi sunt ex matris vtero qui fingi
dicria nature fiũt nec libidinẽ appetẽtes & alĩ qui
ab hoibz fiũt quos aut pharisei faciũt · aut ꝑpẽ ido
lox culeũ emolliũcur i femmas ut pstasiõe hzetica
simulãt castitatẽ ut mẽtamẽ religiõis veritatẽ · Ex
null⁹ eox ꝓsequẽ regnũ celox nisi q se ꝓpẽ xp̃m ca
strauẽit · vñ in fine · Qui pẽ capere capiat · vt vn⁹ q̃q
q̃ sideret vires suas vtz possit vginalia & pudici
cie implere ꝓcepta p se eñ castitas blãda ẽ & quẽli
bet ad se allicẽs sz cõsiderãde sũt vires vt q̃ pẽ cape
re capiat · que hortãtis dñi vox ẽ & milites suos ad
pudicicie ꝓmiũ gaiam tis q̃ q̃ pẽ regnare pugnet
& superet ac trũplet · ¶ Cris · in ome · Cũ aut dic · q̃
se castrauerũt ñ mẽbroz sed abscisiõz sz malaz co
gitationũ iterẽptionẽ · maledictõi ei ẽ obnoxi⁹ q̃ mẽ
brũ abscidit eterni q̃ homi oz sue talis ꝓsumit · &
mamebas q̃ de trabẽ creatis ebuit occasiõz & ea
dem cũ gẽtibz mẽbra detrũcãdo i qua agit · Absci
dere ei mbra demoiace temptõis ẽ · cũ hrs aĩ q̃ dicta
sũt ne q̃ concupiscẽtia mãsuetoz ita fit sz molestioz ali
unde eñ hẽt fontes spẽma qđ i nob ẽ & ꝓpue a ꝓpo
situ mcõtnẽtu & mẽte negligente & si ipa sobria fue
nt naturaliũ motuũ nullũ ẽ nocumẽtũ · nec ita absci
sio mẽbri ꝓmit temptatiões & tranqllitatẽ facit ut
cogitationis frenum ·

¶ Tunc oblati sunt ei parvuli ut manus
eis imponeret & oraret. discipuli aũt incre
pabant eos. Jhesus autem ait eis. Sinite
parvulos & nolite prohibere eos venire ad
me talium est enim regnum celox. Et cũ
imposuisset eis manus. abyt inde.

¶ Cris · super matth · Dominus de castitate sermo
nem fecerat · Audientes aũt quidam obtulerunt ei
infantes castitate mundissimos · Putabãt enim q̃
dominus corpoze mũdos tantum laudaret · Et hoc
est quod dicitur Tunc oblati sunt ei parvuli vt ma
nus eis imponeret & oraret · ¶ Origenes · Nam eñ
ex precedentibus virtutibus eius experti erant
quomã per ipositionem manuum eius & oõz repel
lunẽ mala offerũt g⁹ ei pueros ꝑsiderãtes q̃m ipossi
bile ẽ vt postq̃ p tadiũ dñs dederit eis duimã vir
tutem ut ruina aut demoniũ aliqđ tangẽ eos possit
¶ Remig⁹ · Cõsuetudo erã fuit ap⁹ veteres vt
puuli offerentẽ sencioby q̃manus ut ore be
nedicerent & unxta hanc consuetudinẽ puuli oblati
sũt dño · ¶ Cris · sup matth · Cazo aũt q̃ nõ delectaẽ
in bonũ facile obliuiscit bonũ · Malũ aĩ qđ audiens
retinet sp · Ante modicũ aĩ tpus xp̃us accipiẽs pu
ex dixit · Nihil facti fuerimus sic puul⁹ iste nõ intrabi
tis in rẽgnũ celox & ecce statim oblita discipli puerit
innocencie vetabant pueros ad xp̃m quasi idignos
accedẽ · vñ sequit · Discipli autem increpabant eos
¶ Jeronim⁹ · Nõ quo nollẽt eis salutaris & manu
& voce benedici sed g̃ nondũ hñtes plenissimã fidem
putarent eũ in similitudinẽ aliox hoim offerentes
ꝑturbita ne lassari · ¶ Cris · in hoc · Vt discipli caput
lebant pueros causa dignitatis xp̃i · Dñs aut docẽs
eos moderata sapere & timorẽ geniculare mãdauit ac
cepit puulos & in ulnis tenuit eos & tabi regnum
celox ꝓmittit · vñ sequit · Hijs aut ait eis · Sinite
puulos venire ad me & nolite prohibere eos · talium enim
regnũ celox · ¶ Cris · sup matthm · Quis enim merito
a ꝓpinquare xp̃o si repellit ab eo simplex ihesus ·
dixerit nolite prohibere eos · nam si sãi fuerint sic qui
vetatus filios ad pres venire · Si aĩ pccatores fuis
sent ne quid sententiaz pdemnacõis ꝓferret nisi
culpaz viderent · ¶ Jeronim⁹ · Signanter aũt dixit
Talium ẽ regnũ celox non ipox ne ondere nõ ha
tem regnare sed moses Et his q̃ similem habere in
nocentiam & simplicitatez ꝓmiũ repromicit ·
Et cum imposuisset eis manus abyt inde · ¶ Cris ·
fugmat · Presens locus mistruit omnes gentes ut fi
os suos sacerdotibz offerant · Non enim sacerdotis ma
nus imponit sed xp̃us in cui⁹ nomine manus impo
nitur · Si enim qui escas suas per oratorem effi
deo sanctificatas eas mãducat sanctificantur cũ pa
verbum dei & orationem ut apostolus docet quanto
magis pueros offerri deo & sanctificari oportet ·
Causa autem sanctificandarum escarum hec est quo
niam totus mundus in maligno positus est · Omnes
res corporales que sunt magna pars mundi in ma
ligno posite sunt · consequenter & infantes quos
nascuntur & ipi quantum ad carnem in malig
positi sunt · ¶ Origenes · Pueros autem nihil de
amus qui in christo adhuc carnales sunt & libe⁹
habentes Qui autem profitentur verbi dei ma
simpliciores quidem & quasi puerilem sermonem ha
bentes quo nutriuntur ad huc nouicij · sunt qui
ferunt saluatori pueros & infantes · Qui autem vi
dentur esse perfectiores & ideo sunt discipli ihu
prusq̃ discãt rationem iustitie ꝺ pueris repellun
dunt eos qui per simplicem doctrinam pueros vi
fantes · i · mm⁹ studios offerũt xp̃o Dñs aũt no
tans discipulos suos uz viros ostentatores philosophi
volitantes pueox ut fiant pueris quasi puerilis
eros lucrentẽ dicẽ · Talium ẽ regnũ celox · ¶ Ita q
cum in forma dei esset fact⁹ est puer · Liber ergo
bem⁹ attendere ne estimatiõe sapiẽtie excellentes
ꝓfectus spiritalioris contẽnamus quasi magis pfi
los eccle ꝓhibentes pueos venire ad ihm · quoniam
pueri non omnia que dicunt sequi possit · imposu
as manus ihesus · & virtutem relinquens in pi
eaduz abyit ab eis quasi nõ potentia sed xp̃i fa
ceteri discipuli eius perfecti · ¶ Remig⁹ · Quia
eciam impositis benedixit pueris significans q̃ in
miles spiritu sunt digni a⁹ gratia & benedictio
¶ Glosa · Imposuit eciam eis manus · ut ipi qui
tinentibus gram sui auxilij ꝓferendaz significare
¶ Hylarius · In fantes eciam gentium sermo hic
quibus per fidem & auditum salus redditur · Non
ex affectu primo saluandi israela discipulos mone
tur accedere quos dominus ait non oportere pro
bari · Quinus eñ spiritu sancti p impositionem
& pcationẽ testatur legis opẽ esse gẽtis largitio

Et ecce vnus accedēs ait illi .Magister bone quid boni faciā ut habeā vitam eternā Qui dixit ei Quid me interrogas de bono vnus est bonꝰ deus Si aūt vis ad vitam ingredi serua mādata dicit illi Quę Jhesus aūt dixit Nō homicidiū facies.non adulterabis Nō facies furtū.non falsū testimoniū dices honora patrē tuum & matrē tuā et diliges pximū sicē teipsū .Dicit illi adolescēs.Omnia hec custodiui a iuuētute mea Quid adhuc michi deest Ait illi Jhesus si & vis pfectꝰ eē vade vende omnia que habes & da pauperibꝰ & habebis thesaurū in celo & veni sequere me Cum aūt audisset adolescens verba hec abyt tristis erat em̄ habens multas possessiones

Rabanus .Audierat forsan homo iste a domino tantū eos qui uolunt paruulis similes esse dignos introitu regni celestis & ideo certus cupiens cē nō p gabolas sed apte postulat expm̄ quibus meritis vitā eternam consequi possit.& ideo dicitur.& ecce vnꝰ accedens ait illi.Magister bōe quid boni faciam vt habeam vitam eternam. Jeronimꝰ.Iste qui interrogat & adolescens & diues erat & superbus & non voto discentis sed temptantis interrogat.quod ex eo probare possumꝰ q̄ dicente sibi dño.si vis ad vitā ingredi serua mandata rursū fraudulentē merogat.que sunt illa mandata quasi non & ipse legerat aut dominus posset eidē dīb ubere ceteraria. Crisostomꝰ.in home. Ego autem auaz quidem euz.& pecuniaruz amatorem nequaq̄ reculo dicē quia & xp̄us talem eum esse redarguit.simulatorē autez nequaq̄ quia ñ ē secuz de incertis udicaē & maxie accusando.Quare aūt hāc suspitionē destruit.Dicat em̄ q̄ occurrens & genu flectens rogabat eū.& q̄m inspiciēs eum ibus amauit eum.Si ecā temptās accessisset demōstrasset nobis hoc euangelista sicē in aliis facit.Si aūt & ipse fuisset.xp̄c eum nō pmisit sic latere sed redarguisset manifeste aut occulte instituisset.Hoc autem nō facit.Sequitē em̄.Quid dicis de me Quid me interrogas de bono Aug.De cō euā Dē aūt videre distaē aliquid q̄d hic pm matthm dicit.Quid me interrogas de bono Secm̄ alios autez q̄d me dicis bonum.Nam quid me merogas de bono ad illū magis referi pē q̄ ait ille querens quid boni faciam. Ibi em̄ & bonu noiauit & merogatio est .Magistē aūt bone nondū ē merogatio. Cōmodissime gē intelligitē verunz dictum.Quid me dicis bonū & interrogas me de bono. Jerom.Quia vero magrīm vocauerat bonū & non deum vel dei filium confessus erat.dixit q̄sus sanctum hoiez cōparatione dei nō esse bonum de quo dicit.Confitemini dño q̄m bonus Et ideo dicit Unꝰ est bonus deus .Ne quis autem putet in eo q̄ bonus deus dicē.excludi a bonitate filiū dei.Legimꝰ in alio loco Pastor bonus ponit aiam suam p ouibus suis. Aug.primo de ciu.dei.

Vel quia ille vitam eternam querebat.Vita autem eterna est in illa contemplacōe qua nō ad penā videtur deus.sed ad gaudium sempiternum & non intelligebat cū quo loquebatur q̄n trinō eū filiū hoīs ambitabaē Ideo dicit Quid me interrogas de bono & vocas me sedm q̄ vides magrm bonū .Nec forma filij hoīs aparebit in quoquo nō tantū iustis sed & impīs.Et ipa visio malum eis erit.quia penalis erit. Est autem visio forme mee in qua equalis filio .Ille ergo vnus deꝰ patē filius & spūs sanctus.ipse ē solus bonus q̄a nemo videt eum ad ludum & plancū sed tm̄ ad salutem & letiaā veram. Hiero.Saluatoꝛ etiam nr hominis testimoniū nō renuit sed magrī absq̄ deo excluserit errorē.Que aē ualeras est ut ita responderet Reducit em̄ eum paulatim & erudit liberan ab omni adulatione & ab his que sūt sup terram eum abducens deo adhārere suadet.& futura querere & nosse eum qui vere est bonus & radix & fons uniuersoꝛ bonoꝛ. Ong. Respondet ergaz sic xp̄us pter eum qui dixit.Quid bonū faciam.qui em̄ declinauitꝰ a malo & faciens bonū quantū ad pfectionem ceteroꝛ hoīm dicē bonum qđ faciꝰ q̄situm autem ad veritatem sm q̄ hic dicē vnus ē bonꝰ.Bonū nrm non est bonū .Dicē autez potest quis.q̄m sciens dominꝰ pfectū merogantis ñ esse vt faciat vt humanū bonum dixit.Quid me interogas bonum Acsi diceē.Cum sis impatus ad ea q̄ dicunē cur me merogas de bono Post bꝰ aē dicit.Si vis ad vitam ingredi serua mandata vbi ostendit q̄m adhuc quasi ex̄ uitam instituto rūdit.Si vis ad vitam ingredi sm em̄ vnū modum homo ē extra uitam qui est extra eum qui dixit Ego sum vita Alias aē omnis qui sup terram est q̄uis iustissimꝰ potest quidez ī umbra esse vite nō autem ī ipa vita cum sit corpore mortis circundatꝰ.Introibit autez quis in vitam abstinens se ab opibo mortuis appetens autem opa viua .Sunt aē & verba mortua & verba viua. Et cogitacōes mortue & cogitacōes vive.& ideo dicit.Si vis ad vitā ingredi serua mā. Augustiꝰ.de ver.do.Hec eam dixit si vis venire ad vitā eēnam.si vis venire ad vitaz meam eam diligēs vitam q̄ fuerit eēna vita .Dic gꝰ cōsiderandum est quēadmodū amanda sit eēna vita q̄n sic amaē misera ista & q̄q̄ femēa vita. Re.Demōstraē autez his verbis quia lex suis implentibꝰ ñ solū bona temporalia dabat sed & vitā eternā Et quia hec audierat sollicitꝰ factus interrogauit.Unde sequitē.Dicit illi.que Crisostomus.in omelia Nō autem non temptās dixit.sed estimans alia quedā pcepta esse preter legalia que vite causa fierent. Remigius.Jhesus vo quasi infirmo condescendens clementissime legis precepta exposuit.unde sequitē Jesus autem dixit.Nō homicidium facies.Quoꝛ pceptoꝛ expositio est sequens sententia.quia dicē Et diliges pximum tuū sicē teipm .Ut em̄ aptius dicat.Qui diligit pximum legē implenit.Quoniam lex aē q̄re dña tm̄ scē tabule pcepta ponerāt Idcirco sciz q̄ forte iste studiosus erat in dilectione dei siue q̄a dilectio primi gradus est ascendendi ad dilectionem dei Orige.Forsitan aūt ista precepta

sufficiant vt in pncipium vt ita dicam vite ingredi
atur qs. ¶ Nō aūt sufficiunt hec vt alia sibi assis ad
meliora vite introducē quenq;. ¶ Qui aūt pterierit
vnū istox mandatox nec in pncipiū vite intrabit.
¶ Crism homelia. Quia ergo dns ea pcepta con
memorauerat q erant ex lege ideo sequē. Dic illi
adolescēs bi oia seruaui a iuuentute mea. Qe nequ
hic stet sed rursus interrogat. Quid adhuc mihi
deest. quod ⁊ ipm signum ēt vehementis desiderij.
¶ Remigi⁹. Illis aūt qui in gra pfecti esse volūt
ostendit qualiter ad pfectionem venire possunt vñ
sequē. Ait illi ihūs. Si vis pfectus esse vade ⁊ vē
de omnia q habes ⁊ da paupib⁹. ¶ Notandū sūt ista
vba. non em ait vade ⁊ manduca omia q habes sed
vade ⁊ vende. ⁊ nō ait aliqua sē. Inanias ⁊ sapbira
sed omnia ⁊ pulchre subiungit. que habes. Illa em
habem⁹ que iuste possidem⁹. illa ergo que iuste pos
sidemꝰ vendenda sūt. que vero iniuste. sūt erogan
da illis quib⁹ fuerant ablata. neq; ait da pximis aut
diuitib⁹ a quib⁹ accipies sibi q; da paupib⁹. ¶ Aug⁹
de opib⁹ monachox. ¶ Nec attendendū in quib⁹ mo
nasteriis vt in q loco indigentib⁹ frib⁹ hec qd habe
bat aliqs impēderit. Oim em xpianox vna resp. ē
⁊ ideo q̄squis xpian⁹ necessaria vbilibet erogauerit.
vbicūq; eam ipe qd necessariū ē sibi acapit de eo
qd ē xpi acapit. ¶ Raban⁹. Ecce duas vitas boī
bus ppositas audim⁹ actiuā ad quam pinet. ¶ Non
occides ⁊ cetera legis mandata ⁊ complituam ad
quas pinet. Si vis pfect⁹ esse. Actiua ad legē pinz
complatiua ad euāgeliū q; sic vet⁹ nouū pcessit ⁊
stamēti ita bono actio pcedit complacōi. ¶ Augu.
cōtra faustū. ¶ Si em illi soli q vt sint pfecti vendūt ut
dimittunt oia sua pinēt ad regnū celox si huic mi
litie xpiane ppē qdā ymerdū earitatis subiūgit ⁊
qdā stipēdiaria militudo cui dicit i fine. Esurui ⁊
dedistis mihi māducare qs abiecit vt istos a mādatis
euāgelicis alienos ⁊ a vita eēna sepārabo iudicem⁹.
¶ Jeronim⁹. in epistola. vigilātiū. Qx aīt. Vigilā
tius assert eos melio⁹ facere q vendere rebus suis ⁊ pau
latim fruct⁹ possessionū paupib⁹ diuidant. q; illos
qui possessiōib⁹ venūdatis semel oia largiunt. nō a
me ei q; a deo rēdebit. Si vis esse pfect⁹ vade ⁊ vē
de quem tu laudas sed⁹ aut ēcus grad⁹ est. quez
⁊ nos recipim⁹ dūmō sciam⁹ pma scōis ⁊ ⁊ tercijs
pferenda. ¶ Denadi⁹. de ecclīasticis dogmatib⁹. ho
nū em ē facultates cū dispensatōe paupib⁹ erogare
celi⁹ ēp itentōe sequēdi dnm ūsimul donare ⁊ ab
solutū sollicitudie egere cū xpo. ¶ Cri. in ho. Et q̄a
de pecunijs erat hmo a q̄bus denudari admonuit.
ostendit qp ampliora his recipiet q̄to ēra maior est ce
lum Et ihō dic ⁊ habebis thesaux i celo. In thesauro
em copiam ⁊ pmanētem recipiūt ostendit. ¶ Ori.
Si aūt omīe mandatū i hoc vbo implere: Diliges pxi
mū tuū sicut ipm. pfect⁹ aūt est qui ipleuerit oīa
mandatū quo dns dicēm adolescēti. Hec oia fuaui
a iuuentute mea quasi nondū pfecto dic. Si vis per
fectus esse. Forte aūt qp ait. Diliges pxim tuū non
a dño positus est. si ab aliquo addictū q; nec mare⁹ne
Lucas hūc locū exponēdo addiderē. vt alibi scriptū
ē in euāgelio scōm hebreos qp cū dns dixisset a va
de ⁊ vende oia q habes cepit ipse scalpere capite
⁊ nō placuit ei. Et dixit ad eū dns. Quō dicis te
legem ⁊ pphetas qm scriptum est in lege. Diliges
pximū tuū sic teipm ⁊ ecce multi frēs tui filij. Ho
rabe amicti sunt stercore morientes p fame ⁊ domꝰ
tua plena ē multis bonis ⁊ nō egredit oīno aliq
ex ea ad eos. Volens g⁹ dns arguē duum illi hoc
Si vis pfect⁹ esse vade ⁊ vende omia que habes ⁊
da paupib⁹ sic em aparebit si diligis pximū tuū
teipm. Sed si perfectus est qui hēt omnes virtu
quō sit pfect⁹ qui vendit omia sua ⁊ paupib⁹ dedit
Donam⁹ em aliquē hoc fecisse quō ilatum ne hu
ra sue cupiscencie suscipiēs oēs virtutes ⁊ bo
nens malicia vniuersa; Sapiēs ergo videbit hoīe
dicē quā q paupib⁹ tradidit bona sua ipōz emen
dū adhuc accipiens ad suas spirituales copias il
rum spirituale abūdantiā. Et sit hoc mō pfectus q
us aliquas hūanas habuerit passiones. Aut ea ille
qui mutauit pro diuitijs pauptatem vt sit pfect⁹
credens sermonib⁹ xpi adhuc abiit vt sperem hic a
xpo iustus ⁊ castus ⁊ absq; omi passione animi
vt in ipo tempore quo tradiderit bona sua paupib⁹
fiat oino pfectus. Sed ex illo die incipiet spernere
dei adducere eum ad omnes vitios. Alter ait de
positōq; morali ē translatio dicēs substantiā siue vi
quisq; actus animē eius. Imparat ergo xpus vi
dere omnem substantiam malam ⁊ quasi exhibere
virtutib⁹ operandis eas que ab omni bono purga
sit. Sic em pax apostolox reuertit ad ipos si
ent filius pacis sic remissa peccata reuocauit ad ho
res eorum cum nō fuerint qui eos veras malis cog
sic neq; dubitatio erit quin istam erit pfect⁹ qui
vendidit oēs pprias facultates. Damihi ergo
qp qui talia egit. habet thesaurum in celo ipse
ātus celestis. In suo em celo hēbit thesaurū gnā
dei ⁊ diuidas in omm sapientia dei. Qui ergo pfec
me sequi xpm qua ū distrahē ab aliqua malo pos
sessione quo mm⁹ xpm sequar. ¶ Jeron⁹. Qui
ecā diuidas relinquentes dnm ū sequaris hoīe
ad pfectionem sufficiat nisi post cōtempta omnia
saluatorē sequare id est relictis malis bonis
Facilius em in sacculus conscendit q̄ camelus
ideo sequitur Et veni sequere me. Sequitur me
dominum qui imitatur est eius ⁊ p vestigia
graditur. Et sequē. Cum audisset autem adole
verba hec abijt tristis. Hec est tristitia que hoīe
ad mortem. Causaq; tristitie redditur. Erat em
habens multas possessiones id ē spinas ⁊ tribulos
que se nentes dominicam suffocauerunt. ¶ Chry
mus i ho. Nō em sim lic detrimentum qui pos
bent ⁊ qui muleis abundant. quemadmodum
tiarum maiorem accendit flammam ⁊ maiore
fit cupido. ¶ Augustin⁹. in epistola ad paulinum
Theraſiam. Nescio autem quomō cū superflua re
rena diligun⁹ arctius adhereā q; concupta custodi
gunt. Nam vnde uuenis iste tristis discessit. ni
quia magnas habebat diuitias. Aliud est em aliq
le incorporare que desunt. Aliud ium incorpora
diuellere. Illa enim velut extranea reputantur
Ista velut membra percuduntur. Sicut hūanę

Sedm̄ hist̄oriam aut̄em iste adolescēs laudabit qui dem ē quia non occidit ·nō adulterat⁹ est vituperabit autem ḡa geritatus ē in vōbis xp̄i vocabulo eū ad ꝓfectū · Adolescens quippe erat sc̄m aīam ⁊ ꝑtera relinquens xp̄m abḡit ·

¶ Ihesus aū dixit discipulis suis · Amen dico vobis. quia diues difficile intrabit in regnū celoꝝ Et iterꝝ dico vobis facilius est camelum ꝑ foramē acus trāsire · quā diuitem intrare in regnum celoꝝ Auditis aūt his discipuli mirabāt valde dicētes Quis ergo poterit saluus esse Aspiciens aū ihesꝰ dixit illis. apud homines hoc impossibile ē apud deum aū omnia possibilia sunt.

¶ Exposi· Occasione huiꝰ auari de quo p̄dictum est habuit sermonem dn̄s de auaro· vnde dicē ibus aūt dicie discipulis suis· Amē dico vob̄· ¶ Crisꝰ ī ome· Qđ ḡdꝫ dixit nō peccunię ḡdꝫ detrahens ſ; eas qui detinenē ab ipsis· Ne discipulos paupes existentes non verecundari ob ī opiaꝫ· ¶ Iglaꝰ· Habē em̄ diuitias crimīs non est· sed modꝰ in habendo retinendus est· ¶ Nam quomō cōmunicandū est necessitatib⁹ sanctorum si communicandi materia non relinquitur ¶ Rabanꝰ· Sed mē peccumas habere· ⁊ peccumas amare nonnulla distinctā ē Cautꝰ autem ē nec hr̄e nec amare diuitias· ¶ Remigiꝰ· Vnde dn̄s ī marco exponens hꝰ loca sensit dixit difficile est cōfidentib⁹ in diuicię⁹ intrare in regnum celorum· Illi em̄ diuicię⁹ confidunt qui oēm suam spem in diuicię⁹ collocāt· ¶ Ieronimꝰ· Quia vo diuite habite difficile contē nunc̄ non dixit quia impossibile est diuitem intrare in regnum celorum· ſ; difficile· Vbi difficile ponit̄ non impossibilitas prenotat̄ sed raritas demōstrat̄ ¶ Iglanus· Periculosa em̄ cura est velle diuescere ⁊ graue onus innocentia subire incrementis opuꝫ occupata· ¶ Item em̄ seculi famulatꝰ dei non sine seculi vitiis assequit̄ hmc difficile ē diuitem regnū celoꝝ adire· ¶ Crisꝰ in homelia· Quia vo dixerat difficile diuitem intrare in regnum· ꝓcedit ad oñendum quod est impossibile· vnde sequit̄· Et iterꝝ dico vob̄ facilꝰ est camelum ꝑ foramen acus transire ḡꝫ diuitem intrare in regnum celoꝝ· ¶ Ieronimus· Ne cuiquā hoc nullus diuitum saluus erit· Sed si legamus ysaiam quō cameli madiam ⁊ epha venant ad hierusalem cum donis atq; munenbo ⁊ qui quōdam curui erant ⁊ vitiorum prauitate distorti ingredi tur posteas hierusalem· videbimus quō ⁊ isti cameli quib⁹ diuites companē cum deposuerint graues sarcinam peccatorum· ⁊ totus corporis prauitatem intrare pōt ꝑ angustam ⁊ arctam viam· que ducit ad vitam· ¶ Crisꝰ super matheum· Dentium etiam aīe assimulate sūt camelis in quib⁹ erat gibbo idolatrie qm̄ cognitio dei erecto est aīaꝫ · Acus aūt est filius dei· Cuiꝰ ꝓma ps subtilis est ſm̄ diuinitatem alia vo grossior ſm̄ incarnationem aiꝰ· Tota autem recta est ⁊ nullam habet deflexionem· ꝑ cuius vulnus passionis gentes ingresse sunt in vitam eternam·

Hoc ideo cōsultū est immortalitatis tunica· Ipsa est acus que spiritui consuit carnem Hec acꝰ iudaicū ꝓpm̄ uxie ⁊ gentium· Hec acus amicitiam angelorum ⁊ hoim̄ copulauit· Facilꝰ est ergo gentiles transire ꝑforamen acus quā d⁹ mites iudeos intrare regnum celorum· Si em̄ gentes cum tanto labore diuellunt̄ ab irrōnabilib⁹ idolorum cultibus quanto magis iudei diuellunt̄ a rōnabilibus dei cultoribus· ¶ Exposi· Aliter dicit̄ quia hierusolimis quedā porta erat que foramen acus dicebatur ꝑ quā camelus nisi deposito onere ⁊ flexis genib⁹ transire nō poterat· Per qō significatur diuites non posse transire viam artam que ducit ad vitam· nisi sordib⁹ peccatoꝝ ⁊ diuitiꝝ d̄ positis· salutem nō amando ¶ Ore· xxxv· moza· Vt nomine diuitis quēlibet elatum camelꝰ appellatione ꝓpria ꝓdescensionē significat· camelus ergo ꝑ foramen acus transit· cuꝫ redemptor noster vltꝰ ꝑ assumptionē mortis ꝑ angustias passionis intrauit que passio velut acus exutat ḡa dolore corpus pupugit· Facilius aūt camelus foramen acus quam diues regnum celoꝝ ingredit̄· quia nisi ipe ꝑ⁹ ꝑ passionem suā formam nobis humilitatis ostenderet nequaq; se ad humilitatē ipiꝰ superbia nra rigidicas inclinaret· ¶ Crisꝰ in homē· Discipuli aūt nimis existentes turbant̄ ꝑ salute aliorū dolentes ⁊ doctorum tam viscera assumētes· vnde sequit̄ Audientes aūt discipuli mirabāt̄ valde dicētes· Quis ego poterit̄ saluꝰ esse· ¶ Augustinꝰ· de que· eiusdem· Cum aūt pauci sint diuites in cōparatione multitudinis pauperum intelligendum est q̄ omnes q̄ diuitias cupiunt in quocunq; numero habeāt discipuli animaduerterunt· ¶ Crisꝰ in homelia· Data aūt opus hoc esse ꝓsequent̄ ostendit qm̄ multa opus est gr̄a ut homo in diuicię⁹ diligat̄· Vnde sequit̄· Aspiciens aūt ihesus dixit eis· Apud homines hoc impossibile ē apud deū aūt omnia possibilia sunt· Per hoc q̄ dicit Aspiciens significat euangelista q̄ mentem oculo timidam cōtemptim mittauit· ¶ Remigius· Non aūt hoc sic intelligendū est q̄ possibile sit apud deū q̄ diues cupidꝰ auarus ⁊ superbus intret in r̄gnū celoꝝ· ſ; ut cōuertatur ⁊ sic intret· ¶ Crisꝰ in homelia· Neq; etiam hꝰ ideo dicit̄ vt resupinus iaceas· Et sic̄ ab impossibilibus abstineas· sed vt magnitudinem iustitie consideres similias deum rogans·

¶ Tunc respondens petrus dixit ei Ecce nos reliq̄mꝰ omnia ⁊ secuti sumꝰ te Quid ergo erit nobis Ihesꝰ aūt dixit illis Amē dico vobis q̄ vos qui secuti estis me in regeneratione cum sederit filiꝰ hominis in sede maiestatis sue sedebitis ⁊ vos sup sedes· xii· iudicantes· xii· tribꝰ israel· Et omnis q̄ reliquerit domū vel frēs vel sorores aut ꝑrem aut matrē aut uxorē aut filios aut agros ꝓpter nomē meum centuplū accipiet· ⁊ vitam eternā possidebit· Multi aūt erūt ꝓmi nouissimi· ⁊ nouissimi primi·

¶ Exposi· Audierat petrꝰ verbum xp̄i dicentis · Si

vis perfectus esse · vade & vende oia que habes & De
mde cōsiderauit ado escentem cū cristida abeun
tem & difficulcatem ouitum ingrediēdi in regnum
celoz · Dō quasi qui nō facilē rez ꝓsummauerat siqu
ci aliter ꝙsuit · Et si em mmima cum fre reliquit · sz
non mmima estimata fuit apud deū ꝓsideranter qm
ex tanta plenitudine dilectionis illa mmima relique
runt vt eaam si multas habuissent possessiones
omia reliqssent & puto ꝙ magis petrus cōfidens de
affectu suo qz de ipa quantitate rerum relictarum
fiducialiter mērogauit · Dñ dixit · Tunc rndens pe
trus dixit ei · ecce nos reliqm omia ¶ Cnf. m ho·
Qualia omia o beate petre · arundinē rete nauigiū
Omia qdem hec dicis · non ꝓpter munificentiā · sz vt p
mērogationē hanc mopum inducat plebem · qz em
dñs dixerat · si vis pfectꝰ esse · ne dicat aliqs mopū qd
igit si nō habuero nō possū esse pfectus mērogat
petrus vt tu mops discas qm in nullo hinc diminu
tus es · qui em claues regni celoz acceperat ꝓ bōa
que ibi fuit iam cōfidit & pro orbe terraz vniuersa
mērogat · mouere aūt & qualit respondet diligēter
sicut xps inquisiuit erem xps duo a diute expectt
vare pauperib & sequi se ꝓpter hoc ipe addit · Et se
cuta sum⁹ est ¶ Origenes · Potest dia scdm omna
que pater reuelauit petro esse filiū suū secum sum⁹
se iusticiam sanctificationem & huiusmodi · ꝓpter hoc
quasi victor athleta mērogat que sint pmia certami
nis ¶ Ieronim⁹ · Qua ergo nō suffhat em religre
magie qd perfectum est · & secuta fim⁹ se feamus q
dem quod iussisti qd ergo nob dabis pmq & hoc e
qd dr · qd ergo erit nob · Segtur ibus aē dixit illis
Amē dico vob ꝙ vos q secuti estis me ¶ Ieromi·
Nō dixit q reliquistis oia · Nec em & socrates fe
pbus & multi alq diuitias spreuerūt · sz qui secuti
estis me qd ꝓprie apl'oz ē accp credencū ¶ Dyla·
Secuta fuit quidem discipli xpm iregnatōne · & i la
uacro baptismi m fidei sanctificacione · hec em illa
regnatio est quā apli sunt secuti quā lex indulgere
nō potuit · ¶ Iero · Dt aliē debet ostru · Vos q se
cuti estis me sedebitis i regnatione · & qm mortui ex
corrupcōne resurgent in corrupta sedebitis & vos
in solios iudicātium qdemnantes · xp̄i · tribo israel qa
vob credentib illi credē noluerē · ¶ Aug · xx de ci·
dei · Hic em caro nra regnabitur ꝓ m corruptionē
quemadmodum aīma nostra regnabatur ꝓ fidem ·
¶ Cnf · super matth · Futurum em erat vt m die
iudicij responderent iudei · Domine non te cognou
mus filium dei · m corpore cōstitutū · Cum hoim vi
dere posset thesaurū in terra abscondituū · solem nu
be celatum · Respondebūt ego discipuli · Et nos ho
mines fuim⁹ rustici & obscuri in plebe · vos sacerdo
tes & scribe · sz i nobis bona voluntas facta est quasi
lucerna iusticiatis nostre · In vobis aūt malicia
facta est quasi caligo sententie vestre ¶ Cnf · in ho·
Propter hoc autem nō dixit & gentes & orbem ter
rarum sed tribo israel · quia in eisdem erant educati
& legibus & cōsuetudinibo apostoli · & iudei Cum er
go dixerint iudei · qm̄ ꝓpter hoc ñ potuim⁹ credere
xp̄o quia lex phibuit · discipli in medio i ducente
qui eandem susceperūt legem Sz dicet aliquis qd

magnum ꝓmisit eis si io qz diminute bñe regnu
austri h est ipi hēbunt · Maxia qdem alia ꝓmisit
& post eis ꝓmittit · Sed & h occulte insinuat aliqd
plus illis · De illis em simpliciter dixit ꝙ surgēt &
qdemnabūt gnationem hanc · De hac aūt · Quia sede
nt filij hoīs sedebitis & vos · Manifestū ē ꝙ qui
regnabūt & cōmunicabūt in gdā illa · beatā mēn
gdam in effabilem significauit ꝓ throno · quidem
aūt hc ꝓmissio opleta est · nūqd em & iudas sedebit ·
nequaquā · Rex em a dño posita est ꝓ hierusalē qui
tam loquar sup gētem & regnū vt edificē & plantē
illud · Sz si fecerit malū i ospectu meo ꝓmittā & ego
de bonis q locutꝰ sū vt faciam eis · q · d · Si indigni
seipos ꝓmissione facit nō adhuc faciam qd ꝓmisi
dignū aūt seipm ꝓpriatu iudas ondit · Et quare il
tūc loquēs discipls nō simpliciter eis promisit sicut
em dixit vos sedebitis · sz adiunxit qui secuti estis me
vt & hinc iudas excludat & eos q postea fuerant
attrahere · non em ad illos solos dictum est qui
in dam iam indignū effectū · ¶ Dylan⁹ · Sedes ꝙ
xp̄i · Aptos sup xp̄m throno iudicātes xp̄i tribus
rael in · xp̄ · Patriarchaz · ghiaz copulauit ¶ Aug⁹
de ci · dei · Ex h em loco discim⁹ · cū suis discipulis
dicaturū dñm · Dñs & alibi iudeis dicit · Jam non
erūt · nec qm̄ sup xp̄m sedeo sessuros ee ac ꝛ hinc
hoies cū ipo iudicaturos putaē debem⁹ Quidnam
qppe nūc vnius qdam significans ē iudicii ebdo
cudo · ꝓpter duas pres numeri septenarij q significat
plerumqꝫ vniuersitas · Que due pres · tres quas
altera p alteram multiplicata · xp̄i hanc · Aliqui ēm
in locum iude traditoris · Apostolum matthiam lo
mus ordinatum · Apostolus paul⁹ qui plus illis
bus laborauit vbi ad iudicandū sedeat · nō hoc ꝙ
ꝓfecto cū alijs sanctis ad nūq iudicū se pmit
monstrat · cum dic · nescitis qa angelos iudicabi
¶ Aug in libro de pria · In Reg⁹ nūo iudicantes
omnes intelligunt̄ q ꝓpter euangelū sua omia bona
runt & secuti sūt dñm · ¶ Greg · x · mo · Qui
stimulo diuini amoris exactꝰ hoc possidere mūdi
illic ꝓcul dubio culmē iudicare petit etenim
simul eūc iudex cū iudice veniat qui nūc ꝓpter
ne iudicij sese spōtanea paupertate castigat ¶ Dya
xp̄i de ci · dei · De ipis quoqꝫ iudicandis in ē mūdi
duodenario sibi cā ē ihū em qz dictū est · Sedes
xp̄i · tribo israel tribo Neq; quē xp̄s ibi
da non erit aut solum illum ꝓpm · nō reū gnis
ras iudicabūt · ¶ Cnf · sup matth · Vt p hoc q
In regnatione ꝓmittit · xp̄us nunquā xp̄m
futurū pꝰ ascensiōz suam qm̄ scz hoies regnare ꝓ
baptismū · & illud ē tempꝰ qm̄ xp̄s sedet i throno
status sue · & vide qz nō de ꝛpe fuit iudicij hic ꝙ
uocatōe gēaū vniuersaz · ñ em dixit cū venerit filius
per sedez maiestatis sue sz cū sedebit i sede maiestā
sue qd & cūc fuit ex q gēus credē cepit · in xp̄o
ñm illd psalmi · regnabit dñs sup gētes · Deus sedet
sedē scām suā · & exterē aplī sedent sup xii thronos
· & m oib xp̄ianis oia em xp̄ianꝰ q fuscepit vitā
ten throno⁹ hic petri · sic & alie aplice sedes q
in hāc throno in xp̄o gres distichos sm dñs
& diuēsitates ordinum quas solus deus cognoscit

Sicut em̄ iudeorum ꝑplus in xp̄o trib fuit diuisus sic ⁊ vniuersus ꝓximus xp̄ianus diuidit in xp̄o trib ve quedam anime sunt de tribu Ruben ⁊ sic de alijs. ꝓpter diuersas virtutes. ¶ Non em̄ omnes gr̄e in omnib equalit̄ sunt s; vn⁹ p̄cedit in ista alius in illa Et sic apostoli iudicabunt xp̄o trib israel ⁊ oēs iudeos ꝙ hoc q verbum apl̄oꝝ ē a gentib receptū Omnes aūt xp̄iani sūt quidem xp̄o sedes apl̄oꝝ sed vna sedes xp̄i xp̄i em̄ omnes virtutes sūt quasi vna sedes quia omnium virtutes equalit̄ ipe solus p̄fectus ē Vnusquisq eoꝝ apl̄oꝝ in aliquo bono spūali fit p̄fectior ve petr⁹ in fide ⁊ ideo petrus reḡescit in fide. Iohes in innocentia ⁊ sic de alijs. Et q̄de retributione apostolis in hoc mundo dicta xp̄s loquaē demonstrat q̄ sequit. Et oia q̄ reli. do. vel. fra. Si em̄ in hoc seculo centuplum recipiunt sine dubio ⁊ apl̄oꝝ eoꝝ in hoc seculo merces futura ꝓmittebatur. ¶ Cris. in homelia. Vt discipulis ꝓmittat futura q̄a excelsiores erant iam ⁊ nihil plenum quererent. Alijs aūt que sūt hic repromittit. ¶ Ange. Vel aliter. Si quis reliquerit omnia ⁊ secut⁹ fuerit xp̄m que promissa sunt petro ⁊ ipe recipiet. Si aūt nō oia reliq̄t s; quedā spualit̄ q̄ temporalit̄ seruūt hic multiplicia recipiet ⁊ vitam possidebit eternam. ¶ Ieronim⁹. Ex occasione aūt hui⁹ sunt quidam introducunt mille āos post resurrectionē dicētes tūc nobis centuplum omniū rerum quas dimisim⁹ ⁊ vitā eternam esse reddendam. q̄ si mcetens digna sit ꝓmisso in vxoribus appareat turpitudo ⁊ ve quinam pro domino dimiserint centum recipiat i fructu sensus igit̄ iste ē q̄ carnalia ꝓsaluatore dimittit spualia recipiet q̄ separatione ⁊ mēbra sui q̄s quo nullo cētena nus comparetur. ¶ Ange. Sed ⁊ in hoc seculo quia ꝓfectibus carnalibus multos iuuent fratres sanctam sic ⁊ parentes omnes cōpos ⁊ p̄spteros ⁊ filios omnes etatem filiorum habētes. Sunt autez ⁊ angeli fratres ⁊ sorores omnes qui exhibuerē se xp̄o virgines castas. tam iste que nūc hūent in terris. q̄s ille que iaz vnūt in cel. Agros aūt ⁊ domos multiplices intelligem in regne paradisi ⁊ ciuitate dei Sup hec aūt oia possidebit vitam eternam. ¶ Aug. xx. de ci. dei. Hoc etiā q̄ dicit centuplum accipiet exponens quodā modo apl̄us ait quasi nihil habentes ⁊ oia possidētes. Centum em̄ p ipa vnitate ponunt aliqui. ¶ Ieronimus q̄ aūt dicat. Et omnis qui reliquerit fratres congruit illi sententie qua dixerat veni separare hominem a patre suo. Qui em̄ ꝓpter fidem xp̄i ad p̄dicationem euangelij omnes affectus consanguinitatis atq̄ diuitias ⁊ seculi voluptates iste centuplum accipiet ⁊ vitaz eternā possidebūt. ¶ Cris. in homel. Cum aūt dicat. Qui reliquerit vxorem nō dicit ut simplicē nuptie diuellantur sed ut omnib ꝓferamus fidei pietatem. Videtur aūt mihi ⁊ p secutionis tempus occulte insinuare qua em̄ multi futuri erant filios ad impietatem trahētes. cum hoc acciderit. ille q̄ pro patribus neq̄ p vinis habeatur. ¶ Rabanus. Verum quia multa virtutum studia non eadem quantumpunt mentione pietatis consummant sed ut expe scunt ut accelerate labuntur. Sequit. Multi aūt erunt primi nouissimi ⁊ nouissimi primi.

¶ Ange. Per hoc exhortat eos qui nup accedunt ad vtum diuinū ne festinent ad p̄fectum ascendere p̄ multos qui vident senuisse in fide. Dē eoꝝ hic sensus destruit eos q̄ gloriant eo q̄ xp̄ianis parentib fuit cruciatui ipa xp̄ianitate. ne q̄ pusillanimes hāt q̄ xp̄ianitatis dogmata nouissime receperūt. Habet etiam aliū intellectum ut sit ꝓmi israelite q̄ facti sunt nouissimi ꝓpter infidelitatem gentes aūt nouissimi ꝓmi. Quare aūt dicit multi non em̄ omnes ꝓmi erūt nouissimi nec omnes nouissimi ꝓmi. Adhuc autem multi hoīm q̄ natura nouissimi sunt efficiunt ꝓ vitā angelicā q̄busdā angelis superioribus ⁊ q̄dam angeli q̄ fuerūt ꝓmi facti sūt nouissimi ꝓpter culpā. ¶ Remi. Dē eoā spiritalit̄ referri adhuc diuitias q̄ ꝓm⁹. videbat legis p̄cepta implēdo sed q̄a terrenā substātiā p̄babit deo nouissim⁹ factus est Sancti vo apl̄i nouissimi videbant sed relinquēdo oia p humilitatis gr̄am facti sunt ꝓmi. Sūt etiā plurimi q̄ post studia bonoꝝ operum a bonis operib deficiūt ⁊ cum fuerint ꝓmi fiunt nouissimi.

¶ Capitulum. vicesimum.

Simile est regnū celoꝝ homini patrifamilias. qui exijt primo mane conducere operarios in vineā suā Conuēcione aūt facta cū operarijs ex denario diurno misit eos in vineam suam Et egressus circa horā terciam vidit alios stātes in foro ociosos. ⁊ illis dixit Ite et vos in vineā meā ⁊ quod iustū fuerit dabo vobis Illi aūt abierūt Iterꝝ aū exijt circa sextā ⁊ nonā horā ⁊ fecit similiter Circa undecimā vero exijt ⁊ invenit alios stātes ⁊ dixit illis Quid hic statis tota die ociosi Dicūt ei. q̄a nemo nos cōduxit Dicit eis. Ite ⁊ vos in vineā meā. cū sero autem factum esset dicit dominꝰ vinee ꝓ curatori suo Voca operarios ⁊ redde illis mercedē suā incipiēs a nouissimis usq̄ ad ꝓmos Cū venissēt ergo q̄ circa undecimam horā uenerāt. acceperūt singulos denarios Venientes aūt ⁊ ꝓmi arbitrati sūt q̄ plus eēnt accepturi. Acceperūt aūt ⁊ ipsi singulos denarios ⁊ accipiētes murmurabāt aduꝰ patrēfamilias dīntes Hi nouissimi una hora fecerūt ⁊ pares illos nobis fecisti q̄ portauimꝰ pondus diei ⁊ estus. At ille respōdens vni eoꝝ dixit. Amice nō facio tibi iniuriā Nōne ex denario conuenisti mecū Tolle quod tuum ē ⁊ vade. Volo aūt ⁊ huic nouissimo dare sicut ⁊ tibi. An nō licet mihi q̄ uolo facere? An oculus tuus nequā ē quia ego bonus sū. Sic erūt ꝓmi nouissimi ⁊ nouissimi ꝓmi Multi em̄ sūt uocati pauci vo electi.

¶ Hemigi⁹. Quia dicerāt dñs multi erūt ꝑmi nouissimi ⁊ nouissimi ꝑmi vt hāc sentētiaz ꝓfirmaret ſſuā nrē lectiōdinē dicēs. Sic ē regnū celoꝝ pri fa. ¶ Ons. ſup mat. Nō pfamilias xps est. cui celi ⁊ terra quasi vna ē dom⁹familia aīt celestium ⁊ terrestriū ⁊ miseraꝝ creaturaꝝ. Vinea aūt ait uisti ca ē i qua diuerse spēs uitiozꝝ posite sūt quasi vites. Duca māsuetudo castitas paciēcia ceteriq; vtutes que oēs gnaliter uisticie appellanē boēs autem vinee cultozes ponunē vñ dr ꝙ exīt ꝑmo mane cō operi vi. suaz. Deo⁹ enī uisticiaz suā dedit i sensib⁹ nr̄is. nō ꝓpē suā ualitatez sz ꝓpē nraz. Sic ait g⁹ ꝙa mercenarij sum⁹ cōducti. Sic g⁹ nemo ī cōdu ait mēcenariū vt h̄ solū faciat ꝙ māducet sic ⁊ nos nō ido vocati sum⁹ a xpō vt hec solum opemur que ad nrm pinent vsū sz ad gliam dei. ⁊ sic mēcenar⁹ ꝑus aspicit op⁹ suū. deinde quotidianū cibū. Sic ⁊ nos debem⁹ aspicē. ꝙ ad gliam dei ꝑtinēt. Deinde ꝙ ad nraz ualitatē. ⁊ sic mēcenar⁹ totaz diē arca do mini op⁹ impēdit. vnam aūt horaz arca suū abum. Sic ⁊ nos oīe epus vite nre debem⁹ impēdere ar ca gliam dei modicam aūt ptē vsus nr̄os ērenos. ⁊ sicut mēcenar⁹ q die op⁹ nō fecerit erubescit itraē in domū ⁊ petere panē. quō tu nō ꝙfunderis meraē in ecclīam ⁊ stare ante ꝙspectum dei. qñ nihil bonuz in cōspectu dei gessisti. ¶ Greg. in ho. Dr pfamiliā ad. i. ꝙditoz nr̄ habet vineam vnusam sc̄z ecclīam. ꝙ ab Abel iusto usq; ad ultimū electuz ꝙ in fine mū di nasciturꝰ ē ꝙ. sanctos ꝑtulit quasi tot palmites misit ad erudiēdam aūt domin⁹ plebem suam quasi ad ex colēdam vineā suaz nullo tpe desitit operari os mittere ꝙa ⁊ ꝑus p ꝑres ⁊ postmoduz p legis doctores. Deide p ꝓphetas. ad extremū vo p apl̄os quasi p opanos i vinee culeū laborauit ꝙjus i ꝙlibz modulo vt mēsura ꝙsquis cū fide ꝛcta bone actiōis extitit huꝰ vinee opanꝰ fuit. ¶ Ong. Totū aūt h̄ secim pñs diē vnū dicere possum⁹ magnū ꝙdez quā tum ad nos modicū aīt quātū ad dei vitaz. ¶ Gre. m ho. Mane aūt mdi fuit ab adam vsq; ad noe. ⁊ iō dr ꝙ exīt ꝑmo mane ꝓducē opanos in vineā suaz ⁊ modū ꝓductiōis subiūgit dicēs. Cōuentōe aūt facta cū opar̄is ex denario diurno. ¶ Ong. Saluus aūt arbiter nomē ei denarii. ¶ Remi. Denar⁹ enī or quia antiq⁹ ꝑ x. nūmis imputabaī. ⁊ figurā regis hēt. Recte g⁹ ꝑ denarū designatur obſuatio decalo gi ꝑmum. pulchre g⁹ dic. Cōuentōe facta ex dena rio diurno ꝙa vnusquisq; i agro sūe eccīe ꝑ spe fuīe r̄munēationis laborat. ¶ Gre. Ideo vo hora a noe fuit usq; ad abrahā de qua dr. ⁊ egressꝰ area horaz ēdem vidit alios i foro stātes ociosos. ¶ Ons. sup. Foro aūt est quicqd est extra vineam. i. ecclīam xpi. ¶ Ons. sup mat. In h̄ enī mōdo vēdendo ⁊ emēdo viuūt boies ⁊ mucē sibi fraudē facientes. vitā suaz sustētant. ¶ Gre. Qui aūt sibi viuit ꝙ carne sue vo luptatibz pascit ociosꝰ ꝛdarguit. ꝙa fructū diui mi opis nō sectat. ¶ Ons. sup mat. Dr ociosi sūt pec catozes. Illi enī mortui dicunt. Ociosꝰ aūt ē ꝙ opus dei nō opat. Vis g⁹ nō esse ociosꝰ nō aliena tollas ⁊ de tuis des. ⁊ opatus es in vinea dñi mifie cordie vi tem colēs. Sequē ⁊ dixit illis. Ite ⁊ uos i vineā meā

Nota ꝙ solis ꝑmis ꝓmisit specialiē dñs denarium. Alios aūt sub mēto pacto sdūcit dicēs. Quō iustum fuerit dabo vob̄. Sciens enī dñs ꝙ ꝑ unicuiusq; fue rat adā ⁊ oēs pⁿ modū i diluuio ēmē penāi omīs ꝙ pactū ad eū. ne qñ dicat iō se neglexisse iustitiā. ia nesciebat ꝙ ꝑmia fuīaī ꝛcipēus istis aūt nō fit. pōt quia eīm pat⁹ ē recēbuere quātū mēcenarij rogat nō sperabant. ¶ Ong. Dr ꝙ opacios rēdat bonā i mueauit ad totū op⁹. Quicqd aūt ponit operari suo arbitrio refuauit. Poterāt enī equale op⁹ fac in vinea as ꝙ ex mane fuit opari quicūq; uoluerunt. ui volebant opantē vtutē ad opus extēdere ꝙ nō fuerat operata. ¶ Greg. Sexta ꝙ locauit ꝙ abrahaz usq; moysen. Nona ē a moise usq; ad dñi tū dñi. vñ sequit. Circa aūt exīte circa sextā ⁊ nonā hozā fec⁹ ⁊ sic. ¶ Ons. sup mat. Nō aūt ꝑmisit ter tam ⁊ nonā qz in sexta ⁊ nona gliatorum vocatio nē deoz ⁊ frequētauit cū hoīb⁹ disponere ut ꝑdicā quasi defimeo salutis omī tpe iā ꝓpinquāte. ¶ Gre. Undecima vo hora ē ab aduentu dñi usq; ad finē mūdi. Operatoz g⁹ mane hora nra sexta ⁊ nona antiquꝰ ille ⁊ hebraicꝰ ꝑpl⁹ designatur ꝙ dēi suis ab ipō mōi exordio. dum recta fide deū studet colere quasi nō desistat in vinee culturā laborare. Undecimā vo gētiles vocant. Ūi sequit. Circa undecimam vo exīte ⁊ inuenit alios stantes ⁊ dicit. Quid hic statis tota die ociosi. Qui ei translato longo mundi tempore ꝑ vitā suā laborare nolue rant quasi tota die ociosi stabant. Sz pensate ꝙ a quisq; rōdeat. Sequit enī. Dicit a ꝙ nemo nos ꝓduxit. i. ꝙll⁹ ꝓpe ad eos p̄dicandū nullus ꝓphe ad eos veniat. Et quid ē dicere. i. nemo nos ꝓdu it nisi vite nob̄ nemo viam p̄dicauit. ¶ Ons. sup. Que ē enī ꝓductio nr̄a ⁊ ꝓductiōis mēces: nisi vite eterne. Oculos enī sole neq; dū scabant nec dei ꝑmissa. ¶ Dr. Ait igit mittite ad vineā meā. sequit dixit ait. Ite ⁊ vos i vineam meā. ¶ Ons. Positq; aūt opis diurni rō reddita ē ad remunera ma tpis opatunū dic. cū aūt sero factū esse dicit cum dies tocꝰ mūdi ad vesperum ꝙsummatus et nata esset. ¶ Ons. sup mat. Cōsidera ꝙ sero dñs mane reddit mēcedem g⁹ adhuc stante sole. diaū ē futuꝝ ⁊ unicuiq; merces sua rōdeat ꝓpē duas rōnes ꝓma ē ꝙ ipa beatitudo futuri ces uisticie. Ita hō in illo secto fit iudiciū ꝙ ait. Deinde aūt aduentum dñi illi⁹ ꝑcutiet iudiciū ꝑ dent peccatozes dicit illi⁹ ꝑcutiet dñs. sequit. Ite dñs unice ꝑcurator suo. ⁊ fili⁹ ꝙ spūsanctū nō ꝓpē aliquā dīaz subtilia si voluerit dic ꝑ filio ꝙ sc̄z pater operat ꝙ ⁊ fili⁹ ꝑ spūsanctū nō ꝓpē aliquā dīaz subtilia dignitatis. ¶ Ong. Dr dic dñs ꝑcurator i cui angelos qui sup mercedes recipiendas i ꝓsu Sine alicui ex multis ꝑcuratoribz fm ꝙ sempi sub curatoribz ⁊ cultoribz esse bñdem i spe ꝙ est. ¶ Remi. Dr dñs ihus xps ipe est ꝑfamilias vinee ꝑcurator fid ⁊ ipe ē ⁊ hostiū ⁊ hostiaz eīm ē venturus ē ad iudiciū ut unicuiq; reddat ꝓ gessit vocat g⁹ opanos ⁊ reddit illis mercedem ōes ogregabunē in iudicio ut unusquisq; accipiat secundum opera sua.

¶ Ong. Pr
fidem non ac
melius ꝑspic
pficiamē Et
mi mercedem
nos aūt qui a
Voca operar
ens a nouiss
Hemy enī li
donamus qui
omnibus san
dicit. Denar
genera aūt sug
dicē. Una piēs
te vt ostenda
num nouissi
postea ꝑmis
¶ Aug. de ꝑ
nunc minores
venisse aīt
¶ Bre. Tunc
ad undecimā
horauerūt ad
sexta sunc cu
hi qui in fine
matheū. Non
nae⁹ ⁊ ñ am
illi nocuit si
finem nascunē
ratu sūc eis. ⁊ q
ns si deo mun
ante mundū. De
aut postea sed
eem deber locu
ille contempob
Et accipientes
has dicētes. Si
posteriores tem
nim⁹ ⁊ vincu
quod dicunt
magus est nob
noscere ꝙ esse
mane dicebat
autem mirmac
qui ꝙjus ergo
totius seculi gra
totius diei dicit
vrentem erasm
mali. mi in eos ab
tro. Quibo omn
denes ⁊ ꝙ compa
¶ Ons. Del pon
ma vite tempora
q̄ veri quō mur m
cane. Celorum es
accipit nullus qu
homelia. Non a
sedm dictum quo
ꝑter quā compo
tam. Non ergo

¶ Orig. Primi aũ operarij testimoniũ habentes ꝙ fidem non acceperũt dei ꝓmissionem pro nob aliq̃d melius ꝓspiciente patrefamilias. vt non sine nobis ꝑficiant. Et qua misericordiã consecuti sumus ꝑ mi mercedem speremus accipere qui sum⁹ xp̃i. Do nos aũ qui ante nos operati sunt. Et ideo dicitur Voca operarios & redde illis mercedem suã incipiens a nouissimis vsq̃ ad ꝓmos. ¶ Cri. super ma. Nemp eñ libenter⁹ aliquid damus illis quib⁹ gratis donamus qua ꝓ solo nr̃o honore donamus. Ergo omnibus sanctis deus reddens mercedẽ iustus ostendit⁹. Venit aũt dns misericors. Dicente apto gentes aut sup misericordiã honorare deũ. Et ideo dicẽ. Incipies a nouissimis vsq̃ ad ꝓmos. Aut certe vt ostendat dei miserabilem misericordiã sibi ꝑ mum nouissimis. & mirabiliter reddit mercedem. postea ꝓmis. nimia eñ mira ordinem non aspexit. ¶ Aug de spũ & littera. Vel ideo velut ꝓtens repente nimios quia minus o tam sunt. Sequit. Cũ venissent aũt qui circa undecimam horam venerũt ¶ Bre. Quicũq̃ denarium accipit qui laborauerũt ad vineam. quẽ expectauerũt toto desiderio qui laborauerũt ad ꝓmiã q̃ equalẽ vite eẽne remunerationẽ sortis sunt cui⁹ hoc ꝙ ab initio mundi vocati fuerãt hoc qui in fine mundi ad dñm venerũt. ¶ Cri. sup matthm. Non aũt iniuste nam & qui ꝑ ꝓma ꝓ secuti nat⁹ ẽ & ñ amplius orit⁹ q̃ statuerũ sue vite cp̃i & q̃ illi nocuit si post illius exitũ mund⁹ steterit. & q̃ circa finem nascunt̃ non mm⁹ viuent q̃ dies qui numerati sic eis. & quid illis prodest ad compẽdium laboris si ante mund⁹ finiẽ cũ ꝑsum vite sue compleãt ante mundũ. Deinde non ẽ m hoc q̃ quãdo nascat̃ ꝑ aut postea sed pẽatus diuine. Nec ille q̃dem sibi prius debet locum defendere qui ꝓ⁹ natus ẽ. nec ille contemptibilior debet esse qui postea. Sequit. Et accipientes murmurauerũt aduersus ꝑfamilias dicẽtes. Si aũt verũ est quod dixim⁹ q̃a ꝓmi & posteriores tempus suũ vixerũt & nõ amplius. neq; nim⁹ & vnicuiq; mors sua est cõsummatio ip̃i⁹ q̃d ẽ quod dicunt. Dextrarum⁹ ponder⁹ dia & estus. q̃a scz magna est nob ẽ virtus ad faciendam iustitiã eog noscere ꝓpe esse finem mundi. vnde xp̃us nos admonens dicebat. Appropinquauit regnũ celorum. Illis autem inhumano erat scire mundi spacia esse lõgi qua q̃ius ergo non p omne seculum. vixerunt tam̃ totius seculi grauamina ꝓtulisse videnẽ. Aut p̃o⁹ totius diei dicit onerosa legis mandata. Estum aũt vrentem ardoris temptationem quam ꝓflabant spũs maligni in eos ad emulationẽ generum eos irritantes. Aquibus omnib⁹ gentibus liben exterẽ xp̃o credentes & p compendium gratie ad plenum saluati. ¶ Cri. Del pondus diei & estus ferre ẽ per longitudinẽ vite tempora carnis sue calore fatigari. Sed pẽ quieri quõ murmurare dicti sunt qui ad regnũ vocant̃. Celorum etenim regnũ nullus qui murmurat accipit nullus qui accipit murmurare pt̃. ¶ Cri. i homelia. Non aũt opponere ea que in parabola sunt secũm totum quod dicẽ inuestigare. sz in intentionem ꝓpter quã composita ẽ intelligere & nihil vltra scrutari. Non ergo induat hoc ut odiat alicuius esse uidiã inuidos. sz vt oderit hos tam potius eẽ bonos & q̃ inuidiam alijs ꝓperare generare. ¶ Greg. Vt quia antiqui patres vsq̃ ad aduentum dñi quãtumlibet iuste vixerant. ducti ad regnum non sunt eor hoc ipm murmurasset ẽ. Hic aũt qui ad vndecimam venimus post laborem non murmuramus quia post mediatoris aduentum in hoc mundo venientes ad regnũ ducimur mox ut ꝺcorpore eximus ¶ Hiero. Vel omne retro vocatio gentilis inuidet. & in eum zelo torquẽt gratia. ¶ Origenus. Et secundum insolentiã ꝓpriam sibi mosse murmur operamoum ẽ. Sequit. At ille respondens vni eor dixit. Amice nõ facio tibi iniuriam. ¶ Remigi⁹. Per hunc vnum possunt maligni omnes qui ex iudeis tradiderũt quos amicos ꝓter fidem nominat. ¶ Cri. sup matheũ. Nõ aũt dolebant quasi defraudati de mercede sua. sed quia illi amplius quam merebant̃ acceperant. Hic eñ dolet inuidi q̃ alteri aliquid additũ quasi eis subtrahat̃. Ex quo patet q̃ ex vana gloria nascit inuidia. Nõ ei dolet esse secũdus qua desiderat esse prior. Et ideo inuidie motũ remouet dicẽs. Nonne ex denario conuenisti mecũ. ¶ Remigi⁹. Denarius figuram regis habet. Tolle ergo mercedem quam tibi ꝓmiseram. hoc est imaginem & similitudinem meam q̃ queris ampli⁹. Et non tam ip̃e plus accipere quam alii mihi aduersari desideras. Tolle quod tuũ est & vade. ¶ Remigius. Et recipe mercedem tuam & vade in gloriam volo aũt & huic nouissimo & gentili ꝓpterea dare. sm meritum. sicut & tibi. ¶ Orig. Forsitan aũt ꝺe dicat. Amice non facio tibi iniuriam. nõne ex denario conuenisti mecũ. tolle quod tuũ est & vade. Tuũ est salus quod est ex denario. volo aũt & huic nouissimo dare sicut & tibi. Non incredibiliter potest q̃s arbitrari hunc nouissimum esse apm paulum. qui vna hora operatus est. Et similiter omnes qui ante eum fuerunt. ¶ Aug. de sancta virgi. q̃a vero ipa vita eterna pariter omnib⁹ sanctis equalis denarius omnib⁹ est attributus q̃ est oim merces. Quia vero in ipa vita eterna distincte fulgebunt lumina meritorum multe mansiones sunt apud patrem in domo quidem nõ impari nõ vnius alius alie ꝓximi⁹. In multis autem mansionib⁹ honorat̃ alius alio clarior. ¶ Greg. Et q̃a ipa regni perceptio eius est bonitas voluntatis recte subuingit̃. An non licet mihi quod volo facere. Et tulta eñ est questio homis contra bonitatem dei murmurare. Conquerendũ q̃ppe esset non si dat quod nõ debet. sed si non daret. q̃ deberet. vnde aperte subdit̃. Nunc oculus tuus nequa est. quia ego bonus sum. ¶ Remigi⁹. Per oculum eñ vult intentionẽ intelligi. inde namq; nequaq̃ habuerunt oculum. i. intentionem malam. qua de salute gentium dolebant. Ad quod aũt sensus huius parabole tendat manifestat cum subdit̃. Sic erunt ꝓmi nouissimi & nouissimi ꝓmi. eo. sz q̃ iudei de capite verterũt̃ icaudã & nos ꝺ cauda mutamur in caput. ¶ Cri. sup ma. Aut ideo ꝓmos dicat nouissimos futuros & nouissimos ꝓmos ñ vt nouissimi digniores sint q̃ primi sed vt coequent̃ & nulla sit inter eos dñi temporis causa. Quod aũt dicat. Multi sunt vocati pauci

electi ñ ad sup̃iores stõs ptinet·sz ad gẽtes qm̃ ex
ipis gẽtib⁹ qm multa vocan sũt pauci sunt eligendi·
¶ Greg· Ad hdz em̃ plures venũt ⁊ ad celeste
regnũ pauci pducunt̃ Plerisq em̃ deũ vocãt sequũ
tur mortẽ fugiũt·Ex hoc g⁹ duo pensãt debemus
pmũ est ut ꝺ se qsq mime pſumat qz ⁊ si iã ad hdz
vocat⁹ẽ ·vtz ad regnũ eligẽdus sit nescit· Sedm
do est· ut vnusquisq; pximũ suũ quẽ iacere i vicijs
cõspiciat desperare nõ audeat quia diuine miſicordie
diuitias ignorat·vt aliter mane nr̃m puerũa ẽ hora
tercia adolescẽs a meridi pt· qa qi iã sol m altũ pfi
at dum calor etatis crescit· Hora aũt nouẽus ẽ qa
velut m centro sol fignt̃ dum i ea plenitudo roboris
solidat̃· Hora aũt senect⁹ intelligit̃ m qua velut sol
ab alto aere descendit qua etas a calore iuuentutis
defiat· vndecima vero hora est ea etas q̃ decrepita
vel vesperana vocat̃ ¶ Chr̃s·in homelia· Qz aũt nõ
õnes simul cõduxit·sz alios mane·alios hora tercia
⁊ sic de aliis ex dria mẽtis eoꝝ pcessit· tunc enim
eos vocauit qñ erant obeditur·nam ⁊ latronẽ vo
cauit· qñ obediẽtes erat Si aũt dicãt qz nemo nos cõ
duxit· sic dictũ est·nõ oportet omia scrutari q̃ i patet
sz Ideõ h ñ dic dñs dõ⁹ sz oparij·q ei ipe ões quãtũ
ad se panet a pma etate vocet signficat̃ cum dicẽ
Exijt pmo mane operarios pduc̃· ¶ Greg·Qui
g⁹ vsq; ad vltimã etatẽ deo vnt̃ neglexerẽ usq; ad
horam vndecimã ociosi steterẽ ·Et tñ tales pfami
lias vocat ⁊ pleriq; ante remũerant̃ q; pus ad reg
nũ de corpore exeũt quã hi q̃ mõ i puericia vocati
esse videbant̃ ¶ Ong· Illũ aũt dicẽ qo h status tota
die ociosi bijs q̃ spũ mſipientes carne pstimunt̃ si po
stea regredi uolunt vt ire spũ vuant ·qđ nõ dia
m⁹ dissuadẽtes ne ad domũ paternaz reuertant̃ la
scriu filij q̃ viuẽdo luxuriose euãgelice doctrine sub
stantiaz pstiperunt· Sz qm̃ nõ sibes sũt eos q̃ pecca
uerunt m iuuentute sua dũ nõ adhuc didicisset̃ que
fidei ẽant· ¶ Chr̃s·in hoc·Qđ aũt dic̃·erũt ⁊ primi
nouissimi ⁊ nouissimi pmi eos occulte insinuat qm a
pncipio claruerũt ⁊ postea veritatẽ contẽpserũt Et
rursus eos q̃ a malicia reduct̃ sũt ⁊ multos superex
cesserunt Cõposita est g⁹ hec parabola ut eos audio
res faceret q̃m ulama senectutis quertunt̃ ne estima
rent se minus aliquid habituros·

¶ Et ascendens Jesus ierosolimã assũpsit
xii discipulos secreto ⁊ ait illis. Ecce ascen
dimꝰ ierosolimã ⁊ filius hominis tradetur
pncipibus sacerdotum ⁊ scribis ⁊ ꝺemna
bunt eum morte. Et tradent eũ gentibꝰ ad
deludendũ ⁊ flagellandũ ⁊ crucifigendum
Et tercia die resurget

¶ Chr̃s·in hoc· Dñs galilee venies nõ repente iero
solimã; ascendit sz pus miracula fecit pharisees cõ
futauit ⁊ discipulos de vite pfectione ⁊ remunerati
one istruxit ·Illuc iã ascensur⁹ ierusalez rursus es
se passione loquit̃ Dñs dr Et ascẽdens ihus hieroso
limã assumpsit xp̃s discipulos secreto ¶ Ong· In xp̃
adhuc ẽat ⁊ mdgs Adhuc em̃ forsitã dign⁹ erat cũ
aliis seorsum audire que passur⁹ erat magr· ¶ Cat
sup mathm·Dis aũt salus hoim in xp̃i morte po
ta est Nec est aliqꝺ pfẽ qꝺ magis deo gras agere
debem⁹ quã pfẽ mortem ipius· Ideo xp̃s apostolis
to mortis sue anuntiauit misteriũ qa semp̃ pfidis
thesaur⁹ i melioribꝰ vasis includit̃ Si aũ alijs aut
sent passionem xp̃i futurã vim fortitudinis turbet
pter infirmitatẽ fidei ⁊ mulieres pfẽ mollioꝝ hu
nature ex qua m tali negocio ad lacrimas trahit
¶ Chr̃s · in hoc·Dictũ est quidem ⁊ ad milites tra
culet sẽ sibi Soluite templũ Et signũ requirẽtibꝰ
mis signum ione pphete. Discipulis autem mysteriũ
exposuit dicẽs Ecce ascẽdim⁹ hierosolimã ¶ Chr̃s
sup mat·qꝺ dic̃ ecce pstãte fine est ut mundi pfi
tus⁹ m eo ꝺidebo recandant Dicat autem ascendimus
ac si ꝺ·Videre qz uolũtarie vado ad mortẽ q̃
videntes me in cruce pendentẽ ne estimetis me inui
esse cũ·nam ⁊ si posse mori homis est voluntatis
hois nõ est ¶ Ong· Ille igit̃ pfidentes sole
m⁹ qm̃ frequenẽ eoꝝ in cogitatiões ꝺeprehendit
ões aliqs subiect̃ sum⁹ nos ipos offere debem⁹ pas
sup̃ dictũ est Quis vos placeat⁹ fuerit i vita
te fugite i alia sapientes i xp̃o ẽ ut agnoscat ꝺis
exigit de christianitatẽ quale ac obsequiũ prestem
¶ Jeronim⁹·Crebro aũt de passione sua loquẽ
bis dixerat· Sed qa multos in modo dispersos p
terat labi de memoria qꝺ audierãt·turbat beatꝰ
mat⁹ ⁊ secũ ducit⁹ apostos ad emptabiles pas
ne cum venit pfecto ⁊ cruas ignominia scandali
tur· ¶ Chr̃s sup mathm Tribulatio em̃ cum ad
uenerit expectantibꝰ nobis lenior imminuit qđ ex
futura si repentina ꝺemisset ¶ Chr̃s·in hoc· Spiri
tualiz eos ut discant qm̃ pnã ad passionẽ venit o
lens· Sed a pncipio ꝺem nostram pnãm ostẽ
qm̃ ad exẽdatan sunt·adijcit alia sz qm̃ tradent eos
gentibꝰ · ¶ Raba Tradidit em̃ iudas dm̃ iudeis
⁊ ipi tradiderũt eum gẽtib⁹ ·pilato ⁊ pilat⁹ mi
nis· Jo aũt dns m modo noluit pferri ne gentes
pati vt oꝺderet nobis q̃ p dilectionẽ creatorẽ nr̃m
amaritudine redire debeam⁹ Pn̄ sequit de illusi
onũ ⁊ flagellandũ ⁊ crucifigendũ ¶ Aug·in ser
ꝺni·Duo em̃ nascent̃ in xp̃o ꝺuplex natura fuit
licet anie ⁊ corporis Et vna q⁹ redimit hoc
nobis pstitit · hoc aũt ꝺuplex fuit
ad ꝺuplũ ꝺem̃ qꝺm a tyranno nõ vult ꝺeus
tyra suus ¶ Ong· Ille aũt nõ referunt discipuli
xisse aut fecisse aliquid cum audissent ea
christo futura recordantes que dom⁹ ipse
terum· ne audiant talia vt prius Et hec quo
ꝺumas literas scire se arbitrant̃ sensu contra
ibm morte ⁊ lignis suis flagellãt eũ ⁊ crucifigunt
eũ per hoc q̃ tollere nolunt doctrinam ipius
autem paululum ꝺfuens surgit apparens
acceperunt posse videre·

¶ Tunc
cum filijs
eo Qui
sedeant
tuam·⁊
spondẽs
petatis
bibituꝝ
licem quã
dexteram
ꝺae uobis
¶ Jeronim⁹
as die resu
illico regn
immemor
mater filio
tibm· Nec
apud alter
cinea· Qu
lauꝺ mul
ly reliqrun
⁊ secuca f
rat· Vita
fore quis
stolorum
illa sexu f
qua fides
sentie· Nu
affectus·
·i· reueren
sequẽ·
quasi nesci
re ignoꝛ
li·Dic ve
Quod aũ
expresse
cum illa
magis ipo
eus breuẽ
eñ seipos
ebrones
tebam acc
xp̃m habe
pferri ·D
erant hier
una ·i· ali
spiritale p
babebam
honore es
si mulier
debeat pe
⁊ mihi al
si sunt de
Vel alitr
Sed hoc
suis opera
sed para

Tunc accessit ad eum mr filiorum zebedei cum filiis suis adorans & petens aliquid ab eo Qui dixit ei Quid vis. Ait illi Dic ut sedeant hi duo filii mei unus ad dexteram tuam. & alius ad sinistram in regno tuo. respondens autem ihesus dixit. Nescitis quid petatis. potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum. Dicunt ei. possumus Ait illis calicem quidem meum bibetis Sedere autem ad dexteram meam vel ad sinistram non est meum dare vobis Sed quibus paratum est a patre meo

¶ Hieronimus. Quia post omnia dixerat oportere eum die resurgere Putarunt mulier post resurrectionem illico regnaturus & audierant feminea presentia cupiebant memores futurorum unde dicit. Tunc accessit ad eum mater filiorum zebedei cum filiis suis. ¶ Chrs. sup matthm. Nec mater filiorum zebedei est. Salome cuius apud alterum euangelistarum nomen vere pulchra. Que vere filios genuit pios. Magna autem laus mulieris ex hoc loco colligere quia non solum filios reliquerunt patrem sed ipsa reliquerat virum suum & secuta fuerat xpm. quia iste sine illa vivere poterat. Ista autem sine xpo salua esse non poterat. Nisi forte quis dicat. quia infra tempus vocationis apostolorum & passionis xpi mortuus est zebedeus. & sic illa sexu fragilis erant debita xpi vestigia sequebatur. quia fides nunquam senescit. & religio fatigationem non sentit. Audacem autem fecerat eam ad petendum nate affectus. Unde dicit. Adorans & petens aliquid ab eo. & reverentia exhibita petat ut quod petenti sibi detur Sequitur. Qui dixit ei. quid vis. Non interrogat quasi nescienti. sed ut illa exponendo manifestum faceret irrationabilem esse petitionem. Unde subdit. Ait illi. Dic ut sedeant hi duo filii. ¶ Aug. de consen. evan. Quod autem hoc per matrem dictum esse matheus expressit marcus ipsos filios zebedei petisse dixisse cum illa illorum voluntate accubuisset ad dominum vult magis ipsos quam illam dixisse quod dictum est. Quartus breviat mutauit ¶ Chrs. in homelia. Videbant se in seipsos honorabiles per alios & audierant quod sup. xii. thronos sedebitis unde primatum ipsius cathedre petebant acrius. Et quidem plus aliis honoris apud xpm habebant noverant. Timebant vero petrum sibi preferri. Unde & alius euangelista dicit quia appropinquabant hierusalem putabant quod regnum dei esset futurum & aliquod sensibile. Non manifestum est quod nihil spirituale perhibant nec intelligentiam sapientie regni habebant. ¶ Orig. Sicut enim in regno mundiali in honore esse videntur qui sedent cum rege. nihil fuit mirum si mulier muliebri simplicitate ut imperita talia se debere petere estimauit. & ipsi fratres adhuc ignorantes & nihil alius cogitantes de regno xpi talia arbitrabantur de his qui sedebunt cum illo. ¶ Chrs sup matthm. Vel aliter. Non dicamus quod recte peteret hec mulier Sed hoc dicamus quia non terrena. sed celestia filiis suis optabat. Non enim sentit sicut cetere matres que corpora natorum suorum amant animas autem contemnunt. Desiderant illos valere in seculo isto & non curant quod sint passuri in illo ut ostendant quia corporum sunt parentes non animarum. Estimo autem quod hii fres cum audissent dominum de passione ac resurrectione sua aperte tantum ceperunt dicere mera se cum essent fide leo. Ecce rex celestis descendit ad regna tartarea. ut regem mortis destruat. Cum autem victoria fuerit consummata. quid aliud restat. nisi ut regni gloria subsequatur. ¶ Orig. Destructo enim peccato quod regnabat in corporibus mortalibus hominum & omni principatu malignarum virtutum emmeritam xpi in hominibus xpi recipit. quod si ipsum sedere in sede glorie sue. Quod autem omnia de[us] facit ad dextram & sinistram hoc est ut iam nullum malum sit ante eum. & qui quidem preclune preteriit a principatibus xpo sunt a dextris at[que]. qui autem inferiores a sinistra sunt at[que]. Dextra autem xpi vide si potes intelligere immutabilem creaturam. sinistram autem visibilem & corporalem. Appropinquabit enim xpo quidam dexteram sortiuntur et intelligibilia. alii sinistram et sensibilia ¶ Chrs. sup matthm. Qui autem semper sunt dominum hominibus quod regni sui societatem non donabit. Decentis negligentia reprehendit ubi de tanta misericordia dubitatur. Si nos rogamus magistrum fortitan ceterorum fratrum corda concutimus. Et si enim una a carne non possunt. quasi iam spirituales tamen percuti possunt quasi adhuc carnales Ergo submittamus matrem nostram ut suo nomine deprecetur pro nobis. Si enim reprehensibit iuste fuerit facile merebitur veniam. Ipse enim sexus excusat errorem. Si autem non fuerit importuna. facile impetrabit mater pro filiis suis rogans. Ipse enim dominus qui maiores annos filiorum misericordia implerunt. facile exaudiet maternum affectum. Tunc dominus oculorum cognitor non ad verba intercedentis mulieris riidit. sed ad consilia suggerentium filiorum. Bonum quidem erat eorum desiderium sed inconsiderata petitio. Ideo & si impetrare non debebant. simplicitatis tamen petitionis eorum confundi non merebatur. quia de amore domini talis petitio nascebatur. Propterea solam ignorantiam mitis dominus reprehendit. unde sequitur. Respondens autem ihesus dixit nescitis quid petatis. ¶ Hieronimus. Nec mirum si ista arguat impetitionem. cum & de petro dicat. nescis quod diceret. ¶ Chrs. sup matthm. Illa frequenter dominus patitur discipulos suos aliquid non recte aut dicere aut agere. aut cogitare. ut ex illorum culpa occasionem inveniat exponendi regulam pietatis scies quia & error eorum non nocet proficere magistro & non solum in presenti sed etiam in futuro doctrina eius edificat ¶ Chrs. in homelia. Hoc autem dicit ostendens quod vel nichil spirituale petebant vel si nouissent que petebant non aliter fuissent tamen quod petere quod superexcedit superiores veteres ¶ Hilarius. Nescierunt etiam quid petant quia nichil de gloria apostolorum ambigendum erat iudicaturos enim eos primo superno exposuit ¶ Chrs. super ma. Vel nescitis quod petatis. quasi. d. Ego vos vocaui ad partem dexteram de sinistra. & vos vtro consilio curritis ad sinistram Ideo fortitan per mulierem res agebat Ceterum ut enim se diabolus ad consueta arma mulierum ut sic adhuc per mulierem spoliaret ita & istos sperauit per matrem Sed iam non poterat per mulierem petito interire

m sanctos ex quo de muliere salus cūctor̄ processit
vel iō dicit·nescius q̄d petatis non em̄ solū debem⁹
cogitare qualē glorīam cōsequamur·s; quō euada
mus ruinā peccati q; m seculari bello qui semp de
preda victorie cogitat difficile vinat·idco petendū
erat Da nob auxiliū gr̄e tue ut om̄e malū vincam⁹
¶ Raba·Nesciebāt caā q̄d peterēt q̄a sedēs gr̄ie a
dño quā nonduz merēbant n̄r̄unt Delectabat eos
culmen honoris s; pius hēbant exercere viam labo
ris Pōn subdit Potestis bibere calicē quē ego bibi
turus sū ¶ Iero·Calicē m scripturis diuinis passi
onē intelligim⁹ ut m psalmo caliceꝫ salutaris accipi
am·statimq; infert q̄s iste sit calix p̄ cuius mēspecu
dñi mores sanctor̄ ex⁹ ¶ Cnf super matth· Sciebat
aūt dñs qua passionem ip̄i⁹ poterant imitari·sed
ide mērogat ut om̄es audiam⁹ q̄a nemo pē cū xp̄o
regnaē nisi passiōs xp̄i fuerit imitat⁹ res em̄ p̄cosa
nisi p̄cio nō ꝓpatur ·Passionem aūt dñi dicim⁹ nō
solum p̄secutionē gentiliū s; om̄es violētiam quam
patimur pro peccatis cēcamur· ¶ Cnf·in ho· Dicē
g⁹ potestis bibere· Ac si ·d· Vos mihi de honore ꝫ
coronis loq̄mini Ego aī de agonibꝫ vob ꝫ sudoribꝫ
Nō em̄ h est p̄mior̄ tempus ex mō aūt mērogatio
nis eos accerabit nō em̄ dixit ·p̄cio sanguinē vr̄m
effūdere s; potestis bibere calicē Deinde addit quē
ego bibitur⁹ sum· ¶ Hylari⁹· vt ex gmutatione ad
ip̄m audientes fiant· Ac illā q̄m maturā libertatē
p̄stantiaq; retinebāt bibiēdo se pollicent Dñō sequi
tur Dicūtes possum⁹· ¶ Cnf·sup mat· Vt dicunt
hoc non tam ex fiducia sue fortitudinis q̄; ignoran
cia Jn expertus em̄ levis videt esse temptatio passi
onis ꝫ mortis ¶ Cnf·in ho· Vtiq; ex desiderio p̄mii
tunc·neq; em̄ hoc dixissent nisi expectassent audire
q̄d petebant·dom⁹ aūt eis ꝓphetat magna bona ·t
martirio dignos effectūdos vñ sequit·aīt illis·Calicē
quidem meum bibetis ¶ Origē·Non itaq; rīspōdit
xp̄o·calicem meū bibere potestis s; ad futurā eorū
p̄fectionem respiciēs dixit calicem q̄dem meū bibetis·
¶ Iero Quenē aūt quō calicez martirij filij zebedei
iacob videlicet ꝫ iohes biberint cū scripta nazare
nus iacobum em̄ apl̄m ab herode capite truncatū iohes
aūt ꝓpria morte vitam finierit ·Si; si legim⁹ in ec
clesiastica historia q ipse iohes ꝓpter martirij sit mis
sus in feruentis olei dolium ꝫ relegat⁹ in pathmos
insula sic videbim⁹ martirio aīm nō defuisse ꝫ bibis
se iohem calicem confessionis quem ꝫ tres pueri in
camino ignis biberūt·Nisi; p̄secutor nō fuerit san
guinē ¶ Hylt·Dñs g⁹ collaudās eoꝝ fidē; ait mar
tirio q̄dē eos se ꝓpatī posse· s; leue a⁹ ac dextre assi
dere aliis a deo p̄re fuisse dispositū·vñ sequit·Se
dere aūt ad dexteram meam·Et q̄dem qualēcūq arbitra
mur· Jta honor iste aliis ē refuat⁹·q; tūc nec apli
ab eo erūt alieni qui in xij Patriarchas sede cōsiden
tes israel iudicabunt ꝫ quaneū sentire ex ipsis eua
gelijs licet in regno celoꝝ moyses ꝫ helias assidebē
qui bo comitatus cū gr̄ie sue habitu in mōte apute
¶ Iero·Sed mihi hoc nequaquā videt seo iō sedē
dum in regno celoꝝ vocabula nō dicunt ne pauce
nobilis ceteri putarent excluſi·Regnū em̄ celoꝝ ñ
est em̄ donus sed acceptorꝫ Non em̄ est personarū
acceptio apud deum ·sed q̄cuiq; talē se ꝓbuerit in
regno celorum dignus fiat hic accipiet quod nō pō
sone·sed vite paratū est Si itaq; tales estis qui con
sequamini regnū celoꝝ q̄d pater meus vobis bra
preparauit vos quoq; accipietis illud Nec enim
non dixit·neq; non sedebitis ne duos confundere ne
q; sedebitis ne ceteros iritaretis· ¶ Cnf in homi·
Vel aliter· Videtur inuius omnibus esse bonus de
non solum hominibus·sed etiam angelis Hic enim
preapuum vnigenitū ponit ꝺ paulus dicens Ad
quem autem angelorum dixit vnquam·sede a dextris
meis· Dominꝰ ergo non quasi existentibus quibus
dam qui assessuri sunt sed ꝺscendēs mterrogā
um suspitionē respondit ·Hoc enim verum solum
rebant pre alijs stare apud ipsum· Sed dominus
respondet·Nonnemini quidem ꝓpter me non conue
hoc sufficit facere vos primum ordinem obtinere·
Si enim aliquis alius veniat cum martirio magnā
rem virtutem possidens non quia vos amo illum
expellam ꝫ vobis dabo primatus· Propterea ne
tem vt non infirmus esse ostendatur non dixit sim
pliciter· Non est meum dare sed non est meum vo
bis dare·sed quibꝰ paratum est hoc scilicet quibꝰ
opēbus possunt fieri clam ¶ Remigius·Videtur
Non est meum dare vobis ·i· superbis cibis qui
les vos estis sed humilibus corde quibus paratum
est a patre meo· ¶ Aug·Primo de ver·Dñs docē
cundū formam fui discipulis dns respōdet·Sedere
autem ad dexteram·Rō aūt paratum ē a patre ꝫ
ab ipso filio est paratum·quia ipse pater ꝫ filius

Et audientes decem indignati sunt de
duobꝰ fratribꝰ. Vocans autē eos ihc
ad se ꝫ ait .Scitis quia principes gentium
dominantur eorum.ꝫ qui maiores sunt p
testatem exercent in eos. Non ita erit inter
vos. sed quicūq; voluerit inter vos maior
fieri.sit vester minister .ꝫ quicunq; voluerit
rit inter vos ꝑmꝰ esse.erit vr̄i seruus Sic
lius hominis non venit ministrari.sed mi
nistrare. Et dare animam suam redemp
onem pro multis.

¶ Crisf in homi· Donec xp̄i sententia in eorum
nō tristabant̄ alij discipuli ·s; cum crisus sit qua
do eos merepauit vñ dicitur ·Et audientes indi
gnati sunt de duobus fratribꝰ· ¶ Hieronimus qui
ad mirem audaciā referūt postulasse s; ab ipso
ignorantes p mensurā suaz nō modica cupidine
exarserūt· ¶ Crisf in ho· Invidiosum ne ali⁹ p
tacō discipulos fuit qñ eos dns increpauit Qui
eos a dño ꝓhonoratos viderūt i cruciatum
Et si fm mentē dolebāt i mecū efferi nō debu
honorātes dectorem· ¶ Cnf·sup mat· Qui adhuc
carnalit̄ peterūt ita ꝫ p̄ carnalit̄ priuati sunt
velle q̄dem esse sup om̄es vituperabile est
autem alium super se nimis est glorio sum·

¶ Hieronim
pidicans du
dignationis
vocatur eo
erāt vocati
do Eccīm du
stabant seor
pueros in m
miserunt dic
tur eox· ¶ C
vehos violen
qui eius ma
ha in necessi
tate · sic ꝫ q
tus eorum
intimore cor
g genale es
eox aīam es
Et opus qu
tatis est ꝫ n
ne concupi
dei est ꝓpter
cedem multi
habebit apu
stolatus sui
suo antecede
ad hoc mist
sue. Primat
se horee · C
non dignos
zebedei ꝫ alio
dñam meā p
dens quia p
est non habe
ꝓpter mūd
res futuri
ns vtiq; ad
autem eccle
sirent eis qu
tes negligam
p salute mer
neq; iustum
tro se subiic
p omnē eccle
abutens ꝓm
uertat illum
mit exemplū
ad opera · vo
ministrari · s
ꝫ marcha m
mistreē seo v
implereē q̄d
pro multis s
m maiorem
ꝫ Fortnot om
tes liberauit
tam debent
ꝫ pena ma
uamem vt
summa vt e

¶ Hieronim⁹. Ut illis autem magr̄ & mitis nr̄ cupiditatis duos arguit postulantes nec .x. reliquos indignationis merepat & liuoris. Vñ sequē. Vbi aē vocauit eos ad se. ¶ Cnf. monie. Quia em̄ ebat erāt vocatione eos consolaē de ꝓpinquo as loquendo Eem̄ duo a iocerat .x. sepōs separātes ꝓi⁹ stabant seorsum dño loquentes. Non tm̄ sicut pus pueros in medio ducēs eos consolaē. sed a strano ministrie dicens. Scias quia ꝓna pes gentiu dñam tur eox. ¶ Ong. .x. non cōtenta tm̄ regē suos subactos violentis dominationibus. Inter vos aūt qui estis ma non erūt hic. Quoniā hē omnia carnalia in necessitate sunt posita. spiritalia aūt in voluntate. sic & qui principes sunt spiritales principatus eorum dilectione subiectoz debet esse positi nō intimoze corporali ¶ Cnf. in ho. Offendit aūt mr̄ gr genale est ꝓmatus cupere. & genaū compatione eox aiam estuantem conuertat ¶ Cnf. sup mathm Et opus quidē desiderare bonum est. quia nr̄e voluntatis est & nostra est mēces. Primatū autem honoris concupiscere vanitas est. Hoc em̄ ꝓscā iudiciū dei est ꝓpter quod ex ꝓmatu honoras nescimus si mēcedem iustitie meremur. Neq; em̄ apostolus laudē habebit apud deum quia aptus fuit. sed si opus apostolatus sui bene impleuit. Nec aptus pro merito suo meruerat honoratus est vt esset apostol⁹. si ad hoc misterium apt⁹ ē iudicatus sm motū aīme sue. Primat⁹ eciā fugiētem se desiderat desiderantes se horret. Conuersatio ergo melioz desideranda est non dignioz gradu⁹. Volens ergo dñs & duox frm zebedei & aliox indignacōem extinguere introducit dñam inter ꝓnapes & mundiales & ecclesiasticos oīm dens quia ꝓmatus in xp̄o nec ab aliquo appetendus est non habente. nec alteri inuidendus est habenti qa ꝓncipes mūdi ideo sūt ut dñentur minoribus suis & eos futuris subiugent & expolient & vsq; ad mortez eis vtanē ad suam voluptatem & gloriam. Principes autem ecclie fiunt ut seruiant minoribus suis & ministrent eis quecūq; acceperunt a xp̄o vt suas voluptates negligant & illoz pcurent & non non recusēt ꝓ salute infirmoz. Primatū g⁹ ecclie concupiscē neq; iustum ē neq; vale. Quis enim sapiēs velit vltro se subiicē seruitutis & periculo tali ut det rationē ꝓ omni ecclesia. nisi forte qui nō timet dei iudicium abutens ꝓmatu suo ecclīastico seculariē ita vt conuertat illum in secularem ¶ Hiero. Demq; sui ꝓponit exemplū vt si oīa parui penderent erubescerēt ad opera. vnde subdit. Sicē filius hominis non venit ministrari. sed ministrare. ¶ Ong. Hīa & si angeli & martha ministrauerūt ei tm̄ non ideo venit vt ministret sed vt ministret. Et em̄ venit ministrans vt impleret qd sequē. Et daret aiam suaz redemptōz pro multis scz qui crediderūt in eum. Daret inquā in mortem. Sed quoz solus erat mor mortuos libē & fortior omni potestate mortis omnes sequi se volentes liberauit a morte. Ecclesiarum g⁹ ꝓncipes imitari debent xp̄m accessibilem & mulieribo loquentē & puerum man⁹ imponentem & discipulis pedes lauantem vt & ipsi simile faciāt frib⁹. ¶ Nos aūt tales sumus vt eciā ꝓncipium mundi excedere videamur superbiam vt non intelligentes & contemnentes mādata eum xp̄i. & querim⁹ sicut reges acies ꝓcedentes & terribiles nos & accessu difficiles maxie pauperib⁹ exhibem⁹ nullā affabilitatem bñuolentie vt habē ad nos ꝓmittentes ¶ Cnf. in one. Quātumcūq; g⁹ tu humilia⁹ fueris non poteris tantum descendē quātus dominus tuus.

¶ Et egredientibus illis ab hiericho secuta est illū turba multa. Et ecce duo ceci sedentes secus viam audierūt. quia ihesus transiret. Et clamauerūt dicentes. Domine miserere nostri fili dauid. Turba aūt increpabat eos vt tacerēt at illi magis clamabāt dicentes Domine miserere nostri fili dauid Et stetit ihes⁹ & vocauit eos. & ait Quid vultis vt faciam vobis dicunt illi. Dñe vt aperiantur oculi nri. Miserti⁹ autem eox ihesus tetigit oculos eorum. & confestim viderunt & secuti sunt eum.

¶ Cnf. sup mathm Sicut testimōm studiosi agricole ē messis secuda ita assidui doctoris ē documentum eccha plena. vñ & hic dicē. Et egredientibus illis ab iericho secuta est eum turba multa. Hemmē labor itineris impedunt qa amor spiritalis fastidiū onē non sentit. nemmem possessionū suaz recordatio retraxit. qa ingrediebant i possessionē regni celestis. Vere em̄ non habet sup terram qd̄ amet. qui bonum celeste in veritate gustauerit. Opportune aūt oblati sunt ante faciem xp̄i duo ceci vt apertis oculis. quasi testes veritatis ad⁹ ascenderēt cū eo in hierusalem vnde sequē. Et ecce duo ceci. hīs curretium strepitum audiebant. & psonas nō videbāt nihil solutum hñent de toto corpore nisi vocem. & ideo quia pdibo eū sequi non poterant voce sequebant. Vnde dicē. Audierunt qa ihesus transiret & clamauerūt dicentes. Dñe miserere nr̄i fili dauid ¶ Aug⁹ de cōsen. euan. Hoc aūt factū & marcus memorat sed de vno ceco factum. Quod ita soluē. Iste nam duox cecoz quos matth⁹ memoriter posuit vnū fuisse in illa ciuitate famosissimū ex hoc satis apparet qd & nomē ei⁹ & patris ei⁹ marcus memorauit. Patrem⁹ em̄ eius filius ex aliqua magna hūilitate detegē⁹ noluisse fuit q̄ non solum cec⁹. vexetiam mendicus sedebat Nunc ē ergo qd ipm solū voluit memorare marc⁹ cui⁹ illuminato tam claram famā huic miraculo cōparauit qd erat illius nota calamitas. Lucas vo qui⁹ uis oīno eodem mō factum tm̄ in alio ceco intelligendus est par memorare miraculū. Ille ꝑpe hoc factū dicit. Cum a ꝓximaret hiericho. Illo cū egrederetur ab hiericho. Sequē. Turba autez increpauit eos vt tacerent. ¶ Cnf. sup mathm. Videbant em̄ sordidas vestes & non gestabant scientie claritatem ecce fatua sapia hoim existimant em̄ minimam pati magnos si a paupib⁹ honorent. Quis em̄ pauper ausus est diuitem in publico salutare. ¶ Silet. Et silentiū non cā honoris exigunt sed qd acerbe a ceds audiunt quod negabāt saluari dñm esse dauid filiū.

¶ Orig. Vel qui crediderant increpabant eos. vt nō appellarēt eū pcēpubili noīe filiū dauid ſ; potiꝰ dicerēt fili dei miſerē nr̄i ¶ Chriſ. ſr̄ mat. Imitabāt aūt magis veru quā opeſcebamē fides eīm qñ vetaē magis accendiē. ⁊ iō in periclis ſecura ē. ⁊ in ſecuritate piclitatur. vñ ſequr. At illi magis clamabāt dicētes oūe miſerē nr̄i fili dauid. primo eīm clamabāt qa ceci erant. Secdo magis clamabant qa vetabamē ad lumē accedē ¶ Chriſ. in ho. xp̄us aē pmittebat eos vetari vt plꝰ eoꝝ deſideriū apareret. hinc aūt diſce quōz ſi abiecti fuerimꝰ cū ſtudio accedentes ad deū. per noſipos alleqmur qd petimus. Sequr. ⁊ ſtetit ihus ⁊ vocauit eos ⁊ ait. Quid vultis ut faciam vob. ¶ Hieronimꝰ. Joco aē ſtetit ihus qa ceci quo pgerent ignorabant. Oportet fouee dare in bienchomulte rupes ⁊ pruptea i pfundum vergentia. Parco dñs ſtatuit vemē poſſint. ¶ Ong. Vt ihus nō pertranſiit ſ; ſtat vt ſtante eo nō eraſſluat benefic̄ia ſed quaſi de fonte ſtante miſericordia defluat uſq ad eos. ¶ Hiero. Vocari aūt iubet ne turbe pbibeant. ⁊ mērogat qd velint. vt ex rñſiōe cecoꝝ manifeſta debilitas appareat ⁊ vērus ex remedio ognoſcatur. ¶ Chriſ. ſup matth. Vt mērogat pter fidez vt dū ceci xp̄m di filiū confitentur. Confundamē videntes qui eum tantū hominem putant. Dominum quidez xp̄m vocauerant. ⁊ verū dixerāt. Sed dicentes filium dauid diſſipabant quod bene pfeſſi ſunt. nā abuſiue ⁊ homines dñi dicunē. vere autez nemo dominꝰ niſi deus. cum ergo dicunt domine fili dauid abuſiue xp̄m ſecundum hominem honorant. Si aūt ſolummodo dominū dicerent. deitatem confiterenē. Deo interrogat. Quid vultis ꝯ tunc illi non dixerunt. Domine fili dauid. Sed tantum domine. Requiritur enim dicunt illi domine vt aperiantur oculi ꝯ filius eīm dauid ceꝯ illuminare ñ poteſt filiꝰ di pē. Quamdiu ergo dicerunt. domine fili dauid. ſuſpēſa eſt ſanitas. Poſt autem ut dixerunt domine. infuſa eſt ſanitas. Sequē eīm. Miſertus autem eorum ihus tetigit oculos eorum ⁊ pfeſtim viderūt. Tetigit aūt ve hō carnaliē. ſanauit ve deꝰ. ¶ Ier. Pretiat enim artifex quod natura non dederat. Aut cē te qd debilitas tulerat miſericordia donat. ¶ Chriſ. in ho. Plerauez ſicut ante oationem fuerūt perſeuerantes ita ⁊ poſt donationem non fuerunt in gratia. ¶ Chriſ ſup matthm. Donum eīm munus obtulerūt xp̄o ſanati. Sequitur eīm. Et ſecuti ſunt eum. Ihc̄ enim deus a te requirit ſecundum pphetam. Pollicitum te ambulare cum deo tuo. ¶ Hieronimus. Qui ergo in bienchio contracti ſedebant ⁊ clamare tantum nouerant. poſtea ſequuntur ihm non tam pedibus quam virtutibus. ¶ Rabanꝰ. In bienchio autē que interpretatur lunaꝝ defectuz nr̄e mutabilitatis ſignificat. ¶ Origenes. Miſtice autem bienchio in veligiē mūdus in quē xp̄s deſcendit. Qui autez fuit in bienchio exire neſciūt de ſapientia mdi niſi venerint nō ſolū ihm exeūtem de bienchio ſ; eē diſcipulos eiꝰ hoc gꝰ videntes ſecuti ſūt eū turbe multe mām ⁊ mūdana oia cōtemnētes vt xp̄o duce aſcendāt in ieruſalē celeſtē. Duos ceco ſpoſſumꝰ dicere mundi ⁊ iſrael qui ante xp̄i aduētū ceci fuerūt. qa non vide-

bant vbū vēu qd erat in lege ⁊ pphetis cū legerent ſecꝰ viā legis ⁊ pphetaꝝ ſ; ſm carnē eīm intelligentes clamabāt eīm ad eū q facturꝰ ē ex ſemine dauid ſm carnē. ¶ Hiero. vt duos cecos plenq pbanſecum ⁊ ſapientes os intelligūt. vt aliē duo ceci ſedentes iuxta viā ſecundum de vtroq pphetā qdam tā colarētes q fidem bñficiū omnipotentiali ſm quā xp̄e via ē. ⁊ deſiderāda illuminatio aliqd de vbi eēnitate intelligē qd trāſeunte bñficiū traē cupiebāt. ⁊ p meritū fidei qua credē filiū dei vnigenitū ⁊ paſſū hō ⁊ paſſū pmē nos. q hāc eīm diſpoſitionē ihu fuiſſe. qa actio talis eſt. opponebat aē ut eīm clamarēt. donec rſiſtētes ſibi ēbe ſtrepitū vincerēt. pseuerādo aīm intenderēt orando atq pulſare qd conſuetudinē deſiderioz carnaliū qi temporalia obſtrepit cognitionē lucem vēritatis extra vbi natū. vt ipſam hoīm carnaliū turbaꝝ ſtudia ſpiritualia impedientē fortiſſima intentiōe ſuperarēt. ¶ Hugo ver. do. Donos eīm xp̄ianos volentes hoſtē pugnā xp̄iam mali ⁊ tepidi pbibent clamāt illi ſibi pximi entes. cū eīm quiſq xp̄ianꝰ cepit bñ viuē malignis premi in ipſa ſui nouitate pauē reprehendunt hos dos xp̄ianos. ſ; ſi pſeuerarint. Ipſi ū obloquentes ante pbibebāt. ¶ Aug. de cō. euāg. Hinc adhuc ihus qa pulſanti aperiē ſtans eos tenuit ſtantes. qa eīm fides incarnationis tēporalis ad eēna intelligenda nos pparat tranſeunte ihu animos illuminarēē. ⁊ ab eo ſtante illuminati ſunt. Tempore eīm trāſeūt eēna ſtant. ¶ Chriſ. ſup matth. Quos interpretē duos cecos gētiles vnꝰ ex chamiſ iapheth. q ſecꝰ viā ſedebāt. ⁊ uterq veneno idolatrie bañ ſ; veritatē invenire non poterāt. vilitatem dationem verbi confitētes q nomen verbi accepāt. ¶ Rab. Fugiēs aē fama noīs xp̄i propaꝝ auditū eoꝝ q ezāc ad vitā p audiam. Salutē pdicabāt. ¶ Chriſ. ſuper ma. Cōſequenē aē gentiles pſecutores ſuos tetigit ihus. Dans eis gratiā ſpiritualis intellectus illuminate ſecute ſūt eum operibus bonis. ¶ Origenes. Nos q ſedētes in exta ſcripturaꝝ viaꝝ ⁊ veritatis in quibo ceci ſumꝰ ſi ex affectu pauemꝰ tanq eos aīaꝝ nraꝝ ⁊ recedat a ſenſibꝰ vite eternis norantes vt eum in ſcientie lumine ſequamur qui dic nobis poſſe videre. Propare mihi aīam vt eum ſequamur.

¶ Capitulum vicesimūprimum.

Cum appropinquaſſent ieroſolimis ⁊ venſſent Bethphage ad mōtem oliueti. tūc ihs miſit duos diſcipulos. dicēs eis. Ite in caſtellū quod cōtra vos eſt ⁊ ſtatim inuenietis aſinā alligatam ⁊ pullū cum ea ſolute et adducite mihi. Et ſi qs vobis qd dixerit. dicite. quia dñs hys opus habet ⁊ cōteſtim dimittet eos. Hoc autē totum factuz eſt vt adimpleretur quod dictum eſt per pphetam dicentem. Dicite filie ſion.

Ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedēs sup asinaz & pullum filiū subiugalis. Euntes autem discipuli fecerūt sicut p̄ceperat illis ihesus. & adduxerūt asinam & pullum & imposuerūt sup eos vestimenta. & eū desup sedere fecerūt. Plurima aūt turba strauerūt vestimenta sua in via. Alÿ autem cedebāt ramos de arboribus & sternebant in via. Turbe autem que precedebāt & que sequebantur clamabant dicentes. Osanna filio dauid. Benedictꝰ qui venit in nomine domini Osanna in excelsis.

¶ Remigius. Narrauit superius euāgelista dñm egressum a galilea & expisse ascendere ierosolimaz Postq̄ ergo narrauit q̄d in via gesserit in ceptā intentione p̄seuerans dicit. Cum appropinquasset ierosolimis & venissent bethphage. Bethphage vicul⁹ fuit sacerdotū situs in latere montis oliueti distās vno miliario a hierusalem sacerdotes enī qui per ceteros dies in templo deseruiebant pleno officio vicis sue illic diuertebant ad manēdum similiter & illi qui ac cipiebāt officium illuc conuertebant qua preceptū fuit in lege vt nullus diebus sabbatoꝝ plusq̄ mille passus incederet. ¶ Origenes. Unde & nonpreteā Bethfage maxillarum domus q̄n maxilla propinquat pars sacerdotum in lege. Sequē. Tunc ihs misit duos discipulos. ¶ Crisostom⁹ sup matthm. Non dixit discipulis dicatis dominꝰ eius his⁹ opꝰ habet vel dominus vester vt intelligant quia ipse sit solus dominus non solum animalium sed omnium hominum. Nam & peccatores conditione quidē sui sunt voluntate autem sua diaboli. ¶ Crisost in pe. Neque paruū eē existimes quod factum est quis enī suasit dominꝰ animantiū non velle contradicere vel volentes silere & cōcedere & in hoc discipulos erudiebat q̄mā poterat & iudeos p̄hibere sed nolunt sed & deceat vt q̄cumq; potēs fuerit darē. si enī qui ignorabant xp̄m ita concesserunt multo magis discipulos conuenit omnibus dare q̄ aūt dicatur et cōfestim dimitteret eos. ¶ Crisost sup matheū. Intelligendum ē q̄ animal postq̄ ingressum est in ierusalem ad dñm suum remissum est a xp̄o. ¶ Glosa. Vel dominus animantium confestim dimitteret eos in domini seruitio mancipandos. Adhibetur aūt huic facto p̄phete testimoniū vt appareat dñm omnia q̄ de ipo scripta erant implesse. Sed inuidia cecatos sensibus & p̄hanseos ea que ipsi legebant intelligere noluisse. Et ideo sequē. Hoc aūt totū factū ē vt adimplerē quod dictum est p̄ p̄phetam scz zachariam. ¶ Crisost super matthm. Videns enī p̄phete malitiam indeoꝝ qui contradictum erant xp̄o ascendenti in templū p̄monuit vt p hoc signum cognoscerent. regem suū dicens Dicite filie sion. ¶ Rabanꝰ. Filia sion historialiter dicē hierusalem ciuitas que sita est in monte Sion Allegorice aūt est ecclia fidelium gentis ad sup̄nā hierusalē. ¶ Crisost sup matthm. Ecce offendens ē verbū & nō carnali aspectu sed spiritali intellectu opera virtutum eius aspidere. Ante tempora quidem multa dicebat. Ecce vt audiret quia ille deꝰ loquebatur antequam nasceret iam erat rex eius. Cum gentes videntes eū nolunt dicere. Non habemus regem nisi cesarem. venit tibi si mollexeris vt saluet te. Si non mollexeris venit contra te mansuetus. nō vt p̄ter potentiam tuam eē sed vt p̄ter mansuetudinē amaretur Unde non sedet in curru aureo p̄cessa purpura fulgens. nec ascendit sup feruidū equū discordie amatorem & lites. sed sup asinam tranquillitatis & pacis amicā. vnde sequē. Sedens sup asinam & pullum filium subiugalis. ¶ Aug. de con. euan. In hoc autē testimonio p̄phetico aliqn diuersa est euangelistarū locutio hoc enī matheus sic ad hibet vt asinam dicat memorasse p̄phetam. Non aūt ita se habet. vel qd iohannes interponit vel codices ecclesiastici interpretationis lex cui⁹ rei causa mihi videtur q̄ matheus hebrea lingua phibetur euangelū conscripsisse manifestum est aūt inp̄rationem illā que dicē. lex. nonnullis aliter se habē quā inuenīē in hebreo q̄ eaz linguaz nouerunt & qui interpretati sūt singuli eosdem libros hebreos. Cum aūt distantie ei si q̄ nihil p̄babile estimo quā lex illos eo spū interpretatos quo illa q̄ interpreabant dicta fuerāt. quod ex ipa eorū mirabili que p̄dicatur p̄sensione firma tum ē. Ergo & ipi nonnulla in eloquio narrando & a voluntate dei cui⁹ ba erant non recedendo nihil aliud demōstrare voluerunt quā hoc ipm qd in euāgelistarum concordia quadā diuersitate miramur qua nobis offertur non esse mendacium sic quisquā ita diuerso modo aliquid narret vt ab eius voluntate cui consentiendū est non recedat. Quod noscē & monibus vale est. p̄ter cauenda mendacia & ip si fidei ne puerimus quasi conseratus somnus ita mumm ventatem tanq̄ deus nobis quēadmodum ipaz rem sic ba que p̄ illum fuit dicenda cōmedet cui potuis ita res sermonibus p̄feratur vt istos omnino querere si deberem⁹ si rem sine his⁹ nosse possem⁹ sicut illam nouit deꝰ & in eo angelus. Sequitur Turbe autem discipuli fecerunt sicut p̄ceperat illis ihesus & adduxerunt asinam & pullum. ceteri autem euangeliste de asina tacuerunt. Non debuerat autem p̄ mouere lectorem nec si matheꝰ de pullo tacuisset sic illi de asina tacuerunt quanto minus moueri oportet quia ita vnus memorauit asinam de qua ceteri tacuerunt vt eū pullum non taceret de quo illi dixerunt. Ubi enī verumq; p̄ intelligi factum nulla repugnantia est nec si alius aliud memorauerit quā to minus vbi vn⁹ vni⁹ alius verumq; Sequē. Et imposuerunt sup eos vestimenta sua & eum desup sedere fecerunt. ¶ Hieronimꝰ. Sed videē q̄ super verumq; alia impio intuens spacio dñs sedere neq; uent Ergo cum historia aut impossibilitatē habeat aut turpitudinem ad altiora transmittamur & ad misticum sensū. ¶ Remigꝰ. Licet potuerint fieri vt sup verumq; alia dominus sederet. ¶ Crisost in homelia. Quibus aūt videē q̄ nō p̄ mistenū solum sup asinam sedit. sed & mensuram nobis sapientie tribuens demonstrat sc̄z q̄ n̄ sup equos ferri necesse ē s̄z & sufficit asino ve. & eo q̄ necessarius ē esse p̄ntū

Interroga aũt iudeos ãs rex sup asinaz delat⁹ intrã
ue ierosolimã si non vob aliũ bñe dicere mi istuz
solũ ¶ Hiero. Turbe g⁹ que egresse fuẽant de ieri
cho & secute saluatorẽ suppositerũt vestimẽta sua &
straverũt viaz ramis arborũ. Et iõ sequẽ plurima
aũ turba straverũt vestimẽta sua in via pdixo asin
ne cubi offendat in lapidẽ nec calcet spinã nec labaẽ
in foueã. Sequẽ Alij aũ cedebant ramos de arbori
bus & sternebãt in via. de arboribo scz fructiferis q̃
bus mõs oliuet ꝓtus ẽ. Cumq; ope cũcta fecissent
vocis quoq; tribuũt testimoiũ. vñ sequẽ. Turbe aũ
que pcedebant & q̃sequebant clamabãt dicẽtes Osã
na filio dauid ãs aũ significet osanna nunc pstringã
breuẽ. In cẽtesimo xvij psalmo q̃ maifeste de aduẽ
tu saluatoris scriptũ ẽ. mẽ cetera lr̃ quoq; legim⁹ O
dñe saluũ me fac. O dñe bene psperaẽ. Hoñia⁹ qui
venturꝰ es i noie dñi Hoc eo q̃ in lxx. hebreum mẽ
tibus O dñe saluũ me fac in hebreo legimus. Anna
adonaj osy anna. Ro maifesti⁹ ẽ mẽpretat⁹ simma
cbus dicẽs Obsecro dñe saluũ me fac. nemo g⁹ putz
ex duobo vbis greco scz & hebreo fmonẽ esse ꝓpo
situm. Hz vtrũ hebraicũ ẽ. ¶ Remi. Et ẽ ꝓposituz
exmetagro & corrupto. osy em latine dr̃ salua siue
saluifica. Anna vo apud illos imtiectio ẽ obsecrãtis
Nam sic apud illos ab obsecrante dr̃ osanna apud
latinos a dolẽte dr̃ heu. ¶ He. Significauit aũ q̃ ad
uẽt⁹ xp̃i sal⁹ mũdi fit. Dñ sequẽ. Hoñia⁹ q̃ venit i
noie dñi. saluatorez quoq; idipsũ in euãgelio cõ pbã
te Ego imꝫ veni in noie pr̃is mei. ¶ Remi. Qua
scz in oĩbus bonis opibus nõ suam. s. pr̃is gliam q̃
situt. ¶ Glosa Ecce sens⁹. benedict⁹. i. gliosus sit q̃
venit. i. incarnatus ẽ in noie dñi. i. pr̃is eũ glificam
do Hoc repetũ osanna. i. salua obsecro & dẽmiam
vbi se vellẽt saluari i altissimis. i. i celestibo nõ i ter
mis. ¶ Ie. Vt p hõ q̃ iũgit osanna. i. sal⁹ iexcelsis p
spicue oñdit q̃ aduenꝰ xp̃i ñ em hoia salue. s. eternus
mũdi sit erena iũgens celestibo. ¶ Ong. Vt humana
nã ãdeꝫ xp̃i dispensatiõe laudant in eo q̃ dicebant
osanna filio dauid. benedictus qui venit in noie dñi.
Restitucõz aũ eius in sancta in eo q̃ dicebãt osanna
in excelsis ¶ Cnſ ma. Osanna eadẽ ꝓpãtes ter pcanẽ
gliam alij vo redẽptõz. nã & glia illi debẽ & redẽ
pto illi quem q̃ oĩes redemit ¶ Hil. Laudacõis
em vba redẽptõis in eo expmũt ptatem. filiũ aũ da
uid nũcupãt. in q̃ agnoscerẽt eẽm regni hereditatẽ
¶ Cnſ. Nũquam aũ antea dñs sibi adhibuit mini
steria umẽtoꝝ nec ramoꝝ viretia circa se ornamẽ
ta cõstituit nisi modo q̃ ierusalem ut pateret. ascẽ
dit Exactaut em videtes ut facerent q̃ ꝑ⁹ vole
dnt. ego pr̃as eis data est. non mutata voluntas.
¶ Hieron. Discite aũt a ꝓpinquat dñs ierosolimis
egredies de iericho turbi inde eductis quã plurimis
ãs magn⁹ magnis ditaꝫ mẽdo salute et eõbũ redi
ens. ingredi cupit vrbez pads & locũ visionis dei &
venit bethfage. i. ad domũ maxillaꝝ & ꝓfectiõis pos
tebat apũ & erat situs in mõte oliueti vbi ẽ lumen
sciẽtie laboꝝ & doloꝝ reẽes. Per castellũ em q̃s cõ
tra apl̃os erat. mundus iste designaẽ gtra apl̃os ei
erat nec lumẽ doctrinaꝝ volebat accipe. ¶ Remi.
Dñs d mõte oliueti discipulos ad castellũ misit ãs de
pmitiua eccla pdicatoẽs i mũdũ dixerit. Duos ãp
me misit ꝓpẽ duos ordines pdicatoruz quos nunc
stat apl̃us dicens. Qui operatus est petro in apl̃a
tum circũcisionis operat⁹ ẽ & mihi inter gentes
Sive quia duo sunt pcepta cantatis. siue ꝓpẽ duos
testamẽta. sine ꝓter lrã & spiritum. ¶ Hieronim⁹
Sive ꝓpẽ eloquiã & pdicam. i. sciam & opera
Asina aũ ista q̃ subiugat fuit & edomita ut nullum
legis traxerat sinagoga intelligẽ. Pullus aũ ine la
scivus & liber gẽtiũ ꝓpria. Judea eoã fm dñm mar
est gentiũ. ¶ Raba. Vñ matheus solas qui ordine
euãgeliũ scripsit asinam dño referre addidit & edu
catz gentis hebree si pereat non desperandaz mer
cret esse saluẽ ¶ Cnſ. sup ma. Propẽ qualibet ad
similitudines aialiũ assimulati sue homines dr̃ filii
nõ cognoscẽtes. Est em aial immũdũ & pcessuris
pne umẽtis magis irrationabile & stultũ & infirmi
& ignobile & onerifer. Sic fuerũt homines ante xp̃i
aduentũ p passiones duplices immũdi irrõnabiles vi
bi ratione carentes. Stulti ꝓter dei cognitiõ in
mi fm aiam ignobiles qa oblati gnãcõis celestis fi
fuerant fui passionũ & demoniũ onerifer. q̃ sustine
bant sarcinã errons a demonibo vt pharisei ipsum
Ligata aũ erat asina. i. ogabeli errons vinculis impe
dita vt nõ bñ libertatẽ eũdi quo vellet. nam nos
peccemus. liberum habem⁹ arbitriũ sequi volũtatem
diaboli am nõ. Rõ si semel peccantes obligauerim⁹
nos opibus eius iam nr̃a. Verum euadere nõ possi
mus si sic nauis frado gubernaculo illuc ducẽ. vbi
tempestas voluerit. Sic & hõ dnine auxilio gr̃e
pdo ꝑ peccatum nõ qđ vole agre. si qđ diabolꝰ vult
Et mis deus valida manu misericordie sue soluẽs ei
velꝫ ad motũ in peccatoꝝ suoꝝ vinculis ligandos
& iõ dic discipulis. solute. s. ꝑ doctrinã vitaz & pri
cepta vitã. q̃s oĩbus iudi & gẽtes ꝑ apl̃os filii libertat
Et adducite mihi. i. ad gr̃az meam illos cõuertẽdo
¶ Orige. Unde & ascendẽs in celum tulit oĩpo
tus suis vt solueret peccatorez dãnatos ligatos
Absolup aũ & ꝓficientes & nutrita vbi dominus
digni habẽ remitti in locum ex quo erant assum
pti. non iam ad opera pora. sed ut pficerent ea q̃
um dei. & hõ est qđ fiat dicens & confitebit deo.
¶ Hila. Vt p asinã & pullũ duplex vocatio ge
tibus oñdit. Erant em sub amante subiugatam co
seruitute siue consuetudine fm meritum q̃ sq; signi
catur p asinam. Erãt eaz indomite genetes & fe
ces q̃ scz significanẽ p pullum ignẽ dne mitterent
vt solueret ligatos erroris vinculis. Per plebem
eũ samaria credidit. Per petrũ cornelius xp̃o ac
quam ꝓmitie gentium adductus est. ¶ Remigius.
Sicut autem cũ dictum est apostolis. Siquis vo
aliquid dixerit dicite. quia dominꝰ his opus habet
Sic nunc pdicatoribus est pceptum vt si aliquos
aduersitates obstituerit a predicando non cessarent
¶ Hieronimus. Vestis autem apostolica que mul
to supponitur vt doctrina virtutũ vt discretio spi
ritarum intelligi potest. siue ecclesiasticorum ho
marum varietates q̃bus nisi anima i structa fuerit
& ornata sessorem habere dominum non meruit

¶ Remigius. Dominus aũt super asellum sedens. ierosolimam venit quia presidens sãcte ecclesie vel anime fideli ⁊ eã in hoc seculo regit ⁊ post hanc vitam ad visionem celestis patrie meroducit. apostoli aũt ⁊ ceteri doctores vestimẽta posuerunt super asinam. quia gloriam quam acceperunt a xpo gẽtibus dederunt. turba aũt vestimẽta sternebat in via. quia credentes ex circumcisione gloriam quam habebant ex lege contemnebant. ramos aũt de arboribus precidebant. quia ex pphetis acceperunt exẽpla de xpo quasi de arboribus virentibus. vel turba que vestimenta strauit in via significat martires qui vestimẽta sua id est corpora que vegumenta sunt animarũ pro xpo ad martirium tradiderunt. vel significãt illi qui corpora sua per abstinentiam domant. illi aũt ramos arborum precidunt qui dicta ⁊ exempla sanctorũ patrum ꝯrunt ad suam vel filiorum salutem. ¶ Ieronim⁹. Quod aũt ait turbe que precedebãt ⁊ que sequebantur. verumq; populum ostendit ⁊ ante euangelium ⁊ qui post euangelium dño credi derunt. consona iesum confessionis voce laudare. ¶ Cnf. sup matthm. Et illi quidẽ pphetãtes de xpo venturo clamauerũt. Hi aũt clamantes laudant de aduentu xpi adimpleto.

¶ Et cum intrasset hierosolimam. cõmota ẽ vniuersa ciuitas dicẽs. qs ẽ hic. Populi aũt dicebãt hic ẽ Iesus pphẽta a nazaret galilee. ⁊ intrauit Iesus in templũ dei ⁊ ejiciebat omnes vendentes ⁊ ementes in tẽplo ⁊ mẽsas nũmulariorum ⁊ cathedras vendentiũ columbas euertit. ⁊ dicit eis scriptũ est. Domꝰ mea domus orationis vocabitur. vos aũt fecistis illam speluncã latronum. ⁊ accesserũt ad eum ceci et claudi in templo. ⁊ sanauit eos Videntes aũt principes sacerdotũ ⁊ scribe mirabilia que fecit. ⁊ pueros clamãtes in templo. ⁊ dicentes osanna filio dauid Indignati sunt. ⁊ dixerunt ei Audis qd isti dicunt Iesus aũt dixit vtiq;. Nũquaz legistis qa ex ore infãtiũ ⁊ lactẽtium pfecisti laudem

¶ Ieronimꝰ. Intrãte urbe cum turba tota ierosolimoꝝ ciuitas commouẽ mirans frequẽtiã ne sciens veritatem. Vnde dicit. Et cum intrasset ierosolimam commota ẽ. vniuersa ciuitas dicens qs ẽ hic ¶ Cnf sup matthm. Mouento aũt commouebãtẽ videntes rem mirabilez homo laudabãtẽ quasi dꝰ sed dꝰ laudabãtẽ in homine. Puto autem q; nec ipi qui laudabant sciebãt qd laudabant si spus subito ingressus in eos veritatis vba fundebat. ¶ Origenes. Sed ⁊ qñ meruit iesus hierosolimam veraz admirãtes vrbem celestes dicebãt. Quis ẽ iste rex glie ¶ Ieronimꝰ. Alijs aũt vel ambigentibus vt mẽrogãtibus vilis plebecula confitẽtẽ. vnde sequẽ pphẽta aũt dicebãt hic ẽ iesus pphẽta a nazareth galilee. Animadvertendum vt ad matera puemant. Intrauit ei eũ dicũt quẽ moyses sui similẽ dixerat esse venturũ. Nazareth autez galilee qua ibi educatus fuerat vt flos campi nutriretẽ in floze vtutũ. ¶ Rabanꝰ. Notandum autem q; hic intrauit in ierusalem fuit ante qnq; dies pasche. Nazarat enim iebes q; ante sex dies pasche venerit in bethaniã. i. ad castellũ asino sedens venit in hierusalem vbi notanda ẽ concordia non solum in rebus sedentium in tẽporibus veteris ⁊ noui testamenti. Decima enim die mensis primi agnus qui in pasca immolarat domum introduci iussus est quia ⁊ dñs decima die eiusdẽ mensis hoc est ante qnq; dies pasce crucem. in qua pateret erat ingressus. Sequitẽ ⁊ intrauit iesus in templũ dei. ¶ Cnf. sup matthm. Hoc erat pprium boni filij vt ad domũ eius rediret patris ⁊ illi honorem redderet. ⁊ tu imitator xpi factus cũ ingressus fueris in aliquam ciuitatem. primo ad ecclesiam curas. Hoc ergo erat boni medici vt ingressus ad infirmam ciuitatem. saluandã primũ ad originem passionis mitteret. Nam sic de templo omne bonum egredit. ita de templo omne malũ procedit si enim sacerdotes mali grũ fuerit. tota ecclesia floret. si autẽ corruptum fuerit eius fides marcida est sic enim cum videris arborem pallentibus foliis intelligis quia intus habet in radice. sic cum videris pplm indisciplinatum sine dubio cognosce qa sacerdotum eius non est sanum Sequitẽ. Et ejiciebat omnes vendentes ⁊ ementes. ¶ Ieronimꝰ. Sciendum quidem est q; iuxta mandata legis venerabili in toto orbe templo dñi ⁊ de cunctis pene regionibus undiq; illuc populo confluente innumerabiles immolabantẽ hostie. maxime festis in diebus taurorum arietum. hircorũ pauperibus ne absq; sacrificio essent pullos columbarũ ⁊ turtures offerentibus. Accidebãt autem ut qui de longe venerant victimas non haberent. Excogitauerunt igitẽ sacerdotes quo predam de pplo facerẽt ⁊ omnia animalia quibus ejq; erat ad sacrificia vendebant. ⁊ ut venderent nõ habentibus. ⁊ ut ipi rursus empta susciperent. hanc ergo strophan. i. fraudem se in diuersa vertentem crebro venientium in opia dissipabat qui indigebant sumptibus ⁊ non solum hostias nõ habebant. sed nec vnde emerent. Posuerẽ itaq; nũmularios qui mutuã sub cautione darẽt pecuniam. Seo qa erat lege preceptũ ut nemo usuras acciperet. ⁊ pdesse non poterat pecunia fenerata que comodi nihil haberet ⁊ interdũ perderet sortem excogitauerũt ⁊ alia machinam. i. artem ut pro nũmulariis collibistas facerẽt. huiusmodi latina lingua nõ exprimit. Colliba dicunt apud eos que nos appellamus tragemata ut vilia munuscula vbi grana frixi ciceris. vuarũq; passarum ⁊ poma diuersi generis. Igitẽ qa visitas accipere nõ poterãt collibiste p visum accipiebãt varias species ut qd in nummo non licebat in hijs rebus exigerent que nũmis coemũtur. quasi non hoc ipm ezechiel predicauerit dicẽs. Psuram ⁊ superabunt. mala non accipietis. Itaq; huiusmodi dñs eiecerit in domo patris negotiationem. seu latrocinium ait domus spus sanctus tanta hoim multitudinẽ eiecit de templo. ¶ Cnf. In quo non debent vendere ⁊ emere. sed orationibus tm vacare qui congregamẽ quasi in domo orationis.

Dñs sequē. ℣. dicit eis Scriptū ē scz in ysaia dom⁹ mea dom⁹ orōnis vocabit ℣ Aug. i regla ℣ Deo g⁹ i oratorio aliq̄o agat nisi ad qd factū e. vñ ꝛ nomē ac cepit. sequē. vos aūt fecistis eam speluncā latronū ℣ Jero. latro ei ē ꝛ templū dei i latronū querot speluncam q̄ lucra de religione sectant. Nibi aūt mē oia signa q̄ fecit dñs b̄ videt esse mirabili⁹q̄ vnus hō. ꝛ illo tempe tempabilis intīm ve postea cruci figerēt. Sribis ꝛ pharisei pera se seruando ꝛ vi dendo lucra sua destrui potuerit ad vm⁹ flagelli. vbera tamē ejcere multatudinē. Igneum ei q̄dam aq̄ fidelū radiabat ex oculis ei⁹ ꝛ diuinitatis ma iestas lucebat in facie. ℣ Aug. de de cō euam. Nam festū aūt est b̄ non semel. sz iterū a dño esse factū. sz p mū cōmemoratū est a iohe. hoc autez vlamū a ceteris tribo. ℣ Crisō in ho. In quo maior est accusado iudeoz qm̄ cum bis hoc idē fecisset. mouabant tñ i sua dementia. ℣ Ong. Mistice aūt templū dei est ec clesia xp̄i. Sūt aūt multa in ea nō sicut decet viuen tes spiritalē. sed sm carnē militant qui domū orati onis de lapidibo viuis cōstruūtur faciūt speluncam esse latronū actibo suis. Si aūt opponat tres species ejectas a templo cauti⁹ exponē possum⁹ dicē. Cum cū q̄ i populo xp̄iano ad nichil ali⁹ vacant nisi circa ad emptiones ꝛ vendicões. Manus aūt in oratoribo pmanent vt in alijs actibo rectis ipsi fuit vendentes ꝛ ementes in templo dei. Diacom q̄ nō bene tractāt ecclias pecunias ꝛ diuites fuit de rebo paupū. ipi sunt nūmulary pecuniaz mensas habēs. quas xp̄s euertit. Quomā vē mensis ecclasticaz pecuniarū Diacom p̄sunt. docemur in actibo apostoloruz. Epi scopi autem q̄ tradunt ecclias quibo nō opponit. ipi sunt qui vēdunt columbas .i. gr̄az spūssancti quorū cathedras xp̄s euertit. ℣ Jeronim⁹. Juxta simpli cem eñ intelligentiā columbe nō erant in cathedris sed in cauea nisi forte columbarū institores sedebāt in cathedris quod absurdū est. q̄ in cathedris ma gistrozum magis dignitas indicat. que ad nichilum redigit cū mixta fuerit lucris. Obstua eam pter auaricia sacēdotū altaria di nūmulariozū mēsas ap pellat. Qd aūt de ecclesijs dixim⁹ vnusquisq; de se intelligat. Dic eñ apostolus. Vos estis templū dei ihū g⁹ sit in domo pectoris vri negocians ñ dono rum cupiditas. Ne ingrediatur iesus irat⁹ ꝛ ngi dus ꝛ non aliter mūdet templum suum. nisi flagello adhibito vt de spelunca latronum domum faciat ora tionis. ℣ Ong. Vel in secundo aduentu ejcit vel euertit q̄s inuenie in templo dei idignos. ℣ Crisō. sup mat. Deo eiā nūmulariozū mensas euertit quod significat q̄ in tēplo dei nō debent esse nummi. nisi spūales qui dei hūt imaginē. non q̄ possit imagi nem terrem. cathedras vendētū columbas euertit loquēs ipō facto. Quio factū in templo mtee colūbe venales ex quo vna columba gratuita descendit i templū corporis ma. Qd autē turbe vbis clamaue rūt dñs factis oñdit. Dñ sequtur. ꝛ accesserūt ad eū ceci ꝛ claudi in templo ꝛ sanauit eos. ℣ Ong. In templo ei dei. i ecclia nō sē oīs videntes neq; re de ambulātes. sed q̄ ex eis intelligūt quia nullo⁹ est pus. nisi xp̄i vt sanent accedētes ad vbū dei sanā tūr. ℣ Hemigi⁹. Qz autē in templo sanāt. significat q̄ boies nō nisi in ecclia sanari pūt cui data est potestas ligandi atq; soluendi. ℣ Jeronim⁹. Nisi aūt mensas nūmulariozū subuertisset cathedras q̄ co lumbas vendētiū. Cea ꝛ claudi lucem p̄simā ꝛ con ciuz gradū i templo nō meruissēt recipere. ℣ Cri in nome. Principes aūt sacerdotū neq; ira p̄uabā tur. sz ex reliquis miraclis ꝛ p̄conijs pueroz eum excellētibus indignabant. vñ sequē. Videntes aūt p̄cipes sacerdotū. ℣ Jero. Qui eñ manū nō sub mittit eoz in ejcere sacerdotes tñ opera calūpnē ꝛ testimoniū ppli atq; pueroz qui clamabāt. Osanna filio dauid benedict⁹ qui venit in nōe dñi. Quod n delicet hoc nō dicē nisi soli filio dei. Videant g⁹ ipi ꝛ quālibet sancti boies cum quāto periculo dia bi ista putant. si vo dño eum b̄ dicebāt qui ait. Sci da erat credentiū fides p crimie impugnē. ℣ Cri sup mat. Sic aūt columba si motioz obligata fue rit accepto pōdere ampli⁹ vadit i latus. Sic et hommis cum puerili fuerit si alicui⁹ vīs inflexa ra videat vt audiat non confirmatur sed magis in inuidiam parat. hoc modo sacerdotes constat sit contra xp̄m dicentes. Audis quid isti dicunt. ℣ Ie ronimus. Sed xp̄i responsio moderata fuit. Qui dixit quod scribe audire cupiebant. Sciat facile pa ere. vt mihi testimonium perhibeant. nec turbā errare. puer sunt. debeas etatē ignoscere sed xp̄m exemplum de viij psalmo. vt exeunte dño infantū scriptur arum pueroz dicta firmaret. Unde legi tur. Jhesus autem dixit eis vtiq; Nunq̄ legistis. ℣ Cri sup mathēum. Quāq̄ si dicat. Etiam culpa est. quia isti clamant. Nunq̄ mea culpa est. q̄ ante tot milia annoz hoc fuerit p̄dixe pha fantes aūt lactētes nec meliḡ aliquem nec ludere p̄nt. Dicunt g⁹ infantes nō erant si simplicitas cal lactētes aūt qm̄ quasi ludis suauitatem mirabilis delectacōe excitati clamabāt. Hec ei de op⁹ miracu rū q̄s miracla nullū laborē videntib⁹ p̄stant sed in denta admiracōe delectant. ꝛ ad fidē meliorē tra hant. Ramo autem est doctrina p̄dicatoris. que accipere non p̄t nisi exercitati sensus circa res spi ritales. ℣ Cri in ho. Nō aūt op⁹ genitricis ꝛ apis nō pua gloriatio ve eñ nō angustiarē quasi idiote exīstes possent p̄dicare p̄sertim cū pueri ce ecerunt timere eñ scz dabit os fiducie quibo fide laudē cātare. Dicā miraclm sciat q̄ xp̄s eodi tpe ēt nate q̄ pueri scientia loquebāt ꝛ gr̄ie plene vim aūt inspiratia ꝛ insania plena.

Et relictis illis abijt foras extra ciuita tē in bethaniā. ibiq; mansit ꝛ docebat eos de regno dei. Mane aūt reuertēs in ciuitat esuriit. ꝛ videns arborē sicā vnā secꝰ viā ve nit ad ea ꝛ nichil inuenit in ea .ñ folia tñ Et ait illi. nūq̄ ex te fructꝰ nascat in sempi ternū. ꝛ arefacta ē extinuo ficulnea. ꝛ videntes discipuli mirati sūt dicētes quō cōtinuo aruit. Respōdens autem iesus dixit illis

Amē dico vobis si habueritis fidē & nō hesitaueritis non solum de ficulnea facietis sed et si mōti huic dixeritis tollere et iacta te in mare fiet Et omnia quecumq; petieri tis in oratione credentes accipietis.

¶ Cris. super matheū. Talem hominem meli⁹ locū dando potest aliquis vincere q̄z respondendo. quia malicia non instruitur sermonibus. sed exacuitur. & ideo dominus recedendo cōpescere studuit. quos respondendo non cōpescuit. vnde dicitur. & relictis illis. exijt foras extra ciuitatem in bethaniā. ¶ Hieronym⁹. Nunc aūt meditigendum est. q̄ dominus tā te fuerit pauperculus. & ita nulli adulatus sit. vt in vrbe maxima nullum hospitem nullam inuenerit mā sionem sed in vico paulo apud lazarū sororesq; ei⁹ habitaret. Erat q̄ppe vicinus bethaniā est. Vnde sequit. Ibiq; mansit ¶ Cris. super matthm. Vt scz ibi maneret corporaliter vbi & spiritaliter repausabat. Nam sanctorum virorū est q̄ non gaudent vbi epulę large fuerūt. Sed vbi sanctitas floret. ¶ Hieronym⁹. Discussis autem nocturnis tenebris cum in ciuitatez reuerterētur dñs esurijt. Vnde sequit. Mane aūt reuertens in ciuitatem esurijt veritatem. s. humane carnis ostendens. ¶ Cris. sup matthm. Quādo em̄ concessit carni q̄d proprium erat pau. Nunc demōstrat eius passionem. ¶ Isyda. Nota autē morem studiosi operationis dum dicitur mane reuertisse in ciuitatem vt predicaret. & vt aliquos deo p̄ri acquirē ¶ Hieronym⁹. Dominus autem passurus in populis & baculaturus scandalū crudis volens discipulorū animos signi ānunciatione firmare. Dñs sequit. Et videns ficū arborē vnam venit ad eā. & nihil inuenit in ea nisi folia tm̄ ¶ Cris. in mom. Nō q̄ḗ ille venit q̄a esuriebat s; q̄ḗ discipulos q̄a em̄ vbiq; benefaciebat nullū aūt pumebat opprobrabat & punitricis ei⁹ virtutis demonstrationē tribuē. Volens autez i hominib⁹ hoc ostendē s; in planta ¶ Theophylactus. Et i hoc quadā honestatis doctrinā arguitur regim⁹. Nam vbi afferre voluit penitentie p se salutis exemplum vtrum sue p̄tatem in humanis corporibus exercuit spem futurorū & animę salutem cuius primum egritudinum emendans. nūc vero vbi in cōtumaces formam seuentatis constituebat futurum speciem damno arboris indicauit. Vnde sequit. Et ait illi. nunq̄z ex te fructus nascet in sempiternum ¶ Hieronym⁹. Vt in seculū vtrumq; ei⁹ nomē grecus sermo significet ¶ Cris. in mom. Suspitio autem discipulorū erat estimare q̄ propter hoc ea maledictam esse quia nō habebat fructum. Cur igit maledicta est discipulorū gr̄a vt discant quomā potestas siccare eos qui crucifixerē eū vnde sequit. Et arefacta est cōtinuo ficulnea. Nō aūt non in alia planta. sed in omniū humanissima miraculum hoc fecit. vt & hinc manus hoc miraculum appareat. Cum aūt in plātis ut in brutis sit aliq̄d tale. nō queras qualiter illa siccata est ficus si tempus non erat. Hoc em̄ querē est vltime dementie. quia scz in talibus nō inuenit culpa & pena. sed miraculum inspice & admirare miraculi factorem Vnde sequit Et videntes discipuli mirati sūt dicētes. Quomō continuo aruit ¶ Cyrillus. Nō facit creator inanem possidentē sed creatura suo arbitrio ad malitiam aliorū mutat ¶ Cris. in hom. Et ut discas quomā p̄ eos factū est scz vt ad cōfirmandū eos erigat audi q̄d deinceps dicat. Sequitur em̄ Respondens aūt ihesus ait illis Amē dico vobis Si habueritis fidem ¶ Hieronym⁹. Naturā gerā nos gentilium canes. asserentes Apostolos non habuisse fidem q̄a montes transferre non potuerūt. Quibus respondem⁹ multa facta esse signa a dñmo que scripta non sunt igitur & hec credim⁹ fecisse apostolos sed ideo scripta non esse. ne infidelibus concredentibus maior daret occasio. aliorū i ēnogem⁹ eos verū credāt hīs signis que scripta narrātur. an nō vtrū incredulos videmus. cōsequenter p̄babimus nec maioribus eos credituros fuisse qui minoribus nō crediderunt ¶ Cris. i omel. Hoc aūt q̄d dominus dicat oratiōm ascribit & fidi vnde iterū dicit. Et omnia quecūq; petentes in oratione credentes accipietis. ¶ Non discipuli em̄ xp̄i nichil eorū que nō oportet petunt. & quasi credentes magistro nichil aliud petunt nisi magna & celestia. ¶ Haba. Quoadusq; aūt petentes non exaudimur ideo fit quia vel cōtra auxilium nostre salutis petimus. vel quia eorū p̄quibus petimus pietas ne impetremus obsistit. vel in futurū peccatoris nr̄e differē effectus vt desiderata crescant. & perfectius capiant gaudia que requirunt. ¶ Aug. de con euan. Considerādum aūt q̄ miratus esse discipulos de hoc q̄ arbor aruerat. & eis dñm rñdisse q̄d dictum est de fide. non ipso secundo die q̄ maledixit arbori. sed tercio die. marcus dicit ipso quippe die secundo cōmemorauit marcus de templo eiectos vendentes q̄a primo die factum p̄termiserat ipso ergo secundo dicit facta vespera egressum de ciuitate & cū mane transirent. vidisse discipulos mane factam ficum a radicibus matheus aūt sic loquē tamq; secūdo die hoc totum sit factum. vñ intelligē q̄ cum mane⁹ dixisset arefacta ē cōtinuo ficulnea. p̄termissis ceteris ad secundam diem p̄tinentibus. ad tunxit istam. Et videntes discipuli admirati sūt ita em̄ q̄ alio die vident dñs ficulneā. Et alio die discipuli mirati sūt. Intelligit em̄ non tunc aruisse q̄n viderunt arefactam sed cōtinuo q̄n maledicta est nō em̄ arestentez s; penitus arefactā viderunt ac sic eā continuo in vbo dñi aruisse intellexerūt. ¶ Origenes. Discipule aūt relinquens dñs p̄nopes & scribas factus est extra ierusalem tranans que ideo cecidit. Deinde autem in bethaniam ad domum obedientie. & ecclesiaz vbi cum refecisset post p̄napium constituēdi ecclesiam reuertit in ciuitatem quam paulo ante relinquerat & reuertens esurijt ¶ Cris. sup matth. Si aūt quasi ⁊ homo esuriisset. cibum carnalem nūq̄z mane esurisset sed mane esurit. qui aliorū esurijt. salutem. ¶ Hieronymus. Arborem autem quaz vidit in via intelligim⁹. Synagogam que extra vīā erat. quia legē habebat nō in credebat i vīa. i. in xp̄m. ¶ Ysichius. Que hec⁹ arbori cōparatur q̄a credentes p̄mit ex israel. Apli grossorum modo ceteros resurrectionis gloria & tempore anteibunt. ¶ Cris. sup matthm. Ficus eciam p̄ multitudinem granorū sub vno cortice est qua si congregatis

mulcoaum fidelīū · nihil aē inuenīt in ea nīſi folia tm̄ · i · traditiões phariſeicas iadacōz legis abſq; fructi bus vitaus · ¶ Orige · Et qm̄ arbor illa erat figu ralē aiam hn̄s quaſi audiēa dicit · Nūq; ex te fru dē nascaē in ſempiternū ideo ifructuoſa eſt · ſmago ga iudeox · & ꝺ erit a vſq; ad ꝓſūmacōz ſecli donec ī trauerſe gentiū multitudo · & arut ficulnea adhuc p egrinamor in hac vita xp̄o · & videētes diſcipli oculis ſpiritalibo miſteriū fidei ſiccate mirati ſunt ſ; · & diſci pli xp̄i fideles · & nō hæſitantes relinquētes eā ficcā factē · cū vitalis virtus tranſierit ab eis ad gētes ſ; · & a ſingulis q̄ adducūē ad fidē tollīē mōs ille ſatha nas · & mittatur in mare · i · in abiſſum · ¶ Cnſ · ſup matth̄m · Vt in mare · i · in iſtū mūm vbi ſūt aq; ſalſe · i · populi miqui ¶ Raban⁹ Eccleſiōz ei ſuā ab ele ctis amplū⁹ ſeruēdo vindicat in reꝓbis · ¶ Aug · de que · eum · Vt hoc tibi ſeru⁹ dei dicere debet de mō te ſuꝑbie · ve eā a ſe repellat · vt qua ꝑ eos euange liū predicatū eſt ipe dn̄s qui mōs appellatus ē a mu dis in gentes tamq; i mare iacē · ¶ Ong · Omnis eaā q̄ obedit vbo dei barbaria ē · & reꝓeſcit xp̄us in eo malos q̄dem & peccatores reliquit qn̄ aūc fuerit apud iuſtos poſt illos · & cū illis · ¶ Nō em̄ dr̄ q̄ relin quēs barbariā venit ī auiteatē Et ſunt aē ſp dn̄s iu ſtis volēs mādueaē fructū ſpūſſancti in eis q̄ ſuē ca ritas · gaudiū · pax Erat aē ſecus viā hec ficus que folia tm̄ habuit ſine fructu · ¶ Cnſ · ſup matth̄m · · i · uxea mūdū · Si em̄ hō uxea mđm vixerit non pē in ſe fructū iuſtitie tenere · ¶ Ong · Si aūc venerit dn̄s in temptatiōe fructū requirens · inuenꝰ fuerit aliq̄n mihil iuſtitie hn̄s niſi ꝓfeſſiōz tm̄modo fidei q̄d eſt folia ſine fructu mox exiccaē hoc ipm̄ eaā q̄d vi dē fidelis amittens · Sz & vnuſq;q; diſciploz ſicū arescere facit · manifeſtū faciens eū eſſe vatuū a xp̄o ſicut petr⁹ dixit ad ſimonē coz tuū non eſt redū co ram deo · melꝰ eſt em̄ ve fallacie ficum que vuē eſti mē nō aūt fructificat ſiccari vbis diſcipuloz xp̄i & fieri manifeſtā q̄z vt fureē ꝑ figmentū innocentū corda · Eſt aē & in vnoq;q; infideli mons ſm̄ meſurā infidelitatis ſue q̄ vbis diſciploz xp̄i tollīē ·

¶ Et cum veniſſet in templum accesſerunt ad eum docentem principes ſacerdotum · & ſemores populi dicentes · In qua poteſtate hec facis & quis dedit tibi hanc poteſtatem Reſpondens ihesus dixit illis interrogabo vos & ego vnum ſermonem · Quē ſi dixeritis mihi & ego vobis dicam in qua poteſta te hec facio · Baptiſmꝰ iohannis vnde erat E celo an ex hominib⁹ · At illi cogitabant inter ſe dicentes · Si dixerimꝰ e celo dicet nobis · Quare ergo nō credidiſtis ei · Si au tem dixerimus ex hominibus timemꝰ tur bam · Omnes enim habebāt iohannem ſicut ꝓphetam · Et reſpondentes ihesu dixerunt

Neſcimus · Ait illis & ipſe · Nec ego dico vo bis in qua poteſtate hec facio

¶ Cnſ · ſr̄ mat · Quia viderāt ſacēdotes xp̄i cū ma gna gr̄ia introeūtez in templo iudia exclāmāri · ꝙ q; nō ſuffierētes in pectore ſuo inuidie ſtimulū ex dorem prumpunt ī vocē · vñ dicē · & cū veniſſet in templū accesſerunt ad eū doc̄ēm ꝓncipes ſacerdo tū ſemores ꝑpli dicentes · In qua ꝑtate hec facis ¶ Cnſ · in omel · Quia em̄ ſigmis detrahē nō habe bāt exḡs que mihibebanē in templo vendere aſſueu rep̄henſiōz Nec ſi dicerēt · nunq̄d magiſtralē ſuſcepi ſti cthronū · Sacerdos conſecratus es qm̄ tantā te monſtraſti poteſtatem · ¶ Cnſ · ſuper matth̄m · De hoc aē q; ſubdunt · Et q̄s dedit tibi hanc poteſtatē Oñdunt malcas eſſe ꝑſonas que dant homib⁹ po tm̄ ſiue eam corꝓalē ſiue ſpiritualem quaſi ꝑ De ſacerdotali familia genitus non es · ſenatus tibi hoc non conceſſit Ceſar nō donauit · Et autem ne diciſſent · quia omnis poteſtas ex deo eſt · manifeſtū interrogaſſent · quis dedit tibi hāc poteſtatem · Quia enim homo ſecundum ſe eſtimat alterum · formicā us neminem eſtimat caſtum caſtus non ſuſpicatur · ſic qui non eſt ex deo ſacerdos · nullius ſacerdotium putat ex deo · ¶ Hieronim⁹ vo bis verbis eandem quam ſupra calumniam ſtruē quando dixerunt · In beelzebub principe demoniō erat demonia · Quando em̄ dicunt · in qua poteſtate hec facis · dubitant de dei poteſtate & ſubmurmu rant diabolī eſſe q̄d faciat adorent quem · Quia bi dedit hanc poteſtatem · manifeſtiſſime dei filius ſe gamē · quez putant non ſuis · ſed alienis virtutibus facere · poterat aūt dominus aperta rōne omnē ꝙ calūniam confutare · ſed prudenter interrogat vt ſuo ipſi vel ſilencio · vel ſciencia cōdemnarentur vnde ſequitur ihs̄ ñdens ihesus dixit eis · interrogabo vos & ego vnum ſermonem · ¶ Cnſ ſuper matth̄m Non quidem vt reſpondentes audiant · ſed vt ipſe di cit · non interrogent · quia ipſe preceperat · nolite da dare cambus · deinde & iam ſi dixiſſet · nichil p ficeret · quia ñ pē ſentire que ſuas ſūt tenebras v luntas · Interrogantē em̄ oportet docere · tempus autem rationabili percuſſione confundere · ut autem ei veritatem miſteriū publicare · Dominus r go ſimplicia interrogationem laqueum ponit in ſua ro rogatione & · qua eum vicare non poterant ſubdi Quem ſi dixerimus mihi · & ego vobis dicam in qua poteſtate hec facio · Eſt autem interrogatio talis · Baptiſmus iohannis vnde erat · ex celo an ex ho minib⁹ · ¶ Aug · ſup matth̄m · Accepit q̄dem iohannes vt baptizare poſſet ab eo quem poſtmodum bapti zat · baptiſmus autem quem accepit baptiſmus nō mis hic dicitur · Solus tale donum accepit · Nullus ante ipſum iuſtorum nullus poſt ipſum · accepit ba ptiſmum qui baptiſmus diceretur ipſius · Quia go iohannes baptizare in aqua penitentie vt; bap no preparando non autem mundo quo purus homo non poteſt · ¶ Hieronim⁹ Ipſi aut

¶ Jeronim⁹. Ipsi aũ sacerdotes q̃d in sua malicia p
eraduerte oñdiẽ cũ subdiẽ. Ne illi cogitabãt imẽ se
Si em̃ rñdissent baptisma iohannis esse de celo
consequens erat responsio. quaẽ g⁹ ñ estis baptiza
a iohãne. Si autẽ dicere voluissent humana decep
tione compositum ⁊ nihil habere diuinũ seditionem
populi formidabãt. Omnes em̃ congregate mltitu
dines Johãnis receperant baptisma ⁊ sic habebãt
eũ ut ꝓpheram ¶ Respondit ergo impũdentissima fidio ⁊
humilitatis verbo quo nescire se diceret vsa ẽ ad in
sidias coaptandas Unde sequit Et respõdentes ihe
su dixerunt nescim⁹ m eo q̃ se nescire respõderant
mentiti sũt. Consequens ergo erat iuxta respõsiõz
eorum dñm q̃z dicere ¶ Nec ego scio Sed meliora
ueritas non pẽ Sequitur em̃ Ait illis ⁊ ipse nec e⁹
dico vob̃ in qua potestate hec facio Ex quo ostẽdit
⁊ illos scire si respõdisse nolle ⁊ se nosse ⁊ ideo non
dicere qua illi quod sciant eacerent ¶ Origi. Sed
dicet aliquis contra hoc qua ridiculum ẽat méro
gare. in qua potestate ih̃ faceret iesus. ¶ Nec em̃ pote
rat fieri vt respõdẽte q̃z in potestate diabli facẽt
Sed nec ipe respõderet quod erat verũ. quomõ in
pẽate ꝓpria facit. Si quis autem dicat qm̃ méroga
bant pncipes ne illũ terrerent reputa si facit aliqs
quod nob̃ nõ placet in nr̃is diebus ei quas te iussit
hoc facere eum érentes vt recedat ab eo Sed q̃d
q̃ ⁊ xp̃us ita rñdit. Dicam mihi vos hoc ⁊ ego
vobis dico in qua potestate hec facio. forte ego sic
intelligitur hic locus generaliter quidẽ sunt due po
testates diuerse. Una ex pte dei altera ex pte diabo
li Specialiter autẽ sunt plures nõ em̃ una potestas
omib̃ ꝓphetis faciẽtib̃ signa cooperabat. Sed alia
ipis alia illis ⁊ ad res fortitan in seniores inferior.
Ad res autem eminentiores eminentior. Principes
aũt sacerdotum videbant ibm multa pigra facẽtẽ
⁊ ideo potestatis sibi coparatas speciẽs ⁊ ꝓphetarz
volebant audire a xp̃o. Alij quidem qui signa fece
runt in pmiis quidem mista potestate fecerut. Pro
fitentes aũt in alia potestate maiori. em̃ saluator vni
uersa fecit in una pte. quaz accepit a patre Quo
niam aũt non erant digni alia audire mistena ꝓte
rea non dat eis responsum sed contra interrogat.
¶ Raban⁹ Ob duas em̃ causas scientia vicatus est
occultanda querentibus cum scz is qui querit aut
minus capax est ad intelligendum. Aut odio vel cõ
temptu veritatis indign⁹ est cui debeat aperiri quod
quesit.

¶ Quid autem vobis videtur homo q̃dã
habebat duos filios ⁊ accedens ad primum
dixit fili. vade hodie operare in vineaz me
am. Ille autem respondens ait. Nolo. Post
ea aut pentẽtia motus abyt. Accedens aũt
ad alterum. dixit similiter. At ille rñdens
ait. Eo domine. ⁊ non iuit. Quis ex duo
bus fecit voluntatem patris. Dicũt ei pri
mus. Dicit illis ihesus. Amen dico vobis
Quia publicani ⁊ meretrices p̃cedũt vos
in regno dei Venit em̃ iohannes ad vos in
via iustitie et ñ credidistis ei. Publicani aũt
et meretrices crediderunt ei. Vos aũt vidẽ
tes nec pentenciã habuistis. postea vt cre
deretis ei.

¶ Jeronim⁹. Post pmissa infert dominus paraboa
lam qua ⁊ illos impietatis arguat. Et ad gẽtes re
gnum dei doceat transferendũ dicens Quid autem
vobis videtur. ¶ Chrisostom⁹. super matth̃m Quos
reos ꝓponit in causa ipos ⁊ iudices petit vt a nullo
merentẽ absolui qui seipos condemnãt Magna est
fiducia iustitie vbi aduersario ipi causa committit
In parabolis ẽgo figurat psonas eoz vt non metelli
gant quõ ipi aduersus se sententiam dicerẽt. Seq̃
tur em̃. Homo quidam habebat duos filios q̃s misi
ille deus qui omnes homies creauit. qui cum sit na
tura dominus tam̃ magis vult diligi vt pat̃. quam ti
meri ut dominus Duos filios generaũ populus erat
Gentes vero ꝓprius iudeozũ quomaz gentes quidem
erant ex tpe noe. Sequit. Et accedens ad pmum
dixit fili vade hodie operare in vineam meam. ¶ Hodie id ẽ tem
pore seculi huius. Locuti ẽ aũt non in facie ut homo
sed in corde ut deus sensibus ingerens malediũ Ope
ram autem in vinea est iustitiam facere. ¶ Nescio aũt
si reuera quis hoim sufficiat operari. ¶ Jeronim⁹
Primo ergo dicit gentilium populo p naturalis le
gis noticiam vade ⁊ operare in vineam meã. ¶ Hodie ẽ
q̃d tibi non visibile. aliorne fecerus. Quia scipse
rñdit. Unde sequit. Ille autem rñdens ait. ¶ Nolo.
¶ Chrisup matth̃. Gentes em̃ a pncipio relinquen
tes deum ⁊ iustitiam eius ⁊ transeuntes ad idola ⁊
peccata in cogitationibus suis rñdere videntur. ¶ No
lumus facere dei iustitiaz. ¶ Jeronim⁹. Postea vo
in aduentu saluatoris gentium populus acta pentẽ
tia operatus est in vinea dei. ⁊ sermonis contuma
ciaz labore correxit. Et hoc est q̃d dicit. Postea ipe
pnia motus abyt. Sequit. Accedens autem ad al
terum dixit similiter. At ille respõdens ait. Eo dñe.
Secundus em̃ filius. populus iudeoz est. qui rñdit
moisi Omnia quecũq dixerit nobis dominus face
mus. ¶ Chrisup matth̃m. Sed postea auersi. men
tu sunt deo sm illud filij alieni mentiti sunt mihi. ⁊
hoc est quod dicitur. Et non iuit. Interrogat ergo
dñs consequenter. Quis ex duobus fecit voluntatem
patris Dicunt ei. Prim⁹. Ut de quomõ aduersus se
ꝓtulerunt sniam. dicentes perem filium volũtatez
patris fecisse. i. populum gentium. quia melius est
non promittere deo iustitiam. ⁊ facere quam pmit
tere ⁊ mentiri. ¶ Origenes. Unde potes considera
re dominum esse locutum in parabola ista ad eos. q̃
modicum aut nihil pmittunt. operibe autem osten
dunt ⁊ contra eos qui magna pmittunt nihil aut̃
sm pmissionem suam agunt. ¶ Jeronim⁹. Scien
dum est autem in veris exemplaribus non haberi no
uissimum. sed primum ut ꝓprio iudicio condemnent.
Si autem nouissimum voluerimus legere ut quod
habent. Manifesta est interpretatio vt dicamus in
telligere quidem veritatem iudeos sed contrariari
⁊ nolle dicere quod sentiunt. sic ⁊ baptismũ iohis

scientes esse de celo dicẽ uoluerũt ¶ Cris. sup ma
theũ. Eoꝝ aũ uoluntatẽ dns abundanter cõfirmat. Vñ
sequitur. Dixit illis ihũs Amẽ dico vob quia publica
ni & meretrices p̃cedunt vos in regnũ dei. Acsi di
cat. Nõ solũ ꝓphas gentiũ melior est vob̃ sz eaã pu
blicani & meretrices. ¶ Rabanꝰ Potest aũ regnũ
dei euangeliũ vt ecclia pñs melligi iquo gentes u
deos p̃cedunt. qa citius credere voluerũt. ¶ Ong.
Per hoc aũ non excludit quin iudei aliqñ merentur i
regnũ dei. sz cũ plenitudo gentiũ intrauerit tũc oĩa
israel saluꝰ fiet. ¶ Cris sup mathm. Duo autem q
ex pson oĩm virorũ peccatoꝝ publicani ponũt &
ex pson oĩm mulierũ peccatricũ meretrices. qa aua
ritia papue m vitia abundat. fornicacõ aũ in muli
ere. mulier eñ in q̃ere sedet in clusa. fornicacõ aũe
marie ex quo nascit. Vir aũ qñ m actibus rep duris
sarum ẽ assidue in auaritie peccatũ facile incurrit.
Infornicabõez aũ non facile nisi muleũ sit lasciuꝰ nã
occupacõ vitiũ solutudinũ voluptatez plerũq;
excludit. Vñ ꝓphũ ẽ b̃ adolescentiũ nihil agendum
Cõsequenter exponit cũm aꝰ qđ dixerat dicẽs. venit ei
iohãnes ad uos in via iustitie. & non credidistis a
¶ Hab. Via iustitie iohes p̃dicans venit qa cõsu
matio legis & digito mõstrauit. ¶ Cris. sup mathm.
Vt venit in via iustitie sic manifesta vt publicanoꝝ ac
nerabilia peccatoꝝ corda cõcuteret. vñ sequitur. pu
blicani aũ & meretrices credidẽrt ei. Considera quõ
puersato bona p̃dicatoris p̃dicacõni p̃stet virtutez
vt eaã indomita domet corda sequitur. vos aũ viden
tes nec pñam habuistis postea vt crederetis ei. Acsi
di. Illi fecerũt qđ manus ẽ credẽdo. Isti aũ nec pniaz
fecerũt qđ mmꝰ ẽ. In hac aũc expositõe quam fm
multos expositoꝝ tractauimꝰ aliqđ. mihi videt eẽ
gratiũ. Si eñ duo filij iudei & gentes melligendi
sint postq̃ sacerdotes mérogati rñderunt p̃ire filiũ
p̃fis voluntatẽ fecisse. Cõcludens xp̃s parabolam. sic
debuit dicẽ. Amen dico vob quia gentes p̃cedent
vos i regnũ dei. Hũc aũ dicit publicani & meretri
ces p̃cedent vos in regnũ dei. qđ magis ꝓphanũ hoi
nũ oñdit conditionẽ q̃ gentiũ nisi forte melligam
vt pius dictũ est. Intẽm gentiũ ꝓphas magis placet
deo q̃ vos. vt etiam publicani & meretrices sint
acceptabiliores deo q̃ vos. ¶ Jeronimꝰ. Dñ alij
putant nõ gentiliũ & iudeoꝝ esse parabolam sz simpli
citer peccatoꝝ & iustorum. eo q illi quidem p mala
opera deo seruire negauerunt postea penitencie bap
tismum acceperunt a iohanne. Pharisei autez qui iu
stitiaz p̃ferebant & legem dei se facere iactabãt. Jo
hannis ꝑo tempo baptismate eius p̃cepta ñ fecerũt
¶ Cris super matheum. Hoc autem ideo introdu
cit quia sacerdotes non discendi causa sed tempta
di. interrogauerũt. In qua potestate hoc facis. mul
ti autem ex populis crediderũt. Et ideo introducit
parabolam duoꝝ filiorum ostendens eis p eam qua
meliores sunt populares qui a principio seculare
p̃fitentur vitam. quam sacerdotes. qui a principio
profitentur se deo seruire quoniã populares quidez
aliqñ compuncti conuertunt ad deum. Sacerdotes
aũt impenitibiles constituti. nunqz desinunt peccare
in deum. Prior eñ filius populus est nõ eñ populꝰ
est ꝓter sacerdotes. sz sacerdotes ꝓter populum.

Aliam parabolã audite homo erat pater
familias qui plantauit vineam & sepem ei
circumdedit & fodit in ea torcular & edifica
uit turrem & locauit eam agricolis & peregre
profectus est. Cum aũt temp̃ fructu
um appinquasset misit seruos suos ad agri
colas vt acciperent fructus eiꝰ. Et agricol
le apprehẽsis seruis eiꝰ alium ceciderunt.
aliũ occiderũt. aliũ vero lapidauerũt. Iterũ
misit alios seruos plures ꝑ cedibus & fecerũt
illis similiter. Nouissime aũt misit. ad eos
filium suum dicens. Verebunt filium meũ
Agricole autem videntes filium dixerunt
intra se hic est heres. Venite occidamus eum
& habebimus hereditatẽ eius. Et apprehẽ
sum eum eiecerũt extra vineã & occiderũt eũ
Cum ergo venerit dominus vinee quid faci
et agricolis suis? Aiunt illi. Malos male p
det & vineã suam locabit alijs agricolis. q
reddant ei fructũ temporibus suis. Dicit il
lis ihesus. Nunq̃ legistis in scripturis. La
pidem quẽ reprobauerũt edificãtes hic fa
ctus est in caput anguli a domino factũ est
istud & est mirabile in oculis nostris? Ideo
dico vobis quia auferetur a vobis regnum
dei. & dabitur genti facienti fructus eius.
Et qui ceciderit super lapidem istum con
fringetur super quem vo ceciderit conte
ret eum.

¶ Cris. in homelia. Post priorem ꝓbolam. alteꝝ
ponit vt ostendat eorum accusationẽ esse maiorem
& venia indignam. vñ dicitur Aliam ꝓbolam au
Homo erat pa. qui planta. vineam. ¶ Ong. Do
mo paterfamilias deus est. qui dicit homo in quibus
dijs pabulis sicut si pater cum paulo filio fuerit locu
tus infantilia vt descendat ad vba filij sui & in fru
at eum. ¶ Cris. super matheum. Homo autem dici
tur nomine non natura. similitudine non veritate
presens eñ filius quia ꝓter appellationẽ humani
nomis quasi homo purus fuerit blasphemauerũt
etiam deum patrem visibilem. hominem appellan
qui angelorum & hominũ natura domin̄ est. Pul
uolentia pater. ¶ Jeronimus. Plantauit autem vi
neam de qua Isa. loquitur. Vinea domini sabaoth
domꝰ israel est. Sequitur. Et sepem circumdedit e
vel murum vrbis vel angelorum auxilia. ¶ Cris

¶ Cris. sup matth. Vel per sepem intellige custodiā patrum iustorum qui tanquā murus facti sunt populo israel ¶ Origenes. Vt custodia dei fuit sepes ipius. Torcular autem locus libationum de quo sequitur. Et fodit in ea torcular. ¶ Hieronimꝰ. Alea re scilicet aut torcularia illa quoruꝫ titulo tres psalmi prenotantur octauus octogesimus octogesimusq; eius scilicet martires. ¶ Hylarius. Vel ꝓphetas quasi quedam torcularia aptauit in quos musti mō quedam vbertas spiritussancti feruentis influeret ¶ Crisostomus sup matthiu. Vt torcular est vbuꝫ dei quod cruciat hominem contradicentem carnis natura. Sequitur. Et edificauit turrim ¶ Hieronimꝰ Io est templum de quo dicit p micheam. et tu turris nebulosa filie sion. ¶ Hylarius. Vel in ere eminenciam legis extruxit que in celū ex solo erexisu proueheret. et ex qua speculari xpi posset aduentus. Sequitur. Et locauit eam agricolis. ¶ Cris. super matthm. Quomodo scꝫ per legem constituta sūt sacerdotes et leuite. et procuratores regendi ꝑplm susceperunt. Sicut aūt colonus quāuis de suo munere obediente dño non sic eum placat sic si de vinea aꝰ redditus ei obediente. Sic et sacerdos nō emtū ꝓper suam iustitiam placet deo quō si ꝓplm dei i sanctitate docuerit qm̄ istius iustitia vana est. populi aūt multiplex. Sequit. Et peregre profectus est. ¶ Hieronimꝰ. Non loci mutacōe nec eim deus alicubi abesse potest quo oplētur omia. Sed abire videt a vinea. vt vinitoribo liberum operandi arbitriuꝫ derelinquat. ¶ Cris. in opꝰ. Vel peregre profectus ē longanimitatem habuit non semp eorum peccata penā inducens. ¶ Orig. Vt qui dño qui fuerat cū illis in nube diu et in colūna ignis per noctem nequaq; postea similiter aparuit illis. in esaia ego mandaui ꝓphetis vinea nominate. et cōminatō patrisfamilias cōtra vineam fit. In euangelio aūt vinea non culpat sed eius colonus. Sed forte in euāgelio vinea ē regnū dei. id est doctrina que semp̄ fuit ē scientie. Vita autem irreprehensibilis hoīm ē vinee fructꝰ. Littera aūt semp̄ fuit vinee sepes circūposita. vt non videamur ab hijs q̄ foris sūt fructus qui sē in abscōdim. Profunditas autem eloquiorum dei ē vinee torcular. In quod q̄ ꝓfecerunt de eloquijs dei infundant studia sua quasi fructus. Turris aūt edificata ē vbum de ipo deo et de dispensationibus xpi. Hanc vineam tradidit colonis id est populo antequos tam sacerdotib quam laicis. Et peregre profectus ē ad suam prospectionē omis occasionem colonis. Appropinquat aūt tempꝰ fructuum et fm vnūquenq; et generaliter ꝓpter vniuersos. Omnū eim vite tempus est fm̄ instantiam. et tunc nihil vinea ostendit nisi tm̄ hijs in se vitalem vbertem. Cum autē cepe rit posse loqui tempus est geminationis. Quantus autem profecit aīma pueri tm̄ et vinea. et vbum dei et post ꝓfectum vinea operat fructum maturū caritatis et gaudij et pacis et huiusmodi. sed et ꝓpter quod accepit legem p moysen tempus fructuū appropinquat aliqn̄ Vnde sequitur. cum aūt tempus fructuū appropinquasset misit seruos suos ad agricolas ut acciperent fructus aꝰ. ¶ Rabanus. Vnde tempꝰ fructuum posuit nō proueniendum. Nullus eim̄ est fructꝰ ꝓpter contumacia. ¶ Cris. in opꝰ. Seruos dicit prophetas qui offerunt quasi sacerdotes dñi populi fructus. i. obedientie ostensionem p opera. Hi aūt non solum malicia potuit sunt. in nō dando fructum. sed eaī in dignando ad eos q̄ venerūt. et sanguine manus impleuerunt. vnde sequitur. Agricole autem apprehensis seruis eius alium ceciderunt. alium occiderunt. alium vero lapidauerunt. ¶ Hieronimus. Ceciderunt quidem vt iheremiam. Occiderunt vt isaiam. lapidauerunt ut naboth et zachariam quē in templū et altare. ¶ Cris. sup matth. Per singulos aūt gradus iudaice malicie. dei misericordia addebat et p singulos graꝰ dum̄ misericordie malicia iudeox crescebat. et sic contra dei clemētiā malignitas humana certabat. vnde sequitur. Iterum misit alios seruos plures. pro. et de illis similiter ¶ Hylarius. Qui missi aūt plures propter illud tempꝰ designat quo post singulorum ꝓphetarū predicationē plurimis simul numerꝰ ꝓphetārum emissꝰ est. ¶ Rabanꝰ. vel ꝑm seruū q̄ missi sunt ipse legifer moises intelligit et Aaron ꝑmus Sacerdos dei quos cesos flagello lingue vacuos dimiserunt. Alios aūt filios ꝓphetarum choros intellige. ¶ Hylarius. In filio autem ad vltimuꝫ misso dñi nostri aduentus significat. Sequit enim. Nouissime aūt misit ad eos filium suum. ¶ Crisostomꝰ. in homelia. Quare aūt non confestim misit vt ex hijs que ad alios fecerat. seipsos accusarent. et furore dimittentes verecundarentur ꝓpter filium vementer. vnde sequit. verebuntur filiū meū. ¶ Cris. sup matth. Duc amisit ii q̄si ad obnoxios pene sententiam baulantem. sed penitentie veniā obtulit eim eos confundere. non punire. ¶ Hieron. Quod autem dicit. verebuntur filium meum nō de ignorantia venit. Quid eim nescit pfamilias qui hoc loco deus intelligitur. sed semper ambigere deus dicit vt libera voluntas hoīm reseruetur. ¶ Cris in homelia. Vel hoc dicit animaduertens q̄d fieri debebat qm̄ oportebat eos verecundari. Per hoc eim̄ uolt ostendere peccatum eorum magnum et omni excusatione punitū. ¶ Orig. Vt illud q̄dā q̄ ait verebuntur filium meum videt implerum in illis iudeis qui intelligentes xpm̄ crediderūt in eum hoc aūt q̄d sequitur. Agricole autem videntes filium. dixerunt inter se hic est heres venite occidamꝰ eum. in illis impletum est qui videntes xpm et cognoscentes filium dei. nihilominus crucifixerunt eum. ¶ Hieronimꝰ. Interrogem⁹ Arianū et Eunomiū Ecce patē dī ignorare quecquid ꝑ patre fuerit hoc intelligāt ꝑ filio qui se dicat ignorare consummationis diem. ¶ Cris. super matthm. Dicunt autem quidā quia post incarnationem dictus est xpus. filius ex baptismo sic et ceteri sancti quos ex hoc loco cōuincat dominus vbi dicit Dicetam filium meum. Quādo ego adhuc cogitabat ad trāsmittendū filium pfr ꝓpter eas iam filiꝰ erat. Deinde si eo modo dicit filius sic omnes sancti ad quos factum ē vbum dei debuit et ꝓphetas dicere filios sicut et xpm. aut et xpm seruū dicere. sicut et ceteros ꝓphetas. ¶ Hieronimus Per hoc aūt q̄ dicūt hic est heres manifestissime oīs

probat iudeorum principes. nō ignorantiā. sed pē
mudiam dei filiū crucifixisse. Intellexerūt em eum
esse illum cui pater p̄ parabolam dicat. Postula a me
& dabo tibi gentes hereditatē tuam. Hereditas ap
pe filio sancta ecclia data est. quā nō moriens pater
illi reliquit sed ipe sua morte mirabiliter acquisiuit
¶ Crisf. sup matthm. Tamē postq̄ miroiuit in tem
plū & vendentes animalia que ad sacrificiū ponebant
foras eiecit. tunc p̄cipue cogitauerē eum occidere.
vñ dicunt venite occidam⁹ eum. Dicebant em intra
se Necesse est vt p̄cus p istum dimittat gluetudi
nem hostiarū. que ad nīm ponent lucrum & acqui
escat offerre sacrificium iustide qō ad gtiam pēne
at dei. & sic iam non erit populus iste possessio nīa
sed dei. Si autem occiderim⁹ eum dum non est qui
iustiae fructum a populo querat semp durabit cō
suetudo offerendarum hostiarum. & sic p̄cus iste
erit nostra possessio. Et hoc est qō sequē & nostra
erit hēditas. Isf ē cogitatō gmūis olim sacerdotū car
nalium. qui nō fuit solliciti quō vnuat p̄cus sine pec
cato. sed aspicīūt quid in ecclesia offeratur. Et hoc
estimant sacerdociū sui lucrum. ¶ Rabanꝰ. Vel be
reditatem ocasō eo preripere moliebanē iudei cum
fidem que p eum ē extinguere & suaz magis que ex
lege est. iustitiam preferre ac gentibus imbuendis
conabanē inserē. Sequitur. Et apprehēsum eum
eiecerunt extra vineaz & occiderunt. ¶ Hylarꝰ.
Xp̄us em extra ierusalem tanquā extra vineam in
sententiam damnationis abiectus est. ¶ Orige. Vel
q̄ dicat. Eiecerunt eum extra vineam tale mihi vi
detur quantum ad se alienum eum esse indicauerē
a vinea & colonis Sequitur. Cum gō venerit dñs
vinee quid faciet agricolis illis ¶ Hieronimus. In
terrogat quidem eos dominus non q̄ ignoret quid
responsuri sint. sed vt p̄pria responsione damnētur
Sequitur aunt illi. Malos male p̄det & vineam su
am locabit alīs agricolis. ¶ Crisostomꝰ. super ma
thеum. Ex autem verum responderunt non est
illorum qui iuste iudicauerunt sed ipius cause. veri
tas ipius violentiam fecit. ¶ Origē. Sicut em Cai
phas sic & isti nō ex se p̄phetauerunt contra se. quo
niam tollenda ab eis erant eloquia dei. & danda gē
tibus fructum i tempore daturis. Vel domin⁹ quē
occiderunt. statim venit resurgens a mortuis & ma
los quidem colonos male perdidit. alīs autem colo
nis. i. Apostolis vineam suam consignauit. eos q̄
ex iudaico p̄plo crediderunt. ¶ Aug. de con euan.
Marcus autem hoc non ab ipis responsum come
morat. sed dñm hoc plequenē locutum post mēro
rationē ipm sibi quodam mō respondisse. Sz facile
pōt intelligi vt illoz vocē ira subiectam ve nō mē
ponerē illi responderunt. sed cū intelligerē Aut
ideo rōnem istam domino potius attributā qua
cum verum dixerūt. quam de illis hoc ipe rīdet q̄
veritas est. ¶ Crisf. in em. Vt non ē h̄ contradicti
onis. eteni veraci facta fuit. ita sez & ipi p̄mo h̄ re
sponderūt & postea dñs intulit. ¶ Aug. de cō euā.
Sed illud magis mouet q̄ lucas nōlolum hoc eos
respōdisse nō dicit vez etiam contrariam retulisse
rationez. Ita ei narrat. Quo audito sz hac sen
tia ex ore dñi plata dixerūt Absit. Nolite g̈ re
telligamus in plebe que audiebat. qdam rōnabile qō
matthe. memorat. qdam vo illud qō lucas dixe. a
absit. Nec moueat qp matthus p̄napes sacerdo
& seniores populi dixit accessisse ad dīm & sic fine
mēpositōe alic⁹ p̄sone fmo protulit. vsq; ad l̄g dic
cata agricolis vinea memorat. Et em puram ra
hec cū p̄cipibus sacerdotū locutum fuisse. sz euāg
breuitatis cā tacuit qō lucas nō tacuit parabolam.
istam non ad eos solos dictam q̄ de potestate mēro
gauerant. sz ad plebem. In qua erāt qui dicerant.
pdet illos. & vineam suaz dabit alīs. Que vox nolo
etiam ipi⁹ dñi fuisse intelligē sive p̄pter veritatem
sive p̄pē membroz ad⁹ cum capite vnitatē. Transe
am q̄ talia respōdentibo dicerent Absit. Quia mel
ligebant ptra seipos parabolam esse dictam. ¶ Crisf.
sup matthеum. Vel aliter. Lucas qdem fm rationē
onem eorum narrauit. Matthus autem fm rōnē
cordis. Illaz vere visibiliter qdam in facie contempt
xerūt dicentes absit. In gloria autem suscipien
dicentes. Malos male perdet. Sicut cū deum dīc
hxsus fuerit in malo vobis quidez excusse mō aut
eius conscientia recognoscit. ¶ Crisf. in ho. Vt ster
dīm p̄pē hoc eis parabolam p̄posuit vt ipi nō intelligi
tes ptra se sniam p̄ferēt. sic & ad david dixit q̄
nathan. rursus aūt intelligentes q̄ dicta sic pferē
esse dixerūt Absit ¶ Rabanꝰ. Occasiē aūt eog
vinea locatur colenda cum baptismi misterium su
tur qō operando exerceat. Mittitur seruus vnus
alter & tercius cum lex psalmus p̄phecia legitur
quozum monita bene operetur. Sed missi ceditur
ejicitur cum sermo contemnitur. vel quod pius
blasphematur Heredem quantum ad occasiē
filium dei conculcauerit & spiritu gratie contumel
am fecerit. Perdito malo culture. vinea alīs locat
cum donum gratie quod superbus spreuerit humi
lis accipit. ¶ Crisf. super matthm. Deinde quia
acquiescentibo illis testimonium scripture inducit.
Sequitur. em. Dicit illis ihus. Nunquam legistis
in scripturis lapidē quē reprobauerunt edificantes
lam meam nō intelligimus. Vt istam scripturam exp
ficans. ¶ Ieronimus. Variis autem parabolis no
eedem conterunē. quos em supra operarios & agri
colas appellauit nunc edificatores & commissos
vocat. ¶ Crisf. in ho. Lapidez aūt xp̄m vocat ido
catores autem doctores iudeozum qui contra xp̄m
trauerūt dicentes hic non est a deo. ¶ Chrisos
Sed illis nolentibo idem lapis caput anguli fieri
tur quia de utroq; populi quodammodo ipse voluit fa
fide connexit. Unde sequitur. Hic factus est in
put anguli. ¶ Hylarius. Est em caput anguli a
dus. quia est mercē legem & gentes latentis virtu
coniunctio. ¶ Crisostomus in homelia. Discam
discant quoniam mihi eorum que fiebant bo
trarium erat. subdit. Dominō factum est
genes. id est iste lapis donum ē donatum a deo
ficio vnitōso & ad mirabile caput i oculis
qui possumus eum videre oculis mentis.

¶ Cnſ. ſup matth. quaſi d. quare non intelligitis in
eu⁹ edificij angulo ponendus eſt ille lapis non in
ſuo qui reprobatus eſt. ſed in alio. Vi ad aliud edi
ficium eſt futurum g⁹ noſtra edificatio ē cōtemnen
da. vñ ſubdit. Io dico vob⁹ q⁹ auferet a vob⁹ reg⁹
dei ⁊ dabit gentib⁹ facienti⁹ fructū ei⁹ ¶ Ong. Me
gnum dei dic⁹ miſteria regni dei. id eſt dīnas ſcripturas quas tradidit dñs. Primū quidem ꝓpheti illi p
eri cui credita ſunt eloquia dei. Secundo autem gē
tibus facientibus fructū. Nemini em̄ datur verbum dei
niſi facienti fructum de eo. Et nemini i quo peccatū
regnat datur regnū dei. quō ego illi ꝓpheta datū ē. a
quo ⁊ ablatum ē. ſed conſidera qm̄ quod dat. intelli
gitur gratis datum. Quibus ego locutus non omino
quaſi electis ⁊ fidelib⁹ dic⁹ Quib⁹ aut donauit cū u
dico electionis donauit. Cnſ. ſup matth. Lapis aūt
dicit xp̄us non ſolum ꝓpē firmitatem. ſed etiam qa
eſt inimicorum magna confractio. Vnde ſequit. Et q
ceciderit ſuper lapidem iſtum. ¶ Ieronimus. Qui
peccator eſt ⁊ ēt in illum credit. cadit quidē ſup la
pidem ⁊ confringit. ſed non omnino penit. Reſer
uatur em̄ per pacientiā ad ſaluter. ſup qu ē vō ille ce
dens hoc ē cui lapis ille irruens ⁊ qui xp̄m pemit⁹
negauerit. ſic conteret eū vt nec teſta quidem re
neat in qua hauriat aque puſillū. ¶ Cnſ ſup mat.
Aliud eſt em̄ confringi ⁊ aliud cōminui. De eo em̄
quod confringit aliquid remaneat. Quod autē cō
minuit quaſi in puluerē conuertit. Quod autem ca
dit ad lapidem non frangit hm̄ qd eſt lapidis virtus
ſed inquantum forinſecus cadit. aut ꝓter pondus ſuū
aut ꝓter altitudinem caſus. ſic ⁊ xp̄ianus peccans
non tm̄ perit quantum poteſt ꝑere xp̄us. ſi quāeū
ipſe ſe ꝑdet p opera ſua. aut ꝓter magnitudinē pec
cati aut ꝓter altitudinē dignitatis. Infideles aūt pe
reunt tm̄ quantum poteſt eos ꝑdere xp̄us. ¶ Cnſ
in ome. Vel hic duas poſitiones eorum odit vnam
ab eo qd offenderūt ⁊ ſecundā ſuā quā deſignat
dicens. Qui ceciderit ſup lapidem. Aliam a captui
tate eis ſuppētura quam manifeſtat dicēs ſup quē
vō ceciderit. ¶ Aug. de que. eum. Vel de his dicit
q cadent ſup eum qui illum modo contemnunt ut in
uriis afficiunt. Io nondum penitus moreiunt ſi em̄
confringunt vt non recti ambulent ſup quos cadit
dū veniat deſup in iudicio cum pena ꝑditionis. Io
dixit conteret eos. ut ſincmpſ tamq̄ puluis quem
ꝓiect ventus a facie terre.

Et cum audiſſent principes ſacerdotum
⁊ phariſei parabolas eius. cognouerūt q de
ipſis diceret. Et querentes eū tenere timu
erūt turbas qm̄ ſicut ꝓphetā eū habebāt.

¶ Ieronim⁹. Quamuis duro corde iudei ꝓter in
crudelitatem eſſent em̄ intelligebāt contra ſe omnes
domini ſententias dirigi. vnde dicit ⁊ cum audiſſent
principes ſacerdotum ⁊ phariſei parabolas eius cognoue
rūt q de ipſis diceret. ¶ Cnſ. ſup matthm. Hec eſt
autē differentia bonorum hoim ⁊ malorum. Bonus
em̄ complacens ſibi i peccato gemit qa peccauit. Malus
autem fremit nō qa peccauit. Sed qa compreh. nſus
eſt in peccato ⁊ non ſolum penitentiam non agit ſed
magis aduerſus corripientem irascit. Vnde ⁊ iſti de
prehenſi magis ad malitiam ſunt exacerbati. Sequit
em̄. Et querentes tenere eum timuerunt turbas. q
niam ſic ꝓphetam eum habebant. ¶ Ong. Sapiunt
quidem aliquid de eo qd vere eſt ꝓphetam eū eſtimā
tes. Non autem magnitudinem eius intelligunt hm
q erat filius dei. Turbas autem ſic ſapientes de eo ⁊
paratas p eo pugnare timēt principes nequ ei ad eor
ſciam pangere poſſunt. nihil dignū ſententes de eo
Deinde ſciendum eſt qniam voluntatem ieſu tenere
differentia eſt. Aliter em̄ principes ⁊ phariſei quere
bant eum tenere. Aliter ſponſa que dicit. Tenui eū
nec dimittam adhuc eum tentura melius ſicut dicit.
Aſcendam in palmam ⁊ tenebo altitudinē ei⁹. Om
nes em̄ non recte ſapientes de diuinitate. tenere vo
luit ieſus ⁊ ꝑdere eum. Et alia quidem vba precē
vbum xp̄i poſſibile eſt cōprehendere ⁊ tenere. vbū
autem veritatis nemo poteſt comprehendē id eſt in
telligē neq tenē. i. amplecti. neq ſeparare a ſenſu cre
dentium. neq mortificare. id eſt deſtruere. ¶ Cnſ.
ſup matthm. Omnis etiam homo malus quātum
ad voluntatem ſuā ⁊ manū mittit in deum ⁊ occidit
eum qui em̄ p̄cepta dei cōculcat. qui murmurat cō
tra deū. ⁊ turbato vultu aſpicit celum nōne ſi fieri
poteſſet manus mitteret in deum ⁊ occideret eum
vt iam licenter peccaret. ¶ Raban⁹. Et eo tm̄ q
mente mittere manū in ieſū ꝓter turbam quotidie
in eccliā geni. Cum libet ſolo noie fī fidei ⁊ pacis
vnitatem quā non diligit. ꝓximos cohabitantes
vt erubeſcit impugnare vel timet.

Capitulum. xxii.

Et reſpondens ihc̄s dixit Iterum in parabolis eis dicēs. Simile factum ē regnū celorum ho
mini regi. q fecit nuptias filio
ſuo Et miſit ſeruos ſuos vocare inuitatos
ad nuptias ⁊ nolebāt venire. Iteruz miſit
alios ſeruos dicens. Dicite inuitatis Ecce
prandium meum paraui. Tauri mei ⁊ alti
lia occiſa ⁊ omnia para venite ad nuptias
Illi autem neglexerunt ⁊ abierūt alius in
villam ſuam alius vero ad negotiationē ſuā
Reliqui vero tenuerūt ſeruos eius. ⁊ contu
meliis affectos occiderunt. Rex aūt cū au
diſſet. iratus eſt ⁊ miſſis exercitibus ſuis p
didit homicidas illos. ⁊ ciuitatem illorum
ſuccendit Tunc ait ſeruis ſuis Nuptie qui
dem parate ſūt ſed qui inuitati erant. non
fuerunt digni Ite ergo ad exitus viarum
⁊ quoſcunq inueneritis vocate ad nupti
as Et egreſſi ſerui eius in vias congregaue
runt omnes quos inuenerunt malos ⁊ bo
nos ⁊ implete ſūt nuptie diſcumbentium In
trauit autem rex vt videret diſcumbentes

¶ Et vidit ibi hominē nō vestitum veste nupciali. ⁊ ait illi Amice quomō huc intrasti nō hns vestem nupcialem At ille obmutuit Tūc ait rex ministris ligatis pedib⁹ eiꝰ ⁊ manib⁹ mittite eū in tenebras exteriores Ibi erit fletus ⁊ stridor denciū Multi aūt sūt vocati pauci vero electi

¶ Crisō. ihc. Quia dixēat dabiē gēs faciēs fruct⁹ eius hic ōnōīe cui genti. Dñs dicē Et respōdens ihūs dixit iterū in parabolis eis dicēs. Simile factum est. regnum celoꝝ ¶ Glosa. Dic autem respōdens id ē obuians p̄ue cogitationi eoꝝ de morte sua ¶ Aug. de cō. euā. Parabolā aē istā solus mathēus narrat Simile quidez ecā Lucas memorat sz non ē hoc. Sic ⁊ ipe ordo indicat. ¶ Ore. in ho. Dic p nup cias. pñs eccla. illic p cenaz eternum ⁊ vlamñ cōiugiū designaē. qa ⁊ in hac nonnulli exeunt mtrant ad illud quiqs semel intrauerit vtem⁹ non exibit. Ac si quis forte cōtendat hanc eandē esse lectionē intelligi fortasitam pē qa de pcedo eo q cū nupciali veste nō itrauerat. qō lucas tacuit mathēus dixit. qō vero per illum cena. per hunc aūē prandiū dr neq quā obsistit. qa cum ad horā nonā. Apō antiqs prā dium fieret quotidie ipm quoqꝫ prandiū cena vocabaē ¶ Orig. Regnū aē celoꝝ simile est hoīe eum q dem qui regnat homi regi. hoīe eum aē q cōregnat filio regis Secdm ea vo que suīt in regno regis seruis ⁊ inuitatis ad nupcias. Inter quos ē ⁊ exercit⁹ regis. Addituū est aē homi regi vt homib⁹ quasi bō loquaē ⁊ dispensēt homies nō capientes dispēsari a deo. Sz tunc cessabit regnū celoꝝ esse simile homi cum cessante celo ⁊ contencōe ⁊ ceteris passionib⁹ ⁊ peccatis cessauerimus hoīem ambulare. ⁊ videbim⁹ eū sicuti est. Nūc em videm⁹ eum nō sicuti ē sed sicuti p̄ter nr̄am dispensatiōem fact⁹ fuerit nobis. ¶ Greg. in ho. Tunc aē de⁹ pater deo filio nupcias facit. qn̄ hunc in vtero vginis humane nature coniunxit. Sed q ex duab⁹ psonis fieri solet nupcias cōiunctio. absit hō ab intellect⁹ ibi nostris vt pso naz redēptoris nostri exduab⁹ psonis credam⁹ esse vnitam. Ex duab⁹ quippe atqꝫ in duab⁹ hūc natis existere didm⁹. sz ex duab⁹ psonis credere compositum vt nefas vitam⁹. Securus g⁹ dici potest qa in hoc rex pater regi filio nupcias facit q ex p̄genie nationis misterium sanctam ecclam sociauit. Deus autem generacio virginis hui⁹ sponsi exhalam⁹ fuit. ¶ Cris. super mathm. Vel aliter cum resurrectio fuerit facta sanctorum tūc suscipiet hoīem vita que est xp̄us mortalitatez eius sua imortalitate absorbens. Nunc em quasi arras futuri conubii spiritum sanctum accipimus. tunc autem ipm xp̄m plenius in nobis habebimus. ¶ Orig. Vel communiōem sponsi ad sponsam id est xp̄i ad animaz verbi fusce pcionem intellige. parte⁹ aē opera bona. ¶ Hila. Mento autē a patre iaz fuit hec nuptie facte qa et̄ nitatis hui⁹ societas ⁊ nouī corporis despōsata con iunctio habeē iam p̄fecta in xp̄o. Sequitur Et misit seruos suos vocare inuitatos ad nuptias. ⁊ noluerūt venire ¶ Cris. sup mat. Ergo qn̄ misit suos seruos iam inuitati p̄us erant. Inuitati fuit em hoīes a tempore abrahe cui xp̄i icarnatio p̄mittebaē. ¶ Hie. Misit aūt suum suū nec dubiū quin moysen p qui legem inuitatis dedit Si aē seruos legenn⁹ ve prarū hūc exemplaria ad p̄bcas referendū ēt inuitatu p eos venie p̄misserunt. Sequitur Iterum misit alios dicens. Dicite inuitatis. Seruū q sēcō missi fuerāt melio⁹ est ve p̄bcē intelligaē q̄ apli. Ita em si quis suū sup̄ fuerit scripte⁹ sinautē suos ibidez legas. si fuerit sēdi apti sunt intelligēdi. ¶ Cris sup mathm. Quos misit cū eis dixit In viā gentiū ne abieritis sed potiꝰ ite ad oues perditas dom⁹ israel ¶ Orig. Vel q p̄mi mittunē seruu vocare inuitatos ad nupcias hūeūt p̄bcē querentes ex p̄to p suas p̄bcas ad lenēā restitucōis ecclie ad xp̄m q aē noluerūt venire in primis inuitati sunt qui noluerunt audire verba p̄bcarum Iterum alios transmisit alios congregatos p̄bcarū est. ¶ Hilari⁹. Dic seruis suis missi q inuitatos vocarent apti fuit. Qui autem ab monenē vt veniant inuitati antea p̄phas israelē. Propriam em eternitatis p legem est aduocat⁹ aplos ergo erat p̄pū cōmonefacē eos quos inuitauerat p̄bcte qui vo iterum cum preceptorum cōditore mittuntur apostolici viri sunt successores eorum. ¶ Gregor⁹. Sed qua hy qui p̄us inuitati fuerāt ad nupciarum conuiuium venire noluerunt in secūda inuitatione iam dicitur. Ecce prandium meum paraui. ¶ Hieronimus. Prandium paratum ⁊ tauri ⁊ altilia occisa vel p methaphoram opes regū describuntur vt ex carnalibus intelligantur spiritalia vel certe dogmatuz magnitudo ⁊ doctrina de lege plenissima sentiri potest. ¶ Cris. sup ma. Cum ergo dominus apostolis dixit. Tunos predicate bonores. qua appropinquauit regnum celorum hoc significauit quod hic dicitur. prandium meum paraui. id est ex lege ⁊ prophetis scripturarum munda paraui. Vnde sequitur. Tauri mei ⁊ altilia occisa sunt. ¶ Gregorius. in homelia. Per tauros autem priores veteris testamēti significantur qui ex prauitate legis inimicos suos virtutis corpore coercebant. Altilia vero saginata dicimus ab eo q̄ est alere altilia vel quasi alita vocam⁹. Per altilia ergo patres noui testamenti figurantur. qui dei gratiaz pinguedinis interne dulcedinis perfusi a terrenis desideriis ad sublimia gemplationis penna subleuantur. Dicit ergo. Tauri mei ⁊ altilia occisa sunt. ac si diceret. Patrū precedentium mores aspicite ⁊ remedia vite vestre cogitate. ¶ Chrisostomus. super mathm. Vel aliter Per boues ⁊ saginata ⁊ tauros non quia ⁊ tauri non fuerint sed quia non omnes sagināb fuerunt ebuginati. sed quia non omnes sagināb fuerunt ebuginati ergo sagināta tantummodo dicit prophetas. qui ferune spiritu sancto repleti. Tauros autem quia ⁊ placere fuerunt ⁊ sacerdotes. sicut Iheremias. ⁊ Ezechiel. vt enim tauri duces sunt gregis. ita ⁊ sacerdotes principes sunt populi. ¶ Hilarius. Deinde

¶ Hilarius. ... speciem est. qui ... immolati. sagina ... q̄ celesti pane ... cepta abi vbera ... vero p̄ mysterium ... dicatur. m secundum ... morātur. quia ... dere nolumus. ... possibile credimus ... salius quoque ... ¶ Origenes. ... eloquium dei ... ligaē. suauia ... ta. Si quis eī ... firma ⁊ non ma ... denetur matra ... ad vnāmquāqꝫ ... probatione rep ... stitate p̄monem ... cum ipm castita ... ne de scripturis ... cōfirmet animū ... ¶ Cris. sup mathm. ... peccata fuit ... iam ad impletum ... est mutat ibi qui ... missa quibus exce ... parata fuit ibi est ... mee incarnationis ... sup mathm. ... misterium domici ... Dicūē aē. venie ... nibus. Sequaē ... negligere inc maīe ... in villam suam ... ¶ Cris. in ome. ... occasiones esse. ... que detinent. omi ... Quibi autem via ... te velamina ... eī seculi tanquā ... vo p̄ter pecunie ... ¶ Cris. sup mat ... nostrarum aliqu ... vt vineaz aut op ... mur. cum aūt non ... p̄sequimur. tem ... nūm mundum ... mundi alia opera ... gon⁹. Qui ergo ... actionibus deditus ... sate ⁊ secundum ... ad villam uel neg ... p̄tas recusat. ... li vocan gratiam ... sequunē. Vnde ... eius. ⁊ cōtumelio ... mathm. Vel p ... rum significat q

¶ Hylarius. Vel aliter. Eaum gloriosa martirum species est. qui confessioni dei tanq̃ hostia electa fuit immolati. Sagmata vero sunt homines spirituales tanq̃ celesti pane ad euolandum aues paste ceteros ac cepta abi uberitate expletur. ¶ Ore. Notandum vero q̃ in priori mutatione nil de taurus & aliis dictur. in secunda aũt iã taur & alia macta memorãtur. quia omnipotens deus cum verba eius audire nolumus. adiungit exempla. vt omne quod impossibile credimus. tanto nobis ad sperandum fiat facilius quanto per hoc transisse & alios audimus. ¶ Origenes. Vel qua prandium quod paratur ẽ eloquium dei forma quoq̃ eloquiorum dei tauri. vel ligamẽ suauia vero & delectabilia eorũ sunt sagmata. Si quis em proferat quedam dicta modica & infirma & non magnam veritatem rationis habencia videntur macra esse pferẽ. Sagmata autẽ sunt cum ad vnãmquãq̃ positionem exempla multa rationis probatione repleta inducunt. Dicta si aliq̃s de castitate sermonem loquẽ recte intelligẽ turtur. Sed cum ipm castitatis sermonem cum rationis pbatione de scripturis repletum ptulerit ita vt delectet & cõfirmet animũ audientis protulit eum sagmatum. ¶ Cnf. sup matheum. Quod autem dicit Et omia peccata sint intelligẽ. qua quicũq̃ venerit ad salutẽ iam ad implendum ẽ inscripturis. Qui em ignorans est inuenit ibi quod discat. Qui laborat inuenit ibi pmissa quibus exeatur ad opus. ¶ Glosa. Vel omma parata sunt id est introitus regni paratus ẽ phidẽ mee incarnationis qui ante fuerat clausus. ¶ Cnf sup mathem. Vel omia parata dicit que ptinẽt ad misterium dominice passionis & nostre redemptionis. Dicũt aũt. venite ad nuptias non pdibo si fide & moribus. Sequit Illa autem neglexerunt. Quaẽ aũt neglexerint manifestat cum subdit Et abierũt alius in villam suam. Alius vo ad negotiationem suam. ¶ Cnf in ome. Quamuis autẽ videant rõnabiles occasiones esse. si hmodi discrimẽ. eãdi si necessaria sint que detinent. omibz tamen proponẽ spiritalia opera. Oibz autem videt q̃ hijs occasionibz vsi. negligentie velamma ponebãt. ¶ Hylarius. Ambitione em seculi tanquam villa homines occupant. plures vo pter pecunie cupiditatem negociatione detinẽt. ¶ Cnf. sup mathm. Vel aliter Ruz laboze manuuz nostrarum aliquid facim. puta exercentes agruz vt vineaz aut opus ligni vt fiem. villam colere videmur. cum aũt non laboze manũ nostraruz alia lucra psequimur. tweum hoc negociatio appellat. O misrim mundum. misera qui eum sequitur. Semp em mundi alia opera homines excluserũt a vita. ¶ Ozegorius. Qui ergo inuentus labor terreno vel mundi actionibz dedicus misteriũ icarnationis dominice pẽsare & secundum illud viuere scz dissimulat quasi ad villam uel negotium pgens venire ad regis nuptias recusat. Et plerumq̃ quod ẽ grauius nõnulli vocati graciam nonsolum respuunt. sed eã pertinuerunt. Unde subdit. Reliq̃ vero tenuerunt suos eius. & cõtumelijs affectos occiderunt. ¶ Cnf. sup mathm. Vel poccupationem ville populares iudeorum significat quos mundi mundi delectatio separauit a xp̃o. per occupationem vo negociationis sacerdotes ceterosq̃ ministros templi significauit qui lucri obtentu venientes ad misterium legis & templi auanda seperauit a fide. De quibz non dixit q̃ malignati sunt. sed neglexerunt. qui em odio uel inuidia crucifixerunt xp̃m. illi malignati sunt. qui aũt negocijs impediri non crediderũt illi neglexisse dicũtur non malignati. De sua tñ morte dominus tacet qua in priori pabola dixerat sed ostendit mortez discipulorum suoz. quos post ascensum ipius occiderunt iudei Stephanũ lapidantes & iacobuz alphei occidentes. Propter que hierusalem destructa est a Romanis. Et notandum q̃ ira in deo nõ pprie sed translatiue dicẽ. Tunc em irasci dicẽ quãdo vlciscitur. vnde & hic dicẽ. Rex aũt cum audisset erat tus est. ¶ Hieronim⁹. Quando inuitabat ad nuptias & agebat opera clemencie. homis nomen assumptum est. Nunc autem quando ad vlcionẽ venit homo filetur & rex tantum dicit. ¶ Orig. Dicamt aũt qui peccant in deum legis & pphetarum & toti⁹ creatoris verum iste qui & homo dicẽ & iratus pponitur ipe est pater xp̃i quod si dixerimẽ hũc ipm esse cogendi sunt confiteri quoniam multa in eo scdm passibilem hominum naturam esse dizunt. Non q̃ ipe passibilis est. sed quia morem gerit passibilia nature hominum. Et secundum hanc cõsequenciaz suscipere venit & iram dei & penitentiam & cetera hmodi in pphetis. Sequitur. Et missis exercitibz. ¶ Hieronim⁹. Per hos exercitus romanos intelligimus subduce vespasiano & tito. qui ecclie iudee pphie pfuncatrẽ incenderũt ciuitatez. ¶ Cnf. sup mathm. Romanus aũt exercitus dr exercitus dei q̃ dñi ẽ ira & pleitudo a⁹. Nec eã inuenisset Romanus hierusalez nisi eos dñs exacuasset. ¶ Ozego. Dr angelos agmina sunt exercitus regis nri. Si ille ergo exercitibus extinxisse homicidas dicẽ quia in hominibz omne iudicium p angelos exercẽ. Homicidas ego pdit quia psequentes nimirum ciuitatez eoꝝ ignis succendit quia illorum non anime solum. sed caro quoq̃ in qua habitauerãt eterne gehenne flammis cruciantur. ¶ Origenes. Vel aurigas impiorum est sm vnumquodq̃ dogma congregatio eoꝝ qui cõuincunt in sapiencia principum huius seculi quã succedit Rex & exemmae quasi ex malis edificationibz consiliantem. ¶ Ozego. Sed hijs qui nuptiarum se contemni conspicit filij sui nuptias vacuas nõ habebit. quoq̃ em sermo dei inuenturus est vbi requiescat vnde subditur. Tunc ait seruis suis. ¶ Origenes. Apostolis aut angelis qui preposita erant in vocationem gentiũ. Nuptie quidem parate fuit. ¶ Remigius. Id est omne sacramentũ humane dispensationis iam pactum atq̃ completum est. sed qui inuitati erãt id est iudei. non fuerũt digni quia dei iusticiam ignorantes & suam statuere volentes. indignos se iudicauerũt eterne vite. Reprobata ergo iudaico pplo ad has nuptias gentilis pplus est susceptus unde sequitur. ite ergo ad exitus viarum & quoscũq̃ inueneritis vocate ad nuptias. ¶ Hieronimus. Gentilis em populus nõ erat in vijs sed i exitibz viaꝝ. ¶ Remigius. Qui sint errores gentiũ. ¶ Cnf. sup mat-

Vel sic sunt omnes professiones hui⁹ mūdi vtpu
ta plebe milide ⁊ huiusmodi dicit ergo Ite ad exit⁹
viaꝝ vt cuuslibet condidoms homines vocent ad
fidem adhuc sicut castitas via est que ducit ad deū
sic fornicatio via est que ducit ad dyabolum ⁊ sic de
alijs virtutib ⁊ vicijs ubet ego vt cunscumq; cō
uersacōis vt ꝯditionis homines inuitent ad fidem ·
¶ Hylari⁹ · Per viā etiaꝝ tpus seculi intelligendū
e atq; iō ad exitus viaꝝ ubenē ire · qz oībus retro
ada donamē · ¶ Ore · Vt alitē · In scripēa facta vi
as actiones accipim⁹ Exit⁹ viaꝝ intelligim⁹ dsecā⁹
actionū · q; illa plerunq; facile ad deū vemūt ꝙs in tē
remis actōib ꝓspera nulla comitamē · ¶ Orig · Vt
alitē · Puto hanc pmā vocacōi fuisse ad nupcias ali
quaꝝ ingenuaꝝ aiarū · Principalitē em de⁹ uolt ve
nire ad epulatōi diuin eloq; eoꝝ q; ad intelligēdū
suit ingeniosiores · ⁊ qm qui hui⁹ mōi suit nolunt ad
istaꝝ vocacōem vemē transmitteūē alij serui puoca
tes eos ⁊ pmittentes q; si venerint ꝓcipient prādi
um ꝑparatum a rege · Hic em i corpalib · alia est q;
nubit spōsa · alij mutatores alij q; imitatē ad nupt
as sic de⁹ scit duēsos ordines aiaꝝ earunq; vtutes
⁊ causas ob quas hij qdem in sticucōe sponse acapi
unē · alij mordme fuoꝝ vocamāū · alij in nlo imita
toꝝ ad nupcias Hi qui ꝓnupalitē qdem fuerant in
uitati ꝓmos imitatores qsi pauperes sensu neglexe
rūt ⁊ abierūt sua sequētes · Inqbo magis suit dele
ctatiq; in hijs que rex ꝓ suos suos ꝓmittebat Hi
hij leuiores suit bis q; seruis trāsmissis iuriamē ⁊ i
terfaūt q; sci ꝑparatōe gaudiosoꝝ vtorum ausi suit
tentasse suos missos q; non suit ꝑparatu ad soluēdas
questiones eoꝝ versutas ⁊ cōtumelijs afficiunē vt
interficiunē ab eis Sequitur · ⁊ egressi serui a⁹ in vi
as cōgregauerūt oīes quos inuenerunt malos ⁊
bonos ¶ Orig · Egredientes sm suas de iudea ⁊ ibe
rusalē apli xpi siue ab interioribo angeli sancti ⁊ ve
nientes ad vias diuēsas diuersorum mox gregā
uerūtcongregabē q̄scūq; inuenerē ⁊ ñ curāt vtꝝ aliq̄s
ante vocacōem mali fuerūt aut boni Bonos autē
intelligere hic simplicitē conuenit humiliores ⁊ recti
ores ex eis qui veniebant ad caleū dei quib ꝓvenie
bat qđ aplus ait · Cum gentes que legem non hñe
ea que legis suit faciūt ipi sibi sunt lex ¶ Jeronim⁹
Juxta ipos em̄ gentiles infinita est diuersitas · Cum
alios sciam⁹ esse ꝓclliuiores ad vicia · alios ad bone
statem morum virtutib deditos · ¶ Greg · Vt hoc
dicat q̄a i hac ecclesia nec mali sine bonis nec boni sine
malis eē pōt · Non⁹ aūt non fuit qui malos tolerare
recusaut · Sequitur · ⁊ impleta suit nupcie discumben
cū ¶ Origenes · Nupcie sc; xpi ⁊ ecclesie sunt im
plete Dum restituta deo qui ab apostolis suit inuenti
recubuerūt ad epulandū in nuptijs · Sed qm̄ bonos
⁊ malos oportuit quidem vocari nō autē vt mali ꝑ
manerent mali · sz ut deponerent vestimēta prauia
nuptijs ⁊ induerent nuptialia indumenta · ⁊ viscēa
misericordie benignitatis ideo rex egredit vt vide
at discumbentes ꝓsq; apponaē eis prandium vt
retineat hūtes nuptialia vestimēta acz deleāt cōdem
neq; contrarios · vñ sequitur · Intrauit aūt rex vt vi
deret discumbētes ¶ Cnf · sup mat · Nō qz alicubi
ipe nō est sz vbi uult ꝑ iudicium aspicere hi dr̄ pōs
vbi aūt non uult absens videt · Dies aūt aspitōis est
dies iudicij qñ visitatur⁹ est xpianos qui sup mēsaꝝ
scripturarum recūbunt · ¶ Orig · Ingredions aūt m
uenit quendā qui non mutauerat pristinos mores · nē
sequit · Et vidit ibi hoīem nō vestitū veste nupciali
Congruenter aūt dixit qz vni⁹ suit genus ōnesq; fuisse
malicias post fidem quā habuerant añ fidē · ¶ Greg ·
Quid aūt debem⁹ intelligere ꝑ nupcialē vestē · nisi ca
ritatē qz hanc in se dñs habuit dum ad sponsam suā
ecclie nupcias venit · Intrat ꝙ ad nupcias sine
veste nupciali q̄ in ecclia fidē hīt sed caritatē nō hīt ·
¶ Aug · contra faustū Vt sine veste nupciali nup
cias adit qui querit ibi gliam non sponsi · sed suam ·
¶ Hylari⁹ · Vel vestis nupcialis ēgia spūsancti
⁊ candor habite celestis q̄ bone interrogacōis pfes
sione suscepe⁹ vsq; in cetū regni celoꝝ immacte⁹ ⁊
integer est reseruand⁹ ¶ Jero · Vel vestis nupcialis
ꝑcepta sūt dñi ⁊ opera que splitē ex lege ⁊ euā
gelio nouaq; hoīs efficiūt vestimentū · Quod qui
die iudicij · inuent⁹ fuit sb nōie xpiano ñ habē ꝑtem
corripit · vnde sequit · Et ait illi Amice quō hue
trasti non hns vestem nupcialē Amicū vocat q; ad
mittat⁹ ad nupcias quasi sit amicus per fidem · Ar
guit autē impudencie qz veste sordida mūdias pe
luere nupciales · ¶ Orig · Et qm̄ qui peccat ⁊ non
induit dm̄ ihm xp̄m nō habet excusationē aliquā
Deo sequit̄ at ille obmutuit · ¶ Jero · In tempore
em̄ illo nō erit locus impudence · nec negandi fa
cultas cū omnes angeli ⁊ mūd⁹ ipse testis sit peccato
rū · ¶ Orig · Nō aūt solū reicit⁹ ē a nupcijs q; sine
nupcijs erat · Sed adhuc a ministris regis sup ve
cula constitutus ligatus incessione qua non eli vltra
ad bonuꝝ ⁊ apprehensoria virtute qua nullum ꝙ
bonum implevit condemnat⁹ est in loco ab omi lumi
ne alieno qui vocatur tenebre exteriores · vbi fle
ctuntur · Tunc rex dixit ministris Ligatis manibus
⁊ pedibus eius mittite eum in tenebras exteriores
¶ Gregorius · Ligantur tunc pedes ⁊ manus ꝑ
districtionem sententie que modo a prauis operibus
ligari noluerunt per meliorationem vite · vel tunc
ligat pena quos modo a bonis operibus ligauit cul
pa · ¶ Augustinus · xj · de trinitate · Prauarum vo
luntatq; distortarum voluntatum implicatio vitiosa
est quo alligatur qui hoc ait vt proiciatur in te
nebras exteriores · ¶ Gregorius · Interiores autē
tenebras diam⁹ ceritates eozdis exteriores vo
luntates eēnaꝝ nodē dānacōis ¶ Cnf · sup mat · Vt ꝑ
designaē drīcia voluntatuꝝ i peccatoib · Et em ꝑ
me tenebre exteriores · Interiores aūt minores ⁊ o
missimi loci sequitur · Ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū
¶ Jero · In fletu oculoꝝ ⁊ stridor dentiū ꝑcutiuntur
raꝝ membroꝝ corporaliū magnitudo ostenditur cor
rū · Dam⁹ quoq; ligatas ⁊ pedes fletū oculorum ⁊
stridorē dentiū ad cōprobandaꝝ resurrectōis fidei
veritatē ¶ Greg · Ve illic dentes stridant qui ex
citate gaudebant · illic oculi defleant qui hic illi
citas concupiscendas versabantur · quatenus singula
membra supplicio subiaceant que hic singulis qui
busq; vicijs subiecta seruiebant ·

¶ Jeronim⁹ · ¶
sed finis q̄ritur
a vero electi · ¶
ptone publice
vero vel voca
electio est · ¶
ptum · nonnulli
sistunt · eāq; erg
ignorat que
Quociens deus
ad eam vt videa
non habentem
q̄ factus es xp̄i
xp̄o eradit mini
dictionis · ⁊ liga
motus aīe · ⁊ ni
vel genitum ut
res em̄ suit tene
quam non audie
audierant · sed
berentcorum qu
¶ Tunc abe
ut capent eu
scipulos suos
gisset scimus
veritate doce
Non em̄ respi
nobis Quid
sari an non
rum ait · Qui
dicte michi nū
runt ei denar
est ymago be
saris · Tunc a
cesaris cesari
tes mirati sun
¶ Cnf · sup ma
luent aque curs
quam violentam
rum malignitas
admenit · Vnde
lium mierunt · vt
inquam ad hero
consiliatores Et
suos cum herodi
sacili⁹ dea perent
tes turbam hoc
¶ Jeronim⁹ · ¶
dea subiecta K
scriptis stipendi
magna sedino d
qua Romani pr
ꝑ solu · Pharise
cia econtrario m
mas solueret · ⁊
sempēs suis suam

¶ Jeronim⁹. Et quia in cōuiuio nupciali ii initium sed finis q̄ritur·subdit·multi em̄ sunt vocati·pauci vero electi· ¶ Hilarius· Innocentia em̄ sine excep̄tione publice bonitatis humanitas est· Innocentia vero vel vocatis de iudicio meritorum p̄bitatis electio est· ¶ Gregor⁹· Nonnulli·n·bona nec mō piunt· nonnulli vero i bona q̄ incepunt minime p̄ficiunt·cūm ergo sibi vnusq̄sq; sollicite metuat quā ex ignorat que restant ¶ Cris· sup matth· Vel aliē Quocies deus tempat ecclesiam suam ingreditur ad eam vt videat discumbentes·et si inuenerit aliquē non habentem vestē nupcialem· interrogat eum·vnde q̄ factus es xp̄ianus si hec opera diligebas ·talē g⁹ xp̄s tradit ministris suis id est aliquibus ministris sue ductionis·et ligent manus eius ·i· opera·et pedes ·i· motus aie·et mittunt eum in tenebras·i· in errores vel gentium ut iudeorum ut hereticorum· Propinquior res em̄ fuit tenebre gentilium q̄a veritatē spernunt· quam non audierunt· Sed exteriores iudeoz̄ qui audierunt·sed non crediderunt ·q; magis exteriores hereticorum qui audierunt et didicerunt·

41 Tunc abeuntes pharisei consilium inierūt ut capent eum in sermone. Et mittūt ei discipulos suos cum herodianis dicētes Magister scimus quia verax es et viam dei in veritate doces et non est tibi cura de aliquo Non em̄ respicis psonam hominū Dic ergo nobis Quid tibi videt. licet censuz dari cesari an non Cognita aūt ihesus nequicia eorum ait. Quid me temptatis ypocrite ostē dite michi nūmisma census Ac illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis ihesus. Cuius est ymago hec et superscriptio. Dicūt ei cesaris. Tunc ait illis. Reddite ergo que sūt cesaris cesari et que sunt dei deo Et audientes mirati sunt et relicto eo abierunt

¶ Cris· sup mathēū. Sicut si aliquis claudere volunt aque currentis meatus· si exclusa fuerit p aliquam violentiam aliunde sibi semitā quēt sic iudeorum malignitas ex vna pte confusa aliū sibi aditū admouit· Unde dicit· Tunc abeuntes pharisei cōsilium mierunt·vt caperent eum in sermone Abierunt inquam ad herodianos · Quale consilium·tales et consiliatores Et ideo sequit· Et mittūt ei discipulos suos cum herodianis· ¶ Glosa · Tanq̄ ignotos vt facili⁹ decciperent et p eos illum caperent cum tantes turbam hoc per se non presumerent facere ·

¶ Jeronim⁹· Sup quidem sub cesare Augusto iudea subiecta Romanis q̄n in toto orbe ē celebrata descriptio stipendiaria facta fuerat·et erat in populo magna seditio dicentiū alijs. p secuzitate et quiete qua Romanā pro omnibus mundarēt debere tributa psolui· Pharisei vero qui sibi applaudebant i iustitia econtrario mentiūt non debere psolui deo qui deinas soluere·et pmidas dare et cetera que i lege scripta sūt humanis legibus subiacere· Cesar aūt augustus herodem filium antipris alienigenā et ꝓselitū regem iudeis ostituerat qui tributa ꝑsolueret et romano pareret imperio· Dicūt igit pharisei discipulos suos cū herodianis ·i· militibus herodis seu herodiadis q̄s illudentes pharisei quia romanis tributa soluebant herodianos vocabant et non immo cultui dei dabant ¶ Cris· in hom· Propter hec aūt suos discipulos et herodis milites simul mittunt vt quodcūq; dicerent reprehendatur· Cupiebant aūt magis adiuuare herodianos eum aliq̄d dicere· Quia em̄ eū detinē tinebant ꝑ turbas· voluerūt a periculum imittere ex hoc q̄ esset publicos tributus obnoxi⁹. ¶ Crisostom⁹ sup matthēū· Hec est aūt ypocritaꝝ ꝑma simulatio qua laudant quos ꝑdere volunt· Et ideo in laudem prorūpunt dicentes · Magister scim⁹ quia verax es· Quē em̄ eum vocant · vt quasi honoratus et laudatus misterium sui cordis simplicē eis aperat tanq̄ volens eos habē discipulos· ¶ Glosa · Cū plicter autem pungit aliquem veritatem non docē Primo exprobrat ipsi⁹ docentis quia sez veritatem vel non nouit vel non amat· Et contra hoc dicunt· Scimus q̄a verax es Secundo exprobrat dei· Cui⁹ timore postposito quidā veritatem de deo quam nouerūt non pure amāt· et contra hoc dicunt· Et viam dei in veritate doces· Ergo ex ꝑ primi ex cui⁹ timoē vt amore aliquis veritatem tacet· Et ad hē excludendū dicunt · et non est tibi cure de aliquo sez homine Non em̄ respicis personam hoim· ¶ Cris· in ome Hoc de herode et cesare occulte insinuabant · ¶ Jeronim⁹· Blanda q̄dem et fraudulenta mēroganio illuc ꝓuocat respondentē vt magis deum quā cesarē timeat · Unde dicunt· Dic ergo nobis·q̄d tibi videt Licet censum dari cesari an non · vt si dicat non debere tributa solui ·statim audientes herodiani· sedi tionis reū contra romanum ꝓnapem eum teneant· ¶ Cris· in homeli· Quia em̄ sciebant q̄ q̄dam hanc discordiam medicantes occasi erāt volebant et ipm ꝑ sermones hos in talem suspitionem imittere· Sequit· Cognita autem ihesus nequitia eorum ait· ¶ Crisostomus· sup matthēū· Non in sermones eoz̄ pharisaicos blande respondit sed in conscientiam eorum crudelem aspera dixit quia deus voluntariō respōdet non ꝓbis · ¶ Jeronim⁹· Summa ergo ꝑtus est respondentis mēroganciū mentes cognoscere et nō discipulos sed temptatores vocare· ypocrita g⁹ vocatur· qui aliud est et aliud simulat ¶ Cris· sup matthēum· Dicat ego aūt ypocrite vt pfidentes eū humanorum cordium cognitorem quod facere cogitabant pficere non auderent Dicit ego quod pharisei blandiebant vt perirent · sed iesus confundebat ut saluaret· q̄a melius est homini deus iratus quā homo propicius ¶ Jero· Sapientia aūt semp sapiēē egit ut suos potissimū temptatores sermone cōfutaret· Et ideo sequit· Ostendite mihi nummisma cēsus· Ac illi obtulerunt ei denarium · Hoc genus nūmi est q̄d pro x· nummis computabatur et habebat imaginez cesaris· Dñi sequit· Et ait illis ihus · Cui⁹ ē imago hec et superscripio· Qui putant interrogationē Christi ignorantiam esse non d̄ persuasionē discāre ex pūti loco q̄ verisimile ꝓcedat scire ihesus cui⁹ imago

erat in nūmo Sequē. Dicūt ei cesaris cesarez ñ pu
tem⁹ augustū sed ubenū signari pugnū a⁹ sub quo
t pass⁹ est dñs Omnes aē reges romam a ꝓmo cato
cesaē q̄ imperū arripuēat cesares appellāē·sequē·red
dite g⁹ q̄ suē cesaris cesari ·r· nūmū tributum t pe
cuniam· Ihola· Si em mihi q̄ cesaris est penes
nos residet ꝓditione reddendi ea que sua suē nō re
nebimur· Porro autem si rebo illi⁹ incumbam⁹ si
iure pēatis sue vtimur· extra q̄relaz munē ē red
dere cesari quod cesaris est Crisf. sr̄ mat. Tu aīt
eū audiens reddite q̄ sūt cesaris cesari illa scio euz
dicere solū que in nullo pietati nocent·quia si aliq̄d
tale fuerit nō adhuc cesaris est sz dyabolī tributum
Demde ve nō dicime qm̄ hoibo nos subiecis subdidit
t que suē dei deo· Jero· ·r· decimas ꝓmitias obla
tiones t victimas sic t ipe dñs reddidit cesari ebu
ta ꝓ se t petro t deo reddidit q̄ dā suē prīs facēs
voluntatē· Dyt· Deo eam que eas suē reddere
nos oporez·r· corp⁹ t aīam t voluntatē Numisma
em cesaris in auro ē in q̄ est ea⁹ imago depicta· Dei
aē nūmisa hō ē in q̄ est dei imago figurata· Ideo dui
tias vras date cesari· deo autem ꝑscie vre innocēta
am fuate· Orig· Ex hac loco discimus saluatoris
exēplo· ve nō hys que a mitis dicunē t ꝓpēa glo
riola videnē occasione pietatis attendam⁹· sed que
pueniene sm ordinē rōnis dicunē· possum⁹ aē t mo
raliē intelligē locū istū· q̄n debem⁹ corpi q̄dam daē
quasi tributū cesari·r· necessaria q̄cunq; aūt sūt cō
uenīēta aīaꝫ nature· id est ea que ducūt ad vtilez
debem⁹ deo offerre Qui g⁹ sup̄ modū docent legē
dei t de rebo debitis corpori nihil curare ꝓpiunt
sūt pharisei q̄ reddere cesari tributum vetabant ꝓ
hibentes scilicz nubere t abstinere a cibis quos de⁹
creauit· Qui vero supra modum estimant oportē
corporibo idulgē ipi sūt sic herodiani Saluator aē
noster vole vt nec virtus minozet dum sup̄ modū
carni seruimus nec carnis natura graueē dum ab
undantius virtutib⁹ ad heremus ·vel princeps mū
di·r· dyabolus dicitur cesar non em possum⁹ redde
deo q̄ dei sī nisi prius reddiderimus ꝓnapi que sūt
sua ·r· nisi deposuerim⁹ maliciam vniuersam hoc ea
am discamus ex loco presenti q̄ cōtra temptantes
nec oino tacere debemus· nec simpliciter rīdere·sed
circumspecte vt preadamus occasionē q̄rentium in
nobis t doceamus irreprehensibiliter que possunt
saluare volentes saluari · Jeronimus · Qui au
tem credere debuerant ad tantam sapiencia⁹ mirati
sunt q̄ calliditas eorum insidiandi non inuenisset lo
cum·vnde sequitur Et audientes mirati sūt t relicto
eo abierūt· Infidelitatem pariter cū admiracōe re
portantes·

In illa die.accesserūt ad eum Saducei q̄
dicut resurrectio⁹ nō esse t interrogauerūt
eum dicētes.magister .Moises dixit. siq̄s
mortuus fuerit nō hīns filium.ducat frater
eiꝰ vxorem illius . t suscitet semen frī suo.
Erāt autem apud nos septem frēs Et pri
mꝰ vxore ducta defūctꝰ est sn̄ filiꝯ t ñ hīns
semē reliq̄t vxorē fratri suo. Similiter secū
dus t tercius vsq; ad septimum. Nouissi
me autez omniū t mulier defuncta est. In
resurrectione ergo de septem cuius erit vx
or. Omnes em̄ habuerūt eā respōdens aūt ie
sus ait illis.erratis nescientes scripturas
Neq; virtutem dei. In resurrectione em̄ ne
q; nubent .neq; nubentur .sed sunt sicut an
geli dei in celo . de resurrectione autē mor
tuorum non legistis quod dictum est a do
mino dicente vobis . Ego sum deus abrahaꝫ de
us isaac t deus iacob non est deus mortuo
rum sz viuentium t audientes turbe mira
bantur in doctrina eius

Crisf. in omel. Confutatis pharisęorum discipu
lis cum herodianis saducei se immittunt cum ei⁹
confusione ꝓpria eos o⁹ponere effici pugnaces·s·
ꝓsumptio inuerecundū quid ē t pertinax impu
dibilia temptare ꝓpē hīc t euangelista subiecta cau
sam hoc ipm significat dicens· In illa die
cet·ad eum Ha· Crisf super matth· Quando re
cedebant pharisei· accedebant saducei sese cō
filio quia decertabant quis eum ante deprehendere
posset vel si ratione eum non possent superare·si
tem per ipam frequentiam subuertere sensum ei⁹
Jeronim⁹ Que hereses erant in populo vna pha
risęorum t altera saduceoꝝ· Pharisei traditionum t
obseruationū iustitiam prefebant· vnde t iusti
vocabantur a populo · Saduceiautem qui omnia
tantur iusti·t ipsi vendicabant sibi quod non ex
prioribus t corporis t anime resurrectionem ex
denuo cohirentibz sp̄ t angelos t spiritum sequens
mixta actus apl̄orum oīa denegabant· vñ t hoc ip
Qui dicunt rsurrectionē nō esse· Orig· Plenis
lum aē carnis rsurrectionem negabant· sz etiā ip
immortalitatē tollebant· Crisf· sup mat· Videns ī
dyabolus q̄a iustitiaz dei oino extinguere nō pote
introduxit heresin saduceoꝝ qui dicerent nō es
resurrectionē mortuorum· Que res oīm ꝓfecto
faciendę iustitiae frangit Quis oīm contemp⁹ ere
uersus seip̄m q̄ndie luctamia exercere ñ ad spm r
surrectionis aspicere Gregorius · xūp̄m· Quida
autez nonnulli q̄ cōsiderantes q̄ ipus a carne fetet
q̄ caro in putredinem vertitur· q̄ putredo in pulue
rem reducitur· q̄ pulus in elementa soluē ut nequa
q̄z ab humanis oculis videaē resurrectionē fieri pe
se desperant· t dum arida ossa nuspiam hac vesti
carnibus rursumq; ad vitam vestiere posse fi
diffidunt. Augustin⁹ ·in enchiridion· Nec ꝓ
tem perit deo terrena materies de qua mortalium
creatur caro· Sed in quemlibet puluerem cinerē
soluatur · In quoslibet halitus auraſq; dissipet·
In quamcunq; aliorum corporum substantiam vel
in ipsa elementa vertatur·

Inquorumcūq aīaliū aut eāī hoīm cibum cedas carnēq; mutē amme illi būanem puncto tempozis reddicur que eam pmitus ut homo fieret · vuleret creseeret aīaue · ¶ Cnſ · sup matthm · Ad defensiōz autem ſue erroris muemſſe ſe argutiſſimaz rōnem Saduceī putabant · vnde sequē · Et magro · eū dicē tes · Magister · moises dixit Si quis mozcu · fuerit · ¶ Cnſ · in ome · Cuia oīm immitigabile malū mors erat apud ueteres qui omia pro pūi vita faciebant in legem deduxit moises defuncti sine filijs vxorem fratri diri opozuere vt defuncto filius nascereē ex fratre · ꝛ non exideret nomen ei⁹ quod erat queda mozs imitabo · non aūt alius q̄ ff vel ꝓximus videbaē accipere · vxorem defūcti q̄ non ita putaretur q̄ ex tali cōiunctione erat nasciturꝰ · eē filius eius qui ob ſit · et iterum extraneus nō ita haberet necessitatem stacuere do nū eius qui obierat sicut f · aut · cui eāī ex cognatione hoz facere iustū erat sequē · erant aē apud nos septē fratres · ¶ Hiero · Qui resurrectionē corpoꝝ non credebant ꝛ aiam putabant interire cum corpore rede istusmodi fingūt fabulam que deliramenta arguat eos q̄ rur rectionem asserant mortuorum · Turpitudinez ego fabule opponūt ut resurrectionis denegent veritatē Vnde concludunt In resurrectiōe ego cuius ent potest autem fieri vt vere in gente eozum hec aliq̄n ac cidat · ¶ Aug · de que · eum · Per hos trēs vij · ffres mistice intelliguntē homines impij q̄ fructum iustitie non potuerūt afferre in terra p omnes vij mundi etates q̄bus ista terra ꝓsitat · Postea eīm ꝛ ipa ēra eranties p quam omnes illi quasi septem sientiē ētā fierunt · Sequē · Respondens aūt ibus · ait illis errates nescientes scripturas neq; virtutem dei ¶ Cnſ sup matthm · Sapienter pmū argue stulticiā eo rum qua non legebant · Secundo ignorantiā qua non cognoscebant deum · Ex diligencia eīm lectionis nascit scientia dei · Ignorantia aūt negligencie filia est · ¶ Hieronimus · Propterea g⁹ erant q̄a scripturas nesciunt · ꝛ quia scripturas nesciūt · consequentē ignorant virtutem dei · ¶ Origenes · Duas aē res dicit eos nescire · vnam q̄dem scripturas · alteram autez virtutem dei p quaz resurrectio fit ꝛ noua vita mea Vel dominus arguens saduceos nescire virtutē dei se eos nō cognoscere arguebat · Ipe eīm erat virtus dei ꝛ non cognoscebant eū · quasi nescientes scripturas que loquūtur de eo ꝓterea nec resurrectionem credebant quam factur⁹ fuerat ipe · Quenē autem eū saluatore dicat · Erratis nescientes scripturas quasi dicat q̄ in q̄busdam scripturis positum ē q̄d sequē In resurrectōe ei neq; nubent neq; nubentur · q̄ in veteri testamento nō legiē scriptum · Nos aē dicim⁹ q̄a scripū est non in ipsis sermonibus manifeste ista dicentibus sz in misterio inuicantibus sm intellectū moralem · Nam cum sit lex vmbra futuroꝝ bonoꝝ dicens q̄libet de vinis ꝛ vxoribus de spurcitijs alibi nuptijs ꝓpaliter dicit Sed nec hoc mutis alicubi scripturam dicentem sanctos post exitum fore sicut angelos dei nisi fore quis ꝛ hoc mozaliter intelligat sm illud quod dicitur · Tu autem ibis ad pres tuos Jam appositus est ad plm suum. Dicit aūt aliqua

Tō eos increpabat q̄a nō legebāt scripturas q̄s sē extra legem ꝛ ido errabant · Alij aūt dicit q̄ nescibant moisaice legis scripturas ex eo q̄ diuinū sensū earum non scrutabantē · ¶ Cnſ · sup matthm · Vt q̄ dicit In resurrectiōe neq; nubent retulit ad hec q̄d In hoc autem q̄ dicit · Neq; nubent neq; nubentur dixerat · nescitis virtutem dei · Quod aūt dixit ego sum deus abrahā · ad illud q̄ dixit Nescitis scripturas ꝛ quidem calumniatoribus pmū opoz ꝛ m aliqua questione auctoritatem scripture ꝓferre deinde rōem exponere Interrogantibus aē p ignorantiā pius rationez exponamus postea autem ad ꝓfirmem⁹ q̄m calūniatores punere oportet · Interrogauerūt aūt dicere deo hijs interrogantibus per ignorantiā pius rōnem exposuit dicens · in resurrectione ¶ Hieronim⁹ · Consuetudo grecoꝝ domandi non rūdit · nubē ei apud latinos ꝓprie dicunē mulieres · Sed nos similiter dictum intelligam⁹ q̄ nubere de vinis ꝛ nubi de mulieribus dictū sit · ¶ Cnſ sup mat · In hoc ꝙdam seculo q̄a morimur ido nascimur qz nascim⁹ ido vxores ducimus ut q̄ morietdo minuitur nascendo suppleaē ibi aē moriēdi necessitas tollitē · vbi ꝛ nascēdi cā soluta ē ¶ Hila · Et quidem sufficerat aduersus saduceos opinionez illecebre corporee reddisse ꝛ officijs cessantibus mama hec corpoꝝ gaudia sustulisse sz adiecit · Sed sunt sicē angeli dei in celo · ¶ Cnſ · in homelia · Per quod ad interrogatum cōuenienē respōdet q̄a eīm hoc erit eis causa estimandi resurrectionē n esse q̄a credebant eandem fore resurgentium conditionē Hanc eāī remouit ondens eos alteri⁹ ꝙditionis fuē es · ¶ Cnſ · sup mat · Notandū vo q̄ cū de iustis ꝛ electis sanctis eque spiritalibus locuturꝰ fuerit nūq̄ angelorum similitudinem introduxit mistica de absolutione a coitu loquereē qm sicut omnes actus carnales opera sunt animalium ꝓpter eīm actus libidinis · Sic omnes voluptates sunt res angelice · ꝓpter eīm castitas p quam vincit natura voluptatis · ¶ Hieronim⁹ · Quod ego mireē · si sunt sicē angeli dei in celo spiritales querulato reprimitē ¶ Dion⁹ de diuino · Tuc eīm qm incorruptibiles · ꝛ immortales erimus visibili q̄dem ipsi⁹ dei apparitione in castissimis cōtemplationibus adimplebimur · Intelligibilis autem luminis donone ꝓpabimus in impassibili ꝛ in immateriali mēte sm imitationē dimicem supcelestiū mētū ꝓpēq̄ dicē · q̄ erim⁹ angelis equales · ¶ Aug⁹ · Eandem autez calumniam quam laduce afferunt de puerio afferre plures solent in quaz formam mulieris sexus resurgat Sed qualis in scripturis auctoritas ē de angelis opinādi talē i resurrectione spei nostre sensum oportet esse de feminis ¶ Aug · xxii de ciui · dei Sed michi meli⁹ videnē sepe qui veruq; sexū resurrecturum ee n dubitāt Non eīm libido ibi erit quo confusionis causa est · nam pulcre peccassent nudi erant Natura aūt suabiē q̄ nunc ēdem ꝛ a cōcubitu ꝛ a partu immunis erit Erūt eīm membra feminea non acomodata vsui veteri sz decori nouo q̄ nō alibi aē aspicientes cōcupiscam quenulla ent · sz dei laudetur sapientia atq; clemencia qui ꝛ quod nō erat fecit ꝛ liberauit a corruptione ꝙ fecit ¶ Hieronim⁹ · Nemo eīm dixit de lapide ꝛ arbore ꝛ lapo rely

que non hñt mẽbra genitalia q̄ nõ nubent neq; nubẽt· ſz de hꝫa qui cũ pñt nubere tñ aliqua rõne nõ nubunt ¶ Riba· Nec aĩ que dicta ſũt de rſurrectiõis ꝓcionibꝫ ꝓpoſite rñdit q̄ſtiõi· De ipa vo rſurrectione contra eoꝝ mfidelitatẽ couenienẽ loq̄t· ¶ Caiꝑ· in hõe· Et q̄a illi mẽzogando moiſen ꝑmittebant ꝓ moiſen eos confutat· vñ ſubdit· De reſurrectione aũt mortuoꝝ nõ legiſtis· ¶ Jero· Ad cõpro bandũ rſurrectionis veritatem multis alijs exẽplis manifeſtionibꝫ vtꝫ potuit· exquibꝫ eſt illud Reſuſcitabunt mortui & rſurgẽt qui in monumẽtis ſũt· & in alio loco· Multi dormiẽtium de tẽre pulue ꝓſurgẽt· Queriẽ g̃· quid ſibi voluerit· dñm hoc profitere teſtimoniũ q̄d videt ambiguum vt non ſatis ad reſurrectionis panens veritatem & q̄ſi ꝑ plato ꝓbauerit q̄d volebat ſtatim mutauerit· Nõ eſt de⁹ mortuoꝝ ſed vluentũ ſupra dixim⁹ aĩ ſaduceos nec angelum nec ſpm̃· nec rſurrectionẽ corpoꝝ cõfitentes· & aĩaꝝ quoq; immortalẽ predicaſſe· Vbi q̄nq; tñ libros moiſi reapiebant ꝓpriaꝝ vanitatis reſpuentes· Stultũ g̃· erat in ꝓfitere teſtimonia cui⁹ auctoritatẽ nõ ſeq̄bant Porro ad eternitatẽ aiarum ꝓbandaꝝ de moiſe ponit exemplũ· ego ſum de⁹ Abraam· ſtatimq; infert· Nõ eſt de⁹ mortuoꝝ· ſed vluentũ· vt cũ probauerit aĩas ꝑmanere poſt mortẽ· neq; em̃ poterat fieri ut eoꝝ eſſet de⁹ qui nequaq̄ ſubſiſterẽt conſequenẽ mercẽ ducereẽ & corpoꝝ reſurrectio que cũ aĩabus bona· mala vegeſſerunt· ¶ Cnſ· in ho· Sz qualiter alibi ait vt viuoꝝ & mortuoꝝ domineẽ· ſi hoc nõ eſt ſimile a· quod h̃ dicẽ· Mortuorũ em̃ ibi dicẽ eſſe dñs eorum ſz q̄ vidunt ſũt· nõ aũt eoꝝ qui ſemel diſparuerunt & vlra nõ reſurgent ¶ Hyl lariꝰ· Conſiderandum etiam q̄ ſmo hic ad moiſen iam factus fuerat ſanctis iſtis patriarchis iaz prẽdẽ qui eſcẽtib⁹· Erant g̃· quoꝝ de⁹ erat· nihil em̃ habẽ poterant ſi nõ erant quia in natura rei eſt vt eſſe id neceſſe ſit cui⁹ ſit aliorum acq; ita habere deũ vinentium eſt· cum de⁹ ẽmitas ſit & non ſit eoꝝ que mortua ſũt habere id q̄d eternũ eſt· & quõ eſſe illi futuriq; ſemp negabunt q̄ruꝝ ſe eſſe ꝓfiteaẽ eternitas ¶ Ong· De⁹ etiam ẽ qui dixit· ego ſum q̄ ſum· Sic g̃· impoſſibile ẽ vt dicaẽ eorum de⁹ eſſe q̄ nõ ſunt· & vide quia non dixit· Ego ſum deus abraham iſaac & iacob ſed deus abraham· deus iſaac· & deus iacob· In alio autem loco ſic dixit· De⁹ hebreorum miſit me ad te· Qui em̃ pfectiſſime ſũt erga deum· quantũ ad cõparationẽ ceterorũ hoim totũ hñt deũ in ſe· Propterea nõ ꝓmutat· ſed ſingulariter dicit eoꝝ de⁹· vtputa ſi dicamus· Ager ille illorum ẽ· em̃ dimus q̄ vnuſquiſq; eoꝝ nõ habet eum in toto Si autem dicam⁹ q̄ ager ille illi⁹ eſt· demonſtram⁹ quia totum agꝝ poſſidet ille· vbi ergo dr deus hebreoꝝ imperfecto demonſtrat eorum q̄a vnuſquiſq; eorũ aliquid modicũ de deo habebat· Dicit aũt de⁹ abraam deus iſaac & de⁹ iacob· quia ſinguli eoꝝ totum habebant deum· Non aũt ad modicã laudem reſpicit patriarchaꝝ q̄ deo vniebant ¶ Auguſtin⁹· cõtra fauſtum Opportune itaq; eadem voce nunc conuincunt Manichei qua tunc conuicti ſunt ſaducei· Nam & ipſam reſurrectionẽ alio quidem modo· ſed ẽ etiam ipſi negant· ¶ Auguſtin⁹ ſup Johannem· Deo etiã ſpecialiter deus abraam· deus iſaac· & de⁹ iacob dicit q̄ in iſtis tribꝰ oĩes modi generationis filiorum dei vocant· generat em̃ de⁹ multociens de bono predicatore bonũ filium· & de malo malũ· Quod ſignificat ꝓ abraam q̄ de libera vxore fidelem filiũ habuit· & de ancilla infidelẽ genuit· Aliquũ vero gñat ꝓ bonũ predicatorẽ bonũ & malũ filium q̄ ſignificat iſaac· q̄ ó libera vnũ bonũ & alterꝫ malũ gñauit Aliqñ gñat bonos ꝓ bonum & malũ ꝓdicatorem quod ſignificat iacob· qui bonos filios genuit & de libera & de ancillis· ¶ Cnſ· ſuper matthm· Et vide quõ ſit infirmi ex cõgreſſio mideoꝝ contra xp̃m Prima fuit cũ uxore· dicendo· in qua poteſtate hec ſacta· contra quã neceſſaria fuit conſtancia cordis· Secunda fuit cum dolo· contra quã neceſſaria fuit acuta ſpiritus· Tertia autem fuit cũ ꝓſumptione ignara que ꝓcedentia alios eſt· Nomiem em̃ putantẽ ſe aliquid ſcire cui nesciat· vitio ſcientia ſalſe eſt conuincere· Hec vtique ratio inimica in primis grauis eſt· ſeqꝫ ſi quis fortis animo ſuſtinuerit mu emiet eum infirmiorem· Ira eum· Et audientes turbe mirabantur in doctrina ¶ Remigius· Non quidem ſaducei ſed turbe mirantur· Hoc etiam quotidie agitur in eccleſia· Cum in diuina inſpiratione aduerſarij eccleſie ſuperantur turbe fidelium letantur·

¶ Phariſei autem audientes. q̄ ſilentium impoſuiſſet ſaduceis. conuenerunt in vnum Et interrogauit eum vnus. ex eis legiſdoctor. temptans eum magiſter quod eſt mandatum magnum in lege. Ait illi ieſus. Diliges dñm deum tuum. ex toto corde tuo· & ex tota anima tua & in tota mẽte tua. hoc eſt maximum & primum mandatum Secundum autem ſimile eſt huic· Diliges proximum tuum ſicut teipſum· In hijs duobus mãdatis Vniuerſa lex pendet & prophete·

¶ Jeronimus· Quia ſupra phariſei in obſeſſum denarij fuerant confuſi· & aduerſe partis vires rant factionem ſubrutam· debuerant ex hoc meliorem ſe vlra molirentur inſidias· ſed malitioſi & huiuſmodi impudentiam· vnde dicitur phariſeis autem audientes q̄ ſilentium impoſuit ſaducis conueuerunt in vnum· ¶ Origenes· Silentium autem ſaducis impoſuiſſet ieſus· volens oſtendere quam mendacij vocem obmutuiſſe facit claritas veritatis· Sicut enim ꝓprium eſt uiſi tacere cum ſit tpus & loq̄ cũ ſit tpus loq̄di ſi eñ obmuteſcẽ ſit ꝓprium eſt omnium qui mendacij ſunt dedocere muteſcere quidem quantum ad rem non amentes re· ¶ Jeronimus· Phariſei ergo & ſaducei qui ſe contrarij ſunt ad temptandum ieſum pariter conſentiunt·

¶ Crisostomus sup matthm. Vel conuenerunt in vnū pharisei vt malicudine vincerent quem racionibus superare non poterāt a veritate nudos se pfessi sūt qui malicudine se armauerunt. dicebant enī a puero se. vnō loquaē pommitō. et ōnes loquamur per vnum vt siquidem vicent ōnes videamur vicisse. si sūt vicī fuerit. vt vel solō videaē ofusus Et ideo sequē. Et interrogauerit eum vnus ex eis legis doctor temptāns eum ¶ Ori. Omnes gō qui non discēdi. sz temptādi causa mērogat aliquem doctorū estimare debem illi pharisei Fratres scōm illud. quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis ¶ Aug. d cō eum. Commoneat aūt q matheō hic dicat temptantem fuisse a quo dīs mērogatō est. Marcus aūt hoc tacet. et in fine rei conclusionē dicit q a dīs sapiēter respondenti dixerit non longe es a regno dei Fieri enī potest vt quāuis tempeans accesserit. dīi tamē responsiōe correctus sit. Aut certe ipam temptacōz non acceptam malam tamēz detegere volentis inimicum. sed cautā populus tamēz experiri ampliō volēns ignotuz. Nec frustra scriptū est. Qui facile credit leuis est corde. Quo autem mērogret subdit. Magister quod est mandatum magnū in lege. ¶ Origenes. Tempeans dicebat magister. qm̄ non tamēz discipulus xpi pferebat hanc vocem. Si quis ego non discit aliquid a vbo nec tradit se ei ex toto animo suo dicat aūt ei magister frater pharisei ē xpm tempeans eis. Cum gō amor salvatoris aduentū legerentur lex forsitan querebaē. Quod est mandatum magnū in ea. neq enī mērogasset hoc pharisaeus. nisi dubitasset illos de hoc questum fuisse et non inuentū. donec veniens iesus hoc doceret. ¶ Crisost sup matthm. De magno tm̄ mādato mērogat qui nec minimū obseruabat Ille debet mērogare ō maiore iustitia qui iam minorem opleuit. ¶ Jeronimus. Vt non de mādatis mērogat. sed quod sit pmum mandatum magnūq. vt cum omia que deus mandauerit magna sint quicqd ille rideat occasiōem habeat calumniandi ¶ Crisost sup matthm. Dominus aūt sic ei respondit vt mērogationis eius factam conscīam statim primo responsio peuerteret. Unde sequit. Ait illi ihūs. Diliges dīm deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et in tota mente tua. Diliges inquit non timebis quia diligere magis est quam timere. Timere enī seruoz est. Diligere filiorum. Timor sub necessitate est. Dilectio nō libertate. Qui in timore seruit deo penam quidem euadit. Mercedem vō iustitie non bē qa iustus facit bonum ppē timorem. non vult ergo deus ut timeaē seruiaē ab hoīb quasi dīs sed vt diligatur quasi pater qui ad optimis spiritū donauit hominib. Diligere autem deum ex toto corde est. vt cor tuum nō sit inclinatum ad aliud rei dilectionez magis quam dei. Diligē autem deum in tota anima est certissimum animū habere in veritate et firmum esse in fide. Nullo ē enī amor cordis et alius est amor anime. Amor cordis quodam modo carnalis est. vt etiam carnaliter amemus deum. qd facere nō possumus nisi recesserimus ab amore mundialiū rerū. Cordis ergo amor sentitur in corde. Amor vō anime nō sentitur. sed intelligitur qua in iudicio aie plistis. Qui eīm credit apud deum esse omne bonum et nihil boni esse extra ipm̄ hic diligit deū in tota anima. Tota vō mente diligere deum est vt oēs sensus tui deo vacent. cui enī intellectus deo ministrat. cui sapientia arca deū est cui cognitio ea que de ei sūt tradat cui memoria que bona sūt recordaē tota mente diligit deum. ¶ Aug. ī. De doctrina xpiana Vel aliter deum ex toto corde diligere precipitur vt omnes cogitationes tuas ex tota anima vt omnē vitam tuā ex tota mente tua et omnē intellectum tuum in illū referas a q̄ hēs ea q̄ refers. Nullā gō vite nre partem reliquit que vacaē debeat et quasi locū dare vt alia re velit frui. Sed quicquid aliud diligendū venerit in animum illuc rapiatur quo totus dilectionis impetus currit. Tunc enī est optimo homo cū tota vita sua ptgit in commutabile bonū. ¶ Ecclesia. Vt ex toto corde. et intellectu anima. et voluntate mente. et memoria. ve nihil a contrariū velis sentias aue recordens. ¶ Origē. Vt aliter. Ex toto corde. et secundum totam recordationem et operationez et cogitationem ex tota anima. et utparatus sine eā ponere p pietate dei. In tota mente nihil aliud sci pferendum nisi que dei sūt Et vide si potes cor ādz accipere p intellectu q̄ intelligibilia speculāē mētez aē ad pferendas res mētis enī pferi simplas res. et p vnumq̄dq; qd significaē q̄si mētis nra ī ambulam accipim̄ Si autem tempeans pharisaeo dominō non rīdisset. estimare possem non esse vnū mandatuz maius altēo Sed dīs respondens subdit. Hoc est maximum et primum mandatū. vbi discim sententiam de mādatis qd est magnū et sunt inferiora vsq ad minima. Respondet autem dominus nō soluz q est magnum mandatum. sz eaz primum nō pro eadem scripture sed pro dignitate veritatis. Hi autem soli huic mādato suscipiunt magnitudinem et primatū qui non solū diligunt dīm deum suū sed eciam illa tria susceperit Docuit aūt q non solū est magnū et primum. sed eā q esset sm̄ simile posit. unde sequit. Secōm autē simile est huic. Diliges proximum tuum sicut teipm̄ Si aūt qui diligit iniquitatem odit animam suam. manifestuz q non diligit proximum sicut se ipm̄ cum nec seipm̄ diligat. ¶ Aug. in ī de doctrina xpiana. Manifestū est autem omnē hominem proximum esse deputandum q̄a erga neminē operandū est malum. Jam vō si ut cui pbendum vt a quo pbendum est nobis officium misericordie recte proximo dicaē manifestum ē hoc precepto quo tenemur diligē proximum eaz sanctos angelos contineri a quibus nobis tanta misericordie impenduntur officia quanta nobis in scripturis ālduertere facile est. Ex quo et ipe dīs noster proximū se nobis dici voluit. qm̄ seipm̄ dīs ihūs xps significat opiculatum esse semiuiuo iacenti in via. ¶ Augu. viij. de tri. Qui autez amat homines. aut quia iusti sunt. aut vt iusti sint. amaē debet. Sic enī et seipm̄ amare seipm̄ debet. aut quia iustus est. aut vt iustus sit. Si enī diligit proximum sicē seipm̄ sine vllo periculo. Augustinus. primo de doctrina xpiana. Si autez teipm̄ non propter te debes diligere. sed propter illū vbi dilectionis eue rectissimus finis est. Non succensebat aliquis homo si a ipm̄ propter deum diligis. Quāq̄

ātḡs rēde proximū diligit hōc cum ℞o debet agēre vt eci am ipē toto corde diligat deū. ¶ Crisᵒ sup ma ebm. Qui aē hoiem amat simile ē sic qui deū amat qa imago dei est hō in quo deus dilgiē sicut rex in sua imagine honorat ⁊ ꝓpter hoc dicitur hō manda tum simile est pmo. ¶ Hier. Vt aliter q mandatū sequens pmo est simile ·significat idem esse officiū ⁊ meritū in veroq neq eī aut dei sine xp̄o aut xp̄i si ne deo potest valis esse dilectio ad salutē. Sequitur. In his duobꝫ mandatis tota lex pendet ⁊ ꝓphete. ¶ Aug. de que·eua·Pendet dixit ·i· illo refertur vbi habet finē ¶ Rabanus. Ad duo eī hec p̄cepta ptinet totus decalogᵒ. p̄cepta qdem pme tabule ad dilectionē dei precepta secūde ad dilectionē pximi. ¶ Ong. Vel qua q oīa impleuit· q scripta fuit ·de dei dilectione ⁊ pximi dignus est marias gr̄as a deo p̄cipere vt inuel ligat ōnem legem ⁊ ꝓphetas. ¶ Aug. vij. de trin. Cū aē sint duo p̄cepta in quibꝫ pendet lex ⁊ ꝓphete dilectio dei ⁊ proximi nō imme rito scripta pleū q p vtroq vnū ponit siue dileci nē dei sic est illud ·Iam eī qui diligentibꝫ deū om nia cooperant in bonū siue dilectionē pximi sic est ·1ᵒ. Qis lexi vno hmon cimplet. Diliges pximū tuū sic ꝛipm Sz hō ideo qa qui pximū diligit cōsequens est vt deū diligat. Ex vna eī eademq caritate deū pximūq diligimus · sz deū ꝓpter deum nos aūt ⁊ pximū ꝓpter deum. ¶ Aug · primo de doctrina xp̄i ana: Sed tū qui excellentioꝛ ⁊ sup nr̄am naturam ē duūa substātia p̄ceptū quo diligim⁹ deū a pximi dilectione distinctū est qñ te totū intelliges ·i· am mam ⁊ corp⁹ ⁊ pximū tuū ·i· aiam ⁊ corp⁹ nullum diligendaꝫ rez genus in his duobꝫ p̄ceptis preter missum est. Cū eī p̄currat dilectio dei sequitur di lectio proximi · eusq dilectōis mod⁹ p̄scripᵗ sit vt eum sicut ꝛipm diligas simul ⁊ tm abs te dile ctio pretermissa non est ·

Cōgregatis autez phariseis interroga uit eos Ihesus dicens ·Quid vobis videt de xp̄o cuius filius est. Dicunt ei dauid Ait il lis. Quō ergo dauid vocat eum in spiritu dominum dicēs. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis donec ponā mimicos tu os scabellū tuorum. Si ergo dauid vocat eū dominū ·quō filius eius est · Et nemo pote rat respondere ei verbum · Neq ausus fu it quisquam ex illa die eum amplius inter rogare ·

¶ Cris. sup ma. iudei estimantes xp̄m esse hoiem pu rum eū temptabāt nec si cēptassent si filiū dei cre didissent. volens g⁹ xp̄us eos oīndere q cognoscebat fallaciam cordis eorum ⁊ quia deus erat nec manife ste volut dicere veritatez ne occasionē blasphemie inuenientes iudei ꝑius mlām rent· nec oīno tacere· quia ad hoc venerat vt veritatē annūciaret. Ꝺo ta lem mērogatiōz eis ꝓposuit vt ipa mērogatio eis ostēderet quis esset· vnde dicē. Congregatis autez

pharisei⁹ int̄rogauit eos ihūs dicēs Quid vobis videtur de xp̄o cuius filius est. ¶ Cris · in hom. Ec Discipulos qdem primo interrogauit quid alij dice rent de xp̄o ⁊ tunc quid ipi dicerent · Hos autem non ita · Profecto eī seductorem eum dixissent ⁊ malū. Existimabant autem qñ xp̄us purus homo erat ⁊ ideo dixerunt eum esse filium dauid ⁊ hoc q subdidē. Dicunt ei dauid Ipse autez hō reprehendo mducit ꝓphetam dommationem eius ⁊ ꝓmissam filiacōis ⁊ cohonorationem que est ad patrem in stantem ·vnde subdidē. Ait illis Quomodo ergo da uid in spiritu vocat eum dominum dicens. Dixit dominus domino meo sede ad dextris meis donec ponā ¶ Hieronimᵒ. Testimoniū hoc de c·ix·psalmo sum peum est ·Dominus ergo dauid vocatur ·non sōlū dum id q de eo natus est · sed tm id q natus ex patre semp fuit preueniens ipm carnis sue patrē vocat autem eum dominum suum nō erroꝛe mētis nec ꝓpria voluntate · sz i spiritu sancto. ¶ Ambro. Quod autem dicat. Sede a dextris meis non intel gendum est q deus corporeus sit vt dexteram vel si nistram habeat· sed a dextris dei sedere est in honore ⁊ equalitate paterne dignitatis manere ¶ Chrisᵒ stomus · super matheum · Duro autem hanc interroga tionem non solum contra phariseos · sed etiam con tra hereticos posuit ¶ Nam secundum carnem vere filius erat dauid · dominus autem secundum diui tatem. ¶ Chrisostomᵒ · in omelia · Non autem in hoc stat. · sed vt timeant subdit ¶ Donec ponam mimicos tuos scabellum pedum tuorum. vt videlicet ita eos mducat ¶ Origenes. Deus enim non ad pū nitionez solum ponit scabellum pedum xp̄i mimico rum ipi⁹ sz ⁊ ad eoꝝ salutem. ¶ Hieron. Donec ad pu nitionem ponē vt sit sens⁹ · sede semp ⁊ inimici eius semp: enim subiacēt pedibꝫ tuis · ¶ Chrisostomus · Ex a patre inimici subiugant filio nō infirmitatem hu sed victoriaꝫ nam ⁊ filius subiugat inimicos p̄ris qa patrē clarificat sup ēram. Et ex hac auctoritate cōcludit Si g⁹ dauid v. eum dominū si ei⁹ est ¶ Hiero · Interrogauit hac nobis ꝓphetia hodie gētes iudeos ⁊ hō eī qui ꝓfitent xp̄m esse de tuaꝫ hoiem simplicē ⁊ sanctum virū asserunt de quo dauid ꝓphetauit g⁹ eos docuit a dño · Si simplex homo est ⁊ tamen filiꝰ dauid quō dauid vocat eum dñm suum· iudei autē ad deludendaꝫ mērogantes veritatem frivola multa ꝓfingūt · vernachi aiunt asserentes eum⁹ filius fuit damasi⁹ eliezer ⁊ exꝑi us ꝓphetā scripteū psalmum q post cedꝫ quisq rex dominus de⁹ domino suo abraam dixerit · Sede a dextris meis donec ponā Quos interrogem⁹ qui dixerit abrae ea que sequuntur · ⁊ respondere co gamus · quomō abraam ante luciferum genuit sa ⁊ quomō sacerdos fuit secundum ordinem melchi dech pro quo melchisedech obtulerit panē ⁊ vinū ⁊ a quo decimas prede accepit. ¶ Chrisostomus · in hom hoc eī in posuit finē ipsoꝝ disputacōis quasi nō nūs sufficiens p̄cludere eoꝝ ora · vñ sequit. Ex mo poterat rñdere ei vbꝫ neq ausus fuit quisquā ex illa die eū ꝑius interrogare Soluerūt eī cōtu non volentes · sed non habendo aliquid dicere

¶ Origenes. Si autem interrogatio eorum fuisset ex voluntate discendi nunq̄ eis talia proposuisset De amplius non essent ausi eū interrogare. ¶ Raban⁹. Ex hoc autem intelligimus. venena inuidie superari posse sed difficile quiescere.

Capitulum. xxiii.

TVnc locutus est ihesus ad turbas ⁊ ad discipulos dicens Super cathedram moysi sederunt scribe ⁊ pharisei. Omnia ergo quecunq̄ dixerint vobis seruate ⁊ facite. secundum vero opera eorum nolite facere Dicunt em̄ ⁊ non faciunt. Alligant enim onera grauia ⁊ importabilia. Et imponūt in humeros hominum. Digito autem suo nolunt ea mouere.

¶ Cris. sup mat. Postq̄ dns sacerdotes rōne p strauit ⁊ incorrigibilē eorū cōditionem ostendit. si cut clerici ⁊ malefecerint inemēdabiles sūt laici vo delinquētes facile emēdanē. tunc cōuertit sermonez ad apostolos et ad populū vnde dicitur. tunc locut⁹ est iesus ad turbas ⁊ ad discipulos suos. ifructuosū nāq̄ est verbū in quo sic alter confundit. vt alter nō erudiatur. ¶ Origines. Sūt aūt meliores discipuli xp̄i reliq̄s turbis ⁊ nuemis in ecclesijs q̄sdā affect uosi⁹ accedētes ad verbum dei. esse discipulos xp̄i ceteros aūt populū esse ipsius. ⁊ interdum quedā discipulis solis dicit. quedā auē ebis alia vero turbis simul atq̄ discipl̄is sicut sūt hec. vnde sequitur Dicens supra cathedrā moysi. qui legem moysi profitent ⁊ interp̄tari se gloriāt̄ hȳ sedēt sup cathedrā moysi Quo ergo non recedunt a littera legis. Scribe dicunt. qui autem maius aliquid p̄hitentes diuidunt seipsos quasi meliores a multis phariseis dicunt q̄ interp̄tatur diuisi. Quo autem moysen sm spiritalē vtilitatem intelligunt ⁊ exponūt. sedent quidē super cathedram moysi sz non sūt scribe ⁊ pharisei. Sed hȳs meliores dilecti xp̄i discipli. Post aduentū aūt xp̄i sedent sup cathedrā ecclie que est cathedra xp̄i

¶ Cris. sup mathm. Videndum est tū quō q̄s sup cathedrā sedat. q̄a ñ cathedra facit sacerdotē sz sacer dos cathedrā ñ loc⁹ sanctificat hoiem. sz hō locū hō q̄ malus sacerdos. de sacerdotio suo crimē acquirit ñ dignitatē ¶ Cris. i ho. Ne aūt aliq̄s dicat q̄m p̄pē hoc desidiose factus sum ad agendum. quia malus ē doctor hanc destruit occasionez cū subdit Omnia q⁹ quecunq̄ dixerint vobis seruate ⁊ facite. Non em̄ sua dicunt. sed que dei sūt que p moysen de⁹ in legē deduxit. Et intuere quāto circa Moysen vsus ho nore. eā iterū ē que ad vet⁹ testam̄tū noui p̄cordiaz ostendens. ¶ Ange Si autem scribe ⁊ pharisei sedentes sup cathedram moysi sūt iudeorum doctores secundū literam docentes legis mandata quomodo iubet nos dns sm ea que dicūt illi. facere cū apti i actibz vetent fideles vuē sm lr̄az legis. sz illi docēt sm lr̄az legē spiritaliē nō intelligentes. Quecunq̄ ergo dicunt nobis ex lege intelligētes sensum legis facim⁹ ⁊ faciamus. nequaq̄ facientes sm opera eorū Non em̄ sic lex docet faciunt. nec intelligunt vela men esse sup litteram legis. vt cum omnia audiens non omia itelligas precepta legis puta multa que de esciis sūt ⁊ que ō hostȳs ⁊ similia. sz ea que cōmi gunt mores. Sed quaē non de lege gratie hoc mā dauit. Sed de doctrina moysi q̄a sz nōdum erat rp⁹ p̄cepta noue legis ante tempus passiōis manifestaē Diebi auē videē q⁹ ⁊ aliquid aliud p̄ospensans h⁹ dicit. Quia em̄ accusatur⁹ ēar scribas ⁊ phariseos in sequentibz sm̄onibz. ne videreē apud simplices ex hoc eorum p̄napatum capere vt p̄pē inimicā hoc facere. p̄imum a se hanc suspicionez remouit ⁊ tunc eos incipit reprehendē. vt turbe nō in eadem viaa incidant ⁊ ideo ne existiment q⁹ quia debent eos au dire ideo eos debeant operibz imitari subdit em̄. Se cundum vo opera eorum nolite facere. Quid ē aūt doctore illo miserabili⁹ cui⁹ vitā discipli cum nō se quunē saluantur. cum imitāē ponunt. ¶ Cris. super mathum. Sicut aē aurum de ēra eligit̄ ⁊ ēra rūm quē. sic ⁊ auditores doctrinam accipiant. ⁊ mores relinquāt. Frequenē ei ⁊ ō hoīe malo doctrina p̄ce dit. Sicut autem sacerdotes meli⁹ iudicant. p̄ter bonos malos docere quaz p̄pē malos bonos negligē sic ⁊ subdit p̄pē bonos sacerdotes eaz malos hono rent. ne p̄pē malos bonam eam contemnanē. Odium est em̄ malis multa prestare quam bonis vsta sub trahere. ¶ Cris. in homelia. Considera vo vñ in cipit eos reprehendere. Iam sequit̄. Dicūt em̄ ⁊ nō faciunt. Maxime em̄ accusatione dignus est. qui do ctrine auctoritatez habens legez transgredit̄. Primo quidez quia p̄uaricatur qui alios corrigere debet. de inde quia peccans maiore pena dign⁹ est p̄pē hono rem. Merito quia plus corrūpit velut in ordine do ctoris peccans. Rursus autem ⁊ aliam eorum rep̄ hensionem ponit quoniam graues sūt sibi subiecti Dm̄ sequit̄. Alligant em̄ onera grauia. ⁊ in quo du plicem eorum malitiam ostendit. Vnā i h quidez q⁹ sine vera expectunt a subiectis summam diligentiaz vite Aliam vo in hoc q⁹ sibip̄is multam cōcedūt licentiam Oportet autem bonū p̄ncipē ecōtrario se habere In hȳs q̄dā que sm seip̄m sūt grauē iudi cem esse. In subiectis autem mansuetum. Intende autem qualiter ⁊ eorum rep̄hensionem aggrauat. Non em̄ dixit non possunt sz nolunt neq⁹ dixit pe tere. sz digito mouere id est neq⁹ prope fieri neq⁹ tangere ¶ Cris. sup mathm. Et quidem quantum ad phariseos ⁊ scribas d̄ quib⁹ loquitur onera gra uia ⁊ im portabilia dicit legis mandata de quib⁹ pe trus i actibus dicit. De quid uultis imponere iugū sup ceruices discipl̄oz q⁹ neq⁹ nos neq⁹ patres nr̄i portare potuimus. Onera em̄ legis quibusdaz ra tionibus fabulosis gmendantes audientibus quasi vin cula sup humeros cordis eoz̄ alligabant. vt velut rationis vinculo constricti ñ reiicerent ea a se. Ip si autem nec ex modica parte ea implebant. ⁊ ne ñ dicant pleno opere. sz nec modico tactu. id ē digito ¶ Glosa. Vel alligant onera. ⁊ vndecunq̄ traditio nes colligunt que scientiam non leuant sz grauant ¶ Jeronim⁹. Humen autem ⁊ digitus ⁊ onera ⁊

Pincula q̄bus alligm̄ē onē a spiritaliē sūt mēlligēda. b⁹ eciam gn̄aliē dn̄s adūsus oēs mgr̄os loq̄ur q̄ grādia inūē mioza nō faciūt ¶ Cnf. sup ma. Tales aē sūt q̄ graue pond⁹ vēientib⁹ ab pn̄az imponūt ⁊ sic dū pena pn̄e fugē cō tēnē pena facta. si em̄ fascē sup hūeros adole scētis quā ñ pē baulaē posuēis necesse bē ut aut fascē rūpat aut sb ponē pfrigaē sic ⁊ boi cui graue pōdus pne ponis necesse est ut aut pn̄am rejciat. aut suscipiēs dū sustīere nō pē fatigab⁹ tus ampli⁹ pecce. demde ⁊ si ēram⁹ modicā pn̄az imponētes nōne inelī⁹ē ꝑpē mīsericordiā rōdere rōem quā ꝑpē crudelita tē vbi pr̄familias larg⁹ē dispēsatoz nō debz esse tenax. Si de⁹ benign⁹ vt q̄ facēdos a⁹ auster⁹ vis apere fād⁹ oratu az vicā esto auster⁹ ēca viā alioꝝ benigu⁹ Audiāt te boies pua mādātē ⁊ gratia facētez. tal ē aē facēdos q̄ sibi laborē alios exigit quēadmodū mal⁹ descriptoz ēbuti in diuersis⁹ q̄ se releuat ⁊ onerat impotentes.

¶ Oīa aē opera sua faciūt vt videāt ab hominib⁹ dilatāt em̄ phylacteria sua ⁊ magnificāt fimbrias amant em̄ pmos accubitꝰ in cenis ⁊ pmas cathedras in synagogis ⁊ salutacōes in foro. ⁊ vocari ab hominib⁹ rabbi vos aē nolite vocari rabbi vnꝰē em̄ mgē vē oēs aē vos frēs estis ⁊ pēz nolite vocare vobis sup ērā. vnꝰ ē em̄ pē vē q̄ in celis ē ne vocemini q̄a mgri vē vnꝰ ē xp̄s q̄ maior ē vēm erit minister vē q̄ aē se exaltauerit humiliabiē et q̄ se humiliauerit exaltabitur.

¶ Cnf. sē ma Sup dn̄s arguerat scribas ⁊ phariseos crudelitatis ⁊ negligēcie. psequenē aē arguit eos maīe gloiā q̄ fecit eos a deo rēedere vñ dē. oia aē opa sua fa. ut vi. abhoīb ¶ Cnf. in ho. Inoī renascit q̄d ipam eximiē fecit ligno vēmis ⁊ ex vestimēto tinea vñ sacēdotū ministeriū qui positi sūt ad edificacōz sācitatis corrupe dyabol⁹ mēt vī ipm bo⁹dā ꝑpē boies fit fiat malū tolle b̄ vicia de cleo ⁊ sñ laboē oia rēsecabis. ex b̄ em̄ fit vt difficile cleros peccet pniam agāt vole aē dn̄s m hoc ondere cāz ꝑpē quā nō poterāt credē xp̄o hoc est. q̄z oia faciūt vt videant ab boīb⁹ Im possibile em̄ est ut credat xp̄o celestia p̄dicāti. q̄ grīaz boiz ocupiscit ērenā legi em̄ aliquē sic mēpetātē būc locū sup tlxdrā. i. in honore ⁊ gradu i q̄ fuerat moises. pseudi sunt scribe ⁊ phārisei indigne qui legem ꝑplatantes de xp̄o vene ro p̄dicabāt alios. ipsi aē nō recipiebāt pnem ꝑpē b⁹ boitatē ꝑpm audire legē quā predicabāt. i. credere i xp̄m p̄dicā a lege. ⁊ nō imitari scribas ⁊ phariseos incredulos ⁊ rodēām quaē p̄dicabāt ex lege xp̄m vēturū. ⁊ nō credūt in eū qua sc̄z oia opera sua faciūt ve ab boibus videanē. i. q̄a non predicabāt xp̄m venturū desiderio aduentꝰ sc̄z vt dozes legis esse ab boibus viderenē ¶ Ong. Adhuc aē opera sua faciūt ut ab boīb⁹ videanē visibile suscipiētes ornā tionez. ⁊ visibiliē corporalia fēmēta auferētes de domib⁹ suis ⁊ similiē bīs vinuēs agētes xp̄i vero discipuli legem occultus implēt quasi i occulto gestiētu iudei vt aptus dic ¶ Cnf. in ho. Vide aē ⁊ b q̄ cuz quadā facilitāte eos reuē nō em̄ simⁿ ait q̄ faciāt opa sua ut videāt oia ab boīb⁹ sz addit deinde mōstrat q̄ neq; i magnis vane gl̄iabant sz i q̄dam vilibus rebz vñ subdit. Dilatant em̄ phylacteria sua ⁊ magnificant fimbrias. ¶ Jero. Dn̄s em̄ cuz dedisset iudeis legis p moisen ad exercēmū istulit Ligabz ea i manu tua. ⁊ erūt sp añ oculos tuos. ⁊ ē sens⁹ p̄cepta mea sint i mente tua vt ope opleāt. sint añ oculos tuos. ut die ac nocte meditetis i eis. Ip pharisei male intēpētes. scribāt i membranis legē quā moisi. i. legis uerba complicantes ea ⁊ ligātes i fronte ⁊ q̄si coronā capitis facētes. vt sp añ oculos moueāt. nullatenus q̄q; aliq⁹ moises ut i q̄uoz āgulis palliorū hyacinthinas fibrias facerēt ad istā ꝑpm discēnēdū. vt quō incorporis istius signū iudaice gētis daret ita vestis hāret aliquā drīaz suspitionē. vo mgri captātes aurā ꝑpāvē atq; ex mēbrorū aspe ctu lucē faciebāt grādes fibrias ⁊ acutissimas i ea spīa ligābāt vt videli; abulātes ⁊ sedētes ihū pūgēnē ⁊ q̄ hoc possēt cōe ēralxrēē ad misteria futuris dī pictacōla g⁹ alia decalogi phylacteria vocabāt. i. phylaxteria eo q̄ ḡdūq; hūiusmō ob custodiā ⁊ mūimētū sui bīene ñ intelligētib⁹ pharisei q̄ b⁹ i corde portāda sūt ñ i corpore alioq̄n ⁊ armarias inde bīt libros ⁊ notaā dei ñ bīt ¶ Cri. Illoꝝ aē exēplo adh⁹ mltu aliq̄ nōia hebraica āgelorū pingē ⁊ scribē ⁊ aligabāt nō intelligētib⁹ metuēda videē. q̄dam vo aliquā pcez euāgelij sēptā ēca collū portāt sz nōne q̄die euāgelia ī ecia legi ⁊ audiē ab oīb⁹ eiu g⁹ i aurib⁹ porta euāgelia nihil pfūit q̄mō eū possūt ēca collū suspēsa saluaē deind vbi ē vē⁹ adorā bz i figuris trāxit. i. intellectu sensuū si i figuris bn̄ ēca colluz suspēdis si i intellectu g⁹ melio⁹ i corde porta pfūit quid collū suspēsa. alz vo sic exponūt hūc locū q̄ dilatabāt vba sua de ꝑpīs obfuāciis. q̄ phylacteria. i. phylaxteria salutis a ꝑpto assidue p̄dicātes. fimbrias aē vestimētoꝝ magnificatas dic sup eminētias eoz̄dez mādatoꝝ ¶ Jero. Cū aē sup phylacteria dilatēt ⁊ magnas faciāt fibrias gl̄iam captātes ab boīb⁹ pequēē arguūē m rūgis. vñ dr. amāt em̄ pmos in cenis cubitꝰ m cenis. ⁊ pmas cathedras in synagogis. ¶ Raba. Notandum q̄ nō saluetur in foro non pmo sed vt discūbere vetat eos quib⁹ hoc officij ordine operis. sed eos q̄ bene siue habita siue nō habita indebite amant. a hoīb⁹ q̄rūq; bos doc; esse cauēdos ¶ Cnf. sē ma Nō em̄ vituperat eos q̄ i pmo loco recumbūt. sz eos qui amant pmos discūbere ad voluptatez; vituperationē referēs nō ad factū Sine cā ei loco se humiliat q̄ corde se ꝑfert aliq̄n ei iactanter audiēs in dabile esse i vltimo loco discūbē discūbit p⁹ oīes. ⁊ ñ solū iactantiā cordis nō dimittit sed adhuc aliā iactantiam huic tatis acq̄rit. vt qui vult videri iustus ⁊ humilis videatur mltu ei supbi corpore q̄dez in nouissimo recūbēs. exhibet elacōe videē sibi i capite recūbere. ⁊ mltu sūt humiles in capite recubentes. ⁊ pscīētia se in vltimo esse existimāt ¶ Cnf. in ho. Inueniē aē vbi i eis vana gl̄ia dominabaē i synagogis sz i quas ierabāt alios directuri. In cenis ē pati quidē q̄ tolerabile ēat quātus doctorē i admiracōe esse optent ñ i ea ecia solū sz vbiq; si aē diligē ealia ē inculcō q̄ studē ut bīs aliis potiaē ¶ Cnf. sē mat. Primas eē salutacōes aīnt ñ solū i tpe ut eos pmū salutem⁹ sz eē i voce ut clamātes dicam⁹. Aue rabbi ⁊ in corpore ut flexis capitib⁹ eis iclinem⁹ ⁊ i loco ut i publico saluteē. vñ dē ⁊ salutationes i foro ¶ Rab. Quāuis ⁊ b culpa ñ caēat si idē i foro huius ītesse q̄ i cathedra monī mgri synagoge cupiāt aplari ⁊ vocari ab boīb⁹ rabbi ¶ Cri. sē ma. i. vocari volūt ⁊ ñ eē nom̄ a ꝑtūt ⁊ officiū negligūt ¶ Qui. in ecia eos xp̄i iueniūē mīsurā suscipiētes pmatū ut archiepiscopi siāt. psequēē aē pmas cathedras eoz̄ q̄ dicūē pīsbiteri principē locum Quidam autem machinanē vt episcopi vocentur ab hominibus b⁹ est rabbi. xp̄i aē discipulus diligit ihēm in spūali ⁊ cenis recubit⁹ pmos vt meliora spiritaliū ab⁹ mādatoꝝ

Diligit etiam cum apostolis sedētibꝫ sup. xp̄i throni non p̄misq; cathedras. actibus bonis dignū se p̄bere festinās cathedris buꝰmodi. sic aūt & saluator ones diligit. q̄ fiūt in nuudmis celestibꝫ id est celesti bus p̄mioꝝ cōgregationibꝫ. vocari aūt rabbine q; ab hominibus negꝫ ab aliquo alio diligit iustus quia vnus est magister omniū. vnde subdit vos aūt nolite vocari rabbi. ¶ Crisᵒ in ome. Vel aliter p̄ missorū de quibus phariseos meuisauerat. alia q̄dem sicut parua & vilia p̄termisit quasi discipulis ꝺ hūs mstrm nō indigentibus. sed q̄ erat omniū malorū causa id est throni a p̄ferre magistralem hoc i me dium ducit ad discipulos mstruendū. vnde subdit Vos autem nolite vocari rabbi vnus est em̄ mgr̄ vester ¶ Crisᵒ sup matthm. Quasi diceret. Nolite vocari rabbi. ne quod deo debetur. vobis presuma tis Nolite & alios vocare rabbi. ne diuinū honorez hominibꝫ deferatis. Unus est em̄ magister omnium qui omnes homines naturaliter docet. Si enim ho mo erudiret omnes homines discerent quod ba bent doctores. Nunc autem quia nō homo docet. sꝫ deus multa quidem docet̄ pauca autem discunt. hō em̄ non intellectum p̄stat homini docendo. sꝫ a deo p̄ stitum p admonitionem exercet. ¶ Hilarius. & ut meminerint discipuli se filios parentis virtus & per nouę natuit atis generationē terreni ortus excessꝰ se p̄cordia subdit. Omnes autez vos fratres estis. ¶ Ieronimus. contra heluidium. Omnes autez ho mines affectu fratres dici possunt quod in duo diui ditur. In speciale & commune. In speciale q̄a omnes xp̄iani fratres vocant̄. Porro in commune q; omo homines ex vno patre nati pari iure nos germanita te p̄ungimur Sequit̄. Et p̄rem nolite vocare ꝛc. ¶ Crisᵒ sup matthm. In mundo em̄ quāuis homo hoiem generat tamē vnꝰ est pater qui omnes crea uit. Non em̄ mitium vite habem⁹ ex parentibꝫ sed transitum vite p eos accipimus. ¶ Origenes. Deo q̄s non vocat patrem in terris qui p omnē actum sēm deum impletum dicit. Pater noster qui es in celis. ¶ Glosa. Quia vero aparebat quis esset omniu patez ex hoc q; dixerat. qui est i celis. vole expone quis sit omnium magister. Unde p̄cepsum de magi stro iterum repetit dicens. Nec vocemini magistri quia magister vester vnus est xp̄us. ¶ Crisᵒ. i ho. Non tamen dum dicit̄ xp̄us magister excludit̄ pater sicut negꝫ ex hoc q; deus pater noster dicitur hominum pater excludit̄ xp̄us ¶ Ieronimᵘˢ. Que ritur autem quare aduersum hoc p̄ceptum apostol⁹ doctorem gentium se esse dixerit aut quomodo i mo nasterijs vulgato sermone seruicem patres vocāt quod fic solutur. Aliud est esse natura p̄rez vt ma gistrum aliud indulgentia. nos si hominē p̄rem vo cam⁹ honorē eius deferim⁹ nō auctorem nostre ostē dimus vite. Magister em̄ dicit̄ ex officio ven ma gistri. & ne multa replicem quomodo vnus p na turā deus. & vnus filiꝰ non p̄iudicat ceteris ne p adoptionem dī vocentur & filij ita & vnus pater & magister non preiudicat alijs vt abusiue vocent̄ & patres & magistri. ¶ Crisᵒ. in homelī. Non solum autem dño p̄matus cupere p̄hibet sed ad conteran

um audientem inducit. vnde subdit Qui maior ē vestrum erit minister vester ¶ Origenes. vt alibi Et si ministrat quis verba diuina sciens qua xp̄s in eo fructificat nequaquam se mgr̄m sed ministrum p̄fitetur. vnde sequit̄. Qui maior est vestrum erit minister vester. quoniam & ipe xp̄us cum esset ve re magister. ministrum se esse professus est. dicens ego sum in medio vestrū quasi qui ministrat. Ipse autem post omnia quibꝫ vane gl̄ie voluit cōcu piscentiam addidit dicēs. Qui autem se exaltauerit humiliabitur & qui se humiliauerit exaltabitur. ¶ Remigius. Quod sic intelligi. Omnis qui se ꝺ suis meritis extollit apud deum humiliabitur. Et qui se de benefactis humiliat. apud deum exaltabit̄.

Ve aūt vobis scri be & pharisei hypocri te quia claditis reg num celorum ante ho mines. Vos enim non intratis. Nec introeun tes sinitis intrare

¶ Origenes. xp̄us quasi vere filius dei illi⁹ qui legem dedit sm similitudinem be neditionū que fiūt in lege dixit & ipse beatitudines eorum qui saluant̄ sm similitu dinem autem maledi ctionum positarum in lege ponit veh aduersus peccatores dicēs. Veh aūt vobis scribe & pharisei hypocrite q; fatent̄ bonita tis esse aduersus peccatores ista pronunciare intelli gant quia simile est p̄positum dei i maledictionibus legis. Sive autem illa maledictio sive istud veh nō ex pronūciantis contingit peccati sed ex peccatis q̄ bus dignum se p̄bet ad susceptionem istoꝝ que dꝰ discipline causa p̄nunciauit vt conuert̄at homines ad bonum sicut pater increpans filium p̄fert verba ma ledictionis nec tamen vult illum dignuz fieri maledi ctionibus illis. sed magis abstas auertere. Unus autem veh causa subdit̄. Quia claditis regnū ce lorum ante homines vos autem non intratis. nec i tro. sini. intrare. Nec duo peccata naturaliter ise parabilia sunt. quoniam hoc ip̄m sufficit ad expulsi onem q̄ alios non p̄mittit intrare ¶ Crisᵒ. sup ma tthm. Regnum celorum dicunt̄ scripture quia in illis mistum ē regnum celorum Janua est intellect⁹ eorum. Vel regnū celorū est beatitudo celestis. Ja nua autem est xp̄us p quem introitur i eam. Clau culari autem sunt sacerdotes quibꝫ creditum est ver bum docendi & interp̄tandi scripturas. Clauis aūt est verbum scientie scripturarum p quam aperit̄ ho minibꝫ ianua veritatis adapertio aūt eius est inter pretatio vera. vide autem qua non dixit. veh vobꝫ qui aperitis sed qui claditis. Ergo non sunt scrip ture clause licet sint obscure. ¶ Origenes. Phari sei ergo & scribe nec intrabāt nec eum volebant au dire qui dixit. Siquis p me introierit saluabit̄. Et nec intrantes id est eos qui credere poterant p̄ter ea que a lege & p̄phetis ante fuerāt ꝺ clarata de cri sto. Introire sinebant cum omni terrore ianuā claudentes ad huc derogabant doctrine eius & subuertebant omnem p̄phticaz scripturam de eo & blasphemabant omne opus ipius quasi falsū & a diabolo

factum. Sed ⁊ oēs qui mala ꝓuersatione sua dāt exemplum peccandi in populo. ⁊ qui faciunt inuti am scandalizantes pusillos claudere videnē ante ho mines regnū celoꝝ. Et hoc peccatuz inuenīt quidē in populanbo maxime autez in doctoribz qui docēt quod decet ſm̄ uſtidam euangelij homines nō aūt faciunt quod docēt. Bene autem uuietes ⁊ bene do centes aperūt hominibo regnū celoꝝ. ⁊ dum ipſi in trāt. alios ꝓuocant intrare in regnum celoꝝ intrare volētes qñ ⁊ sine ratione excōmunicant quosdam ꝓter ali quem zelum q̄ meliores sunt qz ipſi ⁊ ipſi q̄dem non permittunt eos introire. Illi autem qui sobrij sūt mente patientia sua tyrannidem eoꝝ vincentes q̄ uis vetiti tamen intrant ⁊ hereditant regnum. Et ⁊ qui cum multa temeritate seipsos dederunt ad p fessionem docendi pruſqz discerent ⁊ iudaicas fa bulas imitantes detrahunt eis qui ea que ſursum sunt in ſcripturis req̄runt laudunt quanteum ad ſe ante homines regnum celorum.

¶ Veh autē vobis Scribe ⁊ phariſei bipo crite. q̄ comeditis domos viduaz. longas orationes orantes ꝓpter hoc amplius acci pietis iudicium.

¶ Cri. ſm omeē. De reliquo dīs de gula eos repre hendit ⁊ quod deterius est qm̄ non a diuitib. ſed a viduis acapiebant vnde ventrem implerēt ⁊ illoꝝ inopiam conterebant quaz releuare oportebat. vñ dicitur. Veh vobis scribe ⁊ phariſei ypocrite qui comeditis domos viduaz. ¶ Glo. ⁊ qui vestra ſup ſtitione nihil intenditis niſi vt predā de subiecta ple be faciatis. ¶ Cri. ſm. Sexꝰ aūt mulierum incau tus est quia non omnia que videt aut audit cū rōe conſiderat. mollis etiam est quia facile flectit vel de malo ad bonum. vel de bono ad maluz. virilis autez sexꝰ ⁊ cauaor ⁊ durior est. ꝓterea simulatoris fa citatis. arca mulieres maxie negotiant. Quia nec intelligere eoꝝ simulationes possunt ⁊ facile ad eo rum dilectionem inclinant religionis causa. Preci pue cū circa viduas negotiant. primo quidez qz muli er non facile decipit habens consiliarium virū. Deinde quia nō facile de facultatibo suis aliquid dant cuz finet pēare viri. ꝓterea gꝰ dīs dū iudaicos sacerdo tes ꝓfūdit xp̄ianos monet ne viduas multo ampliꝰ onorent q̄ cetēis qz ⁊ si volūtas mala ñ fuit tñ ſu ſpicio mala est. ¶ Cri. ſm hoc. Deinde ⁊ bꝰ rapine mo dus erat grauior addit enī orationes longas orantes q̄cunqz enī malū facit dignꝰ ē pena. ſz q̄ a religione cāz acapit neq̄cie grauiori ē obnoxiꝰ pena. vñ seq̄ tur. ꝓpter hoc amplius acapietis iudiciū. ¶ Cri. ſm. Primū q̄dem p eo qz estis miq̄. alterū p eo qz hꝫ in tū acapitis sanctitatis. auaritiaz enī vtaz religionis coloē depingitis ⁊ qñ pſtatis dyabolo arma dei. vt amet miq̄as dum pietas estimat. ¶ Hilar. Del q̄ abinc p̄cedebat regni celestis obſtacō. vt in obeun dis viduaz domib retineat ambitio. Hoc acapiens ampliꝰ iudiciū qz ⁊ penā ꝓpter peccata ⁊ reatū aliene ignorātie debebunt. ¶ Glo. Vt qz fuꝰ sciens ⁊ non faciens vapulabit multis.

¶ Veh vobis scribe ⁊ phariſei bipocrite q̄ circuitis mare ⁊ aridaz. vt faciatis vnum ꝓselitum. Et cum fuerit factus. facitis eū filium gehenne duplo q̄ vos.

¶ Cri. in ho. Post p̄missa rurſꝰ eos dīs abiicit sat. ⁊ qz iefficaces fuit ad mitiorē saluteꝫ cū nihil bone indigeant ut ad salutē vnū querant. ⁊ q̄ſo lū delides ſt̄ dirca eos q̄s ꝓuerit ſi ꝓpe eaz. Stu dozes dū eos corrūpunt p̄ue vite exemplo. vide veh vob scribe ⁊ phariſei ypocrite q̄ comis mul⁊ aridā ut faciatis vnū ꝓselitū. ¶ Hil. Mens aūt ere pagracōe fcat in tot oib simbo eos cē xp̄iani gelio obtrectatoꝝ ⁊ legis ago cōtra ſuſtinatione fidei aliquos subdituros. Proſelitus enī fuit ex gen tibus in ſinagogam receptus quoꝝ futuroꝝ tantus in vno indicatur. Neq; enī post xp̄i predicatum doctrine eozum fides reliqua est. ſed quiſquis aqui ſitius fuerit ad fidem iudeozum filius ſit gehenne.

¶ Orig. Quicumqz enī post saluatorem audierit docentē imitari affectum eozum. qui dixerunt ſangui pose. Crucifige crucifige eum. vnde sequitur. Et cū factus fuerit facitis eum filiū gehenne duplo q̄ vos.

¶ Hilarius. Deo autem pene duplicare eam filium quia neq; sit remissionez peccatoꝝ gentilium con secutus ⁊ societatem eoꝝ qui xp̄m persecuti sūt secutꝰ. ¶ Hieronimꝰ. Vt alter Scribe ⁊ phariſ eoꝝ lustrantes orbem in studq habebant de gen bus facere proſelitum id est aduenam inimicū miſcere populo dei. ¶ Chriſoſtomus. ſuper matth. Non autem ꝓpter misericordiam volentes eum li uare quem docebamus. ſed aut ꝓpter inanitatem ad ditus in ſinagoga iudeis. ſacrificiorum adderetur de lato. aut ꝓpter vanam gloriam. Qui enim ſcipsum mergit in gurgitem peccatoꝝ quomodo alterum ꝺ peccatis velit eripere. Quanto magis minime poſsit alteri aliquis esse q̄ſi sibi. Ex ipſis ergo ad bus ostenditur qui propter deum aliquem volt con uertere rut ꝓpter vanitatem. ¶ Gregorius ſup moralium. Quia vero hꝫpocrite q̄ſue querūt im per operentur. loqui tamen recta non desinunt. ne loquendo quidem in fide vt conuersatione filios pa riunt. ſed eos bene nutrire nō possunt. quan to enim ſe libentius exercitio actibus inseruerint negligentius eos quos gñāt agere erga proximos Et q̄a obduratis cordibo vsuꝫ. ipſos etiam ꝓge nerant filios nulla pietate debita amore agnoscunt vnde ⁊ hic de hꝫpocritis dicitur. Et cum fuerit factus facitis eum filiū gehenne duplo q̄ vos. ¶ Au guſtinus. contra faustum. Hoc autem non q̄re cumadebatur dixit. ſed eoꝝ qui a meritis maiorum a quibus imitandis suos cohibuerat dicens. Su per cathedram moſi. In quibus verbis. verum debet aduerti. ⁊ quantus honos delatus ſit doctri moſi. in cuius cathedra eam mali ſedentes. bo docere cogebantur. ⁊ inde fierent proſelitis filii ge henne. non quidem verba legis audiendo ſed eam ſectando. Propterea autem duplo filii

Propterea aũt duplo ḡ illi quia hoc negligebat implere quod ꝓpria voluntate susceperat. non ex ui deis natus. sed sponte ude⁹ factus. ¶ Jeronimus. Vel qa q̃ amor dum esset gentilis simpliciter erubat & erat semel filius gehenne. Videns magistroꝝ uita & intelligens destruere eos opere quod ꝙ docebant reuerentur ad vomicum suum & gentilis fac⁹ quasi preuaricatoꝛ maiori pena dign⁹ erat. ¶ Crisostomus. Super matthm. Vel qua forte sub culcura ydoloꝝ cõsistu⁹ vt ꝓter hominem iusticiam suabat. fac⁹ aũ iudeus malorum magistroꝝ ꝓuocatus exemplo hec dicit ꝓtor magistris ¶ Crisostomus homelia. Cum enim virtuosus fuerit magister discipulus imitaꝝ. Cũ aũ fuerit mal⁹ superexcedit. filius aũt vocaꝝ gehẽne q̃modo filius perditionis & filj⁹ huj⁹ seculi. Vnusquisq; enim ciu⁹ opera facit a⁹ filj⁹ appellaꝝ. ¶ Origenes. Ex hoc aũt loco discimus quoniam & eoꝝ qui ige henam futuri sunt ezit differencia eorũdẽmq; quãdo alter est simpliciter filj⁹ gehenne. alter vero duplicater. Sed & hic videre oporet si & generaliter ẽ fieri aliquẽ filiũ gehẽne. vtputa iudeũ l̃ gẽtilẽ aut eciã specialr ve ꝓ singulas species peccatorũ fiat quis filj⁹ gehẽne ve ultus quidem secũdũ numeꝝ iusticiaꝝ suaꝝ augeaꝝ in gloria peccatoꝛ aũt sc̃orum numeꝝ peccatoꝝ suoꝝ multipliceꝝ in gehenna

¶ Veh vobis duces ceci qui dicitis. Qui/cumq; iurauerit ꝓ tẽplũ dei nichil ẽ. Qui aũ iurauerit in auro tẽpli debet. stulti & ceci quid enim maius est aurum an templum quod sanctificat aurũ. Et quicũq; iurauerit in altari nichil est. Qui autẽ iurauerit in dono quod sup illud est debet. ceci q̃d enim maius est donũ an altare quod sanctificat donum. Qui ergo iurat in altari. iurat in eo & in ommib⁹ que sup illud sũt. Et qui iurauerit in tẽplo iurauit in illo & in eo q̃ habitat in ipo Et q̃ iurat in celo iurat in throno dei & in eo qui sedet super ipsum

¶ Jeronim⁹. Sic in pbis & scribis dilectas opinio sanctitatis capiebat gloriam & ꝓ occasionem glorie quereb̃at lucra. sic alia traditionis fraude muenta impietatis arguit trãsgressoꝛes. Si q̃s enim in contentione seu aliquo iurgio vt i causa ambiguo iurasset in templo & postea cõuict⁹ esset mẽdacij. non tenebaꝝ crimine reus. Et hoc est quod dicit. Veh vob⁹ duces ceci qui dicitis. Quicũq; iurauerit ꝓ templum nichil est. Quasi diceret nichil debet. Si autem iurasset in auro & pecunia que i templo sacerdotib⁹ offerebatur statim ꝺ in quo iurabat. cogebatur exoluere. vnde sequitur. Qui autem iurauerit in auro templi debet vel debitor est. ¶ Crisostomus super matthm. Templum quidem ad gloriam dei pertinet & ad hoim spiritalem salutem. Aurum aũ templi & si ad gloriam dei puneat. tamen magis ad delectationem hoim & ad vtilitatem sacerdotum offerẽ ur dei ergo aurũ quo ipi delectabaꝝ. & dona quibus ipi pascebaꝝ sanctiora dicebãt esse q̃s ipm templũ vt homines promptiores facerent ad offerenda dona. q̃s ad pces fundendas in templo. Vnde conuenies ter reprehendit eos dominus dicens. Stulti & ceci. Quid enim maius est aurum an templũ qđ sanctificat aurum. Multi autem nũc xp̃iam sic insipientes imitãtur. Ecce enim si aliqua causa fuerit. modicum videtur facere qui iurat ꝓ deum. Qui autem iurat ꝓ euangelium manus aliquo fecisse videꝝ. quãdo similiter dicendũ est. Stulti & ceci. Nam scripture ꝓpe deũ scripte sũt non de⁹ ꝓter scripturas. Maior ergo est deus qui sanctificat euangeliũ q̃s euangelium qđ sanctificaꝝ ab eo. ¶ Jeronim⁹. Rursus si quis iurasset in altare ꝑuũ reũ nemo retinebat si aũt iurasset in dono vt in oblationibus hoc est in hostia vt in victimis. in simila & ceteris que offerunt deo super altare hoc studiosissime repetebant. Totũ aũ hoc faciebant nõ ob dei timorem sed ob diuitiaruꝝ cupiditatem. vnde sequit̃. Et qui iurauerit in altare nihil est. qui autem iurauerit in dono quod sup illud est debet. Arguit enim eos dñs stulticiae & fraudulẽtie q̃ munus sit altari q̃s hostie q̃ sanctificãt ab altari. Vnde sequit̃. Ceci qđ enim maius est donũ an altaꝝ qđ sanctificat donum. ¶ Glosa. Et ne forte nitantur iniquam prorumperẽ ve dicerẽ aut sanctior esse templo & donũ altare eos alia ratione conuincat quia videlicet mutabile quod fit ꝓ templũ & altare contingitur iuramẽtum quod fit ꝓ aurum uel ꝓ donum Et hoc est quod subdit. qui ergo iurat in altari iurat in eo & in omnib⁹ que sup illud sunt. & q̃ iurauerit sic. ¶ Orig. Similiter quoniã iudei cõsuetudinẽ habebant ꝓ celũ iurare ad reprehensionẽ eoꝝ subdit. Qui iurat in celo iurat in throno dei. & in eo qui sedet sup ipm. Non ergo sicut arbitrantur euadunt periculum in eo q̃ non ꝓ deum iurant si ꝓ throniũ dei scilicet celum. ¶ Glosa. Qui enim ꝓ subiectam creaturam iurat & per diuinitatem p̃sidentem creature iurat. ¶ Origenes. Est autem iuramentum confirmatio verbi de quo iuraꝝ. Juramentũ ergo intelligendũ est testimoniũ scripturarũ quod ꝓfertur ad confirmationem ꝛbi quod loquimur vt sit quidẽ templum dei scriptura diuina. aurũ aũt positus sensus in ea. Sicut aũt aurũ quod fuerit extra templum non ẽ sanctificatũ sic omnis sensus qui fuerit extra diuinam scripturam quãuis admirabilis videatur non est sanct⁹. Non ergo debem⁹ ad confirmandas doctrinas nr̃as ꝛ̃os intellectus assumere nisi ostenderimus eos esse sanctos ex eo q̃ in scripturis continẽtur diuinis. Altare aũt est hominis cor qđ principale habetur i homine. Vota autẽ & dona que ponunt̃ super altare est omne quod superponitur cordi. vt orare psallere. elemosinas facere ieiunare. Quãdũ ergo facit omne votũ hominis cor a⁹ ex quo votũ a offert Deo non potest honorabil⁹ esse votum q̃s cor hominis ex quo transmittit votum. Si ergo conscientia hominis non pugnat. fiduciam habet ad deum. non ꝓpter dona. sed quia vt ita dicam altare cordis sui bene construxit. Tertiũ est vt dicamus. q̃ super templum. id est super omnem scripturam & super altare. id est super omne cor est intellectus

quidam qui dicit celum thronus ipsius dicit dei in q̃ est videre facie revelata cum venerit quod ꝓfectum est facient veritatis · ¶ Hylarius · Adventante eam xp̃o mutilem docet esse fiduciam legis · q̃ nō in lege xp̃us sed lex sanctificat in xp̃o in quo velut sedes thronusq; sit positus · atq; ita stulta cecaq; fiat · qui sanctificāte ꝓmisso · sanctificata venerant · ¶ Augustinus · de quo · euan · Templū etiam et altare ipm xp̃m intelligimus auctū et donū laudes et sacrificia ꝓcul que in eo et p eum offerimus · ¶ Non enim ille p hec sed ista p illum sanctificantur ·

Vae vobis scribe et pharisei ypocrite · q̃ decimatis mentam et anethum et ciminum et reliquistis que graviora sunt legis iudicium et misericordiam et fidem et hec oportuit facere et illa non omittere · Duces ceci excolantes culicem · Camelū autem diglutientes ·

¶ Ihs · in homelia · Supra dns dixit q̃ ligabant grauia onera et alijs imponebant que ipi nec tangere volebant · Hic aut rursus onerat q̃ in parvis q̃ rebus diligentiam · magna demonebant · vñ dicens · Vae vobis scribe et pharisei ypocrite q̃ decimatis mentā et anethum et ciminum · ¶ Hieronimus · Pharisei enim quia ꝓceperat dns ꝓpter alimoniam sacerdotum et levitaꝝ · quoꝝ pars erat dns omniū rerū offerri in templo de nascentibus et melleā · mysticos dimittam · hoc habebant studij · ut que vilia fuerant comederentur · cetera que erant maiora · parvipendebant · vñ sequit · Et reliquistis que graviora sunt legis iudicium et misericordiam et fidem · ex hoc capitulo arguit eos avaritie q̃ studiose ecclesiasticis vilium olerum decimas exigebant et iudicium in disceptatione negotiorum misericordiam q̃ in pauperes · et fidem in deum q̃ magna sunt ꝓmittat ¶ Ihs · sermonat · Ut qui sacerdotes avaritia plenos · si quis decimas alicuius rei vel minime non obtulisset corripiebant eum quasi magnum crimen fecisset · Si quis autem alterum lederet aut in deum peccabat · nō curabant eum corripere · De lucro quidem suo solliciti et de gloria dei ac salute hoim negligentes · Seruare enim iustitiam et facere misericordiam et habere fidem ꝓpter suam gloriam deus mandavit · Decimas autem offerre ꝓpter utilitatem sacerdotum ut sacerdotes quidem populo in spiritalibus obsequant · Populi autem in carnalibus sacerdotibus submministrent sic et modo fit · quia omnes de honore suo sunt solliciti · De honore autem dei nulli portiones etiam suas vigilanter defendunt · sed circa obsequium ecclie curam impendē non attendunt · Si populus decimas non obtulerit · murmurant · Deus si peccatorem populum videret nemo murmurat contra eos · Sed q̃a scribarum et phariseorum ad quos loquebatur quidam ꝓphetes erant · non est incongruum ut aliam expositionē faciamus ꝓpter eos qui decimas dabāt · Illi et qui accipit decimas · recte decimare dicit et qui dat · Scribe ergo et pharisei minimarum quidem rerum decimas offerebant · ostendendo religionis grāda · In iudicio autem quasi minus In fratribus fit misericordia · In veritate mendacii ¶ Origenes · Sed qm̃ contingens erat ut audientes q̃dam dominum ista loquentem contemnerent · minimarum rerum decimationem sapienter addidit · et oportuit facere hoc est iudicium · misericordiam et fidem · et illa nō omittere · id est decimationem nō anethi et cymini · ¶ Remigius · Ostendit quoque in minus his verbis quomā omnia precepta legis tam maxima q̃ minima sunt implenda · Redarguit et q̃ elimosinas de fructibus ére faciūt putantes se minime posse peccare · Quibus nihil prosunt elimosine nisi a peccatis studeant cessare · ¶ Ihs · Ne in minoris periculi esset · decimationē olerum q̃ iustitie officium preterire · irridet eos consequenter dicens · Duces ceci · excolantes culicem malum autem diglutientes · ¶ Hieronimus · Camelus puto esse magnitudinē preceptorum ut dicā misericordiam et fidem · Culicem decimationē mente · anethi et cymini et reliquorum olerum vilium · Hec sunt precepta dei que magna sunt devotissime suscipimus · et operationem religionis in parvis quibusdam rebus habent cum diligentia demonstramus · ¶ Origenes · Ut excolantes culicem · id est expellentes minima delicta que culices nominant · Camelus autem glutientes · id est cōmittentes maxima delicta que nominant camelos aīalia videlicet tortuosa et gibba · Scribe autem moraliter sunt qui amplius nobis elementa ponunt in scripturis q̃s simplex sermo demonstrat pharisei autem sunt omnes qui iustificant semetipsos · et dividunt se a ceteris dicentes · Sta mihi appropinquare quoniam mundus sum · Mundum autem et anethum et cyminum · olerum condimenta sunt non principalia cibi · Sic in conversatione nostra quedam sunt necessaria ad iustificationē ut alterum · misericordia · et fides · Alia sunt quasi condimenta actus nostros et suaviores eos facientia ut abstinentia risus ieiunium flexio genuum et huiusmodi · Quō autem nō estimant ceci qui non videt quam nihil prodest cautum esse circa minima cum principalia negligunt · Deus ergo modo presens confundit · non quidem lex prohibens observare · sed principalia precipiens custodire ¶ Gregorius · ꝑmo moraliū · Vel aliter · Culex suffocando vulnerat · camelus autem sarcinis ad suscipienda onera inclinat · Iniquorum ergo culicem vidit qui seditiosum latronem timere potuerunt · Camelū vero gluttierunt · quia cum quis ad suscipienda nostre mortalitatis onera humiliter videt extinguere clamando conati sunt ·

Vae vobis scribe et pharisei ypocrite qui mundatis quod deforis est calicis et rapidis · Intus autem pleni estis rapina et immundicia · Pharisee cece munda prius quod intus est calicis et parapsidis ut fiat et id quod deforis est mundum

¶ Hieronimus · Diversis verbis eodem sensu superia arguit pharisees simulationis et mendacij

aliud ostendant hominibus foris aliud domi agant· unde dicit· ve vobis scribe ⁊ phariſei ypocrite qui mundatis quod de foris est calicis ⁊ parapsidis· non ꝫ dicat q in calice ⁊ parapside eoꝝ superstitiõ morarẽ sed q foris hominib ostenderent sanctitatem qđ manifestum est ex eo q addidit dicẽs· mundatis autẽ plenj estis rapina ⁊ immũdicia ¶ Crisostomus· Vel ꝫ dicat quia uidebat quociens ingressuri erant in templum aut sacrificia oblaturi aut per dies festos seipsos ⁊ uestimenta sua ⁊ uasa lauabant ⁊ a peccatis nemo seipsum purgabat· cum deus nec corporis mundiciam laudet nec sordes condemnet· pone tñ quia deus odit sordes corporis ⁊ uasorum que necesse est ut ipso usu sordescant quãtomagis sordes cõscientie horret quam si volumꝰ semp mundã seruamus ¶ Aglanus· Arguit ergo eos qui iactãciam mundicie studiũ sequentes uolucrum pcepta mundicie derelinquãt· cibus namq; usus interior est qui si obsordescant qđ profanat hominem· exterꝰ· atq; ĩmundicie cõscientie minor est obtemperandus ut ea que corporis sunt forinsecus abluamur· ⁊ ideo subdit Pharisee cece munda prius quod intus ẽ ca· ⁊ parapsidis ut fiat id quod deforis est mũdum ¶ Crisostomus· ¶ Non autẽ hoc dicit de sensibili calice aut parapside· ſ intelligibili qui si nunquam lauerint aquam mundus potest esse apud deũ Si autẽ pecauerint ⁊ tota aqua pelagi ⁊ fluminũ se lauerit sordidus est ⁊ miser ante deum ¶ Crisostomus· in homelia Attende autem q ubi de decimis loquebatur cõuenienter dixit hec oportuit facere ⁊ illa non omittere Decima eĩ elemosina quedam est· quid autẽ nocet elemosinam dare· non eĩ hoc dixit sicut legalem obseruationem inducens· hic autẽ ubi de purgationibus ⁊ imundicijs disputat nõ ad ꝫ addit ſ ostẽdit q de necessitate ad mundiciam exteriorem sequitur qđ quidem extra calicem ⁊ parapsidis ecclꝰ uocans quod autem intus est aiam· ¶ Origẽ· ¶ Dic hmo nos instruit ut festinemꝰ esse iusti non aparere· Qui eĩ studet ut appareat iustꝰ· que a foris sũt mundat ⁊ que uidentẽ curat· Cor autẽ ⁊ conscienciam neglegit· qui autẽ studet ea que intus sũt· id est cogitationes mũdare consequẽs est ut etiam ea que a foris sunt faciat mũda Sed ⁊ omnes falsi dogmatis professores calices sunt a foris quasi mũdati ꝑter speciẽ religionis quam simulãt· abintꝰ autem pleni rapina ⁊ simulatione· dum rapiunt homines ad errorem Calix etiam est uas ad potum· parapsis ad cibum Omnis ergo hmo p quẽ potamur spiritalit· ut ois narratio p quam nutrimur· uasa sũt potus ⁊ cibi· Qui ergo studẽt ꝓpositum profitere hmonem· magis ꝙ salutari sensu repletũ calix eius a foris mundatus est· abintꝰ autem sordibꝰ uanitatis repletꝰ Sed ⁊ licete legis ⁊ ꝓphetarum cibos spiritalis potꝰ ⁊ parapsides necessarias escarum sũt· scribe qđem ⁊ phariſei student sensum exteriorem mũdum demõstrare· Discipuli autẽ xpi· sensum spiritalem mundare festinant·

¶ Veh vobis scribe ⁊ phariſei ypocrite q similes estis sepulchris dealbatis que parent a foris hominib speciosa intus vero plena sunt ossib mortuoꝝ ⁊ omni spurcicia. Sic ⁊ vos quidem a foris paretis hominib iusti. Intus autem plem estis ypocrisi ⁊ iniquitate.

¶ Origenes· Sicut superiꝰ· intus pleni sunt rapina ⁊ intemperantia similiter ꝫ plemi sitis ypocrisi ⁊ iniquitate que comparantẽ ossib mortuorum ⁊ imũdiciẽ que parent hominib speciosa meꝰ autem plena sunt ossibꝰ mortuorum ⁊ omni spurcicia· Sic autẽ ⁊ pueri magistri qui alia docẽt· ⁊ alia facũt mũdiciam habitu uestis ⁊ uerboꝝ humilitate demonstrant· intus autẽ pleni sunt omi spurcicia ⁊ auaricia ⁊ libidine· Et ꝫ manifeste ex ꝑmissis infert· Sic ⁊ vos a foris quidem paretis hominib iusti· Intus autẽ plemi estis ypocrisi ⁊ iniquitate· ¶ Origẽ· Omnis eĩ iustitia simulata mortua est· que ꝑter deũ non fit· Magis autẽ nec iustitia est sic mortuꝰ homo non est homo· Et sicut mimi qui personas suscipiunt aliorum ⁊ nõ sunt ipsi quos simulant· Tanta gꝰ sunt ossa intus ⁊ immũdicie quanta bona simulant ex malo affectu· uidentẽ autẽ a foris iusti coram hominibꝰ non eis qđ scriptũ appellat deos sed coram eis qui sicut homines moriunt· ¶ Gregorius· xxvj· moraliũ· Ante districtũ uerum iudicem eculationes ideo de ignorancia habere non possunt· quia dũ ante oculos hominũ omnẽ modũ sanctitatis ostendũt ipsi sibi sũt testimonio quia bene uiuere non ignorant· ¶ Crisostomus· super mathẽm· Dic autẽ ypocrita si bonũ est esse malũ· ut quid non uis aparere qđ uis esse· Nam qđ turpe est aparẽ turpius est esse· Quod autẽ formosum est aparere formosiꝰ est esse· Ergo aut esto qđ aparere aut aparere quod es·

¶ Veh vobis scribe ⁊ phariſei ypocrite q edificatis sepulchra ꝓphetarum ⁊ ornatis monumenta iustorum ⁊ dicitis Si fuissemus in diebus patrũ nostrorum· non essemus socij eorum in sanguine ꝓphetarum· Itaq; testimonio estis vobismetipsis q filij estis eorum qui ꝓphetas occiderunt

¶ Jeromiꝰ· Prudentissimo sylogismo arguit eos esse filios hominum· dum ipi opinione bonitatis ⁊ glorie in populo edificant sepulcra ꝓphetarum qs maiores eorum interfecerũt· Et hoc est quod dicit· veh vobis scribe ⁊ phariſei ypocrite q edificatis sepul

ra ꝓphetaꝝ ⁊ ornatis monumẽta istoꝝ. ¶ Origo. Non satis rõnabiliter cõminari videtur aduersus eos qui edificãt sepulcra ꝓphetaꝝ. Quantũ em̃ ad hoc laudabile aquid faciebãt quõ ergo erant digñ suscipe verb. ¶ Cryſ in homel. Non g᷑ eos iculat qñ sepulcra edificant. ſi intentiom eoꝝ detrahit cũ qua edificabant. qñ non ꝓter honorem eoꝝ ꝙ occi si fuerant sed sicut pompam sibi statuẽtes m occisi ombo illoꝝ ⁊ formidãtes. ne forte tempore ꝓceden te sepulcris destructis rabescat tante audacie memo rie. ¶ Cryſ. sup mat. Vel quia dicebant ap᷑ se. Si bñfecerim᷑ pauꝑibus nõ mẽti videne. ⁊ ꝓ tempore videne. Non ne ergo meli᷑ edificia faciam᷑. que omnes aspiciunt nonsolũ in hẽ epe sedeam in posteꝝ. O in sipiens homo ꝙd vbi ꝓdest post mortẽ ista memoria si vbi es torqueris ⁊ vbi nõ es laudaris. Dñs autem iudeos castigat dom̃in᷑ xp̃ianos docet. nam si ad illos solos dixisset hec dicta fuissẽt tantũ. nõ etiam scripta. nũc aũt ⁊ dicta sũt ꝓter illos ⁊ scripta ꝓpt istos. Si ergo uxta alia bona fecerit bõ edificia sã cta additamenteũ est bonis. Si aũt sine alijs bonis opibus passio ẽ gtie secularis. Non em̃ gaudẽt mar tires qñ ex illis pecunijs honorant in ꝙbus pauꝑes ploranᷣ. Semꝑ etiam iudei ꝑteritoꝝ sanctoꝝ cultores fuerũt ⁊ ꝑsecutoꝝ ꝑsentiꝝ temporis magis aũt ⁊ ꝑsecutores. Non em̃ iustmẽtis increpatões ꝓphetarũ suoꝝ. ꝑsequebant eos ⁊ occidebant. postea vo na scẽtes filij intelligebãt culpas patꝝ suoꝝ ⁊ ideo q̃si d̃ morte innocentũ ꝓphetaꝝ dolentes edificabant me morias eoꝝ. Et ipi tamẽ similiter ꝑsequebant̃. ⁊ mẽ ficiebant suos ꝓphetas increpãtes eos ꝓter peccata Et ideo subdit. ⁊ dicatis si fuissem᷑ in diebꝫ patrũ nr̃oꝝ non essem᷑ socij eorum in sanguine ꝓphetaꝝ. ¶ Ieronim᷑. Hoc aũt ⁊ hiermone non dicant. ope loquuntur. ex eo ꝙ ambiciose ⁊ magnifice edificãt memorias occisorum. ¶ Cryſ. super matth̃. Qua lia ergo cogitabãt in corde talia loquebant̃ ⁊ factis Naturalem autem cõsuetudinem oĩm malorum ho minũ hic xp̃us exponit. qa alter alteri᷑ culpam dat ineligie suam aũt difficile. Nõ em̃ causa alterius tranquillam habet cor. In sua vero turbatũ. In cã ergo alteri᷑ facili possum᷑ omnes iusti iudices eẽ Ille aũt vere iust᷑ ⁊ sapiens est. qui sibipsi iudex fieri potest. Sequitur itaq; testimonio estis vobis metipsis qua filij estis eorum qui ꝓphetas occidẽrẽ ¶ Cryſ. in homel. Qualis aũt est inculpabo filium esse homicide eum qui non cõmunicat menti patris patet ꝙ nulla. vnde manifestũ est ꝙ ꝓpter hoc dicat qua occulte insinuat malicie similitudine; ¶ Cryſ super matth̃. Testimonia em̃ sũt de filijs moies pa rentũ. Si em̃ pater fuerit bonus ⁊ mater mala aut econuerso filij interdum patrem sequunt̃ interdum matrẽ. Si aũt ambo fuerint equales fit quidem ali quando vt de bonis parentibo mali exeãt filij aut ec uerso sed raro. Sic em̃ hoc est sicut cum extra re gulam nature nascit̃ homo aut sex digitos habens aut oculos non bñs. ¶ Orige. Sed ⁊ in ꝓphetas dictis nazaraeo fm̃ historiam est corpus. spiritalis autem sensus est anima. Sepulcra ipe littere scrip turarum ⁊ libri. Cum ego solam historiaꝫ attendẽ corpora ꝓphetarum colunt in litteris posita quasi in quibusdam sepulcris ⁊ dicunt̃ pharisaei. et pa si quasi animam prophetarũ precedentes a corpore

¶ Et vos implete mensuram patrum ve strorum serpentes gẽimia viparum quõmo gietis a iudicio gehẽne. Ideo ecce ego mit to ad vos ꝓphetas ⁊ sapientes ⁊ scribas ⁊ ex illis occidetis ⁊ crucifigetis ⁊ ex eis fla gellabitis in sinagogis vestris ⁊ persequi mini de ciuitate in ciuitatem ut veniat sup vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram a sanguine abel iusti usq; ad sanguinem zacharie filij barachie quem occi cidistis inter tẽplũ ⁊ altare. Amẽ dico vo/ bis venient hec oĩa sup generationẽ istam

¶ Crisosto. in homelia. Quia dixerat contra pha riseos ⁊ scribas ꝙ filij essent eorum qui occiderant ꝓphetas. nũc manifestat ꝙ i malignantes similes erãt ⁊ ꝙ fictio erat hoc quod dicebant ꝙ non consen tissent operibꝫ eorum si fuissent in tempore illo. Et ideo dixit Et vos implete mensuraꝫ patꝝ vestroꝝ Non quidem hoc dicit quasi imungens. sed quasi predicens quod futuꝝ erat. ¶ Cryſ. super matth̃. Prophetizat em̃ illi futuru esse vt sicut presentes interfecerũt ꝓphetas. sic ⁊ ipsi interficerent xp̃m apostolos ⁊ ceteros sanctos vtpote si cõtra aliquã linges aduersariuꝫ dicis illi fac mihi quod tibi fa rus nõ iubes vt faciat. sed ostendis ꝙ intelligere quod cogitat facere. Et quidem quantũ ad veritatem extulerunt mensurã patrum suoꝝ. Illi em̃ bonos occiderũt isti deum crucifixerũt. Sed qua voluntate sua descendit in mortẽ nõ imputat hic illis sed meritis peccatum. Imputat aũt illis mortem apostoloꝝ cor roborũq; sanctorum. Et ideo dicit Implete ⁊ nõ super implete Naꝫ benigni ⁊ iusti indias ẽ suas iniurias cõtinere ⁊ alioꝝ iniurias vindicare. ¶ Ong. Im plent eciam nẽsuram paꝛne iniquitatis ꝙ hoc ipso ꝙ credũt ñ in xp̃m. Causa aũ increpationis fuit niam semꝑ aĩm suã dederunt circa bestiarum cupidi tes nihil spirituale in eis volentes intelligere. ¶ Chry sostomus. Quia ergo mensuram patrum voluerunt implebunt ideo ⁊ serpentes ⁊ viperina generatio. Vnde sequitur. Serpentes genimina viperarum quomodo fugietis a iudicio gehenne. ¶ Ieronim᷑ Nocibꝫ ⁊ Johannes baptista dixerat. Semen ꝑ de viperis inquit nascunt̃ vipere. sic de homicidis patribus vos nati estis homicide. ¶ Crisostomus super matheum. Genimina autem viperarum dicitur. quoniam talis est viperarum natura vt filij rumpant viterum matris ⁊ sic procedant. Sic iudei semꝑ patres cõdemnant reprehendẽs eorum facta. Dicat autem quõdo fugietis a iudicio gehenne Nunquid sepulcra sanctorum edificamus. Sed pri mus gradꝰ peccati ẽ sanctitatẽ diligẽ deinde

Sine causa g⁹ iustos hónorat qui iustiam sperne
Non possūt sancti amici esse illoꝝ q̄m de⁹ ẽ inimic⁹
An forsitan nomen vacuū vos liberabit · quia vide
mini esse in pplo dei puto aūt q̄ melius est inimic⁹
apere⁹ q̄ amic⁹ falsus · Sic ⁊ apud deū odibilior est
qui seruū dei se dicat ⁊ mandata dyaboli facit · Apud
deū quidem qui hominē occidere dispōit · anteqū oc
cidat · homicida habetur · voluntas em̄ est que aut
remunerat̄ p bono aut condemnat̄ p malo · Opera
autem testimonia sunt voluntatis · Nō ergo queritur
de⁹ opera ꝓpter se · vt sciat quo mō iudicet · sed pro
pter alios vt omnes intelligant quia iustus est de⁹
Prouidet aūt de⁹ occasionē peccandi malis non vt
peccare faciat · sed ut peccatorē ostēdat · ⁊ bonis pre
bet occasionem per quam ostēdant ꝓpositum volun
tatis sue · sic ergo scribis ⁊ phariseis dedit occasi
onem ostendendi voluntatem suaz · vñ concludit Nō
ecce e⁹ mitto vobis ꝓphetas ⁊ sapientes ⁊ scribas.
¶ Nigrarum id est apostolos qui de fucorum reue
latione ꝓphete fiunt de xp̄i agnitione sapientes de le
gis intelligentia scribe · ¶ Jeroninus · Vel obfua
uxta apostolum scribentem ad chorinthios vana do
na esse discipulorū christi · alios ꝓphetas qui venturā
tura p̄dicant alios sapientes qui nouerunt quando
debent proferre sermonem alios scribas in lege doc
tissimos · ex quibus lapidatus est stephanus · pau
lus occisus pectus crucifixus · flagellati i adibo apo
stolorum discipuli · ⁊ persecuti sunt eos de ciuitate in
ciuitatem · expellentes de iudea vt ad genū popu
los transmigrarent · ¶ Origenes · vel scribe q̄ mit
tunt̄ a xp̄o sunt secundum euangelium quos ⁊ spi
ritus viuificat ⁊ littera nō occidit · sicut littera legis
quam sequentes · in vanas superstitiones incurrūt sim
plex autem euangelij narratio sufficit ad salutē scri
be aūt legis scribas nouū testamū adhuc per detracti
onem flagellāt in synagogis suis ¶ Item hereticā qui
site spirituales pharisei linguis suis · xp̄ianos flagel
lant ⁊ psequuntur de ciuitate in ciuitatem · Inēdiz
corporaliter aliquādo autem spiritaliter volētes eos
expellere quasi de ꝓpria ciuitate legis ⁊ ꝓphetaruz
⁊ euangelij in aliud euangelium · ¶ Chrys · sup mat
Nemde vt ostendat quoniam nō impune hoc faciunt
ineffabilem eis ex his timorem incutit Vñ subditur
vt veniat sup vos omnis sanguis ¶ Rabanꝰ · Id
est omnis debita vltio p effuso sanguine iustorum
¶ Jeronimꝰ · De abel quidem nulla est ambiguitas
quin iste sit quem cham fratrez occiderit · iust⁹ aūt
non solū ex domini nūc sententia sed ex geneseos testi
monio comprobat̄ vbi accepta eius a deo nazarēus
munera · Querim⁹ autem quis sit iste zacharias
filius barachie quia mistos legim⁹ zacharias ⁊ ne li
bera nobis tribuereꝰ erroris faculeas additum est ·
Quem occidistis inter templū ⁊ altare Alij zacha
riam filiū barachie dicunt qui in duodecim ꝓphetis
undecimus est · patris q̄ in eo nomen consentit Sed
vbi occisus sit inter templū ⁊ altare scripta non lo
quit̄ maxime cum temporibꝰ eius vix ruine templi
fuerint · Alij zachariam p̄m iohannis intelligi vo
lunt · ¶ Origenes · Venit em̄ ad nos quedaz tradi
tio talis quasi sit aliquis locus in templo vbi virgi
nibꝰ quidem licet adorare deum ex patre q̄t thoꝝ
virilem non permittebant in eo consistere · Maria aē
postq̄ genuit saluatorem ingrediens ad orandū ste
tit in illo virginū loco · Prohibentibꝰ autem eis qui
nouerant eam tam filiū genuisse · zacharias dixit
quoniam digna est virginū loco cuz adhuc sit vgo
Ergo quasi manifestissime aduersus legem agentez
occiderunt eū inter templum ⁊ altare viri genera
tionis illius · Et sic vez ē vbū xp̄i qđ dic̄ ad p̄ntes
quem occidistis · ¶ Hiero · Hoc tamē qua de scriptu
ris non habet auctoritatem eadem facilitate cōtemn
tur qua p̄batur · Alij istum volunt esse zachariam
qui occisus sit a Joas rege inde inter templū ⁊ al
tare id est in atrio templi · Sed obseruandū q̄ ille
zacharias non fuit filius barachie sed ioiade sacerdo
tis · Sed barachias in lingua nostra bene dictus dñi
dicē ⁊ sacerdos ioiade ultima hebreo nōie demon
stratē · In euangelio vero quo vtunt̄ nazarem p fi
lio barachie filiū ioiade scripeum reperimus · ¶ Re
migius Quezendum est aūt quomodo vsq̄ ad san
guinem zacharie dixerit cū plurimoꝝ sanctorum san
guis postea fuit effusus · Soluitur aūt sic · Abel pa
storum unum fuit ⁊ in campo occisus · zacharias fuit
sacerdos ⁊ i atrio templi interfect⁹ · Ideo ego domi
nus hos duos cōmemorat · qm̄ per hos ōnes sancti
martires designant̄ laicalis scilicz ⁊ sacerdotalis or
dinis · ¶ Chrys · in homel · Abel etiam cōmemoratur
ostendens quoꝝ ex inuidia essent xp̄m ⁊ discipulos
eius occisuri · zacharie autem mentionem fecit · quo
niam duplex ꝓsumptio fuit in eius occisiōe · Nō em̄
solum in sanctū hominem facta est · sed ⁊ in loco sancto
¶ Origenes · zacharias etiaz interp̄tatur memoria
dei omnis ergo qui memoriam dei dispēdere festinat
meos quos scandalizat zacharie sanguinē videt̄ effū
dere filij barachie · Per benedictionē em̄ dei memo
res sum⁹ dei · Ab impijs etiam memoria interficitur
dei quando ⁊ templum dei a lasciuis corrūpitur · ⁊
altare eius p negligētiam orationū sordidarum sor
dibꝰ · Abel aūt iust⁹ interp̄tatur · Qui ergo nō re
capit quod scriptum est · Beati qui lugent · sanguiz
nem effundit abel · hoc est veritatem iust⁹ salutaris ·
Effundūt etiam aliqui veritatem scripturaz quasi
sanguinem earū · qa omnis scriptura nisi scōm veri
tatem intelligatur mortua ē · ¶ Chrys · in homel · Et
vt omnem excusationem illis adimeret · ne dicerent
quoniam ad gentes eos misisti ꝓpter hoc scandalisa
ti sumus p̄dixerat q̄ ad eos esset mittendi discipu
li ⁊ ideo de vltione eorum subditur · Amen dico vob̄
venient hec omnia super generationem istā · ¶ Ilo.
Non hos tantū p̄sentes dicit sz omnez gnationem
precedentem ⁊ futuram qua omnes vna ciuitas sunt
⁊ vnum corp⁹ dyaboli · ¶ Jeronimꝰ regula autem
scripturarum est · duas generationes bonorū ⁊ ma
lorum nosse · De generatione bonorum dicē · Bene
ratio iustorum benedicet̄ · De malis vero i presenti
loco generatio viperarum · Ergo ⁊ isti quia similia
sicut cham ⁊ Joas contra apostolos gesserunt de
una gnatione esse referunt̄ · ¶ Chrys · in homel · Vel
aliter q̄ gehenne pena quam eis cōminatus fuerat
tardabat · Commat̄ etiam eis presentia mala cum

Vēient hec omnia super generationem istā. ¶ Crisostom⁹ super matth̄m. Sicut em̄ bona que in singulis generationibus a constitucione mundi omnes sancti merebantur illis nouissimis sunt donata qui receperunt xp̄m. Sic omnia mala que in singulis generacionib⁹ a constitucione mundi patu meruerūt omnes iniqui super nouissimos iudeos venerunt· quia xp̄m repulerunt. Aut ita sicut omnis iustitia precedentium sanctorum p̄ nō omniū sanctor⁹ tantū meruit mali nō potuit· quantū gratie datū ē hominibus in xp̄o sic omnium peccata impiorum tantus meruit non potuerunt· quantum venit sup iudeos vt corporalia paterētur qualia passi sunt a romanis ⁊ sic postmodum omnes generationes eorum vsq; in finem seculi progrederentur a deo ⁊ ludibrium fierent gentibus vniuersis. Quid em̄ potest fieri q̄ filium cum misericordia ⁊ pietate venientem non suscipere· sed tali modo interficere Vel ita omnis gens vel ciuitas non statim cum peccauerit punit eam deus· sed expectat per multas generationes Quando autem placuerit deo p̄dere ciuitatem illam aut gentē videt oīm gnationū p̄cedēciū peccata· dē ille qui q̄ oēs merebāt b⁹ sola passa ē sic ⁊ gentio iudeor⁹ p patrib⁹ suis videt punita Vere at̄ n̄ p illis sed pro se condemnati sunt. ¶ Crisostomus· in homelia. Quis enim multos iam peccantes vidit ⁊ i correctus permansit· eadem rursus vel grauiora faciens· maiori est pene obnoxius.

¶ Iherusalem, iherusalez que occidis prophetas ⁊ lapidas eos qui ad te missi sunt. Quociens volui congregare filios tuos, quemadmoduz gallina congregat pullos suos sub alas. Et noluisti. Ecce relinquet̄ vobis domus vestra deserta. Dico autem vobis non me videbitis ammodo donec dicatis. Benedictus qui venit in noīe domi

¶ Crisostom⁹ in homelia· Post predicta ad ciuitatem conuertit dominus sermonem ex hoc erudire volens audientes· vnde dicit· ¶ Hierusalem hierusalem· ¶ Hec autem duplicatio miserentis est ⁊ valde diligentis. ¶ Jeronim⁹· ¶ Hierusalem autem non sacra ⁊ edifica ciuitas sed habitatores vocat· quam pro plangit affectu· ¶ Crisostomus· super mat· Prouidens ruinam ciuitatis illius ⁊ plagam que a romanis superuentura erat recordabatur quidez sanguinis sanctorum suorum qui effusus erat ab illis ⁊ postmodum effundendus· vnde addit· Que occidis pphetas ⁊ lapidas eos qui ad te missi sunt· Dictum ad te esaiam occidisti· ⁊ suum meum hieremiam lapidasti· Ezechielem tractum per lapides excerebrasti quomodo saluaberis que ad te medicū non venire permittis· ⁊ non dixit occidisti aut lapidasti· sed occidis ⁊ lapidas id est quasi hoc pprīū ⁊ naturalem consuetudinem habens vt occidas ⁊ lapides sanctos: Quez em̄ fecit aptis que fecerat ali quando prophetis· ¶ Crisostom⁹· in homelia· Dum hec cuz vocasset eam ⁊ ab hominabiles eius occisiones dixisset· Quasi se excusando dixit· Quociens volui congregare filios tuos· Quasi dicitur nequa dictis occasionibus me a tua benivolentia auertisti sed volui te mihi adiungere non semel aut bis· sed multociens· Magnitudinem autez amoris sub similitudine galline ostendit ¶ Aug· de questi euangeliorū· Hoc enim genus animantis magnum affectum in filios hē ita vt eox infirmitate affecta infirmetur ⁊ ipsa Et quod difficile in ceteris animantibus inuenies alis suis filios protegens contra milum pugnat· Sic ⁊ mater nostra dei sapientia p carnis fragilitatem infirmata quodammodo secundum illud apostoli· Quod est dei fortius est hominibus prouigie infirmitatem nostram ⁊ resistit diabolo ne nos rapiat· ¶ Origenes· Filios autem hierusalem dic secundum quod diximus semp ciuium successiones precedentium filios· Dicat autez· Quociēs volui cū te manifestum semel eum docuisse in corpore suo· Semper enim xp̄us presens fuit ⁊ in angelis ⁊ in prophetis ⁊ in angelis ministrantibus salutem hominū p singulas generationes· Si quis autem non fuerit congregatus ab eo· iudicabitur quasi nolens congregari· ¶ Rabanus· Desistat igitur heresis xp̄o principium ex virgine dare omittant alium legis ⁊ prophetarum deum predicare· ¶ Augustinus· in enchiridion· Ubi est autem illa omnipotentia qua in celo ⁊ in terra omnia quecunq; voluit hoc fecit ligere filios hierusalem voluit ⁊ non fuit· An nō potuit illa quidem filios suos ab ipso colligi voluit sed ea quoq; nolente filios eius collegit ipse· quos voluit· ¶ Crisostom⁹· in homelia· Deinde commutatur penam quam semp formidauerunt scilicet ciuitatis ⁊ templi euersionem dicens· Ecce relinquet vobis domus vestra deserta· ¶ Crisostom⁹· super matheum· Sicut enim corpus anima recedente prius quidem frigescit· deinde putrescit· ⁊ solutur sic ⁊ templum nostrum dei spiritu recedente prius seditionibus ⁊ indisciplinatione replebitur deinde venit ad ruinam· ¶ Origenes· Semper enim ea qui noluerunt congregari sub alis eius commisit Christus· Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta id est anima ⁊ corpus· Sed ⁊ siquis ex vobis noluerit congregari sub alis Christi· recedit illo exequo congregationem refugit ab angelis corpore· ¶ Nō videbit pulcritudinem verbi donec penitens a peccato malo dicat· Benedictus qui venit in nomine domini· Tunc em̄ verbum deitatis venit super eos homines· quando fuerit quis conuersus ad deū· Unde sequit· Dico enim vobis non me videbitis ammodo donec dicatis· Benedictus qui venit in nomine domini· ¶ Jeronim⁹· Quasi dicat· Nisi penitentiam egeritis ⁊ confessi fueritis ipsi esse me de quo prophete cecinerunt filium omnipotentis patris factum meaz non videbitis· ¶ Ideo ergo iudeis datum sibi temp⁹ penitencie· Confitentes benedictū qui venit in nomine domini· ⁊ christum conspicient· ¶ Crisostom⁹· in hom· Dei adue hoc occulte secūdum aduentum significauit qui omnino eum adorabunt· Quod autem dicit usq; do ad temp⁹ crucis refertur

Capitulum. xxiiii.

Et egressus ihesus de templo ibat. & accesserũt ad eum discipuli eius vt ostenderent ei edificaciones templi. Ipse autem respondens dixit eis. Videtis hec omnia. Amen dico vobis nõ relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur

¶ Origenes. Postq̃ omia que sup ierusalem vẽtura fuerãt xp̃s p̃dixit egr̃t de templo q̃ conservauerat templum ne caderet donec fuit in eo. Vñ dicẽ. Et egressꝰ ihs de templo. ibat. & q̃ vnusquisq; cũ sit templũ dei ꝓpter sp̃m deũ in habitantẽ in se ipe fit causa sue de templo. vt egredi xp̃s habeo. Sequẽ Et accesserunt ad eum discipuli eius vt ostenderent ei edificationes templi. Dignus est videre quo modo ostendunt ei structuras templi. quas nũq; viderit templũ. ad quod respondendũ est q̃ cum xp̃us ꝓphetasset supꝰ ruinam templi fuẽm audientes discipuli miran sũe ealẽ ac tãtam templi structurã ad mobilẽ redigẽdam ꝓpterea ostendunt. vt flecterent eum ad misericordiam loci illius ne faceret q̃d fuerat commotꝰ. Sed & cum sit humane nature admirabilis structio facta videlicẽ templũ dei discipuli ceteri q̃ sancti eam mõ miranda opera dei erga figmentum humanũ ꝓpẽ peccata ipoꝝ spectant. Ip se aũt respondens dixit eis. videtis hec omia. Amen dico vobis nõ relinquẽ hic lapis super lapidem qui non destruaẽ. ¶ Raba. Juxta historiã manifestus ẽ sensus. quia. xxxvij. anno post passionẽ dñi sub vespasiano & tito romanis ꝓcipibꝰ ciuitas est eversa cum templo. ¶ Remigꝰ. Dum nec aũt ꝑcuratũ ẽ vt revelata tam luce gr̃e templũ cum suis ceremoniis tolleretur ne forte aliquis qualꝰ infidelũ videret omia illa que a dño fuerãt instituta & a ꝑphetis sanctificata adhuc ꝑmanere paulatim recedendo a sinceritate fidei ad carnalem iudaismũ trãsirent ¶ Crisꝰ in homel. Sed qualiẽ verum est q̃ nõ mãsit lapis sup lapidem. Vel em̃ desolationẽ eius ostẽdens omimodaꝝ hoc dixit vel scõm illuꝝ locum vbi erat. Sũt em̃ eius ꝑtes vsq; ad fundamenta destructe Cũ his & illud dicam q̃niam ex his que facta sũt & de reliquis oportet credere q̃ penitus perfecte. ¶ Jeronimus. Docet ne recedẽte dño de templo omma legis edicta & compositio mandatoꝝ ita destructa est vt nihil a iudais possit implen. & capite sublato vniuersa inter se membra cõpugnẽt ¶ Origẽ. Omis enaꝝ homo qui suscipiẽs in se vbum dei templum ẽ. si post peccatũ adhuc saluat ex pte vestigia fidei & religionis templuꝝ est ex pte destructũ & ex parte consistens. Cum aũtẽ postq̃ peccauẽrit curaꝝ sui nõ habet paulatim minuẽ donec ad plenũ recedat a deo vuente & sic nõ relinquetur lapis sup lapidem mandatoꝝ dei qui nõ destruaẽ.

¶ Sedente autem eo super montem oliueti accesserũt ad eum discipuli eius secreto dicentes. Dic nobis quãdo hec erũt. Et quod signuꝝ erit aduẽtus tui & consummationis seculi. Respondens ihesus dixit illis Videte ne quis vos seducat Multi em̃ venient in nomine meo dicentes. Ego sum christus. Et multos seducent.

¶ Remi. Perseuerans oñs in itinere puenit admõtem oliueti & quibusdã discipul' i via oñdentibus & laudantibꝰ edificacõꝝ templi ipse palam ꝓtexerat omia esse destruenda idarco cum pueniss̃et ad mõtem oliueti accesserunt ad eũ mẽrogantes. vñ dr Sedente aũt eo sup mõtem oliueti. ¶ Chr. Propẽ hoc aẽ secreto accesserunt qz d̃ magnis ezãt inchoatum. eorum cupiebãt discere diem aduentꝰ eius. quia vehemẽter desiderabant. gr̃iam eꝰ videre. ¶ Jeronimꝰ. & inẽrogant tria Primo q̃ tpe ierusalem destruẽda dicẽtes. Dic nobis quando hec erũt. Secũdo quo tpe xp̃us venturus. vñ dicunt. & quod signũ aduentꝰ eius. Terao quo tpe cõsummatio seculi sit futura. Vñ dicunt. & ꝓsummationis seculi. ¶ Chr. Lucas autem ait vnã esse interrogationem que est d̃ ierosolima quã estimabãt discipul' tunc fuẽm esse xp̃i aduentũ & finẽ mũdi quãdo ierosolima destrueret. Marcꝰ aũt ait nõ omes eos d̃ ꝓsummatione ierosolime. sed petrꝰ iacobum iohannẽ & andream ¶ Orig. puto aũt montẽ oliueti misterii cẽ ecclesie que ex gẽtibus ẽ quasi liberꝰ vbiq; securus xp̃o loquẽtes. ¶ Re. Oliues em̃ oliueti nõ habet ifructu olias arbores sed oliueta q̃n lumẽ nutrimẽ ad fugãdas tenebras. & q̃n fessis refes infirmis salꝰ ꝓstat sedes aũt dñs sup montem oliueti contra templũ d̃ ruina ipi. & ex odio iudaice gentis disputat ve eciam ipso situ corporis monstret q̃ quietus manẽs in eccia impiorũ superbiam cõdemnat. ¶ Orig. Agricola ei residens in monte oliueti vbum dei est in ecclia cõfirmatum xp̃s scilicet qui semp oleastri ramos insere ī bonam oliuã patit. Qui autẽ hãt fiduciam aũ xp̃m discere volũt signũ aduentꝰ xp̃i & ꝓsummationis seculi. Est aũt duplex aduentꝰ verbi in animabꝰ quidẽ stulta predicacõ d̃ xp̃o quãdo p̃dicamꝰ xp̃m natum & crucifixum. Sedus aũt aduẽtꝰ est in viris ꝓfectis de q̃n dicẽ. Sapientã loq̃mur inter ꝓfectos. Et hunc secũdo aduentu aduingẽ consummatio seculi in viro ꝓfecto cui mdus crucifixus est. ¶ Hyp. Et quia tria a discipulis quesita sũt distinctis & temporis & intelligẽcie significacõibꝰ separãtur. Rñdetur ergo ꝓmo d̃ ciuitatis occasu. & quando confirmatur veritate doctrine ne quis fallax ignorantiã possit obrepẽ. vnde sequitur Et respondens ihs dixit eis. videte ne quis vos seducat Multi em̃ venient in nõie meo dicẽtes Ego sũ xp̃us. ¶ Chr. neq; ei d̃ ierosolime destructõe neq; de fine aduẽtus respondit statim sed de malis quibꝰ statim obuiandum erat. ¶ Hiero. Dnꝰ aũt eos de q̃bus loq̃tur fuit simon samaritanus quem in actibꝰ apostolorꝝ legimꝰ q̃ se magnam dicebat esse virtutem. hic quoq; inter cetera in suis voluminibus semper dimittens. Ego sum sermo dei ego omnipotens ego omia dei. Sed

Sed ꝙ iohēes apl̄us in epistola sua loquiē. Audistis ꝙa antix̄ps vēturꝰ ē. nūc aūt antix̄pi mlta fact. Ego vos oēs hereticos antix̄pos esse ꝙ sub noīe x̄pi ea docē ꝙ ꝓria x̄po fuit. Hec mix̄ si aliqs ab his vi deamꝰ seduci cum dñs dixerit. ꝙ multos seducent. ¶ Orig. Scitu aūt sunt qui seducūē ꝙa lata est por ta que duat ad ꝓicoz ꝙ mlti fuit q̄ ingrant p eam hoc aūt solū sufficiat ad cognoscēdū seductoz antix̄poꝝ qui dicūt. Ego sum x̄ps qō nūq̄z x̄ps legiē dixisse Sufficiebāt em̄ ad credendū q̄ ipe ē x̄ps opera dei ꝙ fmo quē docebat ꝙ virtꝰ ipi. Dis eaz fmo qui plurē expositoz scripturarū fm fidē eaz ꝙ nō habet vitatem. antix̄ps ē Veritas ei x̄ps est. ¶ sicata ve ntas antix̄pus. Sed ꝙ oēs virtutes inuenimus esse x̄pm ꝙ oēs sitatas vtutes antix̄pm. q̄m oēs species boni quascūq̄ habet x̄ps i se in veritate ad edificacoz hoīm oēs eas hē diabolꝰ in specie ad se ducēdos sandoz. Opꝰ q̄ ē nobis deo auxiliatōē ne q̄s nos seducat vt fmo vt virtꝰ. malū em̄ inuenire aliqnē fm motes vite errātem. Scito aūt paꝰ arbi tror esse ñ fm virissimā regłaz scripturaz sentire

¶ Audituri ei estis plia ꝙ opiones plioꝝ videte ne turbemī oportz eni hec fieri. sz nō dum stati finis. Cōsurget ei gens i gentē ꝙ regnū i regnū. ꝙ erūt pestilētie ꝙ fames ꝙ terremotꝰ p loca. hec aūt omia inicia sunt dolorum.

¶ Aug. ad esi. Inērogantibo discipłis ea dñs vndit que iā ex illo tpe fuerāt secuta siue d excidio hieru salē vñ orta est ipi inērogatiōis occasio siue de ad uētu suo p eccłiaz i qua vsq̄ ad finē veniē ñ cessat In suis em̄ veniēs agnosciē dū aī quotdie mēbra nascunē. Siue d ipo fine in quo aparebit vnos ui dicaturꝰ ꝙ mostuos. cū itaq̄ signa dicat que ad ista tia ptinent. Nō eoz truz signoz ad aliquid hoc referēdū sit diligēter cōsiderandū ē. ne forte quod ptinet ad vnū referēdū putemus ad alterū ¶ Cris Dic aūt loquiē de plis que ierosolimis erāt futu ra cū dicit. audietis em̄ estis plia ꝙ opiniōes plioꝝ ¶ Orig. Cui audit ipsas voces que fuēt in prelio audit plia. qui aūt de plis lōge gestis audit opinio nes vel rumores audit plioꝝ ¶ Cris i ho. Quia vero p hec turbam etā discipuli poterāt. ideo sub dit. videte ne turbemī. deinde ꝙa erāt ibāt post illud bellū quo ierusalē destruēbatur. statī finem mūdi esse venturū eos in vera opinione stabilit dicēs opor tet em̄ hec fieri sz nōdum stati finis. ¶ Hiero. Do ē nō putem⁹ die instare iudicij sed in tēpus aliud res uari cuiꝰ signū plicue i sequentibo ponē. Sur get em̄ gēs cōtra gētem ꝙ regnū contra regnum ¶ Rab. Vt admonēē apli ne his aduemētib⁹ ēreā tur ve hierosolimā indeāq̄ deserant ꝙa non stati fi nis sz i q̄ragesimū annū desolacio puncte. vtrumq̄ vrbis ꝙ templi sequē excidiuz d q̄bus subdit. Surget em̄ gens in gētem ꝙ regnū i regnū. stat aē. hic acerbissimos doloris q̄bus eis vastata ē pui cia ad litterā cōtigisse. ¶ Cris i ho. Deinde vt ostē dat qm̄ ꝙ ipe pliabitur cōtra iudeos nō solū bella ꝓ nuntiat. sed ꝙ plagas diuinitꝰ illatas. vñ subdit. Et erūt pestilētie ꝙ fames ꝙ terremotꝰ p loca. ¶ Ra. Notandum q̄ in hoc q̄ dicit. Cōsurget gens contra gentem ondit. ꝓturbatio hoīm erūt pestilētie. ecce in equalitas corpoz erit fames ecce sterilitas. eremo tus p loca. ecce respectꝰ ire desup. ¶ Cris. in ho. Et nō simplicit hec fient fm q̄ suetudinē inter hoīb⁹ existētē sz ex ira q̄ erit desup ꝙ ꝓpter hoc non simpliciter dixit ea esse ventura neq̄ repro sed cum quadam significatōe. Unde subdit. Hec aūt omia sunt inicia dolorum id est iudaicoꝝ mala rum ¶ Origenes. Vel aliter Sicut egritant cor pora ante mortem sic necesse est ante corruptionē mūdi ve quasi languens terra frequentꝰ terremo tibus conquassetē. Per enim vim mortiferam concipi ens pestilens fiat. ꝙ vitalis virtus terre defluens suffocet fructꝰ. consequens aūt est vt ꝓpter impie ciborum in auaritiam ꝙ bella hominum existant. Sed ꝙa insurrectiones ꝙ lites interdū q̄si sūt ꝓ auaritiam. Interdum aūt ꝓpter concupiscentiam principatus ꝙ gloriam vanam. adhuc profundius dabit aliquis causam eoz que ante finem mūdi fiunt euētura. Sicut em̄ aduentꝰ christi in plenitudine tē porum diuina virtute fecit pacem sic consequens est vt cū ꝓpter abūdantiā iniquitatis refrigescente ca ritas multoꝝ ꝙ ideo dereliquerit illos deus ꝙ x̄pi eius iteruz fieri prelia dum non ꝓhibentur a sanc tate operationes seminatrices bellorū. Sed ꝙ ubi sancte vtutes dum ñ vetant a sanctis ꝙ a x̄po ipso ꝓhibitione operabunē in cordibo hoīm vt exurgat gentem aduersus gentem. ꝙ regnum aduersus regē. Si autem sicut quibusdam placet ꝙ fames ꝙ pe stilencie ab angelis factiane fiunt. ubi eadem tunc mul tescent ab aduersis virtutibus quando non fuerint sales terre ꝙ lux mūdi x̄pi discipuli. destruentibus ex demonum malicia seminantur. Et aliquando quidem in Israel fames ꝙ pestilencie fiebant propter peccata quas orationes sanctorum soluebant. Deus autem per loca. non enim insimul vult de⁹ perire humanam genus sed iudicans per partes. dat po tenciae locum. Si aut⁊ impietatibus hominum nu lis. non fuerit facta correptio. profluent ad penas vn de sequitē. Hec autem omnia mihi fiunt dolores generalium scilicet in vniuerso mundo ꝙ eorum q̄ secuturi sunt aduersus impios vt in doloribus acu tissimis crucientur. ¶ Hieronimus. Quisquis autem videtur regnum contra regnum consurgere ꝙ pestilencia eorum quorum sermo serpit vt cancer. ꝙ fames audiendi verbum dei. ꝙ commoda vniuersi terre ꝙ a vera fide separacio ut hereticus magnum telligi qui contra semuices dimicātes. ecclesie vulne ram faciunt ¶ Origenes Oportet autē hic non anteq̄ videamus perfectionem sapientie que est in christo. sed non statim erit finis. quem querunt. Spe cificus enim finis longe est ab hominibus illo. ¶ Hieronimꝰ. Quod autem dixit hec omnia mihi sunt dolorum melius transfertur parturiencium vt quasi concepcus quidam aduentꝰ antichristi ꝓ par tus intelligatur.

Tunc tradē
adent uos. E
bus ꝓpter nom
sabuntur mult
bunt inuicem
gent ꝙ seducet
dabit iniquita
rum. Qui aūt
salu⁹ erit. Et
regni in uniue
bus gentibus
¶ Rabanꝰ. Q
udeoꝝ vniuerse
manifestat subdi
vel aliter quia di
ma ꝓicebanē fi
esset quasi de ali
supuentura spe
bant. Propter
tudine eos stat
vigilare contra
tyrannoruꝫ mal
dent vos in trib
enim eorum mal
aa a commilibus
est. sed ostendend
q̄ ꝓter nomen
ꝙ erunt odio om
¶ Orig. Sed q
terre cōmot antib
x̄pi. misi forte ꝙ
nonem positum
dicat Tunc trade
q̄ hec fierent tra
aliqa respondebit
mi in tribulacões
in calamitatibꝰ fi
quod q̄ loquimē
linquētibo hoīb
x̄pianoꝝ dicūt fie
terremotus cām
secutiones passe
autem iam duplex
nibus ꝙ q̄ est ab
ponit quod est a
scan. mal. ꝙ inuice
de autem ꝙ paulu
gne me⁹ timores
quibo alibi dicit
subdoli. vñ ꝙ hic
gent ꝙ sed ucēt
ponitur ierusalem
esse dicētes ꝙ mu
fallos Fres iohan
Laus vo⁹ ex sepu
veritate puerat
ali⁹ ē ostendit qu

Tunc trādent uos in tribulacionē & occident uos. Et eritis odio ommbus hominibus ꝓpter nomen meum. Et tunc scandalizabuntur multi & inuicem tradēt & odio habebunt inuicem. Et multi pseudo ꝓphete surgent & seducent multos. Et quomā habūdabit iniquitas. refrigiscet caritas multorum. Qui aūt pseuerauit usq; in finem hic salu⁹ erit. Et predicabitur hoc euangeliū regni in uniuerso orbe in testimonium ommbus gentibus & tunc ueniet consummacio

¶ Raban⁹. Quo mento ierosolimis. ac puinde iudeoꝝ uniūse uoc irrogāda fuerint aduersa dominꝰ manifestat subdens. Tūc tradent vos. ¶ Cris. i homel. uel alitē quia discipuli audiētes ea que de hierosolima p̄dicebant sic dispositi erant vt extra turbatiōz essēt quasi de aliena pena audiētes sibi vero ꝓspera suguentura sperabant. que aduenire valde desiderabant. Propter hoc eis grauia premunciat in sollicitudine eos statuens. & prius quidem uulnerat eos vigilare contra deceptiones seductorum. nunc aūt tyrannoruꝫ violentiam eis predicat dicēs. tunc tradent vos in tribulationē & occident vos. oportune enim eorum mala interposuit mitigationem habentia a communibus malis. nec solum ita eos cōsolat⁹ est. sed ostendendo tribulationis causam adiungens q; ꝓter nomen eius hec essēt passuri. vnde sequitē & eritis odio ommbo hominibus ꝓter nomen meū ¶ Orig. Sed quō oīb⁹ eadem in vltimis partibus terre cōmorantibus gētibus odio habetur populꝰ xp̄i. nisi forte & hic aliquis dicat ꝓter exaggregationem positum ommibus pro multis. sed & hoc q̄ dicit Tunc tradent vos habet questionē. nam & ꝓsq; hec fierent tradita sunt xp̄iani in ꝯbulationes. sed aliās respondebit quōz tunc maxime tradentē xp̄iani in tribulacōes quēadmoduꝫ nūq;. Ymane em̄ q̄ in calamitatib⁹ sūt causas eaꝝ discutiēdo inuenīē aliquid q̄ loquamē. Consequēs ergo est vt quasi derelinquētib⁹ hominib⁹ diuinaꝝ culturam ꝓpē infirmitudinē xp̄ianoꝝ dicūt fieri bella fames & pestilentias sed & terremotus cām dicerent xp̄ianos. ꝓter q̄ & persecutiones passe sunt eccl̄ie. ¶ Cris. i ho. Postq; autem iam duplex p̄dium posuit scz q̄ est a seductoribus & q̄ est ab inimicis. Consequēter tertiū p̄diū ponit quod est a falsis fr̄ibus. vnde subdit. Et tunc scandalizabūt multi & inuicem tradent & odio habebūt inuicem. vide autem & paulus hec plorantē & dicentē Foris pugne intus timores. & alibi pericla in falsis fr̄ibus. De quib⁹ alibi dicit. Tales sunt pseudo apostoli operarii subdoli. vñ & hic subdit. & multi pseudo ꝓphete surgent & seducēt multos ¶ Remi. Immmēre em̄ capuicate ierusalem multa in suare exercuerūt xp̄ianos. se esse dicētes & multos seduxerūt quos paulꝰ notat falsos fr̄es iohannes vo antixp̄os ¶ Dyt. vt nicolaus vnꝰ ex septem dyaconib⁹ fuit q̄ malens mēdacia veritate guerat ¶ Cris. in ho. Deinde q̄ his difficilib⁹ ē ostendit qua tales pseudo ꝓphete nullam mitigādonem a caritate accipient. Vñ subdit. Et quoniam abundabit iniq̄tas refrigescet caritas multoꝝ. ¶ Ide est vera dilectio erga deum & pxim. nā quanto magis ab vnoquoq; iniq̄tas suscipit tantomagis in eoz de ipsoꝝ ardoz caritatis extinguit. ¶ Iero. Cōsiderandū aūt q̄ non negauit oim futuram esse caritatem. sz multoꝝ. Nam in apostolis & eoꝝ similibus ꝑmansura est caritas de qua paulus dicit. Quis nos separabat a caritate xp̄i. Propter quod & hic subditur. Qui aūt pseuerauerit usq; in finem hic salu⁹ erit ¶ Remi. Usq; in finem dicit usq; ad ēmīm vite q̄ em̄ usq; ad ēmīm vite sue in cōfessione nois xp̄i pseuerauerit & in caritate salu⁹ fact⁹ ē. ¶ Cris. in ho. Demū ne dicerēt. q̄re g⁹ mē tot mala vuem⁹. q̄ p̄ssi ꝑmittit q̄ n̄ solū vuezēt sz etiā vbiq; docerēt vnde subdit. & predicabit hoc euāgeliū regni in vniuerso orbe. ¶ Remi. Quia em̄ nouerat dīns coram discipulox contristanda esse ꝑ exadio ierusalē & perditione sue gentis. hec ꝑsolatio consolatur eos. vel q̄ multo plures creditur erāt de gētibus q̄z de iudeis perirent. ¶ Cris. in homel. Quod aūt & an captionem ierosolime vbiq; predicatum est euāgelium audi q̄ ait paul⁹. In omnē terraꝫ exiuit sonus eoꝝ. Et videsne eum a hierusalē ad hispaniam currentem. Si aūt vn⁹ tantā porcionē accepit excogitare liqui quāta opati sunt. vñ & quibusdam scribens ꝑ euangelio dicit q̄ fructificat & crescit in omi creatura que sub celo est. Hoc aūt est maximū signū virtutis xp̄i q̄ in. xxx. annis vel pauc⁹ amplius. euangelij sermo fines orbis terrarum implevit. Quānus em̄ euangeliū vbiq; predicatū fuit non tamē ōnes crediderunt. ꝓter q̄ subdit. in testimoiū oībus gentibus id est in accusationē bis q̄ non crediderūt. Qui em̄ crediderunt testabunt aduersus eos qui nō crediderunt & condemnabūt eos. Cōuenienter aūt postq; predicatuꝫ est euangelium p orbem terraꝝ tunc hierosolima perijt. vnde sequitē & tunc veniet consummatio id est finis hierosolimoꝝ. Qui em̄ viderunt xp̄i virtutem vbiq; refulgentem & i breui tempore orbem terrarū supergressam quā veniam habere debuerūt in ingratitudine ꝑmanētes. ¶ Remi. Dē aūt & eor⁹ locus iste referri ad cōsūmationem seculi. Tunc em̄ pluzimi scandalizabūtur recedentes a fide videntes multitudinē & diuitias malorum & mirabilia Antixp̄i & ꝑsidios consequentē & antixp⁹ mittet pseudo prophetas q̄ seducent multos & abundabit iniq̄tas quoniam numer⁹ malox augebit. & refrigescet caritas mlteꝝ. q̄niaz nūc bonox minuet. ¶ Iero. Signū etiam dominica aduenē⁹ est in toto orbe euangeliū p̄dicari. vt nullus sit excusabilis. ¶ Orig. Quod autem dicit. Eritis odio ommibus hominib⁹ ꝓter nomē meum. sic saluare quis poterit qua nunc quidem in vnū consenserūt omnes gētes adūsus xp̄ianos. Cū aūt contigerit que xp̄s predixit tūc fient persecutiones iam non ex parte sicut ante. sed generaliter vbiq; aduersus populū dei. ¶ Aug. ad ebiduū Sz q̄ putāt hō q̄ dicit p̄dicabit euangelium regni in vniuerso orbe per ipsos apostolos factū esse non ita esse certis documentis ꝓbatū est. Sunt em̄ in Africa barbare inūerabiles gētes

in quib⁹ nondū p̄dicatum esse euangelium ex bis q̄
ducūē inde captui addisce ī promptu ē · neq; eam
ullo mō recte dia potest istos ad p̄missionem dei nō
ptinere. Nō em̄ romanos solū · sed om̄es gentes do
min⁹ semini abrahe urādo p̄misit · In quib⁹ g⁹ gē
tib⁹ nōdū ē eccl̄ia oportet q̄ sit ñ · vt om̄es q̄ ibi fu
erint credant · Quō em̄ ꝛ illud implebitur · Eritis
odio omnib⁹ gentib⁹ ꝓpter nomē meū nisi in omnib⁹
gētib⁹ sint ꝛ qui oderit ꝛ q̄sodrie · ñ ē igit̄ ab aplis
p̄dicatio ista completa quando adhuc sint gentes in
q̄b⁹ nondū cepit impleri · Quod aūt dixit apostol⁹
In omnem ēram exiuit son⁹ eorum q̄ꝫ locut⁹ sit
p̄ventu tpis verbis · tamē q̄ futurū erat dixit non
q̄ iam factum atq; completū · Sicut ꝛ ip̄e ꝓphet
quo visus teste est fructificaē ē ꝛ crescē dixit eum
gelīū in vniuso mundo · vt ita significaret vsq;quo
crescendo esset futur⁹ · Si ergo latet q̄n euangelio
vniuso orb̄ implebit̄ pculdubio latet q̄n finis erit
aut q̄pe nō erit ¶ Orig · Cū ergo omis gens audi
erit euangelij p̄dicationē tūc erit seculi finis · ꝛ h̄
est quod sequit̄ē · Et tunc erit cōsummacio · Multe ei
nonsolū barbaroꝝ · Sedeciam nostraꝝ gencium ·
nondū audierūt xp̄iamtatis vbuꝫ · ¶ Ilo · Vtraq;
autem dictoꝝ tenere potest · si ei diuerso mō diffusio
p̄dicationis euangelij intelligaē · Si em̄ intelligatur
quātum ad fructū p̄dicacionis qui est vt in singulis
gentib⁹ fundeē eccl̄ia credentium ī xp̄m vt augusti
nus · exponit · ē signuꝫ q̄ oportet p̄cedere ante finē
mundi non tamen p̄cessit ante destrudienē hieroso
lime · Si autem intelligatur quantū ad famam p̄di
cationis · sic ante finem hierosolime fuit completum
discipulis xp̄i p quatuor mūdi ptes dispersis · Vñ ·
¶ Hieronim⁹ · dicit · Non puto aliquam remansisse
gentem que xp̄i nomē ignoret · Et quamq; nō ha
buerit p̄dicatorem tamē ex vicinis gētib⁹ opinionē
fidei non potest ignorare ¶ Orig · Aliter aūt qui
visurus est in verbum dei aduenīē illum gl̄iosuꝫ
in aiam suam necesse est vt in mensuram ꝓfectus
sui insidias a contrarijs operatōib⁹ patiaē · q̄si ma
gnus athleta · ꝛ xp̄s in eo ab omib⁹ odiaē · nō tāt⁹
a gentib⁹ secundum carnem quantū a gentib⁹ spiritā
libus nequicijs · sed ꝛ in q̄stionib⁹ pauci erunt vera
tem plenius attingentes · Plures aūt scandalisabūt
tur ꝛ cadent ab ea p̄dtores ꝛ accusatōes alterutꝫ
ꝓpter dissensionem dogmatum veritatis · que causa
fiet vt odiant se mutuo multa etiam erūt non sane
tradentes de futuris in monem ꝛ quomodo nō opor
tet interp̄tantes ꝓphetas · quos pseudoꝓphetas dicit
seducentes mltos ꝛ feruentes dilectionem q̄ prius
fuerat in simplicitate fidei refrigescere facientes · sed
qui potuerit manere in apostolice tradicionis ꝓpo
sito ip̄e saluabitur · Et sic p̄dicatū euangeliū in ani
mas omniū erit in testimonium omnib⁹ gentib⁹ id ē
omnib⁹ cogitacionibus incredulis animarum ·

¶ Cum ergo videritis abbominacionem
desolacionis que dicta est a daniele prophe/
ta stantem in loco sancto · qui legit intelli/
gat · Tunc qui in iudea sunt fugiāt ad mō
tes ꝛ qui in tecto non descendat tollere ali/
quid de domo sua · Et qui in agro nō revertatur
tollere tunicam suam · Ve autē pregnantibus ꝛ nutrientibus in illis diebus · Ora
te autem ut non fiat fuga vestra hieme vel
sabbato · Erit em̄ tunc tribulacio magna q̄
lis nunquam fuit ab inicio mundi usq; mo/
do neq; fiet · Et nisi breuiati fuissent dies il
li non fieret salua omnis caro · Sed propter
electos breuiabuntur dies illi

¶ Chrys · in homelia · Quia supra occulte nimis
hierosolime finem consequenē idem manifeste osten
dit ꝓphetam inducens que destructionem vrbis
credere facit · vñ dicē · Cū ergo vide · abho · desola
dicta ē a daniele ꝓpha stantē in loco sancto · q̄ legit
telligat · ¶ Hieronim⁹ · Hoc aūt quod dictū est · q̄
legit intelligat ponitur vt ad intelligentiam mouea
prouocemur · Legim⁹ aūt in daniele h̄ modo · in di
midio hebdomadis auferet̄ sacrificium ꝛ libamina · ꝛ
in templo desolationū abhominacio erit vsq; ad
sumacōꝫ tpis cōsummacio ꝛ dabit̄ sup̄ solitudinem ·
¶ Aug · ad cū · Lucas quidem vt ostenderet tūc solam
fuisse abhominacionē desolatōis q̄ a daniele ꝓphā
est q̄n expugnata ē hierusalē eodem loco hec dom⁹
vba memorat · Cum videritis circūdari ab exer
tu hierusalem tūc sciteote quia appropiauit desola
tio eius · ¶ Chrys · in homelia · Vnde abhominatione
desolacionis videē mihi exercitum dicē qui post
lata est diuitas sancta hierusalem · ¶ Hieronimus ·
Aut potest intelligi de ymagine cesaris quam posu
erunt in templo aut de equo Adriani equestrem statuam
que in ipso sanctasanctorum loco steterat vsq; in presen
diem · Abhominatio em̄ secundum veterem scripturā
ydolum nuncupaē · ꝛ ideirco additur desolationis q̄
i desolato templo atq; deserto ydolū positū sit ¶ Chri
sostom⁹ · i hoc · Et quia ille qui desolauit dicebat
templum statuaꝫ meus posuit · Ut autem discas q
niam inuenīē⁹ quibusdam eorum hec erūt ꝓpter
dixit · Cum videritis ex quo admirare ep̄i virtutem
ꝛ discipulorum fortitudinem qui in talib⁹ semper
bus predicabant in quib⁹ omia iudaica impugnabā
tur · Apostoli aūt ex iudeis existentes legis tradi
xerunt nouas aduersus Romanos tūc domitas
infinita milia iudeorum ceperunt rerum ꝛ bestiarū
viros non supauerunt nudos ꝛ inermes · Quia in
mltocies contigerat i grauibus preliis uincere
stauraeos fuisse sicut temporib⁹ Hemacherib ꝛ
antiochi · ne aliquis suspicetur tale aliquo futuro
suis fugiendum esse precepit · Cum subito · Hec
qui in iudea sunt · fugiant ad montes · ¶ Hieronimus ·
Hec enim omnia imminente desolacione hierusalem
constat fuisse impleta · appinquante namq; ruina

Appropinquante iam romano exercitu omnes xpi
ani qui in ppinquitate erant sicut historia ecclesiastica re
fert diuino oracto monitu loci pcesserunt et trans eutes
Jordanem venerunt in pellam ciuitatem et ibi sub cu
stodia agrippe regis cuius mentio in actibus apostolo
rum facta est aliquanto tempore manserunt ipse aut agri
ppa cui pter iudeos et que sibi obtemperabat romano
subditus erat imperio. ¶ Ori. in homelia. Deinde
ostendens mutabilia mala futura esse in iudeis et
inmanem calamitatem subdit Et qui in tecto est non
descendat tollere aliquid de domo sua. Eligibili ei
erat nudo corpore saluari quam merare domum et tol
lere vestimentum propter quod et de eo qui est in agro
subdit. Et qui in agro est non reuertatur tollere tu
nicam suam. Si enim qui in ciuitate sit fugiat multo
magis qui foris sit non oportet ad ciuitatem refuge
re. et quidem pecunias contemnere facile est et pro
uidere sibi in vestimentis non difficile. que autem a
natura sunt qualiter aliquis fugiet. qualiter enim
pregnans fiet leuis ad fugam aut lactans potent eum
quem peperit deserere propter quod subdit. ueh autem
pregnantibus et nutrientibus in illis diebus his qui
dem qua pigniores sunt. et qua facile fugere non
possunt onere concepcionis grauate his autem qui
a continentur uinculo compassionis filiorum et non
possunt simul saluare eos quos lactant ¶ Origines
Vel quoniam non erit tunc tempus miserendi neque
super pregnantes neque super lactantes. neque super infan
tes earum et quasi ad iudeos loquens ait abhorrebatur
tur in sabbato non oportere ambulare viam amplius
quam est sabbati iter subdit. orate autem ut non fiat
fuga vestra hyeme vel sabbato. ¶ Hiero. Quia scit in
altero duricia frigoris prohibere ad solitudines perge
re et in montibus deserti se lauare. in altero autem
transgressio legis est si fugere voluerit aut mora
immanes si remanserint. ¶ Cris. in ho. Vide autem
quoniam aduersus iudeos est hic sermo non enim apo
stoli sabbatum erant obseruatum. neque ibi manseruri cum
vespasiano hoc egerit etenim plures iam premortui erant
Si autem alias remansisset in aliis partibus orbis terra
rum tunc conuersabatur. propter quid autem hoc orandum
esse dixerit subdit Erit enim ebulatio magna qualis
non fuit ab initio mundi usque modo neque fiet. ¶ Aug.
ad eliciu apud lucam sic legitur. erit autem pressura
magna super terram et ira populo huic et cadent in ore
gladii. et captiui ducentur in omnes gentes. Nam et
iosephus qui iudaicam scripsit historiam talia mala dicit
illi populo tunc accidisse. ut vix credibilia videantur
non immerito dictum est talem tribulationem nec fuisse
a creature initio nec futuram. Sed et si tempore an
tichristi talis aut maior forsitan erit intelligendum est de
illo populo dictum quia talis amplius futura non erit
Si enim antichristus illi primitus et precipue receperint
sit factus est tunc idem plus tribulationem pocius
quam passus ¶ Cris. in home. Interrogo autem iudeos
unde tam intolerabilis ira diuinitus venit super eos
ciuitatem que mox facte sunt difficiliores. nonne manifestum est
quia propter cruces manifestationem. Sed adhuc ostenditur
ipsos grauiori pena fuisse dignos in hoc quod
dicit. et nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua
omnis caro. ac si diceret. Si amplius duraret prelium
romanorum ad usus ciuitatem. omnes perissent iudei
Omnem enim carnem iudaicam dicit et qui foris et qui intus
erant. Non enim solum eos qui in iudea erant impugnabat
romani sed et eos qui ubique dispersi erant persequebantur
¶ Aug. ad eliciu. Quidam autem conuenienter mihi vi
dentur dixisse videri mala ipsa significata nomine dierum sicut
sunt dicti dies mali in aliqua scripture diuine locis. neque
enim dies ipsi mali sunt sed ea que fiunt in eis. Ipsa enim
dicta sunt breuiari. ut deo tolerantia donante minus
sentirentur ac sic que magna essent fierent breuia.
¶ Cris. in ho. Ne vero iudei dicerent quia propter pre
dicationem et discipulos xpi hec mala euenerunt ostendit
dit quod nisi illi essent radicitus perissent. unde subdit.
Sed propter electos breuiabuntur dies illi ¶ Aug. ad
eliciu. Non enim debemus ambigere quin euersa est ie
rusalem fuisse in illo ipso electos dei qui ex circumcisio
ne crediderant siue fuerant credituri. electi ante con
stitutionem mundi. propter quos breuiabuntur dies illi. ut
tolerabilia mala fierent. Non aut desit qui existimet
ica breuiores dies illos futuros. quo cursu solis celeri
ore breuientur tot fuit longior dies quam ante ibesu naue
¶ Hiero. Nec recordantur illius scripture Ozomacone tua
pleuerant dies. si uera tempora qualitatem id est ab
breuiatos non mensura si numero. ne tempora mora
pecuniam credentium fides ¶ Aug. ad eliu. non tui putem
ebdomadas Danielis ut que dies breuiationes fuisse
putantur vel illo iam tempore non fuisse completas
sed in fine temporis esse complendas. Apertissime enim
lucas testatur Danielis propriam tunc fuisse completam
quia euersa est ierusalem. ¶ Cris. in ho. Intende aut
spiritualis dispensationem quia nihil horum scripsit io
hannes ut non videretur ex ipsa eorum que facta sunt
historia scribere etenim post captionem hierusalem
vixit multo tempore. Sed qui ante mortui sunt et nihil
horum viderunt ipsi scribunt. ut undique fulgeat pre
nuntiationis virtus ¶ Hilarius. Vel aliter totius
iudaici aduentus futurum dominus ponit dicens.
Cum videritis abhominationem De anti xpo enim tem
poribus hec locutus est propheta ab hominatio ex
eo dicta est quod aduersus deum veniens honorem dei
sibi vendicet desolationis autem abhominatio quia
bellis et cedibus terram desolaturus sit. atque ob id a
iudeis susceptus loco sanctificationis instituitur. ut
ubi sanctorum precibus deus inuocabatur. illic ab
infidelibus recepto dei honore venerabile sit et. quia
pius iste iudeorum error erit ut qui veritatem respu
erunt. suscipiant falsitatem. iudeam deseri monet et
tam fugere in montes ne ad mixtionem plebis illius anti
xpo credituri vis aut contagio offendat quod autem ait
Et qui in tecto sunt non descendant tollere aliquid de
domo sua. sic intelligitur. Tectum est domus fastigi
um et habitationis totius excelsa perfectio. Qui igitur
in consummatione domus sue id est in corporis sui profecti
one constituerit. regeneratione spiritus sancti nouus celsius non
descendere in humiliora rerum secularium cupiditate debebit. Et qui in agro erit non reuertatur tollere
tunicam suam id est positus in operatione precepti
non ad curas pristinas reuertatur ob quas veteris exem
de peccatorum quibus antea pergebat. erit tunica Natura

¶ Aug· ad eſicij. Intribulacõibꝰ em̃ cauendũ eſt ne quiſq; deuiãt ad carnalem vitam de ſpiritali ſub limitate deſcendat· aut qui profecerat i anteriora ſe extendens de hiẽ i poſteriora reſpiciat· ¶ Hyl. Quod aũt dicitur· Veh pregnantibꝰ ⁊ nutrientibus in illis diebꝰ non de fetarũ onere dominũ admoniſſe credendũ eſt· ſed ammaꝝ peccatis repletarũ oñdiſſe grauitatẽq; qꝫ neq; i tecto poſite neq; i agro manentes repoſite ire tempeſtatem vitare poſſint Illis quoq; veh erit qui nutrientur· Infirmitatẽ em̃ ammaꝝ que ad cognicionem dei tanq; lacte educantur i his oſtendit ⁊ ideꝛco veh ipſis erit ꝙa abfugiendum antepm̃ graues ⁊ ad ſuſtinendũ imperite· nec peccata effugierũt nec cibum veri panis acceperunt· ¶ Aug· de ver· domini· Vel pregnans eſt qui res alienas concupiſcit· Nutriens eſt qui iam rapuit qꝫ concupierat· Itis em̃ veh erit i die iudicij· Quod aũt dominꝰ dixit· Orate ne fiat fuga veſtra hyeme vel ſabbato· ¶ Auguſtinꝰ· de queſt· eum· id eſt vel in letitia vel triſticia rerum temporalium quas inuenias in die illa ¶ Hylar· Vt neque in peccatorũ frigore aut in otio bonoꝝ operum reperiamur qua grauis vexatio ſcumbet· miſi qꝫ cã electorũ dei diebꝰ illis ſit breuicas afferenda vt malorum coartatũ tempus exuperet· ¶ Origenes Obſtitice aũt i loco ſancto omniũ ſcripturaꝝ tam veteris teſtamenti qꝫ noui antexpẽs qui eſt falſum verbum ſteat frequenter Qui aũt hoc vident ex mḋa litere fugiant ad ſublimes veritatis mõtes· ⁊ ſiqs inuentus fuerit aſcẽdiſſe ſupra tectum verbi ⁊ ſtare ſup faſtigium eius non deſcendat inde occaſiõe vt auferat aliquid de domo ſua· ⁊ ſi fuerit in agro i q̃ abſconditꝰ eſt theſaurꝰ ⁊ reuẽſus fuerit retro ieuret in ſeditionẽ verbi mendacis ⁊ maxie ſi ſpolia veris ſe verbũ vetꝰ· id eſt veterem hominem ſi iterum conuerſus fuerit tollere ipm tũc aũt anima in vero habens que necdũ fructificauit ex vbo incurrit in veh· Progrit em̃ conceptus ⁊ euacuaẽ a ſpe que eſt in actibꝰ veritatis· ſimiliter aũt ſi videat formatum ⁊ fructificatũ verbũ non autem fuerit enutritũ ſufficienter Orent aũt qui fugiunt in montes· ne fuga eoꝝ fiat hyeme vel ſabbato· qm̃ in tã qualitate anime conſtituere poſſunt impetrare fugã ſalutis ⁊ in ſabbato quando homo bona opera nõ facit· fuga veſtra non fiat· Nemo em̃ in periculo falſi dogmatis facile ſu patur· miſi qui nuꝰ fuerit ab operibꝰ bonis· Que eſt aũt maior tribulatio qꝫ videre fratres nr̃os ſeduci· ⁊ qꝫ aliquis videat ſeipſum moueri ⁊ conturbari· Dies aũt intelligunẽ pcepta ⁊ dogmata veritatis· Omnes autem intellectꝰ a ſcientia falſi nominis venientes additamenta ſunt dierum que deus abbreuiat per quos vult·

¶ Tunc ſiquis vobis dixerit. Ecce hic eſt xp̃s aut illic nolite credere. Surgẽt ei pſeudo xp̃i ⁊ pſeudo pphete ⁊ dabũt ſigna magna et pdigia. ita ut i errorem iducantur ſi fieri pt̃ eẽ electi Ecce p̃dixi vobis Si ergo dixerint uobis ecce in deſerto eſt no / lite exire Ecce i penetralibꝰ nolite credere Sicut enim fulgur exit ab oriẽte ⁊ pet vſq; i occidẽtẽ ita erit aduẽtꝰ filij hois vbiũq; fuerit corpꝰ illic congregabũtur aquile.

¶ Chriſoſtomꝰ· in homelia· Cum compleſſet dominꝰ ea que de hieroſolima ſunt· ad ſuum decurrit promit aduentũ ⁊ dicit eius ſigna non illis vtilia ſolum ſed ⁊ nobis ⁊ his qui poſt nos erũt omnibꝰ· Pdixit· Tunc ſiquis vobis dixerit· ecce hic eſt xp̃s aut illic nolite credere· Sicut aũt cum ſupra dixit euangeliſta· In diebus illis venit Johannes baptiſta non tempꝰ quod immediate eſt conſequẽs expoſuit· cum xxx· enim i medio eſſẽt ita ⁊ hic ũ dicit Tũc totum medium tempus preterminit· qꝫ fuit erat a capcõe hieroſolime vſq; ad initia cõſummationis mũdi· Dãs aũt eis ſigna ſua ſedi aduentꝰ de loco eos cruciſicat ⁊ ỏ ſeductorib nõ eũ ſic in pſti aduẽtu in bethleẽ apuit ⁊ in paulo angulo oſtiarum ⁊ nullo ſciente a pncipio ita ⁊ tũc erit ſignum feſte veiet· ita qꝫ nõ mdigeat qꝫ aliqs aduentũ annũciet ꝙ̃ qꝫ dic̃· Siqs vob̃ dixerit ecce hic ẽ xp̃s aut illic nõ credatis· ¶ Hiero· In q̃ oſtendit qꝫ aduenꝰ non in humilitate venturus ſed in gloria monſtrandus eſt· Stultũ eſt itaqꝫ eũ i parte loci vel i abſcõdito q̃rere qui totius mundi lumen eſt· ¶ Hylarius· Et eamen quia in magna vexatione poſita erunt homines pſeudo pphete tanq; perfecti in xp̃o opem ſunt indicaturi malos in loco xp̃i ut atq; haberi mereantur· vt m antixp̃i famulatũ deſeruiſſos vexatoſq; deducant Et ideo ſubdit Surgẽt enim pſeudo xp̃i ⁊ pſeudo pphete· ¶ Chriſ· in homi· De antexp̃o loq̃r ⁊ q̃buſdã eꝰ miſtris· q̃s pſeudoxp̃os ⁊ pſeudo pphetas appellat q̃ſan ⁊ tpe aplꝰ nãs futurũ ſz am̃ ſm aduẽtũ xp̃i ere mltos ponit annunciis vñ ſbdit· ⁊ dabẽ ſigna magna ⁊ pdigia ¶ Ibidem· q· admouet nẽ b dñs vt intelligat q̃a mirabilia eẽ ſceleratos hoies facẽ q̃lia ſancti facẽ ỏ poſſint· eũ in tõ potuerit loci apud deũ arbierãdi ſit· nõ eũ acceptoes erãt ỏ q̃ pphꝰ iſrael magi ex pte q̃ potuerat ille pphꝰ facẽ qđ illi faciebant q̃ſan maleficio virtute dei maiora potuerit· Sed ſic nõ omne ſanctum iſta attribuũtur ne pmaciſſimo errore ſeipſi ſimiles existimantes in talibꝰ factis maiora deo ſ̃ ſperarint· vita eẽna ꝙ̃ſ· cũ g̃ talia ſint magi q̃lia nõnũq; faciũt ſcti dei ſo fine ⁊ deuotione illi ei faciũt q̃ſan gr̃a ſua illi q̃ſan gr̃a illi faciũt p qđã pfectu ꝙcſſa i ordine ſuo q̃ſ· ꝓmerita vt bñficia illi aũ publica adminiſtratione cui cũcta creata ſubiecta eſt· Illuſ cũ cogit ſeſſoz equũ daẽ militi alr tradit emptoꝝ vt colonis donat aut comodat plerumq; mali milites q̃ſ· ꝓpter diſciplia cõdemnat ſignis imparatoꝝ ſua ꝓſcribit poſſeſſoẽs veritãe ⁊ abeis aliquid quod publice habẽt exterquẽt ita nõnũq; mali xp̃iani vel hereticis pter nomẽ xp̃i vel vba vel ſacramenta xp̃iana exigunt aliquid a poteſtatibꝰ cum ſi nolentibꝰ voluntate cedũt· ad ſeducẽdos hoies dunt quorum errore letantur·

Qui ꝑter aliter faciunt miracula magi alitē boni xp̄iani · alieē mali xp̄iani · Magi p̄ p̄uasos contra deū boni xp̄iani p̄ publicam iusticiam · mali xp̄iani p̄ signa publice iusticie · nec hoc eciam oportet mirari quia omnia que visibiliter fiunt etiam p̄fidentes potestates aeris hui⁹ ñ absurde fieri posse credunt ¶ Aug⁹ ter · de trinitate · Nec ideo tamen putandū est eos male gressibus angelis ad nutum seruire hāc visibilem rerum materiā sed ꝺo potius a quo eis potestas datur nec sane creatores illi mali angeli dicē di sunt sed p̄ subtilitate sua semina rerum istarū nobis occultiora nouerunt ⁊ ea p̄ cōgruas tēpēationes eleme̅to⁹ latenter spargunt · atq; ita ⁊ gignēdarum rerum ⁊ accelerandarum incrementorum prebent occasiones · nam ⁊ multi homines nouerunt ex quibus herbis aut carnibus aut succis aut humoꝛ ita obrutus vel cōmixtus quę animalia nasci soleant · sed hec ab hominibus tanto difficilius fiunt quanto desunt sensuum subtilitates ⁊ corporum mobilitates in membris tenuibus ⁊ pigris · ¶ Ore · xv moraliū · Cum ergo anti xp̄s coram carnalibus oculis miranda prodigia fecerit post se tunc homines trahet quia qui bonis p̄sentibus delectāt̄ potestatibus illius se absq; retractione subiciunt · vnde sequit̄ ita vt in errorem inducantur si fieri potest etiā electi · ¶ Orig⁹ · Exaggeratorius sermo est dicens · si possibile est · non enim p̄nunciauit · neq; dixit vt in errorem mittantur electi · sed ostendere vult quomā frequenter valide persuasorij sunt sermones hereticorum ⁊ cōmouere potentes etiam eos qui sapiēē agunt · ¶ Grego · xxxiij · moꝛa · Vel qz electoꝝ cor ⁊ trepida cogitatiōe concutit̄ ⁊ tñ eoꝝ constantia ñ mouetur vna sententia dñs vtrūq; complexus est q̄si ei iam ērate est in cogitatiōe turbare · Sed si fieri potest subungit̄ · quia fieri nō potest vt in errorem electi capiant̄ · ¶ Rabi · Vt nō ideo hoc dicat q⁹ electio diuina fraustrē̄ · sed q̄ humano iudicio electi videbantur · illi in errorem mittunt̄ · ¶ Ore · in homel · Omn⁹ aūt iacula ferunt que p̄uidēt · ⁊ ꝑter hoc subiecit · ecce p̄dixi vobis · Dominꝰ em̄ noster p̄nēi mūdi p̄cuncta mala denūciat · vt eo mag⁹ p̄turbēt venientia quo fuerint p̄scita · ꝑter quod cōsequēē concludit · Si ergo dixerit vobis ecce in deserto est nolite exire · Ecce in penetralibus nolite credere ¶ Hyl · Nam pseudo ꝓphete de quibus sup̄ dixerat nūc in desertis xp̄m esse dicent vt homines errore depellant nūc in penetralibus asserent eū esse · vt homines dominātus Antixp̄i potestate cōcludant · Ex dñs se nec loco occultandam nec a singulis seorsum contendū esse p̄hibetur · sed vbiq; ⁊ in ꝓspectu omniū p̄sentē se futurū esse denunciat · vñ sequit̄ · Sicut em̄ fulgur exit ab oriente ⁊ paret vsq; ad occidentē ita erit aduentꝰ filij hominis · ¶ Cyp̄ · i homel · Sic em̄ supra p̄dixit qualiter antixp̄s venturus est · ita ⁊ p̄ hoc ostendit qualiter ipse sit venturꝰ · Sicut em̄ fulgur non indiget annūciante aut preconе · seo m instanti omnem temporis mōstrat̄ sēm vniuersi orbem terraꝝ eadē hora qui in thalamis sedent · sta ⁊ aduentꝰ xp̄i simul aparebit vbiq; ꝑter gdie fulgorem · Consequenter aūt dicit ⁊ aliud signū sui aduentus cū subdit · Vbicumq; fuerit corpꝰ ibi congregabunt̄ ⁊ aquile · Per aq̄las mirabilem angelorum naturā ⁊ sanctorū oīm designat · ¶ Hiero · De exemplo em̄ naturali quod quotidie cernimus xp̄i instruimur sacramēto · Nā le em̄ ⁊ vultures etiam terrā marina diuinitus sentire cadauera · ⁊ ad escā huiusce mōi cōgregari · Si ergo irrationabiles volucres naturali sensu tanta terraꝝ spacijs sepate puū cadauer sentiant · vbi iaceat quāto magis omīs mirabilis credenciū debet ad xp̄m festinare cuꝰ fulgur exit ab oriente · ⁊ paret vsq; ad occidentē · Possumꝰ aūt corpus id est Ionathan qđ significanter latine dicit cadauer ab eo q⁹ p̄ mortem cadat passionē xp̄i intelligēē ¶ Cyp̄ · vnde vt nec loci in quo futurꝰ esset · essem⁹ ignari dicit · vbicumq; fuit corpus ibi cōgregabunt̄ ⁊ aq̄le · Sanctos de volatu spiritalis corporis aquilas nominauit · quoꝝ cōgregandoꝝ angelis cōuentus futurum i loco passionis ondit · Et digne illic claritatis aduentꝰ expectabit̄ vbi nobis gr̄iam cernitatis passione corpore humilitatis optatus est · ¶ Ong⁹ · Et vide quia non dixit vbicumq; fuit corpꝰ ibi cōgregabunt̄ aquile vultures aut corui sed aquile · volens ostendere magnificos ⁊ regales omnes qui i passiōe domini crediderunt ¶ Hiero · Aquile em̄ appellant̄ q̄bdam uentꝰ renouata est vt aquile ⁊ q̄ assummūt pennas vt ad xp̄i vem̄ passionē · ¶ Greg · xxxii · moraliū · Potest eā intelligi vbicumq; fuit corpꝰ ac si dicat quia celesti sedi incarnatus p̄fidos electoꝝ aīas cum carne soluero ab celestia sublenabo ¶ Hie · Vel aliter · quod hic pseudo ꝓphetas dicē intelligi pōt · Multi em̄ ꝺpe captiuitatis iudaice p̄cipue extrē qui xp̄os esse se dicerēē intentū vt obiūdentibus romanis tres mitus fuerint factiones si melius de ꝓsummatione mūdi dicē vt expositū est · Potest aūt ⁊ cēco de hereticoꝝ contra ecclesiaz pugna intelligi · Et de istiusmodi antixp̄is qui sub opione falsi sciencie contra xp̄m dimicant · ¶ Ong⁹ · Generaliter em̄ vnus est antixp̄s species aūt eius multe · tamq̄ si dicam⁹ · Mendacium nihil differt a mendacio · Hic aūt veri xp̄i fuerunt sancti ꝓphete sic intelligi ꝑm vnumquēq; pseudo xp̄m multos eius falsos prophetas q̄ antixp̄i alicuius falsos sermones p̄dicant q̄si veros · Ruonz dicet alibi · Ecce hic est xp̄s · Ecce illic · id ē non extra semitam forsan aspiciendus est · ex lege em̄ ⁊ ꝓphetis ⁊ aliis ꝑscripturis que videnē defendere mendacium · Vt per hoc q⁹ dixit · ecce hic xp̄s · ecce illic ondunt nō xp̄m si aliquē fictū eiusdem nominis reputa ꝑm Varronis doctrinā aut valentini ⁊ Basilidis · ¶ Hiero · Si quis ego p̄misere vobis q⁹ in deserto genitalium ⁊ philosophoꝝ dogmate xp̄s noscit̄ · aut in hereticorum penetralibus qui dei potius cenē arcana nolite credere sed q⁹ ab oriente vsq; in occidentem fides catholica in ecclesijs fulget ¶ Aug⁹ · de qui · eū · Orientis ei ⁊ occidentis nōie totū orbem voluit significare p̄ quē futura erat ecclesia · Secundū aūt illū sensum quo dixit ammodo videbitis filium hominis venientē in nubibus · cōuenienter etiam nūc fulgur nominauit qđ maxime solet emicare de nubibus · Constituta ego autoritate ecclie p orbem terraꝝ clara atq; manifesta p̄sequēē discipulos admonet

atq̄ oīs fideles ne scismatis atq̄ hereticis credāt vnūqdq̄ scisma ⁊ vnaquaq̄ heresis aut locū suū habet in orbe tēr̄arū aliquā tenēs partē aut obscuris atq̄ occultis cōuēticulis curiositatē hominū decipit quo ptinet qđ ait. si ḡa vobis dixerit. ecce hic est xp̄s aut illic qđ significat tēr̄aꝝ partes aut ptinci arū. aut in penetralibꝫ aut in deserto qđ significat occulta ⁊ obscura cōuēticula hereticorū. ¶ Jeromi. Vel p hoc q̄ dicit in deserto ⁊ in penetralibꝫ ostendi tur q̄ pseudoīs ⁊ augustinarū tēpore semper pseudoꝓphete decipiēdi inuenīt locū ¶ Ong. Vel quā do secretas ⁊ nō vulgatas scripturas ꝓferūt ad cō firmationē mēdacij sui videt dicere. ecce in solitudine verbū est veritatis. quotiēs aūt canonicas proferūt scripturas in quibꝫ oīs xp̄ian⁹ cōstēt videt dicere. ecce in domibꝫ est verbū veritatis. sed nos exire nō debem⁹ a ꝑma ⁊ ecclesiastica traditiōe vel eos sermōes qui sūt omīo exera scripturā ostēdere volēs dixit. Si dixerint vob ecce i solitudine ē nolite exire. Vult regla fidei. Eos aūt q̄ simulāt duīmas scripturas oīdere volens dixit. Si dixerīt vob. ecce in penetralibꝫ ē nolite credere. Veritas em̄ sīc est fulgur egrediēs ab oriēte ⁊ aparens vsq̄ ad occidentem. vel b̄ dicit qm̄ veritatis fulgur ex oī scriptura loco defendit. exit g⁹ vitatis fulgur ab oriente io ē ab initio xp̄i ⁊ aparet vsq̄ ad passionē ip̄i⁹. i qua ē occas⁹ eius. vt a ꝑmo mūdi creatē mūdi vsq̄ ad nouissimā aplox scripturaꝝ vel oriēs q̄dē ē lex occidēs aūt finis legis ⁊ ꝓphecie. iobes Sola aūt ecclia neq̄ fulguris vbum ⁊ sensus neq̄ addit q̄s ꝓphetā alio alio. Vel hoc dicit q̄a ñ debem⁹ attendē eis qui dicūt. ecce h̄ xp̄s. Illō autē oīdunt eū in ecclia in qua tota tot⁹ est aduent⁹ filij hominis dicentis. Ecce ego vobiscū sum omibꝫ diebus vsq̄ ad ꝯsummacōnē secli. ¶ Jerom. Prouocamur aūt ad passionē xp̄i vt vbicūq̄ in scripturis legitur cōgregemur vt ꝑ illā venīē possim⁹ ad verbum dei

¶ Statim autem post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur ⁊ luna non dabit lumen suum. Et stelle cadēt de celo. Et virtutes celorum commouebuntur ⁊ tunc apparebit signum filij hoīs in celo. Et tunc plangent se omnes tribus terre

¶ Tholosa. Posīq̄ dīs p̄munit fideles ne ꝑ tra seducantur ab antip̄i ⁊ ministros eius oīdens se manifestie esse venturū. Hūc ordinē ⁊ modū sui aduent⁹ demonstrat dicēs. statī aūt p⁹ tribulationē illorum dierum sol obscurabit ¶ Cris. in ho. Tribulationē dicit dieꝝ antixp̄i ⁊ pseudoꝓphetarum. Tribulatio em̄ tūc erit magna tot existentibꝫ deceptoribꝫ si non extenderēt ꝑ tpis longitudinē. Si em̄ iudaicū bellum ꝓpter electos abbreuiabitur ⁊ ꝓpter hoc nō simplicit dixit p⁹ tribulationē si addidit statim Ipse em̄ ꝑfectim aderit ¶ Hie larius. Coloniam aē aduent⁹ sui indicat obscuritate solis ⁊ defectione lune ⁊ casu stellarum. Nam sequit.

Et luna nō dabit lumen suū. ⁊ stelle cadent de celo
¶ Ong. Dicet aūt aliquis hīc in magnis ignib⁹ fuligines mapiēnib⁹ tenebre ex fumo plurimo videnē extolli sic in cōsummatione mūdi ab igne qui faciēdus est obscurabūtur eciā luminaria magna in arte scente stellarum lumīe reliquū earū corp⁹ eū exalare non valeat sic ꝑmū eū a lumine ipo pereatq̄ extollebatur cadet de celo. His accidentibꝫ consequēs est celeste rōnabiles vtutes patiētes stupore ⁊ cōmotiōnē aliq̄ pati ⁊ turbari remotas scilicet a ꝑmis sedibꝫ suis. Unde sequit. Et virtutes celorum ⁊ si apa. signū filij hoīs in celo. in quo sc̄z celestia bona sīc id est virtus qua operatus est filius⁹ suspensus in ligno ⁊ in celo aparebit maxime signū ihū⁹ vt bonis de omibꝫ tribubꝫ que prius non crediderunt xp̄iana fide annunciate tunc recognoscentes p signum ihū⁹ manifestatum plangent ⁊ lamentabunt ꝓpter ignorantiam suam atq̄ peccata. vnde sequitur. Et tunc plangent se omnes tribus terre. Ihus autē aliter arbitrabitur. quoniam sicut lucerne posite non dat lumen sic celestium luminum defectione nascente sol obscurabitur ⁊ luna ⁊ stellarum lumen deficiet et ve quod remanserit in eis quasi terrenum cadet in celo. Sed quomodo potest dici de sole quoniam obscurabitur lumen eius. cuī rsana ꝓbata profectū aliquem solis in consummatione fore declarat. Similiter ⁊ de luna Ysa. refert. quoniam erit sicut lu De stellis autem quidam dicere tentant aut omēs aut plures earum maiores esse tota terra. Quomodo ergo cadent de celo cum magnitudini earum non sufficiat terra. ¶ Jeronim⁹. Non ergo diminutione luminis huiusmodi accident. alioquin solem legimus septuplū habitur⁹ lumīs. Sed cō parone vero ad omia visu apparebūt tenebrosa. ¶ Haba. Nubes tñ probibet intelligi veraciter tūc solē ⁊ lunā cadere terris sideribꝫ ad xp̄i sui lumie ꝑuari sīc de sole hodiē ostat tpe dīnice passiōis. vñ ⁊ iobel dī. Sol puertē ī tenebras ⁊ luna in sanguinē anteqū veniat dies dīi magn⁹ ⁊ manifest⁹. Certū pdo de nouo ⁊ clarescente future glie vita. cū fūt celi noui ⁊ terra noua tūc fiet. qđ isaia ꝓphta dicit. Erit lux lune sicut lux solis ⁊ lux solis erit septemplicior. qđ autē ꝺ stellis dictū est ⁊ stelle cadent de celo. i nullo ita scriptum est. Et stelle celi erunt tenebrose id est suo lumine carentes. ¶ Jeronim⁹. Per virtutes autem celorum angelorum nīstrationes manifestamus. ¶ Crisostom⁹. in homelia. Cum vehemēter commouebunē vt concutiantur videntes terras ꝯmutacōnē fieri ⁊ ꝑseruos suos punire. et horrorum terribili assistentem iudicio ¶ Origenes. Sicut autem in dispensatione crucis sole defectione tenebre facte sunt super terram. sic ⁊ signo filij hominis aparente in celo deficiant lumina solis lune ⁊ stellarum quasi consumpta ex mīca virtutum significatus. vnde sequitur. Tūc apparebit signum filij hoīs in celo. Signum autem crucis hic intelligamus vt videamus in ea zachariam ⁊ iohannem unde quem compūxerat aut signū victorie. ¶ Crisost⁹. in homelia. Si sol quidem obtenebratur. crux non apareret nisi eo solaribus radijs luculentior esset. Ne autem

Tūc autem discipli verecundent ⁊ doleant ō cruce eam signum nomnat cum quadam clarıtate · apare bit autem signum crucis vt iudeorum inuerecundi am confutet adueniet enim xp̄s in iudicio non vul nera solum sed mortem exprobratissimam ostendēs vnde sequitur · ⁊ tunc plangent se omnes tribus ter re · visa enim cruce considerabē q̄ mortuo eo nichil p̄fecerūt ⁊ quoniā crucifixerūt eū quē adorari op tebat · ¶ Hiero · Recte aūt dicit tribus tēre q̄ eni plangent qui mundi patū nō hūt in celis sed scripti sūt i terra · ¶ Orig · Dicit aūt dicet aliās obscu randū solem esse diabolum qui in cōsūmatione ē ar guēd⁹ cum sit tenebre simulat aūe se solez · Luna aē que videt illuminari ab huiusmodi sole est ois eccle sia malignantū que frequēter lumē se habere ⁊ dat promittit · Tūc aūt redarguta cū p̄probatis dogmati bus suis claritatē suam sz ⁊ quicuq; siue i dogmati bus siue i virtutib⁹ falsis homib⁹ q̄dem veritatem p̄mittebant mendaciis aūt seducebāt hi cōuenter dicēdi sunt stelle cadentes ō celo · vt ita dicā suo vbi erant i altitudine cōstitute extollētes se aduersus sci entiaz dei · Ad cōmēdacōem aūt sermois h⁹ ventr exēplo p̄debitor dicēte · Lumē ustor sz ie extingui bile est lumē aē impiorū existimauerē · tūc claritas dei apareb⁹ i oi q̄ portauit imaginē celestis ⁊ celestes terrenabūt ēremū aē plāgēte · vt ecclia ē sol ⁊ luna ⁊ stel lecui dictū ē · Speciosa vt luna electa vt sol ¶ Aug · ad ephes · Tūc em̄ sol obscurabit · ⁊ luna nō dabit lumen suū · qua ecclia nō aparebit impijs tūc p̄se cutoribz vtera modū seuientib⁹ Tunc stelle cadent de celo · ⁊ virtutes celoz cōmouebunt · qm̄ mlta mi gra fulgere videbunt p̄sequentib⁹ cedent · ⁊ cadent ⁊ q̄dam fideles fortissimi turbabunt · Ho aūt p⁹ tribulacionē diez illoz dicit esse fucm̄ non q̄ tūc acta tota illa p̄secutōe · accidāt ista sz q̄ p̄cedet ébu lano vt sequat grūdā defectio ⁊ q̄ p oēs dies illos ita fiet p̄terea post ébulationem diez illoz sed tamen m alsem diebus fiet.

Et videbunt filium hominis venientem in nubib⁹ celi cum virtute multa · ⁊ maiestate

¶ Orig · in ho · Quia cruce audierant ne rursus existimarent aliq̄d ēpe esse futurū subiūgit. Et videbūt filiuz hois ve · m nu be cū vtute multa ⁊ maiestate. ¶ Aug · ad esi · Cum sāctz p̄mitor sensus ē vt cū hoc ālqz audiens vt legens ipm̄ esse aduē tum accipiat q̄n venturo⁹ est ad viuos ⁊ mortuos iudicādos in corpe suo · in quo sedet ad dexterā p̄ris m q̄ eaz mortuo⁹ est ⁊ resurrexit ⁊ ascendit in celū ⁊ sic mādo aptor legit nubes suscepit eū ab ocu lis eoz · Et q̄ illic dictum est ab angelis · Sic veni et quō vidistis eū euntē in celū mento credendo⁹ est nonsolū in eodez corpe veritatis i nube vēturo⁹ ¶ Orig · Videbunt ergo oculis corpalibus filiū ho minis in specie humana venientē i nubib⁹ celi id ē culū eius Et sic quidez vt nec tātum calcarent filio⁹ suptus · Sic em̄ q̄n trāsformato⁹ ē · vox venit de nu be sic eū venient iterz in specie trāsformato⁹ gloriosaz ⁊ nō sup vaz nubem sz sup multas que erūt vbi dei hierosolimā ascendens diligentes eū straueruūt vestimēta sua in via neq; asellū qui portabat eū vo lentes tēram calcare · Quid mirū si patē ⁊ de⁹ oīm nubes sternat celestes sub corpe filij descendentes ad op⁹ cōsummacionis. Dicet aūt aliquis q̄m̄ sicut in factōe hominis accepit deus limū de terra ⁊ finxit hoiem sic vt aparet gra xp̄i acapiēs ō⁹ de celo ⁊ de celesti corpore corporauit · p̄mū q̄dem i trāsfigu rōe in nubez lucidā · in glōmacione i nubes lucidas p̄t q; nubes celi dicūē scdm. q; ⁊ h⁹ tēre est dictus ⁊ dez p̄ez talia mirāda dare filio suo q̄ se būiliauit ⁊ p̄terea exaltauit illum nonsolū fm spm̄ sedeā scdm corp⁹ · vt sup talib⁹ nubibus veniret ⁊ foss tam sup nubib⁹ rōnabilib⁹ ne irrationabile ēet vehi culū filij hominis glificati · p̄mū q̄dem venit ibus cuz virtute ex qua faciebat signa ⁊ p̄digia i pplo · Ois autem illa virtū cōparatione illi⁹ virtutis mlte · cuz qua in fine venturo⁹ est · modica erat virtū em̄ erat eximamenta seipsū cōsequens est eaz · vt ad maiorē gliam reformet q̄z fuit trāsformatus in mōte Tūc em̄ p̄ter tres tātumodo transformato⁹ ē · in glam mationē aūt mūdi totū⁹ aparebit i glia mlta vt vi deant eū oēs i glia · ¶ Aug · ad sciū Sed q̄m̄ semp eurescrutande sūt nec eaz sup fuae debem⁹ esse con tenta · diligenter sūt mspicienda sequēta · Post pau ca em̄ sequit · Cum videritis hec omia fieri scitote q; p̄e est iam i ianuis · Tūc em̄ scim⁹ p̄e esse cū aliq̄ viderim⁹ n aliq̄ p̄missoz · sic oīa i quib⁹ ⁊ h⁹ ē q; videbit filio⁹ hois veniēs ⁊ mittet āgl⁹os suos tō q̄ tuoz prob⁹ mdi · i · ō toto orbe érarū · congregat electos suos q̄ tota hora nouissia fat veniēs i suis mēbris e tāq; i nubib⁹ vt i tota ipa eccia tāq; i nube magna sit nūc venire nō cessat. Sed ideo cū potestate ma gna ⁊ maiestate q̄a maior potestas ⁊ maiestas illi⁹ aparabit sanctis quib⁹ magnā virtutē dabit ne tā ta p̄secutione vincant. ¶ Orig · Vt cū magna vir tute venit quotidie ad aiam emio credētis · in mbi bus p̄phetas id ē in scripturis p̄hetaz ⁊ apostolo rum que vbum dei sup humanā naturam intellectib⁹ suis declarat · sic eaz ao qui mellig̃t diem⁹ apa rere gliam mulā · que q̄dem videt in sedo vbi ad uentu · quod est p̄fectoz · Et sic forsitasse omia que a tribus euangelistis dicta sūt de xp̄i aduentu diligēt⁹ inter se collata ⁊ bene discussa mutēt ad hoc puenit q; quotidie venit i corpe suo quod est ecclia · De q̄ aduentu suo alibi dixit ammodo videbitis filiū hois sedentem a dextris virtutis dei ⁊ venientez in nubi bus celi exceptis his locis vbi ab eo illi aduentus vtiq; in seipso promittitur ·

Et mittet angelos suos cum tuba ⁊ voce magna ⁊ congregabūt electos eius a quatuor ventis a summis celorum vsq; ad terminos eorum.

¶ Orig · Quia ō plā du mēdone fecerat q̄ ad hoc erit vt sponte contra se sententiam p̄ferant ⁊ seipsos cō demnēt · ne putet q; i isto plāctu mala eoz exterminent subito · Et mittet an · su · cum tu ba ⁊ voce magna ·

¶ Hem · Hec autem tuba non reuera corporea

est intelligenda ꝙ archangelica vox ꝙ a deo magna erit vt ad clamorē illi⁹ omnes mortui de terre puluere surgant. ¶ Crisostom⁹. Bonus autē tube premet ad resuscitationē adgaudiū ad representādū stupore qui tūc erit ad dolorem illos qui relinquent̄ & in nubib⁹ non rapient̄. ¶ Orig. Scriptū est autē in nūis q̄ ex quatuor ventis cōgregabāt sacerdotes tubicinantes eos qui sunt ex castris israel. Hm quos ꝓpationem de angelis xp̄i ꝙsequenter dr̄. Et congregabunt electos eius a quatuor ventis. ¶ Remi. id est aquatuor climatiꝫ mundi. r. oriente occidente aquilone & austro. ¶ Orig. Et simpliciores quidem opinant̄ eos tantū qui tunc inuenti fuerint in corpore aggregandos sed melius est dicere congregandos ab angelis christi esse omnes nonsolum ab aduentu xp̄i & usq; ad consūmationem vocatos atq; electos sed & omnes ꝙ a constitutione fuerint mūdi ꝙ viderē sicut abraam xp̄i diem & exultauerūt in eam. quo niam autem non tantum illos qui in corpoē fuerit cōplensi dixit congregandos xp̄i electos sed eaā illos qui de corporib⁹ sunt egressi manifestat sermo dicens congregatos electos. nonsolum a quatuor ventis. sed etiam subdens A summis celoꝝ usq; ad termmos eorum quod nemim super terram exister arbitror conuenire. Del celi sunt scripture diuine aut auditores eorum in quibus habitat de⁹. Sūma autem scripturarum sunt mista illarum. Termini autem consummationes earum. Congregabunt̄ ergo sancti a summis celorū id est ab eis qui viuūt in mictis scripturarum. usq; ad eos qui viuunt in consummationibus earum. Congregabunt̄ em̄ tuba & voce magna vt qui audierint & adverterint. parent se ad viam perfectionis que ducit ad filium dei. ¶ Remigius. Del aliter. Ne forte aliquis putaret ꝙ solummodo a quatuor partib⁹ mūdi & non a mediterraneis regionib⁹ & locis ideo addit. a summis celorum usq; ad termmos eorum. Per summū em̄ celi. medium orbis intelligit̄. quia medio orbis summum celi p̄sidet. Per termmos autem celoꝝ fines terre significat. vbi longe distantib⁹ circulis celi terre misidere videnť. ¶ Crisostom⁹. Quod aut̄ p angelos dñs electos vocat. ad electoꝝ honorem pertinet. Nam et paul⁹ dicit ꝙ rapient̄ in nubibus quia eos quidem qui resurrexerunt congregabunt angeli. Congregatos aut̄ recipient nubes.

¶ Ab arbore aut̄ ficu discite parabolā. Cū iā ramꝰ eius tener fuerit & folia nata scitis qz ꝓpe est estas. Ita & vos cum videritis hec omnia fieri scitote qz ꝓpe est in ianuis. Am̄ dico vobis qz nō p̄teribit generacio hec donec hec oia fiāt. Celū & terra trāsibūt verba autē mea non preteribunt

¶ Crisostom⁹ in homelia. Quia dixerat ꝙ statim post tribulationem dieꝝ illoꝝ que predicta sunt contingerent. Ipsi aut̄ querere poterant. post quantū t̄p⁹ ideo exponit exemplū ponens de ficu. dicēs. ab arbore fici discite parabolam. cū iam ramꝰ eius tener fuerit & folia nata. scitis ꝙ ꝓpe est estas. ¶ Beda. Quia autem ꝓpe estas significet ꝓpe esse finem seculi ex ipsa rerum specie facile colligitur. Nam sicut cum hyemis asperitas transit. et dulcedo estatis aduenit. ita cum finem mundus accipit. et ad eternam beatitudinem electi perducuntur. Et quia ad hoc tempus ecclesia per tribulationes et persecutiones transire debet. ideo dicit. Cum iam ramus eius tener fuerit. Ramus quippe ecclesie sunt electi. qui ad celestia desideria per fidem xp̄i et bona opera tendunt. Tenerum autem ramum facit. cum filii hominum per fidem xp̄i ad spiritalia bona proficere incipiunt. Folia autem nata facit. cum tener fuerit et mala bonis adoptionis fiducia superducerit. ¶ Ysla. Et aut̄ fides certa esse debet. subiungit. amē dico vobis qz nō p̄teribit generacio hec donec hec oia fiāt. amē aut̄ dicēs ꝓfecto. vitam aeternam promittit. ¶ Rabanus. Et simplices quidē ad destructionem diuinorum verborum et ad illa gratiose estimata dicta q̄ pulsante xp̄i aspectu quo in ecclesia p̄sentia fiet destructionem status illius nescio aut si verbum ad verbum exponere possit. eo quod aut. in relinquēt̄ in lapis sup lapidē usq; ad ꝓpe est in ianuis. Forsitan ei in quibusdā potuerit aliquando non potuerit omnino. ¶ Crisostom⁹ in homelia. Per quod ostendit quod non multum ante xp̄i aduentum sed statim aduenient⁹ xp̄i occurret. Per hoc aut̄ vult quidam p̄nūciat estatem spiritalem & tranquillitatem iustis post hyemē esse futuram. Per contrarium aut̄ econtrario hyemem post estatē. ¶ Orig. Sicut em̄ hic in ep̄e quidē hyemis. viralem ventum subterfugere abscondita. Postmodum aut̄ cū virtus ip̄a vehemēs ꝓdire cepit ad manifestationē ꝓpriam hyemis cuiusq; valitudinem ea⁹ ramos effodere tener & folia producere & mūdos & vnusquisq; eorum qui saluand̄ intrep̄ adiutū quasi in hyemem se absconsos hūt viralem ventum xp̄o aut̄ inspirante hūt tenerum. & non dum corde timorem & q̄ abscondita erāt in eis ꝓgrediunt in foliorum manifestos fructus ostendūt. Quibus autem ꝓpe est estas & adiutus gratie vbi dr̄. ¶ Crisostom⁹ in ho. Ipse p̄ eā illud posuit vt credere faciat hūc sermonem omnino ita esse futurum. Ubicūq; em̄ quod omnino euenturum dicit nos fideles nostros facit in exemplū iducit. ¶ Aug. ad eliam. Quod autem de signis euangelicis & ꝓdigiosis q̄sdam primo ꝓpinquū dñi aduentū sperare debeamus quia magis q̄die q̄ ꝓpe magis magis q̄ sic ꝓpe. Sed quo eo mēualle ꝓpinquet de h⁹ dicitur est. Non est vestri scire tempora vel momenta. Dñi quando dixit apostolus. Nunc ꝓpior est nostra salus q̄ cū credidimus & ecce tot anni transierūt nec tm̄ quod dixit falsum est. quantumcunq; igit nūc dicendum est ꝓpinquāsse aduentū q̄n tāt⁹ lapsus ē ad finē at fidē accessit. ¶ Origenes. Christice aut̄ synagoga sicut arbori ꝓpat ramos q̄sdam antixp̄os esse intelligit diaboli filios. peccatores egis asserens q̄ cū senescē cepit & frōdescē ignis peccatorum exultantiū vindicate tūc ꝓxime ē eius ruine dies iudicij sentiet. ¶ Remi. Vt cū hec fuerit germinabit & cū synagoga vbi sunder ꝓdicātib⁹ incipiet ꝓdicatio enoch & helias intelligēdi sunt ꝓpe ē dies ꝓfessionis. ¶ Aug. de quaestionibus. Per arborem ficu intelligendum est genus humanum propter primum carnis. Cū tam ramus eius tener fuerit et cum filii hominū per fidem xp̄i ad spiritalia bona profecerint & mala bonis adoptionis fiducia superduxerit. ¶ Ysla. Et aut̄ fides certa esse debet. subiungit. amē dico vobis qz nō p̄teribit generacio hec donec hec oia fiāt. amē aut̄ dicēs ꝓfecto. vitam aeternam promittit. ¶ Ire. Et simplices quidē ad destructionem diuinorum verborum et ad illa gratiose estimata dicta q̄ pulsante xp̄i aspectu quo in ecclesia p̄sentia fiet destructionem status illius nescio aut si verbum ad verbum exponere possit. eo quod aut. in relinquēt̄ in lapis sup lapidē usq; ad ꝓpe est in ianuis. Forsitan ei in quibusdā potuerit aliquando non potuerit omnino. ¶ Crisostom⁹ in ho

AS aũt dixit gr̃acio bẽ ñ de ea q̃ tẽ erat dixt̃ ꝙ S ea q̃ ẽ fideliũ ꝓfecuit em̃ scriptura gr̃ aũo nem non solum a tempore designare sed a loco culeu ⁊ cõi satõne sicut cum dicitur · hec est generatio queren tium dominum · ex hoc autẽ oñt ꝙ hierusalẽ peri bit ⁊ ampliꝰ pars iu deoꝝ destruetur generatio nem autem fidelium nulla supabit temptatio · ¶ Or̃i generatio tamen ecclesie trãsibit aliquãdo totum hoc seculum vt hereditet futurum tamẽ donec hec omnia fiant · non trãsibit · cum autem hec oĩa facta fuerint · trãsibit non solum terra sed etiam celũ vñ seqũtur · celũ ⁊ terra trãsibũt id est nõ soluꝫ boies quo ꝝ vita terrena est · ⁊ ꝓterea terra dicunt̃ · sed illi quorum conuersatio est in celis ⁊ ideo celum vocant̃ trãsibunt autem ad futura vt veniant ad meliora Verba aũt que a saluatore fuit dicta nõ trãsibunt q̃n que sua ꝓpria fuit operãtur ⁊ semp operabunt̃ · Perfecti aũt ⁊ qui nõ redpunt vt iam meliores ef fiaũt trãseũtes q̃ fuit pueĩũt ad illud q̃ ñ fuit · ⁊ hꝰ est q̃ subdit̃ · verba aũt mea nõ ꝑteribũt ⁊ forte q̃ dam ẏba moꝰsi ⁊ ꝓphetaꝝ trãsierũt quoñ̃ que ꝓ phetsabant̃ ab illis impleta sunt · verba aũt xp̃i sꝑ fuit plena ⁊ quotidie implẽt̃ ⁊ adhuc fiũt implẽda in sanctis aut forte neq; moꝰsi ẏba aut ꝓphetaꝝ di cere debeꝝ impleta õmino ꝙ em̃ ⁊ illa ẏba filꝰ dei sunt · ⁊ semp implent̃ · ¶ Hiero · Vt hic ꝑ grãm nem omne hoim significat genꝰ aut specialit̃ iudeo rũ Deinde vt magis eos ad fidẽ ꝓmissoꝝ inducat subdit · Celũ ⁊ tẽra trãsibunt ẏba aũt mea ñ ꝑter ibunt · ac si dicat facilꝰ est fixa ⁊ immobilia destrui q̃z sermonũ meoꝝ aliq̃d decidere · ¶ Idẽ · Celũ em̃ ⁊ tẽra ex cõditõe siue creatõis nihil hñt in se necessi tatis vt nõ sint verba aũt xp̃i ex ẽmitate deducta id in se cõtinẽt virtutis vt maneãt · ¶ Hiero · Celũ autẽ ⁊ terra trãsibunt imutacõe nõ abolitione sui · Hinoñ quõ sol obscurabit̃ ⁊ luna ñ dabit lumẽ suũ si celum in quo ista fiũt terraq; nõ fuerint · ¶ Raba · Celum em̃ q̃d trãsibit nõ videreꝝ ꝙ aereũ intelligẽ debeꝝ q̃d ꝓpius diluuio perijt · ¶ Cris · in ho · Elemẽta autẽ mũdi in medium adducit oñdens q̃n ꝓclosior ce lo ⁊ terra est ecclia siticiam ⁊ hinc condiciorem se ommium ostendit ·

¶ De die autem illa ⁊ hora nemo scit . neq; angeli celorum nisi pater solꝰ . Sicut au tem fuit in diebus Noe. ita erit ⁊ aduẽtꝰ filꝰ hominis Sic em̃ erãt in diebꝫ añ diluui uꝫ comedentes ⁊ bibẽtes ⁊ nubentes vsq; ad eũ diem quo introiuit in arcam noe. Et non cognouerunt donec venit diluuium ⁊ tulit omnes . Ita erit ⁊ aduentꝰ filꝰ homi nis. Tunc duo erunt in agro vnus assume tur ⁊ vnus relinquet̃. due erunt molentes in mola. vna assumetur ⁊ vna relinquetur Duo in lecto vnus assumetur et vnꝰ relin quetur

¶ Cris · in ho · Cum dixisset dñs oĩa que ꝓcedũt xp̃i aduẽtũ ⁊ ad ipas ianuas nazaradꝫ duxisset tiẽ

facere voluit · vñ dicit · De die aũt illa ⁊ hora nemo scit · neq; angli celorum nisi solus paꝰ · ¶ Hiero · In quibusdam aũt latinis codicibꝫ additum est · neq; filꝰ cum in grecis ⁊ maxie in damasci ⁊ pierij exẽplari bus hꝰ nõ habeat̃ a scripti ꝫ sed q̃a in nonullis legit̃ differendũ videtur · ¶ Remi · Marcus eciã euãgeli sta nonsoluꝫ dixit angelos nescire sedeã ⁊ filium · ¶ Hiero · In quo gaudent hereꝰ ⁊ Eunomius ⁊ di cunt · nõ potest equalꝰ esse qui nouit ⁊ q̃ ignorat · cõ era q̃s hereticũ ista dicenda fuit cum oĩa ꝓpa fecerit ibus hꝰ ẽ ẏbũ dei oĩa em̃ ꝑ ipm facta fuit ⁊ sine ipo factũ est nihil · In omibus aũt eplis cũ dies iudicij fit qua ꝙsequẽs a pt̃ eius ignorare ꝓtem cuiꝰ toti nouit · Cuꝰ quoq; dicendũ est · Quid est manus noti cia patris an noticia iudicij · Si manus nouit quõ ignorat quod minus est. ¶ Idẽ · Hunc eciã deus pater cognitionẽ illius diei filio denegauit cũ dicat ab eo fit · Omnia mihi tradita sunt a pre meo ergo nõ omnia fuit tradita si est aliquid q̃d negat̃. ¶ Hieron · Ignẽ quia ꝓbabilꝰ nõ ignorare filium dei cõstitima tionis diẽ causa reddenda est cur ignorare dicatur · Post resurrectionem eidem interrogatus ab apls de hac die manifestius rñdit · Illõ est vestrũ scire tpa ⁊ momẽta que pr̃ posuit in sua pte̊ate · In quo oñdit q̃ ipe sciat sed nõ expediat nosse aplis · vel semp in certa de aduẽtu iudicis sic quotidie vigilãt quasi die alia iudicanda sint · ¶ Aug · ꝑmo de trin · Quod ergo dicit · nescit intelligendus est nescientes facit id est q̃ nõ ita sciebat vt tũc discipulꝰ docẽt̃ · Hic dictũ est ad Abraam · Nunc cognoui q̃m times deũ id est nũc feci vt cognosceres · quia ⁊ ipse sibi in illa tempesta te innotuit · ¶ Aug de ver · do · Quod aũt dixit pa trem scire idõ dixit quia in patre ⁊ filiꝰ scit · Quid em̃ est in die quod non in verbo factum sit ꝑ quod factus est dies · ¶ Aug · in li · lxxxiij · quest · Bene autem accipitur qd̃dictum est solum patrem scire sm̃ predictum modũ sciendi · quia facit filium scire · Filiꝰ autem nescire dicitur · quia non facit homines scire ¶ Ong · Vt aliter · Donec ecclesia que est cor pus xp̃i nescit diem illum ⁊ horam · Tamdiu nec ip se filius dicitur diem illuꝫ ⁊ horam scire · Dicit̃ aũt scire secundũ ꝓpriam significationẽ sicut est in cõ suetudine scripturarum · Apostolꝰ em̃ saluatorem dicit nescientem peccatum quia nõ peccauit · Ore parat autem filꝰ scientiam diei illiꝰ ⁊ horam cohe redibus sue ꝓmissionis · vt omnes simul sciant · re ipsa exigantur in illa hora ⁊ die · que prepara uit deus diligentibꝫ se · ¶ Rabanꝰ · Ego quoq; in cuiusdam libro filium hunc nõ vnigenitum · sed ad optatum debere intelligi · Non em̃ vnigenito filio angelos ꝓposuisset · sic em̃ ait · neq; angeli celoꝝ ne q̃ filius ¶ Aug · ad esiũ · Sic ergo · euãgelium dicẽ De die illa ⁊ hora nemo scit · Tu autem dicis ego autem dico neq; mẽsem neq; annũ aduentꝰ ipsiꝰ scie̊ posse · ita em̃ hoc videtur sonare tamq̃ ñ possit scire quo anno venturus sit sed possit scire qua ebdoma da annoꝝ vel qua decade tamq̃ dies possit atq; di ffinire uter illos septem annos aut · x · aut centũ vt quodlibet seu maioris numeri seu minoris · si autẽ hꝰ te non cõprehẽdisse presumis hoc sentis quod ego

¶ Chr̃s in homel. Ve aũt addiscas q̃ non ignozãte
sue ẽ q̃ de die ⁊ hora iudicij tacet aliud signũ indu
cit cũ subdit. Sic ẽ aũt fuit in diebꝫ noe ita erit ad
uentꝰ filij hominis. Hoc aũt dixit oñs q̃ repente ve
met ⁊ inopinate ⁊ plũs lasciuientibꝫ hoc ei ⁊ pau
lus dic̃. cuꝫ dixerint pax ⁊ securitas tũc repentinꝰ
eis superueniet interit⁹. unde ⁊ hic subdit. Sicut em̃
erant in diebꝫ illis ante diluuiũ comedentes ⁊ biben
tes ¶ Raba. Nõ hic uetera martiromis ⁊ mariebei
errorem cõuugia vt alimenta damnanẽ cum in his
successionis in illis naẽe sint posita subsidia. sed im
moderate licitoꝝ usus arguit̃ ¶ Hiero. Queriẽ aũt
quomõ sup̃ scriptũ sit. Surget gens contra gẽem
⁊ regnũ contra regnũ. ⁊ erũt pestilẽtie ⁊ fames ⁊
terremotꝰ. ⁊ nunc ea futura memorenẽ que pacis
indicia sũt. Sed estimandũ q̃ post pugnas ⁊ cete
ra quibꝫ vastatur genꝰ humanuꝫ breuis subsecutu
ra pax sit que quieta oia repromittat. vt fides ere
dentiũ comprobẽ. ¶ Chr̃s in ho. Vt lasciuia ent ⁊
pax his qui i sensibiliẽ dispositi sunt ꝓpter hoc ñ di
xit aplus Cũ fuerit pax sed cum dixerit pax ⁊ se
curitas insensibilitatẽ eorum ostendens. sic illoꝝ q̃
fuerint in diebꝫ noe quando mali lasciuiebãt. nõ aũ
tem. sed in ẽbulatione ⁊ tristitia ꝓtransibãt hic aũ
ostendit q̃n cum antexpus venerit indecentes volu
ptates assumenẽ apud eos qui miqui erũt ⁊ de pro
pria desperabũt salute. Et ideo exemplũ ponit huic
rei conuenies. Cum enim arca fabricareẽ. prouide
bat quidem in medio futura predicens mala. Mali
aũt non credentes ac si nullum fuisset futuꝝ maluꝫ
lasciuiebant. Et quia futura apud mltos non cre
dunẽ ex preteritis credibilia facit que predicit. De
mde aliud signũ ponit ꝓ qõ ostẽdit ⁊ q̃ inopinabiliẽ
dies ille veniet ⁊ q̃ ipe diem illũ nõ ignoret dicens
tũc duo erũt in agro unus assũẽt ⁊ alter relinquẽ
ex quibꝫ verbis ostẽdit q̃ assumũt ⁊ relinquunt̃
⁊ sui ⁊ dñi ⁊ qui in eo ⁊ labore. ¶ Ysla. Vel du
os in agro duos populos fideliũ ⁊ infideliũ in seculo
tãq̃ in vite huius ope dies dñi depbẽdet. separabũtur
tñ relicto alio ⁊ alio assumpto. In quo fideliũ ⁊ in
delium di seruꝰ docẽ. Dū em̃ ira ingrauescẽte sã
ctũ i prompcuario recondẽ ꝓdi vꝰ ad celestia ig
nis materiẽ relinquẽẽ. De molentibꝫ em̃ par vꝰ est
Unde sequit̃. Due erũt molẽtes in mola. una assu
metur altera relinquẽ. Mola em̃ opꝰ legis ẽ q̃a ꝓ
phetꝰ vt p apostolꝰ credidit. ita p fidẽ ẽ credita
iustificãda p fidem Eadem una p eandem fidem boni
operis appbendẽ alia vꝰ infructuosa legis ope relin
quẽ. molẽs i cassum ⁊ non fatura celestis ubi pa
nem. ¶ Hiero. Vt duo i agro piter inueniens eũdez
habentes laborem ⁊ q̃n parẽ sementẽ sc fructꝰ labo
ris nõ eque recipientes. in duabꝫ ecclĩs q̃ piter molũt
vt synagogam intelligẽ debeam⁹ vt ecclam q̃ simul
molere videmur in lege ⁊ ẽ eadem scripturis sanctis fa
rinaꝫ terẽ ꝓceptoꝝ dei vt ceteras hereses que ex de
vero⁹ testamento aut alcoro videnẽ molere farinaꝫ
doctrinaꝝ suaꝝ Sequit̃. Duo in lecto vnꝰ assumẽ
alter relinquẽ. ¶ Ysi. Duo aũt in lecto sunt eam
dem passionis diuice requiem ꝓdicantes arca quam
hereticoꝝ ⁊ catholicoꝝ eadem ꝓfessio est. Sed quia
pnitatem diuinitatis pris ⁊ filij catholicoꝝ fides ꝓ
dicabit ⁊ hereticoꝝ falsitas impugnabit filij ꝓfessio
nis veriusq̃ duumi arbitrij iudicium ꝓbabit vnũ
assumendo ⁊ aliũ relinquen⁹ ¶ Remi. Vel hic ꝙd
eres ordines ecclie demonstrant. Per duos i agro
ordo ꝓdicatoꝝ quibꝫ cõmiss⁹ est ager ecclie. Per
duos i mola ordo ꝓdicatoꝝ qui dum p diuersas cu
ras nũc ad hec nunc ad illa flectunt̃ quasi molã in
circuitu trahunt Per duos i lecto ordo geminũ
quoꝝ requies noscit lecti designat̃. In his aũt ordi
nibꝫ sunt boni ⁊ mali iusti ⁊ mundi. Et ideo ex his
dam relinquent̃ ⁊ quidã assument̃ ¶ Ong. vel aliꝫ
Corp⁹ quidem quasi infirmũ in lecto est carnalium
passionũ. Anima aũt molit i grani mola mundi ꝙ
corporis sensus aũt in agro mundi egemur.

¶ Vigilate ergo quia nescitis qua hora
dominus vester venturus sit. Illud autẽ in
tote q̃n si sciret paterfamilias qua hora
fur veturus esset vigilaret utiq̃ ⁊ nõ sine
ret ꝓfodi domũ suã. Ideo ⁊ vos estote pa
rati q̃ nescitis q̃ hora filiꝰ hois vẽturꝰ sit

¶ Jeronim⁹. Perspicue ostendit dominꝰ quia sup̃
dixerit De die autez illa nemo nouit nũ pater solus
quia. scilicet non expediebat apostolis scire ve pa
du'e expectationis incertu semp credãt eum esse ve
turum. quem ignorant quando veneturꝰ sit. Et tan
quasi ex superioribꝫ concludens dicit. vigilate ergo
quia nescitis qua hora dominꝰ veller vẽturꝰ sit. Et
ideo non dicit quia nescimus. sed nescitis vt scilicet
ostendat se diem iudicij non ignorare. ¶ Chr̃s in
homelia. Vult aũt eos semp in solicitudine esse qꝫ
hoc dicat vigilate. ¶ Gregorius. Vigilat qui ad
spectum ven luminis oculos aperuit omne vigilat
qui seruat operando quod credit. vigilat qui a
corporis ⁊ negligencie tenebras repellit. ¶ Origꝰ
Dicat aũt qui simplicior est quoniam de secundo ad
uentu i quo venturꝰ fuerat hunc dicebat seruare
Illum autem qd̃ m intelligibilem ⁊ futuꝝ in sensu
discipulorum verbi dicebat aduentum. quia non
dum erat in sensu eorum quemadmodum erat futu
rus. ¶ Augustinꝰ ad Ebreum. Non solum autem
illis dixit vigilate quibꝫ tunc audientibꝫ loquebã
tur. Sed etiam illis qui fuerunt post illos omnes
⁊ ad nosipsos ⁊ qui erunt post nos vsq̃ ad nouis
simum eius aduentum. quia ad omnes pertinet quo
ammodo. Tunc enim vnicuiq̃ venit dies illius
venient eius dies vt talis hinc exeat. qualis indica
dus est illo die. Ac per hoc vigilare debet omnis fi
nis ne impatum eum inueniet domini aduentus
Imparatum enim inueniet ille dies quem impatum
inuenerit siue vite vlimus dies ¶ Origenes. Qui
autem sunt omnes sine qui consummationem
mundi scire se profitentur. quando erit finis qui se
te propre finem scire se gloriantur quem nemo co
gnoscere potest nisi spiritu sancto illuminatus.

¶ Hero. Dremisso autem patrisfamilias exemplo cur reuocat consilmatonis diem. manifestus docet cum subdit. illud autem scitote quoniã si sciret paterfamilias qua hora fur venturus esset vigilaret vtique & non sineret perfodi domum suam. ¶ Ongen. Paterfamilias domus est sensus hominis. domus autem eius est anima fur autem diaboli⁹. est autem omnis sermo contrarius qui nõ p naturalẽ meritum meruit ad animam negligentis. sed quasi qui fodiens domum. primum destruens quedaz naturalia edificia animae id est naturales intellectus. & per ipsã diruptionem ingressus spoliat animam. aliquociens inuenit quis furem in ipsa perfossione. & compescẽdens cum percussorem sermonem immittens interficit ipsum. non autem mane fur venit quando illuminata est a sole iustitiae anima hominis studiosi sed in nocte id est in tempore adhuc malitiae permanentis. in qua cum fuerit aliquis possibile est & si non habuerit virtutem solis qui tamen illustretur ex aliquo splendore verbi qui est lucerna adhuc quidem manens in malicia seo tamen habens propositum meliorem et vigilantiam ne perfodiatur hoc eius propositũ. vel in tempore tentationum vel in quarumcũque calamitatum. maxime fur solet venire. volẽs perfodere aedificium. ¶ Chre. Vel nesciente paterfamilias fur domum perfodit quia dum a sui custodia spiritus dormit. impulsa mors veniens carnis nãe habitaculum irrũpit & eũ quẽ dñs dominum dormientez muenit necat. quia dũ vẽtura dãna spũs minime pauidet hũc mors ad supplicii nescientem rapit fur aũ resistere si vigilaret qui aduentũ undias & occultos animas rapit pcauens ei penitẽdo occurrẽt. ne impeditus periret. ¶ Dram vero vtamã ideireo dñs voluit esse in cognitã vt semp possit esse suspecta vt dum illam pauere minime possumus ad illam sine intermissione pparemur. propter quod sequit. ideoq; estote parati quia nescitis qua hora filius hominis venturus est ¶ Crisp in ho. Nec videt confundere eos qui non tantum studium faciunt animae suae quã eum student circa pecunias qui furem expectant

Quis putas est fidelis seruus & prudẽs quem constituit dominus suus super familiã suam vt det illis cibum in tempore. Beatus ille seruus quem cum venerit dominus eius inuenerit sic facientem Amen dico vobis quia super omnia bona sua cõstituet eum. Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo moram facit dominus meus venire & cepit percutere conseruos suos manducet autem & bibat cum ebriosis veniet dominus serui illius in die qua nõ sperat & hora qua ignorat & diuidet eum partemq; eius ponet cum ypocritis. Illic erit fletus & stridor dencium

¶ Hom. Quamus dominus supra in cõmuni nos ad mediocritatem vigilantiae curam fuerit adhortatus specialem tamen populi principibus id ẽ episcopis in expectatione aduentus sui sollicitudinẽ mandat hunc enim seruum fidelem atq; prudẽtẽ praepositũ familiae significat comoda atq; vtilitates ppli sibi cõmissi curantez. vnde dicit. Quis putas est fidelis seruus & prudens quẽ constituit dominus sup familiam suam vt det illis cibum in tpe. ¶ Chrisp in ho. Quod aũt dicit. Quis putas nõ est ignorantis. Inuenit ei & patet interrogando loquens vt eũ diat. Adam vbi es. ¶ Remigius. Hec em signat hec interrogatio impossibilitatẽ pficiendi vtus. si difficultatẽ. ¶ Solo Mar⁹ em est fidelis seruus domino qui per dilectionem seruiens Oues xpi nõ ad lucrum sed pamore xpi pascens prudens qui subditos capacitatem vitam & mores discutiat quẽ constituit dñs qui sc̃s sit vocatus a deo & nõ se intruserit. ¶ Chrisp in ho. Duo aũt expetit ab huiusmodi seruo. sc̃z prudentiam & fidem. fidelem ei eum dicit qui nihil quod dñi sui est sibi ppriũ fecit. Nihil eaz de rebus sui domini vane & inaniter cõsilii pfert. Prudentẽ aũt eũ vocat. qui cognouit id quod oportet dispensare que data sunt. ¶ Orig. Vel qui in fide pficit & si nondũ in ea perfectus est ymuniter fidelis vocatur & qui naturalẽ habet mentis velocitatem dicit prudens. Siquis aũt consideret. inueniet hoc mites & studium fide exercentes. nõ aũt & prudentes qui que stulta sunt mũdi elegit deus. Et iterũ videbit alios veloces quidem esse & prudentes. modicae aũt fidei. Conuenire aũt in vnum fidelem atq; prudentem rarissimũ est. vt aũt in tpe det cibum ne cessariam habet qui prudentiam. vt aũt nõ adimat cibum indigentiũ op⁹ est fides quia & sẽm simplicem intellectum opus habemus vt fideles simus ad dispensandos ecclie reddit⁹. & vt non deuoremur que sunt viduarũ. & vt memores simus pauperũ. & ne occasionem accipientes ex eo quod sempeũ est dominus ostituit his qui euangelium ꝓdicant de euangelio vite re amplius queramus quibus simplices & necessaria ministrẽtur & ne non amplius teneamur nobis qui his qui necessitatem patiunt. Prudentes aũt vt prudenter intelligamus indigentium cãs ꝓpter quas sunt indigentes et vnuscuiusq; dignitatem quo educat⁹ ẽ & quantũ necessariũ habet. Docta em sapientia opus est ei qui bene vult dispensare ecclesiasticos reditus. Sic & fidelis seruus & prudens vt non effundat rationabilem & spiritalem cibũ quibus non oportet volẽs ostendere se esse prudentem illis sc̃z. qui magis ecclesiarũ habent verbũ quo moues eos edificet & vitam componat quod illuminat scientie luce. Aut vt ne eis qui possut acutius audire pigeat exponere altiora ne exponentes vilia contemnant ab his qui naturaliter sunt ingeniosi. aut per exercitationem secularis sapientie acuti. ¶ Chrisp in homel. Ad aptatur eciã & ad principes sectares hec parabola. vnusquisq; em in his que habet ad cõmunem vtilitatem vti oportet. non adnocumẽtũ seruos neq; ad ꝓditos sui ipsius. siue habet sapientiam siue principatũ. siue aliud quodcũque. ¶ Raban⁹. Dominus aũt xpus est. familia aũt supra quã constituit est ecclesia catholica. Difficile est ego meminere in vno & vt prudens sit & fidelis. non aũt impossibile nec eũ beatificaret em quod non posset esse cum subdit. Beatus ille seruus quez

cum venerit dñs eius inueñerit sic facientẽ ¶ Hie
larus. id est p̄cepto dñi sui obedientẽ. vt doctrine
oportunitate vbũ vite i ecclesiastico abũ alende fami
lie dispenset. ¶ Remi. Hoc modo aũt q̄ sicut mag
na distancia ẽ meritorũ inẽ bonos p̄dicatores & bo
nos auditores ita magna distancia ẽ p̄mior. ¶ Bonor
aũt auditores si vigilantes inuenerit faciet discũbe
re. vt Lucas dicit bonos aũt p̄dicatores sup omnia
bona sua constituet. vñ sequit. Amen dico vob q̄m
sup oia bona sua ostituet eũ ¶ Or. vt sez cõregnet
cum xp̄o cui omia sua tradidit p̄r. q̄ sicut bon pa
teris filiꝰ sup omnẽ p̄ris substanciã ostituet ꝓuidat
huiꝰ dignitatez & gr̃iam fidelitatis & prudentie dispẽ
satoribus suis vt sint & ipsi sup omnem creaturam.
¶ Rabanꝰ. Hoc vt soli. sz vt pre ceteris eterna p̄
mia habeãt tum p̄ sua vita. tum ꝓgregis custodia
¶ Hier. Del sup oia bona cõstituet. id est i dei gr̃ia
collocabit quia mihil ẽ vltra quod meliꝰ sit ¶ Cri
sostomꝰ. Deinde nonsolũ ab honore q̄ imminet bo
mis sz a pena qua minat malis erudit audientẽ cum
subdit Si aũt dixerit malꝰ seruꝰ ille i corde suo mo
ram facit dñs meꝰ venit & ceperit pcutere ¶ Aug
ad ecclesiam. Ex moribus huiꝰ serui aparet aimꝰ eius
quos mores licet breuit ideo mgr̃ bonꝰ curauit ex
ponere id est superbiam. cũ dicit. & cepit pcutere con
seruos suos atq; luxurie cũ dicit. Comederit aũt & bi
bat cũ ebriosis ne q̄ dicebat. mora facit dñs meꝰ de
sidero sui dñi dicere crederetur. quo ardebat ille
qui dixit. Sitiuit aia mea ad deũ vniũ q̄m veniam
Dicenꝰ em q̄m venit. moras se perpeti molestie fere
bat ꝗa erã q̄ tpe acceleratur dñi desiderio tardũ videt
¶ Aug. Deceat aũt in deũ ꝗcũq; epũs nõ q̄si ꝓfuꝰ
ministrat. sz q̄si dñs & frequẽt vt amarꝰ dñs per vim
dñetur. & nõ cunctẽtes suscipit sz epulat cũ ebriosis
& semp sõmat. ꝗa post mltũ tpis venturꝰ est dñs.
¶ Rab. Cuspice eã pt̄ melligi ꝓfuon pcutẽ ꝓsci
ẽdas infirmoꝝ vbo vt exẽplo viuare ¶ Hiero. Cõ
aũt dicit. Demet dñs serui illiꝰ i die qua nõ sperat &
hora qua ignorat ad hoc dicit vt sciat q̄m n putat dñs
tũc eũ esse venturũ & vigilãcie ac solicitudis dispẽsa
tores admonz. porro q̄ dicit Diuidet eũ nõ est intelligẽ
dũ q̄ gladio eũ dissecet sz a sãctoꝝ ꝓfectu eũ segret
¶ Aug. Vt diuidet eũ q̄m spũs ait. i. spirituale donũ
reuertẽt ad eũ ꝗ dedit eum. Aia aũt cũ corpore suo
vadit i geldẽã. Iustꝰ aũt nõ diuidit. sz aia ait vadit
cũ spũ id ẽ spirituali dono ad r̃gna celestia. q̄ aũ diui
dunt nõ hñt pꝰ modũ in se prez spiritalẽ dom q̄ erat
a deo sz relinq̃t ps que erat ipoc. i. aia que cũ cor
pore pamit. Dñs seqtur & ꝑem ait ponet cũ ypocri
tis. ¶ Hiero. Cũ his videlicet ꝗ erãt in agro. & qui
molebant & nihilomiꝰ derelicti sũt Sepe em diximꝰ
ypocritã aliꝰ esse & aliꝰ oñdere sic & in agro & i mo
la idem facẽ videbatur. sz exiens diuise voluntatis apa
ruit. ¶ Raba Vt cũ ypocritis suscipi ꝑtem suam
sz duplicẽ gehẽne penam. i. ignis & fngoris vñ se
qtur ibi erit fletꝰ & stridor dentiũ. ad ignẽ em ꝑtinz
fletꝰ oculoꝝ ad frigꝰ stridor dẽtiũ. ¶ Aug. Vel fle
tus erit eas q̄ male i hac mũdo ridentes fuerũt & his q̄
requieuerũt rõnabiliter erit dentiũ stridor nolentes
em dolores macerialiter sufferre ꝓpulsi cormẽtoꝝ ter

stridebunt illi scilicet qui mãducauerũt acerbitatẽ
malitie ex his aũt cognoscẽ est quomam nõlohz ẽ
fideles sitis & prudentes cõstituit dñs sup familiam
suam. sz eciam malos. & q̄ non saltuat eos debet q̄
constituti sũt a domino super familiam eius sic ꝑ
vt dent in tempe cibos & vt abstineãt a ꝓcubonib
& comessationibus. ¶ Aug. ad eliaũ. Hoc autem fa
cto malo remoto q̄ peculdubio domini sui odit adue
tum constituamus ante oculos tres fucos aduentꝰ
sui domini desiderãtes Si vnus eorum cunctabat
tardius dominũ suum diu esse venturum. Tertius
de hac re suam ignorantiam confitetur. Videam
tamen ꝗs magis euãgelio consonet. vnus dicit Pi
gulamus & orem. quia citius venturꝰ est dominus
Alter dicit vigilem. quia breuis & incerta est vita
ista. quãuis tardius vẽturꝰ sit dñs Tertius dicit vgi
lem. ꝗa breuis & incerta ẽ vita ista & nescio quãdo vi
turꝰ ẽ dñs. ꝗd aũt aliud hic dicit q̄m q̄d cũ audimus
gelii dicẽ. vigilate ꝗa nescitis qua hora venturꝰ sit
dñs. Omnes ꝗdem ꝑ desiderio regni dei ẽ velut ille
verũ q̄d putat ꝑm. proinde si factũ fuerit gau
bit cũ illo sedꝰ & eaꝰ Si aũt factũ nõ fuerit meri
dũ est ne mẽ ipas moras ꝑturbent qui crediderat
quod dixerat primus & mapiane domini aduen
non tardum putare. sed nullum. Qui autem credi
quod dicit secundus. tardius dominum esse venturũ
si falsum fuerit nulli ẽ dubiũ q̄ in fide sed in ꝑnam
gaudio ꝑfruentur Qui autem quid hoc verũ si
ignorare se cõfitetur illud optat. hoc velit. In
nullo ergo erat ꝗa nil ergo aut affirmat aut negat

Capitulum. xxv.

Tunc simile est regnũ celorum
decem virginibus que accipientes
lãpades suas exierũt obuiam
sponso & sponse. Quinq; aũt ex
eis erãt fatue & quinq; prudentes sz quinq; fa
tue acceptis lampadibus nõ sumpserũt oleũ
secũ. Prudentes vo acceperunt oleũ in vasis
suis cũ lampadibus. moraz aũt faciente sponso
dormitauerũt omnes & dormierũt. Medio aũt
nocte clamor factus est ecce sponsus venit
exite obuiam ei. Tunc surrexerunt omnes
virgines ille & ornauerunt lampades suas
fatue aũt sapientibus dixerũt. Date nobis de
oleo vro ꝗa lãpades nostre extinguuntur
Rñderũt prudentes dicentes Ne nõ forte sufi
ciat nobis & vobis ite potiꝰ ad vendentes
& emite vobis. Dum aũt irent emere, venit
sponsus & que pate erãt intrauerunt cum
eo ad nuptias & clausa est ianua. Nouissi
me aũt veniũt & reliqe virgines dicentes
Domine domine aperi nobis. At ille respon
dens ait. Amen dico vobis nescio vos. Vi
gilate itaq;. quia nescitis diem neq; horã

¶ Cnf. In superiori pabola dñs pena ostendit eos qui peccabat & inebriabat & bona dñi sui dispergebat. In hac aut pabola punitionē inducit eadz & qualitatem non affert neq copiose hec qbus indiget sibi preparat habebant em fatue virgines oleu sed non copiose unde dicit. Tunc simile erit reg. ce. x. virg. ¶ Ihū. Idco aut dicit tunc quia de magno die dñi de quo supra agebatur omnis hic sermo est. ¶ Hore. Regnum aut celorum presentat epis eccle sia dicit sic & ibi. Dicetur filiis homis angelos suos & colligent de regno eius omnia scandala. ¶ Iero. Similitudinē autem. x. virginū fatuarū atq prudentium qdam simpliciter interpetant in virginibus quas alie uxeres apostolum & corpore & mente sunt virgines alie vgnitatez tamen corporū reseruantes vel cetera opera non habentes uel parentum custodia reseruate nichil omnino mente nupserūt sed michi videtur ex superioribus alius ee sensus qui dicatur & non ad vginalia corpora sed ad omne hominū genus hanc operationem peremere. ¶ Hregori. i ho. In quinq enim corporis sensibus unusquisq subsistit gemmatus aut quinarius denarium pficit & qz ex utroq sexu fidelium multitudo colligitur sancta ecclesia. x. virginibus similis denūciatur mali cum bonis reprobi cum electis admixti sunt recte simile vgnibus prudentib & fatuis phibet. ¶ Cnf. in ho. Ideo aut ponit pabolam hāc in vgnū psona ut oīa dat q licet vgnitas magnū quid sit em si ab opibus mie sit desertrix cuius adulteris fetas eiciatur. ¶ Ori. Vt sensus oim q recepunt verbū dei vgines sunt. Tale em est vbum dei ut de sua mūdicia accommodet oibus qui p suam doctrinam recesserūt ab idolorum culta accesserūt aut p xpm ad dei cultū. uñ sequit q accipietes lāpades suas exierūt obuiā sponso & sponse. accipiūt em lāpades suas id est organa sua naalia & egrediūt d mūdo & de erroribus & veniunt obuiā saluatori q semp paratus est venīe. ut ingrediat simul cum dignis ad beatā sponsam ecclesiam. ¶ Ihū. Vt sponsus atq sponsa dñs nr est i corpe de. Illiq spūi caro sponsa est. Lāpades aut quas accepunt animas splendētiū lumē est q sacramēto baptismi splenduerūt. ¶ Aug. de ver. do. Vt lāpades qm maibus gestant opa sunt. Dictū e em luceat opa vra coram hoibus. ¶ Hreg. Qui aut recte credūt & uite vultū assimulant qnq prudētibus. Qui aut pfitent qdem fidem illa nō aut preparāt se bonis opibus ad salutem. reliquis qnq virginibus fatuis. uñ subdit. Quinq aut ex eis erant fatue & quinq prudentes. ¶ Iero. Hūt em qnq sensus q festinant ad celestia & supna desiderāt. De visu aut & auditu & tactu specialiter dictū est qñ vidimus quod audiuimus qñ oculi nris pspeximus manus nre palpauerūt. De gustu gustate & videte qm suauis e dñs. De odoratu. in odore unguentorum tuorum curremus. Alii aut sūt qnq sensus eremis fecibus inhiantes. Aug. de ver. do. Vt pe qnq vginea significat qnq ptea cōmenta a carnis illecebris semendus est em animi appetit⁹ a voluptate oculorum auriū olfactūi gustātūi & tangēdi. Sed qz ista mimenta parum corpi deo sut ut illi placeat in eternum gaudio pscientie parum corpi hominū tm ut gloria humana capiat. qnq dicunt sapientes & qnq stulte verag cū vgines quia vere qui mentia est qz uus diuerso fomite gaudent. ¶ Ang. Sicut aut se quit seipsas inuicem virtutes. ut qui vnam habuerit omnes habeat sic & sensus oīes alterutrū se subsequūtur. pterea necesse est ut aut omnes qnq sensus sint prudentes aut oīes fatui. ¶ Ihū. Vt absolute in quinq prudentibus & qnq fatuis. fideliū. atq infideliū ē cōstituta diuisio. ¶ Hreg. Notandū vo est q omnes lāpades hūt si; nō omnes oleum habent Sequit em si; qnq fatue acceptas lāpadibus nō sum pserūt oleū secum. Prudentes vero acceperunt oleū in vasis suis cū lampadibus. ¶ Ihū. Oleu; bonī operis fructus est. vasa humana sūt corpora mera qz viscera thesaurus bone conscientie recondendus est. ¶ Iero. Oleum ego habere vgines q uxeres fidez & opibus adornare nō habent oleu; q uidenē simili quidem fide gsitem sed uirtutum opa negligūt. ¶ Aug de ver. do. Vt per oleum ipsum letitiā significari arbitroz sdm illud. unxit te de⁹ tuus oleo exultationis qui ergo nō pterea gaudet qua deo intrinsecus placet non hē oleū secum. Gaudium em nō hūt dū meontinenē uiuūt nisi i laudibus hominū. Prudētes aut accepunt oleū cum lampadibus id est letitiaz bonoz opum i vasis suis id est in corde atq conscia posuerūt. sicut apls monet. phet aut seipm homo & tūc gliam habebit in seipo non in altero. ¶ Cnf. in omel. Vel oleum hic vocat caritatē & elimosinā & quodcūq circa indigentes auxilium. Lampades aut vocat vginitatis honestas. propter hoc e sanctas eas vocat qm maiorem sustinētes labore pter mioram oia pdiderunt. Gaudio em labore vitaē carnis cupido qz peccauerat. ¶ Aug. Vel oleū est vbum doctrine quo vasa aiarum implent. nihil em sic confortat. sic moralis sermo qui oleu; lumis appellat. Prudentes g⁹ acceperunt huiusmodi oleū qō satis sit eis etiā tardante exitu & morante verbo venie a plummatione eoz. Fatue aut acceperunt lampades in pmis qdem accensas. si; ad tm oleū nō acceperunt ut eis sufficeret usq ad finez. negligentes circa susceptionem doctrine que confortat fidez & bonoz actuum lumē illuminat. uñ sequit. Moriz aut sponso. dormierunt & dormierūt ¶ Aug de ver. do. Ex utroq em genere hoim moriunt hoc interuallo tpis donec sub aduentu domini fiat resurrectio mortuoz. ¶ Hre. Dormire eteni mori est ante somnū uero dormitare est ante mortem a salute languescere qua p pondus egritudis puenit ad somnū mortis. ¶ Ie. ut dormitauerit id est mortue sūt cōsequenē aut dicit dormierūt qa postea suscitande sūt. p hoc aut q dicit moram aucē facere sponso ostendit q non pax tpis inter pōrem & fm dñi aduentū ptergredit. ¶ Ang. Vel sponso tardante & nō cito uenīente vbo ad cōsummationē vite patrunē aliquid sensus dormitantes. & quasi in nocte mūdi agentes & dormierunt. utputa remissius agentes a sensu illo uitali non tm lāpades poiderunt. neq desperauerūt de pseuatōe olei ille prudentes. unde sequit. Media aut nocte clamor factus est. ecce sponsus uenit exite obuiam ei. ¶ Iero. Traditio iudeorum est xpm media nocte

ventuꝝ in similitudinē egiptij ẏpis qñ pascha cele
bratum est ⁊ exēminatoꝛ venit ⁊ dñs sup taberna
cula trāsijt ⁊ sanguine agni postes nr̄aꝝ frōtū cō
secrare iussit vñ reor ⁊ traditoꝝ aplicam ꝓmansisse
vt die vigiliaꝝ pasce añ noctis dimidium ꝑtm di
mittē nō liceat expectātes xp̄i aduentū postq̄ illud
tempꝰ erāsire securitate ꝑsumpta festū cūcti agāt di
em· vñ psalmista dicebat· media nocte surgebaꝝ ad
cōfitendū tibi. ¶ Aug· de v· do· Vt media nocte id ē
nullo sciente aut ꝑsente ¶ Hiero· Subito gꝰ quasi
intēpesta nocte ⁊ securis oīb⁹ q̄ grauissimꝰ sopoꝛ ē
p angloꝝ clamoꝛē ⁊ tubas p̄cedentū fortitudinū
xp̄i resonabat aduētꝰ: qđ significat cū dr· ecce spō
sus venit exite obuiā ei ¶ Vnde Tuba eīm exercitate
spōso eīm obuiā p̄cedit· Erāt eīm ibi ambo vnū· i· ca
ro ⁊ deꝰ qa in gḷiam spiritalē būitas carnis trans
formata ẽit ¶ Aug· de v· do· vt q dr spōso eīm ob
uiam venit vḡines sic intelligendū puto vt ex ipis
vḡinibꝫ cōstet ea q dr sponso tamq̄ si oīb⁹ xp̄ianis
in ecclia pecurētib⁹ filij ad matrē pcurrē dicāt· cuꝝ
ex ipis filijs ogregatus ꝓstet ea que dr mr̄ nūc eīm
despōsata ẽ ecclia ⁊ vḡo est ad nuptias p̄ducēda il
lo tempoꝛe quo vniuersa mortalitate i ea ꝑtereūte
imortali gḷiaq̄ habeāt ¶ Orig· Vt media nocte
id est in altitudine remissionis factꝰ est clamoꝛ oīes
suscitāt volentū sicut existimo angeloꝝ qui sūt ad
ministratoꝝ spūs mꝰ clamantes i sensibꝫ eīm dor
mientū Ecce sponsꝰ venit exite obuiā ei· ⁊ sugge
stiōi q̄dem hāc oēs audierūt ⁊ surrexerūt nō aūt om
nes decenē imposuerūt lampadibꝫ suis ornatū vñ
sequit· Tunc surrexerūt omnes vḡines ille ⁊ orna
uerunt lampades suas· Ornātur aūt lāpades sensuū
euāgelicoꝝ vbi actꝝ rectus· q aūt male vetē sensibꝫ oꝛ
namentū nullū habēt in sensibꝫ· ¶ Greg· Vt eūc q
dem oīes vḡines surgunt quia ⁊ electi ⁊ reprobi
a somno sue mortis excitant· lampades ornāt quia
sua secum opa numerant· p quibꝫ eēnam recipe bea
titudinē expectāt· ¶ Aug· de ver· do· Aptauerūt ei
lampades suas· i· rōnea reddēdas opū suoꝝ ¶ Vir
larus Vt lampadaꝝ assumptio animaꝝ est redi
tus in corpoꝛa eaꝝ que lux est scientia bonoꝝ opꝝ
elucens que vasculis corpoꝝ cōtinet ¶ Greg· Dz
lampades fatuaꝝ vḡnum extinguunt quia carum
opa que clara bonis foris aparuerūt in aduentu
iudicis mtus obscurāt· vñ sequit· If atue aūt pru
dentes dixerūt date nobis de oleo vestro quia lam
pades nostre extinguunt· Quod ē aūt q eūc a pru
dentibꝫ oleum petunt nisi q in aduentu iudicis cū se
intus vacuas inuenerint testimoniū foris querūt ac
si a sua fiducia decepte ꝓximis dicāt quia nos quasi
sine ope repelli conspicitis dicite de nr̄is opibus qđ
vidistis· ¶ Aug· de ver· do· De consuetudine eīm
ꝺo semꝑ inquirit vnde gaudere animꝰ solet Itaq; ho
minū qui corda nō vident testimoniū volūt habere
apud deū qui cordis ispector est· Sed quoꝝ facta
aliena laude fulciunt̄ eadem subtracta deficiunt· vñ
⁊ earum lampades extinguūtur. Vel virgines q
lampades suas querunt̄ extingui ostendunt eas ex
parte lucere ⁊ tamen nō habent lumen indeficiens
nec opera perpetua· Siquis igit̄ habet animā vir
gīnalem ⁊ amatoꝝ est pudicie non debet mediocrit̄
esse contentus his que cito exarescūt ⁊ cito cauma
te arefiūt sed perfectas virtutes sequatur vt lamp̄
habeat sempiternum ¶ Cris· i homelia· vbi· Nō
solum hec virgines stulte erant quoniaꝝ hinc recti
serunt misericordia carentes· sed quia estimabant
ibi se· accepturas vbi importune quesierunt· Qui
bus autez illis virginibꝰ prudentibꝰ nichil misereri
dum sit que ꝓpter misericordiam maxime fuerunt
approbate· Non tamen stulte virgines sua patie
ne potite sunt· Sequitur· Respōderunt pruden
tes dicentes· Ne forte non sufficiat nobis ⁊ vob⁹
Nunc autem discim⁹ q nullus nostrum adhuc pa
tent ibi operibus cum quib⁹ migrauerimus· ¶ Je
ronim⁹· Non eīm hec virgines prudentes de mā
cia· sed de amore respōdent· vnde quisq; proprijs
operib⁹ mercedem acapiet· neq; possunt in die iudi
cij aliorum virtutes aliorum vicia sublenare· Dā
autem prudentes consilium vt nō debeant sine clo
lampadarum sponso occurrere· Et hoc est quod sub
quitur· Ite potius ad vendentes ⁊ emite vobis
¶ Dyt· Vendentes hi sunt qui misericordia habent
indigentes reddunt ex se pauꝑa ꝑmeras indigentie
sue sacietate bonoꝝ opꝝ nolent cōscientiam vendere
re· Hec est eīm mercatrix lumina conseruatura
que misericordie fructibus ⁊ emendanda est ⁊ re
condenda ¶ Crisostom⁹· in homel· Vides ergo qui
ta nobis sit a pauperibꝫ negociatio· Pauperes aūt
non sūt ibi· sed hic· Decuit hic oleum congregari
oportet vt illic vtile hīt cum tempus nos vocat
¶ Jeronimus· Venditur etiam hec oleum ⁊ multo
emitur precio ac difficili labore conquirtur quod i
solum in elemosinis· sed in cunctis virtutibꝫ ⁊ cōfi
lijs meliginꝰ magistroꝝ· ¶ Origenes· Vel alit
Et si fatue erant tamen hec meliginebant· quoniam
cum lumine debebant obuiam ire sponso· eīm lam
pades sensuū habentes illuminatas· videbant mul
⁊ illud qđ ex eo q minus habebant elemosinas
bile· iam ꝓpinquante tenebras· Lampades eoꝝ fu
rant obscurande Hi sapientes eraṅtinitus suas
ad ola vendentes videntes quoniam non tantum
oleum id est verbum doctrine congregauerant· vt
sufficeret ipsis ad viam ⁊ illos docerent· vade ad
cunt· Ite potius ad ven· id est ad doctores ⁊ emi
vobis id est ab eis acapite ⁊ precium est profec
rantia ⁊ amor discendi ⁊ diligentia ⁊ labor exqui
tum discere· ¶ Aug· de verb· do· Vel non fuit p
tende dedisse ostium sed crimē eaꝝ ex obliqua con
memorasse· vendunt eīm adulatoꝛes oleum qui
falsa sunt ignorata laudando· animas i errores mit
tunt ⁊ eis vana gaudia tamq̄ fructus confitendi
quam de his mercedez simili temporalis acapiat
Dicatur ergo· Ite ad vendentes ⁊ emite vobis· Si
videamus nunc quid vos admonent· qui vobis ven
des vendere consueuerunt· Dicunt autem ne fo
te ñ ad sufficiat nobis ⁊ vobis· quia alieno offen
mo non mutatur quisq; apud deum· cui secreta cor
dis aparent· ⁊ vix quisq; sibi sufficit cui alienum
um perbibeat conscientia sua· ¶ Jeronim⁹· vnus

¶ Hiero. Vox ḡa iā emendi ꝓpīus excellētiā ⁊ ad uenēte iudicij diē locus nō erat penitētie ·nō noua parare opa seo ꝓteritoꝝ rōnem cogūt exoluē· vade sequiē· Cū aūt irent emere venit sponsus ·⁊ q̄ parate erant intrauerūt cū eo ad nuptias ¶ Dic Nupue aūt imortalitatis assūpto est ⁊ inter cos rupōnē accp icorrupcōz ex noua societate gīūctio ¶ Cas· in ho· Per hoc aūt ḡ dicit· Dū irent emē ōdit· qua ⁊ si misericordes efficiamur pō mortem· nihil lucrabimur ad effugiēdū sīc nec diuitū ꝓfuit ḡ factus est misericors ⁊ sollicitꝰ circa eos q̄ sibi attribuāt· Ong· Vt dicit· dū irent emere· Est em̄ iuuenire quosdā q̄ nō debuerūt neglexerūt discē aliq̄d vale mipō aūt exitu vite suę dā disponūt discē· cōp bendunt a morte· ¶ Aug· de ver· do · Vt aliter Cū tuo illis emē id est inclinatio se in ea q̄ foris sūt · ⁊ solitus gaudē q̄rēdo qz gaudia mēa nō nouerāt· ve me ille q̄ iudicat· ⁊ que parate erant id ē q̄bus coram deo ꝓscięa testimoniū phibebat intrauerē cū eo ad nuptias· i· vbi mda alia puro ac ꝓfecto dei vbo fecunda copulaē· ¶ Hiero· Post iudicij aūt diem bonoz opm ⁊ iustitie occasio nō relinquē vñ seqūtur Et clausa est ianua· ¶ Aug· de ver· do · Receptus em̄ illis q̄ fuit i ągelicā vitā ꝑmutatꝰ claudē adiꝰ ad regna celoz· Non em̄ post iudiciū patet precū ac mentoz locus ¶ Dic· Et em̄ cum iā pnientie nullum est tempꝰ facue occurrūt Apiri sibi aditum rogant· vñ sequē· nouissime aūt veniūt ⁊ reliqne virgines dicentes. Dñe dñe aperi nobis· ¶ Hiero · Egregiam dñi appellatione ꝓfessio indicīū fidei ē· Sz q̄d ꝓdest voce inuocare quē opibus negas· ¶ Chlo· dolore autē repulsionis compulse appellationez ingemiscunt dilationis ñ uocando patrē cuiꝰ in vita sua misericordiā gemplerūt· ¶ Aug· de ver· do· Non aūt dictum est q̄ emerūt oleū ⁊ ideo misericordi fuit nullo tam remanēte de alienis Laudibo gaudio· in angustijs ⁊ magnis afflictionibo redire ad implorationem dei· Sed magna eius est seuentas post iudiciū cuiꝰ ante iudicium ineffabilis misericordia ꝓrogata est· ꝓter q̄d sequē· At ille rndens ait· Amen dico vobis nescio uos ex illa scz regula quia non habet ars dei id est eius sapientia vt mereri in gaudium aiꝰ · qui non coram deo sed vt placerent hoibus conati sunt aliq̄d fm ꝓcepta eius opari· ¶ Hiero· Nouit ei dominꝰ eos qui sūt aiꝰ · ⁊ qui ignorat ignorabit· ⁊ licet ōgnes sint vt corpis puritate vt vere fidei cōfessione tñ quia oleū nō hūt ignorant a sponso Ex hoc aūt q̄ infert vigilate itaq̄ q̄a nescitis diē neq̄ horam mediū ē vniuersa que dicta sunt esse ꝓmissa· ve quia ignoramꝰ iudicij diem sollicite nobis lumen bonoz opm ꝓparemꝰ ¶ Aug· ō v· do· Nō aūt illius voluī egis quo venturꝰ ē sponsꝰ sed sue quisq̄ dormitionis diē ⁊ horam nescit ad quā quisq̄ paratus est etiā paratus mueniē cuz illa vox sonuerit q̄ omnes euigilaturi sunt· ¶ Aug· ad eficiū· Nō defuerunt aūt q̄ docere voluerūt has quinq̄ ⁊ q̄nq̄ virgines ad hūc eius aduentum q̄ nunc fit p ecclīam ꝓnere sed hec non sūt temē pollicenda neq̄ aliquo occurrat quod valide contradicat·

¶ Sicut em̄ homo ꝑgre proficiscens vocauit seruos suos ·⁊ tradidit illis bona sua ⁊ vni dedit q̄nq̄ talenta alij aūt duo alij ve/ro vnum. vnicuiq̄ secūdum ꝓpriam virtutem Et ꝓfectus est statim. Abyt autē qui q̄nq̄ talenta acceperat ⁊ operatus est in eis ⁊ lucratus est alia q̄nq̄. Similiter ⁊ qui duo acceperat lucratus est alia duo. Qui autē vnum acceperat abiens fodit in terrā ⁊ abscondit pecuniam domini sui. Post multum vero temporis venit dominus seruorum illorum ⁊ posuit rationem cum eis. Et accedens qui q̄nq̄ talēta acceperat obtulit alia q̄nq̄ talenta dicens. Domine q̄nq̄ talenta tradidisti michi ecce alia q̄nq̄ suplucratus sū Ait illi dominus eiꝰ. Euge serue bone ⁊ fidelis quia super pauca fuisti fidelis supra multa te constituam. Intra in gaudium domini tui. Accessit autem ⁊ qui duo talenta acceperat. ⁊ ait. Domine duo talenta tradidisti michi. ecce alia duo lucratus sum. Ait illi dominus eiꝰ. Euge serue bone ⁊ fidelis qz super pauca fuisti fidelis supra multa te cōstituā intra in gau. do. tui accessit aūt ⁊ q̄ vnū talentū acceperat ⁊ ait. Dñe scio qz hō durus es metis vbi non seminasti ⁊ congregas vbi non sparsisti ⁊ timens abyi ⁊ abscondi talentum tuum in terra. Ecce habes quod tuū est. Respōdens autē dominꝰ eiꝰ dixit ei. Serue male ⁊ piger sciebas q̄ meto vbi non semino ⁊ congrego vbi non sparsi. Oportuit ergo te pecuniā meā committere nummularijs. Et veniens ego recepissem vtiq̄ quod meū est cū vsuris. Tollite itaq̄ ab eo talentum ⁊ date illi q̄ habet decem talenta. Omni em̄ habēti dabitur ⁊ habundabit. ei autem qui nō habet ⁊ quod videtur habere aufferet ab eo Et mutilē seruū eicite in tenebras exteriores. Illic erit fletus ⁊ stridor dencium

¶ Chlosa. In ꝓcedenti pabola demōstrata est eoruz ꝓdemnatio qui oleū sibi sufficienter nō ꝓparauerāt siue p oleum intelligit opum siue gaudiū ꝓscięntie siue elimosina que est p pecuniā intelligē· Hec autem pabola mouet contra eos qui nō solum pecunias nec vbo nec alio mō ꝓdesse ꝓximis volūt sz omia occultant vñ dicit· Sic em̄ homo· pere· p· vo· f· su· ⁊ tradidit illis bona sua· ¶ Greg· Nō aūt iste qui p egre phisciē· redemptoz noster est qui in ea carne quā assumpserat abijt in celum· carnis em̄ locꝰ ꝓprius terra est que quasi ad peginandum ducitur·

eum p redemptorē nostrū in celo collocaē. ¶ Ori ḡ
Sedm eñ diuinitatis sue naēam non pegrinatur
seo sm dispensationē corpis qđ suscepit Rm ei dicē
discipls suis Ecce ego vobiscū sum vsq ad cōsū
mationem seculi. virginis dei est qui nō est corpeo
ambitu arcūclus. ¶ Hoc aūe dicentes nō soluimus
ibm sz vnicuiq substancie pprietatez a saluamus.
Possum. talia dicere q pegrinaē dns per fidem
ambulādo nō p spē. Si aūt pegrinātes a corpo
re cū dño fuerim cunc ipse erit nobiscum. Sit
etiam cōsidera q nō videtur reddidisse mōmis ita cō
scripta sicut bō pegrin. Ita ego aut filius hominis
quōz ipse est qui i pabola ponitur pegrinās quasi
bō nō siē filius dei ¶ Jero. Vocatis at aplis dedrīā
as euāgelioz tradidit nō p largitate z gratie al
tem pl z alēi mm embuēs sz p acapientū vinbo
quō z aplos eos q solidū abū capere nō poterāt lacte
potasse se dic. vñ sequiē. z vni dedit q̄nq talēta alij
aūe duo alij vo vnū vnicuiq sm pprīam virtutem
in quinq z duobus z vno talento diuersas grās
mtelligim que vnicuiq tradite sūt. ¶ Origenes.
Siqñ eñ videris eoz q accepunt a xpo dispēsatōz
eloquioz dei alios q̄dem hēre ampli alios at mim z
vt ita dicā neq i dimidio intelligentia rez negocia
ppatione meliorē. alios at adhuc mim hēre videbis
dīnas eoz q eloquia dñi suscepunt a xpo qm alia
fuit vis eoz quib data sūt q̄nq talenta alia qui
duo alia q̄bus vnū z alē alterī ñ capiebat mēsurā
z q accepit talentū vī accepit quidē datū ñ otemp
ubile. mīcū ē ei z vī talēcū tal dñi cū trez sē ppū
sui hē ēa gīa se eoz q fructū faciūt z q̄nq q̄dē ac
cepit talēta q oīa sēsibilia sēpēaz pē adducē ad se
Duplicādo. duo at q ē corpalē doctrīā edocē. duo
eñ videt carnal mio esse. sz adhuc mim potēti vī
talētū pfamilias dedit. ¶ Ore. vt alr q̄nq talen
ta dona q̄nq sensuū. r exteriorē scīa exprimit duo
bus vo intellectī z o pacto dignaē. vim at talēn no
mie intellectī em dignaatur. sequiē. z pfectī est statim
¶ Cyp. Nō locū mutās sz liberā q̄s opandi pēaz
gnittēs z suo arbitrio relinquens. sequit. Abijt aūt
q qnq talēta accepit z operat ē ī eis z lucrat est
alia q̄nq ¶ Jero. Acceptis ei eremis sensibz celestiū
sibi nouā duplicauit ex creatis intelligēs creatorē
ex corporalibz corpalia ex breuibz sēpiēna ¶ Ore.
Sūt eā nōnulli q z si mēna ac mistica penetraē ne
scīt p mētionē eī supne pīe docere vīa q pīe de
ipis exteriorib q accepūt dū qui se a carnis petulā
tia a erenaz rez ambitu atq a visibiliū voluptate
custodiūt ab his eā aliōz āmonēdo operāt ¶ Ori
Vt qui hāt sensus exercitatos gūsan salutariter z
ad maiorē sciam seipos engētes z studiose docētes
lucē sūt alia q̄nq q̄a nemo facile addiscēm̄ acapit
vtutes alterī misericors quā bē z quāta ipe scit tanta
aliez docet z nō amplī. ¶ Hoc. Vt fuī ille q qñ
q talēta accepit pprīs ex lege credentiū ē. ex qua p
fectī mentū ipī vīde implete euāgelice fidē opatōe
duplicauit seq. Similē z q duo accepit lucē ē alia
duo. ¶ Greg. Sūt em nonnulli q dū intelligēdo z
operando alīa predicant quasi duplicatum de ne
gotio lucī reponāt quia dū vtriq sexus p̄dicatio
impēdit q̄si acēpta talēta geminaē. ¶ Orig. Vel
lucū sūt alia duo. r corpalē edicōes z alīa paulo ifīa
mtozē. ¶ Hoc. Vt ille fuī cui duo talēta gemina fi
gentū pprīs ē fide atq pfessiōe z filij mūificauī z pa
tris dñm nrm ihm xpm dū atq holem ex spū z
carne pfessī ē. hī g huic sē duo talēta gemina spū
pprīs indeox ōne sacmētū qđ in qnq talētis ī lege
gnouēat id ipm fide euāgelij duplicauit in illa m
eremo duox talētox intellectū atq operē gemina
it seqē q at vnū accepit abiēs fodit ī ērā z abscō
dit pecuniā dñi sui ¶ Ore. Talētū ēppe ī ēra alīa
dere ē acceptū ī gemū ī ēremo actiuā ipletā ¶ Or
Vt alr Siqñ videris aliquē q vtutē hēt docendi
alios pfectī z hāc vtutē occultat q̄sim dīm sui
dam religiōz pūlatōis nō dubitem dicē talēta esse q
cepit vnū talētū z abscōdit ī ēra ¶ Hoc. Vt
iste fuī q vnū talētū accepit z in ēra recondit pīs
est ī lege plistēo q pfectī iudicij saluādam gēm ī ēre
acceptū talētū abscōdit. in ēra em talētū abscōdi
ē noue pdicatōis gīa. sb obtectatōe corpis pīs
onis occultaē. seqē. post mltū vo dñs venit ad eos rō
pus fidei impletū ō q dic post mltū vo dñs eorū pīs
dimisit apos ad negociādū alios salutē z fidei
ñ facile fieī q̄s ex eis q apl fuerāt ab hōmōe ipī
deo trāseat ō hac vita sē ē maīs filij ex re q̄ apl
senuerūt. ex q̄bz dr ad pet cū senuēs cingēs te
nū tuū. se paulo at tractū ē ad philemonē nīcā v
paul senex. ¶ Chrs. i ho. vīs dñm vbiq ēpēt
expetentē rōz vt discas a nō gaudere mīb ī mo
tuī q̄ resurrectiōz occulte insinuans ī illos. ¶ Jero.
Jō g dic post mltū dñs q̄s grandi ēpī ē ad cū
siōnē salvatoris z fm ea aduēt. ¶ Ore. Hec ī
dio huī euangelij plideraē nos ī mente q̄ pīs
tens in hōc mūdo accepisse aliq̄d cernāt ab anteno
grauī iudicē. cū em augēt dona rōis cū crescit
dono. q̄nto g humiliores q̄sq debet esse cū mul
quāto se obligatiōe eē cōspicit ī redditōe rōis
Fiducia aūt fecit eū q̄ q̄nq talēta accepit mōdo vt
ad dñm pius accedē. seqē em z accessit ē q̄nq talē
ta accepit. obtulit alia q̄nq dicēs. dne q̄nq talēta
tradidisti mihi ecce alia q̄nq sup lucrū ¶ Greg.
Deus g q̄ geminata talēta rēdit laudāt ea dīs
ad eēna remunerandos pouit. vñ Habac ait ut dies
ge. ¶ Habac. Euge ifectio est letātis q̄si gau
sui dīs insinuat q bñ laborātē fuū ad gaudia eter
inuitat. de q ppha ait letificabis nos ī gaudio cū vul
tu tuo. ¶ Chrs. i ho. Serue bone q de pauco fuisti
ē ad pxim. z fidelis q mihi eos q fuit dñs sibi
mici. ¶ Jo. Dic at sup pauca fuisti fidelis ego
ī pīa habe licet magna videāē z pīma ēt cōpara
ne futurorū parua z pauca sūt. ¶ Ore. Bene
fidelis fuī sup multa cōstituit q̄n deuota ei cor
peōis molestia d eēnis gaudijs ī illa celesti ciuitate
tur. tē enād a dñi sui gaudiū pīde ieiunauit qui
eēna illa pīa assūpt atq ageloz cetus admī
sic intert gaudet de mūdi vt non sit quod ei
doleat iam de corruptione

¶ Jero. Quid aūt
esse cum domino z
in ho. Per hoc enim
ostendit. ¶ Augu.
mum gaudium nostr
mitate ad cuius gīa
q aūt seruo z qui
de duobus quatuor
verumq etiam simil
luci magnitudinem
quetur accessit au
¶ Orig. Quid aute
ta accepat vel m ist
essum transitum de
niam eadem dicta fi
rem habuit vocem
oporabat exercuit
q̄s ille q fuerit ī mai
qđ habuerit homo
¶ Greg. Ecce aūt
dñm cū vbis excu
sit aūe z q vnum
qua hō dur es. ¶
est ad excusandas
seruo pugnat vt ad p
q crimen accederet
pīdem z otare paer
z dicat se prudenti
me q̄ret ecias ō sol
tur em mihi iste ser
nō aūt hdūcalie ag
faceret vt nō agnol
mihi q buusmōi sit
quasi d aliquo auste
cū dicat. Dne scio qu
aūt q vere dño nr
semmat mīpū ex q
vbi nō seminat z cō
putat esse collata q
ta. ¶ Jero. Ex eo
Omnia vbi non se
philosophoz bonā
sūt plenq mira eccl
tenet q melioris vite
tacē ī sui corpis ign
uies considerant. san
remanē in suis mi
Vel p hunc seruū m
sultens qui dicat. T
mum ab vsu euang
q. Ecce qō tuum est
sic fuerit immoraē c
sticie fructī. vbi lex
genabo qui nō ex ab
Sed quod putauera
veratur. vñ sequiē.
Serue male z piger
Seruī at malus a p
Piger qua talentū
bie malorū neglige

¶ Hiero. Quid aũt potest maius dari fideli seruo q̃ esse cum domino & uidere gaudiũ domini sui ¶ Cri. in ho. Per hoc enim verbum omnem beatitudinem ostendit. ¶ Augu. primo de trin. Hoc eñ erit plenum gaudium nostrũ quo amplius nõ ẽ frui deo trinitate ad cuius ymaginẽ facti sumus. ¶ Hiero. veri q̃ aucẽ seruo & qui de q̃q̃ talentis .x. fecerat & q̃ de duobus quatuor idem paterfamilias ẽmo blandiẽ verumq̃ etiam simili recipit gaudio. nõ cõsiderãs lucri magnitudinem sed studij uoluntatem unde sequit. accessit autem & qui duo talenta acceperat ¶ Orig. Quid autem dicat uel in eo qui q̃q̃ talẽ ea accepit uel in isto qui duo accedens mollige accessum transitum de hoc mundo ad illum. & uide q̃ niam eadem dicta fuit amboꝝ. ne forte & qui minorem habuit uocem & totã illam quã habuit ẽm q̃ oportebat exercuit nihil min⁹ habiturꝰ sit ap⁹ deũ q̃ ille q̃ fuerit in maiori uocatione. hoc eñ q̃rit ut quod q̃ habuerit homo ex deo totum eo uti ad glorã dei. ¶ Greg. Seruꝰ aũt q̃ opam de talento noluit. ad dñm cũ uobis excusationis redit unde subdit. Scio sit aũt & q̃ unum talentum accepit & ait Dñe scio quia hõ durꝰ es. ¶ Hiero. Vere eñ hoc q̃ simplicitatis est ad excusandas excusationes i peccatis etiã huic seruo pugnit ut ad pigritiam & negligẽciam superbie q̃q̃ crimen accederet. Qui eñ debuit simpliciter meritã pietatem & orare patrẽfamilias ecõuerso calumniat. & dicit se prudenti fecisse consilio ne dñi lucra pecunie q̃reret etiã ẽ sorte pielitaretur. ¶ Orig. Videtur eñ mihi iste seruꝰ fuisse inter credentes quidem nõ aũt fiducialiter agentes si labore uolentes & omia facẽtes ut nõ ignoscãt quasi xp̃iam adhuc uidentẽ mihi q̃ huiusmõi sit timore dei habẽ & sapere de eo quasi ẽ aliquo austero & implacabili hoc eñ signat cũ dicit. Dñe scio quia hõ durus es. Intelligimus aũt q̃ uere dñs nr metat ubi nõ seminauit q̃m uisꝰ seminat in spũ ex quo metet uitã eternã. Metit eẽ ubi nõ seminat & cõgregat ubi ñ spargit q̃a sibi cõputat esse collata q̃cumq̃ in pauperibꝰ fuerit seminata. ¶ Hiero. Ex eo etiã q̃ hic seruꝰ ausus est dicẽ. Metis ubi non seminasti. intelligim⁹ etiã gentiliũ & philosophoꝝ bonã uitã reape dñm. ¶ Ore. Sũt aũt plenq̃ intra ecclias quoꝝ iste suus imaginem tenet q̃ melioris uite uias aggredi metuũt & tamẽ iacẽt i sui corporis ignauia nõ permanescũt. Cũq̃ peccatores considerant sanctitatis uias arripe trepidãt & remanẽt in suis iniquitatibꝰ nõ formidant. ¶ Hil. Vel p hunc seruũ intelligit̃ populus iudeoꝝ in lege positus qui dicat. Timui te tamq̃ meum uetereꝝ p̃cepto rum ab usu euangelice libertatis absit meat dicat q̃. Ecce q̃ tuum est uelut in his que a dño p̃cepta sũt fuerit immunis. cũ eñ secuerit metendos illic ui sitꝰ fructꝰ. ubi lex sata nõ sit. & qui colligẽdos ex gentibꝰ qui nõ ex abrae sint stirpe disperdit. ¶ Hiero. Deo quod putauerat p excusatione dixisse i culpã uertitur. uñ sequit. Videns aũt dñs eius dixit ei. Serue male & piger sciebas q̃ meto ubi nõ semino Seruꝰ aũt malus a pelluit quia calumniã dño fecit. Piger quia talentu uoluit duplicãt ut i alterꝰ suis bie in alterꝰ negligẽtie pdemnet. Si in quit duru & crudelem me nouerat. & aliena sectam tu scires me mea diligenciꝰ quesiturũ & dares pecuniã meã siue argentũ nũmulariis uerumq̃ eñ argyrion greci sermo significat eloquia in quit dñi eloquia casta. argentum igne exanimatũ Pecunia gr̃ & argentum p̃dicatio euangelij & sermo duimꝰ est. qui dari debuit nũmulariis id ẽ ut ceteris doctoribꝰ q̃ fecerũt apostoli p singulas ꝓuintias pspitẽos & episcopos ordinãtes ut cunctis credentibꝰ qui possunt pecuniam duplicarent cum usurus reddere ut q̃ quid sermone didicerant ope explerẽt. ¶ Greg. Sicut ergo pctm doctoꝝ aspicit si dñi causa pecuniam teneant ita & auditoꝝ quia cũ usuris ab eis exigit quod audierũt ut sci ex eo q̃ audiunt etiã siu deant intelligere non audita. ¶ Orig. Nõ aũt gest sus est dñs se esse durũ sicut ille arbitrabat ceteris aũt eius sermonibꝰ cõsentit. Sed vere durꝰ ẽ his qui misericordia dei abutunt ad negligentiam suã non ad cõuersionẽ. ¶ Greg. Pigrũ uero suũ quasi sententia dñs ferat audiam⁹. Tollite itaq̃ ab eo talentum & date ei qui habet decẽ talẽta. ¶ Orig. Pt quidem dñs siue dominicatis uerbis auferre sufficiens iam ab eo q̃ pigrus est ea usus & dare ei q̃ eã multiplicauit. ¶ Greg. Opportunum aũt uidebat ut ei potius qui duo q̃q̃ talenta acceperat daretur. Illi eñ dari debuit qui min⁹ habebat. si cũ p q̃q̃ talenta exteriora scienda designat. Per duo aũt intellect⁹ & opacto plus habuit qui duo q̃q̃ talẽta accepit. quia qui p talenta q̃q̃ exteriorum administrationem meruit ab intellectu eternoꝝ adhuc vacuꝰ fuit. unũ ergo talentũ p quod intellectum significari diximꝰ illi dari debuit q̃ bene exteriora q̃ accepat ministrauit. quod quotidie in sancta ecclia cernim⁹ ut eam de interna intelligentia polleant qui exteriora fideliter administrant. ¶ Hiero. Et dat ei qui .x. talenta fecerat ut intelligam⁹ licet equale sit dñi gaudium in uerum q̃q̃ labore eius sci qui q̃q̃ & qui duo duplicauit cũ manus debeñ pmium ei q̃ plus in dñi pecunia laborauit. ¶ Ore. Generalis est mox sententia subdit. qua dicit. Qui eñ habenti dabitur & abundabit. ei aũt q̃ non habet. quod uidet habere auferet ab eo. Quisq̃ eñ cantatem habet alia etiam dona capit. Quisq̃ aũt cantatem nõ habet etiã dona que ꝓcepisse uidebat amittit. ¶ Cri. in homelia. Qui etiam gram sermonis & doctrine ad pficiendum habet ñ utens ea gratia potit. Qui autẽ studiuꝫ adhibet amplioꝝ accrabit donũ. ¶ Hier. Quia etiam cum sint sapientes naturaliter & habeant acumẽ ingenij & fuerit negligẽtes & desidia bonũ natũe corrumpit ad ꝓpationẽ eius q̃ paululũ tardioꝝ labore & industria compensauit. q̃ minꝰ habuit ꝓdunt bonum nature & premium. quod eis fuerat repromissum uident transire ad alios. Potest etiã melligi et q̃ fidem habet & bonã in dño uoluntatem etiam si ẽ minꝰ ut homo in opere habuent dabit a bono iudice. Qui autem fidem nõ habuent etiã ce teras uirtutes quas uidebat naturaliter possidere perdet. Eleganter eẽ mãr. Qđ uidetur habere auferetur ab eo. Quicquid eñ sine fide xp̃i est non ea de be: imputari q̃ male eo ab usus ẽ sci illi q̃ etiã malo

seruo nature bonū tribuit ¶ Greg. Vel quisquis cantatē non habet eā ea que precipisse videbatur amittit ¶ Hylarius. Habentibus eā usū euangelii orū & legis honor redditē nō habenti aūe fidem cristi eā quod ex lege sibi esse videbāt honoris auferē. ¶ Crisost. in homelia. Seruus autem malꝰ nō solū damno punitē sz eā intolerabili pena & cū pena accusabili denūciatione. Unde sequitē & inutilē seruū ejicite in tenebras exteriores ¶ Ong. Ubi sz nulla illuminatio est forsitan nec corporalis nec respectio dei illuc sz quasi indignis speculatione dei q̄ talia peccauerant condemnantur in his que exteriores tenebre appellantur. Legimus etiam aliquem ante nos exponentem de tenebris abissi que est extra mundum & quasi indigni toto mundo in abissū illam foras ejiciamē in qua sunt tenebre nemine eas illuminante. ¶ Gregorius. Et sic per penam in tenebras exteriores cadet qui p̄ suam culpam sponte in interiores tenebras decidit. ¶ Ieronimꝰ. Quod sic autem fletus & stridor dentium supra diximus. ¶ Crisostomꝰ in homelia. Vide aūe quia non solum qui rapit aliena aut qui mala operatur punitur vltima pena sed eciam qui bona non facit. ¶ Grego. Habens igitur medicum curet omnino ne taceat habens rerum affluentiam a misericordia non torpescat habens artem qua regitur vsum illius cum proximo paretur. Habens loquendi locum apud diuitem pro pauperibus intercedat. Talenti enim nomine cuilibet reputabitur quod vel minimum in accepit. ¶ Origenes. Si autem displicet tibi q̄ dicatur propter quod non docuit quis iudicatē recordare illud apostoli ve mihi est si non euāgelizauero.

¶ Cum autē venerit filiꝰ hominis in maiestate sua & omnes angeli eiꝰ cum eo tunc sedebit sup̄ sedem maiestatis sue & congregabunt̄ ante eū omnes gentes & separabit eos ab inuicem sicut pastor segregat oues ab edis & statuet oues quidē a dextris suis edos autem a sinistris. Tunc dicet rex his qui a dextris eiꝰ erūt. Venite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnū a cōstitucione mūdi. Esurii enī & dedistis mihi manducare. Sitiui & dedistis michi bibere. Hospes eram & collegistis me. Nudus & operuistis me. Infirmus & visitastis me In carcere eram & venistis ad me. Tunc respondebit ei iusti dicentes. Domine quando te vidimꝰ esurientē & pauimꝰ sicientē & dedimus tibi potum. Quando aūt te vidimꝰ hospitem & collegimꝰ te. Aut nudum & cooperuimꝰ te. Aut quando te vidimꝰ infirmū Aut in carcere & venimꝰ ad te. Et respondens rex dicet illis. Amen dico vobis quā diu fecistis vni de his fratribus meis minimis michi fecistis. Tunc dicet & his qui a sinistris erunt. Discedite a me maledicti in ignem eternum qui p̄parat̄ est diabolo & angelis suis. Esurii enī & non dedistis michi manducare. Sitiui & non dedistis michi potum. Hospes eram & nō collegistis me Nudus & non cooperuistis me. Infirmus & in carcere & non visitastis me. Tunc respondebunt ei & ipi dicentes. Domine q̄n te vidimꝰ esurientē aut sicientē aut hospitem aut nudū aut infirmum vel incarcere & nō ministrauimꝰ tibi. Tunc respondebit illis dicēs Amen dico vobis quamdiu nō fecistis vni de minoribus his nec michi fecistis

¶ Raba. Post parabolas de fine mūdi in quib̄ futurum iudicij. ¶ Crisostomus. Est ait hec parabola delectabilissima quam cōtinue in animo versantes cū studio audiamus & omni cōpunctione ai & ipsum terribilius & lucidius hunc pertractare finem idcirco non dixit decetero similē factum est regnum celorum sed reuelatē seipsum ostendit dicens. Cum autem venerit filius hois in maiestate sua. ¶ Post biduum quidem pascha fiebatꝰ & tradetur cruci & illudendus ab hominib̄ rediit promittens gloriam triumphans. vt securitas scandalo passionis premio compensaret. Et notandum q̄ in maiestate credendus est filius hominis sic. ¶ Augustinus. super iohannem. In forma enim humana videbunt eum impij videbūt & ad dextram positi. In iudicio enim apparebit in forma quam nobis accepit. sed postea futurum est vt videatur in forma dei quā scilicet habent oēs fideles ¶ Item. Destruitē aūt his verbis illorum error qui putant dominū ñ in eadem forma seruī manere. Quam statem autem appellat diuinitatem que equalis est patri & spiritui sancto ¶ Origenes. Et quia ei gloria hinc reuertetur. vt corpꝰ eius fit quale fuit ei transfiguratus fuit in monte. Videtis autem eius aliquam p̄fectiores sanctorum dicitē de quibus scriptum est. Quoniam illic sederunt sedes in iudicio. Aut quedaz virtutes angelice de quib̄ dicit eius ministrue dñationes. ¶ Aug. xx. de ci. dei. Palam est enī cū angelis quos aduocauit de supremis locis celi endū iudicium. vñ dicit. Et oēs angeli eius cū eo. Et in ho. Omnes enī angeli cū ipso aderūt ut illos qui quantū ad ministrauerūt missi a dño ad hoies laberi. ¶ Aug. de penitentia. Et angelos nō ignorantes homines q̄ cū xpo iudicabūt. angeli enī nunc sūt ipsi dos ad rectissime accipimꝰ oēs q̄ saluē celebrabūt nunc auerunt. Sequitē Et congregabunt ante eum omnes gentes. ¶ Hieronimus. His verbis veritas minis futura demonstratur resurrectio. ¶ Aug. xx. de ciuitate dei. Nec autem congregatio piorum sterium angelicum fiet quibus in psalmo dicitur. Congregate illi sanctos eius.

¶ Ong. Vel non localiter audiamus q̄ cōgregabū
tur ante eum oēs gentes. si qua iam non erūt di
sperse in dogmatib⁹ falsis ⁊ multas de eo mani festa
em̄ fiet dominicas xp̄i vt non solum mul⁹ iustos sed
nec aliquis peccatoꝝ ignoret. ¶ Non em̄ i aliq̄ loco
aparebit filⁱ dei ⁊ maxime nō aparebit sicut ipse
sēm compationem fulguris voluit demōstrare quā
diu ergo in qua nec se cognoscūt nec xp̄m vt iusti
p speculū ⁊ in enigmate videne tamdiu non sunt
segregati boni a malis. ¶ Cum aūt ꝑter manifestā
onem filⁱ dei oēs ab intellectum venerint suū. tūc
saluator segregabit bonos ea malis vnde sequit. Et
separabit eos ab inuicem sicut pastor segregat oues
ab hedis: Et peccatores cognoscēt sua delicta ⁊ iu
sti manifeste videbunt semita iustitie sue ad qualem
eos puxerint finem. Oues autem dicti sunt ꝙ sal
uantur ꝑter māsuetudinē qm̄ discere ab eo qui
dicit. Discite a me quia mitis sum. ⁊ ꝑter quod
vsq; ad occisionem paratus fuerūt venire imitātes
xp̄m qui sicut ouis ad occisionem ductus est. ¶ Hedi
aūt dicunt mali. qui aspera ⁊ dura saxa ascendūt ⁊
per precipitia eorum incedūt. ¶ Cnf. in homel. Vel
hos vocat hedos. illos aūt oues vt hos infructuosi
tatē ostendat. nullⁱ em̄ fit ab hedis fructⁱ. ¶ Hos aūt
velocitatem. Oculus em̄ est cuius fructⁱ ⁊ a lana ⁊
a lacte ⁊ a fetibus que pariunt nomine aūt ouis
in scripturis diuinis simplicitas ⁊ innocentia solet
designari. Pulcre ergo i hoc loco oues electi desig
nant. ¶ Iero. Hedus aūt lasciuum est animal ⁊ fer
uens semp ad coitū ⁊ semp ꝑ peccata offerē in le
ge nec dat capras que possunt habere fetⁱ ⁊ tonse
gregauit de lauacro. ¶ Cnf. in homel. Deinde se
gregat eas eos sicut. ¶ Haz sequitur. Et statuet oues
quidem a dextris hedos aūt a sinistris. ¶ Ong. Sā
ctis em̄ qui dextera opa operati sunt acceperūt ꝑ mer
cede iustorum dexteroꝝ dexteram regis in qua reqes
⁊ gloria est. Malis vero ꝑter opa sua pessima a si
nistra ceciderūt in sinistram id est in tristitiam tormen
toꝝ. Sequit. Tunc dicet rex his qui a dextris ei⁹
erunt. Venite vt quicquid mⁱ fuerat eis cū ꝓfectⁱ
vita fuerunt xp̄o cōsequunt. Addit aūt benedicti
patris ma. vt eminētia benedictionis eorum manife
stetur qui prius benedicti sunt a dño qui fecit celū
⁊ terram. ¶ Haba. Vel vocant benedicti quib⁹ ꝑ
bonis meritis debet eterna benedictio. Patris autem
sui dicit esse regnum quia ad eum refert potestatē
regni aque ipse rex est genitus. Unde ꝑ auctoritatē
regni qua ipse solus exaltabit in die illa ꝓferet iu
dicij sententiam. vnde signanter dicit. tūc dicet rex
¶ Cnf. in homel. Hoc aūt q̄ non dixit accipite.
sed possidete siue hereditate. sicut familiaria bona si
cut paterna sic vra vobis antiquⁱ debita. vii dr
Paratum vob⁹ regnum a constitutōe mdi. ¶ Iero
Hec aūt iuxta ꝓpietatē dei accipienda sūt apud quē
futura iam facta sūt. ¶ Aug. xx. de ciui. dei. Excep
to autē illo regno de quo in fine dicturⁱ ē. Possi de
te paratum vob⁹ regnum licet longe impari mō ec
am plena ecclia diat regnū eius in quo adhuc cui
hoste ꝑfugit donec veniatur ad illud pacatissimum
regnum vbi sine hoste regnabit. ¶ Aug. de pnīe

cia. Sed dicet aliquis regnare nolo sufficit mihi sal
uū esse. In quo ꝑmū eos fallit ꝙa eoꝝ nec salus est
vlla quoꝝ miqtas ꝓseverat dim̄. si est aliqua diffe
rētie in regnātes ⁊ in regnātes oportet tū vt in vno
regno sint oēs ne in hostiū aut in aliox mlo ꝓpere
⁊ ceteris regnātib⁹ ipe pereāt. Omis em̄ romanū ro
manum regnū possident quāuis nō omnes in eo re
gnent. ¶ Cnf. in homel. Pre quib⁹ ergo sancti ce
lestis regni bona accipiunt manifestat cū subditur.
Esurui ei ⁊ dedistis mihi māducare. ¶ Hemi. Et
notandum q̄ in hoc loco septem opa misericordie a
dño ꝑmemorant̄ que quicūq; implere studuerit re
gnum a cōstitutione mdi paratum electis ꝑcipere
merebit. ¶ Haba. Iustitie aūt qui esurientē ⁊ sitī
entem iustitiam pane vbi refici vt potu sapientie
refrigerat ⁊ qui errantem ꝓ laxesim vt peccatū in
domū matris ecclie recipit ⁊ qui infirmum in fide
assumit vere dilectōis obseruat ura. ¶ Grego.
xxv. moza. Hⁱ autem quib⁹ iudex veniens in dex
tram ꝓsistentium dicit. Esurui ac sunt qui expar
te electorum iudicant̄ ⁊ regnat qui vite maculas la
crimis tergunt q̄ mala ꝑcedentia factis sequentibus
redimēres quicqd illicitū aliqū fecerunt ab oculis
iudicis elemosinax supductione cooperunt. Alⁱ vo
sunt q̄ non iudicant̄ ⁊ regnāt q̄ eam ꝑcepta legis
ꝓphetarum vtute transcendunt. ¶ Orig. Humili
tatis ergo causa laude beneficiorum suoꝝ magnos
se ꝓclamant non oblit eoꝝ que fecerunt. Ipe autez
eis ostendit suam compassionē i suis. Unde sequit
Tunc respondebūt ei iusti dicentes Dne qn̄ te vidi
mus. ¶ Haba. Hoc q̄dem dicunt nō diffidentes de
verbis dñi sed stupent de tanta sublimatione ⁊ de
maiestatis sue magnitudine. vel q̄a videbit eis par
ū esse bonum quod egerint sēm illud apostoli. nō
sunt ꝓdigne passiones hui⁹ tp̄is ad futuram gloz
que revelabit in nobis. Sequit. Et respondens rex
dicet illis. Amē dico vob⁹ q̄diu fecistis vni d̄ his fra. me
mi. fecistis ¶ Iero. Liberā q̄dem vobis erat intelli
gentia q̄ in omni pauperē xp̄s pasceret. sitiens po
taret ⁊ sic de alīs si. ex lr̄ q̄ sequit̄ q̄diu fecistis. ar
non mihi videtur grauiter oberasse de paupib⁹ sed de
his qui pauperes sp̄u sunt. ad quos extendens ma
num dixerat fratres mei sunt qui fadū voluntatis
patris mei. ¶ Enso. Sed si fratres eius sunt q̄re
eos minimos vocat. ꝑter hoc q̄a sunt humiles q̄a
pauperes quia abiecti. Non aūt per hos monachos
solum intellīgit qui ad montes secesserunt. sed vnū
quemq; fidelem eoꝝ si fuerit secularis ⁊ fuerit esu
rientes. aut aliq̄ huiusmodi vult misericordie pro
curatione potiri. Fratrem em̄ baptisma facit ⁊ mi
sterioꝝ communicatio. Sequitur. Tunc dicet ⁊ his q̄
a sinistris erūt. Discedite a me male. i ignem eter. qui
preparatⁱ est diabolo ⁊ angelis eius. ¶ Ong. Sicut
iustis dixerat venite ita ⁊ iniustis dicit discedite. Ita
ꝓpinqui fuit verbo qui seruant dei mandata. ⁊ vo
cantur vt adhuc ꝓpinquiores efficiant. Longe autē
ab eo sunt ⁊ si videant̄ a assistere. qui non faciunt
mādata ipsi⁹ ꝑter hoc audiūt. Discedite vt q̄ mō
vel videnē esse aīe eius postea nec videant̄. Cōsidera
dum est autē. q̄n in sanctis dictum est benedicti ꝑris

mi nō aūt nūc dicē · maledicti patris mei · ¶ Iam be
nedictionis q̄dem ministracor est pr̄ maledictiōis autez
vnusquisq; sibi ē autor qui maledictōe digna est op
atus · ¶ Qui aūt recedūt a ibu decidūt in ignē eēnuz
qui aeternus est ginis ab hoc igne quē habem⁹ī vsu
¶ Nullus em̄ ignis mor hoies ē eternꝰ · sz nec mlti
pis · Ee pfidera qm̄ regnū quidē non angel⁹ ppara
tū dicē ignē aūt eēnū dn̄abolo ⁊ āgelis eꝰ · q̄a quā
tum ad se hoies non ad pditionem creaunt peccātes
aūt iungūt se dn̄abolo · vt sic qui saluant̄ sanctis an
gelis coequant̄ sic qui pereunt dn̄aboli angel⁹ pa
tur · ¶ Aug · xxi · de ci · dei · Ex hiis aūt patet q̄ idos ig
nis eris hoim suppicio attribuꝰ ⁊ demonū · Si aūt
erit corpalis ictu noxiꝰ vt eo possint corpa cruda
ri quō in eo erit pena spirituū malignoz nisi q; sūt
quedā demonib⁹ corpa sicut quibusdā visum est ex
ilio aere crasso atq; humido · Si aūt aliquis nulla
habere demones corpa asserat non est ō hac re grē
tosa disputatiōe cercandū · Cur em̄ nō dicam⁹ q̄ intis
miris tñ veris mōis eam spiritꝰ incorpeos posse
pena corporalis ignis affligi · Si spūs hoim eaī ipi
pfecto in corpa ⁊ nūc potuerūt pcludi corpalibus
mēbris ⁊ tūc poterūt corpū suoꝝ vincul̄ misolu
biliter alligari · Habebunt gr̄ demones licet meoz
pora corpalib⁹ ignib⁹ cruciandi accipientes ex igni
bus penā nō damnes ignib⁹ vitam ignis aūt ille cor
peus erit ⁊ cruciabit hominum corpea cū spiritu
bus · demones aūt spūs sine corporib⁹ · ¶ Qrig⁹ vt
fortitan ignis ille eat substantia ē vt inuisibilia obu
rat ipe inuisibil cōstitutꝰ sm̄ q̄ ait apl⁹s · Que vi
dent̄ temporalia sūt que aūt nō videnē eterna · ¶ Ne
aūt mireris audiens esse inuisibilem ignē ⁊ pumi
tem cum videas meruis caloē hominib⁹ acadentē
⁊ non mediocriter cruciantem · Sequit̄ · Esurui ei
⁊ non dedisti mihi · scriptū est ad fideles · Vos estis
corpus xp̄i sicut ergo aīa habitans in corpoz cum
non esuriat quātū ad suā substantiam spiritaliz esu
rit tñ corpis abum qua copulata est corpori suo
sic ⁊ saluator pat̄ que pat̄ corpꝰ eius ecclesia cū
sit ipse impassibilis · ⁊ hoc cōsidera · quia loquēs ad
mitos p singulas species eoruz benefacta dinumerat
ad iustos aūt pscindens narrationē adunauit vt rū
q; dicens · infirmus fui ⁊ incarceratus ⁊ non visita
stis me q̄m misericordis iudicis erat benefacta q̄dem
hominū largius p̄dicare ⁊ ampliare male facta eoz
cransitorie memorari ⁊ abbreuiare · ¶ Qnf in ho·
Natuere aūt quia nō in vno tm̄ vt in duob⁹ · sed in
omnib⁹ misericordiam debuerūt · nō em̄ esurientez
solum non abauerūt sed neq; qō leui⁹ erat infirmū
visitanerūt · ⁊ vide qualiē leuia mungit · ¶ Nō em̄
dixit In carcere erā ⁊ non eripuistis me infirmꝰ
eram ⁊ non curastis me sz non visitastis ⁊ nō veni
stis ad me · In esuriendo eaī nō p̄riculam patit men
sam sz necessariuz abum · Qia ergo sufficiēcia sunt
ad penam · Primo quidē facilitas petcōis parue em̄
erat · Secūdo miseria eius qui petebat pauper em̄
erat · Tertio compassio nate hō em̄ erat · Quarto
desiderium p̄missionis regnū em̄ promisit · Quinto
dignitas eius qui accipiebat dꝰ em̄ erat qui p pau
peres accipiebat · Sexto supabundantia bonoris ·

qm̄ dignaꝰ est ab hominib⁹ accipe · Septimo inditia
datiōis ex suis em̄ a nob⁹ exapit · Qz vtra vnusq;
hec homines p auaritiam execant̄ · ¶ Greg · xxv ·
moza · Justi aūt q̄do b⁹ dicē suis mali fideles q̄dam
tur ⁊ pereūt · Alij autem scilicet infideles nō iudi
cant̄ ⁊ peunt · Nō em̄ eop tunc cā discussē q̄ ab eis
spectū districti iudicis iam eū dānatiōe sue infidelita
tis accedunt · pfessionē vo fidei retinēres · sz pfessio
nis opa nō hītes redarguūtur ve pereunt · Si em̄
salte vba iudicis audiūt q̄a eꝰ fidei salte vba tenue
runt · Illi dānatione sua eēnā iudicis nec vba fatis
piunt q̄a eꝰ reuerendā nec voluntꝰ suare voluer
unt · Ita ⁊ princeps terrenam rempub⁹ regens nūc punit
ciuē iterꝰ delinquētez atq; alt̄ hostē extrn⁹ rebelli
tem in illo em̄ ura sua confudit · Contra hostē vo
bellū mouet · ⁊ ō penā aūt q̄o lex habuit nō requi
¶ Cnf · i ho · Verb⁹ aūt iudicis redargutiōis non
sufficiūt me loquūt̄ · Dicēt em̄ Quē respondebim⁹
ipi dicētes Dne qn̄ te vidim⁹ ¶ Ong · Videra q
uisti immozanē i vnoq; verbo · Inuisti aūt nō sin g
singula sed cursim dicūt qm̄ ꝑrum ē uisto hoc
facta sua relata sibi in facie diligēter ⁊ p singula re
futare cā humilitatis · maloꝝ aūt hoim ē culpas
as excusatiōis cā aut nullas velle ostendere aut
leues ⁊ paucas · Sed ⁊ respōsio xp̄i hoc ipsuz sig
nat Unde sequit̄ · Tunc respondebit illis dicens ·
Amen dico vobis · Volens enim iustoruz benefacta
ostendere grandia peccatorum autem culpas non
grandes ad iustos quidem dixit Ex eo quod fecistis
uni ex minimis meis fratribus · Ad iustos autem
non adiecit fratribus · Neuera enim fratres eius
sunt qui perfecti sunt · Oratus est aūt xp̄s dicz
opus bonū quod fit in semetipo q̄z in minis fratri
⁊ leuior culpa est negligē min⁹ laudos q̄z seuire
¶ Aug · xx · de ci · dei · Hiuc aūt de nouissimo iudicio
agitur quando xp̄s de celo venturus est vnus ⁊
mozt⁹ iudicatur⁹ · huic diuini iudicij ordinem di
cim⁹ die · i nouissimū temp⁹ nam p quos dies hoc
iudiciū ꝑtendat incertū est · sz sempiternas sacraz
more dies poni solet p tempe · Ido aūt dicit⁹ vl
mū iudiciū vt nouissimū · q̄a ⁊ nūc iudicat ⁊ ab ho
mani generis initio iudicauit a ligno vite regis ꝑsen
hoies ⁊ angelis peccātib⁹ nō ꝑcens in illo aūt hoc
iudicio sit ⁊ homies ⁊ angeli iudicabunt̄ sz ex em̄
ipsius diuina ve cuiq; opa sua vt bona vt mala cun
cta in memoriā reuocent̄ ⁊ mētis intuitu mira celi
tate cernā ē ve accuset vt excuset scia pscientiam

¶ Aug · de fide ⁊ op
ibus nō nulli seipsos
seducūt dicētes ignē
eēnū Nō dictū ipam
penam eēnam · b⁹ ꝑui
dens oēs sniam suā ita pclusit dicēs · Ite maledicti
supplicū eēnū iusti vo in vitā eēnā · ¶ Ong · Vbera
de qm̄ cum prius dixisset Venite benedicti Patris
Discedite maledicti ꝑterea q̄ ꝑmium boni de ꝑ
mū recordari benefacta bonorum sz malefacta ma
lozum hic prius nominat penam malorum deinde
vitam bonorum · vt primum que timoris sunt cau
temus mala · postea que bonoris sit ea petam⁹ bona

¶ Et ibunt hi in sup
plicū eternū sed iu
sti in vitam eternam.

¶ Dicē. xv. moraliū. Si ergo talis pena multa
tur qui non dedisse communicatur qua pena feriend⁹
est qui redarguē ablatulisse aliena. ¶ Aug. xix. de
ciui. dei. Est aūt vita eterna summū bonū nostrū &
finis quietus dei. de quo fine dicit apostol⁹. Ifimen
vero vitam eternā. Sed rursus qua vita eēna ab
bis qui familiā meā nō hūt cuī scripturis sanctis
possit eam acapi vita malorum vt ꝑter anime ī
mortalitatem. vel ꝑter mērminabiles penas impi
orum ꝓfecto finis quietus huius in quo summū ha
bebiē bonum vel pax in vita eterna vel vita eēna
in pace dicendus est vt ab ommbus possit intelligi
¶ Aug. i°. de ciu. Quod enim dixit dominus famu
lo suo moysi ego sum qui sum. hoc cōtemplabimur
cum videmus ī eternum. ita enim dominus ait. hec
est vita eterna. vt cognoscant te verum deum. hec
ā nobis contemplatio ꝓmittatur actionum omniū
finis atq; eterna ꝓfectio gaudioꝝ. de qua dicē iohā:
nes videbim⁹ eū sicuti ē ¶ Hiero. Prudens aūt lector ī
tende q; ā supplicia eterna sunt ā vita ꝑpetua meri
to non habeat ruinarum. ¶ Gre. xxxiii mo.
Ne inquiūt ideo peccatio minae⁹ est vt eos a pecca
tis ꝑpesceret. Quibꝰ rēdemus si falsa minae⁹ est vt
ab iustitia corrigeret eā falsa ꝓmiserat vt ad iu
stitiam ꝓuocaret ā sic dum satagūt deum ꝓhibere
misericordē non verenē ꝑdicare fallacē. Ne inquiūt
sine fine puniri non debet culpa cū fine. Quibꝰ rē
demus q; recte diceretur si ideo iustus non coeca ho
minū ꝙ facta pensaret. Ad distrīdi g⁹ iudicis iustitia
am pemet vt nunq; careant supplitio quoꝝ mēs ī
hac vita nūq; voluit carē peccato ¶ Au. xxi. de ci.
Nulli⁹ eē legis iustitia attēdit vt tanta moza ꝑpis
quiq; puniē. quanta moza ꝑpis vñ puniret admi
sit. Null⁹ em extat qui censeret tam ado nocentiuz
fmenda esse ꝓmēta q; ado factum est homicidiū
vt adulterū. Qui vo ꝑ aliquo grandi crimie moz
te multāē numq̄d moram qua occidiē eius supplicia
um leges existimant. ā non q; eū ī sempiternū au
ferant a societate vitenciū. Iam vo damnati. igno
mina exilium luctus cum plerūq; sic infligunē. vt
nulla vema relaxenē nōne ꝑ lōg⁹ vite modo simila
pena videnē eternis. Ido qui ꝑpe eterna esse nō pōt
quia nec ipa vita que bis plectiē poterigiē inetern
Sed inquiūt. Quō ergo verꝝ est q; ait xp̄s. In q
mensura mensi fueritis remetietur vob si tale pec
catū supplicio pumē eterno. Nec attendūt ñ ꝑpē
equale tempis spacium. sz ꝑter vicissitudinē mali
id est vt qui mala fecerit mala patiatur eandē dictā
mensuram fuisse. fact⁹ autē est homo malo dignus
eterno qui hoc in se pemit bonū quod esse posset in
eternū. ¶ Greg. xxxv. moza. Ne mūnt. Nullus
iust⁹ crudelitatiꝰ pascitur. ā delinquēs fu⁹a iusto
domio idarco eedi ꝑpitur. vt a nequitia corrigaē
Iniqui aūt gehenne ignibꝰ tradit quo fine semp ar
debūt. Quibꝰ rēdem⁹ q; oīpotens de⁹ quia pius ē
miseroꝝ cruciatu ñ pascit. quia aūt iust⁹ est ab mi
quoꝝ vltōe non sedaē. ā tamen ad aliq̄d iniqui se
geremmtur vt sz iusti tanto meterni magis diui
ne gracie debitores se esse ognoscant. quāto meter
nū mala pamā conspiciūt que eius adiutorio vitaē
potuerant. ¶ Aug. xxi. li. de ci. dei. Sed nullū est in
quiūt corp⁹ quod dolere possit mori non possit. Ne
cesse est aūt vt vuiat dolens non ē necesse vt occi
dat dolor. quia nec corpa ista mortalia emis dolor
occidit. ā vt dolor aliquis possit occidere illa causa ē
quomā sic connexa est aīa huic corpori vt summis
doloꝝ cedat atq; discedat. Cūc autē tali corpori
aīa ā eo gnaliē modo ve illuo vinculū nullo dolo
re vincatur. Nō ergo tūc nulla sed sempiēna mors
erit quando nec vivere aīa potent deum nō habē
do nec dolorꝰ corpons carere meriēdo. Inē hui⁹
modi autem eēnitatem supplicij negantes misentor
dier fuit ongines qui ā ipm diabolum ā angelos
eius post graviora ꝑ mentis ā diuēna supplicia ex
illis cruciatibꝰ eruēdos ā sotiandos sanctis angelis
credidit seo illum ꝑter hoc ā ꝑter alia nonnulla
non imento reꝑbatur ecclia quia ā hoc q; misen
cors videbiē amisit faciendo veras miserias quib⁹
penas luerent ā falsas beatitudines iquib secutz ā
sempiternū bom gaudiū nō bīrent. Longe aūt aliē ali
oꝝ misericordia humano erat affectu qui hominuz
illo iudicio damnatoꝝ miserias ꝑpalea. Dim vero q;
vel acus vt trahuis liberanē eēnam felicitatez pu
tant. Cur autē hec misericordia ad vniversaz nacaz
manat humanā. ā cum ad angelicam ventū fuerit
mox arescit. ¶ Greg. xxxv moza. Ne inquiūt vbi
est q; sancti sunt si ꝑ inimicis suis quos tūc ardere
viderint non orabūt. Orant quidem ꝑ inimicis suis
eo tpe quo possunt ad fructuosam penitēciam eoruz
corda quertere quomō autē tunc orabitur ꝑ illis q̄
iam nullatenꝰ possunt ab iniq̄tate cōmutari. ¶ Au.
xxi. de ci. dei. Item sunt alī ab eterno supplicio libe
rationē non omitto hominibus ꝓmittentes sed eamū
modo xp̄i baptismate ablutis qui ꝓficere sunt eoz
pons eius quomodo libet vixerint ꝑter illuoquod
ait dñs. Si quis manducauerit ex hoc pane non mo
riet in eternū. Item sūt qui nō omitto hūato xp̄i sac
mentum sed solum catholicas q̄tus male vivendo
hoc pollicenē qui nōsclum sacramento sed re ipsa mā
ducanerūt corp⁹ xp̄i in corpoē eius quod est eccha
constituam eam si post ea in aliquam hereim vt in
gentilū idolatriam fuerint lapsi. Sunt aūt q; ꝑpē
id qđ scriptū ē. Qui pseuerauerit vsq; in finez hic
salvus erit nō nisi catholica ecclia pseveranteb⁹
hec ꝓmittunt. quod merito fundamēa id est fidei p
ignem saluenē quo igne ī vltimo iudicio pumentur
mali sed oībus his peradiciē aplus dicens. manife
sta sunt opa carnis que sūt imundicia fornicacio ā
his similia que predico vobis qm̄ qui talia agunt
regnum dei non possidebūt. Si quis aūt tempalia
in corde suo ꝑponit xp̄o. ā si videatur habē fidem
xp̄i. non est ei in eo fundamentuz xp̄s. cui alia ꝑpo
nē quam magis si ometat illicita non ꝑposuisse.
sed postposuisse xp̄m continde. Cōpen eaī q̄dā
putare eos solum arsuros illius eēnitatis supplicij q̄
ꝑ peccata dignas elemosinas facere negligunt ido
iudicem ipm voluisse existimant aliud ꝓmemoraē
se esse dicturum nisi elemosinas siue factas siue nō fa
ctas. Sed qui digne ꝑ peccatis suis elemosinas fac
per eas facere incipit a seipso. Indignū est eim ve

ipse sibi nō faciat·qui facit m ꝓximū eū audiat dicē
tem deū. Diliges ꝓximū tuū sic teipm. Itemq; au
diat·miserere aie tue placens deo ¶Hanc elemosinā
id est vt deo placeat non facies aie sue quō dignas
p peccatis suis facere elemosinas dicendo est·ꝑ
hoc ergo elemosine·faciende site·vt cum de ꝓtentis
peccatis depcamur exaudiamur·nō vt mas pseue
rantes licentiā malefaciendi nos p elemosinas ꝙ
credam⁹ Deo aūt dommo ⁊ decretis elemosinas ab
eis factas·⁊ similtus nō factas se imputaturꝝ esse p
dixit vt hmc oīderet quantū valeāt elemosine ad
ꝑcta delenda ñ ad ꝓtia impune committenda peccata
¶Ong. Vt nō vm⁹ tantū iustitie species remune
ratē sic estimare multa. In qualibuscūq; eīm causis
mādatū xpi quis fecerit xpm abat ⁊ potat q̄ fideli
um iustiam ⁊ veritatē manducat ⁊ bibit. Item
xpo algēa texim⁹ vestimētum acq̄rentes sapiēte
texēam adeo vt p doctrinam aliquos deceam⁹ ⁊ in
duam⁹ eos viscēa misericordie·qñ ec̄ ꝓparam⁹ cor
nrm diuersis ꝓtatib⁹ ad receptaculū ei⁹ vt illoꝝ q̄
site ipsius. Ipm p egrinātem suscipim⁹ in domū pec
catoris nri Iēc eū fratrem ihrmū siue i fide siue i bo
no ope visitauerim⁹ aut p doctrinam aut increpa
onē aut p violacōz ipm xpm visitam⁹. Deinde ōne
quod hic ē·carcer est xpi ⁊ eoꝝ qui site eius·q̄ site
m hoc mdo degētes quasi eā i carcere nāe neces
sitate cōstricti. Tū ergo bonū op⁹ in eis fecerim⁹ vi
sitamus eos in carcere ⁊ xpm in eis.

¶Capitulum. xxvi.

Et factum est cum ꝯsummasset
Ihesus sermones hos omnes
dixit discipulis suis. Scitis q̄a
post biduum pasca fiet. ⁊ filius
hominis tradetur vt crucifigatur.

¶Hylar⁹. Post finionem quo venturū se dns i re
ditu clantatus ostenderat nūc passurum se esse āmo
net. vt sacramētū crucis ad mixtū esse glie eterni
tatis agnoscerent·vñ dr ⁊ factū cum est plūmasset
iōus finones hos oēs ¶Rab. scz de ꝯsummatōe
seculi ⁊ d̄ die iudicij·Vt qua admiratio euangelij vs
q̄ ad passionem oia facēdo ⁊ ꝓdicando ꝯpleuerat
¶Ong.·Non simpliciter aūt dixit omnes·s; hos
oēs Ad hoc eīm oportebat eum eam alios loqui
finones ꝓuisq; traderet. Dixit discipulis suis Sci
tis q̄a post biduum pasca fiet ¶Raban·Sicut ex
iohis narratione colligit ante sex dies pasce veit
ihus in bethaniam inde venit ierusalem sedens super
Astellū postea gerunt ea que narrant ierosolimis
gesta ex illo g⁹ die quo venit in bethaniā meditari
mus ꝯsūmatum quadriduū vt occurreret dies ad
biduū pasce Q⁹ aūt inē pasca ⁊ azima distat q̄ pa
scha ipse solus dies appellat in quo agn⁹ dei occide
bat ad vesperā·hoc ē xiiij·luna pmi mēsis xv. autē
luna q̄n egress⁹ est ꝓpter de egipto succedebat festi
uitas azimoꝝ vez euangeliste vnū p alterō ponē
solenc ¶Iero. Pasca aūt q̄ hebraice dicē phase ñ
a passione vt plerisq; arbitrant sz a transitu noīat

eo q̄ exēmiator videns sanguinē in foribus ifrahl
tarum ꝓtransierit nec pderent eos. Vt ipe domi⁹
ꝑbens auxiliū populo suo deliq; abulauerc. ¶Re
migi⁹. Siue qua auxiliante dño populus israhelit
cus libertat⁹ ab egipciaca fuerate erāhuat ad libert
tatem. ¶Ong. Non aūt dixit. Post biduū pasca
ent aut veniet ne ostenderet illud pascha futurum
q̄d fien solebat fm legē seo pascha fiet hoc ē quale
nunq; fuerat factū. ¶Remig⁹. Dicitur eū pasca
dicē siue q̄a ea die xps transiuit de mūdo ad patrē
de corruptione ad incorruptionem de morte ad vi
Siue quia salubri trāsitu a demoniaca seruitute re
dum redemit. ¶Iero. Post duos eīā dies clarif
mi lumis veteris ⁊ noui testamēti vez pascha ce
lebrauē pascha transiit⁹ et iam noster id est pascha
celebratur si terrena dimittentes ad celestia festi
mus. ¶Ong. Predixit autez discipulis se tradendu
eum subdit·⁊ filius hominis tradetur vt crucifigat
Premuniēs eos ne pruisq; audiant q̄ fierit ne
tura subito videntes tradi magistrū ad crucifixio
pescāt ideo aī impsonaliē posuit tradet q̄a⁹ re
didit eū misericordiam circa gen⁹ humanū indue
auarituā. Sacerdotes ꝓpter inuidiam. Diabol⁹ p
timorē ne auelleret gen⁹ humanū p doctrinā ipi⁹ q̄
aduertens q̄m magis fuerat emptendū gīa huius
p mortem ipsi⁹ q̄z eruptū fuerat p doctrinā mi
racula.

¶Tūc congregati sunt principes sacerdotū
⁊ seniores populi in atrium principis sacer
dotum qui dicebatur Caiphas ⁊ consilium
fecerunt vt ihesum dolo tenerent ⁊ occide
rent. Dicebant aūt non in die festo. ne for
te tumultus fieret in populo.

¶Glosa. Ostendit euangelista apparatu ⁊ multi
nationem domice passionis·qua xps ꝓmeruit ec
Vñ dic. Tūc aūt congregata pn̄ia. ¶Rhem. Ut
aūt dicat tē superiorib⁹ verbis puenisse ihesum
pasca celebrare. ¶Ong. Non aūt veri sacerdotes
⁊ seniores s. illi⁹ q̄ videbāt ꝓphā di vere ē de xpo
Comorē nō intelligētes summum sacerdotē in
fidiam fuisse ei ⁊ nō agnoscentes ꝓmogenitum ve
uerse create eā semorē oīb⁹ ꝯsiliam fuisse gen⁹ hu
¶Enar. in ho. Iniqua vero negotia tempore
ad principē sacerdotū veniūt inde volentes pdere
cipe vñ ꝓhibē optabat. Quia aūt erāt tūc ꝓpter
sacerdotū lex vo vnū ee volebat. vñ manifestū ē
iudaica dissolutōis accipiebāt principū. Nec
vnū principē sacerdotū esse iussit ⁊ eo motus fur
rum fieri postea vo annuū facit site. Et ingē eā
prmapes sacerdotum qui de principibus sacerdotū
erant ¶Remigius. Condemnātur aūt isti q̄ ad
gregati sūt ⁊ quia principes ⁊ sacerdotes fuerunt
Quo eīm plures ad pagendum aliquod malum co
ueniunt ⁊ quo sublimiores ⁊ nobiliores fuerint in
deteri⁹ habē malū quod committitur ⁊ eo maior p
na illis ꝓparatur Ad occidēdā aūt dñm simplicem
⁊ innocentā addit euāgelista vt ihesu dolo tenerē
⁊ occiderent. In quo eīm nulla mortis cās inuenit
potrāt consiliū fecerūt vt dolo tenerēt ⁊ occide

¶ Ori. in ho. Consiliati sunt ergo vt tenerent eū occulte & mœnmerent formidabant aūt populum ideo q festiuitatem expectabant preuenire. ppē quod sequitur. dicebant aūt non in die festo diabol⁹ em̄ nolebat in pasca xp̄m pati vt non manifestam eius constitueret passionem. principes aūt sacerdotum non ea que dei sunt timuerunt ne scilicet peccato in hoc tempore pacto maior eius mquinatio fieret sed vbiq; que humana sunt cogitabant vnde sequitur ne forte tumultus fieret i populo. ¶ Orig. Vtropē diuersa studia populi diligentius xp̄m & odientis credentis & non credentis. ¶ Leo. papa in ser. de passione. Diuino aē melligimus dispositū fuisse consilio vt iudeox principes q sequendi in xp̄m occasiones sepe quesierāt. non nisi in solemnitate paschali exercēdi furoris sui acciperent potestatez. Oportebat em̄ vt manifesto implerent effectu que diu figurate fuerāt ꝓmissa misterio vt ouem significatiuā vera remouerz ouis. & vno explerē sacrificio variaz differēcia victimaz. vt ergo umbre cederent corpi & cessarēt imagines sub plenitudine veritatis hostia in hostiam transit sanguine sanguis auferetur. & legalis festiuitas duz mutatur impletur.

¶ Cum autem esset ihesus in bethania in domo symonis leprosi accessit ad eum mulier habens alabastrū vngenti preciosi & effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes aūt discipuli indignati sūt dicētes vt quid perditio hec potuit em̄ istud venūdari multo & dari pauperib. Sciens aūt ihesus. ait illis. Quid molesti estis huic mulieri Opz bonū opata est in me. Nā pauperes semp habebitis vobiscum. me autem nō semp habebitis. Mittens em̄ hec vngentū hoc in corpus meū. ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis vbicunq; predicatū fuerit hoc euangeliū in toto mundo dicet & q hec fecit in memoriam eius

¶ Glosa. Ostenso consilio principum de xp̄i occisione vult exequi euangelista ꝓplecōem eius ostendēs q̄ liter iudas habuit quentionē cū iudeis vt xp̄m traderet sed ꝑ⁹ causaz ꝓditionis ꝑmittat. Dolute em̄ quia non erat venūdatū vnguentū. quod mr̄ sug caput xp̄i effudit vt de ꝑio aliquid tolleret. Unde volut⁹ hoc dānum ꝓditione mgr̄i recōpensare. dicit ergo. Cū aūt esset ihus in bethania in do. Si. leprosi. ¶ Hiero. Ilion q leprosus illo tempore ꝑmanēte si damnea leprosus postea a saluatore mūdat⁹ est noīe ꝑ simo ꝑmanēte vt virt⁹ curantis appareat. Sequit. Accessit ad eum mulier habens ala. vnguen. ꝑciosi. ¶ Raba. Est aūt alabastrum gen⁹ marmoris cādidi varijs coloribus interuncti qō ad vasa vnguenta na cauare solent eo q optime fuare ea incorrupta dicāt. ¶ Hiero. Ali⁹ aut ē euangelista pro alabastro vnguenti ꝑciosi nardum pistici posuit hoc est veri & absq; dolo. ¶ Raba. Pistis em̄ grece latine dicē fides vñ pisticum .i. fidele. Erat em̄ illud vnguētum fidele id ē purū & nō adulteratū. Sequitur. & eff. sup ca. ip. re. ¶ Orig. Forsitan quis dicēt quatuor fuisse mulieres ꝺ quibus scripserūt euāgeliste. Ego aē magis estimo eres fuisse & vnā q̄dā de q̄ scripserūt Matheus & Marc⁹. Alterā aūt ꝺ qua scripsit lucas. Alterā de qua scripsit iohānes. ¶ Hiero. Nemo em̄ putet eandē esse que sup caput vnguētū & que sup pedes effudit. Illa em̄ lacrimis lauit & emendatior facta & manifeste meretrix appellatē. De hac aūt nihil tale scriptum ē. nec em̄ poterat statim capite domi meretrix digna fieri. ¶ Ambro. sup lucam. Dē ergo non eadem esse ne sibi cōtraria dixisse euangeliste videamē. Dē eadem questio mentis & tpis diuersitate dissolui vt adhuc illa peccatrix sit iam ista ꝑfectior. ¶ Ori. in homel. Et secundū hoc apud tres euangelistas scz mathēū marcū & lucaz vna & eadē esse videtur nō aūt absq; rōne lepre Simonis memimit euangelista sz vt oñdat vnde honoraz sumēs hec mulier accessit ad xp̄m quia em̄ lepra imūda passio esse videbat videns q ibs illum hominem curauerat apud quē manebat ꝓfidit q & anime sue immūdicia facile expurgabit & alios mulieres pro curatione corporis ad xp̄m accedentes. Sola ipa honoris gr̄a ad xp̄m accessit & ꝓpter aīe curacōez. cū mbil i corpore infirmum haberet. Qua ꝓpter b⁹ maxime aliquis eandem admiran debet. Apud iohānem aūt nō est eadem mulier. sz altera quedam mirabilis lazari soror. ¶ Orig. Quomā matheus quidem & marc⁹ i domo Simonis leprosi factū fuisse exponūt. Iohes aūt q̄ venit ibi vbi erat lazar⁹ & nō simō sz maria & martha ministrabat. Adhuc secundū iohānem añ sex dies paschē venit in bethaniā q̄n fecerūt ei cenā maria & martha hic aūt q̄n recumbit in domo Simonis. post biduū pascha erat futurū. Et ap⁹ matheum & marcū discipuli indignanē ex bono ꝓposito. apud iohanē aūt solus iudas furādi affectu ap⁹ lucam aūt murmurat nemo. ¶ Ore. in ho. Ut discendum q hāc eādem quam lucas peccatricē mulierem. Iohannes mariam nōiat. ¶ Aug. de con. euā. Lucas aūt q̄nus simile factum cōmemoret. ā quod hic dicē nomēq; cōuenat eius apud quē cōmanabat dñs. Nam & ipm Simonē dicit ch quia non est contra naturam vt morem vnū nomē habere duos homines pot⁹ credibile est fuisse alium hoiem Simonem nō leprosū in cuius domo hec in bethania gerebātur. Nihil igit aliud arbitror. nisi q non ꝺdem aliā fuisse mulierez que peccatrix tunc accessit ad pedes ihesu sed eandem mariā bis hoc fecisse semel scz ꝺ lucas narrauit. Nam & iohes mariam cōmendāg cōmemorauit ante q̄z veniret i bethaniam erat mōte lāgues lazar⁹ i bethania ꝺ castello marie & martheꝫ

sororis eius. maria aut erat que unxit dñm unguento et
extersit pedes eius capillis suis cui fr laz. ihrmabat ita
ut ibi maria fecerat. Hec aut in bethania rursus fecit alius
quo ad luce narratoris no primi sci piter narrat et tertio
iohes matheo et marco. qui autem matheus et marcus
caput dñi unguento illo postulasse dicunt. iohes aut pedes
quidem non ee contrarii si accipias non solum caput sed
et pedes dñi profudisse mulierem. nisi forte quis marci
fracto alabastro profusum capiti comendorat. eta quis calu
niosus ee ut aliquid in vase fracto negat remanere potuisse
se uni etiam pedes dñi profudere. ille aut qui sic calumniatur pro
accipiat profusos pedes ut quod illud fractum ee ut in
tegro remanere uni eciam capiti profundere. Aug. de doctria xpiana. neque
ullo mo quisquam fieri credidere dñi pedes ita unguen
to precioso a mulere profusos ut luxuriosos et neque ho
minum solet. immo ubi enim talibus non usus rex. sed libido
uetera in culpa ee. quisque ei rebus sic uti ut ne metas
superandis bonos inter quas usus excedat. aut aliquo
significat aut flagitiosus ee. itaque quo in aliis persona
plerumque flagitium ee in duabus ut hac persona magne
quidam ra signum ee odoris enim boni fama bona ee quam qui
qui bene vite operibus habuerit. dñi vestigia xpi sequitur
qui pedes eius preciosissimo odore profudit. Aug. de co-
eum. Sed ut video pe esse primum quo matheus et marcus
posuerunt dixere pasci pauperibus. quibus semper abundauerunt
qui erat ibi in bethania ubi hoc unguento illo precioso dñi
iohes aut ait sec dies pasce hoc unguento precioso dicit ea
de narratur si qua ita mouet ut intelligat ma. et ma-
ria qui in bethania hoc unguento fecerat recapitulatio posita
esse. no enim quisquam cum dixisset post biduum pascha
fiebat sic adiungere ut diceret propter hec cum esset bethanie
Chrs in bo. Sed qui discipli audierant magistri dicentem
tem misericordia volo et non sacrificia. ut se cogitabant
si holocausta non acceptat mulcto minus ola huiusmodi
visum. uti sequitur. videntes aut discipli indignati sunt
dicentes. ut quo propter hec potuit istud venundari
multo et dari pauperibus Hiero. Quo quosdam hoc lo
cum calumniari qui iohes modo solum dixerit pauperi statu
es quod locutus uenerit et fur ab initio fuerit et mathe
uerbum oes discipulos indignatos nescientes tropum
quod vocat synodoche qua et pro multis uno et pro uno mul
tos solet appellari. nam et paulus epla ad hebreos dicit.
Sedit sine cuiusquam dñm mo sez esaiam sectus autumet
Aug. de co eua. Per eam meliorem quam et alii discipli
aut senserunt ut aut dixerunt aut eas unda dicere prius
sum sic atque olim volutare mathe et marcus eam ut
expresserit si udas propterea dixerat qua fur erat ce
tera uo pre paupum cura iohes aut de solo illo id pu
tasse uelut cuius ex hac occasione furandi consuetudi
ne credidit intimandam. Chrs in ho Discipli quo
ita existimabant si quis mente mulieris videns premat
multa enim erat ei religio et ineffabile studium. Id
arco descendens cecidit super caput suum unguentum
effudit. Hic enim pro eo odore victime et fumus placeba
tur ita et xps mulierem deuote unguente cui discipli
pti mente nescienbat crelia facientes uti sequitur. Quo
ait ibis ait illis. qui molesti estis huic mulieri Re
Per qui agit quis quit apti qui molestie locum fuerat
aduersus ea pulere aut subiit. opus bonum opatus em
me. Nisi di. Ho est pditio unguenti sic vos putatis si
opus bonum. i. pietatis et deuotionis obsequium. Chrs in
ho. Ho aut non simplicat dixit bonum opus operatus est me
si pius posuit. qui molesti estis huic mulieri quia
nos quicunque gerit ut bonum a quocunque et si non valde
diligenter factum fuerit suscipit et agere et fouet et i
ex principio omne diligenam expetere. quisquis enim
interrogatus ante quis fecisset hoc nullus non laudasset
hoc fieri si post effusum unguentum non habebat locum
scriptor increpato et io ipse ut non obtunderet defensum
mulieris ora hec in consolationem mulieris dixit semper
nam pauperes semper habetis vobiscum Hieron. Videte
em dñs his verbis quasi ex quadam ratione quum non
erant illi culpandi qui sibi adhuc in mortali corpore cibum
sancti aliquid de suis facultatibus subministrare cum pau
peres semper habendi essent in ecclesia. quibus fideles cum velint
benefacere possent. ipse vero breui expectandum manifestat
erat cum eis unde sequitur. me aut non semper habebitis
Orte aut hic questio quos dñs post resurrectionem dixerit
ad discipulos. ecce ego vobiscum sum usque ad consumma
tionem. et nunc loquitur. me aut non semper habebitis si inde
videtur in hoc loco de prima dicit corpus quod nascitur in
ea futura sic post resurrectionis quo nunc in humili
tate. Remigi. Vel solute ita ut melligat quod sup
me dictum sit si ro non dixit habebis si habebitis qui
persona me hic immutatoribus illi dictum est ro aut dixit
non semper cum nec ad tempus habeamus qua mali uitate liberi
xpm in prima seculo qui miscet se membris xpi et usque
dum ad mensam eius si non semper sic habebitis qui scilicet
tas dicatur et ueste beneficii pris ma sequi meritis eius
hec unguentum hoc in corpus meum ad sepeliendum me fe
ar cotidiano studio erat illius populi ut corpora mortuorum
diuersis aromatibus condirent quibus diuus illud
seruarent et qua fidem erat ut hec mulier corpus dñi
morituum vellet pungere et ei non posset quia ordine
rectione anticipare idarco diuina prudentia actum
est ut uiuum dñi corpus pungeret hoc est gratia spiritus
mittens hec id est cum hec mulier corpus meum unguento
ungit me morituum et sepeliendum ondit Chrs in ho.
Quia ergo sepulchrum et morem memorauit ne
no videatur in christiam mittere mulier rursus ei
consolatur per ea que sequuntur. Amen dico vobis ubi
cunque predicatum fuerit. Rabanus. id est in quocunque lo
co dilatabit ecclia. per orbem mundum dicit et quidem
istud et apostolum notat qui sicut undas peradens ut
per eum presidia mfamia sic et ista per deuotionis gloria
Hiero. Attende notandum futurum quod pullum per
duum et monitum scirat euangelium suum in toto orbe
lebrandum. Chrs in ho. Ecce ait quod dixit fidei
ubicunque terrarum abierit videbis hanc mulierem fa
mam effectam quod deus predicantis effecit. et regum
multorum et ducum victorie silent et multa quod antea
struxerunt et gentes multas fuitus subegerunt nec
ex auditu nec ex nomine sunt cognite. quin auctor hu
mulier oleum effudit in domo leprosi cuiusdam ut ver
pinum hoc opus ganum probem erat et expers cibi
per transitum et meona quod factum est ut exhibitio si pre
mihil speciale promisit mulieri. si sempiternam memoriam
qua ex his quis dixerit meruisse potuit. Hi enim operum
fecit manifestum quod et mercedem dignam suscepit

Hiero. Distincte
ratur in bethania
fuit Simonis lepr
dicit qui antea alia
tari potest in cui
Oleum autem ob
sericordie mollig
claresbic. aut doctri
quod est accensum
quo quis ungitur
est unguentum re
sic omnis actus in
aut boni aliud est q
secundum hominem
dum deum tem ho
aliud ptinet ad vi
dei. reputa aliquo
tus. no propter deum
tes. opus illud ole
ipm em acceptabil
clementes. opa bon
culo eis ptinet no
Qui aut propter de
ptinet hoc est ung
velitatem hoim v
di. Hoc qui fiunt
si sunt dominis pec
eis p remissione p
studet et mi ieuniu
em ad gtiam dei p
gie dñi caput. Et
odore tota replet
mentum. si ptectos
hominis hoc est ve
Agnicio aut fidei
mentum quo unguit
p baptis mum in mo
figuracione plebis
gtias deo reddidi
deus est. Nam ung
scipuli famose salu
um dicit debuisse
tes mistinctu pbet
mum esse xpis quo
rum in mis ex pec
que secum in fuso m
te. qua regnato no
sine redimet et ioc
narrabit op euan
na fide gentium pre

Tunc abiit
Judas scariothes
ait illis. Quid
bis eum tradam.
argenteos. Et
tatem ut eum
Hiero. Posita
ditione Jude au

¶ Hiero. Dicitur aūt passurus pro omī mūdo mo
ratur in bethania in domo obediētie que quondam
fuit Simonis leprosi. Simon quoq; ipe obediens
dicē qui uocta aliam intelligentiam mūdus interpre
tari potest in cuī domo curata est ecclia. ¶ Orig.
Oleum autem vbiq; in scripturis aut opus misc
sericordie intelligitur quo lucerna verbi enutrita
clarescit. aut doctrina cuius auditu verbum fidei
quod est accensum nutritur. generaliter ergo oīe
quo quis ungitur oleum appellatur. olei aūt aliud
est unguentum item unguenti aliud est predosum
sic omnis actus iustus opus bonum dicitur operis
aūt boni aliud est quod facimꝰ ꝓter homines vel
secundum homines aliud quod ꝓter deum et secun
dum deum item hoc ipm quod faciamꝰ ꝓter deum
aliud ꝓficit ad vsum hominū aliud tamē ad glorī
dei. reputa aliqn beneficat hoī naturali iusticia mo
tus. nō ꝓter deum quō faciebant interdum et gen
tes. opꝰ illud oleū est vulgare nō magni odoris et
ipm tū acceptabile apud deū qm̄ vt dicē Petrꝰ apo
clemētes. opa bona que fiunt ab infidelibo i hoc se
culo eis ꝓsunt nō in illo ad ꝓsequendū vitā eēnam
Qui aūt ꝓpter deum faciūt magis illis in illo seculo
ꝓficat hoc est ungentū boni odoris. Ps aliud sit ad
utilitatem hoīm reputa elemosina et ceetera huius
di. Hoc qui fiunt in xp̄ianos. pedes dñi ungit qn ip
si sunt domini pedes quod p̄apue solent facē pniten
tes p remissione peccatoꝝ suoꝝ. Qui aūt castitati
studet et mitigis et oīb⁹ pmanet et ceteris q
tūi ad gr̄iam dei ꝓficiunt. hoc est unguentū qđ va
se dñi capud. Et hoc est unguentū p̄aciosū ex cuī
odore tota repleē ecclia et hoc ē opꝰ ꝓprium nō pe
nitentū. ſ; ꝓfectorū aut doctrina que necessaria est
homibo hoc est unguentū. quo pedes dñi ungunē.
Iquido aūt fidei que ad solum pmet deū est ung
uentū quo ungit caput xp̄i. quo cōsepelimur xp̄o
p baptīmū in mortē. ¶ Hyer. Mulier aūt hec imp
figuratione plebis gentium est que in passione xp̄i
gr̄iaz deo reddidit capt ei aduenit capt aūt xp̄i
deus est. Iā unguentū boni operis est fructꝰ. ſ; di
scipuli fauore saluandi israel uendi hō in usum pau
rum dicūt debuisse. Pauperes aūt iudeos fide indigen
tes mistice ꝓpheta nūcupat. quibꝰ dñs ait plurī
mū esse tpis quo hīre curam paupum possent. Cete
rum ii misi ex p̄cepto suo saluē gentibo posse p̄stari
que secū in fulo mulieris huiꝰ unguēto sunt ꝓsepul
te. qa regnato non misi cū mortuis i baptīmi ꝓfes
sione redimē et idarco vbi p̄dicabitur hō euangeliū
nazarenē opꝰ eius. qa cessante israel euangelij glo
ria fide gentiū predicatur.

¶ Tunc abyt unus de xii. qui dicebatur
Judas scarioth ad principes sacerdotum. et
ait illis. Quid vultis mihi dare. et ego vo
bis eū tradam. At illi constituerūt ei. xxx
argenteos. Et exinde querebat opportu
nitatem vt eum traderet.

¶ Dicta Posita occasione ꝑditōis consequenē de
ꝑditione Jude ait euangelista. uī dicit. Tūc abyt
unꝰ de duodecim. ¶ Crisſ. in hō. Tūc scīptā qm̄ b audi
uit qm̄ p̄dicabitur hoc euangeliū ubiq; tmuit eius
nam virtꝰ in effabilis erat qō dictum est. ¶ Aug. de
con. euan. Ita em̄ sīmo dīngit. dicēte dño. Scitis qa
post biduū pascha fiet. Tūc cōgregati sunt ꝓncipes
sacerdoteū. Tūc abyt unꝰ de xii. Jnē illud em̄ qō di
ctum ē. Ne tumultꝰ fieret in populo et hoc ꝓpō dicē
Tūc abyt unꝰ de xii. interpositū ē illud de bethania
quod recapitulādo dictū est. ¶ Orig. Abyt aūt ad
uersus unū ꝓncipem sacerdoteū q factꝰ fuerat sacer
dos meēnū. ad mītos ꝓncipes sacerdotū. ut vende
ret ꝑdo volentē redimere totū mūm. ¶ Rabanꝰ.
Abyt aūt dicat qa non coactꝰ. nō inuitatꝰ. ſ; sponte
sceleratū myt consiliū. ¶ Crisſ. in home. Addit aē
unus de xii. acsi diceret de ꝓmo choro eozum qui
sublimiter electi sunt. et ad designationē oꝰ adiun
git qui dicit iudas scarioth erat em̄ et aliud iudas
¶ Remi. Scarioth namq; fuit villa uī ore ē iste
iudas. ¶ Leo papa in sīmoe de passione. Qui nō ti
moris ꝑturbatōe xp̄m deseruit ſ; pecunie cupidita
te distraxit amore em̄ pecunie vilis ē omīs affectio
et aīma lucri cupida eam ꝓ exiguo pire ū metuit
nullūq; est iusticie in illo cord vestigiuz. In quo sibi
auaricia fat habitaclm. Dic p hoꝰ iudas inebriatꝰ
veneno dū sitit lucr̄ eā stulte impiꝰ fuit vt et dīm
venderet et mgr̄m. unde dixit. Principibꝰ sacerdoteū
Quid vultis mihi dare et ego vob eū tradā. ¶ Ie
Infelix iudas dānm qđ ex effusione unguenti se se
asse credebat vult mgr̄i ꝑdo ꝓpendere. nec certā em̄
postulat summā vt saltem lucrosa videret ꝑdicio ſ;
quasi vile eradens mancipiū i pēate ementū posuit
q̄ntum vellēt dare. ¶ Orig. Hoc aē faciunt oīes q
accipiunt aliqd corpalium aut mundialium rer̄ vt
tradāt et ejciant ab aīma sua saluatorē. et vbū veri
tatis qđ erat in eis. Sequē. At illi statuerūt ei xxx
argenteis. Tantā mercedez pstituentes. quantos an
nos saluator conuersatꝰ fuerat in hō mōo ¶ Hyer. Ho
sph aūt nō vt mīti putāt uxta. lxx. interp̄tes xxx
aureis venditus est ſ; uxta hebraicam veritatem
xxx argenteis neq; em̄ poterat seruꝰ p̄aciosꝰ esse
dñs. ¶ Aug. de qu euan. qr aūt dns xxx. argenteis
venditꝰ est significauit p iudam iudeos iniquos qui
ꝓsequentes carnalia et tralia que ad. v. pment sen
sus corpis exp̄im bīre noluerunt. Et qa sexta mundi
etate fecerūt sexies qnq; eos quasi p̄aū venditi dñi
accepisse signatū est. Et quia eloquiū dñi argentū
est illi aūt ipam legē eam carnaliter intellexerunt
tanq; in argento impressā seculans ꝓnciꝑ ima
gīnē quam amisso dñi tenuerūt. Sequē Et exinde
querebat oportunitatem vt eum traderet. ¶ Ori.
Qualem autem oportunitatem querabat iudas.
Lucas manifestius explanat dicens. Et querebat
oportunitatem vt traderet eu; sine turba id est qn
populꝰ non erat circa eum. sed secretus erat cū di
scipulis quod et fecit eradens eum post cenam cum
secretꝰ esset et in predio gessemanj. et vide si usq; nūc
oportunitas ista videtur his qui volunt prodere
dei verbum in tempore persecutionum. quando mul
titudo credentium non est circa verbum veritatis.

¶ Prima aũt die azimorum accesserunt discipuli ad ihesũ dicentes. Vbi vis paremꝰ tibi comedere pascha. At ihesus dixit Ite in ciuitatem ad quendam ⁊ dicite ei. Magister dicit. Tempus meum ꝓpe est. apud te facio pascha cũ discipulis meis. Et fecerũt discipuli sicut constituit illis ihesus. ⁊ parauerunt pascha.

¶ Glosa. Prosecutus fuerat euangelista de his q̃ erãt p̃ambula ad xp̃i passionẽ scz de p̃paracione passiõis ꝺ̃ gestis p̃napum ⁊ ꝺ̃ tractu ꝓditiõis. Hũc aũt tpus ⁊ serẽ passiõis icipit ꝓsequi dicẽs. Prima aũ die. ait ¶ Hiero. Prima dies azimoꝝ xiiij. dies mẽsis p̃mi est q̃ agnꝰ immolaẽ ⁊ luna plenissima ẽ ⁊ fermentũ abiciẽ ¶ Remi. Et notandũ q̃ apud iudeos p̃mo die pascha celebraẽ. reliqui vo vij. sequentes dies azimoꝝ vocabuliẽ. sed nunc dies azimoruꝫ diaẽ pro die pasche. ¶ Cris. mi ho. Vel hanc p̃mam diem azimoꝝ dicit qua vij. dies azimoꝝ erant. Nã fueuerũt em iudei a vespa semp nueraẽ die. vii. hꝰ dia facit mentiõꝫ scdm quã in vespa pascha erat immolandum q̃ quinta feria fuit ¶ Remigius. Sed forte dicet aliquis. Si ille typicus agnus figuram huiꝰ veri agni gestabat quaẽ non ea nocte passꝰ ẽ xp̃s qua solebat agnus immolari. Sed sciendũ quia eadẽ nocte misteria sanguinis ⁊ corpis sui discipulis celebrãda tradidit ⁊ sic tentꝰ ⁊ ligatꝰ ẽ a iudeis ⁊ sue immolatiõis io est passionis sacramẽ exordiuꝫ. Hẽ quiẽ. Accesserũt ad ihesũ discipli dicẽtes. vbi vis paremꝰ tibi comedere pascã? Inter eos aũt discipulos qui accesserũt ad ihm mérogantes ⁊ iudam fuisse estimo ꝓditorem ¶ Cris. mi ho. Ex hic aũt manifestum est q̃m non erat in domus negi tugurium. Eo aũt estimo negi discipulos habuisse. Profecto em eum illuc rogassẽt venire. Sequiẽ. Ait ihs dixit ite indicatem ad quẽdam ¶ Augustinꝰ. de con. euã. Cum scilicet quem marcꝰ ⁊ lucas dicunt patrem familias vel dominum domus. q̃ ergo interposuit matheus ad quendam. tanq̃ ex persona sua studio breuitatis illud compendio voluit insinuare. Nam nemimem sic loqui ut dicat ite ad quendam quis ne sciat? Ac per hoc cum matheus verba domini posuisset dicentis. Ite indicatem. interposuit ipse. ad quendam non quia ipe dominꝰ hoc dixerit. sed ut ipe nob insinuaret tacito nomine fuisse quendam in ciuitate. ad quem domini discipuli mittebantur. ut prepararent pascha. Manifestum est em discipulos a domino nõ ad quemlibet. sed ad quẽdam hominem id est ad certum aliquem missos esse ¶ Crisosto. in homelia. Ut dicendum q̃ p hoc q̃ dicit ad quendã ostendit q̃ ad ignotum hominẽ mittit. Ut ostrams hinc q̃m potuerat non pati. Cum em mentis diuꝰ pstia fit ut eos susciperet quib non vult optatus esset in his q̃ eũ cruciãgebãt si eũ voluisset ñ pati ego aũt neq; hꝰ admiror. solũ q̃m eũ suscepit ignotus existẽs si q̃m susciptẽdo xp̃m inuitos odiuꝫ exemplie ¶ Dñs. Vel ideo hominẽ cũ quo pasca celebraturꝰ esset nõ noiat. nõ em xp̃iani honor credentibꝰ erat prestitꝰ.

¶ Rab. Vt nomẽ p̃termittit ut oĩbus vtq̃ pascha celebrare volentib xp̃m q̃ hospitio sue mentis fusci pere damda facultas designetur. ¶ Hiero. In libris veteris testamẽti noua semp̃ cõsiderare. frequẽter em legimꝰ dixit ille illi ⁊ in loco illo ⁊ illo ⁊ ñ nomen psonaꝝ locoꝝq̃ non ponitur. Sequiẽ. Et dicite ei. Magister dicit. tempus meum ꝓpe est ¶ Crisostomꝰ. i homelia. Hoc autem dixit dñs quod passionem cõmemorans vt ex multiplici passionis enunciatiõe exercatam meditarent. quod viẽm reuera simul aũt demonstrans q̃ volens ad passionẽ veniebat. Sequiẽ. Apud te facio pasca. in quo demõstrat q̃ vsq; ad vltimum diem nõ erat cõtemptꝰ legi. Addit aũt cũ discipulis meis. ut suspitiõs fieret ꝓpinquo. ⁊ vt ille ad quem mittebat non existimaret eum occultam velle. Sequiẽ. Et fecerũ. sicut constituit illis ie. ⁊ pa. pas. ¶ Ong. Forsitan aĩ aliquis requiret ex eo q̃ ihus celebrauit more iudaico pascha quia conuenit ⁊ nos imitatores xp̃i fieri. Sine nõ ꝺ̃erams q̃ ihs factꝰ est sub lege non. vt eos q̃ sub lege erant sub lege relinqueret sed vt ex lege educeret quanto ergo magis nõ querit illos in ore in lege qui p̃us fuerant extra legem. sed spiritaliter celebrantes que in lege corporaliter celebranda mandantur in azimis sinceritatis ⁊ veritatis edulio bram̃ pascha secundum voluntatem agni dicentis. Nisi manducaueritis carnẽ meam ⁊ biberitis eius sanguinem meum non habebitis vitam in vobis.

¶ Vespere aũt facto discũbebat cum. xii. discipulis suis. Et edentibꝰ illis dixit Amen dico vobis quia vnus vestrum me traditurus est. Et cõtristati valde ceperunt singuli dicere. Nunq̃d ego sum domine? Ipse respondens ait. Qui intingit mecum manum in parapside hic me tradet. filiꝰ quidem hominis vadit. sicut scriptũ est de illo. vẽ autem homini illi per quem filiꝰ hominis tradetur. bonũ erat ei si natus nõ fuisset homo ille. Videns aũt iudas qui tradidit eũ dixit Nunq̃d ego sum rabbi. Ait illi. Tu dixisti.

¶ Hiero. Quia supra dominus de passione sua ꝓdixerat nunc eam de ꝓditore ꝓdicat dans apostolis locũ ve cum intelligeret scin cogitatiões suas ⁊ reculea cordis ꝓfilia pœniteret eũ facti sui. vnde dicit vespera aũ facta. dis. cum. xij. discipulis suis. ¶ Remigius. Cum xij. dicit qua iudas adhuc erat in numero iam recesserat mente. ¶ Hiero. Omia em sic agit iudas ve tollat suspitio proditoris. ¶ Remigius. Et notandũ q̃a pulcre vespe facto discubuisse dicit iam ad vespã agnꝰ immolari solebat. ¶ Rabanus. In eã vespe discubuit cũ discipulis q̃a in passione xp̃i q̃m verꝰ sol ad occasũ ꝓperauit refectio eorum ꝺ̃bat hꝰ celebs ꝓparata fuit. ¶ Cris. i ho. designat ei euangelista q̃ comedẽdo eos disputat ibs ꝺ̃ proditore ut ⁊ arpe ⁊ a mẽsa oñdat malicã ꝓditoris ⁊ ꝺ̃ q̃. ⁊ exẽplo illi dixit amẽ di. vo. q̃ vnꝰ ve. mi.

Leo papa in smone de passione. In quo notam sibi esse pditois sui cōsciencia demōstrauit nō aspe ra ac aspa impium increpatōe pfundens sed leu ra ac aspa impium increpatōe pfundens sed leuitas ad monōe cōueniens · vt facilꝰ corrigeret Remendo quem nulla de formasset abiectio Ori. Vel dixit generaliter vt testimonio pcussi cordis singulorum qualitas pbaretur. vt inde ostēderet malitiam qui nec cogmoin consiliozū suozū credebat. isto quia in primis putauit latere quasi hoiem qui postq̄ vidit conscienciam suā positam i verbis ipsius quozū pmū infidelitatis erat. sm ipudētiae vt etiā discipulozum oīderet bonitatem qꝫ plus erat debāt verbis xp̄i quā sciētiae sue. vñ sequit vt cōsumat val. vt ce. sin. di. nunquid ego sū oīe vnusq̄sq; enim discipulozū sciebat ex his que docuerat ihesus q̄m ad malum versibilis est humana natura. vt i collatione aduersus vedores huius mundi tenebrarum. vt pter hāc causam vnus quisq; eoꝝ timēs interrogauit. vñ vt de omnibus futuris timēdum est nobis infirmis. Videns aūt dōs de seipsis timentes discipulos demōstrauit pditorē iudicio pbetice vocis dicentis. qui mādducauit panē mecū ampliauit aduersū me supplātationez. vñ sequitur. At ipse respondens ait. qui intingit mecum manū in cab. hic me tradet. Hiero. Omnia domini patientia pmū dixerat vnus vrm me tradet. pseuerat prodictor i malo manifestus arguit. vt tamē nomē pprium non designat. iudas enim ceteris cōtristatis. vt retrabētibus manū. vt misericordiaꝫ abos ozi suo temeritate. vt impudentia qua pditurus erat etiā manum cū magistro mittat in papsidem vt audacia bonā conscientiam mēueretur Ori. in ho. Dicebat aūt videtur vt hoc xp̄m fecisse qꝫ sez iudas cū eo in papside manducaret magis eum confundens. vt in amorē suū attrahens. Raba. Quod aūt dicit hic matheus in papside marcus dicit in catino. papsis enim ē vas escarum quadrāgulatū a pantibus assibus id est equis latentibus dictum catinum vero vas fictile apertum ad immittendū liquorem. vt potuit fieri vt in mēsa vas fictile quadrāgulū cōtineretur Ong. Hec est aūt ppria consuetudo hominum mimis malorum vt post salem vt panē insidientur hominib maxime nichil inimicicie ab eis habentes. si aūt vt post spiritalem mensam abundantius videbis multitudinem malicie eius non recordatus nec ieorpozalib bonis magistri dilectionē nec in spūalib doctrinam. Quales sūt oīes in eccīa qui insidiantē fratrib suis cū q̄bus ad eandez mensam corporis xp̄i frequenter sūt fuerunt. Hiero. Judas aūt nec pmo nec sūbo correctꝰ a pditione retrahit pedem. sz patientia domini nutrit impudentiā suam. vt ideo pena pditōe. vt quē pudor nō vicerat corrigant denūdata supplicia. vñ sequit. Filꝰ quidem hominis vadit sicut scriptū est de illo Remi Humanitatis namq; ē ire vt redire. dimittatur semp manē vt esse. vt qua būanitas pati potuit vt mori idarco pulere dicit filꝰ hominis abire. Aperte etiam dicit. sicut scriptū est de eo. qm̄ quecūq; passꝰ est prius a pphetis pdicta sunt. Ori. in hoc. Hoc aūt dixit ad consolandū discipulos ne nō existimarent infirmitatis id esse qꝫ passurꝰ erat. vt nam etiam corrigeret pditorez Cuius aūt scriptū fuerit passurū esse xp̄m. nihilominꝰ tamen inculsat iudas. Hō em eradicato inde salutem nr̄am operata est. sed sapiēcia xp̄i qui aliozū nequicias ad id qđ nobis expediebat vtebatur. Dñ sequit. Veb aūt homi illi p quem filꝰ hominis tradet. Ong. Non dixit veb homi illi a quo tradetur. sz p quem tradet ostendens alterū a quo tradebat id est a dyabolo ipm aūt iudam ministrū esse traditōis Veb etiā oib pditoribus xp̄i. Quicumq; em discipulos xp̄i tradit ipm xp̄m tradit Remigi. Veb etiam erit omīb qui maligna conscientia vt pollutā ad mensam xp̄i accedunt. Cuius em xp̄m nō eradant iudeis crucifigēdum. tradūt tamē suis iniquis mēbris sumendum Et ad maiorem exaggerationez subdit. Bonū erat illi si natus non fuisset hō ille. Hiero. Non aūt idco precamꝰ est ante fuisse qꝫ nasci. et qa nulli possit esse bene nisi ei qui fuerit. sz simplicit dictū est melꝰ esse non subsistē qꝫ male subsistere Aug. de qsti. euā. Etsi quis putat contendit aliquā vitaꝫ esse ante istā in ude tēn vt nō nasceret. sz nulli expedit cōmunit. An diabolo diat non expedire nasci sez ad pec catum an eā bonū erat illi vt xp̄o nō nascereꝰ p vocationē nec esset apostata. Orig. Judas aūt post oīm apostolorum interrogationes vt pꝰ xp̄i narrationem de ipo vix aliquando vt ipse interrogauit versuto consilio vt similia ceteris interrogando celaret pditionis consilium. Nam vera tristicia nō sustinet morari. vnde sequit. Videns aūt iudas qui tradidit eū dixit Numqđ ego sum rabbi. Hiero. In quo blandientis iugit affectum siue meredulitatis signū. Ceteri em qui non erant pditum dicunt. Numquid ego sum dne. Iste qui pditurꝰ erat. non dīm seo magrm vocat quasi excusationez habeat si dominū denegato. saltem magrm prodidisse Ori. Vel hoc ipm quasi substantiā dicit quia vocabit magister. cum nō esset hoc vocabulo dignꝰ. Crisi. i homelia. Quānis aūt dīs poterat dixisse. Argentum es pdāꝰ accipere vt adhuc audes interrogare. sz nichil horum dixit miserim⁹ ibus nobis terminos vt regulas pfigens. Sequit em. Et ait illi tu dixisti. Re. Nō sic pt intelligi. Tu dicis vt vos dicis. si ue tu dixisti vt ū ego. vt adhuc et locꝰ penitentie cōcederet dum non apertus eius puersitas manifestatur. Raba. Potuit etiam hoc si dicta iuda vt a domino responderi. vt non omnes aduerterent quod dictum erat.

¶ Cenantibus autem illis accepit ihesus panem vt benedixit ac fregit. deditq; discipulis suis vt ait. Accipite vt comedite. hoc est corpus meum.

Hiero. Postq̄ typicū pascha fuerat impletū vt agni carnes cū apostolis comederat ad vez pascha transgreditur sacramentū. ve quomō omne pfiguratione eiꝰ Melchisedech summi dei sacerdos panē vt vinum offerens fecerat ipe quoq; in veritate sui corporis vt sanguis repsentaret. Dñs dicit. Cenantibus aūt illis. Aug. ad Januariū. In quo liquido apparet. qm̄ pmo acceperūt discipli corpꝰ vt sanguinē

domini non eos accepisse ieiunos ¶ Nūquid tamen ꝓterea calumniandū est vniuse ecclie q̄ a ieiunis semp accipitur Placuit em̄ spiritusancto vt in honorem tanti sacramēti in os xp̄iam̄ prius dominicum corp⁹ intraret q̄z ceteri cibi. Saluator namq; q̄ velut mentium gmendaret misteriū huius altitudinem vltimū hoc voluit infigē cordibus memorie discipulorū a quibus ad passionem digrediebat erat ideo nō precepit quo deinceps ordine sumeret vt aplis p quos ecclesiam disponebat erat seruaret hūc locū ¶ Colo. Sub alia em̄ specie carnem suā sanguinē suū tradidit xp̄us deinceps sumendū misticum vt fides habēs mentem que de his est que non videnē. ¶ Ambro. de sacramētis. Et vt nullus horror cruoris sit ꝑ quem em̄ operē redemptōis. ¶ Aug. sup iohannem Commēdauit aūt domi⁹ corp⁹ suū sanguinē suū in his rebus que ad vnū aliquid redigunē ex multis. Panis namq; in vnum ex multis granis conficit. Vinū vero in vnum ex multis acinis confluit. Ita dns noster xp̄us nos signauit. misterium pacis ac vnitatis nostre in sua mensa consecrauit. ¶ Remigius. Apte etiā fructum terre obtulit. vt per hoc demonstraret q̄a ad hoc venerat vt illaz maledictionē auferret qua maledicta ē terra ꝓpter peccatum primi hominis. cōgruenē etiā uisit offerri que de terra nascunē. et pro quib hominis maxie laborant vt nō esset difficultas in acq̄rēdo et boies de labore manuū suarum sacrificiū deo offerēē. ¶ Ambro. de sacmentis. Et hoc aūt accipe anteriora esse misteria xp̄i norū q̄z iudeoꝝ. obtulit em̄ melchisedech panē et vinum similis per oia filio dei cui dicit. tu es sacerdos eternū secundū ordinem melchisedech de quo et hic dicit. accepit ihesus panē ¶ Colo. Quod de pane fit mētio intelligit. grano em̄ frumēti se cōparauit. dns dicēs. nisi granū frumēti cadens in terā. talis etiā panis ꝓperit sacramēto q̄ eius visus est cōmunior nā alij panes ꝓpter eius defectū fiunt. quia vero xp̄s usq; ad vltimū diem demōstrauit se nō esse cōtrariū legi vt supra ex verbis crisostomi habitū est in vespera vero q̄n pascha immolabat fm legis preceptū azima cō medēdū erat. et omne fermentatū abiciēdum maxie istū est q̄ panis iste quē dns accepit vt discipulis traderet azim⁹ fuit. ¶ Ore. in registro. Solet autem nōnullos mouere q̄ in ecclia alij offerūt panes azimos alij fermentatos. ecclesia nāq; romana offert azimos panes ꝓterea q̄ dominus sine vlla commixtiōe sue sumpsit carnem. alie vero ecclesie offerunt fermētatum pro eo q̄ verbum patris indutum est carne et est verus deus et verus homo nam et fermentū cōmiscetur farine sed eam azimum q̄z fermentatū dū sumimus vnum corpus domini nostri saluatoris efficimur ¶ Ambro. de sacramētis Iste aūt panis aī verba sacramēti q̄ panis est vitae⁹ vbi accesserit cōsecratio de pane fit caro xp̄i. consecratio aūt quibus vbis ē et q̄bus sermonib⁹ nisi dni ihu. si em̄ tanta vis est in aī sermone vt inciperēt esse que nō erāt quāto magis operat⁹ ē vt sint que erāt et in aliud cōmutent. si em̄ operatus est sermo celestis in alijs rebus nō operatur in celestibus sacramentis: Ergo ex pane corpus fit xp̄i et vinum fit sanguis consecratiōe verbi celestis. Modum requiris accipe. Consuetudē videt nō generet homo nisi ex viro et muliere. quia voluit dns de spiritu sancto et virgine natus est xp̄us ¶ Aug. de ver. do. Sicut ergo p spūm sanctū vera caro suae coitu creatur ita et per eundem substantia panis et vini idem corp⁹ xp̄i et sanguis consecrat. Et ideo quia verbo dni fit p̄dicta consecratio subaudit. ¶ Remig⁹. Per q̄d etiā mōstrauit quia humanā naturam vna cū patre et spiritusancto grā diuine virtutis impleuit. et eēne immortalitatis munere ditauit. sed vt mōstraret q̄a corp⁹ eius ab alterius voluntate subiectum erat passioni subdit. Accepit. ¶ Aug. in li. sen. Prosp. Cū em̄ frāgit noster dns sanguis de calice in ora fidelium fundit. quod aliud q̄z dnici corporis immolatio in cruce q̄a sanguis effusio de latere designat. ¶ Dnom. in ecclesiastica hierarchia. In hoc eciaz ostendit q̄ vnū et simplū dictum verbum p humanationē compositum et velut de nobis puerile. et ad se nram societatem benigne gaudia spiritualium bonoꝝ distributorū nos precipes fore. vt sequitur. dedit discipulis suis. ¶ Leo papa in sermone de pas. Nec ab hoc quidem misterio cadimus si modo ve ostendere iudas nulla munera et alienet. q̄ impietate voluntaria erat prescius ¶ Aug. super iohannem. De vno em̄ pane et petrus accepit et iudas. sed petrus accepit ad vitā iudas ad mortem. ¶ Crisost. in homelia. Et hoc iohannes plenius dicēs q̄m post hoc intrauit in eū sathanas. Quoniam maius peccatum ei est factum. Et quoniam cum tali mente ad misteria accessit et quoniam cui accessit non factus est melior neq; amore neq; honore xp̄o aūt non ꝓhibuit eū q̄uis omnia nouerit vt discas q̄m nihil derelinq̄t eorum que in corripiendo queruntur. ¶ Remi. In hoc eciā facto relinquitur emplū ecclie vt nemine a sodalitate sua neq; a communi corporis et sanguinis dni segregato nisi pro aliquo manifesto et publico crimine. ¶ Hilarius. Deinde inuida pascha accepto calice et fracto pane ꝑficit dominus em̄ eternoꝝ sacramētoꝝ communione non horum discessisse aūt eū hinc intelligit q̄ cum corp⁹ reliquit ediē. Sequitur Et ait Accipite et comedite ¶ Aug. de ver. do. Invitat dom⁹ suos vt ꝓpter se cibum seipm̄ sq; ꝙs audeat mānducare omnino nō q̄bibi manducare refugiat sed non defiat. Vnde manducatur quia surrexit occisus. Nec quando manducamus partes de illo facimus. et quidem in sacramento fit. Horum fideles quemadmodum manducent carnem christi. Unusquisq; quem suam accipit partes manducatur in sacramento et integer manet eius in celo totus in corde suo. Deo autem ita placuit sacramenta quia in eius aliud videtur et aliud intelligitur quod videtur habet speciem corporalem quod intelligitur fructum habet spiritualem ¶ Aug. sup iohānē Carnē autem xp̄i nō edam⁹ nisi in altari mēto quod et multi mali faciūt. si usq; ad finem regenerationē manducemus vt in domini corpore tanquam membra maneamus vt eius spiritu vegetemur. ¶ Ambro. de sacramentis Ante em̄ q̄ consecretur panis est. Ubi aūt verba xp̄i accesserit dicēs hoc corpus meum corpus xp̄i est.

¶ Et accipiens calicez gratias égit. & dedit illis dicens. Bibite ex hoc oēs hic est sanguis meus noui testamenti. qui p multis effundetur i remissionem peccatoꝝ. Dico autem vobis. non bibam āmodo de hoc genimine vitis vsq; in illum diem cuz illō bibam vobiscum nouum in regno patris mei.

¶ Remi. Quia corpus suum sub specie panis dūs discipulō dederat pulere etiā calicem sui sāguinis tradidit eisdem. vñ dicit & accipiēs calicē gratias egit in quo demonstrat quātum de nostra salute gratulet̄ur pro quibus etiā sanguinē suum funderet. ¶ Cnf. m ho. Ideo etiā gratias egit vt nos doceret qualiter oporteret nos hoc misterium phcere & eam monstraret qñ ad passionē non venit nolēs eruditus ea; nos quodcūq; patimur cum gratiarum actione ferre. & eam ex hoc bonā spem nob̄ dedit. Si enī figura hui⁹ sacrificij sez immolacō agni paschalis facta est liberatio populi ab egiptiaca seruitute multomagis ventas liberabit orbem érarū. Se quit̄. Et dedit illis dicēs. Bibite ex hoc oēs. Ne aūt hec audientes turbarent̄ p̄mū ipe sanguinem suū bibit inducēs eos sine ēbatione in p̄municionem misteriꝝ. ¶ Hiero. con. heluidium. Sic ignē dūs ibi fuit comunis & cōmunū. ipe comedens & qui comedit. Sequit̄. Hic est sanguis me⁹ noui testamenti. ¶ Cnf. m home. Hoc est annūciationis legis noue. Hoc enī promittebat vetus testamēt̄uz. qđ cōtinz nouū sic ei ve. te. būit sanguinē viculoꝝ & ouiū ita nouū hēt sanguinē dñicū. ¶ Re. Sic enī legit̄ quia accepit moyses sanguinē agni & misit in crateras & in tanto fasciculo ysopi aspsit p̄p̄m dicens hic est sanguis testamenti qđ mandauit ad nos de⁹. ¶ Cnf. m homil. Sanguinem aūt noīans & passionem suā p̄nunciat dicens. Qui p multis effundet̄. Et rursū dicit mortis causam cuz subdit. In remissionē peccatoꝝ. Quasi di. Sanguis agni in egipto effusus est p salute p̄mogenitoꝝ p̄pli israel. Hic aūt i remissionē peccatoꝝ venturi orbis errarum. ¶ Remigi. Et notādū qz ñ ait p pauds aut p oīb̄ sz p multis qz nō venerat vnā enī gētē redimē. sed multos de omīb̄ gentib̄. ¶ Cnf. m home. Hoc aūt dicens oñ dit qz passio eiꝰ misteriuz est salutis humane. Per qđ etiam discipulos consolatur. et sicut moyses ait. Hoc erit vob̄ memoriale sempiternū. Ita & ipe dixit vt lucas refert. Hoc facite in meā cōmemorationem. ¶ Remi. Non solū aūt panem. sz etiam vinū offerē dum docuit. vt esurientes & sitientes iustitiaz his misteriis doceret esse recreandos. ¶ Glo. Sic enim corpalis refectio fit p cibum & potum. Ita sub specie cibi & poc⁹ nobis spiritalem refectionez dūs prestauit. Conueniens erat fuit ad signandū dominicaz passionem vt sub duplici specie hoc sacrāmētum institueret in passione ei sanguinem suū effudit. & sic sanguis a corpore separat⁹. Oportuit ergo ad dominicā passionē repsentādam. seorsum ꝓponi panem & vinū que sunt corporis & sanguinis sacrāmēta

Sciendum tñ est q̄ sub vtrāq; specie vt⁹ xp̄s continet̄. Sb specie q̄dez panis simul sanguis cū corpore. & sub specie vini simul corp⁹ eū sanguine. ¶ Ambr. in epistola ad corin. Ideo etiā in duabz speciebz celebratur. valet enī ad tuitionem corporis & anime qđ̄ percapimus. ¶ Cipnan⁹. ad genaliuz. Calix vo dñi non est aqua sola & vinū solum. nisi vtrūq; misceat̄ qñ nec corpus dñi possit esse farina sola aut aq̄ sola nisi vtrūq; fuerit adunatū. ¶ Ambr. i. li. de sacrāmentis. Si aūt melchisedech panem & vinuz obtulit q̄o sibi vult aque admixto. Accipe rōnem tetigit moyses petram & petra vndam i maximam fudit petra autem erat xp̄s & vn⁹ de militib̄ lancea tetigit latus xp̄i. & de latere eius aqua fluxit & sanguis. aqua vt mūdaret. sanguis vt redimeret. ¶ Remigi⁹. Sciendum est etiaz q̄ ve iohānes dixit aque mixte populi sūt. Et quia nos oportet semp manere in xp̄o & xp̄m in nobis. vinū aque mixtū offertur vt oñdatur quia caput & mēbra io ē xp̄s & ecclia vnum sunt corpus. Vel vt demonstret̄ q̄a nec xp̄s passus est absq; amore nr̄e redēpcōis nec nos saluari possum⁹ absq; illius passione. ¶ Cnf. m ho. Quia vero de passione & cruce eis locut⁹ erat cōsequenter eū q̄ de resurrectione est p̄monem inducit dicens. Dico aūt vobis non bibam amodo de hoc genimie vitis vsq; in diē illum cuz illud bibam vobiscū in regno patris mei. Regnū aūt resurrectionē suā nominat. Ideo aūt hoc de resurrectiōe dixit q̄ sez cū apostolis esset bibitur⁹ ne aliqu existimaret p̄bam talem esse resurrectionē & ideo psuadentes hoibus de xp̄i resurrectione dixerunt. Simul comedimus & bibim⁹ cum eo postq̄; surrexit a mortuis. Per hoc ergo oñdit q̄ videbunt eū clare suscitatū & cū ipis rursus erit. Quod aūt dicit nouū intelligendū est noue id est nouo modo nō quasi corpus passibile habens & indigens cibo. Non enī post resurrectionem comedit & bibit quia cibo indigeret sz p̄ter resurrectionis certitudinem. Quia vo sunt quidā hereti in sacris misteriis aqua ventes ñ vinū. demōstrat per hec verba quomā & cū sacra misteria tradidit vinum dedit qō & resuscitat⁹ bibit. Propt̄ hoc dicit Ex hoc genimie vitis. Vitis enī vinum non aquaz generat. ¶ Hiero. Vel aliter de carnalib̄ dūs trāsit ad spiritalia q̄ vinea de egipto transplantata p̄p̄l⁹ fuit israel. Sacra scriptura testatur. Dicit q⁹ dūs se de hac vinea nequaq̄; esse bibitur⁹ nisi in regno p̄tis sui. Regnū patris fidem puto esse credentiū. Ergo cum iudei regnū receperint p̄tis cūc de vino eorum dūs bibet. Attende aūt q̄ dicit patris & non dei. Omis enī pater nomē est filij. ach̄ dicerēt cum crediderint in deum p̄trem. & adduxerit eos pater ad filium. ¶ Remi. Vel aliter. Non bibam de genimine vitis hui⁹ id est non vlera synagoge carnalibus oblationibus delectabo in quibus illa paschalis agni immolatio precipuū locū tenere solebat. Aderit aūt tempꝰ mee resurrectionis & dies in quo i regno patris constitutus id est gloria eterne imortalitatis sublimatus vobiscum illud bibam nouum. hoc est ō saluatione illius populi iam renouati per aquam baptismatis. qñ nouo gaudio lerabor. ¶ Aug. ō q. euā-

Vel aliter. Cū dicit. Bibam illud nouū vult intelligi hoc vetus esse. Quia g° de pagine adam q̄ vetus hō appellat corp⁹ suscepit qō in passione morti traditur⁹ erat. vñ edā p vini sacramentū cōmēdat sanguinē suū quo aluo nouū vinū q̄s immortalitatem renouandor corpum intelligē debem⁹. Quod aūt dic vobiscū bibaz ec ipis resurrectōz corpum adindueudaz imortalitatez p mittit vobiscū em nō aduidem tpus sz ad eandē innouacōez esse dictū accipiendum ē. nā t vos dic apli resurrexisse cū xp̄o vel spes ra future iā letaam pītem afferat. Quod aūt de hoc geminie vitis edā illud nouū esse dicat significat vaq eadez corpa resurrectura scōm innouationē celestē que nūc fm érenam vetustatē sunt moritura. ¶ Hyla. Videt aūt ex hoc q iudas cū eo nō bibent qa non erat bibitur⁹m regno cum vnīs sos tunc bibentes ex vitis istius fructu bibituros se cū postea polliceret. ¶ Glosa. Sed sustinē° alio p sanctor sententiam q̄ sez iudas sacramēta recepit xp̄o dicēdū est qb⁹ q̄ dic vobiscū ad plures eorū non ad omnes referendum est.

¶ Et ymno dicto exierunt in montem olivareti. Tūc dicit illis iesus. Omnes scandalū patiemini in me in ista nocte. Scriptum est enim percuciam pastorem t dispergentur oues gregis. Postq̄ autez rsurrexero precedam vos in galileam. Respondens autez petrus ait illi. Et si omnes scandalizati fuerint inte ego nunq̄ scandalizabor. Ait illi ihesus. Amen dico tibi. qa in hac nocte añq̄ gallus cantet ter me negabis. Ait illi petrus. Etiam si oportuerit me mori tecum non te negabo. Similiter t omnes discipuli dixerunt.

¶ Ong. Discipulos q̄ acceperāt bñdictōis panem t biberunt calicem grāz actionis docebat dñs pro bis oīb ymnū dicere pri. vñ dicit. Et ymno dicto exierunt i montē olivet vt de alto trāsiret ad altez quia fidelis nō potest aliqd agere i cōualle. ¶ Ong in ho. Audiant qcunq̄ velut porci simplicē mādu cantes cū ebrietate surgūt cum dicerem grās agē t in ymno mensam desinere. Audiant quicūq̄ vltima oratonem i sacris misteriis nō expectāt. Ultima em oīō misse illi⁹ ymni est signū grās g°egit añq̄ sacra misteria discipls daret vt t nos gracias agerem us. ymnum dixit postq̄ dedit vt nos hoc ipm faciam⁹. ¶ Iero. Juxta hoc exēpluz saluatoris qui pane xp̄i t calice saturatus t inebriat⁹ fuit potest laudare deum t cōscendere montē olivet vbi laboruz refectio. doloriq̄ solacium t veri luminis notcia est. ¶ Hylarius. Per hoc eciam ostenditur. q̄ homines consummati in vniuersis diuinorū misteriorum virtutib gaudio exultatonēq̄ communi in celestem gliam efferuntur. ¶ Ange. Ipse eciam mons mie est electus vbi prenunciaturus fuit scandalum infirmitatis discipłorum iam tunc paratus vt non repelleret discipulos discedentes sz vt reciperet reuertentes. Unde sequit. Tunc dixit illis ihus omīs vos scandalum patiemini in me in ista nocte. ¶ Iero. Predixit idem quod pallui. sic vt cum passi fuerimt nō desperēt salutē sed agerent penitētiā liberent. ¶ Cris. in ho. In quo etiā bene nos quales aūt crucez fuerūt discipuli t quales p⁹ crucem. Etenī qui neq̄ cum xp̄o dum crucifigeretur stare poterāt post mortez xp̄i adamantine fortitudes fuga em discipłorum t timos demōstratio ē mortis xp̄i. vt confudamt qui hereti murmurant egrotant. Si em neq̄ ligatus est neq̄ crucifixus. vnde petro reliquis aplis incussus est tim⁹ amor. ¶ Jeromi. Et signanter addidit. In ista nocte id quō q̄ inebriāt nocte iebriāt sic t q̄ scandalū patiūt nocte t in tenebris sustinēt. ¶ Hylarius. Quia est pdictionis fides autoritate pphete vetus confirmatur. vnde sequitur. Scriptum est em. Percuciam pastorem t dispergentur oues gregis. ¶ Jeronimus. Hoc aliis verbis in zacharia pphta scriptum est. Et exp̄sona pphete ad deum dicitur. Percute pastorem t dispergentur oues. percutit aūt pastor bonus vt ponat animam suam pro ouibus suis. Et de multis gregib erroruz fiat vnus grex t unus pastor. ¶ Crisostomus in ho. Plene aūt pphetam induit. simul quidem suadens eos attendere scripta fuisse. Simul aūt ostendens qm̄ fm de illis crucifigebatur. t vndiq̄ monstrans nō alienum esse a veteri testamēto q̄ a dō in eo pnūciabat. Ipse aūt pmisit eos in tristibus pmanere sed letos pōst dies dicēs. Postq̄ aūt resurrexero precedam vos in galileam. Non em confestim post resurrectionem in celo eis aparuit. neq̄ in longam quidē regionē vt eis apareat vadit. sz in ipa gente t ipis vicinis regionib vt t hinc crederēt qm̄ qui crucifixus est ipse est qui resurrexit. Propter hoc etiā i galileam ire ab ire dicit. vt a timore iudeorum liberos crederet quod dicebatur. ¶ Ong. Predixit eam hoc ordine vt qui t modicum dispergunē scandalū passi postea congregent a resurgente xp̄o. t precedentem eos in galileam gentium. ¶ Hylari⁹. Sed petrus in tanto affectu t caritate xp̄i efferebatur vt nō infirmitatem carnis sue t fidem vōc dominī nō consideret quasi dicta n⁹ efficienda nō essent. Respondens petrus ait illi. Et si omnes scandalizati fuerint in te ego nunq̄ scandalizabor. ¶ Cris. in hom. Quid ais o petre! pphta dixit dispergent⁹ et xp̄us confirmauit quod dictus est. t tu dicis nequaq̄ quando dixit vnus ex vobis me tradet. Timebas ne tu esses traditor q̄nus nihil tibi tale conscieras. Nunc aūt manifeste eo dicente qm̄ omnes scandalizabimini contradicis. Sed quia erat ei ab anexietate quam de prodicione habuerat. condens de reliquo dicebat. Ego nunq̄ scandalizabor. ¶ Jeronimus. Non tamen est erementas nec mendacium sed fides ē apostoli petri t ardens affectus erga dominum saluatorem. ¶ Remigius. Quo ergo ille dicit presumendo. iste denegat amando. ideo moraliter instruim⁹. vt q̄tum possibile de arbitrio fragilitatē timeamus de carnis fragilitate. Dicitur aūt

Videtur tñ accusabilis petrus ꝙ quómā ꝑtradixit ꝙ qñ alijs ſeipm ꝓpoſuit ꝙ tardo quoniam totum ſibi attribuit·ꝙ ſcz fortiter eſſet ꝓfecturꝰ· vt ſ ignē in eo ſanaret ꝓmiſit aꝰ casum non impellēs· eū ad negandū· ſ eū ſibi deſerens ꝙ naturaz humanā de fragilitate cōuincens ¶ Orig. Vnde alij diſcipuli ſcandalizati ſūt in ibu· Petrꝰ aūt nō ſolum ſcādalizāt·ſed abundantiꝰ relinquit vt ter denegaret· vnde ſequit· Ait illi ihūs· Amen dico tibi quia ī hac nocte anteq̄ gallꝰ cantet· ter me negabis ¶ Aug de cōſen euan· Poteſt aī mouere ꝙ tam diuerſa non eiī vba·ſed eadē ſententias euangeliſte ꝓtulerunt·q̄ bus ꝓmotus petrꝰ illam ꝓſumptionez proferret vt cū dño vt pro dño moriendi· Vta vt cogāt intelligi ter eum expreſſiſſe ꝓſumptionem ſuā diuerſis lo cis ſermonis xp̄i ꝙ ter illa a dño reſponſum ꝙ eum eſſet ante gallicinium ter negaturꝰ· ſicut eadē pꝰ reſurrectionem ter illum interrogat vez illuz amet ꝙ mandatū de paſcēdis ouib⁹ ter precepit· Quid eiī habent hec verba matha vt ſententie ſimile illis quib⁹ ſecundū iohem vel quib⁹ ſecundūz lucam pe trꝰ retulit ꝓſumptionem ſuam· Marcus aī pene ipſis verbis hoc cōnem erat quib⁹ ꝙ matheꝰ niſi ꝙ diſtinctiꝰ quemadmodū futuꝝ eſſe expreſſit dicturz eſſe a dño· Amen dico tibi quia tu hodie ī nocte hac priuſq̄ gallꝰ bis vocē dederit ter me es negaturus Vnde nonnullis qui paruū attendunt Marcꝰ videt non congruere ceteris· Tota eiī negacio petri tri na eſt que ſi poſt ꝓmū gallicantum accipet falſum dixiſſe viderenē· tres euangeliſte qui dicūt dixiſſe dñm ꝙ anteq̄ gallus cantaret eū peterꝰ eſſet nega turus· Rurſus ſi totam trinam negationez aī petre riſſet q̄z cantare gallus inciperet· ſuperfluo dixiſſe marcus deprehenderē ex ꝑſona domini· Priuſq̄ gal lus bis vocem dederit ter me es negaturꝰ· Sed q̄a ante ꝓmum gallicantū cepta eſt illa trina negacio attenderūt tres euangeliſte nō qñ eam completurꝰ eſſet petrus·ſed quando futura eſſet ꝙ quando ince peura·id eſt ante gallicantum quamq̄ in animo eius ꝙ ante ꝓmum gallicantum tota poſſit intelligi qñ ante gallicantū tantus timor obſederat mētem qui eam poſſet vſq ad tertiā negacionē ꝓducere· Multo minus igit mouere debet q̄ a trina negacio eiam trinis negatus vocabo ante gallicantū cep ta ꝙ ſi non ante ꝓmum gallicantū facta eſt tamq̄ ſi aliem diceret Priuſq̄ gallꝰ cantet ad me ſcribis epi ſtolam in qua mihi ter commitabens· Non vtiq̄ ſi eam ante omnē gallicantuz ſcribere inciperet· ꝙ pꝰ ꝓmū galli cantū finiret ideo dicendum erat falſum fuiſſe predictum ¶ Dnḡ· Queres autez ſi poſſibi le erat vt non ſcandalizarēt petrꝰ ſemel ſaluatore di cente qñ omnes vos ſcandaluz patiemini ī me· Ad quod aliquis reſpōdebit qm̄ neceſſe erat fieri qđ p dictum erat a ihū· Alius aī dicet qm̄ qui exoratus a nimiuma que ꝓdixerat ꝙ Jonam nō fecit poſſibile fuit vt repelleret eciam ſcandalum a petro depcante Nunc aūt ꝓmiſſio eius audax in affectu quidem prompto· nō tñ prudens facta eſt et cauſa vt nōſo lum ſcandalizarēt verūetiam ter denegaret· poſtq̄z aūt cū affirmacione iuramēti pronunciauit· dicet aliquis q̄ non erat poſſibile vt nō denegaret· Si eiī iuramentū erat xp̄i· amen mentiꝰ fuiſſet· amē dico tibi· Si verum dixiſſet petrꝰ quia nō te nega bo· Videnē autem mihi eoꝝ diſcipuli cogitātes qđ ꝓmum fuerat dictum oīm vos ſcādalum patiemini Ad hꝰ autem q̄ dictum ē petro· Amen dico tibi pro miſerūt ſimiliē petro· quia non erāt cōprehenſi ī illa ꝓphetia· Vnde ſequit· Ait illi petrꝰ eciam ſi oportu erit me mori tecum non te negabo· Similiter ꝙ oēs diſcipuli dixerūt hic eciam petrꝰ neſcit qđ loquaē Cum ihū eiī mori ꝓ omib⁹ moriente hoim nō erat qm̄ oīes fuerāt ī peccatis· ꝙ omnes ap⁹ habebant vt p eis aliꝰ moreretur non ipi pro aliis· ¶ Raba Sed quia meliexerat petrus dñm ꝓmore mortuū eū ſe pdixiſſe negaturꝝ· ob hoc dicebat q̄ licet pe riculuz immineret· nullo mō ab aī fide poſſet diuel li· ꝙ ſimiliter alij apoſtoli p ardorem mētis nō timu erūt dānū mortis· Sz vana fuit ꝓſumptio hūa ſine ꝓtectione diuina ¶ Ori· ihc· Nunc g⁹ magnū diſci mus dogma q̄ non ſuffiat de fidenum hominis· niſi diuino aliūs potiatur auxilio

¶ Tunc venit ihesus cum illis in villam que dicitur gethſemani· ꝙ dixit diſcipulis ſuis. Sedete hic donec vadam illuc ꝙ orem Et aſſumpto petro ꝙ duobus filijs zebedei cepit contriſtari ꝙ meſtus eſſe. Tunc ait illis. Triſtis eſt anima mea vſq ad mortem Suſtinete hic ꝙ vigilate mecum·

¶ Remi· Paulo ſupius euangeliſta dixerat qua ꝓmo iam dicto exijt cum diſcipulis ī mōtem oliueti Et vt oſtenderet ad quem locū ipi⁹ mentis duxerint· cōſequenē adiunxit· Tunc venit ihūs cū illis in villam· que dicē Gethſemāi ¶ Raban⁹· Lucas dicit In montē oliueti iohes· transiuerentiē cedron quod idem eſt qđ gethſemanij· Et ē locus in quo ora uit ad radicem montis oliueti vbi ortus eſt· vbi eē eccl̄ia eſt edificata· ¶ Hiero· Gethſemanij interpre tatur vallis pinguiſſima In qua iuſſit diſcipl̄os ſe dere paulisper ꝙ expectare redeuntem· donec p cun ctis dīs ſolus oraret ¶ Ong· Non eiī cōueniebat vt ibi caperetur vbi cum diſcipulis manducauerat paſcha· cōueniebat autem ꝙ puſq̄ ꝓderetur· orare ꝙ eligere locum mundum ad orationem· vñ ſequitur Et dixit diſcipl̄is ſuis ſe· hic do· va· il· ꝙ oē ¶ Ori ſolto· m homelia· Hoc aī dicit qua diſcipuli mdum ſibiliter ſequebanē xp̄m· conſueto eiī ei erat ſine diſcipl̄is orare hoc aūt faciebat erudiens nos i ora tionibus quietem nobis conſtituere ꝙ ſolitudinem querere· ¶ Hama· in libro tercio· Sed cum oratio ſit aſcenſus intellectus ad eum vel petitio decentium a deo qualiter dominꝰ orabat· ſi neq̄ eiī aſcenſione que ad deum eſt indigebat intellectꝰ eius ſemel ſecū dum ꝑſonam deo verbo vnitus· ſi neq̄ ea que a deo eſt petitione· vnus eiī deus ꝙ homo xp̄us eſt· Sed formans in ſeipſo quod noſtr̄ eſt· docuit nos a deo patre petere ꝙ ad ipſum extendi· ſicut eiī paſſiones ſuſtinuit· vt erumpnās nobis aduerſus eas viā riam tribuens· ita orat nobis viam faciens ad eam

que ad deum est astensionē ⁊ p nobis omnem iustiam implere ⁊ reconciliās nobis p̄rem suū ⁊ vt p̄ncipium ip̄m honorās ⁊ mōstrans q̄ nō est deo contrarius. ¶ Hemi. Cum aūt dominꝰ i monte orauit docuit nos i oracōne celestib⁹ dīm supplicaē. Cū vero in villa orauit nos instruxit vt in oracione semper humilitatem seruare studeamus. Dulcbre ecīā appinquans passioni i valle pinguedinū orasse dicē vt demonstraret q̄ p vallem humilitatis ⁊ pinguedinē caritatis mortē p nobis suscepit. mystice eciam nos instruxit vt non gestem⁹ cor aridū a pinguedine caritatis. ¶ Raba. Appinquans eē mortē dīs i valle pinguedinis orauit quia p vallez humilitatis ⁊ pinguedinē caritatis p nobis mortē subijt. ¶ Ihe. Quia vo fidez discipulox ⁊ ostinatā vuoze sibi voluntatis accepat. sed turbādos illos ⁊ dispergendos prescibat. Deo iussit eos in loco sedere. nam sedere requiescentis est. laboraturi enim erant cum negaturi. Qualiter autem progressus sit manifestat. cum subiungit. Et assumpto petro ⁊ duobꝰ filijs zebedei cepit contristari ⁊ mestus esse. Illos videlicet assumpsit quibꝰ in monte claritatez sue maiestatis ostenderat. ¶ Hylarius. Sed quia dixit. cepit contristari ⁊ mestus esse. hereticox omnis hic sensus ē vt opinent metum mortis mortis filium inisse. quia asserunt non de eēmitate platez neq; de infirmitate paterne substancie exortum esse. Sed ex nichilo p eum qui omnia creauit effectū. Et ideo in eo doloris anxietas. ido metus mortis vt qui mortem timere potuit ⁊ mori posset. Qui vero mori potuit licet in futurum erit. ¶ Non tamen p eum q̄ se genuit ex preterito sic eēnus. q̄ si per fidem capaces euangeliorum essent scirent verbum in principio deum ⁊ hoc in principio apud deum ⁊ eundem esse eternitatem gignentis ⁊ geniti. Sed si virtutem illam incorrupte substātie imbecillitatis sue sorte assumpto carnis infecerit. vt sit ad dolorez infirma. ad mortem trepida iam ⁊ corruptioni subdita erit ac sic eternitate denutata in metum hoc quod in ea est. potenti aliquando non esse. Deus autem sine mensura temporum semp est ⁊ qualis est talis semp eternus est. Dixi igitur nichil i deo potuisse nec ex se metus deo vllus est. ¶ Jeronimꝰ. Ihesus ita dicimus hominem passibilem a dei filio susceptum. vt deitas impassibilis permaneret passus est enim dei filius non putative. sed vere omnia que scriptura testatur sm illud quod pati poterat. secundum scilicet substantiā assumptam. ¶ Hylarius. decimo de trinitate. Puto autem non alia hic ad timendum q̄ passionis ⁊ mortis causa a quibusdam pretenditur. Interrogo aūt eos qui hoc ita existimāt an ratione subsistat. vt mori timuerit. qui oēm ab apīis timorē mortis expellens ad gloriā eos sit martirij ad hortatꝰ. Quid enim ipe i mortis sacramento doluisse existimādus est. qui p se morientib⁹ vitaz rependat. Deinde quē doloxem mortis timeret. potatis sue libertate morituꝰ. Si etiam passio honorifica cura eum erat. quō tristem eū meetus passionis effecerat. ¶ Hyl. sr ma. Quia gꝰ mestuz dominū fuisse legimꝰ. causas mestitie reperiamus. admonue

rat suos omnes scandalizandos petrū etiam trinegaturum esse respondit assumpsit q̄ eo. ⁊ iacobo ⁊ iohāne cepit tristis esse ergo nō ante tristis est q̄z assumit. sz omis metus illius esse corpe assumptis. Acq; ita non de se orta est sz de his quos assumpserat mestitudo. ¶ Hero. Comen tabatur dñs non timore patiendi qui ad hoc venerat vt pateret ⁊ petrū temeritatis arguerat sz quor infirmum iudam. ⁊ scandalū omniū apostolox ⁊ turbationem populi iudeorum. ⁊ enersionē misere hyerusalem. ¶ Damascē. in libro tercio. Et aliter Quia que de non ente ad esse deducta sūt a cōditore omnium naturalē desiderium hūe ⁊ non existere naturaliter fugiūt. ⁊ deus igitē vbum homo factꝰ est habuit desiderium quod demōstrauit escam ⁊ potum ⁊ somnū quibꝰ sz cōseruaē vita desiderans ⁊ naturaliter experēcia hoxum factꝰ. ⁊ ēsno dūdecim corporum amotionē. vnde ⁊ tpe passionis quā volentes assumit habuit mortis timorem naturalem ⁊ rationalem. Est em timor naturalis volentes animam pro corpore. preter eam que ex principio a creatore in posita est naturalem familiaritatem. ¶ Hero. Non ergo noster vt veritatis assumpta ignorat omnia vere quidem tristatus est. Sed ne passio nostri illiꝰ dñaret p passionis cepit tristari alioꝰ magis cōtristari. ¶ Ihe. Dolruit aūt in hoc loco mancha q̄ dixerūt illū phantasticū corpus assumpsisse. mbilominꝰ ⁊ illi qui dixerūt eū veram non habuisse sed loco aīe diuinitatē. ¶ Hyl. i libro. Lexerit. que huismodi cū euāgelistaru narrationes p quas xp̄m et natuz de beata virgine cognouimus. ⁊ comprehensuz a iudeis ⁊ flagellatum ⁊ crucifixum acq; interfectum ⁊ sepultum in monumēto. que omnia intelligere sine corpore potest facta nec figurate scripturis quilibet dementissimus dixerit. Cuz dicta sint aliorum gestas vt meminerant narrauerunt. Quare ergo ista corpꝰ eum habuisse testant. Hic ⁊ cū habuisse indicāt aīam affectiones ille que nō possūt esse sine aīa quas nichilominꝰ eisdem euangelistis narrantibus legimꝰ. ⁊ miratiōes ibi ⁊ iratiꝰ ⁊ pristinaꝰ ¶ Hyl. xiij. de ti. Cū gꝰ in euāgelio ista referunt. silentio vtiq; referunt. vez ille hos motꝰ certissime diuine cōis gr̄a ita cum voluit suscepit aio bñno vt cum voluit factꝰ est bō. ¶ Habemꝰ igit ⁊ eos passionum affectꝰ ex bñne ydiotis infirmitate. nō ac ita ibi cꝰ infirmitas fuit ex pēte. ¶ Da. i verbo. Quippe naturaliter nre passiones sm naturā ⁊ ¶ naturaliter xp̄o. sm naturā em qa promittebat carnem pro qua fuit p naturam ac qa nō p̄cedebāt i eo voluntate nichil em coactū i xp̄o videbat si ea voluntarie leue em esuriuit voles tamen ⁊ pristinaꝰ est in manifestatōe ēsticie sbdit. cūc ait ille. Eius ē anima vsq; ad mortē ¶ Ambro. sr lucā. Christus ait ei nō ipse si aīa nō em tristis sapiēcia nō tunica sibi assumpsit em aīaz meā suscepit corpꝰ meū ¶ Hero. ac ꝑ mortē si vsq; ad mortē dr gestat dominus

Quamuis enim & bruta meruerit animalia camē nō nouerē nec cās neq; ep⁹ vsq; ad qō debeāt cōēstari ¶ Ong. Vel aliter. Tristis est anima mea vsq; ad mortem Quasi diceret Tristicia cepta est in me. ñ semper sed vsq; ad temp⁹ mortis. vt cū mortuus fuero peccato moriar & vniuerse tristicie cuj⁹ pncipiū tamē fuit in me. Sequē. Sustinete hic & vigilate mecum ac si dicat. Ceteros quidem iussi sedere ibi q̄ si infirmiores. ab agone isto seruās eos securos. vos autem quasi firmiores adduxit. vt collaboretis mecū in vigilijs & orationibo Camē & vos manete hic vē vnusquisq; in gr̄adu sue vocationis consistat. qm̄ omnis gr̄a q̄uis fuerit magna habet superiorem. ¶ Iero. Dei non a somno pbibet cuj⁹ temp⁹ non erat imminente discrimie. sj a somno infidelitatis & torpore mentis.

¶ Et pgressus pusillum procidit in faciem suam orans & dicens. Mi pater si possibile est transeat a me calix iste. Veruntamē non sicut ego volo. sed sicut tu. Et venit ad discipulos suos & iuenit eos dormientes Et dicit petro. sic non potuistis vna hora vigilare mecuz. Vigilate & orate vt non intretis in temptationem. spiritus quidem pmptus est caro autem infirma. Iterum secundo abyt & orauit dicēs. Pater mi si nō potest hic calix transire a me nisi bibam illum fiat voluntas tua. Et venit iterū & inuenit eos dormientes. Erāt enim oculi eorz grauati. Et relictis illis iterum abyt. Et orauit tercio eundem sermonem dicens

¶ Ong. Petrū magna de se confidentez & alios adduxit vt videāt cadentez in facē & discant ñ magna sed humilia de se sapere nec veloces esse ad pmittē dum. sed sollicitos ad orādum Et ideo dicit & pgress⁹ pusillum. ¶ Volebat enim longe fieri ab eis sj uxta eos constituit orare & qui dixerat. Discite a me quia mitis sum & humilis corde laudabilit se humiliās cadit in faciem. Unde sequit. Procidit in faciem suaz orans & dicens. Mi pater si possibile est transeat a me calix iste. Manifestās aūt in oratione sua duoz onem quasi dilect⁹ & placēs dispositionibo patris ad dicit. Veruntamē nō sicut ego volo. sj sicut tu. Pones vt nō oremus fieri nostrā voluntatem sj dei. Secundū aūt qd cepit pauere & tristari secundū hoc orat calicem passiōis trāsire & non sic ipe vult. sed sic pater. hoc est non sm substātiaz a⁹ diuinā & impassibilem sj sm naturam humanā & infirmā suscepit enim naturā carnis humane omnes pprietates implere vt nō in phātasia habuisse carnē existimaretur sed in veritate pprium est aī hominis fidelis pmu quidem nolle pati aliquid doloris maxime qō duat vsq; ad mortem quia hō carnalis est. Si aī sic voluerit do⁹ acq̄escere q̄a fidelis est. ¶ Nā sicut mtū confidere non debem⁹ ne nostrā virtutē videamur pferre. sic diffidere nō debemus ne dei adiutorio nri impotentiam videamur pnunciare. ¶ Notandum ē aūt quoniam marcus quidem & lucas hoc ipm scripserunt. Johes autem ozamē ibm vt transiret ab eo calix si introducit qdā qm̄ bi magis sm humanaz naturam ea⁹ exponūt de eo quam sm diuinam. Johes autē magis secūdum diuinam. Aliter autez ibus videns qualia erant uideri passuri petentes eū ad mortem. dicebat pater si possibile est trāseat a me calix iste. ¶ Iero. Unde signanter dicit. Calix iste ḃ est pli uideor qui excusationē ignorantie habere non possunt. si me occiderint habentes legē & pphetas q̄ me vaticinamē ¶ Ong. Rursus videns quāta vtilitas totius mūdi esset futura p passionem ipi⁹ dicebat. Sed nō sicut ego volo. sj sicut tu. id ē si possibile est vt sine passione mea omnia ista bona pueniant q̄ p passionē meaz fuit vētura trāseat passio hec a me vt & mundus saluet & uideri in passione mea nō pereant. Si aūt sine perditione quozūdam mitorum salus non pt introduci quantū ad iustitiam euā ñ transeat. Calicē aūt hūc qui bibit in multis locis nomiat scriptura. Bibit aūt calicem totū qui patitur p testimonio quicq̄d fuerit illatū ¶ Fundit aūt accipiens qui denegat ne aliquid patiatur. ¶ Au. ō p. euā. Et ne q̄s eū putaret pris minus esse potē. ñ dixit si facē potes sj si fieri pt. vt si possibile ē. acsi diceret. si vis fieri em potest q̄d ille voluerit. Unde & lucas hoc ipm plan⁹ immutat. nō em ait. si fieri potest sj si vis. ¶ Hyl. Vel aliē non ait transeat a me calix iste hoc em esset p se timētis oratio. Quod aūt vt a se transeat rogat nō vt ipe pereatur orat sed vt m alterius illud q̄d ad se trāsit accedat. Cor⁹ igit supra eos qui passuri erant meus est atq; ideo p his orat qui passuri post se erāt dicens Transeat calix a me idest quomō a me bibitur. ita ab his bibatur sine fide diffidēda. sine sensu doloris. sine metu mortis. Ideo aūt ait. si possibile est. qua carni & sanguini hoīz terroz ē & difficile ē eorum acerbitate corpora nō vincā humana. Quod autem ait. Non sicut ego volo sed sic tu. vellet quidem eos nō pati. ne forte in passione diffidant. si cohereditatis sue gl̄iam sine passionis sue difficultate mereant. Nō ergo vt non patiaē rogat dicens. ñ vt ego volo sj vt tu ait eo q̄ pater vult vt biberi calias in eos ex ipō transeat fortitudo. quia ex voluntate pris non tam p xp̄m vincia diabolum q̄z eiā p a⁹ discipulos operabat ¶ Aug. i enchi. Sic igit ep̄s hoīem gerens ostendit puatam quādā hominis voluntatez. In qua & suā & nostrā figuratur qui capud nr̄m est. cum dicit Transeat a me. Hec em erat humana voluntas pprium aliquid & tāq; puatum volens. sj quia redū vult esse hominem & ad deum dirigi subdit. verumtamē non sicut ego volo sj sicut tu. Ac si diceret videor in me quia potis aliquid pprium velle & si de⁹ aliud velit concedit hoc humane fragilitati Hec vox capitis salus est tot⁹ corporis ¶ Leo papa i s. dpas. Hec vox oēs fideles instruxit. oēs confessores accendit oēs martires coronauit Nam q̄s mūdi odia quas temptationū turbines quas posset psecutoz superare errores nisi xp̄o in omibo & pomibo p̄ri diceret. fiat voluntas tua.

Discāt igīē hanc vocē oīes eccīe filij ve cū aduer
sitas violenc alic⁹ temptacōis icūbt. sepato cremoc
formidinis acapiat tolerāciam passiōis ¶ Ongē.
Pusillū aūt pgrediente ibu ab eis nec vna hora po
tuerūt vigilare eo absente pter qđ orem⁹ vt nec
modicū aliqñ ibus pgrediaē ꝓcatur Et venit ad
discipulos suos ⁊ inuenit eos dormiētes ¶ Cnſ. in
ho. Quia tp⁹ intempeste nocis erat ⁊ oculi eoꝝ ⁊
tristicia erāc grauata. ¶ Idē. postq̄ g⁹ ad discipu
los redit ⁊ dormiētes deplōēdt petrꝝ arguit vñ seq̄
tur Et dic petro sic nō potuistis vna hora vigilare
mecū petꝝ ideo ex ēb⁹ arguit p̄ ceteros nō se scīda
liz̄mdū fuerat gratus. ¶ Cnſ. i ho. Sed ḡa ⁊ alij
idem dixerūt oīm eāc infirmitatē arguic. Qui eī
mox simul cū xp̄o elegerāt neq; simul cū eo potue
rūt vigilare. ¶ Ongē. Inuenies aūt eos dormien
tes suscitat vbo ad audiēdū ⁊ ꝓpie vigilāc dicēs
Vigilate ⁊ orate ne intretis in tēptacōz ve ꝑmuz
vigilem⁹ ⁊ sic vigilātes orem⁹ vigilat qui facit ope
ra bona ⁊ q̄ solliate agit ne in aliqđ tenebrosū dog
ma incurrat sic eīm vigilātes exaudiē otō ¶ Hiero.
Impossibile ē būanā aīaz ñ tēptari. g⁹ ñ ait. vigila
te ⁊ orate ne tempteminī. ꝙ ne intretis tēptacōz ꝙ
est ne vos tēptatō supet ¶ Idē. Cur aūt ne mē
ptacōz veiret ad monē eos voluisset oīnē ondit di
cēs spūs qđe; prompt⁹ ē caro aūt infirma. ñ vult de
se hoc dic ad eos eīm ꝙ fmo puerſ⁹ ē. ¶ Hiero. Ho⁹
aūt ē aduersꝰ temerarios q̄ qđ crediderint posse se
qui Ytaq; quātū de ardoē mētis ꝓfitemur
eīm ꝙ fragilitate carnis timeam⁹ ¶ Ong. Hic ꝓfi
randū est. vere sic oīm caro infirma est sic oīm spūs
prompt⁹ sit. An oīm qđem caro infirma ē. nō aūt
⁊ oīm hoīm spūs prompt⁹ est. ꝙ tm sanctoz infi
deliū aūt ⁊ spūs segnis ē ⁊ caro infirma. Est aūt ⁊
alio modo caro infirma eoꝝ solū quoꝝ spūs promp
tus est. q̄ cum spū prompto opa carnis mortificāt
hos g⁹ vult vigilare ⁊ orare ve non intrent in tem
ptacōz qm̄ qui spiritalior ē. sollicitior debet esse ne
magnū bonū ipsius grauem habeat lapsū. ¶ Remi.
Vt aliter bis vbis ostendit se verā carnem ex vgi
ne sumpsisse ⁊ verā aīam habuisse. vnde ⁊ nūc dicit
spm̄ suū promptū esse ad patiendū carnez vo infir
mam timere dolorem passionis. Sequē. Iterum se
cūdo abiit ⁊ orauit dicēs. Pater mi si nō potest ca
lix iste trāsire nisi bibam illum. fiat voluntas tua.
¶ Ong. Estime q̄ calix ille passionis omnio a ibu
fuerat trānsitur⁹ ꝙ cū differencia ve qđem biberet
eū ⁊ ab ipo trāsiret postmodū ⁊ ab vnūsq̄ gne ho
minū. Si aūt non biberet eum ab ipo quidem forsi
tan trānsiret ab hoīb⁹ aūt nō trānsiret. ¶ Tūc g⁹
calicem passionis volebat quidē a se trānsire. sic vt
omnino neq; gustaret amaritudinem eius si tamen
possibile esset quantum ad iusticiam dei. Si aūt nō
poterat fieri magis volebat ve sumeret eum ⁊ sic
transiret ab eo ⁊ ab vniuerso hominum genere. qđ
vt cōtra voluntatem paternam bibitūz ei⁹ effugēt
¶ Crisostom⁹. in homel. Ex quidem secundo vel
certo orat ex affectu scilicet humane infirmitatis q̄
mortem timebat. certificat q̄ vere factus est homo
Secō eīm vt certo aliqđ fieri vicatus ē maxīe dnō

straturū i scripcis Vñ ioseph dixit pharaoni Ad
vidisti secūdo ad eandem rem pcinet somn⁹ fieri
tatis indiciū est. ¶ Hiero. Vel aliter secūdo orat ve
si fieri nue id est gentilitas aūt saluari nō pōt nisi ora
erit cucurbita id est iudea. fiat voluntas patris qua
non ē contraria filij voluntati dicente ipo p ambitu
ve facerem voluntatē tuā de me⁹ volu ¶ Hilar⁹.
Vel aliter passuris discipulis omnem in se corpo
ris nostri infirmitatem assumpsit. crucisq; lignū re
uersa quib⁹ infirmamur affixit. ⁊ ideo transire ab
eo calix non potest nisi illum bibat. quia patietia
a⁹ passione nō possum⁹ ¶ Hiero. xp̄us at solus suc
ꝓ omnibus sicut ⁊ solus patitur ꝓ vniuersis. Se
quitur eīm. Et venit iterum ⁊ inuenit eos dormi
tes. Erāt eīm oculi eorum grauati. Ilangescentes
eīm ⁊ opprimebant. apostoloz oculi negatore vi
na ¶ Origenes. Puto eīm non tantum corpora
oculi q̄stū aiarum grauati erant. Nondū enī
eis spiritus datus vnde non eos reīplendo. sic re
dens iterū orauit docens ve non defatigem⁹ pecan
am⁹ in oratione donec impetrem⁹ ea que postula
iam cepim⁹. Vnde sequē. Et relictis illis iterum
ēt. ⁊ orauit tertio eundem sermonem dicens ¶ Hie
ronim⁹. Tertio autem orauit ve in ore duorum ⁊
trium testium staret omne verbum ¶ Rabanus.
Vel ideo tribus vicibus dominus orauit. vt tria
peccata ꝑ tres veniā ⁊ īplendo⁹ malis ruturis
futuris periculis cautelā orem⁹. ⁊ ve omnem ora
nem ad patrē ⁊ ad filium ⁊ ad spiritumscīm di
gam⁹. ⁊ ve integer spiritus noster ⁊ anima ⁊ cor
pus seruetur. ¶ Aug. de quo etiam. Non ideo
etiam intelligitur ꝑter ermam tēptacōis passio
nis ter dūm orasse. Dicit eīm tēptacō cupiditas
erma ē ita⁊ tēptacō timoris erma ē. Cupiditas
que in curiositate ē opponit eīmoz noticie. Ut in
illa cognoscendarū rerū ē audieas ita ⁊ mīm
eus amittendę alie noticie Cupiditati vero tem
ris vel laudis opponitur timor ignominie ⁊ cruci
liarum Cupiditati autem voluptatis opponit ti
mor doloris ¶ Remigius. Vel ter orat pro ipsis
lis ⁊ maxime ꝓ petro qui ter erat eam negaturus

¶ Tūc venit ad discipulos suos ⁊ ait illis
dormite iā ⁊ requiescite ecce appinquauit hora
⁊ filius hoīs tradē i manꝰ peccatorū surgite
eamꝰ ecce appinquauit qui me tradit.

¶ Idē. Post orōnem frequēcem post discipu
cursus q̄ multiplices mecū demit securitatē recre
Ut rediem adhorcatur vñ dicit Tūc venit ad di
os ⁊ ait illis dormitā ⁊ requiescite ¶ Cnſ. in ho. Ne
tūc vigilāc opponebat si ꝙ dixit ve ordinet qm̄ ma
visū possent ferre futuros malos ⁊ qm̄ eīs non
indigent auxilio ⁊ qm̄ omnino tradi ei opportu
¶ Hilar⁹. Vel hoc dicit quia voluntatem pene
de discipulis iam securus expectabat. De qua dix
rat fiat voluntas tua quia scilicet transitus iste
calicē bibēs infirmitatem corporis nostri ⁊ omnē
solliatudinem ⁊ ipm dolorem mortis absorbuit

¶ Origenes Vel non est ille ipse somnus quem uidet nunc discipulos suos dormire. & ille qui eis superius scribitur contigisse. Illic enim dormientes inuenit non requiescentes. sed grauatos oculos habentes. Nunc autem precepit eis non simpliciter dormire. sed cum requie vt ordo seruetur. ut primū quidem vigilemus orantes vt non intremus i temptationē vt postea dormiamus. & requiescam⁹ vt cū aliquis inuenerit locū domino tabernaculū deo iacob. ascendat supra lectum stratus sui & det somnum oculis suis. Fortitan aūt & anima non potens semp sufferre labores qsi incarnata remissiones aliquas sine ꝓprie bendine consequetur. que moraliter dormitiones dicuntur. ut usq; aliquātum temporis habens remissionem renouata resuscitetur. ¶ Hylarius Qui autē ad eos reuertens dormentesq; repiens primū rursus obturgat. secundo silet. tertio quiescere iubet. Ratio ista est qp primū post resurrectionem dispersos eos & diffidentes ac trepidos reprehendit. Secūdo missso spū paracleto grauatis ad contuendam eam gelij libertatem oculis ministrauit. Nam aliquādiu legis amore detenti quodam fidei somno occupati fuerūt. Certio vero ordine est clamentis sine fortu securitati eos quoq; restituet. ¶ Origē. Postq; autem resuscitauit eos a somnio. videmus in spiritu appropinquantem iudam traditōem qui nondum videbaē a discipulis eius dicit. Ecce appropinquauit hora & filius hominis tradetur in manus peccatorum. ¶ Ors. i hoc. Per hoc autem qp dicit appropinquauit hora oīdit qm̄ ōne dispositōis erat qd gerebaē p h aē qp dicē. In manus peccatorum demonstrat quoniā illoꝝ neq; hoc opus erat nō qp ipe delicto esset obnoxius.

¶ Origenes Sed & nunc i manꝰ peccatorum tradetur ihesus. quādo hi qui uidentur ihesum credere habent eum i manibus suis cum sine peccatoribus. Sed & quotiēscūq; iustum habens in se ihm i potestate iudeus fuerit peccatoꝝ ihs ē traditꝰ in mānꝰ peccatoꝝ. ¶ Iero. Postq; ergo tertio orauerat & apostolorum timorem sequēte penitentia impetrauerat corrigendum. securus de passione sua pgit ad persecutores. & ultro se ad interficiendum prebet. unde sequitur. Surgite eamus. Quasi d. Non vos timemāt quasi timentes. uero pgamus ad mortem ut confidentiaꝝ & gaudium passum uideant. Sequē enim. Ecce appropinquauit. qui me tradet. ¶ Origenes. Non dicit appropinquauit mihi. Nec enim ipsi appropinquabat traditor qui se elongauerat peccatis suis ab eo. ¶ Augustinus. de con. euangelistarū. Videē aē hic sermo fm melchum sibi ipi esse contrarius. quō em̄ dicit. Dormite iam & requiescite. cum connectat. Surgite eam⁹. qua uolut repugnantia quidā commouet. nam sic pronūciare qd dictum ē. Dormite iam & requiescite. tanq; ab exprobrāte. non a pmittente fit dictū. qd rede fieret si esset necesse. Cū vero mandat hoc cōmemoratiue. ut cum dixisset. Dormite iam & requiescite. adiungens sufficit. Ee deinde inferret. Venit hora. Ecce tradetur filius hominis. unde intelligitur post aliud qd eis dictū est. Dormite & requiescite siluisse dominū aliquātum ut hoc fieret qd promiserat. Et tunc intulisse. Ecce appropinquauit hora.

Propter qō secūdum marcum positū est. sufficit id est qp iam requieuistis.

¶ Adhuc eo loquente. Ecce Judas vnus de duodecim venit. & cum eo turba multa cū gladijs & fustibus missi a principibus sacerdotum & senioribus populi. Qui autē tradidit eum dedit eis signum dicēs. Quēcūq; osculatus fuero ipse est tenete eum. Et confestim accedens ad Jhesū. dixit. Aue rabbi & osculatus est eum. Dixitq; illi Jhesus. amice ad quid venisti. Tunc accesserunt & manus iecerunt in Jhesum & tenuerunt eum.

¶ Glosa. Quia superius dictum est qp dominus ultro se persecutoribus exhibebat. psequēter euāgelista ostendit quomodo sit a persecutoribus detentus. Unde dicit. Adhuc eo loquente ecce Judas vnus de duodecim venit. ¶ Remig. Unus videlicet numero nō merito. Hoc autem dicit ad ostendendum immane facinus illius qui de apostolica dignitate fallax fuerat prodito⁹. Sequē. Et cum eo turba multa cum gladijs & fustibus. ut aūt ostenderet euāgelista inuidentie causa illum deprehensum. subiungit. missi a principibus sacerdotum & senioribus populi. ¶ Origenes. Potest dicere aliquis qm̄ pter multitudinē eoꝝ q iam crediderant multa venerunt aduersus eum timentes ne multitudo credentium de manibus eorum tollerent eum. Ego autem estimo etiam alteram causam. quoniā qui putabāt in beelzebub ejicere solere dimonia arbitrabantē eum ex quibusdam maleficijs posse effugere de medio volentium eum tenere. multi etiā nunc spiritalibus gladijs militāt cōtra illum vargo scilicet & aduersis de deo dogmatibus. Sequē. Ruit aūt traditor eū dent ei signū dicens. Quēcūq; osculatus fuero ipse est tenete eum. Dignum est autem q rere. cū fm faciem notus esset oibo habitantibus in iudea. quare quasi non cognoscentib effigiem ei⁹ dedit ei signum. Venit aūt traditor talia de eo ad nos qm̄ nonsolum due forme in eo fuerunt vna secundū quā eum omnes videbant. altera fm quā transfiguratus est eorum discipulis i monte sedentē vnicuiq; aparebat fm qp fuerat dign⁹ sicut & de manna scriptū est qp habebat saporem ad omnē vsum conuenientem & verbum dei non similiter cunctis aparet. ppē huiusmodi ergo trāsfigurationes eius signo indigebat. ¶ Ors. i omel. vel ideo signum ei dedit. qa metuebant discentes ab ipsis pditōis nescientibus eis. Qd & tunc factum esset si ipse voluisset. Sequitur. Et confestim accedens ad ihm. dixit. Aue rabbi. & osculatus est eum. ¶ Raba. Suscipit ons osculum traditoris. nō qp similare nos doceat. sed ne prodito nem fugere videat. ¶ Origenes. Si autem aliquis querat. Cur osculo Judas tradidit ihm. secundum quosdam quidem voluit reuerentiam ad magistrū seruare. non audens manifeste in eum irruere. Secūdum alios aūt hoc fecit. timens ne si posset se manifestū

aduersariū prebuisset ipse ei fieret causa euasionis cum posset secundū opinionē a⁹ effugere ⁊ facere se ipiū Ego aū puto q⁹ oīa potiores vitabis amare vitatē fingētes osculi signo vtūē. oīs ec̄ hereti ci sicut ⁊ Judas Jesu dicūt rabbi. Jesus autē pla: cabilia respōdet Unde sequē Dixitq; illi Jesus amice ad quod venisti Dicat autem amice ī ꝓperās simice ad quod venisti Dicat autem amice ī ꝓperās simi Laonem hoc. n. nomine neminem bonozum in scripturis cognoscimus appellatū. ad malū enim dicatur Amice quomō huc intrasti Amice non facio tibi iniuram ¶ Aug. m ser. de. pas. Dicat autem Ad quod venisti tanq; diceret osculare ⁊ īsidiare. nou ꝗre veneris amicum fingis cum ꝑditor sis ¶ Remigi⁹ Huic amice ad q̄d venisti hoc fac submittūgitē Sequitur Tūc accesserūt ⁊ manus iniecerūt in. iesum ⁊ tenuerunt eum Tunc scilicet q̄n ipse permisit. Frequēē eīm voluerūt. sed ñ potuerē ¶ Ra. Exulta xp̄iane ī commertio inimicoꝝ tuoꝝ viasti. quod iudas vendidit ⁊ q⁹ udeus emit tu acquisisti.

Et ecce vnus ex his q̄ erāt cum Jesu extēdens manum exemit gladium suum et percutiens seruum Principis sacerdotum amputauit auriculam eius Tūc ait illi Jesus Conuerte gladium tuum in locum suum Omnes enim qui acceperint gladiū gladio peribunt An putas q: non possum rogare patrem meū. et exhibebit mihi modo plus/ q̄ xii. legiones angeloꝝ Quomodo ergo implebūē scripture. q: sic opozuit fieri.

¶ Cris. ī omelia. Sicut lucas refert dominus ī cena discipulis dixerat Qui habet sacculum tollat. similiter ⁊ peram. ⁊ qui nō habet vendat tunicā suā ⁊ emat gladum. ⁊ discipuli responderūt Ecce gladiꝰ duo hic. Conueniens aūt erat illic gladios esse ꝓter agnum scilicet paschalem quē comederāt. audientes q̄ q̄n venirent p̄secutores ad xp̄m capiēdū a cena exeuntes. gladios sumpserūt in auxilium aduersus persecutores quasi ꝓ magistro preliaturi. vñ ⁊ hic dr. Et ecce vnus ex his qui erant cū ihu extendens manū exemit gladum suū ¶ Jero. ī alio euāgelio scriptum ē q⁹ petrus hoc fecerit eodem ardore quo ⁊ cetera fecit. vnde sequē. Et percutiens seruum Principis sacerdotum amputauit auriculā eius. seruus Principis sacerdotū Malchus appellatur auricula quoq; que amputat dextra est transitorie dicendum est q⁹ Malchus idē ¶ Ex quondā populꝰ Judeoꝝ seruꝰ factus est impietatis et deuotionis sacerdotum Dextram q⁹ ꝑdidit auriculam vt litere veritatem audiat in sinistram ¶ Origenes Nam si videntur legē audire mō cum sinistro auditu audiunt umbram traditionis de lege non veritatem Populus aūt ex gentib⁹ figuratus ꝓ Dextra per hoc ipsum q̄ crediderūt in. xp̄m facti sūt causa vt preciderētur Judeoꝝ auditio dextra. ¶ Raba. Vel Petrus non tollit audientibus intelligendi sensū q; diuīs ablato iudicio neglīgēdo p̄dit rep. eadem decreta aures ī his q̄ ex eodē populo crederē diuina peccata pristino relicuta est offido ¶ Mala. Vel aliē Hēuo priapis sacerdotū auricula do Apostolo sēcaē populo scī sacerdotio seruiēa p xp̄m discipulū iobediēs audit⁹ excidit ⁊ ad capacitatē veritatis hoc q⁹ erat nō audiēs amputat ¶ Hie. pri. ser. de. pas. Dīs autem zelantis Apostoli pium motum ꝓgredi vltra nō patit Dñ sequē Conuerte gladiū tuū in locum suū Contra sacramentū ei erat redēptionis nīre vt q̄ non potuerat capi nollet. dat ergo ī se furētibꝰ locum seruiēdi ne dilato gloriose cruce trūpho ⁊ dominio diabolica fierēt lōgioz ⁊ captiuitas humana duraturior ¶ Raba. Oportuit etiā vt audax gratia fideles patiencia suo exemplo doceret. ⁊ postea sustinendū forte aduersa ministraret q̄n ad vindicandum prouocaret ¶ Cris. m omelia Ad hoc autem discipulo psuaderet cōminationē addit dicens Omnes eīm qui acceperīt gladiū gladio peribūt ¶ Augustinus cōtra Faustum idest omnis qui usus fuerit gladio ille autem vatē gladio qui nulla superiore auctoritate vel iubente vel concedente in singulis alicuius armatur. ¶ Nam vtiq; dominus tulerat ferrū discipuli eius ferrēe. sed non tulerat vt ferrēt Quid ergo ī dignū fi Petrus post hec peccauit factus est pastor Ecclesie sicut moises post gratiam Egipciū factus est rector Synagoge Vtq; ī detestabili īmanitate. sed emēdabili ammoestatione ligatā excessit vtiq; odio ī ꝓbitatis alicui sed ipsi fratri eterno iste dominico licet adhuc carnali tamē amore peccauit ¶ Mala. Sed ī oīb gladio vtentibus nocere solet esse ꝓ gladium nam plures aut ferus aut aliquis accidēs casus absūlit q̄ gladio aut vltio effusus aut resistēdi latronibꝰ necessitas fuit vt ipsi dū sentētiā eius omnis gladio vtens gladio perimetur. recte ad necē eorum gladius exercitus ipsorum vtebant ad factus ¶ Jero. Quo ergo gladium perimit quicumq; gladiū sumpserit. illorum ꝓcul dubio vertitur anime paradisum ⁊ gladio spiritus qui dei describitur armatura ¶ Mala Recidi ergo dominum ꝓcipit domin⁹ quia eos ī humano sanguine fusi gladio esset emptorus ¶ Remigius Qui gladio vtitur ad occidendum hominem ipse gladio q⁹ gladio vtitur ad occidendum hominem ipse gladio malicie moritur gladio ¶ Cris. ī omel. Ipse autē mitigauit discipulos ꝓ cominationē pene q⁹ eam oīendo q⁹ voluntarie hoc sustinebat. Non putas q̄a nō possū rogare patrē meū ⁊ exhibebit mihi modo plusq; xii. legiones angelorum. Et multa humane infirmitatis ostendebat nō vtiq; credibilia dicere. si dixisset q⁹ eos ꝓce posse. Ideo dixit An putas quia non possum ¶ Jeronimus Quasi di. Nō indigeo duobꝰ Apostolorum auxilio etiam si omnes defenderent qui possum habere xp̄i legiones angelorum. Una legio apud veteres sex milibꝰ hoīm cōplebat. De xii ergo legionibus milia angelorum fiūt ī quot gēes hoīm lingua diuisa dinem legionū milicie mō dixit fuit angelos legiones militie celestis militantiumc ontra legiones

Odiosa enim hominis ois ꝓpter aduersarios intelligi
tur constituta ¶Non autem quasi indigens auxilio
angelorum hoc dicebat· sz sm estimationem petri uo
lentis a auxilium ferre Magis enim angeli op⁹ ha
bent auxilio virginis filij dei qz ipse illorum ¶Re
possumus eē intelligere p angelos romanoꝝ exer
citum· Cum Tito eīm ⁊ Vespasiano omnes lingue
aduersus iudeā surrexerunt ⁊ impletum est· qa pug
nabit pro eo orbis terrarum contra insensatos·
¶Cri. i omel· ¶Nonsolum autem p hoc timorē dis
cipulorum euacuat sedetiam p hoc qꝫ scripturas i
medium introducit· dicens· Quomodo ergo imple
buntē scripture quia sic oportet fieri· ¶Iero· ¶Hec
sententia promptum ad patiendum demonstrat aīm
qꝫ frustra ꝓphe ceanerint· nisi dīs eos vera dixisse
sua passione asseueret·
¶In illa hora dixit iesus turbis. Tāq̄ ad
latronem existis cum gladijs ⁊ fustibꝰ cō
prehendere me: qu otidie apud uos sedebam
intemplo docēs ⁊ nō me tenuistis. Hoc aūt
totum factum ē. ut adimplerētur scriptu
re ꝓphetaꝝ Tunc discipuli omnes relicto
eo fugierūt ¶At illi tenentes. iesū duxerūt
ad cayphā principem sacerdotū ubi scribe
⁊ seniores cōuenerāt Petrus aūt seqbatur
eum alonge usqz in atrium principis sacer
dotum Et ingressus intro sedebat cum mi
nistris ut uideret finem·
¶Orig· Postqz dixit Petro reconde gladiū tuum
qꝰ est patiente· postqz etiam auriculam restituit am
putatam· sicut alter dicat euāgelista· qō sūme benig
nitatis indicium fuerat ⁊ diume virtutis subdicit
In illa hora dixit ihc turbis ut si presentia beneficia
non recordarē vel presentia recognoscant· Tāqz
ad latronem existis cum gladijs ⁊ fustibus compre
hendere me· ¶Remig· Ads. latronis officium ē
nocere ⁊ latitare Ego vero nemi nocui· sed plures
sanaui in sinagogis semp docui Et hoc ē qō subdit
Quotidie apud vos sedebam in templo docens ⁊ nō
me tenuistis ¶Iero· Quasi di· stultum est eum cuz
gladijs ⁊ fustibus querere· qui vero se vestris tra
dat manibus ⁊ in nocte quasi latitantem per produ
torem inuestigare qui quotidie in templo doceat·
¶Cri. i omel· Ideo autem eum in templo non tene
erunt· quia non ausi erant propter turbam· propter
qō ⁊ dīs foras exiuit· ut ex loco ⁊ ex tempore da
ret eis aptitudinem se capiendi· Ex hoc ergo doce
mur quoniā nisi voluntarius pmisisset nequaqz euz cape
re valuissent· Deinde euāgelista questionem solut ꝓpē
qō dominus capi voluit· cum subdit· hoc autez totū
factum ē ut adimplerentē scripture prophetarum·
¶Iero· Foderunt manus meas ⁊ pedes meos· ⁊
alibi· Sicut ouis ad victimam ductus est· Et in alio
loco Ab iniquitatibus populi mei ductus est ad mor
tem ¶Remig· Qua eīm omnes ꝓphete predixerūt
xpi passionem· ideo non posuit fixum testimonium·
sed generaliter dicit implentur vaticinia oīm ꝓphetaꝝ

¶Cri. i omel· Discipuli autem qui quādo deserue
ē dominus pmanserunt· qui locut⁹ est hec ad turbas
fugierunt· Undē sequit· tunc discipuli omnes relicto
eo fugierūt· sciebant eīm quoniam iam nō erat pos
sibile effugere eo se voluntarie illis tradente ¶Re
migius· In hoc tamen facto demonstrat fragilitas
apostolorum· qui enim de ardore fidei promiserāt se
mori cū eo· nunc timore fugiunt imemores sue pro
missionis· qō etiam videmus impleri in his qui pro
amore dei magna se promittunt facturos· ⁊ postmo
dum nō implent· Non tamē desperare debent sz cuz
apostolis resurgere ⁊ p penitentiam respicere·
¶Raba· Qristice autem sicut petrus qui culpam
negationis penitētie lacrimis ablue recuperatōē eccl̄e
ostendit· qui i martirio labunt· ita ceteri discipuli fu
gientes cautelam fugiendi docent eos· qui se minus
idoneos ad toleranda supplicia sentiunt Sequitur·
At illi tenentes ihm duxerūt ad caipham principē
sacerdotum ¶Aug· de con· euā· Sed tamen primo
ad Annam ductus ē socer Caiphe sicut Johes dic
Ductus est autem ligatus cum adessent in illa turba
tribunus ⁊ cohors ut iohānes cōmemorat ¶Iero·
Refert autem iosephus istum caipham vnius tantū
anni pontificatum precio redemisse· Cuz aūt moises
deo iubente precepent ut pontifices patribus succe
derent ⁊ generationis i sacerdotibus series texeretē
Non ergo mirum est si iniquus pontifex iniqua iu
dicet ¶Raba· Conuenit etiā nomen adioni caipha
id est inuestigator vel sagax adimplendam suam ne
quiciam vel vemens ore· qua impudens fuit ad pro
ferendum mendacium ⁊ ad perpetrandum homici
dium· Ideo autem illuc eum adduxerunt· vt cum cō
filio omnia facerent Unde sequitur Ubi scribe ⁊ se
niores conuenerant ¶Orige· Ubi caiphas est prin
ceps sacerdotum· illic congregant scribe· id est litte
rati qui presunt litere occidenti ⁊ seniores non i ve
ritate· sed in vetustate litere Sequitur Petrus aūt
sequebatur eum a longe· Non enim poterat de pro
ximo eum sequi· sed de longinquo· nec tamē omino
recedens ab eo ¶Cri. i omel· Quietus eīm erat ser
uos petri qui cum alios fugientes vidisset· non fu
git· sed stetit ⁊ meruit· Si autem ⁊ iohannes ītra
uit· tamen notus erat principi sacerdotum· Longe
autem sequebatur quia erat dominum negaturus·
¶Remigius· Nec eīm negare potuisset· si domīo
proximus adhesisset Per hoc etiam significatur qꝫ
Petrus dīm ad passionem euntem erat secuturus
id est imitaturus· ¶Aug· de con· euā· Significat
etiam ecclesiā secuturā quidem hoc est imitaturaz
passiones domini· sz longe differenter· Ecclesia enim
p se patit· at ille pro ecclesia Sequit Et ingressus
intro sedebat cum ministris ut videret finem· ¶Je
ronimus· vel amore discipuli vel humana curiositā
te scire cupiebat quid iudicaret de domino Dōnec
vex eū nec addiceret an flagellis cesum dimitteret
¶Princeps autem sacerdotum ⁊ omne cō
silium quezebant falsum testimoniū contra
Jhesum vt eum morti traderent ⁊ non i ve
nerunt· Nouissime autem venerūt duo falsi

testes. ⁊ dixerunt hic dixit. possum destruere templū dei ⁊ post triduum reedificare illud Et surgens princeps sacerdotum. Ait illi Nihil respondes ad ea que isti aduersum te testificāē Jhesus aūt tacebat Et princeps sacerdotum. ait illi Adiuro te per deū viuū ut dicas nobis si tu es xp̄s filiꝰ dei. dixit illi Jhesus Tu dixisti verūtn̄ dico vobis āmodo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei ⁊ venientē in nubibus celi. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimēta sua dicens blasphemauit. Quid adhuc egemus testibus Ecce nunc audistis blasphemiaꝫ Quid vobis videtur At illi respōdentes dixerunt Reus est mortis. Tūc expuerunt in faciem eius. ⁊ colaphis eum ceciderunt Alij autem palmas in faciem ei dederunt dicentes Prophetisa. nobis criste. quis est qui te percussit.

¶ Crisostomus in omelia. Congregatis principibus sacerdotum ⁊ tota pestilentie cōuenticula volebāt suis insidijs iudicij formam imponere. vnde dicitur Principes autem sacerdotum ⁊ omne cōsilium querebant falsum testimonium contra ihm vt eū morti traderent. Sed qđ factum erat iudicij ⁊ omnia tumultus ⁊ turbationis plena manifestatur p hoc qđ subdit. Et nō inuenerē eū multi falsi testes accessissēt ¶ Orig. Falsa em̄ testimonia tunc locum habent qñ cum colore aliquo p̄ferunt. Sed nec colos inueniebatur qui posset vera ihm aduinare mendacia. quāquis essent multa gratiam erubuere volentes principibus sacerdotuꝫ Qđ maximā laudem exhibet ihu qui sic omnia irrep̄hensibiliter dixit. ⁊ fecit ut nullā verisimilitudinem inuenirent in eo reprehensionis ⁊ mali. Et multa astutia. Sequitur Nouissime aūt venerunt duo falsi testes ⁊ dixerunt. hic dixit. possum destruere templum dei. ⁊ post triduum reedificare illud. ¶ Jero. Quomodo autem falsi testes fuit si ea dicunt que dominum dixisse legimus. Sed falsus testis est qui non eodem sensu dicta intelligit. quo dicuntur. Dominus enim dixerat de templo corporis sui. Sed in ipsis verbis calumniantē. vt pauas additis vel mutatis. quasi iustam calumniā faciant. Saluator dixerat. soluite templum hoc Isti commutant ⁊ aiunt. Possum destruere templum dei. Vos inquit soluite. non ego. quia illiatū ē vt nobis ipsis īferamus manus. Deinde illi vertunt. ⁊ post triduū edificare illud. vt ꝓprie ō templo iudaico dixisse videretur. Dominus aūt vt ostenderet animale ⁊ spirituale templū dixerat. Et ego in triduo resuscitabo illud. aliud ē edificare. aliud suscitare ¶ Cris. i ome

Sed quare nunc attulerunt in medium accusationem de solutione sabbati. quia multotiēs eos sup hoc confutauerat ¶ Jero. Ira autem precepsa ⁊ impatiens non inuenies calumnie locum Excute discipulos ne ficem. vt velociam mentis motu corporis demōstret. Vnde sequit. Et surgens princeps sacerdotum ait illi. Nihil respondes ad ea que isti aduersū te testificantur. ¶ Cris. in omel. Hoc autem volens ab eo inexcusabilem responsionem elicere. ut ea ipse ex capiat. Jhesus autem erat excusationis responsione nullo eam exaudiente. Et ideo sequitur. Jhesus autem tacebat. Etenim sola figura iudicij ibi erat. Jhesus autem latronum erat meritus sicut in spelunca. Et ideo silet. ¶ Origenes. Ex hoc autem loco discimus contemnere calūniantium ⁊ falsorum ostium vocem nec responsione dignos eos habeamus. qui non cōuenientia dicunt aduersus nos maxime vbi melius est libere ⁊ fortiter silere quā defendere sine vllo profectu ¶ Jero. Sciebat enim quasi deus quicquid posset torqueri calumniam. Quanto autē ille magis tacebat ad indignos responsione faciebat. ad sacerdotes impios tanto magis pōtifex furore ferueratus eum ad respondendum prouocat. ut ex quolibet occasione sermonis locum inueniat accusandi. Vnde sequitur Et princeps sacerdotum ait illi Jdiuro te per deum viuū vt dicas nobis si tu es xp̄s filius dei. ¶ Origenes In lege quidem adiurkō vñ aliquotiens inuenimus Estimo autem quemlibet non oportet vt vir qui vult secundum euāgelium vel aduerset alterum. Si enim iurare non licet ne peiurare. Sed qui respicit ihm imperantem demonibus ⁊ potestatem dantem discipulis sup demones cet q̄ secundum potestatem datā a saluatore non debeat aduirare demonia. Princeps autē sacerdotū putatum faciebat insidias ihu. ⁊ ideo inuocabat quē putabat. dicens. qui bis dubie interrogatus saluatorē. Si tu es xp̄s filius dei. Vnde quis recte dicere possit quomodo dubitare de filio dei. verū ipse se xp̄s esse dubitabat. Non decebat aūt dñm ad aduirationē principum sp̄ōdere sacerdotū. quasi vim passū. Propter qđ ne denegauit se filiū dei esse. nec manifeste confessus est vñ sequit. Dicit illi ihs. tu dixisti. Nō em̄ erat expedies xp̄i doctrina p̄terea non eū docet sed verbum eius accipiens. i redargutionē ipsius conuertit. Sequitur. Veruntamen dico vobis. ammodo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei. Ostendit mihi qm̄ firmitatem quādā regalem significauit. Videbitis filij hoīs Quare virtutem ergo dei qui soluit et fundatus est. qui accipit omnē potestatem a patre sicut in celo ⁊ in terra. Sint aūt quidā hoc tempore visione videbunt etiam aduersarij q̄ a tempore passionis incepit implen. Viderunt em̄ eum discipuli eū resurgentē a mortuis. ⁊ p hoc aduirare eū potuerunt datum ad dexterā virtutis. Vel quia sine longa temporum sempiternā que ē apud deū a passione eius vsq̄ ad finē ē vnus dies. nihil g° mirū q̄ hic dicit uator āmodo spaciū ee brissimū usq̄ ad finē ostendit

Et non solum sedentē eum ad dextram vtutis visu ros ꝓbrabat ·sed etiam veniētem in nubibꝫ celi· Vnde sequitur ·Et uenientem in nubibus celi · Me nubes sūt ꝓbrare ꝛ Apostoli xp̄i quib⁹ mādat pluere cum oportet ·ꝛ sūt nubes celi non trāseūtes quasi portantes imaginem celestis·ꝛ digne sunt ve sūt sedes dei quasi hēdes di ꝛ coheredes xp̄i ℣ Hier· Pontificem aūt quem de solio sacerdotali fulsor ex cesserat·eadem rabies ad scindendū vestes ꝓuocat Vnde seqē Tunc pīceps sacerdotū scidit uestimenta sua dicēs blas phemauit Cōsuetudinis ei iudaice est q̄ cum aliquid blas phemum ꝛ quasi cōtrā deum audierint·scindant vestimenta sua· ℣ Chr̄s. i omel Hoc igit̄ fecit ut accusationem redderet grauiorē ꝛ q̄ verbis dicebat factis extolleret ℣ Hiero. Per hoc aūt q̄ scidit vestimenta sua·ostendit iudeos sacerdotalem gloriam perdidisse ꝛ vacuam sedem habere pontifices· Dum enim vestem sibi discidit· ipm quo tegebat velamentum legis abrupit· ℣ Chr̄s· i omel· Cum ergo scidisset vestimenta sua· non fert sententiam a se ipso·sed ab alīs eam exquirit dicēs Quid vobis videt Sicut in p̄fectis peccatis ꝛ blas phemia manifesta fieri solet·ꝛ quasi cogens ꝛ violēta inferens ad sententiam proferēdum p̄cipit audientem· dicens Quid adhuc egemus testibus·ecce nunc audistis blasphemiā· Que autem fuit illa blas phemia· Etenī ante eos congregatos dixerat Dixit dominus domino meo sede a dextris meis·ꝛ iterpretatus est eos ꝛ siluerunt nec de cetero contradixerūt qualiter ergo nūc q̄ dictum ē blasphemiam vocāt Sequit Ait illi respō· dixerē ē mortis· ipsi accusantes·ipsi discutientes·ipsi sententiam proferentes·

℣ Origē Quantum putas fuit erroris·ipsum principalem eōrum vitam ream mortis pronūciare ꝛ per tanto⁹ resurgentium testimonia non respicere Fontem vite De quo in omnes resurgētes vita fluebat ℣ Chr̄s· i ome· Vt autem venationem inuenientes ita suam demonstrabant ebrietatem·ꝛ infamia ferebant Sequit emm Tunc expuerunt in faciem eius ꝛ colaphis eum ceciderunt ℣ Hiero· Vt complerentur q̄ dictum est Dedi maxillam meam alapis· ꝛ faciē meā non auerti a confusione sputorum Sequit Alij aūt palmas in faciem eius dederunt dicentes· Prophetiza nobis christe quis est qui te percussit ℣ Chr̄s· In cōtumeliam eī hoc dicit·qui se prophetam haberi voluit a populis· ℣ Hiero· Scelestum autem erat verberantibus respondere ꝛ ꝓbrare cedentem· cum palā patientia infamia videret ℣ Chr̄s· in omel· Attende autem q̄ euāgelista cum summa diligentia que uidētur esse exprobratissima exponit·nihil occultās aut verecundās· sed gloriam estimās maximā dominatorem orbis terrarum pro nobis talia sustinere· hoc autem legamus continue·hoc nostre menti inscribā⁹ ꝛ in his gloziemur ℣ Aug· de q̄· euā· Q̄d aūt dictum est Expuerunt in faciem eius·significat eos qui presentiam gratie eius respuūt· Deum tamq̄ colaphis eum cedunt·qui a bonoꝝ suoꝝ ꝓferunt Palmas in faciem eius dant· qui p̄dita cecati eum non venisse affirmāt·tamq̄ presentiam eius exterminantes ꝛ repellentes·

℣ Petrus vero sedebat foris in atrio Et accessit ad eum vna ancilla ·dicens Et tu cū Ihesu galileo eras At ille negauit coram omnibus·dicens Nescio quid dicis Exeūte aūt illo ianuam·vidit eum alia ancilla·ꝛ ait his qui erant ibi Et hic erat cum ihesu nazareno Et iterꝫ negauit cum iuramēto q̄ nō noui hominem Et post pusillū accesserūt qui stabant·ꝛ dixerūt petro Vere ꝛ tu ex illis es nam ꝛ loquela tua manifestū te facit Tunc cepit detestari ꝛ iurare q̄ nō nouisset hominē Et continuo gallus cantauit ·ꝛ recordat⁹ est petrus verbi ihesu q̄ dixerat Priusq̄ gallus cantet·ter me negabis Et egressus foras fleuit amare·

℣ Aug· de con· euā· Inter predictas xp̄i ꝓtumelias & ipsa petri negatio facta est q̄ nō omnes euāgeliste eodem ordine narrāt· Lucas enim explicat p̄n⁹ tēptationem petri·tunc demū contumelias dnī· q̄ matheus ꝛ marcus eas primo commemorāt ꝛ deinde petri temptationem·sic etī hic sequit·Petrus vero sedebat foris in atrio ℣ Hiero· Foris sedebat ut videret exitum rei ꝛ nō appropinquabat ihesu·ne ministris aliqua suspicio nasceretur ℣ Chr̄s· i ome· Et qui p̄ dilectum magistrum vidit solū ita efferbuit ut gladium euaginauerit·ꝛ auriculam abscidit quādo contumelias xp̄i audiuit negatoꝝ efficitur ꝛ vilis puelle minas non sustinet Sequit enim Et accessit ad eum vna malla dicens· Et tu cum ihesu galileo eras ℣ Raba· Quid sibi vult qua prima eum p̄dit malla cum vir magis eum potuerunt recognoscere·nisi q̄ iste sexus peccare in nece dñi nō retinuit·ut eius passione redimeret· Sequit Ait ille negauit coram omnibꝫ dicens·nescio quid dicis Palam coram omnibus negauit·quia se manifestare expauit Q̄ dicebatur se nescire respondit·quia pro saluatore adhuc mori noluit ℣ Leo papa in smōe· de passi· Ob hoc autem sicut apparet·hesitare p̄missus est·vt ecclesie remedium penitentie conderet·ꝛ nemo auderet de sua virtute confidere quando mutabilitatis piculum nec beatus petrus potuisset euadere ℣ Chr̄s· i omel· Nonsolum autem semel ·sed ꝛ secundo ꝛ tertio negat in breui tempore Vndesequitur Exeunte autem eo ianuam· vidit eū alia ancilla ꝛ ait his qui erant ibi Et hic erat cum ihū nazarēo ℣ Aug· de cō euā· Intelligitur aūt ꝛ postq̄ exiit foras cum iam semel negasset gallus cantauit p̄mū q̄ Marcus dicit ℣ Chr̄s· i omelia· Vt ostendat q̄ neq; vox galli eum a negatione debuit·neq; in memoriam sue promissionis reduxit· ℣ Aug⁹· de conuā· Non autem foris ante ianuam iterum negauit sed cum rediisset ad focum· neq; enim iam exierat ꝛ foris eum vidit altera malla · sed cum exiret eum vidit id est cui surgeret ut exiret· animaduertit·ꝛ dixit his qui erant ibi id est qui simul aderant ad

ignem in atrio Et hic erat cum ihu nazareno. Ille autem qui foras exierat hoc audito regressus est vt se quasi purgaret negando. Vel qđ ē credibile nō audiuit qđ de illo dictum fuerat cū foras exiret ⁊ posteaq̄ vidit q dictū ē a dixerē ancilla ⁊ ille alii quē lucas pmemorat Deāē Et iterū ne cū iura. qđ non noui hominē. ¶ Iero. Sao quosdam pio affectu erga apostolum Petrum locum būc ita interpretatos vt dicerent Petrū hominē negasse. non deum ⁊ esse sensum. Nescio hominē. quia scio dum. Hoc q̄ frivolum sit prudens lector intelligit. Si em iste non negauit. ergo mendacius ē dns qui dixerat. ter me negabis ¶ Raba. In hac aūt negatione Petri diāmus nonsolum abnegare xp̄m qui dicit eum nō esse xp̄m. sed qui eum scit. negat se esse christianum ¶ Aug. de con. euāg. Nunc iam de tertia negatione inspiciamus Sequit em Et post pusillum accesserūt qui stabant ⁊ dixerunt Petro Vere ⁊ tu ex illis es Lucas aūt dixit. Interuallo facto quasi hore vnius vt eum conuincant. consequēter adiungit Nam ⁊ loquela tua manifestum te facit ¶ Iero. Nō quo alterius sermonis esset Petrus aut gentis externe. ōes āppe hebrei erāt ⁊ q̄ arguebāt ⁊ q̄ arguebaē sc̄z q̄ vnaquaq̄ patria ⁊ regio bēat p̄rietates suas ⁊ vnaculā loquendi sonū uitare non possit ¶ Remi. Vide autem q̄q̄ sint noxia prauoq̄ hoim colloq̄a. ipa quippe coegerūt Petrum negare dīm. quē ph̄a cōfessus fuerat esse dei filium Sequit em Q ūe cepit detestari ⁊ iurare qua non nouisset hominē ¶ Rabanus. Nota qua primū ait. Nescio quid dicas. Secūdo cū iuramēto negat. Ter q̄ cepit detestari ⁊ iurare. qua non nouit hominē Perseuerare āppe in peccato dat incrementum scelerum. ⁊ qui minima spernit cadit in maiora ¶ Remigi. Spinsabit aūt per hoc q̄ Petrus ante primum gallicantū negauit. illi designantur qui ante xp̄i resurrectionem non credebant eū esse deum eius morte ēbati Per b autem q̄ post gallicantū negauit. illi designant qui i utrāq̄ domī naturā ⁊ secundū deum ⁊ hm hominē errant. Per primā aūt ancillā designat cupiditas. p secundā carnalis delectatio. Per illos qui astabant demones intelliguntē. his em attrahūt hoies ad xp̄i negationem ¶ Origē. Vel p primā ancillam intelligitur Synagoga iudeorū. qui frequēter compulerunt denegare hoales Per secundā congregatio gēcium qui etiam persecuti sunt xp̄ianos. Per teraos stantes in atrio. mistri hereſum diuersaꝝ ¶ Aug. de que. euā. Ter ē Petrus negauit nā ⁊ error hereticorum de xp̄o tribus genenbo terminat. aut em de diuinitate. aut humanitate. aut de vtroq̄ fallunturr ¶ Raban. Post tertiam aūt negationē sequit gallicantus. ⁊ hoc ē qđ subdit Et continuo gallus cātauit. Per quē doctor ecclie intelligit qui sumnolentos increpās ait Euigilate iusti ⁊ nolite peccare. Solet autem sacra scriptura sepe meritum causaꝝ p statuz designare tempoꝝ. vnde Petrus q̄ media nocte negauit. ad gallicantum penituit. vnd sequit. Et recordatus ē petrus verbi ihu qđ dixit. Priusq̄ gallus cantet ter me negabis ¶ Iero. In alio euāgelio legimus q̄ post negationē Petri ⁊ gallicantum respexit Saluator Petrum. ⁊ intuitu suo ad alias lacrimas prouocauit. Nō em fieri potuit vt i negationis tenebris permāeret. quē lux respexerat mundi. Vnde ⁊ hic sequit Et egressus foras flenit amare In atrio em caypbe sedens ñ poterat agere penitentiam. vnde foras egreditur de impiorum consilio vt pauide negationis sordes amaris fletibus lueret. ¶ Leo papa. Felices o Apostole sancte lacrime tue quē ad diluendam culpam negationis virtutem sacri habuere baptismatis. Affuit em dextera dei ihu xp̄i q̄ labentē te priusq̄ deficeretis expectat. ⁊ firmitatem standi i ipso cadendi periculo recepit. Ideo itaq̄ ad solidiorem redijt petra. rāq̄ respōsa fortitudinem. vt qui tunc i xp̄i expauerat pusillus in suo post supplicio non timeret. sed constans permaneret.

¶ Capitulum xxvii.

Mane autem facto consilium inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi aduersus ihesum vt eum morti traderēt. Et uinctum adduxerūt eum ⁊ tradiderūt poncio pylato p̄sidi. Tunc uidens iudas q̄ eum tradidit q̄ damnatus esset: penitentia ductus retulit xxx. argenteos principibus sacerdotum ⁊ senioribus dicens peccauī tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt. Quid ad nos? Tu uideris Et proiectis argēteis in tēplo. recessit Et abiens laqueo se suspendit

¶ Aug. de con. euā. Cōtexuerat supra euāgelistas narrationem in bis que cum domino adhuc vigilabat ad mane Sed postea redijt ad narrādum Petri negationē. qua terminata. redijt ad mane vt ordinem contexeret. ⁊ hoc ē qđ dr. Mane autem facto filium inierunt omnes principes sacerdotum ⁊ seniores populi aduersus ihm vt eum morti traderent ¶ Origenes. Per astus per mortem extinguere doctrinam ⁊ fidem apud eos qui crediderunt in eum quasi in filium dei Talia aūt ꝑ eū cōfingebant. aliquando ihm soluentem a vinculis. Vnde sequitur. vinctum adduxerunt eum ⁊ tradiderunt pontio pilato p̄sidi ¶ Iero. Vide sollicitudinem sacerdotum in malum. tota nocte vigilarunt ut homicidium facerent ⁊ vinctum tradiderunt pilato Habebant enim hunc morē. ut quē adiudicasset mortis reū tradi traderent ¶ Rabanus. Nec tamen negandum q̄ non tunc primū ligauerunt. sed mox comprehensum ita horreo vt iohānes declarat. ¶ Cris. Mirabilia autem eum non occulte interfecerunt. quia volebant eius glorie detrahere. Opus enim cum admiratur. ⁊ propter hoc studuerunt publice ⁊ coram hominibus eum occidere ⁊ ideo ad p̄sidem eū duxerunt

¶ Ibo. Videns autem iudas dñm adiudicatū mortī pecuniā retulit sacerdotibus quasi ī potestate eēt ꝓsecutorum immutare sententiam. Vnde sequē. tūc iudens iudas qui eum tradidit ꝙ damnat⁹ essee. pecuniam ductus retulit triginta argenteos principibus sacerdotum ⁊ seniorib⁹ populi dicens ¶ Ori. Respondent mihi qui de naturis quasdam fabulas introducunt. vnde est ꝙ iudas cognoscens peccatū suum dixit Peccaui tradens sanguinem iustum nisi ex bona plantatione mentis ⁊ seminatione virtutis. que seminata est in qualibet rationali aīa quā nō colunt iudei. ⁊ ideo cecidit in tale peccatum Si autē natura parētis est alicuius hoīm magis huius nāscitur iudas Et siquidem p⁹ resurrectionē xpi hō dixisse iudas. fortitan erat dicendum. quomō compulit eum penitere de peccato ipsa uirtus resurrectionis. Nunc autem videns eum traditum esse pilato penituit. fortitan recordatus. que frequenter ihs dixerat de sua resurrectione futura. fortitan ⁊ sathanas qui ingressus ī eum fuerat. presto fuit ꝰ donec ihesus traderet pilato. Postq̄ autem fecit. qđ voluit recessit ab eo. quo recedente penitentia cepit potuit. Sed quomodo iudas iudas quomā condemnatus est Nondum enim a pilato fuerat interrogatus. fortitan dicet aliquis qm̄ consideratione mētis sue iudex exitum rei ex eo ꝙ traditum aspexit. Alius autem dicet quomā qđ scripeum est. videns iudas quia condemnatus est. ad iudam refertur. tunc em̄ sensit malum suum ⁊ intellexit se condemnatum. ¶ Leo papa Dicendo tamen Peccaui tradens sanguinē iustum in impietatis sue perfidia perstitit. qui ihm nō dei filiū. sed nostre tantūmodo conditionis hominem etiā inter extrema mortis sue pericula credidit. cui⁹ flexisset misericordiam. si eius omnipotentiā non negasset ¶ Ori. ī omel. Vide autem quomam penitentiā agit. quādo completum est ⁊ finem accepit peccatū Non enim ꝓmittit diabolus eos qui non uigilant uidere malum anteqū perficiant. Sequitur. At illi dixerunt. Quid ad nos tu videris Acsi dicant. Quid ad nos pertinet si iustus est. tu videris. id est opus tuum quale sit. manifestabit. Quidam aūt cōsimilem voluerunt legere hec verba ut sit sensus. cuius estimatione deputantis apud nos qui eū quez tradidisti iustum confiteris ¶ Origenes Recedēte autem ab aliquo diabolo obseruat tempus iterum ⁊ postq̄ cognouerit ⁊ ad secundum peccatum induxerit. obseruat etiam tertie deceptionis locum. Sicut ille qui primo uxorem patris habuit de hoc malo postea penituit. Sed postea diabolus voluit hāc ipsaz tristiciam exaggerare ut ipsa tristicia abūdantior facta absorberet tristantem. Simile aliquid factum ē in iuda. Postq̄ enim penituit non seruauit cor suū. sz suscepit abundantiorem tristiciam a diabolo sibi submissam qua voluit eum absorbere. Vnde sequitur. Et abiens laqueo se suspendit. Si autem locum penitentie requisisset. ⁊ tempus penitentie obseruasset fortitan inuenisset eum qui dixit. Nolo mortem peccatoris. Vel forte estimauit preuenire magistrum morientium. ⁊ occurrere ꝰ cum anima nuda ut confitens ⁊ deprecās misericordiam mereret nec uidit quia non cōuenit seruū dei seipsum expellere de hac uita. sed expectare dei iudicium. ¶ Raba. Suspendit autem se laqueo ut se ostenderet celo terreq̄ perosum. ¶ Aug. de que. no ⁊ ve. testamēti Sed occupatus principibus sacerdotū ad necem domini a mane usq̄ ad horam nonam quomō iudas eis retulisset precium sanguinis quod acceperat ante crucem domini probatur in templo. cum constet omnes principes ⁊ seniores ante passionem domini non fuisse ī templo Quippe cum in cruce posito insulearent a nec enim inde potest probari quia ante passionem domini relatum est. cum sint multa que ante facta probantur ⁊ nouissima ordinantur. Sed ne forte post horam nonam factus sit ut videns iudas occisum saluatorem ⁊ ob hoc elementa cōterrita. ipso metu correptus doluerit. Sed post horam nonam occupati erant ut existimo seniores ⁊ principes sacerdotum ad celebrationem pasce Sabbato autem secundum legem non licet nummos portare ac per hoc non ē probabile apud me quo die imo tpe laqueo vitā finierit iudas.

¶ Principes autem sacerdotū acceptis argenteis. dixerunt Non licet mittere eos ī corbonam. quia precium sanguinis est Cōsilio autem inito. emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum ꝓpter hoc uocatus ē ager ille acheldemach Hoc est ager sanguinis usq̄ ī hodiernum diem Tunc impletum est qđ dictum est per Hieremiam ꝓphetam dicētē Et acceperūt. xxx. argenteos precium appciati ꝙ appciauerūt a filiis israhel Et dederunt eos i agrū figuli sicut constituit mihi dominus.

¶ Ori. ī omel. Quia principes sacerdotū nouerāt ꝙ occasionem emerant a ꝓpria sciencia condemnati fuerunt ⁊ ad hoc ostendendum subdit euāgelista. Principes autem sacerdotum acceptis argēteis dixerunt Non licet mittere eos in corbonam quia pretiū sanguinis est. ¶ Hiero. Vere culicem liquātes ⁊ cassimelum glutientes Si enim ideo non mittunt pecuniam ī corbonā hoc est in gazophilatium ⁊ dona dei quia precium sanguinis est Cur ipse sanguis effunditur. ¶ Orige. videbant autem quomam arca mortuos magis eam pecuniam conueniebat expendi ꝙ precium sanguinis erat Sed qua ⁊ mar loca mortuorum sunt differentie. usi sunt predo sanguinis ihesu ad compationem agri figuli alicuius ut ī eo peregrini sepeliantur non secundum suum votum in monumentis patrum Vnde sequitur Consilio autē inito emerunt ex illis agrum figuli ī sepulturam peregrinorum ¶ Aug. ī ser. de cēa dom. Prouidentia autem dei factum puto ut pretium salutaris nō peccatoribus sumptum prebeat sed peregrinis reḡm submistret ut iam exinde xp̄us ⁊ uiuos sanguinis sui passione redimat. ⁊ mortuos preciosa passione

suscipiāt ¶ Predo ergo dominici sanguinis ager figuli compat. Legimus in scripturis q̄ duob⁹ generis humani salus redempta sit sanguine saluatoris. Ager ergo iste mundus hic totus est ¶ Figulus autem qui mūdi possit habere dominatum. ipse est qui vascula corporis nostri fecit de limo istius itaq; figuli ager xp̄i sanguine emptus est. peregrinis inq; qui sine domo patria & toto orbe exules iactabantur. reqes xp̄i sanguine prouidet ¶ Istos autem peregrinos eē dicimus deuotissimos xp̄ianos. qui renunciantes seculo. & nihil possidentes i mundo i xp̄i sanguine requiescunt. Sepultura enim xp̄i nihil aliud est q̄z requies xp̄iāi. Consepulti em̄ sumus sicut ait apostolus cum illo p baptismū i morte. ¶ Nos ergo pegrini in hoc mundo sumus. & tanq̄z hospites in hac luce versamur ¶ Ieo. sm ma. Qui etiā pegrini eramus a lege & prophetia prauis iudeorum studiis suscepi⁹ in salutem ¶ Orige. Vel peregrinos dicim⁹ qui vsq; ad finem extranei sunt a deo ¶ Nam usti consepulti sunt christo in monumento nouo quod excisum est in petra Qui aūt alieni sunt a deo vsq; in finē sepulti sunt in agro figuli operantes luctum. qui p̄cio sanguinis est comparatus. & ager sanguinis nominat̄ Unde sequitur Propter hoc vocat⁹ est ager ille achel demach. hoc est ager sanguinis vsq; in hodiernū diē ¶ Colosa. Quod referendum est ad tempus quo euāgelista hoc scripsit Deinde confirmat idem ꝓphetico testimonio dicens Tunc impletum est quod dictum est p̄ Ieremiam ꝓphetam dicentem Et acceperunt triginta argenteos precium appreciati quē appreciauerunt a filijs israel. & dederunt eos in agrū figuli sicut constituit mihi dominus ¶ Vero. Hoc i Ieremia penitus non inuenit. sz in zacharia. qui penultimus est duodecim ꝓphetarū. quedaz similitudo refert & quamq̄z sensus non multum discrepet. tamē ordo & verba diuersa sunt ¶ Aug. de con. euāg. Siquis ergo putat ideo fidei euāgeliste aliquid derogandū primo nouerit. non omnes codices euāgeliorū habē q̄ p ieremiā dictum sit. sz tantūmodo per ꝓphetam Mihi aūt hec non placet defensio. quia & plures codices habent ieremie nomē & antiq̄tes. & nulli fuit causa cur adderet hoc nomen. ut mendositas fieret Cur aūt tolleret fuit vtiq; causa vt hoc audax impericia faceret. predicta questione turbata. Potuit autem fieri vt animo Mathei euāgelium scribentis p zacharia ieremias occurreret vt fieri solet quod tamen sine vlla dubitatione emendaret. saltem ab his admonitus qui ipso adhuc i carne viuente hec legere potuerunt. nisi cogitaret recordationis sue que spūsancto regebat̄ non occurrisse aliud pro alio nomen ꝓphete. nisi q̄a dominus hoc ita scribi constituit Cur autem constituerit. prima causa ē quia sic insinuat̄ ita omnes prophetas vno spū locutos mirabili inter se consensione constare vt hoc multo amplius sit q̄z si oim verba ꝓphetar⁹ vno vnius hom̄is ore demonstrēt̄. & ideo indubitanter accipi debent q̄ cumq; p eos spūssanctus dixit. & singule esse oim & oia singulorum. Si em̄ hodie quisq; volens alicuius verba iudicare dicat nomē alterius in quo dicta sint qui tamen fuit amicissimus illius cuius verba dicē

voluit. & continuo recordatus alium pro alio se dixisse. ita se corrigat vt tamen dicat. bene hoc mihi aliud mouens nisi inter ambos esse poterat quam magis de prophetis sanctis hoc cōmendandum fuit Est & alia causa cur hoc nomen ieremie in edito mio zacharie sit mansere ꝓmissum vel potius sancti spiritus autoritate preceptum sit Est apud ieremiam q̄ emerit agrum a filio fratris sui. & dederit argentum. non quidem sub hoc nomine precij q̄ plenum est apud zachariam triginta argenteos Q̄z aūt prophetam de triginta argenteis ad hoc interpretet sic euāgelista. q̄ mō de dño ꝓpletū est. mūdū est ad hoc pertinere etiam illud d̄ agro empto q̄ Jeremias dicat. hinc potuit mistice signficari vt non in zacharie nomen ponere̊ qui dixit triginta argenteos sed Ieremie qui dixit de agro empto ut leḡ euangelio atq; inuento nomine ieremie Sedo autem Jeremia & non inuento testimonio d̄ triginta argenteis inuento tamen agro empto. admoneat̄ lect̄or vt hec conferre. & inde sensum enucliare ꝓphetie. quomodo ꝓtineat ad hoc q̄ in domino completum est. Aut q̄ subiecit huic testimonio Acceptum eum argenteis appreciauerunt a filijs israel. & dederunt eos in agrum figuli. sicut constituit mihi dominus. nec apud zachariam nec apud ieremiam reperitur. vnde magis ex persona ipsi⁹ euāgeliste accipiendū est. & missum in medio quia hoc ex domini reuelatione agnouerit. ubi hec ex domini reuelatione agnouerit. ubi hec scripserit. Emptum autem agrum de precio facta est humanū pretium quo de xp̄i precio facta est humanū pretium ꝓphetam ¶ Vero. de optimo genere interpretandi fecit ergo de pessimo quo xp̄i q̄ possit argumentū. Ideo cum cura fuit non verba & syllabas aucupari sententias dogmatum ponere ¶ Vero. hoc nuper in quodam hebraico volumine inueni Nazarene secte mihi hebreus contulit Ieremias scriptū Jn quo hec ad verbum scripta reperi. Sed tamen mihi videtur magis de zacharia sumpsisse testimonium euangelistarum & apostolorum more vsurpato. qui verborum ordine pretermisso sensum tantum de veteri testamento ꝓferunt exemplum.

¶ Jesus autem stetit ãte presidem & interrogauit eum preses Tu es Rex iudeorum Dicit ei ihesus Tu dicis Et cum accusaretur a principibus sacerdotū & seniorib⁹ nihil respondit Tunc dicit ei pilatus Non audis quanta aduersum te dicunt testimonia et nō respōdit ei ad vllum verbum ita vt mirabatur preses vehementer

¶ Augustinus de con. euangelistarum [illegible] matheus de tota prodicte interposuit ad ostendendum rationem reuertatur dicens. Jhesus autem stetit ante presidem ¶ Origenes Judex rerum creatur⁹ constitutus a p̄re vide quantum se humiliauit vt ante tribunal eiceret stare ante iudicem cunctarum rerum & interrogatus ē interrogationē quā forsitan deridendo dubitans pilatus interrogat. Et interrogatus ait Preses dicens. Tu es rex iudeorum. ¶ Crisb

¶ Cnf. i omel. Pilat⁹ mērogat quod aduersarij contra ipsū cōtinue reuoluebant Cum enī sciebant Pilatum nullam curam facientem legalium ad pub licas accusationes rem ducunt. ¶ Orige. Vel pro nunciatue hoc dixit Pilatus Vnde & alibi scripsit in titulo Rex iudeorum Principi autem sacerdo tū respondens tu dixisti oblique arguit eius dubitati onem. Pilat vero sententiam confirmat pronunci ans vnde sequit Dixit ei ihesus Tu dicis ¶ Cnf. i omel. Confessus est se esse regem sed celestem ve in alio euangelio manifestius legitur Regnum in quit meum non est de hoc mundo ut negs iudei negs pilatus excusationem habeant huic accusationi mis centes. ¶ Pilatus Vel interrogauit pontifex an ipse ihesus dixerat Tu dixisti quia semp vēturum xp̄m ex lege ipse dixisset huic vero legis ignaro i terrogāti an ipse esset rex iudeorum dicit Tu dicis quia per hoc presentio confessionis salus gentium est ¶ Hiero. Attende autem q pilato qui inuitus pro mebat sententiaz aliqua ex parte respondit sacerdo tibus autem & principibus sacerdotum respondere noluit indignos eos suo sermone iudicans vnde se quitur Et cum accusaretur a principibus sacerdo tum & senioribus nihil respondit. ¶ Aug. de cō. euā gelistarum. Lucas autem ipsa crimina que accusan tes obiecerunt aperuit. Dicit enī Ceperunt istū ac cusare dicentes Hunc inuenimus subuertentem gē tem nostram & prohibentem tributa dari cesari. & dicentem se xp̄m regem esse. Nihil autem interest ad veritatem quo eorum ista retulerint. sicut nihil interest si alius aliq̄d tacet q̄d alius cōmemorat.

¶ Orige. Accusat⁹ autem ihesus sicut tunc illis ni hil respondit sic nec & modo Non fit enim verbum dei sicut aliquādo fuerat ad prophetas. Sed neq̄ dignum erat vt pilato interroganti respōderet qui non habebat primātes & firmū de xp̄o iudicium. sed ad contraria trahebat vnde sequit Tunc dicit ei pi latus Non audis quanta aduersum te dicunt testi monia ¶ Hiero. Gentilis quidem est qui condemnat ihesum sed causam refert in populum iudeorum ¶ Cnf. i omel. Ideo autem hoc dicebat quia vole bat eum liberare cum se excusando responderet seq̄ tur Et non respondit ei ad ullum verbum ita ut mi raretur preses vehementer Quia enim multas ha bentes demonstrationes ex ipsis rebus virtutis & mansuetudinis eius & humilitatis tamen in ipsū in dignabantur. & puerso iudicio agebantur ptra eū ppter hoc nihil respondet. Et si aliquādo respondet breuia quidem dicit ne continua taciturnitate perti nacie opinio de ipso accipiatur ¶ Hiero. Vt ideo ibo nihil respondere voluit ne crimen diluens dimitte retur a prelide & crucis voluntas differet ¶ Orige. Miratus est autem preses constantiam eius sciens q̄ idoneus esset pronunciare crimen & tamē videbat eum in trāquilla & quieta sapientia & grauitate non turbabili stare sed & vehementer miratur dignum enim eum videbatur magno miraculo ut exhibitus cri minis ad criminale iudicium imperturbabilis staret ante oculos que apud omnes homines terribilis estimat

¶ Per diē aūt solennē consueuerat preses dimittere populo vinctū unum q̄z uoluissēt habebat aūt tunc vnū vinctum insignē qui dicebat barrabas Cōgregatis ergo illis dixit pylatus Quē vultis dimittā vobis Barrabam an iesum qui dicitur xp̄s: sci ebat enim q̄ p inuidiam tradidissēt eū sedēn te aut eo p tribunali misit ad eum uxor eius dicens Nihil tibi et iusto illi multa enī pas sa sum hodie p uisum ppter eum principes aūt sacerdotū & seniores persuaserūt populis vt peterent barrabam Ihesū aūt perderent. Respondens aūt pses ait illis. Quem vul tis vobis de duob⁹ dimitti: At illi dixerūt barrabam. Dicit illis pilatus. Quid igitur faciam de ihesu qui dicit xp̄s: Dicunt oīs crucifigatur. Ait illis pses. Quid enī mali fecit. At illi magis clamabāt dicētes. Cru cifigatur. Videns aūt pilatus quia nihil p ficeret. Sed magis tumultus fieret accepta aqua lauit manus coram populo dicēs. In nocens ego sum a sanguine iusti huius. Vos uideritis. Et respondens vniuersus populus dixit. Sanguis eius super nos & super filios nostros. Tunc dimisit illis barrabam. Ihe sum autem flagellatum tradidit eis vt cru cifigeretur.

¶ Cnf. i ome. Quia xp̄s ad accusationes iudeorum nihil responderat p hoc q̄ posset eum Pilatus ab accusationibus iudeorum excusatū habere aliud ma chinatur per quod eum liberare posset. vnde dicit. Per diem autem solennem consueuerat preses di mittere populo vinctum vnum quem voluissent ¶ Orige. Dic enim quasdam gratias prestant gē tes eis quos subiugant sibi donec confirmet⁹ super eos iugum ipsorum Tamen consuetudo hec aliquā⁹ fuit apud iudeos. Saul enim nō interfecit Jonathā omni populo petente eum ad vitam ¶ Cnf. in ome lia Per hanc autem consuetudinē xp̄m erpe temp tauit & ut negs vmbrā excusationis iudei sibi dere linquāt. manifestus homicida in comparatione xp̄i ad ducitur de quo sequitur. Habebat autem tunc vnum vinctum insignē qui dicebat Barrabas. non simpli citer dicit latronem. sed insignē. hoc ē nimia dif famatum ¶ Hiero. Ille Barrabas in euāgelio q̄d in scribitur iuxta hebreos filius magistri eorum. inē pretat. qui pter seditionē & homicidium fuerat cō demnat⁹. offert autem eis optionem pilatus dimit tendi quē vellent latronem an ihesum non dubitans ihesum potius eligendum. Vnde sequitur Congre gatus autem illis dixit Pilatus Quē vultis dimit a vobis Barrabam an ihesum qui vocatur christ⁹

¶ Chr. in omelia Quasi diceret Si non uultis secundum innocentem dimittere · saltē sic cōdemnatū festiuitatis donemus Si enim opozebat m peccatis manifestis existentem dimittere mlomagis m dubijs Dis de autem ordinem conuersū Petro p condemnatus solet esse plebis concessio autē principis · Nunc aūt contrarium gestum est · Princeps enim petit a plebe · & plebs ferocior redditur · ¶ Ilo · Quare autez pilatus ad liberationē xpi laborauit · manifestat euā gelista cum subdit · Sciebāt enim q p inuidiam tradidissēt eum · ¶ Remigius · Que autem inuidia fuerit iohānes manifestat · qui narrat eos dixisse Ecce mundus totus post eum vadit · & si dimittimus eū sic · omnes credent in eum · Notandum etiam quia loco eius q matheus dicit m ibm qui dicē christ? Marcus dicit vultis dimittam vobis regez iudeoz Soli nāq reges iudeorum vngebāē · & ab ipa vnctione christi vocabant ¶ Chr. in omel · Deinde subdit aliud quod sufficiens erat oīm a passione reuocare Sequit enī Sedente autem eo p tribunali misit ad eū vxor eius dicens · Nihil tibi & iusto illi · Cum de monstratione enī que erat a rebus somnus non p̄uī quid erat · ¶ Rabanus · Notandum vero quia tribunal sedes ē iudicis · solium regum · cathedra magistrorum In mentibus autem & somnijs gentil viri vxor ḡ intellexit qđ iudei vigilantes nec credere nec intelligere voluerunt · ¶ Iero · Nota etiam q̄ gentilibus sepe a deo somnia reuelent · Et q̄ in pilato & vxore eius iustum dīm confitentibus · gentilis populi testimonium sit ¶ Chr. in omel · Sed cuius gratia non ipe Pilatus omnium videt · quia illa magis digna erat · vel quia si pilatus audisset · non equaliter sibi creditum esset · vel forte neq̄ dixisset p̄ter hoc dispensatē a deo q̄ mulier vidit · vt manifestum oībus fieret · Et non simpliciter videt · sed & patitur multa · Sequitur enī Multa enim passa sum hodie per visum p̄ter eum · vt scilicet a passione que erat ad vxorem · defidior fieret vir circa occisionem · Sed & tēpus non parum conferebat eremim eadem nocte vidit · ¶ Aug · in sermone de passione Sic ergo iudex terretur in coniuge · & vt crimini iudeorum non prebeat ī iudicio consensum · pertulit in vxoris affectione iudicium · iudicatur ipe qui iudicat · & torqueatur antēq̄ torqueat ¶ Rabanus · Vt aliter · Hūc demū diabolus intelligens per xpm se spolia sua amittere sicut primū p mulierē mortē itulerat mō · ita p mulierem vult xpm de manib iudeorum liberare · ne p eius mortem mortis amittat imperiū ¶ Chr. in omelia Nihil autem premisso xpi aduersarios mouet quia eos oīno inuidia excecauerat · Unde ex p̄na malicia plebem corrumpunt · & hoc est qđ sequitur · Principes autem & seniores persuaserunt populo vt peteret Barrabā · ibm vo perderent · ¶ Origenes · Et est videre nunc quō populus iudeorum a seniorib suis · & iudaice culture doctoribus suadetur & exoratur aduersus ihm · vt perdant eum · Sequitur · Respondens autem preses ait illis · Quem vultis vobis de duobus dimittam ¶ Glosa · Respondisse aūt dicitur Pilatus hec dicens · siue ad ea q̄ uxor nūcauerat · siue ad petitionem populi qui iuxta cōsuetudinem aliquē in die festo sibi dimitti petebat.

¶ Origenes Turbe aūt quasi vere ebe que spualiā ambulant viam voluerunt sibi Barrabam habere solutum · Unde subditur · At illi dixerunt Barrabā Deo gens illa habet seditiones & homicidia · & auaricia fm quosdam gentis siue in rebus que foris habentur · fm autem omnes intus in anima · Ubi enim non est ibs illic lites & prelia sunt · Ubi autem ibi sunt omnia bona & pax · Omnes etiaz qui mites sunt similes vel in dogmate vel in vita barrabe sibi solui desiderant · Quicūq̄ enī mala agit solutus est m corpore eius barrabas · xpus autem vinctus Qui autem bona agit · xpm habet solutum · barrabā vinctum · Voluit autem pilatus pudorem tanti iniquitatis eis mutare · vnde sequit Dixit illis pilatus q̄ igitē faciā de ihu qui dicit xps · Non solum autē hoc sed & mensuram colligere volens impietatis eorum Illi autem nec hoc erubescūt · q̄ pilatus ihm christi esse confitebatur · nec modum impietatis seruant · vnde sequitur · Dicunt omnes crucifigatur · Ipsi multiplicauerunt impietatis sue mensuram volēdi homicidam postulantes ad vitam · seductum iustū ad mortem · & ad mortem turpissimam crucis ¶ Ambr. Pendentes siquidem in ligno crucifixi clauorum ignium pedibus manibusq̄ cōfixi prodita mortis cabantur & diu viuebant in cruce non quia longeua vita eligebatur · sed quia mors ipa prolongabat dolor · donec finiretur Verum iudei de morte festina cogitabant · sed a domino non intelligēbantur ea de causa erat Ipam enim crucem diabolo superato mortis trophēum in frontibus fidelium positurus ¶ Ieron Cum autem hec responderent · non statim acquiescunt sed iuxta suggestionem vxoris que mandauerat Nihil tibi & iusto illi · ipse quoq̄ respondit vociferatur Ait illis preses Quid enī mali feci Per hoc dicendo pilatus absoluit ihm · Sequit Ad illa magis clamabant dicentes Crucifigatur De implendo quoque in psalmo dicitur Circūdederunt me canes multi gregatio malignantium obsedit me Et illud ieremie Facta est mihi hereditas mea sicut leo in silua mihi dederunt sup me vocem suam ¶ Aug · de cōsen · Euāg · autem pilatus cum iudeis egre volens vt dimittatur ihs · qđ pauissimis verbis ostēdit dicēs · Nihil tibi & iusto illi · Videns pilatus quia nihil proficeret · sed magis tumultus fieret · qđ non diceret · misit mulcum de ornatus fuisset · quāuis tacente quocūq̄ hoc ampliatio ualuit vt erueret ihm furoris eorum · Sequitur Accepta aqua lauit manus coram populo dicens Innocens ego sum a sanguine iusti huius · ¶ Hieron Nos enī erat apud antiq̄s ne cum vellet quis alteri deberet se immunē ab aliquo crimine · accepta aqua lauaret manus suas coram populo ¶ Iero · Pilatus negat accepit aquā mixta illud p̄phetici Lauabo inter innocentes manus meas · qđ āmodo i hoc cōuertamus & in innocens Ego quidem innocentem volui liberare · Sed qm̄ seditio oritur & rebellionis mihi contra cesarem crimen impingitur · innocens sum a sanguine iusti huius Iudex ergo qui cogitur contra dominum suum sententiā nō dimittit oblatū · sed arguit offerentes quasi esse p̄uaricatores q̄ crucifigēdus ē Deinde vos videtis

Quasi diceret Ego minister legum sum · uox vra sanguinem fundit Sequit Et respondens vniuersus populus dixit Sanguis eius super nos & sup filios nostros Perseuerat vsq in psentem diem hec ipsa eo super Iudeos · & sanguis dominj nō auferet ab eis Crisostomus · Intuere aūt & hic iudeox mtā insaniam Horū enim impetus & pniciosa cupiscētia nō pmittit eos q oportet inspicere Et si sibi maledicūt dicentes Sanguis eius sup nos · qd ad filios maledictionem attrahūt dicentes & super filios nros Sed tamen misericors deus eorum sententiā non firmauit sūd ex eis & eox filios suscepit qui penitentiam egerūt Etenim & paulus ex ipsis fuit & multa milia eorū q iherosolimis crediderūt ℣ Leo papa i s. d. Patrecessit q pilati culpā sanauit iudeox Sed nec ipse euasit reatum qui reliquit ppium iudicium & i crimen transiuit alienum Sequit Tūc dimisit illis barrabam Flagellū aūt flagellatum tradidit eis vt crucifigeretur ℣ Hiero · Sciendum est aūt pilatum romanis legibus militasse quibus sanctum est · vt qui crucifigitur pr flagellis verberetur Tradit itaq Iesus militibus vberandus & illud sanctissimū corpus pectus dei capax flagellis secuerūt ℣ Aug. in sermōe de passio · Ecce dominus aptat ad verbera ecce iam cedit · rupit sanctam cutem violencia flagellorū repetitis ictibus crudelia libera scapularum terga cōscindunt Proch dolor iacet extēsus ante hominem deus & supplicium patitur rei i quo nullū peccati vestigium potuit inueniri · ℣ Hiero · Hoc autem factū est · ut qua scriptum erat · multa flagella peccatorum · illo flagello nos a verberibus liberaremur · In lauacro etiam manuū pilati gētilium omnia opa purgant · & ab impietate iudeorum nos alienos effici mur ℣ Hyl · Sacerdotibus autem sacerdotibus populus Barraban elegit · q interpretat filj patris m quo arcanum future infidelitatis ostēdit christo Antechristum peccati filium preferendo ℣ Leo · barrabas etiam qui seditiones faciebat m turbis · dimissus est populo iudeorum · id est diabolus qui vsq hodie regnat in eis · & idcirco pacē habere nō possunt

℣ Tunc milites presidis suscipientes iesum in pretorio congregauerunt ad eum vniuersam cohortem Et exuētes eū clamidē coccineam circumdederunt ei Et plectētes coronam de spinis posuerūt sup caput eius et arundinē in dexteram eius Et genuflexo ante eum illudebant dicentes Aue rex iudeorum Et expuentes in eum · acceperunt arundinem et percutiebant caput eius.

℣ Aug · de con · euā · Post accusationes xpi sequēs ē ut ipsam dominj passionem videamus quā matheus in pretorio congregauerunt ad eum vniuersam eam cohortem ℣ Leo · Cum enim rex iudeorum fuerat appellatus ei hoc a scribe & sacerdotes crimen obiecerāt q sibi in populo israel vsurparet imperium illudentes hoc factūt ut nudatum pristinis vestibus iduāt clamidem coccineā p rufo limbo · quo reges veteres vtebant pro diademate imponāt ei coronam spineam p sceptro regali dent calamū & adorent quasi regē Et hoc ē qd subditur · Et exuentes clamidem coccineam circūdederunt ei & plectētes coronam de spinis ℣ Aug · de con · euā · Per hoc autē mtelligitur marcum dixisse indutum purpura · Pro regia enim purpurā chlamis illa coccinea ab illudentibus adhibita erat & est rubra quedam purpura cocco similis Potest etiam fieri · ut purpuram etiā marcus cōmemorauit quā clamis habebat · quāuis esset coccinea ℣ Crisō · iomet · Que igitē erit nobis cura de reliquo si contumelias ab aliquo patiamur · postq xpus hec passus est Etenim qd fiebat in xpo · vlamus terminus cōtumelie erat nec vna particula tantum · sed vniuersi corpus patebat mutuas Caput p coronam & arundinem & colaphos Facies quia inspuebat Gene · qua alapis cedebantur · Corpus totum p flagella Et qa denudatum est p circūdationem clamidis & p fictam adorationem · Manus p arundinē quā dederunt ei p sceptro · ac si timerent ne aliquid ptermitterent grauissime presumptionis ℣ Aug · de con · euā · Apparet autem marcum recapitulando ista commemorasse non quo tunc factum sit cum eum Pilat crucifigendum tradidisset · Johannes enim anteq diceret · q eū pilatus crucifigendum tradidit · ista pmēmorauit ℣ Hiero · Illos autem omnia hec intelligamus mistice Quomodo enim Caiphas dixit Oportet vnū hoiem mori pro omnibus · nescies quid diceret · Sic & isti qcūq fecerunt · licet alia mente fecerint tamē nob qui credimus sacramenta tribuebāt In clamide coccinea · opa gentium cruenta sustentat · In corona spinea maledictum solut antiquū In calamo venenata occidit animalia · siue calamū tenebat i mānu ut sacrilegium scriberet iudeorum ℣ Hyla · Vel aliter Suscepit oibus corporis nostri infirmitatibus a domino im deinde martirum quibus regnū secum erat debitum sanguine coca colore pfudit · Spinis quoq id est cōpungentium quondā peccatis gentium corona Est enim aculeus i spinis ex quibus xpo victorie corona contexit · In calamo vero earundem gentium infirmitas atq inanitas manu comprehensa firmat Quinetiam capita eius illidit vt infirmitas gentium manu xpi comprehensa etiam i deum patrem qui caput eius est · conquiescat ℣ Orig · Vel calamus misterium fuit q prius q crederemus · confidebamus in virga arundinea egipti vel cuiuscūq regni contrarij do quē accepit · ut triumphet eum in ligno crucis · Percutiunt autem cū hoc calamo caput xpi ibi quomā semp regnū illud uerberat deum patrem caput saluatoris ℣ Remig · Vel aliter p clamidem coccineam caro domi designat · que rubra dicit propter sanguinis effusionem Per spineam coronam susceptio peccatorum nostrox · quia in similitudine carnis peccati apparuit ℣ Raba · Calamo igitē xpi caput percutiunt · qui diuinitati eius contradicentes · errorem suū auctoritate sancte scripture · que calamo scribit confirmare conantur · Spuūt in faciem eius qui pnūtiā

gratie illius verbis execrandis respuunt. & ihesum in carne venisse denegant. Falso autem illū adorant qui eum credunt sed peruersis actibꝰ despiciunt.
¶ Aug. de que. euā. Qui autem dñm in passione exuerunt vestem ꝓpriam & induerunt fucatam. signa ꝙ sunt hereta. qui eum dicunt vez corpus non habuisse. & fictum.

¶ Et postq̄ illuserunt ei exuerunt eū clamidem & induerūt eum vestimentis suis et duxerūt eū vt crucifigerēt Exeuntes aūt inuenerunt hominem Cirenēū nomine Symonē Hunc angariauerunt ut tolleret crucem eius Et venerunt in locum qui dicitur Golgata. quod est caluarie locus Et dederunt ei bibere vinum cum felle mixtum Et cum gustasset noluit bibere.

¶ Ylo. Postq̄ euāgelista cōmemorauit ea que ad illusionem xp̄i pertinēt nunc narrare incipit ꝓcessū crucifixionis ipsius. vnde dicit Et postq̄ illuserunt ei exuerunt eum clamidem. & induerunt eum vestimentis suis & duxerunt eū ut crucifigerēt ¶ Aug. de con. euāge. Hoc autem in fine factum esse intelligitur. cum iam duceretur ad crucifigendum Postq̄ scilicet pilatus tradidit eum iudeis ¶ Iero. Notandum autem ꝙ qñ flagellatur ihesus & cōspuitur nō habet ꝓpria vestimenta. sed ea que ꝓpter peccata nr̄a sumpserat. Cum autem crucifigē. & illusionis pompa preterierit. tunc pristinas vestes recipit & ꝓprium assumit ornatum. statimq̄ elementa turbāt & creatori dat testimoniū creatura ¶ Origē. Et de clamide quidem scriptū est. qm denuo expoliauerūt eū. De corōa aūt spinea nihil tale euāgeliste scripserunt. ut iam non sint spine nr̄e antique postq̄ semel eas a nob̄ abstulit ihesus sup venerabile caput suū.
¶ Crys. in sermone de passione. Non autem voluit dominus pati sub tecto. non ī templo iudaico. ne putares pro illa tantum plebe oblatum & ideo foras ciuitatem foras muros. ut scias sacrificium esse commune. qđ enim terre est oblatio. qđ cōmunis est purificatio & hoc significatur cum dicitur. Exeuntes aūt inuenerunt hominem Cyreneum nomine Symonē hūc angariauerūt vt tolleret crucē eius ¶ Ieo. Ne quis autem putet hunc loco euāgeliste iohannis hystoriam esse contrariam. Ille enim dicit exeūtem dominum de pretorio portasse crucem suam. Matheus autem refert ꝙ inuenerūt hominē cyreneum cui imposuerunt crucem ibu. Sed hoc intelligendum est ꝙ egrediens de pretorio ihs ipse portauerit crucem suam Postea obuiam habuerunt symonem cui portandam crucem imposuerunt. ¶ Origenes Aut egš si quidem angariauerunt symonem. Appropinquāte autem ad locum in quo eum fuerant suspensuri. imposuerunt crucem & ipsi. vt ipe eam portaret. Non fortuito autem angariatus est symō sed secundum dispositionem dei ductus est ad hoc. vt euāgelica scriptura dignus inueniret. & misterio crucis xp̄i. Non solum autem saluatorem conuenit nos portare crucem suam. sed & nos conuenit eum portare saluatorem nobis angariam adimplentes. aut nec tamē sic professus est nobis eum accipere. sicut ipse accepit. ¶ Iero. Iustice aūt crucē suscipiunt nationes & peregrinus obediens portat ignominiā saluatoris. ¶ Hylarius. Indignus enim nimis erat xp̄i crucem ferre. quia fidei gentium erat reliquias & crucem accipere & compati ¶ Remig. Ne enim Simon non fuit ihērosolimita. sed peregrinus & ignotus scilicet Cyreneus. Cyrene enim ciuitas ē lybie. Interpretatur autem symon obediēs cyreneus lucres. vnde pulcre ꝙ eum designatur populus gentium qui peregrinus erat testamentorum dei sed credendo factus est ciuis sanctorum & domesticus & heres.
¶ Crys. i omel. Vt aliter. per Simonem quis crucē dominicam in angariam portat. designatur abnegantes & arrogantes. per abstinentiam quidem crucem afficiunt. sed fructum abstinentie minime inquirunt. Vnde idem simon crucem portat. sed non mortē & arrogantes abstinētes q̄dem corp̄ affligunt sed per desiderium quidem glorie mundo viuunt. Venerunt in locum qui dicitur Golgata quod est caluarie locus ¶ Rabanus Golgatha syrum nomen est. & interpretatur caluaria. ¶ Ieronimus Audiui quendam exposuisse caluarie locum in quo sepultus est Adam & ideo sic appellatum. ibi antiqui hominis hic conditum caput fuerabile interpretatio & mulcens aurem populi. non tamen vera. extra urbem eūt & foris ponam locum in quibus truncantur capita damnatorum. & calui id est decollatorum sumpsere nomen. Propterea ibi crucifixus est ihs. vt vbi prius erat area hominum ibi erigerentur vexilla martyrū. Adam in sepulcrum iuxta Ebron & Arbee in ibu filii Noe volumine legimus ¶ Ilya. Locus autem crucis ideo est vt positus ī medio terre ad capessendam ei cognitionem vniuersis gentibus esset equalis. Dicitur Et dederunt ei bibere vinum cum felle mixtum ¶ Aug. de con. euā. Hoc Marcus ita narrat. Et dabāt ei bibere mirrhatum vinū. Sed quippe pro nimia crudelitate Matheus posuit Mirrhatū. vt dulcissimū ē. quamq̄ fieri posset ut & fel & mirrha amarissimū redderent ¶ Iero. Amara vites amarum vinum facit. quo ꝓpriat dominum ihm. vt impleat qđ scriptum est. Dederunt in escam meā fel. Et de loquitur ad iherusalem Ego te plantaui vitem meā verā quō facta es in amaritudinē vitis aliena. Et cū gustasset noluit bibere ¶ Aug. de con. euāgelistas Qui autem Marcus ait. Et non accepit manducare non accepit vt biberet. Quasi aē sic manducē qui est ut qđ idē matheus ait noluit bibere hoc marcus dixit. Non accepit Tacuit etiam ꝙ gustauit. Qui autem cum gustasset noluit bibere. hoc intelligi ꝙ statuerit quidem pro nobis mortis amaritudinem tertia die resurrexit ¶ Hylarius Vel ideo obtulerunt vinum felle admixtum bibere recusauit ihs ne ei ne gte incorruptum peccatoꝝ amaritudo misce-

¶ Postq̄ autem crucifixerunt eum diuiserunt vestimenta eius. sortem mittentes vt adimpleretur quod dictum ē per prophetam dicentē Diuiserunt sibi vestimēta mea & super vestem meam miserunt sortē Et sedentes seruabant eum Et imposuerunt super caput eius causam ipsi⁹ scriptam. Hic est Jesus rex iudeorum Tunc crucifixi sūt cum eo duo latrones. vnus a dextris et alius a sinistris.

¶ Glosa. Premisso quō xp̄s ad locum passionis ē deductus. Hic euāgelista ipsam passionem prosequit̄ genus mortis exponēs. cū dicit. Postq̄ autem crucifixerunt eum ¶ Aug. in li. lxxxiij. quæstionum. Sapiēta quidem dei hominē ad exemplum quo recte viueremus suscepit Pertinet aūt ad vitam rectam eaque non sunt metuenda. nō metuere. Sunt autem horribus qui quāuis mortem ipsam non timeāt. genus tamen mortis horrescūt. Deo ergo nullum mortis genus recte viuenti homini metuendū esset. illius hominis cruce ostēdendum fuit. Nihil em̄ erat inter alia genera mortis illo gñe execrabili⁹ & formidabilius ¶ Aug. in ser. de passione Quantum autem valuit lignū crucis aduertat sanctitas vra. Contempto Adam precepto. accipiens ex arbore pomū. q̄ quicquid adam pdidit xp̄s in cruce inuenit. De diluuio aquaꝝ humanū genus arca lignea liberauit. de egipto deo populo recedente. Moises mare virga diuisit pharaōem prostrauit & populum dei redemit. Item moises lignum in aquā misit. & amarā aquaꝝ in dulcedinē cōmutauit. Ex lignea virga de spirituali petra salutaris vnda profluit. & ut Amalech vincerētur. circa virgam moises expansis manibus exercebatur. & lex dei arce testamenti credit lignea. ut his omnibus ad lignum crucis quasi p gradus quosdā veniat ¶ Crisos. i ser. de passione. Ideo & in excelso ligno nō sub tecto passus est ut etiam ipsius aeris natura mundet. Sed & terra simile beneficium sentiebat decurrentis de latere sanguis stillatione mūdata ¶ Glosa. Lignum etiam crucis significare videtur ecclesiam in quatuor mundi partibus diffusam.

Raba. Vel sin moralem sensum crux p suam latitudinem significat hilaritatem operantis. quia tristitia angustias facit. Latitudo enim crucis est in trāsuerso ligno vbi figunt̄ manus. Per manus autem opa intelligimus Per altitudinē autem cui caput adungit̄ significat expectatione retributionis de sublimi iustitia dei. Longitudo autem qua totum corp⁹ extenditur. tolerantiam designat vnde longanimes dicunt̄ qui tolerant Profundum autem quod ēre infixum est secretum sacramēti prefigurat ¶ Hilari⁹. Sic. ergo in ligno vite eundo⁹ salus & vita suspendit̄. Vnde dicit Postq̄ aūt crucifixerunt eum. diuiserūt vestimēta eius sortem mittentes ¶ Aug⁹ de cōsuetudine. Hoc breuē a Patribus dictum est Johannes aūt distinctius explicat. quēadmodū gestum sit. Milites inquit cum crucifixissent eum. acceperunt vestimenta eius & fecerūt quatuor partes. vnicuiq; militi partem & tunicam. Erat autem tunica inconsutilis.

¶ Crisos. i omel. Notandū aūt q̄ non parua hec adiectio xp̄i erat. quasi em̄ circa dehonoratū & olim vilissimū in xp̄o hoc agebant. In latronibus autem nihil tale opati sunt Diuidere em̄ vestimenta in condemnatis valde vilibus & abiectis fit & nihil aliud habentibus. ¶ Hiero. Hoc aūt qō circa xp̄m gestū ē in psalmo fuerat ꝓphetatū Et ideo sequit̄. Ut adimpleretur qō dictū ē p ꝓphetam dicentem Diuiserūt sibi vestimenta mea. & sup vestē meā miserūt sortem. Sequit̄ Et sedentes seruabant eū scilicet milites. Diligentia militum & sacerdotum nobis profuit vt maior & apcior resurgentis virtus apareat. Sequit̄ Et imposuerunt sup caput eius causam ipsius scripturam Hic est ihesus rex iudeoꝝ Non possum aūt digne admirari p dei magnitudine q̄ eptus falsis testibus & ad seditionem clamoremq; infelix populo cōcitato. nullā aliā inuenerūt causam interfectionis eius. nisi q̄ rex iudeorum esset Et illi fortitam illudentes. irridentes q̄ hoc fecerunt ¶ Remi. Diuinitus autē procuratum fuit. ut talis titulus sup caput eius poneretur. ut per hoc iudei agnoscerēt q̄m nec etiam cadendo facere potuerūt. ut eū regem nō haberēt Per mortis em̄ patibulū nō amisit imperiū sed potius corroborauit ¶ Origē. Et princeps quidem sacerdotum sm̄ lām legis portabat in capite suo sanctificationem domi scriptam Verus aūt princeps sacerdotum. & rex ihs̄ in cruce quidem habet scriptum Hic est rex iudeoꝝ Ascendens aūt ad p̄rem pro nobis & pro nomine quo noiat̄. habet ipm̄ patrem ¶ Raba. Quia em̄ rex sit & sacerdos ē. cū sue carnis hostiam in altari crucis offerret. regis quoq; dignitatem titulus pretendit. q̄ non infra sed supra crucem ponitur. quia licet in cruce pro nobis hoīs infirmitate dolebat. sup crucē tamen regis maiestas fulgebat quā p crucem nō perdidit. sed potius confirmauit. sequitur. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones. vnus a dextris & alius a sinistris. ¶ Hiero. Sicut em̄ pro nobis maledictum crucis factus est christus sic pro oīm salute inter noxios quasi noxius crucifigitur ¶ Leo papa i ser. de pas. Duo etiam latrones vnus ad dexteram. & alius ad sinistram crucifigūt̄ ut in ipsa patibuli specie monstraret̄ illa que in iudicio ipsius oīm hominū est facienda discretio. passio igitur xp̄i salutis nostre continet sacramentum. & de instrumento quod iniquitas iudeorum parauit ad penam. potentia redemptoris gradum fecit ad gloriam ¶ Glosa. Vel aliter. Duo latrones leue ac dextre affiguntur. omnem humani generis vniuersitatem vocari ad sacramentum passionis dominice testantes. Sed quia p diuersitatem fidelium ac infidelium fit oīm sm̄ dexteram sinistrāq; diuisio vnus ex duobus ad dexteram eius situs. fidei iustificatione saluatur ¶ Remig. Vel per istos duos latrones designatur omnes qui arctioris vite continentiam apprehendunt. Quicūq; enim sola intentione placendi deo hoc faciunt designat̄ per illum q̄ a dextera dei crucifixi. ē q̄ vota p appetitu hūane laudis vt aliq̄ mi⁹ digna ipte tōe designāt̄ p illū q̄ a sinistris crucifix⁹ est.

¶ Pretereuntes autem blasphemabant eū mouētes capita sua ⁊ dicentes Vach q̄ destruis templum dei ⁊ intriduo illud reedifi cas salua temetipsum Si filiꝰ dei es dēscēde de cruce Similiter et principes sacerdotum illudentes cum scribis et senioribꝫ dicebāt Alios saluos fecit seipsum nō potest saluū facere Si rex israel ē descendat nūc de cru/ce et credimus ei Cōfidit i dō liberet eū nē si vult dixit enim quia filius dei sum Id ip sum et latrones qui crucifixi erant cum eo improperabant ei.

¶ Chr. in omel Cum xp̄m denudassent ⁊ crucifixis sent vtra paecedūt. ⁊ in cruce videntes affixum ex probrant ei Vnde dicitur Pretereūtes autem blas phemabant eum. mouētes capita sua ¶ Iero. Blas phemabant quidem quia paetergradiebantur viam ⁊ in vero inuere scripturaꝝ ambulare nolebāt. mo uebant autē capita sua. quia iā āte mouerāt pedes. ⁊ non stabant supra petrā Id ipm autem insultāo dicit fatuus ppulus q̄d falsi testes confinxerant. vnde sequē Et dicentes Vach qui destruis tēplū dei. ⁊ i triduo illud reedificas ¶ Remi. Vach inter iectio est insultantis siue irridentis ¶ Hylarius quid ergo venie erit. cum post triduū reedificatum tem plum dei in corporis resurrectione cernet ¶ Chr. in omelia. Et quasi prioribus signis incipientes detra here subiungūt Salua temecipsum si filius dei es de scende de cruce ¶ Chr. in sermo. de passiōe Sz ecō trario quia filius dei est. ideo non descendit ō cruce Nam ideo venit ut crucifigeretur pro nobis Sic q̄ tur Similiter ⁊ principes sacerdotum illudentes cū scribꝫ ⁊ senioribꝫ dicebant Alios saluos fecit. seipm non potest saluum facere ¶ Iero. Etiam nolentes scribe ⁊ phansei confitentur. q̄ alios saluos fecerit. eaq̄ vestra vos condemnat sententia. Qui enim alios saluos fecit. vtiq̄ si vellet ⁊ seipsum saluare po terat. Sequitur Si rex israel est. descendat nūc de cruce. ⁊ credimus ei ¶ Chr. i sermone de passione. Considera nunc vocem filiorum diaboli quomodo imitentur vocem paternam Diabolus ēm dicebat Mitte te deorsum. si filius dei es. ⁊ iudei dicunt. si filius dei es descende de cruce. ¶ Leo papa. De quo erroris fonte iudei talium blasphemiarum venena potasse Quis vobis magister tradidit que dedi na persuasit. q̄ illum regem israhel. illum dei filium credere debentes Qui se aut crucifigi nō sineret. aut a confixione clauorum liberum corpus excuteret. Non hoc vobis legis misteria. nec p̄phetarum ora ceanerūt Heo illud vere legistis Faciem meā non auerti a confusione sputoꝝ Et iteꝝ Foderūt manus meas ⁊ pedes meos. dinumerauerūt omnia ossa mea Num quid legistis Dominus descendit de cruce sed legistis dīs regnauit a ligno. ¶ Rabanus. Si ad tunc de cruce surgeret insultantibus cedens. virtu tem nobis patientie non demonstraret. si expetitor paululū irrisionem sustinuit ⁊ qui ō cruci surgere nolut. de sepulcro resurrexit ¶ Hero. Fraudū ta autem est promissio. cum addunt Et credimus ei Quid enī ē plus de cruce adhuc venturum descend am de sepulcro mortuum resurgere Resurrexit. ⁊ non credidistis. ergo etiam si de cruce descende non crederetis Sed mihi videtur hoc demonstra micere Etenim vt crucifixꝰ ē dominus. confu derunt virtutem crucis ⁊ intellexerunt fraudes sua suas esse. ⁊ hoc agunt. vt de cruce descendat Hoc dominus sciens aduersariorum insidias. prauita patibulo. vt diabolum destruat. Sequitur Confi in deo liberet eum nē si vult ¶ Chr. in omelia Qui nam valde. Numquid prophete ⁊ iusti non erant i eos non erupuit a periculis deus Si autem illos pe rie nō obfuit q̄ eos pericula induxistis. malorum i isto ñ oportebat vos scādalisari. p ea que pas sp ea q̄ dixē hāc vīaz remouit suspicōz Similar Dixit enī quia filius dei sum. Per quod ostendere volebant. eum pati ob seductoris ⁊ erroris cul ⁊ sicut superbum ⁊ vane gloriantem in hoc quem bat Sic ergo iudei ⁊ milites desuper ēm derisi sed desuper latrones cum eo crucifixi. Deride Idipsum autem ⁊ latrones qui crucifixi erant cum eo improperabant ei ¶ Aug. de con. euangelistaꝝ Potest aūe putari lucas repugnare ap̄ hoc atur. qui dicit q̄ vnus de latronibus blasphemabat eum. quem alter increpabat Vbi intelligamus vi ebeum breuiter restringentem hunc locum plurali numerum pro singulari posuisse. sicut in psalmo hebreos legimus pluraliter dictum Claudite os leonum. cum solus Daniel significatus intelligitur ꝺ aūt vsitatius q̄z ut aliqs dicat. Et rursus mul insultant etiam si vnus insultet Esset autem rum si matheus dixisset ambos latrones conui atos domino cum vero dictum sit latrones non ob tum ē ambo. potuit vsitato locutionis modo pro ralem numerum significari ¶ Iero. Vel potest q̄ primum vere q̄ scilicet blasphemauerat. desiste fugiente. terra commota. saxa q̄ diruptis. tenebris. vnus credident in illum ⁊ prius q gationem sequenti confessione emendauerit ¶ Ch in omel. Ne ēm non existimes ex quadam casu id gestū fuisse neq̄ latronem fuisse q̄ latro ba ē a petumelia. ostendit tibi q̄m cū crucifixo latro erat ⁊ inimicus. ⁊ repente trāsmutatus ¶ Mat. Qui aūt latrones ambo principium a pas oms exprobrāt. vniuersa etiam fidelis scriptura das futuꝝ esse significat ¶ Verum. Vel quod trombus veroq̄ populus gentilium ⁊ iudeoꝝ po dominū blasphemauit. postea signorum multitudo aliter exercitus egit penitentiam ⁊ usq hodie os increpat blasphemantes. ¶ Origenes. Pe tro qui saluatus est. potest esse misterium eos pa post multas iniquitates crediderunt i xp̄o

¶ A sexta aũ hora tenebre facte sũt p vm uersam terrã vsq ad horam nonam Et circa horam nonam .clamauit ihesꝰ voce magna dicens Helÿ. helÿ. lamasabatham. hoc est Deus meus. deus meus ut quid dereliquisti me Quidam autem illic stantes ꝯ audiẽtes. dicebant Heliam vocat iste Et continuo curr̃s vnus ex eis acceptam spongiam impleuit aceto ꝯ imposuit arundini et dabat ei bibere Ceteri vero dicebant Sine videamus an veniat helÿas liberans eum Ihesꝰ aũ iterꝙ clamãs uoce magna emisit spiritum.

¶ Chr̃s. in sermone de passione Non poterat ferre creatura iniuriã creatoris Unde sol retraxit radios suos. ne videret impios ꝙ facinora Et ideo dicitur A sexta aũt hora tenebre facte sunt sup vniuersam terram vsq ad horam nonam ¶ Orige. Ab hoc tempore aũ quo passus est xp̃us. manifestũ est q̃niam cõuentus non erat lune ad solem. q̃niã tempus erat paschale quod pcuetudinis est agere quãdo luna plena est Quidam aũt credentium volentes de fictionem aliquã inducẽ contra hoc dixerunt. quoniam illa defectio solis p̃ñẽ secũdũ certa prodigia noua. contra cõsuetudinem facta est ¶ Dionisi. in epla ad policarpum Inopinabiliter ei soli lunã inadentẽ videbam. Non ei erat cõuentus tempus ꝯ rursus ipã a nona hora vsq ad vesperã ad diametrũ solis sup naturalẽ restitutã. Eclipsim eciam ipsam exoriẽte vidim. mchoatam ꝯ vsq ad solarem terminũ vementẽ. postea regrediẽte. ꝯ rursus non ex eodem ꝯ defectum ꝯ repurgationem. sed eqũerano sm diametrũ factã ¶ Chr̃s. in omel. Tribus eciã horis tenebre pmãserũt. cũ eclipsis sol i momẽto pteranseat Nõ n. habet moram. vt scimus illi qui cõsideraverẽ ¶ Orige. Sed aduersus hoc filꝰ huius seculi dicunt Quõ hoc factũ tam mirabile nemo grecoꝝ aut barbarorꝝ scripsit. eorum qui nouerũt. si quid tale nouũ factum est aliquando Et Phlegon quidem in chronicis suis scripsit in principatu Tiberÿ cesaris factum. sed nõ signauit in luna plẽa Arbitror ergo sicut ceteras signa que facta sũt in passione ipsius scilicet velũ scissum ꝙ terra tremuit ꝯ cetera in iherusalem tantũmodo facta sunt. Aut si latius voluerit quis extendere ad terram iudeam Sicut i tercio libro regũ dixit Abdias ad hebream Vinie deus tuus. si ẽ gens aut regnum. vbi nõ misit dominꝰ meus querere te. ostendens q̃m latuerit in genealibo quesierãt arca iudeã Est autem cõsequẽs intelligere quasdã tenebrosissimas nubes ꝯ multas ꝯ magnas concussisse sup iherusalem ꝯ terram iudee. ꝯ ideo facte sunt tenebre profũde a sexta hora vsq ad nonam Due eñ creature in sexta die facte fuisse intelliguntꝰ Ante sextam quidem animalia In sexta aũt hora hõ. ꝯ ideo cõsentiebat pro salute hominis morientem in hora sexta suspendi. ꝯ a sexta hora ꝓpter hoc tenebras fuisse factas sup omnẽ terram vsq ad nonam Et sicut moise manus extendẽte in celũ facte sunt tenebre sup egiptios seruos dei tenentes in seruitutem. similiter ꝯ xp̃o in sexta hora manus extendente in cruce ad celum. sup populũ q̃ clamauerat. Crucifige eum. facte sũt tenebre. ꝯ ab omni lumine sunt priuati in signum futurarꝝ tenebrarum. que comprehensure erãt gentem iudeam. Item sub moise facte sunt tenebre sup omnẽ terram egiptiorum diebus. Omnibꝰ aũt filÿs israel erat lumen Sub xp̃o aũt facte sũt tenebre sup omnem iudeam tribus horis. Quã ꝓpter peccata sua priuati sunt a lumine dei patris. ꝯ a splẽdore xp̃i ꝯ ab illuminatõe spũssancti lumen aũt sup omnẽ reliquã terram. qꝫ ubiq illuminat omnẽ ecclesiã dei i xp̃o Et si vsq ad horã nonam tenebre facte fuerunt sup iudeã. manifestum est quoniam iterum eis lumẽ refulsit. quia cũ plenitudo gentiũ intrauerit tunc omnis israel saluꝰ fiet. ¶ Chr̃s. i ome. Ut aliter. Hoc admirãdũ erat q̃ i omnẽ terram tenebre sunt facte. qꝫ nunq̃ priꝰ contigerat. In egipto eñ solum tenebre facte sunt. q̃n pascha phãendum erat Que eñ tunc agebãtur hoc typus erant Et intuere q̃ fiunt tenebre i media die. q̃n vbiq terram dies erat. vt omnes qui habitabant terram hoc miraculum cognoscerẽt. hoc autem est signum qꝫ penitentibus ꝓmittebat dare. dicens Gña praua ꝯ adultera signum querit. ꝯ signum non dabit ei. nisi signum Jone ꝓphete. crucem signans ꝯ resurrectionẽ. Et eñ multo mirabilius ẽ in eo qui crucifixus erat. hoc fieri q̃ ambulante eo sup terram Hoc autem sufficiẽs erat eos conuertẽ nonsolum magnitudine miraculi. sed quia hec gestũ ẽ postq̃ omnia locuti fuerãt que voluerant. ꝯ sacietatem accepisse contumeliã. Qualiter autem non admirati sunt uniuersi. neq estimauerunt eum esse deum. quia scilicet hoim genus tunc multa malicia ꝯ desidia detinebat. ꝯ hoc miraculum factum cõfestim transiit. ꝯ non nouerãt que esset causa eius. qꝫ gerebat Et ꝓpter hoc ipse postea loquit ut ostẽdat se viuere. ꝯ q ipe hoc miraculum fecit Unꝺ sequitur Et circa horaz nonam clamauit ihesus voce magna dicens. Hely Hely lamazabathani. Hoc est deus meus. deus meus. ut quid dereliquisti me ¶ Hiero. Principio vicesimi primi psalmi vsus est Illud vero qꝫ in medio versiculi legitur. respice in me sup fluũ ẽ legit enim in hebreo Deus meus deus meus. quare me dereliquisti Ergo impij sunt q̃ psalmũ ex ꝑsona Dauid siue Hester ꝯ Mardochei dictum putãt. cũ etiam euãgeliste testimonia ex eo sumpta sup salutore intelligant. ut est illud. Diuiserunt sibi vestimẽta mea. ꝯ foderunt manus meas. ¶ Chr̃s. i omelia. Ideo aũt emisit ꝓbetcam vocem. vt vsq ad vltimam horam testimonium ꝓbeat veteri testamento. ꝯ vt videant quoniã honorat patrem ꝯ non est deo ꝺñs ꝯ ideo hebraicam vocem emisit ut eis fieret cognita

¶ manifesta ¶ Ori. Requirendū ē aūt. qđ ē qđ a đo derelictus ē xp̄s Et quidā qui non p̄nt expōere. de relinqui xp̄m a deo dicunt qđ p humilitatem dictum ē. ſz manifeste intelligere poteris quod ſit qđ dicit. faciens comparationē g̃te illius quā habuit apud patrem ad ꝓfusionē quā ꝓtemnens ſuſtinuit crucem. ¶ Hier. Per hec aūt v̄ba ingenia ꝓtendūt hereticā qđ aut defecſſe diuino deū v̄bum i aīam corporis voluerit. dum corpus officio aīe vnificat. aut diuino nec fuerit xp̄s homo natus. qa in eo dei v̄bum mō ſp̄ūs habitauerit ꝓphetalis. quaſi ibi xp̄s aīe ſolū et corporis homo ꝓmunis. Hoc ḃz ſuū exordiū. quo cē cepit hō. qui nūc a dei v̄bo deſerta rurſū ꝓfectione deſertus clamet. Deus meus. quare me dereliquiſti. Vt certa eſt aīaz verbi natura mutata paterno xp̄s in oīb⁹ vſus auxilio nunc inops eius mortis. quia permiſſus ſolitudinē ſuam conqueraē. relinquens tempꝰ ſe arguat. Sed inter has impias infirmaſqꝫ ſententias eccleſie fides imbuta apoſtolicis doctrinis n̄ partē at̄ panē ibm xp̄m. ne filiꝰ dei n̄ filiꝰ hois intelligaē. Iam querela derelicti mortis infirmitas ē Promiſſio aūt paradiſi viuentis dei regnum eſt Habes in conquerēte ad mortem relictum ſe eſſe. qa hō ē Habes eum qui morē ꝓfitentem ſe in paradiſo regnare. qua deus eſt Non ergo mirens verbōrū humilitatem. et querimonias derelicti. cū fraudē ſuſciens ſcandalum crucis videas ¶ Plo. Diaē autē deus eum deſeruiſſe i morte. quia poteſtatē perſequētium eum expoſuit ſubtraxit em̄ protectionē. ſz nō ſoluit vinculū ¶ Orige. Poſtqꝫ aūt vidit ſup omnē terram tenebras hec dixit. oſtendere volēs Dereliquiſti me pater. et talibus exanimitum calami tradidiſti. ut populꝰ qui fuerat apud te honoratus. recipiat que in me auſus eſt. vt pruēt a lumine tue proſpectiōis. ſz et pro ſalute gentium derelinquiſti me. Quid aūt tam bonū fecerunt. qui ex gētibus credidērunt. vt pretioſo ſanguine fuꝰ terram effuſo pro eis emerē eos a maligno. aut quid tale dignum factum ſunt homines ꝓ quibꝰ pater iſta. Forſitan aūt et videns peccata hoīm ꝓ quibꝰ patiebatur dixit. quare me dereliquiſti. vt fierem quaſi qui colligit ſtipulam i meſſe. et racemos in vindemia. Non aūt eſtimes humano more ſaluatorē iſta dixiſſe ꝓt calamitatem q̄ deprehenderat eū in cruce. Si em̄ ita accepiſ. non audias magnā vocē eius que oſtendit aliquid eſſe magnū abſconditū ¶ Raba. Vel ſaluator hoc dixit. noſtros arcūferēs mot⁹ qui in picul poſita a deo deſerti nos putam⁹ Humana em̄ natura ꝓter peccatū a deo fuerat derelicta Sed quia filius dei factus eſt noſter aduocatus quoꝫ ſuſcepit culpam. deplorat miſeriā In quo oīndit quātum flere debeant qui peccant. quādo ſic fleuit qui nunqꝫ peccauit. Sequē. Quidā aūt illic ſtantes et audientes. dicebant Helyam vocat iſte ¶ Hiero. Non omnes ſz quidā. quos arbitror militeſ fuiſſe romanos non intelligentes hebraica ſermōis ꝓprietatem. ſz ex eo qđ dixit Hely Hely putabant helyam ab eo inuocatū Sm aūt iudeos qui hoc dixerunt. intelligere voluerimus. hoc more ſibi ſolito feciſſe. ut dīm imbecillitatis infament. qui helye auxiliū deprecet. Sequē. Et

continuo currens vnus ex eis acceptam ſpongiam impleuit aceto et impoſuit arundini et dabat ei bibere ¶ Aug. in ſer. de paſſiōe. Hic ergo ſymbolum fortitudinis poraē aceto. mellis dulcedo. abaē fella. ſagittaē remiſſio. condemnaē venia Iudiē mactatio. ſtabilitas virtus. perfundit̄ largitor hymnum ſpūs. ¶ Hila. Eſt autem aceti vinū qđ p vinū aut mellis aut vaſis aceſcit. Vinū aūt ē bonor mortalitatis aut virtus Cum igit̄ m Adam coacuiſſet. ipſe nos pit et potauit ex gentibꝰ. In calamo em̄ et ſpongia ut potaret offertur ex corporibꝰ gentiū in ſe ob ſimilitudinē i mortalitatis ea q̄ in nob erāt vitia erāt Iudic ¶ Remi. Vel aliter iudei acetum erāt bibentes a vino patriarchaꝝ et ꝓbitatis habebāt fructus dulcēta corda quaſi ſpōgiā cauernoſa atq; humida laudibus Per arundinē deſignat̄ ſacra ſcriptura q̄ hō facto ꝓ plebē. ſicut em̄ lingua beba vt greca bibla quela q̄ fit p linguā ſic et arundo dia poſſet ſcriptura que fit per arundinem. ¶ Origenes. Et fortaſſe q̄cūqꝫ ſm doctrinā eccleſiaſticā ſapientie vinū aē male. dāt ei vinū bibere felle mixtū. Qui at aliēas a vitate ſnias applicant xp̄o qđ eas dicti ¶ Hi ſpongiam ipletes aceto ipoñūt calamo ſimplicitatis et offerūt ori eius. Sequē Ceteri vo dicūt Sine videamus helyas li. eū ¶ Rab. Quia n. milites prauitatis vocas dīuice intelligebant. ideo manere aduētū ꝓphete expectabāt Deū g⁹ quē ſaluator hebraice fortitudo vocabāt. iſe galbiliē ſemp ſecū habebat ¶ Aug. ſic de paſ. Cū g⁹ nihil iā xp̄o reſtaret ex p̄phetarū oraē. qa ſuum eē ibi nil ſentit Hoſpeda eſt vecordia nouitas. Hinc p̄mū hinc ſolū iudat hoīm p̄fidia noxa libere mens ſui legitor nil debentē accuſat ſed rata iudaico more furoꝫ et deſperata mentis auctorē. vīi ſeqē Hio aūt iterū cla. voce ma. em. ſpūs Quare aūt diſplicet ſi xp̄us de ſinu p̄ris ad nos ſalutē vēit ut nos ſue redderet libertati. eā nunq; ſuſcepit ut nos eiꝰ morte liberemur qui eos alienos mortis mortales iudeos reddit ēreos celeſtium ciues. manu. qđ. n. dīna vel⁹ opera p̄phetāe lectionis patu. p ſubiectis. p ſuis mon ſtigne ē manifeſtis indiciis Ergo hec p̄ma cā eſt dīuice paſſiōis. qa ſcīt voluntatē ſuā. ſi amaret hoīez deꝰ. q̄ pl⁹ amari voluit q̄ timeri Secūa cā ē ut ſnīaz mortis quā iuſte debebat ſibi aboleret. qa nāq; p̄m⁹ hō adiudicāte deo de mortua currerat morte et ea trāſmiſit ad poſteros vitio celo ſecundꝰ hō. peccati neſciꝰ ut mors dīnare q̄ret iuſta reos innocētes ipſum iuuādo p̄ſumpſit auctorē. Sic mirādū ē ſi ꝓ nob poſuit qđ ſuſcepit a nob. Laudē ꝓ nos fecit tāta et talia largitor ē nobis Augſti liciānū. Abſit em̄ a fidelibꝰ iſta ſuſpicio ut ſic xp̄m ſentiāt mortē nr̄am ut quātū i ſe ē mea gratia nichil ſi ſit ita eēt quō illo triduo potuiſſe ores? aliqꝫ vel ſi uiue fons dr̄ aruiſſe. ſenſit igit̄ mortē dū ſe xp̄ participatiōe hūana ſiue humāi affectus qui ſponte ſuſcepat n̄ nāe ſue potētiā ꝓpter q̄ cūcta vegetificat. i morte em̄ nr̄a ſine dubio deſtitutū corp⁹ mox animam nr̄am non permittendum diſcedere a noſtra non vim ſuā perdit. ſz qđ vitificauerat ſe mittat et quātū i ſe ē alteri⁹ mortē ſuaſ ipſa ſi recipi

De saluatoris nūc anima dicemus que vt non dicā ꝓpter inhabitantem diuinitatem ⁊ ꝓpter iusticiam singularem cerce ꝓpter cōmunē moriendi sortē corpus illo triduo sic potuit deserere· vt ipsa non posset penā inferre Credo enim dei filiū mortuū esse non sēm penam iustitie quā ex meo nō habuit ꝙ sēm legem nature· quā p humani generis redemptione suscepit ¶ Damasce· i ;° li° Et si tñ mortuꝰ ē ut hō ⁊ sancta eius anima ab incōtaminato diuisa ē corpore Sed tamē deitas inseparabilis ab vtrisq ꝑmāsit ab anima dico ⁊ corpore. Et neq; vna ita hypostasis in duas diuisa est· ⁊ corpus eīm ⁊ aīa· sicut a principio in uerbi hypostasi habuerunt existentiā ēt in morte· Neq; eīm anima neq; corpus ꝑriā habuere ypostasim ꝑ ꝙ postasim vbi ¶ Iero· Dine aūpostasim indicium ē emittere spīm Et ut ipe quoq; dixerat· Nemo potest tollere animā meā a me· sed ego pono eam ⁊ iterum sumo eam Spiritum enim in hoc loco pro aīa intelligamus. Sed q; vitale et spirituale corpus faciat seu q; ipsius aie substantia spūs sit· iuxta id qđ scriptum est· Auferes spiritū eoꝝ ⁊ deficient ¶ Cris· i omelia· Propter hoc aūt ⁊ voce magna clamauit· ut ostendat̄ qm̄ fm eius potestatē id geritur· Per hoc eīm q; moriens vocē emisit magnam aptissime se verum dū esse ostēdit qm̄ boies cū moriunt· vix tenuē vocē emittere ꝑnt· ¶ Aug· de cō· euā· Quid aūt voce magna dixerit· Lucas declarauit· Dixit eīm· Et clamās ihs voce magna ait Pater in manus tuas cōmendo spīm meum ¶ Hila· Dei spīm cum clamore magne vocis emisit· dolēs nō se omnia peccata portare·

¶ Et ecce velum templi scissum ē in duas ꝑtes a summo vsq; deorsum· ⁊ terra mota ē et petre scisse sunt et monumenta apta sunt et multa corpora sanctoꝝ qui dormierāt surrexerunt et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius venerunt in sanctā ciuitatem· ⁊ aparuerunt multis Centurio autem et qui cū eo erant custodientes. Iesum viso terremotu et his que fiebāt timuerūt valde dicētes Vere filius dei erat iste Erant autē ibi mulieres multe a longe q̄ secute fuerāt Iesum a galilea ministrātes ei Inter q̄s erat maria Magdalena et maria Jacobi et Joseph mater et mater filiorum zebedei.

¶ Ori· Magni facta sunt ex eo ꝙ magna voce clamauit ihs· vnde sequit Et ecce velum templi scissum est in duas partes a summo vsq; deorsum ¶ Aug de con· euā· In quo satis ostendit tunc esse scissum cum emisit spīm Si aūt non addidisset· Et ecce et simpliciter dixisset Et velum templi scissum ē incertum esset· vtq; ipse ⁊ Marcus hoc recapitulādo cōmemorasset· Lucas autem ordinē tenuisset· Quicum diceret sol obscuratus est· continuo subiungē dum estimauit Et velum templi scissum est· Ambro Lucas recapitul asse quod illi ordine posuissent ¶ Origenes· Duo autem fuisse vela intelliguntur· vnum qđ velat sancta sanctoꝝ· aliud exterius siue taberna culi siue templi In passione ergo dñi saluatoris· velum qđ erat a foris conscissum ē· a sursum vsq; deorsum Ab initio mundi vsq; ad finē Conscisso velamine misteria publicamē que vsq; ad aduentum dñi rationabiliter fuerē occultata Cum autem venerit quod pfectum ē· tunc auferet̄ eā secundum velum ut videamus etiam que interius sunt occultata scilicet veram arcam testamenti· ⁊ sicut ipsa se habet natura· videamus cherubin ⁊ alia ¶ Hila· Vel ideo velum templi scindit· quia exinde populus ē diuisus i ꝑtes ⁊ velo bonos cum custodia angeli protegentis auferetur· ¶ Leo papa i ser· de pas· est aūt ad testimoniū venerande passionis sufficiens signū elementoꝝ inopinata turbatio· vnde sequit· Et terra mota est ⁊ petre scisse sunt ⁊ monumenta aperta sunt ¶ Jero· Nulli eīm dubium ē quid significet iuxta literā magnitudo signorum ut crucifixum dñm suū ⁊ celū ⁊ terra ⁊ omnia demonstrarent ¶ Hila· Mouet̄ ēra qua capax huius mortis esse non poterat· Petre scisse sunt Omnia eīm valida ⁊ fortia penetrās dei verbum ⁊ potestas eterne virtutis irrupat· Et monumenta aperta sūt Erant eīm mortis claustra reserata Sed̄ ⁊ multa corpora sanctoꝝ qui dormierāt surrexerunt· Illuminās eīm mortis tenebras ⁊ infernoꝝ obscura collustrās mortis spolia detrahebat ¶ Cris· i ome· Ipso quidem i cruce manēte eum irridentes dicebant Alios saluos fecit· seipm̄ nō potest saluū facere· ⁊ qđ in se facere voluit· in seruoꝝ corporibus cum multa surgabundantia demonstrauit· si eīm qui adnullauit Lazarum exurgere magnus fuit multo magis eos repente qui olim dormierant aparere vultes qđ future resurrectionis erat indiciū De autem non putare ēt esse phantasma qđ factum ē· euāgelista subiungit Et exeuntes de monumentis p̄ resurrectionem eius venerūt in sanctam ciuitatem ⁊ aparuerunt multis ¶ Iero· Quomodo autem Lazarus mortuꝰ rsurrexit· ⁊ sic multa corpora sanctorū rsurrexerunt ut dñm ostenderent resurgentem ⁊ tamē cum monumenta aperta sunt· non ante surrexerunt q̄ resurgeret dominus· vt esset primogenitus resurrectionis ex mortuis· Sancta aūt ciuitatem in qua visi sunt resurgentes aut iherusalem celestem intelligamus· aut hāc terrenam que ante sancta fuerat· Sancta eīm appellabat̄ ciuitas iherusalez ꝓpter templū ⁊ sancta sanctoꝝ· ⁊ ob distinctōez aliaꝝ urbiū i q̄bꝫ idola colebāt̄· Quō vero dr Aparuerit multis· ostendit non generalis fuisse resurrectio que ommibus aparēt sed spēalis ad plurimos· vt hi viderent qui cernere merebant̄· ¶ Remig· Queret autem aliquis· quid de illis factum sit· qui resurgēte domino surrexerūt· Credendum quippe est qm̄ ideo surrexerunt· vt testes essent dñice resurrectionis· Quidam aūt dixerunt q; iterū mortui sint· ⁊ i cinerem conuersi· sicut ⁊ Lazarus ⁊ ceteri quos dñs resuscitauit Sed istoꝝ dictis nullo mō est fides accomodanda· quoniā manus illis esset tormentum q̄

surrexerunt si iterum morituri essent·q3 si non rsur
gerent Incūbāter ergo credere debemus ḡa qui re
surgente domino a mortuis surrexerunt ascendente
eo ad celos ꝛ ipsi pariē ascenderē ¶ Orig Sēp aū·
hec eadem magna cotidie fiunt Velum enim templi
ad reuelandum que intus habentur·semouetur sāctis
terra etiam mouet̄ id est caro nouo verbo ꝛ nouis
rebus ſm nouū testamentū Petre aūt scinduntur·
que misteriū fuerūt ꝑplexaꝫ·ve in profundis eoꝝ
posita spiritalia misteria uidēā· Monumēta aū di
cūt̄ corpora peccatricū aiaꝫ id ē mortuaꝫ deo· Cū
aūt ꝑ gr̄am dei anime huiusmodi fuerint suscitate
Corpora eorum que prius fuerūt monumenta·fiūt
corpora sanctoꝝ ꝛ uidentur a seipsis exire ꝛ sequūt̄
eum qui resurrexit ꝛ in nouitate uite ambulant cū
eo Et qui digni sunt habere conuersatiōem in celis
ingrediuntur in sanctam ciuitatem ꝑ singula tempo
ra ꝛ aparent multis videntibus opa bona ipsorum·
Sequitur Centurio aūt ꝛ qui cum eo er·cus·Je·
vi·terremo·ꝛ bis que fie·ti·va·di·ve·fil·d·er·iste
¶ Aug·de con·euā·Non ē contrarium ꝙ matheus
viso terremotu dicat admiratū Centurionē ꝛ eos q̄
cum eo erāt·cum Lucas dicat hoc admiratū ꝙ emis
sa magna voce expirasset In eo em̄ ꝙ matheus nō
solum dixit viso terremotu·sed ꝛ addidit hīs que fi
ebant·integrum locū fuisse demonstrauit Luce ve
diceret centurionē ipam domini mortem fuisse mi
ratum quia ꝛ hoc inter illa est que tunc mirabiliter
facta erant ¶ Jero·Ex hoc ꝓsiderandum ꝙ cēturio
in ipso scandalo passionis vere dei filium confitet̄
ꝛ Arius i eccl̄ia p̄oicet creaturā ¶ Raba·Vñ me
rito p centurionem fides eccl̄ie designat̄ que vo mi
steriorum celestium ꝑ mortem domini reseratu cōti
nuo ihesum ꝛ vere iustum hominē ꝛ vere dei filiuꝫ
synagoga tacente confirmat· ¶ Leo papa in ser·de
pas·Exemplo igitur centurionis contremiscat i re
demptoris sui supplicio terrena substātia Rumpant̄
infidelium mentium pectora ꝛ qui mortalitatis grauā
batur sepulcris·discussa obstaculoꝝ mora ꝓsiliant
aperant nunc quoq3 in ciuitate sancta id est eccl̄ia
dei future resurrectionis indicia·ꝛ qđ credendum ē
in corporibus·fiat in cordibus Sequūt̄ Erant autem
ibi mulieres multe a longe que secute erant ihesum
a galilea ministrantes ei· ¶ Jero·Consuetudinis enꝫ
iudaice fuit nec ducebatur in culpā more gentis an
tique ut mulieres de substātia sua victū atq3 vestitū
preceptoribus ministrarent· hoc quia scādalū facere
poterat in gentibus Paulus abiecisse se memorat
Ministrabant aūt dño de substantia sua·ut meteret
eaꝫ carnalia cuiꝰ ille metebāt spiritalia· Nō qua
indigebat ubi dñs creaturarum·sed ut ꝓpium ostēn
deret magistrorum quia victu atq3 vestitu ex disci
pulis deberent esse contenti Sed videamus quales
comites habuerint Sequitur enim inter quas erat
Maria magdalene ꝛ maria iacobi ꝛ ioseph mater ꝛ
mater filiorum zebedei ¶ Origenes·Apud marcum
autem tertia illa Salome appellatur ¶ Chr̄s·i omel
Hec autem mulieres considerabant que gerebāt̄ur
que maxime erant compassibiles ꝛ que sequebāt̄ur
ministrantes·usq3 ad pericula affuerūt·maximam
fortitudinem ostendentes·quia cum discipuli fuge
runt·ipe affuerunt ¶ Hieronimus contra helui·dia·
Ecce inquit Heluidius Jacobo ꝛ Joseph ꝛ iame fi
lij marie matris dom̄i quos uidei appellauerunt fra
tres xp̄i· Dicat autem Jacobi minoris ab differētia
nem iacobi maioris·qui erat filius zebedei Ipsum
enim dicat esse heluidius hoc sentire de maria ꝙ cū
alie femine ibi fuerint·matrem eius abesse tacemus
Aut alterā esse mariam nescio quam confingamus
presertim cum euāgelium iohannis testetur eā hic
fuisse presentem O furor cecus ꝛ i pregnum exhīs
mens vesana Audi quid iohannes euāgelista dicat·
Stabant iuxta crucem Jhesu mater eiꝰ ꝛ soror ma
tris eiꝰ Maria cleophe ꝛ maria magdalene Nūd
dubium est·duos fuisse apostolos Jacobi nuncupatos
vocabulo·iacobū zebedei ꝛ iacobum alphei Ne mi
nescio quis minor iacobus quē marie filiū scripture
cōmemorat Si apostolꝰ est Alphei filiꝰ eius ꝙ no
est apostolus·sed tercius nescio quis iacobo ꝙdo ꝓ
tandus est frater domini ꝛ quomō terꝰ ab hīs
onem maioris minor appellabit̄·cū maior ꝛ minor
non inter tres·sed inter duos solemꝫ ꝓbere dīsuet
Et frater domini apostolus fit Paulo dicente Nū
apostolorum vidi neminē nisi Jacobū fratrem dñi
Ne aūt hūc iacobum putes filium zebedei legas
tus apostolorum·iam ab herode fuerat interfect̄ Re
stat conclusio ut Maria ista que iacobi minoris ꝛ
bitur mater fuerit vxor Alphei ꝛ soror Marie ma
tris domini·quā mariam cleophe Johannes euāgel
sta cōmēorat Si aū ide tibi alia atq3 alia videt̄ q̄
bi dicat Maria iacobi minoris mat̄ ꝛ alibi Maria
cleophe·discas scripture cōsuetudinē eādem hanc
diuīsis nominibus appellari sicut Raguel socer
si·Jetro dicat̄ Et similit̄ maria cleophe vxor alphei
Hec eadem dicta est Maria mater iacobi minoris·
Que si mater esset domini magis eā ut in omnibus
locis matrē alterius voluisset intelligi Verū ꝙ
fuerit maria cleophe ꝛ alia maria iacobi ꝛ ioseph mat
hoc tamē cōstat nō eandem mariā iacobi ꝛ ioseph
quā matrē domini ¶ Aug⁹·de·con·euā·Potest
aūt dicere alias mulieres a longe ut tres euāgelia
dicunt ꝛ alias iuxta crucē fuisse ut Johannes hīs
nisi Matheus·et lucas mariā magdalene nō fuisse
inter stātes longe·quā scꝫ Johannes notauit inter
tes iuxta crucē Quomō aūt hoc intelligit̄ nisi qua
eo ītervallo erāt·ut ꝛ iuxta dici posse ꝙ i ꝓpin
eius presto aderāt ꝛ a lōge i oppidō ubi ꝓpter
cūstātes cū centurione ꝛ militibus· possūt eni intelligi
ꝙ ille ꝙ sit aderāt cū mīe dñi·posīgi eā discipula pi
dauit ābire iā cepāt ut a densitate ubi se cruentā
cetera que facta sunt lōgius iterent̄ ut euāgelista
qui post mortem dñi eas ꝓmemorauerunt ꝛ lōge sti
tes commemorarēt·

¶ Cum sero aūt factū esset venit quidam
hō diues ab arimathia noīe ioseph q̄ ꝛ ipe
erat discipulꝰ ihesu accessit ad pilatū ꝛ pe
tijt corpꝰ ihesu tūc pilatꝰ iussit reddi corpꝰ

et accepto corpore ioseph inuoluit illud in sin
done munda. & posuit illud in monumēto suo
nouo quod exciderat in petra. & aduoluit
saxum magnum ad hostium monumenti &
abyit Erant autē ibi Maria magdalena &
altera maria sedentes contra sepulcrum

Glosa. Postq̄ euāgelista retulerat ordinē dñice
passionis & mortem. Nunc agit de eius sepultura
dicens Cum sero autem factum esset. venit quidam
homo diues ab Arimathia nomine ioseph. q̄ & ipse
discipulus erat ihesu Remig. Arimathia ipsa ē & Ra
matha ciuitas Helcane & samuelis. que sita est in re
gione Thamnitica uxta diospolim. Iste aūt ioseph
fm seculi statum magne fuit dignitatis. sz multoma
iozis meriti apud deum fuisse laudat. Si quidem iu
stus fuisse discribit. Decebat quippe eum talem ex
istere qui corpus domini sepeliret quatinus p iusticiā
meritoz dignus esset tali officio Hiero. Dues at
referē non de iacantia scriptoris quo virum nobilē
atq̄ dulcissimū referat ihu fuisse discipulum. Sed
ne ostendat causam quare a Pilato corpus xpi po
tuerit impetrare. Sequit ei. hic accessit ad pilatum
& petijt corpus ihesu. Pauper enim & ignotus nō erat
ausus ad pilatum presidem romane potestatis accedē
& crucifixi corpus impetrare. In alio aūt euāgelio
ioseph iste bulites appellatur. id est consiliarius. &
de ipo quidā putāt primū psalmū fuisse compositū
Beatus vir qui non abijt in consilio impiorum.
Crisi. homelia Inspice autem huius virtutem. Intrepidi
nem. i motus enim piculum se tradidit inimicitias ad
omnes assumēs pter beniuolentiā xpi. Et non solū
audet corpus xpi petere. sed & sepelire. unde sequit
Et accepit corpus ihu inuoluit illud in syndone mū
da Hiero. Ex simplici sepultura domini ambitio dis
cipulum condemnat. qui nec in cumulis quidem possūt
carere diuitijs. Possumus autem uxta intelligentiā
spiritalem & hoc sentire q̄ corpus dñi non auro nō
gēmis. nō serico. sed linteamine puro obuoluendum
sit. quāq̄ & hoc significet q̄ ille in syndone munda i
nuolut ihm qui pura mente eum susceperit Remi
gius. Vel aliter quia syndon lineus pannus ē. linuz
aūt ex terra procreat & cum magno labore ad can
dorem producit dignat. quia corpus illius quod ex
terra id est ex virgine sumptū est p laborez passionis
peruenit ad candorem immortalitatis Rabā. Dic
etiam ecclie mos obtinuit ut sacrificium altaris non
in serico neq̄ in panno tincto. sz in lino terreno cele
bretur. ut a beato papa siluestro legimus esse statu
tum Sequit Et posuit illud in mo. suo no. q̄ exciderat
in petra Aug. i ser. de sabbato sancto. Ideo autem
saluator in aliena sepultura ponit. quia pro aliorū
mortibus salute. De quid ergo in ppria sepultura q̄
in se mortem ppriam nō habebat. ut quid illi cumul?
in terra cuius sedes manebat in celis De quid illi se
pultura propria qui triduj tantum temporis spacio
in sepulcro non tam mortuus iacuit. q̄ velut in les
cto cōquiescit. Sepulcrū autem mortis est habita
culum necessarium ergo non erat mortis habitacu

lum xpo. quia vita est nec opus habebat semper vi
uens habitaculo defuncto Hiero. In nouo autem
ponit monumento. ne post resurrectionem ceteris
corporibus remanentibus. surrexisse alius fingeretur.
Potest aūt & nouū sepulcrū Marie virginale ve
rum demonstrare In monumento aūt exciso in pe
tra conditus est ne si ex multis lapidibus edificatum
fuisset suffossis tumuli fundamentis ablat furto di
ceret. Aug. i ser. de sabbato sancto. Si etiā sepul
crum fuisset in petra. dicere poterāt. suffoderūt ter
ram & furati sunt eum. Si fuisset lapis paruulus
suppositus. dicere poterāt Dormientibus nobis tu
lerunt eum. Unde sequit Et aduol. sax. ma. ad hosti
mum. & abyit Hiero Saxum enim magnum appositū
ondit nō absq̄ auxilio plurimoz sepulcrū potuisse
seras ri Glosa. Mistice aūt ioseph apostoloz ly
speciem. hic in munda syndone corpus inuoluit. & qui
dem in hoc eodem linteo repimus de celo ad petrum
vniuersoz animātiū genera submissa Ex quo intel
ligitur sub linteo illius nomie consepelit xpo eccle
siam. Domini ergo corpus infertur in vacuam & no
am requie lapidis excisi. quia p apostoloz doctrinā
impetus duricie gentilis quodā doctrine ope excisi
xpus infertur. rude sz ac nouū. & nullo ātea ingressu
timore dei peruiū. & quia nil preter eum opozteat in
pectora nostra penetrare lapis hostio aduoluitur.
ut quia nullus antea in nos diuine cognitionis auctor
fuerat illatus nullus absq̄ eo postea inferatur.
Origē. Non aūt fortuitu scriptum ē qm inuoluit
corpus in syndone munda. & posuit in monumento no
uo. & q̄ aduoluit lapidem magnū qm oia que sunt
circa corpus ihu mūda sine & noua & oia magna val
de Remi. Postq̄ autem corpus dñi sepultum est
ceteris ad ppria remeātibus. sole mulieres. q̄ eū ara
mauerāt pseuauerāt & diligēti cura notauerāt locū in
q̄ corp dñi ponerēt. q̄nus congruo ope mun sue
deuotionis et offerrent. Et ideo sequit. Erāt autem
ibi maria magdalena & alia ma. se. con sepulcrum.
Origē. Mater aūt filioz zebedei nō scribit sedere cō
tra sepulcrū. Forsitan enim vsq̄ ad crucē puēire po
tuit. Iste aūt quasi maiores incantare. neq̄ his que
postea gesta sunt. defuerūt Hiero. Vel ceteris reli
quētibus dñm mulieres in officio pseuerāt expectantes
q̄d promiserat ihs. Et ideo meruerunt prime videre
resurrectionē. Qui q̄ pseuerauerit usq̄ in finē hic
saluus erit. Remi. Q̄d usq̄ hodie sancte mulie
res id est humiles aie sancto & in hoc seculo faciunt &
pia curiositate attendunt quēadmodum passio xpi
completa sit.

Altera autē die que est post parasceuen
conuenerunt principes sacerdotum & pharisei
ad pilatum. dicentes Domine recordati
sumus. qa seductor ille dixit adhuc viuēs
Post tres dies resurgam Jube ergo custo
dire sepulcrum usq̄ in diem tercium. ne for
te veniant discipuli eius. & furentur eum
et dicant plebi surrexit a mortuis. Et erit

nouissimus error peiór priore Ait illis pi/
latus habeti s custo diã Ite custodite sicut
scitis Illi autem abeuntes munierunt sepul
crum signantes lapidem cum custodibus.

Iero. i omel. Non sufficerat principibus sacer
dotum crucifixisse dñm saluatorẽ. nisi sepulcrũ custo
dirent. ⁊ quãtum in illis ẽ. manu ponerẽt resurgẽtẽ
vñ dr Altera aũt die que ẽ post parasceuen Ma.
Parasceue dr preparatio. hec noie vocat sexta sab
bati i q̃ preparabant necessaria sabbo ve ⁊ de mãna
dictũ est. Sexta die colligetis duplum. Quia enim
sexta die factus ẽ hõ in septima requieuit deus. ideo
sexto die ihs pro hoie mori ⁊ in sabbato quieuit in
sepulcro Ieo. Principes aũt sacerdotum licet im
mensum facinꝰ i nece dñi perpetrauerint. tamẽ non
sufficit eis. nisi etiã post mortem eius precepto neq̃e
virus exerceãt. famã eius lacerãtes. ⁊ quẽ inocentẽ
scribant seductorem vocãt. vñ dicũt Nõe recordati
sumus. quia seductor ille dixit Sicut autez caiphas
ignorans ante pphetauerat. dicens. Expedit vnum
hoiem mori p populo ⁊ non tota gens pereat sic ⁊
modo seductor em erat xps. ñ a vitate i errorẽ mit
tens sed a falsitate ad veritatẽ. a vicijs ad virtutes
a morte ad vitam ducẽs. Remig. Ex hoc aũt di
cunt eum dixisse q̃ post tres dies resurgaꝫ quia di
xerat Sicut fuit Jonas ẽbus diebus ⁊ tribꝰ no
ctibus in ventre ceti Sed videndũ quõ pꝰ tres dies
resurrexerit Nonnulli voluerunt tres horas tene
brarum vnã intelligi nocte ⁊ lucem que secuta est
tenebras diem Sed bi vim figurate locutõis igno
rauerunt. Figurate em sexta feria qua passus ẽ cõ
prehendit noctem precedentem. Sequẽ autem nox
sabbati cũ suo die. nox vo dñici diei cõprehendit suũ
diem. ac per hoc verꝰ ẽ q̃ post triduũ resurrexit.

Aug. i sermõe. de passõe Idco autem post tres
dies resurrexit ut in passione filij totus trinitatis
monstraret assensus. Triduum em legit i figura q̃a
trinitas que in principio fecerat hominem ipa in fine
p xpi reparat passionẽ. Sequẽ. Jube ergo cus se
vsq; mer die Raba Discipuli em xpi fures spi
ritaliter erãt. q̃a ab ingratis iudeis scripta noui ⁊ ve
teris testamenti ablata i vsum ecclie pferebãt ⁊ sal
uatorem q̃s pmissus fuerat illis nocte dormiente
hoc ẽ infidelitate serpentibus abstulerunt gẽtibꝰ cre
dendum tradentes Nota. Odet furandi corporis
⁊ sepulcri custodia atq; obsignatio. fraudacie atq; in
fidelitatis testimoniũ ẽ Quod significare sepulcrum
eius voluerũt. cuius precepto dispexistis ⁊ sepulcro
mortuũ suscitatũ Raba. In hoc aũt q̃ dicũt. Et
erit nouissimus error pior priore. ignoranter verũ
dicunt Deus em fuit redemptus penitentie i iudeis
q̃s error ignorantie Cnf. i omel. Vide etiã qualiẽ
nolentes concretãt ad demonstrãdam veritatem. Irre
fragabilis em demonstratio resurrectiõis facta ẽ per
ea que pretenderũt Quia em custodieũ est sepulcꝝ
nulla fraus facta ẽ Si aũt fraus facta ñ ẽ manifeste
⁊ irrefragabiliter dñs surrexit Quod aũt pilatus
respondeat subaudiẽdũ Ait illis Pilatꝰ. habetis custo
diam. Ite custodite sicut scitis Raba. Sufficiat vobis q̃ consensi i necẽ innocentis. ne etiã
vester error vobis scũ pmaneat. Sequẽ. Illi autem
abeuntes munierunt sepulcru signantes lapidem cũ
custodibus Cnf. in omel. Nõ aũt pmisit pilatꝰ
solos milites sigillare Si em soli milites sigillarent
posset dicere qm milites pmiserũt q̃ discipuli eiꝰ
dñi furarentur. ⁊ ita resurrectionis mẽ frangere tem
nũc hoc dicere nõ pnt cũ ipimet sepulcꝝ sigillarent

Capitulum vicesimũ octauũ.

Vespere aũt sabbati q̃ lucescit in
pma sabbati. venit maria mag
dalene ⁊ altera maria videre
sepulcꝝ Et ecce tremor factꝰ
est magnꝰ. angelus em dñi descendit de celo Et
accedẽs volvit lapidẽ ⁊ sedebat supra eũ Erat
aũt aspectꝰ eiꝰ sicut fulgur Vestimenta aũt eius
nix Pre timore aũ eiꝰ exterriti sunt custodes ⁊ fac
ti sunt velut mortui Respondens aũt angelus dixit mu
lieribꝰ Nolite timere vos Scio em q̃ dñm q̃
crucifixum q̃ritis Non est hic surrexit em sicut
dixit Venite ⁊ videte locũ ubi positus erat
dñs Et cito euntes dicite discipulis eius q̃
surrexit Et ecce pcedet vos i galileã Ibi eum
videbitis ecce predixi vobis.

Aug. in ser. de resurrec. Post illusiones ⁊ verbe
ra post aceta ⁊ fellis pocula missa pro supplicijs crucis ⁊
vulnera. ⁊ post remotum post ipam mortem ⁊ sepul
turam resurrexit de suo funere caro nouas redit ad vitas
latẽs uita. ⁊ i morte salꝰ refusata resurgit quãtus
rediẽs pro funere Aug. de cõsen. Debuerunt mu
lieres venire ad monumentũ nõ permittente rati
ne. Cũ. n. matthaeus dicat Vespere aũt sabbati q̃
lucescit in pma sabbati. qd ẽ qd dicit mane Et valde mane ve
sabbatorum venit maria magdalẽa ⁊ altera maria ut
sepulcrum Ipse quippe pma noctis qd ẽ vespera
dem voluit significare matthaeus. ne nocte fuisse venisse
ad monumentũ. quam sabbato specierãt ut ita fa
rent ab eo tpe noluerunt nocte ex q̃ tres horre cepe ve
facerẽt. qdcũq; uellẽt tpe ei pro nocte. sic ergo dicit
ẽ vespe sabbati ac si di. nocte sabbati. nocte q̃ fuit di
sabbi. qd ipa hora ei pparatus indicãt. sic. n. aut q̃ luce
sabbati. qd fieri ñ pt. nisi em pma nocte parasceue
a solũ mediũ noctis intellexeris. eodo vespe significa
neq; em ipm mediũ noctis lucescit i pma sabbati. ne
ipa nox q̃ luce magis arripiari. Et vitat mathaeus
quedi ẽ dñe scripte a parte totũ significans. Vespe
gr nocte significant cum extremũ ẽ diei. Beda. i lo
lo em venerunt ad monumentũ Beda. i lo. Ne
aliter quod dictum est quia sancte mulieres vespere
sabbati que lucescit in prima sabbati. venerunt
sepulcrũ. ita intelligendũ q̃a vespe q̃ nocte cepit

si; lucescente mane in prima sabbati ad sepulcrum ue
nerunt id est vespere aromata parauerūt quibo
corpus domini vngere desiderabāt. sed aromata ve
spere preparata mane ad sepulcrū detulerūt. ¶ Ma
thē quidem breuitatis causa obscurius posuit
sed euāgeliste alij quo ordine factū sit euidentius osten
dunt. Sepulcro namq; sexta feria domino reuerso a
monumento mulieres. preparauerunt aromata et
vnguenta quādiu opari licebat. et sabbato quidem si
luerunt sm legis mandatum. sicut Lucas aperte
designat. Cum aūt transisset sabbatum. vesperaq;
aduiciente tempus eundi redijsset prompte ad de
uotionem emerunt que minus prepauerant aroma
ta sicut marcus cōmemorat ut venientes vngerēt
ihm et valde mane veniūt ad monumentū. ¶ Jero.
Vel aliter Ex diuersa tempora ista mulierū in euā
gelijs describunt. non mendacij signum est vt impij
obijciunt. sed sedule ministrationis officij. dum crebro
abeunt et recedūt. et nō patiūt a sepulcro domi suu
abesse vel longius. ¶ Remi. Sciendum autem quia
matheus mistice loquēs studuit nobis insinuare illa
sacratissima nocte quātam dignitatem ex honore deu
te mortis et dīnice resurrectionis acceperit. ideo dixit.
Vespere aūt sabbati q̄ lucescit in prima sabbati cū plures
ordo temporum habeat. ut vespere non lucescat in die
sed potius obtenebrescat in noctem ostēdit his ver
bis q̄ dominus totam hāc noctem luce sue resurrec
tionis festiuam et choruscam reddidit. ¶ Beda in
omel. Ab exordio etiam mundane creationis vsq;
huc ita tempus distinguebat ut dies noctem prece
deret. quia homo a luce paradisi peccando lapsus in
hui⁹ seculi tenebras eruinaq; decidit. Aptissime
autem nunc dies sequitur noctem. quando per fidem
resurrectiōis a peccati tenebris et vmbra mortis ad
lucem vite xp̄o largiente reducimur. ¶ Sequē⁹
in sermone pascē. Est autem vespera sabbati. que lu
cescit. quia illuminat p xp̄m sabbatum. non deletur
Non inquit veni soluere legem. sed adimplere. Illu
minatur ut in diem dīnicam luceat. clarescat in eccle
sia q̄ in synagoga iudeis obscurantibus fuscabat.
Sequit Venit ma. magdalena et al. maria videre se
pulcrum. Vero quidem mulier currit ad veniam q̄
nature cucurrit ad culpam. que de paradiso ꝓfidia
sumpserat. festinat fidem sumere de sepulcro. contē
dit rapere de morte vitā. que de vita rapuerat mor
tem. Non autem dixit venerunt sed venit sub vno
nomine veniunt duc misterio nō casu. venit ipsa. sed
altera. ut mutaret mulier virtute non sexu. p̄cedūt
autem apostolos femine. que ecclesiaꝝ typum ad do
minicuꝝ deferunt sepulcrū maria scilicet et mana ma
ternum xp̄i vnum nomē in duas gemīt femmas. q̄
bic ecclesiā ex duobus populis venies id est ex gē
tibus et iudeis. vna esse figuratur. venit aūt maria
ad sepulcrum sicut ad resurrectionis vitā. ut iterū
xp̄o ex sepulcro nasceret fidei. qui carni fuerat ge
neratus ex ventre. et cum quē clausa virginitas ad
presentem tulerat vitam clausum sepulcrum ad vitā
redderet sempiternam. Diuinitatis insigne est clau
sam virginem reliquisse post partum. et de sepulcro
clauso exisse cum corpore. Sequit Et ecce terre
motus factus est māgnus. ¶ Jero. Dominus noster
vnus atq; idem filius dei et homo iuxta veraq; na
turam diuinitatis et carnis. nunc magnitudinis sue
nunc humilitatis signa demonstrat. vnde et in pīo
loco quāq; homo sit qui crucifixus est. qui sepultus
tamen que fortia agant. ostendunt filium dei. ¶ Hil.
Motus eīm terre resurrectionis ē virtus cum con
cusso mortis aculeo et illusatis illi⁹ tenebris resurgē
te vtcum celestium domino. infernoꝝ trepidatio
cōmouet. ¶ Anb. i ome. Vel ideo terremotus factus
est ut expurgant et euigilent mulieres. eum accesse
rant ut vnguentū mitterent. et q̄a i nocte hec gere
bant probabile est quasdam obdormisse. ¶ Beda i
omel. Et etiam terremotus resurgente domino de
sepulcro sicut etiam moriente in cruce factus est ma
gnus. significat terrēa quidem corda per fidem pas
sionis prius ac resurrectionis eius ad penitentiā cō
cutienda salubri pauore permota. ¶ Seuerianus i
ser. pasce Si autem sic terra tremuit. cum dominus
ad uitam suoꝝ resurgeret. quō contremiscet cum
noxioꝝ olim surget ad penam. dicente ꝓphera. Era
tremuit cum resurgeret in iudicio deus Et quō do
mini plentiam sustinebit. que angeli pīsentiam sustinē
non valuit. Hīa sequit. Angelus domi descendit de
celo. Surgente siquidem xp̄o morte peunte terrēis
reddit celeste cōmertium. et mulieri cui fuerat cum
diabolo letale consilium cum angelo colloquium fit
utile. ¶ Ibi. Misericordie eīm dei patris insigne ē
resurgente filio ab inferis virtutum celestium miste
ria mittere. atq; ideo prius resurrectionis ipse ē iu
dex ut quodam famulatu. paterne voluntatis resur
rectio nunciaretur. ¶ Beda i omel. Quia eīm xp̄s
deus et homo est. inter acta humanitatis semp a āge
lorum ministeria deo debita non desunt. Sequit. Et
accedens reuolut lapidem. Nō ut egressuro dño ia
nuam pandat. sed vt egressus eius iam facti homīb
presteꝝ indicium. Qui eīm mortalis clauso virginis
utero potuit nascendo ingredi mundum. ipe factus
immortalis clauso sepulcro potuit resurgendo exire
de mundo. ¶ Remi. Significat autem reuolutio la
pidis reserationē sacramentoꝝ christi que litera le
gis tegebant. Hec nāq; i lapide scripta fuit. et ideo p
lapidem designat. Sequit. Sedebat. Non autem dixit vo
luit. si reuolut lapidem. quia lapis apuolut⁹ ꝓbauit
mortem. et reuolutus exstat resurrectionis assertor.
Quotā hic ordo rerum sepulcrum mortem nō mo
tuū deuorat. Domus mortis māsio fit vitalis. vtri
noua forma. mortuū recipit. reddit viuū. Sequit.
Et sedebat sup eum. Sedebat inquā cui nulla merat
lassitudo ne fidei doctor vt resurrectionis magister.
Sedebat sup petrā ut soliditas sedentis daret credē
tibus firmitatem. Ponebat angelus supra petram
fundamenta fidei. sup quā xp̄s erat ecclesiam funda
turus. vel per lapidem monumenti potest designari
mors qua omnes premebant. Per hec ergo q̄ ange
lus sup lapidem sedit. significatur q̄ xp̄s morte sua
uirtute subiecit. ¶ Beda i omel. Et recte stās apa
ruit angelus qui aduentū domī in mundo p̄cedebat
vestimodo designaret quia dīns ad bellandum mundi
principem veniret. Dicebat aūt resurrectionis sedisse

memoraē ut sedendo significaret eū superato mortis
aculeo sedem regni iam cōscendisse perpetuū Sede
bat aūt super lapidem reuolutū quo hostium monu
menta claudebaē vt claustra inferorū sua ipsiꝰ virtu
deiecisse doceret ¶ Aug⁹ de con euā Potest aē mo
uere q̄modo sm Matheum angelus sup lapidem se
debat reuolutum a monumento cū Marcus dicat
mulieres ingressas in monumētum vidisse iuuenē
sedentem in dextris misi intelligamus aut Matheum
tacuisse de angelo quē intrātes viderūt Marcū aū
de illo quē viderūt sedentem sup lapidem ve duos vi
derint et a duobus sigillatim audierint que dixerūt
angeli de Jhesu Aut certe q̄ dicat Intrātes in monu
mentum in aliqua septa macelle debemus accipere q̄
cōmunitū locū tunc fuisse credibile est id est in aliq̄
spacio aīe petrā in qua excisa locꝰ factus fuerat sepul
ture vt ipm viderint in eodē spacio sedentem a dexte
ris quē dicit matheus sedentē sup lapidem Sequē
Erat aūt aspectus eius sicut fulgur et vestis eius
sicut nix ¶ Seue Dulcius claritas a vestiū cādore
separaē et facies fulgori niui vestis angeli compa
ratur qua fulgor de celo mixt⁹ terra Audi propte
tam laudate dominum de terra ignis grando nix
In facie ergo angeli claritas celestis seruaē nature
In veste significaē gratia gnumōis humāe et sic tē
perate spēs angeli colloquentis ut carnales oculi et
vestium ferāt placitaq̄ claritatem et ex fulgore vul
tus nuntium sui eremerent et reuerentur autoris
¶ Idem in alio sermōe Quid aūt facit indumentū
vbi tegendi necessitas non habetur Sed angelꝰ no
strum habitum nostram formā in resurrectione pre
figurat vbi homo ipa corporis sui claritate vestiē
¶ Jero In candido etiam vestitu angelꝰ significat
gloriam triumphantis ¶ Gregoriꝰ in omel paschali
Vel aliter In fulgore terror timoris est In nive aē
blandimentū candoris Quia vero potens deus et
terribilis ē peccatoribus et blandus iustis vide te
stis resurrectionis eius angelus et in fulgore vultus
et in candore habitus demonstraē vt de ipsa sua spe
cie et terret reprobos et mulcet pios vnde sequitur
Pre timore aūt eiꝰ exter fuit custo et facti sūt velut
mortui ¶ Rab Timoris anxietate sunt exteriti qa
amoris fiduciam non habebant et facti sūt velut mo
tui qui resurrectionis veritatem credere noluerunt
¶ Seue i ser pasce Custodiebant n crudelitatis
studio nō pietatis obsequio Stare enim nō potest
quē sciencia destituit impellit reatus hinc ē q̄ an
gelus precellit impios pios alloquē et solaē Sequē
¶ Respon aūt an dixit mul ¶ Jero Custodes q̄dez
timore pterriti admirar mortuoꝝ stupefacti iacent et
cū in illos q̄ mulieres consolaē dicēs Noli angelꝰ
timere vos Q d Illi timeant in quibus permanet
crudelitas Ceteꝝ nos quia ihesū quentes crucifixū
audite q̄ surrexit et promissa precent vnde sequitur
Scio enim q̄ ihm qui crucifixus ē quentes ¶ Seue
Adhuc enim crucifixum et mortuū requirebant qua
rum fideꝝ seua passionis procella turbauerat et temp
tationis ita eas pōdus incurvauerat vt celi dominū
quererent in sepulcro Non est hic ¶ Raba Per p
sentiam carnis qui cū nusq̄ deest p pnaꝝ maiestatis

Sequē Surrexit enim sicut dixit ¶ Ant i omel Q
di et si mihi non creditis illius memento verbū
Deinde et alia sequē demonstrato cum subdit De
non creditis vacuo credatis sepulcro ¶ Aug In
gelus ergo predicat nomē crucē dicat loquē passio
onem sed mox resurrectionem mee dīne confitemur
et angelus post tanta supplicia post sepulcri angu
stia dominū Cur homo aut immoratū deum in carne
judicat aut in passione existimat defecisse virtus
Dicit aūt autem crucifixum et ostēdit locum vbi po
situs erat dominus ne aliter et nō idem resurrexisse
crederet ex mortuis Et si dīns in eadem rone carnis
et sue resurrectionis facat indicia quare hō i alia qua
tate se carne rediturum aut carnem forte servus Do
gnaē suā cum dīns nr̄aꝝ nō mutauit ¶ Raba Per
aūt solis vobis hoc gaudiū magnū pectus i eccle
corde tenere sed similiter amātibus debetis illabi pīe
vnde sequitur Et cito euntes dicite eius quia surrexit
¶ Seue Quasi diceret reuertere ad viros multos i
sanata et suade fidem que phibita ante suasisti resur
rectionis indicium cui aūte confitebantur rum
detulisti Sequē Et ecce precedet vos in gal ¶ Chri
si omel Hoc aē die empiēs eos a pcul ne timore
impedirent ¶ Jero Dicitur aē pcedet vos in galileam
vt ē in voluptatibus gentiū vbi aīe erant ydola
et firmo ac stabili pede vestigium nō tenebat Sequē
Ibi eū videbitis ecce pdixi vob ¶ Beda in omelia
Dīn aē dīns in galilea videē a discipulis q̄ ante pas
sionem ad infidelitatē ab incorruptione transierat
Galilea quippe trāsmigratio interpretat Felices fi
que triumphum resurrectionis mundo annūciare me
ruerunt Feliciores anime q̄ in die judicii pavore
pauore reprobis gaudium beate resurrectionis intrare
meruerunt

¶ Et exierūt cito de monumento cū timore et
gaudio magno curētes nūciare discipulis
eius Et ecce ihesus occurrit illis dicens Ave
te Ille aūt accesserunt et tenuerunt pedes
eius et adorauerunt eum Tunc ait illis ihe
sus Nolite timere Ite nunciate fratribus
meis ut eant in galileam Ibi me videbūt.

¶ Hylarius Quibusdam per angelum obscuris
spectim dīns occurrit ut nunciate expeditius ceteris
put resurrectionis nō angeli pon⁹ q̄m xp̄i ore loquēte au
dit Et exierūt cito de mo cū timore et gaudio magno
¶ Aug de q̄ eua Egresse aē dicunt a monumento
ē ab illo loco vbi erat horti spacium in lapidicinis fos
¶ Jero Duplex aē mulierū vendebat affectus
moris et gaudij et altera de miraculi magnitudine
vera ex desiderio resurgentis et cū veraq̄ femine
pcedebat gradū vnū sequē Currentes nuntiare illo
pgebāt non ad apostolos ut p illos fidem sciaꝝ surgere
Que aē sic querebāt que ita currebāt merito
uiam hīre dīni resurgentis vnde sequitur Et ecce ihs
occurrit illis dicens ¶ Rabanus Per hoc ostendit
se omnibus iter virtutum inchoantibus et ad illo
rum perpetuam puenire quāe adhuc de occurrit

Iero. Prime mulieres merentē audirē auctē ve maledictum Eue mulieris in mulierib⁹ solueretur. Seuerian⁹. In istis vero rebus ecclesie figuras manere euidenter ostenditur. qa discipulos suos Christus de resurrectione arguit trepidantes. Occurrēc autem istis non poestate terre sed puenie caritatis ardore Cristum enim in ecclesia se salutat quā suum recepit in corpus Aug⁹. de cōcordia euāge. Colligimus a angelorum allocucionē bis numero eas babuisse venientes ad monumentum scilicet cū viderant vnum angelum de quo narrat Matheus a mā cus Et cum postea viderūt duos ve narrant Lucas a Johannes. Et similiter ipsius domi bis semel scz illic quādo maria ozulamum putauit. a nunc iterū cum eis occurrit in via. ut eas ipsa repetitōe firmaret atq a timore reereare. Seuerianus Sed ibi Marie nec tangendi dāē facultas hic non solum tāgendi sed tenendi copia tota cōcedit. Unde sequit Ille aūe accesserunt a tenuerūt pedes eius. a adorauerunt eum. Raba. Superius quidem dictū ē quia clauso surrexit monumēto. ut immortale iā factum doceret esse corpus qđ i monumento clausū fuerat mortuū. tenendos aūt mulierib⁹ nunc p̄buit pedes ut intimaret veram se carnem hr̄e que a mortalibus tangi posset. Seueria. Iste quidem tenēt pedes xp̄i que in ecclesie typo euāgelice predicationis tenēt a merentē excursū ac si fide astringunt sui vestigia saluatoris ut totus deiectus pueniāt ad horatorem. Illa autem merito audit noli me tāgere. q̄m terris deflet dominā. a sic in sepulcro querit mortuū ut in celia cum nesciat regnare cum patre Ad g⁹ eadem maria nūc in fidei vice p̄stituta tangit xp̄m ac tenet toto sanctitatis affectu nūc imbecillitate carnis a femine infirmitate dextera dubitat. a tactū fugit non merentē auctoris non facit questionē Si quidem illud de figura est. hoc de sexu Illuc est de diuina gr̄a hoc de humana natura. quia nosipsi cum diuina sentimus. deo viuimus. cum humana sapimus cecamur et ex nobis. Tenuerunt aūc pedes eius ut scirent in capite xp̄i virum esse. Se aūt i pedibus xp̄i. a datum sibi virum sequi. non posse p xp̄m Qui autem dixerat angelus dicit. a dūs ve quas firmauerat angelus xp̄s redderet firmiores Sequit Tunc ait illis ihs. Nolite timere Iero. Et in veteri a i nouo testamento hoc semp obseruādum ē. q̄ qñ aliqua angelicos aparuerit visio. primū timor pellat ut sic mente placata possint que dicunt audiri Hila. In cōcursū aūt ordo cause principalis est reddit⁹ ut qua a sexu muliebri cepta mors esset. ipsi primo resurrectionis gloria a visus a nuncius redderet. Unde dominus subdit Ite nunciate fratribus meis ut eant in galileam. ibi me videbunt. Seueria. Vocat fratres quos corporis sui fecit esse germanos. vocat fratres qa benign⁹ heres sibi prestitit coheredes vocat frēs qa p̄ris sui adoptat⁹ in filios Augus. d cō. euā. Qui aūt dūs ñ vbi primū se mōstraturus erat. si i galilea vbi postea visus ē se videndum mandauit. a p angelum a per seip̄m. quēuis fidelē fecit mentem ad querendum i quo misterio dictum intelligi. Galilea nāq interp̄tat vel erāsmigratio vel revelatio. Prius itaq secundū erāsmigrationis significationem. quid aliud occurrit intelligendum. nisi quia xp̄i gratia de populo israel erāsmigrauerat ad gentes. quibus apostoli predicantes euāgelium. nullo modo crederent. nisi eis ipe dominus viā in cordibus hoīm prepararet. Et hoc intelligitur. precedet vos in galileam. Et aūe subdit Ibi eū vi debitis fie intelligitur. id est mēbra eius mutuetis ibi vnum corpus eius in his qui vos susceperint. agnoscetis Secundum autem qp galilea interpretatur revelatio. non iam in forma serui intelligendum ē sed in illa i qua equalis est patri Illa erit revelatō tamq̄ vera galilea. cum similes ei erimus. a videbimus eum sicuti ē. ipa eā erit beatos erāsmigratio ex isto seculo in illā eternitatem.

Que cum abyssent. ecce quidā de custodibus venerunt in ciuitatem a nūciauerūt principibus sacerdotum omnia que facta fuerant Et congregati cum senioribus consilio accepto pecuniam copiosam dederūt militibus dicentes Dicite qz discipli eius nocte venerunt a furati sūt eum nobis dormientibus Et si hoc auditum fuerit a p̄side nos suadebimus ei. a securos nos faciemus. At illi accepta pecunia. fecerūt sicut erāt edocti a diuulgatū ẏbum istud apud iudeos usq in hodiernum diem.

Crisō. i omelia. Signeq que circa xp̄m aparuerunt. quedam fuerunt orbi terrarq cōmunia puta tenebre. quedam ꝓpria militibus custodientibus. sicut mira angeli aparitio et terremotus. que ꝑter milites facta sunt. ut stupefierent a ab ipsis fiat testimoniū veritatis. Veritas em a contrarijs diuulgata magis refulget. qđ a contigit Unde dr Que cū abissent scilicet mulieres. Ecce quidam de custodibus venerunt in ciuitatem nunciauerunt principibus sacerdotum oia que facta fuerāt Raba. Simplex quidem animi qlitas a indocta hoim rusticitas sepe veritatem rei ut est. sine fraude manifestat. ac cōtra uersuta maligmitas falsitatem verisimilibus uerbis p vero cōmendare decertat Jēo. Principes ergo sacerdotuz qui debuerāt conuerti ad penitentiam a ihm querere resurgentē ꝑseuerant i malicia a pecuniam que ad usus templi data fuerat. vertunt in redemptionem mendacij sicut et ante. xxx. argenteos unde dederant ꝓditori Unde sequitur Et cōgregati cū senioribus cōsilio accepto pecuniā copiosā dederē militibus dicentes Dicite quia discipuli eius nocte venerunt a furati sunt eum nobis dormientibus. Severianus Non enim contenti sunt interfecisse magistrum Quomodo discipulos ꝓdere possint molunt Discipulorum crimē esse faciunt uirtutem magistri plane amiserunt milites. poterunt nidei. Sed discipuli magistrum suū non furto. sed fide. virtute non fraude. sanctitate non crimine. viuū non mortuum sustulerunt Crisō. i omelia. Qualiter enim furarēt discipuli homines pauci a inermes. a neq aparere

audentes Si em adhuc xpm viuū uidentes fugerūt qualiter moxuo eo nō timuissent·tot militum multa dimem Nū quid hostiū sepulcū poterāt euertere· lapis em immmebat magnus multis mōigens mālo nūq̄d etiā non erat sigillum superimpositū· Propter quid aūt non furati sunt p̄ma nocte· qm nullus sepulcro affuit Sabbato em petierūt a pilato custodiam Quid aūt sibi volunt hec iudaica que Petrus vidit incentia· Si em vellent furari·nō essent nudum corpus furati·nōsolū ne muniarent·sed ne etiam in exuendo traderent·⁊ tribuēt militibus se detinendi facultatem·maxime q̄a murra erat corpori ⁊ vestimentus affixa ita glutinosa vt non facile esset a corpore auellere vestimenta Quare non p̄suasibilia sūt que de furto dicta sunt Unde p̄ que resurrectionem obumbrare conātē· per hec eū faciunt clarere· Dicentes em q̄ discipuli furati sunt·confitentur non eē corp⁹ in sepulcro·furtum aūt ostendit esse mendax custodia militum ⁊ discipulorū pauor· ¶ Remig· Sed si custodes dormierūt·quō furtum viderunt·⁊ si nō viderunt quō testes fuerunt·⁊ ideo q̄ voluerunt facē nō potuerunt ¶ Glo· Ne autem timore p̄sidis a mēdatō reuocarent·timētes p̄pter negligētiā puniri subdunt· Etsi hoc auditū fuerit a p̄side·nos sua debimus ⁊ ⁊ securos vos faciemus ¶ Cris· in omel Vide oēs corruptos Pilatus em ipe p̄suasus est Plebs iudaica cōmota est·milites corrupti sūt·vñ sequit Et illi accepta pecunia fecerunt sicut erant edocti Si pecunia apud discipulum tantam habuit virtutem·ut eum faceret magistri proditorē· nō mirens·si pecunia milites superauit ¶ Hyl· Emitur ergo resurrectionis silentium·⁊ mendatium furtiargento quia honore scilicet seculi qui i pecunia ē ⁊ incupiditate xp̄i gr̄a denegāt ¶ Raba· Sicut autem sanguinis reatus·quē sibi ⁊ posteris suis ipsi imprecabantur · grauis peccatorum sarcina illos premit ita empto mendacio· per q̄d resurrectionis denegāt veritatem·reatu eos cōstringit perpetuo· vnde sequit Et diuulgatum ē verbum istud apud iudeos vsq̄ in hodiernum diem· ¶ Seuerus. Apud iudeos quidem diuulgatum ē·nō apud xp̄ianos Q̄d em in iudea iudeus obscurabat auro·fide toto clarum in mundo·

¶ Vero·Omnes aūt qui stipe templi ⁊ his que conferuntur ad vsus ecclie·abutunē i alijs rebus quibus suā expleant voluntatem·similes sunt scribar ⁊ sacerdotū redimentū mendatiū ⁊ saluatoris sanguiez

¶ Vndecim autem discipuli abierūt i galileam in montem ubi constituerat illis ihesus Et uidentes eum adorauerunt Quidā autem dubitauerūt Et accedens ihesus locutus est eis dicens Data ē mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra Euntes ergo docete omnes gentes baptisantes eos in nomie patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti docētes eos seruare omnia q̄cūq̄ mādaui uobis Et ecce ego uobiscum sinu omnibus diebus usq̄ ad consumacionem seculi.

¶ Beda i omel· Postq̄ dominicam resurrectionē ab angelo nūciaq̄ beatus mathē⁹ asseruit·visionē dñi etiam a discipulis implecam refert·dicens·q̄ autē discipuli abierant i galileam in montem vbi cōstituerat illis ihesus Nam pergens dominus ad passionem ait discipulis·Postq̄ resurrexero p̄cedam vos in galileam Angelus quoq; mulieribus ait· Dicite discipulis eius· quia p̄cedet vos i galileā Quapropter visionem magistri obedientia discipulorū obsequit·nec aūt vndecim discipuli ad adorandū p̄gunt Judas vnus penerat qui dñm ac magistrū suū tradiderat

¶ Jero· Post resurrectionē ergo ihs i galilea montis p̄spicit·ibiq̄ adorat· licet quidem dubitans ⁊ tardo eoꝝ nostrā augeat fidē Sequit Et accedens ihesus adorat·Quidā aūt dubitauerūt ¶ Remig· Dicit Lucas euāgelista plenius manifestat·Refert em ihesum cū dñs resurgens a mortuis ipe apparuisse discipulis ipsi conturbati ⁊ exterriti existimabāt se spūm videre

¶ Rab· In monte quidem apparuit eis dñs ut significaret quomō corpus qđ ē de omni genere hominū terra nascendo suscepit·⁊ resurgendo ū fugerunt oia subleuauerat·⁊ ut admoneret fideles·si sicut ihesum resurrectionis eius cupiunt videre·hec ab infimis voluptatibus ad supna studeant desiderii ascendere· Ibi aūt discipulos in galileā precedit·ubi resurrexit a mortuis p̄mittit dominicum sequi aūt hi qui sunt xp̄i·⁊ suo ordine ad vitam dominicā migrāt i sua specie Dimittit gemplānis vitam gentium q̄ galilea volutō ab vocabulo interp̄tat Ibi cō euā· Ex gloriosū ē quō corpus xp̄i glorificatum videre potuerunt·q̄a em nō ipo die quo resurrexit manifestus ē·manifestū ē· nā in iherusalem visus i carne inuito noctis·ut lucas ⁊ iohannes apertissime ostendunt neq; etiā i sequētibus octo diebus · post quos ostensus discipulis apparuisse dñm·vbi p̄mo eū viderunt·q̄ eū nō viderat die resurrectionis ei⁹·mīs qui dicit nō illos vndecim q̄ tūc erant apti vocabulo·ex his loquit illic·xi· fuisse ex multo numero discipulos·ut occurrit aliud qđ obsistit· Johānes em q̄ primum nō ibi ī mōte ab xi· ex ad mare tyberiadis·a vespertino tempore resurrectionis ei⁹ dñm ibi tertio imō manifestauit discipulis suis qđ intelligēdū ē ad numerū septenarium ⁊ ad numerū manifestationis ei⁹ pertinere illos octo dies añq̄ eum thomas videret·in quibus discipuli qbus q̄ dñm visū ñ erat ad mare tyberiadis tertio manifestatū esse ex quarto Ac p̄ intelligere p⁹ oia factū ē q̄ eū i mōte galilee discipuli vndecim viderunt Inuenim⁹ itaq; apl⁹ in his octo apparitionibus ex septē dierū memoratū dñm visū ab hoc in octauū resurrectionem semel ad monumētū mulieribus·tertio ad discipulos in castellū·quarto plurib⁹ in iherusalē vbi erat thomas·sexto vbi mane ad thomas septio ad mare tyberiadis·octauo i monte galilee sm matheū·vnde q̄ dicit mare⁹ nouissime recūbentibus ea ut nō mireris tertia tū illo quinatum· decio nō ipo die nō tū in sexta ⁊ eleuatū i nube cū i celū ascēderet· q̄ marc⁹ ⁊ lucas p̄mōrāt si nō oia septa sūt sic tribus sanctis ordinatis eāt ei⁹ cū ill⁹ p̄sa⁹ q̄ dies xl p̄sigi assidelitatis

Hem g. Videntes ergo discipuli dñm gnouere
& marco dimisso i ẽra vultu adorabãt. & ido pi
& clemẽs magister ut oẽm dubietatẽ auferret a cor
dibus eoꝝ accedens ad eos corroborauit in fide. vnd
sequit Et acce. ihs lo. ẽ eis dicẽs. Data est mihi oĩs
potestas i celo & i terra Iero. Illi autẽ potestas
data est qui paulo ante crucifixus. qui sepultus in
tumulo q postea surrexit. Raba. Non enĩ hoc de
cetera patri diuitate q̃ d assumpta loq̃t humanitate
sin quã mmoratꝰ ẽ paulominꝰ ab angelis Beue
na. Filius quippe dei virginis filius deus homi. Di
uinitas carni contulit. qd semp ipe eũ pre possedit
Iero. In celo autẽ & in terra potestas data est.
vt qui ante regnabat i celo Per fidem credentiũ re
gnet i terra Hem g. Qñ ergo psalmista de resur
gente dño dicit. Costituisti eũ sup oĩa opa manuũ
tuarꝰ hoc nunc dñs dicit. Data ẽ mihi oĩs potestas
in celo & in terra & hic secẽdũ quia dñs surrexisset
a mortuis nouerãt angeli se subiectos homini xpo
Volẽs ergo xps eã hoĩbus notã fieri q data eẽt
sibi oĩs pẽas i celo & i ẽra p̃dicatores misit q̃ verbum
ute cunctis natiõib predicarẽt. vñ sequit Euntes g
docete oẽs gẽtes Ideo i ome. q. n. an passionẽ sua
dixerat In viã gẽtiũ nõ abieritis surgẽs a mortuis
dixit. ite docete omnes gentes. Quapropter cõfun
dunt udei qui dicunt xp̃m tantũmodo ad suam salu
tem esse ventuꝝ Erubescant & donatiste qui locali
ter xp̃m concludere cupientes. dixerunt eum tan
tũmodo in Affrica esse non in alijs regionibus.
Iero. Primum ergo docent omnes gentes. deinde
doctas intinguãt aqua. Non enim potest fieri ut
corpus baptismi recipiat sacramẽtum. nisi ante oĩa
fides susceperit ueritatem Baptizantes eos i nõe
patris & filij & spũsancti. verũm est una diuinitas
sic una largitio. nomenq̃ trinitatis unus deꝰ ẽ Beue
nanus. Omnes ergo gentes potestas una eademq̃
recreat ad fidem quas creauit ad vitam Diom
i. de spũsancto. Licet autẽ quis possit existere men
tis aliene q̃ ita baptizare conetꝰ ut unũ de predictis
nõib p̃mittat. nidelicet conteratus xp̃o legisda
tori. tamen sine p̃fectione baptismatis. imo penitus a
peccatis liberare nõ potest. quos a se existimauerit
baptizatos. Ex his autẽ colligit̃ q̃ indiuisa sit subs
tantia & patrẽ uere filij esse p̃fem. & filium uẽ
patris filiũ. & spiritumsanctum uere p̃fis & dei esse
spũm. & unius sapientie & ueritas id est filij dei Hec
est salus credentium & dispensatio ecclesiastice disci
pline i hac eminentie p̃fatiõe Dñs i ẽ. q. d. eñ
hoc sacro salutis humane nõ continet̃ plena sunt oĩa
ac a pleno & p̃fecto prolata. Habet enĩ nature sue
nomẽ i patre. sed pater enĩ ẽ. nõ enĩ humano modo
habet aliunde q̃ pater est. ipe igenitus eternus ha
bens in se semp ut semp sit soli filio notus. Filius aũ
ẽ pgenies ingenita. unus ex uno uerꝰ a uero. uuꝰ
a uno perfectus a p̃fecto uirtutis uirtus. sapientie
sapientia. glorie gloria Imago inuisibilis dei.
Forma patris uingenita. Spiritus aũ sanctus non
potest a cõfessione p̃ris & filij separi. & quidem ubiq
non deest hoc expectationis nostre solacium. hic i do
norum operationibus future spei pignus est. hic mẽ
tium lumen. hic splendor animoꝝ est. Hec igit̃ licet
mutare nõ possit hereticã. afferunt tamẽ humana
cõmenta ut. Sabellius patrem extendat in filium
ioq̃ noĩbo potius contendum putet esse q̃ rebus
cum ipis filium proponat & patrem. ut ebion oĩe
initium ex maria concedens. non ex deo hominẽ. sed
ex hoĩe deum p̃ferat ut Ariani qui ex nihilo atq̃
ex tempore formam & sapientiam & ueritatem dei pro
ducunt. Aliud aũt nihil ut ꝺ spũsancto diuersa sen
tiant. qui i filio largitore eius tam temerarij fuit au
tores Iero. Considerat̃ aũt hic ordo precipuus
uisse apostolis ut primũ docerent uniuersas gẽtes.
Deinde fidei tingerent sacro & post fidem ac bapti
ma que essent obseruanda preciperent. unde sequit
Docentes eos seruare oĩa quecunq̃ mandaui uobis
Raba. Quia sicut corpus sine spũ mortuũ est. ita
& fides sine operibus mortua est. Ihs. i ome. qui
do as magna munxerat ingens eoꝝ sensus diat.
& ego uobiscum sum oĩbus diebꝰ usq̃ ad cõsumma
tionem seculi. Q. d. ne dicatis difficile esse mundum
negocium. ego sum uobiscum qui oĩa facio leuia. nõ
autem cum illis solum dixit se futurum esse. sed &
cum omnibus qui post illos credunt. non enim usq̃
ad cõsummationem seculi apostoli mansuri erãt. sed si
cut uni corpori fidelibus loquit̃. Raba. Ex hoc
aũt intelligit̃ q̃ usq̃ ad finẽ seculi non sunt defuturi
in mundo qui diuina mansione & habitatione sint
digni Ihs. Rememorat autem eis & consummatio
nes ut eos magis attrahat. & ne presentia solũ aspi
ciant. sed & futura bona & sine fine mansura. Quasi
diceret Christiana q̃ sustinebitis simul cum pẽnti vi
ta cõsumetur & totum seculum in consummationem de
uenierit Bona aũt quibꝰ penitemi fuit meterum gmã
sura. Beda i ome. Queritꝰ aũt quare hic dicat
Ecce ego uobiscum sum. cum alibi dixisse legatur.
Vado ad eum qui me misit. sed alia sunt que humani
tati ascribunt̃ & alia que diuinitati Hinc ad p̃fectũ
humanitatem. Manet aũt cum discipulis in forma
qua est patri equalis Qñ aũt dicit usq̃ ad cõsumma
tionem seculi. finitum p infinito ponit̃. nã qui i pre
senti seculo manet cum electis. eos protegendo. ipe
pꝰ finẽ cũ eis manebit eis remunerãs Iero. Qui
usq̃ ad ꝓsummationẽ electi eũ discipuli se esse ꝓmittit
& illos ostendit semp esse uicturos & se nunq̃ a cre
dentibus recessurꝰ Leo papa in simone de passione.
Qui enim ascendit in celos non deserit adoptatos. &
ipe deorsum confortat ad patientiam. qui sursum in
uitat ad gloriam. Cuiꝰ glorie partipes nos faciat
ipe xps rex glorie. qui ẽ deus benedictus in secula.
Amen.

¶ Incipiunt capitula euangelij. Mathei
per ordinem.

i. ¶ Natiuitas dñi nri ihu xpi.

ii. ¶ Magoꝝ mñera occultato ihesu in
fantes mactantur.

iii. ¶ Regressus ihs ex egipto in naza-
reth a iohanne in iordane baptizatur.

iiii. ¶ Ihs in deserto temptat⁹ a diabolo
vocat Petrum & Andream Jacobum
& Johannem piscatores conuocat. &
circuiens varios lãguores hoim curat

v. ¶ De beatitudie & ceteris mãdatis

vi. ¶ Orationẽ docet & iter ceca mãdata
non esse cogitandũ de victu & vestitu
predicat.

vii. ¶ Non esse propere iudicandum
De margaritis ante porcos non mit
tendis-petendo querendum & pulsandũ
Apseudo pphetis cauendum Quia nõ
omnes qui dicunt mihi domine dñe in
trabunt in regnum celoꝝ De domo edi-
ficata supra petrã vel harenam.

viii. ¶ Leprosum mundat puerꝝ Centuri
onis paralyticum curat Socrum petri
a febribus liberat De plurimis cura
Et vt mortua mortuos suos sepeliãt
eundaꝝ docet.

¶ Naugiãa tempestatem sedat. In ẽra
iberasenorum demonia ejicit

ix. ¶ Paralyticus curatus lectũ suum ba
iulat. matheum conuocat. Docet phari
seis nonesse opus medico validis Pa
rabolam panni & scissure & veterium &
vini pone Mulierem a profluuio li
berat Et filiaꝝ principis cuiusdã mor
tuaꝝ suscitat Cecos oculos aperit. sur
dum & mutum demonium ejicit.

x. ¶ Duodecim apłos ꝑmittit cũ omi do
ctrina ac docet. q nõ veneric pacẽ mit
tere sup terram sꝫ gladium.

xi. ¶ Testimoniũ dicit ibus de iohanne
atq; increpat ciuitates que credere no
luerunt Confessio omi ad patrẽ & iu
gum dñi leue est.

xii. ¶ Discipuli spicas vellunt manũ ari
daꝝ habentem sanat. hominẽ a demõio
cecum & mutũ liberat Et in principe
demoniorꝝ facere opinãtes destruit io
ne & inimicaꝝ signum pharisei tra
didit. matrẽ & fratres spernit.

xiii. ¶ De nauicula turbis parabolas expo
nit. q̃ pphetam in patria sua sine honore
esse dicit.

xiiii. ¶ De Johannis capite in disco. De
quinq; panib' & duob' piscib' i quinq;
milia uiroꝝ. ihesus supra mare ambu
lans Petrũ mergentem releuat.

xv. ¶ Nõ ea magis que de corde exeunt
coinquinãt hominẽ filiã mulieris Sy
ropheniſſe a demonio liberat. & multos
alios sanat.

xvi. De septem panib' i. iiij. milia viros. a
fermento pharisęoꝝ cauendum ꝑin
dei vium filium esse petrus confitetur

xvii. Quẽq; post paululum dure increpat.
¶ In monte transfiguratꝰ puerum
cum curat. de statere in ore pisca.

xviii. ¶ Humilitatem docet sicut pueri. &
nec minimũ fidelium scandalizandum
quoꝝ angeli facẽ patris semp vident
Corripiendos fratres & sequa dimit
tendos.

xix. ¶ Similitudo de illo qui conseruum
suum ꝙer centum denarios suffoca
De eunuchis-infantes non esse arce
dos a benedictione. difficile diuitem in
trare in regnum celoꝝ

xx. ¶ De primis nouissimos futuros. pa
rabolam operariorꝝ i vinea studio. de
petione filiorꝝ zebedei & de primis ac
cubitibus cene. de duobꝰ cecis sicut ꝛ
curatis

xxi. ¶ De asino & pullo eiꝰ. Ecclesia
Interrogatus in qua potestate hec fa
ceret. Interrogat de iohanne bapti
mate subiungens parabolam duoꝝ fi
liorum in vinea missorꝝ. Parabolam a
vinee colonis q̃ interfecerunt ad fine

xxii. ¶ Parabolã de his qui ad nup
tias venire cõtemnunt. De drama
tis. de muliere que septem viros
habuit. ihs temptatus a pharisęis inter
rogat cuius filius est xps.

xxiii. ¶ Increpãs scribas dicit. De nulo
scribe & pharisei. Increpatio ciuitatis
iherusalem. de occasione gehenne &
ꝓpatione.

xxiiii. ¶ de signis nouissimoꝝ dieꝝ
¶ de aduentu saluatoris.

xxv. ¶ de decem virginib. de talentis &
ouibus a dextris & hedis a sinistris

xxvi. ¶ Iudeorum consilium & conspiratio
do ihu & cetera que in cena dñi gesta
sunt.

xxvii. ¶ Petro predicit q̃ ter eum ne
gaturus esset. ihs ad patrem
cetera cum traderetur. Passio. &
sepultura.

xxviii. ¶ Resurrectio eius. Jesum mactau
& doctrina eius de baptismo.

¶ Registrum in Matheum tantum sẽm ordinem Euangeliox dominicaliũ que legunture sẽm ecclesie romane consuetudinẽ in ecclesia dei Incipit.

xl· ¶ Dominica secunda in aduentu.
¶ Cum audisset iohãnes in vinculis.
¶ In festo sancti stephani martiris
xxiij· ¶ Ecce ego mitto ad uos
¶ In festo innocentum.
ij· ¶ Angelus domini aparuit.
¶ In epiphania domini.
j· ¶ Cum natus esset ihs i bethl.
¶ Dominica secunda post octauã epiph.
viij· ¶ Cum audisset ihs de
¶ Dominica tercia
xiij· ¶ Ascendente ihu in nauicu.
¶ Dominica quarta.
xij· ¶ Simile factum ẽ regnũ celox
¶ In septuagesima.
xx· ¶ Simile est regnũ celo.
¶ Feria quarta i capite ieunij
vj· ¶ Cum ieiunatis nolite fieri sicẽ.
¶ Feria quinta.
xiij· ¶ Cum intrasset ihs capbar.
¶ Feria sexta.
v· ¶ Audistis quia dictum ẽ antiqs
¶ Dominica prima in xl.
iiij· ¶ Ductus ẽ ihs in desertum.
¶ Feria secunda.
xxv· ¶ Cum venerit filius hois
¶ Feria tertia.
xxi· ¶ Cum intrasset ihs iherosolimis
¶ Feria quarta.
xxi· ¶ Accesserunt ad ihm scribe & pha.
¶ Feria quinta
xv· ¶ Egressus ihs secessit i partes.
¶ Dominica secunda i xl.
xvij· ¶ Assumpsit ihs Pe. Ja. & Jo.
¶ Feria tertia.
xxij· ¶ Loquutus ẽ ihs ad turbas
¶ Feria quarta.
xx· ¶ Ascendens ihs iherosolimis.
¶ Feria sexta.
xxj· ¶ Homo quidam erat paterfamilias
¶ Feria tercia post dñicam i xl.
xvij· ¶ Respicies ihs discipulos suos
¶ Feria quarta.
xv· ¶ Accesserunt ad ihm scribe & phi.
¶ Dominica i ramis palmarum.
xxi· ¶ Cum appropinquasset ihs ierosolimis.
xxvi ¶ Scitis quia post biduũ pascha fiet
¶ Sabbato
xxvij· ¶ Vespere autem sabbati.
¶ Feria vi post dñicam i pasche.
xxvij· ¶ Videam discipuli.
¶ Dominica quinta post penthecost.
v· ¶ Filii abundauerit iusticia.
¶ Dominica septima.
vij· ¶ Attendite a falsis prophetis
¶ Dominica xiij.
vi· ¶ Nemo pt duobꝫ dñis seruire.
¶ Dominica xvij.
ix· ¶ Ascendens ihs in nauicu.
¶ Dominica xix.
xxij· ¶ Simile ẽ regnũ ce. hoi regi.
¶ Dominica xxij.
xxij· ¶ Abeuntes pharisei.
¶ Dominica xxiij.
ix· ¶ Loquẽte ihu ad turbas.
xxiij· ¶ Cum uideritis ab omia.
¶ In festo sancti Andree.
iiij· ¶ Ambulans ihs iuxta mare.
¶ In festo sancte Agnetis.
xiij· ¶ Simile ẽ regnum celoꝝ thesauro.
¶ In quersione sancti pauli apo.
xix· ¶ Ecce nos reliquimus omnia.
¶ In cathedra sancti pe.
xvi· ¶ Venit ihs in partes.
¶ In festo sancti matẽ apo.
xi· ¶ Confiteor tibi pr.
¶ In festo sancti pe. apo.
xvi ¶ Venit ihs in pties.
¶ In festo sancti pau. apo.
xix· ¶ Ecce nos relinquimus omnia.
¶ In festo sanctoꝝ vij. fratrũ
xij· ¶ Ecce mater.
¶ In festo sancti Jacobi apo.
xx· ¶ Accessit ad ihm mater
¶ In natiuitate sancte Marie virg.
i· ¶ Liber generatiõis ihu xpi.
¶ In octaua. apo. pe. & pau.
xviij· ¶ Fuisse ihs di suis ascen. in nauꝫ.
¶ In festo sancti matẽi apo.
ix· ¶ Vidit ihs hominẽ se in the.
¶ In dedicatione sancte michael
xviij· ¶ Accesserunt dis. ad ihm di.
¶ In vigilia primoꝝ apo.
x· ¶ Ecce ego mitto vos sicut oues.
xix· ¶ Ecce nos reliquimus omnia
¶ In natali vnius martiris
x· ¶ Nolite arbitrari qa venerit.
xvi· ¶ Si quis vult post me uenire
x· ¶ Nihil opertum qõ nõ reuelet
¶ In natali plurimoꝝ martyꝝ.
xi· ¶ Confiteor tibi pater celi & terre.
xxiij· ¶ Sedente ihesu supꝫ montem oli.
v· ¶ Videns ihs ẽbas ascen. in mon.
¶ In vigilia natali dñi nri ihu xpi.
i· ¶ Cum esset desponsata mr ihu
¶ In natalio cõfessoꝝ pontificũ.
v. Vos estis sal terre qd si euã.
xxv· Vigilate quia nescitis qua hora.
xxv· Homo quidam peregre pfiscens
In natali virginum
xxv Simile e regnũ ce. x. virgi.
xiij· Simile est regnũ ce ehe. absconditi.
In honore sancte cruꝭ.
xx· Assumpsit ihs. xij. discipulos.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg